Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

WESTON DEN
Library
ALBURY

Universidad de Deusto
Biblioteca

COLLECTIO
CONCILIORVM
HISPANIÆ

diligenti

CAROLI LOALDI

Universidad de Deusto
Biblioteca

COLLECTIO
CONCILIORVM
HISPANIÆ,

diligentia

GARSIÆ LOAISA

elaborata, eiusque vigilijs

aucta.

WESTON LIBRARY
ALBURY

FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO

MADRITI.

Excudebat Petrus Madrigal.

M. D. XCIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Taſſa.

YO Pedro çapata del Marmol, eſcriuano de camara de ſu Mageſtad, doy fee, que por los ſeñores del Conſejo de ſu Mageſtad, fue taſſado el libro que el Doctor Garcia de Loayſa, Capellan mayor de ſu Mageſtad, y del Conſejo de la ſanta y general Inquiſicion, eſcriuio de los Concilios generales de Eſpaña, q̃ con licencia y priuilegio de ſu Mageſtad imprimio, a quatro marauedis y medio cada pliego. Y a eſte precio y no mas mandaron ſe venda y que eſta taſſa ſe imprima en el pliego primero de cada libro, y no ſe pueda vender ſin ella. Y para que dello conſte, de pedimiento del dicho Garcia de Loayſa, y de mandamiento de los dichos ſeñores, di la preſente firmada de mi nombre, que es fecha en la villa de Madrid, a dezifiete de Agoſto de. 1593.

Pedro çapata
del Marmol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regij priuilegij ſumma.

DOmini noſtri Regis diplomate cauetur, ne quis hanc Collectionem Conciliorum Hiſpaniæ, diligentia Garſiæ Loaiſa elaboratam, eiuſq; vigilijs auctam, citra eiuſdem auctoris permiſſum, intra proximum decennium in Caſtellæ regnis excudat, aut alibi excuſam in ea vendendam importet: amiſſione librorum, aliiſq; pœnis, ſi ſecus faxit, puniendus. Dat. in Cœnob. D. Laurentij, die vigeſimo menſis Iulij, anni milleſimi, quingenteſimi, nonageſimi primi.

Subſcribit Secretarius

Ioannes Vazquez.

EX

CENSVRA.

EX mandato ſupremi Regij ſenatus, & cõmiſsione facultatis Theologiæ Complutenſis, Doctores Theologi, qui inferiùs ſubſcribimus, perlegimus hãc Collectionem Conciliorum Hiſpaniæ, cuius author eſt Garſias Loayſa Giron, eiuſdem facultatis Doctor ſapientiſsimus, & ſereniſsimi Principis Hiſpaniarum Philippi Magiſter prudentiſsimus. Quod ſanè opus nobis viſum eſt inſigni eius pietate, & eruditione dignũ; cum in eo, optimo ordine & diligẽtiſsima antiquorum exemplarium collatione, vniuerſa Concilia, quæ in Hiſpanijs celebrata ſunt, diſpoſuerit, eorumq; inſigniora atque obſcuriora loca doctiſsimis annotationibus explicuerit; quibus ea multiplici antiquitatis lectione, varijs ſacræ paginæ oraculis, aliorum Conciliorum ſanctionibus, ſummorum Põtificum decretis, & ſanctorum Patrum teſtimonijs inſigniter illuſtrantur. Cui etiam operi, aptiſsimis locis, inſeruit quædã alia, quæ ſingulari ingenij dexteritate, & rerum, ac verborum delectu, proprio labore excogitauit. Quamobrem operæpretium eſt, vt hic liber, non tantùm ad exactam Conciliorum Hiſpanorum intelligentiam, ſed etiam in totius populi Chriſtiani doctrinam & ſpiritualem vtilitatem, in publicam lucem feliciter prodeat. Compluti, tertio Kalendas Iunij. 1591.

Doctor Sandi, Rector.	*Doctor Valdiuieſſo.*	*El Doctor Pablo Camino.*	*Doctor Garnica.*
El Doctor de la Camara.	*El D. Luis Monteſino.*	*Doctor Franciſcus de Herrera.*	*D. Petrus de Orduña.*

Doctor Tena.

EGo Ludouicus de la Serna, publicus Apoſtolica authoritate Notarius, inſignis Vniuerſitatis Complutẽſis Toletanæ diœceſis Secretarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis, vnà cum Clauſtro facultatis Theologiæ prædictæ Vniuerſitatis Complutenſis, interfui, hoc publicum inſtrumẽtũ, manu aliena fideliter ſcriptum, & ſubſcriptum & roboratum à Rectore iſtius vniuerſitatis, & à Doctoribus ſupradictis, ſubſcripſi, ſignaui, in fidẽ & teſtimonium præmiſſorum, rogatus.

Ludouicus de la Serna,
Not. & Secretarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Elenchus eorum, quæ in hoc volumine continentur.

CONcilia quadraginta priora Hiſpaniæ, ab Eliberitano, vſque ad Toletanum decimumoctauum, notis, & emendationibus illuſtrata: & ad planiorem interpretationem, interponuntur opuſcula quædam, nimirum

Ordo, & Chronologia Gothorum Regum, & Sueuorum.
Chronologia Toletanorum Præſulum.
Chronologia Conciliorum.
Ordo celebrandi Concilium, ex Iſidoro Hiſpalenſi.
Via Regia, ſiue exhortatio ad Regem electum.
Diuiſio ſedium Metropolitanarum.
De nominibus antiquarum ſedium, & neotericarum.
De Primatu Eccleſiæ Toletanæ.
De Dignitatibus & officijs regni, & domus Regiæ Gothorum.
De viris illuſtribus, ex Iſidoro, Ildefonſo, & Felice.
Hiſpaniæ Geographia, per terminos primarum ſedium diſtincta.

INDEX

INDEX CONCILIORVM, ordine literario.

BArcinonenſe primum, fol. 93.
Barcinonenſis fiſcus, fol. 250.
Barcinonenſe ſecundum, fol. 255.
Bracarenſe primum, fol. 115.
Bracarenſe ſecundum, fol. 165.
Bracarenſe tertium, fol. 571.
Cæſarauguſtanum primum, fol. 31.
Cæſarauguſtanum ſecundum, fol. 248.
Cæſarauguſtanum tertium, fol. 686.
Decretum Gundemari, fol. 263.
Egarenſe, fol. 302.
Eliberitanum, fol. 1.
Emeritenſe, fol. 507.
Gerundenſe, fol. 75.
Hiſpalenſe primum, fol. 242.
Hiſpalenſe ſecundum, fol. 304.
Ilerdenſe, fol. 95.
Lucenſe, fol. 128.
Oſcenſe, fol. 254.
Toletanum primum, fol. 37.
Toletanum ſecundum, fol. 82.
Toletanum tertium, fol. 198.
Toletanum quartum, fol. 327.
Toletanum quintum, fol. 376.
Toletanum ſextum, fol. 384.
Toletanum ſeptimum, fol. 402.
Toletanum anno duodecimo Reccaredi, fol. 252.
Toletanum octauum, fol. 416.
Toletanum nonum, fol. 477.
Toletanum decimum, fol. 489.

Toletanum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Toletanum vndecimum, fol. 541.
Toletanum duodecimum, fol. 584.
Toletanum decimumtertium, fol. 610.
Toletanum decimumquartum, fol. 641.
Toletanum decimumquintum, fol. 659.
Toletanum decimumsextum, fol. 692.
Toletanum decimumseptimum, fol. 729.
Toletanum decimumoctauum, fol. 751.
Toletanum anno primo Gũdemari, fol. 258.
Tarraconense, fol. 67.
Valentinum, fol. 105.
De viris Illustribus ex Isidoro, fol. 718.

PHILIP-

I

PHILIPPO. II.

Hispaniæ Regi Catholico, potentissimoque

GARSIAS LOAISA
S. D.

NON *possum mentis intelligentia, potẽtißime Rex, dilucidè consequi, quid me vehementiùs rapiat, voluptas, an admiratio, cùm institutam à Iesu, domino nostro, Ecclesiæ gubernationem assiduè perpendo; cui vt columnæ, & veritatis firmamento vniuersa hominum salus, ac vita beata innititur. Quæ regendi institutio admirabilis, & insignis originem à verbo patris trahit; qui inter mortales, mortalis effectus, os suum homo, in cœtu hominum, vt de rebus magnis nobis consuleret, aperuit. Neque sat illi fuit, verbo humanum genus docere, verùm exercitatione sua, difficilius doctrinæ opus implere: vt iugum esset suauius, & onus leuius, & ab hominibus ardentiùs coleretur. Verùm post Christi saluatoris obitum, sanctißimis Apostolis, Romanisq; Pontificibus, vicarijs Christi, & alijs diuis vniuersalis Ecclesiæ patribus, quibus credita est sanguinis Christi propagatio, nullum aliud consilium, ad id commodiùs efficiendum efficacius visum est, quàm Conciliorum vsus; in quibus Spiritus sancti auctoritas viget, & quod malis, & peruersis moribus est labefactatum, Ecclesiasticis institutis mirificè redintegratur, & erigitur. Vnde, vt ex Actibus constat, tam frequens Apostolorum, & Præsulum illius primi, & felicis æui coadunatio, & patrum in confirmanda veritate, certa, & repetita sententia, qua illa prima Ecclesiæ fundamenta sunt posita; quæ in excelsum deducta fastigium, quotidie crescunt & augentur. Vita verò Apostolis functis, vt primum summis illis patribus licuit, persecutione cedente, & victa patiendo, concilia acclamata sunt, nimirum Nicænum, primum Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense: quibus pax Ecclesiæ data, victi hæretici, hæreses profligatæ, & eradicatæ, decor & pulchritudo, ornamentumq; sponsæ Christi est allatum. Vnde Gregorius Magnus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

his quatuor Conciliis, tanquàm quatuor Euangeliis, honorem deferebat: & meritò: nam quidquid est opis, & diuitiarum in domo Dei, quidquid dignitatis, ab his fontibus fluxit, & dimanauit; aperta q; hoc à maioribus diuinæ sapientiæ flumina posteris vberem, irrigando, segetem attulerunt: totaq; Ecclesiastica dignitas, functio-
nesq; Christi corporis, à Paulo connumeratæ, ab ipsis in ordinem
amplissimum rediguntur, legibusq; sanctissimis, crescente populo Catholico, in officio Christiano continentur. Quanuis hæc, & alia in Conciliorum vsu, & exercitatione sint magni pōderis, & gloriæ, verùm aliud est in ipsis excellentius & singularius; quod doctrina Ecclesiæ, quæ in fide & moribus versatur, à Christo Domino nostro, et Apostolis accepta, Conciliorum serie colligata, ad posteros continua successione deriuatur. Quod diuinum consilium, à diabolica hæreticorum fraude alienum, neq; ipsi consequi, neq; debilitare potuerunt: impedit enim consilium, et animorum consensum hæresis, rationis inimica, ac mentis perstringit oculos, neq; habet vllum
cum ordine, et veritate commercium: Ecclesia verò Catholica rationis et veritatis amica, ordinis et pacis conciliatrix, deposita pertinacia, luce Spiritus sancti perfusa, sensu doctrinæ et animorum
consensione edocta, idem semper credit, atq; profitetur, neq; in tam
longis, et extensis annorum spatijs, in quibus ingenia varia, nationes diuersæ, et discrepantes, de fide et moribus statuendis disputarunt
vlla potuit varietate labefactari sancta doctrina, aut multitudine
confundi: sed semper vna est, et in mutabilitate ævi, et hominū mul
titudine, Pauli præcepto erudita: semper dicatis vnum: Non sint
schismata inter vos. Neq; mirabor enim, cùm sapientia nostra innitatur vni Deo, vni magistro Christo Iesu, vni spiritui et sensui; cui capiti membra Ecclesiæ vnita et reuincta, et inter se neruis, et fibris charitatis connexa, eundem veritatis sensum, et motum habent.
Vnde Dominus Iesus per Ioannem dicebat: non pro eis rogo tātum,
sed pro eis, qui credituri sunt, per verbum eorum, in me, vt omnes
vnum sint; sicut tu pater in me, et ego in te; vt et ipsi in nobis vnum
sint; vt credat mundus, quia tu me misisti. A quo testimonio validum et efficax argumentum petitur, ad fidem Christi non solùm
retinendam, sed etiam agnoscendam. Ab vnitate enim patris et
filij, vnitas stabilitur membrorum in fidei doctrina, in ratione Sacramentorum, et eorum vsu, in pace et concordia Christianæ vitæ,
in vnitate summi capitis: his enim pietatis et religionis officijs mūdus studio rerum diuinarum prouectus, credit Iesum Christum esse
à Patre ad salutem, et incolumitatem hominum missum. Hæc autem
vnitas

vnitas in nulla re excellentiùs, & admirabiliùs cernitur, quàm in Conciliorum vnanimi consensione, & doctrinæ vnitate. Sic enim dicebant Apostoli in epistola, ex sententia illius magni consilij, fratribus Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ missa: Placuit nobis collectis in vnum; hoc est, in rerum sacrarum vno sensu, in vna fide, & decreto colligatis. Præterea, quid est corpus Christi esse, nisi speciem & formam corporis humani imitari? in quo caput cum membris vnitum est; & ad omnia vitæ officia aptum, vno sensu & motu omnes corporis functiones exercet: sic mysticum Christi corpus, dū capiti Christo, & Romano Pontifici aptè cohæret, spirituales vitæ fidei actus, ad vitæ beatæ consecutionem perducit, & dirigit. Cuius rei Paulus est testis, dum inquit: Multi vnum corpus sumus, in Christo Iesu: enumeratisq; donationibus, secundùm gratiam differentibus, multiplicitatem sacri muneris hoc verbo cōnectit: Idipsum inuicem sentientes. Et alibi: Sicut enim corpus vnum est, & membra habet multa; omnia autem membra corporis cum sint multa, vnum tamen corpus sunt, ita & Christus. Et infra: Vos autem estis corpus Christi, membra de membro. Et quosdam quidē posuit Deus in Ecclesia primùm Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores. Et ad Corinthios, ab agricolis & ædificatoribus similitudine accepta, vnitatem Ecclesiæ docuit. Nam ager, si sit optimè cultus, & diligentia consitus, humo subacta, atque pura, & ratione descriptus atque dimensus, ordinibusque distinctus, delectationem saturitatemq; affert: similiter de ratione ædificiorum dicendum est, in qua connexio partium, maximum oblectamētum & decorem totius structuræ retinet: Sic patrum ipse cōsessus, veluti corporis humani, & agri varijs arborum ordinibus consiti, & machinationis magnæ lapidum coagmentatione decoræ speciem præ se fert. Id perpendamus in Nicæna Synodo (nam in reliquis similis erit contemplatio, & inuestigatio) hæc coacta fuit auctoritate Siluestri summi Pontificis, Constantino Magno procuratore, & suasore, ad funditus euertēdam Arrij Presbyteri Alexandrini hæresim. Cum autem esset in ea numerus trecentorum decem & octo Patrum congregatus, ex totius orbis regionibus; tamen acsi esset homo vnus, doctrinam Apostolicam vnomet sensu, vna fide, vno eodemq; animo in vnam abeuntes sententiam, amplectuntur: neq; ad peruicaciam multitudo & disputatio, sed potiùs ad stabiliendam veritatem profuit. Vnde omnes vno ore Arrium à fidelium communione seiungunt, & anathemate feriunt, & impias contra Christi Domini diuinitatem introductas opiniones, vt mēdaces, & à Catholico sensu aberrātes,

 damnant,

damnant, detestantur, & execrantur. Cùm verò hi sancti pātres è vita abyssent, non ideó lumen sanctæ doctrinæ est extinctum, verùm rursus, serpente hæresi Macedoniana, Constantinopolitanum primum Concilium est actum, Damaso Hispano Pōtifice Maximo, & Imperatore Gratiano, & Theodosio: in quo à centum & quinquaginta, ex toto orbe patribus Macedonius Constantinopolitanus Episcopus, de hæresi in Spiritum sanctum accusatus, uno omnium ore, & consensione damnatus est, Nicaniq; Concilij fides iterum cōfirmata. Similem etiam progressum habuit Ephesina Synodus, aduersus Nestorium à ducentis patribus edita, qui aliam asserebat esse personam carnis, in Christo Domino, aliam deitatis; & Chalcedonensis ampliori numero patrum sexcentorum & triginta aggregata; sed non ampliori fide, aduersus Eutychem Abbatem, & Dioscorum Alexandrinum, humanam à Christo naturam auferentem: in quibus uterq; Cyrillus, & Anastasius, sapientiæ lumina, magnū fidei, & eruditionis specimen dederunt. In tanta igitur temporum mutatione, in tam varijs hominum cōgressibus, nihil est à maiorum institutis immutatum, nihil in sententijs repugnans inuentum, sed potiùs est in illis admirabilis quædam cōtinuatio, seriesq; sapientiæ: ut unum ex alio Cōcilio nexum, & omnia inter se apta colligataq; videantur; fidesq; Romana, usque ad hoc tempus Concilijs, & sanctorum patrum scriptis uallata, & continuata permanserit. Verùm, ut apertiùs cum hæreticis agam, nouatores isti, quorum appellationes ignobiles, & barbaras, est difficile enumerare, qui nauiculam Petri hæresēn innumerabilium fluctibus uexant, aliquam sententiam Catholicis ostendant, continua hominum successione ad posteros per concilia traductam; ut ex ea stabilitatem & firmitatem suæ iactatæ eruditionis liceat, uel tenui cōiectura, prospicere. Arrius Presbyter ualidos habuit suæ sectæ propugnatores; pugnatumq; est calamo & lacertis: uiuit ne quæso aliqua scintilla eius impij consilij? Quid dicam de Macedonio, Nestorio, Eutyche, quorum dementia, iam ex sola Patrum impugnatione nobis est cognita? De istis & alijs Michæas sic uaticinatur: Consumentur mōtes subtus eum, & ualles scindētur, sicut cera à facie ignis, sicut aquæ, quæ decurrūt in præceps: & infrà, aduersus Samariam, quæ typum hæresēn omnium gerit, contra omnes inuehitur: Ponam Samariam quasi aceruum lapidum in agro, cum plantatur uinea: detraham in ualle lapides eius, & fundamenta eius reuelabo, & omnia sculptilia eius concidentur, & omnes mercedes eius comburentur igne, & omnia idola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus

cedibus meretricis congregata sunt, & usque ad mercedem meretricis reuertentur. Neque solùm doctrina eorum ruit, verùm & regiones miserè uastantur, in quibus cancer ille uenenatus serpit. Vt Esaias clamat: Terra uestra deserta, ciuitates uestræ succensæ igni: regionem uestram coram uobis alieni deuorant, & desolabitur, sicut in uastitate hostili. Demum hæreticorum ruina, quæ semper impendet, demonstrat, quàm constans & firma Gamalielis, legis Doctoris, honorabilis uniuersæ plebi, sententia fuerit: Sinite eos, dicebat (cum in causa Apostolorum loqueretur) quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur; si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere eos; ne fortè Deo repugnare uideamini. Idem Dauid multò ante prædixit: Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum: Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generatione, & generationem. Ideoq; labitur in præceps semper hæresis, nulloq; fulta certo stabilimento, fertur ad terram, atque serpens multiplici lapsu, & erratico ueneno totum Christi corpus nititur deformare. Possunt hæretici sectas suas monimentis consignare, eloquenter & disertè dicere, armis innocentium hominum sanguine fuso, aduersus ueritatem dimicare, decretis Ecclesiæ repugnare, & ea cum pertinacia fugillare, & animo obstinato & obsirmato mortem oppetere, magistri nomen sibi uendicare: uerùm hæreses ad hominum perniciem inuentas immutabili Conciliorum serie, in posteros prodere, & in perpetuum colligare non possunt. Hæc est maiestas & dignitas Conciliorum, quæ in œcumenicis, propter Patrum multitudinem, & rerum grauitatem, & summi Pontificis interpositum nomen, primum obtinent locum: deinde in nationalia, ad extremum in prouincialia huius existimationis auctoritas deriuatur. Inter omnia autem, nationum & prouinciarum consensu celebrata, Hispanica, hoc est, Toletana, Bracarensia, Hispalensia, & alia, summam semper claritatem retinent. Nam in nulla regione, tam frequenti Patrum congressu, atque numero, de rebus grauissimis, ad regimen Ecclesiasticum stabiliendum, deliberatum est, quàm in Concilijs in Hispania actis. Quæ cum trunca, & mutila, mendosaque, non sine nostrorum hominum incuria, edita circumferrentur, te imperante, potentissime Rex, qui nihil, quod ad Ecclesiæ splendorem, & ornatum conducat, prætermittendum censes, colligenda, & reficienda, uulgandaq; curaui. In qua re etsi studium & labor maximum, tamen natio ipsa ampliſsimum etiam attulit adiumentum: cum

nullus auctor, nisi Hispanus, de rebus Hispanicis certũ quid in re ita antiquata statuere posset. Neque solùm Concilia ad fidem Gothicam reduxi, sed ea scholijs, vt potui illustraui, commentariaq; aliqua de nostris rebus interposui: vt intelligentia esset facilior, & lectio iucundior. Quæ omnia tuæ maiestati Catholicæ dicanda iudicaui. Hispanica enim cui debentur, nisi Regi optimo, maximoq; Hispaniæ? res verò religiosæ, cui, nisi omnium seculorum religiosissimo Principi? qui nihil gratius habet, quàm pietatem cum religione coniungere: qui non potentia, & diuitijs amplissimis abutitur; sed potius datas à Deo cognoscit, & illi cumulatissimè in acceptum refert: qui pro amplificanda Ecclesiæ fide, & auctoritate summæ sedis obfirmanda, acerrimum cum hæreticis bellum continenter gerit: neque in amplissima regni sui ditione vllum patitur viuere impunitum hæreticum: præterea, vt ex eorum lectione Maiestas tua intelligat, hoc propagandæ catholicæ Ecclesiæ studium, esse ab auito Regum Hispaniæ semine procreatum: qui magno animi ardore de extirpandis hæresibus, de sanctis moribus instituendis, semper egerunt: qua de causa, magno conatu Concilia Hispaniæ nationalia, & prouincialia frequentárũt. Vnde factum diuino Consilio existimo, vt sub tuo imperio, & tutela, iterum ardor ille Gothicus reuiuiscat; vt antiquo illo more Hispani eruditi, vitam priscorum hominum imitentur: multum enim refert ad sanctè & piè viuendum, cognoscere, quem morem, & disciplinam à maioribus acceperimus. Spero Dei benignitate, & tua cura, & exemplo, & legibus, quibus regna in officio contines, florens, & beatum imperium tuum effectum iri. Vale, ex Pardo, pridie Nonas Decembris. M. D. X C.

DE

DE CODICIBVS manuscriptis, quibus vsus sum in hac collectione; de eorum fide, & antiquitate.

MVltum refert, non tantùm ad dignitatem, verùm etiam ad fidem, & certitudinem huius collectionis, vt diligens lector intelligat, in ea apertè, distinctèq; formanda, quibus codicibus sum vsus. Nam cum emendatio omnis auctorum difficilis sit, inanisque, si nudis coniecturis fiat (in qua re hac ætate ab scriptoribus audacter peccari animaduerto; ita vt magis laboremus lectionum variarum emendationibus, quàm amanuensium mendis; & frequentiùs pro veritate abdita, mendacium apertum substituatur) in decretis institutisq; Patrum periculosius esse existimaui, si ex proprio sensu, sine auctoritate aliquid adderem, veliugularem. Vnde Codicum M.ſſ. lectionem, etiam cum Gothicismis, ad verbum religiosè sequutus sum: vt venerandam illorum temporum antiquitatem, hac scrupulosa obseruantia colerem.

Sunt in bibliotheca Toletanæ Ecclesiæ, quæ libris manuscriptis, & emendatis (Regiam D. Laurentij semper excipio) omnes reliquas Hispaniæ antecedit. Conciliorum & epistolarum decretalium codices, literis Longobardis scripti, in pelle pergaminea: in quibus nihil ex his, quæ in omnibus alijs codicibus cæterarum bibliothecarum continentur, desideratur; ita sunt integri, & perfecti.

Prior scriptus est Era 1072. alter Era 1133. & ex priori exscriptum iudices; ita in omnibus ab illo non dissentit.

Est in monasterio Regio D. Laurentij, à Philippo domino nostro Rege clementissimo, singulari animi pietate, & regia magnificentia ædificato, & re amplissima ditato, multisq; muneribus aucto, inter cætera admiratione & cultu dignissima, quæ in illa æde continentur, insignis quædam bibliotheca, quæ cum peranti-quis, & numero librorum, & singularitate certat. Hæc inter alia, quinque Codices Conciliorum & epistolarum decretalium M.ſſ. literis Longobardis in pelle pergaminea habet.

Antiquior vocatur Vigilanus: à Vigila monacho scriptore, vel Alueldensis; à loco, vbi scriptus est.

Aluelda est hodie paruum municipium in tractu Locronienſi, duobus ab vrbe Locronio leucis Hiſpanis diſtans. Olim habuit inſigne cœnobium S. Martini ex inſtituto D. Benedicti; à Sancio Rege, & Toba Regina, Era 962. fundatum (chartam eius erectionis & dotis, à Rege Sancio factam, legi in archiuo Simancæ, dum Philippus Rex D. N. itineris cauſa ibi degeret, anno Dñi 1592.) poſtea collapſum, & tranſlatum in eccleſiam ſanctæ Mariæ Rotũdæ, apud Locronium. In quo dum Vigila monachus vitam ageret, hunc ſingulari diligentia librum ſcripſit, Era 1014. anno Chriſti 976. habet Concilia LXI. & epiſtolas decretales 101. à Damaſo, vſque ad Gregorium primum, & opuſcula alia.

Secundus Codex eſt etiam literis Longobardis ſcriptus: vocatur Hiſpalenſis, eo quòd Hiſpali ſcriptus ſit, anno Domini 962. Fuit autem eius ſcriptor Velaſcus; continet Concilia LXXI. epiſtolas decretales 92.

Tertius Codex dicitur Lucenſis, qui omnes bibliothecæ Regiæ, antiquitate ſuperat; vt ex ipſa literarum vetuſtate apparet: nam annus non eſt expreſſus; eſt enim lacer vbique, ſed numero Conciliorum copioſior Vigilano, & Hiſpalenſi; quãuis foro iudicũ careat. Scriptus eſt opera Ayſtrulfi, aut Michaëlis Dens: habet Concilia LXVI. & decretales epiſtolas 103. Huius Codicis fit inſignis & frequens mentio in decreto Gratiani, à Gregorio XIII. P. M. emendato. Nam eius iuſſu deſcriptus Romam miſſus, lucem & veritatem correctoribus atulit.

Sunt alij duo Codices M. ſſ. literis etiam Longobardis, verùm recentiores, & non integri; carent anno & ſcriptore, in quibus non omnia continentur, quæ in prioribus.

Eſt & apud me alius Codex peruetuſtus, in pelle membranea ſcriptus, literis etiam Gothicis, eadem Concilia & epiſtolas complectens, quæ alij ſuperiores. Caret anno & ſcriptore.

Ex his Codicibus hæc noſtra Concilia excerpta ſunt. Verùm multum ad rem conferre exiſtimaui, ſi diuerſitates, quæ in illis, præſertim primis, & vetuſtioribus reperiuntur, in vnoquoque Concilio diſtinctè & dilucidè aſſignem.

1 *Concilium Eliberitanum, in omnibus primum ponitur: appellaturq. Eliberitanum cum E. nõ cum I. XVIIII. Epiſcoporum. In Vigilano, Lucenſi, in vtroq, Toletano & Hiſpalenſi, Conſtantini temporibus geſtum dicitur. Habent omnes CC. ſubſcriptiones Epiſcoporum.*

coporum. In Vigilano dicitur, eodem tẽpore quo Nicæna Synodus, & in Hiſpalenſi; in vtroque Toletano: Era. 362. ERA 362

2 *Cæſaraugustanum primum XII. Epiſcoporum. In Hiſpalenſi, non extant eius ſubſcriptiones neque Era. In Vigilano dicitur: Quarto nonas Octobris, & in Lucenſi ſimiliter, & in vtroque Toletano. Ego poſui Eram 418. ex hiſtoria Sulpitij Seueri.* 418

3 *Toletanum primum, aduerſus Priſcillianum, Epiſcoporum XIX. Arcadij, & Honorij temporibus, Era 438. ſub die. 7. Idus Septembris, vt in Lucenſi: verum in Vigilano Era. 435. ſub die 7. Idus Septẽb. In Hiſpalenſi non eſt poſita Era, ſed tantum ſub die 7. Iduum Septembrium. In vtroque Toletano Era 430. Sequutus ſum lectionem veteris Codicis Lucenſis. Habent omnes ſubſcriptiones, & regulam fidei aduerſus Priſcillianos, eiſdem verbis, vt poſuimus.* 430

4 *Tarraconenſe Concilium X. Epiſcoporum habitum Era 554. anno ſexto Theodorici Regis. In Hiſpalenſi dicitur, anno ſexto Theudorici Regis, Conſulatu Petri, octauo idus Nouembris.* 554

5 *Gerundenſe Concilium VII. Epiſcoporum habitum Era 555. anno ſeptimo Theodorici Regis, VI. idus Iunias: habet ſubſcriptiones.* 555

6 *Toletanum ſecundum Concilium. Toletana Synodus ſecunda, VIII. Epiſcoporum, habita in ciuitate Toletana, apud Montanũ Epiſcopum, XVI. Calendas Iunias, anno quinto Amalarici Regis, Era. 565. In eo conueniunt Hiſpalenſis, Vigilanus & Lucenſis, & alter Toletanus. In altero eſt 562. habet ſubſcriptiones VIII. Epiſcoporum, & epiſtolas Montani Epiſcopi ad Palentinos, & aliam eiuſdem ad Turibium: vtraq; deſideratur in Vigilano, & Hiſpalenſi; ſunt in Lucenſi, & vtroque Toletano.* 565

7 *Barcinonenſe primum eſt in Codice Hiſpalenſi tantùm. Adieci Eram 578.* 578

8 *Ilerdenſe. Sic ſcribitur Ilerdẽſe, non Hilerdenſe, octo Epiſcoporum, geſtum Era 584. anno XV. Theuderici Regis VIII. Idus Auguſti; habet in ſubſcriptionibus nomina Epiſcoporum non ciuitatum.* 584

9 *Valetanum ſeu Valentinum Concilium, ſic appellatur indiſtincte, in omnibus Codicibus, ſex Epiſcoporum, habitum Era 584. anno XV. Theodorici Regis, ſeu Theuderici, ſub die II. nonas Decembris. In Vigilano Era 587. anno XV. Theodorici Regis, pridie Nonas Decembris. Reliqui CC. in Era conſentiunt. In Lucenſi ſcribitur anno XV. Theudi: habet ſubſcriptiones.* 584

Bracarenſis

ERA

10 *Bracarensis Synodus prima, octo Episcoporum, regnante Domino Iesu Christo feliciter, currente Era 599. anno tertio Argemiri Regis, est in Hispalensi & altero Toletano; in alijs, Ariamiri, die Calendarum Maiarum. Lucensis, & Hispalensis Era 568.* 599

11 *Concilium apud Lucum à Theodomiro Principe habitum Era 607. Hoc Concilium habui ex archiuo Lucensis Ecclesiæ, D. Ioãne Ruizio Episcopo Lucensi meritißimo, cuius auctoritate ad id exscribendum vsus sum.* 607

12 *Bracarensis Synodus secunda XII. Episcoporum, regnante Domino nostro Iesu Christo, currente Era 610. anno secundo Regis Mironis, die Calendarum Iuniarum: sic habent omnes constanter.* 610

Post subscriptiones huius secundi Concilij dicitur sic in C. Hispalensi:

13 *Capitula ex Orientalium Synodis, à Martino Episcopo ordinata, atque collecta, apud Lucense Concilium. Domino beatißimo, atque Apostolico sedis honore suscipiẽdo in Christo fratri Nitigesio Episcopo, vel vniuerso Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus Episcopus. Sancti Canones, qui in partibus Orientis, &c. In vtroq; Codice Toletano, inscribitur in titulo: Synodus Lucensis: quia ibi ordinata, postea in Bracarensi Synodo iterum, ad corrigendos mores Clericorum, & Laicorum vsurpata, veluti tertium Concilium fuit habita: atq; ita in vtroque Toletano in capite marginum foliorum dicitur tertium Concilium Bracarense.*

14 *Toletanũ Concilium tertium. Toletana Synodus tertia LXII. Episcoporum, in qua Arriana hæresis in Hispania condemnata est. In nomine Domini Iesu Christi, anno quarto regnãte glorioßißimo, atq; pijßimo, & Deo felicißimo, domino Reccaredo Rege, die octauo iduum Maiarum in Era 627. Hæc sancta Synodus habita est in ciuitatem Regiam Toletanam, ab Episcopis totius Hispaniæ, & Galliæ, qui infra subscripti. In Lucensi ponitur Era 627. & in Vigilano, & in vtroque Toletano: quam lectionem & annum sequutus sum; licet in Hispalensi ponitur Era DC. XXVIIII.* 627

Est in vtroque Toletano, & in Lucensi homilia S. Leandri, Episcopi Hispalensis, in laudem Ecclesiæ, post Concilium, & confirmationem Canonum edita. Est etiam in Hispalensi, sed non post Concilium, verum alibi. Scribunt Gothi constanter, Reccaredus, non Recharedus, Spania non Hispania, Spalensis non Hispalensis.

15 *Hispalense primum. Epistola Episcoporum de Concilio Spalẽsi ad Pegasum Episcopum missa VIII. Episcoporum. In fine Concilij*

ERA

cilij sic dicitur: data ad sanctitatem vestram die pridie Nonas Nouembris, anno quinto regni glorioßißimi domini nostri Reccaredi Regis. Era DC. XXVIII. in vtroq; Toletano, et in Vigilano: in Lucensi verò, Era DC. XXVII. 628

16 *Cæsaraugustanum secundum, anno septimo Reccaredi Regis; habet in fine: Sub die Calendarum Nouembrium, anno quo supra. Est in C. Hispalẽsi. Habet subscriptiones quatuordecim Episcoporũ. Non est in alijs. CC. Adieci Eram ex anno Regis septimo DC. XXX. Posui ex eodem C. constitutionem Fisci Barcinonensis; eo quòd sub eisdem Episcopis sit edita, eodem septimo anno Reccaredi Regis.* 630

17 *Toletanum aliud. In nomine Domini constitutio Synodi Episcoporum numero XVI. qui conuenerunt in vrbem Toletanam, in Ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, sub die sexto decimo Calendas Junias, anno feliciter duodecimo, regno Christianißimi, et amatoris Dei glorioßißimi Reccaredi Regis, Era DC. XXXV. Sic est in Hispalensi tantùm: in alijs non extat.* 635

18 *Oscense Concilium, anno tertio decimo, regno domini nostri glorioßißimi Reccaredi Regis. Est tantùm in C. Hispalẽsi. Adieci Erã ex annis regni Reccaredi.*

19 *Concilium Barcinonense, Era DC. XXXVII. anno decimo quarto Regis Reccaredi.* 637

20 *Toletanum. In nomine Domini Iesu Christi, constitutio Carthaginensium Sacerdotum, in Toletana vrbe, apud sanctißimum Ecclesiæ eiusdem Antistitem. In fine: Facta constitutio Sacerdotum in vrbe Toletana, sub die Calen. Nouembris, anno Regni primo pijßimi, atque glorioßißimi Gundimari Regis. Era DC. XLVIII. Est tantùm in Codice Hispalensi.* 648

21 *Concilium Tarraconense in Egara, vnde dicitur Egarense, anno tertio Regis Sisebuti. Est in Codice Hispalẽsi. Adieci Eram, ex anno Regis.*

22 *Hispalense secundum. Secunda Synodus habita in ciuitate Spali, sub die Iduum Nouembrium, anno regnante glorioßißimo Principe Sisebuto, Era DC. LVII. In vtroq; Toletano, anno nono Sisebuti Regis: in Vigilano, et Lucẽsi: Tẽpore Sisebuti Regis: in Era omnes consentiunt, et subscriptionibus.* 657

23 *Toletanum quartum. Toletana Synodus IIII. Gesta Synodalia in Toletanam vrbem, apud Concilium LXII. Episcoporũ Hispaniæ, Galliæ prouinciarũ edita, anno tertio, regnante dño nostro glorioßißimo Principe Sisenando, die Nonas Decẽb. Era DC. LXXI.*

In vno

ERA

in vno Toletano Era DC.LXX. in altero DC. LXXI. subscribunt Episcopi LXII. Sic lego in Hispalensi; nam notæ Gothorum mirè connectuntur; vt facile existimes VI. pro II. In excusis nihil est certi.

24 *Toletanum quintum. Concilium Toletanum quintum Episcoporum. XX. Era DC. LXXIIII. anno primo domini nostri Chintiliani Regis: ita in Vigilano: in Lucensi, Era DC. LXIII. in vtroque Toletano Era DC. LXIIII. in Hispalensi. XXIIII. in alijs XX. quam lectionem probant subscriptiones, quæ viginti sunt. In alio Toletano scribitur, Cinthilani.* 674

25 *Toletanum sextum XLVIII. Episcoporum vniuersale, quinto Idus Ianuarij, anno præfati Principis & triumphatoris in Christo, secũdo, Era DC. LXXVI. In Lucẽsi, Era DC. LXVI. & in vtroque Toletano. Lucense continet solum quinque subscriptiones Episcoporum: in cæteris est, vt posuimus.* 676

26 *Concilium Toletanum septimum. In nomine Domini & saluatoris nostri Synodale decretum, in Toletana vrbe XXX. Episcoporum Concilio gestum, anno quinto clementissimo domino nostro Cintasuintho Rege regnante, XV. Calẽdarum Nouembrium, Era DC. LXXXIIII. Ita habent omnes Codices M. ff. in quibus tantum XXVIII. Episcopi subscribunt, Vicarij verò vndecim.* 684

27 *Concilium Toletanum octauum. In nomine Domini saluatoris nostri Iesu Christi, incipiunt gesta Synodalia VIII. quinquaginta duorum Pontificum, in vrbem regiam celebrata, die XVII. Calẽdarũ Januariarũ Era DC. LXXXXI. anno quinto orthodoxi, atque glorioſi, & vera clementiæ dignitate præcipui Recceſuinthi Regis: ſic ſcriptum eſt in Gothicis M. ff. Lucenſis habet, Era DC. LXXXX. & decretum, & lex Principis, quæ poſt ſubſcriptiones ponuntur, in eo non extant.* 691

28 *Concilium Toletanum nonum. In nomine Domini incipit Concilium Toletanum VIIII. quod actum eſt die Calendarum Decembrium, anno feliciter VII. regno ſereniſſimi atque clementiſſimi domini noſtri Recceſuinthi regis Era DC. LXXXXIII. in vrbe Toletana. In fine dicitur: Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices numero ſedecim: ita conſentiunt omnes CC. M. ff.* 693

29 *Concilium Toletanum decimum. In nomine Domini habita Synodus X. in Toletana vrbe die Calend. Decemb. anno octauo glorioſi domini, & religioſiſſimi Recceſuinthi principis, Era DC. LXXXIIII. in fine: Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices numero XX. Cõſentiunt in annis, & Era omnes CC. M. ff. In Vigilano* 694

ERA

Vigilano deſiderantur aliquot ſubſcriptiones, & cap. 7. quamuis in eo ſint duo decreta, quæ in Lucenſi non ſunt. Vterq; Toletanus, & Hiſpalenſis exactè Concilium totum complectuntur.

30 *Concilium Emeritense. Concilium quod geſtum eſt in prouincia Luſitaniæ, apud vrbem Emeritenſem, quæ caput Epiſcopis noſcitur, XII. Epiſcoporum, in vnum collectis, die viij. Iduum Nouembr. anno octauodecimo ſereniſſimi & pijſſimi Recceſuinthi Regis, Era DCC. IIII. Eſt hæc Synodus in vtroque Toletano. C. & Lucenſi, & non in alijs; vbi conſtanter ſcribitur Emeretenſis, & Recceſuinti ſine h.* 704

31 *Concilium Toletanum vndecimum. In nomine Domini incipiunt geſta Synodalia Concilij Toletani vndecimi, acta in vrbe Regia, in Toletana ſede, à decem & ſeptem Epiſcopis, anno quarto regni glorioſi Principis Vvambi Regis, ſub die ſeptimo Idus Nouembris, Era ſeptuageſima tertia. In fine ante ſubſcriptiones: Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices numero xvij. Conſentiunt omnes CC. In Vigilano deſiderantur ſubſcriptiones Abbatum, & Vicariorum.* 713

32 *Bracarense tertium. In nomine Domini incipit Concilium Bracarenſe III. quod factum eſt ſub anno quarto glorioſiſſimi domini noſtri Vvambanis Regis, Era ſeptingenteſima, XIII. regni eius. In Vigilano & Lucenſi dicitur: Cui interfuerunt Pontifices octo: in vtroque Toletano vocatur quartum; eo quòd Canones Orientales collecti à Martino Bracarenſi, vocentur tertium Bracarenſe. Similiter in Lucenſi vocatur quartum.* 713

33 *Concilium Toletanum duodecimum. In nomine Domini, acta Synodalia Concilij Toletani duodecimi, apud vrbem Regiam celebrata, ſub die quinto Iduum Januarij, Era DCC. XVIIII. anno primo Orthodoxi, atque ſereniſſimi domini noſtri Heruigij Regis. In vtroque Toletano & Lucenſi dicitur: Quinto Iduum Maiarum: verum corruptè, pro Januarij: nam infra dicitur: Conſummatum eſt hoc ſanctum Concilium die octauo Calendarum Februarij, anno regni feliciter primi ſereniſſimi, atque clementiſſimi domini noſtri Eruigij Regis, Era DCC. XVIIII. ita vt die nono Januarij ſit inceptum, conſummatum verò vigeſimoquinto die, in Conuerſione beati Pauli. Sic erat in more quam citiſſimè extremam manum Concilijs imponere. Nam congregatio multorum, ſi diutiùs trahatur, aliquid infauſtum ſolet parere: & vſus ipſe frequens Synodorum rem faciliorem faciebat.* 719

In Vigilano & Lucenſi eſt: Cui interfuerunt Pontifices XXXV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ERA

34 *Concilium Toletanum decimum tertium. In nomine Domini incipiunt gesta Synodalia, habita in vrbe Toletana, sub Era DCC. XXI. anno regni excellentissimi Principis Eruigij IIII. pridie Non. Nouemb. In fine: Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero XLVIII. Non est in Vigilano. Consentiunt reliqui codices in Era, anno regni, & numero Episcoporum. Habet subscriptiones Episcoporum, Abbatum, Vicariorum, virorum illustrium, Ducum, Comitum, Procerum officij palatini. In lege, in confirmatione Concilij edita, dicitur: Edita lex in formatione Concilij Toleto, sub die Idus Nouembris, Era DCC. XXI. anno quoque feliciter quarto regni gloriæ nostræ. Constanter omnes CC. M.ss. scribunt, Eruigius, non Heruigius.* 721

35 *Concilium Toletanum decimumquartum. Gesta Synodalia quæ acta sunt à Præsulibus Carthaginis prouinciæ, adsistentibus etiam Vicarijs: Incipiunt capitula Concilij Toletani XIIII. decem & septem Episcoporum, anno quinto Eruigij Principis. Extat hoc Concilium tantùm in Lucensi & vtroque Toletano; sed in illis non est Era, sed tantum dicitur in fine: Peractum Concilium die Dominico sub die duodecimo Calendas Nouembris, anno quo supra. In alijs est, Decembris. Verum apposui Eram ex anno regni Principis DCC. XXII.* 722

36 *Toletanum Concilium decimum quintum. In nomine Domini Iesu Christi, anno primo serenissimi & Orthodoxi Egicanis Principis, sub die quinto Idus Maias, Era septingentesima XXVI. apud vrbem Toletanam, in Ecclesia Prætorienſi sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, omnes Spaniæ, Galliæque Pontifices aggregati numero LXI. Sic est in Hispalensi. Cõsentiunt in Era, & numero Pontificum & regni anno, omnes CC. M.ss. In Vigilano deficiunt aliquæ subscriptiones Abbatum, & illustrium officij Palatini.* 726

37 *Concilium Cæsaraugustanum tertium. In nomine Domini incipiunt gesta Synodalia in vrbe Cæsaraugusta, sub die Calend. Nouembris, Era DCC. XXIX. anno quarto Orthodoxi, atque serenissimi domini nostri Egicani Regis. Sic est in codice Hispalensi, & Vigilano: in alijs non extat; caret subscriptionibus Episcoporum.* 729

38 *Concilium Toletanum decimumsextum. In nomine Domini incipit Synodus Toletana sextadecima LX. Episcoporum, anno sexto inclyti & orthodoxi domini & Principis nostri Egicanis, sub die sexto Nonarum Maiarum, Era DCC. XXXI. In Lucensi,* 731

Lucensi & in vtroq; Toletano est integra tota Synodus: in Vigilano & Hispalensi mutila: in vtroque est Era DCC. XLVI. in alijs vt posui. ERA

39 *Concilium Toletanum decimumseptimum. In nomine Domini incipit Synodus Toletana XVII. regula sanctæ fidei, decurrente imperij anno religiosissimi ac serenissimi domini nostri Egicani Regis VII. sub die quinto Idus Nouẽbris, Era DCC. XXXII. Est ita in vtroque Toletano, & Lucensi: in alijs non extat.* 732

40 *Concilium Toletanum decimum octauum petendum est ex eo quod tradit Rodericus Archiepiscopus in historia Hispaniæ.* 740

Ex his codicibus multa eduxi Concilia, quæ non extant excusa; & quæ edita, ampliora & auctiora, emendatioraq;: quod legenti facile erit perspicere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORDO REGVM Gothorum Hiſpaniæ, & eorum Chronologia ex Concilijs M.ſſ. & Iſidoro, & Vulſa.

	Era Auguſti	Anni Chriſti.	
	407	369	*Athanaricus vnà cum Fridigerno, regnat annos tredecim, ſub Valente Imperatore.*
	420	382	*Alaricus, & cum eo Redagaſius, regnat ann. 28. ſub Theodoſio Imperatore.*
	449	411	*Athaulfus regnat ann. 6. ſub Arcadio, & Honorio Imperatore.*
Segericus anno vno.			*Segericus, ilico ſuorum dolo interfectus, ann. 22. imperij Honorij, & Arcadij: cui ſucceßit Vvallia.*
Vvalia annos. 22.	454	416	*Vvallia regnat annos. 3.*
Theodoredus ann. 14. Auguſtin. Theodoricus.	457	419	*Theuderedus, regnat annos. 33. finem extremũ clauſit in prælio Cathalaunico, ſub Theodoſio minori Imperatore.*
Thuriſmundus.	490	452	*Thuriſmũdus regnat ann. vnũ, ſub Marciano.*
Theodoricus.	491	453	*Theudericus annos tredecim, ſub Marciano Imperatore.*
Eurico Gregor. Turon. ann. 27. Sigisbert. 19.	504	466	*Euricus annos decem & ſeptem, ſub Leone Imperatore.*
	521	483	*Alaricus annos viginti tres, ſub Zenone Imperatore.*
Geſalaricus alij Geſelicus.	544	506	*Geſaleicus annos quatuor, ſub Anaſtaſio Imperatore.*

	Era Augusti	Anni Christi.	
Theodoricus.	549	511	Theudericus Rex Italiæ, pro nepote Amalarico regnat in Hispania annos quindecim, sub Anastasio Imperatore. In Cõciliis M.ſſ. duo coacta esse sub Theuderico Rege lego: primum Tarraconense anno eius sexto, Era 555. alterum Gerundẽse, anno & Era sequẽti.
	564	526	Amalaricus ann. quinque, sub Iustiniano Imperatore.
Theudius.	569	531	Theudis, seu Theudio decem & septem annos, & menses quinque, sub Iustiniano Imperatore. Cõcil. Ilerd. anno eius. 15. vbi mendosè in omnibus M.ſſ. legitur, Era 584. pro Era 564. quod rectè cõuenit cũ hac annorum ratione, quã sequimur.
	586	548	Theudisclus annum vnum, sub Iustiniano Imperatore.
Aguila.	587	549	Agila, seu Aquila, ann. quinque sub Iustiniano Imperatore.
Vulfa quindecim annos, et menses. 6.	592	554	Athanagildus ann. 14. sub Iustiniano. Isidorus ponit interregnum quinque mensium.
Luiba, & Loyba.	605	567	Liuba annum vnum, sub Iustino Imperatore minori.
Beda, Leuuigildus more Gothorũ qui pro, eo, ponũt, eu.	606	568	Leouigildus, ann. decem & octo, sub Iustino minori. Anno 17. regni Ermenegildum Hispali impiè interfecit.
	624	586	Reccaredus primus ann. 15. sub Mauricio Imperatore.
Loyba.	639	601	Liuba secundus annos duos, sub Mauricio Imperatore.
Victericus.	641	603	Vvittericus ann. sex, menses. 10.
Gundemirus.	648	610	Gundemarus annos duos, menses decẽ, sub Phoca Imperatore.

Sise-

	Era Augusti	Anni Christi.	
	650	612	Sisebutus annos octo, menses sex, sub Heraclio Imperatore. Anno quinto Sisebuti Mahometes aduersus Romanos rebellat.
	659	621	Reccaredus secũdus menses tres.
Cintila, Santila.	659	621	Suinthila annos decem, sub Heraclio Imperatore. Is, vt nostri historici tradunt, primus pulsis Romanis, monarchiam totius Hispaniæ obtinuit.
Sisnandus.	669	631	Sisenãdus ann. 3. mẽses vndecim.
Cintila.	674	636	Cinthila annos tres, menses octo. Concilium Toletanum quintũ, primo anno eius regni coactum. Isidorus Iunior, Episcopus Hispalensis primæ sedis moritur.
Tulcas.	678	640	Tulca ann. 2. menses quatuor.
Cindasiũthus	680	642	Chindasuintus ann. 6. mẽses. 8.
Recceſiũthus.	687	649	Recceſuinthus annos. 23. mẽs. 6. Ildefonſus anno. 18 moritur.
Bamba.	710	672	Vvamba annos octo, mensem vnũ. Relicto regno vixit in monasterio, meliusſibi regnans & viuens piè & sanctè, annos septem, menses tres.
Eringius.	718	680	Eruigius annos septem: relicto regno creatur Egica.
Egipſa.	725	687	Egica annos decem ſolus, quinq; vnà cum filio ſuo Vvittiza.
Vtiza.	739	701	Vvitiza ann. 9. ſine Egica patre.
Rodericus annos. 3. duos ſimul cum Vitiza, vnũ ſolus.	748	710	Rudericus ann. vnũ. Hoc Rege nobiliſsima, & antiquiſsima Regum Gothorũ familia, ob impios & ſceleratos mores Vvitizæ, & Ruderici, miserè extincta, in prædã barbaris Mauris, tãquã Dei flagello data, vniuerſaq; nobilitas, totumq; regnum breui tẽpore vna funditus euerſum.

REGES SVEVORVM in Gallœcia.

Era Auguſti.	Anni Chriſti.	
446	408	*Hermericus ann. 32.*
478	440	*Rechila annos ſeptem.*
486	448	*Recciarius annos nouem.*
495	457	*Maldra annos tres.*
498	460	*Frumarius annos quatuor.*
		Remiſmundus, qui cum tota gente, Arriana hæreſi infectus fuit: in quo errore gens illa per annos ferè centum perſeuerauit: quo tempore Reges non reperiuntur; quippè indigni, vt eorum repetita maneat memoria.
601	558	*Theodomirus ſeu Ariamirus catholicus: Concilium Bracarenſe primum, ſub eo habitum, & Lucenſe: regnauit annis 12.*
607	570	*Miro annos 13. Concilium Bracarenſe ſecundum.*
620	582	*Eboricus.*
		Andeca tyrannus.
		Sueuorum regnum deletum eſt tempore Leouegildi Gothorum Regis, poſtquam regnauerunt in Hiſpania annos centum ſeptuaginta ſeptem, vt auctor eſt Iſidorus.

CHRO-

CHRONOLOGIA Toletanorum Præſulum.

Anni Dñi.	
68	*S. Eugenius martyr, primus.*
313	*Melanthius, qui interfuit Concilio Eliberitano, & in eo ſubſcripſit.*
325	*Pelagius.*
396	*Patruinus, qui primũ Toletanum Concilium cõgregauit, & in eo ſubſcribit: Priſcillianam hæreſim pullulantẽ euertit.*
	Turibius.
	Quintius.
	Vincentius.
	Paulatus.
	Natalis.
	Olympius.
	Audentius.
405	*Aſturius. S. Illifonſus eius vitam ſcribit in catalogo illuſtr. virorum.*
	Iſicius.
	Martinus, vel Maiorinus.
	Caſtinus.
	Campeius.
	Sinticio.
	Praumatius, vel Palmatius.
	Petrus primus.
	Celſus.
527	*Montanus. Secunda Synodus Toletana ſub Montano eſt habita: ſcripſitq; duas epiſtolas, alteram ad fratres territorij Palentini, alteram ad Toribium. S. Illifonſus eius vitam literis mandauit.*
	Julianus primus.
	Bacanda.
	Petrus ſecundus.
589	*Euphimius: interfuit ſancto tertio Concilio Toletano, Era 627. & de eo fit mentio in decreto Gundemari.*
	Exuperius.

Adelphius:

Era	Anni Dñi.	
	597	*Adelphius: subscribit in Toletano sub Reccaredo Era 635.*
		Conantius à S. Illifonso non enumeratur inter Præsules Toletanos; fortè quia parum præfuit: inquit enim post Adelphium, Toletanæ sedis Auraſium adeptum esse locum.
	603	*Auraſius. S. Illifonſus ſcribit in catalogo, cathedram tenuisse post Adelphium.*
	615	*S. Helladius: obijt 18. Februarij. de eo Illifonſus ſcribit in catalogo.*
	633	*Iuſtus. Quarta Synodus Toletana fuit sub Iuſto habita, in eaq; subscribit: de eo Illifonſus ſcribit in catalogo.*
684	636	*Eugenius. Secunda, quinta, & ſexta, & ſeptima Synodus Toletana sub Eugenio fuerunt collectæ: in eis subscribit: de eo Illifonſus in catalogo.*
636	647	*S. Eugenius III. obijt xiij. Nouembris anno 658. interfuit octauo, nono, & decimo Concilijs Toletanis, Era 691.*
	659	*S. Ildefonſus obijt 23. Januarij, anno 667. cuius vitam Cixila Præſul Toletanus ſcripſit.*
	668	*Quiricus: interfuit vndecimo Concilio Toletano, Era 713. & in eo ſubſcribit. S. Illifonſus eius vitam ſcribit in catalogo.*
	685	*S. Julianus. II. obijt ſexto Martij, anno 690. interfuit duodecimo, & decimotertio, & decimoquarto, decimoquinto, Concilijs Toletanis, & in eis ſubſcribit, Era 719. de eo Felix ſcribit in catalogo.*
	691	*Siſibertus, qui aduerſus Egicanem Regem conſpirationem fecit, pro qua merito à dignitatis ordine amotus in Concilio Toletano decimoſexto: pro eo Felix ſuffectus eſt, Era 731.*
	693	*Felix: decimoſexto Concilio Toletano interfuit, in eoq; ſubſcribit Era 731.*
	700	*Guntericus.*
	714	*Oppas, intruſus.*
		Sinderedus.
	719	*Urbanus poſt Sinderedum cathedram Toletanam tenuit: obijt anno 737. Toletum à Sarracenis occupatur, fueruntq; in captiuitate Præſules Toletani, qui ſequuntur, vſq; ad Joannem.*

Sunieredus.

Anni Domini.	
740	*Sunieredus.*
760	*Concordius.*
775	*Cixilanus.*
784	*Elipandus: hæreſi infectus in Concilio Francafordiēſi condemnatur, vt refert Ioannes Aurelianenſis in libro de cultu imaginum.*
820	*Gumeſindus.*
850	*Uviſtremirus.*
859	*Sanctus Eulogius electus, martyr.*
	Bonitus.
926	*Ioannes, obijt anno 926.*
	Paſchalis.

Alfonſus VI. victis Sarracenis, Toletum expugnat, anno 1085. die 25. Martij, & Bernardum monachum S. Benedicti in ſede Toletana collocat.

CHRO-

CHRONOLOGIA Conciliorum Hiſpaniæ, quæ tẽporibus Gothorum Regum ſunt indicta.

Era Cæſaris.	*Annus Chriſti*	
circa 362	324	*Eliberitanum eodem tẽpore, quo Nicænum.*
418	380	*Cæſarauguſtanum primum.*
438	400, vel 405	*Toletanum primum aduersùs Priſcillianum, Conſule Stilicone, Arcadij, & Honorij tẽporibus.*
554	516	*Tarraconenſe anno ſexto Theodorici Regis, Conſule Petro.*
555	517	*Gerundenſe anno ſeptimo Theodorici Regis, Agapeto V. C. Conſule.*
565	527 *circa*	*Toletanum ſecundum anno quinto Amalarici Regis, Montano Epiſcopo Toletano.*
578	540	*Barcinonenſe primum.*
584	546	*Ilerdenſe anno decimoquinto Theudi Regis.*
584	546	*Valletanum ſiue Valentinum eodem anno Theudi decimoquinto.*
599	561	*Bracarenſe primum anno tertio Argemiri Regis Sueuorum.*
607		*Concilium Lucenſe ſub Theodomiro:*
610	572	*Bracarenſe ſecundum anno ſecundo Mironis Regis Sueuorum: in quo Metropolitæ duo, ex Bracara & Luco, interfuerunt.*
627	589	*Toletanum tertium anno quarto Reccaredi: in quo Arriana hæreſis in Hiſpania damnatur; & in eo ſanctus Leander Hiſpalenſis, & S. Euphemius Toletanus interfuerunt.*

Hiſpa-

Era Cæſaris.	*Annus Chriſti.*	
628	590	*Hiſpalenſe primum anno quinto Reccaredi Regis: in quo S. Leander Hiſpalenſis interfuit.*
630	592	*Cæſarauguſtanum ſecũdum anno ſeptimo Reccaredi Regis, Artemio Tarraconenſi Metropolitano.*
635	597	*Toletanum anno duodecimo Reccaredi Regis, Adelphio Metropolitano vrbis Regiæ.*
636	598	*Oſcenſe anno decimotertio Reccaredi.*
637	599	*Barcinonenſe ſecundum anno decimoquarto Reccaredi Regis, Aſiatico Tarraconenſi Metropolitano.*
648	610	*Toletanum anno primo Gundemari Regis, ſancto Montano Toletanæ vrbis Metropolitano.*
652	614	*Egarenſe anno tertio Siſebuti Regis.*
657	619	*Hiſpalenſe ſecundum, Rege Siſebuto, & ſancto Iſidoro Epiſcopo Hiſpalenſi.*
671	633	*Toletanum quartum anno tertio Siſenandi Regis: in quo S. Iſidorus Hiſpalenſis interfuit, & Iuſtus Toletanus.*
674	636	*Toletanum quintum anno primo Cinthilani Regis: in quo S. Eugenius Toletanus interfuit.*
676	638	*Toletanum ſextum anno ſecundo Cinthilani Regis, Eugenio Toletano Antiſtite.*
684	646	*Toletanum ſeptimum anno quinto Cindaſuinthi Regis, Eugenio Toletano Antiſtite.*
691	653	*Toletanum octauum anno quinto Recceſuinthi Regis, Eugenio Regiæ vrbis Antiſtite.*
693	655	*Toletanum nonum anno ſeptimo Recceſuinthi Regis, Eugenio Regiæ vrbis Metropolitano.*
694	656	*Toletanum decimum anno octauo Recceſuinthi Regis, Eugenio Metropolitano Regiæ vrbis.*
704	666	*Emeritenſe anno decimo octauo Recceſuinthi Regis, Proficuo Metropolitano Emeritenſis vrbis.*

Era Cæsaris.	Annus Christi.	
713	675	*Toletanum vndecimum anno quarto Vvambani Regis, Quirico Metropolitano vrbis Toletanæ.*
713	675	*Bracarense tertium anno quarto Vvambæ, Leodegisio Metropolitano Bracarensi.*
719	681	*Toletanum duodecimum anno primo Eruigij Regis. S. Iuliano Regiæ vrbis Metropolitano.*
721	683	*Toletanum decimum tertium anno quarto Eruigij Regis. S. Iuliano Regiæ vrbis Metropolitano.*
722	684	*Toletanum decimumquartum anno quarto Eruigij Regis, S. Iuliano Regiæ vrbis Metropolitano.*
726	688	*Toletanum decimumquintum anno primo Egicæ Regis, S. Iuliano vrbis Regiæ Metropolitano.*
729	691	*Cæsaraugustanum tertium, anno quarto Egicæ Regis, Baldefredo Episcopo Cæsaraugustano.*
731	693	*Toletanum decimumsextum anno sexto Egicæ Regis, Felice vrbis Regiæ Metropolitano.*
732	694	*Toletanum decimumseptimum anno septimo Egicæ Regis.*
740	702	*Toletanum decimumoctauũ anno primo Vvitizæ. Non extat in Canone, sed de eo meminit Rodericus.*
750	712	*Sarraceni Gothos expugnant & biennio totam Hispaniam occupant.*

INCI-

INCIPIT ORDO DE celebrando Concilio.

In. 4. Concil. Tolet. c. 4. est formula posita, qualiter Concilia fiat: incipit: Hora itaque prima diei, &c.

HOra itaque diei prima ante solis ortum, ejciantur omnes ab Ecclesia; obseratisque foribus, cuncti ad vnam ianuam, per quam Sacerdotes ingredi oportet, ostiarij stent. Et conuenientes omnes Episcopi pariter introeant, & secundùm ordinationis suæ tempus resideant. Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteres, quos causa probauerit introire. Nullus inter eos audeat ingredi Diaconorum. Post hos, ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo popoſcerit interesse: & corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteres à tergo eorum resideant; Diacones in conspectu Episcoporum stent; deinde ingrediantur & laici, qui electione Concilij interesse meruerint. Ingrediantur quoque & Notarij, quos ad recitandum, vel ad excipiendum ordo requirit: & obserentur ianuæ. Sedentesque in diuturno silentio, dicat Archidiaconus: Orate: statimque omnes in terra prostrabuntur, & orantibus diutiùs tacitè cum fletibus atque gemitibus, vnus ex Episcopis senioribus surgens, orationem palàm fundet ad Dominum, cunctis adhuc in terra iacentibus, dicens:

Ex lib. Vigilano siue Alueldensi, qui asseruatur in bibliotheca Regia Diui Laurentij. M. s. I. 6 gè verò hæc auctiora, & correctiora sunt, quàm quę impressa circumferuntur.

ADsumus, sancte Spiritus, adsumus; peccati quidem humanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter adgregati. Veni ad nos, adesto nobis, & dignare inlabi cordibus nostris: doce nos quid agamus; quò gradiamur ostende; quid efficiamus operare. Esto solus & suggestor & effector iudiciorum nostrorum; qui solus cum Deo Patre, & Filio, nomẽ possides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores esse iustitiæ, qui summè diligis æquitatem. Vt sinistrum nos non ignorantiæ trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat; sed iunge nos tibi efficaciter, solius tuæ gratiæ dono: vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero; qualiter in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderatione pietatis, iustitiam, vt hîc à te in nullo dissentiat sententia nostra; & in futuro, pro benè gestis consequamur præmia sempiterna. Amen.

Te condonante, qui cum Patre & Filio, vnus permanes Deus, per infinita secula seculorum.

In qua oratione, nec oratio paterna, nec benedictio, sed ipsa solummodò oratio confirmetur. Quando autem plurimi Metropolitani fuerint, tunc ab altero hæc oratio dicitur.

ALIA.

DOmine, qui nos iustitiam loqui, & quæ recta sunt præcipis iudicare, tribue nobis, vt nec iniquitas in ore, nec prauitas inueniatur in mente; vt puro corde purior sermo consentiat; procedat in operibus iustitia, nec appareat dolus in lingua.

A TERTIO VERO METROPOLITANO, *loco tertio hæc oratio pronunciatur.*

IEsu Domine, qui sacro verbi tui oraculo, promisisti, vt vbi duo, vel tres in nomine tuo fuerint adgregati, medius dignareris adesse, adesto cœtui nostro propitius, & cor nostrum perlustra misericors; vt ita rectum iustitiæ tramitem teneamus, ne à bono misericordiæ aliquatenus aberremus.

ALIA.

DIssolue Domine nostrarum mentium ligaturam, & obligationis impiæ confringe catenam; vt tibi laudem pro liberatione reddamus, cuius vltionem pro transgressione paueſcimus.

ALIA.

DEus, qui veritatem loqui filios hominum cupis, & eorum casto iudicio delectaris, mentem nos dignare habere rectam; vt possimus labijs veram depromere iustitiam.

Finita autem oratione, & responso ab omnibus, Amen, rursus dicit Archidiaconus: Erigite vos. Et cõfestim omnes surgant, & cum omni timore Dei, & disciplina, tàm Episcopi, quàm Presbyteri sedeant. Sicque omnibus in suis locis in silentio considentibus, Diaconus alba indutus, codicem Canonum in medio proferens, capitula de Concilijs agendis pronunciat: id est, ex Concilio Chalcedonensi, Era XVIII. item ex capitulis Orientalium patrum, quæ Martinus Episcopus

copus de Græco in Latinum vertit, Era XVIII. de Synodo facienda. Item ex Cõcilio Toletano. IIII. Era III. Item ex Concilio Agathensi, Era XVI. siue ex sermone sancti Ambrosij de pace, vel aliud de Canonibus quod Metropolitano aptius visum fuerit, vt legatur. Finitisque titulis, Metropolitanus Episcopus Concilium alloquitur dicens.

EXHORTATIO.

ECce sanctissimi Sacerdotes, præmissis Deo precibus, fraternitatem vestram cum pia exhortatione conuenio, & per diuinum nomen obtestor, vt ea, quæ à nobis de Deo, de sacris ordinibus, vel vestris moribus, vobis fuerint dicta, cum omni pietate suscipiatis, & cum summa reuerentia perficere intendatis. Quòd si forsan aliquis vestrûm aliter quàm dicta fuerint senserit, sine aliquo scrupulo commotionis, in nostrorum omnium collatione, ea ipsa de quibus dubitauerit conferenda reducat; qualiter Deo mediante, aut doceri possit, aut doceat. Deinde simili vos obtestatione coniuro, vt nullus vestrûm in iudicando, aut personam excipiat, aut quolibet fauore, vel munere pulsatus à veritate discedat, sed cum tanta pietate quidquid cœtui nostro se iudicandum intulerit, vt nec discordans contentio ad subuersionem iustitiæ inter nos locum inueniat, nec item in perquirenda æquitate vigor nostri ordinis, vel solicitudo tepescat.

Post alloquutionem Concilij, qua Metropolitanus solet Synodum alloqui vniuersalem, statim Rex cum suis optimatibus ingreditur in Concilium: & in primis corona Sacerdotum post se dimissa, ad altare conuersus, ibi orationem dicit: sed ipsa oratione supra acta, ad Concilium conuersus dicit: & humo prostratus atque inde se erigens, & se ipsum precibus Sacerdotum commendat, & adloquendo Concilium, vt iustissimè agant religiosa exhortatione insinuat. Postquam autem expleuerit exhortationem suam, à Diacono dicitur: Oremus.

Tunc Rege conuerso ad Orientem, omnes Sacerdotes in terra pariter prosternantur, sicut & prius: sicque dicatur, hæc oratio Dominica.

REx Deus à quo Regum regitur Regnum: quo gubernante sublime, quo deserente fit fragile, famulo tuo. N.

solers moderator adsiste. Da ei Domine fidei rectitudinem firmam, & legis tuæ custodiam indefessam: ita morum honestate præpolleat, vt tuæ maiestati complaceat: ita nunc præsit populis, vt coronetur post transitum cum electis. Pater noster.

BENEDICTIO.

BEnedicat tibi, sereniſsime Princeps, virtutum Dominus, & omnipotens Deus. Amen.

Inspiret tibi facere misericordiam, & temperare iustitiam. Amen.

Qui tibi tribuit regnum, ipse cor tuum cõseruet inlæsum à nocibilitate omnium populorum. Amen.

Et qui conuentum nostrum pro Domino veneraris, cum tuis omnibus post longa secula coroneris. Amen.

Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo Patre, & sancto Spiritu, vnus Deus gloriatur in secula seculorum.

Qua benedictione susceptа dicitur illi à Diacono.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, ite cum pace.

Sicquè cunctis respondẽdum est: Deo gratias. Statimque idem Princeps secedit à conuentu Concilij. Post egressum igitur Regis & exhortationem Metropolitani, quæ prius dicta est, introibunt omnes quique fuerint Presbyteres, Diacones vel religiosi ad audiendam doctrinam. Sicquè Archidiaconus lecturus est Canonem Toletani Cõcilij. XI. Era. I. Ne tumultu Concilium agitetur. Quo Canone perlecto, statim Concilium Ephesinum ex ordine perlegetur: deinde conlatio pariter & instructio de mysterio sanctæ Trinitatis habebitur, simulquè & ordinibus officiorum, si in omnium [a] sedibus eiusdem celebritatis [b] vnitas teneatur. Pro his quoque causis, prout spatium diei permiserit, & epistolæ Papæ Leonis ad Flauianum Episcopum de erroribus Eutychetis, & mysterio sanctæ Trinitatis legendæ sunt; Canones quoque de vnitate officiorum.

[a] Aliàs se diebus.
[b] Aliàs humanitas.

Nec aliud aliquid ante transibitur, quàm ista omnia explicentur; ita tamen vt in totis tribus diebus litaniarum nihil aliud agatur, nec retractetur, nisi sola conlatio de mysterio sanctæ Trinitatis, & de ordinibus sacris, vel officiorum institutis;

stitutis; ita vt hæc tota peragantur per istos tres dies; nihil aliud sicut iam dictum est, nisi sola quæstio, de his quæ prædicta sunt, habeatur, ita vt lectio semper congruens causam ordinis, quæ quærenda est, antecedat.

ITEM ORATIO IN SECVNDO DIE
in inchoatione Concilij dicenda.

NOstrorum tibi Domine curuãtes genua cordium quæsumus, vt bonum quod nobis à te requiritur, exequamur; scilicet, vt prompta tibi solicitudine gradientes, discretionis arduæ subtile iudicium faciamus, ac misericordiam diligentes, clareamus studijs tibi placitæ actionis.

ITEM ORATIO, DIE TERTIO,
quæ in inchoatione Concilij dicitur.

ATe Domine interni clamoris vocibus vnanimiter postulamus, vt respectu tuæ gratiæ solidati, præcones veritatis efficiamur intrepidi, tuumq; valeamus verbum cum omni fiducia loqui.

Post hæc in quarto die reliquæ causæ per ordinem admittendæ sunt. Sicq; omnes qui de religiosis in retrò actis diebus pro spirituali instructione interfuerunt Concilio, foris egredientur: residentibus aliquibus Presbyteris in Concilio, quos Metropolitanus ordinauerit honorandos. Per singulos tamen illos tres dies litaniarum Episcopi, vel Presbyteres cum admonitore primum orationibus prostrabuntur. Sicque collecta à Metropolitano oratione, & dicente Diacono: Erigite vos, consurgent, & de diuinis tãtùm, vt dictum est, rebus conlationem habebunt. In reliquis tamen diebus, cunctis adstantibus, oratio colligenda est. Et sic considentes causarum negocia iudicabunt. Nullus tamen tumultus, aut inter considentes, aut inter adstantes habebitur. Eodẽ autem modo, eodemq; ordine ad Concilium omnes per singulos dies ingrediantur, quo superius iam præmissum est. Nam etsi Presbyteres & reliqui, aut Diaconus, Clericus, siue Laicus de his qui foris steterint Concilium pro qualibet re crediderit appellandum, Ecclesiæ Metropolitanæ Archidiacono causam suam intimet, & ille Concilio denuntiet: tunc

illi & introeundi,& proponendi licentia concedatur. Nullus autem Episcoporum à cœtu communi secedat, antequam hora generalis secessionis adueniat. Concilium quoque nullus soluere audeat, nisi fuerint cuncta determinata: ita vt quæcũque deliberatione communi finiuntur, Episcoporum singulorum manibus subscribantur. Ita tamen vt ante duos, vel tres dies, quàm soluatur Concilium, omnes constitutiones à se editas diligẽti consideratione retractent. Item in die, qua Concilium absoluendum est,Canones qui in sancta Synodo constituti sunt, coram Ecclesia in publico relegantur. Quibus explicitis, respondetur. Amen.

Deinde ad locum redeuntes, vbi in Concilio residebant, Canones ipsos subscripturi sunt. Admonendi quoque à Metropolitano sunt,de Pascha ventura,quoto veniet. Admonẽdi sunt etiam quo tempore,superueniente anno,ad Concilium faciendum veniant, & eligendi etiam de Episcopis,qui cum Metropolitano dies festos natiuitatis Domini,& sanctũ Pascha debeãt celebrare. Post hæc dicente Archidiacono: Oremus, omnes simul in terram pariter prostrabuntur, vbi diutissimè orantibus hanc vnus ex maioribus orationem dicturus erit.

ORATIO.

NVlla est,Domine, humanæ conscientiæ virtus, quæ in offensè possit tuæ voluntatis iudicia expedire. Et ideò quia imperfectum nostrum viderunt oculi tui, perfectioni deputa,quæsumus,quod perfecto æquitatis fine concludere præoptamus:te in nostris principijs occursurũ poposcimus; te quoq; in hoc fine iudiciorum nostrorum indultorem nostris excessibus speramus:scilicet,vt ignorantiæ parcas,errori indulgeas,vt perfectis votis perfectam efficaciam largiaris. Et quia conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut præceps forsàn voluntas impulerit iustitiam declinare,ob hoc te poscimus, te rogamus, vt si quid offensionis in hac Concilij celebritate adtraximus, te condonante,remissibile habeamus; vt in eo quod soluturi sumus adgregatum Concilium, à cunctis primùm absoluamur nostrorum nexibus delictorum: qualiter, & transgressores venia,& confitentes tibi subsequatur remuneratio sempiterna. Per.

BENE-

BENEDICTIO.

PAtris Dei filius,qui est initium, & finis,complementum vobis tribuat charitatis. Et qui vos ad expletionem huius fecit peruenire Concilij,absolutos vos efficiat ab omni contagione delicti. Amen.

Vt ab omni reatu liberiores effecti,absoluti etiam per donum Spiritus sancti,felici reditu vestrarum sedium cubilia repetatis inlæsi. Amen.

Præcedente lumine diuinitatis Domini nostri, qui omnia regit in secula seculorum.

In margine erat: Huic oratio patena adiungitur,& cunctis adhuc sacentibus, hac benedictio explicatur.

Quibus explicitis,dum dictum fuerit ab Archidiacono: Erigite vos: omnes ilicò pariter exurgentes, residente Metropolitano,ab ipso primùm incipientes, osculum sibi inuicem omnes pariter dabunt. Sicquè post datam sibi inuicem pacem,dicit Diaconus:

In nomine Domini nostri Iesu Christi, eamus cum pace. Deo gratias.

ET SIC CONVENTVS totus absoluitur.

EXHORTATIO ad Principem.

ALIAS VIA REGIA.

Ex Codice Aluedensi, bibliotheca Regia Diui Laurentij.

DEVS omnipotens, ò clarissime Rex, quando voluit, & vbi voluit de regali nobiliq; genere te nobiliter procreauit, & misericorditer ad lauacrum regenerationis perduxit; caput tuum sacri chrismatis oleo liniuit, & dignāter in filium adoptauit; constituit te Regem populi terræ, & proprij filij sui in cœlo fieri iussit hæredem: his etenim sacris ditatus muneribus, ritè portas diademata Regis; primùm, quia de femore Regis, regalique descendis prosapia, decenter tibi conuenit, & benè multa regere regna: secundò quia te Regem esse & sacri chrismatis vnctio, & fidei confessio operisque confirmat & actio. Tertiò, quia vt æternum cum Christo perciperes regnum, misericorditer adhuc te paruulum Rex Regum adoptauit in filium. Hæc te perspicua claraque indicia ab infantia Regem clamitant, Regemque confirmant. Supereſt, vt hæc ipsa regalia, quæ percepisti bona à Domino munera, solicitè salua custodias, & operibus pariter moribusque defendas: exiguo etenim tempore in hac, qua viuimus, morabimur vita: quia viam vniuersæ carnis pergimus, & celeri cursu ad promissam quotidie patriam festinamus, Restat ergo, vt de illa tantùm solicitè interrogemus via, quæ nos à latronibus tutos, vitijsque defæcatos desideratam feliciter ducat ad patriam: hortatur etenim nos de hac re propheta, cum dicit: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, & videte quæ sit via bona, & ambulate in ea; & inuenietis requiem animabus vestris. Solicitè ergo hæc à nobis discretèque quærenda est via, quæ nos saluos ad requiem perducat æternam: & quum, Domino nobis monstrante, fuerit inuenta, cautè discretèque nobis ambulandum est per eam; ne ad dexteram inclinantibus, aut ad siniſtram, occurrat illa de qua propheticus sermo denuncians clamitat: Est via, quæ videtur hominibus recta, cuius nouissima demergunt ad inferna. Sed ne aliquis nostrûm per ignorantiam, in hoc oberrans incidat deuium, piè nos propheta admonet Esaias, & ad rectam sanctamque viam dulciter reuocans clamat: Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum post tergum monentis: Hæc via, ambulate in ea, neque ad dexteram, neque ad siniſtram. Nam & Israëliticus populus quum per aliena transiens regna, ad repromissionis tenderet patriam, nuncios misit ad Seō Regem Amorrhæorū, dicens: Obsecro vt transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus ad dexteram, neque ad siniſtram, sed per viam regiā gradiemur, donec pertranseam fines tuos. Et tibi ergo nobilissime Rex, si vis ad supernam feliciter promissionis tendere patriam, diligenter regia quærenda est via: quia, cum sis Rex in terra, ad cœlorum properans regna, per regiam debes currere viam: trita etenim est, & antiquitus sanctorum Regum vestigijs confricata. Per illam Iosue firmissimo properans gradu, multorum regum colla comminuit, & nefandorū phalāges strauit; Hiericuntinos muros euertit, & Israëlitico populo terram repromissionis, distento fune, diuisit: per illam Dauid indeclinabilitèr gradiens, persecutori Sauli pepercit; lapideo ictu Goliam extinxit, & ab improperio Allophylorum Dei populum liberauit, & sibi regnum perpetuum solidauit: per illam firmiter ambulantem Ezechiam misericorditer Dominus visitauit, à mortis termino reuocauit, & quinquies ternos ad vitam addidit annos: per illam adhuc ambulans Salomon, quasi fluuius aqua, impletus est sapientia: & ab illa recedens, inexpiabilem gloriæ suæ intulit maculam: per illam intrepidus Iosias Rex iustus ambulans, excelsa comminuit regna, abominationes diuersas à populo Dei abstulit, & iustificationes à Domino multiplices accepit. Ecce conspicis perspicuè, Rex nobilissime, qualiter per regiam ad Dominum Reges ambulant viam, & ad cœlorum regna, cum cæteris sanctis, reges quoquè feliciter volant. Via etenim regia est, quæ per prophetam vocatur sancta: per quam non transibit pollutus, ait idem propheta, nec inuenietur ibi leo; diabolus scilicet, qui rugiens circuit quærens, quem deuoret: nec mala bestia; dæmon videlicet, ascendet per eam: sed est directa via, & ambulabunt, qui redempti à Domino, & liberati fuerint, per eam; per quam & te quotidie, auxiliante Domino, ire cognoscimus, & gratulamur, & ad

Pugnabatur Hispaniæ Reges.

Hierem. 4.

Prou. 16.

Esai. 30.

Deut. c. 17.

Iosue. c. 6.

Reg. 1. & 2.

Reg. 4. c. 18.

Reg. 3. c. 3.

Reg. 4. cap. 22.

Esai. 35.

1. Pet. c. 5.

& ad æternam gloriam te esse venturum fideliter credentes non dubitamus. Tantum est, vt quod cœpisti bonum, perficias,& vsque ad perseuerantiæ finem perducas: quia nó qui inchoauerit, sed qui perseuerauerit saluus erit.

DE OBSERVANDIS *mandatis Dei.*

ATtende ergo, ò clementissimè ac mitissimè Rex, quantum nos diligat Dominus noster Iesus Christus, qui cum promissione suam à nobis exigit dilectionem, & Spiritum sanctum dicit nobiscum esse in æternum mansurum, si post dilectionem suam mandata eius seruauerimus:ab ipso enim, vt iam superiùs diximus nobis omnia bona conceduntur: & velle bonum, & operari ab illo priùs nobis largitur: diligimur enim, vt diligamus; amamur, vt amemus; cognoscimur, vt cognoscamus; adiuuamur, vt operemur,& operando virtutibus ditemur. Ergo si te dilectio Dei proximique demulcet, consequens est, vt facias quod ille præcepit; quia in tantum diligis, in quantum facis: neque enim potest sincerè Deum diligere, qui mandata eius fideliter non custodit, ipso
Ioan. 14. te Domino docente, intellige: ait enim: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus:&: Qui
Ioan. 1. c. 3. non diligit, me sermones meos non seruat. Ioannes quoque Apostolus dilectione Dei repletus, in epistola sua ait: In hoc scimus quoniam cognouimus eum, si mandata eius obseruamus: qui dicit se nosse eum,& mandata eius non custodit, mendax est, & in eo veritas non est; qui seruat verbum eius,
Iob. 16. verè in hoc charitas Dei perfecta est. Liber quoque Iob, ore Domini sacratus, de hoc ipso testis est, maximè de regibus dicens: Non auferet à iusto oculos, & Reges in solio conlocat in perpetuum; & illuc eriguntur; reuelat quoque aurem eorum, vt corripiat,& loquitur, vt reuertantur ab iniquitate. Si audierint, & obseruauerint, complebũt dies suos in bono, & annos suos in gloria: si verò non audierint, transibunt per gladium, & stultitia consumentur. De se quoque ipse Iob
Iob. c. 23. bonum rectumque dans testimonium, ait: Vestigia Dei sequutus est pes meus; viam eius custodiui, & non declinaui ex ea; à mandatis labiorum eius non recessi, & in sinu meo abscondi

abscondi verba oris eius. Tale ergo de te, ò bone Rex, volumus semper audire testimonium, tale videre frequenter & opus. Ipse quoque Dominus de dilectione sua, atque mandatorum suorum obseruantia populum Israëliticum admo-
Leuit. 26. & Deut. 28 nens dicit: Et nunc Israël audi præcepta & iudicia, quæ ego doceo te, vt faciens ea viuas in eis: obserua & caue, ne quando obliuiscaris Domini Dei tui, & negligas mandata eius, atque iudicia,& ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie; ne postquam comederis, & satiatus fueris, domus pulchras ædificaueris, & habitaueris in eis, habuerisque armenta & ouium greges, argentum & aurum, cunctarumque rerum copiam, eleuetur cor tuum,&non reminiscaris Domini Dei tui. Et nunc Israël, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in vijs eius, & diligas eum, ac seruias ei in toto corde tuo, & in tota anima tua, custodiasque mandata & ceremonias eius, quas ego præcipio tibi hodie, vt bene sit tibi? Si autem audieris, vt facias omnia mandata eius, faciet te Dominus excelsiorem cũctis gentibus, quæ versantur in terra: benedictus eris in ciuitate,& benedictus in agro: benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ: mittet Dominus super cellaria tua, & super omnia opera manuum tuarum benedictionem: dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgent aduersus te conruẽtes in conspectu tuo. Addit quoq; Dominus adhuc ad Israëlem dicens: Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis,& feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus suis,& terra gignet germen suum,& pomis arbores replebuntur: adprehendet messium tritura vindemiam, & vindemia occupabit sementem, & comedetis panem vestrum in saturitate,& absque pauore habitabitis in terra vestra: dabo pacem in finibus vestris: dormietis & non erit qui exterreat: auferam malas bestias, & gladius non transibit terminos vestros: persequemini inimicos vestros, & conruent coram vobis: persequentur quinque de vestris centum alienos, & centum ex vobis decem millia: cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Quòd si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea; si spreueritis leges meas, & iudicia mea contempseritis, vt non faciatis ea, quæ à me constituta sunt, vt ad irritum perducatis pactum meum, ego quoque hæc faciam vobis: visitabo vos velociter in egestate & ardore:

ardore: conruetis coram hostibus vestris,& subijciemini his,
qui oderunt vos; fugietisq; nemine persequente. Per Esaiam
Esai. 48. quoque Dominus ad Israel clamat & dicit: vtinam adtendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua,& iustitia tua,sicut gurgites maris; & fuisset sicut arena, semen tuum; & stirps vteri tui,vt lapilli eius; non interisset, & non fuisset ad interitum nomen eius. Bonum ergo tibi est,o Rex, vt diligas Dominum Deum tuum,& ob dilectionẽ eius nimiam, solicitè & diligenter custodias illius præcepta: sancta sunt enim mandata eius, & iusta: obseruantibus verò salutaria: propterea Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ad te venient, & in perpetuum lætam mansionem facient; & beatus eris in perpetuum, tali hospite visitatus; propterea complebuntur in benedictionibus dies tui, & in gloria anni tui.

DE IVDICIO.

Ecclesiastici 4. IN iudicando pupillis esto misericors,vt pater; & pro viro matri illorum: & eris velut altissimi obediens, & miserebitur tui,magis quàm mater. Iob quoque ait: Oculus fui cæco, Iob. 29. & pes claudo; pater eram pauperum; & causam, quam nesciebam,diligentissimè inuestigabam;conterebam molas iniqui,& de dentibus illius auferebam prædam; flebam quondam super eum, qui afflictus erat, & compatiebar pauperi. Nam & hanc regiam esse virtutem Rex Salomon adprobat Prou. 29. dicens: Rex, qui iudicat in veritate pauperes,thronus eius in æternum firmabitur. Si vis ergo,ò Rex,vt thronus tuus à Domino in æternum firmetur,non cesses iustificare pauperem, & pupillum; non cesses subuenire viduæ & oppresso; non cesses defendere aduenam,& desolatum:subueni misero;eleua iacentem;solida confracta; conforta & robora lassum: diuitijs non cesses fulcire mendicum; demanu peccatoris non cesses liberare oppressum. Audi quid Regibus regumque iu- Psal. 81. dicibus Dominus per Dauid clamitat dicens: Iudicate egenum & pupillum;humilem,& pauperem iustificate: eripite pauperem, & egenum; de manu peccatoris liberate eum. Cap. 4. Huic sententiæ concordans liber Ecclesiasticus ait: Libera eũ Cap. 1. qui iniuriam patitur de manu superbi. Esaias nihilo minus prædicans ait: Quærite iudicium,subuenite oppresso,iudicate pupillo,defendite viduam; & venite & arguite me, dicit Dominus.

Dominus. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur;& si fuerint rubra quasi vermiculus,velut lana munda erunt. Si volueritis & audieritis me,bona terræ comedetis. Vide ergo & diligenter adtende Rex, quid defensoribus euenit pauperum: se illis esse debitorem,seq; redditorem pronunciat Deus; niuis candorem peccatoribus promittit, & albæ lanæ munditiam pollicetur:postremò bona terræ co- Esai. 40. medere tribuit; terræ scilicet illius,de qua scriptum est: Sancti in terra sua duplicia possidebunt; & de qua Psalmista ait: Credo videre bona Domini in terra viuentium. Vides quia bona terræ æternæ illis Regibus conceduntur, qui hîc pauperum defensores existunt;illis in escam fructus æternæ cõceditur terræ, qui hîc pauperes sciunt defendere piè;fructus optimos;scilicet Angelorum, fructus æternos, fructus perpetuos,fructus dulcissimos & amantissimos,plenos saturitate & pinguedine,plenos lætitia & gaudio, plenos felicitate & gloria. O quam beata est vita Regum iustorum, quæ & hîc temporalibus rebus fulta nitescit,& in æternum cum Angelis immortaliter requiescit: hîc terrenis nutritur delicijs; illic gloria vestitur decoris: hîc populorum constipatur cateruis; illic choris comitatur Angelicis: hîc hominum multitudine delectatur; illic cum Angelorum choro lætatur: hîc illi militia Imperatoris obtemperat; illic in militia redẽptoris exultat: hîc stola vestitus regali nitescit; illic gloria immortalitatis indutus refulget:hîc Regis diademata portat;illic gaudio exultationis resultat: hîc terreni Regis filius vocitatur; illic cœlestis Regis filius cõfirmatur: hîc terreni Regni decenter magnam capit hæreditatem; illic cœlestis regni felicem feliciter accipit portionem. Hæc vt tibi eueniant,clarissime Rex,totis viribus laborare non cesses: nullus te felicior erit,si tibi hæc,auxiliante Deo,euenerint:nullus te transcendet in gloria,si hæc tibi à Domino feliciter fuerint conlata. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM ELIBERITANVM

XIX. Episcoporum, Constantini temporibus gestum, eodem tempore, quo Nicæna synodus habita est:

Era CCCLXII.

TITVLI

I *De his, qui post baptismum idolis immolauerunt.*

ij *De sacerdotibus*[a] *Gentilium, qui post baptismum*[b] *immolauerunt.*

iij *De eisdem, si idolis munus tantum*[c] *dederunt.*

iiij *De*[d] *eisdem, si catechumeni adhuc immolant, quando baptizabuntur.*

v *Si domina per zelum ancillam occiderit.*

vj *Si quicunq; per*[e] *maleficium hominem interfecerit.*

vij *De pœnitentibus mœchis, si rursus*[f] *mœchauerint.*

viij *De fœminis, quæ relictis viris suis, alijs nubunt.*

ix *De fœminis, quæ adulteros maritos relinquunt, & alijs nubunt.*

a Gentium. Excusi.
b Sacrificant. Exc.
c Dederint. Exc.
d Ijs. Exc.
e Malitiam. Exc.
f Peccauerint. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

x *De relicta*[a] *catechumeni, si alterum duxerit.*
xj *De catechumena, si grauiter agrotauerit.*
xij *De mulieribus, quæ lenocinium fecerint.*
xiij *De virginibus Deo sacratis, si adulteraverint.*
xiiij *De virginibus secularibus, si*[b] *mœchauerint.*
xv *De coniugio eorum, qui ex Gentilitate veniunt.*
xvj *De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.*
xvij *De his, qui filias" suas" sacerdotibus Gentilium coniungunt.*
xviij *De sacerdotibus, & ministris, si*[c] *mœchauerint.*
xix *De clericis negotia,*[d] *& nundinas sectantibus.*
xx *De clericis, & laicis vsurarijs.*
xxj *De his,*[e] *qui tardiùs ad ecclesiam accedunt.*
xxij *De catholicis in hæresim transeuntibus, si*[f] *reuertantur.*
xxiij *De temporibus ieiuniorum.*
xxiiij *De his, qui peregrè baptizantur, vt ad clerum non veniant.*
xxv *De epistolis communicatorijs confessorum.*
xxvj [g] *Vt omni Sabbatho ieiunetur.*
xxvij *De clericis, vt*[h] *extraneas fœminas in domo non habeant.*
xxviij *De oblationibus eorum, qui non communicant.*
xxix *De energumenis, qualiter habeantur" ab ecclesia".*
xxx *De his, qui post lauâcrum*[i] *mœchauerint, ne subdiacones fiant.*
xxxj *De adolescentibus, qui post lauâcrum mœchati*[k] *sunt.*
xxxij *De excommunicatis presbyteris, vt in necessitate cõmunionem det.*
xxxiij *De Episcopis, & ministris, vt ab vxoribus" se" abstineant.*
xxxiiij *Ne cereum in cœmeterijs*[l] *incendatur.*
xxxv *Ne fœminæ in cœmeterijs peruigilent.*
xxxvj *Ne picturæ in ecclesia fiant.*
xxxvij *De energumenis*[m] *non baptizatis.*
xxxviij *Vt in necessitate & fideles baptizent.*
xxxix [n] *De Gentilibus, si in discrimine baptizari expetunt.*
xl [o] *Ne id, quod idolothytum est, fideles accipiant.*
xlj *Vt prohibeant domini idôla colere seruis.*
xlij *De his, qui ad fidem veniunt,*[p] *quando baptizentur.*
xliij *De celebratione Pentecostes.*
xliiij *De meretricibus paganis, si conuertantur.*
xlv *De catechumenis si" ad" ecclesiam non frequentant.*
xlvj *De fidelibus si apostatauerint, quàmdiu pœniteant.*
xlvij *De eo, qui vxorem*[q] *habens, sæpius mœchatur.*
xlviij *De*[r] *baptizatis vt nihil accipiat clericus.*
xlix *De frugibus fidelium, ne à Iudæis benedicantur.*

[a] Catechumena. Manuscrip.
[b] Mœchatæ fuerint. Exc.
[c] Deest in Exc.
[d] Mœchati fuerint. Exc.
[e] Vel. Exc.
[f] Qui ad eccles. tardè. Exc.
[g] Non reuert. Excu.
[h] De hoc vt. Exc.
[i] Extraneam mulierem. Exc.
[k] Desunt in Exc.
[l] Mœchati fuerint, vt nec subd. Exc.
[m] Fuerint. Exc.
[n] Deest in Exc.
[o] Cerei in cœm. incẽdantur. Exc.
[p] Baptizandis. Exc.
[q] Vt Gentilibus desiderantibus manꝰ imponatur. Exc.
[r] Ne de hoc quod idolis datum est, fid. Exc.
[s] Quomodò. Exc.
[t] Deest in Exc.
[u] Habet, si sæpius. Exc.
[v] Baptizandis. Exc.

De

L *De Christianis, qui cum Iudæis vescuntur.*
lj *De Hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.*
lij *De his, qui in ecclesia libellos famosos ponunt.*
liij *De Episcopis qui excommunicato alieno communicant.*
liiij *De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.*
lv *De sacerdotibus Gentilium, qui iam non sacrificant.*
lvj *De magistratibus, &*[a] *duumuiratis.*
lvij *De his, qui vestimenta ad ornandam pompam dederint.*
lviij *De his, qui cõmunicatorias literas portant, "vt de fide interrogẽtur."*
lix *De fidelibus, ne ad capitolium causa sacrificandi ascendant.*
lx *De his, qui destruentes idôla occiduntur.*
lxj *De his, qui duabus sororibus copulantur.*
lxij *De*[b] *Aurigis & Pantomimis, si conuertantur.*
lxiij *De vxoribus, qui filios*[c] *ex adulterio necant.*
lxiiij *De fœminis, quæ vsq; ad mortem cum alienis viris*[d] *adulterant.*
lxv *De adulteris vxoribus clericorum.*
lxvj *De his, qui prænignas suas ducunt.*
lxvij *De coniugio catechumenæ fœminæ.*
lxviij *De catechumena adultera, quæ filium necat.*
lxix *De viris coniugatis, postea in adulterium lapsis.*
lxx *De fœminis, quæ conscijs maritis*[e] *adulterant.*
lxxj *De stupratoribus puerorum.*
lxxij *De viduis mœchis, si eundem posteà maritum duxerint.*
lxxiij *De delatoribus.*
lxxiiij *De falsis testibus.*
lxxv *De his, qui sacerdotes accusant, nec probant.*
lxxvj *De Diaconibus,*[f] *qui ante honorem peccasse probantur.*
lxxvij *De baptizatis, qui nondum confirmati moriuntur.*
lxxviij *De fidelibus coniugatis, si cum Iudæa, vel Gentili*[g] *mœchauerint.*
lxxix *De his, qui tabula ludunt.*
lxxx *De libertis.*
lxxxj *De fœminarum epistolis.*

[a] Dominantibus. Exc.
[b] Auguribus. Exc.
[c] De adulteris. Exc.
[d] Adulterãtur. Exc.
[e] Adulterãtur. Exc.
[f] Si, &c. probentur. Exc.
[g] Mœchati sint. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM CVM CONSEDISsent sancti, & religiosi Episcopi in ecclesia Eliberitana, hoc est:

	1 Felix	Episcopus	Accitanus. [a]
1 Osius Episcopus Cordubens. vir clarus in vita. De eo Nice. & Isidorus de viris illustribus, sine infelix.	2 Osius [1]	Episcopus	Cordubensis.
	3 Sabinus [2]	Episcopus	Spalensis.
	4 Camerinus	Episcopus	Tuccitanus.
	5 Sanagius	Episcopus	Epagrensis. [b]
	6 Secundinus	Episcopus	Castulonensis.
2 Fuerunt duo Sabini, primus post Marcellum secundus post Martianum.	7 Pardus [c]	Episcopus	Mentesanus.
	8 Flauius	Episcopus	Eliberitanus. [d]
	9 Cantonius [e]	Episcopus	Corsicanus. [f]
	10 Liberius	Episcopus	Emeritensis. [g]
3 Valerius Episcopus Cæsaraugustanus ratalogo Sanctorũ adscriptus est: cuius corpus Strada, propè Ribagorçam, hodie magna populi veneratione colitur.	11 Valerius [3]	Episcopus	Cæsaragustensis. [h]
	12 Decentius	Episcopus	Legionensis.
	13 Melanthius	Episcopus	Toletanus.
	14 Ianuarius	Episcopus	de Salaria. [i]
	15 Vincentius	Episcopus	Ossonobensis.
	16 Quintianus	Episcopus	Elborensis.
	17 Successus	Episcopus	de Eliocrota. [k]
	18 Eutychianus	Episcopus	Bastitanus.
	19 Patritius	Episcopus	Malacitanus.

[a] Alias Auxitanus, vel Aquitanus, sed legendum, Accitanus.

[b] Alias Bigerrẽsis, & Bigertensis.

[c] Pardius.
[d] Elibertinus, Eliberinus.
[e] Catonus.
[f] Vrcitanus.
[g] Emeritanus.
[h] Cæsaragustanus.
[i] Sibariensis, vel Salariensis.
[k] Eliocrotensis.

RESIDENTIBVS ETIAM [l] VIginti & sex Presbyteris, adstantibus Diaconibus, & omni plebe, [m] Episcopi dixerunt.

[l] Triginta sex. Exc.
[m] Vniuersi Episcopi. Exc. & M.S.S. Facundi.

De his,

I. De his, qui post baptismum idolis [a] immolauerunt.

[a] Sacrificant. Exc.

PLacuit [b] inter eos, qui post fidem baptismi salutaris, adulta ætate, ad tẽplum idololatraturus accesserit, & fecerit, quod est crimen [c] principale (quia est summum scelus) placuit, nec in fine eum [d] communionem accipere.

[b] Vtquicunq; post. Exc.
[c] Capitale Exc. & C. Al.
[d] Ad comm. suscipere. Exc.

II. De Sacerdotibus [e] Gentilium, qui post baptismum immolauerunt.

[e] Gentium. Exc.

Flamines, qui post fidem lauacri, & regenerationis, [f] sacrificauerunt; eo quòd geminauerint scelera, accedente homicidio; vel triplicauerint facinus, cohærente mœchia, placuit, eos nec in fine accipere communionem.

[f] Sacrificauerint. Exc. cus.

III. De eisdem si idolis munus tantùm [g] dederunt.

[g] Dederint. Exc.

Item flamines, qui non [h] immolauerint, sed munus tantùm [i] dederint; eo quòd se à funestis abstinuerũt sacrificijs, placuit, in fine eis præstari cõmunionem; acta tamen legitima pœnitentia. Item ipsi, si post pœnitẽtiam fuerint mœchati, placuit, vlterius [k] his non esse dandam communionem; ne [l] lusisse de Dominica communione videantur.

[h] Immolauerunt. Exc.
[i] Dederunt. Exc.
[k] Eis. Exc.
[l] Iniussisse C. Aluel.

IIII. De eisdem, si catechumeni adhuc immolant, quando [m] baptizentur.

[m] Baptizabuntur. Exc.

Item flamines, si fuerint catechumeni, & [n] se sacrificijs [o] abstinuerint, post triennij tẽpora, placuit ad baptismum admitti debere.

[n] Se à sac. Exc.
[o] Abstinuerũt. Exc.

V. Si domina per Zelum ancillam occiderit.

Si qua [p] domina furore zeli accensa [q] flagris verberauerit ancillam suam, ita vt [r] in tertium diem animam cum cruciatu effundat; eo quòd incertum sit, voluntate, an casu occiderit; si voluntate, post septem annos; si casu, [s] post quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, ad cõmunionem placuit admitti. Quòd si [t] infrà tempora constituta, fuerit infirmata, accipiat communionem.

Dist. 40. si qua fœmina Decret. Iuo. part. 10. cap. 22. Burch. lib. 6 cap. 19. Anselm. lib. 11. c. 36. Rab. pœnit. cap. 14.

[p] Fœmina. Gratian.
[q] Flagellis. Exc. & Gratian. Iuo. Bur.
[r] Intra. Excus. Infr. Grat. & Iuo. & Burch.
[s] Per quinque annorum tẽpora. Exc. Gratia. Iuo.
[t] Intra, Grat. Infrà tertium diem fuerit, Iuo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VI. Si quicunq; per [a] maleficium hominem interfecerit.

[a] Malitiam. Exc.

Decret Iuon. part. 10. c. 155. Burch. lib. 6 cap. 26.

Si quis verò[b] maleficio interficiat alterũ; eo quòd sine idolatria, perficere scelus non potuit,[c] nec in fine impertiendã esse illi communionem.

[b] Veneficio. Iuo. Burch.
[c] Nisi in fin. imper. non est. Iuo. Burc.

VII. De pœnitentibus mœchiæ, si rursus [d] mœchauerint.

[d] Peccauerint. Exc.

Si quis forte fidelis post lapsum mœchiæ, post tempora cõstituta, [e] accepta pœnitentia denuò fuerit fornicatus, placuit, nec in fine habere eum communionem.

[e] Acta. Exc.

VIII. De fœminis, quæ relictis viris suis, alijs nubunt.

Decret. Iuõ. part. 8 cap. 198. Burch. lib. 9. c. 62.

Item fœminæ, quæ, nulla præcedẽte causa, [f] reliquerint viros suos, & se copulauerint [g] alteris, [h] nec in fine accipiãt communionem.

[f] Reliquerunt. Exc. Iuo. Burch.
[g] Copulauerũt. Exc. Iuo. Burch.
[h] Alteri; & in hoc permanere voluerint, nec in. Iuo. & Burc.

IX. De fœminis, quæ adulteros maritos relinquunt, & alijs nubunt.

2. q. 8. Fidelis fœmina quæ. Decret. Iuon. part. 8. cap. 199 Burch lib. 9. c. 26.

Item fœmina fidelis, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum [i] ducit, prohibeatur ne ducat; [k] si duxerit, nõ prius accipiat communionem, [l] nisi quem reliquerit, prius de seculo exierit; nisi fortê necessitas infirmitatis dare compulerit.

[i] Duxerit. Exc.
[k] Si autem dux. Exc. Grat.
[l] Quam is, quem reliquit de sec. Exc. Deest in Exc.

X. De relicta catechumeni, si alterum duxerit.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, potest ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obseruandum. Quòd si fuerit fidelis, quæ ducitur, ab eo qui vxorem inculpatam reliquit, [m] & cũ scierit illum habere vxorem, quam sine causa reliquit, placuit, [n] huic nec in finem dandam esse communionem.

[m] Et cũ cluerit illũ ab vxore. Exc.
[n] Huiusmodi in fine dare communionem. Exc. & vnus manuscrip.

XI.° De catechumena si grauiter ægrotauerit.

[o] De relicta catechumeni. Exc.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena si grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptismum placuit; non denegari.

De

XII. De mulieribus, quæ [a] lenocinium fecerint.

[a] In C. Alueldens. ad marginẽ erat: Lenocinia, id est, circumuẽtiones, vel complexiones meretricum.

Mater, vel parẽs, vel quælibet fidelis, si lenocinium exercuerit; eo quòd alienum vendiderit corpus, vel potius suum, placuit, [b] eas nec in fine accipere communionem.

[b] Eam. Exc.

XIII. De virginibus Deo sacratis, & si adulterauerint.

17. quæst. 1 virgines quæ se. In concil. Magunt. 3. c. 16. & in Colon. 1. c. 6

Virgines, quæ se Deo [c] dicauerint, si pactũ [d] perdiderint virginitatis, atq; eidem libidini seruierint; non intelligẽtes quod [e] amiserint, placuit, nec in fine eis dandam esse cõmunionẽ. [f] Quòd si semel persuasæ, aut infirmi corporis lapsu vitiatæ, omni tempore vitæ suæ huiusmodi fœminæ egerint pœnitentiam; [g] vt abstineant se à coitu; "eo quòd lapsæ potius videantur," placuit, eas in fine communionem accipere debere.

[c] Dedicauerũt. Exc.
[d] In concil. 3. Magũtino. c. 16. prodiderint.
[e] Admiserint. Exc.
[f] Quòd si semetipsas pœnituerit, quòd infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto tẽpore. Excu. Quòd si sibimet persuaserint. Grat. Cætera, vt Exc.
[g] Et. Exc.
" Desunt à Grat.

XIIII. De Virginibus secularibus, si [h] mœchauerint.

[h] Mœchatæ fuerint. Exc.

Virgines, quæ virginitatem suam non custodierint, si eosdẽ, qui eas [i] violauerint, [k] duxerint, & tenuerint maritos; eo quòd solas nuptias violauerint, [l] post annum, sine pœnitentia, reconciliari debebũt. Vel si alios cognouerint viros; eo quòd mœchatæ sint, [m] placuit, per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem "oportere"

[i] Violauerunt. Exc.
[k] Maritos acceperint. Exc.
[l] Post pœnitentiam vnius anni, reconcilientur. Si alios cognouerint. Bur. Iuo.
[m] Quinquẽnio pœniteant, & sic ad communionẽ accedãt. Burc. Iuo.
" Deest Exc.

XV. De coniugio eorum, qui ex Gentilitate veniunt.

Ite Paulus 2. ad Corin. c. 6. Nolite iugum ducere cũ infidelibus.

Propter copiam puellarum, Gẽtilibus minimê in matrimonium dandæ sunt virgines Christianæ: ne ætas in flore tumens, in adulterio animæ resoluatur.

XVI. De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

2. Cor. c. 6.

Hæretici, [n] si se transferre noluerint ad Ecclesiam catholicã, nec ipsis catholicas dandas esse puellas: sed neq; Iudæis, neq; hæreticis dare placuit; eo quòd nulla possit esse societas fideli cum infideli. Si contra interdictum fecerint parẽtes, [o] abstineri per quinquennium placet.

[n] Hæreticis, qui errãt ab Ecclesia catholica, nec ipsis catholicas dandas puellas. Exc.
[o] Abstinere. Exc.

XVII. De his qui filias "suas" sacerdotibus [p] Gentilium coniungunt.

" Deest in Exc.
[p] Gentilibus. Exc.

Si qui fortê sacerdotibus idolorum filias suas iunxerint, placuit, nec in fine eis dandam "esse" communionem.

" Deest in Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XVIII. De clericis negotia,[a] & nundinas sectantibus.

[a] Vel.Exc.

Episcopi, Presbyteri,& [b] Diacones de locis suis, negotiandi [b] Diaconi.Exc.
causa,non discedant;nec circumeuntes prouintias, quæstuosas nundinas sectentur. Sanè ad victum sibi conquirendum, aut filium,aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quēlibet mittant: & si voluerint negotiari, intra prouintiam negotientur.

XIX. De sacerdotibus, & ministris,si mœchauerint.

[c] Mœchati fuerint. Exc.

Episcopi,presbyteri, & Diacones,si in ministerio positi, detecti fuerint,quòd sint mœchati,placuit,& propter scandalū, & propter[d] profanum crimen,nec in fine eos cōmunionem accipere debere.

[d] Nefandum. Exc.

XX. De clericis,& laicis vsurarijs.

Dist.47.si quis clericorum.Iuo. p.13.c.12. Si quis clericorū detectus fuerit,vsuras accipere,placuit"eū" degradari,& abstineri. Si quis etiā laicus accepisse probatur vsuras,& promiserit [f] correctus iam,se cessaturum, nec vlteriùs exacturum,[g]placuit, ei veniam tribui. Si verò in ea iniquitate durauerit,ab[h]ecclesia esse proijciendum.

" Deest Exc.
[e] Abstinere. Exc. Gra.
[f] Correptus.Exc.
[g] Placet.Exc.
[h] Sciat se esse proij. Exc.

XXI. De his qui [i] tardiùs ad ecclesiam accedunt.

[i] Tardè.Exc.

Si quis in ciuitate positus,[k] tres Dominicas ad ecclesiam nō accesserit,[l]pauco tempore abstineat,vt correptus esse videatur.

[k] Per tres.Exc.
[l] Alias tāto. in Exc.

XXII. De catholicis in hæresim transeuntibus,si[m] reuertantur.

[m] Si non. Exc.

Si quis de catholica Ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusq; recurrerit,placuit,huic pœnitentiam non esse denegandam;eo quòd cognouerit peccatum suum. Qui etiam decem annis agat pœnitentiam. Cui post decem annos præstari communio debet. Si verò infantes fuerint transducti, quòd non suo vitio peccauerint,incunctanter recipi debent.

XXIII. De temporibus ieiuniorum.

In decret. Iuon. part. 4.c.31. "Ieiuniorum superpositiones per singulos menses placuit cele-

[n] Ieiunia seu abstinentias per, &c. Exc.

brari, exceptis diebus duorum mensium Iulij, & Augusti;ob [a] quorundam infirmitatem.

[a] Eorundem. Exc. & Iuo.

XXIII. De his,qui peregrè baptizantur, vt ad clerum non veniant.

Distin. 98. omnes qui peregrè. Omnes,qui [b] peregrè fuerint baptizati, eo quòd eorum minimè sit cognita vita,placuit,ad clerum non esse promouendos in alienis prouintijs.

[b] In peregrinatione Exc.in peregrè. C. A.

XXV. De Epistolis communicatorijs confessorum.

Aruelatensi Concil.1.c.9. Omnis, qui attulerit literas [c] confessionis,sublato nomine confessoris(eo quòd " omnes " sub hac nominis gloria [d] passimconcutiant simplices) communicatoriæ ei dandæ sunt literę.

[c] Confessorias.Exc. & C.Aluel.
" Deest in Exc.
[d] Passim.Exc.

XXVI. [e] Vt omni sabbato ieiunetur.

[e] De hoc vt.Exc.

Errorem placuit corrigi, vt omni sabbati die [f] superpositiones celebremus.

[f] Ieiuniorum superpositionem.Exc.

XXVII. De clericis, vt [g] extraneas fœminas in domo non habeant.

[g] Extraneam mulierem.Exc.

Episcopus, vel quilibet alius clericus, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo, tantùm secum habeat; [h] extraneam nequaquam habere placuit.

[h] Extran. verò nequaquā secū habeat. Ex.

XXVIII. De oblationibus eorum,qui non communicant.

[i] Episcopos,placuit, ab eo,qui non communicat, [k] munera accipere non debere.

[i] Episcopum. Exc. & Alu. C.
[k] Munus. C.Alu.

XXIX. De energumenis, qualiter habeantur" in Ecclesia."

" Desunt.Exc.

[l]Energumenus, qui ab erratico spiritu exagitatur,huius nomen neq; ad altare,cum oblatione,recitandum,neq; permittendum,vt sua manu in Ecclesia ministret.

[l] In alijs manuscri. erat Energumeno.

XXX. De his,qui post lauācrum[m] mœchauerint,ne subdiacones fiāt.

[m] Mœchati fuerint. Exc.

[n] Subdiaconos eos ordinari non debere, qui in adolescentia sua [o] fuerint mœchati; eo quòd postmodùm, per subreptionem, ad altiorem gradum [p] promoueantur:vel si qui sunt in præteritum ordinati amoueantur.

[n] Subdiaconumeum. Exc.
[o] Fuerit mœchatus. Exc.
[p] Non sit promouendus. Si autem aliqui sunt, &c. Exc.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

XXXI. De adoleſcentibus, qui poſt lauâcrum mœchati[a] ſunt.

[a] Fuerint.Exc.

Adoleſcentes, qui poſt fidē lauacri ſalutaris, fuerint mœchatu, cum duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad communionem[b] admitti.

[b] Eos adm.C.Aluel.

XXXII.[c] De excommunicatis presbyteris, vt in neceſsitate communionem dent.

[c] Fortè leg. De presbyteris, vt excommunicatis in neceſſ. &c.

"Apud presbyterum," ſi quis graui lapſu in ruinā mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere,[d] ſed potiùs apud Epiſcopum; cogente tamē infirmitate, neceſſe eſt presbyterum communionem præſtare debere, & diaconum, ſi ei iuſſerit ſacerdos.

[" Deeſunt in Exc.
[d] Sine episcopi conſultu; ſed pot. ap. Ep. agat. cogente tamen inf. Nō eſt Presbyterorū, aut Diaconorum communionē talibus præſtare debere, niſi eis inſſerit Epiſc. Exc.

XXXIII. De Epiſcopis, & miniſtris, vt ab vxoribus "ſe" abſtineant.

[" Deeſt Exc. & C. A.

Placuit in totum prohiberi Epiſcopis, Presbyteris,[e] & Diaconibus, vel omnibus clericis poſitis in miniſterio, abſtinere ſe à coniugibus ſuis, & non generare filios:[f] quicunq; verò fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

[e] Et Diac. poſit. in C.A. ac Subdiaconibus poſitis. Exc.
[f] Quod quicunq; fecerit ab. Exc.

XXXIIII. Ne[g] cereum in cœmeterijs[h] incendatur.

[g] Cerei. Exc.
[h] Incendantur. Exc.

Cereos per diem placuit in cœmeterio non incendi: inquietandi enim ſpiritus ſanctorum non ſunt. Qui hæc non obſeruauerint, arceantur ab eccleſiæ communione.

XXXV. Ne fœmina in cœmeterijs peruigilent.

Placuit prohiberi, ne fœminæ in cœmeterio peruigilent; eo quòd ſæpe ſub obtentu orationis latēter ſcelera committant.

XXXVI. Ne pictura in eccleſia fiant.

De conſecr. diſt. 4. c. placuit. Iuo. p. 3. c. 40 Bucc. lib. 3. c. 35.

Placuit, picturas in eccleſia eſſe non debere; ne quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.

[i] Aut. Exc.

XXXVI. De energumenis[k] non baptizatis.

[k] Baptizandis. Exc.

Eos, qui ab immundis ſpiritibus vexantur, ſi in fine mortis fuerint

fuerint conſtituti, baptizari placet;[a] ſi fideles fuerint, dandam eſſe communionem: prohibendum etiam, ne lucernas "hi" publicè accendant. Si facere contra interdictum voluerint,[b] abſtineant à communione.

[a] Si verò fideles, &c. Exc.
[" Deeſt Exc.
[b] Abſtineātur. C.A. & reliqua deſunt.

XXXVIII. Vt in neceſsitate & fideles baptizent.

[c] Peregrê nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lauâcrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſsitate infirmitatis poſitū catechumenum: ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per manûs impoſitionem[d] proficere poſsit.

[c] Loco peregrē nauig. C.A.
[d] Perfici. Exc. & C. A. vid. not.

XXXIX. De[e] Gentilibus, ſi in diſcrimine baptizari expetunt.

[e] Vt Gentilibus deſiderantibus manus imponatur. Exc.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi[f] manū imponi, ſi fuerit eorum, ex aliqua parte, vita honeſta, placuit, eis manum imponi, & fieri Chriſtianos.

[f] Manus. Exc.

XL. Ne[g] id quod idolothytum eſt, fideles accipiant.

[g] De hoc quod idolis datum eſt. Exc.

Prohiberi placuit, vt cū rationes ſuas accipiunt poſſeſſores, quidquid ad idôlum datum fuerit, acceptū non[h] referant:[i] ſi poſt interdictum fecerint, per quinquennij ſpatia[k] temporū, à communione eſſe arcendos.

[h] Inferant. Exc. ferāt C.A.
[i] Si verò poſt. Exc.
[k] Temporis. Exc.

XLI. Vt prohibeant domini idôla colere[l] ſeruis.

[l] Seruis ſuis C.A.

[m] Admoneri placuit fideles, vt in quantū poſsint, prohibeant, ne idôla in domibus ſuis habeant: ſi verò vim metuunt ſeruorum, vel ſeipſos puros conſeruent; ſi non fecerint, alieni ab eccleſia habeantur.

[m] Admonere. q. Exc.

XLII. De his, qui ad fidem veniunt,[n] quando baptizentur.

[n] Quomodò. Exc.

Eos, qui ad fidem primā credulitatis accedunt, ſi bonæ fuerint conuerſationis, intra[o] biennū placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere; niſi infirmitate compellente, coëgerit ratio, vel[p] ocyus ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti.

[o] Bien. tēporis. Exc. temporum. C. A.
[p] Socio. Exc.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

XLIII. De celebratione Pentecostes.

Prauam institutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem scripturarum, vt cuncti diem Pentecostes post pascha [a] celebremus, non quadragesimã, nisi quinquagesimam. Qui non fecerit, nouam hæresim induxisse notetur.

[a] Cũcti celebremus. Quod qui nõ. Exc.

XLIIII. De meretricibus paganis, si [b] conuertantur.

[b] Conuertũtur. Exc.

Meretrix quæ aliquando fuerit, & posteà habuerit maritum; si postmodùm ad credulitatem venerit, incunctãter placuit esse recipiendam.

XLV. De catechumenis, [c] si ad ecclesiam non frequentant.

[c] Qui Eccl. Exc. & C.A.

Qui aliquãdo fuerit catechumenus, & per infinita tempora nũquàm ad ecclesiam accesserit, si eum de clero [d] quisq; cognouerit esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit, ei baptismum non negari; [e] eo quòd in veterẽ hominẽ deliquisse videatur.

[d] Quisquã agnouerit voluisse esse. Excus.

[e] Eo quòd veterem hominem dereliquisse, &c. C. A. recũ.

XLVI. De fidelibus, si apostatauerint, quamdiu pœnitcant.

SI quis fidelis apostata, per infinita tempora, ad ecclesiam non accesserit; si tamen aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idololatra, post decem annos, [f] placuit communionem accipere.

[f] Plac. eum Exc.

XLVII. De eo qui vxorem [g] habens, sæpius mœchatur.

[g] Habet, si sæp. Exc.

Burc lib. 9. cap. 67.

SI quis fidelis habens vxorem, non semel, sed sæpe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quòd si se promiserit cessaturum, detur ei cõmunio. Si resuscitatus, rursus fuerit mœchatus, placuit vlteriùs non [h] ludere eum de communione pacis.

[h] Edere. Exc. Non illudere alios de cõ. Burc.

XLVIII. De [i] baptizatis vt nihil accipiat clericus.

[i] Baptizandis. Exc.

1. quæst. 1. Emendari placuit.

Emendari placuit, vt hi qui baptizantur (vt fieri solebat) nũmos in concham non immittant; ne sacerdos quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neq; pedes eorum lauandi sunt à sacerdotibus, [k] sed clericis.

[k] Vel. Excus. Grat. C.A.

De

XLIX. De frugibus fidelium, ne à Judæis benedicantur.

Admoneri placuit possessores, vt non patiantur fructus suos, quos à Deo [a] percipiunt, à Iudæis benedici; ne nostram irritam, & infirmam faciant benedictionem. Si quis post interdictum facere vsurpauerit, penitus ab ecclesia abijciatur.

[a] Perc. cum gratiarũ actione à Iud. Exc. & in vno manuscr.

L. De Christianis, qui cum Judæis vescuntur.

Decret. Iuo. p. 13. c. 119. & p. 15. c. 142.

Si verò [b] quis clericus, vel fidelis cum Iudæis cibum sumpserit, placuit, eum à communione [c] abstinere; vt debeat emendari.

[b] Aliquis cle. siue fidelis fuerit, qui cũ. Exc.

[c] Abstineri. C.A.

LI. De hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæresi [d] fidelis si venerit, minimè est ad clerum promouendus: vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio [e] deponantur.

[d] Qui ad nos fidel. ven. Exc.

[e] Deponentur. Exc.

LII. De his qui in ecclesia libellos famosos ponunt.

5. q. 1. Si qui inuenti. Decret. Iuo. p. 3. c. 251.

Hi qui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia ponere, anathematizentur.

LIII. De Episcopis, qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cunctis, vt ab eo Episcopo quis [f] accipiat communionem, à quo abstentus in crimine aliquo fuerit. Quòd si [g] alius Episcopus præsumpserit eum [h] admitti, illo adhuc minimè [i] faciente, vel consentiente, à quo fuerat communione priuatus, sciat, se huiusmodi causas inter fratres cum status sui periculo præstaturum.

[f] Recipiat. Exc.

[g] Aliquis. Exc.

[h] Admittere. Exc.

[i] Sciente. Exc.

LIIII. De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.

Decret. Iuo. p. 8. c. 46.

Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum, triennij tempore [k] abstineantur. Si tamen ijdem sponsus, vel sponsa [l] in graui crimine fuerint deprehẽsi, excusati erunt parentes: [m] si in eisdem fuerit vitium, & polluerint se, [n] superior sententia seruetur.

[k] Abstineãt se à cõmunione. Si. Exc. Iuo.

[l] In illo graui. Exc.

[m] Si vero in eodem f. vitio, &c. p. f. consentiendo. Exc.

[n] Superioris. C. A.

Universidad de Deusto Biblioteca

LV. *De ſacerdotibus Gentium, qui iam non ſacrificant.*

Sacerdotes, qui tantùm [a] coronam portant, nec ſacrificant, nec de ſuis ſumptibus aliquid [b] ad idôla præſtant, placuit poſt biennium accipere communionem.

[a] Sacrificantium coronam. Exc. C. A. coronas.
[b] Idolis. Exc.

LVI. *De magiſtratibus, & [c] duumuiratis.*

[c] Dominãtibus. Exc.

Magiſtratum verò vno anno, quo agit duumuiratum, [d] prohibendum [e] placuit, vt ſe ab eccleſia cohibeat.

[d] Prohibere. Exc.
[e] Placet. C. Al.

LVII. *De his, qui veſtimenta ad ornandam pompam "ſeculi" dederint.*

[“] Deeſt in Exc.

Matronæ, vel earum mariti, vt veſtimenta ſua ad ornandam ſeculariter pompam non dent; & ſi fecerint, [f] triennio abſtineantur.

[f] Triennij tempore abſtineant. Exc. vnus M. ſ. Toletanus, & C. A.

LVIII. *De his qui communicatorias literas portant, "vt de fide interrogentur."*

[“] Deſunt in Exc.

Placuit, [g] vbique, & maximè in eo loco, in quo [h] prima cathedra conſtituta eſt Epiſcopatus, vt interrogentur hi, qui communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant; [i] ſuo teſtimonio comprobati.

[g] Vbicunque. Exc.
[h] Primæ cathedræ cõſtitutus eſt Epiſcopus. Exc.
[i] Et ſuo teſt. comprobent. Exc. & vnus M. ſ.

LIX. *De fidelibus, ne ad capitolium cauſa ſacrificandi aſcendant.*

Prohibendum, ne quis Chriſtianus [k] vt Gentilis, ad idôlum capitolij, cauſa ſacrificandi, aſcendat, & videat. Quod ſi fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, poſt decem annos, acta pœnitentia, recipiatur.

[k] Aut. Exc.

LX. *De his, qui deſtruentes idôla, occiduntur.*

Si quis idôla fregerit, & ibidem fuerit occiſus; [l] quatenùs in euangelio ſcriptum non eſt, neque inuenitur [m] ſub Apoſtolis vnquàm factum, placuit [n] in numero eum non recipi martyrum.

Bure. lib. 6. c. 45. Decret. Iuõ. p. 10. cap. 117.

[l] Quia. Exc.
[m] Ab. Exc. Iuo. Bure.
[n] In numerum. Exc.

De

LXI. *De his, qui duabus ſororibus copulantur.*

Si quis poſt obitum vxoris ſuæ, ſororem eius duxerit, & ipſa [a] fuerit fidelis, [b] quinquennium à communione placuit [c] abſtineri; niſi fortè dari pacem velociùs, neceſsitas coëgerit infirmitatis.

[a] Sit. Exc.
[b] Quinquẽnio. Exc.
[c] Abſtinere. Exc.

LXII. *De [d] Aurigis, & Pantomimis, ſi conuertantur.*

[d] Auguribus. Exc.

[e] Si Auriga, & Pãtomimus crederevoluerint, placuit, vt priùs [f] actibus ſuis renuncient, & tunc demùm ſuſcipiantur; ita vt vlteriùs "ad ea" non reuertantur. [g] Qui ſi facere contra interdictum tentauerint, proijciantur ab eccleſia.

[e] Augur, aut Pantomimi. Exc.
[f] Artibus. Exc. & C. A.
[“] Deſunt in Exc.
[g] Quod. Exc.

LXIII. *De vxoribus, quæ filios [h] ex adulterio necant.*

[h] De adulteris Exc.

Bure. li. 17. c. 51.

[i] Si qua per adulterium, abſente [k] marito, conceperit, idq; poſt facinus, occiderit, placuit, [l] neq; in fine dandam eſſe communionem; eo quòd geminauerit ſcelus.

[i] Si qua mulier. Exc.
[k] Mar. ſuo C. A.
[l] Et neq. Exc. Et vix in. Bure.

LXIIII. *De fœminis, [m] quæ, vſq; ad mortem, cum alienis viris [n] adulterant.*

[m] In M. ſſ. quæ ſemper.
[n] Adulterantur. Exc. & M. ſſ.

[*] Si qua, vſque in finem mortis ſuæ, cum alieno viro fuerit mœchata, placuit, nec in fine dandam ei eſſe communionem. Si verò eum reliquerit, poſt decem annos [p] accipiat communionem, acta legitima pœnitentia.

[*] Si qua mulier. Exc.
[p] Recipi ad cõ. Exc.

LXV *De adulteris vxoribus clericorum.*

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & [q] ſcierit eam maritus ſuus mœchari, & non eam ſtatim proiecerit, nec in fine accipiat communionem: ne ab his, qui exemplum bonæ conuerſationis eſſe debent, "ab eis" videantur ſcelerum magiſteria procedere.

[q] Sciat. Exc.
[“] Deſunt ab Exc.

LXVI. *De his, qui prœuignas ſuas ducunt.*

Si quis prœuignam ſuam duxerit vxorem; eo quòd ſit inceſtus, placuit, nec in fine dandam eſſe ei communionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LXVII. De coniugio catechumenæ fœminæ.

Prohibendum, ne qua fidelis, vel catechumena, aut[a] comatos, aut viros cinerarios habeant. Quæcunq; hoc fecerint, à communione arceantur.

[a] Comicos, aut viros scenicos habeat. Quæ hoc fecerit à cõ. arceatur. Exc.

LXVIII. De catechumena adultera, quæ filium necat.

Catechumena, si per adulterium conceperit[b] & præfocauerit, placuit in fine baptizari.

[b] Et conceptum necauerit, p. eã. Exc.

LXIX. De viris coniugatis, posteà in adulterium lapsis.

Decret. Iuõ. p. 8. c. 181. Si quis fortè, habens vxorẽ, semel fuerit lapsus, placuit, eum[c] quinquennium agere de ea re pœnitentiam, & sic reconciliari; nisi necessitas infirmitatis coëgerit, ante tempus dare communionem. Hoc & circa fœminas obseruandum.

[c] Quinquennio agere debere pœ. Exc.

LXX. De fœminis, quæ conscijs maritis[d] adulterant.

[d] Adulterãtur. Exc.

Decret. Iuõ. p. 8. c. 164. [e] Si cum conscientia mariti, vxor fuerit mœchata, placuit, nec in fine dandam esse communionem: si verò eam reliquerit, post decem annos, accipiat communionem. [f]

[e] Si conscio marito fuerit. Exc.

[f] Si eam quum scierit adulterã, aliquo tẽpore in domo sua retinuit. Exc. Iuo. & C. A.

LXXI. De stupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorũ, nec in fine dandã esse cõmunionem.

LXXII. De viduis mœchis, si eundem posteà maritũ duxerint.

31. quæst. 1. Si quamuis. Si qua vidua fuerit mœchata, & eundẽ posteà habuerit maritum, post quinquennij tẽpus, acta legitima pœnitentia, placuit, eam[g] communioni reconciliari: si alium duxerit, relicto illo, nec in fine dandam esse communionem: vel si fuerit ille fidelis, quem[h] accepit, communionẽ non accipiat, nisi[i] post decem annos, acta legitima pœnitentia; [k] nisi infirmitas coëgerit velociùs dare communionem.

[g] Cõmunione. Exc. Ad cõmunionẽ. Grat.
[h] Acceperit. Exc. Accipit. C. A.
[i] Per C. A.
[k] Vel si. C. A.

LXXIII. De delatoribus.

5. q. 6. Delator si quis Burc. Lib. 6. c. 17. Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius[l] aliquis

[l] Aliquis fidelium. Grat.

quis fuerit proscriptus, vel interfectus, placuit, eum[a] nec in fine, accipere communionẽ. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium, accipere poterit cõmunionem. Si catechumenus fuerit,[b] post quinquẽnij tempora, admittatur ad baptismum.

[a] Aliàs non nisi in fi. in Exc. Burch. & Grat. Vide quæ in fia notauimus. c. 75.
[b] Post quinquennium Grat. & Exc.

LXXIIII. De falsis testibus.

Burch. lib. 15. c. 18. et lib. 16. cap. 18. Falsus testis, prout est crimen,[c] abstinebitur: si tamẽ non fuerit[d] mortale, quod obiecit, & probauerit;[e] quòd non tacuerit, biennij tempore[f] abstineatur: si autem non probauerit[h] conuentui clerorum, placuit, per quinquennium[i] abstineri.

[c] Abstinebit. Exc.
[d] Mortis. Exc.
[e] Exprobrauerit. C. A.
[f] Quod diu tac. Exc. & Burc.
[g] Abstinebit, abstinebitur C. A.
[h] In conuentu. Exc.
[i] Abstinere. Exc.
[k] Desunt in Exc.

LXXV. De his, qui sacerdotes[k] vel ministros[k] accusant, nec probant.

Gratianus 2. q. 3. c. Si quis Episcopum. Si quis autem Episcopum, vel Presbyterum, aut Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit,[k] nec in fine dandam ei communionem.

[k] Hanc lectionẽ probat Decretũ Gregorianũ. Apud Adrianum, & Iuonẽ est: Nõ nisi in fine dandam ei esse cõmunionem. Vide can. Nicæn. concil. 13. & quæ Innoc. prim. epist. 3. c. 2. ad Exuperium Episcop. Tolosan. scripsit.

LXXVI. De Diaconibus,[l] qui, ante honorem, peccasse[m] probantur.

Si quis Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit detectus in crimine mortis, quod aliquando commiserit; si ſpõ★te fuerit confessus, placuit, eum, acta legitima pœnitẽtia, post triennium, accipere communionem. Quòd si alius "eum" detexerit, post quinquennium, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.

Intelligitur de Sacramẽto Confirmationis: quia à fanctis patribus perfectio Græce Τελείωσις appellatur, ex Dionysio lib. de Eccl. Hierarchia, & Ambrosio lib. 3. de Sacra. c. 2. & Clement. epist. 4. & Melchiad. Papa ad Episcopos Hispaniæ. Alia multa nomina sunt huius Sacramẽti, de quibus alibi.

[l] Si. Exc. & A. C.
[m] Probentur. Exc.
[n] Deest Exc.

LXXVII. De baptizatis, qui nondum confirmati moriuntur.

Si quis Diaconus regens plebem, sine Episcopo, vel presbytero aliquos baptizauerit, Episcopus eos per ★ benedictionẽ perficere debebit. Quòd si ante de seculo[n] recesserint, sub fide, qua quis credidit, poterit esse iustus.

[n] Recesserit. Exc.

LXXVIII. De fidelibus coniugatis, si cum Judæa, vel Gentili, mœchati[o] fuerint.

[o] Sint. Exc.

Decret. Iuo. p. 8. c. 82. Si quis fidelis, habens vxorem, cum Iudæa, vel Gentili, fuerit mœchatus, à communione arceatur. Quòd si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit Dominicæ sociari communioni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In C. A. ad marginem: Alea iusta est tabulæ, à quada ma. g. Alea, nomine, qui huic simillima vocant. Dist. 54. Prohibendũ est, vt.

LXXIX. De his, qui[a] tabula ludunt.

Si quis fidelis [b] alea, id est, tabula luserit" nummos" placuit, eum [c] abstineri: & si emendatus cessauerit, post annum poterit reconciliari [d] communioni.

a Sic &c. C. A.
b Aleam, id est, tabulã nũmis. C. A.
" Deest in exc.
c Abstinere. Exc.
d Cõmunione. Exc.

LXXX. De libertis.

Prohibẽdum est, vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non promoueantur. e

e Prouehantur. Exc.

LXXXI. De fœminarum epistolis.

Ne fœminæ suo potiùs, [f] absque maritorum nominibus, laicis scribere audeant, [g] quæ fideles sunt, vel literas alicuius pacificas ad suum solùm nomen scriptas accipiant.

f Quàm. Exc.
g Qui. Exc.

DE SVBSCRIPTIONIBVS CONcilij Eliberitani.

Subscribunt decem & nouem Episcopi.

Osius] *Concilio Nicæno interfuit, & alijs: de eo Isidorus de viris illust. & Niceph fuit vir doctrina & vita clarus, sed fine infelix.*

Sabinus] *Fuerunt duo Sabini Hispalensis ecclesiæ; alter post Marcellum, alter post Martianum: prioris videtur esse hæc subscriptio.*

Valerius] *De eo infra in Concilio Cæsaraugustano: eius corpus Stradæ, in montanis Ribagorcæ, magna populi veneratione colitur.*

Sunt qui dicant, post subscriptiones Episcoporũ, in vetusto codice legi sequentes presbyterorum. Auctores sunt Zurita Hispanus in Annalibus Aragoniæ, & Genebrardus Gallus, vir sacrarum literarum cognitione insignis.

a Fortè Illipa.	1	Restitut[a] Pref. de Elepel.	13 Eucharius à Municipio.
	2	Natalis Pref. de Orsuna,	14 Victor, Vlia.
	3	Maur[a] Pref. de Illiturgi.	15 Siluanus, Sagalbina.
	4	Lãponius Pref. Karula.	16 Ianuarius, Vrci.
b Fortè Onigi.	5	Barbatus de [b] Aduingi.	17 Leo, Gemela.
	6	Felicissimus, de Ateua.	18 Turrinus Castellona.
	7	Leo Accinipi.	19 Luxurius, de Drona.
	8	Liberatus, de Eliocrota.	20 Emeritus Barca.
	9	Ianuarius, de Lauro.	21 Eumancius, Soli a.
	10	Ianuarius, Barbæ.	22 Eumencianus, Ossigi.
c Gabro.	11	Victorinus, [c] à Gabro.	23 Euexes, Carthagine.
	12	Titus à Vinc.	24 Iulianus Corduba Presb.

Suprà in principio dicitur: Residẽtibus etiã viginti & sex Presbyt.

FRAG-

FRAGMENTA QVAE A GRATIANO, IVONE, ET BVRchardo ex concilio Eliberitano citantur, & in eo non extant.

EX CAPITE PRIMO.

Gratian. 22 q. 4. Definitio. Iuo. p. 12. cap. 80. Burch. lib. 12. cap. 25. qui id ex cõcil. Hyberm. citat.

DEfinitio incauta laudabiliter soluenda est; nec est præuaricatio, sed temeritatis emendatio.

EX CAP. 3.

De cons. d. 2. Omnis homo. Burch. lib. 5. c. 22. Iuo. p. 2. c. 32.

Omnis homo, ante sacram communionem, à propria vxore abstinere debet tribus, aut quatuor, aut aliâs quinque, aut septem, aut octo diebus. Nec inter catholicos cõnumerabitur, qui in istis videlicet temporibus, Pascha, Pentecoste, & Natali Domini non communicauerit.

Nec inter] *Hæc vsque ad finem absunt ab hoc loco in Burchardo, & Iuone.*

EX EODEM CAP.

22. quæst. 5. Pueri. Iuo. p. 11. c. 81. Burch. lib. 12. cap. 16. qui hoc etiã caput, vt plerasq; quæ cõcil. Eliberit. tribuuntur, ex cõcil. Hyberñ. citat.

Pueri, ante annos quatuordecim, non cogantur iurare. Puella quoque, si in puerili ætate sita, in domo patris, illo nesciente, se iuramento constrinxerit, & pater statim vt audierit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

EX CAP. 5.

Burch. lib. 19. cap. 75 Iuo. p 15. c. 88.

Qui in Quadragesima, aut Pascha cognouerit vxorem suã, & noluerit abstinere ab ea, vnum annum pœniteat, aut pretium, videlicet XXV. solidorum, ad ecclesiam tribuat, aut pauperibus diuidat. Si per ebrietatem, & sine consuetudine acciderit, XL. dies pœniteat.

EX CAP. 9.

Burch. lib. 11. c. 67. Ino. p. 14. c. 115. Decreuit sancta synodus, vt Episcopi, ac ministri Episcopo-rum pro criminibus colonos flagellare cum virgis potestatem habeant; propter metum aliorũ: vt ipsi criminosi corrigantur, & vel inuiti pœnitentiã agant; ne æternaliter pereãt. Si verò seniores ipsorum colonorum indignè tulerint, & aliquam vindictam exinde exercere voluerint, aut eosdem colonos, ne distringantur, defendere præsumpserint, sciant se excommunicationis ecclesiasticæ sententia feriendos.

EX CAP. 85.

Burch. lib. 6 cap. 39. & Ino. p. 10. c. 168. Si mulier maritum suum causa fornicationis, veneno interfecerit, aut quacumq; arte perimere facit; quia dominum, & seniorem suum occidit, seculum relinquat, & in monasterio pœniteat.

EX EODEM CONCILIO.

Burch. lib. 19. c. 155. & Ino. p. 15. c. 163. In tribus quadragesimis anni, & in die Dominico, & in quàr ta feria, & in sexta feria, coniugales continere se debent, nec illis diebus copulari, quãdiu grauata fuerit vxor, id est, à quo die filius in vtero motum fecerit, vsque ad partum: à partu post XXXIII. dies, si filius; si autem filia, post LVI.

EX EODEM.

Ino. p. 15. c. 164. Si mater filium suum spontè occiderit. XV. annos pœniteat, & nunquam mutet, nisi in die Dominico. Mulier autem pauercula si fecerit, pro difficultate nutriendi, sex annos pœniteat.

EX EODEM.

Burch. lib. 19. c. 132. Si verò quis clericus vel fidelis, cum Iudeis cibum sumpserit, placuit, eum à communione abstineri; vt debeat emendari.

EX EODEM.

Ibidem. cap. 133. Adiectum est etiam, quosdam Christianos ad apostasiam, (quod dici nefas est) trãseuntes, & idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione profanatos: quos à Christi corpore & sanguine, quo dudum redempti fuerant renascendo, iubemus abscindi: & si resipiscentes fortè aliquandò fuerint ad lamenta conuersi, his, quàmdiu viuunt, agenda pœnitentia est,

Burch. 33. c. est, & in vltimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda; dicente Domino: Nolo mortem peccatoris, sed vt cõuertatur, & viuat.

EX EODEM.

Burch. lib. 19. c. 134. De his qui apostatant, & rarò se ad Ecclesiam repræsentant, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea in infirmitate arrepti petunt communionem, placuit, non dandam eis communionem; nisi reuelauerint eorum rectam fidem, & egerint fructus dignos pœnitentiæ.

Qui concilia ediderunt, aliud caput adijciunt, quod habetur XXXI. q. 1. Si qua mulier. Verùm cum constet ex antiquis Gratiani. M. ff. codicibus, & Burchardo lib. 6. cap. 41. & Iuon. par. 10. cap. 169. esse ex concilio apud Vermerias, nos consultò omisimus.

Notæ in concilia Hispaniæ.

Concilium Eliberitanum.

ELiberitanum] *Sunt qui duas in Hispania hoc nomine fuisse vrbes putent: vnam, quæ in prouintia Bætica, propè Granatam, insignem nunc apud Hispanos ciuilium rerum conuentum, in culmine montis Eluiræ sita est, vt ex multis eius ruinis constat: alteram in prouintia Narbonensi, nunc Collibre appellatam. Alij verò inter vtramq; distinguunt; vt ea, quæ est in Bætica, Eliberis tantum siue Eliberi cũ E. dicatur: Narbonensis verò illa Illiberis, cum. I. nuncupetur. Quod vtrumq; Plinij probant auctoritate, qui lib. 3. c. 1. de* „ *Bæticæ oppidis agens, Eliberi, inquit, quod Eliberini. Et cap. 4. eius-* „ *dem libri, de Narbonensis prouintiæ oppidis: Illiberis magnæ quon-* „ *dam vrbis nunc tenue vestigium. Et Liuius lib. 31. Pyrenæũ trans-* „ *greditur, & ad oppidum Illiberim castra locat. Qua ratione etiam scribendum arbitrantur, apud Pomponium Melam, & Strabonẽ. Verùm existimo aliud efficacius & notius esse discrimen inter has vrbes, vt illa quæ est in prouintia Tarracon. Cauco Illiberis, quæ est Collibre; hæc Bæticæ, Eliberis solum vocetur: fuisseq; diuersas vrbes, & diuersis prouintijs & metropolitanis attributas, constat ex subscriptionibus conciliorum. Hoc verò apud Eliberim, in prouintia Bætica coactum est, vt doctiores existimant, & subscriptiones Episcoporum indicant.*

Constan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constantini temporibus.] *Inde coniectari licet, fuisse hoc primum cõcilium in Hispania celebratum. Nam vt D. Isidorus auctor est Etymol. lib. 6. c. 18. Canones cõciliorum à temporibus Constantini cœperunt. In præcedentibus namq; annis, persequutione feruente, docendarum plebium nemini dabatur facultas. Idem Gratianus in collect. Decret. dist. 15. Unde non probo eorum sententiam, qui ante hoc, quatuor alia concilia in Hispania esse coacta, ex nudis tantùm coniecturis & epistolis adstruere conantur.*

Eodem tempore quo Nicæna synodus.] *Absoluta Nicæna synodo à trecentis & decem & octo patribus, qui ex toto terrarum orbe eò conuenerant: qui inde recedentes, veluti flumina ex paradiso manantia, totas ecclesias doctrina sanctæ salutari aqua irrigârũt, & quam acceperant in illa magna & vniuersali synodo orthodoxæ sapientiæ regulam, à Romano Pontifice confirmatam, Episcopis, sacerdotibus, & populis obseruãdã tradiderunt. Quare nõ acquiesco sententiæ Petri Antonij Beuter diligentis rerum Hispaniarum scriptoris, qui auctor est, Eliberitanum cõcilium ante Nicænum fuisse habitum: neq; Ioannis Episcopi Gerundensis, qui affirmat, in eo esse in quinque prouintias, siue metropoles Hispaniam totam partitam; nimirum, Tarraconensem, Carthaginensem, Baticam, Lusitaniam, & Gallæciam: cum ex canone. 58. constet, iam antè primam cathedram esse constitutam. Ioannes Vasæus anno Domini. 338. coactum, Ambrosius Morales, ex cod. vetusto, manuscr. adnotat Erã 362. qui est Domini. 324. quam sententiam sequutus sum. Idem Stephanus Garibaius antiquitatis Hispaniæ inuestigator eximius.*

Era. 362.] *De nomine, & ratione Era Hispanicæ hæc accipe.* ERA *pro temporum ratione, & annorũ supputatione, numero & calculo, vsurpatur apud Latinos, ex Fausto Regiẽsi in Gallia Episcopo, lib. de Spiritu sancto priori: Sacer (inquit) numerus dicimus, quia trecenti in Era siue supputatione, signum crucis; decẽ & octo verò IESV adorandum nomen ostenduni: & ab Isidoro, qui ex canonibus euangelicis Græcis Eusebij Cæsariensis semper eras dicit, quod Græcus scriptor ἀριθμὸν; per singulos (inquit) euangelistas, numerus quidam capitulis affixus adiacet; quibus numeris subdita est Era minio notata, quæ indicat, in quoto canone positus sit numerus, cui subiecta est Era. Verbi gratia: si est Era prima in primo canone, &c. & ex codice Theodosiano, vbi est scriptum: Imperator Theodosius Era XXII. Era igitur sine controuersia, est nota numeri, & ita apud Hispanos accipitur pro ratione & supputatione ipsa temporum: nec deductam ab ære existimo, vt Isidoro Hispalensi placuit, cæterisq;*

T
IH

cæterisq; viris Hispanis. Nonius Grãmaticus non refragatur, nec Lucilius poëta, dum inquit: Hæc ratio peruersa est, Era numeri subiecta improbè. Nonius neutrum facit æra, & plurale ab as, nostri verò fœmininum & singulare. Neq; scribendum censeo æra, sed, Era, & nõ Hera; quasi à Domino, vt Petro Messia in Sylua placuit, & posteà Gregorio in proœmio Partitarũ. Sic scribunt concilia, literis Longobardis in vetustissima membrana manu exarata; neque barbarè, sed consultò. Et cum in alijs optima scribendi ratio seruetur, cur non in Era? In tertio Toletano: In nomine Domini Iesu Christi, anno regnante quarto glorioſissimo atque pijssimo, & Dño fidelissimo Dño Reccaredo, die octaua Iduũ Maiarũ Era DCXXVII. in quarto apertius: Era DCLXI. literis maiusculis: in quinto etiã: Era DCLIIII. in sexto: Era DCLXVI. sic in cæteris obseruatur. In cippis similiter scribitur, in agro Hispalensi: Macarius famulus Dei vixit annos LII. receßit in pace die X. Kalen. Jan. Era. DLVIII. In agro Talabricensi: Litorius famulus Dei vixit annos plus minus LXXV. requieuit in pace VIII. Kal. Julias, Era. DXLVIII. In monumentis, in cruce apud Compostellam, sculptum est: Hoc signo vincitur inimicus, hoc signo tuetur pius: ob honorẽ sancti Iacobi Apostoli offerunt famuli Dei Aldefonsus princeps, cum coniuge Scemena regina. Hoc opus perfectum est, in Era DCCCC. duodecima. Hanc rationem scribendi sequitur Ioannes Mariana conciuis, & amicus noster, non tantùm patriæ sed Hispaniæ ornamentum. Veteribus nostris Era incerta res, variè interpretata, & deducta, vsque ad Ioannem Vergaram canonicum Toletanum, Græcis & Latinis literis doctißimum, Vasæũ, & Resendium Lusitanos, Genesium Cordubensem, Didacum Couarruuiam Episcopum Iurisconsultum eximium. Deindè apertiùs & copioſius à Stephano Gariuaio, Ambrosio Morales, accuratis rerum Hispanicarum scriptoribus tractata. Vniuersi Erã numerum annorum esse fatentur: id concilia, cippi, monimenta, historia nostra, & peregrina, externaq; comprobãt. Hinc ad exteros doctos, Iosephum Scaligerum, Cæsarem Baronium, res hæc labitur. Omnes figmentum Genesij viri docti rident: de alijs inter se dißidẽt. Superare Natiuitatis annum triginta octo annis Eram sine controuersia affirmant, excepto Episcopo Gerundensi: à quo principio, aut qua ratione, Hispania, in annorum ratione complexa sit Octauiani annum, aberrant à sententia. Alij ob assentationem, principibus ad deceptionẽ continuò datam; alij ad initium imperij Hispanici Augusto ante natiuitatem Christi anno trigesimo octauo concessum: Isidorus ad

Petrus Messia vir doctiss. in tertia parte Syluæ. c. 30.

Lib. 3. de rebus Hispaniæ. c. 24.

censum

Universidad de Deusto Biblioteca

censum impositum toti orbi in Octauiana descriptione refert. Illud grauius, an Julio Cæsari, an Augusto Octauiano sit hæc tributa supputatio. Joseph Scaliger Julio: vt notant, inquit, qui Hispanos libros, & Alfonsinos indices legerunt. Miror virum doctum ita lapsum, cũ Natiuitas Christi inciderit in quadragesimum secundum annum Imperij Octauiani, vt Eusebius, Epiphanius, in Pan. lib. 1: hær. 20. & alij Græcorum, & Latinorum, vt Isidorus, Beda, de sex ætatibus sunt auctores: vel in primum, vt Julianus noster Toletanæ primæ sedis Episcopus, & Hieronymus in Esai. cap. 2. Julius verò Cæsar post Caium, & Sextum Pompeios, Magni Pompeij filios, apud Mundam in Hispania Bætica, victos, Sextumq; occisum (in quo bello Octauianus decimum octauum agens annum strenuè militauit) Romam rediens, post triumphum à Bruto, & coniuratis occiditur. Quapropter si post natum Christum ab hinc triginta & octo annos est numerandum, in tempora Octauiani A. Pollione, & Domitio Consulibus, non Julij necessariò incidimus: quo tempore Hispania pacata, Sexto Pompeio victo, Octauianus dominus est conclamatus, initiumq; Erarij calculi inuentum, productumq; vsque ad 1383. qui est à Ioanne primo rege Castellæ lege antiquatus.

Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, diuinitus valdè doctus, vt Nicolaus Papa testatur in cap. Excellentissimus. 11. q. 3. in libro de concilijs, quem apud me habeo manuscr. contuliq; eum cum alio codice perueteri, Bibliothecæ Regiæ diui Laurentij, de Era multò aliter quàm reliqui omnes scriptores, sentit. Totum subiciam paragraphum, vt obiter qua ratione Consules & Era in concilijs apponantur, perpendat studiosus lector.

QVID SIT HERA. &c.

„ HERA Autẽ huiusmodi concilijs præfixa, pro anno Dominicæ
„ incarnationis intelligitur, quæ iuxta Isidorum, ab ære denomi-
„ natur, eo quòd anni apud antiquos ære notarentur, cum & indictio-
„ nes instituerẽtur. Sed quia æs caret aspiratione, magis ab hera, id est,
„ nomine Junonis, id est aëris, tractum videtur, infra quem maximè
„ tempora variantur. Et notandum quia chronica pauciores annos
„ ab incarnatione Domini concilijs adscribunt, quã in titulis eorum
„ reperiantur: illa, inquam, chronica, quæ Dominus Hermanus, egre-
„ gius calculator, & temporum subtilissimus indagator, ex diuersis
„ chronicis & historijs diligentissimè composuit, quæ & vsque ad mil-
„ lesimum quinquagesimum quartũ Dominicæ incarnationis annum
perduxit

„ perduxit fideliter: nam in illis, secundo vniuersali cõcilio, id est Con-
„ stantinopolitano primo CCC. LXXXI. annus adscribitur, cui in
„ titulo CCCC. XVIII. attribuitur. Item in illis, tertio vniuersali
„ cõcilio, id est, Ephesino CCCC. XXXI. annus adducitur, cuius
„ in titulo CCCC. LXXXVIII. sociatur. Nẽpe Hera, in his ti-
„ tulis XXXVII. annorum habet plus, quàm reperiatur in chrono-
„ cis. Hæc diuersitas in Africanis, & in alijs Occidentalibus concilijs,
„ sæpenumerò inuenitur, quibus item Hera præfigitur. Qualibet autẽ
„ occasione huiusmodi diuersitas euenerit, nequaquam iam nobis tamẽ
„ fidem rerum impedire debebit: cum & in ipsis sacris literis diuersa
„ temporum prænotatio nullo modo rerum veritatem impediret. Nam
„ in illis LXX. interpretum auctoritas Hebraica veritate, in numero
„ annorum adeò discordat, vt ab origine mundi plus. M. quàm illa
„ in Natiuitate Domini ponat. Familiaris est vtiq; chronographis hu-
„ iusmodi diuersitas: nec lectores multum inde curant, dum tantùm ea
„ quæ legerant, indubitatæ veritatis esse cognouerint. Sciendum ta-
„ men, quòd maiores nostri scripta sua annotatione temporum firma-
„ re consueuerunt, sicut & Romanæ leges, quas suscepit ecclesia præci-
„ piunt: dicunt enim: Si quæ, post hæc, edicta, siue constitutiones sine
„ die & consule fuerint deprehensæ, auctoritate careãt. Hinc est, quod
„ sancti Patres etiam ecclesiasticis statutis, siue scriptis diem & con-
„ sulem assignare solent, annumq; ipsius consulis, siue consulum sig-
„ nãter adscribunt: vt illud: Honorio duodecies, & Theodosio septies,
„ subauditur, in consulatu annuato, factum est sextum Carthaginense
„ cõcilium. Africani quoq; canones præcipiunt, vt literæ, quas Epis-
„ copi ab ordinatoribus suis accipiunt, diem & consulem habeant; vt
„ tempus suæ ordinationis semper attendant: ne his qui prius ordinati
„ sunt se temerè præferant. Sed ecclesiastica statuta non tam ex tem-
„ poris, sicut consulis annotatione, tantum firmitatis acceperunt, vt
„ non de eorum auctoritate dubitetur. Quapropter & nos eorum au-
„ ctoritati præiudicare non debemus, etiam si certum tempus institu-
„ tionis eorum ignoremus. Notandum quia Hera aliquando abusiuè
„ pro capitulo ponitur, vt in illo scripto Toletani concilij, de ordine
„ tenendæ synodi tractatur. Hæc Hincmarus: nosq; hoc spicilegium dedimus, post tot doctissimorum hominum vberem segetem.

LXX. Interpretum auctoritas.

In VI Carthaginensi concilio sic dicitur in „ principio: Post consu- „ latum gloriosissimorũ „ imperatorum, Honorij „ duodecimum, & Theo- „ dosij octauum Augu- „ storum, octauo Kalen- „ das Julij.

Cap. 1 Neq; in fine eum communionem accipere] *Sincerè pœnitẽtibus non esse vitæ negandum viaticum, etiam non acta legitima pœnitentia, si mortis periculum superuenerit, statuit Ancyrit. synod. c.* „ *6. & Nicæna prima. c. 12. & Aureli. 2. c. 12. sic ait: De his qui in*

Universidad de Deusto
Biblioteca

„ pœnitentia positi, vita excesserunt, placuit, nullum communione
„ vacuum debere dimitti. Hanc canonis cum præsenti discrepãtiam,
„ soluit Innocentius. I. epistola. 3. c. 2. De his (inquit) obseruatio prior
„ durior, posterior, interueniente misericordia, inclinatior est. Nam
„ consuetudo prior tenuit, vt concederetur eis pœnitentia, sed com-
„ munio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persequutio-
„ nes essent, ne communionis concessa facilitas, homines de reconci-
„ liatione securos non reuocaret à lapsu, negata meritò communio est,
„ concessa pœnitentia; ne totum penitus negaretur, & duriorem re-
„ missionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacẽ
„ ecclesijs suis reddidit, iam depulso terrore, communionem dari ab-
„ euntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticũ
„ profecturis; ne Nouatiani hæretici, negantis veniam, asperitatem
„ & duritiam subsequi videamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia
„ extrema communio; vt homines huiusmodi, vel in supremis suis, per-
„ mittente Saluatore nostro, à perpetuo exitio vindicentur.

Cap. 3 Acta tamen legitima pœnitentia.] *Illa vocabatur legitima pœnitentia, quæ erat secundùm canones Pontificios: vt ex Pœnitentiali Romano, Theodori, & Bedæ patet. Apud Burchardum lib. 20. multa librorum pœnitentialium fragmenta citantur: & infra cap. 5. Si qua fœmina.*

C. 13. Virgines quæ se Deo dicauerint.] *Erant hoc tempore virgines Deo sacratæ speciali dedicatione & voto; quibus nefas erat, coniugio aut libidini seruire, sed in cœlibatu & castitate sanctè vitam traducebant. Et ex Carthaginensi concilio. 3. cap. 33. in quo diuus Augustinus subscribit, patet iam tum fuisse harum virginum extructa monasteria: in quibus magna cum pietate, & religione educatæ, mente simul & corpore essent virgines. Eas etiam auditorium habuisse, quod nunc loquutorium dicitur, in quo coram testibus loquebantur, constat ex concilio Cabilonens. sub Carolo Magno. cap. 61. in quo studium sanctimonialium legendo & cantando, & in psalmorum celebratione, siue oratione, & canonicis horis, vitaq; communi clarè describitur; aduersus calamitosi huius temporis pestilentes nouatores, & castitatis corruptores. Concilium etiam Hispalense de custodia virginum seuerè decreuit.*

C. 23. Ieiuniorum superpositiones.] *Ieiunium vocatur superpositio;*
„ *vt patet ex indiculo pœnitentiæ: & infra cap. 26. Errorem placuit*
„ *corrigi, vt omni sabbati die superpositiones celebremus.*

C. 25. Literas confessionis.] *Idem cautum est in concilio Arelatensi 1. c. 9. ad retundendam confessorum tumidam iactantiam; de qua Cyprianus*

Cyprianus in epistolis scripsit. Epistolæ commendatitiæ, quæ literæ appellantur fidelibus datæ, diuersi generis erant: complectebantur enim literas confessionis; & hæ erant dignitatis & honoris, quibus in ecclesijs magna reuerentia habebatur. Fuerunt & communicatoriæ literæ, vt cum plebe aliena fideles communicarent, sine erroris periculo, quæ & scriptura dimissoria dicitur. 6. generali synodo. c. 17. Aliquando cõmendatitiæ literæ; vt in cõcil. Chalced. c. 12. Dicũtur & formatæ, vt in Mileuitano. c. 20. eo quòd certis notis, & sub certa forma erat scripta: vt cõstat ex concilio Carthag. 5. c. 7. Informatis autem oportet esse subscriptũ sanctũ Paschæ diẽ. Vocabãtur & pacificæ & canonicæ literæ. Atq; hæc de epistolis quibus fideles cõmẽdabãtur. Exẽplum formatæ habes. d. 73. c. In nomine Patris.

C. 26. Errorem placuit corrigi.] *Est apud Matthæũ. c. 9. & Luc. c. 5. discipulos Ioannis, & Pharisæos Christum Dominum rogasse,*
„ *quare discipuli eius non ieiunarent: quibus ipse respondit: Veniet*
„ *dies, quùm auferetur ab eis sponsus, & tũc ieiunabũt in illis diebus. Hinc Romana Ecclesia, quam secuta est Hispaniæ, & aliæ Occidẽtales, ex Apostolorum traditione consueuit sexta feria, & sabbato ieiunare. His enim diebus ablatus fuit à discipulis sponsus. Verum tamen in ecclesijs Orientalibus aliter in more positum fuit: nempè vt feria quarta, & sexta ieiunaretur; vt constat ex canone. 68. Apostolorum, & ex D. Clemente lib. 5. const. Apost. c. 16. & vlt. & lib. 7. c. 24. & S. Ignatio epist. ad Philippenses, & Gratiano de consecrat. dist. 3. c. Ieiunia, ex dictis S. Apollonij, qui ab Iuone dicitur Apollinarius part. 4. c. 32. & ex Epiphanio in compendio doctorũ Eccles. & Origene in Leuit. & Cyrill. in Leuit. lib. 10. & Tertulliano aduersus Psychic. c. 14. Anastasio in lib. quẽ ὁδηγὸν inscripsit, id est, viæ ducẽ, & S. Petro Alexãdrio canone. 15. Producebatur verò hoc ieiunium vsq; ad horam nonam, cætera verò vsq; ad vesperam; vt testatur Tertullian. aduersus Psychic. c. 10. Horum ieiuniorum ra-*
„ *tionem reddit D. Clemens: Quoniam in quarta feria iudicium con-*
„ *tra Dominum prodijt; quum Iudas pecunia accepta, promisit eũ tra-*
„ *dere: in parasceue verò, quoniam in ea Dominus crucis supplicium*
„ *passus est. Hæc Clemens lib. 7. c. 24. Sabbati verò ieiunium seuerè in terdictum à Græcis est, & ab omni Orientali Ecclesia. D. Ignatius*
„ *testatur in epistola ad Philippenses, quæ est. 8. Quicunq; Dominicã*
„ *aut sabbatum ieiunauerit, præter vnum sabbatum Paschæ, ipse est*
„ *Christi interfector. Vnde Græci insultabant Latinis, quòd contra Apostolicas leges sabbato ieiunarent. Huius obseruantiæ meminit Clemens cõstitut. Apost. lib. 7. c. 24. & Irenæus, lib. 1. c. 20. & deinceps. Epiphan. hæresi. 41. & 42. Greg. Nyssenus in oratione aduer-*

sus eos qui ægrè ferunt reprehensiones. Socrates hist. lib. 6. c. 8. Anastasius Nicæn. lib. quæst. q. 77. Quapropter Innocẽtius Papa in epist. ad Decentium cap. 4. Sabbato esse ieiunandum rationibus euidentissimis, vt ille ait, demonstrat. Et sanctum Eliberitanum concilium errorem huiusmodi corrigendũ decreuit, vt omni sabbato ieiunaremus, vt primi Christiani nostri ieiunauerũt. Quum verò adhuc etiã Græcorum consuetudo in Hispania perseueraret, Lucinius nobilis Hispanus, prouintiæ Baticæ Hieronymum consuluit in Bethlehem cõmorantem, vtrùm sabbato esset ieiunãdum, vt Romana & Hispana Ecclesia obseruabãt. Cui rescripsit Hieronymus tom. 1. epist. 28. traditiones ecclesiasticas ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorũ consuetudinem aliorum contrario more subuerti. Idẽ Augustinus ad Ianuariũ respondit epist. 118. ex sentẽtia Ambrosij
„ *dicentis Monicæ: Quum Romã venio, ieiuno sabbato; quum hic sum*
„ *(id est Mediolani) non ieiuno. Et huius rei affert causam Augustinus ad Casulanũ epist. 86. & Cassianus coll. 3. c. 10. In ecclesia Hipponensi eadem consuetudo viguit, vt testatur August. epist. 86. & 118. Issdẽ ferè temporibus Decentius Eugubinus Episcop. Innocẽtium R. P. de ieiunio sabbati consuluit. Adquẽ Põtifex rescripsit epist. 1. c. 4. Romanæ Ecclesiæ, & aliarum Occidentis consuetudinẽ esse tenendam, quæ sabbati ieiunium magnopere commendat. Nicephorus etiam huius cõsuetudinis Romanæ Ecclesiæ meminit, lib. 12. histor. c. 34. & Gregor. VII. c. quia dies. de cons. d. 5. Et Innocẽtius consultus de hac re à Bracharẽsi Archiepiscopo, respõdit, prouintiæ cõsuetudinẽ debere obseruari, vt sabbatis à carne omnes abstinerẽt; infirmis & debilibus dũtaxat exceptis. Refertur lib. 3. Decretal. c. cõcilium. de obseruatione ieiuniorũ: errorq; Socratis, hist. lib. 5. c. 21. refellẽdus est, dum ait, Romæ in Quadragesima ieiunare solitos fideles, sabbato excepto, atq; Dñica. Hac hactenus de ieiunio sabbati.*

C. 34. Cereos per diẽ.] *Absit vt intelligas de diuorum spiritibus, qui Deo fruuntur; qui cũ nõ magis per diem inquietentur cereis accẽsis quàm per noctem, quin potius de cultu ecclesiæ lætantur, ridiculũ est, vt de illis canonem hunc intelligamus. Sanctorum quippè nomine accipiendi sunt fideles, quorum spiritus (dum orationis causa ad ecclesiam adueniunt) inquietantur frequentia & cura immodica cereorum ardentium. Sic psal. 49. credẽtium Ecclesia, appellatur Ec-*
„ *clesia sanctorũ: sic Paulus ad Ephes. 4. ait: Ipse dedit, quosdã quidẽ*
„ *Apostolos, &c. ad consummationẽ sanctorũ, id est, fideliũ, &c. 6. iubet*
„ *orare pro sanctis. Et ad Philipp. 1. scribit: Omnibus sanctis qui sunt*
„ *Philippis. Et. 1. Cor. 7. Sãctificatus est enim vir infidelis, per mulierẽ*
„ *fidelẽ. Sic Petrus omnibus fidelibus scribit. 1. Petri. 2. Vos autẽ genus electum,*

„ *electũ, regale sacerdotium, gens sancta, &c. Sic Iudas in canonica deprecãs*
„ *supercertari semel traditæ sanctis fidei. Sed dices: Cur modò ecclesia cereos per diem accendi probat? Nã non defuere qui candelarũ vsum improbent, testimonio huius concilij ducti, & Lactãnij. lib. 6. c. 2. Hæreticus Vigilãtius dolens hunc honorẽ martyrum reliquijs exhiberi, calumniabatur Gẽtilicũ ritum introductum in ecclesijs, vt fulgente sole, moles cereorũ accen-*
„ *derentur. Huic obiectioni his verbis respondet D. Hieron. Cereos autem non*
„ *clara luce accẽdimus, sicut frustrà calumniaris, sed vt noctis tenebras hoc*
„ *solatio comparemus, & vigilemus ad lumen; ne cæci tecum dormiamus in*
„ *tenebris. Quod si aliqui propter imperitiam, & simplicitatem secularium*
„ *hominũ, vel certè religiosarũ fœminarũ (de quibus verè possumus dicere:*
„ *Confiteor, Zelum Dei habent, sed nõ secundum scientiam) hoc pro honore*
„ *martyrum faciunt, quid inde perdis? Causabantur quondã Apostoli, quod*
„ *periret vnguentũ; sed Dñi voce correpti sunt. Neq; enim Christus vnguẽto*
„ *indigebat, nec martyres lumine cereorum: & tamẽ illa mulier in honorem*
„ *Christi hoc fecit, deuotioq; mẽtis eius recipitur: & quicũq; accendũt cereos,*
„ *secundũ fidem suam, habent mercedẽ, &c. Et post pauca: Et absq; martyrũ*
„ *reliquijs, per totas Orientis ecclesias, quando legendũ est euangelium, accẽ-*
„ *duntur luminaria, iam sole rutilante; non vtiq; ad fugãdas tenebras, sed ad*
„ *signũ lætitiæ demonstrãdum. Hactenus D. Hieronym. idem in epist. ad Riparium. Vt ergo fideles errorem Vigilantij, aduersum cultũ martyrum detestarentur, & aliorum hæreticorũ, cereos per diem accendere consueuerũt; non solum in cœmeterijs, verum in ecclesijs: quãuis id Hieronymi ætate nõ erat vbiq; receptũ. Lactãtius arguit eos, qui Deo hac mente offerrẽt lumẽ, quasi Deus egeat lumine, Concilĩ verò hoc Eliberitanũ agit de neophytis qui more Gentilium lucernas publicè accendebant, non verò de ijs, qui ad cultum & gloriam Dei lucernas & cereos publicè accendunt.*

C. 35. Mulierum vigilias prohibet.] *Idem nostris tẽporibus, propter eãdem rationem, in Toletano concilio primo post Tridentinum, decretum fuit, sicuti ab ea ratione in concilio Altisiodorensi can. 5. prohibentur.*

C. 36. Placuit picturas.] *Huius canonis variæ traduntur interpretationes à viris doctis, ad asserẽdũ sanctarum imaginũ cultum, & debitum honorem. Prima, hoc cõcilio reiectas esse imagines pictas, non sculptas, ob idololatriæ metũ; vt de Saluatore in forma Iouis picto tradit Nicephor. lib. 15. c. 23. Secunda, ne imminẽte persequutione Christiani auferre secũ, aut occultare nõ possent; & ita pictæ essent ludibrio Iudæis, & Paganis. Hæc ex Sãdero lib. 2. c. 4. de cultu imaginum. Idẽ Turianus lib. 1. de Hierar. ordin. c. 12. Tertia, ne picturæ facilè deformẽtur, parietũ crustis deiectis, & inde amissa venerabili forma, potiùs contẽptui sint, quã veneration i. Ita interpretatur hunc canonem doctor Petrus Martinez insignis theologus, canonicus Cõchensis, & apud Complutenses magister meus, in cõmẽt. epist. Iudæ, loco. 18. de imaginum debito cultu. Quarta, pro tẽporum varietate statuta variari*

humana: vnde Eliberitana ſynodo nõ eſſe imaginibus negatũ honorẽ; quin potius in ſanctarũ imaginum veneratione, eſſe interdictũ, ne in parietibus depingerẽtur. Verũ concil. Nican. 2. Act. 7. ad modis omnibus permittitur:
„ *Definimus, vt omni diligentia & cura venerãdas & ſanctas imagines ad*
„ *modũ & formã venerandæ & viuificantis crucis, è coloribus & teſſulis, aut*
„ *alijs quauis materia cõmodè paratas, dedicandas, & in tẽplis ſanctis Dei*
„ *collocãdas, habendaſq; tũ in ſacris vaſis & veſtibus; tum in parietibus &*
„ *tabulis; in ædibus priuatis, in vijs publicis; maximè autem imaginẽ Dñi &*
„ *Dei, ſeruatoris noſtri Ieſu Chriſti, deinde intemeratæ Dñæ noſtræ Deipa-*
„ *ræ, venerandorum Angelorum, & omnium deinde ſanctorum virorum.*

C. 43. Iuxta auctoritatem Scripturarũ.] *Sic enim ex Leuit. 23. & Deuter. 16. c. conſtat; videlicet, vt ſint ſeptem hebdomadæ plenæ. Quomodo intelligendum illud Actor. & Apoſtol. c. 11. vbi dicitur: Cum complerentur dies*
„ *Pentecoſtes. Et Auguſt. tract. 13. ſuper Ioannem, inquit, quòd Dominus*
„ *poſt reſurrectionem quadraginta diebus conuerſatus eſt in terra, cum diſ-*
„ *cipulis ſuis: quadrageſimo autem die cum aſcendiſſet in cœlum, peractis*
„ *decem diebus, miſit mercedem Spiritus ſancti.*

C. 48. Pedes eorum lauãdi ſunt.] *De huius lotionis ritu vide Ambroſ. lib. 3. de Sacram. c. 2. Quam conſuetudinem, ibi ait Ambroſius, Eccleſiam Romanam non habere: & vbiq; abrogatam ait D. Auguſt. epiſtol. 119. c. 28. Eius etiam meminit Tertull. lib. de Baptiſmo. Neq; cenſeo in hoc concilio interdictam, niſi tantum ne fiat à ſacerdotibus.*

C. 62. Si Auriga & Pantomimus.] *Artes hæ habent actiones ſimiles & ferè copulatas: Quod enim in circo eſt Auriga, id in theatro eſt Pantomimus: Auriga qui currui præeſt dicitur, Pantomimus perſonarũ omniũ in ſcena imitator & effictor; ex Caſſ. lib. 4. variar. epiſ. 4. & Arnob. lib. 4. & Tertul. de ſpectaculis. c. 17. homines officio infames & vita. Vnde & in concil. 1. Arelat. c. 20. & 3. & Carthag. & hoc eodem concil. infra. c. 67. quãdiu hac agunt, à cõmunione ſeparantur. Extat huius rei epiſt. D. Cypriani, & D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. ad. 3. arg. docta & pia de hiſtrionum officio & moderato vſu ſententia: quãuis ſæpe vrget nos illud Auguſt. ſuper Ioãnẽ,*
„ *tract. 100. Donare res ſuas hiſtrionibus, vitium eſt immane, non virtus.*

C. 77. Aut viros cinerarios.] *Acron Grãmaticus, exponens illud Horatij,*
„ *primo ſerm. ſaty. 2. Multæ tibi tũ officient res: Cuſtodes, lectica, ciniflones,*
„ *paraſiti. Ciniflones, inquit, & cinerarij eadem ſignificatione apud veteres*
„ *habebãtur, ab officio calamiſtronum, id eſt, veruum in cinere calefaciẽdorũ*
„ *quibus effœminati viri capillos criſpabant: cuius rei & Virgilius meminit:*
„ *Vibratos calido ferro. Dicti autẽ ciniflones, ab eo q̃ in cinerẽ flant ad ferrũ*
„ *calefaciendũ, quos cinerarios appellant. Tertull. lib. 2. ad vxorẽ, cinerarios,*
„ *dicit peregrinæ proceritatis, eo quòd in his hominibus humana vanitas proceritatem immanem requirit.*

CON-

CONCILIVM Cæſarauguſtanum. XII. Epiſcoporum. [illegible] cccc.xviij.

Eſt Prouinciale. Exc.

TITVLI

I Fœminæ fideles à virorum alienorum cœtibus ſeparentur.
ij Vt diebus Dominicis nullus ieiunet, nec diebus Quadrageſimæ ab eccleſia ſe abſentet.
iij Vt qui euchariſtiam in eccleſia[a] accipiunt, & ibi eam non[b] ſumunt, [c]anathema ſint.
iiij Vt tribus hebdomadis, quæ ſunt ante Epiphaniam, ab Eccleſia nemo recedat.
v Vt qui à ſuis Epiſcopis[d] priuantur, ab alijs non recipiantur.
vj Vt clericus, qui propter[e] licentiam monachus vult eſſe, excommunicetur.
vij Vt Doctoris ſibi nomen[f] non imponat, cui conceſſum non eſt.
viij Vt ante quadraginta annos ſanctimoniales virgines non velentur.

a Accipit. Exc.
b Sumit. Exc.
c Anathematizetur. Exc. & C.A.
d Communione priuantur. Exc.
e Luxum. Exc.
f Quis non. Exc.

"EXEMPLVM SENTENTIARVM Epiſcoporum concilij Cæſarauguſtani." "Deſunt ab Exc.

Quarto Non. Octobris Cæſarauguſtæ in ſecretario reſidẽtibus Epiſcopis,[g] Fitadio, Delphino,[h] Eutychio, Ampelio, Augentio, Lucio,[i] Ithacio, Splendonio, Valerio, Sympoſio, [k]Cartherio, Idatio, ab vniuerſis dictum eſt: [l]Recitentur ſententiæ. Lucius Epiſcopus legit.

g Siradio. Exc.
h Raticeio. Exc.
i Italio. Splendinio. Exc.
k Catherio, & Italio. Exc.
l Recitetur ſentẽtia. C.A.

I. Vt fœminæ fideles à virorum alienorum cœtibus ſeparentur.

Vt mulieres omnes Eccleſiæ Catholicæ, "&" fideles à virorum alienorum lectione, & cœtibus ſeparentur;[m] vel ad ipſas legentes[n] aliæ, ſtudio vel docendi, vel diſcendi, conueniant. Quoniam hoc Apoſtolus iubet. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt, anathema futuros, qui hanc concilij ſententiam nõ obſeruauerint.

" Deeſt in Exc.
m Nec. Exc.
n Alij. Exc.

1. Corint. 14. 6. Et. 1. Timothe. 1. C.

Universidad de Deusto Biblioteca

II. Vt diebus Dominicis nullus ieiunet, nec diebus Quadrageſimæ ab eccleſia ſe abſentet.

De cōſ. diſt. 3. Ne quis ieiunet.

Item legit: Ne quis ieiunet die Dominica,[a] cauſa temporis, aut perſuaſionis, aut ſuperſtitionis:[b] vt de Quadrageſima - rũ diebus, ab eccleſijs nõ deſint, nec habitent latibula cubiculorum, ac montium, qui in " his " ſuſpicionibus perſeuerant, ſed exemplum & præceptum cuſtodiant ſacerdotum, & ad alienas villas agendorum conuentuum cauſa non conueniant. Ab vniuerſis Epiſcopis dictũ eſt: Anathema ſit, qui[c] hoc commiſerit.

[a] Cauſa timoris. Grat.
[b] Nec Quadrageſimę dieb. ab ecc. fideles deſint, nec habitent in latibulis. Exc. & Grat.
[c] Deeſt ab Exc. & Grat.
[c] Hæc. Exc. & Grat.

III. Vt qui Euchariſtiam in Eccleſia accipit, & ibi eam non [d] ſumit, anathematizetur.

[d] Conſumit. Exc.

Item legit: Euchariſtiæ gratiam, ſi quis probatur acceptam in eccleſia non[e] ſumpſiſſe, anathema ſit in perpetuum. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet.

[e] Cõſumpſiſſe. Exc.

IIII. Vt tribus hebdomadis, quæ ſunt ante Epiphaniam, ab Eccleſia nemo recedat.

Vide notam poſitam infra, in concilio Tolet. 1. cap. 14. De ſumptione Euchariſtiæ.

Item legit:[f] Viginti &[g] vno die, quo à XVI. Cal. Ianuarij vſque in diem Epiphaniæ, quæ eſt octauo Idus Ianuarij, continuis diebus, nulli liceat de eccleſia ſe abſentare, nec latere in domibus, nec ſecedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, ſed concurrere ad Eccleſiam. Quod qui non obſeruauerit,[h] his decretis anathema ſit in perpetuum. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Anathema ſit.

[f] Viceſimo. Exc.
[g] Primo. Exc.
[h] De ſuſpectis anathe. Exc. De ſuſceptis. C.A.

V. Vt qui à ſuis Epiſcopis[i] priuantur, ab alijs non recipiantur.

[i] Communione priuantur. Exc.

Decretum Iuon. part. 14. c. 19.

Item lectum eſt, vt hi qui per diſciplinam, aut ſententiam Epiſcopi ab eccleſia fuerint ſeparati, ab alijs Epiſcopis non ſint recipiendi. Quod ſi ſcientes Epiſcopi fecerint, " dictum eſt. Qui hoc commiſerit" non[k] habeat communionem.

" Deſunt in Exc.
K Habeant. Exc. & C.A.

Vt

VI. Vt clericus, qui propter [a] licentiam monachus vult eſſe, excommunicetur.

[a] Luxum. Exc.

Item legit:[b] Si quis de clericis propter luxum,[c] vanitatemq; præſumptã, de[d] officio ſpontè diſceſſerit, ac velut obſeruatorem legis monachum videri voluerit eſſe, magis quàm clericum, ita de eccleſia[f] repellendum, vt niſi rogando, atque[g] obſeruando plurimis temporibus ſatisfecerit, non recipiatur. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Ita fiat.

[b] Si quis clericus. Exc.
[c] Vanitatiſque præſumptum. Exc.
[d] Officio ſuo. Exc. & A.C.
[e] Obſeruatorē. l. m. ſe videri maluerit eſſe quam cl. Exc.
[f] Repellendus erit. C.A.
[g] Obſecrando M. ſſ. CC.

VII. Vt doctoris ſibi nomen[h] non imponat, cui conceſſum non eſt.

[h] Quis non. Exc.

Ad Hebr. 5. 4.

Item lectum eſt: Ne quis doctoris ſibi nomen imponat, præter has perſonas, quibus conceſſum eſt; ſecundum quod ſcriptum eſt. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet.

VIII. Vt ante quadraginta annos ſanctimoniales virgines non velentur.

[i] Vouerunt. Exc.

Item lectum eſt, non velãdas eſſe virgines, quæ ſe Deo[i] vouerint, niſi quadraginta annorum probata ætate, quam Sacerdos comprobauerit. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet.

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO

De ſubſcriptionibus.

Subſcribunt in hoc concilio duodecim Epiſcopi, quorũ nomina hoc ordine in exordio concilij. M. ſſ. ponuntur.

1 Fitadius.
2 Delphinus.
3 Eutychianus: *fuit Baſtitanus.*
4 Ampelius.
5 Augentius.
6 Lucius.
7 Ithacius: *fuit Epiſcopus Soſſubenſis, apud Sulpitium. Fortè Oſonobenſis.*
8 Splendonius.
9 Valeriꝰ Cæſarauguſtanꝰ
10 Sympoſius.
11 Catherius.
12 Idacius.

Duo

Duo Episcopi, nimirùm Eutychianus, & Valerius, alter Bastitanus, alter Cæsaraugustanus, subscribunt etiam in Eliberitano: vnde constat hoc concilium fuisse actum, circa tempora Eliberitani. Hic Valerius fuit secundus. Præterea Ithacius & Idacius septimo, & duodecimo loco subscribunt. Vnde error Trithemij corrigitur, existimantis eundem esse: est enim Ithacius Episcopus, cuius in Priscilliano meminit D. Hieronymus; qui librũ, sub specie apologiæ edidit, in quo detestanda Priscilliani dogmata, & maleficiorum venena, & libidinum detexit. At Idacius Episcopus vixit cum Ithacio, anno Domini 388. Seuerus Sulpitius libro .11. historiæ sacræ, Ithacium Sossubensem Episcopum facit: Idacium verò tantùm Episcopum nominat: studium eorum in expugnandis hæreticis reprehendit: quia animo vincendi potiùs quàm oportuit, certarunt. Vixerunt Ithacius & Idacius Episcopi, temporibus Damasi Papæ, Gratiani Imperatoris, & Ambrosij Mediolanensis Episcopi. De Ithacio, sic Sulpitius: Certè Ithacium nihil pensi, nihil sancti habuisse definio: fuit enim audax, loquax, impudens, præsumptuosus.

Valerio] *Interfuit huic concilio Valerius Cæsaraugustanus. Fuerunt autem duo Valerij Episcopi Cæsaraugustani, quorum prior sedit temporibus Daciani, qui sub Maximino & Diocletiano Imperatore Hispanias rexit, quando & eius Diaconus S. Vincentius martyrij palmam adeptus est. Posterior vixit temporibus Constantini, quando Synodus Eliberitana est celebrata: interfuitq; in ea Osius Episcopus Cordubensis: sicut in Nicæna, & alijs, magna cum nominis existimatione. Id videtur sentire Prudentius in Peri Steph. hymn. 4. vbi agens de Cæsaraugustanis martyribus: sic ait de Vincentio & Valerijs.*

Inde, Vincenti, tua palma nata est.
Clerus hinc tantum peperit triumphum,
Hinc Sacerdotum domus insulata
Valeriorum.

De ordine & tempore sacerdotum Cæsaraugustanæ ecclesiæ, extat epistola Antonij Augustini Archiepiscopi Tarraconen. viri doctissimi ad Hieronymum Blancam Aragonensium rerum accuratum scriptorem.

Notæ

Notæ in Concilium Cæsaraugustanum primum.

Cæsaraugustanum] *De Cæsaraugusta Tarraconensis prouinciæ vrbe nobilissima, lege Ptolemæum lib. 2. c. 6. Geograph. Melam. lib. 2. cap. 6. Plinium lib. 3. cap. 3. Strabon. lib. 3. & Antonini Itinerarium. De ea sic Prudentius, in Peri Steph.*

Tu decem sanctos reuehes & octo,
Cæsaraugusta, studiosa Christi;
Verticem flauis oleis reuincta,
Pacis honore.

Et infra, vocatur, Procerum creatrix purpureorum. Habitum fuit hoc concil. Era CCCC. XVIII. hoc est anno Domini. 380. Rege Alarico.

Fuit aliud Cæsaraugustanum concilium post hoc, in quo primò damnata est hæresis Priscilliani, cui etiam Aquitani Episcopi interfuerunt: in eo etiam Ithacius, & Idacius Episcopi, qui in hoc subscribunt, strenuè se gesserunt in extirpanda Priscilliani impietate. Seuerus Sulpitius lib. 2. sacræ historiæ.

Vt mulieres] *Intelliges hunc Canonem ex epistola Pauli. 1. ad Corint. c. 14. vbi ordinem docendi & legendi in ecclesia constituit. Excus. CC. habent: Nec ad ipsas legentes alij studio vel docendi, vel discendi cõueniant: quoniam & hoc Apostolus iubet. In Gothico est: Vel ad ipsas legentes aliæ; nimirum fœminæ. Verba autem Apostoli hæc sunt: Mulieres in ecclesijs taceant: non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt, discere, domi viros suos interrogent. Et. 1. ad Timotheum. c. 2. Mulier in silentio discat, cum omni bona conscientia. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.*

In hæresi Priscilliani, vt Sulpitius est auctor, mulier Agape, mollis, & impudica, magistri nomen sibi vsurpauit, parteſq; illius erroris mirificè gessit: vnde fortè aliæ infectæ, simili docendi studio tenebantur: quem errorem Concilium extirpandum radicitus curauit.

Causa

C. 2. Causa temporis] *Gratianus de conſ. d. 3. c. Ne quis habet: Cauſa timoris; & eius gloſſator: Cauſa timoris, aliàs terroris. Quã lectionem retinuit Gregorianus codex: verùm non eſt lectio reijcienda omninò, Cauſa temporis; hoc eſt, quoniam dies Dominica eſt; in qua ieiunare ſanctionibus eccleſiaſticis prohibetur, vt conſtat ex Conc. Gangrenſi. c. 18. & ex decretis Melchiadis Papæ, vt eſt in Pontificali Damaſi. Apud Burch. lib. 19. imponitur pœnitentia ei, qui die Dominica ieiunet, propter abſtinentiam, aut religionem.*

C. 8. Niſi quadraginta annorum] *Concil. Carthagin. 3. can. 4. Itẽ „ placuit, vt ante. xxv. annos ætatis, nec Diaconi ordinẽtur, nec virgi „ nes conſecrentur. Et in. 4. cap. 11. de eorum ordinatione, & veſtitu. „ Et in decretis Zoſimi Papæ, cap. 26. Virgines velari poſſint ab „ Epiſcopo infra annos. xxv. ſi neceſſitas vrget: & quòd ei non obſit „ concilium, quod eſt de iſto annorum numero conſtitutum. Tridẽtino concilio ætas emittendi profeſsionem eſt immutata, ſeſs. 25.*

Ad annum vigeſimum quintũ eſt monialium profeſsio redacta.

IN

INCIPIT CONCILIUM Toletanum primum. xix. Epiſcoporum.

TITVLI

I *DE Presbyteris, & Diaconibus, ſi poſt ordinationem filios genuerint.*

ij *Vt* [a] *pœnitentes, ſi neceſsitas cogat,* [b] *Lectores aut Oſtiarij fiant.*

iij *De his qui viduas acceperint, ne Diacones efficiantur.*

iiij *Vt Subdiaconus, ſi defuncta vxore aliam duxerit, Oſtiarius fiat.*

v *Vt cuiuslibet ordinis clericus, ſi ad eccleſiam nõ venerit, deponatur.*

vj *Vt religioſa puella virorum familiaritatem* [c] *non habeat.*

vij *Vt clericus, cuius vxor peccauerit, prater necem, poteſtatem habeat diſtringendi eam, & cum ea cibum non ſumat.*

viij *De eo, qui poſt baptiſmum militauerit, vt ad* [d] *Diaconum non promoueatur.*

ix *Vt nulla profeſſa vel vidua, abſente ſacerdote, in domo ſua ſacerdotale officium, vel lucernale impleat.*

x *Vt nullus obligatum cuiquam, abſque conſenſu domini, vel patroni clericum faciat.*

xj *Vt ſi quis potentium quemlibet* [e] *ſpoliauerit, & admonente Epiſcopo non reddiderit, excommunicetur.*

xij *Vt nullus clericus* [f] *de Epiſcopo ſuo recedat, & ad aliũ ſe trãsferat.*

xiij *De his, qui "in" eccleſiam intrant, & non communicant, vt excommunicentur.*

xiiij *De eo, qui acceperit Euchariſtiam, & non* [g] *ſumpſerit, vt ſacrilegus repellatur.*

xv *De his, qui excõmunicãtur à ſacerdotibus, vt nullus ad eos accedat.*

xvj [h] *Deuota ſi adulterauerit, decem annos pœniteat; ſi maritũ duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, niſi maritus deceſſerit.*

xvij *De eo, qui vxorem habet, ſi concubinam habuerit, vt nõ cõmunicet.*

xviij [i] *Si Sacerdotis vidua vel Leuitæ, maritum acceperit, in finem tantùm communionem accipiat.*

xix *Si Sacerdotis, vel Diaconi filia religioſa peccauerit, in fine tantùm* [k] *communionem accipiat.*

xx *Vt præter Epiſcopum, nullus chriſma conficiat.*

xxj *De regulis fidei catholicæ contra Priſcillianos.*

a Pœnitens. Exc.
b Lector, aut Oſtiarius fiat. Exc. & C. A.
c In domo non hab. Exc.
d Diaconatum. Exc. Diaconium. C. A.
e Expoliauerit. C.A. & Exc.
f Ab Exc.
" Deeſt in Exc.
g Conſumpſerit. Exc.
h Vt deuota, ſi adultera fuerit. Exc.
i Si vidua Epiſcopi, Presbyteri vel Diaconi mari. acc. Reliqua deſunt in Excuſ.
k Communicet. Exc. & C.A.

Universidad de Deusto Biblioteca

Constitutio concilij Episcoporum Toleti habiti Arcadij, & Honorij temporibus.

Era cccc. xxxviij. sub die septimo Idus Septembris, Stilicone Consule. C.A.XXXV.

In Decreto Iuonis Part. 8. c. 69. vbi citatur hoc ordine. 402

Est prouintiale. Exc.

COnuenientibus Episcopis in ecclesia, Toleto, id est, [a] Patruinus, Marcellus, Aphrodisius, Licianus, Iucundus, Seuerus, Leonas, Hilarius, Olympius, Ortizius, Asturius, Lampidius, Serenus, Florius, Leporius, Statius, Aurelianus, Lampadius, Exuperantius de Gallicia, ★Lucensis conuentus, Municipij Celenis; ★omnes decem & nouē isti sunt, qui & alijs gestis aduersus Priscilliani sectatores, & hæresim quam adstruxerat, libellarem [b] direxere sententiam. Considentibus presbyteris, adstantibus Diaconibus, & cæteris, qui intererāt concilio, [c] congregatis,

[a] Patrono, Marcello, Aliciano, Aphrodisio, Iocundo, Olympio, Seuero, Asterio, Hilario, Lampadio, Eustochio, Exuperantio, Sereno, Floro, Leporio, Aureliano, Lāpadio, Leona, Gallia, Lucentio. Hic cōuentus municipijs Celenis actus est. Isti sunt, &c. Exc.

[b] Dedere. Exc.

[c] Congregato. Exc.

★ Locus in prouintia Gallicia ex Ptolemæo, Plinio & alijs.

★ De Gallicia Lucensis vrbis conuētu & municipij Celenis omnes decē, & nouem isti sunt. Exc. ad marginem.

[d] Patruinus Episcopus dixit: Quoniam singuli cœpimus in ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, si placet, communi concilio decernamus, quid ab omnibus Episcopis, in ordinandis clericis, sit sequendum. Mihi autem placet constituta primitus concilij Nicæni perpetuò esse seruanda, nec ab ijs esse recedendum. [e] Episcopi dixerunt: Hoc [f] omnibus placuit: ita vt si qui cognitis gestis cōcilij Nicæni, aliud, quàm statutum est, facere præsumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, [g] tūc excommunicatus habeatur, nisi per conreptionem fratrum emendauerit errorem.

[d] Patronus. Exc.

[e] Vniuersi Episcopi. Exc.

[f] Nobis placet. Exc.

[g] Hic. Exc.

I. De Presbyteris, & Diaconibus, si post ordinationem filios genuerint.

In decreto Iuon. lib. 3. Placuit, vt Diacones, si vel integri, vel casti sint, & continentis vitæ; etiamsi vxores habeant, in ministerio constituantur: ita tamen, vt si qui etiam ante interdictum, quod [h] per Lusitanos Episcopos constitutum est, incōtinenter cum vxoribus "suis" vixerunt, Presbyterij honore non cumulentur. Si quis verò ex Presbyteris, ante interdictum filios susceperit, [i] de Presbyterio ad Episcopatum non [k] permittatur.

[h] Per priores ante nos Episcop. &c. Exc.

[i] De Presbytero ad Episcopū in M.ss.

[k] Admittatur. Exc.

Vt

II. Vt [a] pœnitentes, si necessitas cogat, [b] Lectores, aut Ostiarij fiant.

[a] Pœnitens. Exc.

[b] Lector, aut ostiarius fiat. Excus. & C.A.

Distin. 50. Placuit, & in decret Iuon. lib. 6. c. 138. et Burchard. lib. 2 cap. 37. Item placuit, [c] vt de pœnitente non admittatur ad clerum; nisi tantùm si necessitas, aut vsus exegerit, [d] inter Ostiarios deputetur, vel inter Lectores: ita vt Euangelia, & Apostolum non [e] legat. Si qui autem antè ordinati sunt Diacones, inter Subdiacones habeantur: ita vt [f] manum non imponāt, [g] aut sacra non contingāt. [h] Pœnitente verò dicimus de eo, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisq; peccatis publicam pœnitentiam gerens, sub [i] cilicio, diuino fuerit reconciliatus altario.

[c] Vt pœnitentes nō admittantur. Exc. & Grat.

[d] Et tunc inter ostiarios deputentur. Exc. Grat.

[e] Legant. Exc.

[f] Manus. Exc.

[g] Nec sac. contingāt. Exc.

[h] Eum verò pœnitētem dicimus, qui p. Exc. Grat.

[i] Concilio. Exc.

III. De his, qui viduas acceperint, [k] vt Diacones non efficiantur.

[k] Ne Diac. effi. Exc.

Item constituit sancta synodus, vt Lector fidelis, si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper Lector habeatur, aut fortè Subdiaconus.

IIII. Vt Subdiaconus, si defuncta vxore, aliam duxerit, Ostiarius fiat.

Subdiaconus autem, defuncta vxore, [l] si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter Ostiarios, vel inter Lectores: ita vt Euāgeliū, & [m] Apostolum non legat; propterea, ne qui ecclesiæ seruierit, publicis officijs seruire videatur. Qui verò tertiam, quod nec dicēdum, "aut audiendum" est, acceperit, abstentus biennio, posteà inter laicos reconciliatus per pœnitentiam, communicet.

[l] Si vxorem aliam. Exc.

[m] Epistolam. Exc.

" Desunt in Exc.

V. Vt cuiuslibet ordinis clericus, si ad ecclesiam non venerit, deponatur.

Burc. lib. 2. c. 152. Decret. Iuon. part. 6. cap. 243. Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel quilibet ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo ecclesia est, [n] aut castello, aut vico, aut villa, & ad ecclesiam ad sacrificium quotidianum non [o] accesserit, clericus non habeatur, [p] si castigatus per satisfactionem veniam ab Episcopo [q] noluerit promereri.

[n] Aut Castella, aut vici sunt, aut villę, si ad eccl. aut ad. Excus.

[o] Venerit. Exc.

[p] Si cast. non emendauerit. Bur. Iuo.

[q] Nolurt. Exc.

D 2 Vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

VI. Vt religiosa puella virorum familiaritatem [a] non habeat.

[a] In domo non. Exc.

Item neque puella Dei aut familiaritatem habeat cum confessore, aut cum quolibet laico, [“] sibi sanguinis alieni: aut conuiuium sola adeat, nisi vbi sit seniorum frequentia, aut honestorum, aut viduarum honestarumque; vbi honestè confessor quilibet, cum plurimorum [b] testimonio, conuiuio interesse poterit. Cum lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas; nisi fortè consanguinea soror sit, vel vterina.

[“] Deest in Exc.

[b] Test. testium con. Exc.

VII. Vt clericus, cuius vxor peccauerit, præter necem, potestatem habeat distringendi eam, & cum ea cibum non sumat.

33. q. 2. Placuit, vtsi quorumcũq; Decr. Imon. p. 8. c. 283.

Placuit, vt si [c] quorumcũque clericorum vxores peccauerint (ne fortè licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potestatem, præter necem, custodiendi, ac ligandi in domo sua; ad ieiunia [d] salutaria non mortifera [e] cogentes: ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia fortè non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec [f] cibum sumant; nisi fortè ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur.

[c] Quæcũque Iuo.

[d] Salutifera Iuo.

[e] Eas cog. Exc.

[f] Cibos. Exc.

VIII. De eo, qui post baptismum militauerit, vt ad [g] Diaconium non promoueatur.

[g] Diaconatum. Exc.

Dist. 51. Si quis post baptism.

Si quis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit, aut [h] cingulum; etiamsi grauiora non admiserit, si ad clerum admissus fuit, Diaconij non accipiat dignitatem.

[h] Cing. ad necandos fideles, etiãsi grauia non. Excus. & Grat.

IX. Vt nulla professa vel vidua, absente sacerdote, in domo sua sacerdotale officium, vel lucernale impleat.

Nulla professa, vel vidua, absente Episcopo, vel Presbytero, in domo sua antiphonas cum confessore, vel seruo suo faciat: lucernarium verò, nisi in ecclesia non legatur; aut si [i] legitur in villa, præsente Episcopo, vel Presbytero, vel Diacono, legatur.

[i] Legatur. Exc.

Vt

X. Vt nullus obligatum cuiquam, absq; consensu domini, vel patroni, clericum faciat.

Dist. 53. c. Si quis obligatus est. Et habetur inter canones à Martino Bracharen. Episcopo collecta. c. 46.

Clericos, [a] si qui obligati sunt, vel [b] pro æquatione, vel [c] genere alicuius domus, non ordinandos; nisi probatæ vitæ fuerint, & [d] patronorum consensus accesserit.

[a] Si quidem obl. sint. Exc.

[b] Per æquationem. C. A.

[c] De genere. Exc.

[d] Patroni. Exc.

XI. Vt si quis potentium quemlibet expoliauerit, & admonente Episcopo, non reddiderit, excommunicetur.

24. q. 3. Si quis de potẽt.

Si quis de potẽtibus clericum, aut quemlibet [e] pauperiorem, aut religiosum expoliauerit; [f] & mandauerit ad ipsum Episcopus, vt eum audiat, & si contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouintiæ Episcopos, & quoscũq; adire potuerint; vt excommunicatus [g] habeatur, donec audiatur, vt reddat aliena.

[e] Pauperem Exc. & Grat.

[f] Et mand. eum ad se venire Episcopus, vt audiatur, &is. c. Exc. & Grat.

[g] Hab. ipse, donec obediat, & redd. Excus. & Grat.

XII. Vt nullus clericus [h] de Episcopo suo recedat, & ad alium se transferat.

[h] Ab Exc.

Item, vt liberum [i] vlli clerico non sit, discedere [k] de Episcopo suo, & alteri Episcopo communicare; nisi fortè ei, quẽ Episcopus alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedentem, & ad fidem catholicam reuertentem. Si qui autem de catholicis discesserint, & in communione eorum vel palàm, vel occultè, [l] qui vel excommunicati sunt, vel per sententiam iam notati, fuerint inuenti, habeãt illorum, ad quos ire [m] voluerunt, etiam in [n] damnationem consortium.

[i] Nulli c. sit. Exc.

[k] Ab Exc.

[l] Cum eis qui. Exc.

[m] Voluerint. Exc.

[n] Damnatione. Exc.

XIII. De his, qui in ecclesiam intrant, & non communicant, vt excommunicentur.

De cons. d. 2. His qui intrant.

De his, qui intrant in ecclesiam, & deprehenduntur nunquam communicare, admoneantur, [o] vt si non communicãt, ad pœnitentiam accedant; si communicant, [p] non super [q] abstineantur; si non fecerint, abstineantur.

[o] Quod. Exc. & Grat.

[p] Non semper. Exc.

[q] Abstineant apud Grat. in vtroq; loco: quãquam priori loco abstineant magis probat glossa apud Gratianũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIII. De eo qui acceperit Eucharistiam, & non sumpserit, vt sacrilegus repellatur.

Si quis autem acceptam à sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.

XV. De his, qui excommunicantur à sacerdotibus, vt nullus ad eos accedat.

11.q.3.si quis laicus abst. Adducitur ex concilio Toletano 11. vocaturq; ibi concilium primum Toletanum. Decre. Iuon. p.13.c.30.

Si quis laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, clericorum vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut cõuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eius [a] sint Episcopi, & ad omnes, qui commoniti fuerint de eo qui abstinetur, siue [b] laico, siue clerico.

[a] Sunt. Exe.
[b] Laico quolibet Grat.

XVI. Deuota si[c] adulteraverit, decẽ annos pœniteat: si maritum duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, nisi maritus discesserit.

[c] Adultera fuerit. Exc.

27.q.1.Deuotam peccãtem nõ. Et in cap. Mart. c. 31.

Deuotam peccantem non recipiendam [d] in ecclesiam, nisi peccare desierit, & desinens egerit [e] aptam pœnitentiam decem annis, recipiat communionem. Priùs autem quam in ecclesia [f] admittatur ad orationẽ, ad [g] nullum conuiuium Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam hæc, quæ eam [h] recepit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritũ acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc viuente ipso [i] viro castè viuere [k] cœperit, aut postquam ipse discesserit.

[d] In Ecclesia censemus. Grat.
[e] Veram, in Exc.
[f] Recipiatur. Grat.
[g] Nullius. Exc. Grat.
[h] Receperit. Exe.
[i] Marito. Exe.
[k] Cœpit. Exc.

XVII. De eo qui vxorem habet, si concubinam habuerit, [l] non communicetur.

[l] Vt non communicet. Exc.

Dist. 34. c. Is qui non habet. Iuo. p. 8. c. 64. In notis decreti Gregoriani exponitur hoc decretũ, de insta cõcubina ex sentẽt. B. Augustin. lib. de bono coniugali, quæ est vxor minus solẽniter ducta.

Si quis habens vxorem [m] fidelem, [n] si concubinam habeat, nõ communicet. Cæterum [o] qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur; tantùm vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus; aliàs "verò" viuens abijciatur, donec desinat, & per pœnitentiam reuertatur.

[m] Et. Exc.
[n] Fidelis. Iuo. & Panormia.
[o] Is, qui.
" In Exc. deest.

Si sa-

XVIII. Si sacerdotis vidua, vel leuitæ, maritum acceperit, in fine tantùm communicet.

Si qua vidua Episcopi, siue Presbyteri, aut Diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat; nunquàm communicet; morienti tantùm ei sacramentum subueniat.

XIX. Si Sacerdotis, vel Diaconi filia religiosa peccauerit, in fine tantùm communicet.

Episcopi, siue Presbyteri, siue Diaconi filia, si " Deo " deuota fuerit, & peccauerit, & maritum duxerit; si eam pater vel mater in affectum receperint, à communione habeantur alieni. Pater verò causas in concilio se nouerit præstaturum: mulier [a] verò non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto, egerit pœnitentiam. Si autem, viuente eo, secesserit, & pœnituerit, [b] vel petierit communionem, in vltimo vitæ deficiens, accipiat communionem.

" Deest in Exc.
[a] Autem. Exc.
[b] Nullo modo nisi vita deficiens ac. Exc. Aliàs: vel petierit com. in vltimo accipiat.

XX. Vt præter Episcopum nullus chrisma conficiat, " neque Diaconus chrismare præsumat, sed nec presbyter, nisi absente Episcopo. "

" Desunt ab Exc.

Quamuis penè vbiq; custodiatur, vt absque Episcopo chrisma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis, vel prouintijs, Presbyteri dicuntur chrisma conficere, placuit ex hac die nullum alium, nisi Episcopũ chrisma facere, & per diœcesim destinare: ita vt de singulis ecclesijs ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinẽtur, aut Subdiaconi; [c] vt confectum chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ [d] possit occurrere. Episcopo sanè certum est omni tempore licere chrisma conficere: sine conscientia autem Episcopi, [e] nihil penitus faciendum. Statutum verò est, Diaconũ non chrismare, sed presbyterum, absente Episcopo; præsente verò, [f] si ab ipso fuerit præceptum. Huiusmodi constitutionem meminerit semper Archidiaconus, vel præsentibus, vel absentibus Episcopis suggerendam; vt eam Episcopi custodiant, & Presbyteri non relinquant.

[c] Qui. Exc. Aliàs: vt conficitim.
[d] Possint ad tẽpus deferre. Exc.
[e] Nihil. p. Presbyteri agere præsumãt. Et Exc.
[f] Non nisi ab. Exc.

Item subscriptiones.

1 [a] Patruinus Episcopus subscripsi. [a] Patronus. Exc.
2 Aphrodisius Episcopus subscripsi.
3 Seuerus Episcopus subscripsi.
4 Hilarius Episcopus subscripsi.
5 [b] Ortizius Episcopus sub scripsi. [b] Ortigius Exc.
6 [c] Asterius Episcopus subscripsi. [c] Supra; Asturius.
7 Serenus Episcopus subscripsi.
8 Leporius Episcopus subscripsi.
9 Aurelianus Episcopus subscripsi.
10 Lãpadius Episcopus subscripsi.
11 Marcellus Episcopus sub scripsi.
12 [d] Licianus Episcopus subscripsi. [d] Alicianus. Exc.
13 Leonas Episcopus subscripsi.
14 Olympius Episcopus subscripsi.
15 Iocundus Episcopus sub scripsi.
16 Lampadius Episcopus subscripsi.
17 Florus Episcopus subscripsi.
18 [e] Statius Episcopus subscripsi. [e] Eustochius. Exc.
19 Exuperantius Episcopus subscripsi.

De subscriptionibus.

Patruinus] *Toletanus Antistes primo loco subscribit.*

Marcellus] *Est Hispalensis Episcopus, vt constat ex Catalogo in Cod. S. Michaëlis scripto.*

Explicit constitutio Toletani concilij.

[f] INcipit regula fidei catholicæ contra omnes hæreses, & quàm maximè contra [g] Priscilli anos, quam Episcopi Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, & Bætici fecerunt, [h] & cum præcepto Papæ vrbis Romæ Leonis, ad Balconium Episcopum Galliciæ transmiserunt. Ipsi etiam & supra scripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano. [f] Regulæ. f. Exc. [g] Priscillianistas quas. Exc. [h] Ex. p. Papæ. L. & ad Balconiũ. Exc.

Balconius fuit Praful Bracharen-sis Ecclesiæ. Exconc. 1. Brachar. in princ.

Cre-

De hac regula habes in primo Bracharen. concil. in princip.

CRedimus in vnum [a] Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, visibilium, & inuisibilium factorem; per quem [b] creata sunt omnia in cœlo & in terra: "hunc" vnum Deum, & hanc vnam esse diuinæ substantiæ Trinitatem: patrem autem non esse ipsum filium, sed habere filium, qui pater non sit: filium non esse patrem, sed filium Dei de patris esse natura: spiritum quoq; paraclêtum esse, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre filioq; procedens. Est ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paraclêtus; sed à patre filioq; procedens. Pater est, cuius vox hæc est audita de cœlis: *Matth. 3. D Marc. 1. B. Luc. 3. D.* Hic est filius [c] meus in quo mihi "benè" complacui, ipsum audite. Filius est, qui ait: Ego à patre exiui, & à Deo veni in *Ioann. 16. f* hunc mundum. Paraclêtus spiritus est, de quo filius ait: Nisi *Ioan. 16. B.* abiero ego ad patrem, paraclêtus non veniet" ad vos." Hanc Trinitatem personis distinctam, substantia vnitam, virtute, & potestate, & maiestate indiuisibilem, indifferentem; præter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius, quæ Deus esse credatur. Hunc [d] igitur filium Dei, Deum natum à patre ante omne omninò principium, sanctificasse vterum Mariæ virginis, atque ex ea verum hominem, sine virili generatum semine suscepisse; duabus duntaxat naturis (id est) deitatis, & carnis in vnam conuenientibus omninò personam (id est) dominũ nostrum Iesum Christum: nec imaginarium corpus, aut phantasmatis alicuius in eo fuisse, sed solidum, atque verum: hunc & esurîsse, & sitîsse, & doluisse, & fleuisse, & omnes corporis iniurias pertulisse; postremò à Iudæis crucifixum, & sepultum [e] tertia die resurrexisse; conuersatum postmodùm cum discipulis suis, & quadragesima post resurrectionem die, ad cœlum ascendisse: Hunc filium hominis etiam Dei filium" dici;" filium autem Dei dominum filium hominis appellamus. Resurrectionem verò futurã humanæ credimus carnis, animam autem hominis non [f] diuinam esse substantiam aut deiparem, sed creaturam dicimus [g] diuina voluntate creatam.

[a] Verum D. Exc. [b] Omnia facta sunt. Exc. [c] Deest in Exc. [c] Meus dilectus. Exc. [c] Deest in C. A. [c] Desunt in Exc. [d] Ergo. Exc. [e] Ettert. Exc. [e] Deest in Exc. & legitur: Et filiũ Dei, & hominis filium app. [f] Diuinæ esse substantiæ, aut Dei patris. Exc. [g] Dei. Exc.

I Si quis autem dixerit, aut crediderit, à Deo omnipotenti mundum hunc factum non fuisse, atque eius omnia instrumenta, anathema sit.

ij Si quis dixerit, atque crediderit, Deum patrem eundem esse filium, [h] atque paraclêtum, anathema sit.

Si quis

iij Si quis dixerit, vel crediderit, "Dei "filium eundem esse pa- « Deest in Exc.
trem, vel paraclêtum, anathema sit.

iiij Si quis dixerit, vel crediderit, paraclêtum, vel patrem esse, vel filium, anathema sit.

v Si quis dixerit, vel crediderit, carnem tantùm sine anima à filio Dei fuisse susceptam, anathema sit.

vj Si quis dixerit, vel crediderit, Christum innascibilem esse, anathema sit.

vij Si quis dixerit, vel crediderit, deitatem Christi [a] conuertibilem esse, vel passibilem, anathema sit. a Nascibilē esse, anathema sit. Si quis dixerit, &c. Exc.

viij Si quis dixerit, vel crediderit, alterum Deum esse priscæ legis, alterum euangeliorum, anathema sit.

ix Si quis dixerit, vel crediderit, ab altero Deo mũdum factum fuisse, & non ab eo, de quo scriptum est: In principio fecit Deus cœlum & terram, anathema sit. *Gen. 1. A.*

x Si quis dixerit, vel crediderit, corpora humana non resurgere post mortem, anathema sit.

xj Si quis dixerit, vel crediderit, animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit.

xij Si quis dixerit, vel crediderit, alias scripturas, præter quas Ecclesia catholica recipit, in auctoritate habendas, vel esse venerandas, anathema sit.

xiij Si quis dixerit, vel crediderit, deitatis, & carnis vnam esse in Christo naturam, anathema sit.

xiiij Si quis dixerit, vel crediderit, esse aliquid, quod se extra diuinam Trinitatem possit extendere, anathema sit.

xv Si quis Astrologiæ, vel Mathesi existimat esse credendum, anathema sit.

xvj Si quis dixerit, vel crediderit, coniugia hominum, quæ secundùm legem diuinam [b] licita habentur, execrabilia esse, anathema sit. b Licet habere. Ex.

xvij Si quis dixerit, vel crediderit, carnes auium, [c] vel pecorum, quæ ad escam datæ sunt, non tantùm pro castigatione [d] corporis abstinendas, sed execrandas esse, anathema sit. c Seu. Exc: d Hominum. Alias corporum.

xviij Si quis in his erroribus Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, aut aliud in [e] salutari baptismo, contra sedem sancti Petri faciat, anathema sit. e Salubri. Exc.

Incipiunt

Incipiunt exemplaria professionum in concilio Toletano, contra sectam Priscilliani.

ERA CCCC.XXXVIII. – AD. 400 –

POst habitum iam cõcilium Kal. Septembribus, tertio Nonas Septembris, post diuersas cognitiones tunc habitas, sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de plenarijs gestis professiones domini Symphosij, & domini Dictinij sanctæ memoriæ Episcoporum, & domini sanctæ memoriæ Comasij, tunc presbyteri, quas inter reliquos habuerunt in concilio Toletano, de damnatione Priscilliani, vel sectæ eius, in hunc modum. Post aliquanta, & inter aliquanta eodem tempore acta, Dictinius Episcopus dixit: Audite me, optimi Sacerdotes, corrigite omnia: quia vobis correctio data est. Scriptum est enim: Vobis datæ sunt claues regni cœlorum. Sed peto à vobis, vt claues nobis regni, non portæ aperiantur inferni. Hæc, si dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in me reprehendo, quòd dixerim vnam Dei & hominis esse naturã. Item dixit: Ego non solùm correctionem vestram rogo, sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis arguo, atque condemno. Item dixit: Sic sensi, testis est Deus. Si erraui, corrigite. Item dixit: Et paulò ante dixi, & nunc iterùm repeto: In priori comprehensione mea, & in principijs conuersionis meæ, quæcunque conscripsi, omnia me toto corde respuere. Item dixit: Excepto nomine Dei omnia anathematizo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra fidem, cum ipso auctore condemno. Symphosius Episcopus dixit: Iuxta id quod paulò antè lectum est in membrana nescio qua, in qua dicebatur filius innascibilis, hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut filium innascibilem, cum ipso auctore damno, qui scripsit. Item dixit: Ego sectã, quę recitata est, damno cum auctore. Item dixit: Ego sectam malam, quę recitata est, damno, cum auctore. Item dixit: Date mihi chartulam; ipsis verbis condemno. Et cùm accepisset chartulam, de scripto recitauit: Omnes libros hæreticos, & maximè Priscilliani doctrinam, iuxta quod hodie lectum est, vbi innascibilẽ filium scripsisse dicitur, cum ipso auctore damno.

Matt. 16. C.

damno. Comasius presbyter dixit: Nemo dubitet, me cum domino meo Episcopo sentire, & omnia damnare, quæ damnauit, & nihil eius præferre sapientiæ, nisi solum Deum. Atque ideò nolo me dubitetis aliud esse facturum, aliterve sensurum, quàm quod professus est: ac proinde quomodo dixit Episcopus meus, quem sequor; quicquid ille damnauit, & ego damno.

ERA, qua supra, sub diem tertium Iduum Septẽbrium, professiones sanctæ memoriæ Episcoporum domini Symphosij, & domini Dictinij, & sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri. Comasius Presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod semel dixissem, vt gaudeam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Symphosij; sequor sapientiam senis. Sentio quod dixi; si iubetis ex chartula relegam. Omnes id sequantur, qui voluerint vestro hærere consortio. Et Comasius Presbyter ex chartula legit: Cum catholicam & Nicænam fidẽ sequamur omnes, & scriptura recitata sit, quam Donatus Presbyter, vt legitur, ingesit, vbi Priscillianus innascibilem esse filium dixit, constat hoc contra Nicænam fidem esse dictum: atque ideò Priscillianum huius dicti auctorem, cum ipsius dicti peruersitate, & quos malè condidit libros, cum ipso auctore condemno. Symphosius Episcopus dixit: Si quos malè condidit libros, cum ipso auctore condemno. Dictinius Episcopus dixit: Sequor sententiam domini mei & patris mei, & genitoris & doctoris mei, Symphosij: Quæcumq; loquutus est, loquor. Nam scriptum legimus: Si quis vobis aliter euangelizauerit, præterquàm quod euangelizatum est vobis, anathema sit: & idcircò omnia, quæ Priscillianus, aut malè docuit, aut malè scripsit, cum ipso auctore condemno.

1. Tim. 6. d

Exemplar diffinitiuæ sententiæ translatæ de gestis.

Die qua supra, Episcopi dixerunt: Legatur scriptura sententiæ. Et legit: Etsi diu deliberãtibus verum, post Cæsarauguſtanum concilium, in quo sententia in certos quosq; dicta fuerat, sola tamen vna die, præsente Symphosio, qui postmodùm declinando sententiam, præsens audire contempserat, arduum nobis esset audire iam dictos, literis tamen

Cæsarauguſtanũ concilium, de quo Seuerus Sulpit. lib. 2. sac. hist.

men sanctæ memoriæ Ambrosij, quas post illud concilium ad nos miserat; vt si condemnassent, quæ perperam egerant, & implessent conditiones, quas præscriptas literæ continebant, reuerterentur ad pacem (adde quæ sanctæ memoriæ Syricius Papa suasisset) magnam nos constat præstitisse patientiam: & si priùs indictum in Toletana vrbe concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus, & audissemus, cur non implessent conditiones, quas sibi ipsi, sancto Ambrosio præsente, & audiente posuissent, patuit respondisse Symphosium, se à recitatione eorum, quæ dicebant martyres, recessisse, ac de hinc deceptum tentumque, per plurimos secus aliqua gessisse reperimus, nullis libris apocryphis, aut nouis scientijs, quas Priscillianus cõposuerat inuolutum: Dictinium epistolis aliquantis penè lapsum, quas omnes sua professione condemnans, correctionem petens, veniam postularet. Quem constat, vt Symphosius fecit, quæcumq; contra fidem catholicam Priscillianus scripserat, cum ipso auctore damnasse. Cæterùm extortum sibi de multitudine plebis probaret Symphosium, vt ordinaret Dictinium Episcopum, quem sanctus Ambrosius decreuisset, bonæ pacis locum tenere Presbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud quod alios per diuersas ecclesias ordinassent, quibus deerant sacerdotes; habentes hanc fiduciam, quòd cum illis propemodùm totius Galliciæ sentiret plebium multitudo. Ex quibus ordinatus est Paternus Bracharensis ecclesiæ Episcopus. In hanc vocem confessionis primus erupit, & sectam Priscilliani se scisse, sed factum Episcopum liberatum se ab ea, lectione librorum sancti Ambrosij esse, iuraret.

D. Ambrosius.

Paternus, Bracharensis.

Item Isonius nuper baptizatum se à Symphosio, & Episcopum factum, hoc se tenere, quod in præsenti concilio Symphosius professus est, respondit.

Isonius, Episcopus.

Vegetinus verò olim, ante Cæsarauguſtanum concilium Episcopus factus, similiter libros Priscilliani, cum auctore damnauerat; vt de cæteris acta testantur. De quibus qui consuluntur Episcopi, iudicabunt.

Vegetinus.

Herenas clericos suos sequi maluerat; qui sponte, nec interrogati, Priscillianum catholicum, sanctumque martyrem clamassent, atque ipse vsque ad finem, catholicum hunc esse

Herenas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixisset, persecutionē ab Episcopis passum. Quo dicto omnes sanctos, iam plurimos quiescentes, aliquos in hac luce durantes, suo iudicio deduxerit in reatū. Hunc cū his omnibus, tam suis Clericis, quàm diuersis Episcopis, hoc est, Donato, Acurio, Emilio, qui ab eorū professione recedentes, maluissent sequi consortium perditorum, decernimus ab sacerdotio submouendum, quem constaret etiam de reliquis verbis suis conuictum per tres Episcopos, multos quoque Presbyteros, siue Diaconos, cum periurio esse mentitum. Vegetinum autem, in quem nulla specialiter dicta fuerat ante sententia, data professione, quam synodus accepit, statuimus communioni nostræ esse reddendum. Paternum, licet pro catholica fidei veritate, & publicatæ hæresis errore, libenter amplexi, ecclesiam, in qua Episcopus fuerat constitutus, tenere permisimus; recepturi etiam in nostram communionem cum sedes Apostolica rescripserit. Reliqui, qui ex prouintia Gallœcia ad concilium conuenerant, & in Symphosij semper communione durauerant, accepta forma à concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in cœlestis pacis contemplatione consistant; expectantes pari exemplo, quid Papa, qui nunc est, quid sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant sacerdotes. Si autem subscriptionem formæ, quam misimus, non dederint, Ecclesias quas detinent, non retineant; neque his communicent qui reuersi de synodo, datis professionibus ad suas Ecclesias reuerterunt. Sanè Vegetinum solùm cum Paterno communicare decreuimus. Symphosius autem senex religiosus, qui quod egerit supra scribimus, in Ecclesia sua consistat, circumspectior circa eos, quos ei reddemus, futurus, inde expectabit communionem, vnde priùs spem futuræ pacis acceperat. Quod obseruandum etiam Dictinio, & Anterio esse decreuimus. Constituimus autem, priusquam illis per Papam, vel per sanctum Simplicianum communio redditur, non Episcopos, non Presbyteros, non Diaconos ab illis ordinandos; vt sciamus si vel nunc sciant, sub conditione remissi, tandem Synodicæ sententiæ præstare reuerentiam. Meminerint autem fratres & Coëpiscopi nostri, enixè excubandum, ne quis communione depulsus, collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha, quæ damnata

damnata sunt, legant; ne communicantes his, pari societate teneantur. Quoniam quicumq; has susceperint, certum est, eos etiam grauiori sententia retinendos esse. Fratri autem nostro Ortygio Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciauimus esse reddendas. Ortygius.

AD PLENIOREM HVIVS concilij intelligentiam, apponam epistolam Innocentij primi, quam huic concilio missam existimo; nam tempora concilij & Pontificis conueniunt, neque in vllo codice M.S. inuenies concilium aliud circa hæc tempora coactum.

Epistola Innocētij primi, ad Synodum in ciuitate Toletana constitutam.

INNOCENTIVS vniuersis Episcopis in Toletana Synodo constitutis, dulcissimis fratribus, in Domino salutem. Sæpe me, & nimiùm cum teneret cura solicitum, super dissensionis schismate Ecclesiarum, quod malum per Hispanias latiùs indiès separationis gradu incedere, fama proloquitur, necessarium tempus emersit, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio, Hispanienses Episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundùm maiorum traditionem statuendum; nisi perpenderemus, ne perturbationes quàm plurimas ecclesijs moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, vt propter numerum corrigendorum, ea, quæ quoquo modo facta sunt, non in dubium vocemus, sed Dei potiùs dimittamus iudicio.

2 Distinct. 51. aliquantes ex.

Quantos enim ex eis, qui post acceptam baptismi gratiam, in forensi exercitatione versati sunt, & obtinendi per-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinaciam ſuſceperunt, accitos ad ſacerdotium eſſe comperimus; è quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur? quantos ex militia, qui cum Poteſtatibus obedierunt, ſeuera neceſſariò præcepta ſunt executi? quantos ex Curialibus, qui dum parent Poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt? quantos, qui voluptates & editiones populo celebrarunt, ad honorem ſummi Sacerdotij peruenisſe; quorum omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisſe? Quæ ſi ſingula diſcutienda mandemus, non modicos motus, aut ſcandala Hiſpanienſibus prouintijs, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus. Idcircò remittenda potiùs hæc putamus. Sed ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis veſtræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vſurpationi, ſaltem nunc, finis neceſſarius imponatur; eo videlicet conſtituto, vt quicumq; tales ordinati fuerint, cum ordinationibus ſuis deponantur.

3 Poſt hæc, ſi quis aduerſus formas canonum, vel ad eccleſiaſticum ordinem, vel ad ipſum ſacerdotium venire tentauerit, vnà cum ordinatoribus ſuis, ipſo, in quo inuenti fuerint, ordine & honore priuentur. Et quamuis dilectioni veſtræ, fratres chariſsimi, regulæ Nicænæ ſint cognitæ, ſecundùm quas ordines eſſe faciendos per ſententiam decernitis, tamen aliquam partem, quæ de ordinationibus eſt prouiſa, inſerendam putaui; vt ſecundùm eam ordinationes in poſterum celebrandas eſſe ſciamus; ne cui interpretandi aliter, liberum arbitrium relinquatur. Ac primùm quæ ſunt prohibita, digerantur.

4 Ne quiſpiam, qui poſt baptiſmum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti, neque qui cauſas poſt acceptum baptiſmum egerint, aut qui poſt acceptam Dei gratiam adminiſtrauerint, neq; de Curialibus aliquem ad eccleſiaſticum ordinem venire poſſe, qui poſt baptiſmum vel coronati fuerint, vel ſacerdotium (quod dicitur) ſuſtinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de Curialibus eſt cauendum, ne ijdem, qui ex Curialibus fuerint, aliquando à ſuis Curijs, quod frequenter videmus accidere, poſcantur. Quæ omnia rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus cuſtodiri.

Nicænæ ſynodi, cap. 11. vel. 12. in epiſt. Innocēt. ij ad Victricium Rothomagenſem. c. 11.

Quales

5 Quales verò eligendi ſunt in ordine clericorum, euidens forma declarat, id eſt, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & Lectorum officio ſociati; vel, ſi maiores ſunt, cum fuerint Deigratiam conſecuti, ſtatim ſe eccleſiaſticis ordinibus mancipauerint. Et ſi vxores habuerint, quærendum, ſi vxorem virginem habuerint: quia ſcriptum eſt in veteri teſtamento: Vxorem virginē accipiat ſacerdos. Et alibi: Sacerdotes mei ſemel nubant. Neque qui duas vxores habuerit: quia Paulus Apoſtolus ait: Vnius vxoris virum.

Supra in decret. Siricij ad Himerium Tarraconenſem, cap. 9.

Leuit. 21. C.

1. Tim. 3. A Tit. 1. B.

6 Nec illud debere admitti, quod aliquanti pro defenſione parui erroris opponunt & aſſerunt, quòd ante baptiſmum omnia dimittuntur; non intelligentes huiuſmodi, quòd ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur. Nam ſi à Deo, vt ſcriptum eſt, præparatur viro vxor, &: Quod Deus iunxit, homo non ſeparet; & ipſi auctores generis humani in origine à Deo benedicuntur, quomodo inter peccata, iſta creduntur poſſe dimitti? Quòd ſi ſecundùm illos qui ita credunt, verum eſt, ergo omnis iuſtitia, quæ à catechumenis ante baptiſmum fuerit operata, per baptiſmum aufertur. Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat, vnius vxoris virum, ſiue ante baptiſma eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum. Si enim vxor ante baptiſmum accepta, non ducitur in numerum, nec filij ex eadem ſuſcepti, inter filios poterunt nominari. Quod quàm abſurdum ſit atque alienum, prudentia veſtra meliùs æſtimabit. Vnde neminem liceat interpretari aliter diuinas ſcripturas, niſi quod recta ratio permittit; ne dum quidam remedia ſibi iniqua ad excuſationem præparant, ex eo rupiſſe legem, & regulas euertiſſe iudicentur: ſed ea tenenda ſunt, quæ diuinarum ſcripturarum ſeries cōtinet, & à ſacerdotibus vtili ratione ſunt conſtituta. Bene valeatis, fratres chariſsimi.

Prou. 19. B. Matth. 19. A. Marc. 10. A

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM FRAGMENTA SVB TITVLO CONCILIORVM Toletanorum, vel corruptè, vel falsò citata; cum in his concilijs non inueniantur.

EX CONCILIO QVARTO Tolet. Cap. 8.

17.q.1. De viduis. Burc. lib. 8. c. 48. Iuo. p. 7. c. 66.

DE viduis & puellis, quæ habitum religionis in domibus proprijs, tam à parentibus, quàm per se mutauerunt, si posteà, contra instituta patrum, vel præcepta canonum coniugia crediderint copulanda, tamdiu vtræq; habeantur à cõmunione suspensæ, quousque quod illicitè perpetrauerunt, emendent: quod si emendare neglexerint, à communione & omnium Christianorum conuiuio perpetuò sint sequestratæ.

EX CONCILIO TOLETANO.

10. quæst. 1. Relata. Burch. l. 1. c. 219. Iuo. p. 5. c. 341. In lib. M.S. priuilegiorũ eccles. Tolet. citatur hoc cap. Tã quam quarti concilij Toletani: Verũ Burch. & Iuo. citant ex concilio Triburiensi, tempore Arnulphi Regis.

[a] Relata est coram sanctasynodo querimonia plebium, quòd sint quidam Episcopi, nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum suas per annum parœcias circumire; qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in profectione vti debuerant, [b] aliquo pretio redimant, qui parare debebant. Quæ duplex infamia negligentiæ, & auaritiæ, sanctæ synodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat illud cupiditatis ingenium, & vt solicitiores sint Episcopi de suis gregibus visitandis.

[a] Aliàs delata.

[b] Aliàs alio.

11. q. 1. Sancimus. In collectione Canonum incerti auctoris, quæ est in bibliotheca Vaticana, attribuitur Sylnestro P.

EX CONCILIO TOLETANO.

Sancimus omnibus Episcopis curam laicorum instare; vt si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant. Et insuper [c] informamus, vt si aliqua ab ipsis accipiant dona, statim in quatuor diuidant partes; ita vt prima pars secundùm [d] Apostolorum præcepta, titulorum, necnõ cœmeteriorum restaurationibus diligenter attribuatur; secunda clericis; tertia cunctis pauperibus; quarta verò aduenis.

[c] Aliàs cõfirmamus.

[d] Aliàs Apostolicorum.

EX

EX CONCILIO TOLETANO.

16.q.1. Plures baptismales. Burch. li. 3. c. 212. Iuo. p. 3. cap. 27. qui illud ex cocil. Aquisgranens. citat.

Plures baptismales ecclesiæ in vna terminatione esse non possunt, sed vna tantùm cum capellis suis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes vtrarumq; decernant: et si non conuenerint, lis Dei iudicio decernatur.

EX CONCILIO [a] TOLETANO.

[a] Aliàs Moguntino.

16.q.7. Congregatio Burcha. lib. 8. c. 86. Iuo. p. 7. c. 104.

Congregatio debet sibi eligere Abbatem, post Abbatis sui mortem, vel eo viuente, si ipse decesserit, vel peccauerit. Episcopus enim non debet Abbatem violenter retinere in loco suo. Ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis, vel amicis, sine voluntate fratrum.

EX CONCILIO [b] TOLETANO.

[b] Fortè Trosleiano: ex concilio Rhemensi Trosleiano. Vide Decret. Gratiani correctum.

27.q.1. Statutum. Burch. lib. 9. c. 36. Iuo. p. 8. c. 175.

Statutum est à sacro conuentu, vt si quis sponsam alterius rapuerit, publica pœnitentia mulctetur, & sine spe coniugij maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alij non negetur. Quòd si post hæc coniungere se præsumpserint, vterque vsq; ad satisfactionem anathematizetur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decretal. lib. 1. c. 2. Bernardus Præpositus, Papiensis in collectione Decretal. lib. 1. tit. 15. c. 3.

Officium verò Archidiaconi est, Euangelium, quando voluerit, legere, vel alicui de Diaconis præcipere. Et quando Episcopus Missam canit, ad iussionem illius induant se Leuitæ vestimentis sacris, qualiter cum Pontifice ad Missam procedant. Omnem querimoniam, seu causam, vel iustitiam Presbyterorum, vel Diaconorum, vel Subdiaconorum ipse debet deliberare, ordinare, & facere. Ideò verò strenuus, prouidus, cautus, vicem sui Episcopi agens, Episcopij totius curam habeat, & omne Ecclesiasticum officium prouidẽdo, lectiones, aut Respõsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare: [c] in tantum, vt nullus Euangelium, aut Epistolam, Responsoria, vel quamlibet in Ecclesia lectionem legat, vel cantet, [d] donec auscultetur ab ipso. Acolythos quoq; ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quisue minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat.

[c] Aliàs & interim.

[d] In Bernar. Præpos. Papiens. legitur: Donec ante ipsum legat, vel cantet, & auscultetur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta.lib. 1.tit.24.c. 1.Bernard. Præpositi, Papiens.lib. 1.tit.9.c. 1.Burch. lib. 3.c.190. Iuo.p. 6. c. 20.

Vt Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono,[a] & eius præceptis sicut sui Episcopi obedire, & quòd specialiter pertinet ad eius ministerium, super omnes presbyteros in ordine Presbyterali positos curam agere animarum, & assiduè in Ecclesia stare. [b] Et in Episcopi sui absentia, ad vicem eius, Missarum solennia celebret, & Collectam dicat, aut cui ipse iniunxerit.

[a] Bernard. Præpos. Pap. & eius præcept. omnibus vel præceptionibus, sicut Episcopi sui obedire debet.

[b] Bernard. Præpos. Pap. & quãdo Episcopi sui absentia esse contigerit.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta.lib. 1.tit.16.c. 1. Iuo p. 6. c. 10. Bernard. Præp. Pap. lib. 1. tit. 18. cap. vnico.

Vt sciat se Sacrista subiectum Archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimẽtorum Ecclesiasticorum, seu totius thesauri Ecclesiastici, nec non quæ ad luminaria pertinent, siue in cera, siue in oleo.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta.lib. 1.tit.17.c. 2.Bernard. Præp.Pap. lib. 1. tit. 19.c.2.

Custos solicitus esse debet de omni ornamento Ecclesiæ, & luminarijs, siue incenso; nec non & panem, & vinum omni tempore præparatum ad Missam habere debet, & per singulas horas canonicas signum, ex consensu Archidiaconi sonare; vt oblationes omnes, seu eleemosynas, seu decimas (cum eiusdem tamen consensu, absente Episcopo) inter fratres diuidat. In his tribus Ecclesiæ columnis (vt sanxit sancta Synodus) consistere debet alma mater Ecclesia; vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctiores esse viderint; vt nulla negligentia in sancta Dei Ecclesia videatur. Hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, Custos, simul iuncti, vno animo prouidè peragant & perfectè, & non sit inuidia, neq; zelus inter illos.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 2. cap 23. Iuo. Decret. p. 6. c. 38.

De rebus verò illorum, vel peculiari, qui à dominis proprijs libertate donantur, vt ad gradus Ecclesiasticos promoueri debeant, statutum est, vt in potestate dominorum consistat, quidquid ante libertatem habuerunt; vtrùm illis concedere, an sibi retinere voluerint.

Ex

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 2. c. 27. Iuo. p. 6. c. 128.

Debent autem suprascriptæ ingenuitatis chartæ, non solùm nomen illius, qui has fieri rogat, sed etiam nomina sacerdotum & nobilium laicorum, qui ibi fuerint, in ordine digesta, cum signis propria manu impressis continere. Nam sine horum astipulatione, pagina auctoritate testium nudata, pro nihilo deputatur. Oportet etiam vt locum, diem, annum, & Principem, & indictiones in fine, vel in margine annotatas habeat; in hunc modum: Actum in illa ciuitate, in domo sancti Petri, Calẽdis illis, anno Dominicæ incarnationis illo, regnante illo Rege, & præsidente in cathedra supradictæ ciuitatis Episcopo illo, indictione illa, in Dei nomine feliciter. Amen. Ait enim Romana auctoritas: Quæcunq; leges sine die & Consule fuerint prolatæ, non valeant.

EX EODEM CONCILIO.

Burch. lib. 2. cap. 28. Iuo. p. 6. c. 129. Bern. Præpo. Pap. lib. 1. tit. 10 cap. 1.

Instruendi sunt præterea laici, vt sciant, quod nullatenus alio loco manumittere proprios possunt seruos, quos Dominicis castris aggregari decreuerunt, nisi in sacrosancta Ecclesia, ordine supra notato. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem consequi possunt, qui à lege mundana extranei sunt? Et quibus interdicitur, ne ad seculare iudicium procedant, quomodo seculari iudicio à iugo seruitutis absoluuntur? Sed fortasse dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante susceptum clericatus officium, ingenuitatis dignitate potiatur. Revera verum dicit: & ideò quod infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet.

EX EODEM.

Burch. lib. 2. c. 29. Iuo. p. 6. c. 130.

Non solùm autem, qui ad clericatus ordinem promouendi sunt, in ecclesia manumittendi sunt, verùm etiam hi, quos quisque pro remedio animæ suæ emancipari vult: quia sic scriptum quippè est in pacto Francorum.

EX EODEM CONCILIO.

Charta ingenuitatis.

Burch. lib. 2. c. 30. Iuo. p. 6. c. 131.

Qui debitum sibi, nexum, atq; competens relaxat seruitium, præmium in futuro apud Dominum sibi prouenire non dubitet.

bitet. Quapropter ego in Dei nomine ill. pro remedio animæ meæ, vel æterna retributione, in Ecclesia sancti Petri, vel illius Sancti, sub præsentia Episcopi, vel sacerdotum ibi consistentium, ac nobilium laicorum, ante cornu altaris istius ecclesiæ, absoluo seruum meum. Ill. per hanc chartam absolutionis & ingenuitatis, ab omni vinculo seruitutis; ita vt ab hac die, & deinceps ingenuus sit, & ingenuus permaneat; tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus, vel procreatus. Eam pergat partem, quam maluerit, vel quam ei auctoritas Canonica permittit, & sicut alij ingenui, vitam ducat ingenuam. Nulli autem hæredum meorum, ac prohæredum, nec cuicumq; personæ alij quidquam debeat seruitutis, vel libertatis obsequium, nisi soli Deo, cui omnia, subiecta sunt, vel pro cuius amore ipsum deuotus ad eius seruitium obtuli. Peculiare verò suum, quod ei Dominus dederit, vel deinceps, Deo auxiliante, laborare potuerit, concessum in perpetuum habeat; vt inde faciat, quidquid illi placuerit, secũdùm Ecclesiasticas sanctiones. Si quis verò, quod futurum esse non credo, siue ego ipse, aut aliquis de hæredibus meis, vel quælibet opposita persona contra hanc ingenuitatis chartam venire tentauerit, aut eam quolibet modo infringere voluerit, in primis iram Dei incurrat, & à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ extraneus efficiatur, & insuper cui litem intulit, sexaginta solidos persoluat, & quod repetit euindicare non valeat; sed præsens ingenuitas, mea vel aliorum bonorum hominum manibus roborata, aut adstipulatione subnixa, omni tempore maneat inconuulsa.

EX EODEM CAP. 82.

Burch. lib. 2. c. 31. Ino. p. 6. c. 132. Bernar. Pra po. Pap. lib. 1. tit. 10. c. 2.

De seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscretè promouentur, placuit omnibus, cum sacris Canonibus concordare debere; & statutum est, vt nullus Episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat; nisi prius à dominis proprijs libertatem consequuti fuerint. Et si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut latitans, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate vel fraude, ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretum est, vt deponatur, & dominus eius eũ recipiat. Si verò auus, aut pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem

eadem prouintia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus Ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrùm seruus sit, ignotum sit, & posteà veniens dominus illius, legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat: si verò eum catena seruitutis à castris Dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat: quia iuxta sacros Canones, vilis persona manens, Sacerdotij dignitate fungi non potest.

EX EODEM CONCILIO. C. 33.

Burch. lib. 2. c. 32. Ino. p. 6. c. 133.

De Ecclesiarum verò seruis, communi sententia est decretum, vt Archiepiscopi per singulas prouintias constituti, nostram auctoritatem sequantur; suffraganei autem illorum exemplar illius penès se habeant: & quandocunq; de familia Ecclesiæ vtilis inuentus, aliquis ordinandus est, in ambone ipsa auctoritas coràm populo legatur, & coràm Sacerdotibus, & omni Clero, ante cornu altaris, sicut in nostra auctoritate continetur, remota qualibet calliditate, libertatem consequatur; & tunc demùm ad gradus Ecclesiasticos promoueatur.

EX CONCILIO TOLETANO. C. 6.

Burch. lib. 2. c. 179. In Canonibus Apostolorũ. Can. 29.

Si quis Presbyter ab Episcopo suo fuerit degradatus, aut officio pro certis criminibus suspẽsus, & ipse per contemptũ, & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto, agere præsumpserit, & posteà ab Episcopo suo correptus, in certa præsumptione perdurauerit, hic omnimodis excommunicetur, & ab Ecclesia expellatur, & quicunque cum eo communicauerit, similiter se sciat esse excommunicatum. Similiter de Clericis, laicis, vel fœminis excommunicatis obseruandũ est. Quòd si aliquis ista omnia contẽpserit, & Episcopus emendare potuerit minimè, Regis iudicio exilio damnetur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. c. 122. Ino. p. 3. c. 97.

Cæterùm Presbyter, si post ordinationem aliquid acquisierit, illud obseruandum est, quod in Canonibus de Consecratis nihil habentibus, constitutum est.

EX

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. c. 134. De his, quæ ad parochitanas Ecclesias offeruntur, in terris, vineis, mancipijs, peculijs, antiquorum canonum instituta seruentur; vt omnia in Episcopi potestate consistant. De his autem, quæ altaribus offeruntur, tertia pars fideliter Episcopis deferatur, duæ clericis, decimæ autem secundùm quosdam, singulis annis, tertia pars, aut in tertio tota. Sed tamen nos sequentes Romanos, singulis annis quartã partem, aut in quarto totam Episcopi recipiant.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. cap 188. Ivo. p. 3. cap. 248. Fugitiuos etiam seruos Ecclesiasticos, domos suas, aut familias deserentes, qui etiam si reuocati fuerint, teneri non possunt, simili ratione ab Episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint, distrahantur,

EX CONCILIO TOLETANO. C. 5.

Burch. lib. 8. c. 7. Ivo. p. 7. c. 31. Vt Clerici qui se fingunt habitu, & nomine Monachos esse, & non sunt, omnimodis corrigantur, atq; emendentur; vt vel veri Monachi sint, vel veri Canonici.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 8. c. 10. Ivo. p. 7. c. 41. Si aliquis incognitus Monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus ei non præstetur. Et si intra tres annos, aut seruus, aut libertus, vel colonus quæratur à domino suo, reddatur ei, cum omnibus quæ attulit; fide tamen accepta de impunitate. Si autem intra triennium requisitus non fuerit, posteà quæri non potest; nisi sit tam longè, quòd inueniri non possit: sed tantùm ea, quæ in Monasterium adduxit, dominus serui recipiat.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 19. c. 76. Quicunque in Quadragesimæ diebus esum carnium præsumpserit attẽtare, non solùm reus erit resurrectionis Dominicæ, verùm etiam alienus ab eiusdem diei sancta Communione:

munione: & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt in ipsius anni curriculo, ab omni esu carnium abstineat: quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 19. c. 151. Ivo. part. 15 cap. 160. De viris ordinatis, quorum occulta peccata sunt, nec manifestè ab aliquo argui possunt, si salubriter compuncti, pro peccatis suis confessionem Episcopo, siue Presbytero occultè faciunt, bonum mihi videtur, vt secundùm id, quod sibi decretum fuerit ab Episcopo, siue Presbytero, pœnitentiam agant; non trepidè nec tardè, sed feruenter & solicitè; ac sic se veniam peccatorum à Domino percepturos, & gradum se retenturos confidant.

EX EODEM CAP. XVII.

Burch. lib. 19. c. 151. Ivo. part. 15 c. 163. De his etiam super quibus interrogasti, hoc est, de illa fœmina, quæ menstruum suum sanguinem immiscuit cibo vel potui, & dedit viro suo, vt comederet, & de illa, quæ semen viri sui in potu bibit, & de ea, quæ testam hominis combusit igni & viro suo dedit, pro infirmitate vitanda, quali pœnitentia sint plectendæ: vt nobis videtur, tali sententia sunt feriendæ, sicut magi & arioli: quia magicam artem exercuisse noscuntur. Nam de his, qui magicam artem exercuisse noscuntur, & qui auguria attendunt, & diuinationes obseruant, Theodori Archiepiscopi gentis Anglorum constitutiones habemus, in quibus scriptum est: Qui immolat dæmonijs in minimis, vno anno pœniteat; qui verò in magnis, decem annis pœniteat.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 19. c. 158. Ivo. part. 15. cap. 66. Ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequẽti & sententia condemnantur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Bernard. Ptap. Pap. lib. 1. tit. 19. c. 1. Custos Ecclesiæ, cui ea quæ Ecclesiæ competunt, custodien-

da committuntur, oportet vt sui Archidiaconi iussioni in cunctis obediat. In canonibus horis signa tintinnabulorum pulsanda ipso Archidiacono iubente, ab eo pulsentur: pallia verò, vel linteamina, altaria, seu cuncta vtensilia ecclesiæ indefinenter custodiat: lampades, & laternas in accẽdendo, seu in extinguendo peruigil existat; vt ne supra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obscurior sit ecclesia; sed omnia cũ discretione agantur; quæ noscitur mater omnium virtutum. Si verò is, cui ecclesia custodienda traditur, minùs idoneus ad hoc peragendũ extiterit, ab Archidiacono coërceatur, vt se emendet. Si autem indomitus permanserit, Archidiaconus Episcopo nunciando prouideat, vt indecente ejecto, aptus domui Dei constituatur minister; vt omnia in laudem & nomen Domini fiant: qualiter possit Deus in Ecclesia placari ab obseruientibus sibi.

Notæ in concilium Toletanum primum.

TOletanum] *Toletana vrbis, Hispaniæ Metropolis meminêre Ptolemæus lib. 1. cap. 6. Plinius lib. 3. cap. 3. Antoninus in Itinerario. Concilium. 11. Toletanum canone. 11. vocat hoc primũ:*
„ *Relatus est, inquit, Canõ, concilij primi Toletani, in quo præceptũ*
„ *est, &c. can. 14.*

Nouemdecim Episcoporum] *Hinc colligo nationale fuisse concilium; cum eo tempore sedes Toletana tot suffraganeos non haberet Episcopos. Similiter de Eliberitano statuo; cum eodem Episcoporum numero fuerit celebratum. Et in regula fidei, in calce*
„ *huius concilij posita, aduersus Priscillianistas, dicitur: Ipsi etiam &*
„ *suprascripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano. Qui sunt ipsi, nisi Præsules Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, Batici, vt supra dicitur? Adde etiam quòd in subscriptionibus Marcellus subscribit, qui fuit Hispalensis Episcopus. Unde his argumentis liquet fuisse nationale.*

Celenis] *Locus in prouintia Gallœciæ. Ptolemæus, Plinius, alij.*

Con-

Constituta primitùs concilij Nicæni perpetuò esse seruanda, neq; ab ijs esse recedendum] *D. Ambrosius in epistol. 32. ad*
„ *Valentinianum iuniorem scribens: Sequor (inquit) tractatum Ni-*
„ *cæni concilij: à quo me nec mors, nec gladius poterit separare. Idẽ Basilius epistol. 78. & Leo Pontifex sanctissimus & doctissimus in*
„ *epist. 78. ad Leonem Imperatorem: Non sunt (inquit) omninò inter*
„ *catholicos computandi, qui diffinitiones venerabilis synodi Nicænæ,*
„ *vel sancti Chalcedonensis concilij regulas non sequuntur. Quod illi sancti patres de Nicæna synodo, & alijs vniuersalibus & œcumenicis concilijs dixerunt, idem nobis dicere licet, & credere de sancto & venerabili concilio Tridentino, in quo Spiritus sanctus, sicuti in Nicæno, lucem & veritatem Patribus ad reuincendas hæreses cõtulit.*

Cap. 9. Lucernarium verò] *Lucernarium antiquis dicebatur pars prima vespertini officij, quæ nunc Vesperæ dicuntur. Id constat ex Isi-*
„ *doro, in regula monachorum. c. 6. In vespertinis, inquit, officijs, pri-*
„ *mò Lucernarium, deinde psalmi duo, respõsorius vnus, & Laudes,*
„ *hymnus atque oratio dicenda est. Hæc Isidorus. Continebat verò vespertinum officium quatuor psalmos; vt ex regula D. Benedicti*
„ *liquet. c. 17. Vespertina autem synaxis (inquit) quatuor psalmis,*
„ *cum antiphonis, terminatur. Quia verò duo priores in lucernarum accensione, & gratiarum actione vespertini luminis legebantur, inde illa prima pars vespertini officij Lucernarium appellabatur. Post vespertinum autem officium, Completorium Isidorus ibidem ponit, & lib. 1. de ecclesiasticis offic. Ex his itaq; patet, Lucernarium ad nostras Vesperas pertinere: vt etiam probatur ex concilio Emeritensi. c. 2. his verbis: Vespertino tempore, post lumen oblatum, priùs dici-*
★ *tur vespertinũ, quàm ★ sonum in diebus festis. Lucernarium itaq; dicitur à lucernis accensis: Nam vespertinum officium eo tempore antiquitus fieri consueuit, vt esset diurni officij finis, & diei: vt*
„ *testatur idẽ Isidorus lib. de Eccles. offi. c. de vespertinis, Vespertinum*
„ *diuini finis officij, diurnæ & alternæ lucis occasus est. Et infra: Ve-*
„ *spertinũ enim nominatur à sydere, quod vesper vocatur, & decedẽ-*
„ *te sole exoritur. Et lib. Etymol. 6. c. vltimo: Vespertinum officium*
„ *est in noctis initio; vocatum à stella Vespere, quæ surgit oriente no-*
cte. Diuus etiam Hieronymus in explicatione psalmorum. 119.
„ *Hora tertia oramus, hora sexta oramus, nona Lucernarium faci-*
mus: vbi nonam pro vltima posuit. Idem Augustinus in regul. 2. Diuus autem Benedictus, in regul. c. 41. totum ecclesiasticum offi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

„ cium luce diei concludendum præscripsit. Vespera, inquit, sic aga-
„ tur, vt lumine lucernæ reficientes non indigeant, sed luce adhuc diei
„ omnia cõsummentur. Basilius Lucernarium fieri lib. de Spiritu san
„ cto cap. 29. in exortu Luciferi docet: Visum, ait, est patribus no-
„ stris, vespertini luminis gratiam haud quaquam silentio arripere,
„ sed mox vt apparuit, gratias agere. Quis autem fuerit auctor illo-
„ rum verborum, quæ dicuntur in gratiarum actione ad lucernas, di-
„ cere non possumus: populus tamen antiquam profert vocem: neque
„ quiquam visi sunt impietatem committere, qui dicunt: Laudemus
„ Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Hactenus Basilius. Ex
quibus sanctorum Patrum testimonijs efficitur, quod quærebamus;
nempè Lucernarium ad nostras vesperas pertinere, atque ita dictum à lucernarum accensione. Quare verò prohibeatur Lucernarium in villa legi, nisi præsente Episcopo, Presbytero, vel Diacono,
„ colligi licet ex Isidoro, in regul. cap. 6. Post vespertinum, congregatis
„ fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de aliquibus diuinæ
„ lectionis quæstionibus disputare; conferendo piè, ac salubriter tan-
„ quam meditando disputandoq; immorari; quo vsque Completorij
„ tempus possit occurrere. Eũdem morem in Cypro, & Cæsarea Cap-
padociæ obseruatum tradit Nicephorus. lib. 12. cap. 34. Eccles. hist.
„ histor. Consimiliter, inquit, in Cypro, & Cæsarea Cappadocum, in
sabbato, & in Dominico die, vesperi, post Lucernarum accensionem,
Episcopi & Presbyteri sacras scripturas populo exponant. Quum igitur post Lucernariũ statim scripturæ interpretatio subiungi solita sit, & id munus Episcopo in primis, atque Presbytero, vel ijs deficientibus, Diacono incumbat, meritò a patribus cautum est, non nisi aliquo eorum præsente, Lucernarium fieri oportere.

Cap. 14 Si quis autem acceptam] *Antiquus Ecclesiæ mos fuit, dari fidelibus Eucharistiam in manus. Niceph. lib. 12. cap. 41. miraculum de muliere, quæ accepta communione, panem suppositi, tradit. Est etiam apud Eusebium lib. 7. cap. 33. & 34. Eccles. hist. & in concilio Antisiodorensi. c. 36. & apud Balsamonem super canones sextæ synodi. c. 38. Idem Dionysius Alexãdrin. epist. 5. ad Sixtum Papam, quæ extat apud Nicephorum, lib. 6. cap. 19. Idem Cyprianus in sermone de lapsis. Quomodo verò in manu accipiebant, ex-*
„ *plicat Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi mystagogica. 5. Sinistrã*
„ *(inquit) veluti sedem quandam subijciens dextera, quæ tantum re-*
„ *gem susceptura est, & concaua manu suscipiebat corpus Christi. Postea verò, propter fraudes impiorum hominum cautum est, vt in os mit-*

os mittatur. Id constat ex concilio Rothomagensi. c. 2. Et hoc tẽpore, non ante, qui accedebat ad communionem, manus in formam crucis figurabat: ex Synodo sexta in Trullo. c. 102. Idem Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 14.

Incipit regula fidei] *Quid de regula fidei hoc loco posita sentiam, à multis viris doctis dubitatum, in medium proferam. Serpẽte in Hispania hæresi Priscilliana, à Marco Ægyptio intra Hispanias illata, Leo PP. sanctiss. qui à Petro, non quadragesimus, sed quadragesimus quintus, vt annales Romani tradunt, extitit, Turibium Notarium cum epistola, ad Synodum Gallæciæ misit, in qua beatus Pontifex, dogmatis impietate commotus, multa aduersus impiam sectam sanctè & doctè decreuit: quam concilium suscipiens Priscilliani figmẽta, ex auctoritate beatiss. Leonis damnauit. Eodem tempore idem Pontifex alterum concilium in Hispania ferè nationale, ex Tarraconensibus, Carthaginensibus, Lusitanis, & Bæticis Episcopis indixit, in quo hæc regula fidei aduersus Priscillianum est edita, transmissaq; Balconio Metropolitano Gallæciæ, qui tunc etiam cõcilium, Turibio instante, agebat. Quã regulã, vt orthodoxã, & à Romano Põtifice approbatã, concilium Gallæciæ suscepit; quod & Celense appellatur; fortè quia vsitatum est. C. pro G. poni, vt Gaspar Caspar, Gaius Caius, Galba Calba, sic Celense pro Galense. Hæc verò duo concilia à nostris celebrata ad huius hæresis extirpationem, non extant; tãtùm regula fidei seruata est; in multis alijs concilijs, cum ageretur de hac hæresi reuincenda, iterum acclamata, & proposita: vt in hoc primo Toletano, & primo Bracharensi. Epistola Leonis scripta est ad Turibium notarium: vel fortè fuit instructio data Turibio, vt in Hispania hæresim Priscilliani iugularet. Ex ipsius auctoritate postea creatus Episcopus Astoricensis, libros edidit Leoni dicatos, aduersus Priscillianum: vt ex epist. Montani ad Turibium Episcopum Palentinum patet. Neque hæc Synodus secunda Toletana est appellanda, cum illa prima nationalis Synodus, potius Tarraconẽsis, quã Toletana fuerit. Verùm pullulãte iterum hæresi Priscilliana, in hac prima synodo Toletana, Era 435. iterum eadem regula fidei, veluti gladio probatissimo confoditur, reprimitur, & extirpatur, sicut in Brachar. I. Era. 568. Hæc de regula fidei aduersus Priscillianum à patribus Hispaniæ, ex auctoritate Romani Pontificis Leonis edita.*

Quis fuerit Priscillianus accipe: Hispanus, familia nobilis, diues, acer, facundus, multa lectione eruditus, prauo studio corrupit

optimum ingenium: ex laico & hæresi infecto Abelæ Episcopus clam factus, ex omnium hæreticorum sentina hæresim hausit, præsertim Gnosticorum: contra quẽ Leo PP. in epistol. ad Astoricen. Episcopum, & Augustinus lib. de hæresibus ad Quodvult, scripsit. Cæsaraugustana etiam synodus aduersus eum est habita; demum gladio seculari interijt. Seuerus Sulpit. lib. 2. sacræ historiæ in fine.

Patruinus Episcopus subscripsij *An is fuerit Episcopus Toletanus, an verò Asterius vel Asturius, qui sexto loco subscribit, docti immeritò dubitarunt. Vt constat ex Ioanne Vasæo, in chronico. S. Ildefonsus in catalogo virorum illustr. de Asturio, sic inquit:* » *Asturius post Audentium in Toletana vrbe sedis metropolis prouintiæ Carthaginis Pontifex successor, vir egregius, &c. Vnde de alio Asturio qui Audẽtio successit, loquitur Ildefonsus: de quo sic inquit: Et in Toleto sacerdos nonus, & in Compluto agnoscitur primus. Patruinus verò in hoc ordine secundus fuit, qui anno Domini CCC. XCIII. Ecclesiæ Toletanæ præerat: Asturius verò, circa annum Domini CCCC. LV.*

CON-

CONCILIVM Tarraconense, X. Episcoporum habitum: Era D. LIIII.

TITVLI.

I Vt etiam ad proximas sanguinis Clerici cum testimonio vadant.

ij Vt [a] Clerici emendi viliùs, vel vendendi cariùs [b] non permittãtur.

iij Vt [c] Clerici, si solidum præstiterint, sine vsura recipiant.

iiij Vt nullus Episcopus, vel infra positus, die Dominico causas iudicare præsumat.

v Vt qui in Metropolitana ciuitate Episcopus [d] non ordinatur, post duos menses se Metropolitano præsentet.

vj Vt Episcopus, qui à Metropolitano commonitus ad Synodum non venerit, excommunicetur.

vij Vt diœcesani Clerici septimanas teneant, & die sabbato omnes in vnum conueniant.

viij Vt annis singulis Episcopi [e] diœcesani visitent, & vt non plus quàm tertiam de [f] Parochis accipiant.

ix De Clericis & Ostiarijs, qui adulteris mulieribus admiscentur, vt [g] proÿciantur.

x Vt nullus Episcopus pro iudicijs munera accipiat.

xj Vt Monachus missus alicubi, ministerium Clericatus agere non præsumat, nec negotiator, " nec executor " existat.

xij Vt si Episcopus intestatus obierit, inuentarium de rebus eius Clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat.

xiij Vt Episcopus diœcesanos Presbyteros, & quosdam ex laicis [h] conuenire literis ad Synodum moneat.

a Clericis. Exc.
b Non permittatur licentia. Exc.
c Vt quanrum Clericus præstiterit, tantum recipiat. Exc.
d Non fuerit ordinatus. Exc.
e Diœcesim. Exc.
f Parochijs. Exc.
g Prohibeantur. Exc.
" Desunt in Exc.
h Moneat literis cõuenire. Exc.

In nomine [i] Christi habita Synodus Tarraconæ, anno sexto, [k] Theuderici Regis, consulatu [l] Petri, sub die octauo Idus Nouembris.

i Domini Iesu Christi.
k Theodorici C. A.
l Forté Agapeti, vt infra in cõcilio Gerundensi.

[m] Antiqui Patres statuta de his censuisse vidẽtur, quæ in tempore, aut ad illos [n] relata peruenerunt, aut certè acta testimo-

m Alij M.ss. Antiqua. Antiquorum patrum. Exc.
n Aliàs perlata. Exc.

nio proprio comprobauerunt. Cuius rei & nos sequentes exemplum, illa, quæ nunc fiunt, placuit obseruanda decernere, vt præterita absque ambage custodiantur, & præsentia [a] obseruatione sint firma. Igitur cùm in vnum pariter conuenissemus in vrbem Tarraconensem, quæ est [b] Metropolitana, titulos subter adnexos conscripsimus obseruandos.

[a] Hac obseruatione. Exc.
[b] Metrop. obseruatione. fundata. tit. C.A. Metrop. obseruantissimè fūd. tit. Exc.

I. Vt etiam ad proximas sanguinis Clerici cum testimonio vadant.

De his, quibus cura pro parentelæ proximitate haberi permittitur, [c] vt cautela eorum necessitates [d] sustentent, pietatis beneficia, quæ eis sunt necessaria, [e] præbeant: ipsi verò pro visendis eis, cùm ingressi fuerint, celeri salutatione recurrant, nec [f] inibi faciant mansionem: qui tamen, cùm ad earum visitationem pergunt, testem solatij sui, [g] fide, & ætate probatum adhibeant secum. Si quis hæc à nobis statuta contempserit; si Clericus est, loci sui dignitate priuetur; si verò Religiosus, vel Monachus, in cella Monasterij [h] reclusus pœnitentiæ lamentis incumbat; vbi singulari afflictione, panis & aquę victum ex Abbatis ordinatione percipiat.

[c] Ea. Exc.
[d] Sustineant. Exc.
[e] C.A. Légiús præbeant.
[f] Ibi. Exc.
[g] Fide & ætate prouidum. C.A.
[h] Inclusus. Exc.

II. Vt [i] Clerici emendi viliùs, vel vendendi cariùs non [k] permittantur.

14. q. 4. Canonum statutis. Decret. Iuon. part. 13. cap. 13. Burch. lib. 2. c. 122.

"Sicut" Canonum statutis firmatum est, [l] quicunque in Clero esse voluerit, emendi viliùs, vel vendendi cariùs studio non vtatur: [m] certè si voluerit [n] hæc exercere, cohibeatur à Clero.

[i] Clericis. Exc.
[k] Permittatur licentia. Exc.
[n] Deest in Exc.
[l] Vt quicunq; apud Grat. Greg.
[m] Quòd certè, si voluerit exercere, cohibeatur à clero. Gratian. Gregor.

III. Vt Clerici, si solidum præstiterint, sine vsura recipiant.

14. q. 4. si quis Clericus in necess. Decret. Iuon. p. 6. c. 369.

Si quis "verò" Clericus solidum in necessitate [p] præstiterit, vt hoc de vino, vel frumento accipiat, quod mercandi causa, tempore statuto decretum fuerit [q] venundari: cæterùm si speciem non habuerit necessariam, ipsum quod dedit, sine vllo augmento recipiat.

[n] Hoc. C. A.
[o] Vt quantum Clericus præstiterit, tãtùm recipiat. Exc.
[n] Deest Exc.
[p] Præst. hoc. Iuo.
[q] Venũdare. Iuo.

IIII. Vt nullus Episcopus, vel infra positus, die Dominico causas iudicare præsumat.

14. q. 4. Nullus Episcoporũ, aut Presbyt. Iuo. p. 4. c. 22.

"Vt" nullus Episcoporũ, aut Presbyterorũ, vel Clericorum, die

[n] Deest in Exc.

die Dominico propositum cuiuscunq; causæ negotium audeat [a] iudicare; nisi vt hoc tantũ, vt Deo statuta solennia peragant. Cæteris verò diebus cõuenientibus personis, illa, quæ iusta sunt, habeant licentiam [b] iudicandi, [c] exceptis criminalibus negotijs.

[a] Vendicare. Exc. Vendilare, Grat. Greg.
[b] Vindicandi. Exc.
[c] Excepto criminali. Grat. Greg.

V. Vt qui in Metropolitana ciuitate Episcopus [d] non ordinatur, post duos menses se Metropolitano præsentet.

Dist. 65. Si quis in Metropol.

Si quis in Metropolitana ciuitate non fuerit Episcopus ordinatus, postea [e] cum susceperit benedictionem per Metropolitani literas honorẽ fuerit [f] Episcopatus adeptus, id optimum esse decreuimus, vt postmodùm statuto tẽpore, id est, impletis duobus mensibus, se Metropolitani sui repræsentet aspectibus: vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus, pleniùs quod obseruare debeat, recognoscat. Quod si fortè [g] hæc implere neglexerit, in Synodo increpatus à fratribus corrigatur. [h] Quòd si fortè infirmitate aliqua, ne hoc impleat, fuerit prępeditus, hoc suis literis Metropolitano indicare procuret.

[d] Non fuerit ordinatus. Exc.
[e] Quẽm susceptã benedictione. Exc. & Grat. Greg.
[f] Episcopi. Exc.
[g] Hoc. Exc.
[h] Et si. Exc. Grat. Greg.

VI. Vt Episcopus, qui à Metropolitano commonitus ad Synodum non venerit, excommunicetur.

Dist. 18. Si quis Episcoporum commonitus. Simile est in Panor. lib. 4. c. 18. ex Aurelian.

Si quis [i] Episcopus commonitus à Metropolitano ad Synodum, nulla graui intercedenti necessitate corporali, venire contempserit, sicut statuta patrum [k] sanxerunt, vsque ad futurum concilium cũctorum Episcoporum charitatis communione priuetur.

[i] Episcoporum. Exc.
[k] Censuerunt. Exc.

VII. Vt Diœcesani clerici septimanas teneant, & die sabbato omnes in vnum conueniant.

De Diœcesanis ecclesijs, vel clero id placuit definiri, vt Presbyteri, vel Diaconi, quiinibi cõstituti sunt, cum clericis septimanas obseruent: id est, vt Presbyter vnam faciat hebdomadam; qua expleta succedat ei Diaconus similiter: ea scilicet conditione seruata, vt omnis clerus die [l] sabbato ad Vesperam sit paratus; quo faciliùs die Dominico solennitas, cũ omnium præsentia celebretur: ita tamen, vt omnibus diebus Veſperas, & Matutinas celebrẽt: quia desistẽte clero (quod est pessimũ) comperimus in basilicis nec luminaria ministrari. Si qui sanè negligẽtiæ vitio hæc implere noluerint, nouerint se secũdùm statuta canonũ, pro modo personarum, canonicæ disciplinæ

[l] Sabbati. Exc. & A.C.

Vt subdendos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIII. Vt annis singulis Episcopi [a] diœcesani visitent, & vt non plus quàm tertiam de [b] parochis accipiant.

a Diœcesan. Exc.
b Parochijs. Exc.

10.q.1.Decreuimus, vt supra. ca.3.c.38 Burch. lib. 3.c.33.

Multorum casuum experientia magistrante, reperimus nonnullas diœcesanas esse ecclesias destitutas: [c] ob quam rem, id hac constitutione decreuimus, vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur, & [d] annuis vicibus ab Episcopo [e] diœcesano visitentur: & si qua fortè basilica reperta fuerit destituta, [f] ordinatione ipsius [g] reparetur. Quia [h] tertia ex omnibus per antiquam traditionē, vt accipiatur ab Episcopis, [i] nouimus statutum.

c Pro qua re id cōst. Burc. & Iuo.
d Annis singulis. Excus.& Iuo.
e Diœcesf. visit. Exc. & Grat.
f Ordinatori eius Grat.
g Reparari præcipiatur.Exc.
h Tertia pars.Grat.& Exc.
i Ex principibus nouimus stat. Burch. Iuo.

IX. De Clericis, & Ostiarijs qui adulteris mulieribus admiscentur, vt [k] proijciantur.

K Prohibeantur.Exc. Vt à Clero proijciantur C.A.

Si quis [l] Lectorum adulteræ mulieri voluerit misceri, vel adhærere consortio; aut relinquat adulterā, aut à clero habeatur extraneus. [m] Similis sententia Ostiariorum manebit scholam.

l Lector adult. mulieris.Exc.
m Simili sent. Ostiar. lasciuia punietur. Exc.

X. Vt nullus Episcopus pro iudicijs munera accipiat.

15.q.1.Obseruandum quoquè.

Obseruandum quoque decreuimus, ne quis sacerdotum, vel clericorum, more secularium iudicum, audeat [n] accipere pro impensis patrocinijs munera; nisi fortè in [o] Ecclesia oblata gratuita, quæ non fauore muneris videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. [p] Quia si qui ista [q] probantur accipere, veluti exactores fœnoris, aut vsurarum [r] possessores, secundùm statuta patrum se [s] nouerint degradandos.

n Aliàs exigere.
o Ecclesijs obl. gratuito.Exc.
p Quod si quis. Exc.
q Probatur. Exactor. Exc.
r Possessor. Exc.
s Nouerit degradandum.Exc.

XI. Vt Monachus missus alicubi, ministerium Clericatûs agere non præsumat, nec negotiator "nec executor" existat.

" Deest in Exc.

16.q.1. Monachi à monast.

Monachi à monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium Ecclesiasticum præsumant agere, prohibemus, nisi fortè cum Abbatis imperio. Similiter, vt nullus eorum (id est monachorum) forensis negotij susceptor, vel executor existat; nisi id, quod monasterij exposcit vtilitas; Abbate sibi nihilominus imperante; "canonum ante omnia Gallicanorum de eis constitutione seruata."

" Hæc verba vsq; in finem cap. non extant in Excusis.

Vt si

XII. Vt si Episcopus intestatus obierit, inuentarium de rebus eius Clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat.

12.q.5.Si cubi defunctus.

Si cubi defunctus fuerit Episcopus intestatus, post [a] depositionem eius, à Presbyteris, & Diaconibus, de rebus ipsius [b] breue fideliter conscribatur, à minimo vsque ad maximum; id est, de vtensilibus, vel omni supellectile: ita tamen, vt si quis exinde, vel [c] præsumpsisse, vel occultè fuerit tulisse conuictus, secundùm furti tenorem, restituat vniuersa.

a Diffinitionem, in G. Grego. defunctionem.Exc.
b Inuentarium. Exc. Aliàs in eisdem breue inuentarium.
c Præsump. aliquid. Exc.

XIII. Vt Episcopus Diœcesanos Presbyteros, & quosdam ex laicis, [d] conuenire literis ad Synodum moneat.

d Moneat literis cōuenire.Exc.

Burch. lib 2.c.48. Iuo. p.5.c. 158.

Epistolæ tales per fratres à Metropolitano sunt dirigendæ, vt non solùm [e] à Cathedralibus Ecclesijs Presbyteri, verùm etiam de Diœcesanis, ad concilium trahant, & aliquos de filijs Ecclesiæ secularibus secum adducere debeant.

e E Cathedralis Ecclesiæ Presbyteris. Exc. & C.A.

1 Ioannes in Christi nomine, Episcopus Tarraconensis ciuitatis [f] constitutiones à nobis conscriptas subscripsi.
2 Paulus in Christi nomine, Episcopus [g] Impuritanæ ciuitatis subscripsi.
3 Hector [h] Episcopus Carthaginensis Metropolis subscripsi.
4 [i] Fontinianus "in Christi nomine, Episcopus Gerundensis ciuitatis" subscripsi.
5 Agritius in Christi nomine, Episcopus [k] Barcinonensis ciuitatis subscripsi.
6 Vrsus in Christi nomine, Episcopus Dertosanæ ciuitatis subscripsi.
7 Orontius in Christi nomine, Episcopus [l] Illeberitanæ ciuitatis subscripsi.
8 Vincentius in Christi nomine, Episcopus Cæsaraugustanæ ciuitatis subscripsi.
9 [m] Camidius in Christi nomine, Episcopus [n] Ausonitanæ ciuitatis subscripsi.
10 Nibridius in Christi nomine, minimus Sacerdotum [o] constitutionem sanctorum canonum subscripsi, sanctæ Ecclesiæ Egarensis minister.

f Constitutionibus conscriptis Exc.
g In Tirassonens. ciuitate.Exc.
h In Christi nomine, Episc. Carthaginis. C.A.
i Fortunianus. Exc.
" Desunt Excus.
k Gerundensis.Exc.
l Eliberitanæ. Exc.
m Cinidius Exc. Diuadius. C.A.
n Ausonensis. Exc. & C.A.
o Ecclesiæ Egarensis (aliàs Bigerrensis) minister constit. san. Can. subscripsi. Exc.

De

CONCILIVM
De Subscriptionibus.

In Concilio Gerundensi primo habito Era 555. vnum annum post hoc Tarraconense, ferè ijdem Episcopi subscribunt: vt Paulus, Ioannes, Fontinianus, seu Frontinianus, Agritus seu Agritius, Orontius, Nebridius.

Nebridius] *Frater Iusti Vrgelitani, qui in Cantica scripsit, & Iustiniani, Valentini, & Elpidij. non fuit Episcopus Agathensis, sed potiùs Egarensis: vt ex hac subscriptione constat, consentientibus omnibus. CC. M. SS.*

FRAGMENTVM TARRAconensis Concilij ex Gratiano.

GRatianus de conse. dist. 5. cap. Dictum est. Habetur etiam in Concilio Cabilonensi. 2. c. 27. vsque ad verbum: Quia bis vel ter. Ita etiam est adnotatum in Decreto Gregoriano.

Burch. lib. 4. cap. 50. Ius. p. 1. cap. 244. Dictum est nobis, quòd quidã de plebe, bis vel ter, vel eo ampliùs Episcopis ignorãtibus, tamen ab eisdẽ Episcopis confirmentur. Vnde visum est nobis, eandem confirmationem, sicut nec baptismum, iterari minimè debere: quia bis, vel ter, vel ampliùs baptizatos, aut confirmatos, non seculo, sed soli Deo, sub habitu regulari, vel Clericali religiosissimè famulari, decretum est.

Notæ in Concilium Tarraconense.

TArraconense] *Tarraco celeberrima etiam nunc in Comitatu Cathaloniæ Metropolitana ciuitas. Meminere huius Ptolemæus lib. 2. Geograph. c. 2. 4. & 6. Plinius lib. 3. c. 1. & 3. & Strabo lib. 3. Antoninus in Itinerario, Pomponius Mela, atq; alij. Fuit autem Tarraconensis hæc synodus celebrata sub Hormisda Romano Pont. anno Domini D. XVI. ex Isidoro, & alijs, est Era D. LIIII.*

Theo-

Theuderici] *Theodoricus Ostrogothorum, & Italiæ Rex, Arrianus, pro Alarico Rege Hispaniæ, genero suo, bellum contra Clodouæum Gallorum Regem suscepit, cumq; fudit. Mortuo autẽ Alarico, pro Amalarico, Alarici filio, eiusq; ex filia nepote, Hispaniam sapienter & piè rexit, eamq; à Francorum incursionibus liberam seruauit, donec Amalaricus regimen regni susciperet. Huius ingenium, mores, ætatem, vitamq; omnem Sidonius Apollinaris eleganti epistola describit ad Agricolam.*

Cap. 8 Quia tertia ex omnibus] *Gelasius Papa cap. 29. epist. ad Epis-*
„ *copos per Lucaniam, & Brutiam, Quatuor (inquit) tam de reditu,*
„ *quàm de oblatione fidelium, pro vt cuiuslibet Ecclesiæ facultas ad-*
„ *mittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) conuenit fieri por-*
„ *tiones: quarum vna sit Pontificis, altera Clericorum, tertia pauper-*
„ *rum, quarta fabricis applicanda. Ex quo decreto constat, Ecclesiasticarum rerum diuisionem quadripartitò fieri solitam. Qua de re Gregorius agit lib. 3. epistolarum epist. 13. Idemq; ad Augustinum*
„ *Episcopum Anglorum, Mos est, inquit, Apostolicæ sedis, ordinato*
„ *Episcopo præcepta tradere, vt de omni stipendio, quod accedit, qua-*
„ *tuor debeant fieri portiones. Refert idipsum Gratian. 12. q. 2. ex decretis Gelasij. Quam diuisionem ex concilio Romano, sub Syluestro primo celebrato, originem ducere existimo. Nam in canone eius. 4. id sancitur, nec ante id tempus mentionem illius inuenio: vocaturq; à Gregorio Canonica partitio, lib. 3. Epistolarum, epist. 11. In Hispania verò hanc diuisionem non receptam, sed eam, quæ fit in tres tantùm portiones, constat ex concilio Tarraconens. canon. 8. & concil. Tolet. 4. c. 32. & ex Toletano. 9. c. 6. ex Bracarens. etiam 2. c. 2. refertq; Gratianus. 12. q. 3. c. Si episcopus, & Iuo. lib. 3. cap.*
„ *171. Et apertiùs id ostendit concil. Agrippinense. c. 6. Item quòd*
„ *decima, quæ à fidelibus datur, Dei census nuncupandus est, & Deo*
„ *integrè reddẽda: cuius tertia pars, secundùm canonem Toletanum,*
„ *Episcoporum esse debet. Nos verò hac potestate vti nolumus, sed*
„ *tantùm singulis annis quartam partem, iuxta vsum Romanorum*
„ *Pontificum, & obseruantiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, de eâdem*
„ *habere volumus. In principio verò Ecclesiæ, hanc diuisionem nõdum in vsu positam existimo, quòd arbitrio Episcopi res Ecclesiæ regebãtur; postea verò crescente Ecclesiæ peculio, in concilio Nicæno, sunt qui dicant, vt quieti & paci consuleretur, hanc diuisionem esse factã. Quòd verò omnia bona Ecclesiæ sub vnius Pontificis potestate principio Ecclesiæ fuerint, ex canone Apostolorum. 14. constat;*
„ *vbi sic habetur: Præcipimus, vt in potestate sua Episcopus Ecclesiæ*

res habeat. Canone etiam. 5. iubetur, vt omnia, quæ offeruntur, ad domum Episcopi, & Presbyteri mittantur; vt eorum arbitrio Diaconis, & cæteris Clericis diuidãtur: & can. 39. omnium Ecclesiasticorum negotiorum solt Episcopo æqua dispensatio, curaq; committitur: sicut etiam concil. Lucens. can. 16. De qua re eruditissimam & sanctissimam scripsit epistolam Urbanus primus, ad vniuersos Episcopos, & Lucius primus. Consule etiam concil. Gangrense. 7. & 8. & concil. Antiochens. can. 24. & 25. Citat hoc caput D. Thomas 2. 2. quæst. 185. artic. 7. vt probet, Episcopos plenam suarum rerum habere potestatem.

CONCILIVM GERUNDENSE, SEPTEM EPISCOPORUM: HABITUM

Era. D. LV.

TITVLI.

I *VT vnaquæq; prouincia in officio Ecclesiæ vnũ ordinẽ teneat.*

ij *Vt Litaniæ post Pentecosten, à quinta feria, vsque in* [a] *Sabbatum celebrentur.*

iij *De secundis Litanijs faciendis Kalend. Nouemb.*

iiij *Vt* [b] *in Pascha tantùm, & Pentecoste, baptismus detur, exceptis qui in languoribus consistunt.*

v *Vt vnius diei infans, si in discrimine est, baptizetur.*

vj [c] *Vt coniugati, ab Episcopo vsque ad Subdiaconum, non sine testimonio viuant.*

vij *Vt qui sine vxoribus ordinantur, extraneas in domo non habeant.*

viij [d] *De laicis, qui viduam aut dimissam acceperint, vt in Clero non admittantur.*

ix *De his, qui publicè pœnitentiam non accipiunt, sed tantùm viaticũ, vt in Clero promoueantur.*

x *Vt omnibus diebus,* [f] *Vespertinis, & Matutinis oratio Dominica dicatur.*

[a] Sabbato. Exc.

[b] Vt Pascha tant. & Nasale Domini. CC. M. ss.

[c] In vno Tol. Cod. vt qui ex cõiugib⁹ ordinati sunt, sine testimonio communiter non habitẽt.

[d] Ne laici. Exc.

[e] In Clero ad. Exc.

[f] Horis Vesp. Exc.

IN NOMINE CHRISTI SYNODUS habita Gerundæ, anno VII. Theuderici Regis, VI. Idus Iunias, Agapeto V. C. Consule.

I. Vt vnaquæq; Prouincia in officio Ecclesiæ vnum ordinem teneat.

De consecr. diss. 2. Institutio. Burch. lib. 3. cap. 66. Ino. part. 3. c. 66.

[g] De institutione missarum, vt quomodò in Metropolitana Ecclesia [h] fuerit, ita in Dei nomine, in omni Tarraconensi Prouincia, tam ipsius missæ ordo, quam [i] psallendi, vel ministrandi consuetudo seruetur.

[g] Vt institutio missarum sicut in Metrop. Exc.

[h] Agitur. Exc.

[i] Psallendo, vel ministrando. Exc.

Universidad de Deusto Biblioteca

II. Vt Litaniæ post Pentecosten à quinta feria, vsq; in Sabbatum celebrentur.

"De litania,"vt expleta solennitate Pentecostes,[a] sequens septimana,à quinta feria vsque in Sabbatum,per hoc triduum, abstinentia celebretur.

" Desunt in Exc.
a Sequenti septimana.Exc.

III. De secundis Litanijs faciendis Kal. Nouemb.

Item[b] secundæ litaniæ faciendæ sunt Kalend. Nouemb. ea tamen conditione seruata, vt si ijsdem diebus Dominica interceſſerit, in alia hebdomada, secūdum prioris abstinentiæ obseruantiam, à quinta feria incipiatur, & in[c] Sabbato vesperæ missa facta[d] finiantur. Quibus tamen diebus à carnibus, & à vino abstinendum decreuimus.

b Secunda litania tacienda est. Exc.
c Sabbati vespere. Exc.
d Finiatur. Exc.

IIII. Vt Pascha tantùm, & Pentecoste baptismus detur, exceptis his qui in languore consistunt.

De consecr. dist. 4. De catechumc. Iuo. part. 1. c. 60. Pann. l. 1. c. 20. De catechumenis baptizandis id statutum est, vt in Paschæ solennitate,[e] vel Pentecostes,quāto maioris celebritatis maior celebritas est, tanto magis ad baptizandum veniant : cæteris solennitatibus infirmi tantummodo debeant baptizari: quibus quocunq; tempore conuenit,baptismum non negari.

e Vel natalis Domini in aliquibus M. ss.

V. Vt vnius diei infans, si in discrimine est, baptizetur.

Iuo. part. 1. c. 216. De paruulis"verò"qui nuper[f] materno vtero editi sunt,placuit constitui, vt si infirmi (vt adsolet)fuerint, & lac maternum non appetunt,etiam eâdem die,qua nati sunt (si[g] oblati fuerint)baptizentur.

" Deest in Exc.
f E mater.Exc.
g Si allati. Excus. & Iuo.

VI. Vt coniugati,ab Episcopo vsq; ad Subdiaconum, non sine testimonio viuant.

In vno M. ss. Vt qui ex coniugibus ordinati sunt, sine testimonio communiter non habitēt.

De[h] conuersione vitæ id statuere placuit à Pontifice vsque ad[i] Subdiaconum, post susceptı honoris officium,[k] si qui ex coniunctis fuerint ordinati,vt sine coniuge habitent: quòd si habitare noluerint, alterius fratris vtatur auxilio, cuius testimonio vita eius debeat clarior apparere.

b De conuersatione. Exc.
i Subdiaconatum. Exc.
k Si quis ex coniugatis fuerit ordinatus, vt semper alterius fratris,&c. Exc.

Vt qui

VII. Vt qui sine vxoribus ordinantur, extraneas in domo non habeant.

De his verò,qui sine[a] coniugibus ordinātur,& familias[b] domi habent,habito secum,[c] pro vitæ conuersatione, fratre in testimonium,nō per quamcūque fœminei sexus personam [d] eius substantia gubernetur:nisi aut per puerum,aut per amicum,suam domum[e] debet ordinare.[f] Si verò matrē in domo habuerit,aut sororem secundùm priorum canonum statuta, per earum personas[g] eius debet contutari substantia.

a Vxoribus. Exc.
b Domus.Exc.
c Pro conuersationis fratre.C.A.
d Eorum.Exc.
e Debeant. Exc.
f Nisi matrem , aut sororem in domo habuerint,vt secūdùm,&c.Exc.
g Eorum. Exc.

VIII.[h] De laicis,qui viduam aut dimissam acceperint, [i] vt in clero non admittantur.

i Ne laici. Exc. In clero admitt. Exc.

Dist. 34. c. si quis delatis. Citat. ex concilio Aurelianēs, & apud Iuon. part. 6. cap. 139. & Burchar. lib. 2. cap. 38. Si quis verò de laicis post vxorem,aliam cuiuscunq; cōditionis cognouerit mulierem,in clero nullatenus admittatur.

IX. De his,qui publicè pœnitentiam non accipiunt, sed tantùm viaticum, vt in clero promoueantur.

Dist. 50. Is verò qui. Is verò,qui ægritudinis languore depressus, pœnitentiæ benedictionem(quam viaticum deputamus)per communionē acceperit, & postmodùm reconualescens caput pœnitentiæ in Ecclesia publicè non subdiderit;si prohibitis vitijs non detinetur obnoxius,admittatur ad Clerum.

X. Vt omnibus diebus, [k] Vespertinis & Matutinis oratio Dominica dicatur.

K Horis Vesp.Exc.

De cōsec. d. 5. Id semper plac. [l] Ita nobis placuit, vt omnibus diebus, post Matutinas, & [m] Vespertinas,oratio Dominica à sacerdote proferatur.

l Item nobis semper placuit obseruari, vt.Exc.
m Vesperas.Exc.

Ioannes,"in Christi nomine"Episcopus,subscripsi.
[n] Frontinianus,in Christi nomine Episcopus,subscripsi.
Paulus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
Agritius,in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
[o] Cinielius,in Christi nomine Episcopus,subscripsi.
Nibridius,in Christi nomine Episcopus,subscripsi.
Orontius, in Christi nomine Episcopus,subscripsi.

" Desunt vbique in Exc.
n Fortunianus. Exc.
o Emidius (aliàs Cinidius Episcopus subscr.Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De subscriptionibus.

Ex Tarraconensi concilio constat, quòd Ioānes fuerit Tarraconensis, Frontinianus Gerundensis, Paulus Empuritanæ, Agritius Barcinonensis, Nebridius Egarensis, Orontius Eliberitanæ. Hæc est Cauco Illiberis, ad radices Pyrenæi montis vergentis ad mare Mediterraneum.

Notæ in concilium Gerundense.

GErundense] *De Gerunda Hispaniæ citerioris nobili oppido Cathalonia, vide Ptolemæum lib. 2. c. 6. Plinium lib. 3. c. 3. & Antonini Itinerarium.*

Ioannes in Christi nomine] *Ad hunc Episcopum habes epistolam Hormisdæ Papæ in collectione nostra decretalium epistolarum.*

C. 2. 3. De Litania] *Can. 2. & 3. His duobus capitibus agitur de primis & secundis litanijs faciendis. Litaniæ Græcè, Latinè rogationes dicuntur, vt constat ex concil. 1. Aurelian. c. 29. & 32. & Maguntiaco sub Carol. Mag. Sunt autem rogationes ad rogandum Deum, à Patribus, & ad impetrandam Dei misericordiam institutæ: sunt autem aliæ maiores, aliæ minores: neque statuto tempore in principio celebrari solitas inuenio, sed multoties & plures, pro consuetudine & deuotione Ecclesiæ, & ingruentibus necessitatibus; cum auxiliares sint, ad cor populi ad pœnitentiam emolliendum. Apud sanctũ Gregorium epist. 76. lib. 7. indict. 2. ad Castorem habetur memoria, de quatuor vel quinque solennibus litanijs in Rauennate ecclesia celebrari solitis.*

A quo autem fuerint primo editæ nondum constat. Hoc autem certum, fuisse totius Ecclesiæ catholicæ vetustissimum institutum, supplicationes publicas in calamitatibus & populi pressuris habere: vnde Gregorius, vrgente aliqua necessitate, non tantùm Romanis, sed etiam externis litanias indicebat, vt apparet, lib. 9. regist. epistol. 45. indict. 4. Oriẽtales Ecclesiæ litanijs vtũtur, vt cõstat ex Basilio epist. 63. ad Neocæsarienses, quas à S. Gregorio Thaumaturgo in ea Ecclesia celebratas, & in more positas tradit, & deinde omnes Oriẽtales patres, Arrianos etiam solenni pompa eas fuisse æmulatos, auctor est Socrates lib. 6. c. 8. & Zozomen. lib. 8. c. 8. quas Arcadius Imperator

Imperator edicto promulgato illis inhibuit. l. 30. de hær. Cod. Theod. Sanctus etiam Mamertus Episcopus Viẽnensis, nõ instituit celebres illas quas penè tota Ecclesia recepit, sed ad meliorem formam sacras rogationes reduxit, consopitasq; & frigidas excitauit, vt cõstat ex Adone in Chronico, & Alcimo Auito, eiusdẽ Ecclesiæ Episcopo, & ex epist. Sidonij Apollinar. ad S. Mamertum, lib. 7. epist. 1. & alia ad Aprium lib. 14. epist. 5. Sanctus Gregorius litanias maiores ad S. Petrum indixit, earumq; annuam celebritatem decreto confirmauit, vt in principio lib. 2. registri: Solennitas (inquit) annuæ deuotionis nos, fratres dilectissimi, admonet, vt litaniam, quæ maior ab omnibus appellatur, solicitis ac deuotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare. Idem Pontifex, occasione imminẽtis pestilentiæ, litaniam, quam septiformem appellant, instituit. Extat de ea re constitutio data 4. Kalen. Septemb. lib. 11. c. 2. Eiusdẽ meminit Gregorius Turonen. de gestis Franc. lib. 10. c. 1. & Paul. Diacon. de gestis Longobardorum, lib. 3. cap. 11.

Fiebant autem Litaniæ incessu & cantu: vnde processiones dicuntur, concilio Laod. c. 17. Fuit autem penes Christianos Latinos antiqua consuetudo, deuotè & simul ad loca martyrum procedere, vt constat ex Hieron. epist. 12. ad Eustoch. & Tertul. lib. 2. ad vxorẽ. De tempore celebrationis constat, temporibus D. August. ante solennitatem Ascensionis, rogationes sacras fieri, vt est in eius sermone. 173. de tempore, habito in vigilia Ascensionis, & ex conc. 1. Aurel. c. 29. relato à Gratiano in cap. Rogationes de consec. dist. 3. vbi sic scriptum est: Rogationes ante Ascensionem Domini placuit celebrari: ita vt præmissum triduanum ieiunium in Dominicæ Ascensionis solennitate soluatur: per quod triduũ serui, & ancillæ ab opere relaxentur. Quem morem nunc seruat Ecclesia. In quinta Domin. post Pasch. maiores rogationes tribus diebus celebrat, feria. 2. 3. & 4. quæ est vigilia Ascensionis: minores verò rogationes, in die S. Marci Euãgelistæ. Fiebant & aliæ à die Iduum Decẽbrium, triduo vbiq;, vt constat ex. 5. concilio Tolet. cap. 1. & 6. c. 2. & 2. Brach. c. 9. Et Kalendis Nouembris aliæ institutæ, ex Gerund. c. 3. Tribus etiam continuis diebus magna populi consensione & numero celebrabant, orando, ieiunando, & psallendo, ita castè & piè, vt in cõcilio Maguntiaco sub Carolo Magno dicatur, celebrãdas esse, sicut cuncti Patres sancti nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalciati, cinere & cilicio induti, &c. Idem Tertul. lib. 2. ad vxorẽ. Et hos rogationum dies laicis denuntiandos inter missarum solennia statuit concilium Lugdunense à Gratiano

citatum in cap. 1. de Consecr. dist. 4. Hæc de litanijs, ad populi deuotionem excitandã, subiecimus. Nicephorus auctor est, lib. 14. c. 3. Theodosium Iuniorẽ Litaniam pro serenitate, & aëris clementia impetranda instituisse. Ponã verba, vt quæ diximus, aptiùs comprobentur: Litania (inquit) instituta est; supplicantes processere, laudibus Deum vexere, atque vna concors Ecclesia ciuitas tota facta:
„ *& ipse Theodosius hymnis canendis præit, habitu priuato incedens.*
„ *Minimè verò eum fefellit opinio: statim enim cœlum aërem turbi-*
„ *dum cum serenitate commutauit, & frumenti non mediocrem ino-*
„ *piam ingens quædam frugum copia, & vbertas est sequuta. Gentilibus etiam supplicationes publicè fiebant: vt à Senatu Romano, dierum X X. vel X X X. decernebantur, bello gesto, vel victoria parta. Dei enim anticipata cognitio ita mentibus hominum insidet, vt rerum humanarum procurationem ab ipso pendêre, atque ipsi esse gratias agendas, publicis supplicationibus faterentur.*

C.4. Vel Pentecostes] *Sic habetur de Cons. d. 4. c. de Catechumenis: quam lectionem existimo esse sequendam. Nam quamuis Apostolorum tempore, & infrà, non erant diffinita, distinctaq; tempora ad baptismum suscipientibus, sed petentibus conferri quocunque tempore solebat: vt auctor est Diuus Ambros. ad cap. 4. Epistolæ ad Ephesios. (Tertulliani verba, lib. de baptismo, de hac re ponam. c. 19.*
„ *Diem baptismo solenniorem (inquit) Pascha præstat; cùm & pas-*
„ *sio Domini, in qua tinguimur, adimpleta est: nec incongruenter ad*
„ *figuram interpretabitur, quòd cùm vltimum Pascha Dominus es-*
„ *set acturus, missis discipulis suis ad præparandũ, Inuenietis (inquit)*
Marc. 14. „ *hominẽ aquã baiulantem, Paschæ celebrandæ locum de signo aquæ*
„ *ostendit. Exinde Pentecoste, ordinandis lauacris, latissimum spa-*
„ *tium est, quo & Domini resurrectio inter discipulos frequentata est,*
Act. 1. „ *& gratia Spiritus sancti dedicata, & spes aduentus Domini sub-*
Act. 1. „ *ostensa: quòd tunc in cœlos recuperato eo, Angeli ad Apostolos dixe-*
„ *runt, sic venturum, quemadmodùm & in cœlos conscendit, vtique*
Hier. 31. „ *in Pentecoste. Sed enim Hieremias, cùm dicit: Et congregabo illos*
„ *ab extremis terræ in die festo, Paschæ diem significat, & Pentecostes,*
„ *quod est propiè dies festus. Cæterùm omnis dies Domini est, omnis*
„ *hora, omne tempus habile baptismo: si de solennitate interest, de gratia nihil refert. Hæc Tertullianus.) Sed propter baptismi solẽnitatẽ, & præstantiorẽ catechumenorum institutionem statuta, diffinitaq; sunt duo hæc tẽpora, Pascha & Pentecoste. Auctores sunt Siricius Papa, Epistola ad Himeriũ Tarraconẽsem, Canone: Non ratione. de Cons. d. 4. Hieronymus ad c. 14. Zachar. & Epist. 61. ad Pammachium,*

machium, cap. 16. Leo Magnus, epist. 4. ad vniuersos Episcopos per Siciliam constitutos, Can. Cùm duo tempora, de Consec. d. 4. & epist. 68. ad vniuersos per Campaniam, &c. constitutos: & Gelasius Papa ad vniuersos Episcopos per Lucaniam: & in hoc cap. 4. Alcuinus de Ecclesiasticis officijs. cap. De baptismo Domini, & cap. de Sabbato sancto Paschæ. Fuit verò hæc cõsuetudo antiquata tunc, propter communis vitæ pericula. Vnde Socrates lib. 5. Histor. Ecclesiasticæ, cap. 19. refert in Thessalia complures obijsse absque baptismo, quòd diebus Paschæ dumtaxat baptisma conferri consueuerit. Fontis verò consecratio stata, & solennis tam in Pascha, quàm in Pentecoste fit, vt in ritu Romano, in Missali constat: & aqua illa benedictionibus lustrata, summa populi obseruantia in vrceolos per domos deducta, ad omne malum repellendum eximiè prodest.

TOLE-

TOLETANA SYNODus secunda, VIII. Episcoporum.

TITVLI.

I *De his, quos parentes ab infantia* [a] *Clericatus officio manciparunt, si posteà voluntatem habeant nubendi.* [a] In Cler. Exc.

ij *De Clerico, qui ad aliam Ecclesiã* [b] *transijt, & qui eum* [c] *susceperit.* [b] Transit. Exc. [c] Receperit. Exc.

iij *Vt nullus à Subdiaconatu, & supra,* [d] *cum extranea habitet mulier.* [d] Extraneam habeat mulierem. Exc.

iiij *Vt quidquid de iure Ecclesiæ Clerici* [e] *tenuerint, post obitum eorum ad Ecclesiam reuertatur.* [e] Tenuerunt. Exc.

v *De his, qui proximis suis se copulant, vt à communione Christi separentur.*

[a] IN NOMINE DOMINI NOSTRI [a] Desunt in Exc.
Iesu Christi Synodus habita in ciuitate Toletana, apud Montanum Episcopum, sub die xvj. kalendas Iunias, anno quinto regni domini nostri Amalarici Regis, Era D.LXV.

AD. 527

CVm in voluntate Domini apud Toletanam vrbem sanctorum Episcoporum præsentia conueniſſet, & de institutis Patrum, canonumq; decretis cõmemoratio haberetur, id nobis in vnum positis placuit, vt si qua in antiquis canonibus minimè commemorata sunt, salubri tractatu, ac diligẽti consideratione instituantur. Si qua verò in anterioribus concilijs sunt decreta, sed abusione temporum hactenus sunt neglecta, rediuiuæ ordinationis censuram obtineant: quatenus dum in his, [f] quæ ad occultum fidei pertinent, studium religiosæ obseruationis impẽdimus, Dei "nostri" misericordiam [a] Deest in Exc. facilius impetremus.

[f] Quæ in concilijs sunt decreta, sed abusione temporum hactenus dimissa, & ad cultũ fidei p. Exc.

Vt

I. De his, quos parentes ab infantia [a] Clericatus officio manciparunt, si posteà voluntatem habeant nubendi.

[a] In cler. Exc.

Distin. 28. cap. De his quos volũt. De his, quos voluntas parentũ à primis infantiæ annis [b] Clericatus officio manciparit, statuimus obseruandum, vt mox cum detonsi, vel ministerio electorum contraditi fuerint, in domo Ecclesiæ, sub Episcopali præsentia, à præposito sibi, debeant erudiri. At vbi octauum decimum ætatis suæ compleuerint annum, coram totius Cleri plebisque cõspectu, voluntas eorum de expetendo coniugio ab Episcopo perscrutetur. Quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, [c] placuit, & [d] professionem castimoniæ suæ, absque coniugali necessitate se spoponderint seruaturos, hi tamquã appetitores arctissimæ viæ, lenissimo Domini iugo subdantur: ac primùm Subdiaconatus ministerium [f] habitu probationis suæ, à vicesimo anno suscipiant. Quòd si inculpabiliter ac inoffensè [g] vicesimum, & quintum annum ætatis suæ peregerint, ad Diaconatus officium, si [h] scienter implere posse ab Episcopo [i] comprobantur, promoueri debent. Cauendum tamẽ est his, ne quando suæ sponsionis immemores, aut ad terrenas nuptias, [k] aut furtiuos concubitus vltra recurrant. Quod si fortè fecerint, vt sacrilegij rei "damnentur, & "ab ecclesia habeantur extranei. His autem quibus voluntas propria, interrogationis tempore, desiderium nubendi persua-
1. Cor. 7. d. serit, concessam ab [l] Apostolis [m] sententiam auferre non possumus; ita vt cum [n] perfectæ ætatis in coniugio positi, renũtiaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacratos gradus aspirent.

[b] In Cleri off. vel monachali posuit, pariter flat Exc.
[c] Placuerit. Exc.
[d] Promissione. Exc.
[e] Respõderint. Exc.
[f] Probatione habita professionis suæ. Exc.
[g] Viginti quinque annos. Grat.
[h] Scientes. Exc.
[i] Comprobentur. Exc.
[k] Abortinos. Exc.
"Desunt in Exc.
[l] Apostolo. Exc.
[m] Aliàs licentiã. Exc.
[n] Proiectæ. Exc.

II. De clerico, qui ad aliam ecclesiam [o] transijt, & qui eum [p] susceperit.

[o] Transit. Exc.
[p] Receperit. Exc.

Similiter placuit custodire, [q] ne qui [r] de his, qui tali educatione [s] imbuuntur, qualibet occasione cogente, propriã [t] relinquentes ecclesiam, ad aliam transire [v] præsumant. Episcopus verò, qui eos suscipere absque conscientia proprij sacerdotis fortasse præsumpserit, totius fraternitatis reum esse se nouerit. Quia durum est, vt eum, quem alius rurali sensu [x] ac squalore infantiæ exuit, alius suscipere, [y] aut vendicare præsumat.

[q] Ne quis. Exc.
[r] Ex ijs. Exc.
[s] Imbuitur. Exc.
[t] Relinquens. Exc.
[v] Præsumat. Exc.
[x] à. Exc.
[y] ac. Exc.

Vt

III. *Vt nullus à Subdiaconatu, & supra,*[a] *cum extranea habitet muliere.*

a Extraneam habeat mulierem. Exc.

Illud verò præterea speciali ordinatione decreuimus, quod nec antiqua concilia in vniuersis "penè" canonibus siluerunt, vt nullus Clericorũ à gradu Subdiaconatûs, & suprà, in[b] consortij familiaritate habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, aut ancillam. Sed si sunt ei huiuscemodi seruitia, matri, vel sorori, [c] aliæq; propinquitati contradat. Et quidquid suis manibus [d] perfecerint, proprio domino deferatur. Aut si [e] propinquitas memorata deest, alia domus ad earum habitaculum requiratur; dummodò nulla occasio introeundi domum Clerici fœminæ permittatur, vnde aut laqueum possit incurrere, aut noxialis fama innocenti fortassè possit [f] inuri. Sanè [g] si post datam hanc monitionem, quisquis horum consortio frui voluerit, nouerit se non solùm à clericatûs officio retrahi, vel ecclesiæ foribus [h] pelli, sed etiã "ab" omnium Catholicorum Cclericorum vel laicorum communione priuari; nulla prorsus vel colloquij consolatione relicta: quatenus malæ consuetudinis abrasa rubigo in posteris radicis suæ veneno serpere non possit.

" Deest in Exc.

b Consortio familiaritatis. Exc.

c Vel alij propinquæ. Exc.

d Profecerint, aliàs. Exc.

e Propinquitatis memoria deest, alterius domus adhærétis habitac. Exc.

f Oriri. Exc.

g Deinceps post. Exc.

h Expelli. Exc.

" Deest. Exc.

IIII. *Vt quidquid de iure ecclesiæ Clerici*[i] *tenuerint, post obitum eorum, ad ecclesiam reuertatur.*

i Tenuerunt. Exc.

Bernar. Præpos. Papiēs. collect. decret. lib 3. titu. 11. cap. 17. Idem 4. Autela. c. 33.

Si quis sanè Clericorum agellos, vel[k] vineolas in terris ecclesiæ sibi feciſſe probatur, sustentandæ[l] vitæ causa, vsque ad diem obitus sui possideat; verùm post suum de hac luce [m] discursum, iuxta priorum Canonum constitutiones, ius suum ecclesiæ sanctæ restituat, nec testamẽtario, ac successorio iure cuiquam hæredum " prohæredumve relinquat, nisi forsitan cui Episcopus pro seruitijs, ac præstatione ecclesiæ, largiri voluerit.

k Vinio. vel alia ędificia in terr. Exc.

l Vitæ suæ. Exc.

m Discessum. Exc.

" Aut prohæredum. Exc.

V. *De his, qui proximis suis se copulant, vt à communione Christi separentur.*

Bure. Lib 7. c. 6. Ino. p. 9. c. 42.

Nam & hæc salubriter præcauenda sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, vsque quò affinitatis lineamenta, generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari. Quoniam scriptum est: Omnis homo ad proxi-

Leuit. 18. A.

Leuit. 18. A. proximam sanguinis sui nõ accedat, vt reuelet turpitudinem eius;[a] nec sine denunciatione [b] sententiæ: nam paulò post in-

Ibidem. D. fert, & dicit: Anima quæ fecerit de abominationibus istis quidpiam, peribit de medio populi sui. Si quis ergo huius decreti "nostri" temerator extiterit, ac vetitum violare præsumpserit, tanto grauiori se multandum sententia recognoscat, quãto eam propinquiorẽ, cui copulari se maluit, [c] suæ originis esse non ambigat; tantoq; [d] annosioris excommunicationis tempore à Christi corpore, & fraternitatis consortio sequestretur, quanto fuerit propinquioris sanguinis contagione pollutus.

a Et iterum: Anima quæ fecerit quippiam ex istis, peribit de medio populi sui. Sanè quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugij libertatem. Burch. & Ino. qui reliqua non habent.

b Fit sent. Exc.

" Deest Exc.

c Serie. Exc.

d Annosiore. Exc.

Huius institutionis regulam, [e] qui [f] subscribimus, irrefragibili auctoritate nos spondemus seruaturos. Si quis autẽ [g] nostrûm, vel eorum, qui nunc sanctæ Synodo, ex hac prouincia defuerunt, huic tam salubri ordinationi obuiare præsumpserit, vel solerter adimplere neglexerit, conuictus, totius fraternæ charitatis [h] aliquãdo habeatur extraneus. Sanè, iuxta priorum Canonum decreta, Cõcilium apud fratrem nostrũ Mõtanum Episcopum, si Dominus voluerit, futurum pronũciamus: [i] ita vt frater, & Coëpiscopus noster Montanus, qui in Metropoli est, ad comprouinciales nostros, Domini Sacerdotes, literas de congreganda Synodo, aduenient tempore, debeat destinare. Nũc ergo in nomine Domini finitis his, quæ in [k] collatione venerunt, gratias agimus omnipotenti Deo, deinde domino nostro glorioso Amalarico Regi; diuinam clementiã postulantes, vt innumeris annis regni eius, ea quæ ad cultum fidei [l] proueniunt, peragendi nobis licentiam præstet. Amen.

e Quam. Exc.

f Subscripsimus. Excus.

g Tam nostrorũ quã vel eor. Exc.

h Aliquamdiu. Exc.

i Itaque statuimus, vt frater. Exc.

K Consultationem. Exc.

l Pertinebunt. Exc.

1 MOntanus in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus adquieui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.

2 [m] Pangarius in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus adquieui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.

m Pancarius. aliàs Panacrius. Exc.

3 Nibridius in Christi nomine nostræ " Ecclesiæ Egarensis Episcopus, hãc constitutionem consacerdotum meorum, in Toletana vrbe habitam, cum post aliquantum [o] tẽporum aduenissem, salua auctoritate "priscorum" Canonũ, relegi, probaui, & subscripsi.

" Eccles. Catholicæ Agragensis. Exc.

o Temporis. Exc.

" Deest in Exc.

4 [p] Cannonius Episcopus his constitutionibus acquieui, & relegi, & subscripsi, die, & anno, quo supra.

p Cantomus in Exc. ad marg.

5 Paulus Episcopus his constitutionibus adquieui, relegi,& subscripsi, die & anno, quo supra.

6 Domitianus Episcopus his constitutionibus adquieui, relegi,& subscripsi,die & anno,quo supra.

7 Maracinus,in Christi nomine Episcopus,ob causam fidei catholicæ,in Toletana vrbe exilio deputatus,sanctorum fratrum meorum constitutionibus interfui,relegi, & subscripsi, die & anno,quo supra.

8 Iustus,in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Vrgelitanæ Episcopus,hanc constitutionem consacerdotum meorum,in Toletana vrbe habitam,cum post aliquãtum temporis aduenissem, salua auctoritate priscorum canonum,relegi, probaui, & subscripsi.

Duæ sequentes epistolæ desunt in excusis.

DOMINIS DILECTISSIMIS, fratribus, filijsq; territorij Palentini Montanus Episcopus æternam salutem.

CVnctarum Ecclesiarum, Domini pijssimi, Præsules per Ezechielem prophetam terribilis illa cõmonitorij dictio, *Ezech. 3. & 33.* sub speculatoris nomine,concutit dicẽs: Fili hominis, speculatorẽ dedi te domûs Israël:audiens ergo ex ore meo sermonem annunciabis eis ex me:si dicente me ad impium, Impie morte morieris,non annũciaueris ei,neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia,& viuat, ipse quidem in iniquitate sua morietur,sanguinem autem eius de manu tua requiram: & cætera,quæ huius lectionis ordo de admonentis admonitique animis exquirendum ostendit. Hac ergo voce permotus,huius officij necessitudinem me suscepisse non nesciens, studere curaui, ne cuiusquam perditi animam de manu mea Christus inquirat; præsertim cum Toletanæ vrbi Metropolitani priuilegium vetus consuetudo tradiderit; & eo magis, non solùm parochiarum,sed & vrbium cura huius vrbis *1. Corint. 4.* solicitet Sacerdotem. Ergo vt Apostolus dicit: Quid horum vultis?in virga veniam ad vos, an in charitate,& spiritu mansuetudinis? Noua namq; præsumptio præsidentium vobis Presbyterorum,nostrorum pulsauit auditus: si tamen noua tantùm,& non detestabilis dici possit, quæ ab initio fidei catholicæ nũquã,præter nunc,subrepsisse probatur,vt id, quod per

per manus summi Pontificis trinæ diuinitatis inuocatio sanctificare consueuit,[a] Presbyter ignarus disciplinæ conficere sibi chrisma præsumeret. Hoc si ignauiæ est,tam demens sacerdos esse non debuit; si præsumptionis est,hunc schismaticum esse quis nesciat, qui inauditam rem, & religioni contrariam, senescente iam mundo, talis temerator iudicat? Reuoluatur manibus vestris,ò Presbyteri,sacratissimus Numeri liber, in quo[b] vestri officij in septuaginta seniorum *Num. 11.* personis auspicatus est honor, & inuenietis, quorum negociorum vobis prærogatiua concessa sit. Adiutores suos[c] Dominus nostri laboris secundo dignitatis gradu esse voluit, non temeratores sacrarum quarundam rerum permisit. Sic *Leuit. 10.* Nadab,& Abiu ignem afferentes alienum; id est, sui officij non debitum,diuinus ignis absumpsit:sic Core,Dathan, atq; Abiron Mosco,Dei gratia, diuinis eloquijs perfruenti inui- *Num. 16.* dentibus, ac dicentibus: Non soli tibi locutus est Dominus; quia omnis congregatio sancta est, nouis schismaticis interitus nouæ prædicationis aduenit;vt ieiuno ore insatiabiliter terra sorberet, quos indignatio diuina damnasset. Quid me- *2. Paralip. 26.* morem Oziam,qui non contentus regalibus fascibus,ne fungeretur & sacerdotis officio,contra ius, fasq; potestatis velatus cothurno,oblationem expiationis solis Sacerdotibus debitam offerre pararet,sic vltione cœlesti, lepra perfunditur, vt munere sacerdotis, & regni careret, exosusq; ad obitum *2. Reg. 6.* permaneret. Ozam pariter, quantum ad ipsum erat,deuoto officio,iumentis calcitrantibus,ne arca Dei laberetur, sustinere parantem diuinitùs percussio illata consumpsit: ostendere scilicet volens,quia nullis omninò causis, nec sub occasione humilitatis præsumentibus,diuina officia, & sacramẽta cœlestia, ab eo cui non incumbit officium,contingi aliquatenus debent. Caueant ergo,caueant hi,qui sibi putant esse licitum,quod alijs non ignorãt esse illicitum, ne similis eos horum,quos memorauimus,pœna percellat. An forsitan[d] sanctorum Patrũ regulas, & constitutiones synodicas ignoratis, quibus præcipiũtur parochenses Presbyteri,non per viliores personas,sed aut per semetipsos, aut per rectores sacrariorũ, annuis vicibus chrisma à Præsidẽte sibi Episcopo petãt? Credo,quòd qui petere iusserunt,potestatẽ cõsecrãdi penitus abstulerũt. Prouiderit ergo charitas vestra,ne post huius humilitatis nostræ interdictum, donec & cõsuetus vobis à Domino

[a] Solus Episcopus conficit chrisma. i. Toletc. 1. & Innocẽtius PP.I. epist. 1.cap.3. & Vvormat. 1.

[b] Alijs: vestris officijs.

[c] In alio M.S. erat Domini nostri.

[d] Decretũ est à sanctis Patribus, vt Presbyteri quotãnis chrisma petant à proprijs Episcopis, appropinquante solennitate Paschali,vt constat. 1. Vasen.c.3. Vvormat.c 60. 4.Carthag.c.36.Synod. Francica, sub Zacharia PP.Tamen Synodus Antisiodorensis.c.6.iubet peri à media Quadragesima, & linteo impeni, sicut reliquiæ sanctorum deportari solent.

præparatur Antistes, quisquam vetita iterare præsumat, & incipiat grauiorem ecclesiasticæ districtionis sustinere censuram, vtatur quisque honoris sui concesso priuilegio, quod proprium sit ordinis Presbyterij; non quod summi Pontificatus est, improbus minister adsumat. Quisquis post hanc admonitionem in huiuscemodi rebus aliquatenus fuerit deprehensus, sub anathematis insolubili vinculo se nouerit esse damnandum. Cui in hoc ipsum non parum humanitatis conceditur, quod nunc eum transire patimur impunitum. Sanè si Dominus voluerit, cum tempus paschalis festiuitatis aduenerit, si vobis ad petendum impossibile est, datis literis vestris indicare debebitis: & nos sacri huius liquoris vltrò poterimus transmittere gratiam; dum non præsumatur illicita. Pari ratione cognouimus, quòd ad consecrationem basilicarum alienæ sortis à vobis Episcopi inuitentur; & licet sint vnius fidei copula nobiscum in Christo connexi, tamen nec prouinciæ priuilegijs, nec rerum Domini noscuntur vtilitatibus conuenire: quia iam ad ipsum huiuscemodi fama prolata est. Ideoq; salubri ordinatione censuimus, vt si quando talis necessitas incubuerit, literis nos informare debeatis, & aut per nos, aut eum, qui nobis ex fratribus, & Coëpiscopis nostris visus fuerit, & cõsecratio ecclesiarum, Deo auspice, poterit celebrari. Præterea perditissimam Priscillianistarũ sectam, tam actis, quàm nomine à vobis præcipuè nouimus honorari. Rogo, quæ est ista dementia, in eius amore superfluè labi, quem in opere non velis imitari? Nam vt pauca de [a] eius spurcitijs in notitiam vestri deducã, exceptis his, quæ in diuinitate prophanus erupit, & ore sacrilego blasphemauit, omnium vitiorum in eodem cõgeries, veluti in sordium sentina confluxit; vt sectatricum pudorem impudefactus adulter eriperet; & vt ad sceleris nefarij effectum faciliùs perueniret, maleficij vsum gesta etiam ei adsignant. Quid tandẽ in hoc religioni congruum fidelis cuiusquam anima veneratur, qui non solũ à sanctis Sacerdotibus refutatus est, verùm etiam mundani Principes, iustitia legum suarum, eum pro memorati sceleris qualitate damnarunt? Hunc talem fuisse pleniùs discet, qui beatissimi ac religiosissimi viri, Theoribij Episcopi, ad sanctum Papam vrbis Romæ Leonem, libros editos legit, in quibus hanc sordidam hæresim explanauit, aperuit, & occultam tenebris suis, perfidięq; nube velatam, in propatulo

[a] Antea erat: rebus.

propatulo misit. Ex ipsis etenim libris qualiter cauere, quid respondere contra sacrilegos possit pius lector, inuenitur. Vnde quæso, vt perfidiam cum auctore damnantes, atque anathematizantes, rectæ fidei regulam teneatis, & de omnibus superscriptis cautiores exhibere vos procuretis: quo faciliùs nec mihi de taciturnitate possit esse damnatio, & vobis de obedientia fructum maximum coram Saluatore, Deo nostro prouidere possitis. Pax Domini cum omnibus vobis. Amen.

DOMINO EXIMIO, PRÆCIpuoque Christicolæ, Domino, & filio Theoribio Montanus Episcopus.

ALumnum te fidei catholicæ, & sanctæ religionis amicũ, etiam in actis mundialibus conuersantem, valde, & nouimus, & probauimus. Quum enim adhuc floreres in seculo, ita Claritatis tuæ vita perpatuit, vt secundùm sententiam Domini, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari non negares, & Deo, quæ sua sunt, deuota mẽte persolueres. Iure etenim te diuini cultus in hac præsertim prouincia nominabo. Putas ne quãta tibi apud Deum maneat merces, cuius solertia, atque instinctu, & idololatriæ error abcesit, & Priscillianistarum detestabilis, ac pudibunda secta contabuit? si tandem adhuc, & in nomine honorare desistant, cuius per tuam admonitionem collapsa esse opera non ignorant. Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tuum impendisti laborem, vt feroces cohabitantium tibi animos ad salubrem regulam & normam regularis disciplinæ duceres. Præstauit diuina clementia, quia id, quod summo labore conatus es, precibus, & oratione perficeres. Quæ tamen ex Palentino conuentu ad nos peruenerint, Celsitudini vestrę indicare curaui: quo faciliùs per vestram increpationem nefanda præsumptio in posterum cõquiescat. Quidam (vt ad nos perlatũ est) Presbyteri ausu temerario, res sacras non tam consecrare, quàm violare præsumunt; & cunctis ab initio fidei catholicæ seculis inusitatum summis sui ordinis hominibus, nisi tantùm Pontificibus debitum, ius consecrationis chrismæ,

Matth. 22. 8.

nescio,quo typo an demẽtia dicam,indubitanter adsumunt: quod quàm sacrilegum sit,pijssimam conscientiam tuam latere non credo:& ideò spero,vt pro eneruanda hac ipsa superfluitate,seueriſsimi Sacerdotis auctoritate vtaris,& tantæ rei temeratores districtiori increpatione coërceas. Qui si post datam admonitionem,nefas iterare præsumpserint,cõtumacia eorum, sententia conuenienti damnabitur. Simili ratione cognouimus,eo quòd necessitudine consecrãdarum basilicarum,fratres nostri,alienæ sortis Episcopi,in locis istis inuitati conueniant; & licet sit in toto orbe sponsæ Christi thalamus vnus,eiusq; Antistites vna in eodem fibula charitatis,& fidei vnione connexi; quod tamen priuilegium decessori nostro,necnon dominis, & fratribus nostris,Carpetaniæ vel Celtiberiæ Episcopis vester Coepiscopus fecit, in exemplaribus charitati vestrę direximus: vt scire possitis,improba petitio qualem potuisset habere effectum. Et certè municipia,id est Segobia, Brittablo, & Cauca eidem non quidem rationabiliter,sed pro nominis dignitate,concesimus;ne collata benedictio,persona vagãte,vilesceret. Quod ipsi tãtummodò dum aduiuit, præstitum fuisse cognoscite. Hoc ergo prouidere volumus, vt consuetudinem antiquam nulla ratione prætermittere debeatis. Quòd si hæc nostra admonitio in vobis nihil profecerit,necesse nobis erit Domini nostri exinde auribus intimare, pariter & filio nostro Ergani suggerere: & huiusmodi ausum præcepta culminis eius, vel districtio iudicis, non sine vestro detrimento, seueriſsimè vindicabunt:tanta enim,tribuente Domino,eius est pietas,vt nihil de hoc,quod ius antiquum custodisse probatur,immutari permittat. Diuina vos custodiat Trinitãs. Amen.

Segouia. Britablo. Cauca. Coca.

Notæ in concilium Toletanum secundum.

ANno quinto regni domini nostri Amalarici] *Isidorus, & post eum Rodericus Toletanus celebratum aiunt anno secundo Theudi Regis: verũ ex principio & capite vltimo huius concilij clarè euincitur,sub Amalarico Rege fuisse congregatum,id est,circa tempora Ioannis secundi Pontif. Max. Era D. L XV.*

In

In subscriptiones.

Montanus in Christi nomine] *De Montano, vide,quæ scribit Isidorus in libello de viris illustribus, & Ildefonsus. Cõstat eum rexisse Metropolitanam Toletanam sedem, ex eius prima epistola ad fratres territorij Palentini.*

Nibridius] *Nibridius frater Iusti Episcopi Vrgelitani: fuerunt enim quatuor fratres: Iustinianus,Episcopus Valentinus, Iustus, & Nibridius, & Elpidius. De Iusto meminit Isidorus libro de viris illustribus.*

IN EPISTOLAM MONTANI AD fratres territorij Palentini.

Priscillianistarum sectam] *De Priscilliano vide Hieronymum de viris illustribus,& Augustinum de hæresibus,hæres. 70. Extat de hac hæresi consultatio Orosij ad Augustinum, & eius ad Orosium eruditissimum responsum. Vide etiam Vincentium Lirinens. & Sulpitium Seuerum lib. 2. sacræ historiæ sub finem. Supplicium sumptũ à Priscilliano seculi gladio,& totius, vt ait Hieronymus, orbis auctoritate,testatur id ipsum idem Hieronymus ad Ctesiphõtem contra Pelag. & Leo primus Pontif. epist. 93. & Synodus Burdigalensis.*

IN EPISTOLAM AD THEORIBIVM.

Theoribio] *An hic Turibius ille Monachus fuerit,cuius meminit Ildefonsus,de viris illustribus,de vita Montani,an alter Notarius sedis Apostolicæ,à B. Leone PP. missus in partes Hispaniæ,ad Priscillianam hæresim extirpandam,vt constat ex cõcilio Bracar. primo in exordio (vocabantur & hi Notarij Regionarij, vt constat ex ordine Romano) an verò Episcopus Palentinus & Astoricensis,non satis constat: postremæ sententiæ aquiesco, vt ex prima epist. patet, & scripsisse libros doctissimos aduersus Priscillianos: & in secunda epistola,eum vocat Sacerdotem,hoc est,Episcopum: Vt seueriſsimi (inquit) Sacerdotis auctoritate vtaris.*

Iustus] *Iustus Vrgelitanæ ecclesiæ Episcopus fuit: de eo in Kalen. Romano,die. 28. Maij,& sanctus Isidorus,de viris illustr. Claruit temporibus Iustiniani Imperatoris.*

Certè municipia] *Tria nominat municipia,Segouia,Brittablo, Cauca. Segouia, Plinio Secubia,Ptolemæo Σεγοβία, opidum Hispa-*

nia, inter Vacceos celebre, in quo aquæductus molis ingentis, auctoribus incertis structus; tamen nobilis, seculis futuris imitatione inaccessus. Incertum an tantæ machinatio Carthaginensium, an Romanorum opus fuerit; cum nullis sit literis nec notis dicatum: hoc notum, maiestate, & sumptu cum omnium orbis structurarum gloria certare: est nunc sedes, vt Gothorum tempore, Episcopalis: paruo fluuio abluitur; lanificio conspicua, & officina politi argenti signati. Brittablum, ab alijs Litabrum sed corruptè, à .C. Flaminio expugnatũ, locus iuxta Secouiam: de eo Liuius lib. 39. Cauca à Ptolemæo ponitur in Vacceis, hodie Coca.

CANONES
Barcinonenses.

QVVM conuenissent in Dei nomine, Barcinona sancti Episcopi, id est, Sergis Metropolitanus, Nibridius Barcinonensis Casotius, Empuritanus, Andreas Ilerdensis, Stafilius Gerundensis, Ioannes Cæsaraugustanus, Asellus Dertosanus, hæc obseruanda statuerunt:

I.

Vt Psalmus quadragesimus ante Canticum dicatur.

II.

Vt benedictio in Matutinis, Fidelibus, sicut in Vespera, tribuatur.

III.

Vt nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat.

IIII.

Vt Diaconus in consessu Presbyteri nullatenus sedeat.

V.

Vt Episcopo præsente, orationes Presbyteri in ordine colligant.

VI.

Pœnitentes viri tonso capite, & religioso habitu vtentes, ieiunijs & obsecrationibus vitæ tempus peragant.

VII.

Vt pœnitentes epulis non intersint, nec negocijs operã dent in datis, & acceptis: sed tantùm in suis domibus vitam frugalem agere debeant.

VIII.

De his, qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt, si posteà conualuerint vitam pœnitentium peragant; excepta manus impositione, segregati à communione, quandiu probabilem Sacerdos eorum adprobauerit vitam.

IX.

Iubemus verò in infirmitate positis, * beaticam benedictionem percipiant.

X.

De Monachis verò id obseruari præcipimus, quæ Synodus Chalcedonensis constituit.

Notæ

Notæ.

CConcilium hoc coactũ fuisse existimo ferè Era D.LXXVIII. Sic posui in chronologia.

De Monachis.] *Multa in concilio Chalcedonensi à sanctis Patribus instituta de cultu, vita, & habitu, regula, & castitate Monachorum, quæ ab alijs concilijs accepta, in monasterijs castè & piè obseruata sunt.*

CONCI-

CONCILIVM ILERdense VIII. Episcoporum, gestum Era D.LXXXIIII.

TITVLI.

I *DE his, qui altario ministrant, vt à sanguine hominis*[a] *abstineant.* — a Se abs. Exc.

ij *De his, qui*[b] *abortum faciunt, vel natos suos extinguunt.* — b Abortiuum. Exc.

iij *De Monachis, vt Clerici ordinentur cum voluntate Abbatis, & quæ monasterio offeruntur, non auferantur, & de basilicis, quas Laici fecerint.*

iiij *De incestis, vt quàmdiu in scelere sunt, inter Catechumenos habeantur.*

v *De his, qui altario seruiunt, si subitò carnis*[c] *fragilitate corruerint.* — c In carnis fragilitẽ inciderint. Exc.

vj *De eo, qui viduæ pœnitenti, vel religiosæ virgini stuprum intulerit.*

vij *De his, qui sacramento se obligant, ne ad pacem redeant.*

viij *Si Clericus seruum, vel discipulum de ecclesia traxerit, vt pœnitentiam agat.*

ix *De his, qui rebaptizati sunt, quantum pœniteant.*

x *De his, qui iubente Episcopo,*[d] *omissa culpa, ab ecclesia exire contemnunt.* — d Remissa Exc.

xj *De Clericis, qui in mutuam cædem prorumpunt.*

xij *De his, qui contra Canones ordinati sunt, vt deponantur.*

xiij *De Catholicis, qui filios suos baptismati hæreticorum*[e] *dederunt.* — e Tradiderunt. Exc

xiiij *De Catholicis, vt cum rebaptizatis non conuersentur.*

xv *Vt Clerici cum extraneis mulieribus non habitent.*

xvj [f] *Si Sacerdos moritur, quid de rebus ecclesiæ obseruetur.* — f Cùm. Exc.

SYNODVS HABITA IN CONuentu Ilerdẽsi, anno quindecimo[g] Theuduredi Regis, sub die octauo mensis Augusti.

g Decimoquinto Theoderici octa. Id. Exc.

I. De his, qui altario ministrant, vt à sanguine omni abstineant.

Dist. 50. De his Cler. qui. De his Clericis, qui in[h] obsessionis necessitate positi fuerint, id statutũ est, vt qui altario ministrãt, & Christi [i] sanguinem tradunt,

h Obsidionis. Exc.

i Corpus & sang. Exc.

tradunt, vel vasa sacro officio deputata contrectãt, vt ab omni humano sanguine, etiam hostili[k] abstineãt. Quòd si in hoc inciderint, duobus annis, tam officio, quàm [l]cõmunione priuentur: ita vt his duobus annis, vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemosynis, pro viribus, quas Dominus donauerit, expientur; & ita demum officio, vel communioni reddantur; ea tamen ratione "seruata," ne vlteriùs ad officia potiora [m] promoueantur. Quod si [n] infrà præfinitum tempus negligentiores circa salutem suam [o] extiterunt, [p] protelandi ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat Sacerdotis.

k Se abst. Exc.
l Commun. corporis Domini priuẽtur. Exc.
" Deest Exc.
m Prouehantur. Exc.
n In diffinito tempore. Exc. Aliàs vt nostri.
o Extiterint. Exc.
p Aliàs protelandæ. Exc.

II. De his,[q] qui abortum faciunt, vel natos suos extinguunt.

Iuo. p. 9. ca. 101. vbi ita legitur: De illis mulieribus, quæ male conceptos ex adulterio &c. Et ita apud eundẽ. p. 10. cap. 182. Vide Constitut. Sixti V. de hac re.

Hi verò, qui malè conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare studuerint, vel in [r] vteris matrum, potionibus aliquibus [s] collixerint, in vtroque sexu adulteris, post septem annorum curricula, communio tribuatur: ita tamen, vt omni tempore vitæ suæ, fletibus, & humilitati insistant. Si verò Clerici fuerint, officium eis ministrandi recuperare non liceat; attamen in choro psallentium, à tempore receptę communionis intersint. [t] Ipsis veneficis in exitu tantũ, si facinora sua omni tempore vitæ suæ defleuerint, communio tribuatur,

q Abortiuum. Exc.
r Ventribus. Exc. Aliàs vt nostri. In ventre suo. Iuo.
s Cõsumpserint. Iuo
t Ipsis autem. Exc.

III. De Monachis, vt Clerici ordinentur cum voluntate Abbatis, & quæ monasterio offeruntur, non auferantur, & de basilicis, quas Laici fecerint.

c. 17. Concil. Agathensis, 16. q. 1. Cũ pro vtilit.

De Monachis "verò "id obseruari placuit, quod Synodus Agathensis, "vel Aurelianensis "noscitur decreuisse: hoc tantummodò [v] adijciendum, [x] vt pro ecclesiæ vtilitate, quos Episcopus probauerit in Clericatus [y] officio, cum Abbatis voluntate debeant ordinari. Ea verò, quæ in iure monasterij, de facultatibus offeruntur, in nullo diœcesana lege, ab

10. q. 1. Si ex Laicis.

Episcopis contingantur. Si autem ex Laicis quisquam, à se factam basilicam consecrari desiderat, nequaquam [z] sub monasterij specie, vbi congregatio non colligitur, "vel regula ab Episcopo non constituitur," eam à diœcesana lege audeat segregare.

" Deest in Exc.
" Deest in Exc.
v Adijciendo. Exc.
x Vt cum. p. eccl. vtilialiquos. Exc.
y Off. promouẽdos, cum. Exc.
z Eam sub. Exc. & Grat.
" Desunt à Gratiano.

De in-

IIII. De incestis, vt quamdiu in scelere sunt, inter Catechumenos habeantur.

53. q. 2. & 4. debis, qui incest. Burc. lib. 7. cap. 3. Iuo. p. 9. c. 29.

1. Corint. 5. 8.

De his, qui se [a] incesta pollutione commaculant, placuit, vt quousq; in ipso detestando, & illicito carnis cõtubernio perseuerant, vsque ad missam tantùm Catechumenorum in Ecclesia admittantur: cum quibus etiam, nec cibum sumere vllum Christianorum, sicut Apostolus iussit, oportet.

a Incestùs. Exc.

V. De his, qui altario seruiunt, si subitò[b] carnis fragilitate corruerint.

b In carnis fragilitatẽ inciderint. Exc.

Dist. 50. Hi qui altario sancto, & 15. q. 8. Hi qui altario Dei. Burch. lib. 19. cap. 74. Iuo. p. 15. cap. 87. Raban. pœnit. 1.

Pron. 16.

1. Pet. 2. D.

Hi qui altario Dei deseruiunt, si subitò in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, dignè pœnituerint; ita vt mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneat in potestate Põtificis, vel veraciter afflictos non diu suspẽdere, vel desidiosos prolixiore tempore ab Ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorũ suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia vlteriùs promoueri. Quòd si iteratò, velut canes, ad vomitum reuersi fuerint, [c] non solùm dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

c Et veluti sues, in volutabris luti iacuerint. Exc. Grat. & Iuo. Quæ verba non leguntur in antiquis editionibus Conciliorum, neque 15. q. 8. Hi qui. Sunt tamẽ apud Iuonem, & in editione Colon. 4. volum.

VI. De eo, qui viduæ pœnitenti, vel religiosæ virgini stuprum intulerit.

Qui pœnitenti viduæ, vel virgini religiosæ vim stupri intulerit, si se ab eo sequestrari noluerit, pariter à communione, & à Christianorũ consortio segregetur. Si verò illa, quæ vim pertulit, ad sanctam religionem redierit; [d] in illo solo, quoadusque publicè pœniteat, data sententia perseueret.

d In illo solùm sententia excommunicationis teneatur, quoadusq; publicè pœniteat. Exc.

VII. De his, qui sacramento se obligant, ne ad pacem redeant.

e Vt litiget cũ quolibet, ne ad pacem vllo modo, &c. Burch.

22. q. 4. Qui in sacramẽto se oblig. Burch. lib. 12. cap. 17 Iuo p. 12. c. 74. Raban. in pœnitent. c. 10.

1. Pet. 4. B.

Qui sacramẽto se obligauerit, [e] vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio, vno anno [f] à cõmunione corporis & sanguinis Domini segregatus, reatũ suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit ieiunijs abluat: ad charitatem verò, quæ operit multitudinem peccatorum, [g] celeriter venire festinet.

f A corpore & sanguine Domini segregetur, & reatũ suum ieiun. & eleemos. absoluat. Burchard. & Iuo.
g Celeriter redeat. Burch.

I Si

Universidad de Deusto Biblioteca

VIII. *Si Clericus seruum, vel discipulum de Ecclesia traxerit, vt pœnitentiam agat.*

17.q.4. Nullus Clericorum seruũ. Iuo lib 3.c. 117.& lib. 8.c.370.

Nullus Clericorum seruum, aut discipulum suum, ad Ecclesiam cõfugientem, extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quod si fecerit, donec dignè pœniteat, à loco, cui honorem non dedit, segregetur.

IX. *De his qui rebaptizati sunt, quantum pœniteant.*

C.10. Nicænæ Synodi.

De his, qui [a] in præuaricatione, rebaptizati, sine aliquà necessitate vel tormento, delapsi sunt, placuit vt circa eos illa Nicænæ Synodi statuta seruentur, quæ de præuaricatoribus [b] cẽ sita esse noscũtur: id est, vt septem annis inter catechumenos orent, & duobus inter Catholicos, & posteà moderatione & clementia Episcopi, fidelibus, [c] in oblatione, & Eucharistia communicent.

[a] In præuaricationẽ rebaptizati sunt, si aliqua. C. A.
[b] Constituta. Exc.
[c] In obl. Eucharistiæ commun. Exc.

X. *De his, qui iubente Episcopo, [d] omissa culpa, ab Ecclesia exire contempserint.*

[d] Commissa forté. Remissa. Exc.

11.q.3. Qui iubente Sac.

Qui iubente Sacerdote, pro [e] quacũq; culpa, ab Ecclesia exire contempserit, [f] pro noxa contumaciæ, tardius recipiatur ad veniam.

[e] Qualicunque Gratian.
[f] Pro contumeliæ noxa. Exc. & Grat.

XI. *De Clericis, qui in mutuam cædem prorumpunt.*

Burch. lib. 2.c.216. Iuo. p. 6.c. 191.

Si qui Clerici in mutuam cædem proruperint, prout dignitas officiorum in tali excessu contumeliam pertulerit, à Pontifice districtiùs vindicetur.

XII. *De his, qui contra Canones ordinati sunt, vt deponantur.*

Qui contra decreta Canonum, indiscretè Clericos, vsq; nũc, [g] ordinauerint, eis Dominus, vel sancta Ecclesiastica charitas ignoscat; amodò verò, si [h] in tali ausu proruperint, decretum Canonum, quod circa eorum personas statutum est, id est, vt nullum [i] ordinare audeant, obseruetur; vel qui deinceps ordinati fuerint, deponantur: hi verò qui tales hactenus ordinati sunt, nullo tempore [k] promoueantur.

[g] Ordinauerunt. Exc.
[h] In talia ausa. C. A.
[i] Ordinare iam audeant. Exc.
[k] Amoueantur. Rectius.

De

XIII. *De Catholicis, qui filios suos baptismati Hæreticorum [a] dederunt.*

[a] Tradiderunt. Exc.

Catholicus, qui filios suos in hæresi baptizandos obtulerit, oblatio illius in Ecclesia nullatenus recipiatur.

XIIII. *De Catholicis, vt cum rebaptizatis non conuersentur.*

Iuo. p. 1. c. 249. Apud quem malè legitur: Cur rebaptizatus religiosi participent.

Cum rebaptizatis fideles religiosi, nec in cibo, participent.

XV. *Vt Clerici cum extraneis mulieribus non habitent.*

Familiaritâtem extranearum mulierum, licet ex toto sancti patres antiquis monitionibus præceperint [b] Ecclesiasticis euitandam, id nunc tamen nobis visum est, vt qui talis probabitur; si post primam, & secundam commonitionem, se emendare neglexerit; donec in vitio perseuerat, officij sui dignitate priuetur. Quod si se, Deo iuuante, correxerit, sancto ministerio restauretur.

[b] Ecclesijs Excus. & C. A. malè.

XVI. *Si Sacerdos moritur, quid de rebus Ecclesiæ obseruetur.*

Licet de re huiusmodi, quam constituere salubri ordinatione decreuimus, prisca auctoritas Canonum nequaquam siluerit, sed euidenti sanctione præceperit, vt cuiuscunq; Ecclesiæ Pontifice defuncto, non passim pro [c] libito suo de earum rerum direptione, quas obiens derelinquit, quisquam irruat, do mumq; subuertat; sed Sacerdos qui exequiarum tempore ad est, omnia, quæ ad vtilitatem & conseruationem pertinẽt, debeat diligenti circunspectione munire; tamen quia hæc ipsa sanctio (quod peius est) à multis Clericis [d] cognoscitur violari (c ita vt occumbente Sacerdote, expectorato affectu, totaque disciplinæ seueritate posthabita, immaniter, quæ in domo Pontificali reperiuntur, inuadũt & abrádunt) [f] ideò nũc hæc, huius [g] placiti, vel constituti inter nos censura, placuit custodiri, vt defuncto Antistite, vel etiam adhuc in supremis agẽte, nullus Clericorum cuiuslibet ordinis, officij, gradusve sit, quidquam de domo "auferre" præsumat, [h] vel de vtilitate, quæ instrumenti domus esse noscitur, id est, [i] mobili, & immobili

[c] Libitu suo, in earũ rerum direptionẽ. Exc. & C. A.
[d] Nunc cognosc. Exc.
[e] Ita vt non iubente. Exc.
[f] Id nunc huius placiti, vel constitutionis. C. A.
[g] Plac. constitutione inter nos censoria. Exc.
[h] Deest in Exc. & Grat.
[i] Vel quod de vtilitate instrumenti domus esse agnoscitur. Exc.
[i] Mobilis & immobilis. Exc.

11.q.1. Hæc huius placiti. Idem in Concil. Valent. c.1.

rei ecclesiasticæ, conetur inuadere; nihil furto, nihil vi, nihil dolo supprimens auferens, atque abscondens: sed is cui domus commissa est, subiunctis sibi,[a] cum consilio Cleri, vno vel duobus fidelissimis omnia vsq; ad tempus Pontificis substituendi,[b] debeat cõseruare, vel his, qui in domo inueniuntur, Clericis consuetam alimoniam administrare. Substitutus autem Antistes,[c] susceptа ea, prout decessor suus ordinauit, vel huic Deus imperauit,[d] vti cum his debeat, quos cognouerit, disciplinæ & charitati decessoris sui fideliter paruisse. Quòd si quisquam post hæc cuiuslibet ordinis (vt superiùs dictum est) Clericus, quacumq; occasione, de domo Ecclesiæ, vel de omni facultate quidpiam probatus fuerit abstuliſſe, vel forsitã dolo aliquo suppresisse, reus sacrilegij, prolixiori anathemate condemnetur; & vix quoq; peregrina ei cõmunio "animæ" concedatur. Quia durũ est, vt hi, quos constat in seruitio Domini cum primæ sedis Antistite desudasse,[f] illorum qui suarum rerum[g] incubatores, vel vtilitatibus seruientes, atque vacantes fuisse noscuntur, despectibus aliquatenus crucientur.

[a] Cum consilio, vno vel duobus fidelis sim. Clericis. Exc.

[b] Debet. Grat.

[c] Susceptæ sedis cõmoda ordinabit, velut Deus imperauit. Exc. Grat.

[d] Vt eis vti cum his debeat. Exc.

[e] Quacũq; Clericus occasione de omni facultate quippiam. Exc.

[“] Deest Exc. & Gratian.

[f] Ab his qui. Exc. & Grat.

[g] Incubitatores atq; vagãtes fuisse noscuntur, despecti aliquat. cruc. Exc.

1 Sergius, in Christi nomine Episcopus, has constitutiones, secundùm quod nobis cum fratribus "nostris," Deo inspirante complacuit, relegi, & subscripsi.

[“] Deest in Exc.

2 Iustus, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

3 [k] Casonius, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

[k] Castonius: Exc. Carontius. C. A.

4 Ioannes, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

5 [i] Paternus, in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Catholicæ Barcinonen. adquieui, & subscripsi.

[i] Petrus, in Christi nomine, subscripsi. Exc.

6 Maurelio, in Christi [k] nomine Ecclesiæ Dertosanæ Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

[K] Nomine Episcopus subscripsi. Excus.

7 Taurus in Christi nomine Ecclesiæ Agarẽsis Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

8 Februarius, in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Ilerden. his constitutionibus interfui, & subscripsi.

9 Gratus, in Christi nomine Presbyter, directus à domino meo [l] Stafilio Episcopo, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

[l] Stephano. Exc. vel Staphilio: forté Stephilio Gerundẽsi.

De

De subscriptionibus.

Subscribunt in Concilio Sergius, qui erat Metropolitanus Tarraconensis, vt dicitur in Canonibus Barcinonensibus, & colligitur ex verbis subscriptionis: Cum fratribus nostris. Iustus erat Vrgelitanæ, Casonius seu Castorius Impuritanæ, Ioannes Cæsaraugustanæ, Maurelio Dertosanæ; Februarius successit Andreæ Ilerdensi, Stafilius Gerundensis per procuratorem subscribit; Paternus successit Nebridio Barcinonensi.

FRAGMENTA EX Concilio Ilerdensi.

EX Cap. 3.

33. q. 4. Nõ oportet. Burchar. lib. 9. c. 4. Iuo. p. 8. c. 142.

Quòd non oporteat à Septuagesima, vsque in octauas Paschæ, & tribus hebdomadibus ante festiuitatem sancti Ioãnis Baptistæ, & ab Aduentu Domini, vsque post Epiphaniam, nuptias celebrare. Quod si factum fuerit, separentur.

EX CONCILIO ILERDENSI Cap. 7.

Burch. lib. 2. c. 217.

Frater in fratrem si ausus fuerit manum mittere, legitimam disciplinam accipiat.

EX CONCILIO ILERD. Cap. 10.

2. q. 5. Presbyter. Burc. lib. 2. c. 184. Iuo. p. 6. c. 229.

Si quis Presbyter à plebe sibi commissa, mala opinione infamatus fuerit, & Episcopus legitimis testibus approbare non potuerit, suspendatur ab officio Presbyter, vsque ad dignam satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. Digna enim satisfactio est, si eis, à quibus reus creditur, post rectam securitatem, de imposito crimine innocens esse manifestatur. Quod ita nobis à maioribus constitutum esse docetur. Sed siue secundùm Canones, siue ad arbitrium Episcopi, sibi collegas septem coniungat, & iuret in sacro coram posito Euangelio, quòd eum sancta Trinitas, & Christus filius Dei, qui illud fecit, & docuit, quod Euangelium continet, & sancti quatuor Euangelistæ, qui illud scripserunt, sic adiuuent, quòd ille prænominatam actio-

nem ita non perpetrarit, sicut ei de illis oblatum est. Et in hac satisfactione purgatus, securè deinceps suum exerceat ministerium. Quam satisfactionem nonnulli præcedentium patrum sanctum Leonem Papam, in basilica sancti Petri, coram reuerēdissimo Cæsare Carolo, ac Clero, & plebe, ita fecisse commemorant; atque ita mox venerandum Principem, contra eiusdem sancti Papæ aduersarios, dignæ vltionis vindictam exercere.

EX CONCILIO ILERDENSI Cap. 10.

Burch. lib. 19. c. 150. De his ergo visum est nobis conscribi, qui sacros ordines habent, & ante, vel post ordinationem, contaminatos in capitalibus criminibus se esse profitentur. In quibus, vt mihi videtur, hæc distantia esse debet, vt hi, qui deprehēsi, vel capti fuerint publicè in periurio, furto, atque fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus, secundùm sacrorum canonum instituta, à gradu proprio deponantur: quia est scandalum populo Dei, tales personas super se positas habere, quas vltra modum vitiosas constat esse. Nempe inde detrahuntur homines à sacrificio Dei; sicut quondam, filijs Heli peccātibus, fecisse leguntur: & rebelles hinc, atque contrarij existentes, eorum prauis exēplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis viris, per occultam confessionem, mala à se abscōsè commissa coram oculis Dei præsente etiam Sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam, confitētur, & semetipsos grauiter deliquisse accusant, si veraciter pœnituerint, & se per ieiunia, & eleemosynas, vigiliasque, atque sacras orationes, cum lacrymis, purgare certauerint, his etiam gradu seruato, spes veniæ de misericordia Dei promittenda est; qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire; neque vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.

1. Tim. 1.

1. Tim. 1.

EX CONCILIO ILERD. C. 20.

Burch. lib. 7. c. 17. Vt omnis controuersia, quæ de Ecclesiasticis rebus fit, secundùm diuinam legem, sub duobus vel tribus testibus terminetur, testis est Dominus quum, dixit: Non vnus stet contra alium, sed in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.

Deuter. 17. & 19. D. Matth. 18. & 2. Cor. 13. A

EX

EX CONCILIO ILERD. C. 20.

Distin. 55. Si quis in infirm. Iuo. p. 6. c. 34. Si quis in infirmitate positus Clericus, in medicorum incisione claudus efficitur, promoueri eum ad sacros ordines non denegamus.

EX CONCIL. ILERD.

De consecr. dist. 4. Omnis Presbyter. Burch. lib. 4. c. 13. Iuo. p. 1. c. 208. Omnis Presbyter, qui fontem lapideum habere nequiuerit, vas conueniens solummodò ad baptizandi officium habeat; quod extra Ecclesiam non deportetur. Similiter ad corporale lauandum, & ad pallas altaris, propria habeantur vasa, in quibus nihil aliud fiat.

HÆC DVO DECRETA ADDVCIT Surius ex vetusto codice M.S.

Episcopi, Presbyteri, Diaconi relicta, si maritum acceperit, in fine non communicet.

Quod non oporteat, Christianos euntes ad nuptias, plaudere vel saltare, sed venerabiliter cœnare, vel prandere, sicut Christianos decet.

Notæ in Concilium Ilerdense.

ILerdense] *Ilerda, Ilergetum vrbs, in Hispania Tarraconensi, de qua in Commētarijs Cæsaris de bello ciuili, frequens mentio: ablui tur fluuio Sycore: eius meminêre Ptolemæus lib. 2. cap. 6. Plinius lib. 3. cap. 3. Antoninus, & alij. Vnum verò tantũ Ilerdense concilium ab Iuone, Burchardo, Gratiano, atque alijs collectoribus Canonum citatur: sed illud mutilum, ex eo videtur, quòd Burchardus lib. 7. c. 17. vigesimum huius capitulum adducit, quod hic nusquam comparet; cum sexdecim tantùm habeantur. Aduerte scribēdum, Ilerda, non Illerda: Horatius: Aut fugies Vticam, aut vnctus mittêris Ilerdam.*

In conuentu Ilerdensi.] *A Plinio municipium, non conuentus dicitur. Conuentus sunt. 7. Tarraconensis, Carthaginensis, Cæsaraugustanus, Clunienſis, Asturum, Lucensis, Bracarensis. Municipia tredecim, Saguntum, Bœtulum, Illurco, Blãdæ, Emporiæ, Dertosani, Bigargitani, Bellitani, Calagurris, Ilerda, Osca, Tarracona, Bilbilis.*

Vx quoque peregrina ei communio concedatur.] *Communio corporis & sanguinis Christi, non vno eodemq; modo omnibus fidelibus tradebatur. Vnde diuersis quoque nominibus appellatur. Sacerdotalis communio dicitur, quam Sacerdos sumit, in Concilio 2. Arelatensi, cap. 2. & Ecclesiastica in Concilio Aurelianensi. 4. c. 14. & Laica de qua frequens mentio est, præsertim in Eliberitano Concilio. c. 76. & Sardicensi. c. 1. Quid verò sit Clericum Laicam communionem accipere, explicat Canon Apostolorum decimusquintus, his verbis: Tanquàm Laicus ibi communicet. & Toletanum Concilium. 1. cap. 4. Inter Laicos reconciliatus, per pœnitentiam communicet. Idem Cornelius Papa Epist. ad Fabium Antiochenum, & Eusebius lib. 6. histo. Ecclesiast. c. 35. Nicephorus lib. 6. c. 3. Sanctus Cyprianus lib. 1. Epistol. 4. de Martiale & Basilide. Nam hoc certum est, quòd orabant, & communicabant Laici extra cancellos per ministerium Archidiaconi; vt constat ex Concilio Toletano. 4. Can. 18. Et Brac. 1. cap. 13. sic dicitur: Item placuit, vt intra Sanctuarium altaris ingredi, ad communicandum non liceat Laicis, viris vel mulieribus, nisi tantùm Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est: Episcopi verò & Sacerdotes, & Clerici orabant, & communicabant intra Cancellos, per ministeriũ Episcopi, vel Sacerdotis, vt patet ex Synodo Nicæna Can. 14. & Laodicens. c. 19. & sexta Synodi in Trull. Can. 68. quod Diuus Ambrosius factum, in pœnitentia Theodosij similiter affirmat. Ordinem standi in templo inuenies in constitut. Apostol. lib. 2. Can. 61. Dicitur etiam Peregrina communio in Concilio Agathensi. cap. 2. & Gratianus cap. Clerici. 13. q. 2. & distinct. 50. cap. Contumaces. Vbi glossa: Peregrina, quæ aliàs dicitur Laica. Ibi Archidiaconus, & Turrecremata, & Dominicus, non satis assequuntur quid sit peregrina communio: sed existimo Laicam, & Peregrinam cõmunionem idem esse, nullumq; discrimen inter vtramq; versari. Nam duo tantùm ordines communicãdi erãt, Clericorum & Laicorum: peregrinus autem superueniens, aut inter Clericos, aut inter Laicos habebat locũ: ex Concilio Carthaginensi. 3. c. Episcopi, vel Presbyteri. Aliter sentit Lindanus vir doctissimus, in Panoplia, lib. 4. cap. 58.*

CONCILIVM VALentinum VI. Episcoporum, habitum Era D. LXXXIIII.

TITVLI.

I VT Euangelium post Apostolum legatur.

ij Vt defuncto Episcopo, de rebus ipsius vel Ecclesiæ, nullus quicquam[a] præsumat.

iij Vt propinqui morientis Episcopi de rebus eius nihil vsurpent, sine Metropolitani, & Comprouincialium conscientia.

iiij De exequijs morientis Episcopi, & qualiter humetur.

v De vagis, & inobedientibus Clericis.

vj Vt Clericum alienum nullus ordinet; nec sit Clericus, qui non[b] sponderit locum, vbi sit delegatus.

a Præsum. inuadere. Exc.

b Spondeat. Exc.

I. Vt Euangelium post Apostolum legatur.

ANNO decimoquinto Theodorici Regis, sub die ij. Non. Decemb. in nomine Dñi nostri Iesu Christi, Valẽtiæ in Concilio cõgregati,[d] cũ de Ecclesiastica regula tractaremus, antiquos Canones relegentes, inter cætera, hæc censuimus obseruandum: vt sacrosancta Euangelia, ante munerum illationem,[f] vel missam Catechumenorum, in ordine lectionũ, post Apostolum legantur: quatenus salutaria præcepta Domini nostri Iesu Christi,[g] vel sermonem Sacerdotis, non solùm fideles, sed etiam Catechumeni, ac pœnitẽtes, & omnes, qui[h] ex diuerso sunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos ad fidem adtractos euidenter scimus.

c Aliàs pridie Nouẽ.

d Dũ Ecclesiasticas regulas Exc.

e Hoc. Exc.

f In missa. Exc.

g Sermones. Exc.

h é. Exc.

Vt de-

II. Vt defuncto Episcopo, de rebus ipsius, vel Ecclesiæ nullus quicquam [a] præsumat.

a Præsum. inuadere. Exc.

Hoc etiam placuit, vt Episcopo ab hoc seculo, iubente Domino, accersito, Clerici ab omni omninò supellectili, vel quæcunque sunt in domo Ecclesiæ, vel Episcopi; in libris, in speciebus, vtensilibus, vasculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omninò re rapaces manus abstineãt, & nihil latronum more diripiant. Qui si nec Canonum auctoritate [b] cohibiti fuerint; omnia, quæ peruaserint, Metropolitani, vel omnium Comprouincialium Sacerdotum districtione coacti, in pristinum statum [c] reddere integra cogantur: vt nihil Antistiti, vel dispensatori futuro necessariorum, sub hac iusta constitutione, depereat. Quod vt confidentius, iustitia manente, seruetur, secundum Regiensis Synodi constituta, Episcopo [d] à corpore recedente, vicinior illi accedat Episcopus; qui, ex more exequijs celebratis, statim Ecclesiæ ipsius curã districtissimè gerat; ne quid ante ordinationem futuri Pontificis, [e] inhiantium Clericorum subuersioni, vel direptioni iam liceat. Ita vt [f] de repertis omnibus inspectior censitio, descriptioq; fidelissima (si fieri potest) intra octauas defuncti, sub diligentia præsentis Episcopi, peragatur. [g] Dehinc ad Metropolitani notitiã habita [h] ordinatio, vel descriptio deferatur: vt eius electione talis persona ordinandæ [i] domus Ecclesiasticæ procuretur, quæ vel consueta Clericis stipendia dispenset, & creditarum sibi rerum (si forsitan tarditas in Episcopo ordinando successerit) Metropolitano congruis temporibus reddere possit rationem: vt, sub hac salubri constitutione, Clerici stipendijs suis omninò contenti, labores nõ diripiant Episcopi decedentis; & in vacuam Ecclesiæ domum futurus Põtifex, non sine dolore, succedat; sed magis de prædecessoris sui dimisso possit & ipse gaudere, & alijs ministrare.

b Prohibiti. Exc.

c Redintegrare cog. Exc.

C. 4. Regiens. synod.

d è. Exc.

e Remanentium Cleric. Exc.

f Directis hominib⁹ inspectio certior, & descriptio fidel. Exc.

g Ac dehinc. Exc.

h Ordinatè descriptio defer. Exc.

i Domui. Exc.

III. Vt propinqui morientis Episcopi de rebus eius nihil vsurpẽt, sine Metropolitani, aut Comprouincialium conscientia.

Simili quoque modo, parentibus, & propinquis decedentis Episcopi, si intestatus obierit, denuncietur, vt sine Metropolitani, vel Comprouincialium Sacerdotum conscientia, nihil de rebus defuncti [k] occupare pertentẽt; ne fortè [l] in hæreditarijs

K In alio M.S. aucuparc.

l Cum. Exc.

tarijs rebus, etiam aliqua ad ecclesiam pertinentia, vel permixta vsurpent; sed aut vsque ad ordinationem futuri expectent Antistitis, aut certè, si longum fuerit, ad Metropolitani (vt dictum est) ordinationem recurrant. Si quis autẽ [a] immemor diuini timoris, contra hæc [b] sancita Synodica Clericus quisquã, vel Laicus venire, improba mente, tentauerit, & communione, & cõsortio priuetur Ecclesiæ: quia durum est, vt ad illam conueniat, quam expoliare non metuit. Nisi fortè spiritu meliori [c] correctus, dum à præsumptione cessauerit, recuperet indulgentiam. Si autem rationabiliter, modesteque vnusquisque repetit, quod sibi iure debetur, ei, absque aliqua animaduersione, à Metropolitano, vel cui iniunxerit, aut res, aut ratio non negetur. Hoc [d] etiam omnes Canone constringendi, qui in præteritum res ecclesiæ, vel Episcopi vsurpantes diripuerint.

a Contemptor. Exc.

b Sancta. Exc.

c Correptus. Exc.

d Hoc etiã Canone omnes constring. qui tam in præterit quam in futur. res Eccl. Exc.

IIII. De exequijs morientis Episcopi, qualiter humetur.

Illud etiam prouido Concilio decretum est, vt quia sæpè sanctorum Antistitum, per absentiam Commendatoris Episcopi, exequiæ differuntur; ita, vt veneranda Pontificis membra, dum tardiùs funerantur, iniuriæ omnino subiaceãt, Episcopus, qui post mortem fratris, ad sepeliendum eum solet inuitatus occurrere, infirmũ magis, & adhuc in corpore positum, admonitus visitare non differat: vt, aut de releuatione Consacerdotis ampliùs gaudeat, aut certè de ordinatione domus suæ fratrem admoneat, eiusque probabilem voluntatem in effectum transmittat, ac recedentem à seculo, post oblatum in eius commendatione sacrificium Deo, mox sepulturæ tradat diligentissimè, & superiùs constituta [e] Canonica non differat adimplere. Si [f] autem, vt fieri solet, Antistes obitu repentino discesserit, & conlimitanei [g] Sacerdotes de longinquo minimè adesse potuerint, vno die tantùm [h] cum nocte, exanimatum corpusculum Sacerdotis maneat; non sine fratrum, ac religiosorum frequentia, vel psallentiũ excubatione seruatum, à Presbyteris, cum omni diligentia, in [i] loculo conditum seorsum, non statim humetur, sed honorificè commendetur; donec sine mora, inuitato vndecunque [k] Pontifice, ab ipso, vt condecet, solenniter tumuletur, vt & iniu-

e Canonicè. Exc.

f Autem Antistes.

g Sacerd. (vt fieri solet) de longinq. Exc.

h Cum sua nocte. Exc.

i Loco. Exc.

K Post Sacerdotis corpus ab ipso. Exc.

iniuriæ tollatur occasio, & mos antiquus in sepeliendis Sacerdotibus obseruetur.

V. De vagis, & inobedientibus Clericis.

Hoc etiam placuit, vt vagus, atque instabilis Clericus, siue etiam in Diaconi ministerio, vel Presbyteri officio constitutus, si Episcopi, à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, vt in delegata sibi Ecclesia officiū dependat assiduum; quousque in vitio permanserit, [a] à communione, & honore priuetur. [a] Et. Exc.

VI. Vt Clericum alienum nullus ordinet; nec sit Clericus, qui non [b] *sponderit locum, vbi sit delegatus.* [b] Spondeat. Exc.

Vt nullus alienum Clericum, secundùm decreta Canonum, sine consensu Episcopi sui, audeat ordinare. Sed nec illum sanctorum Sacerdotum quispiam ordinet, qui localem se futurum primitùs non sponderit: vt per [c] hoc nullus à regula, vel disciplina ecclesiastica deuiare permittatur impunè. [c] Hæc. Exc.

1 [d] Celsinus, in Christi nomine Episcopus, [e] "hæc capitula" subscripsi. [d] Celsinus. Exc. [e] Desunt vbique. Exc.

2 Iustinus, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi. Hæ subscriptiones in Exc. corruptæ & multilæ sunt.

3 Reparatus, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.

4 Setabius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.

5 Benagius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.

6 Ampellius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.

7 Sallustius Archidiaconus, vicarius domini mei Marcellini Episcopi, subscripsi.

FRAG-

FRAGMENTA, QVAE citantur ex Concilio Valentino; siue id Hispanum, siue Gallicum sit.

CAPVT IIII.

Burch. lib. 3. c. 140. CLerici, etiam vel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamentis relictas retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint Ecclesijs, vel Monasterijs, crediderint auferendum, sicut Synodus sancta constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesijs excludantur.

CAP. 4.

Burch. lib. 3. c. 141. Qui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excōmunicentur.

CAP. 16.

Burch. lib. 3. c. 28 Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, siue Gētilem, siue Hæreticum, siue Iudæum, vsque ad Missam Catechumenorum.

CAP. 50.

Burch. lib. 3. c. 170. Irrita erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel communicatio, absque eorum collaudatione, & subscriptione.

CAP. 101.

Burch. lib. 9. c. 5. Sponsus & sponsa quum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus, vel à paranymphis, in Ecclesia sacerdoti offerantur: & quum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

Notæ in Concilium Valentinum.

VAlentinum.] *Ciuitatis Valétiæ in Hiſpania, meminit Ptolemæus lib. 2. c. 5. & Plinius. 3. cap. 3. Valentia, inquit, colonia tria millia paſſuum à mari Mediterraneo remota. De ea Pomponius Mela, lib. 2. cap. 6. & Itinerarium Antonini. Fuit hoc Concilium celebratum ſub Symmacho Papa: eius mentio habetur in 7. Concil. Toletan. cap. 3. Tres ſunt in Hiſpania Valentiæ: prima in ore maris Mediterranei, celebre & nobile opidum, in quo actum eſt hoc Concilium; ſedes hodie Archiepiſcopalis: altera Valentia de don Iuan, in diœceſi Palentina: tertia Valentia de Alcantara, in diœceſi Caurienſi; neque hæc obſcura opida.*

Cap. 1 In miſſa Catechumenorum.] *Catechumeni ante oblationem corporis & ſanguinis Chriſti, extra tẽplum eijciebantur, dicto Euãgelio. Idq; conſtat ex Dionyſio Areopagita, lib. de Cœleſti Hierarc. cap. 3. tertiæ partis & ex Concil. Laodic. can. 19. & Clemente, lib. 8. conſtit. Apoſtol cap. 12. Tertulliano, de præſcript. aduerſus Hæreticos. S. Athanaſio in Apolog. 2. contra Arrianos, Cyrillo Alexandrino, lib. 12. in Ioannem, c. 50. & ex alijs. Catechumenus, & audiens appellabatur: quia vt fide imbueretur, humiliter ſacramenta religionis & Domini præcepta ex ore Sacerdotis audiebat. Auguſtinus lib. de Fide & operibus cap. 6.*

C. 1. Poſt Apoſtolum legatur.] *Qua ratione, in munerum illatione, epiſtola ante Euangelium legatur, adnotat Rupertus lib. 1. cap. 32. & Innocẽtius cap. 29. Alcuinus de celebratione Miſſæ. Simon Theſſalonicenſis, in lib. de myſterijs Miſſæ, cap. 22. Walfrid. de rebus Eccleſiaſticis cap. 22. Anteponitur, inquit, in ordine Epiſtola*
„ *Euangelio, etſi inferior dignitate, vt ex minoribus animus audientium, ad maiora ſentienda proficiat, & gradatim, ab imis ad ſumma conſcendat.*
„

C. 4. Mos antiquus in ſepeliendis Sacerdotibus.] *Sepulturam & exequias mortuorum maxima obſeruantia coluerunt antiqui Patres; quaſi argumentum, euidenſq; præſagium reſurrectionis corporum; & in honorem organi, quo Spiritus ſanctus ad officia pietatis eſt vſus, dum illud corpus defunctum vitam ageret. Vnde Concil. Bracar. 1. cap. 16. his qui ſibi inferunt mortem, commemorationem*

rationem in oblatione negat, & officium pſalmorum in funere: idem de Catechumenis cap. 17. Neque vno eodemq; modo funeris ritus & cæremoniæ apud Chriſtianos fuerunt, ſed pro diuerſitate ſtatus, dignitatis, & ordinis, alius Præſulis, alius Sacerdotis, alius Laici Chriſtiani iuſta ſoluendi modus, diuerſaq; cæremoniæ; & ſicuti in vita, ita in morte diſcrepans cultus & religio corporibus tributa. Fuit interdictum Chriſtianis intra templa ſepeliri; vt de Imperatoribus Conſtantinopolitanis (quorum corpora extra Eccleſiam pendebãt) refert Chryſoſtomus, Homil. 66. ad populum Antiochenum; præſertim de Conſtantino Magno, cuius corpus pro foribus piſcatoris, vt ianitor, excubias agebat: & de Theodoſio Iuniori, & Arcadio tradit Nicephorus lib. 14. cap. 58. Et miraculum inſigne de hac re refert S. Gregorius Magnus lib. 4. dialog. cap. 53. Verùm hoc quod Imperatoribus fuit negatum, Sacerdotibus fuit indultum; ex Euagrio, lib. 4. cap. 30. De hac re multa ab antiquis & neotericis ſcriptoribus aduerſus Hæreticos, traduntur, qui aduerſus viuos & mortuos Catholicos Chriſtianos bellum immane gerunt. Sed pro decreto deſcribam locum D. Auguſt. lib. 1. de ciuitate Dei cap.
„ *13. Non ſunt contemnenda, inquit, & abijcienda corpora defunctorum; maximè iuſtorum atque fidelium, quibus tanquam organis, ac vaſis, ad omnia bona opera ſanctus vſus eſt Spiritus. Si enim*
„ *paterna veſtis & anulus, acſi quid eiuſmodi, tanto charius eſt poſteris, quanto erga parentes maior affectus; nullo modo ipſa ſpernenda ſunt corpora, quæ vtiq; multo familiarius, atque coniunctius,*
„ *quàm quælibet indumenta geſtamus. Et infra: Vnde & antiquorum*
„ *iuſtorum funera, officioſa pietate curata ſunt, exequiæ celebratæ, &*
„ *ſepultura prouiſa: ipſiq;, dũ viuerent, de ſepeliendis, vel etiam trãſ-*
„ *ferendis ſuis corporibus, filijs mandauerunt. Hæc, & alia Auguſtinus, præſertim in libro de cura pro mortuis agenda.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIA

BRACARENSIA

SVB

REGIBVS SVEVORVM.

SERIES SVEVORVM Regum, sub quibus Bracarensia Concilia habita sunt.

Era Cæsaris.	*Anno Christi*	
446	408	*Hermericus regnauit ann. 32.*
478	440	*Rechila ann. septem.*
486	448	*Recciarius ann. nouem.*
495	457	*Maldra ann. tres.*
498	460	*Frumarius ann. quatuor.*
		Remismundus: qui cum tota gente, Arriana hæresi infectus fuit. In quo errore gens illa per annos ferè centum perseuerauerit: quo tempore Reges non reperiuntur; quippè indigni, vt eorum repetita maneat memoria.
596	558	*Theodomirus seu Ariamirus, Catholicus ann. 6. Concilium Bracarense primum sub eo habitum, & Lucense: regnauit annis duodecim.*
608	570	*Miro ann. 13. Concilium Bracarẽse secundum.*
620	582	*Eboricus.*
		Andeca tyrannus.
		Sueuorum regnum deletum est tẽpore Leouegildi, Gothorũ Regis; postquàm regnauerunt in Hispania annis centum septuaginta septem: vt auctor est Isidorus.

SYNO-

SYNODVS BRACARENSIS prima, regnante Domino nostro Iesu Christo, currente Era D. XCVIIII. anno tertio Ariamiri Regis, die Cal. Maiarum.

CVM Galliciæ Prouinciæ Episcopi, Lucretius, Andreas, Martinus, Cottus, [a] Ildericus, Lucentius, Timotheus, Maliosus, ex præcepto prefati glorioſissimi Ariamiri Regis, in Metropolitana eiusdem Prouinciæ Bracarensis Ecclesia conueniſſent; considentibus simul Episcopis, præsentibus quoque Presbyteris, adstantibusque ministris, vel vniuerso Clero, Lucretius memoratæ Metropolitanæ ecclesiæ Episcopus dixit:

[a] Gildericus. Exc.

Diu est, sanctissimi fratres, quòd secundùm instituta venerabilium Canonum, & decreta Catholicæ & Apostolicæ disciplinæ, desiderabamus Sacerdotalem inter nos fieri debere conuentum; [b] qui non solùm Ecclesiasticis regulis & ordinibus [c] opportunus est, sed etiam stabilem semper efficit charitatis fraternæ concordiam: dum congregati simul, in nomine Domini, Sacerdotes, ea inter se salutifera collatione requirunt, quæ secundùm doctrinam Apostolicam, vnitatem spiritus in vinculo pacis obtineant. Nunc igitur, quoniam optatum nobis huius congregationis diem glorioſissimus, atque pijssimus filius noster, adspirante sibi Domino, regali præcepto concesſit, [d] & simul positi [e] consideamus, prius si placet, de [f] statutis fidei Catholicæ perquiramus: tunc deinde sanctorum patrum instituta, recensitis Canonibus, innotescant: postremò quædam etiam, quæ ad obsequium Dei, vel officium pertinent Clericale diligentiùs pertractentur: vt si qua fortassè per ignorantiæ desidiam, vel per [g] longi temporis incuriam, aut varia inter nos habentur, aut dubia,

[b] Quia. Exc.
[c] Opportunum. Exc.
Ephes. 4. A.
[d] Vt. Exc.
[e] Cõsideremus. Exc.
[f] Statu. Exc.
[g] Longinqui. Exc.

ad vnam, ſicut decet, rationis, aut veritatis formulam reuocentur.

Omnes Epiſcopi dixerunt: Proſecutio tuæ beatitudinis iuſta eſt; ea namque de cauſa cõuenimus, vt aliqua nobis Eccleſiaſticæ conſtructionis vtilitas commodetur.

Lucretius Epiſcopus dixit: Priùs ergo de ſtatutis fidei, ſicut ſuperiùs dictum eſt, conferamus. Nam licet iam olim Priſcillianæ hæreſis contagio in Hiſpaniarum prouincijs detecta ſit, & damnata, ne quis tamen, aut per ignorantiam, aut aliquibus, vt aſſolet, ſcripturis deceptus apocryphis, aliqua adhuc ipſius erroris peſtilentia ſit infectus, manifeſtiùs ignaris hominibus declaretur; qui in ipſa extremitate mundi, & vltimis huius prouincię regionibus conſtituti, aut exiguã, aut penè nullam rectæ eruditionis notitiã contigerunt. Credo autem veſtræ beatitudinis fraternitatem noſſe, quia eo tempore, quo in his regionibus [a] nefandiſsima Priſcillianæ ſectæ venena ſerpebant, beatiſsimus Papa vrbis Romæ Leo, qui quadrageſimus ferè extitit Apoſtoli Petri ſucceſſor, per Turibium notarium ſedis ſuæ, ad Synodum Gallicię, contra impiam Priſcilliani ſectam, ſcripta ſua direxit. Cuius etiam præcepto Tarraconẽnſes, & Carthaginenſes Epiſcopi, [b] Luſitani quoque, & Bætici, facto inter ſe Concilio, regulam fidei contra Priſcillianam hæreſim, cum aliquibus capitulis conſcribentes, ad Balconium, tunc huius Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem, direxerunt. Vnde, quia & ipſum præſcriptæ fidei exemplar, cum ſuis capitulis, prę manibus hîc habemus; pro inſtructione ignorantium, ſi veſtræ placet reuerentiæ, recitetur.

Vide Concil. Tolet. 1. epiſtol. Mõtani Epiſcopi ad Theoribium. Nam de illo hic fit mentio.

De hac regula fidei, vide quæ notata ſunt in primo Toletano.

[a] Nefandiſsimæ. Exc.

[b] Luſitaniæ quoque & Beticæ Exc.

Omnes Epiſcopi dixerunt: Valdè neceſſaria horum capitulorum eſt lectio: vt dum ſimplicioribus quibuſque priſtina ſanctorum patrum [c] ſtatuta panduntur, abominata iam olim à ſede beatiſsimi Petri Apoſtoli, & damnata [d] Priſcilliani hæreſis figmenta [e] cognoſcant.

[c] Inſtituta. Exc.

[d] Priſcillianæ. Exc.

[e] Cognoſcãtur. Exc.

Lectum eſt exemplar fidei, cum capitulis ſuis: quę, ne prolixitatem facerent, his geſtis minimè ſunt inſerta.

Poſt lectionem capitulorum, omnes Epiſcopi dixerunt: [f] Licet horum capitulorũ lectio neceſſaria recenſita ſit, tamẽ euidentiùs, & ſimpliciùs ea, quæ ſunt execrabilia, ita [g] præpoſitis etiam capitulis modò declarentur, vt, qui minùs eſt eruditus, intelligat; & ſic ſub anathematis ſententia exploſa iam

[f] Licet lectio neceſſariè recenſita ſit. Exc.

[g] Poſiti. Exc.

iam olim Priſcilliani erroris figmenta damnentur. Vt quiſquis Clericus, vel Monachus, ſiue Laicus, tale aliquid ſentire adhuc, vel defendere fuerit deprehenſus, tanquàm verè putre membrum continuò de corpore abſcindatur catholicæ Eccleſiæ: [a] ne aut ſocietas eius maculam ſuæ prauitatis rectè credentibus ingerat, aut amplius de permixtione talium, aliquod Orthodoxis reputetur opprobrium.

[a] Ne aut ſocietatis, ſiue prauitatis eius macula à rectè credẽtibus, de permixtione talium, &c. Exc.

Propoſita contra Priſcillianam hæreſem capitula, & relecta continentur hæc.

I Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum non confitetur tres perſonas vnius ſubſtantiæ, & virtutis, ac poteſtatis, ſicut Catholica & Apoſtolica Eccleſia docet, ſed vnam tantùm dicit, & ſolitariam eſſe perſonam; ita vt ipſe ſit Pater, qui Filius, ipſe etiam ſit Paraclêtus Spiritus, ſicut Sabellius, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

ij Si quis extra ſanctam Trinitatem, alia neſcio quæ, diuinitatis nomina introducit; dicens, [b] quòd in ipſa diuinitate ſit Trinitas Trinitatis, ſicut Gnoſtici, & Priſcilliani dixerunt, anathema ſit.

[b] Quòd ipſa diuinitas ſit Trinitas, ſicut. Exc.

iij Si quis filium Dei Dominum noſtrum, antequàm ex Virgine naſceretur, non fuiſſe, ſicut Paulus Samoſatenus, & Photinus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

iiij Si quis Natalem Chriſti, ſecundùm carnem, non benè honorat, ſed honorare ſe ſimulat; ieiunans in eodem die, & in Dominico; quia Chriſtum in "vera" hominis natura natum eſſe non credit, ſicut Cerdon, Marcion, Manichæus, & [c] Priſcillianus, anathema ſit.

" Deeſt in Exc.

[c] Priſcill. dixerunt.

v Si quis animas humanas, vel Angelos, ex Dei credit ſubſtantia extitiſſe, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

vj Si quis animas humanas dicit, priùs in cœleſti habitatione peccaſſe, & pro hoc, in corpora humana, in terram deiectas, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

vij Si quis dicit, diabolum non fuiſſe priùs bonum Angelum à Deo factum, nec Dei opificium fuiſſe naturam eius; ſed dicit, eum "ex chao &" tenebris emerſiſſe; nec aliquem ſui habere auctorem, ſed ipſum [d] eſſe principium, atque ſubſtantiam mali, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerũt, anathema ſit.

" Deſunt in Exc.

[d] à ſe principium. Exc.

viij Si quis credit [e] quia aliquantas in mundo creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempeſtates, & ſiccitates

[e] Quòd. Exc.

tates ipſe diabolus ſua auctoritate faciat, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

ix Si quis animas, & corpora humana [a] fatalibus ſtellis credit adſtringi, ſicut Pagani, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

x Si quis duodecim ſigna, [b] quæ Mathematici obſeruare ſolent, per ſingula animæ vel corporis membra [c] diſpoſita credunt, & nominibus Patriarcharum adſcripta dicunt, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

xj Si quis coniugia humana damnat, & procreationem naſcentium perhorreſcit, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

xij Si quis plaſmationem humani corporis, diaboli dicit eſſe figmentum, & conceptiones in vteris matrum, operibus dicit dæmonum figurari; propter quod & reſurrectionem carnis non credit, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

xiij Si quis dicit creationem vniuerſæ carnis, non opificium Dei, ſed [d] malignorum eſſe Angelorum, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

xiiij Si quis immundos putat cibos carniũ, [e] quos Deus in vſus hominum dedit; & non propter afflictionem [f] corporis, ſed quaſi immunditiam putans, ita abſtineat ab eis, vt nec olera cocta cum carnibus præguſtet, ſicut Manichæus, & Priſcilliãnus dixerunt, anathema ſit.

xv *Concil. Eliber. can. 17. & Concil. Toletan. 15.* Si quis Clericorum [“] vel Monachorum [“] præter matrem, aut germanam, vel thiam, [g] vel proximam ſibi conſanguineam iungantur, alias aliquas adoptiuas fœminas ſecum retinẽt, & cũ ipſis cohabitãt, ſicut Priſcilliani ſecta docuit, anathema ſit.

xvj Si quis quinta feria Paſchali, quæ [h] eſt Cœna Domini, hora legitima, poſt nonam ieiunus in Eccleſia miſſas non tenet; ſed ſecundùm ſectam Priſcilliani, feſtiuitatem ipſius diei, ab hora tertia, per miſſas defũctorũ, ſoluto ieiunio colit, anathema ſit.

xvij Si quis ſcripturas, quas Priſcillianus, ſecũdùm ſuum deprauauit errorem, vel tractatus Dictinij, quos ipſe Dictinius antequam cõuerteretur, ſcripſit, [“] vel quæcumq; hæreticorum ſcripta [“] ſub nomine Patriarcharum, Prophetarum, vel Apoſtolorum [i] ſuo errori conſona [k] confinxerunt, legit, & impia eorum figmenta ſequitur, aut defendit, anathema ſit.

Propoſitis his capitulis, & relectis, Lucretius Epiſcop. dixit: Quoniam

[a] Fatali ſigno. Exc.
[b] In nonnullis M.ſſ. ita eſt: Signa de ſideribus, quæ. Exc.
[c] Diſſipata. Exc.
[d] Malorum. Exc.
[e] Quas. Exc.
[f] Sui corpor. Exc. & C.A.
[“] Deſunt in Exc.
[g] Vel etiam quæ proxima conſanguinitate iunguntur, aliàs. Exc. & C.A.
[h] Vocatur. Exc.
[“] Deſunt in Exc.
[i] & ſuo. Exc.
[k] Confinxit. Exc.

Quoniam [a] ea, quæ à Catholicis [b] abominãda ſunt, & damnanda, manifeſtiùs & apertiùs etiam ignorantibus declarata ſunt, neceſſarium poſt hoc arbitror, ſi veſtræ fraternitati videtur, vt inſtituta nobis ſanctorum Patrum, recenſitis antiquis Canonibus, innoteſcant. Quæ etſi non omnia, certè vel pauca quædam, quæ ad inſtructionem Clericalis diſciplinæ pertinent, relegantur. Omnes Epiſcopi dixerũt: Placet [c] quod dictum eſt, & congrua res eſt, vt quibus fortaſſè per incuriam abolita ſunt Eccleſiaſtica conſtituta, audiant ſanctorũm Canonum regulam, & obſeruent.

Relecti ex codice coram Concilio tam generalium Synodorum Canones, quàm localium.

Poſt quorum lectionem Lucretius Epiſcopus dixit: Ecce ex ipſa Canonum lectione agnoſcat ſancta fraternitas veſtra, non ſolùm in generalibus Concilijs, ſed etiam in localibus congregatos ſimul Sacerdotes, vno conſenſũ, ea quę Eccleſiaſtico conueniebant ordini, ſtatuiſſe, & ſecundùm quod vniuſcuiuſq; rei [d] exhibebat ratio, proſpexiſſe; ſequẽtes ſen- *1. Theſſ. 5. D* tentiam doctrinæ Apoſtolicæ, dicentis: Probate quæ bona ſunt, & tenete. Si ergo placet charitati veſtræ, quia ſunt aliqua Eccleſiaſticæ inſtitutionis obſequia, quæ in huius præſertim extremitate prouinciæ, non per contentionem, quod abſit, ſed magis, ſicut præfati ſumus, [e] per incuriam, aut per ignorantiam variantur, conſtituamus quædam inter nos capitula; vt quæ non vno modo tenentur à nobis, ad vnam [f] omnimodò formulam reuocentur.

Omnes Epiſcopi dixerũt: Neceſſarium, & valdè hoc vtile arbitramur, vt ea quæ apud vnumquemque noſtrûm varia & inordinata conſuetudine retinentur, vnito inter nos, per Dei gratiam, [g] quo per concordiam, celebrentur, officio. Et idcircò ſi quid illud eſt magnum, vel paruum, in [h] quibus variari videmur, ad vnam, ſicut dictum eſt, formulam, præfixis rationabiliter capitulis [i] reuocentur. Præcipuè cum & de cæteris quibuſdam cauſis inſtructionẽ apud nos ſedis Apoſtolicæ habeamus, quæ ad [k] interrogationem, quondam venerandæ memoriæ, prædeceſſoris tui, [l] Profuturi, ab ipſa beatiſſimi Petri cathedra directa eſt.

Lucretius Epiſcopus dixit: Rectè veſtra fraternitas pro auctoritate ſedis Apoſtolicæ [m] reminiſcita eſt: quæ licet eodem tempore innotuerit, quo directa eſt, tamen pro firmitate

[a] Etiam ea. Exc.
[b] Abominata & dãnata. Exc.
[c] Hoc editũ & cõg Exc. Aliàs dictũ.
[d] Expetebat. Exc.
[e] Fiunt per incuriã. Et deeſt: Variãtur in Exc.
[f] Omnino. Exc.
[g] Et concordi celebrentur officio. Exc.
[h] Quo. Exc.
[i] Reuocetur. Exc.
[k] Interrogationes ſuas. Exc.
[l] Profuturi prudentia ab ipſa B. Pet. accepit cathedra. Exc.
[m] Recordata eſt. Exc. terminata eſt C.A.

tate testimonij,& instructione multorum, si vestrę vnanimitati complacet, quia præ manibus est, coram his omnibus relegatur. [a] Legatur.Exc.

Omnes Episcopi dixerunt:Iustum est, vt, quia mentio ipsius auctoritatis est habita, quæ [b] sit eius doctrina,à circunstantibus audiatur. [b] Est.Exc.

Relecta est auctoritas sedis Apostolicæ,ad quondàm Profuturum directa Episcopum, quæ propter prolixitatem his gestis minimè est inserta. Post cuius lectionẽ Lucretius Episcopus dixit:

Manifestiùs patet, Apostolicam nobis opitulari doctrinam: Et ideò sicut fraternitas vestra [c] prædixit, si quid per ignorantiam apud quosdam [d] variũ habeatur,ad vniformem concordiæ regulam, perscriptis inter nos capitulis, [e] adiungatur. [c] Dixit.C.A. [d] Variat.C.A. [e] Adstringatur.C.A.& Exc.

Proposita sunt igitur capitula " & relecta," quæ continent hæc. " Desunt in Exc.

I Placuit omnibus communi consensu, vt vnus atque idem psallendi ordo in Matutinis, vel Vespertinis officijs teneatur; & non diuersæ, ac priuatæ, "neque" monasteriorum consuetudines [f] cum Ecclesiastica regula sint permixtæ. *Dist.20.Placuit omnib⁹, & Concil.Tolet.4.c.2.* " Deest in Exc. [f] Contra Ecclesiasticas regulas sint permistæ. Exc.

ij Item placuit, vt per solennium dierum Vigilias, vel Missas, omnes easdem, & non diuersas lectiones, in Ecclesia legant.

iij Item placuit, vt non aliter Episcopi, & aliter Presbyteri populum,sed vno modo salutent,dicentes: Dominus sit vobiscum,sicut in libro Ruth legitur; & vt respondeatur à populo:Et cum spiritu tuo,sicut & ab ipsis Apostolis traditum omnis retinet Oriens, & non sicut Priscilliana prauitas permutauit. *Ruth.2.A. Vide Petrũ Damianum in libello de Dominus vobiscum.*

iiij Item placuit, vt eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, [g] quem Profuturus quondam huius Metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate suscepit scriptum. [g] Quomodo.Exc.

v Item placuit, vt nullus eum baptizandi ordinem [h] prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarensis Ecclesia, & pro amputanda aliquorum dubietate, prædictus Profuturus Episcopus scriptum sibi, & directum à sede beatissimi Apostoli Petri suscepit. *Iust.p.1.ca. 51.* [h] Prætem.vsu quem Exc.

vj Item placuit, vt conseruato Metropolitani Episcopi primatu,

matu,cæteri Episcoporum, secundùm suæ ordinationis tempus, alius alio sedendi deferat locum.

vij Item placuit, vt de rebus Ecclesiasticis tres æquè fiant portiones;id est Episcopi vna, alia Clericorum, tertia in [a] recuperatione vel in luminarijs Ecclesiæ: de qua parte siue Archipresbyter,siue Archidiaconus, illam administrans, Episcopo faciat rationem. *De hac re diximus Cõcil.16.Tol. c.5. Concil. Tarracon.* [a] Reparatione.Exc. sed in sequenti cõcilio recuperatione etiam legitur.

viij Item placuit,vt nullus Episcopus Clericum alterius ordinare præsumat;sicut & antiqui Canones vetuerunt; nisi fortè signata ipsius Episcopi scripta susceperit. *Vide quæ diximus Cõcil. Tolet. 13.c. 11.*

ix Item placuit,vt quia in aliquantis huius prouinciæ Ecclesijs,Diacones absconsis infra tunicam vtuntur orarijs; ita vt nihil differre à Subdiacono videantur,de cætero superpositò scapulæ(sicut decet) vtantur orario. *De Orario diximus in Concil. Tol. 4.c.18.*

x Item placuit, vt non liceat cuilibet ex Lectoribus,sacra altaris vasa portare;nisi his,qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati. *23.distinct. non liceat cuilibet.*

xj Item placuit,vt Lectores in Ecclesia,in habitu seculari ornati,non psallant, neque granos Gentili ritu dimittant.

xij Item placuit,vt extra psalmos,[b] vel canonicarum scripturarum noui,& veteris testamenti, nihil poëticè compositum in Ecclesia psallatur;sicut & sancti præcipiunt canones. *Hor Augustinus epist. 119. in Donatistis improbat.* [b] Vel,deest in Exc.

xiij Item placuit,vt intra sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis,viris vel mulieribus; nisi tantùm Clericis;sicut & antiquis canonibus statutum est. *Vide not. Concil. Ilerdensis.c.16*

xiiij Item placuit,vt quicunq; in Clero cibo carnium non vtuntur;pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis,vel olera cocta cum carnibus tantùm prægustare cogantur. Quod si contempserint,secundùm quod de"his" talibus sancti Patres antiquitùs statuerunt, necesse est,eos, pro suspicione hęresis huius,officio,excommunicatos,omnibus modis remoueri. " Deest in Exc.

xv Item placuit,vt hi, qui pro hęresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare pręsumat; sicut & antiqua canonum continent statuta; quæ si quis spernit,

xvj voluntariè seipsum [c] alienæ damnationi tradet. *23.q.5.Placuit, vt hi Burch. lib. 19.c.130. Ius. p.10 cap.188. De desperatis habes in Conc.Tol. 16.c.4.& Aliisod. c. 17.* [c] Alienum à cõmunione facit.Exc.

Item placuit, vt hi, qui sibi ipsis, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, vel quolibet modo"violentam" inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur: multi enim sibi hoc per " Deest à Burch. Vel quolibet modo violentiæ.Iuo.

ignorantiam [a] vsurpauerunt. Similiter & de his [b] placuit, qui pro suis sceleribus puniuntur.

[a] Vsurpant. Exc.
[b] Placuit fieri. Exc.

xvij Item placuit, vt Catechumenis sine redemptione baptismi defunctis, simili modo, neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendatur officium: nam & hoc per ignorantiam vsurpatum est.

xviij *Burch. lib. 3. c. 157. Iuo. p. 3. cap. 210.* Item placuit, vt corpora defunctorum nullo modo [c] in basilica sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, deforis, circa murum basilicæ, vsque adeò non abhorret. Nam si firmissimum hoc priuilegium vsque nunc [d] manet ciuitates, vt nullo modo intra ambitus murorum cuiuslibet defuncti corpus [f] humetur, quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reuerentia [g] obtinere.

[c] Intra basilicam sepeliantur. Exc.
[d] Retinent. Exc. Burchardus: Amplius retinent Galliæ ciuitates. Sic Iuo.
[e] Ambitum murorũ ciuitatum cuiuslibet Exc.
[f] Sit humatum. Exc.
[g] Obtineri. Exc.

xix Item placuit, si quis Presbyter, post hoc interdictum, ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altarium cõsecrare, à suo officio deponatur: nam & antiqui [h] hoc canones vetuerunt.

[h] Hoc omninò C.A.

xx *Idem can. 5. affinæ Synodi.* Item placuit, vt ex laico ad gradum Sacerdotij ante nemo veniat, nisi priùs anno integro, in officio [i] Lectorati vel Subdiaconati disciplinam Ecclesiasticam discat; & sic per singulos gradus prædictus ad Sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, vt qui necdum didicit, iam docere præsumat; dum & antiquis hoc Patrum institutionibus interdictum sit.

[i] Lectorum, vel Diaconatus. Exc.

xxj Item placuit, vt si quid ex collatione fidelium, aut per [k] festiuitates martyrum, aut per [l] commemorationem dèfunctorum offertur, apud vnum Clericorum fideliter colligatur, & constituto tempore, aut semel, aut bis in anno, inter omnes Clericos diuidatur: nam non [m] modica ex ipsa inæqualitate [n] discordia generatur, si vnusquisque in sua septimana quod oblatum fuerit, sibi defendat.

[k] Festiuitatẽ. C.A.
[l] Commemorationes. C.A.
[m] Modicæ. Exc.
[n] Discordiæ generantur. Exc.

xxij Item placuit, vt quæcumque præcepta antiquorum Canonum modò in Cõcilio recitata sunt, nullus audeat præterire. Si quis autem quasi contumax trãsgreditur, [o] ille, necesse est, vt de suo degradetur officio.

[o] Illa. Exc.

Relectis capitulis, Lucretius Episcopus dixit: Quia opitulante nobis Domino, ea quæ ad firmitatem Catholicæ, & orthodoxæ fidei, vel quæ ad officium ordinis Ecclesiastici pertinebãt, vnanimi (sicut oportebat) collatione decreuimus, restat nunc, vt ex omnibus his, quæ [p] fidei gratia salubriter

[p] Dei. Exc.

statuta

[a] statuta sunt, propriam vnusquisque nostrûm studeat docere, atque informare diœcesim. Si quis autem ex nobis in parochijs suis, post agnita huius Concilij statuta, aut Clericum, aut Monachum sanæ huic doctrinæ resistẽtem inuenerit, aut in aliquo adhuc Priscillianæ sectæ errore latitare persenserit, & non continuò illum excommunicatum, & anathematizatum [b] ab Ecclesia foras eiecerit; ita vt cum huiusmodi homine, nec cibum aliquis fidelium sumere, nec communicare præsumat; nouerit se is, qui talem receperit, & fraternæ esse excommunicationi obnoxium, & diuinæ procul dubio sententiæ reum.

[a] Instituta. Exc.
[b] De. Exc.

Omnes Episcopi dixerunt: Quæcunque à nobis [c] per Dei gratiam communi consensu decreta sunt, peruigili necesse est, "vt cum omni" solicitudine obseruentur. Quæ vt stabilem placitæ constitutionis obtineant firmitatem, propria vnusquisque his gestis, manu "sua" subscribat. Et pòst Episcoporum subscriptio subsecuta est.

[c] Vnito per Dei grat. conf. Exc.
" Desunt in Exc.
" Deest in Exc.

Lucretius Episcopus subscripsi.
[d] Ildericus Episcopus subscripsi.
Andreas Episcopus subscripsi.
Lucentius Episcopus subscripsi.
Martinus Episcopus subscripsi.
Timotheus Episcopus subscripsi.
Cottus Episcopus subscripsi.
Maliosus Episcopus subscripsi.

[d] Gildericus. Exc.

De subscriptionibus.

Lucretius] *Fuit Episcopus primæ sedis Bracarę Ecclesiæ.*
Andreas] *Fuit Irienſis.*
Lucentius] *Conimbrienſis.*
Martinus] *De ſancto Martino Epiſcopo Dumienſi hæc accipe: Fuit enim Dumienſis monaſterij Epiſcopus, de quo ſic Iſidorus libello de viris Illuſtribus. Martinus Dumienſis monaſterij ſanctiſs. Pontifex, ex Orientis partibus nauigans Gallæciam venit: ibiq; conuerſis ab Arriana impietate ad fidem Catholicam Sueuorum populis, regulam fidei & ſanctæ religionis conſtituit; Eccleſiaſticos informauit, monaſteria condidit, copioſaq; præcepta piæ inſtitutionis compoſuit. Cuius equidem ego ipſe legi librum de differentijs quatuor*

„ tuor virtutum, & aliud volumen epistolarum; in quibus hortatur
„ vitæ emendationem, & conuersationem fidei, orationis instãtiam,
„ eleemosynarum distributionem, & super omnia, cultum virtutum
„ omnium, & pietatem. Floruit regnante Theodomiro, Rege Sueuo-
„ rum, temporibus illis, quibus Iustinianus in republ. & Athanagil-
„ dus in Hispanijs imperium tenuere. De eo etiã. 10. Cõcilio Toleta-
no. Construxit primò Ecclesiam Dumiensem, deinde est Pontifex
Bracar. factus, qui scripsit de differentijs virtutum, ad Mironem, & epistolas varias, & tractatum de castigatione rusticorum: in Compendium contraxit Concilia Orientalia, & Nitigesio Episcopo Lucensi Metropolitano misit.

Cottus] *Empuritanæ Ecclesiæ: vt ex subscriptionibus secunda Synodi Bracarensis constat.*

Notæ in Concilium Bracarense primum.

ANno tertio Ariamiri] *Sic omnes codices MSS. constanter habent, & excus. Verùm historici nostri, Theodomirum non Ariamirum Regem Sueuorum congregasse hoc Concilium affirmant: de cuius mirabili ab errore & impietate Arriana, conuersione agit Gregorius Turonens. lib. 5. cap. 11. & 37. sed existimo, idem esse Ariamirum & Theodomirum. Vasæus aliter: secundum Bracarense, tempore Theodomiri coactum existimat; primum verò anno Theudi tertio. 536. Domini: sed in re dubia editis & omnibus codicibus MSS. demere fidem non ausim.*

Cum Galliciæ] *In prouincia Galliciæ, duos contineri Metropolitas, patet ex secundo Bracar. nimirum Bracarensem, & Lucensem.*

Priscillianæ hæresis contagio] *Damnata fuit hæresis Priscilliani Concilio nationali Hispaniæ: vbi capitula contra eum sunt edita, transmissaq; ad Balconium, Bracaræ Episcopum. De hac re vide Seuerum in historia. Isidorum lib. 5. etymolog. cap. de hæresibus, & quæ diximus supra.*

Dominus vobiscum] *Salutatio hæc Sacerdotalis ad populum, antiquissima est, ab Apostolisq; fluxit; eius meminit S. Dionysius, de Eccles. Hierarc. & Sother. PP. apud Gratianum de consecrat. dist. 1. can. Hoc quoq; & Burchard lib. 3. cap. 34. Iuo p. 2. c. 127. Alcuinus*

Alcuinus lib. de diuinis officijs, cap. de celebratione Missæ, Hugo de Sacramentis. Et Petrus Damianus librum inscripsit: Dominus vobiscum, *qui floruit anno Domini. 1050. Neque in hoc capite reijcitur Pontificalis Episcopalisq; salutatio:* Pax vobis, *quæ antiquissima etiã est, & solis Episcopis tributa: eaq; forma vsi sunt sanctus Iacobus, & Basilius in liturgijs, & D. Ambros. libro de dignitate Sacerdotali. c. 5. & Chrysostomus homil. 3. ad Coloss. sed aduersus Priscilliani figmentum, qui vsum salutandi in Missa permutauit, decernitur, Episcopum posse vti etiam Sacerdotali salutatione: nam in Missis priuatis, & in solennioribus prima vice Episcopus salutat hac forma:* Pax vobis: *postea dicitur:* Dominus vobiscum; *sicuti Sacerdos, quod Priscillianus negabat; affirmans esse:* Pax vobis, *tantùm ab Episcopo dicendum semper, à Sacerdote verò:* Dominus vobiscum.

Cap. 11. Neque granos Gentili ritu demittant] *Excusi, gradus: lego granos, vt est in M.SS. De ijs Isidorus lib. 19. etymolog. cap. 23.*
„ *Nonnullæ etiam gentes, non solum in vestibus, sed & in corpore*
„ *aliqua sibi propria quasi insignia vendicant; vt videmus cirros*
„ *Germanorum, granos & cinnabar Gothorum. Existimo esse genus laicæ vestis, oblongæ. Hodie Gramalla murice tincta Magistrorum Barcinonis insigne est. Apud eosdem populos dicitur etiam Gramalla, genus vestis luctuosæ, pullæ, quæ à Castellanis loba de luto dicitur, cum capirote.*

C. 12. Sancti præcipiunt Canones] *Sic enim Concilio Laodic. cap. 59. statutum est, vt in Ecclesia non legantur, nisi volumina noui & veteris testamenti, nihilq; à plebe editum: & Carthag. 3. cap. 23. &*
„ *47. Sub nomine diuinarum scripturarum nullæ preces, vel orationes*
„ *legantur, nisi sint in Synodo approbatæ, vel à prudentibus tractatæ. Mileuitano cap. 12. legi permittuntur martyrum passiones, cum eorum aniuersariæ dies celebrantur, & Carthag. 3. c. 47. doctorum Orthodoxorum hymni: & Tolet. 4. c. 13.*

C. 13. Antiquis Canonibus] *Sacerdotibus & Leuitis dabatur communio ante altare, Clero in choro, populo extra chorum. Id constat ex Concilio Tolet. 4. cap. 18. Hinc à locorum diuisione vocatur Laica communio, & peregrina, & Sacerdotalis. De quare diximus*
„ *Concil. Ilerd. cap. 16. Laodic. cap. 19. sic legitur: Solis autem mi-*
„ *nistris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.*

Sanctuarium altaris] *Sanctuarium, velum intelligitur, quo distinguebatur locus altaris, & tegebatur, ne omni populo esset conspicuus: hoc constat ex Gregorio in epist. 30. ad Constantiam, Augusti.*

lib.3. Vocatur & Brandeum; ex quo, cum à S. Leone PP. forcipibus incideretur, sanguis effluxit: alibi appellatur velamen.

C. 14. Cibo carnium non vtũtur] *Carnibus vesci noluerunt Eustathiani, eo quòd immundas ducerent: ideoq; in Concilio Gangrensi damnati sunt. De hac re etiam decretum est. 14. Concilij Ancyrani, ijsdem penè verbis. Qui in Clero sunt, Presbyteros, vel Diaconos à carnibus abstinentes, visum est eas attingere; & sic si velint ab eis abstinere: Si autem nolint olera, quæ cum carnibus apponuntur, comedere, & Canoni non cedant, ab ordine cessare.*

C. 16. Qui pro suis sceleribus puniuntur] *Contrarium videtur decernere Concilium Aurelianense. 2. cap. 14 his verbis: Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus; si tamen non ipsi sibi mortem probentur propriis manibus intulisse.*

C. 17. Catechumenis] *Catechumenus is est qui audiens à patribus appellatur: nam de fide, quæ ex auditu est, teste Paulo, instruebatur. August. lib. de fide, & operibus cap. 6. Instituebantur autem Catechumeni ab Episcopo, & Sacerdotibus; Nicol. PP. Tribur. 6. Isidorus lib. 2. de offic. Eccles. cap. 20.*

C. 18. Deforis circa murum] *Idem statuit Concilium Triburiense cap. 17. de Laicis, vt non in Ecclesia, sed in communi cœmeterio seu dormitorio sepeliantur: additur tamen: Nemo enim in Ecclesia sepeliatur; nisi fortè talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo suo corpori defuncto locum acquisiuit. Concilium Maguntinum, cap. 52. excipit Episcopos, Abbates, & dignos Presbyteros. Pelagius. II. sic statuit, vt inter alia eius decreta, legi in lib. M. s. bibliot. D. Laurentij: Item placuit, vt corpora defunctorum nullo modo intra basilicam sepeliantur; sed si necesse est, foris circa murum basilicæ. Hunc morem antiqui Christiani, religiosè seruarunt, vt in capellis, aut in muro ecclesiæ, & non intra ecclesiam humarentur; quãuis essent proceres & Principes viri: vt obseruatum est in multis basilicis Hispaniæ. Nunc verò tanta omnes homines ambitio & fastus cepit, vt lacera corpora, trunci artus, putres formæ, propè Christi Dei veri Sacramentum, adhibitis marmoreis imaginibus superbè collocentur. Superbiam & luxum inanem damnamus, nõ pietatem; modumq; profanis sepulturis adhibendum, suademus. Vide quæ supra notauimus in calce Concilij Valentini.*

In sepeliendis verò sanctorum martyrum corporibus, alia erat ratio & conditio: Nam in illis condiendis, & in templis struendis ad eorum

eorum cultum, effusæ erant impensæ Christianorum; vt auctor est Tertull. in apologet. & Prudentius, & Gregorius Nyssen. in oratione de funere Meletij, & Nazianzenus epist. 18. ad Sophron.

Nam si firmissimum hoc] *Duodecim tabularum lege interdictum erat, intra vrbem mortuos sepeliri: vnde in vijs sepeliebantur Romani.*

C. 19. Chrisma] *Nullus Presbyter chrisma potest conficere; vt statuit Syluester PP. Act. 1. Concil. Rom. c. 5. & 2. Carthagin. c. 3. & 3. Carth. cap. 36. & 1. Tolet. cap. 20. & in epistola Montani ad Theoribium: id enim munus solius Episcopi est. Innocẽ. PP. epist. 5. Estq; Cyprianus auctor, id à Christi Saluatoris Domini nostri facto emanasse, in Opusculo de vnctione chrismatis, & alijs Sacramentis.*

Aut altarium] *Presbyter non debet consecrare altare: nam id etiam Episcopo reseruatum est. Concil. Agathen. c. 43. Vide etiam Cõcil. 2. Hispal. c. 7. De eo etiam Felix PP. IIII. in epist. Decretal. cap. 1. & Concilium Toletanum. 8. c. 7. & Vvormatiense. c. 8.*

C. 21. Semel aut bis] *Hæc diuisio erat oblationum. Idem dicitur. 2. Bracarens. cap. 6. At. 1. Aurelian. cap. 16. dimidia pars assignatur Clero, dimidia Episcopo: & cap. 13. dicitur, tertiam partem esse Episcopi, Clericorum verò duas alteras. Vide decretum Damasi PP. apud Gratian. 10. q. 1. c. Hanc consuetudinem, & Concilio. 4. Tolet. cap. 32.*

CONCILIVM apud Lucum a Theodomiro Principe habitum: Era DC. VII.

TEmpore Sueuorum, sub Era 607. die Calendarum Ianuarij, Theodomirus, Princeps idem Sueuorum, Concilium in ciuitate Luco fieri præcepit; ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diuersis Ecclesiæ causis. Postquam peregerunt quicquid se Concilio ingerebat, direxit idem Rex epistolam suam ad Episcopos, qui ibidem erant congregati, continentem hæc.

Cupio, sanctissimi patres, vt prouida vtilitate decernatis in prouincia Regni nostri; quia in tota Galliciæ regione spatiosæ satis diœceses à paucis Episcopis tenentur; ita vt aliquantæ Ecclesiæ per singulos annos vix possint à suo Episcopo visitari; insuper tantæ prouinciæ vnus tantummodo Metropolitanus Episcopus est, & de extremis quibusq; parochijs longum est, singulis annis ad Concilium conuenire.

Dum hanc epistolam Episcopi legerunt, elegerunt in Synodo, vt Sedes Lucensis esset Metropolitana, sicut & Bracara: quia ibi erat terminus de confinitimis Episcopis, & ad ipsum locũ Lucensem grandis semper erat coniunctio Sueuorum: etiam in ipso Concilio alias sedes elegerunt, vbi Episcopi ordinarentur. Sicq; post hæc pro vnaquaque cathedra diœceses & parochias diuiserunt; ne inter Episcopos contentio aliquatenus fieret; id est:

Ad cathedram Bracarensis Ecclesiæ, quæ in vicino sunt, Centumcellas, Coetos, Lenetos, Aquaste, Milia, Ciliolis ad postam, Ailio, Carandonis, Tauis, Ciliotao, Getanio, Oculis, Cerecis, Petroneto, Equirie ad Saltum: item pagi, Pannonias, Ledera, Vergancia, Astiastico, Tureco, Cuneco, Cherobio, Berese, Palanticio, Celo, Supelegio, & Senesquio.

Ad

Ad sedem Portugalensem in Castronouo Ecclesias quæ in vicino sunt, Villanoua, Betaonia, Visea, Mentuno, Torebia, Baubaste, Benzoaste, Lumbo, Nescis, Flapolet, Curmiano, Caguesto, Leporeto, Melga, Tangobia, Villagomedea, Tauuase: Item pagi, Labrencio, Aliobio, Vallacia, Truluco, Cepis, Flandolas, & Palentiaca. II.

Ad Lameco, Lamecum, Tuentica, Atauoca, Cantabiano, Omnia, & Camianos. III.

Ad Conimbriensem, Conebrei, Eminio, Lutbine, Insula, Antunane, & Portucale Castrum antiquum. IV.

3. 5. & 6. Concilijs Toletanis subscribit seruꝰ Dei Episcopus Caliabriẽ sis.

Familia seruorũ] Sic vocat monasterium Dumiense. In Itacio Ouetensi est. Ad sedem Dumiensem familia Regia

Ad Vesense, Veseo, Rodomiro, Submontio, Subverbeno, Cosonia, Ouellione, Totela, & Caliabrica, quæ apud Gothos postea sedes fuit. V.

Ad Dumio familia seruorum. VI.

Ad Egitanensem, tota Egitania, Mene, Cipio, & Francos. VII.

Ad Lucensem, Luco ciuitas cum adiacentia sua, quam tenent Comites. XI. vna cum Cairoga, Lemos, & Cauarcos. VIII.

Ad Auriensem, Palla, Auna, Verugio, Bebalos, Ceporos, Tennes, Pinca, Sassauio, Verecanoe, Senabia, & Calapages maiores. IX.

Ad Asturiensem, Astorica, Legio, Bergido, Petra, Speranti, Comanea, Ventosa, Maurellos superiorum, & inferiorum, Senuire, Francelloe, & Pesicoe. X.

Ad Iriensem Mortacio, Salinense, Centenoe, Celonoe, Mediense, Pestamarcos. XI.

Ad Tudensem ecclesias in vicino, Turedo, Tabolela, Locoparre, Aureas, Tabulela, Lõgetude, Carisiano, Martiliana, Turonio, Celessantes, Turuea. Item pagi, Aunone, Sacria, Erbilone, Gauda, Obinia, & Cortese. XII.

Ad Sedem Britonnorum, Ecclesiæ, quæ sunt intro Britõnes, vnà cum monasterio Maximi: & quæ in Asturijs sunt. XIII.

Notæ.

Notæ.

A Theodomiro.] *Is fuit septimus Rex Sueuorum, qui in Gallœcia imperium obtinuit, hoc ordine: Hermericus, Rechila, Rechiarius, Maldra, Frumarius, Remismundus, qui hæresi infectus est cum vniuersa Sueuorum gente; & eadem labes per ferè annos centum est propagata, vsque ad Theodomirum, siue Ariamirum, catholicum & optimum Principem, qui totam gentem S. Martini Episcopi Dumiensis, postea Bracarensis, studio & labore ad veram sinceramq; Ecclesiæ Catholicæ fidem reduxit: resq; Ecclesiasticæ, institutaq; iam ferè antiquata, mirum in modum amplificata, auctaq; sunt. Idem indixit hoc Concilium Lucense: ad quod, & ad Nitigesium Lucensem S. Martinus Dumiensis trãsmisit opusculum Orientalium Conciliorum, quod magno studio in compendium reduxerat.*

De hoc Concilio Lucensi sic scribit Ioannes Vasæus, libro chronicorum Hispaniæ, tomo posteriori, anno Domini, 564.

„ *Hoc Concilium Lucense circa hunc annum celebratum est, Calen-*
„ *dis Ianuarijs, sub Theodomiro Rege Sueuorum; sub quo & Bra-*
„ *carense, ad confirmandam fidem Catholicam, & cõstituendum Ec-*
„ *clesiæ statutum. In eo Concilio Ecclesiæ Bracarensi Metropolitanæ*
„ *& alijs Galliciæ Ecclesijs cathedralibus sui cuique fines assignati*
„ *sunt, quos ne excederent. Ex archiuio Ecclesiæ Bracarensis; vbi pro*
„ *Nigesio Lucensi Episcopo, legitur Netigio. Meminit huius rei Lu-*
„ *cas Tudensis in Rege Vvãba, & dicit, Adaulphum Episcopum Le-*
„ *gionensem huic interfuisse Concilio. Hæc ex annalibus Vasæi.*

Ego verò accepi hoc Lucense Concilium, à D. Ioanne Ruizio Episcopo meritissimo Lucensi, studio sapientiæ & religione claro, qui illud mihi rescripsit, se descripsisse, ex C. M. scripto Ecclesiæ Lucensis perantiquo.

„ *Hæreo in exordio Concilij, an legendum sit: Tempore Sueuorum*
„ *sub Era 600. septimo die Calendarum, an: sub Era 607. die Calẽ-*
„ *darum Ianuarij: & quamuis mihi prior lectio magis placeat, tamẽ*
posteriorem, propter auctoritatem Ambrosij Mori, & Ioannis Vasæi, sequor.

Ponuntur in hoc Concilio XIII. sedes prouinciæ Gallœciæ: Bracara prima sedes, Portucal, Lameco, Conimbrica, Veseo, Dumio, Egitania, Luco prima sedes, Auria, Asturia, Iria, Tude, Britona.

Oppor-

Opportunus hic se offert locus, ad differẽdum de diuisione sedium Episcopatuũ Hispaniæ; de qua multa scripta sunt ab historicis nostris: & in re ita obscura, & ferè iam antiquata, nihil cõsultiùs faciendum existimaui, quàm ipsos fontes veteres & reconditos, ex quibus illi rem hanc hauserunt, emendatos & puros edere; vt ex libris M. SS. Ecclesiæ Toletanæ, & D. Laurentij correctioribus, & vetustioribus, elicere potui; & ex Codice Ecclesiæ Ouetensis, qui inscribitur Itacius.

Est in bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ processus quidam, & acta in causa Ecclesiæ Valentinæ: nam quàm primum expugnatur à Iacobo Aragonum Rege, strenuo Maurorum domitore, & in deditionem venit, Primas Toletanus ad suam iurisdictionẽ iure antiquo pertinere dicebat. In quibus actis hæc habentur.

Cæsar Constantinus Imperij sui IIII. anno, cum esset in Hispania, conuocatis eius Episcopis, totam prouinciam in sex Archiepiscopatus partitus est, decreuitque omnes peculiaribus diœcesibus & finibus contineri.

Prima sedes est Narbo. II. Tarraco. III. Bracara. IIII. est Spalis. V. Emerita. VI. Toletum, quæ habet sibi subdita hæc opida: Oretum, hoc est çalana; Baecia, hoc est Baeça; Mentesa, hoc est Iaen; Acci, hoc est Guadix; Vrgi, hoc est Almeria; Bagastri, hoc est Albarracin, aut Biluestre; Illici, hoc est Elche; Setabis, hoc est Xatiua; Denia, Valẽcia, Valeria propè Quoncam; Secobria, id est Sogorbe; Arcobrica, hoc est Arcos; Complutum, hoc est Guadalaxara, siue Alcala; Segoncia, hoc est Siguença; Oxoma, hoc est Osma; Secobia, hoc est Segouia; & Palencia.

Et infra. Postmodùm quatuor libros Arabicos in iudicio nobis exibitos inspeximus, & fecimus legi in libris illis per vnum Iudæum & alium Sarracenum: & ipsi legentes in dictis libris, scilicet in libro Rasis, qui multos libros fecerat de Physica, vt Sarracenus dicebat; & in libro Abiba Cacahabi, qui peritus fuerat in lege eorum; & in duobus alijs libris, quorum auctores non erant; dixerunt nobis, quòd in dictis libris continebatur, quòd inter sex diuisiones dictas, factas à Constantino Imperatore in Hispania, erat ciuitas Valentia sub ciuitate Toleto: *Hæc ibi.*

In Codice Hispalensi Diui Laurentij, qui anno Domini 962. *scriptus est, sic inuenio.*

Diuisio

CONCILIVM
Diuiſio prouinciarum Hiſpaniæ, & earum ſedium

PROVINCIA GALLECIÆ.

BRACHARA Metropolis.
- Portucale.
- Conimbria.
- Eguitania.
- Veſeo.
- Lameco.
- Vetica.
- Dumio.
- Aurienſe.
- Tude.
- Luco.
- Iria.
- Britona.
- Aſtorica.

PROVINCIA GALLIÆ.

NARBONA Metropolis.
- Caucoliberi.
- Carchaſona.
- Biterris.
- Agata.
- Luteba.
- Magalona.
- Nemis.
- Enemaſo.
- Elena.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

EMERITA Metropolis.
- Auela.
- Salmantica.
- Elbora.
- Caurio.
- Exonoba.
- Oliſibona.

PROVINCIA CARTHAGINIS.

TOLETO Metropolis.
- Compluto.
- Segontia.
- Oxoma.
- Palentia.
- Valeria.
- Oreto.
- Valentia.
- Dianio.
- Setabi.
- Carthago.
- Baſti.
- Menteſa.
- Acci.
- Biacia.

PROVIN-

PROVINCIA BETICÆ.

SPALIS Metropolis.
- Italica.
- Elipa.
- Aſtigis.
- Corduba.
- Egabro.
- Eliberi.
- Malacha.
- Aſidona.

PROVINCIA TARRACONENSIS.

TARRACONA Metropolis.
- Dertoſa.
- Cæſarauguſta.
- Tyraſona.
- Calagurris.
- Auca.
- Pampilona.
- Oſca.
- Elerda.
- Barcinona.
- Egara.
- Auſona.
- Gerunda.
- Impurias.
- Orgello.

IN Concilio Emeritenſi, Canone. 8. dicitur Receſſuinthum Regem, prouincia Luſitaniæ terminos Epiſcopis & Parochis diuiſiſſe, & iuxta priſcorum Canonum ſententias in antiquam formam reduxiſſe. Ibiq; Egitania ad prouinciam Luſitaniæ eſt attributa.

In C. M. S. literis Gothicis, Eccleſiæ Ouetenſis, in principio ſic ſcriptum eſt.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI Ieſu Chriſti, incipit numerus ſedium Hiſpanienſium: & vniuſcuiuſq; prouinciæ ſedes ſuo Metropolitano ſubſcriptæ, vſque in Rhodanum amnem, ideſt:

METROPOLI TOLETO SVBDITÆ.

- Oreto.
- Beatia.
- Menteſa.
- Acci.
- Baſti.
- Vrgi.
- Bagaſtri.
- Illici.
- Setabis.
- Dianium.
- Valeria.

Valeria.
Valentia.
Secobriga.
Arcabrica.
Compluto.
Segontia.
Oxoma.
Secobia.
Palentia.

Sub vno XX.

METROPOLI SPALI SVBDITÆ.

Italica.
Asidona.
Elepla.
Malaga.
Elberris.
Astigi.
Corduba.
Egabro.
Tuccis.

Sub vno X.

MERITÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Merita.
Pace.
Olixibona.
Exonoba.
Egitania.
Conimbria.
Viseo.
Lamego.
Caliabria.
Cauria.
Elbora.
Abela.
Salmantica.
Numãtia.i.çamora

Sub vno XIII.

BRACARÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Bracara.
Dumio.
Portucale.
Tude.
Auria,
Iria.
Lugo.
Britonia.
Astorica.

Sub vno IX.

TARRACONÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Tarracona.
Barcinona.
Egara.
Gerunda.
Empurias.

Empurias.
Ausona.
Vrgello.
Lerita.
Ictosa.
Tortosa.
Cæsaraugusta.
Osca.
Pampilona.
Calaforra.
Tirasona.
Auca.

Sub vno XV.

NARBONA METROPOLIS.

Narbona.
Beterris.
Agatha.
Magalona.
Nemauso.
Luteba.
Carcasona.
Tolosa.
Elna.

Sub vno IX.

Et sub vno sedes Hispanienses, absque Prouincia Tingitania vsque ad mare Oceani, qui eas circundat, sedes Lxxxij. exceptis Legione,& Oueto, quæ nulli vnquàm Metropoli fuerunt subditæ.

Diuisio terminorum Diœcesium, & Parochiarum Hispaniæ à Vvamba rege facta: ex libris M. SS. Ecclesiæ Toletanæ,& Ecclesiæ Ouetensis, cuius titulus est Itacius; in quo historia Regum Vandolorum & Alanorum in Gallœcia, & posteà Suevorum, & demùm Gothorum scribitur.

Era DCC.IIII. post Recceſuindum Vvamba Rex Gothorum regnum nouẽ annos obtinuit. Hic Toleto ea hora, qua vnctus est in Regem, cum quadam euaporatione visa est apis à cunctis, qui aderant, ex capite eius exire,&ad cœlos volare. Hoc signum factum est à Domino, vt futuras victorias nunciaret de inimicis per eum,& dulcedinem pacis, quam habuit erga suos. Astures & Vascones in finibus Cantabriæ crebrò rebellãtes edomuit, & suo imperio subiugauit: ciuitatem, quæ Cartua vocabatur,& Pampilonẽ ampliauit, quam Vvambæ Lunã vocauit: Prouinciã quoq; Galliæ, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantẽ, multis agminibus Francorum interceptis, subiugauit, & Paulum perfidum, Galliæ tyrannum cepit, eiq; oculos euellere præcepit: & ad vrbem Toletanã cum triumpho magno reuersus, discordesq; Pon-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tifices,eò quòd alij aliorum parochias inuadebant,ad concordiam ſtuduit reuocare. Fecit & chronicas regum priorum coram ſe legere:vt faciliùs poſſet terminos parochiarum diuidere, ſicut antiquitas denotaret,& exigeret iuris cenſura, & iura propria quælibet Eccleſia poſſideret: ſicut ſubiecta denotat ſcriptura.

CONCEDIMVS & cõfirmamus,quod,ſicut Gundericus,Geſericus,Hunericus,Gũtamundus,Iſoris,& Guimel, Reges Vandalorũ ciuitatẽ Lucum ſucceſsiuè dotauerunt,teneat pacificè,& quietè terminos, qui inferiùs ſubſcribẽtur:

Itacius de Luco Auſtriũ intelligit.

Totas Aſturias per Pyrenæos mõtes, & per flumen magnum Oue,& per totum litus maris Oceani vſq; Biſcaiam, per Summumroſtrũ, & per Summumcabrium,per portas de Sancta Agatha, per Poçaſalem, per Limbam de Folios, vnà cum campo Erbolio, Gordon vſque ad illam arborem de Quadros,per Riuulum de Humana. Lunã, Vandabiam, vſq; ad Pyrenæos montes, Coyanzam Villam, Quexidam, per Coniaquelã, Montoſam vſq; ad flumen Vrbetũ in Gallecia, Suernã,Vallem longã, Verã, Flamoſam, totã Sarriam, Paramũ vſq; ad flumen Mineum. Totã Lemos, Vinyſo,Veroſmo,& Semmanorũ,&Froiam vſq; ad flumẽ Silũ. Totam Lumiam,cum Eccleſijs de Petraio,quę ædificatę ſunt,velfuerint,inter Arnoyum flumẽ & Silũ. A termino montis Buron,& per aquam Zore,vſq; in fundũ Arnoyi, & per ipſum [a] diſceſſum vſq; in flumen Mineum,Iueza vſq; Portelam de Vanati,& Eccleſias de Sallaz,inter Arnoyum & Silum,cum Eccleſijs de Barcoſo,Caſtellã,Cunſancã,Barnãtes,& Auion, Aſinam, Carabam, Amancam, ſicut dictam Eccleſiam Lucenſem Reges Vandali dotauerunt.[b]

[a] Diſcurſum. Itacius.

[b] Itacius addit: Et dixerũt omnes: Placet placet nobis omnibus.

Legio,quam condiderunt Romanę Legiones, quę antiquitùs Flos fuit vocata,&per Romanum Papam gaudet perpetua libertate,& * extat ſedes regia, atq; alicui Metropoli nunquàm fuit ſubdita, teneat per ſuosterminos antiquos, ſicut eam dotauerunt Hermericus, Rechila, Recciarius,Maldra, Frumarius,Remiſmundus,Theodomundus Sueuorum Reges,& Theodomirus.

Legio teneat,per Pyreneos mõtes,& per Pennã rubeam, vna cum Medialeuaca,Ceruera, Petras nigras. Anion vſque ad flumen Carrionem,per villã Sernam, per Riuulumſiccũ, vſque ad villam Ardegam. Per Ceresinos,vſque in Caſtrum Pepi.

Pepi. Per villam Manam vſque in arborem de Quadros.

[a] Supra Fines terræ Galliciæ,tria Caſtella, Turtures, Datineus, Caſtellatum,& Nauiam. [a] Infra,Itacius.

Hanc Hiſtoria generalis Hiſpaniæ vocat Lucenſem.

Legio ciuitas Sacerdotalis,& regia,& Lucus,quam Vvandali ædificauerunt in Aſturijs,teneant,per ſuos terminos antiquos,ſicut eis diuiſit Rex Theodomirus. Hæ nulli ſubdantur Archiepiſcopo vel Primati.

Sedes etiã Portucaliæ permanet in ſua diuiſione,ſicut eis diuiſit Rex Theodomirus cũ his, etiã quę nos eis adiecimus.

BRACARA Metropolis teneat Centũcellas, Gẽtis millia, Laineto, Giliolis, Adoneſte, Aportis, Aylo, Ceutendonis, Laubis, Cilioto, Letania, Ceresis, Petroneyo, Equiſis ad ſaltum: item pagi, Panoias, Leta, Bregantia, Aſtiatigo, Tarego, Aunego, Metrobio, Bereſe, Palãtuſico, Celo,& Senequumio, ſub vno XXX.

In diuiſione Theodomiri ſuprà dicitur: Ad Dumio familiæ ſeruorũ, quã hic vocat regiam; intellige de monachis, qui Deo ſeruiũt: & ei ſeruire regnare eſt.

Ad ſedem Dumenſem familia regia.

Egitamẽſis teneat totã Egitaniã, Mene, Cipio,& Frãcos.

Portugalenſis teneat in Caſtronouo Eccleſias, quæ in vicino ſunt; ſcilicet, Villanoua Betaonia, Veſca, Menturio, Torebia, Bramaſte, Pongoaſte, Lumbo, Neſtis, Napoli, Curmano, Magneto, Leporeto, Melga, Tangobria, Villagomedi, Tanuarta. Item pagi, Lambrencio, Aliobrio, Valericia, Turlango, Ceris,& Mendolis,& Palencia. Sub vno XXV.

Lamecum teneat ipſum Lamegum, Tuencia, Arauca, Cantabriana, Omnia,& Ceminus. Sub vno. VI.

Conimbrienſis ſedes teneat ipſam Conimbriam, Eminio, Selio, Bime, Inſula Aſtrucione, & Portugaliæ Caſtrum antiquum. Sub vno VII.

Idem ſupra in Concilio Lucenſi.

Veſenſis teneat ipſum Veſeo, Rodomiro, Submoncia, Suberbeno, Oſania, Ouelione, Tutella, Goleia,& [b] Caliabria, quę apud Gothos poſteà ſedes fuit. Sub vno VII. [b] Caliabrica, Itacius.

Irienſis teneat ipſam Iriam: de Iſſum vſq; Cuſancaro,& de Caldas [c] de Rege vſque in oram maris Oceani. [c] In alijs, de Caldes de xre.

Lucenſis teneat ipſam ciuitatem cum adiacentibus ſuis, cum Cantoquia, Somes, Carabarcos, Montenigro, Parraga, Latra, [d] Azamana, Segios, Triauada, Pogonti, Saluatera, Mõterroſo, Doira, Deça, Colea. Sub vno XVI. [d] Azumara, Italius.

Aurienſis teneat Veſugio, Ruuale, Teporos, Sediſos, Pincia, Caſauio, Verenganos, Sanabria,& Calabazas maiores. Sub vno X.

Astoricensis teneat ipsam Astoricã, Legionẽ super Vrbico, Beriso, Petra speranti, Antiribis, Caldelas, Marellos superiorem & inferiorem, Senure, Frogelos, & Pericos, sub vno. XI.

Britonacensis teneat Ecclesias quæ in vicino sunt intro Britones, vnà cum monasterio Maximi vsque in flumine Quæ.

Tudẽsis teneat ipsam Tudẽ cum Ecclesijs quæ in vicino sunt, Torelo, Torobera, Ludo, Patre, Agnoue, Sagria, Erbilione, Aureas, Langetue, Carasino, Toruca. Item pagi, Cauda, Ouinia, & Cartasse, sub vno. XV.

TOLETO METROPOLI SVBIAceant hæ sedes.

Oretũ hæc teneat: de Galla vsque [a] Eciga: de Betra vsque Campaniam. [a] Pinta, in Itacio.

Beatia.

Mentesa, hæc teneat: de Eciga vsque Securam: de Lila vsq; Pulixena.

Acci hęc teneat: de Secura vsque Montaneam: de Arcatel vsque Carachuel.

Basti hęc teneat: de Montanea vsque Egestam: de Rauca vsque [b] Fusitam. [b] Rusitam Itacius.

Vrgi hæc teneat: de Egesta vsq; Carthaginem: de Gastri, vsque Mundam.

Bigastrum hæc teneat: de Pugilla vsque Nisdomiã, de Serta vsque [c] in Babam. [c] Lumbam Itacius.

Illici hęc teneat: per terminos Bagastri & Setabis, & Denia.

Setabis hæc teneat: de Custo vsque ad Moletam: de Togola vsque ad Intam.

Denia hæc teneat: de Sosa vsq; in Intã: de Silua, vsque Gil.

Valẽtia teneat de Silua vsq; Musuetũ: de mari vsq; Alpõt.

Valeria hæc teneat: de Alpont, vsque in Terrabelam: de Stizerola vsque Ninar.

Secobrica hæc teneat: de Tarabella vsque Obuiam, de Toga vsque Brecam.

Arcabrica hæc teneat: de Alcõt vsque ad Obuiam, de Mora vsque [d] Bastram. [d] Lustriam Itacius.

Complutum hæc teneat: de Alcõt vsque ad cortem, de Gusia vsque ad Costem.

Segontia hæc teneat: de Coste vsque Fuscam: de Godol vsque Pinam.

Oxoma

Oxoma hæc teneat: de Fusca vsq; Arlanzon, quomodò currit in camino sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum, de Garafe vsque Hermitas.

Secobia hæc teneat: de [a] Almet vsque Mambellã: de Montel vsque Vasodoto. [a] Alhomet.

Palentia hæc teneat: de Mambella vsque Caltam: de Valbona vsque Fortosam. ✶

✶ In Itacio est: Hæ sũt sedes XX. diuisæ Episcopales de Tolcto à mari vsq; in caminum S. Petri, qui vadit ad S. Iacobum.

TARRACONENSI METROPOLI subiaceant hæ sedes.

Barcinona hæc teneat: De Mina vsque Pagellam: de Vsa vsque Bordel. [b] Exara, Itacius.

Egara[b] hæc teneat: de Bordel vsque Paladera: de Montesa vsque Portellam.

Gerunda hæc teneat: de Palada vsque Iustemate: de Alosa vsque Pinnas.

Empuriæ hæc teneant: de Iustamate vsq; Bercam: de Ventosa vsque Giluam.

Ausona hæc teneat: de Borga vsque Auratam: de Bulga vsque Mentiam.

Vrgela hæc teneat: de Aurata vsque Nasonam: de Murela vsque Valam.

Lerita hæc teneat: de Nasona vsque ad fontem Salam: de Lora vsque Matam.

Ictosa hæc teneat: de Font Salla vsque Portellam: de Morale vsque Tormelam.

Tortosa hęc teneat: de Portella vsque Deniam: de Tormoga vsque Catenam.

Cæsaraugusta hæc teneat: de [c] Moouia vsque Splanam: de Ribas montes vsque Gordoto. [c] De Denia, Itacius.

Osca hæc teneat: de Splana vsque Cobello, de Speflem vsque Riberam.

Pampilona hæc teneat: de Cobello vsque Mustelam: de Lotica vsque Tallam: de Mustela vsque Nampiam: de Sparga vsque Ostrual.

Calaforra hæc teneat: de Nampia vsque Spargam: de Mustela vsque Lacalam.

Tirasona hęc teneat: de Sparga vsque Platenam: de Altomonte vsque Millesam.

Auca hęc teneat: de Planta vsque Amayam: de Villainferno vsque Pedem Moram.

Insulæ Baleares, Maioricam, Minoricam Formenteram, Vseticam.

SPALI METROPOLITANÆ SVBiaceant hæ sedes.

Italica hæc teneat: de Vlea vsque Busam: de Asa vsque Iamolam.

Asidona hæc teneat: de Busa vsq; ad Senã: de Lotesa vsque viamlatam.

Elepla hæc teneat: de Sena vsque Datam: de Abisa vsque Cortesam.

Malaca hæc teneat: de Data vsque Malexcam: de Temia vsque sedes campo.

[a] Eliberis hæc teneat: de Maleoca vsque Sotellam: de Almica vsque Sedille. [a] Elberri, Itacium.

Maleoca, pro mala loca forte hodie, Malagon.

Astigi hæc teneat: de Sotella vsque Parietẽ: de Luca vsque Raucam.

Corduba hæc teneat: de Pariete vsq; ad Vbetam: de la Galla vsque Ranam

Egabro teneat: de Vbeta vsque ad Malam Sayam: de Gasta vsque Suetam.

Tucci hæc teneat: de Mala saya vsque à Balagar: de Gigara vsque Calonam.

BRACARÆ METROPOLI SUBIAceant hæ sedes

Dumio hæc teneat: de Duma vsque Albiam: de Rianteca vsque Adasam.

Portucale hæc teneat: de Ibdia vsque Losolam: de Olmos vsque Solam.

Tude hæc teneat: de Losola vsque Lagunam, de Mõte albo vsque Fetosam.

Auria hæc teneat: de Cusanca vsque Silum, de Vereganos, vsque Calabaças maiores.

Iria hæc teneat: de Iso vsque Cusacam [b]: de Caldas de ære vsque in oram maris Oceani. [b] De Caldas de regem Itacium.

Luco hæc teneat: de Laguna vsque Bussam: de Monte soto vsque Quintanam.

Britonia: de Bussa vsque Torrentes, de Octoba vsque Tobellam & vsque ad Ouem.

Astori-

Astorica hæc teneat per oram vallis Carcer, & per fluuios, Humaria scilicet, & Vbigo, per Berco & Tauara.

EMERITÆ METROPOLI SVBIAceant hæ sedes.

Pace hæc teneat: de Balagar vsque ad Crocam, ad Montẽ de Olla vsque Marabal.

Olisibona hæc teneat: de Darca, vsque Ambiam: de Olla vsque Matam.

Elbora hæc teneat: de Sotobra vsque Petram: de Rucella vsque Paratam.

[a] Exonoba hæc teneat: de Ambia, vsque Salam; de ipsa vsque Turrem. [a] Oxonoba.

Egeditania hęc teneat: de Sala vsque Nauam: de Sena vsque Muriellam.

Conimbria hęc teneat: de Naua vsque Bergam: de Torrente vsque Loram.

Veseum hęc teneat: de Borga vsque Sortam: de Bonella vsque Ventosam.

Lamecum hæc teneat: de Sorta vsque Petram: de Tara vsque Ortosam.

Caliabria hęc teneat: de Sorta vsq; Albeniã: de Soto vsq; Farã.

Salmantica hęc teneat: de Albenia vsque Sotobram: de Russa, vsque Siberam.

Numantia hęc teneat: de Peñagodisse vsque ad Tormem super illos Balneos: de Valle de Rege vsque Doriñ. De Villalalle vsque Oterum de Fumus; secus Riuulum siccum, vsque Breto: de Tauara vsque Dorium.

Abula hęc teneat: de Petra vsque Villam: de Viasto vsque Torrero.

Cauria hęc teneat: de Villa [b] vsque Tagum, de Asa vsque Pumar. [b] Vsque Doriũ Itacium.

NARBONÆ METROPOLI SVBIAceant hæ sedes.

Beterris hęc teneat: de Staleth vsq; Barcinona: de Macai vsq; Ribafora.

Agatha hęc teneat: de Nusa vsque Riberã: de Gallar vsque Mirlam.

Magalona hæc teneat: de Nusa vsque Ribogar, de Castello millia vsque Angoram.

Nemauso

Nemauſo hæc teneat: de Buſa vſque Angoram, de Caſtello vſque Sambiam.

Luteba hęc teneat: de Samba vſq; Rabaual, de Anges vſque montem Rufum.

Carcaſona hæc teneat: de Monte Rufo, vſque Angeram, de Angoſa, vſque montaña.

Elna hæc teneat: de Angera vſque Roſinolam, de Latero ſa vſque Lamuſam.

Hæ ſunt ſedes harum duarum Hiſpaniarum octoginta, ſub dominio Gothorum, tam Archiepiſcopales quàm Epiſcopales, perquas nobis miniſtratur verbum Dei, quæ à Romano Pontifice accipiunt communionem catholicæ veritatis; vt ſecundùm traditionem & Doctrinam Sanctorum patrum, animas ſibi comiſſas valeant gubernare. Hęc igitur noſtra inſtitutio, quę aſſenſu omnium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum dictarum ſedium, auctore Deo, facta eſt, firma permaneat in ęternum. Hęc omnia ſupra ſcripta legit glorioſus Rex Vvamba in Cõcilio Toletano, vbi omnes Archiepiſcopi & Epiſcopi conuenerant; quę ſubſcriptione omniũ confirmata ſunt, Quiriaco Toletano Archiepiſcopo primatię dignitate, & fide catholica conſiſtente.

Statutum eſt prętерea in dicto Concilio, vt omnes Clerici viuerent ſecundùm regulam ſanctiſsimi patris Iſidori, prout cõtinetur in libro eiuſdem de honeſtate clericorum. Et quicumque Archiepiſcopus, Epiſcopus, Abbas clauſtralis, vel ſecularis, pro dignitate, vel ordine, aut aliquo Eccleſiaſtico beneficio, minam daret regi, ſiue aliquę alię perſonę, ille ex communicatione perpetui anathematis innodetur.

Erat vlteriùs ſcriptum in dicto codice. M. S.

DIVISIO Prouinciarum ſecundùm Plinium lib. III. cap. III. Hiſpanię citerioris: & diuiditur in. VII. Conuentus: Primus Carthaginenſis, ſecũdus Tarraconẽſis, tertius Cęſarauguſtanus, quartus Clunienſis, quintus Aſturienſis, ſextus Lucenſis, ſeptimus Braçarenſis.

In Carthaginenſi cõueniunt populi. XLII. exceptis inſularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenſes, & Libiſoſona cognomine Foroauguſtana: quibus duobus ius Italię datum. Ex colonia Salarienſi Oppidani, Latij veteris Caſtalorienſes qui Cæſari venales appellantur. Setabitani qui Auguſtani. Valerienſes; Stipendiariorũ celeberrimi. Babarrẽſes, Baſtitani

Plinius. c. 3. lib. 3. ſtitani, Conſaburenſes, Dianenſes, Celeſtani, Iloricitani, Laminitani, Menteſani, qui & Oritani, Mẽtiſani, qui & Baſtriali, Oretani qui & germani cognominantur, caputque Celtiberiæ, Segobrienſes, Carpetani, Toletani Tago flumini impoſiti, dein Beacienſes & Vrgilienſes. *Baſtuli. Exc.*

DIVISIO Prouinciarum ſecundum Imperatorẽ, hoc modo: Cęſar Conſtantinus anno. 4. Imperij ſui, ſex Archiepiſcopos, vt diuiderent Hiſpaniam in ſexpartes ſeu prouintias iuſsit, ita quòd vnuſquiſque haberet terminos ſuos, quos nullo modo quis excedere attentaret.

NARBONAE ſubſint, Piteus, Toloſa, Cazlora, Albi, Magalona, Nemis, Carcaſona.

BRACARAE ſubſint, Dumia, Portucal, Tude, Auria, Iria, Luco, Britona, Aſtorica.

TARRACONAE Barcinona, Egara, Gerunda, Empuriæ, Auſona, Lerita, Ictoſa, Tortoſa, Cęſarauguſta, Oſca, Pampilona, Calaforra, Tyraſona, Auca.

TOLETO ſubſint, Secobia, Arcabrica, Segoncia, Valentia, Vrgi, Bagaſtri, Diania, Segorue, Complutum, Oxoma, Valeria, Oretum, Satiua, Beacia, Illici, Mẽteſa, Acci, Baſta, Palencia.

MERIDAE ſubſint, Pace, Oxonoba, Oliſipona, Egitania, Caliabria, Lamego, Viſeo, Salmantica, Coria, Elbora, Abela, Numantia.

SPALI ſubſint, Italica, Aſidona, Elepa, Malaga, Elberris Aſtigi, Corduba, Egabro, Tucci.

DIVISIO PROVINCIARVM HISPAniarum ſecundũ Regẽ Vvambã, factam tẽpore Quirici Primatis & Archiepiſcopi Toletani. Cũ inter Prælatos Hiſpaniarũ magna fuiſſet exorta diſcordia, eo quòd vnuſquiſque inuaderet terminos diœceſanos, Rex Vvamba Synodũ celebrari præcepit Toleti, conuocatis & congregatis Archiepiſcopis & ſuffraganeis ſuis. Præſentato in medio numero ciuitatum & diœceſum, taliter diffinitur ibidem.

PRouinciæ Carthaginenſis, vel Carpetaniæ Metropolis, Regia vrbs Toletum.

TOLETO ſubſint, Oretũ, Beacia, Menteſa, Acci, Aſtigi, Vrgũ, vel Almeria, Bagaſtri, Illici, Setabia, Denia, Valẽtia, Valeria, Segobria, Arcabrica, Iplicea, Segontia, Oxoma, Segobia, Palentia.

Tar-

TARRACONAE subsint Barcinona Gerunda, Egara, Empurias, Ausona, Vrgelo, Ilerda, Ictosa, Tortosa, Cæsarauguſta, Osca, Pampilona, Auca, Calagurra, Tyrasona.

NARBONAE subsint Caucolibium, vel Tolosa, Carcasona, Bitterris, Agatha, Luteba, Magalona, Neumasum, Elena, vel Elna.

SPALI subsint Italica, vel Italia, Astigis, Corduba, Egabra, Tucci, Eliberi, vel Eliberis, Asidona, & Malaga.

EMERITAE subsint Pace, Olisbona, Oxonoba, Egitania, Caliabria, Viseo, Lamego, Cauria, Salmantica, Abela, Elbora.

BRACARAE subsint Dumium, Festabole, vel Portucale, Tude, Auria, Luco, Astorica, Iria, vel Vria, Ouetum, vel Britonia, exempta à Galleciæ Bracara.

Acta sunt hæc Toleto in Cõcilio generali, omnibus vna voce dicentibus, Placet, placet: præsentibus ac subscribentibus inuicto ac sereniſsimo Rege Vvãba, & Quirico Archiepiscopo Toletano, Hispaniarũ primate, cæteriſq; Archiepiscopis, cum suis suffraganeis diœcesum prædictarum: in Ecclesia sanctæ Leocadiæ, Era DCCC.X. per manum Petri de sancta Leocadia. Vixit autem plus hic Rex Vvamba annis quinque, & mortuus est.

Hæc omnia exscripta sunt ex C. Antiquo Ecclesiæ Toletanæ, & ex Codice Ouetensi, qui dicitur Itacius, & à me, vt potui meliùs emendata. Placuit etiam addere aliam diuisionem inter Oxomensem & Aucensem, Episcopos, in Concilio Prouinciali factam, regnante Adefonso Sexto, & præsidente Ricardo Legato Sedis Apostolicæ, & Bernardo Toletano: quam ex archiuis Ecclesiæ Burgensis habui.

DIVISIO OXOMENSIS, ET Aucensis Episcopatuum.

ANno ab Incarnatione Domini milleſimo, octogesimo octauo, Era M. C. XXVI. Regnante glorioſisimo Adefonso Imperatore in Toleto, Legione, Gallecia, Castella, & Nagara, facta est Synodus in Ecclesia sanctæ Mariæ de Fusellis, apud Castrum Montloy, præsidente domino Ricardo, Vicario sanctę Dei Romanæ Ecclesiæ, præsente cum eo do-

eo domino Bernardo Archiepiscopo Toletano, & Archiepiscopo domino Petro Aquensi, residentibus cunctis Episcopis regni ipsius glorioſisimi Regis, videlicet Dumiensi Episcopo Gundisaluo, Aderico Tudensi Episcopo, Arriano Ouetensi Episcopo, Osmundo Asturicensi Episcopo, Raimundo Palentino Episcopo, Petro Legionẽsi Episcopo, nec non electis in ministerium Episcopi, Petro in ecclesia Beati Iacobi, Martino in ecclesia Coimbriensi, Sigefredo in ecclesia Nagarensi, Petro in ecclesia Oriensi, præsentibus itidem Abbatibus, Fortunio in monasterio Exiliensi, Vincentio in monasterio Ansilance, Didaco in monasterio sancti Facundi, electis etiam in Abbatia Reginensi, Ioanne in monasterio Oriensi, Petro in cœnobio sancti Petri Caradignæ; cum consilio, & consensu supradicti catholici Regis, & Episcoporum, Abbatum, Principum, & procerum ipsius regni, nec non totius Concilij, facta est diuisio inter Oxomensem, & Aucensem Episcopatum, qui nouiter Burgis translatus est. Et quia Oxomensis Episcopatus priùs à Sarracenis inuasus, quotidie per misericordiam Dei redintegratur; quoniam confinia eorum, & termini incerti habebantur, & quia iugis contentio erat inter Bernardum Toletanum Archiepiscopum, ad quem Oxomensis ecclesia Metropolitano iure pertinet, & Gomizonem Aucensem, seu Burgensem Episcopum, assentiente videlicet vtraque parte visum est, saniori consilio, sic determinare parochias eorum, vt à fine Canatanazor, & de Muriello, & Argança, & Castri, quod dicitur Messella, & Castri, quod dicitur Espega, & à Villis, quæ dicuntur Congosto, & Buezo, & sicut aqua ipsa currit, & labitur in Arandam, aqua, quæ discurrit per Cluniam, & pertransit ipsam Cluniam, vsqüe ad Peñam de Aranda, donec labitur in fluuium Dorium, & omnes villæ ex hac parte fluminis Arandæ, in quibus currit Sayo de Clunia, nec non trans fluuium Dorium Castrum Materiolum, & Vociquellas, & vsque ad ciuitatem Septempublicensem, & quicquid vltra continetur, decerneretur esse Oxomensis ecclesiæ: illa verò quæ citra sunt terminum prænotatum, versus Septentrionalem plagam, Aucẽsis ecclesia iure perpetuo possideat. Sanè si quis Archiepiscopus, Episcopus, Rex, Comes, Princeps, aut aliqua potestas, seu quælibet ecclesiastica, secularisve persona definitionis huius paginã pertinaci audacia violare,

vel in aliquo infirmare tentauerit, reum se de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atq; in extremo examine cum sinistris deputatus, districtæ vltioni subiaceat.

EGo Adefonsus, diuina præordinãte gratia, Hispaniarum Rex supranotatam diuisionem fieri volui, manuq; propria firmaui.
Ego Ricardus sanctæ Dei Romanæ Ecclesiæ Vicarius, huic Concilio præsidens laudo, manuque propria confirmo.
Ego Bernardus Toletanus Archiepiscopus finium Oxomẽsis Ecclesiæ defensor, & inuestigator, suprascriptam diuisionem Laudo, manuq; propria corroboro.
Ego Petrus Aquensis Archiepiscopus confirmo.
Ego Gomessanus Burgensis Episcopus confirmo.
Ego Gundisaluus Dumiensis Episcopus confirmo.
Ego Adericus Tudensis Episcopus confirmo.
Ego Arrianus Oueten. Episcopus confirmo.
Ego Osmundus Astoricensis Episcopus confirmo.
Ego Raimundus Palentinus confirmo.
Ego Petrus Legionensis Episcopus confirmo.
Ego Petrus in Ecclesia Beati Iacobi electus confirmo.
Ego Martinus in Ecclesia Conimbriensi electus confirmo.
Ego Sigefredus in Ecclesia Nagarensi electus confirmo.
Ego Petrus in Ecclesia Oriensi electus confirmo.
Ego Fortunio Exiliensis Abbas confirmo.
Ego Vincentius sancti Petri Asilicensis Abbas confirmo. *Silos.*
Ego Didacus monasterij sancti Facundi Abbas confirmo. *Sahagun.*
Ego Ioannes in monasterio Oniensi electus confirmo. *Oña.*
Ego Petrus in monasterio S. Petri Caradignæ electus confirmo. *Cardeña.*
Ego Garsias Nagarensis Comes confirmo.
Ego Petrus Comes de Carrion confirmo.
Ego Ferdinandus Comes confirmo.
Ego Martinus Comes confirmo.
Ego Rodericus Ordoñez Princeps confirmo.
Ego Gundisalaus Nuñez Princeps confirmo.
Ego Rodericus Gonsaluez Princeps confirmo.
Ego Aluarus Diaz Princeps confirmo.

Ego

Ego Lope Sanchez Princeps confirmo.
Ego Didacus Sanchez Princeps confirmo.
Ego Bermudo Rodriguez Princeps confirmo.
Ego Petrus Aluarez Princeps confirmo.

AD EXACTIOREM HARVM DIuisionum intelligentiam, nomina antiqua, cum neotericis Episcopatuum Hispaniæ, & Galliæ Narbonẽsis coniunxi; sequutus in hac interpretatione sedium diuisionem. CC. M. SS. superiùs positã. Prouinciam verò Carthaginis primò enodare constitui, propter eius dignitatem; breuitati studens potius, quàm labori prolixæ inquisitionis.

PROVINCIA CARTHAGINIS.

„ *TOLETVM, hodie Toledo, Plinius: Caput Carpetaniæ*
„ *Toletani, Tago flumini impositi. Unde Liuio Carpetanorum vrbs, Colonia Romanorum. Vi ex numis constat: insignis religionis cultu Metropolis, & Hispaniæ Primas.*

COMPLVTVM, hodie Alcala de Henares, martyrio Iusti, & Pastoris conspicua: Prudentius:

Sanguinem Iusti, cui Pastor hæret,
Ferculum duplex, geminumq; donum
Ferre Complutum gremio iuuabit,
Membra duorum.

Est nunc sub Toletano Præsule, illustrisq; omnium bonarum artium academia, & doctissimorum hominum magistra.

3 *OXOMA, Orosio; Plinio Uxama, & Ptolemæo* Ὄξαμα, *in Areuacis; hodie Osma; ruina potius cognita, quàm antiqua maiestate. Ecclesia Cathedralis in vicum translata, qui el Burgo de Osma dicitur. Alij scribunt Uxsama per S. Florus lib. 3. c. 1. Auxima. Episcopus est Toletano suffraganeus.*

4 *PALLENTIA, hodie Palencia; Episcopatus insignis, suffraganeus Præsulis Toletani: scribitur duplici. ll. apud Ptolemæum, & Appianum.*

5 *VALERIA, ciuitas antiqua propè Quoncam, à Mauris*

Universidad de Deusto Biblioteca

destructa, imposita fluuio Guadiela. Posteà quum Rex Adefonsus nonus Quoncam munitissimum Castellum Mauris eripuisset, nouemque mensium obsidione expugnasset, vrbem in eo ædificauit, & cathedram Episcopalem plenissimam posuit, attribuitque ei auctoritate Lucij III. Pont. Max. Valerien sem, & Arcabricen sem antiquas sedes. Ioanne Iañez primo in ea confirmato Episcopo. Extat nunc pusillus pagus, qui Arcas dicitur, quem, quidam Arcabricam veterem existimant. De Quonca Rodericus Toletan. lib. 7. c. 26. est Toletano suffraganea.

6 *SEGONTIA: nunc Siguença. Per V. & T. habet Liuius, & Plinius, Saguntia, ponitq; eam in Areuacis cum Uxama: rectè, nam parum vtraq; distat. Antoninus inter Cæsaraugustã & Cõplutum ponit. De Segõtia in Batica alia est ratio. Episcopus est in spiritualibus, & temporalibus vrbis dominus, suffraganeus Toletano.*

7 *SECOBIA: nunc Segouia: sic etiam Plinius, estque in Areuacis aquæ ductu, lanificio, & populi frequentia insignis, Toletano suffraganea.*

8 *ARCABRICA: fuit olim Episcopalis sedes, nunc prope Quoncam tenue magnæ quondam vrbis vestigium, Arcas vocatur: fuitque, vt diximus, Quonquensi Episcopatui ab Adefonso nono olim vnita, sub Lucio III. Pont. Max. vt ex eius diplomate constat, quod in Archiuo Quonquensis Ecclesiæ asseruatur. Aliud est Arcobrica & Arcobricenses apud Plinium, Metymnæ pagus. Quã Antoninus inter Segontiam & Bilbilim ponit Arcobricam, ea est, quæ nunc Arcos in itinere Hortæ, in finibus Aragoniæ distat à Quonca viginti & quinque leucas Hispaniæ: Arcas verò tantùm duas veltres.*

9 *ORETVM: vnde Oretani, quos Plinius inter stipendia-*
„ *rios cõnumerat: Oretani, inquit, qui Germani cognominantur. Strabo, & Ptolemæus in Tarraconensi Hispania collocant: Ambrosio de Morales rude solum propè Almagro & Granatulam, alijs Calatraua. Hæc nunc Episcopo caret, sed habet Cœnobium insigne religionis militiæ Calatrauæ, subregula sancti Benedicti.*

10 *VALENTIA, nunc Valencia Contestanorum in Hispa-*
„ *nia Tarraconensi vrbs est Ptolemæo. Plinius, Valentia, inquit, Co-*
„ *lonia III. M. P. à mari remota. Romam ante vocatam scribit Beutherus. Hæc à Mauris capta, per multos annos in seruitute iacuit, donec tandem à Cidio Roderico Bibar expugnata, Christiano cultui restituitur: sed eodem vita functo, iterum in potestatẽ Sarracenorum deuenit: vsq; dum Iaimus inclytus Aragonũ Rex secundò eam*

eam recepit, & in ipsa Præsulem Iaimum de Ferrera de S. Martin constituit. Hæc summorum Pontificum altrix ab Innocentio VIII. ad petitionẽ Roderici Borja Episcopi Cardinalis Valentini, & demũ Pont. Max. in Metropolitanam fuit erecta, anno 1492. eidemq; suffraganei Maioricensis, & Carthaginensis Episcopi dati. Sunt & alia eiusdem nominis parua opida in Hispania, in quibus Episcopalis sedes nunquam fuit.

11 *DIANIO, Denia hodie, apud Plinium Dianium & Lucẽtum Latinorum stipendiarium: Lucentum hodie Luchento prope Valentiam, sicut Dianium in maris ora versus Occidẽtem; caretq; Episcopo, & est in Valentina diœcesi. Florianus scribit idem esse cũ Ferrariæ promontorio Melæ; quod verisimile est; nã, vt Strabo ait, bonæ ibi fiunt secturæ ferri.*

12 *SETABIS, hodie Xatiua. Scribitur fere cũ diphthõgo Satabis, propè Valentiam. Episcopo caret. Inde Satabitani, apud Pliniũ, qui Augustani: hãc Silius Italicus in lib. 3. in arce excelsa sitã indicat.*

13 *CARTHAGO, hodie Cartagena: portum habet insignem &*
„ *multarum nauium, atq; triremium capacem. Plinius: Tarraco, Sci-*
„ *pionum opus, sicut Carthago Pœnorum. Isidor. lib. 15. originũ: Afri*
„ *sub Annibale maritima Hispaniæ occupantes, Carthaginem Spar-*
„ *tariam construxerunt, quæ à Romanis capta & colonia facta nomẽ*
„ *etiam prouinciæ dedit; nunc autem à Gothis subuersa, atq; in deso-*
„ *lationem redacta est. Hæc Isidorus. Habet Episcopũ, Toletano Præ-*
suli suffraganeum: antiqua Gothorum sedes, ab eaq; tota Toletana prouincia Carthaginensis fuit cognominata. Carthaginem Silius Italicus lib. 3. Teucro fundatori tribuit:

Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto.

Fuit conuentus vnus ex septem, qui à Plinio memorantur. Vetus inscriptio ibidem inuenta:

IMP. CÆSARI. T. ÆLIO. HADRIANO. ANTONINO. AVG. PIO. PP. COS. IIII. PONT. MAX. TRIB. POTEST. CONVENTVS CARTHAG. CVRANTE POSTHVMIO CLARANO. FLAMINE.

14 *BASTI. Inde Bastitani, & Bastitania: cum B. scribo: hodie Baça in colonia Salariensi. Plinius inter stipendarios celeberrimos Bastitanos connumerat: caret Episcopo, estq; in diœcesi Accitana; quãuis Archiepiscopus Toletanus iuris aliquid in ea habeat. Qua de re, vide quæ Aluarus Gomezius scribit in Ximenio.*

15 *MENTESA: de hac quod affirmem, nihil certi habeo: & nostri historici in varias distrahuntur sententias. Vide lõgam & eruditam commentationem, quam Hispano idiomate Ambrosius Morales hac ipsa de re edidit. Cui, cùm ob ipsius singularem doctrinam, tùm ob nostram, in Complutensi olim Academia amicitiam initam, lubens acquiesco. A Mauris ita hæc vrbs penitus destructa fuit, vt hinc nullum diuinandi certi aliquid, vestigium relictum sit. Plinio Oretani, Bastuli, & Mentesani, ijdem sunt lib. 3.*

„ *c. 3. Mentesani, inquit, qui & Oretani: Mentesani, qui & Ba-*
„ *stuli. Bastulos ponit Ptolemæus in Hispania Bætica ad fretum Gaditanum, quos etiam Pœnos vocat. Nam teste Plinio lib. 3. cap. 1. & Pomponio Mela lib. 2. c. 6. ab vtraq; freti parte Pœni habitarunt; ad quod allusisse videri potest Horatius, vbi ait:*

Latiùs regnes, auidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterq; Pœnus
Seruiat vni.

16 *ACCI: hodie Guadix, Arabico idiomate: inde Accitanus. Episcopum habet Granatensi Archiepiscopo suffraganeum. In hac ciuitate sanctus Torquatus, Pauli Apostoli discipulus, prima Christianæ religionis fundamenta iecit: & Camerinus tempore Constãtini Magni, Concilio Eliberitano interfuit.*

17 *BEATIA: hodie Baeça. Alij scribũt Biacia: antiqui Beatia. Inde Episcopus Beatiensis, vt habent Cõcilia. Ptolemæus Beatiam ponit in Oretanis, eo loco, quo Liuius lib. 26. ponit Lapides Atros in Ausetanis, vt Glareano placuit, inter Illiturgim & Mentesam, vbi Asdrubal castra habebat: estq; in Episcopatu Gienensi versus Septentrionem. Beatiam autem per T. efferendum esse, constat ex antiqua lapidis inscriptione:*

Q. VALERIO. POSTHVMO. BEATIANO.
Q. VALERII. CASTVLI. F. QVI. VIXIT.
ANN. XXXII. ANTONIA. AVR. EX
TESTAM. B. M. P.

Lego: Antonia Aurelia.

IN Vetustiori partitione Carthaginensis Metropolis, non plures his septendecim Ecclesiæ erant attributæ: posteà aliæ sunt adiectæ,

adiectæ, vt ex Concilijs & recentioribus diuisionibus colligimus; vt sunt quæ sequuntur.

SEGOBRICA: hodie Segorbe, in regno Valentiæ. Inde Episcopus Segobriensis, suffraganeus Archiepiscopi Valentini. Sunt qui legant ex numo, Sigobrica; Ambrosius aliter. Hoc certum, Episcopum Segobricensem sub Toleto fuisse. Vnde in antiqua diuisione, inter alios suffraganeos, ponitur Segorbe: & in Concilio Toletano, sub Gundemaro Rege, iam tunc adiecta Toletano Præsuli: nam ibi primò subscribit Poscarius Episcopus Segobricensis.

CASTVLO, hodie Cazlona, in Bætica propè vrbẽ Beatiam. Plinius Castulonenses Cæsari vanales vocari ait. Silius Italicus, & ipse Hispanus lib. 3.

Fulget præcipuis Parnasia Castulo signis.

„ *Liuius de bello Punico: Castulo vrbs valida & nobilis Hispaniæ,*
„ *adeò coniuncta societate & amicitia Pœnis, vt inde vxor Annibali*
esset. Idem Plutarch. in vita Sertorij. In antiquo lapide cum aspiratione scribitur.

VALERIÆ CIPATINÆ TVCCITANÆ
SACRVM COLONIAE PATRICIAE
CORDVBENSIS FLAMINICAE COLO-
NIAE. AVG. GEMELLA TVCCITANAE
FLAMINICAE SIVE SACERDOTI MV-
NICIP. CHASTVLONENSIS.

Episcopum non habet.

BIGASTRVM. In Concilio Toletano, in quo tantùm Episcopi suffraganei Toletani Præsulis conuenerunt, subscribit Bigitinus Episcopus Bigastrensis. Erat propè Illicem & nouam Carthaginem, vt ex diuisione Vvambæ patet: non habet Episcopum, neq; locum nũc certum. Alijs Bilueſtre in finibus Portugaliæ, opidum ditionis Ruj Velazquez auunculi Infantium de Lara, ex historia antiqua.

ILLICIS. Hanc Plinius propè Carthaginem nouam ponit:
„ *Propè flumen Tader, ait, colonia immunis Illicis; vnde Illicitanus sinus. Idem Mela. Nonnulli ex nostratibus Alicante portum maris Mediterranei, alij Elche opidum nobile propè Carthaginem, non procul à mari existimant. Verùm quum Plinius Illicem propè flumen Tader collocet, hæreo hac in re: præsertim quum Florianus, & Naugerius Tader flumen Seguram esse dicant. Et fortè ea fuit Illicis, quæ nunc Origuela supra Seguram posita propè oram maris. Nunc habet Episcopum suffraganeum Archiepiscopatus Valen-*

Universidad de Deusto Biblioteca

tini, à Carthaginensi diœcesi his temporibus disiunctum auctoritate Pauli IIII. Pontif. Max.

ASTIGI: hodie Ecija. Mela vrbium de mediterraneis hanc clarissimam in Batica appellat, cum Hispali, & Corduba. Nunc caret Episcopo, estq; in diœcesi Hispalensi. Hanc coloniam fuisse & Augustam Firmam cognominatam scribit Plinius.

ELOTONA. In Concilio Toletano sub Gundemaro Rege Era 648. quod coactum fuit ex solis Episcopis prouinciæ Carthaginis, subscribit Sanabilis ecclesiæ Elotonæ Episcopus; fortè Eliocrotæ, sicut in Elibertano subscribit Successus Eliocrotæ Episcopus. Eliocrota in itinerario Antonini ponitur à Carthagine Spartaria xxv. millibus passuum distans: fortè euersa à Gothis, sicut Isidorus Carthaginem fuisse tradit. Sunt tamẽ qui dicant esse Lorcam supra Carthaginem, Septentrionem versus. Et fortassis Episcopus, qui hic subscribit, aliunde fuit, & vel exsul, vel negociorum causa, Gothorum Curiam sequens, Concilio huic interfuit: nam tales in Conciliis admittebantur, seruato loco, & voce.

PROVINCIA GALLOECIÆ.

1 *BRACARA Metropolis, hodie Braga. A Plinio ponitur conuentus Ciuitatum xxiiij. vocatur Augusta Bracarûm. Habet nunc Archiepiscopum & suffraganeos.*

2 *PORTVCALE: hodie el Puerto, ad ostium Durij fluuij sita in ora maris Oceani, habet amplum portum: Cale ab Antonino appellatur; sicq; adiecta voce portu, nunc Portucale. Festabole quoq; appellabatur. Cale autem appellatio multarum Ciuitatum, vt est in Cãpania, Flaminia, & in Gallia. Vide Seruium ad illud. 7. Æneidos, Quique Cales linquunt: habet Episcopum.*

3 *CONIMBRIA: nunc Coimbra in Lusitania. Alij scribunt Conimbrica: alij ex marmorum inscriptionibus Conimbriga. Resendius & Barrerius Lusitani docti putant esse Condexam veterem, non Coimbram, vt multi putant nominis allusione decepti: Coimbra nunc Episcopatũ habet, & insignem Academiam supra Mondega fluuium sitam.*

EGITANIA, vel rectiùs, vt antiqua monumenta habent, Igæditania, & Igæditani, vt in veteri pontis Alcantarę inscriptione est: nunc vicus obscurus Eidania dictus. Episcopalis sedes in Guardiam translata est. In Concilio Emeritensi Igædita in prouincia Lusitaniæ ponitur, Canone. 8.

VESEO,

5 *VESEO, siue Viseus, nunc Viseo in Lusitania. Ptolemæus in Hispania Tarraconensi Visontium collocat. Quem locũ Varrerius Lusitanus in sua chorographia à Viseo multis leucis distare eruditè docet. Hodie & sedis Episcopalis antiquam dignitatem, & nomen retinet; parum à fluuio Mondega versus Septentrionem distans.*

6 *LAMECO, vel Lameca, nunc Lamego, in Lusitania ad Durium amnem sita, sedem Episcopalem habet.*

7 *VECTICA: à Vectonibus, qui Plinio, Liuio, & Cæsari Hispaniæ populi sunt in Extremadurę tractu. Ptolemæo etiam Vettones Lusitaniæ populi, quorum meminêre Appianus, Strabo, Plinius, Prudentius, & alij. Vide Resendium in epistola ad Vasæum scripta. Prudentius Emeritam Coloniam Vettoniæ appellat lib.* περὶ στεφάνων *de martyrio sanctæ Eulaliæ.*

Nunc locus Emerita est tumulo,
Clara colonia Vettoniæ.
Quam memorabilis amnis Anæ
Præterit, & viridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lauat.

8 *DVMIO Monasterium propè Bracaram, singularis obseruantiæ, in Hispania à Martino ædificatum, & cuius ipse fuit primus Abbas, & Episcopus, & ob eius honorem in Episcopalem sedem erectum. Hodie templum extat miræ antiquitatis, de quo abundè ab historicis nostris scriptum. Attribuitur ei tantùm familia Regia, hoc est, regimen sanctorum Monachorum: nam ipsi sunt ex Regia familia: & alibi dicitur familia seruorum, qui Christo Regi summo dicati, studium omne in cultu religionis & pietatis collocant.*

9 *AVRIA: hodie Orense ad amnem Minium sita. Inde Auriensis Episcopus: agnoscit nunc pro Metropolitano Compostellanum Archiepiscopum.*

10 *TVDE: hodie Tuy, Episcopalis sedes Compostellano suffraganea, ad Minium sita, propè litus maris Oceani, vbi confluit Ana fluuius. Ab Antonino inter Bracaram & Astoricam collocatur: fortè hæc, quam Silius Italicus lib. 3. Ætolan Tyden appellat.*

11 *LVCO: hodie Lugo, olim Sueuorum tempore sedes Metropolitana, post Bracaram. Nunc Episcopatum habet agnoscẽtem Metropolitanum Compostellæ. Apud Plinium, Lucensis conuẽtus populorum est XVI.*

12 *IRIA: hodie el Padron, in Regno Gallœciæ, vbi cum primò corpus D. Iacobi quieuisset, posteà Compostellam translatum. In*

Iria

Iria autem dicitur verbum Dei primùm annunciasse. Episcopalis sedes Compostellam traducta, ad altiorem dignitatem, ob honorem sanctissimi Apostoli erecta, pietate, & deuotione Alfonsi Casti Legionensis Regis.

13 *BRITONIA, vel BRITANIA, vel BRITINIA, seu BRITONIVM. Tempore Alfonsi Casti Legionensis, anno Domini 873. in consecratione Ecclesiæ Compostellanæ ab ipso magnifice ædificatæ, inter alios decem & septem Episcopos interfuit Theodorindus Episcopus Britonienſis. Sunt qui dicant, esse Mondoñedo in Gallœcia, vel propè eam. Alij, vt Vasæus, ex sententia Resendij, ciuitatem in Portugalia Interamni, propè Uianã, quæ dicitur de çamigua: cuius etiam nũc vestigia extare Resendius affirmat. Verùm in antiquo C.M.S. in diuisione Episcopatuum legitur: Ouetum, hoc est, Britonia, exempta à Gallœciæ Bracara. In.4. Toletano subscribit Metopius Britanienſis Episcopus: & in 7. & 8. Tolet. Sona seu Sonanus, & in.3. Bracarensi Bela Britanienſis Episcopus. Nunc exempta nullum Hispaniæ recognoscit Archiepiscopum. Habuit aliquando concessione Ioannis VIII. Pontif. Max. ius Metropolitanum.*

14 *ASTVRICA, Astorga hodie: Plinius in transmontanis eã ponit, & ait esse vrbem magnificam: hodie dignitatem retinet Episcopalem; insignior Sacerdotum copia, quàm ciuium multitudine: sequitur Compostellæ Metropolim. In antiqua partitione Ecclesiarum Hispaniæ, quam in Aluelденsi codice videre licet, in prouincia Gallœcia non ponuntur plures, quàm hæ quatuordecim: Verum ex diuisione Vvambæ, & Cõciliorum prouincialium subscriptionibus additur Caladonia, seu Caladunum, quæ Callaicorum Bracarorum vrbs est, apud Ptolemæum; & ab Antonino ponitur inter Asturicam, & Bracaram.*

PROVINCIA LVSITANIÆ.

1 *EMERITA Metropolis: dicta Emerita Augusta, à militibus emeritis Augusti; vt Isidorus habet lib. 15. c. 1. Originum: nunc Merida, Anæ fluuio imposita, omniq; auctoritate expoliata, atq; destructa nihil præter ruinas & magnæ antiquitatis vestigia retinet; estq; militiæ D. Iacobi in spiritualibus attributa, nullum Episcopum agnoscens. Ius autem Metropolitanum in Compostellanam ecclesiam translatum à Calixt. II. P.M. est. Ex hac vrbe Diua Eulalia martyr fuit: de qua Prudentius in ipsius hymno:*

Carmine

Carmine nobilis Eulalia,
Mortis & indole nobilior,
Emeritam sacra virgo suam,
Cuius ab vbere progenita est,
Ossibus ornat, amore colit.

2 *AVELA, nunc Auila: fortè scribendum Abella. Est eiusdem nominis vrbs in Aprutio, & altera in Campania: de posteriori Ambrosius Leo, cuius est patria, tres libros composuit; sicq; dictam affirmat à Graca voce ἄελλαι; eo quod ventorum flatibus sit valde obnoxia. Quæ nominis ratio & nostræ Abellæ valde quadrat: quippè quæ & ipsa immoderatis ventis valde vexetur: Episcopum habet Compostellano Archiepiscopo suffraganeum.*

3 *SALMANTICA, hodie Salamanca, vrbs omnium literarum gymnasio, & frequentia, antiquaq; nobilitate ciuiũ admodùm clara. Episcopum habet Compostellano suffraganeum.*

4 *ELBORA. Huius ferè nominis quinq; sunt opida in Hispania. Ebora ab Antonino Liberalitas Iulia appellatur: à Mela Ebora alia, Castellum in litore maris, in sinu Gaditano: alia in Magno promontorio in Lusitania. Idem Strabo, & Stephanus. Ebora est apud Ptolemæum in Turdulis in Batica, sed interiùs, versùs mediterranea. Hanc Strabo, & Plinius Eburam Cerealem nominant. Ebura alia ab Ebora, est etiam apud Ptolemæum in Lusitania. Et Ebora in Heditanis. Concilia M.SS. habent Elbora, & Episcopus Elborensis. Resendius Lusitanus, & Quebedius Toletanæ Ecclesiæ Portionarius de hac re contendunt, alter Eboram in Lusitania; alter Talaueram in Regno Toletano, nobile opidum, Elboram esse affirmant. Scripsit de Eborã in Lusitania, antiquitate, & dignitate, atque nobilitate Resendius eruditum commentarium: quæ Archiepiscopum habet: Talabrica sine Episcopo, sub ditione Archiepiscopi Toletani est, de qua Marianus noster, lib.4. c.13.*

5 *CAVRIO, hodie Coria Lusitaniæ opidum Ptolemæo. Caurienses apud Plinium. Episcopum habet Compostellano subditum.*

6 *PACE. Nostri quidam non mali auctores Pacem Iuliam, & Pacem Augustam distinguunt; vt Pax Augusta sit, quæ nunc Badajoz, quæ habet Episcopalem sedem, posita ad Anam fluuium, Compostellanæ suffraganea; & inde Pacensis Colonia, & Pacensis conuentus, apud Plinium; Pax autem Iulia, quæ hodie Beja in Lusitania, cuius meminit Ptolemæus: & in ea etiam nũc extant huius rei nota argumenta: vt colligitur ex inscriptionibus ipsius, atque ruinis: distat octo leucis à Badajoz.*

EXO-

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 „ EXONOBA. Plinius à flumine Ana, inquit, littore Ocea-
„ ni oppidum Ossonoba Lusturia cognominatum. Plinius in Lusita-
nia cuneo ponit Myrtilem, Balsam, & Ossonobam, quæ nunc Stom
bar; alij Syluis putant: vtraq; est iuxta maris oram. Verum Syluis
Episcopum habet, cui Ossonobensis ecclesia antiqua est subdita:
Stombar verò in eius est diœcesi.

8 OLISIBONA. OLYSIPPO est apud Plinium, &
„ Melam, pro Vlyßippo: Plinius lib. 4. c. 21. A Tago, in ora Olyß-
„ sippo, equarum è Fauonio vento conceptu nobilis: estq; Tagi ostium,
„ amnis aurum gemmasq; generantis. Apud Ptolemæum Ὀλισίπων.
Hanc Plinius tradit postea Felicitatem Iuliam dictam. Nunc
Lisboa Archiepiscopum habet, & est caput regni Lusitaniæ, &
„ mercium peregrinarum receptaculum celebre. De ea Isidorus sic ait.
„ Vlyßippona ab Vlysse condita & nuncupata; quo loco sicut histo-
riographi dicunt, cœlũ à terra, & maria distinguuntur à terris. Qui
„ locus desumptus est ex Plinio lib. 4. c. 20. Olyßippo enim, inquit, ab
„ oppido terras, maria, cœlum, disterminans. In diuisione Vvambæ
adiectæ sunt Lusitaniæ Metropoli aliæ ecclesiæ ex Bracarensi Me
tropoli. De quibus in Concilio Emeritensi diximus; nimirum Egi-
tania, Conimbria, Veseum, Lamecum: quas Bracarensi Metro-
poli. C. M. S. attribuit. Verùm alias duas ponit Vvamba, nimirum
Caliabriam, & Numãtiam. Inter Lusitaniam, & Gallæciam pro-
uincias, graues lites, atque continuæ interceßerunt frequenter de
numero Episcopatuum, vt constat ex Cõcilio Emeritensi, & ex epi-
stola summi Pontificis, quam eidem adiunximus. Vnde non mirum
si in partitione Vvambæ adiectæ sunt Metropoli Lusitaniæ Egita-
niæ, Conimbriæ, Viseum, Lamecum: in hac verò quam ex C. M. S.
posuimus, Bracarensi Metropoli adiudicantur. Quin & in partitio-
ne Vvambæ alij duo Episcopatus prouinciæ Lusitanæ adduntur;
scilicet, Caliabria, & Numantia, de quibus dicemus.

CALIABRIA. Hanc hodie dicunt esse MON-
TANGES. In sexto, & septimo Concilio Toletano subscribit
SERVVSDEI Episcopus Caliabriensis, & nõ Colimbriensis.

„ NVMANTIA. Plinius lib. 4. c. 20. de ea sic ait: Du-
„ rius amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus, & iuxta
Numantiam.

Contendunt multi ex nostris docti ex loco Plinij, Numãtiam esse
Soriam: alij contra, esse Zamoram: vtraq; nobilis vrbs. Soria est in
Episcopatu Oxomensi; Zamora Episcopum habet ex primis Hispa-
niæ. Verùm cum Soria non distet ab ortu Durij, sic distinguo locum
Plinij.

„ Plinij. Durius amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus,
„ & iuxta Numantiam, lapsus: deinde per Areuacos &c. & lib. 3.
„ c. 3. Pelendones Celtiberorum quatuor populis, quorum Numan-
„ tini fuêre, clari. Vnde Numantini sunt inter Pelendones; vbi est or-
„ tus Durij. Mela in Tarraconensi eam collocat: In Tarraconensi,
„ inquit, clarissimi fuerunt Pallentia & Numantia. Zamora, Pœnũ
nomen, Alfonso VI. oratore, Calixto. II. R. P. circa annũ Domini.
M. C. XIX. in Episcopatũ erecta; Ciuitas nobilis, Durio imposita,
Compostellano suffraganea.

PROVINCIA BÆTICÆ.

1 SPALIS Metropolis. Sicque constanter Gothi scribunt, vt
Spania. Verum Romani, Hispalis. Nunc Seuilla, Metropolis insig-
nis, vrbsque opulentissima auri & argenti, merciumque Indiarum.
A Mela dicitur, clarissima in Bætica. Plinius: Hispalis Colonia
„ cognomine Romulensis. Idemque vnum ex quatuor conuentibus Iu-
„ ridicis Hispalensem esse dicit. Isidorus nomen eius deducit à situ, eo
quod in solo palustri, suffixis in profundo palis, locata sit.

2 ITALICA Hodie nõ extat. Cõspiciuntur tantum eius rui-
næ prope Hispalim: appellatur Hispalis vetus, ab Hispali ex passuũ
millibus disita. Plinius in Conuentu Hispalensi eam collocat, vo-
catque Ilipam cognomento Italicam. Onuphrius inter Colonias Ro-
manas connumerat ex loco Gellij. c. 13. lib. 16.

3 ELIPA. apud Plinium est Ilipa Italica, in Conuentu Hispa-
lensi: quæ vocatur maior à Ptolemæo, & Ilipula minor, cum simpli
ci, aut geminato. l. in Conuentu Astigitano. Et existimo diminitiuum
esse ab Elipa. Inde Episcopus Elipensis frequenter in Concilijs no-
stris subscribit. Dicunt esse hodie Niebla: alij aliter. Non habet Ca-
thedram Episcopalem.

4 ASTIGIS Hodie Ecija. A Mela in Bætica ponitur Astigi,
Hispalis, & Corduba. A Plinio, vt diximus, & Conuentus Iuridi-
cus & Colonia Astigitana, cognomine Augusta firma, appellatur.
Non habet Episcopum, sed est in diœcesi Hispalensi.

5 „ CORDVBA & Cordoba. Plinius: Et dextra Corduba Colo
„ lonia Patricia cognominata, inde primum nauigabili Bæti. Hodie
Episcopum habet ex Primis Hispaniæ. Vrbs nobilitate, & multitu
dine ciuium insignis, & Archiepiscopo Toletano suffraganea.

6 EGABRO. Sunt qui scribunt Ægabro. Hodie Cabra; vbi situs
est Baucade Episcopus Egabriẽsis, milliaribus sex & viginti à Cordu

ba diſsita. Plinius in Batica Baream ponit; pro quo in emendationibus Iacobi Dalencampij Vbeda repoſitum: Verum Morales legendam exiſtimat Egabro. Non habet nunc ſedem Epiſcopalem. Gratianus. 16. quæſt. 3. cap. Prima actione, Ægabrenſem Vrbem nominat, & in Cod. Gregor. Agabrenſis ſcribitur, ex Concil. Hiſpalens. 2. c. 1.

7 *ELIBERI, Hodie Granada: de ea diximus in Concilio Eliberitano. Cauco Illiberis ad Prouinciam Narbonenſem ſpectabat: nunc per ſyncopam Colibre; hæc verò ad Baticam & Hiſpalenſem: eſt Metropolis magna Vrbs, Maurorum imperio, & diuitijs olim conſpicua, nunc Chriſtiana pietate, & religionis cultu clarior.*

8 *MALACA. Hodie Malaga. Epiſcopum habet ſuffraganeum Archiepiſcopo Hiſpalenſi.*

9 *ASIDONIA. Plinius: Aſsido quæ Cæſariana. Hodie Medina Sidonia. Inde Epiſcopus Aſidonenſis in Concilijs ſubſcribit. Nunc non habet Epiſcopum.*

10 *TVCCI in diuiſione Vvãbæ ponitur. Hodie eſt Martos. Non habet Epiſcopũ. Tuccitanus Epiſcopus in Concilij antiquis ſubſcribit. Scribendum cum duplici. cc. Auguſtam Gemellam Plinius cognominari dicit, & in veteri marmore: Gemella Tuccitana. & in alio: Reſpub. Tuccillanorũ: IMP. CÆSARI. M. AVRELIO ANTONINO AVG. DIVI SEPTIMI. SEVERI. PII PERTINACIS. AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI. MAXIMI. PACATORIS ORBIS FILIO. DD. RESPVBLICA TVCCILLANORVM. Eſt etiam Tucci vetus apud eundem Plinium Baſtetaniæ vergentis ad mare.*

PROVINCIA TARRACONENSIS.

1 *TARRACONA Metropolis. Plinius eam ponit in regione Coſſetania: ſortè legẽdum, Sedetania: flumen, inquit, Subi, Colonia Tarraco. Scipionum Opus. Alij Tarracon ſcribunt, Hanc Prudentius genitricem prorum appellat, hymno de. 18. Martyribus Cæſarauguſtinis: ab ea pars vna Hiſpaniæ, Tarraconenſis appellata. In lapide antiquo eſt, COL. I. V. TARRACO. Colonia immunis, vel, Iulia, victrix Tarraco. Archiepiſcopum habet, qui de Primatu olim cum Toletano contendit.*

DER-

2 *DERTOSA. Hodie Tortoſa. Plinius inter Tarraconenſes connumerat Dertuſanos. Eſt hæc vrbs ad Iberum fluuium prope mare nobilis in primis. Habet Epiſcopum Tarraconenſi ſuffraganeum.*

3 *CÆSARAVGVSTA. Apud Ptolemæum Cæſarea Auguſta. Hodie çaragoça: de ea ſic Plinius: Cæſarauguſta Colonia immunis, amne Ibero affuſa, vbi opidum ante vocabatur Salduba, regionis Sedetaniæ. In veteri inſcriptione COL. CÆSAREA AVG. SALDVBA. De ea ſic Prudentius hymno de decem & octo Martyribus Cæſarauguſtanis.*

Tu decem ſanctos reuehes & octo,
Cæſarauguſta ſtudioſa Chriſti,
Verticem flauis oleis reuincta,
pacis honore.

4 *TYRASSONA. Apud Plinium Turiaſo & Turiaſonenſes. Hodie Tarazona. Epiſcopum habet ſuffraganeum Archiepiſcopo Cæſarauguſtano.*

5 *CALAGVRRIS. Plinius Calagurritanos, ait, qui Fibularenſes cognominãtur. Hodie Calahorra: vocabatur prius Calagurris Naſcica, & poſtea, à Iulio Cæſare Calagurris Iulia. Epiſcopum habet Archiepiſcopo Burgenſi ſuffraganeum. Eſt vrbs celeberrima ciue M. Fabio Quintiliano, & Prudentio, vt ipſe inquit: Nos Vaſco Iberus diuidit. Habet duas ſedes Cathedrales; nimirũ Calagurrim, & D. Dominicum de la Calçada, & duas Collegiatas Locronium & Victoriam,*

6 *AVCA ſiue Oca nunc non extat. Olim enim in vaſtatione Hiſpaniæ, à Mauris eſt diruta; verùm iterum ab ipſis erecta: pietate Vrraccæ, & Eluiræ fœminarum Regio ſanguine Ferdinandi primi procreatarum, ad oppidũ Gamonal ſub inuocatione D. Mariæ, anno. 1074. translata & erecta, & Epiſcopo Simeoni data eſt, Cidio Ruderico Diez confirmante. Demum Alfonſus Sextus Rex Hiſpaniarum, Fernãdi Magni filius, vrbe Burgenſi iam ædificata, à Gamonal, ad eius amplificationem, Aucenſem Eccleſiam Burgos tranſtulit, conceſſa Regia Epiſcopo Simeoni, & in Baſilica D. Laurentij Cathedra collocata, anno. D. 1075. multis attributis oppidis, villis, & prædijs. Quin & Regio decreto ſanxit, vt in Caſtella eſſet honorabilior omnibus alijs; Clericiſque in ea degentibus maiorem & ampliorem dignitatem, inter cæteros totius regni, habere conceſſit (adeò antiqui illi Reges ad pietatem fuere propenſi) Quam erectionem, & translationem Urbanus ſecundus diplomate Apoſtolico confir-*

mauit,exemitq; eã ab omni Metropolitano;cũ antea Tarraconensi subdita fuisset, eamq; immediatè Romanæ sedi subiecit, Bernardo Toletano Archiepiscopo refragãte:in tẽplo.D. Laurentij mãsit, vsq; dum Mauricius Anno.D.1222.ea specie & forma augusta, quæ nũc est,alterũ extruxit,quod Alfonsus Burgẽsis turribus miro opere ædificatis exornauit: Francisco Pacieco Episcopo viro optimo & prudenti,Philippo secundo id flagitante, Archiepiscopali hæc sedes dignitate aucta est,Gregorio.XIII.Romano Pontifice:attributis illi suffraganeis duobus,Pampilonensi,& Calagurritano.

7 *PAMPILONA, opus Põpeij,vt.D.Hieronymus est auctor ad Vigilantium.Hodie Pamplona à Rege Vvamba instaurata, & Vvambæ luna appellata. Apud Plinium inter fœderatos ponuntur Pompælonenses,& inde Pompælon.Est hodie Caput Regni Nauarræ:habet conuentum Iuridicum, & Episcopum suffraganeum Archiepiscopo Burgensi,Martuam olim vocatam sunt qui dicunt.*

8 *OSCA Ilergetum,in Tarraconensi Prouincia,vrbs. Etosia à Paterculo dicitur,vbi Sertorium interemptum scribit. Hodie Huesca.Hoscenses sunt apud Cæsarem lib. 1. de bello ciuili,& Plinium. Habet nunc Episcopum Cæsaraugustano suffraganeum.*

9 „ *ELERDA. Plinius,Ilerdenses Surdaonum gẽtis,iuxta quos*
„ *Sicoris fluuius:sic apud Cæsarem lib. 1.de bello ciuili. Hodie Lerida,& fluuius Segre,supra quem est imposita: Episcopum habet & gymnasium literarum vniuersale Cathaloniæ gentis.*

10 *BARCINONA. Plinio est Barcino:sic enim ait:In ora au*
„ *tẽ colonia Barcino, cognomine Fauẽtia. In Galbæ numo sic est scrip*
„ *tum. COL. BARCINO. FAVENTIA Vrbs est amplissima, caput Cathaloniæ, ad mare mediterraneum.Episcopum habet suffraganeũ Tarraconensi.*

11 *EGARA. Extat Concilium Egarense antiquum.In quarto Toletano subscribit Eugenius Egarensis Episcopus. in. 13.&.16.*
„ *Ioannes. Verba Concilij Egarensis hæc sunt: Conuenientes in vnum*
„ *Episcopi Prouinciæ Tarraconensis in locum Egara. In Episcopatuum limitibus in M.S.inuenio Exarã nõ Egaram appellatã:fortè Gea de los caualleros,propè Cæsaraugustam.*

12 *AVSONA. Apud Ptolemæum est Ausa. Hinc Ausetani, hodie Vich.Episcopus Ausonensis est in subscriptionibus Conciliorum. Episcopum habet suffraganeum Archiepiscopo Tarraconensi.*

13 *GERVNDA Hodie Girona. Apud Plinium Gerundenses: Vrbs nota in Cathalonia,Episcopum habet Tarroconensi Archiepiscopo suffraganeum.*

EM-

14 *EMPVRIAS. Emporiæ.Plinius: Opus Phocensiũ:est nunc Tarraconensis prouinciæ, vrbs maritima, vulgo Ampurias: Episcopum habet suffraganeum Tarraconensi Archiepiscopo. In subscriptionibus Conciliorum est: Empuritanæ Episcopus.*

15 *ORGELLO, siue Orgellum aut Urgella: hodie Vrgel. Episcopum habet suffraganeum Cæsaraugustano Archiepiscopo.*

PROVINCIA GALLIÆ.

1 *NARBONA. Narbonensis Prouincia, Bracata ante dicta,qui Celtæ sunt.Hodie Languedoc, Prouence,& Daulphiné continet. Dicebatur postea & Gothica, quia à Gothis possessa sub Hispanorum erat ditione,& sub Primate Toletano.*

2 *CAVCOLIBERI, seu Caucoliberis,Hispaniæ versus Galliam limes: hodie Colibre. Episcopum nõ habet, verum attributa est Alnensi Episcopo.In subscriptionibus Cõciliorum pro Caucoliberi ponitur Liberitanus. Est alia Eliberis in Batica;nomine & situ longè ab hac distans;vt ostendimus in Concilio Eliberitano.*

3 *CARCASONA Olim Carcassum, aut Carcasio,Galliæ Narbonensis opidum apud Plinium, Hodie Carcasona: Episcopum habet.*

4 *BITERRIS, siue Bituris,Vasconum Vrbs.*

5 *AGATHA Galliæ Narbonensis insula, & vrbs est, vt Placet Plinio,Straboni,& Ptolomæo;nunc Agade:appellatur etiam Ciuitas nigra. Sunt qui Agatham montem Pessulum esse volunt. Sed hæc in Continente est,vbi Ptolemæus quoque Agatham habet.*

6 *LVTVVA. Inde Luteuani, qui & Foroneronienses. Plinio, Galliæ Narbonensis populi sunt.Hos Pinetus Lodesne vertit in suo*
„ *Plinio Gallico. In libro Prouinciarum legitur: Lutunienſium Ciuitas,id est, Lutana Castrum. In subscriptionibus Conciliorum Luthonensis Episcopus.*

7 „ *MAGALONA.In libro notitiarum est: Magalonensium*
„ *Ciuitas Montis Pessulani: olim sedes Episcopalis,nunc domus tantùm cum templo:in medijs stagnis sita, suffraganea Narbonensi Archiepiscopo:vt ex multis subscriptionibus Conciliorum constat.*

8 *NEMASO, siue Nemasus.Apud Ausoniũ in descriptione Burdigalæ Nemasus Colonia Augusta. Nemausus legit Goltzius,ex veteri inscriptione: hodie Nismes. Libellus extat de eius vrbis antiquitatibus idiomate Gallico.In Concil. 3.Toletano subscribit Nemasensis Episcopus.*

Universidad de Buscht Biblioteca

ELENA. Hellenes Vrbs Callaicorum in Hispania Tarraconensi. est apud Strabonem. Hodie Elna. Quam dicunt Helenam Constantini Magni Matrem, vel Constantem in honorem auiæ condidisse. Vbi etiam mortuus est Constans: vt post D. Hieronymum, scribunt Eutropius & Orosius: dignitatem Episcopalem retinet, Tarraconensi Archiepiscopo suffraganea.

Atque hæc quidem de sedibus Episcoporum antiquis deliba uimus: vt nota sint nomina vrbium vetera & neoterica lectori, earumque situs; intelligantur que inscriptiones Conciliorum, & cui sedi prima quisque Episcopus subiacebat.

In Concilio Eliberitano aliæ veterum vrbium subscriptiones sunt, de quibus & hæc adijcienda diximus, propter Concilij illius antiquitatem.

ACCI. Inde Felix Accitanus, qui subscribit. De hac vide quæ adnotauimus.

CORDVBA. Ex hac Osius ille Cordubensis. vide supra.

SPALIS: supra.

TVCCI, Vrbs Turdulorum in Bætica, quã Plinius Augustã Gemellam cognominari ait. In veteri marmore est: Gemella Tuccitana, & Col. Augusta Gemella. Est apud Plinium altera Tucci vetus in Bastitania, vergẽs ad mare: quibusdam est Almeria, alijs Murcia: vide quid dicat de ea Resendius.

EPAGRA. Inde Sanagius Epagrensis: fortè hic Episcopus fuit Græcus, & causa fidei relegatus. Nomẽ certè Sanagij Græcam originem sapere videtur. Epagris autem insula est Ægæi maris, prima inter Cycladas, teste Callimacho: qui eam Lasiam, Nonagriam, Hydrussam & Epagrin dictã affirmat. Hæc eadem Andros est. In alio. C. est. Bigerrensis, & Bigertensis. Bigerra, est Bogarra hodie propè Alcaraz, in mõtibus Securæ: Ptolemæus eam ponit in Bastitanis: vnde non est Bejar quæ est in Lusitania, aut Vettonia.

CASTVLO: supra. Hinc Secundinus Castulonensis.

MENTESA: supra. Hinc Pardus Mentesanus.

ELIBERIS: supra. Hinc Flauius Eliberitanus.

Vide quid scribat Vasæus de legione. VII. Germanica vel Gemina, ex sentẽtia sua & Resendij in suam, tom. post. Chron.

CORSICA siue Corsis. Inde Conantius Corsicanus: maris mediterranei insula Genuensibus hodie parens. Terapne ab Ouidio appellatur. In alio. C. M.S. Vrcitanus. De Vrci diximus supra.

LEGIO. Inde Decentius legionensis. Hæc est legio Septima Germanica siue Gemina. In Tarraconẽsi Hispania iuxta Astures à Ptolemæo ponitur: Hodie Leon Caput Regni, & dignitate Episcopali celebris à tẽporibus Gothorũ: tantùm Apostolicæ sedi subiecta, & Me-

& Metropolitanum nullum Hispaniæ Episcopum agnoscens.

TOLETVM. Inde Melanthius Toletanus supra.

SALARIA. Inde Ianuarius Episcopus de Salaria: colonia in Tarraconensi Hispania: vnde in veteri inscriptione. Col. Iul. Salariensis: nũc prope Cazorlam. Est & alia Salaria in Oretanis.

OSSONOBA. Inde Vincentius Ossobonensis, de ea suprà.

ELBORA, vel Ebora. Inde Quintianus Elborẽsis suprà.

ELIOCROTA: in Antonino M. s. est Eliocroca. Inde Successus Episcopus de Eliocrota: fuit olim sedes Episcopalis: dicitur nunc Lorca. Habuit templum D. Patricio dicatum, in quo erat Episcopalis Cathedra: quæ in Carthaginensem abijt. Meminit Eliocrotæ Antoninus, & XXV. mil. pass. à Carthagine Spartaria ponit.

BASTA. Inde Eutychianus Bastitanus Episcopus: de qua suprà.

MALACA. Inde Patricius Malacitanus. De hac suprà.

In Monasterio Parasses, in quo antiquitus vita Canonicorum regularium sanctè floruit, nunc obseruantia D. Hieronymi; dum Philippus II. ibi moratur, incidi in librum M. s. in pelle pergaminea, in quo scriptum est.

ISTAE SVNT INTERPRETationes ciuitatum in Hispania, quarum fuerunt nomina mutata tempore Sarracenorum.

Ispalis	.i.	Seuilla.
Asidona	.i.	Sidonia.
Eliberi	.i.	Granada.
Astigi	.i.	Berga, quæ nunc dicitur Ecija,
Egabro	.i.	Capta, quæ nunc dicitur Cepta.
Tuccis	.i.	Xerez.
Pace	.i.	Bocalgaze, quæ nunc dicitur Badajoz.
Exonoba	.i.	Seduma.
Aguitania	.i.	Lucena.
Calabria	.i.	Montanges.
Oreto.	.i.	Calatraua.
Beacia	.i.	Baeça.
Mentesa	.i.	Iaen.

Acepridani.i. Guadix.
Basti .i. Baza.
Vrci .i. Almeria.
Acarta .i. Bagastri. Hic iacet Tiestis Episcopus Bergaræ.
Illia .i. Belsa.
Setabis .i. Xatiua.
Valeria.i. Valentia.
Cõpluto.i. Guadalfajara.
Vrci, quæ modò Almeria vocatur: inde Versus:

Insistens operi venit Indalecius Vrci,
Quæ post mutata fuit Almeria vocata.

Innocentius III. in Epistola ad cõpostellanum Archiep. de concilio Bracarensi. 1. inquit. De quo non dubitatur quin sit authenticum.

SYNODVS BRACARENSIS SECUNDA XII. Episcoporum.

TITVLI.

I *VT Episcopus ambulet per diœcesim suam, & ante triginta dies Paschæ catechumeni doceantur symbolum.*

ij *Ut Episcopus per diœcesim ambulans, duos solidos tantùm accipiat, neque tertiam partem de oblationibus quærat: & Clerici non agantur more seruili.*

iij *Ut Episcopus in ordinatione Clericorum commodũ nullũ accipiat.*

iiij *Ut pro chrisma Episcopus nihil accipiat.*

v *Ut pro constitutione basilicæ Episcopus nihil exigat.*

vj *Ut qui oratorium pro quæstu suo in terra propria fecerit, non consecretur.*

vij *Ut de baptizatis nullum* [a] *accipiat præmium.*

viij *Ut qui Clericum accusauerit, & id non probauerit, excõmunicetur.*

ix *Ut per singulos annos à Metropolitano Episcopo Pascha pronuncietur.*

x *Ut Presbyter, post cibum non teneat missam pro mortuis.*

[a] Forte accipiatur.

REGNANTE DOMINO NOSTRO Iesu Christo, currente Era DC.X.

Erat Bracarensis antiquior Lucẽsi, unde primum locum obtinebat. Ita etiã 1. Concilio interfuit, nondũ Episcopus Bracarẽsis. Nitigius verò erat Episcopus Lucẽsis: unde secundum diœcesis tenuit locum.

Anno secundo Regis [b] Mironis, [c] die Calendarum Iuniarum, cùm Galliciæ Prouinciæ Episcopi, tam ex Bracarensi, quàm ex Lucensi Synodo, cum suis Metropolitanis, præcepto præfati [d] Regis simul in Metropolitana [e] Bracarensi, Episcopi conuenissent, id est, Martinus [f] Nitigisius, Remisol, Andreas, [g] Lucretius [h] Adorius [i] Vvittimer, Sardinarius, Viator, [k] Auila, Polemius, Maylocus; considentibus his simul Episcopis, atque vniuerso clero præsente, Martinus Bracarensis [l] sedis Episcopus dixit: Inspiratione hoc Dei credimus prouenisse, sanctissimi fratres, vt per ordinationẽ "Dñi" gloriosissimi filij nostri Regis, ex vtroq; concilio conueniremus in vnũ, vt non solùm de visione [n] alterutra [o] gratu

[b] Ariamiri. Exc.
[c] Die decima octaua Calend. Ianuariarum. Exc.
[d] Gloriosissimi Reg. Exc.
[e] Bracar. Ecclesia. Exc.
[f] Nitigis. Exc.
[g] Lucentius. Exc. Et sic etiã in aliquot M.ss. habetur.
[h] Adoricus. Exc. In plerisq;. M.ss. Adorich.
[i] Vectimer. Exc.
[k] Anila. C. A.
[l] Ecclesiæ. Exc.
[m] Patres. Exc.
[n] Deest in Exc.
[o] Alterutrum. Exc.
[o] gratularemur.

gratulemur, sed etiam ea, quæ ad ordinationẽ, & disciplinam Ecclesiasticã pertinent, pariter conloquamur. Scriptum est enim in [a] Euangelijs, dicente Domino: Vbicunq; fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorũ. [b] Nitigisius Ecclesię Lucẽsis Episcopus dixit: nec aliud potest credi, nisi ea quæ ad vtilitatẽ nostrarũ pertinent animarũ, diuina inspiratione & inchoari, & perfici [c] posse. Et ideò vnanimes atq; idipsum in Dño sentientes, quæcũq; ad institutionẽ nostrã pertinent, in mediũ prolata desideramus agnoscere.

Martinus Episcopus dixit: Arbitramur vestrã beatitudinẽ recordari, quia cùm primùm in Ecclesia Bracarensi Episcoporum Conciliũ congregatum est, post multa, quæ ad cõcordiam rectæ fidei fuerant roborata, aliqua etiã, quę regularem sanctorũ Canonum continent discretionẽ, firmauimus; quorum vtilitas, vt possit euidẽtiùs in memoriam reuocari, ipsa (si vobis placet) epistola in vestra præsentia relegatur.

Omnes Episcopi dixerũt: Oportet [d] omnibus modis, vt in omniũ auribus, qui hic adstãt, recitetur. Recitatis ergo capitulis, [f] quæ ne prolixitatẽ facerẽt, his gestis minimè sunt inserta, Martinus Episcopus dixit: Hæc ergo, quæ modò sunt recitata, quæ nobis tunc, aut varia, aut dubia, aut inordinata sunt visa, auxiliãte Deo, directa sunt, & suam [g] immobiliter obtinent firmitatẽ: quæ autem tunc in memoriam non venerũt, aut onerosum fuit in primo illo concilio multa simul ingerere, necessariũ videtur modò ad notitiam sanctæ vestræ charitatis deferri;" in " eo specialiter prospectu, vt spirituali ventilata examine purgentur. Sancti enim patres, ac præcessores nostri, aut generales Synodos vndiq; [h] collecti, pro vnitate rectę fidei fecerũt; sicut in Nicæa cõtra Arriũ. CCCXVIII. & in Constantinopoli contra Macedonium. CL. & in Epheso contra Nestorium. CC. & in Chalcedone contra Eutychen DCXXX. aut certè speciales Synodos per suas vnusquisq; prouincias, [i] pro secandis contentionibus, vel emendãdis aliquorũ negligẽtijs collegerunt; & prout euentus culparũ aut qualisẽũq; excessus exegit, per singulas quoq; diffinitas Canonũ sententias, mediante inter eos Dei spiritu conscripserunt: quas oportet nos [k] legere, & intelligere, & tenere. Et quia, opitulãte Christi gratia, de vnitate, & rectitudine fidei in hac prouincia nihil est dubiũ, [l] illud nobis specialiùs est agendũ, vt si quid fortasse extra Apostolicã disciplinam, per ignoran-

[a] Euangelio. Exc.
[b] Nitigis. Exc.
[c] Oportere. Exc.
[d] Omnimodè. Exc.
[f] Adsistant. Exc.
[f] Superioris cõcilij, quæ. Exc.
[g] Inuiolabiliter. Exc.
" Deest in Exc.
[h] Colligi. Exc.
[i] Resecandis. Exc.
[k] Relegere Exc.
[l] Modo. Exc.

ignorantiam, aut per negligentiã, reprehensibile inuenitur in nobis; recurrentes ad testimonia sacrarum Scripturarũ, vel antiquorum Canonum instituta, adhibito cõmuni consensu, omnia quæ displicuerint, rationabili iudicio corrigamus. Et primũ, si placet, relectis Beati Apostoli Petri præceptis, quæ pro regula Sacerdotũ in sua Epistola euidenter adscripsit, quidquid non eodẽ tenore, sicut princeps Apostolorũ edocuit, agi videtur, à nobis, sine vlla cunctatione, ad emendationem ducere festinemus; ne fortasse dũ alijs prædicamus, ipsi reprobi effecti, diuino illo cõdemnemur eloquio dicẽte: I u verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te.

1. Corin. 9. Psal. 49. B. 1. Pet. 5. A.

Omnes Episcopi dixerũt: Cupimus memoratã Apostoli Petri Epistolã, ad locũ ipsum, vbi Sacerdotes docet, audire. Tũc
" allato libro, hæc ex eadẽ Epistola recitata sunt: Seniores obse
" cro consenior, pascite, qui est in vobis gregẽ Dei; prouidentes
" non coactè, sed spontaneè, secundùm Deum: neq; turpis lucri
Et est apud Apostolum. " gratia, sed volũtariè; nec vt dominãtes in cleris, sed [a] forma fa [a] Formæ Exc.
" cti [b] gregis ex animo; " vt cùm apparuerit princeps pastorũ, [b] Gregi. apud Petrũ.
Percipietis. Apud Petrum. Percipiatis. Exc. recipiatis immarcessibilem gloriæ coronam. His relectis, omnes Episcopi dixerũt: Cognitis his, quæ ex Epistola B. Petri Apostoli recitata sunt, desideramus, auxiliante Dei gratia, diuinis obedire præceptis, & Apostolicæ Epistolæ, quæ nobis recitata est, [e] in omnibus formulam imitari: Ne fortè in aliquibus inordinatè ambulãtes diuino (quod absit) iudicio condemnemur. Sed vt sanctorũ patrum vestigia subsequentes, in ipsorum requie mereamur esse participes, & immarcessibilẽ illã gloriæ coronã, quæ repromissa est, eũ ipsis [d] accipere mereamur. Ob hoc ergo tuã simul omnes deposcimus charitatem, vt has omnes causas singulis capitulis breuiter comprehensas, qualiter corrigi debeãt, his gestis subter annectas: quę cùm studiosiùs relecta, & in notitiã omnium nostrorũ euidẽter fuerint perducta, propria vnusquisq; manu pro eorum emendatione & confirmatione subscribat; vt non solùm nobis, sed etiam successoribus nostris, hæc ad perfectionẽ Episcopalis officij decreta proficiant.

[e] In his omnibus. Exc.
[d] Percipere. Exc.
[e] Vel qualiter. Exc.

10. q. 1. Placuit omnibus Episcopis. Burch. c. 75 lib. 1. tuo p. 1. c. 75. & p. 5. c. 192.

I. Vt Episcopus ambulet per diœcesim suam, & ante viginti dies Paschæ catechumeni doceantur Symbolum.

Placuit omnibus Episcopis, atque conuenit, vt per singulas Ecclesias Episcopi [f] per diœceses ambulantes, primũ discutiãt Clericos

[f] Et diœces. euntes. Exc.

Clericos, quomodò ordinem baptiſmi teneant, vel Miſſarũ, [a] & quæcunq; officia in Eccleſia [b] peragũtur. Et ſi rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant: ſi autem minimè, docere [c] debeant ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, vt ſicut antiqui canones iubent, ante viginti dies baptiſmi, ad purgationem exorciſmi Catechumeni currãt: in quibus viginti diebus omninò catechumeni Symbolũ, quod eſt, Credo in Deũ Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. Poſtquàm ergo in his ſuos Clericos diſcuſſerint, vel docuerint Epiſcopi, alia die, cõuocata plebe ipſius Eccleſiæ, doceant illos, vt errores fugiãt idolorũ, vel diuerſa crimina (id eſt) homicidiũ, adulterium, periurium, falſum teſtimoniũ, & reliqua peccata mortifera; [d] aut quod nolunt ſibi fieri, non faciant alteri: & vt credant reſurrectionẽ omnium hominũ, & diem iudicij; in quo vnuſquiſq;, ſecundùm ſua opera, recepturus eſt. Et ſic poſteà Epiſcopus de Eccleſia illa proficiſcatur ad aliam.

[a] Et qualiter quæcunque. Exc.
[b] Peragant. Exc.
[c] Debent. Exc.
De conſ. diſt. 4. Ante viginti dies.
[d] Et. Exc.

II. Vt Epiſcopus per diœceſim ambulans, duos ſolidos tantùm accipiat, "neque tertiam partem de oblationibus quærat, & vt Clerici non agantur more ſeruili."

Hæc omnia deſunt à C. Alueldenſi.

Placuit, vt nullus Epiſcoporum, [e] cùm per diœceſes ſuas ambulant, præter honorem cathedræ ſuę, id eſt, duos ſolidos, aliquid aliud per Eccleſias tollat: neque tertiam partem, ex quacunque oblatione populi, in Eccleſijs parochialibus [f] requirat; ſed illa tertia pars pro luminarijs Eccleſiæ, vel recuperatione ſeruetur, & ſingulis annis Epiſcopo inde ratio fiat. Nam ſi tertiam partem illam Epiſcopus tollat, lumen [g] & ſacra abſtulit Eccleſiæ. Similiter & vt parochiales Clerici, ſeruili more in aliquibus operibus, Epiſcopis ſeruire non cogantur; quia ſcriptum eſt: Nequevt dominantes in [h] clero.

[e] Per Eccleſias ſuas ambulans. Exc.
[f] Facta ſibi vſurpet, ſed Eccleſiæ reparationi ſeruetur, & in ſingulis annis Epiſcopo ratio fiat. Exc.
[g] Nam ſi tertiã, &c. & ſarta tecta abſtulit. Exc. Et Gratia.
10. q. 3. cap. Placuit.
[h] Supra in cleris. Sic Petrus.
1. Pet. 5.

III. Vt Epiſcopus in ordinatione Clericorum, commodum nullum accipiat.

Placuit, vt de ordinationibus Clericorum Epiſcopi munera nulla [i] ſuſcipiant. Sed ſicut ſcriptum eſt, quod gratis donante Deo [k] accipiunt, gratis dent. Et non aliquo pretio gratia Dei & impoſitio manuum venundetur: quia antiqua definitio patrum ita de Eccleſiaſticis ordinationibus ſtatuit, dicens: Anathema ſit danti, & accipiẽti. Propterea, quia aliquanti multis ſceleribus

[i] Accipiant. Exc.
[k] Acceperint. Iuo.
1. q. 1. Placuit, vt de ordinat. Iuo. p. 5. c. 118.
Matt. 10.

ſceleribus [a] obruti, ſancto altario indignè miniſtrantes, non hoc teſtimonio bonorum actuum, ſed profuſione munerum obtinent, oportet ergo non per gratiam munerum, ſed per diligentem priùs diſcuſſionem, deinde per multorum [b] teſtimonium, Clericos ordinare.

[a] Obnoxij. Exc.
[b] Teſtimonia Gratian. & Iuo.

IIII. Vt pro chriſma Epiſcopus nihil accipiat.

Placuit, vt modicum balſami, quod benedictum, pro baptiſmi ſacramento per eccleſias datur; [c] quia ſinguli tremiſſes, pro ipſo exigi ſolẽt, nihil vlteriùs exigatur: ne fortè quod pro ſalute animarum, per inuocationem ſancti Spiritus conſecratur, ſicut Simon Magus donum Dei pecunia [d] emere, ita nos venundare damnabiliter videamur.

1. q. 1. Placuit, vt nullus. Materia chriſmatis eſt balſamũ cum oleo. Ita Gregor. PP. exponẽs illud Cãtici: Botrus Cypri.
[c] Quia à ſingulis trimiſſ. Exc.
[d] Voluit emere. Exc.

V. Vt pro conſecratione baſilicæ Epiſcopus nihil exigat.

Placuit, vt quotiens ab aliquo fidelium ad conſecrandas eccleſias Epiſcopi inuitantur, non quaſi ex debito, munus aliquod à fundatore requirant; [e] ſed ſi ipſi quidem aliquid ex ſuo voto obtulerint, non reſpuatur. Si verò aut paupertas illum, aut neceſsitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tãtùm vnuſquiſque Epiſcoporum meminerit, vt non priùs dedicet [f] eccleſiam, aut baſilicã, niſi antea dotẽ baſilicæ, & obſequium ipſius [g] per donationem chartulæ confirmatum accipiat: nam non leuis eſt iſta temeritas, ſi ſine luminarijs, vel [h] ſine ſubſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tanquam domus [i] priuata, ita conſecretur Eccleſia.

1. q. 1. Placuit, vt quotiens. Burch. lib. 3. c. 37. Iuo. p. 3. c. 432.
[e] Sed ipſe fundator, ſi quidem aliquid ex ſuo voto obtulerit Gratian.
[f] Eccleſ. niſi antea dot. Exc.
[g] Per ordinationem C. A.
[h] Sine ſubſtantiali ſuſtentatione. Exc.
[i] Priuati. Exc.

VI. Vt qui oratorium pro quæſtu ſuo in terra propria fecerit, non conſecretur.

Placuit, vt ſi quis baſilicam, non pro deuotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis ædificat, vt quidquid ibidem de oblatione populi colligitur, medium cum Clericis diuidat; eo quod baſilicam in terra ſua [k] ipſe condiderit: quod in aliquibus locis, vſq, modò dicitur fieri. Hoc ergo de cætero obſeruari debet, vt nullus Epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, [l] vt baſilicam, quæ non pro ſanctorũ patrocinio, ſed magis [m] tributaria conditione eſt condita, audeat conſecrare.

De conſecr. diſt. 1. Si quis baſilicam.
[k] Quæſtus cauſa cond. Exc.
[l] Nec. Exc.
[m] Sub tribut. Exc.

Universidad de Deusto Biblioteca

VII. Vt de baptizatis nullus accipiat præmium.

1.q.1. Placuit, vt vnusquisque. Decret. Iuon p. 1.c.74.

Placuit, vt vnusquisque Episcopus, per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, ✶ si quid voluntariè pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis; si verò per necessitatem paupertatis, aliquid non habent, quod offerãt; nullum illis pignus violẽter tollatur à Clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios suos à baptismo retrahũt. [a] Quod si fortè dum differunt, sine gratia baptismi de hac vita recesserint; necesse est, vt ab illis eorum perditio requiratur, quorum [b] expolia pertimescentes, à baptismi se gratia retraxerunt.

✶ An liceat quamtè obla-tum recipere in administratione sacramẽtorum, diximus Concil. II. c. 8.

[a] Qui si fortè dum differuntur. Exc.

[b] Spolia. Exc.

VIII. Vt qui Clericum accusauerit, & id non probauerit, excommunicetur.

2.q.5. Placuit, vt si quis alique. Burch. lib. 2. cap. 201. Iuo. part. 6. c. 276.

Placuit, vt si quis Clericorum aliquem in accusatione fornicationis impetit; secundùm præceptum Pauli Apostoli, duo vel tria testimonia requirantur ab illo: quod si non potuerit, datis testimonijs approbare, [c] quæ dixit; [d] excommunicationem accusati accusator excipiat.

[c] Quod. Exc.

[d] Accusationem. Exc.

IX. Vt per singulos annos à Metropolitano Episcopo pascha pronuncietur.

De consd. 3. Placuit, vt postquam. De Paschatis celebritate diximus, Concil. Tol. 10. c. 1.

Placuit, vt postquam omnia in concilio Sacerdotum fuerint ordinata, illud [e] omnibus modis obseruetur, vt [f] superuenturum ipsius anni pascha, quoto calendarum die, vel quota luna debet suscipi, à Metropolitano Episcopo [g] nuncietur. Quod cæteri Episcopi, vel reliquus Clerus breuiculo subnotantes, vnusquisque in sua Ecclesia, adueniente natalis die Domini, adstanti populo, post lectionem euangelicam, nuncient; "vt introitum Quadragesimæ nullus ignoret:" in cuius principio conuenientes in vnum vicinæ Ecclesiæ, per triduum, cum psalmis per sanctorum basilicas ambulantes, celebrent litanias. Tertio autem die, celebratis hora nona siue decima Missis, dimisso populo, præcipiant Quadragesimæ [h] seruare ieiunia; & mediante Quadragesima, ex diebus viginti baptizandos infantes, ad exorcismi purgationem offerre.

[e] Omnimodis. Exc.

[f] Superuenturi. Grat.

[g] Intimetur. Grat.

" Exc. hæc non agnoscunt.

Sic institutũ est Concilio Tolet. 5. c. 1 & Tolet. 6. c. 2.

[h] Obseruare. Exc.

Vt

X. Vt Presbyter post cibum, non teneat missam pro mortuis.

De missa à ieiunis celebranda diximus Concil. Tol. 7. c. 1.

Placuit, vt quia per stultitiam præsumpti nuper erroris, aut certè ex veteris Priscillianæ adhuc hæresis [a] fœtore, corruptos cognouimus quosdam Presbyteros, in huius præsumptionis audacia [b] detineri, [c] vt in missa mortuorum, etiam post acceptum merum, [d] oblationem ausi sunt consecrare; ideoq; hoc præfixè euidentis sententiæ admonitione seruetur, vt si quis Presbyter post hoc edictum nostrum amplius in hac vesania fuerit deprehensus; id est, vt non ieiunus, sed quocunque iam cibo præsumpto, oblationem [e] consecrauerit, continuò ab officio suo priuatus, à proprio deponatur Episcopo.

[a] Fœtore corrupto. Exc.

[b] Retineri. Exc.

[c] Vt missas mort. Exc.

[d] Vel oblationem. Exc.

[e] Consecrau. in altari continuò. Exc.

His [f] itaque gestis, placuit omnibus pro confirmandâ horum obseruantia, propria vnumquemque manu subscribere; [g] eo placito facto; vt si quis horum capitulorum terminum transgressus, ad inordinatas consuetudines reuerti voluerit, totius Concilij [h] increpatione correptus, [i] seueriſsimam sibi de sui ordinis inclinatione, nouerit imminere sententiam.

[f] Ita. Exc.

[g] Eorum placitorum. Exc.

[h] Excommunicatione. Exc.

[i] Verisimam. Exc.

MArtinus Bracarensis Metropolitanæ ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Remisol, Visensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

[k] Lucetius, [l] Conimbriensis Episcopus, his gestis subscripsi.

[m] Adorius, Egitanæ ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Sardinarius, Lamecensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Viator, Magnetensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

[k] Alias Lucerius sic. Exc.

[l] Conimbricens. Exc.

[m] Adoricus. Exc.

"Item ex Synodo Lucens."

" Hæc ab excusis desunt.

[n] NItigisius, Lucensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Andreas, Irienſis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

[o] Vvitimer, [p] Aurienſis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

[q] Auila, Tudensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Polemius, [r] Asturiensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Mailoc, [s] Britonensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

[n] Nitigis Luc. Metropolitanæ eccles. Exc.

[o] Victimer. Exc.

[p] Cautiensis. Exc.

[q] Anila. C. A.

[r] Aliàs Asturicensis, vt Exc.

[s] Britinorum. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De subscriptionibus.

MArtinus, ex Dumiensi Abbate, creatus est Episcopus Bracarensis: erat Metropolitanus & antiquior Nitigisio Lucensi, qui erat etiam Metropolitanus: nam vt diximus in prouincia Gallæciæ duo Metropolitæ continebantur. Successit Martinus Lucretio: Remisol Visensis: Lucentius, & non Lucretius Conimbriensis: Adorius Egitanæ: Sardinarius Lamecensis: Viator Magnetensis.

EX LVCENSI METROPOLI.

NItigisius, primæ sedis Lucensis ecclesiæ Episcopus: Andreas Irienſis, qui subscribit in primo Bracaren: Vvitimer, Aurienſis: Auila Tudensis: Polemius Asturicensis: Mailoc Britonẽsis. Hinc colliges in Prouincia Gallæciæ fuisse duodecim cathedrales sedes, nimirum.

In Bracarensi Metropoli.	*In Lucensi.*
Viseo.	*Iria.*
Conimbria.	*Auria.*
Egitania.	*Tudæ.*
Lameco.	*Asturica.*
Magneto.	*Britona.*

Hæ omnes ciuitates, extincto Sueuorum Imperio, ad Bracaram sunt redactæ, sub Gothis.

CAPI-

CAPITVLA EX Orientalium Synodis a Martino Episcopo ordinata, atque collecta apud Lucense Concilium.

MARTINVS BRACARENSIS Episcopus capitula edidit Synodorum Græcarum, quæ citantur à Gratiano, cap. Propter Ecclesiasticas, dist. 18. Erat Græcus, & hæc capitula Græca Latina fecit: vocatur liber capitulorum Martini. Hic cum esset Græcus, ad vtilitatem ecclesiarum Hispaniæ, hæc capitula Græca Latina fecit, & alia quædam ex Latinis addidit, & à Græcis aliqua detraxit, vt est in cap. Propter Ecclesiasticas, quòd desumptum est ex Concilio Antioch. cap. 20. Alia etiam ex Toletanis Concilijs posuit Græcus homo, & ad mores nostrorum hominum Græcos ritus sanctè & prudenter accommodauit.

Episcopus erat Lucensis Metropolitanus.

DOmino beatissimo, atq; Apostolicæ sedis honore [a] suscipiẽdo in Christo fratri, [b] Nitigesio Episcopo, vel vniuerso Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus [c] Episcopus. Sancti Canones, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus constituti sunt, Græco priùs sermone conscripti sunt; posteà autem succedenti tẽpore, in Latina lingua translati sunt. Et quia difficile est, vt simpliciùs aliquid ex alia lingua trãsferatur in alteram, simulq; & illud accidit, vt in tantis tẽporibus scriptores, aut non intelligentes, aut dormitantes, multa prætermittant; & propterea in ipsos Canones aliqua apud simpliciores videantur obscura; ideoq; visum est, vt cum omni diligẽtia, & ea, quæ per translatores obscuriùs dicta sunt, & ea, quæ per scriptores sunt immutata, simpliciùs, & emendatiùs [d] restaurarem; hoc simul obseruãs, vt illa, quæ ad Episcopos, vel vniuersum pertinent Clerum, vna parte cõscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: vt de quo capitulo aliquis scire voluerit, possit celeriùs inuenire.

[a] F. suspiciendo.
[b] Nitigi. C. A.
[c] Episcopus salutem;
[d] Restaurem: C. A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLI.

I *DE electione Episcopi.*
ij *De ordinatione Episcopi.*
iij *De euacuanda ordinatione, quæ absente Metropolitano fuerit facta.*
iiij *De Primatu Metropolitani.*
v *De eo, qui per ambitionem, de inferiori ciuitate ad maiorem transire vult.*
vj *De non mutanda parochia.*
vij *De præsumptione alienæ diœcesis.*
viij *De non constituendo Episcopo successore.*
ix *De inruptione vacantis ecclesiæ.*
x *De Episcopo per necessitatem vagante.*
xj *De contemptore Episcopo.*
xij *De seditioso Episcopo.*
xiij *De* [a] *dissensione iudicij.*
xiiij *De præsumptione Episcopi in rebus ecclesiæ.*
xv *De rebus ecclesiasticis gubernandis.*
xvj *De rebus ecclesiæ dispensandis.*
xvij *De his, qui de ministerio ecclesiæ aliquid vendiderint.*
xviij *De Synodo facienda.*
xix *De Episcopo, qui noluerit venire ad Synodum.*
xx *De legitima ætate ordinandi Presbyteros.*
xxj *De Eunuchis, qui ab alijs fiunt, & qui sibi ipsis naturalia abscindunt.*
xxij *De Neophytis.*
xxiij *De pœnitente non admittendo ad Clerum.*
xxiiij *De his, qui indiscussi, aut Presbyteri, aut Diacones ordinati sunt.*
xxv *De Presbyteris, aut Diaconibus, qui post ordinationẽ denotantur.*
xxvj *De his, qui viduas, aut dimissas ducunt.*
xxvij *De fornicatoribus Clericis.*
xxviij *De his, quorum vxores mœchantur.*
xxix *De viduis Clericorum.*
xxx *De filia Episcopi, vel Presbyteri, quæ fuerit deuota, & peccauerit.*
xxxj *De deuota peccante, vel quæ se maritarit.*
xxxij *De subintroductis adoptiuis mulieribus.*
xxxiij *De non recipiendis Clericis, & de infirmanda ordinatione eius, qui sine consensu Episcopi sui, ab alio Episcopo ordinatus est.*
xxxiiij *De Clericis desertoribus.*

[a] Dissentionibus. C.A.

xxxv *De importunis Clericis.*
xxxvj *De purganda opinione hæresis.*
xxxvij *De Clericis excommunicatis.*
xxxviij *De Presbyteris, vt in secundis nuptijs non vadant.*
xxxix *De his, qui ad Diaconatum eliguntur.*
xl *De eo, quod non licet Diaconum non iussum sedere.*
xlj *De eo, quod non liceat quemlibet, vt ministeria tangat.*
xlij *Vt mulieres in sacrario non intrent.*
xliij *Si Lector alterius viduam duxerit.*
xliiij *Si Subdiaconus secundam duxerit vxorem.*
xlv *Vt non ascendat in pulpitum nisi Lector.*
xlvj *De conditionalibus non ordinandis, nisi cum consensu patronorum.*
xlvij *De non suscipiendis seruis alienis.*
xlviij *De non celebrandis natalitijs martyrum in Quadragesima.*
xlix *Non suscipi debere infantes ad baptismum, nisi ante tres septimanas Paschæ.*
L *De non soluendo ieiunio in quinta feria Paschæ.*
lj *De chrisma conficienda.*
lij *Non liceat Presbytero, præsente Episcopo, chrismare.*
liij *Quod non licet Presbytero, ante Episcopum, in baptisterio introire.*
liiij *De prægnantibus baptizandis.*
lv *Quid in altario offerre oportet.*
lvj *De Presbyteris forasticis.*
lvij *De non ieiunando die Dominica, nec genuflectendo, similiter, vt in Quinquagesima.*
lviij *De præguſtandis carnibus, & non execrandis.*
lix *De eo, quod non licet Sacerdotibus vel Clericis, incantaturas, & cõtrarias ligaturas facere.*
lx *De eo, quod non liceat Sacerdotibus vel Clericis, spectaculis interesse.*
lxj *De eo, quod non liceat, conuiuia facere de confertis.*
lxij *De vsuris vel negociorum lucris.*
lxiij *De Clericis, qui ad Matutinum, vel Vespertinum officium nõ conueniunt.*
lxiiij *De eo quòd non liceat, Clericos Dominico ab ecclesia absentari.*
lxv *De eo, quod non liceat, Clericos ante horam tertiam prandere.*
lxvj *De adtondenda coma Clericorum, vel habitu ordinato.*
lxvij *De eo quod nõ liceat, psalmos poëticos in Ecclesia dicere, vel libros apocryphos legere.*
lxviij *De eo quod non liceat, super monumenta mortuorũ Missam tenere.*

lxix De eo, quod non liceat Christianis prandia ad monumenta portare.
lxx De eo, quod non liceat Clericis, siue laicis Catholicis, ab Hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis, vel schismaticis orare.
lxxj De eo, quod non liceat Christianis obseruationes diuersas attendere.
lxxij De eo, quod non liceat Christianis tenere traditiones Gentilium, & obseruare lunæ, & stellarum cursus.
lxxiij De eo, quod non liceat Calendas obseruare.
lxxiiij De eo, quod non liceat herbas medicinales cum aliqua obseruatione colligere.
lxxv De eo, quod non liceat mulieres Christianas in lanificijs aliquid obseruare.
lxxvj De adulteris.
lxxvij De mulieribus fornicarijs, & abortum facientibus.
lxxviij De homicidio voluntario, vel non voluntario.
lxxix De muliere, quæ duos fratres coniugio, vel viro, qui duas sorores habuerit.
lxxx De his, qui nuptijs inruunt.
lxxxj De his, qui se animalibus commiscuerunt.
lxxxij De his, qui vsque ad finem vitæ in peccatis perdurant, & in exitu communionem accipiunt.
lxxxiij De his, qui intrantes ecclesiam, per nimiam luxuriam sacramento se abstinent.
lxxxiiij De excommunicatis.

I. De electione Episcopi.

NOn liceat populo electionem facere, qui ad Sacerdotium prouocantur, sed iudicium sit Episcoporum; vt ipsi eum, qui ordinandus est, probent, si in sermone, & fide, & in spirituali vita edoctus est.

II. De ordinando Episcopo.

Dist. 63. c. Non licet. et dist. 14. Episcopi, & dist. 64. c. Episcopum. Burch. lib. 3. c. 10. Ioan. p. 5. c. 64. ex Nican. Concilio. c. 4.

Episcopum oportet maximè quidem ab omni Concilio constitui: sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinquitate itineris, difficilè fuerit, ex omnibus tres colligantur, & omnium præsentium, vel absentium subscriptiones teneantur, & sic postea ordinatio fiat. Huius autem rei potestas in omni prouincia ad Metropolitanum pertineat Episcopum.

De

III. De euacuanda ordinatione, quæ absente Metropolitano fuerit facta.

Dist. 65. c. Nō debet, ex Conci. Antioch. c. 19.

Non debet ordinari Episcopus absque consilio, & præsentia Metropolitani Episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in prouincia Sacerdotes; quos per suam debet epistolā cōuocare. Etsi quidem omnes occurrerint, melius: si autem hoc difficile fuerit, [a] pluriores oportet occurrere. Qui autem non venerint, præsentiam sui per suas epistolas faciant: & sic omnium facto consensu, ordinationē Episcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod à nobis terminatum est, fuerit factum, talem ordinationem nihil præualere decernimus. Si autem secūdùm Canones ordinatio Episcopi fuerit facta, & aliquis contra, [b] sua malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

[a] Plures. Exc.

[b] Cum sua malitia. Exc.

IIII. De Primatu Metropolitani.

9. q. 3. Per singulas prouincias.

Per singulas prouincias oportet Episcopum cognoscere Primatum Metropolitani Episcopi: & ipsum curam suscipere, nihil autem agere reliquos Episcopos præter eum, secūdùm quod antiquitus à patribus nostris constitutum cōtinetur in Canone. Propter quod & Metropolitanus nihil sibi præsumptiuè adsumat, absque consilio cæterorum.

V. De eo, qui per ambitionem de inferiori ciuitate ad maiorem transiens, vult agere Clericatum.

Si quis in parte alicuius fuerit ambitiosior inuētus, siue Episcopus, siue Presbyter, vel Diaconus, de inferiori ciuitate, nō transeat ad maiorem. Quòd si quis contra hæc magni Concilij constituta importunus extiterit, omnimodis euacuetur huiusmodi factum; & suæ iterum restauretur ecclesiæ, cuius Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus priùs fuerit constitutus.

VI. De non mutanda parochia.

Episcopum à propria parochia non liceat transire in aliam, neque sua sponte introire, neque inuitatus, neque ab Episcopo coactus; sed permaneat in loco, in quo à Deo est ordinatus, & in eam, quam sortiuit ecclesiam secundū antiquum Canonum institutum.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

VII. De præsumptione aliena diœcesis.

Si quis Episcopus non per scripta Metropolitani Episcopi, aut qui cum eo sunt, rogatus, de alia prouincia in aliam venerit, sed præsumptiuè irruens, ad ordinationem, & cõstitutionem Clericorum, qui ad illum non pertinent, importunus existat, vacua sint, & inania, quæ ab eo fuerint ordinata. Ipse autem digna excommunicatione censeatur, & abominetur à sancto Concilio.

VIII. De non constituendo Episcopo successore.

8. q. 1. Burchar. lib. 1. c. 187. Iuo. p. 5. c. 303.

Episcopum non liceat ante finem vitæ alium in loco suo cõstituere successorem. Si quis autem hoc vsurpare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio, & iudicatu Episcoporum, qui post exitum præcessoris potestatem habent, quem dignum elegerint.

IX. De inreptione vacantis ecclesiæ.

Dist. 92. c. Si quis Episcopus vacãs

Si quis Episcopus vacans, in ecclesiam non habentem Episcopum, subripiens populos, sine consilio integri ordinis, inruerit; etiam si populus, quem seduxit, desideret illum, alienum eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem & perfectum Concilium dicimus illud, in quo Metropolitanus Episcopus fuerit.

In nutis Gregorianis, dicitur: Addè dum est, Metropolitanus etiam, sic enim Græcè καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως. Dist. 92. c. Si quis ordinatus. Vide Pelag. 11. in epistola ad Beatgnũ. Burch. lib. 1. cap. 40. Iuo. part. 5. c. 151.

X. De Episcopo per necessitatem vacante.

Si quis Episcopus ordinatus, pro [a] contemptione populi, aut pro aliqua alia ratione, & nõ pro sua culpa, in parochia, quæ ei fuerit data, non læsit, hunc oportet honorem Sacerdotum tantummodò contingere: & de rebus ecclesiæ, in qua conuenit, nihil sibi præsumat. Sustineat autem, quid de eo sanctum Concilium iudicare voluerit.

[a] Sic in quibusdam Gratiani codicib. M.ss. correctores tamẽ Gratiani cõtentione reliquerunt.

XI. De contemptore Episcopo.

Si quis Episcopus ab Episcopis ordinatus noluit agere Sacerdotium, neque consenserit in sibi commissa ecclesia ambulare,

bulare, statim talem excommunicari oportet. Quòd si coactus contempserit; sanctum Concilium, quod placet, de eodẽ terminet.

XII. De seditioso Episcopo.

Si quis Episcopus ordinatus fuerit, & non vult ipsam parochiam suscipere, in qua nominatus est, sed alibi vult ordinare; & vim facit, & seditiones concitat contra eos, qui illum ordinauerunt, hunc ab honore oportet remoueri. Si autem in pristino honore Presbyterij vult stare, non vitetur, vt gradum, quem habuit, retineat. Quod si reluctatus fuerit, etiam de honore Presbyterij, ab honore proprio deponatur.

XIII. De dissensione iudicij.

6. q. 4. Si quis Episcopus in. Vbi dicitur, & in alijs: ex Concilio Martini Papæ.

Si quis Episcopus in [a] aliquibus iudicatur, & viderit ipsos Episcopos, qui in [b] prouincia sunt, inter se in iudicio discrepare; vt alij videantur, eum, qui iudicatur, iustificare, alij condemnare; pro definitione huius dissensionis, hoc placuit sancto Concilio, vt de vicina prouincia alter Metropolitanus conuocetur Episcopus: vt per eum confirmetur, quod secũdùm rectum placuerit Canonem.

[a] Aliquibus causationibus iud. Exc.
[b] Prouinc. sua sunt. Exc.

XIIII. De præsumptione Episcopi in rebus Ecclesiæ.

10. q. 3. Si quis Episcopus nulla. Burch. lib. 2. c. 214. & lib. 3. c. 181 Iuo. p. 3. c. 171. & 241. & p. 5. c. 329.

Si quis Episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate cõpulsus, [c] inscio Clero; aut vbi fortè non est Presbyter, de rebus ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere, res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur; & in iudicio Episcoporum deijciatur [d] auditus: & tanquam furti, aut latrocinij reus à suo priuetur honore.

[c] In Clero suo Grat. Exc.
[d] Audi. & conuictus & tanquam Grat. quã lectionem probar nota Gregoriana.

XV. De rebus Ecclesiasticis gubernandis.

Quæ sunt Ecclesiæ, conseruari cum omni diligentia, & bona conscientia, & fide Dei, qui omnia videt, & iudicat, gubernari ergo oportet, cum iudicio, & potestate Episcopi: cui etiam omnis populus, & congregatio commissa est animarum. Manifesta autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, in conscientia eorum, qui circa Episcopos sunt, Presbyteros, & Diaco-

12. quæst. 1 c. manifesta, ex Can. 4. Concilij Antiocheni.

Diaconos, vt hi omnes sciant, quæ sunt Ecclesiæ propria: vt, si Episcopo contigerit transitus, nihil eos latêre possit ex his, quæ ad Ecclesiam pertinent; vt nullo modo possint minui & perire. Neque res propriæ Episcopi debent importunitatem pro rebus Ecclesiæ pati. Dignum re vera, & iustum est apud Deum, & homines, vt ea, quæ Episcopi propria sunt, cui voluerit, derelinquat, & neque Ecclesiam perpeti damnum, neque Episcopum, pro rebus Ecclesiæ condemnari, aut post eius obitum in causas, quæ ad eum non pertinent, aut in maledictum incidere.

XVI. De rebus Ecclesiæ dispensandis.

Ex Concilio Antiochen. c. 25. & habetur. 12. q. 2. Episcopus Ecclesiasticarũ. & 10. q. 2. Episcopus habeat. 1. Thimoth. 6. B.

Episcopus habeat potestatem in rebus Ecclesiæ, vt dispenset necessitatem habentibus, cum omni reuerẽtia, & timore Dei: participare etiam eum oportet, quæ necessaria sunt; si tamen ipse, aut qui cũ eo sunt fratres, indiguerint aliquid; vt necessitatem nullo modo patiantur, secundùm sanctum Apostolum dicentem: Victu & tegumento, his contenti sumus. Si autem res Ecclesiasticas Episcopi in suas voluntates vsurpare voluerint, & [a] lucra Ecclesiæ, vel fructus agrorum, non cũ Presbyterorum, vel Diaconorũ consilio [b] intaminauerint, aut fratribus, vel filijs, vel quibuscunque propinquis suis dederint potestatem, vt per eos latenter res lædãtur Ecclesiæ, hos oportet obnoxios esse Concilio. [c] Similiter id, si Episcopus, vel qui cum eo sunt Presbyteri, aut Diaconi accusentur, vt quæ ex reditu, vel ex quolibet [d] actu Ecclesiæ veniunt, in suo sinu colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiuntur, hos corripi oportet, secundùm quod ordinatum fuerit à sancto Concilio.

a Loca. Grat.

b Intaminauerit, alij M. s. Grat. contaminauerit.

c Sin autem Grat. quã lectionẽ probat. nota Greg. tã quam magis accedentem ad Græcã Concilij Antiocheni. c. 25.

d Hæc vox in simili significatione vsurpatur. 2. q. 2. Vulteranæ. vide notã Gregorianam.

XVII. De his, qui ex vasis ministerij Ecclesiæ aliquid vendiderint.

Dist. 50. si quis. Iuo. p. 3. c. 173. Burch. lib. 3. c. 179.

Si quis Presbyter, aut Diaconus inuentus fuerit aliquid de [e] vasis ministerij Ecclesię venundasse; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione Ecclesiastica non haberi: in iudicio tamen Episcopi dimittendum esse, siue dignus sit, siue indignus, in suo recipi [f] gradu: quia simul totiens pro hoc ipso, quod de sacrosancto altario intaminauerint, id cum Episcopi potestate dimissum est.

e De eleemosynis Burch.

f Vt debeat gradu Gratian.

De

XVIII. De Synodo facienda.

Ex Concilio Antioch. c. 20. Habetur. d. 18. c. propter Ecclesiast.

Propter Ecclesiasticas curas, & altercationum solutiones, bene placuit, per singulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante Metropolitano Episcopo, omnes prouinciæ Episcopos; ita vt in his concilijs prodeant omnes Presbyteri, Diaconi, vel hi, quorum in concilio causæ examinatæ ad iustum iudicium prodãtur. Et qui manifestè Episcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi inuenti fuerint in offensa, secundùm rationem excommunicẽtur, quamdiù communi consensu de his placuit dare sententiam. Nulli autem Episcopo liceat propria apud semetipsum concilia facere: prẽter eos, qui sunt Metropolis [a] creditæ.

a Fortè. Ecclesiæ.

XIX. De Episcopo, qui venire ad Synodum noluerit.

Non liceat ad Concilium conuocatos Episcopos continere; sed ire, & ea, quæ ad vtilitatem Ecclesiæ, vel cæterorum pertinent, aut docere, si nouit, aut doceri, si nescit. Nam si extra ægritudinem contempserit ire, reus erit fraterni concilij.

Affertur d. 78. c. Siquis triginta. Tribut. Bonifacio Papæ, verùm ex Neocæsariensi. c. 11. Luc. 3. E.

XX. De legitima ætate ordinandi Presbyteri.

Si quis xxx. ætatis suæ nõ impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etsi valde sit dignus: quia ipse Dñs tricesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere. Oportet ergo eum, qui ordinandus est, vsq; ad hanc ætatẽ legitimam conseruari.

XXI. De Eunuchis, qui ab alijs fiunt, vel qui ipsi sibi naturalia abscindunt.

Dist. 55 ca. Si quis pro ægritudine. Iuo. p. 6. c. 374.

Si quis pro causa ægritudinis naturalia à medicis habuerit secta; similiter, & qui à barbaris, aut à dominis stultis [b] fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos Canõ admittit ad Clericatus officiũ promoueri. Si quis autem sanus, nõ per disciplinã religionis & abstinentiæ, sed per abscisionẽ plasmati à Deo corporis, extimans à se posse carnales cõcupiscentias amputari, castrauerit se, nõ eũ admitti decernimus ad aliquod Clericatus officium. Quòd si iam antè fuerat promotus ad Clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur.

b De

XXXII. De Neophytis.

Qui nuper baptizati fuerint, iam ætate legitima, non continuò liceat, eos ad Ecclesiasticum ordinem promoueri: quia oportet, illũ priùs doceri, quod possit docere; quo multo tempore baptismum possit probare: vt benè probatus veniat ad Clerum, secundum præceptum Apostoli dicentis: Non Neophytum; ne in superbiã elatus in iudicium incidat, & laqueũ diaboli. Si succedẽti tempore in aliquo graui peccato à duobus, vel tribus testibus fuerit cõuictus, depositus de gradu suo cesset à Clero. Si quis contra hanc regulam facere præsumpserit, quasi contrarius magni Concilij, proijciatur à Clero.

Paul. 1. ad Tim. c. 6.

XXIII. De pœnitente non admittendo ad Clerum.

Pœnitens tantùm, si necessitas, aut vsus exegerit inter Ostiarios priùs deputetur, vel inter Lectores; ita vt Euangelia vel Epistolam non legat. Si qui autem antè ordinati sunt, inter Subdiaconos habeantur: ita vt manum non imponant, aut sacra non contingant. Ex pœnitente enim dicimus ideò, quòd post baptismum pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, aut grauissimis peccatis publicam pœnitentiam gerens, diuino fuerit reconciliatus altario.

XXIIII. De his qui sine discussione, aut Presbyteri, aut Diacones ordinati sunt.

Dist. 25. Si quis presbyter. Hinc fuit. c. 5. epist. Zachariæ ad Bonifacium Episcopũ. & 15 q. 8. Si quis Presbyter. Vide Concil. Nican. c. 9. vnde hoc caput desumptum videri possit.

Si quis Presbyter, aut Diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt; aut certè cùm discuterentur, criminosa peccata sua [a] celauerunt, & post ordinationem ab alijs sunt detecti; abijciantur à Clero. Similiter, & de vniuerso ordine Cleri seruetur. Nam hoc sibi, quod inreprehensibile est, sancta & catholica defendit Ecclesia.

[a] In correcto Gratiano: Cõfessi sũt, aut post. Aliàs legebatur: Confessi non sunt, & post.

XXV. De Presbyteris aut Diaconibus, qui post ordinationem denotantur.

16. q. 1. c. Si quis Presbyter, & Neocæsarien. c. 9. & 10. Burch. l. 2 c. 48. Iuo. p. 6. c. 149.

Si quis Presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationem cõfessus fuerit, quia anteà errauit, nõ offerat; sed tantùm, pro religione, nomen Presbyteri portet. [b] Similiter & de Diaconibus seruandum est: vt si ipse confessus fuerit, ordinem Subdiaconatus accipiat.

[b] In. Exc. sequitur posted: Si autem non ipse cõfessus, sed ab alio publicè fuerit conuictus, nec hoc ipsum habeat, vt nomẽ Presbyteri portet. Similiter &. quæ verba in nullo. C. M. s. sunt

De

XXVI. De his, qui viduas aut dimissas ducunt, aut in malis consilijs mixti sunt.

Hieronymus Epist. 128. ad Fabiolã, sic interpretatur viduã, excisam, & meretricem: vidua, inquit, est, cuius maritus est mortuus; excisa est, quæ à marito viuente proijcitur; meretrix, quæ multorũ libidini patet.

Si quis viduam aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad Clerum: aut si obrepserit, reijciatur; similiter si homicidij, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut [a] assensione post baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit, deijciatur, & in finem vitæ suæ communionem non recipiat.

[a] Defectione est apud Gratianum: verũ Gregoriana nota, videtur probare hanc lectionẽ, & Cõcil. Tribur. c. 11

XXVII. De Fornicatoribus Clericis.

Si quis Presbyter, aut Diaconus fuerit fornicatus, aut mœchatus, proijciatur, & agat pœnitentiam.

XXVIII. De his quorum vxores mœchantur.

Dist. 34. c. Si Laici. & dicitur, ex Cõcilio Marcini Papæ.

Si alicuius Laici vxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post ordinationem, alicuius clerici vxor adultera fuerit, dimittat eam: si autem cum ipsa voluerit permanere, à ministerio alienus sit.

XXIX. De viduis clericorum.

Dist. 28. Si qua vidua. ex Concil. Tol. 1. c. 18.

Si qua vidua Episcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla [b] religiosa, cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet; morienti [c] tãtùm ei sacramenta subueniant.

[b] Relig. persona

[c] Tamen.

XXX. De filia Episcopi, vel Presbyteri, siue Diaconi.

Si deuota fuerit, & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectum receperint, à communione habeãtur alieni. Pater verò causas in Cõcilio se nouerit præstaturum; mulier verò non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem, viuente eo, recesserit, & pœnituerit, communionem in vltimo vitæ deficiens accipiat.

XXXI. De deuota peccante, vel quæ se maritauerit.

Deuotam peccantem non recipiendã in ecclesia, nisi peccare

desierit, & desinens egerit aptam pœnitẽtiam decem annis: & recipiat communionem. Prius autem quàm in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius conuiuium Christianæ mulieris accedat. Quòd si admissa fuerit, etiam ea, quæ illam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quę autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhùc viuente ipso marito, castè vixerit, aut pòst ipse de hac vita discesserit.

XXXII. De subintroductis adoptiuis mulieribus.

Nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Diaconus, neque omnino aliquis ex Clero licentiam habeat intromittẽdi ad se quasi adoptiuam aliquam mulierem, quasi in loco filiæ, aut matris, nisi fortè sororem veram ex germanitate, aut sororem matris, vel patris, & illas solas personas, qui ab omni mala suspicione alienæ sunt. Similiter & religiosis fœminis laicorum alienorũ familiaritatem, & consortium prohibemus, & eorũ, qui nec in Dei timore subiecti sunt, nec continentiæ retinent disciplinam.

XXXIII. De nõ recipiendis Clericis, & de infirmãda ordinatione eius, qui sine consensu Episcopi ab alio Episcopo ordinatus est.

Siquis in contemptu positus Presbyter vel Diaconus, vel quicunq; ex Clero, recesserit ab Ecclesia, nullo modo in àlia suscipiatur Ecclesia, sed omnimodò compellatur, vt ad suam reuertatur ecclesiam: si autem permãserit in superbia, & reuerti noluerit, excommunicetur, & proijciatur. Siquis autẽ Episcopus ausus fuerit in sua Ecclesia ordinare, non consentiente Episcopo suo, à quo recesserit, ordinatio eius vacua deputetur.

XXXIIII. De Clericis desertoribus.

Siquis Presbyter, aut Diaconus, aut aliquis de Clero, propriã ecclesiam derelinquẽs, ad alteram ecclesiam vadit, & ibi multo tempore demoratur, omnino nũquam ministret in Clero: & si admonuerit eum Episcopus suus, vt ad suam redeat parochiam, & redire noluerit, vbi est, ibi de suo officio deponatur; ita vt nunquam in suo reuertatur gradu propter dissolutionis

lutionis peccatum. Si autem Episcopus alter illum susceperit, qui de reatu eius est cõscius, oportet ipsum Episcopum sine increpatione in communi Concilio non admitti; vt ecclesiasticum canonem vltra non soluat.

XXXV. De importunis Clericis.

21. q. 4. *si quis Episcopus; ex concil. Antioch. c. 12.*

Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus excommunicatus, in Cõcilio iniustè se queritur condemnatum, [a] ad maius Episcoporum Concilium reuertatur: & eorum inquisitionem, & iudicium expectans, si quas se iustas causas habere putat, exponat. Si autem contempserit, & [b] importans se palatio, aures Principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit peruenire; neque spem futuræ reconciliationis habebit.

[a] Ad maiorem Episc. Synodum. Grat.

[b] Aliàs importunans Alias importunus palatio.

XXXVI. De purganda opinione hæresis.

2. q. 7. *Si quis Episcopus.*

Si quis Episcopus, siue alicuius Episcopi Presbyter aut Diaconus in alicuius hæresis opinionem offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus; nullus Episcopus eum in communionem recipiat; nisi prius in communi concilio, porrecto fidei suæ libello, satisfaciat omnibus, & ita liberam teneat suam purgationem. Hoc idem, & de Fidelibus laicis sit decretum, si in [c] aliquam hæresis [d] opinionem fuerint nominati.

[c] aliqua.

[d] Opinione.

XXXVII. De clericis excommunicatis.

11. q. 3. *si quis Episcopus in. ex canone 5. Concil. Antioch.*

Si quis Episcopus in Concilio excommunicatus fuerit, siue Presbyter, siue [e] Diaconus, facere oblationem, vel Matutinũ, vel Vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius non liceat ei, nec in alio Concilio spem reconciliationis habere, nec vltra [f] recolligi; sed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab ecclesia respui; maximè eos, qui sciebãt eum esse [g] deletum. Si autem permanserit turbans, & concitans ecclesiam, per [h] forasticam potestatem oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe expelli.

[e] Diac. à suo Episcopo & post excommunicationem præsumpserit, siue Episcopus ille aut Presbyter aut Diaconus facere obl. Exc. Grat.

[f] Reconciliari. Exc.

[g] Deiectum Grat. Exc.

[h] Forinsecam. Grat. in Canon. S. Concilij Antioch. est. διὰ τῆς ἐξωθεν ἐξουσίας. Quòd Dionysius vertit per potestates exteras infra Forastici. Can. 56.

XXXVIII. De Presbyteris vt in secundis nuptijs non vadant.

Presbyterum ad secundas nuptias conuiuam fieri non oportet, propterea quòd hi, qui ad secundas nuptias veniunt, pœnitentiam postulant. Quomodò potest Presbyter esse, qui propter conuiuium interest tali coniugio?

Universidad de Deusto Biblioteca

XXXIX. De his, qui ad Diaconatum eliguntur.

Siquis ad ministerium Diaconatus eligitur, si contestatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & posteà matrimonium desiderauerit, alienus sit à ministerio, & vacet à Clero.

XL. De eo quòd non liceat Diaconum non iussum sedere.

Non licet Diaconum ante Presbyterum sedere, nisi cum iussione Presbyteri.

XLI. De eo quòd non liceat quemlibet ministeria tangere.

Dist. 24. c. Non liceat cuilibet. Non liceat quemlibet ministeria tangere; nisi subdiacono, aut Acolytho in secretario tangere vasa Dominica.

XLII. Vt mulieres in sacrario non intrent.

Non liceat mulieres in sacrario ingredi.

XLIII. Si Lector alterius viduam duxerit.

D. 34. c. Lector, & in. C. Tol. 1. c. 3 Lector si viduam alterius vxorem acceperit, in Lectoratu permaneat: aut si fortè necessitas sit, Subdiaconus fiat, nihil autē supra; similiter & si bigamus fuerit.

XLIIII. Si Subdiaconus secundam duxerit vxorem.

D. 34. c. si subdiaconus. & in. C. To. 1. c. 4. Si subdiaconus secundam duxerit vxorē; inter Lectores, vel Ostiarios habeatur; ita vt Apostolum non legat.

XLV. Vt non ascendat in pulpitum nisi Lector.

Dist. 19. c. Nō liceat in pulpito. Non liceat in pulpito psallere, aut legere, nisi qui ab Episcopo Lector est ordinatus.

XLVI. De conditionalibus inordinandis, nisi cum consensu patronorum.

Dist. 53. si quis obligatus est tributo. ex Concil. Tolet. 1. c. 10. Siquis obligatus tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuslibet domus; non est ordinandus clericus, nisi probandæ vitæ fuerit, & patroni [a] concessus accessĕrit.

[a] Consensus acc.

De

XLVII. De non suscipiendis seruis alienis.

17. q. 4. Si quis seruum alienum. Bureh. l. 8. c. 25. Ino. p. 7. c. 43. Idē in Concil. Gangrensi. c. 3. Si quis seruum alienum causa religionis doceat contemnere dominum suum, & recedere à seruitio eius, durissimè in omnibus arguatur.

XLVIII. De non celebrandis natalitijs Martyrum in Quadragesima.

33. q. 4. Nō licet. Bure. lib. 13 c. 10 Ino. p. 4. c. 34 Non liceat in Quadragesima natales martyrum celebrare, sed tantùm Sabbato & Dominico pro commemoratione eorum oblationes offerri; sed nec natalitia, neq; nuptias liceat in Quadragesima celebrare.

XLIX. Non suscipi debere infantes ad baptismum, nisi ante tres septimanas Paschæ.

De consec. dist. 4. Non liceat ante Non liceat ante duas septimanas Paschæ, sed ante tres ad baptismum susci pere aliquem. Oportet autem in ipsis diebus, vt hi, qui baptizandi sunt, Symbolum discant, & quinta feria nouissimæ septimanæ Episcopo vel Presbytero reddant.

L. De non soluendo ieiunio in quinta feria Paschæ.

De cons. d. 3 Non liceat quinta. Non liceat quinta feria nouissimæ septimanæ ieiunium soluere, & omnem exhonorare Quadragesimam, sed syncerè abstinentes totam Quadragesimam perexire.

LI. De Chrisma conficienda.

Omni tempore Episcopis liceat chrisma cōficere, & per suas diœceses destinare; ita vt ad dirigendum chrisma Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ, de singulis Ecclesijs ad Episcopum destinentur.

LII. Non liceat Presbyteros, præsente Episcopo, chrismare.

Dist. 95. c. Presbyter. de consec. dist. 4. c. Omnimodo. Presbyter, præsente Episcopo, non signet infantes, nisi fortè ab Episcopo fuerit illi præceptum.

Universidad de Deusto Biblioteca

LIII. Quòd non licet Presbytero ante Episcopum in baptisterio introire.

Non liceat Presbytero priùs ab Episcopo in baptisterium introire, sed cum Episcopo; nisi fortè, aut absens fuerit, aut ægrotus.

LIIII. De prægnantibus baptizandis.

De consec. d. 4. Si qua mulier. prægnãs. Ex concil. Neocæsar. c. 6. Si qua mulier prægnans desiderauerit gratiam baptismi percipere, quando voluerit, habeat potestatem: nam nihil in hoc participat mater infanti, qui nascitur; propter quod vnicuiq; propria posse voluntas, in confessione monstretur.

LV. Quid in altario offerre oportet.

De consec. dist. 1. Non oportet. Non oportet, aliquid aliud in [a] sanctuario offerri, præter panem, & vinum, & aquam, quæ in typo Christi benedicuntur: quia dum in cruce penderet, de corpore eius effluxit sanguis, & aqua: hæc tria vnum sunt in Christo Iesu, hæc hostia, & oblatio Dei in odorem suauitatis.

[a] Sic in omnib. M.s. Gratian. Sacramento.

LVI. De Presbyteris forasticis.

Alio nomine Presbyteri ruris, vt dicitur. d. 95. cap. Presbyteri ruris: ex Cõcilio Neocæsariensi. c. 13. Distin. 30. c. Si quis presbyt. Bureb. lib. 13. c. 10. Iuo. p. 4. c. 52. Forasticis: Presbyteris, præsente Episcopo, vel Presbytero ciuitatis, offerre non liceat, nec ministrare in populo; nisi fortè illis absentibus.

LVII. De non ieiunanda die Dominica, neque genu flectendo similiter vt in Quadragesima.

[b] Si quis Presbyter propter publicam pœnitentiam à Sacerdote acceptam, aut aliqua necessitate die Dominica pro quadã religione ieiunauerit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter & quod ab Apostolis traditũ canon tenet antiquus, placuit, tam per omnes Dominicas, quã per omnes dies Paschæ, vsq; ad Quinquagesimã non prostrati, nec humiliati, sed erecto vultu ad Dominum orationum fungamur officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis Dominicæ celebramus.

[b] Citat Bure. & Iuo. similem canonem ex Concil. Turonhis verbis: Si quis propter publicam pœnitentiã à Sac. accept. aut pro aliqua necess. In aliquot M.s. Gratiani est.

LVIII. De prægustandis carnibus, & non execrandis.

Si quis non pro abstinentia, sed pro execratione escarum; abstinet, abstineat: si autem spernit, ita vt olera cocta cum carnibus nõ deguste, iste non obediens, neque suspicionem hæresis à se remouens, deponatur de ordine Clericatus.

LIX. De eo quòd non liceat Sacerdotibus, vel Clericis incantaturas, & contrarias ligaturas facere.

Isid. lib. Originum. 8. c. de Magis, Incantatores (inquit) dicti sunt, qui aeris verbis pertagunt. Non liceat Clericis incãtatores esse, & ligaturas facere, quod est conligatio animarum. Si quis hæc facit, de Ecclesia proijciatur.

LX. De eo quòd non liceat Sacerdotibus, vel Clericis spectaculis interesse.

Non liceat Sacerdotibus, vel Clericis aliqua spectacula in nuptijs, vel in conuiuio spectare: sed oportet, antequàm ingrediantur ipsa spectacula, surgere, & recedere inde.

LXI. De eo quòd non liceat conuiuia facere de confertis.

Dist. 44. c. Non liceat Sacerdotes. Non liceat Sacerdotibus, vel Clericis, sed nec religiosis laicis conuiuia facere de confertis.

LXII. De vsuris, vel negociorum lucris.

14. q. 4. Si quis oblitus. Psal. 14. B. Si quis oblitus timorẽ Domini, & sanctam Scripturam, quæ dicit: Pecuniam suam non dedit ad vsuram, post hanc cognitionem [a] magni Concilij fœnerauerit, & cẽtesimas exegerit, aut ex quolibet negocio [b] turpia lucra quæsierit: aut per diuersas species vini, vel frugis, vel cuiuslibet rei, emendo, & vendendo [c] incrementa susceperit, [d] depositus de gradu suo, alienus habeatur à Clero.

[a] Nicænum intelligit, ex cuius c. 17. hãc sententiã sumpsit: & habetur. 14. q. 14. c. quoniam.
[b] Turpe lucrũ. Grat.
[c] Aliqua increm.
[d] De gradu suo detectus. Grat.

LXIII. De Clericis, qui ad Matutinum, vel Vespertinum Officium non conueniunt.

Dist. 92. c. Si quis presbyter, ex Tolet. 1. c. 5. Si quis Presbyter vel Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesiæ deputatus, si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est; & ad quotidianum psallendi sacrificium Matutinis, vel Vespertinis horis ad Ecclesiam non conuenit, deponatur

deponatur à Clero; si tamen castigatus veniam ab Episcopo, per satisfactionem noluerit promereri.

LXIIII. De eo quòd non liceat Clericos Dominico ab Ecclesia absentari.

Non liceat quemlibet Clericum die Dominico ab Ecclesia absentem esse, sed Missarum solennibus interesse.

LXV. De eo quòd non liceat Clericos ante horã tertiã prandere.

Dist. 44. c. Non liceat Sacerdote. Bure. l. 2. c. 165. Ino. p. 6. c. 256.

Non oportet Clericos vel laicos religiosos, ante sacram horã diei tertiã, inire cõuiuia, neq; aliquando Clericos, nisi hymno dicto edere panẽ; & post cibos gratias auctori Deo deferre.

LXVI. De adtondenda coma Clericorũ, vel habitu ordinato.

Non oportet Clericos comam nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite, patentibus auribus; & secundùm Aaron talarem vestem induere; vt sint in habitu ordinato.

LXVII. De eo quòd non liceat psalmos poëticos in Ecclesia dicere, vel libros apocryphos legere.

Non oportet psalmos compositos, & vulgares in Ecclesia dicere, neque libros, qui sunt extra Canonem, legere, nisi solos Canonicos noui & veteris Testamenti.

LXVIII. De eo quòd non liceat super monumenta mortuorum Missam tenere.

De Consec. dist. 1. Non oportet.

Non oportet Clericos ignaros, & præsumptores super monumenta in campo ministeria portare, aut distribuere Sacramenta; sed aut in Ecclesia, aut in basilica, vbi martyrum reliquiæ sunt depositæ, ibi pro defunctis oblationem offerre.

LXIX. De eo quòd non liceat Christianis prandia ad monumenta portare.

De consec. d. 1. Nũ liceat. Bure. l. 10. c. 38. Ino. p. 11. c. 63

Non liceat Christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare de re mortuorum,

De

LXX. De eo, quòd non liceat Clericis vel Laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis, vel schismaticis orare.

141. Non liceat Clericis.

Non liceat clericis, vel laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere: quia maledictiones sunt magis, quã benedictiones: neque licet, aut cum hæreticis, aut cum schismaticis orare.

LXXI. De eo, quòd nõ liceat Christianis, obseruationes diuersas attendere.

26. q. 5. Nõ liceat Christian. Bur. l. 10. c. 6. Ino. p. 11. c. 34.

Si quis Paganorum consuetudinem sequens, diuinos, & sortilegos in domo sua introduxerit; quasi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant, vel lustrationes Paganorum faciant, quinque annis pœnitentiam agant.

LXXII. De eo, quòd non liceat Christianis tenere traditiones Gẽtilium, & obseruare lunæ & stellarum cursus.

26. q. 6. Nõ liceat. Bure. lib. 10. c. 3. Ino. p. 11. c. 40.

Coloss. 3.

Non liceat Christianis tenere traditiones Gẽtilium, & obseruare vel colere elementa, aut lunæ, aut stellarum cursum, aut inanem signorũ fallaciam, pro domo faciẽda.[a] Scriptum est enim: Omnia, quæ facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agẽtes Deo.

[a] Fac. aut propter segetes vel arbores plãtandas, vel coniugia sociandã. Script. Grat.

LXXIII. De eo quòd non liceat Calendas obseruare.

26. q. 7. Nõ licet. Bur. lib. 10. c. 15. Ino. p. 11. c. 42.

Non liceat iniquas obseruationes agere Calẽdarum, & ocijs vacare gẽtilibus: neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hæc obseruatio Paganismi est.

LXXIIII. De eo quòd non liceat herbas medicinales cum aliqua obseruatione colligere.

26. q. 5. Nõ licet. Bure. lib. 10. c. 20. Ino. p. 11. c. 47.

Non liceat in collectione herbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut incantationes attendere, nisi tantùm cum Symbolo diuino, aut oratione Dominica, aut tantùm, Deus creator omnium, &, Dominus honoretur.

LXXV. De eo quòd non liceat mulieres Christianas in lanificijs aliquid obseruare.

Dist. 50. c. si quis voluntarie. Ino. p. 10. c. 39.

Non liceat mulieres Christianas aliquam vanitatem in suis lanifi-

lanificijs obſeruare, ſed Deum inuocent adiutorem, qui eis ſapientiam texendi donauit.

LXXVI. De adulteris.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem inruerit, ſeptem annis pœnitentiam agat.

LXXVII. De mulieribus fornicarijs, & abortum facientibus.

Si qua mulier fornicauerit, & infantem, qui exinde fuerit natus, occiderit: & quæ ſtuduerit abortum facere, & quod conceptum eſt necare, aut certè, vt non concipiat, elaborat, ſiue ex adulterio, ſiue ex legtimo coniugio; has tales mulieres nec in morte recipere communionē priores canones decreuerūt. Nos tamen pro miſericordia, ſiue tales mulieres, ſiue cōſcias ſceſerum ipſarum, decem annis agere pœnitentiā iudicamus.

LXXVIII. De homicidio voluntario vel non voluntario.

Diſt. 50. c. ſi quis voluntarie Iuo. p. 10. c. 39. Si quis voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam eccleſiæ catholicæ ſemper ſubiaceat, & communionem in exitu vitę ſuę recipiat. Si autem non voluntariè, ſed caſu aliquod homicidium fuerit factum, prior Canon ſeptem annis agi pœnitentiam iuſsit, ſecundus Canon quinque mandauit.

LXXIX. De muliere, quæ duos fratres coniugio, vel viro, qui duas ſorores habuerit,

Si qua mulier duos fratres, aut ſi quis vir duas ſorores habuerit, à communione abſtineantur vſque ad mortem; in morte autem eis communio pro miſericordia detur. Si autē ſuperuixerint cōmunione accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam pœnitentiam tempore conſtituto.

LXX X. De his, qui nuptijs imruunt.

32. q. 7. Si quis fuerit Burch. lib. 9. c. 63. Iuo. p. 8. c. 199. ex Concil. Neocæs. c. 3. Si quis multis nuptijs fuerit copulatus, pœnitentiā agat: conuerſatio autem & fides pœnitentis [a] compendiat tempus.

[a] Rectè Malèburch compendit.

De

LXXXI. De his, qui ſe animalibus commiſcuerunt.

Si quis ante viginti annos in cuiuſlibet animalis cōmiſtionem peccauerit, quindecim annis in humilitate ſubiaceat ad Eccleſiæ ianuam: & poſt hos alijs quinque annis in orationis tantùm communione receptus, pœnitentiam agat, & ſic gratiam ſacramenti ſuſcipiat. Interrogentur autē alij de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit: & ſic cōmunionis miſericordiam conſequatur. Si quis autem poſt viginti annos habens vxorem huic peccato inruerit, viginti quinq; annos humilitate ſubiaceat, & quinq; annis orationibus tantùm cōmunicans poſteà recipiat ſacramentum. Quòd ſi & hanc menſuram aliquis tranſgreſſus fuerit, ſacramentum in [a] exitu conſequatur: oportet enim tales inter dæmonioſos ordinare.

[a] Lego: Nec in exitu. Exc.

LXXXII. De his, qui vſque ad finem vitæ in peccatis perdurant, & in exitu communionem accipiunt.

26. q. 6. Si quis de corpore. Si quis de corpore exiens nouiſsimum, & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod ſi in deſperatione poſitus, poſt perceptam communionem iterum ſanus fuerit factus, tantùm [b] orationis particeps ſit: [c] nam non accipiat ſacramentum, donec conſtitutū pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis ſunt & deſiderant accipere Sacramentum, cū conſideratione, & probatione Epiſcopi, accipere [d] debeant.

[b] Oratione. Grat.
[c] Sacramētum verò non accip. Grat.
[d] Debent Grat.

LXXXIII. De his qui intrantes eccleſiam, per nimiam luxuriam Sacramento ſe abſtinent.

De conſecr. diſtin. 2. Si quis intrat ex Conc. Antioch. c. 2. Si quis intrat Eccleſiam [e] Dei, & ſacras [f] Scripturas non audit, & pro luxuria ſua auertit ſe à communione Sacramenti, & in obſeruandis myſterijs declinat conſtitutam regulam diſciplinæ, [g] iſtum talem proijciendum de Eccleſia Catholica eſſe decernimus, donec pœnitentiam agat, & oſtendat fructum pœnitentiæ ſuæ; [h] vt poſsit communionem percepta indulgentia promereri.

[e] In Eccleſ. Grat.
[f] Scriptur. audit. Gratia. rectè ex Cōcil. Antioch.
[g] Illum Grat.
[h] Grat. Communione percepta indulgentiam promer. Antiquæ Cōciliorum editiones, & vaticani M.ſſ. codices, vt nos: Græcè eſt καὶ παρακαλέσαντες τυχεῖν ἄλυπη θῶσιν συγγνώμης.

LXXXIIII. De excommunicatis.

Non liceat communicare excommunicatis, neque in domos eorum introire, neque orare cum eis, neque liceat, vt in alia

R Eccle-

Ecclesia segregentur. Si autem aliquis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet Ecclesiasticus excommunicato communicauerit, quasi perturbans omnem disciplinam Ecclesiasticam excommunicetur.

FRAGMENTA QVAE CITANTUR ex Concilijs Bracarensibus, & in eis non extant.

EX CONCILIO BRACARENS. C. 3.

Burch. lib. 4. c. 8. HOc omnimodis præcipimus, & antiqui Canones præcipiunt, vt ante baptismum, viginti dies ad purgationem exorcismi Catechumeni veniãt, & in illis viginti diebus iuxta Canonicum præceptum & erudiantur & consecrentur.

EX CONCILIO BRAC. C. 22.

Burch. lib. 10. c. 11. Si in alicuius Presbyteri parochia infideles aut faculas incenderint, aut arbores, aut fontes, aut saxa venerãtur; si hoc emendare neglexerit, sacrilegium se fecisse cognoscat præsumptor aut hortator rei ipsius: si admonitus hoc emendare neglexerit, communione priuetur.

EX CONCILIO BRAC. C. 31.

Burch. lib. 3. c. 180. Quicunq; Presbyter de iure tituli sui quolibet modo aurum argentum vel gemmas, vestes quoq; si sunt, vel si accesserint aliqua mobilia ad ornamenta diuina, aliquid in perpetuum alienare tẽtauerit, donator, alienator, ac venditor honoris sui amissione multetur.

EX EODEM CAP. 80.

Burch. lib. 10. c. 39. Si quis balationes ante ecclesias Sãctorum fecerit, seu qui faciem suam transformauerit in habitu muliebri; & mulier in habitu viri, emendatione pollicita. 3. annos pœniteat.

EX CONCILIO BRAC. 3. CAP. 8.

Gratianus 22. q. 4. Quicumq; sub hoc neglectu res diuinas laborare distulerit, speciali placito distringendus est; vt si de rebus, vel augmentis Ecclesiæ quæstum laboris suis propriè auxit; & ex hoc Ecclesiasticis rebus, aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus Ecclesiæ minuit, ille restituat, ex cuius rebus, atque suffragijs suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quod si aliquid pro vtilitatibus Ecclesiæ, aut substantiæ expendit, aut dispendij, vel perditionis quippiam pertulerit, si hoc comprobare potuerit, totum illi à rebus Ecclesiæ eiusdem reformabitur, pro cuius vtilitate id expendisse probatur. Si verò de rebus Ecclesiæ, tantummodò aliqua acquisisse noscuntur, & ad nomen Ecclesiæ instrumenta debent componere, nec aliquibus poterint illa donare.

Notæ

Notæ in Concilium Bracarense secundum.

ANno secundo] *Dicitur in excusis, hoc Concilium sub Honorio PP. I. fuisse coactum, sed perperam; cum ex Eræ supputatione constet, Honorium primum, septuagesimum nonum à Petro Romanam sedem rexisse, anno Domini 623. temporibus Sisebuti Regis: Concilium verò Bracar. 2. anno Domini 572. fuit gestum: fortè sub Ioanne IIII. temporibus Leouegildi Gothorum Regis. Neque etiam prouinciale fuit strictè; cum à duobus Metropolitanis totius prouinciæ Gallœciæ fuerit celebratum.*

Cum suis Metropolitanis.] *Ecclesia Lucensis facta est Metropolitana, vt suprà diximus, Era. 670. in Concilio Lucensi, tempore Theodomiri Regis Sueuorum celebrato. De quo Ambrosius Morales, diligens nostrarum rerum indagator, post Vasæum lib 11. Chronici generalis. c. 59. affirmat, se in tabulis archiui Ecclesiæ Lucensis legisse sic scriptum: Tempore Sueuorũ sub Era. DC. VII. die Calendarum Ianuarij, Theodomirus Princeps Sueuorum, Concilium in ciuitate Lucensi fieri præcepit, ad confirmãdam fidem Catholicam, vel pro diuersis Ecclesiæ causis. In eo, inquit, Concilio facta est Metropolitana Lucensis Ecclesia; Ecclesiæ tamen Bracarensi subiecta. Oppositũ lego in Concilio Lucensi. Hinc est quòd Ecclesia Bracarensis hac ratione innixa Primatus Hispaniæ nomen sibi arroget.*

Mironis] *Idem Theodomirus qui Era. 607. congregauit Concilium Lucense: sic enim inuenio scriptũ: Ego Theodomirus Rex cognomento etiam Mirus, Galleciæ totius Prouinciæ Rex, &c. & infrà: His itaque determinationibus, seu definitionibus, à me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo, diligentissimè exquisitis, per antiquorum virorum scientiam, seu scripturarum seriem vetustarum, studiosissimè priùs peractam Bracarensem Synodũ secundam ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis Regis, sub Era DC. X. in præsentia ipsius Regis, & omniũ Catholicorũ Magnatum totius Galleciæ. Hæc ibi. Vnde cõstat, Theodomirum, & Mironem eundè esse Regem, qui huic Synodo interfuit.*

C. 1. Catechumeni Symbolum] *Sic Concil. Laodi. c. 46. Baptizatos oportet fidei Symbolum discere, & quinta feria vltimæ septimanæ,*

Universidad de Buenos Aires
Biblioteca

ptimanæ, vel Episcopo, vel Presbytero reddere. Idē Concil. 6 generali. c. 78. Gregorius PP. lib. 3. epist. 4. Et nomen suum dabat quadraginta dies, vel eo amplius ante, & exorcismis, quotidianisq; orationibus, & ieiunijs expiabantur: vt illa Apostolica in illis impleretur præceptio: Expurgate vetus fermentum; vt sitis noua conspersio, 1. ad Corinth. 5. Id constat ex epistola Siricij. PP. ad Himerium Episcopum Tarraconensem, & Cœlestini PP. I. ad Episcopos Galliæ. c. 12. Et cum ventum erat ad baptismi gratiam suscipiendā, illud reddebant. Ambrosius lib. 2. de Sacramentis. c. 7. Interrogatus es, inquit, Credis in Deum Patrem omnipotentem? & dixisti: Credo, & mersisti. Idem Hieronymus in. 2. cap. Prouerb. & Augustinus, libro de Fide & operibus. c. 11. & his antiquior sanctus Dionysius Areopag. de Eccles. iast. Hierar. c. vltimo.

Cap. 2. Lumen & sacra.] *Lumen & luminaria Ecclesiæ, ab origine nascētis Ecclesiæ, semper fidelibus magno in honore ad cultum Dei habita, ingentique cura obseruata. Vnde narrat Eusebius lib. 6. c. 7. & Nicephorus lib. 5. c. 9. quòd cum oleum deesset luminaribus, in die solemni vigiliarum Paschæ, in Ecclesia Hierosolymitana, Narcyssus Hierosolymitanus Episcopus aquā imperauit deferri, eamq; benedixit, & infundi lampadibus: tunc, ait Eusebius, repentè, miro, & seculis inaudito genere virtutis, natura aqua, in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Simile miraculum commemorat Gregorius lib. 1. Dialog. c. 5. & lib. 3. c. 30. lampades immisso diuinitus lumine accensas fuisse.*

C. 3. Antiqua diffinitio] *Gratis ordines esse conferendos, ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum eius donum pretio temporali æstimatur & traditur (Vile enim est omne quod in humanam æstimationem cadit) id docuit primò Hormisda PP. in epistola ad Episcopos Hispaniæ. c. 2. & Concil. Aurelian. 2. c. 3. & 2. Turon. c. 28. & Tolet. 4. c. 18. & octauum Tol. c. 3. & Tole. 11. c. 8. & 9. nouissimè sancta & vniuersalis Synodus Trident. Sess. 21. cap. 1.*

C. 4. Exigatur] *Chrisma vt gratis detur, statutū est ab Eugenio II. PP. cap. 20. & Alexand. PP. III. c. 10. & in Concilio Cabilon. tempore Caroli Magni. cap. 16.*

C. 5. Nisi antea dotem basilicæ] *Post extructam basilicam duo, ex antiquis decretis, Ecclesiæ sunt necessaria ad rem diuinā in ea agendam: vnum est dos, alterum consecratio. Dos opus est, vt Sacerdotum victui & vestitui aptiùs consuleretur, eorumque rationibus prouideretur. In Concil. Tolet. 3. c. 15. Episcopis interdicitur Ecclesiam consecrare, nisi priùs dotem chartula confirmatam habue-*

habuerint. Sanctus Chrysostomus hom. 18. in Acta: quasi, inquit, ducta vxore, vel sponsa, vel data virgine, sic erga Ecclesiam affectus sis; dotem inscribe illi; ita tibi benedictionis prædium multiplicabitur. De consec. distinct. 1. c. Nemo. & Can. Cum sicut. Formulā huius chartulæ legi in archiuis Ecclesiæ Toletanæ, in dote quam, ei inscripsit Adefonsus sextus, Rex, liberali munificētia. Ego Rex (inquit) Adefonsus, constituo chartam dotis Beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sacerdotibus castè & piè vitam agentibus, &c. Consecratio verò Ecclesiæ ab Apostolis fluxit: ipsi à Domino eam acceperunt, & nobis tradiderunt. Clemens epist. 2. ad Iacobum fratrem Domini & epist. 3. & Can. Ecclesias. 16. q. 7. & Can. Ecclesias, & omnes. de consecr. dist. 1. Athanasius ab Arrianis accusatus, quòd synaxem in Ecclesia nondum consecrata celebrasset, ipse respondit in epistol. ad Constant. Imperatorem, frequentia populi, & necessitate, & periculi metu coactum fuisse.

C. 10. Missas mortuorum] *Pro viuis & defunctis esse Missas celebrādas, antiquus Ecclesiæ Catholicæ retinet mos; vt ex Gregor. II. PP. epist. 8. constat, & ex Concil. Tribur. sub Arnulfo Imperatore cap. 15. & ex Concil. Tolet. 17. & ex August. lib. de cura pro mortuis agenda, cap. 1. & 4. & lib. de ciuitate Dei. 20. cap. 9. & in Enchirid. c. 100. & ex Chrysostom. sermone. 3. in epistolam ad Philippens. & ex Cypriano martyre, lib. 1. epist. 9. & Concilio Cabilonensi. c. 39.*

TOLETANA SYNODUS tertia LXII. Episcoporum, in qua Arriana hæresis in Hispania condemnata est.

AD 589

IN Nomine Domini nostri Iesu Christi, [a] anno regnante quarto [b] glorioſisſimo domino Reccaredo Rege, die octauo Iduum Maiarum, Era DC. XXVII. hæc ſancta Synodus habita eſt in ciuitate Regia Toletana ab Epiſcopis totius Hiſpaniæ, vel [c] Galliæ, qui infra ſcripti ſunt.

Cum pro fidei ſuæ ſinceritate, idem glorioſiſsimus Princeps [d] omnis [e] regiminis ſui Pontifices in vnum conuenire mandaſſet, vt tam de eius conuerſione, quàm de gentis [f] Gothicæ innouatione in Domino exultarẽt, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, [g] ſanctiſsimus idẽ Princeps ſic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor eſſe vobis, reuerẽdiſsimi Sacerdotes, ꝙ propter inſtaurandam diſciplinæ eccleſiaſticæ formam, ad noſtræ vos ſerenitatis præſentiam [h] deuocauerim: Et quia decurſis retro temporibus hæreſis imminens, in tota Eccleſia catholica agere Synodica negocia [i] denegauit, Deus, cui placuit per nos eiuſdem hæreſis obicem depellere, admonuit inſtituta de more [k] eccleſiaſtica reparare. Ergo ſit vobis iucũditatis, ſit gaudij, quòd mos Canonicus proſpectu Dei, per noſtram gloriam, ad paternos reducitur terminos. Priùs tamen admoneo pariter, & exhortor, ieiunijs vos, & vigilijs atque orationibus operam dare; vt ordo Canonicus, quem à Sacerdotalibus ſenſibus detraxerat longa, ac [l] diutina obliuio, [m] quo ætas noſtra ſe neſcire fatetur, diuino vobis rurſus dono patefiant. Adhæc autem gratias Deo agẽtes, & religioſiſsimo Principi vniuerſo Concilio in laudibus acclamante, triduanum eſt exinde prædicatum ieiunium. Sed cum die [n] octauo Iduum Maiarum in vnum [o] agmen Dei Sacerdotes adeſſent, & oratione præmiſſa, vnuſquiſque Sacerdotum compe-

[a] Anno quarto, reg. Exc.
[b] Glor. atque pijſsimo & Deo fideliſsimo. Exc. & C. A.
[c] Galliciæ. Exc. Sed Galliæ legendum, quia Gallia Narbonenſis in regno Gothorum continebatur.
[d] Omnes. Exc.
[e] In alio M ſ. regni.
[f] In alio M.ſ. Gothorum, vt in A.C. & Exc.
[g] Memoratus ſanctiſs. Princeps. M.ſſ.
[h] Euocauerim. Exc.
[i] Denegabat alius lib. M.ſ. & Exc.
[k] Aliàs eccleſiaſtico.
[l] Diuturna. Exc.
[m] Quam Exc. nonnulli M.ſſ quæ, forte quẽ, aut quæq.
[n] Octaua. Exc.
[o] Cœtum. Exc.

competenti loco reſediſſet, ecce in medio [a] illorum adfuit ſereniſsimus Princeps, ſeq; cum Dei Sacerdotibus orationi cõmunicans, diuino deinceps flamine plenus, ſic ad loquẽdum exorſus eſt, dicens: Non credimus veſtram latere ſanctitatem, quanto tempore in errore Arrianorũ laboraſſet Hiſpania, & nõ multos poſt deceſſum genitoris noſtri dies, quibus nos veſtra beatitudo fidei ſanctæ catholicæ cognouit eſſe ſociatos, credimus generaliter magnum, & æternum gaudium habuiſſe. Et ideò, venerandi patres, ad hanc vos peragẽdam [b] congregari iuſsimus Synodum; vt de [c] omnibus nuper adueniẽtibus ad Chriſtum, ipſi æternas [d] Deo gratias deferatis. Quidquid verò verbis apud Sacerdotium veſtrum nobis agendum erat de fide, atque ſpe noſtra, [e] quæ gerimus [f] in hũc tomum conſcripta, atque alligata [g] noteſcimus. Relegatur [h] enim in medio veſtri, [i] & iudicio Synodali examinatus, per omne ſucceſsiuum tempus gloria noſtra eiuſdem fidei teſtimonio decorata clareſcat. Suſceptus eſt autem ab omnibus Dei Sacerdotibus, offerente Rege, ſacroſanctæ fidei tomus, & pronunciante Notario clara voce [k] recenſitum eſt ita:

Quamuis "Dominus" Deus omnipotens pro vtilitatibus populorum, regni [l] nos culmen ſubire tribuerit, & moderamen gentium nõ paucarum regiæ noſtræ curæ commiſerit; meminimus tamen nos mortalium conditione [m] conſtringi, nec poſſe felicitatem futuræ beatitudinis aliter promereri, niſi nos cultui veræ fidei deputemus, & cõditori noſtro [n] ſaltim confeſsione, qua dignus ipſe eſt, placeamus. Pro qua re quanto ſubditorum gloria regali [o] excellimus, tanto prouidi eſſe debemus in his, quæ ad Deum ſunt, vel noſtram ſpem augere, vel gentibus à Deo nobis creditis cõſulere. Cæterum, quid pro tantis beneficiorum [p] collationibus omnipotentiæ diuinæ valemus tribuere, quando omnia ipſius [q] ſunt, niſi vt in eum tota deuotione credamus? Quemadmodum per ſcripturas ſacras ſeipſum intelligi voluit, & credi præcepit, id eſt, vt confiteamur eſſe patrem, qui genuerit ex ſua ſubſtantia filium ſibi [r] coæqualem & coæternum; non tamen vt ipſe idem ſit [s] natus, & genitor; ſed perſona alius ſit pater, qui genuit, alius ſit filius, qui fuerit generatus; vnius tamẽ vterq; ſubſtantiæ [t] diuinitate ſubſiſtat. Pater ex quo ſit filius; ipſe verò ex nullo ſit alio; filius qui habeat patrem, ſed ſine initio, & ſine diminutione, in ea, qua patri coæqualis, & coæternus

[a] Eorum. Exc.
[b] Congregandos decreuimus. C. A. alij Excuſ. congregauimus Synodum.
[c] Hominibus. C. A.
[d] Domino. Exc. C. A.
[e] Quam. Exc.
[f] In hoc tomo. Exc.
[g] Nota facimus. Excuſ.
[h] Nonnulli. Exc.
[i] & in. Exc.
[k] Recenſitus. Exc.
[l] Deeſt Exc.
[l] Nobis A.C.
[m] Perſtringi. Exc. & A.C.
[n] Salutis. Exc. nonnull.
[o] Extollimur in alio M.ſ. & C.A. & Excuſ.
[p] Conſolationibus C.A.
[q] Sint, vt bonorum noſtrorum nihil egeat, niſi. Exc. & C.A.
[r] & coæq. Exc.
[s] Nat. ingenitus, &. Exc. nonnull.
[t] In diuinitate. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, diuinitate subsistat. Spiritus [a] æquè sanctus confitendus à nobis, & prædicandus est, à Patre, & à filio procedere, & cum patre & filio vnius esse substantiæ; tertiam verò in Trinitate Spiritus sancti esse personam: qui tamen [b] communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis [c] essentiam. Hæc enim sancta Trinitas vnus est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; cuius bonitate [d] omnis licet bona sit condita creatura, per assumptam tamen à filio humani habitus formam, à damnata progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate sentire, ita erit [f] consummatio iustitiæ, si eandem fidem intra vniuersalem Ecclesiam teneamus, & [g] Apostolica monita in Apostolico positi fundamento seruemus. Vos tamen Dei Sacerdotes meminisse oportet, quantis hucusque Ecclesia Dei Catholica per Hispanias aduersæ partis molestijs laborauerit: dum & Catholici [h] constantem fidei suæ tenerent, ac defenderēt veritatem, & [i] hæreses pertinaciori animositate [k] propriam niterentur vindicare perfidiam. Me quoque, vt re ipsa conspicitis, calore fidei accensum in eo Dominus excitauit, vt depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ submoto furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiæ Catholicæ consortium reuocarem. Adest enim omnis gens Gothorum inclyta & ferè omnium gentium [l] gemina virilitate [m] opinata; quæ licet suorum prauitate doctorum, à fidei hactenus, vel vnitate Ecclesiæ fuerit catholicæ segregata, [n] toto nunc tamen [o] mecum adsensu concordans eius Ecclesiæ communioni participatur, quæ diuersarum gētium multitudinem materno [p] sinu suscipit, & charitatis vberibus nutrit; de qua Propheta canente dicitur: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec enim Gothorum sola conuersio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quinimo & [p] Sueuorum gētis infinita multitudo, quam præsidio cœlesti nostro regno subiecimus, alieno licet in hæresim [q] deductam vitio, nostro tamen ad veritatis originem studio reuocauimus. Proinde, sanctissimi Patres, has nobilissimas gentes, quæ lucris per nos Dominicis applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium, per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcessibilis corona, vel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra ad vni-

Esai. 56. *Matth.* 21. *Marc.* 11. *Luc.* 19.

[a] Quoque. Exc.
[b] Communionem. Exc.
[c] Essentiæ. Exc.
[d] Hominis Exc.
[e] Natura aliàs.
[f] Alius M.s. consummatæ. Cōsummata iustitia. Exc.
[g] Apostolicam vnitatem. Exc.
[h] Constanter. Exc.
[i] Hæretici. Exc.
[k] Propriæ niterentur pertidiæ. Exc. & A. C.
[l] Genuina. Exc:
[m] Alius M.s. lib. opinatissima. Exc. illustrata.
[n] Tota. Exc.
[o] Meò assensui. Exc.
[p] In sinu. Exc.
[q] In C.A. ad marginem erat: Sueui de finibus Septentrionis fuerūt, de mōte Sueuo.

ad vnitatem Ecclesiæ solertia [a] transcurrerunt, fundati in eadem, & stabiliti permaneant. Sicut enim diuino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad vnitatem Christi Ecclesiæ [b] pertrahere, ita sit vestræ docibilitatis, Catholicis eos dogmatibus [c] instituere; quo in [d] toto cognitione veritatis instructi, nouerint ex [e] solido [f] errorem hæresis pernicioſæ respuere, & veræ fidei tramitem ex charitate retinere, vel catholicæ Ecclesiæ communionem desiderio auidiori [g] amplecti. Cæterum sicut facilè ad veniam peruenisse confido, quòd nescia hucusq; tam clarissima errauerit gens, ita grauius esse non dubito, si agnitam veritatem dubio corde [h] teneat, atque à patēti lumine (quod absit) oculos suos [i] auertat. Vnde valdè per necessarium esse prospexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habens sententiæ Dominicæ fidem, qua dicit, Vbi fuerint duo, vel tres collecti in nomine meo, [k] ibi ero in medio eorum. Credo enim beatā sanctæ Trinitatis diuinitatem huic sancto interesse Concilio; & ideò tanquam ante conspectum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli; conscius admodum sententiæ diuinæ dicentis: Non celaui misericordiam tuam, & veritatem tuam à cōgregatione [l] multa: vel Apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audiui: Certa bonum certamen fidei; apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, "&" confessus bonam confessionem [“] coram multis testibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Euangelio sententia, qua confitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram patre, & negantem, se esse negaturum. Expedit enim nobis, id ore "proprio" [m] profiteri, quod corde credimus, secundùm cœleste mandatū, quo dicitur: Corde creditur ad iustitiam, [n] oris autem confessio fit ad salutem. Proinde sicut anathematizo Arrium cum omnibus dogmatibus, & complicibus suis, qui vnigenitum Dei filium à paterna degenerem asseuerat esse substantia; nec à Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum, vel omnia concilia malignantium, quæ aduersus sanctam Synodum Nicænam extiterunt, ita in honorem [o] & in laudem, fidem sanctam Nicæni [p] obseruo, & honoro Concilij, quam contra eundem rectæ fidei pestem Arrium trecentorum decem & octo sancta Episcopalis scripsit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem cētum quinquaginta Episcoporum Constantinopoli congregatorum, quæ Macedonium, Spiritus sancti substantiam minorantem,

Matth. 18. *Ibi sum Exauſ. & ſic textus Græcus* ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. *Psal.* 39.

1. *ad Timot.* c. 6.

Matth. 10. *Marc.* 8. *Luc.* 9.

Rom. 10.

[a] Transcurrunt. Exc.
[b] Aliàs trahere.
[c] Instruere. Exc.
[d] Tota. Exc.
[e] Ex toto & solido. Exc.
[f] Errores pernicioſos respuere. Exc.
[g] Complecti Exc. & A.C.
[h] Teneant. C.A.
[i] Auertant. C.A.
K Græca vox habet συνηγμένοι, hoc est, congregati, vt vertit vulgata, vel collecti, & nō est: Ibi ero, sed Ibi Ego sum.
[l] Multorum. Exc.
[“] Deest Exc.
[m] Confiteri. C.A.
[n] Ore. Exc.
[o] & laudem Dei. Exc.
[p] Obsemo Cōcilii, & honoro ea quæ cōtra eundem. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

norantem, [a] & à Patris & Filij vnitate & essentia segregantem, iugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ Synodi fidem, quæ aduersus Nestorium, eiusque doctrinam [b] relata est, credo pariter & honoro: similiter & Chalcedonensis Concilij fidem, quam plenam sanctitate, & eruditione aduersus Eutychem, & Dioscorum protulit, cum omni Ecclesia catholica reuerenter suscipio. Omnium quoque orthodoxorum venerabilium Sacerdotum Cõcilia, quæ [c] à suprascriptis quatuor sanctis Synodis fidei puritate non dissonant, pari veneratione obseruo. Properet ergo reuerentia vestra fidem hanc nostram Canonicis applicare monimentis, & ab Episcopis vel religiosis, aut gentis nostræ primoribus solerter fidem, quam in Ecclesia catholica " Deo " crediderunt, audire. Quam [d] rem notatam & apicibus, vel eorum [e] subscriptionibus roboratam, futuris olim temporibus in testimonium Dei, atque [f] hominum reseruate; [g] vt hæ gentes, quarum in Dei nomine regia potestate præcellimus, & quæ, [h] detersо antiquo errore, per vnctionem sacrosancti chrismatis, vel manus impositionem Paraclêtum intra Dei Ecclesiam [i] præceperunt spiritum, quem vnum, & æqualem cum Patre & Filio confitentes, eiusque dono in sinu Ecclesiæ sanctæ catholicæ collocatæ sunt. [k] Si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minimè credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno [l] percipiant, & de interitu suo, fidelibus gaudium, [m] infidelibus sint in exemplum. Huic verò confessioni meæ, sanctarum supra scripturarum [n] Conciliorum constitutiones contexui, & testimonio diuino, tota cordis simplicitate subscripsi.

[a] Et Patris & Filij vnitatem & essentiam seg. C.A.
[b] Lata. Tolet. M.s. alter. & C.A. & Exc.
[c] Ab ipsis supra scriptis quatuor Synod. Exc. & C.A.
" " Deest Exc.
[d] Renouatã apicib. Exc. C.A.
[e] Superscriptionibus Exc.
[f] Omnium fidelium reseru. Exc.
[g] Ve gentes quas. Exc. Aliàs ad instruendas gentes, quas.
[h] Relicto. Exc.
[i] Perceperunt. Exc. & C.A.
[k] Quod si. Exc.
[l] Suscipiant, vt. Exc.
[m] Et infidel. Exc.
[n] Et Conciliorũ constitutionibus consentiens context. Excusi Confessionis meæ sanctas supra scripturarum Concil. C.A. Aliàs scriptorum.

INCIPIT [o] FIDES A SANCTO NICÆNO Concilio edita.

Habeturhæc fides in Chalcedon. Conc. actione prima: quod Cõcilium positũ est post epistol. aut. eomis PP. primi, et apud Athanasium, & 6. Cocil. Carthagin. Russinus, lib. hist. Eccl. c. 6. Socrat. lib. 1. c. 8. Niceph. lib. 8. c. 18.

CRedimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium [p] conditorem; & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei, de Patre natum vnigenitum, hoc est, de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum, ex Deo vero; natum non factum, homousion Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ; per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terris; qui propter [q] nos, & per nostram salutem descendit, & in-

[o] Fides Nicæni Concilij. Exc.
[p] Creatorem. Exc.
[q] Propter nos homines. Exc.

& incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos: inde venturus est iudicare viuos & mortuos: & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicũt: Erat quando non erat, & antequam nascereturnõ erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex [a] aliqua substantia, vel [b] natura dicunt esse mutabilem & conuertibilem filium Dei, anathematizat [c] Catholica & Apostolica Ecclesia.

[a] Alia subsistentia. Exc.
[b] Substãtia fuisse, aut creatum, aut mutationi alternationique obnoxium eos anathemate ferit sãcta Ecclesia catholica & Apostolica. Exc.
[c] Symbolum. C.L. patrum Constantinopolitani Concilij. Exc.

[r] ITEM FIDES SANCTA, QVAM exposuerunt. C.L. Patres, consona magnæ Nicænæ Synodo.

CRedimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ, visibilium omnium, & inuisibiliũ " conditorem; " & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei [d] vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumẽ ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homousion Patri (hoc est) eiusdem substantiæ cum Patre, per quem omnia facta sunt, " quæ in cœlo, & quæ in terra. " Qui propter nos [e] & propter nostram salutem [f] descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, [g] homo factus, passus est sub Pilato, [h] sepultus, tertia die resurrexit, [i] ascendit in cœlos, [k] sedet ad dexteram Patris, iterum [l] venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. " Credimus " & in Spiritum sanctum Dominum, & [m] viuificantem, ex Patre " & Filio " procedentem, cũ Patre & Filio [n] adorandum, & glorificandum, qui loquutus per [o] Prophetas: in vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiã. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam [p] futuri sæculi. Amen.

[d] Ex patre vnig. Exc.
" " Deest Exc.
" " Desunt ab Exc.
[e] Nos homines & nostram. Exc.
[f] Descendit de cœlis. Exc.
[g] Et inhumanatus est & crucifixus est p nobis sub. Exc.
[h] Et sepultus est, &. Exc.
[i] Et asc. Exc.
[k] Et sed. Exc.
" " Desunt Exc.
[l] Vent. est cum glor. Exc. Alias indevẽt. &c.
[m] Viuificantem. Exc.
[n] Coadorand. & conglorif. Exc.
[o] Sanctos prophetas, & vnam sanctam catholicam. Exc.
[p] Venturi. Exc.

Interpola

[q] ITEM TRACTATVS Chalcedonensis Concilij.

Extat hic tractatus Cõcilij Chalcedonensis actione quinta, sub quadruplici relatione. Hæc verò editio, alia est ab alijs quatuor

[r] Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem, & confirmationem, [s] cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ Symbolum, de Patre enim & Filio, & Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem Dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi, qui prædicationẽ veritatis destruere [t] nituntur, quasdam propriè hæreseos

[q] In alio M.s. incipit tract. Exc.
[r] Sufficeret.
[s] Sanctissimũ in alijs M.ss. In excus. sanctũ hoc diuinæ gratiæ symb. *Vide in notis.*
[t] Conantur. Exc.

seos nouitates parturiunt [a] (quidã enim ministerium pro nobis actum diuinæ dispensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad Virginem denegant. Alij temperamentum confusionemque inducentes, & vnam esse naturam carnis & Deitatis insensatè componẽtes, passibilem Vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiosè diuulgant) idcircò omnem aduersus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere sancta, & magna vniuersalis Synodus, [b] antiquam prædicationem immobilem docens, statuit, præcipuè trecentorum XVIII. sanctorũ Patrum fidem incontaminatam manere; & propter eos qui Spiritui sancto aduersantur, centum quinquagintaPatrum paulò posteriori tempore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus insinuauerunt: non quòd in præcedentibus [c] aliquid deesset, sed adijcientes de Spiritu sancto eorumdem intellectum, aduersùs eos, qui Deitatis eius dominationem nituntur [d] adimere, Scripturarum testimonijs plenius manifestantes. Propter eos sanè, qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse, qui ex sancta Virgine Maria natus est, impudenter diuulgant, Beatissimi quõdam Cyrilli Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotis Synodicas epistolas tam ad Nestorium, quàm ad cæteros per Orientem congruas, & sibi consentientes suscepit; ad cõfutationem quidem Nestorianæ amentiæ, [e] interpretationem verò eorum, qui religioso zelo salutaris Symboli cupiunt intellectum. Quibus epistolam sancti ac Beatissimi primæ sedis Archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flauianum sanctæ recordationis Archiepiscopum, ad perimendam Euthychetis malignitatem, atque magni Petri confessioni concordantem, & communem quandam [f] columnam existentem, contra eos, qui rectè non glorificant, ad confirmationem Catholicæ religionis euidenter subiũxit. Nam eos, qui in duos filios dispensationis Dominicæ mysterium scindere moliuntur, execratur; & eos, qui passibilem diuinitatem vnigeniti Filij audent asserere, de Concilio Sacerdotum repellit; & eis, qui in duas naturas Christi [g] temperamentum, vel confusionem argumentantur, aduersatur; & qui cœlestem, aut alterius cuiuscunque substantiam existere formam serui, quam pro nobis sumpsit insaniendo asserunt, procul abijcit; & eos, qui duas quidem

[a] Mysterium. Exc. rectè.
[b] Hanc præd. Exc.
[c] Deesset aliquid, adijcientes, sed de spiritu eorundem. Exc.
[d] Demergere. Exc.
[e] Et ad interpretationem. Exc.
[f] Pugnam consistẽtem. *Vide in notis.*
[g] Mixtionem. Exc.

quidem ante adunationem naturas Domini delirant, vnam verò post adunationem confingunt, [a] anathema facit. Consentientes igitur sanctis Patribus, vnum Dominũ nostrum, eundemque filium confiteri Dñm Iesum Christũ consona voce, pariter edocemur: perfectũ eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eundẽ ex anima rationali & corpore; secundùm diuinitatem, vnius cum Patre naturæ; secundùm humanitatẽ, eundem vnius naturæ nobiscum, per omnia similem nobis, absque peccato; ante secula quidem ex Patre natum, secundùm diuinitatem; in nouissimis verò diebus propter nos & propter salutem nostram, [b] ex Maria virgine Dei genitrice, secundùm humanitatem hominem factum; vnum eundemq; Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfusè immutabiliter induisse; inseparabiliter [c] cognoscendo, in nullo naturarum differentias propter vnitatem perimendas; magis autem salua vtriusque naturæ proprietate, & in vna coëunte persona, vnoque statu concurrente; non in duabus personis partiendum, vel diuidendum, sed vnum eundemque filium, vnigenitum Deum verbum, Dominum Iesum Christum, sicut ab exordio Prophetæ de eo, & ipse nos erudiuit, & " Patrum" nobis tradidit symbolum. His itaq; cum omni vndiq; subtilitate & diligentia à nobis ordinatis, statuit sancta & vniuersalis Synodus, aliam fidẽ nulli licere [d] proferre, aut scribere, aut credere, [f] aut sapere, aut docere aliter. Qui autẽ audent, aut exponere aliã fidem, aut proferre, aut credere aliud symbolum, volentibus conuerti ad scientiam veritatis, ex [g] Gentibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuscunque; siquidem aut Episcopi, aut Clerici fuerint, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clero: si verò Monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

Vide in notis.

Vide in notis.

[a] Anathematizat. Exc.
[b] Hominem factum, hunc vnum eundemq. Christum, filium, Dominum vnigenitum. Exc.
[c] Cognoscendum. Exc.
" Deest ab Exc.
[d] Profiteri.
[e] Docere aut dicere aliter. Exc.
[f] In alia M.S. tradere.
[g] Gentilib. M.S.

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam vnam per totum orbem Catholica confitetur Ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente subscripsi.

Badda, pia vxor Reccaredi Regis, filia, vt tradunt Historici nostri, Aruni Regis Britanniæ.

Ego [h] Baldo, glorioſa Regina, hanc fidem, quam credidi, & suscepi, mea manu de toto corde subscripsi.

Tunc adclamatum est in laudibus Dei, & in fauore Principis ab vniuersò Clero. [i]

[h] Badda. Exc.
[i] Concilio. Exc. & A.C.

S Gloria

Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui cura eſt pacem & vnitatē Eccleſiæ ſuæ ſanctæ catholicæ prouidere.

Gloria [a] Deo noſtro Ieſu Chriſto, qui pretio ſanguinis ſui Ecclesiam Catholicam ex omnibus gentibus congregauit. [a] Domino. Exc. & A.C.

Gloria [b] Deo noſtro Ieſu Chriſto qui tam illuſtrem gentem vnitati veræ fidei copulauit, & vnum gregem & vnum paſtorem inſtituit. [b] Domino. Exc. & A.C.

Cui à Deo æternum meritum, niſi vero Catholico Reccaredo Regi?

Cui à Deo æterna corona, niſi vero orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui [c] præſens gloria & æterna, niſi vero amatori Dei Reccaredo Regi? [c] Cui præſens. Exc.

Ipſe nouarum plebium in Eccleſia Catholica conquiſitor.

Ipſe mereatur veraciter Apoſtolicum meritum, qui Apoſtolicum impleuit officium.

Ipſe ſit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deū glorificauit in terris, præſtāte Domino "noſtro" Ieſu Chriſto, qui cum Deo Patre viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti, in ſecula ſeculorum. Amen. [d] Deeſt in C.A.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI Ieſu Chriſti. Item fidei confeſsio Epiſcoporum, Presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis, qui infra ſubſcripſerunt.

PRæcipiente autem vniuerſo venerabili Concilio, atq; iubente, vnus Epiſcoporum Catholicorum ad Epiſcopos & religioſos, vel maiores natu, ex hæreſi Arriana conuerſos eiuſmodi alloquutione exorſus eſt, dicens:

Officij noſtri cura, & feliciſsimi, atque glorioſiſsimi Principis admonitione propellimur, diligenter à veſtra charitate perquirere, vel quid damnetis in hæreſi, aut quid intra Dei Catholicam credatis Eccleſiam. Nā ſicut dicēte Pſalmiſta didicimus: Incipite Domino in cōfeſsione; optimū eſt, veſtræq; ſaluti cōueniens palam confiteri, quod creditis, & ſub auditu vniuerſorū anathematizare, quod [d] reſpuitis. Tunc prorſus optimè poteritis Euāgelicæ, atq; Apoſtolicæ fidei participes fieri, ſi eandem Catholicā fidem ex cōfeſsione Catholica inciPſal. 146. Vide infra in notis.

piatis, vel propria ſubſcriptione firmetis; & ſicuti Deo iam de bona cōſenſione cogniti eſtis cōſcientia, ita & vos [f] proximos fidei

[d] Reſpuiſtis. C.A.

[e] Apoſtolicæ ſedis fidei. Exc.

[f] Proximi. C.A.

fidei ſanctæ adſtipulationem monſtretis. Eo itaq; fiet, vt & vos Chriſti eſſe corporis membra ſignificetis, & noſtra exiguitas nihil dubium, nihil infidum vnquàm de veſtra ſuſpicetur fraternitate; dum patuerit, vos [a] peſtem perfidiæ Arrianę cum omnibus dogmatibus, regulis, officijs, communione, codicibus prædamnare, vt [b] deteſtandæ hæreſeos expoliati contagione, innouati quodāmodò intra Dei Eccleſiam [c] ſplendidi habitu veræ fidei clareatis. [a] Tabem. C.A. [b] Adeſtando C.A. [c] Splendido. Exc. Spledidé. C.A.

Tunc Epiſcopi omnes vnà cum Clericis ſuis, primoreſq; gentis Gothicæ pari conſenſione dixerunt:

Licet hoc, quod paternitas, atq; fraternitas veſtra à nobis cupit audire, vel fieri, iam olim conuerſionis noſtræ tempore egerimus, quando ſequuti dominum noſtrum glorioſiſsimū Reccaredum Regem, trāſiuimus, & perfidiam Arrianā cum omnibus ſuperſtitionibus ſuis anathematizauimus pariter & abiecimus; nunc verò propter charitatē & deuotionē, quam vel Deo, vel Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ meminimus nos debere, non tātùm hæc eadem, quæ petitis promptiſsimè agere properamus, ſed & quæ adhùc cōgrua fidei eſſe [d] cōſpicitis, nobis de charitate perſuadete. Vos etenim " ita" ſemel rectæ fidei amor in eam deuotionē aduexit, vt omne quod nobis veriùs fraternitas veſtra patefecit, teneamus, & liberali fateamur confeſsione. [d] C.A. Proſpiciatis Perſp. Exc. [e] Et libera patefecerunt. Exc.

I Omnis ergo qui fidem & cōmunionem ab Arrio veniētem, & [f] hucuſq; à nobis retentam, adhùc tenere deſiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema ſit. [f] Vſque ad nos.

ij Quicunq; filiū Dei, Dñm "noſtrū" Ieſum "Chriſtum" negauerit à Paterna ſubſtantia ſine initio genitum, & æqualē Patri eſſe, vel conſubſtantialem, anathema ſit. [g] Deſunt Exc.

iij Quicunq; Spiritum ſanctum non [g] credit, aut non crediderit à Patre & Filio procedere, eumq; non dixerit coęternum eſſe Patri & Filio, & coæqualem, anathema ſit. [g] Non credes. C. A.

iiij Quicunque in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto, & perſonas non diſtinguit, & vnius Dei vnitatis ſubſtantiam non [h] cognoſcit, anaethema ſit, [h] Agnoſcit. Exc. Agnoſcet. C. A.

v Quicunque filium Dei, Dominum "noſtrum" Ieſum Chriſtum, & Spiritum [i] ſanctum eſſe Patre minores aſſeruerit, & gradibus ſeparauerit, creaturamq; eſſe dixerit, anathema ſit. [i] Sanctum iuxta deitatē eſſe patre minorem. Exc. Eſſe à patre minores. C. A.

vj Quicunq; Patrē, & Filium, & Spiritū ſanctum vnius ſubſtan

tiæ, omnipotētiæ, æternitatis esse nō credit, anathema sit.

vij Quicunque nescirè filium Dei, quę Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.

viij Quicunque initium Filio Dei, & Spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

ix Quicunque filium Dei, secundùm diuinitatem suam, visibilem aut passibilem ausus fuerit [a] profiteri, anathema sit.

[a] Proferre. Exc.

x Quicunque Spiritum sanctum, sicut Patrem & Filium verum Deū [b] omnipotentē esse non crediderit, anathema sit.

[b] Et omnipot. C.A.

xj Quicunque [c] aliā fidem & communionē Catholicā, [d] prēter Ecclesiasticā vniuersalē, esse crediderit (Illam dicimus Ecclesiam, quæ Nicæni, Constātinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonensis Concilij decreta tenet pariter, & honorat) anathema sit.

Vide notæ.

[c] Alibi duo. M.S.

[d] Prætèrquàm in Ecclesia vniuersali. Exc. Præter Ecclesiam vniuers. esse credit. C. A.

xij Quicunque Patrem, & filium, & Spiritum sanctum honore, & gloria, & diuinitate separat, & disiungit, anathema sit.

xiij Quicunque Filium Dei, & Spiritum sanctū cum Patre non crediderit esse glorificandos & honorandos, anathema sit.

xiiij Quicunque non dixerit: Gloria & honor Patri & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.

xv Quicunque rebaptizandi sacrilegum opus bonum esse credit, aut crediderit, agit, " aut egerit" anathema sit.

[e] Agere C.A.
" In vno M.S. desūt.

xvj Quicūq; libellū detestabilē duodecimo anno [f] Leouegildi regis à nobis editū, in quo cōtinetur Romanorū ad hæresim Arrianā traductio, & in quo gloria Patri, per Filiū, in Spiritu sancto malè à nobis instituta [g] continētur; hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in æternum.

[f] Leonigildi Exc. Leuuigildi. C. A.

[g] Continetur. C. A.

xvij Quicunque Ariminense Concilium non ex toto corde respuerit, & damnauerit, anathema sit.

xviij Confitemur enim nos ex hæresi Arriana toto corde, tota anima, & de tota mente nostra ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersos. Nulli dubium est, nos, nostrosq; decessores errasse in hæresi Arriana, & fidem Euangelicam, atq; Apostolicā nunc intra Ecclesiā Catholicā didicisse. Proinde fidem sanctā, quā præfatus religiosissimus dñs noster patefecit in medio Cōcilij, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus; hanc cōfitemur pariter, & suscipimus, hāc in populis prædicare, atque docere [h] promittimus: Hæc est vera fides, quā omnis Ecclesia Dei per totum mundum tenet, Catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides nō placet,

[h] Permittimus. Exc

placet, aut non placuerit, sit anathema, maranatha in [a] aduentum Domini nostri Iesu Christi.

[a] Aduentu. Exc.

1. Cor. 16.

xix Qui fidem spernit Nicæni Concilij, anathema sit.

xx Qui fidem Concilij Constantinopolitani. GL. Episcoporū, veram esse non dixerit, anathema sit.

xxj Qui fidem Ephesinæ Synodi primæ & Chalcedonensis non tenet, & " ea" non delectatur, anathema sit.

" Deest C.A.

xxij Qui Concilia omnia Episcoporum orthodoxorum [b] consona Concilijs Nicæno, Constātinopolitano, primo Ephesino, & Chalcedonensi non recipit, anathema sit.

[b] Conciliorum, Nicæni, & reliqua in eodem casu. C. A.

xxiij Proinde & damnationē hanc [c] perfidiæ, & cōmunicationis Arrianæ, & omnium Conciliorum hæresim Arrianam fouentium, cum anathemate eorum propria manu subscripsimus. Constitutiones verò sanctorum Conciliorum Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Chalcedonensis, quas gratissima aure audiuimus, & confessione nostra veras esse probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus. Nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitrantes, quam quæ suprà dictorum Conciliorum continent auctoritates. De Trinitate autem & vnitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti nihil his verius, nihil lucidius vnquā potest, vel poterit demonstrari. De mysterio incarnationis vnigeniti Filij Dei, pro salute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ sine peccati cōtagione susceptio, [d] & permanet incorruptè in eo diuinitatis plenitudo, cum ex natura vtraq; non deperit, & vna fit [e] ex vtraque Domini nostri Iesu Christi persona, satis plenè in his Concilijs probatur patefieri veritate, & à nobis creditur omni remota dubitatione.

[c] Perfidiæ communionis. Exc.

[d] Permanentis incorruptæ. Exc.

[e] Vt. C. A.
[f] Sit. Exc.

Quicunque hanc fidem sanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel cōmunione Catholica, quam nuper sumus, Deo miserāte, adepti, egredi, separari, vel dissociari voluerint, sint Deo & vniuerso mūdo crimine infidelitatis in ęternū obnoxij. Floreat autē Ecclesia sancta catholica per omnē mundū pacatissimè, & emineat doctrina, sānctitate & potestate. Si qui intra eā fuerint, crediderint, cōmunicauerint, hi audiant ad dexterā Patris positi: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est [g] à constitutione mundi. Si qui autem ab ea recesserint, eiusq; destruxerint fidem, & communionem respuerint: hi audient

Matt. 25.

[g] Ab origine. Exc.

ex ore diuino in die iudicij: Discedite à me maledicti, nescio vos; ite in ignem æternum, qui [a] præparatus est diabolo & angelis eius. Sint ergo damnata in cœlo & in terra, quæcunque per hanc catholicam fidem damnantur; sint accepta in cœlo & in terra, quæcunque [b] in hanc fidem accipiuntur: regnante Domino nostro, Iesu Christo, cui, cum Patre & Spiritu sancto, est gloria in secula seculorum.

[a] Paratus. C. A.

[b] Per. Exc.

INCIPIT FIDES A SANCTO Nicæno [c] Concilio.

[c] Conc. edita. C. A.

[d] Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium, & inuisibilium conditorem: & in vnũ Dominum nostrum, Iesum Christum filium Dei, [e] de Patre natum vnigenitum (hoc est) de substantia Patris; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum, non factum, [f] homousion Patri (hoc est) eiusdem cum Patre substantiæ; per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terris. Qui propter nos, & propter nostrã salutem, descendit; [g] & incarnatus est de Spiritu sancto; passus est, & resurrexit tertia die, & ascẽdit in cœlos: inde venturus est, iudicare viuos, & mortuos: & [h] in Spiritu sancto. [i] Eos autem qui dicunt: Erat, quod non erat, &: Antequàm nasceretur, nõ erat, &: quia ex nullis extantibus factus est; aut [k] ex alia substistentia, vel substantia dicunt esse, vel conuertibilem, vel mutabilem filium Dei, anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.

[d] Principia etiam horum librorum tantùm erant in C. A.

[e] Ex. lib. Exc.

[f] Homousiõ, hoc est, consubstantialé, per quem. Exc.

[g] Et incarnatus, & homo factus est, passus, & resurrexit. Exc.

[h] In Spiritum sanctũ. Exc.

[i] Dicẽtes autẽ: Erat &c. aut non erat antequam fieret, & quia. Exc.

[k] Ex altera substantia vel essentia dicẽtes esse, aut creatũ aut conuertibilem filiũ Dei, hos tales anathematizat. Exc.

ITEM SANCTA FIDES, QVAM exposuerunt centum quinquaginta Patres, consona magnæ Nicænæ Synodo.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilũ conditorem; & in vnũ Dñm Iesum Christum, filium Dei "vnigenitum, "ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homousion Patri (hoc est) [l] eiusdem cum Patre substantiæ: per quẽ omnia facta sunt, " quæ in cœlo, & quæ in terris sunt: "qui propter [m] nos, & propter nostrã salutẽ, descẽdit, & incarnatus est de Spiritu sancto; " ex Maria virgine homo factus

" Deest Exc.

[l] Consubstantialem patri. Exc.

" Desunt Exc.

[m] Nos homines. Exc.

" Et Maria virgine humanatus est, & crucifixus pro nobis sub Pontio Pilato, & sepultus, & tertia die. Exc.

ctus est, passus est sub Põtio Pilato; sepultus tertia die resurrexit, ascẽdit in cœlos, sedet ad dexterã patris, iterũ venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis: & in Spiritum Sanctum Dominum & viuificatorem, ex patre procedentem, cum patre & filio [a] adorandũ & glorificandum; qui locutus est per Prophetas: in vnã catholicam atque Apostolicam ecclesiam. Confitemur vnũ baptisma, in remissionem peccatorum; expectamus resurrectionẽ mortuorum, vitam futuri seculi. Amen.

[a] Coadorandum, & conglorif. Exc.

[b] ITEM SANCTA FIDES, QVAM exposuerunt tractatus Chalcedonensis Concilij.

[b] Item tractatus Chalcedonensis Concilij. A. C.

SVffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem [c] cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ Symbolum. De patre enim & filio & Spiritu Sancto, doctrinam perfectam edocet, & incarnationem Dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniã hi, qui prædicationem veritatis destruere [d] nituntur, quasdam propriæ hęreseos nouitates parturiunt (quidã enim mysterium pro nobis actum diuinæ dispensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad virginem denegant; alij temperamentum, confusionemque inducentes, & vnam esse naturam carnis, & deitatis insensatè componentes, passibilem vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiosè diuulgant) idcirco omnem aduersùs veritatẽ opponendam ab ipsis machinationẽ volens excludere sancta & magna vniuersalis synodus, [e] antiquam prædicationem immobilem docens, statuit, præcipuè trecentorum decem & octo sanctorum Patrum fidem incontaminatam manere: & propter eos, qui Spiritui Sancto aduersantur, centum quinquaginta patrum paulò posteriori tempore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia Spiritus Sancti traditam doctrinam corroborat. Quam etiã illi omnibus insinuauerũt; non quod in præcedentibus aliquid deesset, adijciẽtes, sed de Spiritu Sancto eorundem intellectum, aduersùs eos, qui deitatis eius dominationem nituntur adimere, scripturarum testimonijs pleniùs manifestantes. Propter eos sanè, qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse, qui ex sancta Virgine natus est, impudenter diuulgant, beatissimi

[c] Sanctiss. & salutare. Exc. Verùm bene libb. nostri ex Euagrio lib. 2. Histor. Ecclesiast.

[d] Conantur. Exc.

[e] Hanc præd. Exc. Verũ nõ bene opinor: vide Euagriũ.

Universidad de Murcia
Biblioteca

quondam Cyrilli Alexandrinæ eccleſiæ ſacerdotis ſynodicas Epiſtolas,tam ad Neſtoriũ, quàm ad cæteros per Orientem congruas, & ſentientes ſibi ſuſcepit, ad cõfutationem quidem Neſtorianæ amentiæ,interpretationem verò eorum, qui religioſo zelo ſalutaris ſymboli cupiunt intellectũ. Quibus Epiſtolam ſancti,ac beatiſsimi primæ ſedis Archiepiſcopi Leonis, ſcriptam ad Flauianum ſanctæ recordationis archiepiſcopum,ad perimendã Eutychetis malignitatem,quæ que magni Petri confeſsioni concordat, & communem quandam paginam exiſtentem contra eos,qui rectè non glorificant, ad confirmationem catholicæ religionis euidenter ſubiunxit:nam &eos,qui in duos filios diſpenſationis Domi nicæ myſterium ſcindere moliuntur,execratur;&eos, qui paſſibilem diuinitatẽ vnigeniti filij "Dei" audẽt aſſerere,de Concilio ſacerdotum repellit; & eos qui in duas naturas Chriſti temperamentum vel confuſionem argumentantur, aduerſatur; & qui cœleſtem, aut alterius cuiuſque ſubſtantiam exiſtere formam ſerui, quam pro nobis adſumpſit; inſaniendo aſſerunt,procul abijcit; & eos qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirãt,vnam verò poſt adunationem confingunt, anathema facit. Conſentientes igitur ſanctis Patribus, vnum, eundemque filium confiteri dominum noſtrum Ieſum Chriſtum conſona voce,pariter edocemur; perfectum eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum,& hominem verum; eundem ex anima rationali & corpore,ſecundùm diuinitatem,vnius cum patre ſubſtantiæ; ſecundùm humanitatem eundem vnius naturæ nobiſcum; per omnia ſimilem nobis abſque peccato;ante ſecula quidem ex patre natum ſecunddm diuinitatẽ,in nouiſsimis verò diebus eundẽ propter nos &propter ſalutem noſtram, ex Maria virgine Dei genitrice ſecundùm humanitatẽ, vnum eundemq; Chriſtũ filium Dominum vnigenitũ in duas naturas,inconfuſè,immutabiliter, in diuiſè, inſeparabiliter cognoſcendum, in nullo naturarum differentias propter vnitatem perimendas; magis autem ſalua vtriuſque naturæ proprietate, & in vna coeunte perſona, vnoque ſtatu concurrente, non in duabus perſonis partiendum & diuidendũ,ſed vnum eundemq; filiũ vnigenitum Deum verum Dñm Ieſum Chriſtum, ſicut ab exordio Prophetæ de eo,&ipſe nos erudiuit, & Patrũ nobis tradidit Sym-

" Deeſt Excuſ. in Græc.tãtùm eſt: μονογενῆ.

Symbolum.His itaq; cum omni vndique ſubtilitate & diligẽtia à nobis ordinatis,ſtatuit ſancta &vniuerſalis Synodus, aliam fidẽ nulli licere [a] proferre,aut ſcribere,aut credere;aut ſapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut exponere aliam fidem,aut proferre, aut docere,aut tradere aliud ſymbolum volentibus conuerti ad ſcientiã veritatis,ex Gentibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuſcunq;; ſiquidẽ Epiſcopi, aut clerici fuerint, alienos eſſe Epiſcopos ab Epiſcopatu, & Clericos à Clero:ſi verò monachi vel laici fuerint,anathema fieri.

a Profiteri.Exc. noſtri rectè. græc. προσφέρειν.

1 Erat Barcinonenſis Eccleſiæ Epiſcopus. [b] Vgnus in Chriſti nomine Epiſcopus anathematizãs, hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc ſanctam Catholicam, quam in Eccleſiam Catholicam veniens credidi,manu mea de toto corde ſubſcripſi.

b Anaſtaſius.Exc. Hæreſin Arriani dogmatis.exc.

2 Eſt hic Valentinus Epiſcopus. Murila in Chriſti nomine Epiſcopus,anathematizãs hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc ſanctam catholicam,quã in Eccleſiã Catholicã veniens credidi,manu mea,& toto corde ſubſcripſi.

3 Valentinæ Eccleſiæ Epiſcopus. [c] Vbiligiſculus in Chriſti nomine Epiſcopus anathematizans hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hãc ſanctam catholicam,quam in eccleſiã catholicã veniens credidi,manu mea de toto corde ſubſcripſi.

c Vbiligiſcus.Exc.

d C.A.Sunnila. 4 [d] Sumila in Chriſti nomine ciuitatis Veſenſis Epiſcopus, anathematizans hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc ſanctam Catholicam,quam in Eccleſiã catholicã veniens credidi,manu mea de toto corde ſubſcripſi.

e Noſtram.C.A.

f Cardingus.Exc. g Tudeſanæ.C.A. 5 [f] Gardingus in Chriſti nomine ciuitatis [g] Tudenſis Epiſcopus, anathematizãs hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc ſanctam Catholicam, quam in Eccleſiã Catholicã veniens credidi, manu mea de toto corde ſubſcripſi.

h Beccila.Exc.Becchila.C.A. 6 [h] Becila in Chriſti nomine ciuitatis Lucẽſis Epiſcopus,anathematizans hæreſis Arrianæ dogmata ſuperius dãnata,hanc [i] ſanctam Catholicam fidem quam in Eccleſiã Catholicã veniens credidi,manu mea de toto corde ſubſcripſi.

i Noſtram.C.A.

k Arbritius.Exc. Aruitrius.C.A. 7 [k] Argiouittus in Chriſti nomine ciuitatis Portugalẽſis Epiſcopus,anathematizans hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc catholicam quam in Eccleſiã catholicã veniens credidi,manu mea de toto corde [l] ſubſcripſi.

l Signum feci.C.A

m Eruiſcius.Exc. [m] Fruiſclus in Chriſti nomine ciuitatis Dertoſanæ Epiſcopus,anathematizãs hæreſis Arrianæ dogmata ſuperiùs damnata,fidem hanc ſanctam Catholicam,quam in EccleſiamCatholi-

tholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.
Similiter, & reliqui presbyteri & [a] diaconi, ex hæresi Arriana conuersi subscripserunt.
Signum [b] quo signarunt viri Illustres proceres.
Fonsa vir Illustris anathematizans subscripsi.
[c] Aguila vir Illustris anathematizans subscripsi.
[d] Eila vir illustris anathematizans subscripsi.
Similiter & omnes seniores Gothorum subscripserunt.

a Diacones.C.A.
b Gusini.Exc. Guscini.C.A.
c Alla.C.A.
d Flauius.Exc. Ella. C.A.

POst confessionem igitur & subscriptionem omnium Episcoporum & totius gentis Gothicæ seniorum, gloriosissimus Dominus noster Reccaredus rex pro reparandis simul & confirmandis disciplinæ Ecclesiasticæ moribus, Dei sacerdotes taliter affatus est, dicēs: Regia cura vsq; in eum modum protendi debet, & dirigi, [c] quo possit veritatis & scientię capere rationem. Nam sicut in rebus humanis glorioſius emi net potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati [f] prouinciarū maior debet esse prouidentia. Ac nunc, Beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodò rebus diffundimus solertiam nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissimè gubernentur, & viuant, sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea, quæ sunt cœlestia cogitare, & quæ populos fideles efficiunt, satagimus non nescire. Cæterum si totis nitendum est viribus humanis moribus modum ponere, & insolentiū rabiem regia potestate frenare, [g] si qui etiam & paci propagandæ opem debemus impendere, multum magis est adhibenda solicitudo desiderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatem eis [h] serena luce ostendere. Sic enim agit, qui multiplici [i] honore à Deo remunerari potest: sic enim audit, qui super [i] id quā quod ei comittitur auget; dum illi dicitur: Quidquid supererogaueris, ego cum rediero, reddam tibi. Ergo quia iā fidei nostræ & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulque & sacerdotum, nostrorumque procerum fides atque confessio [k] charitati vestræ præpatuit, hoc adhuc necessarium pro firmitate catholicæ fidei nostra Deo supplex instituere decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarū & [l] Galliæ Ecclesiæ hanc regulam seruent, vt omni sacrificij tempore communicationē corporis Christi vel sanguinis iuxta Orien-

Luc. 10. 35.

c Quem plenam consset. C.A. & Toletanus.alt.M.s.
f Comprouincialiū. C.A.
g Si quieti.C.A.
h Serenæ lucis. Exc.
i Bono.C.A.aliàs dono.
k Sanctitate.Exc. & A.C.
l Galliciæ. Exc. vt omni.C.A.

Orientalium [a] Patrum morem vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recensēant symbolum: vt primùm populi, quam credulitatem teneāt fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant: dum enim constitutio hæc fuerit perenniter conseruata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium cōfutata, ad id quod repetitum sepiùs recognoscit, facillimè inclinatur. Nec sequisquā iā de ignorantia fidei excusabit à culpa, quādo vniuersorum ore cognoscit, quid catholica teneat, & credat ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhùc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adijcienda sunt, hoc pro fidei sanctæ reuerentia, & firmitate proponite, quod de proferēdo symbolo, nostra Deo dicente decreuit Serenitas. De cætero autem pro inhibendis insolentiū moribus, mea vobis consentiente clementia, sententiis terminata [b] districtioribus, & firmiori disciplina, quæ facienda non sunt, prohibete, & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

a Partium.Exc.
b Districtioris & firmioris disciplinæ. (f. disciplinæ). C.A.

INCIPIVNT CAPITVLA, QVÆ IN Dei nomine sancta synodus in Toletana vrbe constituit, tempore Domini Reccaredi Regis. LXII. Episcoporum.

Tituli hi longè diuersi sunt à Surij editione, quam vide.

1 DE obseruatione priorum canonum.
2 De Symbolo proferendo à populo in ecclesia.
3 Vt Episcopo non liceat rem alienare ecclesiæ.
4 Vt Episcopo liceat vnam de Parocitanis ecclesijs monasterium facere.
5 Vt Episcopis, Presbyteris, Diaconibus ex hæresi venientibus, iam non liceat misceri vxoribus; vel quòd hi qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.
6 Quòd liberti ab Episcopis, vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.
7 Quòd lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debet.
8 Quòd de clero, ex familijs fisci nullus vnquam postulet à Rege; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.
9 De ecclesijs ab hęresi translatis, vt ad Episcopos in quorum sunt parochijs [d] permaneant.

c Pertineant.C.A.

De

10 De viduis, quæq; vouerint, continentiam teneãt, & quæque nubere elegerint, quibus voluerint nubãt: æquè & de virginibus.
11 Quòd pœnitentes, secundũ modũ antiquorum canonum, agere pœnitentiam debeant.
12 Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tõdeantur, vt habitum mutent.
13 Quòd non liceat duos clericos in forum causare,
14 Vt Iudæis vxores vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & Iudaizare non liceat, vel publica officia peragere.
15 Quòd manere debeat firmum, si serui fisci ecclesias fecerint, easque peculio suo ditauerint.
16 Quòd idololatriæ cultura à sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.
17 Quòd qui filios suos necauerit, a sacerdotibus vel à iudicibus distringatur.
18 Quòd semel in anno ad concilium sacerdotes & iudices, atq; actores patrimonij [a] nostri debeant conuenire.
19 Quòd ecclesiarum omnium dos ad Episcopi ordinationem debeat pertinere,
20 Quòd sacerdotes moderanter agere debent per parochias.
21 Quòd serui ecclesiæ, siue clericorum, nõ debeant à iudicibus, vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.
22 Quòd religiosorum corpora cum [b] hymnis & canticis tantùm, deferenda sunt ad sepulchra.
23 Quòd [c] Vallemantiæ, & turpe cantici prohibendi sunt à Sanctorum solemnitatibus.

[a] Fiscalis. C.A.

[b] Psalmis, vnus. m.s.

[c] Vallemantia. Exc. ballemachiæ. C.A.

DE OBSERVATIONE PRIORVM Canonum.

POst damnationem hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctum [d] præcipit Concilium, vt quia in nonnullis vel hæresis vel gentilitatis [e] necessitatibus per Hispaniarum ecclesias Canonicus prætermissus est ordo, dum & licẽtia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur: dumque omnis excessus hæresis foueretur patrocinio, [f] vt abundantiã mali temperet districtio disciplinæ pace ecclesię Christi misericordia reparata, omne quod priscorũ cano-

[d] Præcepit. Exc. & C.A.

[e] Necessitate. Exc. & C.A.

[f] Vt abũdantia mali temporis procul esset districtio disciplinæ. At nũc pace. Exc.

Canonum auctoritas prohibet, sit resurgente disciplinà inhibitum, & agatur omne, quod præcipit fieri: maneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicæ sanctorum Præsulum Romanorũ epistolæ: nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos [a] contra vetita Canonũ adspiret indignus; nihil ex hoc fiat, quod sancti Patres spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri: & qui præsumpserit, seueritate priorum Canonum distringatur.

[a] Contra Canonum statuta. Exc.

II. De Symbolo proferendo à populis in Ecclesia.

Pro reuerentia sanctissimæ fidei, & propter corroborandas hominum inualidas mentes, consultu pijssimi, & glorioßissimi domini nostri Reccaredi regis sancta constituit Synodus, vt per omnes ecclesias Hispaniæ, vel Galliciæ secundùm formam Orientalium Ecclesiarum, Concilij Constãtinopolitani, hoc est, centum quinquaginta Episcoporum Symbolũ fidei recitetur; vt priusquam Dominica dicatur oratio, voce clara à populo [b] decantetur; quo, & fides vera manifestum testimonium habeat, & ad Christi corpus, & sanguinem præli-bandum pectora populorum fide purificata accedant.

[b] In alio M.s. prædicetur.

III. Vt Episcopo non liceat rem alienare Ecclesiæ.

11. q. 1. *Sine exceptione In decr. Iuo. p. 3. c. 167.* Hæc sancta Synodus nulli Episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesiæ; quoniam & antiquioribus Canonibus prohibetur. Si quid verò quod vtilitatem non grauet [c] Ecclesiæ, pro suffragio monachorum, vel ecclesijs ad suam parochiam [d] pertinentibus dederunt, firmum maneat. Peregrinorum verò vel Clericorum & egenorum necessitati, saluo iure Ecclesiæ, præstare permittantur, pro tempore, quo potuerint.

[c] Ecclesijs. C.A.

[d] Pertinentium dede. it. C.A.

IIII. Vt Episcopo liceat vnam de parochitanis Ecclesijs monasterium facere.

11. q. 1. *Si Episcopus decre. Iuo. p. 3. c. 168.* Si Episcopus vnam de [e] parochitanis ecclesijs suis monasterium [f] dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat, hoc [g] de consensu Concilij sui habeat licentiam faciendi; qui etiam si de rebus Ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum Ecclesiæ non exhibet,

[e] Paræcianis Grat.

[f] Dedicare. Exc. & Iuo.

[g] Ad consensum. C.A.

eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bonæ statuendæ sanctum Concilium dat [a] assensum.

a Consensum.Exc.

V. Vt Episcopis, Presbyteris, Diaconibus ex hæresi venientibus, iam non liceat misceri vxoribus, vel quòd hi, qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.

Compertum est à sancto Concilio, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cætero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus Canonibus [b] terminatur, vt non liceat eis viuere libidinosa societate; sed manente inter eos [c] fide coniugali, cõmunem vtilitatem habeant, & non sub vno cõclaui maneant: [d] & certè si suffragatur virtus, in aliam domum suã vxorẽ faciat habitare; vt castitas, & apud Deum & homines habeat testimonium bonum. Si quis verò post hanc conuentionem obscœnè cum vxore elegerit viuere, [e] vt Lector habeatur. Qui verò semper sub Canone Ecclesiastico iacuerũt, si contra veterum imperata in suis cellulis, mulierum, quæ [f] infamem suspicionem possunt generare, cõsortium habuerint, illi canonicè quidem distringantur, mulieres verò ipsæ ab Episcopis venundatæ, pretiũ ipsum pauperibus erogetur.

b Continetur.Exc.
c Lege. Exc.
d Vel certè. Exc. & C.A.
e Excus. vt nec lector. Alias neglectorum sic rectè.
f Infamiæ.Exc.

VI. Quòd liberti ab Episcopis, vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.

12.q.2. de libertis. De libertis autem [g] id Dei præcipiunt Sacerdotes, vt si qui ab Episcopis facti sunt, secundùm modum, [h] quo Canones antiqui dant licentiam, sint liberi; & tamẽ à patrocinio Ecclesiæ, tam ipsi, quàm ab eis progeniti non recedant. Ab alijs quoq; libertati traditi, & Ecclesijs commendati, [i] patrocinio Episcopali regantur, à Principe hoc Episcopus postulet.

g Hoc præcipit sancta Synodus, vt si qui Presbyteri, vel Diaconi ab Episcopis. Exc. & Gratian. In Concilijs Coloniæ impressis vt in M. ss. nulla Presbyterorũ, aut Diaconorum mentio fit.
h Cui C.A.
i Patrocinio Episcopi colligantur, & ne cuiquã donentur, hoc à Principe Episcopus. Exc. & Gratian.

Distin. 44. Pro reuerentia. Burch. lib. 1. c. 169 Iuo. p. 6. c. 160. Raba. 1. pœnit. c. 231. Eadem dist. c. Quemadmodum autem. Vide de ordine in conuiuijs Sacerdotũ fernando: & in Concil. Brac. 2. in decretis Martini cap. 61.

VII. Quòd lectio in omnibus Sacerdotalibus mensis legi debet.

Pro reuerentia Dei [k] Sacerdotum, id vniuersa sancta constituit Synodus; vt quia solent crebrò mẽsis ocioseꝫ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificãtur ad bonum, & fabulæ non necessariæ [l] prohibentur.

k Et Sacer. C.A.
l In alio M. s. reprobentur, s. reprobãtur.

Quòd

VIII. Quod Clericorum ex familijs fisci, nullus vnquam à Rege postulet; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.

[a] Innuente, atque consentiente domino pijssimo, Reccaredo Rege, id præcipit Sacerdotale concilium, vt Clericorum ex familia fisci, nullus audeat à Principe donatos expetere; sed [b] reddito capitis sui tributo Ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, vsque [c] dum viuent, regulariter administrent.

a Iubente. Exc. & C. A. & alter Tolet. M.s.
b Tradito. Exc.
c Viuunt. C. A.

IX. De Ecclesijs ab hæresi translatis, vt ad eos Episcopos in quorum sunt parochijs, pertineant.

Decreto huius Concilij hoc statuitur, vt ecclesiæ, quæ fuerũt in hæresi Arriana, nunc autem sunt catholicæ, [d] ad Episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus Ecclesiæ ipsæ fundatæ sunt, pertinere videntur.

d Ad eos Episc. Exc. & C.A.

X. De viduis, quæq; vouerint, cõtinentiam teneant; & quæq; nubere elegerint, quibus voluerint nubant: æquè de virginibus.

32.q.1. Hoc sãctum Burch. lib. 8. c. 44. De eret. Iuon. p. 7. c. 62. & p. 8. c. 19. * Iuon. p. 8. c. 18. Pro consultu castitatis, quod maximè [e] hortamento Concilij proficere debet, annuente domino nostro glorioſissimo Reccaredo rege, hoc sanctum affirmat Concilium, vt viduæ, quibus placuerit [f] tenere castitatem, nulla vi ad nuptias iterandas venire cogantur. * Quòd si priusquàm profiteantur continentiam, nubere [g] elegerint, illis nubant, quos propria voluntate elegerint habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur, [h] ne citra voluntatem parentum vel suam, cogantur maritos accipere. Si quis verò propositum castitatis viduæ vel virginis impedierit, à sancta communione, & à liminibus Ecclesiæ habeatur extraneus.

e Ornamento. C.A.
f Teneãt castitatem, & nulla vidua ad nuptias iterandas vi venire cogatur. E. c.
g Voluerint. Exc. C. A. & Burch.
h Nec extra C.A. nec contra. Exc.

XI. Quòd pœnitentes, secundùm modum Canonum antiquorum agere pœnitentiam debeant.

Quoniam comperimus per quasdã Hispaniarum Ecclesias, non secundum Canonem, sed fœdissimè pro suis peccatis homines agere pœnitentiam; vt quotiensc̃unque peccare libuerit, totiens à Presbytero se reconciliari expostulent; &

ideò pro coërcenda tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio iubetur, vt secundùm formam [a] Canonum antiquorum, [b] dentur pœnitentiæ, hoc est, vt priùs eum, quem sui pœnitet facti, à communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere; expleto autem satisfactionis tempore, sicuti Sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi verò, qui ad [c] priora vitia, vel infra pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secũdùm priorum Canonum seueritatem damnentur.

[a] Canonicam. C. A.
[b] Detur pœnitentia. C.A.
[c] Propria. Exc.

XII. Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tondeantur, aut habitum mutent.

Iuon. p. 15. c. 19. Quicũq; ab Episcopo, vel à Presbytero, sanus, vel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia Episcopus obseruet, vel Presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus, priùs eũ [d] tondeat, & sic pœnitentiam ei tradat: si verò mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi priùs [e] mutauerit habitum: sæpius enim laicis tribuendo desidiosè pœnitentiam, ad lamentãda rursus facinora, post acceptam pœnitentiam relabuntur.

[d] Tond. aut in cinere & cilicio habitum mutare facint, & sic pœnitentiam ei tradat. Exc.
[e] Aut velata fuerit, aut mutauerit habitum. Exc. & luo.

XIII. Quòd non liceat duos Clericos in forum causare.

11. quæst. 1 Iudicia præsumpt. Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolita præsumptio vsque [f] eo in illicitis ausibus aditum patefecit, vt Clerici Conclericos, suo [g] neglecto Pontifice, ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus hoc de cætero non præsumi: sed si quis hoc facere præsumpserit, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

[f] Adeò. Exc.
[g] Relicto M.S. vnus.

XIIII. Vt Iudæis vxores, vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & iudaizare non liceat, vel publica officia peragere.

[h] Suggerente Cõcilio, id gloriosissimus dominus noster Canonibus inferendum præcipit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel concubinas, neque mancipia Christiana comparare in vsus proprios: sed & si qui filij ex tali coniugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum: nulla officia publica

[h] Conuentus noster hoc Canonibus inferendum præcepit. Exc.

Dist. 64. Nulla offic. p.

publica eos opus est agere, per quæ eis occasio tribuatur, pœnam Christianis inferre. Si qui verò Christiani ab eis [a] iudaico ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito pretio, ad libertatem & religionem redeãt Christianam.

[a] C. A. Iudaismo.

XV. Quòd manere debeat firmũ, si serui fisci ecclesias fecerint, easq; peculio suo ditauerint.

Si qui ex seruis fiscalibus ecclesias fortasse cõstruxerint, easque de sua paupertate ditauerint, [b] hoc procuret Episcopus prece sua, auctoritate regia confirmari.

[b] Has. Exc.

XVI. Quòd idololatriæ cultura à Sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.

Quoniam penè per omnem Hispaniam siue [c] Galliam idololatriæ sacrilegium inoleuit, hoc, cum consensu gloriosissimi Principis, sancta Synodus ordinauit, vt omnis Sacerdos in loco suo vnà cum iudice territorij, sacrilegium memoratum studiosè perquirat, & [d] exterminare inuentum non differat: [e] homines verò qui ad talem errorem concurrunt, [f] saluo discrimine animæ, [g] qua potuerint animaduersione coërceant. Quod si neglexerint, sciant se [h] vtique excommunicationis periculum esse subituros. Si qui verò domini extirpare hoc malum à possessione sua neglexerint, vel familiæ suæ prohibere noluerint, ab Episcopo & ipsi à communione pellantur.

[c] Galliciam. Exc.
[d] Exterminari inuenta. C. A.
[e] Omnes. C. A.
[f] Sine. Exc.
[g] Quæ. C. A.
[h] Vtrique. Exc.

XVII. Quòd qui filios suos necauerint, à Sacerdotibus, vel iudicibus distringantur.

Cum multæ querellæ ad aures sancti Concilij deferrentur, inter cætera tantæ crudelitatis est opus nunciatum, quãtum [i] ferre consedentium aures Sacerdotum non possent; vt in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis auidi, nescij pietatis. Quibus si tædiũ est filios numerosos agere, priùs se ipsos debent castigare à fornicatione: nam dum causa propagandæ prolis fortiuntur coniugia, hi & parricidio, & fornicationi tenentur obnoxij, qui [k] fœtus necando proprios, docent se, non pro

[i] Sustinere. Exc.
[k] Filios. Exc.

nitis, sed pro libidine [a] sociari. Proinde tantum nefas ad cog- [a] Vxores ducere. Exc.
nitionem glorioſiſsimi domini noſtri Reccaredi regis per-
latum eſt; cuius gloria dignata eſt, iudicibus earumdem par-
tium imperare, [b] vt hoc horrendum facinus diligenter cum [b] Vt amouendum tantum fac. Exc.
Sacerdote [c] perquirant, & adhibita ſeueritate prohibeant. [c] Procurent. Exc. Requirant. C. A.
Ergo & Sacerdotes locorum hæc ſancta Synodus dolẽtiùs
conuenit, vt idem ſcelus cum iudice curioſiùs quærant, & ſi-
ne capitali vindicta acriori diſciplina prohibeant.

XVIII. Quòd ſemel in anno ad concilium Sacerdotes & iudices, atque actores patrimonij fiſcalis debeant conuenire.

Decret. Iuo. p. 4. c. 144. Præcipit hæc ſancta [d] & veneranda Synodus, vt ſtante prio- [d] Et vniuerſalis. Exc.
rum auctoritate Canonum, quæ bis in anno præcipit con-
gregari concilia, conſulta itineris longitudine, & pauperta- [e] Conſiderata. Exc.
te Eccleſiarum Hiſpaniæ, ſemel in anno in locum, quem Me-
tropolitanus elegerit, Epiſcopi congregentur: iudices verò
locorum, vel actores fiſcalium patrimoniorum, ex decreto
[f] glorioſiſsimi domini noſtri, ſimul cum Sacerdotali Conci- [f] Domini noſtri Reccaredi regis Exc.
lio, [g] autumnali tempore, die Calend. Nouembrium in vnum [g] Aut vernali tempore aut die Cal. Iuo.
conueniant; vt diſcant, quàm piè, & iuſtè cum populis agere
debeant, ne [h] in angarijs, aut in operationibus ſuperfluis, ſiue [h] Iniuſtis vectigalibus & immoderatis exactionibus ipſos premant: ſed potius per miſerationem compatiẽtes, à grauaminib⁹ defendant: vt bonos populi tutores facere decet: nec in angarijs. Exc.
priuatum honorent, ſiue fiſcalem grauent: ſint enim [i] pro- [i] Proſpectatores. C. A.
ſpectores Epiſcopi ſecundùm regiam admonitionem qua-
liter iudices cũ populis agant; [k] ita vt ipſos præmonitos corri- [k] Vt aut. C. A.
gant, aut inſolentias eorum auditibus Principis innoteſcant. [l] Quid per prouincias in ſuo detrimento præſtare debeãt iudices, ſi ad Concilium non venerint. Concilium verò. Exc. & Iuo.
Quòd ſi correptos emendare nequiuerint, & ab Eccleſia, &
à communione ſuſpendant. A Sacerdote verò & à ſeniori-
bus deliberetur, [l] quòd prouincia ſine ſuo detrimento præ-
ſtare debeat iudicium; concilium autem non ſoluatur, niſi
locum prius elẽgerint, quo ſuccedente tempore iterum ad
Concilium veniatur: vt iam nõ neceſſe habeat Metropolita-
nus Epiſcopus pro congregando Concilio literas deſtinare,
ſi in priori Concilio tempus omnibus denũcietur, & locus.

XIX. Quòd Eccleſiarum omnium dotes ad Epiſcopi ordinationem debeant pertinere.

10. q. 1. Sic quidam. Burchar. lib. 3. c. 10. Iuo. p. 3. c. 13. [m] Multi cõtra Canonum [n] cõſtituta ſic Eccleſias, quas ædifica- [m] Sic quidam. Exc.
uerint, [n] Auctoritatem. Exc.

uerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam ei Eccleſiæ con-
tulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere:
[a] quod factum & in præteritum diſplicet, & in futuro prohibe-
tur; ſed omnia ſecundùm conſtitutionem [b] antiquam ad Epiſ-
copi ordinationem, & poteſtatem pertineant.

[a] Quod fact. & taliter in præterito corrigatur, vt in futuro non fiat, prohibeatur. Excuſ. & Grat. noſtrã lectionem videtur probare Gregoriana nota.
[b] Antiquorũ. C. A.

XX. Quòd Sacerdotes moderanter agere debeant per parochias.

10. quæſt. 1. Quia cognouimus decret Iuon. p. 3. c. 137. 1. Pet. 5. Multorum querella hanc conſtitutionem exegit; quia cogno-
uimus, Epiſcopos per parochias ſuas non ſacerdotaliter, ſed
crudeliter [c] deſæuire: & dum ſcriptum ſit: Forma eſtote gre- [c] Agere. Exc.
gi, [d] neque dominantes in clero, exactiones diœceſi ſuæ, vel [d] Non vt. Exc. Grat.
damna infligunt. Ideoque (excepto quòd veterum conſtitu-
tiones à parochijs habere iubent Epiſcopos) [e] alia, quæ huc [e] Vt talia, quæ illis. Exc.
vſque præſumpta ſunt, denegentur; hoc eſt, neque in an-
garijs Presbyteros, & Diaconos, neque in aliquibus fatigent
indictionibus: ne videantur in Eccleſia Dei exactores potiùs,
quàm Dei Pontifices nominari. Hi verò clerici, tàm locales,
quàm diœceſani, qui ſeſe ab Epiſcopo grauari cognouerint,
querelas ſuas ad Metropolitanum deferre non differant: qui
Metropolitanus non moretur huiuſmodi [f] præſumptiones di- [f] Præſumptiones auertere Grat.
ſtrictè coërcere.

XXI. Quòd ſerui Eccleſiæ, ſiue Clericorum non debeant à iudicibus, vel actoribus in aliqua angaria fatigari.

12. q. 1. Eccleſiarum, Iuon. p. 3. c. 238. Quoniam cognouimus [g] per multas ciuitates [h] Eccleſiarũ ſer- [g] In multis ciuitatibus. C. A.
uos, & Epiſcoporũ, vel omnium Clericorum à iudicibus, vel [b] Sic apud Iuonem, & Gratianum; verum vt nos poſuimus in omn. CC. M. ſſ.
actoribus publicis [i] diuerſis angarijs fatigari, [k] omne Conci- [i] In diuerſis. C. A.
lium à pietate [l] domini noſtri poposcit, vt tales deinceps au- [k] Fatigari dolemus, propter quod omne conc. Excuſ. Grat. Iuo.
ſus inhibeat; ſed ſerui ſuprà ſcriptorum [m] officiorum, in eo- [l] Clariſſimi domini. Iuo. Grat. & C. A.
rum vſibus, vel Eccleſiæ laborent. Si quis verò iudicum, aut [m] Supra dictorum. Iuo. & Grat. non emendatus.
actorum, Clericum aut ſeruum Clerici, vel Eccleſiæ in pu-
blicis, ac priuatis negocijs occupare voluerit, à communio-
ne Eccleſiaſtica, (cui impedimentum facit) efficiatur extra-
neus.

XXII. Quòd Religiosorum corpora cum hymnis, & canticis tantùm, deferenda sunt ad sepulchra.

Religiosorum omnium corpora, qui diuina vocatione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantummodò, psallentium vocibus debere ad sepulchra [a] deferri." Nam funebre carmẽ, quod vulgò defunctis cantari solet, vel pectoribus se proximos, aut familias cædere, omninò prohibemus." Sufficiat autem, quòd in spe resurrectionis, Christianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apostolus lugere defunctos, dicens: De dormientibus autem [b] nolo vos contristari, sicut & cæteri, qui spem nõ habent. Et Dominus nõ fleuit Lazarum mortuum, sed ad huius vitæ çrumnas plorauit resuscitandum. Si enim potest hoc Episcopus [c] Christianorũ omnium prohibere, agere nõ moretur. A Religiosis tamen omninò aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

13. q. 2. Vnij diuina. vide quæ adnotauimus, in cõcilio Valentino. c. 4. de mortuorum exequijs.

1. Thess. 4.

Ioan. 11.

[a] Deferri sufficiat Grat.

[b] A Grat. desunt; Postea addita in edit. Gregoriana.

[c] Nolumus. Exc.

[d] Christianos omnes. Exc.

XXIII. Quod [d] Balemanthiæ, & turpes cantici prohibendi sunt à sanctorum solennijs.

De cons. dis. 3. Irreligiosa.

Exterminanda omninò est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consueuit; vt populi, qui debent officia diuina attendere, [e] saltationibus, & turpibus inuigilent canticis; non solùm sibi nocentes, sed & religiosorum officijs perstrepentes. Hoc etenim, vt ab omni Hispania depellatur, Sacerdotum, & iudicum à Concilio sancto curæ [f] committatur.

[d] Ballimathiæ. Exc. Ballimachiæ. C.A.

[e] Saltat. turpibus inuig. canticanon solùm mala cantantes, sed & religiosorum. Exc.

[f] Vnus M.S. committatur.

Incipit edictum Regis, in confirmatione Concilij.

GLoriosissimus, & pijssimus dominus noster Reccaredus Rex. Vniuersorum sub regni nostri potestate cõsistentiũ amatores nos suos diuina faciens veritas, nostris principaliter sensibus inspirauit, vt causa instaurendæ fidei, ac disciplinæ ecclesiasticæ, Episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentandos culmini iuberemus. Præcedenti autem diligenti & cauta

cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt. Cum enim sensus maturitate & intelligentiæ grauitate constant esse digesta, nostra proinde auctoritas id omnibus hominibus, ad regnum nostrum pertinentibus iubet, vt si qua definita sunt in hoc sancto Concilio, habito in vrbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat: capitula enim, quæ nostris sensibus placita & disciplinæ congrua, à præsenti conscripta sunt Synodo, in omni auctoritate, siue Clericorum, siue Laicorum, siue quarumcũq; omnium obseruentur, & maneant.

I De obseruatione priorum Canonum.

ij De Symbolo proferendo â populis in Ecclesia.

iij Vt Episcopo non liceat rem alienare Ecclesiæ.

iiij Vt Episcopo liceat vnam de parochitanis ecclesijs monasterium facere.

v Vt Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus ex hæresi [a] venientibus iam non liceat misceri vxoribus; vel quòd hi, qui sem per catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.

vj Quòd liberti ab Episcopis vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.

vij Quòd lectio in omnibus Sacerdotalibus mensis legi debet.

viij Quòd [b] de Clero ex familijs fisci nostri nullus vnquã postulet à rege; & qui acceperit, irrita talis [c] donatio maneat.

ix De Ecclesijs ab hæresi translatis; vt ad eos Episcopos, in quorum sunt parochijs, [d] permaneant.

x De viduis, [e] quæque vouerint continentiam, teneant, & quæ nubere elegerint, quibus voluerint nubant: æquè & de virginibus.

xj Quòd pœnitentes, secundùm modum antiquorum Canonũ agere pœnitentiam debeant.

xij Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tondeantur, aut habitum mutent.

xiij Quòd non liceat duos Clericos in forum causare. [f]

xiiij Quòd Iudæis vxores vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & iudaizare nõ liceat, vel publica officia peragere.

xv Quòd manere debeat firmum, si serui fisci nostri ecclesias fecerint, easque [g] peculio ditauerint.

[a] Conuersis. C.A.

[b] Clericos. duo. M.ſſ.

[c] Ordinatio. Exc.

[d] Pertineant vnus M.S.

[e] Quoque, quæ. C.A.

[f] Causam publicam: C.A.

[g] De peculio suo. Exc.

Quòd

xvj Quòd idololatriæ cultura à Sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque examinanda.

xvij Quòd qui filios suos necauerint, à Sacerdotibus vel à iudicibus destringantur.

xviij Quòd semel in anno ad Concilium Sacerdotes, & iudices, atque Actores patrimonij nostri debeant conuenire.

xix Quòd Ecclesiarum omnium [a] dos ad Episcopi ordinationẽ debeat pertinere. [a] Causa. Exc.

xx Quòd Sacerdotes moderanter agere debeant per parochias.

xxj Quòd serui Ecclesiæ, siue Clericorum non debeant [b] à iudicibus vel nostris Actoribus, in aliqua angaria fatigari. [b] A nostris actoribus in ang. Exc.

xxij Quòd religiosorum corpora cum hymnis & canticis tãtùm deferenda sunt ad sepulchra.

xxiij Quòd [c] Balimanthiæ, & turpes cantici prohibendi sunt à sanctorum solennitatibus. [c] Balimathiæ alias. Vallematię in vno M.s.

Has omnes constitutiones Ecclesiasticas, quas summatim, breuiterq; perstrinximus (sicut plenius in Canone continentur) manere perenni stabilitate sancimus. [d] Si quis verò Clericus, aut Laicus harum sanctionum obediens esse noluerit; si Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut Clericus fuerit, ab omni Concilio excõmunicationi subiaceat: si verò Laicus fuerit, & honestioris loci persona est, medietatem facultatum suarum amittat, fisci iuribus profuturam: si verò inferioris loci persona est, amissione rerum suarũ multatus in exilio deputetur. [d] Si quis Clericus ergo Exc. & C. A. [e] Obed. obseruator esse noluer. superba frõte maiorum statutis repugnãs: Si Episcopus. Exc.

1 FLauius Reccaredus Rex hanc deliberationem, quam cum sancta definiuimus Synodo, confirmans subscripsi.

2 [f] Massona, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Emeritẽsis Metropolitanus Episcopus prouinciæ Lusitaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi. [f] Mausana. Exc.

Carpetanię] Pro Carthaginensis, vt cogit Rex Gundemarus in Epistola missa Episcopis prouinciæ Carthag. vide locũ. Nã cum Carpetania pars, prouinciæ Carthaginẽsis, non ipsa prouincia.

3 Euphemius, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Toletanæ Metropolitanus Episcopus prouinciæ Carpetaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

4 [g] Leander in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Metropolitanus prouinciæ Bæticæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi. [g] Huius subscriptio deest in Exc.

5 [h] Migetius, in Christi nomine Narbonẽsis Metropolitanus Episcopus Galliæ prouinciæ, in his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi. [h] Micetius. C. A.

6 Pantar-

6 Pantardus, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Bracarensis Metropolitanus Episcopus Galliciæ prouinciæ, his cõstitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens, tàm pro me, quàm pro fratre meo [a] Nigisio Episcopo de Ciuitate Luci, subscripsi. [a] In M.ſſ. Nistigio sio & Nistigisio.

Nitigesius, qui in. 1. Bracar. subscripsit, vt Metropolitanus Luci.

7 Vgnus, in Christi nomine Barcinonensis Episcopus, his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

8 Maurila, in Christi nomine Valẽtinæ Ecclesię Episcopus, in his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

9 [b] Andonius, in Christi nomine Ecclesiæ Oretanæ Episcopus, his cõstitutionibus quibus interfui, annuens subscripsi. [b] Addon⁹, in. C. M. ſ.

10 [c] Sedatus, in Christi nomine Beterrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [c] Seductus, in. C. M. ſ.

11 Palmatius, in Christi nomine Ecclesiæ Pacencis Episcopus, subscripsi.

12 Ioannes, in Christi nomine Mentesanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

13 Mutto Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

14 Petrus Ossonobensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

15 Stephanus [d] Tyrassonensis Ecclesię Episcopus, subscripsi. [d] Carcassonẽsis in. C. M. S.

16 [e] Gabinus Oscensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [e] C. A. Gabinius. aliàs Ossonensis.

17 Neusila Tudensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

18 Paulus Olysipponensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

19 Sophronius [f] Egarensis Ecclesię Episcopus, subscripsi. [f] Aliàs Agarensi.

20 Ioannes Dumiensis Monasterij Episcopus, subscripsi.

21 [g] Benenatus Egabriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [g] Ioannes in. C. M. S. Aliàs Agragensis. Aliàs Agabiensis.

22 [h] Ioannes Elnensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [h] Benenatus in. C. M. S.

23 Polybius Ilerdensis ecclesię Episcopus, subscripsi.

24 Proculus Segobriensis Ecclesię Episcopus, subscripsi.

25 Ermaricus [i] Laniobrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [i] Lanibrensis, in. C. M. S.

26 Simplicius Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, subscr. Laniobrensi. aliàs. Liborensis, vel Lactorensi. Exc.

27 Constantius Portucalẽsis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

28 Simplicius Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

29 Asterius [k] Aucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [k] Auzensi. Exc.

Agapius, vt dicitur in. 2 Concilio Hispal. c. 7. fuit ignarus vir Ecclesiasticæ disciplinæ, & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatus.

30 Agapius Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

31 Stephanus Eliberitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

32 Petrus [l] Arcauicen. Celtiberiæ Eccle. Episcopus, subscripsi. [l] Vnus M.S. Ircadicensi. C. A. Arcadicadicensi.

33 [m] Vviligisclus Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, subscripsi. [m] C. A. Vbiligisclus.

34 Ioannes [n] Velensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. [n] Velensę, vel Velisę.

35 Sunila Vesensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

Philippus

36 Philippus Lamecensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
37 Aquilinus [a] Ausonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. a Ausensi.C.A.
38 Dominicus Iriensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
39 Sergius [b] Carcassonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. b In alio M.s. Arcossonensis.
40 Basilius [c] Ilipensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. c Ilipiensis in C.M.S.
41 Leuterius Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
42 [d] Eulalius Italicensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. d Eolalius in C.M.S.
43 Iulianus Dertosanę Ecclesię Episcopus subscripsi.
Froiscl[s] ité ibi, habent. CC.M ss. inter ligit Dertosa na, sicut Iulianus, quã uis in Concilio Brac. infra subscribit Froiscl[s] Mentesanã.
44 Froisclus item ibi, Episcopus subscripsi.
45 Theudorus Bastitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
46 Petrus Illiberitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
47 Becilla Lucensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
48 Petrus Segobiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
49 Gardingus Tudensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
50 Higridius [e] Agathensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. e In alio M.s. Gigridius.
51 Argiouitus Portucalensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
52 Lilliolus Accitanæ [f] Ecclesiæ Episcopus subscripsi. f Alius M.s. Acciannæ.
53 Celsinus Valentinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
54 [g] Theudericus Castulonẽsis Ecclesię Episcopus subscripsi. g Theudorus, C.O.
55 Belatus Tuccitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
56 Protogenes [h] Sagontinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. h Vnus M.s. Segun tinens.
57 Muminius Calahorritanę Ecclesię Episcopus subscripsi. i Munius.C.A.
58 Alicius Gerundensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
59 Posidonius [k] Eminiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. K C. A. Eminens. & in alio Heminens.
60 Thalassius Astoricensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
61 Agrippinus ciuitatis [l] Lutubensis, prouinciæ Gallię Episcopus subscripsi. l In alio M.s. Iutuensib. aliàs Lutubensib.
62 Liliolus Pampilonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
63 Iaquintus Caurensis Ecclesię Episcopus subscripsi.
64 Galanus Archipresbyter Empuritanæ Ecclesiæ, agens vicem domini mei Fructuosi Episcopi, subscripsi.
65 Seruandus Diaconus Ecclesiæ Astigitanæ, agens vicem domini mei Pegasij Episcopi, subscripsi.
66 Hildemirus Archipresbyter Aurensis Ecclesiæ, agens vicem domini mei Lupati Episcopi, subscripsi.
Genesius hic postea eiusdem Ecclesiæ Episcop[s] creatur. Vt patet ex Concil. Toletan. sub Recaredo anno 11. cõcilii.
67 Genesius Archidiaconus Ecclesiæ [m] Magalonensis, agens vicem domini mei Boetij Episcopi, subscripsi. m Molabonens. M.s. vnus.
68 Valerianus Archidiaconus Ecclesiæ [n] Nemasensis, agens vicem domini mei Pelagij Episcopi, subscripsi. n Masensis.

Homilia

Huius Homiliæ meminit Rodericus Tol. lib. 12. cap. 15. Historiæ.

HOMILIA SANCTI LEANDRI Episcopi, in laudem Ecclesiæ, ob conuersionem gentis, post Concilium, & confirmationem canonum edita.

FEstiuitatem hanc omnium esse solenniorem festiuitatum, nouitas ipsa significat. Quoniam sicut noua est conuersio tantarum plebium causa, & nobiliora sunt solito Ecclesiæ gaudia: nam multas solennitates per anni discursum celebrat Ecclesia, in quibus tametsi habet gaudia consueta; noua verò sicut in hac non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucris magnis his nuper inuentis. Pro qua re, & nos maioribus gaudijs eleuamur, quia repentè nouos Ecclesiam parturisse populos intuemur: & quorum asperitatem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudij nostri tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus dum grauaremur, dum exprobraremur; sed gemitus illi id egerunt, vt hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuersionẽ corona. Hoc enim gratulatiuè profert in psalmis Ecclesia dicẽs:
Psalm. 4. In tribulatione dilatasti me; & Sarra dũ sæpe à Regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiæ sentit, & Abraham causa
Genes. 10. pulchritudinis suæ diuitem facit: ab ipsis enim [a] Regibus Abrahã ditatur, à quibus Sarra cõcupiscitur. Condignè ergo Ecclesia catholica gẽtes, quas simul senserit fidei suæ decore, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra transducit, & per ea regna suum virũ diuitem reddit, per quæ se inquietari persenserit: sic enim dum ex initio lacessitur, vel inuidentiũ dentibus mordetur, dum premitur, eruditur; & dum insectatur, dilatatur. Quoniam patientia sua æmulatores suos, aut superat, aut
Prouer. 31. lucratur. Dicit enim ad eam diuinus sermo: Multę filiæ congregauerunt diuitias, tu autẽ supergressa es vniuersas. Si non mirum quòd hæreses filiæ dicuntur, sed attendendum quòd loco spinarum ponuntur: filiæ sunt, eo quòd ex semine Christiano generantur; spinæ sunt, eo quòd foris à Dei paradiso, hoc est, extra catholicã Ecclesiã nutriuntur: & hoc nõ lectura sensus nostri, sed scripturę diuinę authoritate probatur, dicẽte
Cant. 11. Salomone: Sicut liliũ inter spinas, sic amica mea inter filias. Ergo ne magnũ vobis videretur quòd hæreses dixerit filias, cõtinuò eas numerat esse spinas; hæreses inquã, aut in aliquẽ

a Ab Abimelech Rege Gerare, & à Pharaone Rege Aegypti. cap. 12. Geneseos, à quo ditatus supra modũ fuit Abraham.

F. Sed, aut scilicet. Al. deest.

Al. coniectura.

Al. Nominat.

V angulum

angulum mundi, aut in vnam gentem inueniuntur versari. Ecclesia verò catholica, sicut per totum mundum tenditur; ita & omnium gentium societate constituitur. Rectè ergo hæreses in cauernis, quibus latent, congregant ex parte diuitias: Ecclesia autem catholica in speculo totius mundi locupletata supergreditur vniuersis. Exulta ergo, & lætare Ecclesia Dei, gaude, & consurge vnum corpus Christi, induere fortitudine, & iubila exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, tristitiæ habitum in amictum lætitiæ versum est: Ecce repente oblita sterilitatis, & paupertatis tuæ, vno partu populos innumeros genuisti Christo tuo. Nam dispendijs tuis proficis, tuoq; damno subcrescis: tantus deniq; est sponsus tuus, cuius imperio regeris, vt dum te patiatur deprædari ad modicum, rursum prædam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quæ amodò incesserit, non imputat damna. Tu proinde iam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam recessisse à te, quos cernis cũ magnis lucris redijsse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitis merito, fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim
Ioan. 11. in Euangelio ipsa veritas: Oportebat Christum mori pro gente, & non tantùm pro gente, sed vt filios Dei, qui erant
Psal. 33. Psal. 101. dispersi, congregaret in vnum. Tu profectò in psalmis proclamas, odientibus pacem dicens: Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in vnum; & rursum: In conueniendo populos in vnũ, & regna vt seruiant Domino. Quàm dulcis sit charitas, quàm delectabilis vnitas, non nesciens per Prophetica vaticinia, per Euangelica oracula, per Apostolica documẽta, non nisi connexionem gentium prædicas, non nisi vnitatem populorum suspiras, non nisi pacis, & charitatis bona disseminas. Lætare ergo in Domino, eo quòd non sis fraudata desiderio tuo: nam quos tanto tẽpore, gemitu teste, & oratione continua concepisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austeritatem niuis; velut iocunditatem agrorũ, frugem, & lætos verni flo- F. Veris aut temporis veni.
res, vel adridentes vineárum stipitibus palmites, repentè in gaudio peperisti. Ergo fratres tota charitate animi exultemus in Dño, & iubilemus Deo salutari nostro. Hoc decætero per ea, quæ iam sublata sunt, ea, quæ adhuc expectantur implẽda,
vera

vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino di-
Ioan. 10. Matth. 18. Marci. 16. Luc. 14. cente: Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet [a] me adducere, vt sit vnus grex, & vnus pastor; ecce contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum posse in Christo credere, atq; ad vnam Ecclesiam conuenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus
Matth. 24. in Euangelio: Et prædicabitur (inquit) hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus; & tunc (inquit) veniet consummatio. Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiauerit Christi, profectò crediturum, atq; in vnam Ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ Dominus dixit, vera esse
Genes. 11. Instructione turris, & ciuitatis confunditur lingua gentiũ. putamus. Ergo fratres reposita est loco malignitatis bonitas, & errori occurrit veritas: vt quia superbia linguarum diuersitate ab vnione gẽtes separauerat, eas rursus gremio germanitatis colligeret charitas: & quemadmodum vnus possessor est totius mundi Dominus, ita [b] vt possessionis eius esset vnũ
Psalm. 2. cor, & animus vnus, pete à me (ait) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionẽ tuam terminos terræ: propterea
Genes. 2. & ex vno homine propagatum est omne hominum genus, vt qui ex vno illo procederent, vnũ saperent, vnitatem quærerent, & diligerent. Ordo ergo naturalis exposcit, vt qui ex vno homine trahunt originem, mutuam teneant charitatem; nec dissentiant à fidei veritate, qui nõ diſiunguntur naturali propagine. Hæreses verò, & diuisiones è fonte manant vitiorum; vnde quisquis ad lenitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus vnitatem, sic est F. Ad vnitatem.
vitij, fraternitatis declinare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in gaudio; vt quia gentes studio decertandi perierant, sibimet in amicitiam Christus vnam Ecclesiam procuraret, in qua eas rursus reduceret concordia charitatis. De hac pro-
Esai. 2. fectò Ecclesia vaticinatur Propheta, dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus: & iterum: Erit (inquit) in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gẽtes, & ibunt populi multi, & dicẽt: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob. Mons enim Christus est, & domus Dei Iacob, vna Ecclesia est eius, ad quã, & gentium concursum, & populorum pronunciat confluere conuentũ: de qua rursum in alio

[a] Al. ad me. Exc.

[b] Et. Exc.

Esai.60. loco dicit Propheta: Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum,& gloria Domini super te orta est: & ambulabunt (ait) gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitum oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi: & ædificabunt (inquit) filij peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi. Qui, vt notesceret, quæ ventura essent genti, vel populo, quæ ab vnius Ecclesiæ communione recidissent, secutus
Esai.55. est: gens enim, & regnum, quod non seruierit tibi, peribit. Alio deniq; loco similiter ait: Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis;& gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current. Vnus enim est Christus Dominus, cuius est vna per totum mundum Ecclesia, sancta possessio: ille igitur caput, & ista
Genes.1. corpus, de quibus in principio Geneseos dicitur: Erunt duo
Ad Eph.5. in carne vna: quod Apostolus in Christo intelligit & in Ecclesia: Dum ergo ex omnibus gentibus vnã vult Christus habere Ecclesiam, quicunq; extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamẽ corporis cõpage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit catholicæ Ecclesiæ vnitatem; eo quòd adulterino amore diligat Christum, nõ vxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam re vera duos dicit Scriptura esse in carne vna; videlicet Christum, & Ec-
Cant.6. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ & electa genitrici suæ. clesiam: quo locum meretrix nullum inuenit tertium. Vna est enim (ait Christus) amica mea, vna est sponsa mea, vna est genitricis suæ filia. De quo item eadem Ecclesia pronunciat, dicẽs: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Quærant nunc hæreses, à quo constuprentur, vel cuius sint prostibulum factæ: Quoniam ab immaculato thoro recesserunt Christi: à quo quanto pretiosam esse nouimus copulam charitatis, tantò Deum hac celebritate laudemus; quòd gentes, pro quibus sanguis fusus est vnigeniti sui, non passus est extrà vnum ouile, diaboli dentibus deuorari. Lugeat igitur veternosus prædo suam prædam amisisse, quia impletum vi-
Esai.49. demus, quod Propheta vaticinante, audiuimus. Equidem (inquit)[a] hæc captiuitas à forti[b] tollitur, & quod ablatũ fue-
Esai.18. Rom.9. 1.Petr.2. Luc.2. rat à robusto, [c] saluatur: parietem enim discordiæ, quem fabricauerat diabolus, pax Christi destruxit; & domus, quæ diuisione in mutuam certabat cædem, vno iam Christo lapide angulari coniungitur. Dicamus ergo omnes: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

[a] Et, alias.
[b] Tolletur, alias.
[c] Saluabitur. in Esa.

Nullum

Nullum enim præmium charitati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia & charitas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem, vt vnanimiter vnum omnes regnum effecti, tam pro stabilitate regni terreni, quàm felicitate regni cœlestis, Deum precibus adeamus; vt regnum, & gens, quæ Christũ glorificauit in terris, glorificetur ab illo, non solùm in terris, sed etiam in cœlis. Amen.

De subscriptionibus.

Subscribunt in hoc Concilio Nationali Episcopi septuaginta octo: nimirũ Massona ecclesiæ Emeriten. qui successit Liberio, in Eliberitano: Euphemius Toletanæ, qui Montano. 2. Tolet. Leander Hispalensis, qui Sabino, in Eliberitano: Migetius Narbonensis: Pantardus Bracarens. qui Martino, Bracar. 2. Vgnus Barcinonensis, qui Paterno in Ilerdensi: Maurila Valentinæ: Andonius Oretanæ: Sedatus Beterrẽsis in prouincia Narbonensi: Palmatius Pacensis: Ioannes Mentesanæ, qui Pardo, in Concilio Eliberitano: Mutto Setabitanæ: Petrus Ossonobẽsis (in aliquibus M.ſſ. dicitur Exonobensis, & Exonoba, quæ ad prouinciam Lusitaniam pertinet) qui successit Vincentio in Eliberitano: Stephanus Tyrassonensis: Gabinius Oscensis: Neufila Tudensis, qui Auilæ in. 2. Bracar. Paulus Olyssipponensis: Sophronius Egarensis, qui Nebridio in. 1. Tarraconensi: Ioannes Dumiensis, qui successit S. Martino: Benenatus Egabriensis: Ioannes Elnensis (Elna in prouincia Narbonensi) Polybius Ilerdensis, qui Februario in Concilio Ilerden. Proculus Segobriensis: Ermericus Luthobiensis: Simplicius Cæsaraugustanæ, qui Ioanni in Can. Barcin. Constãtius Portucalensis: Simplicius Vrgelitanæ: Asterius Aucensis, ab Auca: Agapius Cordubensis, qui Osio in Eliberitan. Stephanus Eliberitanæ, qui Flauio, in Eliberitano. Petrus Arcauicensis Celtiberiæ: Oviligisclus Valentinæ: Ioannes Valerien sis: Sunila Vesensis, & Visensis, qui Remisol, in Braca. 2. Philippus Lamecensis, qui successit Sardinario, in. 2. Braca. Aquilinus Ausonensis, ab Ausona, qui Camidio, in Tarracon. Dominicus Iriensis: Sergius Carcassonẽsis: Basilius Eliplensis: Leuterius Salmanticensis: Eulalius Italicensis: Iulianus Dertosanæ, qui Ascelio: Theudorus Bastitanæ, à Basti: Petrus Illiberitanæ à Caucoliberi: Becilla Lucensis, qui Nitigisio. 2. Bracar. Petrus Segobiensis:

Gardingus Tudenſis, qui Auila. 2. Braca. Higridius Agathenſis: Argouitus Portugalenſis: Liliolus Accitanæ, qui Felici in Eliberitano: Celſinus Valētinæ: Theudericus Caſtulonēſis, qui Secūdino in Eliberitā. Valerius Tuccitanæ, qui Camerino in Eliberitan. Protogenes Sagontinæ: Mumnius Calahorritanæ: Alicius Gerundenſis, qui Staphilio in Can. Barcin. Poſsidonius Eminienſis: Liliolus Pampilonenſis: Iaquintus Caurīēſis: Thalaſsius Aſtoricenſis, qui Polemio in. 2. Bracar. Agrippinus Luthonēſis: Fructuoſus Empuritanæ per procuratorem: Pegaſius Aſtigitanæ per procuratorem: Lupatus Aurienſis per procuratorem: Boetius Magalonenſis per procuratorem: Geneſius Archidiaconus, qui poſteà eiuſdem Eccleſiæ fuit Epiſcopus creatus, vt patet ex Concilio Toletano, anno Reccaredi. 12. coacto: Pelagius Nemaſenſis per procuratorem. Eſt in prouincia Galliæ Narbonenſis Nemaſo.

Interfuerunt huic ſancto Concilio quinq; Metropolitæ: nimirum Euphemius Toletanus: Leander Hiſpalenſis: Migentius Narbonenſis: Pantardus Bracarenſis: Maſſona Emeritenſis. Metropolita Tarraconenſis non adfuit. Vna cum Toletano fuerunt quindecim Epiſcopi eiuſdem prouinciæ; ſcilicet, Murila, Petrus: Liliolus Valentinæ: Andonius Oretanæ: Ioannes Menteſanæ: Muto Setabitanæ: Proculus Secobricenſis: Petrus Arcauicenſis: Ioannes Valerienſis: Petrus Secobienſis: Liliolus Accitanæ: Theudomirus Caſtulonenſis.

Cum Metropolitano Hiſpalenſi fuerunt Benenatus Egabrenſis: Agapius Cordubenſis: Stephanus Eliberitanus: Baſilius Eliplenſis: Eulalius Italicenſis: Valerius Tuccitanæ: Iaquintus Caurienſis: Pegaſius Aſtigitanæ: omnes cum Leandro ſanctiſsimo viro, numero nouem.

Cum Metropolitano Emeritenſi fuerunt Palmatius Pacenſis: Petrus Oſſonobenſis: Paulus Olyſipponenſis: Leutherius Salmanticenſis: numero quatuor.

Cum Metropolitano Narbonenſi fuerunt Sedatus Biterrenſis: Ioannes Elnenſis: Sergius Carcaſſonenſis: Petrus Illiberitanus (eſt Caucoliberis): Igidius Agathē. Agripius, & Ermericus Lutubenſ. Boetius Magalonenſis: Pelagius Nemaſenſis: omnes nouem.

Cum Metropolitano Bracarenſi fuerunt Neufila, & Gardingus Tudenſis: Ioannes Dumienſis: Conſtantius, & Argouitus Portucalenſis: Sunila Veſenſis: Philippus Lamecenſis: Dominicus Irienſis: Theodorus Baſtitanæ: Becila Lucenſis: Talaſius Aſtoricenſis: Lupatus Aurienſis: omnes duodecim.

Ex

Ex prouincia Tarraconenſi non interfuit Metropolitanus, nec eius procurator: vndè ſuſpicor abÿſſe è vita. Sed adfuerunt ſancto Concilio ſedecim Epiſcopi eiuſdem prouinciæ: Vgnus Barcinonenſis, non S. Idalius, vt Beuther ſcripſit: Stephanus Tyraſſonēſis: Gratus Oſcenſis: Sophronius Egarenſis: Polybius Ilerdenſis: Simplicius Cæſarauguſtanæ: Simplicius Vrgelitanæ: Aſterius Aucenſis, ex Auca: Aquilinus Auſonenſis: Iulianus, & Froiſclus Dertoſanæ: Mumnius Calagurritanæ: Alicius Gerundenſis: Liliolus Pampilonenſis: Fructuoſus Empuritanæ. Sanctus Fulgentius nondùm erat Epiſcopus Aſtigitanus; & ita nō interfuit huic tertio Tolet. ſed potiùs Pelagius, ſeù Pegaſius Aſtigitā. per procuratorē, vt ex ſubſcriptionibus conſtat. Erat hoc tempore Epiſcopus Malacitanus Ianuarius, qui coniuratione peſsimorum hominum ab Epiſcopatu fuit deiectus; ſed Mag. Gregorius, miſſo in Hiſpaniam Ioanne Defenſore, eum reſtituit, & calumniæ, & impietatis authores debita pœna multauit, vt conſtat ex Epiſtola D. Gregorij: quapropter non interfuit huic Concilio.

Maſſona] *Maſſona Epiſcopus Emeritenſis, vir ſanctitate, & doctrina eximius, acerrimus catholicæ fidei propugnator, ac defenſor, Arrianæq; perfidiæ hoſtis, pro fide catholica in exilium actus, ab Epiſcopatu à Leouegildo impio Rege relegatus, prouentibuſq; priuatus, inuicto animo religionem à maioribus acceptam puram corde tenuit, oreq; publicè profeſſus eſt. Roderic. Arch. lib. 2. c. 43. & Paulus Diaconus Emeritenſ. in eius vita. Primus ſubſcribit, eo quòd ſit antiquior Metropolitan ſic enim in Concil. Bracarenſ.*

„ *1. cap. 4. definitum eſt: Item placuit, vt conſeruato Metropol.*
„ *primatu cæteri Epiſcoporum, ſecundùm ſuū ordinationis tempus,*
“ *alius alio ſedendi deferat locum.*

Euphemius] *Si ſeriem Toletanorum præſulum in capitulo Toletano ſculptam ſequamur is Euphemius, ſeu Epiphimius, vigeſimus quartus, erit à B. Eugenio martyre, primo Archiepiſcopo Toletano, & vigeſimus à Patruino, ſub quo fuit primum Concilium celebratum, & à Montano quintus, ſub quo fuit ſecundum. Rodericus lib. 2. cap. 15. incautè ſub Elladio tertiam Synodum fuiſſe actam affirmat.*

Leander] *In Excuſ. malè omittitur Leandri ſubſcriptio; cùm D. Iſidorus ſit author, eum huic tertio Concilio interfuiſſe, lib. 2.*

“ *chron. ſic inquiēs: Interfuit tunc dignitate Primas ille catholicus, &*
“ *orthodoxus Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus, & Romanæ Ec-*
“ *cleſiæ Legatus, ſanctitate, & doctrina perſpicuus. Et Roder. lib. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.15. Id etiam constat ex homilia ab eo habita in fine Concilij. Vitam eius scribit Isidorus libello de Viris Illustribus.

Viros doctos non parum torsit, quòd in his subscriptionibus eiusdem Ecclesiæ duo subscribant Episcopi, vt de Tudensi Ecclesia Neusila Episcopus, num. 16. & Gardingus. num. 49. de Lucensi Ecclesia Nitigisius pro quo subscribit Pãtardus Metropolitanus Bracar. & Beccilla, n. 47. Similiter de alijs ecclesijs. Dicendũ, vt authores sunt Isidorus, & Rodericus Toletanus, Leouegildum Regem Arrianum Episcopos Catholicos à sedibus deiecisse, & Arrianos substituisse: Vnde factum est, vt vniùs Ecclesiæ duo subscribant Episcopi, vnus Catholicus, alter ex hæresi veniens. Præterea cum senectute confectus esset Episcopus, impotensq; ad Ecclesiæ regimen, & onus subleuandum, seruato honore Episcopali, alius muneri præficiebatur, quòd fortè in Nitigisio Lucẽsi est factum, qui in Concilio Bracar. 2. subscribit vt Metropolita. Era. 610. Hîc verò de Nitigisio Lucensi, & Beccilla alia potest esse ratio, nam cum duo essent ciuitates Luco, altera Gallæciæ, altera Asturũ, Nitigisius erat Episcopus Lucensis in Gallæcia: vnde pro eo subscribit in calce Concilij, Pantardus Bracarensis, cui subiacebat: Beccila verò erat Episcopus Lucensis in Asturibus.

Festiuitatem] *Huius homiliæ meminit Roderic. Tolet. lib. 2. histor. c. 15.*

Notæ in Concilium Toletanum tertium.

HAbitum est hoc Conciliũ Era. 627. vt habẽt. C. C. M ſſ. sub Reccaredo Rege, Gelasio. II. PP. & Euphemio primæ sedis Toletanæ Episcopo. De Reccaredo Rege pijssimo Isidorus in chronico Gothorum Era. 635. & Rodericus Toletanus lib. 2. histor. Hispan. cap. 15. & Gregor. Mag. lib. 1. epistolarum, epist. 41. ad Leandrum, in qua de hac Gothorum conuersione agitur. Exterminata est hæresis Arriana in eo, qua gens Gothica per. 213. annos infecta fuerat.

Ita in honorem] *De quatuor Concilijs Gelasius P P. in. c. Sancta Romana, & Gregor. Magn. epistol. lib. 1. epistol. 24. & lib. 2. epistol. 49. & Isidorus lib. 6. etymol. cap. 16. & Nicephor. lib. 15. cap. 13.*

Credimus

Credimus in vnum Deum] *Hæc est formula fidei in sancto Concilio Nicæno edita, in qua formanda Osius Cordubensis Episcopus, totum laboriosæ inquisitionis pondus sustinuit: eam tradit Athanasius in epist. ad Iouinianũ Imperatorem, de fide, his verbis:* Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentẽ, omnium visibilium, & inuisibilium creatorem; & in dominum Iesum Christũ, filium Dei, natum ex Patre, & vnigenitũ, hoc est, ex substantia Patris; Deum ex Deo, lumen de lumine; Deum verum, ex Deo vero; genitum, non factum, & consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt, tàm in cœlis, quàm in terra: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit. & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die: & ascendit in cœlos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos, & in Spiritum sanctum.

Hæc est regula Nicænæ fidei. Quod verò sequitur: Eos autem qui
„ *dicunt: Erat quando non erat, & c. anathematismi sunt, decreti*
„ *aduersus impiam Arrij sententiam, vt radicitus Ecclesiæ gladio hæ-*
resis iugulata, tota rueret. Neq; mirũ, Athanasiũ in aliquibus ver-
bis à nostra versione discrepare: nam Symbolum Nicænum, Latinũ
est factum diuersis interpretibus: & ita apud Athanasium, & Basi-
lium, epist. 78. & Synodum Chalcedonensem idem est sensus, sed ser-
„ *mo discrepans. Cum verò dicit: & in Spiritum sanctum, subintelli-*
gitur vox prima, Credimus: vt adnotauit Epiphanius hæresi. 74.
prope finem; & Athanasius eadẽ epistola. Neq; amplius de Spiritus
sancti natura, & functione Patres dixerunt: quia tunc tẽporis de ea
re nulla controuersia mota est; vt Basilius animaduertit epist. 78.
& Hieronymus epistola. 65.

Item fides sancta] *Hoc est Symbolum Concilij Constantinopolitani, à centũ, & quinquaginta patribus celebrati aduersus Eunomium, Photinum, & Macedonium: in quo aliqua explicata sunt & posita in Symbolo, quæ in Nicæno non erant; vt est illud, quod ad per-*
„ *sonam Spiritus sancti spectat: Credimus in Spiritum sanctum, domi-*
minum, & viuificantem, qui ex Patre, Filioq; procedit, & c. Neque
„ *existimo, vt alij posteà hæc verba: Ex Patre, Filioq; addita in Syno-*
do Romana, sed in ipsa prima Symboli formatione fuisse posita: vt
constat ex D. Hieronymo in Symbolo, & ex lib. 9. Tripar. c. 16. & ex
Concilio Florentino.

Incipite] *sic Augustinus in Enarratione, in Psal. 146. legit: Græ-*
cè est ἐξομολογεῖσθε: quæ vox vtrumq; significat: Præcinite, & incipite.
„ *Vulgata editio habet: Præcinite Domino.*

Gloria

Gloria & honor] *In confessione Episcoporũ, Concilium Tolet.*
„ *quartũ, c.15.& 23. sic habet: Statuimus, vt in fine Psalmorum nõ*
„ *gloria Patri, sed, gloria, & honor Patri dicatur. De qua re scribit D.*
Hieron. ad Dam. si eius est epistola, vel potius adulterina. Niceph.
Callix. lib. 3. c. 8. Cassianus de institutis Cœnob. lib. 2. c. 9. Hymnũ glo
rificationis, hoc est, gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, ab Apo-
stolorũ instituto fluxisse, author est D. Basilius, lib de Spiritu sancto,
c. 7. 27. & 29. & eo tẽpore, quo ab Apostolis promulgatũ est Euange
liũ, ab eisdem occini cœptũ, cum iussu Dñi sacrũ Baptisma in nomi-
ne Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sit fidelibus collatũ. In Concilio
Nicæno adiectum aduersus Arrianos: Sicut erat in principio, & nũc
& semper, & in secula seculorum. Amen. Id constat ex Concilio Va
„ *lensi, c. 5. his verbis: Et quia non solum in sede Apostolica sed etiam*
„ *per totum Orientem, & totam Africam, vel Italiam, propter hæreti-*
„ *corum astutiam, qui Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed à*
„ *tempore cœpisse blasphemant, in omnibus clausulis, post gloria Patri,*
„ *& Filio, & Spiritui sancto: sicut erat in principio, & nunc & sem-*
„ *per, & in secula seculorum. Amen, dicatur; etiam nos in vniuer-*
„ *sis Ecclesijs nostris hoc ita dicendum esse decernimus.*

Cautissimum] *Excus. sanctissimum, & salutare, diuinum: ve*
rùm benè Goth. vt constat ex Euagrio, lib. 2. histor. Eccles.

Communem quandam columnam] *Vnus Excus. paginam;*
alij scopum, vel columnam: quæ lectio alijs antiquis translationibus
confirmatur, atq; ipsis Græci textus verbis κοινήν τινα στηλὴν ὑπαέχουσαν

Perfectum eundem] *Excus. Pariter perfectum eundem in dei-*
tate Deum, & hominem verum, &c. Rectè vero Gothici nostri li-
bri: Græcè enim apud Euagrium est: τέλειον τὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, &c.

Et Patrum nobis] *Excusi minus: & nobis tradidit Symbolũ. Græ*
cè est. καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον.

Illam dicimus Ecclesiam] *Habet duas singulares notiones Ec-*
clesia Catholica, Apostolica, Romana, quibus dignoscitur, & secerni
tur à conuenticulis clandestinis Hæreticorum: prima est continua suc
cessio Pontificum Romanorum, à Petro, vsq; ad Clementem; qui
piè, & sanctè hodie magna cum sui nominis laude, regit Petri na
uiculam. Nam verbum illud Christi manè esse non potest: Ego
rogaui pro te, Petre, vt nõ deficiat fides tua: nõ enim deficiet in per
sonis, in quibus regimen Ecclesiæ est, neque in doctrina vera, & in du
bitabilis fidei. Id Augustin. perpendens dicebat c. 4. contra epistо-
lam Manichæi: Multa sunt alia, quæ in eius gremio me iustissimè
tenent;

„ *tenent; tenet consensio populorũ, atq; gentium; tenet auctoritas miracu*
„ *lis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab*
„ *ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues post resurrectionem Do*
„ *minus commendauit, vsq; ad præsentem Episcopatũ, successio Sa-*
„ *cerdotum; tenet postremò ipsum Catholici nomen, quod non sine*
„ *causa inter tàm multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit. Secun*
da notio, est fides eadem in Concilijs œcumenicis, & vniuersalibus cõ-
tinenter stabilita, & propagata: & hoc est esse Catholicam Eccle-
siam, vt Vincentius Lirinensis doctissimè adnotauit: quia in nomi
ne Catholica, complectuntur vniuersitas, antiquitas, & consensio.
Idẽ Lactãtius, lib. 4. c. 30. & Augustinus suprà. Et rectè hic dicitur:
illam dicimus Ecclesiam, quæ Nicæni, Cõstantinopolitani, & primi
Ephesini, & Chalcedonensis Concilij decreta tenet pariter, & hono-
rat. Nos similiter possumus dicere: Illam dicimus Ecclesiam, quæ de-
creta sancti Concilij Tridentini vniuersalis, œcumenici tenet pariter
& honorat.

Symbolum] *Isidorus, lib. 6. etymol. c. 18. Symbolum, inquit, per*
„ *linguam Græcam, signũ, vel cognitio interpretatur. Discessuri enim*
„ *Apostoli ad Euangelizandum in gentibus, hoc sibi prædicationis sig-*
„ *num, vel indicium posuerunt. Continet enim confessionem Trinita-*
„ *tis, & vnitatem Ecclesiæ, & omne Christiani nominis Sacramen-*
„ *tum. Quod Symbolum fidei, & spei nostræ, nõ scribitur in chartis, &*
„ *atramento, sed in tabulis cordis carnalibus. Adde hæc ex alijs. Sym-*
„ *bolũ annulus dictus, eo quòd sit nota, & signum; ex Plinio lib. 33.*
„ *c. 1. Quod prisci vngulũ (loquitur de annulo) vocabãt, posteà, &*
Græci, & nostri Symbolum. Dicitur etiam Collatio à συμβάλλω, *id est,*
confero, hoc est, quod plures in vnum conferunt. Dionysius Areop.
Eccles. Hier. Augustinus de tempore. serm. 2. Dominicæ in Ra-
mis Palmarum. Cassianus lib. 6. de Incarnatione. cap. 3. & sanctus
Clemens epist. 1. ad Iacobũ fratrẽ Domini, Rufinus in expositione
Symboli. Etiam ciuitatum pacta, & conuenta, Symbola dicta;
eo quòd in pactis & conuentis, tesseris quibusdam vtebantur, quæ
loco tabularũ, & syngrapharũ erãt: & illis ius dicebatur, Hispani
vocant señal, *quod idem est quòd Symbolum, ne in contractu*
partes retrocedant. Rectè igitur Apostoli, & Christiani homines
signum, quod Paulus signaculum dixit, & quod inter eos collatum,
& statutum erat, ad Christi D. N. fidem in vniuerso orbe prædi-
candam, Symbolum appellarunt. Symbolum verò Nicænum pu-
blicè, occentu sacerdotum in sacris solennibus recitatum fuit, vt
tradit Theodorus, lect. Collectaneorum Bibliot. Timotheus (inquit)

erat

(erat enim Constantinopolitanus Episcopus) ab amicis rogatus Symbolum fidei trecentorum & decem, & octo patrum per singulas synaxes dici curauit, ad reprehensionem Macedonij, quasi ille Symbolũ hoc nõ receperit. Cum autem semel tantùm in anno, in parasceue scilicet Dominicæ passionis, tempore, quo Episcopus catechizabat, recitatũ esset. &c. Hæc Theodorus. Rupertus Tungren. de Can. obseruãt. propos. vlt. est auctor à Marco Pont. Max. Symbolũ alta voce dici iussum post Euangelium; à Damaso P P. solennibus diebus Symbolũ Constantinopolitanũ ad Missam eius institutione decãtatum.

C. 4. Monachorum] *Nomen Monachi recens, professio antiqua, & ab initio nascentis Ecclesiæ instituta, & sanctè culta: adde quod Philo scribit de Iosseis, & Dionysius Areop. & Augustin. in Ioan. tract. 97. Monasteria, & xenodochia posteà sunt appellata nouis nominibus: res autem ipsæ ante sua nomina erant.*

C. 8. Vt Clericorum ex familia fisci] *Familiam fisci appellat conuentum eorum, qui res Ecclesiæ curabãt, & fiscum Ecclesiæ regebant. Greg. li. Reg. epist. 42. vocat ex familia Ecclesiastica Sacerdotes, vel familiã fisci vocat seruos fisco addictos. Fiscus vnde originẽ trahat, sunt qui dubitẽt: de eo sic Isidorus, lib. 20. orig. c. 9. ait: Fiscus saccus est publicus, vnde & fiscellæ & fiscinæ dicuntur: hunc habent exactores, & in eo mittunt debitum publicũ, quod redditur Regibus. Erat enim, vt ex multis legibus cõstat, fiscus, vt inquit Isidorus, vas quod dam rusticum, capax, contextum, sparteum, quo recipiebantur pecuniæ, & deferebantur. Varro. 4. de lingua Latina ait, fiscinam dici à ferendo, cui affinis est fiscus: & ideò accipitur continens pro contẽto, scilicet fiscus pro pecunia, quæ fiscis continetur. Quidam existimarunt, ærarium dici pecuniam publicam. fiscum verò principis peculiarẽ. Plinius in panegyr. Traian. sic ait: At fortassè non eadẽ seueritate fiscum, qua ærarium cohibes; imò tanto maiore, quanto tibi plus licere de tuo, quàm de publico credis.*

Alij aliunde trahunt originem fisci, à nomine Græco φισκος, *vel* φισκιν, *quod idem est ex Hesychio, quod vterus, vel intestinum crassum; cuius natura est in perfectis animalibus, vt latitudine sua contineat cibum immissum: & ideò continuò non egemus alimenti sub ministratione: cuius similitudinẽ retinet fiscus in republica, vt instar vteri, pecunias recipiat, & paulatim eroget, ad eius conseruationem, & amplificationem.*

A Principe donatos] *Donati sunt serui & Ecclesijs commendati, & dati, vt illis inseruiant: inde nomen donatorum adhuc in cœnobijs Monachorum durat*

Ex

C. 15. Ex seruis fiscalibus] *Fiscales res dicuntur, quæ fisci patrimonio sunt quasi propriæ, & priuatæ principis, vt diximus supra, leg. 2. §. Hoc interdictum. ne quid in loco publico. Vnde dicitur seruus fiscalis, qui erat ex fisco Regis: id constat ex confirmatione Concilij.*

C. 17. Fornicationis auidi] *Idem in Concil. Ilerdens. cap. 2. Primus huius nefandi parricidij auctor fuit Plato, vt Theodoretus affirmat oratione. 9. de legibus.*

CONCIL. SPALENSE Era DC. XXVIII.

INCIPIT EPISTOLA EPISCOPORUM de Concilio Spalensi, ad Pegasium Episcopum missa. Aliàs Pagasium.

I *De mancipijs Ecclesiæ, ab Episcopo manumissis.*
ij *De mancipijs Ecclesiæ, ab Episcopo proximis suis collatis.*
iij *De Clericis, cum quibus mulieres cohabitent.*

DOmino sancto, & reuerenter à nobis honorando, charissimo fratri Pegasio Episcopo, Leander, Ioānes, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus, Sintitius, & Petrus Episcopi, qui in vnum, in vrbe Spalensi adfuimus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur Dominum, qui nos de salute tua, vel visione lætificare dignetur.

I. De mancipijs, ab Episcopo manumissis.

INtereà confidentibus nobis in ecclesia Spalensi sancta Hierusalem, breuem mancipiorum Ecclesiæ, [a] quos libertasse visus fuerat decessor tuus, sanctæ recordationis Gaudentius Episcopus, vestri nobis Diacones obtulerunt: & non solùm [b] quos libertauerat ibidem relegimus, sed etiam quos proximis suis, de familijs Ecclesiæ donauerat, [c] in eodem breue recensuimus adnotatos. Qua de re Canonum instituta cõsuluimus, si talis libertas aut transactio potuisset esse stabilis: comperimus autem in Canone, vt Episcopus, qui res proprias, excepto filijs & nepotibus, alteris, & non ecclesiæ suæ dimiserit, quidquid de ecclesiæ rebus, aut donauit, aut vẽdidit, aut [d] quoquomodo ab ecclesia transtulit, irritum haberetur. Et ideò, si res præcessoris tui Gaudentij Episcopi ecclesia vestra non possidet, liberi qui ab eo facti sunt, non sunt [e] absoluti. Cæterum si res illius in compensationem ecclesiæ vestræ deseruiunt, illi prorsus maneant liberi: nam si (vt dictum est) præstitum de suis rebus non fecit ecclesiæ, damnum vtique inferre non debuit. Propterea ergo de vno cõsensu omnes significamus, magis humaniùs, quàm seueriùs cogitantes,

[a] Quæ liberasse. Exc.
[b] Quæ liberauerat. Exc.
[c] In eodem breui inuenimus annotata. Exc.
[d] A.C. quod commodum.
[e] Legitimè abs. A. C. legitimum liberti.

Concilio Agathens. Can. 33. Sic supra Cõcilio Bracarens. 3. can. 7. pro excepis, & alibi.

cogitantes, vt hi, quos constat tali conditione fuisse [a] libertos, in iure Ecclesiæ maneant, vt idonei; & peculium suum non alijs personis, sed tantùm suis filijs derelinquant: ipsis quoque filijs, & nepotibus cum peculio ipsorum, quasi idoneis, in iure Ecclesiæ permanentibus, in extraneam eis personam non liceat quippiam [b] transmutare: sed si qui eorum sine hærede discesserunt, peculium eorum [c] vestræ proficiat Ecclesiæ.

[a] Liberatos. Exc. C. A. libertatos.
[b] Transmittere. Exc.
[c] Sanctæ. Exc.

II. De mancipijs Ecclesiæ, ab Episcopo proximis suis collatis.

Ea verò mancipia, quæ memoratus Episcopus de iure ecclesiæ sublata, suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesiæ ipsius non compensauit, ecclesia vestra, [d] absq; alia oppositione recipiat. Hanc formam non solùm vestra, hoc est, Astigitana seruabit ecclesia; sed & si qui per omnem Bæticam prouinciam tali conditione, vel forte de iure ecclesiæ commearunt, pari sententia subiacebunt: durum est enim, atq; irreligiosum, vt Episcopus, qui ecclesiasticis stipendijs viuit, & proprietatem suam lucris ecclesiæ minimè confert, aliorum oblationes à iure ecclesiastico priuet.

[d] Aliqua. A.C.

Aliàs Accitana: sed Astigitana legendum: nã Pegasius Astigitanus subscribit in. 3 Tolet. num. 65.

III. De Clericis, cum quibus mulieres cohabitent.

Concil. Tol. 2. cap. 3. & Tol. 4. c. 42 de hac re scripserunt.

Inter cætera verò cognoscite à nobis hoc definitum, pro abolendis maculis Clericorum; quia quidam Episcoporum non obseruantes nuper [e] editum Concilij Toletani decretum, minùs soliciti in subiectis existunt, proinde placuit, vt si Presbyteri, Diacones, vel Clerici consortia extranearum fœminarum, vel ancillarum familiaritatem, per Sacerdotis sui admonitionem à se minùs remouerint, in secundis iudices eadem mulieres, cum voluntate & permissu Episcopi comprehensas, in suis lucris vsurpent: vt vitium hoc dum Sacerdos inhibere non prævalet, potestas iudicialis coërceat: dato tamen ab ijsdem iudicibus sacramento Episcopis, vt eas Clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint, ipsi iudices [f] sententia excommunicationis feriantur: [f] mulieres verò illæ iuxta priores Canones, à Sacerdotibus distractæ, in monasterio Deo votarum tradantur seruituræ.

[e] In A. C. edictum, & deest vox decretum.

Tol. 3. c. 5. Tol. 4. c. 42 Tol. 8. c. 5. Carthagin. 3. c. 17.

[f] Mulieribus verò illis iuxta prio. can. à Sacerdote distractis, pretium earũ indigentib. dispensaturi & sic ferè legitur in cap. 5. Tolet. 3. ex C.A.

QVæ ſtatuta manu noſtra ſubſcripſimus, data ad ſanctitatẽ veſtram die primo Nonarũ Nouembrium, anno quinto regni glorioſiſsimi domini noſtri Reccaredi regis, Era DC.XXVIII.

Leander eccleſiæ ſanctæ Spalenſis Epiſcopus, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

Ioannes Epiſcopus [a] Egabrenſis, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi. [a] Aliàs Agabrenſis.

Agapius eccleſiæ ſanctæ Cordubenſis Epiſcopus, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

Stephanus Epiſcopus Eliberitanus, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

Baſilius Epiſcopus [b] Eliplenſis, hanc conſtitutionem ſignaui, & ſubſcripſi. [b] Aliàs Ilipenſis.

Velatus Epiſcopus Tuccitanus, hanc cõſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

Sintitius Epiſcopus Italicenſis, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

Petrus Epiſcopus Abderitanus, hanc conſtitutionem firmaui, & ſubſcripſi.

De ſubſcriptionibus.

LEander, Agapius, Stephanus, Baſilius, Velatus, ſubſcribunt in tertio Concilio Toletano. Ioannes, & Sintitius, & Petrus, poſt tertium Toletanum ſedibus præfecti ſunt.

Ad Hiſpalen. Metropolim pertinent ex his

Hiſpalis.	Elipla.
Egabro.	Tucci.
Corduba.	Italica.
Eliberis.	Abdera.

Additur antiquæ partitioni Tucci, & Abdera, & deficiunt Aſidona, Malaca, Aſtigis.

Notæ.

COncilium Spalenſe] *De Hiſpali, ſeu Spali, vt Gotbi efferũt, Baticæ prouinciæ vrbe clariſſima, habes apud Plinium, lib. 3. cap. 1. & Strabonem lib. 3. Ptolemæum lib. 2. c. 4. Fuit hoc Concilium congregatum anno Domini 590. Era 628. anno quinto Recca-*

Reccaredi regis. Exiſtimo hoc Concilium non extare integrum, ſed eſſe tantùm epiſtolam ex Concilio, miſſam Pegaſio Aſtigitano Epiſcopo: alia verò plura in Concilio fuiſſe decreta, quæ non extant.

FRAGMENTA, QVAE EX Concilio Hiſpalenſi citantur.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 1.

Burch. lib. 1. c. 115. Iuo. p. 5. c. 115. NE paſsim Epiſcopus multitudinem Clericorum faciat: ſed ſecundùm meritum, vel reditum eccleſiarum numerus moderetur.

EX CONCIL. SPAL. Cap. 2.

Burch. lib. 1. c. 102. Iuo. p. 5. c. 104. Vt nullus Epiſcopus, vel infra poſitus, die Dominico cauſas iudicare præſumat.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 3.

Burch. lib. 1. c. 166. Iuo. p. 5. c. 176. Accuſationes aduerſùs doctorem nemo ſuſcipiat: quia non poteſt humano cõdemnari examine, quem Deus ſuo iudicio reſeruauit.

EX CONCILIO SPALENS. C. 4.

Iuo. p. 5. c. 189. Simile quid eſt in Conc. Bracarenſ. 1. c. 1. Vt ſingulis annis quiſque Epiſcopus parœciam ſuam circumeat, populumq; confirmet, ac doceat; & ea, quæ vitanda ſunt, prohibeat; & ea, quæ agenda ſunt, viriliter agere ſtudeat.

EX EODEM Cap. 5.

Burch. lib. 1. c. 114. Iuo. p. 5. c. 318. Gratian. 12 q. 5. Fixum. Habes integrum hoc caput in Conc. Pariſi. lib. 1. c. 14. vnde potiùs eſſe, iudicandum eſt. Quoniam multi Epiſcoporum, amore propinquorum ſuorum, de rebus ſibi commendatis, ſuo aut quolibet amicorum nomine prædia & mancipia emunt; &, vt in propinquorum ſuorum ius cedant, ſtatuunt; & ob hoc iura eccleſiaſtica conuelluntur, & miniſterium Sacerdotale fuſcatur; imò à ſubditis detrahitur, & contemnitur, placuit omnibus, vt deinceps auaritiæ hoc genus caueatur; fixumq; abhinc, & perpetuò manſurum eſſe decreuimus, vt Epiſcopus res ſui iuris, quas aut ante Epiſcopatum, aut certè in Epiſcopatu hæreditaria ſucceſsione acquiſiuit, ſecundùm auctoritatem Canonicam, quidquid vult faciat, & cui vult conferat. Poſtquam autem Epiſcopus factus eſt, quaſcunq; res de facultatibus Eccleſiæ, aut ſuo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparauerit, decreuimus, vt non propinquorum ſuorum, ſed in Eccleſiæ, cui præeſt, iura deueniant.

Universidad de Deusto Biblioteca

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 8.

Burch. lib. 1. c. 145. Iuo. p. 5. c. 258. Si quis Episcopus à quoquam impetitur, vel ille aliquam quæstionem retulerit, per Episcopos iudices causa finiatur; siue quos eis primates dederint, siue quos ipsi vicinos ex consensu elegerint.

EX CONCILIO SPAL. Cap. 8.

Burch. lib. 1. c. 187. Episcopum non liceat ante finem vitæ, alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc vsurpare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio & iudicio Episcoporum; qui post exitum præcessoris, potestatem habent dignum eligere.

EX EODEM CONCILIO Cap. 9.

Burch. lib. 1. c. 146. Iuo. p. 5. c. 259. Iudices autem Episcopos, quos communis consensus elegerit, non liceat quẽquam, prouocare: & quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus, cũ hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas, vt nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

EX CONCILIO SPAL. Cap. 10.

Burch. lib. 1. c. 50. Si quis autem Episcoporum Synodo adesse neglexerit, aut cœtum fratrum, antequam Concilium dissoluatur, crediderit deferendum, alienum se à fratrum communione cognoscat; nec eum recipi liceat, nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 10.

Burch. lib. 1. c. 113. Iuo. p. 5. c. 227. Vt Episcopi in rebus Ecclesiæ circa propinquos suos exponendis reprehensionem caueant, & vt discretionis modum teneant.

EX CONCILIO SPALENSI.

Iuo. p. 1. c. 174. Vt vnicuique Ecclesiæ mansus integer, absque vllo seruitio attribuatur. Omnes primitias, & decimas, tã de pecoribus, quàm

quàm de frugibus diues simul & pauper ecclesijs suis rectè offerant. Dicit enim Dominus per Prophetam: Apportate omnem decimam in horreo meo; vt cibus sit seruientibus in domo mea. Omnis rusticus, & artifex quisque de negotio iustam decimationem faciat. Sicut enim Dominus omnia dedit, ita de omnibus decimam exigit; vt de fructibus agri, ita de nutrimento omni; vt de apibus, ita de melle; vt de agnis, ita de velleribus & caseis; vt de porcellis, ita de capris, de bubus & equis; vt de minoribus, ita de maioribus exigimus, & cæteris. Si quis autem hæc omnia non decimauerit, prædo Dei est, & fur, & latro: & maledicta, quæ intulit Dominus Cain, non rectè diuidenti congeruntur. De his verò omnibus, nullus sit, qui de Sacerdotibus requirat censum, vel aliquod seruitium, præter Ecclesiasticum.

CONCILIVM Cæsarauguſtanum .II. Era DC.XXX. Anno VII. Reccaredi regis.

.I.

QVVM in Dei nomine vrbem Cæsarauguſtanam prouinciæ Tarraconenſis, ex permiſſo glorioſi, atque ſanctiſsimi Principis, Reccaredi regis, in anno ſeptimo regni eius, congregati fuiſſemus, pro Dei amore tractantes, id placuit ſanctæ & venerabili Synodo, vt Presbyteri, qui ex hæreſi Arriana ad ſanctam catholicam Eccleſiam conuerſi ſunt; qui ſanctam & puram fidem, atque caſtiſsimam tenuerint vitam, acceptam denuò benedictionem Preſbyterij ſanctè & purè miniſtrare debeant: cæteri verò, qui hãc ſupraſcriptam vitam adimplere, vel tenere neglexerint, ab officio depoſiti ſint in Clero. Ita & de Diaconibus, ſicut & de Presbyteris conſtitutum eſt.

.II.

Statuit ſancta Synodus, vt reliquiæ; in quibuſcumque locis de Arriana hæreſi inuentæ fuerint, prolatæ à Sacerdotibus; in quorum eccleſijs reperiuntur, Pontificibus præſentatæ, igne probentur. Quòd ſi à quibuſlibet occultatæ fuerint, & deteguntur, à ſacroſanctæ catholicæ Eccleſiæ cœtu ſegregentur.

.III.

Statuit ſancta Synodus, vt Epiſcopi de Arriana hæreſi venientes; ſi quas eccleſias ſub nomine catholicæ fidei conſecrauerint, necdum benedictione percepta, à catholico Sacerdote conſecrentur denuò.

Sub

1 SVb die Calendarum Nouembrium, Era DC.XXX. anno quo ſupra, Artemius, in Chriſti nomine Epiſcopus, Tarraconenſis Prouinciæ Metrapolitanus hanc conſtitutionem ſubſcripſi.
2 Sophronius, in Chriſti nomine Epiſcopus, hanc conſtitutionem ſubſcripſi.
3 Stephanus in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
4 Iulianus, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
5 Simplicius, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
6 Aſterius, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
7 Mumius, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
8 Liliolus, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
9 Magnus, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
10 Ioannes, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
11 Galanus, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
12 Iulianus, in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.
13 Antedius, in Chriſti nomine Diaconus, agens vicem domini Gauini Epiſcopi, ſubſcripſi.
14 Stephanus, in Chriſti nomine Diaconus, agens vicem domini mei Aquilini Epiſcopi, ſubſcripſi.

De ſubſcriptionibus.

HOc Concilium fuit actum anno ſeptimo Reccaredi Regis, Era 630. Toletanum vero tertium, Era 627. vnde ferè omnes Epiſcopi, qui in Toletano, in hoc etiam ſubſcribunt. Præfuit Artemius Tarraconenſis, qui ſucceſsit Stephano, deinde Sophronius Egarenſis, Stephanus Tyraſſonenſis, Iulianus Dertoſanus, Simplicius Cæſaraguſtanus, vel potiùs Vrgelitanus, Aſterius Aucenſis, Mumius Calagurritanus, Liliolus Pampilonenſis, Ioannes Menteſanus, Gauinus Oſcenſis, Aquilinus Auſonenſis, Galanus, in Barcinonenſi, Empuritanæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Magnus] *Lego Maximus, qui fuit Cæſaraguſtanus, de quo infra in Concilio Barcinonenſi, & Simplicius eſt Vrgelitanus.*

DE

DE FISCO BARCINONENSI, Era DC.XXX.

DOminis sublimibus,& magnificis filijs, aut fratribus Numerarijs,Artemius Episcopus Tarraconẽsis, vel omnes Episcopi, ad ciuitatem Barcinonensem fiscum inferentes.

Quoniã ex electione domini,& filij,ac fratris nostri, Scipionis,Comitis patrimonij, in anno feliciter septimo glorioſi domini nostri Reccaredi Regis, in officium Numerarij, in ciuitatem Barcinonensem prouinciæ Tarraconensis electi estis,& à nobis,sicut consuetudo est, consensum ex territorijs, quæ nobis administrare consueuerunt, postulastis; id circo per huius consensus nostri seriem decreuimus, vt tam vos,quàm agentes, siue adiutores vestri, pro vno modio Canonico ad populum exigere debeatis, hoc est siliquas VIII. & pro laboribus vestris siliquam vnam; & pro ineuitabilibus damnis, vel interpretia specierum,siliquas IIII.quæ faciunt in vno siliquas.XIIII.Inibi hordeo, quod pro nostra definitione, sicutdiximus,tàm vos,quàm adiutores, atque agentes exigere debeant; nil amplius præsumant vel exigere, vel auferre. Siquis sanè secundùm consensum nostrum acquiescere noluerit, vel tibi inferre minimè procurauerit in specie,quod tibi conuenerit, fiscum suum inferre procuret. Quod si ab agẽtibus vestris aliqua superexacta fuerint, quã huius consensus nostri tenor demonstrat, vos emendare, & restituere,cui malè ablata sunt,ordinetis.

IN quo consensu,subter, qui consensimus,manibus nostris subscripsimus factum cõsensum;sub die pridiè Nonas Nouembris, Era DC.XXX. anno septimo regni dñi nostri.

Artemius, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

Sophronius, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

Galanus,in Christi nomine Episcopus,consensum nostrum subscripsi.

Ioannes,in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

De

De subscriptionibus.

ARtemius erat Metropolitanus Tarraconensis, Sophronius Egarensis,Ioannes Gerundensis, in Barcin. Galanus, Empuritanæ Ecclesiæ Episcopus in Barcin.

Notæ.

COmitis patrimonij] *Comes sacri patrimonij erat, qui regis patrimonium,possessiones,& mensam procurabat: vnde procurator à Lampridio in Commodo dictus:& meminit de hoc Cassiod. ad Iulianum comitem patrimonij,scribente Theodorico lib. 1. Variar.&.4.6.*

Numerarij] *Sub arte supputandi numerarij cõtinentur,qui à Iustiniano Tabularij dicti sunt;eo quòd in tabulis tota ratio ærarij amplecteretur.l. 2.de numerarijs,& auctuarijs, lib.12.C.titu.50. & calculatores;eo quòd calculis supputatio fiat; olim & nunc lapillis, id est,calculis numeratum,nemo est qui ambigat: vnde titulus est de errore calculi. Persius.*

Diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.

„ *Isidorus,lib.8.etymol. cap.4.Numerarij(inquit)vocati,qui publicum numum ærarijs inferunt.*

Modio Canonico] *De modio vide Isidorum, lib. 16. etymol. cap. 25.est mensura librarum.44.Plinius,lib. 18.c.7.*

Siliqua] *Ex eodem cap. 24. vigesimaquarta pars solidi est, ab arboris nomine vocabulum tenens.*

TOLETA-

Universidad de Deusto
Biblioteca

TOLETANVM

Concilium sub Reccaredo, anno XII. regni eius, Era DC.XXXV.

IN NOMINE DOMINI, CONSTITUTIO Synodi Episcoporum, numero decem & sex, qui conuenerunt in vrbem Toletanam, in Ecclesiam Apostolorum sanctorum Petri, & Pauli, sub die sexto decimo Kalendas Iunias, anno feliciter duodecimo regni Christianissimi, & amatoris Dei, gloriosissimi domini Reccaredi Regis.

I.

PRiscorũ Patrum sequẽtes monita, id præcipiunt Dei Sacerdotes, vt quę sanctæ Trinitati cõueniũt, operibus fidei Catholicæ in omnibus coniungantur: ita vt sanctam, & amicam Dei obseruantes castitatem, non solùm retinendam Põtifices suo corpore cẽseant, sed & Presbyteris, & Diaconibus ministrantibus Dei altaribus, modis omnibus obseruandam constituant: vt ex hisqui castitatis voluerit patientiam violare, tali sorte coërceatur, vt vltimus, à quo est gradu, deiectus, Deo ampliùs non ministret; sed Sacerdotis sui electione, sit tali clausstro cõseptus; vt cæteros suo exemplo corrigat, & ille ex pœnitentia reuiuiscat.

II.

Id etiam placuit Dei Sacerdotibus, ne quisquam Antistes infra suam parœciam, Dei aulam inquirat; & munificus ille, qui sanctam Dei ædificauerit Ecclesiam, quod ibidem, pro suo hærede largitus est, eodem loco Presbyter secundùm priorũ Canonum instituta deseruiens, habeat. Et si Presbyterum ea, facultas habere non permittit, vel Diaconus instituatur. Certè si minor est census, Ostiraius à Sacerdote sit electus, qui nitorem infra sinus sãctæ Ecclesiæ faciat; qui & sanctarum reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat.

Massona,

1 MAssona, in Christi nomine Emeritensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
2 Migetius, in Christi nomine Narbonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
3 Adelphius, in Christi nomine Toletanę Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
4 Motto, in Christi nomine Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
5 Petrus in Christi nomine Arcauicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
6 Asterius in Christi nomine Aucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
7 Eleutherius, in Christi nomine Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
8 Ioannes, in Christi nomine Oxomensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
9 Baddo, in Christi nomine Eliberitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
10 Licerius, in Christi nomine Egitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
11 Ginesius, in Christi nomine Magalonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
12 Stephanus in Christi nomine Oretanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
13 Iosimus, in Christi nomine Elborensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

ADelphius] *Qui successit Euphemio viro sancto, qui. 3. Toletano interfuit.*

" Motto] *Lege Mutto, ex subscriptionibus. 3. Toletani: Mutto (inquit) Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus.*

" Petrus] *Subscribit in. 3. Toletano sicut Asterius, & Migetius, & Massona.*

Iosimus] *Elbora, an sit Talauera, quæ nunc est in Carpetana prouincia insigne oppidum, an in Lusitana, Ebora, disceptant viri doctissimi, Resendius, & Bartholomæus Albornoz, & Queuedo Toletanus Portionarius.*

CONCILIVM Oscense, anno tertio decimo regni domini nostri glorioſissimi Reccaredi Regis, Era DC.XXXVI.

I.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, conuenientes omnes in vnum, Concilio Oscensi, hoc Synodus sancta fieri, elegit, vt annuis vicibus vnusquisq; nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos suæ diœcesis ad locũ, vbi Episcopus elegerit, congregare præcipiat, & omnibus regulam demonstret ducendi vitas, cunctosq; sub Ecclesiasticis regulis adesse præmoneat; quosque etiam parsimoniæ, & sobrietati, atq; veridicæ castimoniæ honestorum virorum testimonio fama commendet.

II.

Solicitum etiam pro hac re vnumquemq; nostrum esse conuenit, vt curiosa indagine perquiramus, si Presbyteris & Diaconibus, atq; Subdiaconibus, & Clericis pudica & casta sit vita. Quòd si (quod absit) quicquam malũ de quoquam fama dictauerit, per veram & certissimam Clericorum probationem, vel virorum admanuensium, vel certè illarum fœminarum, de quibus fama percurrit, atq; etiam diuersis argumẽtis, ex quibus adulterorum indicia certissimè suspicari solent, omnia argutissimè perquirantur: vt neq; per falsitatis obumbrationem quisquam notetur, neq; per quasdam excusationes admissum facinus operiatur; dum per publicam probationem minimè reconuinci garriant; sed probatæ vitæ se vixisse, honestorum Clericorum testimonio clarere demonstrent.

DE Concilio Oscensi fit mentio infra, in Concilio Tarraconensi, siue Egarensi, sub Sisebuto rege.

CONCI-

CONCILIVM Barcinonense, Era DC.XXXVII. anno. xiiij. Regis Reccaredi.

CVm, duce Domino Iesu Christo, die Kalend. Nouembris, anno feliciter xiiij. regni Christianissimi, & pijssimi domini Reccaredi Regis, Tarraconensis prouinciæ Episcopi in vrbem Barcinonensem, in Ecclesia sanctæ Crucis, fuissent congregati, hoc sancta Synodus statuere elegit.

I

Vt cùm ad officia Ecclesiastica Clerici prouehuntur, nihil pro benedictione, aut Subdiaconij, vel Presbyterij conlata, quicquã, vel sub obligationis nomine à quocunq; Episcopo, vel ab eius Clero inquiratur: illud Domini Iesu meminentes
Matth. 10. edictum, quod ait: Gratis accepistis, gratis date.

II

Simili etiam statutum conditione est, vt cum chrisma presbyteris diœcesanis pro neophytis confirmandis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur; ne gratia Dei pretio benedictionis affecta, simoniacum interitum ementibus, vendentibusq; adsociet.

III

Hoc etiam innouandum, custodiendùmue in omnibus sancta statuit Synodus, vt secundùm priscorum Canonum constituta, vel Synodalium epistolas Præsulum præmonẽtes, nulli deinceps laicorũ liceat ad Ecclesiasticos ordines, prætermisso Canonũ præfixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionem Cleri, vel plebis, vel per electionem, assensionemq; Pontificum, ad summum Sacerdotium aspirare, ac prouehi; sed, cùm per Canonum conscripta tempora, Ecclesiasticos per ordinẽ, speciali opere desudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conscenderit gradus, ad summum Sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore Domino prouehatur. Ita tamen, vt duobus, aut tribus, quos ante consensus Cleri, & plebis elegerit, Metropolitani iudicio, eiusq; Coëpiscopis, præsentatis, quem sors, præeunte Episcoporum

ieiunio, Christo Domino terminante, monstrauerit, benedictio consecrationis adcumulet. Aliter deinceps, quod absit, præsumptum, & ordinatores, & ordinatos proprij honoris depositio subsequatur.

IIII

Pari etiam consideratione sancientes, vt si qua virgo, propria voluntate, abiecta laicali veste, deuotarum more induta, castitatem seruare promiserit; vel si qui hominum vtriusque sexus pœnitentiæ benedictionẽ expetendo, à Sacerdote perceperint, & ad terrena connubia spontè transierint; aut violenter abstractæ fœminæ, pudicitiæ violatore se sequestrare noluerint, vtriq; ab Ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab hominum catholicorũ communione sint separati, vt nulla prorsus eis vel conloquij consolatio sit relicta.

1 ASiaticus, in Christi nomine Episcopus Tarraconensis Metropolitanæ ciuitatis, his constitutionibus interfui, consensi, & subscripsi.
2 In Christi nomine, Vgnus Barcinonensis Episcopus, hunc consensum subscripsi.
3 Simplicius, in Christi nomine Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, hanc constitutionem consentiens subscripsi.
4 In Christi nomine, Aquilinus Ausonensis Ecclesiæ, hanc constitutionem consentiens subscripsi.
5 Iulianus, in Christi nomine Ecclesiæ Dertosanæ Episcopus, annuens subscripsi.
6 Mumius, in Christi nomine Ecclesiæ Calahorritanæ Episcopus, consentiens subscripsi.
7 Galanus, in Christi nomine Ecclesiæ Empuritanæ Episcopus, his constitutionibus annuens subscripsi.
8 Froisclus, in Christi nomine Ecclesię Dertosanæ Episcopus, annuens subscripsi.
9 Ioannes peccator de Gerunda, in his constitutionibus annuens subscripsi.
10 Maximus, Ecclesiæ Cæsaraugustanæ minister, in his constitutionibus annuens subscripsi.
11 Amelius, in Christi nomine Ecclesiæ Ilerdensis Episcopus, his constitutionibus annuens subscripsi.
12 Ilergius, in Christi nomine Ecclesiæ Egarensis Episcopus, in his constitutionibus annuens subscripsi.

De

De subscriptionibus.

ASiaticus Metropolita Tarraconensis succesit Artemio, qui subscribit in Cæsaraugustano. 2. Vgnus Barcinonensis subscribit in. 3. Tolet. similiter Simplicius Vrgelitanæ, & Aquilinus Ausonensis in. 2. Cæsaraugustano: & Iulianus Dertosanæ: in vtroq; etiam; & Mumius, Galanus in. 2. Cæsaraugustano sine titulo Ecclesiæ: in. 3. Toletano subscribit Froisclus, nõ adiecto nomine Episcopatus. Iam diximus suprà, qua ratione duo eiusdem Ecclesiæ haberent titulum; Iulianus Dertosæ in. 2. Cæsaraugustano, &. 3. Toletano, & Mumius similiter. Maximus Cæsaraugustanus fuit vir eruditione, & pietate conspicuus; scripsit de rebus gestis Gothorum in Hispania, vt refert S. Isidorus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TOLETANA
Synodus, sub Gundemaro, Era DC.XLVIII.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI Iesu Christi: Constitutio Carthaginensium Sacerdotum, in Toletana vrbe apud sanctissimum Ecclesiæ eiusdem Antistitem.

COnuenientibus nobis in vnum, pro religione, & fide, quam Christo debemus, placuit; ne quid vltra in nobis absurdum, vel inlicitum oriatur, alterna conlatione decretum iustissimæ promulgare sententiæ; quo perspicuè clareat inter nos, ordo, ac disciplina Ecclesiasticæ dignitatis, & agnoscatur fraternæ concordia pacis.

Tali ergo dispositione, necessarium contuẽtes, ob studium nostri ordinis, communi electione decreuimus, congruum esse prouida dispositione iudicium, fatẽtes huius sacrosanctæ Toletanæ Ecclesiæ sedem Metropolitani nominis habere authoritatem, eamq; nostris Ecclesijs, & honoris anteire potestate, & meritis.

Cuius quidem principatus nequaquam conlationis nostrę conniuentia nuper eligitur, sed iam dudum existere antiquorum Patrum Synodali sententia declaratur; ea dumtaxat Concilij forma, quæ apud sanctum Montanum Episcopum in eadem vrbe legitur habita. Proinde ergo dispositionem nostram instructæ conlationis definitione celebrantes, elegimus, ne quis vltra comprouincialium Sacerdotum inani, ac peruersa contentione obnitatur huius sacrosanctæ Ecclesiæ Toletanæ Primatũ contemnere: neq; peruicaci schismatum studio ad summos Sacerdotalium insularum ordines, remota huius sedis potestate, à nobis quempiam, sicut hactenus factum est, prouehere. Talem itaq; specialiter à nobis, ac successoribus nostris deferri dignitatis honorificentiam huic Ecclesiæ pollicemur, qualem in decretis sanctorum Conciliorum

liorum beatissimi Patres Metropolitanis Ecclesijs decreuerunt. Huius ergo, & nos reuerentiæ obseruationem fideli custodia pollicemur: huius honorificentiam conseruari diligenti prospectu à successoribus nostris, per metas sequentium ætatũ, volumus. Sanè quicunq; ex nobis, vel successoribus nostris, hæc statuta transcenderit, anathema sit Domino nostro Iesu Christo; atq; culmine Sacerdotali deiectus, perpetuæ excommunicationis sententia prædamnetur.

Facta constitutio Sacerdotum in vrbe Toletana, sub die.x. Kalendarum Nouembrium, anno regni primo pijssimi, atq; glorioßissimi Gundemari Regis. Era [a] DC.XLVIII. [a] DCC.XLIX.C.A.

1 Protogenes sanctæ Ecclesiæ Segontiensis Episcopus, hanc decreti nostri professionem, pro firmitate subscripsi.
2 Theodorus sanctæ Ecclesiæ Castulonensis vrbis Episcopus, subscripsi.
3 Minitianus sanctæ Ecclesiæ Segobiensis, subscripsi.
4 Stephanus sanctæ Ecclesiæ Oretanæ Episcopus, subscripsi.
5 Iacobus Mentesanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
6 Magnentius sanctæ Ecclesiæ Valeriensis Episcopus, subscripsi.
7 Theodosius sanctæ Ecclesiæ Arcauicensis Episcopus, subscripsi.
8 Marinus sanctæ Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, subscripsi.
9 Conantius sanctæ Ecclesiæ Palentinæ Episcopus, subscripsi.
10 Poscarius sanctæ Ecclesiæ Segobiensis Episcopus, subscripsi. Porcarius. C. A. in 3. Tol. Proculus.
11 Vincẽtius sanctæ Ecclesię Bigastrensis Episcopus, subscripsi.
12 Eterius sanctæ Ecclesiæ Bastitanæ Episcopus, subscripsi.
13 Gregorius sanctæ Ecclesiæ Oxomẽsis Episcopus, subscripsi.
14 Præsidius sanctę Ecclesiæ Cõplutensis Episcopus, subscripsi.
15 Sanabilis sanctæ Ecclesiæ Elotanæ Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

SUbscriptio Toletani Episcopi deest: nam cùm de eius Primatu, & authoritate ageretur, & decerneretur, non erat æquum, vt ipse subscriberet; quamuis præsens adesset, vt in principio Concilij dicitur. Erat his temporibus Episcopus Toletanus Auraßius, virtute, eruditione, & vitæ sanctitate clarus, & illibatæ catholicæ doctrinæ acerrimus defensor. Vixit in Sacerdotio. xij. annos, regnante Victerico, & Gundemaro, & initijs Sisebuti, ex sancto Adefonso.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stephanus] *Solus hic Episcopus, ex omnibus huius Concilij, subscribit in altero Toletano, sub Reccaredo Rege, anno. 12. Sedes quæ ad Carthaginensem prouinciam pertinebant, ex hoc Concilio etiam animaduertere licet: erant enim*

Segontia.	Palentia.
Castulo.	Segobrica.
Secobia.	Bigastrum.
Oretum.	Bastitana.
Mentesa.	Oxoma.
Valeria.	Complutum.
Arcauica	Elotana. *De quibus supra*
Valentia	*diximus.*

Notæ.

TOletana Synodus] *In his Toletanis Concilijs à me additis in hoc volumine numerum consultò non posui; ne antiquorum ordinem à patribus & generalibus Concilijs citatum euerterem, & confunderem: vnde consultius existimaui, ea sine serie ponere, seruata tantùm annorum antiquitate. Erant enim aliqua Concilia, in Canone posita, alia non: priora sunt quæ citãtur certis numeris, alia sine numeris traduntur. Vnde apud Rodericum Archiep. in-*
» *uenies: Hoc Concilium est in Canone, hoc non est in Canone.*

Gundemarus] *Hic fuit tertius à Reccaredo Rege optimo, & sancto, cui Loiba filius natu maior Victericus, deinde Gundemarus, seu Gundemirus successit, Era 648. Vixit in regno annos duos, in principio hanc Synodum coegit.*

Sanctum Montanum] *Montanus Præsul Toletanus, Era 565. præfuit secundo Concilio Toletano, vt Metropolita, in eoq; subscripsit.*

Suggestio serui vestri Sesuldi.

MEam extremitatem ad sanctitatis vestræ deduco memoriam: & vt sæpe pro extremitate serui tui orare iubeas instanter suggero. [a] De cætero ad relatus sanctitatis vestræ deduco, quod conuenientia seruorum vestrorum fuit [b] pro humili vestro domino Emiliano; vt per voluntatem Dei & vestram, in Ecclesia vestra Sacerdotio fungatur. Et quia in ipsa

[a] De cætero autem. A.C.
[b] Per humilem vestrum dominum Emilanem. C. A.

ipsa diœcesi talis, nec melior inuenitur, pro eo domino suas suggestiones miserunt; vt si Deus domino aditum dederit, iubeatis venire: vt per manus vestras, & illud perficiatur, & aliud, quod adhuc insuper suspensum est: & desiderantes dominũ, de vultu vestro læti efficiamur. Si vero aliter est vestra præuisio, cui vultis ordinationem vestram dirigite, qui causam vestram perficiat: & ordo vester incolumis persistat.

ALIA PROPRII VERNVLI vestri Sunilani suggestio.

AD relatum sanctitatis vestræ deducimus, quòd per Dei electionem, omnes Sacerdotes vestri, & cũcti filij Ecclesiæ, in vnum conuenientes, requisierunt à me, [a] pro humili vestro domino Emilano: vt [b] prædictus vestra ordinatione in Ecclesiam Mentesanæ ciuitatis Põtifex ordinetur. Et quia eum humilitas cum sanctitate adornat, & origo generis reddit inlustrem, suggero clientulus tuus, vt si Deus beatitudini vestræ aditum dederit, ob restaurãdas ecclesias vestras, ad vestros vsq; humillimos non dedigneris accedere: quatenus famulorum vestrorum electio vestris sacris manibus compleatur: si tamen casus seculi in aliquid excellentiæ vestræ obuiauerit, ordinare, cui iusseritis, ex fratribus vestris scribere, qui vestra cõpleat iussa, & ampliùs Ecclesia vestra in desolatione non permaneat. Sic Christi gratiam eximietas vestra sine fine percipiat.

[a] Per humilem vestrum dominum Emilanem. C. A. Vt per Dei & vestram ordinationem. Aliàs

ALIA SVGGESTIO [c] SERVORVM Ioannis, Viuendi, Ermegeldi, vel omnium seruorum vestrorum.

[c] Ermigildi, Ioannis & serui ejus. C. A.

PEr Sesuldum filium vestræ Beatitudinis notuit, humilem vestrum dominum Emilanem, vt si Deo & domino placitũ fuerit, in Ecclesiarũ ordine Pontifex ordinetur: ita & nos serui vestri suggerimus; vt si Deus aditum dederit domino, iubeatis eum hoc fastigium pati, vt per manus vestras sit cõpletum: si verò, quod absit, aliqua occasio seculi domino obuiauerit, suggerimus, vt cui vult sanctitas vestra domino ✶ vestros notescat: quia persona vestra electionem vestrorum impleat. Sic vitæ æternæ præmium accipiatis.

[d] F. vestræ beatitudini, aut vestræ sanctitati.

Suggestio

Suggestio ſerui veſtri Seſuldi] *Erant in. C. antiquo. M.ſ. poſt hoc Concilium hæ tres ſuggeſtiones: quas libenter poſui: ſunt enim libelli ſupplices, & poſtulationes populi, vel Eccleſiæ vacantis ad Concilium, vel Metropolitanum; vt in Epiſcopatu vacanti Paſtor præficeretur: vnde inquit: Quòd conuenientia ſeruorum veſtrorum fuit. Habebatq; hæc commendatio maximum pondus apud Concilium, in nominando Antiſtite: debebat enim eſſe poſtulatus ad honorem Sacerdotij, ex 4. Concilio Tolet. c. 19. & eligi ibidem, cum omni Clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuerſis comprouincialibus Epiſcopis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INCIPIT

INCIPIT DECRETUM piiſsimi, atq; glorioſiſsimi Principis noſtri, Gundemari Regis, Era DC. XLVIII.

FLAVIVS GVNDEMARVS REX, Venerabilibus Patribus noſtris Carthaginenſibus Sacerdotibus.

LIcet Regni noſtri cura, in diſponendis, atq; gubernandis humani generis rebus promptiſsima eſſe videatur; tunc tamen maieſtas noſtra maximè glorioſiori decoratur fama virtutum, quum ea, quæ ad diuinitatis, & religionis ordinem pertinent, æquitate rectiſsimi tramitis diſponuntur: ſcientes, ob hoc pietatem noſtram, non ſolùm diuturnum temporalis imperij conſequi titulum, ſed etiam æternorum adipiſci gloriam meritorum. Nonnullam enim in diſciplinis Eccleſiaſticis, contra Canonum authoritatẽ, per moras præcedentium temporum, licentiam ſibi de vſurpatione præteriti Principis fecerunt: Ita, vt quidam Epiſcoporum Carthaginenſis prouinciæ non reuereantur, contra Canonicæ authoritatis ſententiam, paſsim, ac liberè, contra Metropolitanæ Eccleſiæ poteſtatem, per quaſdam fratrias, & conſpirationes, inexploratæ vitæ omnes Epiſcopali officio prouehi, atq; hanc ipſam præfatæ Eccleſiæ dignitatẽ, imperij noſtri ſolio ſublimatam contemnere; perturbantes Eccleſiaſtici ordinis veritatem, eiuſq; ſedis authoritate, quam priſca Canonum declarat ſententia, abutentes. Quod nos vltra modò vſq; in perpetuum fieri nequaquam permittimus: ſed honorem Primatus, iuxta antiquam Synodalis Concilij authoritatem, per omnes Carthaginenſis prouinciæ Eccleſias, Toletanæ Eccleſiæ ſedis Epiſcopum habere oſtendimus: eumq; inter ſuos Coëpiſcopos, tam honoris præcellere dignitate, quàm nominis: iuxta quod de Metropolitanis, per ſingulas prouincias antiqua Canonum

Maieſtas] *Titulo maieſtatis per-antiquus eſt Regibus Hiſpaniæ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canonum traditio ſanxit,& auctoritas vetus permiſit. Neq; eande Carthaginẽſem prouinciam, in ancipiti duorum Metropolitanorum regimine, contra Patrum decreta permittimus diuidẽdam; per quod oriatur varietas ſchiſmatum,quibus ſubuertatur fides,& vnitas ſcindatur. Sed hæc ipſa ſedes, ſicut prædictum eſt,antiqua,no minis ſui, ac noſtri cultu imperij, ita & totius prouinciæ polleat Eccleſiæ dignitate, & præcellat poteſtate.

In Concilio Toletan. 3. vbi ſubſcribit Euphemius inter Metropolitanos.

Illud autẽ,quod iam pridem in generali Synodo Concilij Toletani, à venerabili Euphimio Epiſcopo,manus ſubſcriptione notatum eſt, Carpetaniæ prouinciæ Toletanam eſſe ſedem Metropolim,nos eiuſdem ignorantiæ ſententiam corrigimus: ſcientes proculdubio Carpetaniæ regionen non eſſe prouinciam,ſed partem Carthaginẽſis prouincię,iuxta quod & antiqua rerum geſtarum monumenta declarant. Ob hoc, quia vna eademq; prouincia eſt,decernimus,vt ſicut Bætica, Luſitania,vel Tarraconenſis prouincia, vel reliquæ ad regni noſtri regimina pertinentes, ſecundùm antiqua Patrum decreta,ſingulos noſcuntur habere Metropolitanos,ita & Carthaginenſis prouincia vnum,eundemq;, quem priſca Synodalis declarat auctoritas,& veneretur Primatem, & inter omnes Comprouinciales ſummum honoret Antiſtitem; neque quicquam contempto eodem vltra fiat,qualia hactenus arrogãtium Sacerdotum ſuperba tentauit præſumptio. Sanè per hoc auctoritatis noſtræ edictum, amodò & viuendi damus tenorem, & religionis,vel innocentiæ legem; nec vltra poſt modùm, inordinata licentia, ab Epiſcopis ſimilia fieri patimur:ſed per noſtram clementiam præteritæ negligentiæ, pietatis intuitu;& veniam damus, & indulgentiæ opem concedimus; & dum ſit magna culpa hactenus deliquiſſe, maioris tamen,ac in expiabilis cenſura tenebit obnoxios, qui hoc noſtrum decretum,ex auctoritate priſcorũ Patrum veniens, temerario auſu violare tentauerit, nec vltra veniam delicti faciemus admiſsi, adempti,ſi dehinc honorem eiuſdem Eccleſiæ quilibet Carthaginenſium ſacerdotum contempſerit; ſubiturus proculdubio inobediens tam degradationis, vel excommunicationis Eccleſiaſticæ ſententiam, quàm etiam noſtræ ſeueritatis cenſuram. Nos enim talia in diuinis Eccleſijs diſponentes credimus fideliter regnum imperij noſtri ita diuino gubernaculo regi,ſicut & nos cultum ordinis,zelo iuſtitiæ

tiæ accenſi,& corrigere ſtudemus,& in perpetuum perſeuerare diſponimus.

FLauius Gundemarus Rex, huius edicti conſtitutionem pro confirmatione honoris ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ, propria manu ſubſcripſi.

1 Ego Iſidorus Hiſpalenſis Eccleſiæ prouinciæ Beticæ *Me*tropolitanus Epiſcopus, dum in vrbem Toletanam prooccurſu Regio aduenisſem, agnitus his conſtitutionibus adſenſum præbui,atq; ſubſcripſi.
2 Ego Innocentius Emeritenſis prouinciæ Luſitaniæ Metropolitanus Epiſcopus, dum in vrbem Toletanam pro occurſu Regio aduenisſem, agnitis his conſtitutionibus adſenſum præbui,& ſubſcripſi.
3 Ego Euſebius Tarraconenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
4 Ego Sergius Narbonenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
5 Ego Ioannes Gerundenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
6 Ego Ilergius Egarenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
7 Ego Licerius Eccleſiæ Egæditanæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
8 Ego Maximus Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
9 Ego Mumius Eccleſiæ Calagurritanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
10 Ego Fluridius Eccleſiæ Tyraſſonenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
11 Ego Elias Eccleſiæ Caurienſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
12 Ego Goma Eccleſiæ Olyſipponenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
13 Ego Fulgentius Eccleſiæ Aſtigitanæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
14 Ego Emila Eccleſiæ Barcinonenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
15 Ego Theudorus Eccleſiæ Auſeſinæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
16 Ego Ioannes Pampilonenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
17 Ego Beniamin Eccleſiæ Dumienſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
18 Ego Agapius Tuccitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
19 Ego Gundemarus Eccleſiæ Veſenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
20 Ego Argebertus portucalẽſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
21 Ego Teueriſtus Salmanticenſis Eccleſiæ Epiſcop.ſubſcripſi.
22 Ego Vitulatius EccleſiæLauerricenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
23 Ego Leontianus Lutobenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
24 Ego Piſinus Eccleſiæ Eliberitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
25 Ego Iuſtinianus Eccleſiæ Abelenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.
26 Ego Venerius Eccleſiæ Caſtulonenſis Epiſcopus,ſubſcripſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De subscriptionibus.

SVbscribunt in hoc decreto, Gundemarus Rex, Isidorus Hispalensis, Innocentius Emeritensis, qui successit Mausonæ: Eusebius Tarraconensis, qui Asiatico; Sergius Narbonensis, qui successit Migetio, in tertio Toletano; Ioannes Gerundensis, & Ilergius Egarensis, in Barcinon. Egeditanæ Licerius, in Toletano, Era. 635. Maximus Cæsaraugustanæ in Barcinonensi; Mumius Calagurritanæ, in tertio Toletano, & Cæsaraugustano secundo, & Barcinonensi; Fluridius Tyrassonensis; Elias Cauriensis, Goma Olyssipponensis; Fulgentius Astigitanæ, frater Leandri, & Isidori, ex genere Regio, sapientia, & sanctitate clariores: Emila Barcinonensis, qui Ugno; Theudorus Ausesinæ, qui Aquilino: Ioannes Pampilonensis: Beniamin Dumiensis, Agapius Tuccitanæ, Gundemarus Vesensis, Argebertus Portucalensis in tertio Toletano: Theueristus Salmanticensis, Vitulatius Lauerricensis, Leontius Lutobensis, Pesinus Eliberitanæ, qui Baddo; Iustinianus Abelẽsis, Venerius Castulonensis, qui successit Theodoro.

Notæ.

FRatrias] *Fratriæ apud Aristotelem in Politicis, dicuntur hominum conuentus, propria, & peculiaria sibi sacra colentium: ij enim homines communi puteo vtebantur, quod Græcè dicitur φρέαρ. Hæc Budæus ad tit. de officio Quæst. Inde fraternitates pro collegijs Christianorum, apud Cyprianum, Hieronymum, Tertull. lib. de velandis virginibus, & lib. ad Martyres. Quandoq; etiam pro coniuratione, & sodalitate factiosa vsurpatur; vt in Concilio Chalced. Can. 18. & . 11. quæst. 1. cap. Coniurationum.*

In his duobus decretis Reccaredi & Gundemari, opportunus se offert locus de Primatu Ecclesiæ Toletanæ, in Hispania, & Galliæ Narbonensi differendi: de qua re, dum Toleti agerem, sequentem Commentarium feci.

QVi accuratiùs Ecclesiæ Toletanæ Primatum prosequuti sunt, Romæ à Diuo Petro Apostolorum Principe, totiusq; Ecclesiæ catholicæ Pontifice, Summoq; Sacerdote institutum, ortumq; affirmant. [a] *Nam cum primùm Petrus in vrbem venit; ibiq; cœlestis vitæ semina, fundamentaq; iecit, Dionysium in Galliam,*

liam, Eugenium in Hispaniam misit, viros doctrina, & sapientia excellentes, qui Paulum ex Gracia fuerant sequuit; eosq; Primates in prima prouinciarum diuisione instituit, vt facilius, & ardentius muneri Apostolico incumberent.

[a] Rodericus Archiepiscopus Toletan. in defensione Primatiæ in Concil. Lateranensi: est etiam diuisio prouinciarũ facta ab Apostolis, vt constat ex Anacleto PP. & habetur. d. 99. ca. Prouinciæ, & apud Iuonem. 5. p. c. 35.

Factam autem fuisse ab Apostolis totius orbis, & prouinciarum partitionem, ad Euangelij faciliorem propagationem, testatur Anacletus Pont. Max. ad Episcopos Italiæ, his verbis: Prouinciæ (inquit) multo, ante Christi aduentũ, tempore, diuisæ sunt maxima ex parte: posteà ab Apostolis, & B. Clemente, prædecessore nostro, ipsa diuisio est renouata: Et in capite Prouinciarum, vbi dudum Primates legis seculi erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos, qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant, pro oppressionibus, vel iniustitijs suis, ipsosq; appellabãt, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat: ipsis quoq; in ciuitatibus, vel locis nostros Patriarchas, vel Primates, qui vnam formam tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuinæ, & Ecclesiasticæ poni, & esse iusserunt: ad quos Episcopi si necesse fuerit, confugerent, eosq; appellarent: & ipsi Primatũ nomine fruerentur, & non alij. Reliquæ verò Metropolitanæ ciuitates, quæ maiores iudices habebant (licet maiores Comitibus essent) haberent Metropolitanos suos, qui prædictis iustè obedirent Primatibus: sicut in legibus seculi olim ordinatum erat; qui non Primatum, sed aut Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruerentur. Hæc Anacletus. Quam sententiam libenter posui, vt Episcopi, Archiepiscopi, & Primatis discrimen, discrepantesq; functiones intelligas ab Apostolis acceptas, distinctasq;. Idem enim testatur Anicetus Papa ad Episcopos Galliæ. Nulli [b] *(inquit) Archiepiscopi Primates vocentur, nisi illi, qui primas tenent ciuitates, quarum Episcopos Apostoli, & successores Apostolorum, regulariter Patriarchas, & Primates esse constituerunt.*

[b] 99. Dist. nulli Archiep. & in decretis Stephani. 1. apud Iuon. lib. 4.

Eugenius igitur, vt in Hispaniam venit, elegit primam, & præclaram eius regionis vrbem, in qua cultum religionis Christianæ collocaret, [c] *in medio totius prouinciæ sitam; à qua velut à corde, spiritus vitalis, & sanguis Christi in totum corpus diffunderetur, & membra cœlesti pabulo augerentur: indeq; summi consilij gubernatio in reliquas ciuitates faciliùs propagari, effundiq; posset. Nam Anacletus Pontifex ad Episcopos Galliæ, in capite Prouinciarum esse Primates collocandos, ex decreto Apostolorum decreuit; & vocẽ Primates à primis sedibus vsurpa-*

[c] Nam in capite prouinciarũ ponebãtur Primates ex decreto Apostolorũ, ex Anacleto in epistola ad Episcopos Italiæ. & habetur. dist. 99 cap. Prouinciæ: & vbi erat primo iudiciaria potestas, ibidem & Anicetus PP. inquit, illi Primates vocãtur, qui primas tenent sedes, in epistola ad Episcopos Galliæ, & habetur. d. 99. cap. Nulli.

Universidad de Deusto Biblioteca

ram arbitratur, et ita ſupremum, et altũ, cœlesteq; munus in ſuprema, & prima inſtituit ciuitate, & iura cœlestia in eo hominũ conuẽtu, qui iure, & libertate inter alios eminet Hiſpaniæ populos, collocauit.

Hic ſanctus vir, verè homo Dei, primus Eccleſiæ Tolet. Præſul fuit, totiusq; Hiſpaniæ Primas. A quo fonte ampliſſimi doctrinarũ riuuli deducti, vberrimũ pietatis incrementũ reddiderunt. Is enim Eccleſiam, quã plantauerat, ſtudioſiusq; regeneratione ſacroſancta baptiſmatis genuerat, ſanguine proprio fuſo rigauit, & auxit. Nam poſtquã gentem Toletanã conuertit ad Chriſtum, et fonte baptiſmatis, et fidei ſacramentis, et doctrina imbuit, ad Dionyſium prædicationis gratia reuertens, in territorio Pariſienſi, in perſequutione ſæua Domitiani, conſummato martyrij curſu, coronã beatæ paſſionis gloriosè à Dño accepit. Corpus eius poſteà ſub Philippo. II. Rege clemẽtiſſimo, fuit Toletũ tranſlatum: ibiq; magna populi veneratione, et pietate colitur. Eugenio vita functo, Sacerdotij dignitas in [a] *Melanthium deriuatur. Et inde perpetua quædam Præſulũ ſucceſsio ſtirpem Primatus in mille ſimũ quingenteſimum et nonageſimũ annum produxit, hoc ordine, vt ex annalibus Eccleſiæ Tolet. accepimus: S. Eugenius, Melãthius, Pelagius, Patruinus, Toribius, Quintius, Vincẽtius, Paulatus, Natalius, Olympius, Audẽtius, Aſturius, Iſicius, Maiorinus, Caſtinus, Cãpeius, Sintitius, Palmatius, Petrus. I. Celſus, Montanus, Iulianus. I. Bacandus, Petrus II. Euphemius, Exuperius, Adelphius, Auraſius, Helladius, Iuſtus, Eugenius. II. Eugenius. III. Sanctus Illefonſus, Quiriacus, Sanctus Iulianus. II. Sigebertus, Felix, Guntericus, Sinderedus, Vrbanus; quo Pontifice Toletũ à Sarracenis oppugnatum, dolo captum eſt. Quibus imperantibus, dum miſera ſeruitute oppreſſa ciuitas tenetur, hoc ordine ſequuti ſunt: Cixilla, Petrus Pulcher, Sunicredus, Concordius, Elipandus, Uveſtremirus, Sanctus Eulogius electus, martyr, Gumeſindus, Bonitus, Ioannes. Reſtituta deinde vrbe in priſtinam Chriſtianæ religionis dignitatem, Primatus Bernardo datus eſt. Quem ſubſequuti ſunt Raymundus, Ioannes, Zerebrunus, Gundiſaluus. I. Petrus Cardona, Martinus, Rodericus, Ioannes. II. Gutierius. II. Sanctius Infans, Paſchalis, Sanctius. II. Infans, Gundiſaluus. II. S. R. E. Cardinalis, Ioannes Aragoniæ Infans. III. Rodericus Ximenius, Gundiſaluus. III. Gutierius. III. Gilius de Albornoz Card. Vaſcus de Toledo, Gometius Manrichius, Petrus Tenorius, Petrus de Luna, Sanctius de Rojas. III. Ioannes de Contreras. III. Ioannes de Cereçuela. IIII. Gutierius de Toledo, Illefonſus Carrillo, Petrus Gonçalez Mendoça Cardinalis, Frãciſcus Ximenius Cardinalis,*

[a] Ex Conc. Eliberit. in ſubſcriptionib.

dinalis, Guillelmus de Croy Cardinalis, Illefonſus de Fonſeca, Ioãnes Tauera Cardinalis V. Ioannes Martinus Siliceus Cardinalis. VI. Bartholomæus Carrança, Gaſpar Quiroga Card. VII. In hac verò longa Sacerdotũ ſerie non ſimilis dignitatis ſplendor, atq; felicitas fuit. Nam Romanorum Imperio, à Nerone, vſq; ad Conſtantinum Magnũ, eius amplificatio, [a] *perſequutione feruente, nequiſſimi tẽporis calamitate oppreſſa, radices potiùs egit, quàm trunco, ramis, & foliis in altũ dilatata in hominũ conſpectu creſceret. At poſt diuinæ memoriæ Magni Conſtantini baptiſmum, poſtquã veritatis lux menti eius inſulſit, & propulſatis tenebris, lumen clariſſimũ doctrinæ, & cœleſtis conſilij, mundo vniuerſo refragante, gentibus luxit, officia Primatus, quæ parum anteà ſplendoris dederant, vſq; ad Gothicæ gentis in Hiſpaniam aduentus, magnũ nitoris, ac dignitatis ornamentum Chriſtianis hominibus attulerunt. Quamuis Gothorum, & Romanorum inteſtinum de Imperio bellum, & Arriana, Priſcillianaq; hæreſis religionis incrementum debilitauit, atq; impediuit; quo vſq; ſanctiſſimus Rex Reccaredus, abiurata, & extirpata in tota Hiſpania hæreſi Arriana, remouit omnia, quæ impedimentum poterant afferre, ad fidem augendam, & amplificandam. Tandem Rodericus Rex turpis, & effœminatus, vno prælio à Sarracenis miſerè deiectus, & victus, Regiam, & Eccleſiaſticam maieſtatem funditus euertit. Gens enim arrogans, victoriſq; ſuperba, ſine cultu veræ religionis, barbarica inſolentia feruẽs, inhumanè cuncta vaſtauit, ciuitates ſuccendit, & templa; Pontifices, Sacerdotes, ſine delectu trucidati, corpora Sanctorum ſecũdò igni, et gladio tradita, virgines, et matronæ ludibrio expoſitæ; ferum tandem, et funeſtum ſpectaculum Hiſpania toti orbi fuit. Imperialis etiam, Regiaq; ciuitas, quæ libertate, et iure Imperiali florebat, in oppreſsionem, ſeruitutemq; immanem data, per trecentos, et ſeptuaginta octo annos, miſerè, velut in ergaſtulo ſuccubuit. Quo tempore non tantùm Primatus amplitudine, verùm Metropolis ſplendore ſpoliata, informem quandam dignitatem ſuſtinuit: ita vt caput totius Cleri, et ſex paræciarum Chriſtianorum, qui cum Arabis mixti vitam in ſeruitute degebant, Sacerdos ſimplex eſſet: indeq; Mixtarabi appellati. Summa ergò illa auctoritas coarctata, et imminuta, veluti terra inculta, et ſilueſtris, horridaq;, noxiam, et veneficam illam Elipandi* [b] *plantam, produxit, quæ iuſtè eradicata, ſummorumq; virorum ſcriptis tanquàm falce præciſa, radices non egit.*

At diuina hæc Chriſtianæ religionis lux, quæ tot annos extincta penè fuerat, emicuit iterum, quando Illefonſus Sextus Rex, Cæleſti

[a] De perſequutione ab Eccleſiæ, Aug. lib. 18. de ciuitate Dei. c. 52. & Paul. Oroſius lib. 7. c. 7.

[b] Hæreſim Elepandi primò refutauit Etherius Epiſcop. Oxom. & Beatus Presbyter Hiſpanus, & Ionas Epiſ. Aurel. poſteà Cõcil. Francafor. eam damnauit.

adiuuante numine, Sarracenos profligauit, vrbemq; expugnauit, & redacto in eam diuino cultu, Primatum restituit, & vt erat in more, Gothorum tempore, Pontificem designauit. Nam expiato templo, quod impia Sarracenorum superstitione, & execrando ritu fuerat inquinatum, Bernardū præfecit. Is enim post hanc templi instaurationem primus Pontifex creatus fuit: à quo continua Pontificum series, vsq; ad nostra tempora deriuata est.

Persequar ergo huius Primatus historiam, quæ quatuor rerū vicissitudinibus, quas Ecclesia Toletana Hispaniarū Primas, experta est, continetur, & quā in his commutationibus retinuerit dignitatē, vt ex antiquis annalibus potui colligere, aperiam; vt prudens lector intelligat, inanes fuisse nostrorum hominum cogitationes, & effrenatam audaciam eorum, qui adducti cupiditate dominandi, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ ius Primatus negant, & in eius maiestatem diplomatibus, & priuilegijs summorum Pontificum, & Regum tam longa annorum serie stabilitam, variè inuehuntur. Qui Primatus titulus à Sanctissimis illis priscis viris, egregijsq; Pontificibus tanti semper habitus fuit, vt ad eius auctoritatem retinendam, & conseruandam, sumptui, & labori non parcerent, solerentq; potiùs de ea, quàm de Archiepiscopatus iure gloriari; cuius defendendæ, aut augendæ ergô, coram Romano Pontifice per seipsos causam egerunt.

§. II.

Sanctus Eugenius primam Ecclesiasticæ dignitatis sedem Toleti collocauit, quo iacto fundamento, superædificari cœptum est: eoq; Ecclesia Toletana auctoritatis culmen peruenit, vt secundum à Romana sede, quæ caput & magistra totius Catholicæ religionis est, videatur locū obtinere. Templum verò, in quo primò litatum Deo Christo est, dum sanctissimus vixit Eugenius, non ædificij pulchritudine, operisq; magnificentia floruit, sed ministrorū sanctitate, & excellentia; in quibus conscientiæ puritas, ingens desiderium propagandæ Euangelicæ veritatis vigebat adeò, vt eo tēpore cessauerit Primatus in coërcendo actio, Episcopiq; munus fuerit in puniendo veluti ociosum. Quippè cum ea esset viuendi constituta ratio, tam incorrupti omnium, & inculpati mores, vt nihil esset, quod Ecclesiastica deberet potestate coërceri, falceue amputari: imo nec vllum erat inter Ecclesias commercium; cuncta namq;, in angustias maximas insanus sæuiendi in Christianos furor adduxerat: qui innoxio, & religioso, sanctoq; sanguine effuso, Christianam religionem radicitus extirpare conabatur. Quicunq; tamē in Hispania fuerunt illis

illis temporibus, Episcopi omnes, & reliqui Christiani Toletanum templum ab Eugenio ædificatum, velut omnium caput venerati sunt. Cuius fundamēta, licet parua, ibi tamen sunt iacta, vbi nunc est pulcherrimè, magnificeq; instructum. Sed in illa adhuc humilitate, hodiernæ altitudinis, & magnificentiæ certa signa apparuerunt, conspicuumq; fuit, multis argumētis, quàm grata Deo essent in eo templo oblata sacrificia. Præterea omnium ciuitatum Episcopi templi Toletani Antistitem, veluti vnicū [a] Metropolitanū suspiciebant. Cùm enim adhuc non esset prouinciarū Hispaniæ singularis facta distributio, omnis auctoritas, & Patriarchalis, Metropolitanaq; iurisdictio ad vnicam sedem Toletanā referebatur. Quam formam, & speciem Ecclesia Hispanica, vsq; ad Magnū Imperatorem Constantinum retinuit: cuius tempestate summam religio Christiana tranquillitatē, & pacem assequuta, longè lateq; diffusa est. Dilatatis verò Christianæ religionis finibus, subsequitur prouinciarū [b] distributio, in quinque Metropolitanas Ecclesias, Carthaginēsem, Baticam, Lusitanam, Tarraconensem, & Gallæciam, quæ Bracarensis est. Sed primaria super his sedibus auctoritas Carthaginensi prouinciæ, quæ Toletana Ecclesia est, semper delata fuit. Athanaricus Gothorum Rex, qui primus omnium [c] anno quinto Imperij [d] Valentis in Hispania dominari cœpit, Ecclesiæ ordinē in quinque Metropolitas distinctū reperit: quas hic expugnauit prouincias, & impia Arrianorum hæresi, quā Valentis Imperatoris opera didicerat, infecit. Ad hæc, cùm essent assidua dimicatione, à Romanis Gothi lacessiti, essetq; incertus belli exitus, pax, qua religionis cultus, & morum integritas cōtinetur, omninò turbata, sublataq; est. Imò & Episcopi Regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione, & mendaci assentatione aucupantes, omnia ad voluntatē, nihil ad veritatem audentes loqui, vt canes muti, sectas, & hæreses impias, animo & sermone sequebantur. At Gothi postquàm secundis vsi prælijs, Romanam potentiam fregissent, prouinciam vniuersam, Ataulpho regnante, inter se partiti sunt. Alanis Carthaginensis; Lusitanaq; Vuandalis, qui etiam Silingui dicuntur; Batica contigit Sueuis, & Vuandalis nonnullis Gallæcia; Celtiberia verò, quæ Tarraconēsis est, in Romanorum ditione permanente.

Seculari Hispaniæ Imperio in prouincias, hac ratione, velut in partes scisso, simili partitioni Ecclesiasticus ordo subiacuit. Nam vnusquisq; Rex in Regni sui nobiliori vrbe, Primatus, & Metropolitæ ornamentum erigēdum, ad Imperij secularis auctoritatem retinendam, vtile iudicabat. Præterea vt summa Pontificis auctori-

[a] Ex antiquo iure in vna prouincia nō poterant esse duo Metropolitani. Ex Conc. Chalced. ca. 12. & apud Iuonē. 5. parte. c. 146.

[b] De hac diuisione extat in Bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ processus quidā, factus in lite ordinationis Ecclesiæ Valentinę, vbi dicitur ex sententia Rasi, & Abi Capaza habi, temporibus Constātini Magni fuisse Hispaniam in quinque prouincias, & Metropoles distinctam: & Ioannes Gerundensis in Concil. Iliberitan. fuisse factum existimat lib. 1. Paralip. in diuisione Hispaniæ, ex sententia Apij. quamuis nos hanc diuisionem, sine auctoritate positam, existimauimus, suprà.

[c] Era. 407. à Roderico in Chro. lib. 1. cap. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate suffulta hæresis, quam sequebantur, altiùs fixa hominum mentibus inhæreret, latiſsimeq; nullo alio iudice propagaretur. A Vvandalis ergo Hiſpalis Baticæ caput, Primatus nomine decoratur; ab Alanis in Carthaginenſi prouincia Toletum; Tarraco à Romanis, Bracara & Luco à Sueuis.

Primatus igitur Töletani curſum ab Eugenio vſq; ad Athanaricum Gothorum regem, trecẽtis & ſexaginta nouem annis, à Chriſti domini paſsione comprehenſum, vt cunq; narrauimus. Quo tẽpore [a] Eliberitana Synodus celebrata eſt, ſub Conſtãtino Magno; qui poſt Baptiſmum, Eccleſiæ patrocinium ardenter ſuſceperat. Concilium hoc nationale fuit, cui Melãthius Toletanus Epiſcopus interfuiſſe creditur; qui tamen in ſerie Archiepiſcoporum ſupra ianuam ſacrarij Toletani inſcripta nõ refertur. Ex [b] quo apertè efficitur inter Eugenium, & Pelagium, quoſdam alios Antiſtites huius ſedis gubernacula, tot annorum interuallo, rexiſſe.

[a] Era. 361.

[b] In Topographia ſanctorum, ponitur Honoratus in dictione. Concan.

§. III.

PRogreſſus Toletani Primatus ab Athanarico, vſq; ad Rodericum vltimum Gothorum regem continenter peruenit. Cum primum enim reges Gothi in Hiſpaniam irruerent, ſecularis Principatus tranquillitate & ocio, quo fruebantur Romani, perturbato, Eccleſiaſticus etiam ordo, vnà immutatus eſt, & magnas ſubiuit calamitates, & infortunia; vnde plures prouinciæ Eccleſias ſuas primas Primatus auctoritate extulerunt. Conatus tamen iſte tamquã violentus diu permanere non potuit. [c] Nam poſtquam Leouigildus rex, totius Hiſpaniæ, atq; Narbonenſis Galliæ Principatum pacificè tenuit, Eccleſia etiam Hiſpanica ad vnitatẽ reducta, incredibiles dignitatis & gloriæ progreſſus fecit: priùs enim res vniuerſæ Hiſpaniæ militari furore, ferro & flamma, impijſq; Arrij, & Priſcilliani hæreſibus perturbatæ, atq; ferè penitus fuerant euerſæ. Et licet nonnulla ea tempeſtate eſſent celebrata Concilia, tamen abſque ea maieſtate, qua agi deinceps conſueuerunt. Primò namque Toletana Synodus aduerſus Priſcillianum Toleti coacta eſt, imperantibus Arcadio, & Honorio, & Tolctanam Eccleſiam regente Patruino, qui ordine quartus numeratur Archiepiſcopus. Poſt hanc Synodum inter Romanos, & Gothos maximi bellorum impetus excitantur; nonnunquam tamen de Eccleſiaſtica dignitate ſtabilienda, atq; reſtauranda agebatur: eaque de cauſa peculiaria quædam Concilia coacta ſunt, nimirum, Tarraconenſe, Ilerdenſe, Valentinum, Gerundenſe, & Caeſarauguſtanum. Similiter in Baetica quædam alia ſunt celebrata; ex quibus quæ nunc habentur edita,

[c] Rodericus lib. 1. c. 14. Era 610. & Ioannes Magnus lib. 16 c. 19. Nam ante diã perſequutionẽ monit aduerſus Chriſtianos, ex Rudcric. lib. 12. c. 4. & D. Greg. lib. 3. Dialogor. c. 31. ſed poſteà ſignis & miraculis Martyrii Hermenigildi filij cõmotus animo, ſecretè hæreſim reuocauit.

ta, ſiue manuſcripta, nullius Toletani Præſulis ſubſcriptione cõſignantur. Nam ſpiritalis Præſulum congreſſus impediebatur aſſiduis bellorum motibus, quibus de regno certantes, principes agitabãtur. In Concil. [a] Tarraconenſi impreſſo, hæc eſt appẽſa ſubſcriptio: Epiſcopus Carthaginenſis Metropolitanus; licet in codicibus manuſcriptis literis Logobardis, qui aſſeruantur in Bibliotheca Toletana, & D. Laurẽtij, ſubſcribat Hector Epiſcopus Carthaginẽſis Metropolis. Vnde quidam docti ſuſpicãtur, hunc Hectorem vrbis Carthaginis Epiſcopum Metropolitanum fuiſſe; cum ea ciuitas prouincia Tarraconenſis Primatum illis temporibus obtineret; idq, ea ſibi ratione perſuadent, quod Hectoris appellatio, inter nomina Toletanorũ Præſulũ ſculpta in ſacrario minimè reperiatur. [b] Ego verò magiſtri Aluari Gometij viri doctiſsimi (quẽ honoris cauſa nomino, propter intimã mihi cum eo viro amicitiam, cum Toleti agerẽ) auctoritate in cõtrariam ſententiam adducor. Cuius hiſtoriam de Archiepiſcopis Toletanis nondum editã, in hoc de eorum Primatu breui cõmentario, ſequi decreui, & D. Iſidori, qui Carthaginem etiam illis temporibus funditus à Gothis, in Romanorũ odium, euerſam affirmat.

[a] Concil. Tarraconẽſe celebratum fuit Era. 554. ſub Theodorico rege, & Ioãne, Epiſcopo & habet magnã auctoritatem: nam ferè torum in collect. decretorum Gratiani ponitur.

[b] In vita Eugenij martyris primi Epiſcopi Toletani.

Secunda [c] Toletana Synodus, Amalarico Gotho regnante, aſſiduiſq; iam bellorum tumultibus inter Romanos & Gothos, nõnihil pacatis, coacta eſt; cũ iam centeſimus, & trigeſimus quintus annus, à primo Concilio Toletano verteretur. Neq; celeriùs potuit Concilium Toleti celebrari: cũ enim inter Romanos, & Gothos dulcherrimæ prouinciæ Carpetanæ, cuius caput Toletũ erat, dominio agerẽtur, ciuitas illa armis aſſuefacta, ac de religionis incremẽto parũ ſolicita, omnem curam & ſtudium ad Imperij fines tuendos, & propagandos contulerat. Amalaricus tandem rex Concilium conuocari iuſsit: cui [d] Montanus vndeuigeſimus Præſul, admirandæ ſanctitatis vir, & ſingularis doctrinæ, miraculis clarus ac conſpicuus, interfuit. Deinde verò Romanis ſuperatis, de pace, & ocio conſtituendo, decernitur; quo Gothorum Imperium ita eſt auctum, vt multorum partito dominatu, ad vnius tandem poteſtatem peruenerit. Inde illa ſanctitatis, & ſapientiæ lumina excitata, nimirum Leander, Iſidorus, & Fulgentius; qui omnem ſuam operã, & induſtriam, ad extinguendam, extirpãdamq; Arrianam validã hæreſim adhibuerunt. Ad [e] quam etiam funditus euertẽdam, inclytũ Hermenegildi martyrium, cuius profuſus ſanguis ſemper clamabat, vehementer profuiſſe credendum eſt; & vt eleganter ſcripſit vir pius, de ſceleribus aduerſus Chriſtianos, auitam, & Catholicam pietatem ſeruantes perpetratis:

[c] Era. 565. in codicibus M.ſſ. Era. 561. anno quinto Amalarici regis.

[d] De Montano Toletano Antiſtite ſcribit Ildefonſus in additionib⁹ virorũ illuſtrium Iſidori

[e] Gregor. eſt auctor lib. 3. dial. c. 31. & Iſidor. de viris illuſtribus: & de Hermenegildo id tradit D. Grego. eodẽ lib. cap. 1. & Gregor. Turon.

Felices

Universidad de Deusto
Biblioteca

Felices animæ, quorum per funera Christi
Crescit Euangelium: vester pro semine sacro
Est cruor; ille pijs inolescit mentibus vltro:
Vt quanto magis innocui profunditur vsquam
Sanguis, eo vernat magis, augescitq; premendo
Sancta fides, viresq; nouas calcata resumit.

Tandē magnorū virorū supplicationib⁹, aßiduisq; precib⁹ diuina iracūdia, & in mortales iustè cōcepta indignatio, placata est, eaq; mēs Spiritus sancti magisterio vniuerso populo iniecta, vt abnegatis impijs erroribus, veritatē catholicā ꝓfiteretur & ex animo āplecteretur.

Octauo deinde anno regni Reccaredi, quietiā fuit octauus Imperij Mauricij, cū Toletanæ sedi præesset Euphemius, vir pietate celebris, [a] *3. Toleti Conciliū nationale celebratū est; astātibus omnibus Metropol. Episcopis primæ sedis, & alijs totius Hispaniæ & Galliæ Narbonen. populoq; omni Gothorū; licet in ea historia quā Ruderic⁹ Toletan⁹ edidit,* [b] *nō Euphemius, sed Eladius corruptè legatur. In eo Arrianā hæresim, quā per 213. annos pertinaciter, & obstinatè defenderāt, Gothi omnes detestati sunt. Huic* [c] *Synodo Leādrū Hispalesem Archiep. sedis Apostolic. legatione functū, præfuisse, nō absq; ratione docti asserūt. Nam licet Toletum regiæ ciuitatis nomine ornaretur, & Gothorū Imperij caput esset, in eaq; regis curia, & supremus Senatus, Conuētusq; iuridicus esset cōstitutus, distributio munerū, & magistratuū secularium, & Ecclesiasticorum, hæcq; in omni retām sancta, quām profana summā teneret auctoritatē; erat tamē rationi maximè cōsonū, vt sanctissimus Leāder sanguinis propinquitate cū rege coniunctissimus, cuius auunculus erat, qui splēdorē generis, & nobilitatis gloriā admirabilis vitæ sanctimonia doctrinæq; præstantia illustrauerat, primas in Hispania partes, singulari Summi Pōtificis concessione, inter Præsules ageret. His* [d] *enim animi dotibus & virtutib⁹ egregijs gratissimū se Romanis Pōtificibus præstiterat, atq; dignissimum, qui hoc maximo munere, alijsq; maioribus indies singulis augeretur. In quā sententiam libenter ingredior, etiam propter homiliam, quæ in calce prædicti Concilij affixa est: vbi nomine totius Cōcilij sanctus Leander, tanquam eius caput & Præses, ingentes gratias Deo agit, quigentem Gothicam veritati repugnantem, in sui nominis cognitionem adduxerit. Iisdem prorsus rationibus sanct⁹ Isidorus, Leādri frater,* [e] *successor huius dignitatis fuit. Ab hoc igitur tēpore Gothi omnes Catholicis documentis informati, cœlesti pace, ocioq; diutino perfrui cœperūt. Vnde effectū est, vt cādidi & sinceri mores Christianæ religionis, aptiores animos, purioresq; mentes*

a Era. 617.

b Lib. 2. c. 15.

c De hac abiuratione extat epistola Greg. Mag. ad Reccaredū regē lib. 7. reg. epist. 117.

d Vt ex epistolis Gregorij Mag. liquet lib. 1. regist. epist. 41. & lib. 4. epist. 90. & lib. 7. epist. 115. & 116. ad Leandrum, & Reccaredum regem: & vocat eum Episcopum Hispaniarū, eoquòd toti Hispaniæ præesset.

e Id affirmat sanctus Ildefon. in additione ad Chronic. Isidor. in præfatione, & ideo vocatur à Braulione Episcoporū summ⁹ in epistol. lib. 1. etymol

mentes ad diuinas, humanasq; artes addiscēdas redderēt. Celebrato Toleti hoc. 3. Concilio, quantus pietatis feruor, & sanctitatis amor cōtinuò subsequutus sit, vel inde licet coniectari, quod breui temporis spatio plura sunt Toleti aggregata Cōcilia, quæ satis apertè Toletanæ sedis maiestatē, auctoritatemq; indicant, & exprimūt. Quippè, quæ veluti mater filiorum incolumitati diligenter prouidebat, & tanquā omnium aliarum magistra, in vniuersa Gothorum ditione, & Imperio, diuinum cultum, Ecclesiasticos ritus, & reliqua omnia, quæ ad componendos hominū mores, & summi Dei honorē in debito officio retinendum pertinent, sedulò docebat. Id verò apparebit manifestiùs, si singula repetamus Concilia. [a] *Quarto namq; præfuit* [b] *Iustus Primas Toletanus, in re monastica S. Helladij discipulus, & dignitatis successor. Non desunt qui affirment Isidorū Apostolicæ sedis legationem in hoc Concilio obijsse, eidemq; præfuisse.*

Primo deinde anno Regni Cinthilæ [c] *Regis, quinta Sydodus Tol. cogitur, in qua Eugenius. II. Helladij etiā discipulus, primū locum, & summā tenuit potestatē. Interfuit etiam huic Concilio Braulius Cæsaraug. cū magna sui nominis gloria, & celebritate. Huius Eugenij temporibus, regnāte Cindasuintho,* [d] *sextū,* [e] *septimūque Conciliū actū est. Hic enim Rex Leādro, & Isidoro vita functis, Apostolicæ sedis auctoritate, Primatus dignitatē Ecclesiæ Tolet. iterū restituit. Vnde in septimo Concilio sancitū* [f] *est, vt pro reuerentia, ac Regiæ sedis honore, vel Metropol. ciuitatis ipsius consolatione, conuicini Toletanæ sedis Episcopi, iuxta quod eiusdē Pontificis admonitionē acceperint, singulis per annū mensibus in eadem vrbe debeant commorari.* [g] *Quæ sanctio ita est singularis, vt nulla Metropolis ea vtatur apud Hispanos. Marianus Societatis Iesu, doctissimus Theologus & diligens, & elegās rerū Hispan. scriptor, lib. 6. de rebus Hisp. ait se auctorē habere, in quo scriptum est, in hoc. 7. Concilio, controuersiam de Primatu inter Tolet. & Hispal. exortā fuisse compositā.*

Celebrantur deinde alia Concilia, regni potestate Recceſuintho, [h] *à Gothis tradita, octauum nempè, nonum, & decimum, quibus is, qui D. Ildefonsum Eugenius III. anteceßit, præfuisse scribitur. Hisce verò temporibus Primatus auctoritatē Tolet. sedes, absq; vlla controuersia, & disceptatione obtinebat. Cuius rei certissimū extat argumētum in duodecima Synod. Tolet. cui, Eruigio regnante,* [i] *Diuus præfuit Iulianus: capite enim sexto cōcessa est à toto Concilio facultas Archiepiscopo Tolet. creandi, & præficiendi Episcopos in vniuersa Hispania, & Narbonensi Gallia, qui in defunctorū locum succederent; ne vacante sede, & legitimo Pastore diù orbata, quidquam detrimenti*

a Era. 671. sub Rege Sisinando.

b De Iusto vide Illefonsum de viris illustribus.

c Era. 674. anno primo Cinthilæ Regis.

d Era. 676.

e Era. 684.

f Propter hæresim Theodich Hispalensis Præsulis, qui Leādro successit, in quo speciale privilegiū extinguitur, & ad ordinariam potestatem reducitur. Vide S. Illefon. in additione ad Chron. Isidori, in præfatione, & Aluarum Gometium in vita Eugenij. Vasæū tom. 1. anno. 641.

g Zacharias PP. instituit, vt singulis annis Apostolorū limina visitēt Episcopi, qui ordinationib⁹ Apostolicis subiacent: habetur dist. 93. cap. Cyprianus. lib. 4. epistolarum. epist. 9. Gregor Magn. ad quinquēnium id redegit.

h Era. 719.

i Sic etiam erat in Africa, in qua factæ sunt sex prouinciæ, vt inquit Sext⁹ Rufus, Carthago Proconsularis, Numidia Cōsularis, Bizancena, Tripolis, Mauritaniæ duæ, Sitiphēsis, ac Cæsariensis. Quot autem erant prouinciæ, tot erāt in Africa Primates, siue primæ sedis Episcopi, vt patet in dist. 63 cap. Cum lōgè, latèq;.

Universidad de Deusto
Biblioteca

detrimenti Ecclesiastica iurisdictio caperet, iacturamq; ordo Ecclesiasticus & perturbationem[a] sustineret. Quam sanctionẽ, vt iustam sanctamq; Gratianus inter alia collegit & inseruit Conciliorum & patrum decretis. Qua nõ potuit veri Primatus primæq; dignitatis apertius testimonium desiderari: in eaq; condenda Iulianus Hispalensis Episcopus, Luiba Bracarensis, Stephanus Emeritensis, interfuerunt, & cum his triginta quinq; alij Episcopi, multiq; in absentiũ locum suffecti vicary: Abbates præterea, viriq; plures illustres, ex officio Palatino. Qui omnes pari animorũ consensione decretũ à se sancitũ, in omnibus prouincijs promulgari seruariq; iusserunt. Itaq; quod ante totius prouincialis Cõcilij auctoritate fiebat in creandis, præficiendisq; prouincia Episcopis, Toletanæ sedi adiudicatum est, illiq; soli tributum. Deinde vero magnus cœpit Episcopo Toletano honos ab omnibus clericis haberi; cùm propter primæ sedis auctoritatem; tum etiam quòd in instituendis Episcopis eius esset opus suffragio. Idem etiam Iulianus sanctitatis opinione cõspicuus, ac literarũ gloria clarus,[b] tertio decimo,[c] quarto decimo & quinto decimo Cõcilijs præsuit. Felix autem nomine & re, qui innocentia vita, ac literarum sacrarum cognitione, futuræ felicitatis argumẽtum præ se ferebat,[d] decimisexti & decimi septimi Concilij Præses fuit. In hoc decimo sexto Concilio acta causa est Sisiberti Præsulis Toletani, qui aduersus Egicam regem temerè conspirauerat, cuius imperium anteà sacrosancto confirmauerat iureiurando: dignusq; optimaratione visus est vniuerso Concilio, vt læsæ maiestatis reus, è sublimi dignitatis fastigio[f] deijceretur, atq; deturbaretur. In huius locũ suffectus est[g] Felix, qui etsi tunc denuò & recenter electus, in subscriptione tamen Concilij omnibus in subscribendo[h] præponitur antiquioribus Metropolitanis, Faustino nempè Hispalensi, Maximo Emeritensi, Veræ Tarraconensi, & felici Bracarensi: siquidem Felix ad Toletanam sedem ex Hispalensi, veluti minori, fertur conscendisse.[i]

Hæc sufficient ex actis Conciliorum Hispaniæ, quæ Primatum Toletanæ sedis probant. Sunt & alia argumenta non infrmiora, quæ idem manifestant, nimirum [1]vnctio regum: namvngebantur illis temporibus oleo sancto, qui ex Gothis assumebantur in reges. Vnctum enim fuisse Vuambam, testatur Concilium Toletanum duodecimum, in quo Eruigij assumptio ad regiam amplitudinem, ab omnibus Ecclesiastici ordinis & Palatinis viris est confirmata, Vvamba rege in id consentiente & iubente, cum abiecta regali potẽtia, pauperem & monasticam decreuisset vitam agere. Nam à Iuliano Toletano Antistite Vuamba rex enixè efflagitauit, cũ se regno abdicaret,

[a] Cum ad Primatem spectet electionem Episcopi approbareex, epist. Leonis PP. ad Anastasiũ epist. 84. & habetur d. 65. c. de persona. & apud Iuonem. 4. p. cap. 348. Concilio Carthag. 6. & 7. item Africano, c. 52. 53. 57. 92. Horum omniũ primus erat Episcopus Carthaginẽsis, vt patet ex dicto Concilio Africano, & apud illũ summa erat potestas in creationib[us] Episcoporum quos vellet per Africã: vnde vocatur a D. Augus. epist. 162. Carthago Africæ caput. Vt patet ex Concilio Nicæno cap. 4. & Antiochẽ, c. 19. & Cabilon. 1. cap. 10. Quæ habẽtur hæc & alia d. 65. per totam distinctionem & apud Iuonem; p. 5. c. 137. & c. 117. affertur decretum Nicæni Concilij.

[b] Era. 712. anno quinto Eruigij.

[c] Era. 726. anno primo Egicani, sub Iuliano.

[d] Era. 731. sub Felice vibis regiæ Primate & Egica rege.

[e] Era. 732. sub Felice & Egica.

[f] Vt cautum erat in Concil. Tolet. 4. c. 75.

[g] Qui erat Episcop. Hisp. Ruderic. lib. 4. cap. 3.

[h] Id patet ex M. S. codice ecclesiæ Toletanæ, & S. Emilianiː præterea ordo sedendi & subscribendi præcedentiã indicant, vnde cautũ est in multis Cõcilijs vt posterior priori Episcopo non præponatur; Sed prius ordinatus Episcopus priorem habeat locũ. Agath. Can. 23. 1. Bracar. cap. 24. & Lucius PP. in epist. ad Episcopos Gallie in. 6. Synodo Const. act. 4. Agat. PP. primo subscribit; & Imperator in Concilijs post Episcopos subscribit, nam nulla dignitas, licet Imperialis, honori, & dignitati Episcoporũ adæquatur, ex Greg. in epist. ad Hermanũ Metensem Episcopũ. Similis ratio est de Rege, vt patet in Concilijs Toletanis, & ex subscriptionib[us] præeminẽtiarum Primatũ. Cassaneus collegit. p. 4. consi. 19. In. 8. Synodo, quæ fuit 4 Constantinopol. post Episcopos subscripserunt Imperatores, Basilius, Constantinus, & Leo perpetui Augusti, &c. quod adnotauit Osius lib. 11. de legitimis iudicib[us]

[i] De vnctione regum vide tit. de sacra vnctione.

abdicaret, vt studiosè curaret, Eruigium in Regẽ vngi. Qua ratione constat, munus vngendi Reges, plenum honoris, & dignitatis, cui reliqui Episcopi, & equites, primoresq; Palatini interesse debebant, ad Toletanum tantùm spectare Præsulem. Qui etiam eundem, quem vngebat Regem, sacramento astringebat, vt iustitiam coleret inuiolatam, Regnumq; summa fide, & æquitate administraret: sicut in Toletana Synodo[a] sexta, & [b] octaua legitur.

His ergò gradibus Ecclesia Tolet. eò perducta est, vt inter magnificas, ac celeberrimas totius orbis Christiani Ecclesias, insignẽ dignitatis, & auctoritatis locũ occuparet. Nam erat in ea ciuitate sita, quæ Gothici Regni caput tenebat: eiusq; Præsuli ius erat omnibus Hispaniæ Ecclesijs præficiendi Episcopos: eiusq; consilio sæpè Reges ad res pacis, & belli gerendas vtebantur, & ad munera hominibus Gothis conferenda. Cum verò ministrorũ copia, & multitudine, cultuq; pietatis, & Regum præsentia, multisq; alijs nominibus celeberrimũ esset templum Toletanum, tum præcipuè, vt D. animaduertit[c] Illefonsus, quod cum terrorẽ omnibus, & quasi formidem incuteret, à pijs, & improbis magna religione colebatur, eiusq; dignitati omnis cultus videbatur inferior. Quibus verbis tacitè innuit cœleste pignus, quod à sanctißima Angelorũ, hominumq; Regina accepit, & templum Toletanũ quod vna virgineo, diuinoq; conspectu, atq; genitricis Dei præsentia fuit amplificatum, & summè auctum. Tunc enim cœlesti amictu Illefonsus indutus, ad peragendam solennioribus diebus rem sacrã, speciem toti populo ciuis Sanctorũ, & domestici Dei potius, quam terreni habitaculi præ se ferebat. Addo etiam alios Præsules sanctißimos, qui eximijs virtutũ ornamentis sedem hanc illustrarũt, Eugenium Martyrem, Patruinũ, Montanum, Iulianum. I. Euphemium, Helladium, vtrumq; Eugenium. II. & III. Felicẽ, Illefonsum, Iulianum. II. Gundericum, quorũ mores integri, & sanctißimi, virtutesq; excellentes, & singulares, eos segregarũt ab omni cõsuetudine mortali; it a vt miracula in hominũ conspectu viui, & mortui ederent. Concilia tandem in ea vrbe coacta, admirabili, & penè diuina sapientia, à summis Pontificibus, & œcumenicis Concilijs, magno consensu approbata, illi celebritatem frequentißimã, splendorẽq;, per vniuersum orbẽ attulerunt.

Peruenerat iam Toletana Ecclesia ad summũ auctoritatis, & maiestatis culmẽ. Verum ita est inconstans rerũ vicißitudo, statusq; rerũ humanarum labilis, vt ilicò ægrotare cœperit, & ab aurea religione, & optimis, grauibusq; moribus, veluti flosculi solent ex arboribus, decideritVisita namq;, & Rodericus Reges Gothi, luxuria diffluxerũt: quorum turpi vita homines Gothi cœperuut emollescere, atq; effœmi-

[a] De vi. illust.

[b] 6. c. 17. 8. c. 10.

nari, religionisq; candorẽ, & morum integritatem sceleris contagione polluere. Quæ vitia teterrima in Sacerdotes etiã deriuata, indignissimam calamitatẽ toti populo attulerunt. Nam prouocato flagitijs ad iracundiam diuino numine, miseria statim, & ærumna, instar flagelli, sunt facinorum, & scelerũ vindices. Inuadũt igitur in Hispanicam prouinciã Mauri; breui tempore depopulantur vrbes, vastant agros, diripiunt domos, munitiones expugnant, sæuiunt miserè in omnes, diuina, & humana violant, & vexant; Reges ipsos, à quibus iusta vindicta ortum habuit, de opulentissima possessione deturbant, totusq; populus in seruitutẽ ex libertate deiectus, capitur à barbaris. Neq; tam sæuæ vastationis alia est studiosius perquirenda ratio, quàm vbertatis prouinciæ abusus, libidinisq; effrænata luxus, cui optima quæq; molles animi inseruire fecerunt. Et licet Rodericus Rex aduersus irruentium Maurorum furorẽ delectus habere, equitatum parare, arma, & stipendia populis contribuere, vt facilius tantus impetus sustineretur, curauit, tandem miserè, vt mollis, prostigatus, & funditus euersus est, anno[a] Domini septingẽtesimo decimo quarto, postquã Imperium Gothicum ab Athanarico, vsq; ad eum per trecentos & quadraginta quatuor annos fuit productũ. Improbi enim Vvitissæ, Rodericiq; mores, vita eorũ infamis, effœminata, & crudelis, multo antè, luctuosum hunc interitum, summamq; ruinam videbãtur quasi prædicere, præsagireq;. Nam primò ad imperium sunt prouecti morte aliorũ: deinde totum suum studium ad opprimendos populos contulerunt; nulla fanis adhibita reuerentia, neq; Sacerdotibus obseruãtia; diuina omnia profanata ab ipsis, & euersa sunt, viaq; ad omnem turpitudinem aperta: exemploq; suo iniqui, & sceleratigratia, & auctoritate aucti, totam reipublicæ effigiem, & animum deformarunt.

[a] Anno Dñi. 714.

§. IIII.

TErtius Toletani Primatus status nihil aliud, quàm funestam complectitur ruinam. Namfuso, atq; deleto turpiter Roderico, in Maurorum ditionẽ, post varias expugnationes, ciuitas intra annum venit. Vrbanus Præsul, eò quòd Sineredus abesset, Primatis honorem suscepit. Qui, vt erat vir sanctus, constanti, & forti animo, inuictoq; insignem illam sustinuit calamitatem. Cui multũ adiumenti ad pondus miseræ seruitutis ferendum attulit[b] *Euantius Archidiaconus Toletanus. Erant enim ambo præclara docti disciplina, & ea cognitione Ecclesiastica informati, qua Toletanã Ecclesiam sanctissimus instruxerat Illefonsus. Vrbanus igitur in tãta rerum commutatione non destitit, quibus potuit rebus prouidere: libros complures, sacras diuorum reliquias, atq; corpora studiosè, & accuratè collecta, & in*

[b] Iulianus in vita Illefonsi, quã apud me habeo: & Rodericus lib. 4. c. 3.

capsam summa cũ veneratione inclusa, in mõtanos Asturesdiligenter deportãda curauit. Hæc verò beata capsa in Ecclesia Oueti posteà, cum multis alijs reliquijs sanctè collocata, magna cum pietate hodie colitur; & vbi illa asseruatur, Camera sancta nomẽ est inditum. Miserandis Vrbani temporibus diuinus cultus, & sacramentorum vsus cœpit Toleti magna ex parte immutari, imminuiq;: illa namq; amplitudo, summaq; auctoritas Præsulis Toletani ad sex tantum parœcias, & exiguum fidelium numerũ redacta, iniquis admodum finibus inclusa est. Neq; satis fuit paucitate esse imminutos, verùm qui superfuerunt fideles, assidua Maurorũ familiaritate, & cõsuetudine vsi, & sæuissima persequutione deterriti, in religione, Christianisq; institutis turpiter fluctuare cœperunt. Quos, vt firmos in fide efficerent, & ad pericula subeunda excitarent, curam, & studium maximum adhibuerunt Vrbanus, Euantius, alijq; pij, & officiosi Sacerdotes. Idem munus Cixila non minori diligentia præstitit, qui Vrbano vita functo, Toletanæ sedis Episcopus ab vniuerso Clero renunciatus est. Is erat pietate, & disciplina Spiritus sancti conspicuus. Cùm verò Toletani templi dignitas miserè rueret, alijs in partibus (vt est Dei Opt. Max. bonitas) cœpit cultus Ecclesiasticus oriri, augeriq;. Nam Compostellanum D. Iacobi templum, & Ouetense alterum in montanis Asturum situm, attributa illis Metropolitana dignitate, vigere cœperunt.[b] *Compostellana enim Basilica tantũ venerationis, & cultus propter sanctissimi Iacobi corpus, quod ibi religiosè quiescit, delatum est, vt in eius honorem Iriæ Flauiæ Episcopatus, ex Bracarensi iurisdictione exẽptus, eò fuerit translatus. Cui*[c] *posteà Calixti. II. temporibus honos Metropolitanæ accessit, & Emeritensis primæ sedis illi auctoritas est data. Is enim Pontifex Compostellanam Ecclesiam omni officio prosecutus, Archiepiscopatus titulo, & Legati decorauit: tum quòd in ea eius pater fuerat conditus; tum etiam, quòd ibi Alfonsum Hispaniæ Imperatorẽ Vraccæ filium sacro fonte lauerit, oleoq; deinde consecrato in Regem vnxerit. Quas potissimum ob causas, Compostella exemptæ sibi nomẽ vendicauit, & ex potestate Toletani Primatis se illis temporibus cœpit subtrahere. Ouetum ortum habuit à Gothorũ calamitate. Vagantes namq; primi sedem ibi collocarunt.*[d] *Regnante Froila in pretio habita, ab eoq; condita vrbis titulo, & Episcopali dignitate exornatur; Hermegildumq; primò in Episcopali sede constituit. Alfonsus verò cognomẽto, vt re, Castus, templum magnificentissimè extruxit,*[e] *ad illius instar, quod erat Toleti in Maurorum potestate; vt tristitia de amissi templi iactura, imitatione noui, aliquo pacto leniretur. Labente tempore Alfonsus. III. ex de-*

[a] Rodericus lib. 4. c. 3. Vrbanus Sinderedi successor arcã reliquiarũ, & scripta B. Illefonsi, & Iuliani Pomerii, et vestẽ sacram, quã B. Virgo dederat Illefonso, ad Asturias dicitur detulisse.

[b] De Compostellana Ecclesia extat opus, quod dicitur historia Compostellana. Rod. lib. 4. cap. 17. & 18.

[c] Id constat ex literis Calixti Papæ.

[d] Rodericus lib. 4. cap. 6.

[e] Rodericus lib. 4. cap. 8.

creto Ioannis Papæ. VIII.[a] Ouetensem sedem in Metropolitanam extulit auctoritatem. Fuit[b] hæc ciuitas domicilium certũ, & portus tutissimus multorum Episcoporum, qui, amissis in vastatione Hispaniæ sedibus, fidem, & religionem amplexi, auxilium, cõmeatumq; Regium experti, in eam appulsi tanquã ex procelloso enatarunt naufragio: ibiq; sanctissimam agẽtes vitam, tandem fato functi, cœlestibus copulati in cathedra perennis gloriæ sedent. Toletum verò licet in Maurorum ditione esset, Primatus iure, & auctoritate vtebatur. Nam in defuncti Cixilæ locum, Petrus, qui propter elegantem corporis formam, Pulcher cognominatur, cooptatus est. Fuit hic vir literis apprimè eruditus, & in religionis obseruantiam, & pietatem, ita accensus, vt non modò in vrbis suæ curam solicitè incumberet, omnibusq; periculis diligenter prouideret; verùm & aliorum Hispaniæ Præsulum necessitatibus consulendum esse arbitraretur. Nam cùm ad eum peruenissent, Paschatis computum ritè, & canonicè Hispali non obseruari, ad Episcopum, & Hispalensem Clerum super ea rescripsit quid tenendum esset.[c] Quod verò attinet ad Paschatis computum, ex Conciliorum decretis, nemini licebat, præterquam primis Episcopis, quid constans, & firmum esset, decernere. Petrus Pulcher Elipandum habuit, post alios quosdam successorem, qui tantum munus sibi demandatum, non solùm negligenter, verùm & iniquè admodum expleuit. Vsus enim frequenti Maurorum commercio; cùm longè abesset ab illorum temporum felicitate, in quibus Ecclesiastica, sincera q; doctrina vigebat; parumq; accuratè in sacris literis versatus esset, in hæresim de adoptione Christi Seruatoris nostri, arroganter, & ignoranter impegit. Quæ posteà fuit Frãcofordiensi Concilio damnata.[d] Cum verò quibusdam Episcopis, & Hispaniæ vrbibus per literas impietatẽ suam persuadere conaretur, reiectus est elegantibus scriptis Heterij Episcopi Oxomẽsis, & Beati Presbyteri, qui literis sacris apprimè eruditi, aduersùs Elipandum præclara edidère monumenta. Sublato Elipando, Toletana sedes[e] Vuiestrimiro Præsuli egregio, atq; optimo commissa est; de quo Eulogius Martyr, hæc literis consignata reliquit.

Post quintũ diem Toletũ reuerti, vbi adhuc vigentẽ sanctissimum senẽ nostrũ, faculã Spiritus sancti, & lucernã totius Hispaniæ Vuiestrimirũ Episcop. comperi: cuius vitæ sanctitas totũ orbem illustrans, hactenus honestate morũ, celsisq; meritis catholicũ gregẽ refouet: multis apud eum diebus degimus, eiusq; Angelico contubernio hæsimus:

Vita functo Vuiestrimiro, idem Eulogius sufficitur; qui ad aliud excellentius munus vocatus, antequã Toletum venire potuisset, constanti

a Roderieus lib. 4. cap. 18. vbi agitur de sublimatione Ouetensis vrbis.

b Vnde vocatur ciuitas Episcoporũ: & ita cautum erat in Concil. Sardic. cap. 21. ex decreto Olij Episcopi Corduben. vt Episcopi à suis sedibus pulsi in alijs ciuitatibus reciperentur benignè, & humanè.

c Cõtẽdebatur olim, quo die foret Pascha celebrandum; vnde cautum est, vt Ecclesia maior minori præscribat diem. 3. Conc Carth. c. 1. &. 41. 1. Arelat. c. 1. & 4. Carth. 65. 5. Carth. 7. 4. Aurel. 11. 4. Tol. 4. 1. Bracar. 9.

d De hæresi Elipandi Præsulis Tolet. vide Conc. Francof. & Ionam Episcopum. Aurelian. in libello de cultu imaginum. Extat apud me liber Etherij Episcopi Oxomæ, & Beati aduersùs Elipandum.

e Eulogius in epistola ad Vuiliesindum Pampilonensem.

stanti animo, subijt Cordubæ martyrium, in ea persequutione, quam barbari Mauri in religionem Christianam excitarunt. Quibus hoc cordi erat, vt eas, quæ superfuerant, Christiani cultus & doctrinæ scintillas, omnino delerent, & extinguerent. Inde furentes vniuersas Hispaniæ vrbes, pagos, & domos, purissimo Martyrum sanguine compleuerunt. De Corduben sibus[a] martyribus adhuc extat particularis historia ab Eulogio Martyre conscripta. Sanguis iste innocentissimus, qui impiè & immaniter fundebatur, sine intermissione clamabat ad Deum, debitamq; pœnã, & tanto scelere dignissimã repetebat; vt afflictũ, desolatumq; populum Catholicum in libertatẽ vẽdicaret. In hac persequutione non modò Toleti, verùm etiam in reliquis ciuitatibus, ex Maurorum ditione, vniuersa ferè religio & auctoritas Ecclesiastica sublata est. Fuerũt namq; plures Episcopi, qui ambitione capti, Sarracenorũ regum aulas sequebantur; & in id potissimùm enixè operam dabant, vt dignitatũ, & opũ accessionibus indies augerentur, nouosq; honores, & sacerdotia ampliora obirent. Quod cum assequi non possent, nisi Maurorũ gratia, & auctoritate, à quibus accessiones pendebant, ad eam habendã, ea calliditate, malignitateq; vtebãtur, vt studiosè animaduerterẽt, quo pacto Dei populũ acerbissimis exactionibus, & vectigalibus minimè ferendis vexarẽt. Turpissimã hãc infidelitatis notã subijt Hostigesius[b] Malacitanus Episcopus. Ioannes vero Dei seruus vita & miraculis clarus, qui eis dẽ ferè temporibus, quibus martyriũ sustinuit Eulogius, primã Toleti sedem, consentientibus clero & populo, tenuit, in tanta rerũ permutatione & aperto discrimine suas partes strenuè atq; viriliter egit. Nam & furori indomito, sanctissimisq; moribus immanitati restitit, impotentemq; tyrãnidem institutis vitæ præclaris oppugnauit. Quam obrem Ioanne vsura vitæ priuato, designari successorem Mauri non sunt passi. Fuit ergo Ioãnes ferè vltimus Episcoporum, qui Toleto in Maurorum seruitute præfuit. Vnde Pastore centum & quinquaginta caruit annos, donec ab Alphonso sexto rege ciuitas oppugnata est. Christiani autẽ Mozarabi, quãuis carebãt publico primoq; pastore, in spiritualibus veluti Episcopum S. Iustæ parochum constituebant, quem electum summa cum obseruantia suspiciebant, ac venerabantur. Hæc fuit Primatus series in tertio statu Toletanæ Ecclesiæ; quæ ex amplitudine illa & insigni maiestate, qua Gothorum regum temporibus floruit, in tantas est redacta angustias, vt antiqua illius Præsulis dignitas in priuatum quendam ac peculiarem Sacerdotem inciderit. In hac igitur paucitate, & inopia religionis, diuini cultus nimis erat immutata auctoritas,

a Quam in lucẽ nũc primum edidit doctissim. Ambrosius Morales & scholijs illustrauit.

b De hac re scripsit Sãpson librũ aduersus Hostigesium Episcopum, quem apud me habeo.

ac debilitata, cum Alphonsus sextus Rex, die sacro D. Urbani Papæ, & Martyris Toletum expugnauit, & ex Maurorum potestate eripuit, [a] *anno millesimo octogesimo tertio a Virgineo partu, cum Toletum, per trecentos & sexaginta octo annos seruitutem miserè pertulisset.*

a Rudericus lib 6. c. 23. capta est ciuitas Era. 1133. quod est annus Domini. 1095. sed in C. M. S. Ecclesiæ Toletan. est Era 1123. quod est an. D. 1085. in C. M. S. Cœnobij D. Ioannis ex familia Franciscana, est Era 1121. Quod est annus Dñi 1085. & in Chronico penanti quo Ecclesiæ Toletan. est: Capta est ciuitas Era 1121. Quod est anno Dñi 1083. Vrbanus Pôtifex in priuilegio Primatiæ Bernardo concesso, inquit, quod per 300. ferè & 70. annos, nulla illic viguerit Christiani Pôtificij dignitas: & in donatione Alphôsi regis Toletan. Ecclesiæ facta dicitur, quod absconditio Dei iudicio. 366. annos, possessa fuit a Mauris.

§. V.

TOletum in Maurorum potestate fuit per LXVIII. annos supra CCC. Quo tempore religio Christiana eam habuit iactu ram, quam paulò ante memorauimus. Labente iam religione, ab Alphonso rege, die festo S. Urbani expugnata ciuitas, & ex Maurorum ditione erepta fuit statim, vt erat in religionem Christianã eius animus propensus, egit de restituenda antiqua Archiepiscopali dignitate. Quod vt libentiùs efficeret, totius regni Præsulum ac virũm Principum conuentum indixit; ex quorum sententia & Consilio[b] *Bernardum monachum ex instituto D. Benedicti, virum optimum, rerum scientia, & exemplo vitæ insignem, religioni præfecit, & Archiepiscopi titulo decorauit. Deinde vero Bernardi & reginæ opera, rege inuito, Ecclesia S. Deigenitrici Mariæ D. Petro Apostolorum principi, & Protomartyri Stephano dicata est. Rex autem*[c] *prædia & oppida & alia magni pretij munera, Regali magnificiencia Diuæ Virgini in dotem assignauit; vt ex eius literis lectione dignis conspicitur, quæ in Archiuo Toletano hodie religiosè asseruantur.*[d] *Dum hæc agerentur in Hispania, Apostolicam sedem, Romæ tenebat Gregorius septimus.*

b De Bernardo sermonẽ longum instituit Rud. lib. 6. c. 25.

c Extat in lib. priuilegij Ecclesiæ Toler. & in historia Ruder. lib. 6. c. 24.

d Ciuitas in deditionem venit sub Gregorio. 7. Pont. Maximo innuit id Ruder. lib. 6. c. 16.

Bernardus ad tantam euectus dignitatem in id potissimum cœpit incumbere, vt fidem Catholicam, & Christianos mores antiquos, & sinceros in Metropolim suam reuocaret: qua in re omnem suam operam collocabat. Verùm ab hoc instituto legatione Ricardi Abbatis S. Victoris, retardatus est, & emergẽtibus difficultatibus coactus Romã proficisci ad Pontificẽ Max. à quo tãquam ab oraculo de dubijs, quæ in tãtæ dignitatis institutione exoriebantur, sanctissima acciperet responsa. Romam tandem per Alphonsum regem Pontifici commendatus peruenit, quum sanctissimam illam sedem regebat[e] *Vrbanus. Fuit ergo Bernardus perhumanè exceptus à Pontifice, qui rebus cum ipso actis, electionem eius libenter confirmauit, & in pristinam auctoritatem, vt Gothorum tempore, & iurisdictionem restituit, & Primatus auctoritatem, quam olim in Hispania, & Narbonensi Gallia obtinuerat, iterum erexit. Vt ex eius diplomate liquidò constat.*

e Vrbanus PP. Bernardo duobus priuilegijs Primatus honorem concessit: alterum datum est anno Domini 1088. Pontif. sui anno. 1. alterum anno D. 1099. Pont. sui an. 11. Vnde ex primo diplomate liquidò constat, temporibus Gregorij septimi Toletum fuisse cultui Christiano restitutam: id etiam constat ex Platina in vita Vrbani secundi.

Vrbani

Vrbani rescriptum.

VRbanus Episcopus, seruus seruorum Dei Reuerendißimo fratri Bernardo Archiepiscopo Toletano, eiusque successoribus in perpetuum. Cunctis sanctorum decretales scientibus institutiones liquet, quãtæ Toletana Ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, & quãtæ in Hispanis & Gallicis regionibus auctoritatis extiterit, quantæq; per eam in Ecclesiasticis negocijs vtilitates accreuerint. Sed peccato populi in latitudine promerente, à Sarracenis eadem ciuitas capta, & ad nihilum Christianæ religionis illic libertas redacta est, adeò vt per annos CCC. penè LXX. nulla illic viguerit Christiani Pontificij dignitas. Nostris autem temporibus diuina populum suum respiciente clementia, studio Ildephonsi glorioßißimi regis, & labore populi Christiani Sarracenis expulsis, Christianorũ viribus, Toletana ciuitas est restituta. Igitur voluntate & consensu vnanimi comprouincialium populorum, Pontificum, atq; Principum & Ildephonsi excellentis regis, te frater charis. B. primum illius vrbis, post tanta tempora, Præsulem eligi diuinæ placuit examini Maiestatis. Et nos ergo miserationi supernæ gratiæ respondentes, quia per tanta tempora, mariumq; discrimina, Romanæ auctoritate Ecclesiæ, suppliciter expetisti, auctoritatem Christianam Toletanæ Ecclesiæ restituere non negamus. Gaudemus, & etiam corde latißimo magnas, vt decet, Deo gratias agimus, qui tantam nostris tẽporibus dignatus est Christiano populo donare victoriam; statũq; eiusdem vrbis, quoad nostras etiam facultates, stabilire atq; augere, ipso adiuuante, præoptamus. Tamen beneuolentia Romanæ Ecclesiæ, solita & digna Toletanæ Ecclesiæ reuerentia, tum charißimi filij nostri præstantißimi regis Ildefonsi precibus inuitati, pallium tibi frater venerabilis B. ex Apostolorum Petri, & Pauli benedictione cõtradimus; plenitudinẽ scilicet omnis Sacerdotalis dignitatis, teq;, secũdùm quod eiusdem vrbis antiquitus constat extitisse Põtifices, & in totis Hispaniarum regnis Primatem priuilegij nostri sanctione statuimus, &c. Primatem te vniuersi Præsules Hispaniarum respicient, & ad te, si quid inter eos quæstione dignum exortũ, fuerit referent: salua tamẽ ratione, Ecclesiæ auctoritate, & Metropolitanorũ priuilegijs singulorũ. Toletanam ergo Ecclesiam iure perpetuo tibi, tuisq;, si diuina præsiterit gratia, successoribus Canonicis, tenore huius priuilegij confirmamus, &c. dati Anginæ per manus Ioannis Diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & præsignatoris domini

mi Vrbani II. Papæ, idibus Octobris, anno Dominicæ Incarnationis M. LXXXVIII. indictione XI. anno Pōtificatus eiusdem domini Vrbani Papæ, primo.

Bernardum etiam, cuius prudentiam & mores probauerat, legati munere auxit; vt ex secundo eius rescripto constat, in ea prouincia, cuius Primas iam erat, vt curam susciperet condendi templa, amplificandi, & conseruandi vniuersam Hispanicam Ecclesiam, in eisq; ciuitatibus Episcopos constitueret, quæ ex Maurorum potestate eriperentur (Nam Christiani sub barbarorum dominatu ferè omnes rudes, & ignari doctrinæ Catholicæ erant, & earum rerum, quas & cognoscere, & seruare ex ritu Ecclesiastico tenebantur) quod & strenuè fecit. Nam prudentia sua & iudicio errata correxit, & deprauatos mores emendauit, atque ritus Sacramentorum, & diuini cultus cæremonias docuit. In qua re stabilienda Ecclesiæ Romanæ doctrinam, & mores sequutus est: nam eam semper coluit, vt magistram Christianæ pietatis, & vt radicem atq; matricem, vt D. Cypriani[a] verbis vtar, totius Ecclesiæ Catholicæ. Quam operam Tarraconæ Ecclesiæ potißimum nauauit. Nam illa ciuitas, quæ apud Gothos Metropolis fuerat, & caput religionis, à Mauris euersa, posteà virtute Comitis[b] Barcinonensis expugnata, orbata religione & ciuibus, diligentia Bernardi rursus erigitur: & in Gallia Gothica Synodo coacta, Pyrenæis superatis, Tarraconam peruenit,[c] templum consecrauit, Præsulem constituit Berengarium Episcopum Osonensem, quam diœcesim in Tarraconensem transtulit Ecclesiam. Itaque eodem ferè tempore Toletana, & Tarraconensis Ecclesiæ, quæ regnantibus Gothis fuerant præclarißimæ, opera Bernardi Christiano cultui & antiquæ celebritati redditæ sunt: & eodem quasi partu in lucem veritatis editæ, ab vno patre spiritualibus sunt auctæ diuitijs. Verùm Tarraconensis Episcopus dignitate elatus, Bernardo obseruantiam Primatus debitam præstare recusauit, & primò à summo Pontifice Vrbani pallij honorem, atque suffraganeos antiquos impetrauit: deinde vt Metropolita Primatis iurisdictionem modis omnibus refugit: quod vt consequeretur, nihil nō tentauit. Tamen Pontificis Maximi[d] Vrbani decreto & auctoritate retectus est, qui his literis eius conatus repreßit.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Archiepiscopo Tarraconensi salutem & Apostolicam benedictionem. Nouit dilectio tua, frater in Christo venerabilis, quo tenore, qua cōditione pallium tibi priuilegiumq; concesimus, &c. Memineris tamen

[a] Sic eam vocat Cyprianus epist. 45. ad Carmeliū, Ecclesiæ Catholicæ radicem & matricem.

[b] Zurita in Annalibus lib. 1. c. 28.

[c] Tarraco fuit in captiuitate Maurorū 390. & Vrbanus secundus Osonensem sedem in eam transtulit: id constat ex diplomate Vrbani II.

[d] Id constat ex sequenti diplomate Vrbani, quod est in Archiuo Ecclesiæ Tolet.

men ita te Archiepiscopum constitutum, vt tàm tu, quàm vniuersi prouinciæ Tarraconensis Episcopi, Toletano tamquam Primati debeatis esse subiecti: sic ei à nobis in Toletana Ecclesiæ priuilegio constitutum est, quod nos omninò ratū volumus permanere. Nunc autem multo amplius, quia nostræ solicitudinis vices in Hispania vniuersa, & Narbonensi prouincia ministrandas iniunximus, &c. Dat. Kalendas Maij.

Pontifices Romani, qui Vrbano successerunt, Bernardum in Primatu confirmarunt: [a] *vt Paschalis &* [b] *Gelasius secundus, qui eidem ius concessit* [c] *Mauricium Bracarensem deponendi, alio suffecto Præsule. Is enim Mauricius vnitatem vniuersalis Ecclesiæ scidit, summi Pontificis nomine vsurpato, supremaq; auctoritate arroganter vti cœpit, non ritè & canonicè in sede locatus, seu potius sine sede & cathedra, à vero Christi Vicario disiunctus.* [d] *Calixtus deinde eidem Primatum confirmauit & legationem; suffraganeosq; adscripsit, Ouetum, Legionem, & Palentiam. Maximus tamen hic Pontifex, qua erat animi pro pensione, & reuerentia in sacrum, ac venerandum B. Iacobi corpus, quod Compostellæ in Galæcia summa cum religione & pietate colitur, & honorificè asseruatur; & quòd ibidē Remonus Comes, eius pater situs esset, sedem illam magnis quoad potuit honoribus decorauit; &* [e] *Didacū eius Episcopū ad legati auctoritatem in prouincijs Emeritēsi, & Bracarensi prouexit; & ex vniuersali Bernardi in Hispania Primatu exemit. Qua de re multis inter eos epistolis actū est, & vterq; suas partes diligēter egit. Vsus est Bernardus auctoritate Primatis multis coactis nationalibus* [f] *Concilijs, & prouincialibus;* [g] *instituens, atq; cōsecrans cunctos ferè Hispaniæ Archiepiscopos, & Episcopos: in quare liberā Primatus exercuit potestatem. Quo officio vsq; ad* [h] *Honoriū Pontificem functus est. Hic vero Honorius* [i] *Raymundum Bernardi successorem Romæ Primatem instituit, quò, vt debita obseruantia supremam illam & sanctißimam sedem veneraretur, se contulerat. Idem præstiterunt Innocentius, Cœlestinus &* [k] *Lucius, qui singulari sanxit diplomate, vt Toletano Præsuli omnes Episcopi Hispaniæ Primatis honorem deferrent, his verbis.*

Lucius Episcopus seruus seruorū Dei, venerabili fratri Raymūdo Toletan. Archiepiscopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, &c. vt supra. Per præsentis ergò priuilegij paginam auctoritate Apostolica statuimus, vt per vniuersa Hispaniarum regna Primatus obtineas dignitatem, &c. Primatem te vniuersi Hispania-

[a] Paschalis, anno D. 1100.

[b] Gelasius, anno D. 1119.

[c] Ruderic. lib. 6. c. 28. hic Mauricius fuit in schismate electus & vocatus Gregorius octauus, & fuit Clericus primo in Ecclesia Toletana, dein de Episcopus, posteà Archiepiscopus Bracarensis, vltimò Antipapa.

[d] Calixtus, anno D. 1111.

[e] Id constat ex historia Compostellana.

[f] Legionēsi, & apud S. Facundū, & Palentino & Tolosano, ex Compostellana histor.

[g] Vt Giraldum Bracarensem, Petrum Oxomensem, Bernardum Segurtinum, & posteā Cōpostellanum, Petrum Secobiēsem, Petrum Palentinum, Raymundū Oxomensem. Ruderic. lib. 6. c. 27. & Burdinum Coimbricensem, & posteā Bracarensem.

[h] Honorius II. anno Dñi 1125.

[i] Raymundus in Cōcil. Palentino vocatur Primas & Legarus in Compostellana.

[k] Lucius, anno Dñi 1144.

Hispaniarũ Præsules recipient, &c. Ego Lucius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscribo. Deinde subscribũt viginti Cardinales & Episcopi. Dat. Lateranen. per manum Varonis Capellani, & scriptoris, tertio idus Martij, indictione septima, incarnationis Domini anno M. C. XLIIII. Pontificatus domini Lucij Pa. II. anno primo.

Raymundo vita functo Ioannes successit, qui causam egit coram Eugenio. III. aduersus Ioannem Archiepiscopum Bracarensem, compulitq;, [a] vt Toletũ veniens Præsuli Toletano Primatus publicè auctoritatem deferret, quam solenni confirmauit iureiurando. Hic Ioannes Toletanus partes Alexandri tertij aduersùs Imperatorem Federicum [b] sequutus, Concilio Turonensi interfuit, vt schismati Victoris Antipapæ consuleretur. Ioanne sublato, Toletanam sedem Cerebrunus obtinuit, à magnitudine cerebri nomen sortitus, qui in templo Toletano vnà cum Ioanne iacet. Ij duo Præsules Alexandri tertij tempora attigerunt, neque Archiepiscopatu vnquam se abdicarunt. Vnde coniecturam facio, titulum [c] decretalis, Requisiuit, corruptè legi Toletano, pro Tolosano, aut Colonien si; [d] vt à viris doctis diligenter animaduersum est. Alexander non tantum Primatũ Cerebruni peculiari decreto stabiliuit, sed quod Anastasius Papa Pelagio Compostellano concesserat, vt à Primatu Toletano immunis esset, irritum fecit.

His temporibus nobilis illa Cardinalis Iacinthi in Hispaniam legatio habita est, qui inter alia magni momenti negocia, de controuersia excitata super Primatu, inter Episcopos Toletanum, & Compostellanum dirimenda, atque sedanda egit: causa cognita & rationibus perpensis, aduersus Compostellanum sententiam tulit, quẽ iussit simul cum alijs Hispaniæ Episcopis Cerebrunum tamquã Primatem suspicere, atq; colere. Quod præceptum Bracarensi potissimùm Episcopo impositum est; cui cum dies esset dicta, iudicio adesse recusauit. Sententia Cardinalis Iacinthi sic se habet.

Iacinthus Dei gratia Diaconus Cardinalis, venerabili dilectoq; fratri, eadem gratia Archiepiscopo Toletano, & Hispaniarum Primati salutem, & veram in Christo Iesu dilectionem. Officij nostri debitum nos admonet, & affectio paterna compellit, Ecclesiarũ trãquillitatem sat agere, & earũ lites, ac omnimodas vexationes de medio tollere, &c. Cũ igitur à Romanis Põtificibus literas impetraueris, ad venerabilẽ fratrem nostrũ Ioan. Bracarẽsem Archiepiscopũ, vt veltibi vsq; ad terminũ assignatũ, vel deinceps, suspẽsus maneret, &c. ipse autẽ sicut cõtumax & rebellis, nec venit, nec Canonicã excusa-

[a] Id constat ex diplomate Eugenij III. quod est in archiuo Ecclesiæ Toletanæ.

[b] Platina in vita Alexandri III.

[c] Titulo de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatum lib. 1. tit. 11.

[d] Antonius Concius & Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarrac. in collectaneis decret. & codex M. s. antiquus Ecclesiæ Tolet. legit Colonienſi Archiep.

excusationem prætẽdit. Nos itaque de rigore canonico procedentes, eum à Pontificali officio suspendimus, & suffraganeos suos à persona suæ obedientia absoluimus, &c. quousque de contemptu satisfaciat dignè, &c.

Cerebrunum consequutus est Gundisaluus primus, qui ab Vrbano tertio Primatus confirmationem [a] obtinuit, suffrageneosque ei signauit Palentinum [b], Segobriensem, Oxomensem, Conchensem Episcopos. Post Gundisaluum, Martinus cognomento Pisuerga Præsul efficitur, qui à Cœlestino tertio Alphonsi Regis & Imperatoris Hispaniæ patruo, in Primatu confirmatus est. Qui cum Cardinalis honore fungeretur, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ cultum, & maiestatem mirificè auxit, impetrata gratia à Pontifice Romano, vt in Pontificalibus Præsulis Toletani Dignitates thiaris vterentur: & postquam ipse ad apicem Pontificatus peruenit, id ipsum Thesaurario & scholæ Præfecto concessit. Post Martinum Rudericus Ximenius, belli & literarum gloria conspicuus, sedem occupat, qui prælio [d] Nauarrum de Tolosa insigni, & posteà celeberrimo Concilio Lateranensi, sub Innocentio tertio, interfuit: in altero maximi Præsulis, in altero verò, militis excellentissimi illustria documenta dedit. Fuit enim acerrimus propugnator, atque defensor Primatus, & in Romanis archiuis, & tabularijs omnia diplomata à Romanis Pontificibus data Toletanis Præsulibus, diligenter conquisita in vnum volumen collegit, & noua alia ad eiusdem Primatus confirmationem à Pontificibus Innocentio tertio, Honorio tertio, Gregorio nono, impetrauit. Huius temporibus acta causa est Archiepiscopi Bracarensis, de qua sit mentio in [f] Decretalibus. Cum autem ex parte Episcopi Bracarensis non esset, qui causam tueretur, præfixaque adrespondendum dies elapsa esset, Honorius Ruderici Primatum confirmauit, & ipsum Legati Hispanici honore auxit; vt populi Sarracenorum ad fidem conuersi saluti, aut extirpationi diligentiùs incumberet. Interfuit Romæ celeberrimo Concilio Lateranensi primo, in quo Primatus antiqua iura aduersus Hispaniæ Archiepiscopos egregiè tutatus est. Quæ tamen ibi fuerunt acta, quoniam scitu digna sunt, ex libro manuscripto, qui asseruatur in bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ, exscripta huic narrationi libenter, atq; fideliter annectam.

Anno Domini ducẽtesimo supra millesimum, quinta decima die mensis Nouembris celebrata est sancta & vniuersalis Synodus Romæ, in Ecclesia sancti Saluatoris, præsidente domino Innocentio Papa. III. Pontificatus eius anno decimo octauo. In qua fuerunt Patriarchæ

[a] Anno Dñi. 1187

[b] Albarracin caput Ecclesiæ Segobricensis fuit à Ioanne. 11. adiudicata Archiepiscop. Cæsaraugustano in eius creatione, & iurisdictione Archiepisc. Toletana: doctiss. Zurita lib. 6. ann. c. 33.

[c] Anno Dñi. 1191.

[d] In bello Nauarrũ de Tolosa, & in Concilio Lateranensi.

[e] Innocentius, anno Dñi. 1209. Honorius An. D. 1218. Gregorius An. D. 1231.

[f] Lib. 1. decretalium cap. Coram de restitutione in integrum.

Patriarcha duo, Constantinopolitanus, et Hierosolymitanus. Antiochenus Patriarcha graui morbo oppressus venire non potuit; Secundum misit pro se Vicarium Antadorensem Episcopum. Alexandrinus verò Patriarcha sub dominio Sarracenorũ constitutus, similiter venire non potuit, sed misit pro se Vicarium Petrum Diaconum, germanum suum. Vnus, & septuaginta Primates, & Archiepiscopi huic Concilio interfuerunt, Episcopi verò CCCCXII. Abbates autem, & alij religiosi, Decani, Priores, Præpositi, Archi-Diaconi, et alij Cleri computari ferè non poterant. Deinde Procuratorum Principum, communitatum, et ciuitatum, qui ex vniuersis mundi partibus eò confluxerunt, incredibilis fuit numerus. In hac generali Synodo Rodericus Archiepiscopus Toletanus, et Hispaniarum Primas, de facultate Pontificis, Latinè concionatus est. Sed quia ex diuersis mũdi prouincijs, tam Cleri, quàm laici conuenerant; vt omnibus satisfaceret, rationes, et testimonia Latino sermone prolata, laicis et maternis linguis, singulis exponebat, Romanis videlicet, Theutonicis, Francis, Anglis, Nauarris, et Hispanis. Husmodi autem prædicationis expositio valde placuit; vt potè quæ admirationem omnibus, propter concionatoris acumen, et ingenij subtilitatem, attulit: cum ab Apostolorum tempore auditum non sit, aut scriptum reperiatur, quemquam ad populum eandem concionem habuisse, tot, ac tam diuersis linguis cuncta exponendo. In eodem autem Concilio obtinuit, vt per decennium legati munere in Hispania fungeretur. Sed vltra permissum est illi, vt cum trecentis illegitimè natis dispensare posset; vt ex his ad sacros ordines quidam, alij verò ad beneficia etiam animarum curam habentia, reliqui ad dignitates, et honores, eius voluntate promouerẽtur: et vt cum aliquibus excommunicatis, sacrilegis, irregularibus, et concubinarijs dispensaret. Est etiam consequutus, vt quamprimum ciuitas Hispalensis redderetur cultui Christiano, sine strepitu iudicij, iure Primatus Ecclesiæ Toletanæ subesset. Obtinuit etiam, vt omnes Ecclesias tam cathedrales, quàm alias, quæ in omnibus Hispaniarum Regnis ex Maurorum potestate in Christianorum ditionem peruenirent, posset pro suo libito canonicè ordinare, et non solùm Clericos, sed Canonicos, et Prælatos in eisdem recenter creare. Et quoniam velut vmbra cuncta prætereunt, et quæ geruntur in tempore, cum tempore dilabuntur, non absre priscis, nostrisq; temporibus statutum est, quæ æterna digna sunt propagatione, scriptis mandentur, et monumentis æternis; vt nulla possint obliuione deleri. Ideoq; notum sit omnibus hominibus præsentem paginam inspe-

cturis, quòd in eodem Concilio apud Lateranum præfatus dominus Rudericus Toletanæ sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas, impetrata audientia ab eodem Papa, proposuit in pleno consistorio coram ipso, & Cardinalibus, & pluribus Archiepiscopis, & Episcopis, & Abbatibus, & Canonicis, & alijs Clericis querimoniam de Bracarensi, & Compostellano, & Tarraconensi, & Narbonensi Archiepiscopis; quòd nollent ei, tanquã Primati suo, debitã obediẽtiam præstare. Et vt probaret illorum se Primatem esse, ostẽdit priuilegia, & legit Honorij, Gelasij, Lucij, Adriani & eiusdem Innocentij tertij Romanorum Pontificum; quibus continebatur & manifestissimè probabatur, Toletanum Archiepiscopum Hispaniarum esse Primatem. Addidit etiam idem Archiepiscopus Toletanus habere se alia plura priuilegia, & monimenta, & scripta, quibus ostendebatur esse se Hispaniarũ Primatem. Ostendit etiam eadem die, & legit ibi sententiam Iacinti Cardinalis Apostolicæ sedis Legati, latam in Archiepiscopum Bracarensem, qua iubebatur, vt Toletano Archiepiscopo, tanquam Primati suo obediret. Legit etiam exequutionem eiusdem Iacinti missam suffraganeis Ecclesiæ Bracarensis, in qua eis præcipiebat, vt Toletano Archiepiscopo, tanquam Primati suo, debitam reuerentiam, & obedientiam exhiberent. Vnde obnixè petebat, vt ius suum sibi redderetur.

Cui respondit Archiepiscopus Bracarẽsis, qui fuerat ad hoc specialiter citatus, sicut fuit postea per ipsum Papã, & testes legitimos sufficienter probatũ, cõtestari se litem in præsentia eiusdẽ Papæ, propterea, quòd nõ fuerat ad hoc citatus, & ideò se non debere respõsum dare: & sentẽtiam prædicti Iacinti penitus se ignorare affirmauit. Dominus autẽ Toletanus, impetrata à Dño Papa audientia, respõdit.

Pater sancte, mirum non est, si Bracarensis, qui præsens est, citationem Apostolicam, & Toletanæ Ecclesiæ Primatum, & domini Iacinti sententiam, hac de re latam deneget, seu non erubescat supprimere: cum olim prædecessor suus Burdinus, Archiepiscopus Bracarensis, non solùm contra Romanã Ecclesiam, quæ omnium Ecclesiarum mater est, & magistra, non erubit recalcitrare: sed tanquam alter Arrius, visus sit inter Catholicos sempiternã schismatis discordiam seminare. Cuius rei talem affero probationem. Cum dominus Bernardus quondã Archiepiscopus Toletanus Romanã Curiam visitasset, & ad propia rediens, per Lemouicensem ciuitatẽ transisset, deduxit secum inde clericos & pueros in Toletana Ecclesia collocãdos & nutriendos: inter quos Burdinum, de quo fit sermo: quem non solùm bonis ditauit, sed etiam literis erudiendum curauit;

quem deinde creauit Archidiaconum Toletanum. Hic verò cooptatus in Conimbricensem Episcopatum, antiquum nomẽ mutauit, & pro Burdino, Mauricius appellari voluit. Progressu tẽporis ad instantiam domini Bernardi, cuius alumnus extiterat, in Archiepiscopum Bracarensem assumptus est. Cum autem videret dominũ Bernardum senio confectum, immemor acceptorũ beneficiorum, deposita ouina pelle, non erubuit lupinam induere. Accessit itaq; ad Curiã, & à domino Paschali Papa secundo obnixè petyt, vt domino Bernardo sene iam & inutili amoto, in eius locũ se substitueret in Toletana Ecclesia. Cuius preces dominus Papa tanquã friuolas & inanes, nihili fecit. Interim orta est discordia inter Paschalẽ Papã. II. & Othonem Imperatorem. Hic autem Mauricius, siue Burdinus, existimans notam sibi esse inustã, quod in petitione Ecclesiæ Toletanæ repulsam sit passus, accessit ad Imperatorẽ, & modis omnibus ad summum Pontificatum ascendere conatus est: & validissmo Imperatoris instructus exercitu vrbem, Romanam ingressus, tanquã sacrilegus, & apostata, non erubuit Paschalis veri Pontificis Apostolicam vsurpare sedem: & sumpto Gregorij octaui nomine, cõmentitijs & falsis bullis, per vniuersum orbem Apostolicas, imo apostaticas literas dirigebat. Interim vita functus est Paschalis, in cuius locum suffectus est Gelasius secundus: permanente adhuc discordia mortuus etiam est. Huic suceßit Alexander tertius, qui cũ Imperatore Othone in gratiam redyt, & pacẽ inter Imperium & Ecclesiam Romanam constituit. Deinde Burdinus, seu Mauricius, tanquam sacrilegus, & excommunicatus, inclusus est in perpetuum in Calabria, in quandam caueam, in monasterio sanctæ Trinitatis Scapile. Hoc non solùm authentica historia testatur, verum etiam laicorum pictura hoc asserit & protestatur. Siquis astantium hac de re dubitat, tollat oculos ad præsentes loci huius parietes, & videbit huiusmodi historiam picturatam. Erigentes autem oculos, omnia, vt dixerat, viderunt: & domini Toletani subtilitatem, & peritiam collaudantes, cœperunt tum ad murmurare, tum etiam in domini Bracarensis faciem intendere, quæ magno iam erat rubore perfusa. Calixtus.

Compostellanus similiter eadem die in pleno consistorio respondit: Pater sancte, certè derisoria videtur petitio domini Ruderici, quòd Ecclesia Compostellana tàm antiqua, & nobilis condita in honorem Apostoli Iacobi Domini consanguinei, qui primo in Hispania verbum Domini seminauit, & infinitos ad fidem Christi conuertit, cuius corpus in eadem Ecclesia requiescit, nunc (quod absit) obediat

diat Ecclesiæ Toletanæ. Dominus autem Rudericus Archiepiscopus Toletanus, petita & obtenta à Domino Papa facultate respondit: Pater sancte, o vtinam causa ista in rationibus reuerendi Archiepiscopi Compostellani nunc propositis remaneret, & aliæ vndiq; allegationes cessarent, maximè si per prædicta credat se posse defendere Toletanæ Ecclesiæ nullam se debere obedientiam: ad quod breuiter respondeo. Causa mea derisoria fortasse videbitur, non tamẽ sapientibus, sed insipientibus. Si antiquitatem Cõpostellanæ Ecclesiæ pro te facere existimas, antiquitas ista centum & nouem annorum spatio cõtinetur: quod sic persuadeo. Dominus Calixtus Papa, ad instantiã Principis, Cleri, & populorũ Hispaniæ Metropoliticũ ius antiquæ & celeberrimæ ciuitatis Emeritensis Compostellã transtulit, anno Domini. 1124. tum quia ciuitas Emeritensis erat sub dominio Sarracenorum constituta; tum quia peregrinantiũ deuotio, qui ob reuerentiam beati Iacobi, cuius corpus ibidem creditur esse sepultum, in melius semper cresceret. Nam vsq; ad hæc tempora oratorium quoddam admodum paruum erat locus ille, in quo nũc sita est Compostellana Ecclesia. Antiquior est ergo Ecclesia Toletana, quæ fundata est à tempore Eugenij, qui Pauli Apostoli fuit discipulus. Si nobilitate Ecclesiæ suam tueri causam nititur, propter inuocationem B. Iacobi: licet Apostolorum appellatio nobilis sit & illustris, nobilior tamẽ est & illustrior B. Virginis, cuius inuocatione & nomine Ecclesia quæcunq; augustißima, & celeberrima efficitur, & potißimũ Toletana, quam ipsa Virgo sanctißima præsentia sua inuisere voluit, atq; dignata est, cum quondam B. Illephonso Archiepiscopo Toletano sacrificium Domino offerenti, & omnibus præsentibus, qui diuinum audiebant officium, se visibilem præbuit. Si præterea in suæ causæ confirmationem consanguinitatem Domini inducit; certè nemo sanæ mentis ignorat, arctiori consanguinitatis vinculo B. Virginem Domino copulatam esse, quem concepit, peperit, nutriuit, & vsq; ad crucis patibulum & sepulchrum sequuta est.

Si inducat etiã primã diuini verbi promulgationẽ, & plurimorum cõuersionẽ ad fidem Christi in Hispania; qui diuinã paginam nouerunt, testimonium perhibeant. Ego tantũ legi datã ei fuisse potestatẽ prædicãdi in Hispania: sed interim, cũ per Iudæam, & Samariã diuinam legẽ seminaret, sub Herode Hierosolymis truncato capite, exhalauit animã & Dño reddidit. Quomodo ergo ibi prædicauit, quò nondum ingressus est? Aut sine prædicatione, quos obsecro cõuertit ad Dominum? Memini benè in primis me annis accepisse à quibusdam sanctis Monialibus, & religiosis viduis, paucos admodũ

Beatus Iacobus Apostolus, filius Zebedæi in Hispaniam venit & ibi prædicauit Christi Euangelium; & in tota prouincia nouem tãtum ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius prædicatione ad fidem cõuersos esse: in qua cũ tam exiguos progressus effici videret, in patriam reuersus fato functus est. Si nobilitatem etiam sepulturæ inducant, quod ibi D. iaceat Iacobus, libenter assentior cum his, qui istud asserunt: licet quidam affirment, corpus eius Hierosolymis requieuisse; postea raptum à discipulis delatum esse & sepultum apud Compostellam. Absit autem, vt propter gloriam huius primatus asseram Corpus B. Virginis, quod firmiter credimus in cœlestibus cum Domino gloriosum esse, in Ecclesia Toletana fuisse aliquando sepultum pedibus humanis quotidie conculcãdum. Membratim enim dilaniari me potius paterer quàm ad hoc affirmandum animum adiycere. Videat ergo dominus Compostellanus, an debeat Ecclesiæ Toletanæ fasces submittere. Sed omissis rationibus, si placet, respondeat propositæ quæstioni. Dominus autẽ Compostellanus respondit, quod licet Toletanus esset Hispaniarum Primas, quod falsissimum erat, non tamen eius suffraganei deberent ei in aliqua re obedire. quare sponsione multi crediderunt Compostellanum contestatum esse litem.

Pro Tarraconensi autem Archiepiscopo, qui non aderat, respondit Episcopus Vicenensis, suffraganeus eius, pro se & pro alijs suffraganeis eius absentibus, Toletanum Archiepiscopum nec esse Primatem, nec se debere illi in aliquo obedientiam præstare.

Narbonensis, qui tunc aberat, sequenti die in pleno consistorio respondit, se ad hoc citatũ non fuisse. Acta sunt hæc apud Lateranũ octauo idus Octobris, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo ducentesimo decimoquinto Pontificatus domini Innocentij Papæ III. anno decimo octauo. Hæc ex libro. M. s. Ecclesiæ Toletanæ.

Quæ omnia peregit publicè Rudericus Ximenius Romæ in sui Primatus causa, quam obtinuit. Nam sumus Pontifex Primatus honorem eidem coram omnibus detulit; sicut ante in diplomate cõcesserat: idemq; Honorius, & Gregorius eius successores probauerunt. [a] *Alteram etiam sedauit Rudericus controuersiam in Aragonia, cum Petro de Albalate Archiepiscopo Tarraconensi, orta ex* [b] *constitutione quadam, aduersus Toletanum Primatem in illa diœcesi lata, quã Gregorius Papa nonus irritam fecit. Rudericus igitur Ximenius ius Primatus Toletani acerrimè tutatus est, suisque successoribus summam in hac parte auctoritatem moriens reliquit; nimirum Ioanni secundo, & Gutierio, qui ab Innocentio quarto cõfirmationem horum omnium consequuti sunt. Gutierio Sanctius Castellæ Infans* [c] *filius regis Ferdinandi tertij, successit, qui à prima ætate omni fuit in Ecclesia Toletana officij genere informatus, & ex*

fidem asserunt cõuertisse. Verũ Beatus Calixtus PP. in epistola translationis ipsius dicit illum plures fecisse discipulos, sed duodecim habuisse speciales, quorũ nouem, dũ adhuc viueret in Gallœcia elegisse: præterea dum Cæsaraugustæ prædicationis gratia moratur, virginis Mariæ admonitu templum erexisse ipsi dicatum, quod nunc dicitur, nuestra Señora del Pilar. Atq; hæc fuit prima in toto orbe Christianorum Ecclesia, in qua semper cultus diuinus viguit, estque innumeris nobilitata miraculis. Iacobus vero relictis duobus in Hispania discipulis, cũ reliquis in Iudæam redijt, ibiq; martyrium primus omnium Apostolorũ subijt anno primo Tiberij Cæsaris: occisus est 15. die Martij: corpus à discipulis nauigio impositum ab Ioppe soluẽtibus in Hispaniã appulit. 8. Calen. Augusti. quo die præcipuũ eius festum ab Ecclesia colitur, & in ciuitate Iria situm, demũ Compostellã trãslatũ tertio Calen. Ianua. quo die in tota in Hispania translatio eius celebris est.

[a] Hanc controuersiã vide apud Zuritã lib. 6.

[b] Hanc cõstitutionẽ edidit Petrus de Luna Archiepiscopus Cæsaraug. in qua continebatur, vt nullus Archiepiscopus Crucem efferret in prouincia Cæsaraug. sub anathematis pœna, & cessatione diuinorũ efficiorũ: id patet ex diplomatibus Eccle. Toletan. & Zurita.

[c] Filius Ferdinandi tertij ex prima vxore.

& ex Canonico in Archiepiscopũ assumptus, qui vt strenuus miles, in prælio Sarracenorũ occubuit. In huius locũ suffectus est Sãctius Iacobi primi Aragoniæ regis filius. Eo Præsule sancta[a] *Synodus Lugdunensis coacta est, in qua procuratores habuit, qui ab Alexandro quarto Primatus confirmationem obtinuerunt. Demũ Archiepiscopi omnes, qui à Sanctio Aragonio, vsq; ad Ioannem Aragoniæ Infantem, Iacobi secundi Regis filium, cõtinenter processerunt, Primatus munere pacificè functi sunt. Ioannes verò Infans in Aragonia, vbi creatus fuit Præsul Toletanus, cum Archiepiscopis Ximenio & Petro de Luna vtroq;, illo Tarraconensi, hoc vero Cæsaraugustano, in testina dissensione, quòd sublatam crucem ante se ferret, inuicem cõtenderunt; quas Ioannes Tolet. regio fretus adiumento sustinere potuit. Nã pater rex ægrè tulerat iniuriam, à Petro de Luna, Archiepiscopo Cæsaraugustano illatam filio, quem percusserat anathemate ob erectam ante se crucẽ Cæsaraugustæ, vt insigne Primatus, filioq; auxilium dedit, quo posset se à vinculo anathematis enodare, iniuriamq; illatam propulsare. Fuit hæc res maximi momenti; quippe, quæ ad Regiam dignitatem spectare videbatur, in cuius, & Archiepiscopi Toletani conspectu, iniuria filio irrogata est; neq; aliter regis animus placari potuit, quàm Apostolicæ sedis auctoritate, ad quam causam, veluti rem magni ponderis, deferre voluit. Neq; Cæsaraugustano, & Tarraconensi est data vnquam facultas cohibendi Toletanis Præsulibus ius Primatus in suis diœcesibus: irritum enim est & inane, quod sit ab Episcopis aduersus auctoritatem Romani Pontificis, à qua Primatus Hispanici dignitatis Toletana sedes ortum habet: quando quidem ipsemet Ximenius à Luna, cum sedem Tarraconensem, pro Toletana cum eodem Ioanne Infante commutasset, iure Primatus in Tarraconensi ditione est vsus. Idem aliqui posteriores præstiterunt, nimirum Ioannes Contreras, Petrus Gonçalez de Mendoza, frater Franciscus Ximenius, quem admodum suis locis dicemus. Compositis autem his motibus, & controuersijs, aliisque compluribus, quæ Ioannem Infantem ad deponẽdum vltrò Archiepiscopatum Tolet. compulerunt; cum Sanctius de Rojas inclytus, & egregius Præsul, è vita migrasset, cooptatur in eius locum Ioannes Contreras, qui à Martino Papa V. diploma impetrauit, quo posteriores cõtrouersiæ futuraq; dißidia omnino sublata sunt. Namillo Pontificis decreto cautum est, vt in omnibus sacellis Pontificis, in conuentibus, & Concilijs generalibus Archiepiscopo Toletano, veluti Patriarchæ, supra omnes Archiepiscopos sedes superior decerneretur, & vt in tota Hispania tamquã*

[a] Concil. Lugdunẽs. de processione Spiritus Sancti, anno D. 1146.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in prouincia ſua Primatis titulo & poteſtate decoraretur, & vt ab omnibus vt Primas veneraretur, vt Primatus & Patriarchæ inſignia ante ſe ſemper ferret, abſq; cuiuſpiam repugnantia, aut cõtradictione. Conceſsione hac & priuilegio vſus eſt in Concilio Baſilienſi: vbi Cardinalis Iacobatius refert, & ſedendo, & ſententiam dicendo Primatem egiſſe Hiſpaniarum. Qua etiã poteſtate eſt vſus in regnis Caſtellæ, Aragoniæ, & Nauarræ, vt apertè conſtat ex epiſtola Ioannis ſecundi regis ad ciuitatem Burgenſem miſſa, in qua rex teſtatur ſe vidiſſe Archiepiſcopum Ioannem Riazam tàm in hoc regno, quàm alijs cruce præcedente, etiam in ipſius regis præſentia incedere ſolitum eſſe, & præcipuè Tyraſſonæ; in qua aliquot cõmoratus dies, cauſas ad regem ſpectantes abſoluit. Efficitur ergo ex his, Primatus dignitatem tantæ auctoritatis eſſe, & in Regis maieſtatem ita cedere, vt nullus debeat de eius propagatione eſſe ſolicitior quam Rex ipſe. Et licet Regium ex more vexillum Regem antecedat, non tamen ideò pati debet, vt Archiepiſcopi Toletani crux, quod Primatus eſt inſigne, è medio tollatur, ſed potius vt erecta ſemper maneat. Exemplo nobis ſunt excellentiſſimi & inuictiſſimi Reges Chriſtianæ religionis lumina, & firmiſſima propugnacula, vterq; Alphonſus, qui in difficillimis magniſq; prælijs Nauarrũ, & Tariſæ, ſocios certaminis Archiepiſcopos præſtantes habuerunt, cruce eorũ erecta, Rudericum Ximenium, et Gilium Albornoz: ſicut etiam maximi Reges Catholici Archiepiſcopos Alphonſum Carrillo, & Petrum Gonçalez de Mendoza. Decet ergo Regiam maieſtatem Primatis crucem præ ſe ferre, ſub cuius tutela, ac ſumma potẽtia ampliſſimas victorias, ac triumphos de religionis Chriſtianæ immaniſſimis hoſtibus reportarũt, & quo propenſiùs ad Primatis crucem exaltandam animum adiecerũt, eo excellentiorẽ ſuis vexillis & inſignibus gloriam contulerunt; in cruce Primatus eum venerantes, qui chirographũ decreti aduerſus nos ſtabilitum abrupit & deleuit.

In locum Ioannis Contreras cooptatus eſt Ioannes Cerezuela, frater Aluari de Luna, militiæ D. Iacobi ſupremi Magiſtri, qui cõfirmationem Primatus à Martino. V. obtinuit. Deinde ad Alphõſum Carrillo ſedes deriuata eſt, virum certè ſpiritu erecto, & cerebroſo præditum; quo vſus eſt, non tantùm in regni regimine, verùm etiam in hac dignitate tuenda, & conſeruanda: ipſe namque diſſidia omnia & controuerſias ſuper hac re excitatas, non modo cõpreſsit, ſed penitus extinxit. Nam Alphonſus Carthagena Epiſcopus Burgenſis, diuinis & humanis literis eruditus, omni ſtudio conatus eſt, ne Toletanus, præcedente cruce Burgos veniret: quem nihilo

nihilominus vrbem ingreſsum Burgenſis ſacris interdixit. Imo & ciuitas ipſa, cum ſibi perſuaſiſſet, ab antiqua illa auctoritate ſe deijci (qua veluti Caſtellæ caput, Toleto nititur in omnibus comitijs præire) ſi Primati Eccleſiæ Toletanæ ſe ſubderet, ingreſſum vrbis Archiepiſcopo intercluſit, idque armis impedire conata eſt. Nihil tamen profecit: nam Toletanus coram Ioanne ſecundo Rege de vi, & ciuitatis oppreſsione conqueſtus, ad ſupremum Senatum cauſam remiſit: quò etiam Burgenſis ſe contulit: ibiq; omnia ſunt exhibita diplomata Romanorum Pontificum ſuperiùs memorata, & vltimum etiam Martini .V. Ioanni Contreras conceſſum. Quibus cõſideratis, Epiſcopo[a] Burgenſi præceptum eſt, ne Toletani Archiepiſcopi antiquum ius peruerteret. Cumq; Burgenſis cauſa caderet, ſacrorum prohibitiones, atque interdicta ſublata ſunt: etiam Senatui ciuitatis in mandatis datum eſt, ne veteri Præſulem Toletanum poſſeſsione deijceret; quod & fecerunt Epiſcopus, & ciuitas. Et Alphonſus Carrillo facultate vſus poſſeſsione recuperata, ſublata cruce Burgos iterum ingreditur, luſtratq; omnia eius diœceſis oppida. Cauſa nihilominus vehementiùs agitabatur, donec compoſita per arbitros in hunc modum eſt; videlicet, vt Toletanus Antiſtes Epiſcopũ Burgenſem immediatum ſedi Apoſtolicæ cogноſceret, & fateretur; Burgenſis verò Toletanum, vt Primatem Hiſpaniarum; qui poſſet in vniuerſa Burgenſi diœceſi ſublatam crucem præferre, & populum benedicere, & publicè, & priuatè ſacra peragere. Hoc autem decretũ inuiolabili vtriuſq; iureiurando ſtabilitum eſt. Qua in re Alphonſus Carrillo præſtantioris animi, atque maioris virtutis documenta dedit, quàm Gundiſaluus ſecundus, qui amicitiæ cauſa, [b]cum Petro Burgenſi crucem publicè, dum Burgos ingrederetur, non erexit; licet coram notario profeſſus ſit, nolle ſe præiudicium aliquod Primatui inferre, ſed tantùm amicitiæ priſtinæ conſulere. Etiam Gometius Manrichius reprehenſione non caret: nam Epiſcopatu Burgenſi vacante, cum ipſe vna cum Enrichio ſecundo Rege, Burgos ingreſſus eſſet, iniquam cum Burgenſibus de Primatu pactionẽ fecit; vt aperte conſtat ex eius proteſtatione, ab eadẽ ciuitate exhibita, cũ Petrus Tenorius Archiepiſcopus ad Regalia comitia eſſet vocatus, quæ Ioannes primus rex Burgis haberi inſtituerat: qui etiam reclamante populo Burgenſi, non niſi cruce elata ciuitatem ingredi voluit, vt in archiuis Eccleſiæ Toletanæ latiùs teſtatum reperitur. Et quoniam literis Ioannis regis in gratiam Alphonſi Carrillo datis multa continentur animaduerſione digna, quippe quæ complectantur ea quæ ad ius Primatus & auctoritatem ſpectant, non abs re fore

[a] Anno Dñi. 1448.

[b] Anno Dñi. 1448. die. 17. Auguſti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

puraui, si eas hìc insererem, non versas in Latinum idioma, sed eodem, quo datæ fuerunt vernaculo, in quo est summa grauitas & auctoritas.

Don Iuan por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Toledo, de Galizia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, de Algezira, señor de Vizcaya, y de Molina. A vos el reuerendo padre don Alonso, Obispo de la Yglesia de la muy noble ciudad de Burgos, cabeça de Castilla, mi camara, Oydor de la mi Audiencia, è mi Refrendario, è del mi Consejo. (como aquel que precio, è de quien mucho fio) Ya sabedes el debate y question que ha sido, entre el reuerendo padre, en Christo, don Alfonso Carrillo, Arçobispo de Toledo, Primado de las Españas, è Chanciller mayor de Castilla, è del mi Consejo, de la vna parte, y vos de la otra: sobre razon que el dicho Arçobispo metio en essa ciudad la Cruz infiesta al tiẽpo, que en ella entrò, è el entredicho que por la dicha causa vos pusistes, y mandastes guardar en la dicha vuestra Yglesia, y en las otras Yglesias de essa Ciudad; è en como el dicho Arçobispo embio a mi sobre ello sus mensageros; è ansimesmo vos venistes por vuestra persona a las cosas que ante mi, y en el mi Consejo fueron propuestas è alegadas por ambas las dichas partes, cada vno en guarda de su derecho: y lo que por mi fue mãdado è acordado que por entonces se fiziesse; de que mas largamente se faze mencion en ciertos mis autos, que sobre ello yo mande dar. E agora por parte del dicho Arçobispo fue propuesto y alegado ante mi, y en el mi Consejo, que su derecho, en esta parte, è de su dignidad è Primacia està muy claro, segun se cõtiene en ciertas bulas, que sobre ello fueron falladas enel sagrario de la santa Yglesia de la muy noble ciudad de Toledo; los transumptos y copias de las quales autorizados, è autenticados le fueron embiados por el Cabildo de la dicha su yglesia: por las quales se contiene expressamente, q̃ los Arçobispos de Toledo son Primados, no solo de las yglesias de mis reynos, mas de todas las otras yglesias delos reynos de las Españas, segun q̃ lo fueron antiguamente, antes q̃ los Moros, enemigos de nuestra santa Fee, ganassen estos mis reynos, è los otros reynos delas dichas Españas; è q̃ especialmẽte agora en nuestros tiẽpos el Papa Martin. V. de bienauẽturada recordacion dio sus bullas a don Iuan de Riaça, Arçobispo que fue de Toledo, Primado delas Españas, Chanciller mayor de Castilla: por el tenor delas quales, por la autoridad Apostolica dicernio, y declarò, è establecio, que el dicho Arçobispo de Toledo, è sus sucessores, en las Capillas del dicho Papa Martin, è delos otros Papas sus sucessores, y en los generales cõsistorios

torios è Concilios, y en otros qualesquier lugares publicos è priuados tuuiessen lugar, y fuessen antepuestos è preferidos, aliende de los Protonotarios de la Sede Apostolica, è allende de todos los otros Arçobispos que antes dellos auian seido promouidos, que Primados è electores del Imperio non fuessen. E otrosi, que el dicho Arçobispo de Toledo, è sus successores libre y licitamente puedam vsar è gozar de todas è qualesquier prerrogatiuas, è preuilegios è insignias, que en qualquier manera puedan competer a los venerables Patriarcas, a semejança de los quales son los Primados: è han essa mesma dignidad, è son de ensalzar igualmente por adminiculos de essa misma preeminencia è honor, aunque ayan diuersos nombres. Lo qual todo el dicho Papa Martin constituyò è decernio, è declarò; è mandò que se guardasse assi irrefragable y perpetuamente en todos los ttiempos aduenideros, no embargantes qualesquier constituciones Apostolicas è estatutos è costumbres de qualesquier yglesias, è lugares, aunque fuessen confirmados por la sede Apostolica, o por qualquier juramento, o en otra qualquier manera; ni otras qualesquier cosas, que en contrario fuessen: è diputò ciertos executores; a los quales mandò, que lo fiziessen assi guardar, è diessen para ello toda ayuda; è non permitiessen, que el dicho Arçobispo de Toledo, ni sus successores, ni alguno dellos fuessen molestados dende en adelante en alguna manera contra lo susodicho; è que compeliessen por toda censura Ecclesiastica a qualesquier contraditores: segun que esto y otras cosas mas largamente se contiene en las dichas bulas. Segun lo qual fue visto en el mi Consejo, que el dicho Arçobispo don Alfonso Carrillo, como Primado de las Españas igual de Patriarca, puede infiesta, è alçada, traer la dicha Cruz, no solamente en vuestra yglesia y dioces, y en todas las otras yglesias y dioceses de mis reynos, ansi de Arçobispos, como de Obispos, quanto quier que seades essentos, mas aun en todas las Españas, como en Prouincia de su Primacia, o Patriarcado. E que pues el Papa otorgò esto a los Arçobispos de Toledo, lo qual redunda en gran seruicio mio, e honor de la Corona Real de mis reynos, no està en razon que le sea embargado por vos, ni por los Perlados, Arçobispos, ni Obispos, ni otros qualesquier de las yglesias de mis reynos: è que no solo yo deuo mandar, que en mis reynos se faga y guarde ansi; mas procurar, con todas mis fuerças, que en los otros Reynos de las Españas sea guardada esta prerrogatiua è preeminencia a los Arçobispos de Toledo, como Primados, o Patriarcas delas dichas Españas. Lo qual no es sin causa, pues como vos bien sabedes, la muy noble ciudad de

Toledo

Toledo es Metropolitana en todas las Espãnas, è la santa Iglesia della es vna de las quatro mayores de todo el mundo. Por lo qual cõ gran razon los santos Padres de la Yglesia de Dios antiguamente dieron y otorgaron la Primacia, o Patriarcado de las Espãnas a los Arçobispos de Toledo: è despues que la tierra se ganó del poder de los Moros, gela restituyeron è tornaron, segun y en el estado que antiguamente la tenian. E agora postrimera è nueuamente gela renouó, è constituyó, è decernio, è declaró el dicho Papa Martino. V. por las dichas sus bulas. Mayormente que yo so bien cierto, que el dicho Arçobispo don Iuan de Riaza todo el tiempo que anduuo comigo en mi Corte, traxo la Cruz infiesta por qualesquier ciudades, villas è lugares, è dioceſis de qualesquier Arçobispados è Obispados de los dichos mis reynos, quanto quier que se digan ser essentos donde yo iua, y el comigo: especialmente por villas y lugares de la dioceſi de vuestro Obispado. E aun so informado por personas dignas de creer, que despues que el dicho Papa Martin le dio y concedio las dichas bulas, siẽpre traxo Cruz infiesta por qualesquier partes fuera de mis reynos, do quier que anduuo: è especialmente que el, è los otros por mi diputados, sobre los debates que eran entre mi, è los Reyes de Aragon, è de Nauarra, ouieron de entrar en Aragon; y señaladamente en Taraçona, el dicho Arçobispo siempre metio, o traxo la Cruz alçada è infiesta ante si: è que le fue tolerado por los Perlados, no solo de mis reynos, mas fuera dellos. Segun lo qual, graue cosa seria, que agora le fuesse impedido por vos, ni por otro Prelado Arçobispo, ni Obispo de mis reynos; nin seria cosa razonable, que prejudicasse al dicho Arçobispo, nin a su dignidad, è Yglesia, qualesquier autos que algunos sus predecessores contra esto huiessen fecho, o consentido: mayormente, pues despues de todo aquello el dicho Papa Martin. V. constituyo è decernio è declarò, que el dicho don Iuan Arçobispo de Toledo, y sus successores igualmente, sin otra differencia, nin distincion Real, pudiessen gozar è gozassen de las insignias, è prerrogatiuas è priuilegios, que a los Patriarcas en qualquier manera pueden competer. Porque vos ruego, è mando, que veades los dichos transumptos è copias de las dichas bulas autorizadas, que en esta razon vos seran mostradas: è conformando vos con ellas, como de razon lo deuedes fazer, è ansi mismo con mi voluntad en esta parte, especialmente por esto redundar tanto en seruicio mio, è honor de la Corona Real de mis reynos, como suso es dicho; è porque si por vos le fuesse contradicho, seria dar exemplo à los otros Perlados, no solo de mis reynos, mas aun de fuera dellos, para fazer

zer semejantes contradiciones, dedes lugar que el dicho Arçobispo, como Primado de las Espãnas, sin embargo, ni contradicion vuestra libremente pueda fazer traer ante si infiesta è alçada la Cruz, por essa ciudad y vuestra dioceſi, pues se falla por las dichas bulas que licita y libremente le compete lo suso dicho, como insignias de su Primacia, o Patriarcado, è lo puede bien fazer: è luego alcedes de todo el entredicho, que por la dicha causa ouistes puesto, è publicado, o declarado en essa ciudad: en lo qual me faredes singular plazer è seruicio: è por cosa alguna non cumple que fagades ende al; ca por esta misma via entiendo mandar, que lo guarden todos los otros Prelados de mis reynos, assi Arçobispos, como Obispos, è otros qualesquier; è procurar è trabajar, porque se guarde ansi en todas las Espãnas. E por esto no es mi intencion de prejudicar, ni que se haga prejudicio alguno a vos, ni a vuestra yglesia è dignidad en otras cosas algunas, tocantes a la ingenuidad è essencion de vuestra yglesia è dignidad: mas que vos queden siempre à saluo en todas otras qualesquier cosas como dicho es. Dada en la villa de Nauarrete, veynte dias de Agosto, año del nacimiento de nuestro señor Iesu Christo, de mil y quatrocientos e quarenta y ocho años. Yo el Rey. Yo el Doctor Fernando Diaz de Toledo, Oydor, è Refrendario del Rey, è su Secretario, lo fize escriuir por su mandado.

Demum Alphonsus Carrillo eodem iure Primatus vsus est in Regalibus comitijs habitis in Oppido Fontidueña, quo Episcopi omnes Hispaniæ congregati sunt, illisque præfuit, & primum locum in sedendo & dicẽdo inter omnes obtinuit; cum tamen adesset ibi Petrus Gonçalez de Mẽdoza Episcopus Seguntinus, & Ecclesiæ Romanæ Cardinalis. Et non solum Archiepiscopi ipsi Toletani, quoties Cõuentus Ecclesiastici fiunt, cæteris, etiam Cardinalibus, dum Episcopi sint, & antiquioribus Archiepiscopis præferuntur, verum etiam si fortè Toletana sedes Apostolico Gubernatore regatur, ipse rector reliquis Hispaniæ Episcopis præeminet: vt[a] Ioanne secundo regnante euenit. Nam Petro Tenorio vita functo, sedes Toletana per aliquot annos Præsule caruit: verùm Petro à Luna concessione Benedicti Papæ patrui sui Pontificium adepto, non suffragante Capitulo, adduci Rex non potuit, vt illum in sedem admitteret, nisi Capituli Toletani præcessisset electio. Dum hæc agebantur, octo fermè annos rexit & administrauit Ecclesiam Toletanam Ioannes Episcopus Seguntinus, qui in Regalibus comitijs Toleti habitis, in conuẽtu Ecclesiastico Episcoporum primus sedit, & primus sententiam dixit; non pro

[a] In Chronica Ioan. secundi regis Castellæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro se tantum, verum etiam pro omnibus Episcopis qui aderant & aberant. Imò & quod maius est, testamentum à Rege Henrico factũ sigillo muniri voluit gubernatoris Episcopi Seguntini, vt referentis Hispaniæ Primatis auctoritatem. Historia Henrici, c. 16.

Petrus Gonçalez de Mendoza, qui Alphonso Carrillo successit, (ambo genere illustres & ex nobilibus Hispaniæ familijs orti) supremam hanc auctoritatem tueri, & augere curauit: quod & re fecit: nam in omni Hispania, & Narbonensi Gallia crucem erectam, vt Primatis insigne, præ se tulit, quam argenteam & deauratam, in testimonium iuris atque dignitatis huiusmodi, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ legauit his verbis.

Otrosi, porque la nuestra Cruz, que en señal de Primado auemos traydo ante nos, por las prouincias de Santiago, Seuilla, Granada, çaragoça, Valencia, Tarragona. Narbona, y por las diocesis de las yglesias que se dizen essentas de los Metropolitanos suso dichos, à donde nos auemos estado, es la primera Cruz que se puso sobre la mas alta torre de la Alhambra de la ciudad de Granada al tiempo que fue ganada, è quitada de poder de los Moros infieles enemigos de nuestra santa Fee Catolica: a donde en la toma de las mas principales ciudades del dicho reyno de Granada, nos fallamos con la dicha Cruz en seruicio de Dios nuestro señor, è del Rey è de la Reyna mis señores, con nuestra gente y estado: mandamos, que la dicha nuestra Cruz, con su hasta guarnida de plata, assi como la nos traemos, sea puesta en el Sagrario de la dicha nuestra santa Yglesia, en memoria de tan gran Victoria, è por decor, è honor della, è de los Prelados della: è alli queremos que este perpetuamente, è que no pueda ser sacada dende, sino a las processiones.

Franciscus Ximenius Cisneros Cardinalis, acerrimè etiam tutatus est dignitatem suam: nam cum iter ageret per Castellam, & Aragoniam, semper Cruce est vsus, & de Primatu contendit cum Alphonso Fonseca, Archiepiscopo Compostellano: aduersus quem, vt Primas, inhibitorias literas dedit: quod ægerrimè Compostellanus ferens, causam defendit libello exhibito eleganti satis & acuto, sed à veritate alieno. Aluarus Gomezius lib. de rebus gestis à Francisco Ximenio.

Postea Ioannes Tauera Cardinalis eadem vsus est auctoritate, in comitijs Toleti habetis, iussu Imperatoris Caroli. V. ibi enim Ecclesiastica congregationi totius regni coactæ, cum magna sui nominis gloria præsuit. Inter alios, qui in eum locum conuenerunt, fuit Garsias Loaisa, Cardinalis, & Præsul Hispalensis,

Hispalensis, qui in [a] Cardinalitiæ dignitatis antiquitate Toletano anteerat. Inter eos, vt erant viri sapientiâ præstantes, vrbanissima contentio, & comitatis plenissima de priori loco exorta est. Dicebat enim Cardinalis Tauera, primum locum Cardinali Loaisæ non sibi deberi, propter Cardinalatus antiquitatem. Econtrà verò Cardinalis Garsias Loaisa, primam in omnibus congregationibus sedem Toletano Præsuli, quòd Hispaniarum Primas esset, iure conferri asserebat: cuius tandem sententia, vt æquior vicit; amboq; in capite sederunt, licet digniorem tenuit locum Ioannes Tauera, qui iure Primatus auctoritatem Præsidis in omnibus semper exercuit. Exteri etiam Doctores Iurisconsulti Primatum Ecclesiæ Toletanæ comprobant, præsertim Alexandrinus ex. c. Cum longè. 63. D. & Speculator titul. de dispens. §. Sunt quoq; nonnulli, & Albericus in rubric. ff. de statu homin. Quam sententiam Alberici Felinus maximè probat in rubric. de maior. & obed. nouissimè etiam in Concilio Tridentino inter Petrum Guerrero, Archiepiscopum Granatensem, & Bartholomæum à Sanctis Bracarensem, orta est quæstio, patribus Concilij iudicantibus Granatensi antiquitatem consecrationis esse seruandam, præferendumq; Bracarensi, in loco, & voce. [a] Onufrius de Cardinalibus. Garsias creatus in quinta creatione Clementis. VII. anno Dñi 1519. Eodem anno, sed postea Ioan. Tauera.

Hunc igitur cursum Ecclesiæ Toletanæ Primatus, ab Eugenio primo Præsule, vsq; in hanc ætatem habuit: & licet (vt sunt res humanæ) vicissitudinibus varijs, & commutationibus, veluti procellis agitatus fuerit, semper tamẽ in tam longa, continuataq; serie, tot Pontificum maximorum, tot Imperatorum, & Regum Gothorum, Vvandalorum, Sueuorum, Castellanorum illibatus, firmusq; permansit. Tametsi temporum iniuria, aut hominum studio labi cœpit; quam primùm restituta est Toletana vrbs cultui Christiano, Primatus est iterum erectus, restitutusq;. Ex quo coniectari licet, diuino afflante spiritu, ex Apostolis manasse, radicesq; egisse, & eodem sancto numine curante, Beataq; Virgine Maria, sub cuius tutela militat, deprecante, reliquum temporis cursum, vsq; ad extremum iudicij diem, beato, feliciq; progressu, acturum.

Universidad de Deusto Biblioteca

CONCILIVM Tarraconẽſe, ſiue Egarenſe, in Egara, ſub Siſebuto, anno regni eius tertio, Era DC. LII.

IN NOMINE DOMINI IESV Chriſti, ſub die Idus Ianuarias, anno feliciter tertio glorioſiſsimi domini noſtri Siſebuti Regis,

Eius exemplar ſuprà ponitur.

COnuenientes in vnũ Epiſcopi prouinciæ Tarraconenſis in locum Egara, id ſancta inſtituit Synodus, vt conſtitutio, quæ dudum in anno tertiodecimo regni, diuæ memoriæ Reccaredi Regis, in Concilio Oſcenſi cõſtituta quidem, ſed conſcripta minimè fuit cõfirmata, vt in perpetuum valitura perduret. Et omne quicquid ex caſtimonia Presbyterorum, & inferiùs Clericorum conſcriptũ fuit, eadem forma etiam de omnibus Epiſcopis ſub tali induſtria, ſolertiaque omni tempore pepigendo ſcrutetur, vt auxiliante Domino, & adminiculante talis vitæ ſolicitudinem nulla (quod abſit) reprehenſionis occaſio ſubripere aliquando præualeat.

1 Euſebius ſubſcripſi.
2 Mumius ſubſcripſi.
3 Ioannes ſubſcripſi.
4 Maximus ſubſcripſi.
5 Emila ſubſcripſi.
6 Rufinus ſubſcripſi.
7 Viſus ſubſcripſi.
8 Vincentius ſubſcripſi.
9 Stephanus ſubſcripſi.
10 Pompedius ſubſcripſi.
11 Sintharius ſubſcripſi.
12 Iuſtus ſubſcripſi.

Maximus Presbyter agens vicẽ domini mei Stephani Epiſcopi ſubſcripſi.

Fructuoſus in Chriſti nomine Diaconus, agens vicem domini mei Gomarelli Epiſcopi, ſubſcripſi. *Diſtinius.

De ſubſcriptionibus.

EVſebius Epiſcopus Tarraconenſis erat, vt ex epiſtola Gundemari apparet, & prouinciæ Tarraconenſis Metropolitanus; Mumius Calagurritanus; Ioannes Gerundenſis; Maximus Cæſarauguſtanus; Emila, ſiue Emilianus Barcinonenſis; Rufinus (lege Piſinus) Eliberitanus; Viſusus (lege Vitulatius) Lauericenſis; Vincentius Bigaſtrenſis; Stephanus Oretanus.

Gomarelli] *Goma Olyſipponenſis, ſubſcribit in epiſtola Gundemari.*

Notæ.

SIſebutus Rex ſucceſsit Gundemaro, regnauit annos octo, anno Domini. 612. Era. 650. Eo imperante, coactum eſt apud Egaram Concilium. Eſt Egara in prouincia Tarraconenſi. In C.M.S. legi Exara.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In Iuon. p. 5 c. 125. Brecenſis nominatur. In Cod. A. numeratur Secunda Spalenſis.

SYNODVS HABITA in ciuitate Spali, ſub die iduum Nouẽbrium, anno nono regnante glorioſiſsimo Principe Siſebuto, Era DC. LVII.

I De Theodulſi Malacitanæ Eccleſiæ Epiſcopi querimonijs aduersùs reliquos Epiſcopos, pro quibuſdam parochijs.
ij De querimonijs Fulgentij, & Honorij Epiſcopi, pro quibuſdam parochijs.
iij De deſertoribus Clericis, vt Epiſcopis ſuis reſtituantur.
iiij De bigamis ad Presbyterium, vel ad Diaconatum non promouendis.
v Ne Presbyter Diaconum, aut Presbyterum ordinare præſumat.
vj De Presbyteris, vel Diaconibus ab vno Epiſcopo non deponendis.
vij De his, quæ prohibentur Presbyteris in Eccleſiaſticis ſacramentis.
viij De ſuperbis Eccleſiæ libertis, vt ad ſeruitium reuocentur.
jx De œconomis, ne ex laicis conſtituantur.
x De monaſterijs non conuellendis.
xj De monaſterijs virginum, vt à monachis tueantur.
xij De quodam Acephalorum Epiſcopo.
xiij De duabus in Chriſto naturis, & vna perſona.

IN nomine Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Iſidorus, Biſinus, Rufinus, Fulgentius, Cambra, Fidentius, Theodulfus, & Honorius Epiſcopi, qui pariter in vrbe Spalenſi pro aliquibus Eccleſiaſticis negocijs coadunati ſumus.

Conſedentibus nobis in Secretario ſacroſanctæ Hieruſalem Spalenſis Eccleſiæ, cum Illuſtribus viris Siſiſclo Rectore rerum publicarum, atq; Suanilane [a] Actore rerum fiſcalium, adſtante religioſiſsimo Clericorum cœtu: [a] C.A. Rectore.

I. De

I. De Theodulfi Malacitanæ Eccleſiæ Epiſcopi querimonijs, aduersùs reliquos Epiſcopos, pro quibuſdam parochijs.

16. q. 3. Prima act. Prima actione Theodulfi Malacitanæ Antiſtitis Eccleſiæ, ad nos oblata precatio eſt, aſſerentis antiquam eiuſdem vrbis parochiam militaris quondam hoſtilitatis diſcrimine fuiſſe deciſam, & ex parte aliqua ab Eccleſijs Aſtigitanæ, Eliberitanæ, atque Agabrenſis vrbium eſſe retentam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe Eccleſiam ſuam comprobaret, eius priuilegio reſtitueretur. Sicut enim per legem mundialem, his, quos barbarica feritas captiua neceſsitate tranſuexit, poſtliminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſsio; non aliter eſt Eccleſia receptura parochiam, quam antè retinuit cum rebus ſuis, ſiue ab alijs Eccleſijs [a] poſsideantur, ſiue in cuiuslibet poſſeſsionem transfuſa [b] ſunt. Non enim erit obijcienda præſcriptio temporis, vbi neceſsitas intereſt hoſtilitatis.

Cod. de capt. & poſtli. l. Si quos, & ibidem l. fin. §. diuerſarum, &c. Vbi dicitur, Quæ barbarica feritas, &c.

[a] Grat. Poſsidentur. [b] Grat. Sit. F. transfuſæ ſint.

II. De querimonijs Fulgentij, & Honorij Epiſcoporum, pro quibuſdam parochijs.

Burch li. 4. cap. 2 Secundo examine inter memoratos fratres noſtros, Fulgentium Aſtigitanum, & Honorium Cordubenſem, Epiſcopos, diſcuſsio agitata eſt; propter parochiam [c] baſilicæ, quam horum alter Cœleſticenſem, alter Reginenſem adſeruit. Et quia inter vtraſq; partes hactenus limitis actio vindicata eſt (cuius, quamuis vetuſta retentio nullum iuris præiudicium adferret) ideòq; ne in dubium vltra inter eos noſtra aduocaretur ſententia, prolatis Canonibus Synodalia decreta perlecta ſunt; quorum auctoritas præmonet, ita oportere inhiberi cupiditatem, vt ne quis terminos alienos vſurpet. Ob hoc hoc placuit inter alternas partes inſpectionis viros mittendos: ita vt ſit in diœceſi poſsidentis (ſi tamẽ Baſilicã veteribus ſignis limes præfixus monſtrauerit) Eccleſiæ, cuius eſt iuſta retentio, ęternũ dominium. Quòd ſi & limes legitimus eandem baſilicã non concludet, & tamẽ longi tẽporis probatur obiecta præſcriptio appellatio [d] repetẽtis Epiſcopi non valebit: quia illi tricẽnalis obiectio ſilentium ponit: hoc enim & ſecularium † Principum edicta præcipiunt, & Præſulum

Vide Conci. Carthag. 2. cap. 10. & Carthag. 2. cap. 11. & Carthag. 3. c. 10. Conc. Emeri. c. 3. vocant inſpectores. De tricennali poſſeſſione, & præſcriptione extat epiſtola Gelaſij ad Silicienſes

[c] Baſil. cuiuſdã, quòd horũ alter Celticé ſem. Exc. Burch. Ceſtacẽſem. C.A. Celcitenſem.

[d] Burch. Præſentis.

c.1.& Concil.Tolet.4. c.34. † Legiſ.vi-ſigot.lib.10 tit.3.lib.4 & li.1.tit. 2.l.3.

Romanorum decreuit auctoritas. Sin verò infra metas tricennalis temporis, extra alienos terminos basilicæ iniusta retentio reperitur, repetentis Episcopi iuri sine mora restituetur.

III. De desertoribus Clericis, vt Episcopis suis restituantur.

Tertia definitione ad nos oblata precatio est, à Reuerendissimo fratre nostro Cambrane, Italicensi Episcopo, pro quodam Clerico Ispassando, [a] qui deserens Ecclesiæ cultum suæ, in qua dicatus ab exordijs infantiæ fuerat, ad Ecclesiam Cordubensem se contulit. Quem elegimus, vt si nihil proponeretur de eo, citra dilationis obiecta, proprio reformaretur Episcopo: scribitur enim in lege mundiali, de colonis agrorum, vt vbi esse iam quisq; cœpit, ibi perduret. Non aliter, & de Clericis, qui in agro Ecclesiæ operantur, Canonum decreto præcipitur; nisi vt ibi permaneant, vbi cœperunt. Ideoq; placuit, vt si quis Clericus ministerijs Ecclesiæ propriæ destitutis, ad aliam transitum fecerit, compellente, ad quem [b] fuerit, Sacerdote, ad Ecclesiam, quam priùs incoluerat, remittatur. Qui verò eum susceperit, nec statim sine vllo nixu exceptionis ad propriam Ecclesiam remittendum elegerit, quamdiù eum restituat, communione se priuatum agnoscat. Desertorem autem Clericum cingulo honoris, atq; ordinis sui exutum, aliquo tempore monasterio deligari conuenit; sicq; posteà in ministerio Ecclesiastici ordinis reuocari. Nam non poterit in talibus [c] peruagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionem disciplinæ subsequuta censura.

[a] Qui de Ecclesiæ suæ cultu in, &c. Exc.

Cod. de agri. & cens. & colon. lib. 11. in pluribus legibus, peculiariter verò. l. cùm satis.

11. q. 1. Placuit vt ſ.

[b] Fugerit Grat.

[c] Peruagationibus. Exc. propagationis. C. A.

IIII. De bigamis ad Presbyterium, vel ad Diaconatum non promouendis.

Quarta actione nunciatum est nobis, apud Astigitanam Ecclesiam quasdam nuper ordinationes illicitas extitisse; ita vt quidam viduarum mariti Leuitarum ministerio sacrarentur: quos quidem conuenit à gradu susceptо in irritum deuocari, nec vltra prouehi ad Diaconij ministerium, qui cõtra diuina, atq; Ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

V. Ne

V. Ne Presbyter Diaconum, aut Presbyterum ordinare præsumat.

Dist. 23. c. quorundam Clericorum, ex Toletano, & Hispalē. 2. cap. 5. apud Burch. li. 3. c. 3. & Iuon. p. 6. c. 102. Apud Burch. situlus est ex Concil. Bracaren.

Quinto indicio ad cognitionem [a] nostram Aniani Egabrensis Diaconi relatu deductum est, de quibusdam ipsius Ecclesiæ Clericis, quorum, dum vnus ad Presbyterium, duo ad Leuitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantùm [b] posuisse, & Presbyter quidam illis, contra Ecclesiasticum ordinem, benedictionem dedisse. Qui licet, propter tantam præsumptionis audaciam, poterat accusatus iudicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus; sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potiùs [c] eulogium perceperunt; ne sibi licentiam talis vltra vsurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu Sacerdotalis, vel Leuitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, depositi æquo iudicio [d] abutantur. Tales enim meritò iudicati sunt remouendi, quia prauè inuenti sunt constituti.

[a] Nostri examinis, Agabrensis Diaconi relatu peruenit, de quib⁹. Exc. & Burch.

[b] Imposuisse tantũ.

[c] Eloquium. C. A.

[d] Abijciantur Exc. Burch. & Iuo. vt nostri.

VI. De Presbyteris, vel Diaconibus ab vno Episcopo non deponendis.

15 quæſt. 7. Sexta act. et diſſin. 64. epiſ.

Sexta actione comperimus [e] Fragitanum Cordubensis Ecclesiæ Presbyterum à Pontifice suo iniustè olim deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo [f] restituẽtes, id denuò aduersùs præsumptionem [g] nostram decreuimus, vt, iuxta priscorum Patrum synodalem sententiam, nullus [h] nostrûm, sine Concilij examine deijciendum quemlibet Presbyterum, vel Diaconum [i] audeat. Nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant: & sicut nonnullos gratiæ fauore sublimant: ita quosdam odio, inuidiaq; permoti humiliant, & [k] ad leuem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim [l] Sacerdotibus, ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi, qui in seculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis [m] nexum non reuoluuntur;

[e] Flagitanum Grat. postea in C. Greg. emendatũ Fragitanum.

[f] Restitutũ esse cõperimus id denuò, Grat. Cod. Greg. nostram lectionẽ retinet.

[g] Exc nouam, Grat. vestram. In Cod. Greg. nostram.

[h] Vestrum Exc.

[i] Putet. Grat.

15. q. 8. ca. Episcopus, et d. 67. cap. Episcopus. Vide leges Visigoth. lib. 5. tit. 7. per totum, præsertim li. 10. si libertus.

[k] Leui opiniones aura Grat.

[l] Presbyteris. C. A.

[m] Iugum non reuocantur Grat.

Universidad de Sevilla Biblioteca

[a] De sunt in A.D.

niſi publicè apud Prætores "ac Præſides" tribunali foro fuerint accuſati: quanto magis hi, qui diuinis altaribus conſecrati, honore Eccleſiaſtico decorantur? Qui profectò, nec ab vno damnari, nec vno iudicante, poterunt honoris ſui priuilegijs exui: ſed præſentati Synodali iudicio, quod Canon de illis præceperit, definiri.

VII. De his, quæ prohibentur Presbyteris in Eccleſiaſticis Sacramentis.

Agapius, interfuit 3. Concilio Toletano, & primo Hiſpalenſi, Era 628. ibi que ſubſcribit.

Septimo examine relatum eſt nobis, venerandiſsimum quòdam Agapium, Cordubenſis [a] vrbis Epiſcopum, frequenter [b] Presbyteros [c] deſtinaſſe, qui abſente Pontifice altaria cri gerent, baſilicas conſecrarent. Quod quidem non eſt mirum id præcepiſſe virum Eccleſiaſticis diſciplinis ignarum, & ſtatim à ſeculari militia in Sacerdotale miniſterium delegatum. Ergo ne vltra talis à nobis licentia vſurpetur, communi ſententia ſtatuendum oportuit; ſcientes quia ſicut [d] Preſbytero illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtitutio. In diuinis enim literis præcipiente Domino, ſolus Moyſes in tabernaculo Dei erexit altare, ſolus ipſe vnxit; vtique quia ſummus Sacerdos Dei erat: ſicut ſcriptũ eſt: Moyſes & Aaron in Sacerdotibus eius. Ideoq; id quod tãtùm facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moyſes, & Aaron tenuerunt, Presbyteri, qui filiorum Aaron geſtant figuram, arripere non præſumant. Nam quamuis cum Epiſcopis plurima illis miniſteriorum communis ſit diſpenſatio, [f] quædam nouellis & Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint: ſicut Presbyterorum & Diaconorum, ac virginum cõſecratio; ſicut conſtitutio altaris, benedictio, vel vnctio: ſiquidem nec licere eis Eccleſiam, vel altarium conſecrare, [g] nec per impoſitionem manus fidelibus [g] baptizatis, vel conuerſis ex hæreſi paraclêtum Spiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare; ſed nec publicè quidem in Miſſa quemquam pœnitentium reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc enim omnia illicita eſſe [h] Presbyteris, quia Pontificatus apicem non habent, [i] quem ſolis deberi Epiſcopis auctoritate Canonum præcipitur: vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi Pontificis demonſtretur: ſed neque coram

Exo. 40. B.

Pſal. 98. A.

[a] Sedis C. A.
[b] Chorepiſcopos, vel Presb. Exc.
[c] Deſtinaſſe (qui tamẽ iuxta Canones vnum ſunt) qui absi. Exc.
[d] Presb. vel Chorepiſcopo. Exc.
[f] Myſteriorum Exc.
[f] Quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam nouell. Exc.
[g] Baptizandis. Exc.
[h] Presb. vel Chorepiſcopis. Exc.
[i] Quod C. A.

coram Epiſcopo licere Presbyteris in baptiſterium introire; nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare; nec pœnitentes, ſine præcepto Epiſcopi ſui reconciliare; nec eo præſente, ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti conficere; nec eo coram poſito, populum docere, vel benedicere, aut ſalutare; nec plebem vtiq; exhortari.

VIII. De ſuperbis Eccleſiæ libertis; vt ad ſeruitium reuocentur.

11. q. 2. Octaua diſcuſs. Iuo p. 10. c. 66.

Octaua diſcuſsio agitata eſt, de quodam Eliſſeo ex familia [a] Agabrenſis Eccleſiæ, qui ab Epiſcopo ſuo traditus libertati, de libertate confeſtim ad contumaciæ morbum tranſilijt; ſicq; per ſuperbiam non ſolùm eiuſdem Epiſcopi [b] veneficis artibus ſalutem lædere voluit, ſed etiam patronam Eccleſiam, libertatis immemor, [c] prædamnauit. Aduersùs quem ingrati actio, canonum, ac legum auctoritate iuſtè dirigitur; ſcilicet, vt immeritæ libertatis damno multatus, ad ſeruitij nexum, quo natus eſt, reuocetur. Talium enim ſtatus, qui contra Epiſcopum ſuum, vel patronam Eccleſiam nituntur, decidi potiùs, quàm conſeruari conuenit: vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera virtus; & qui ſuperbire nouerunt adepta libertate [d] prædiți, diſcant obedire ſubiecti.

Vide leges Viſeg. lib. 5. tit. 7. l. 10 ſi libertus.

[a] Agabinienſ. Grat.
[b] Malis, vel inſidioſis art. Grat.
[c] Damnauit. C. A.
[d] Prodiți Grat. prædicti. C. A.

IX. De œconomis; ne ex laicis conſtituantur.

16. quæſt. 7. In nona act. Burch. lib. 1 c. 89. Iuo p. 16. c. 66. Can. 16. Chalc. Conc.

Nona actione didicimus, quoſdam ex [e] noſtro collegio, contra mores Eccleſiaſticos, laicos habere in rebus diuinis conſtitutos œconomos. Proinde pariter tractantes elegimus, vt vnuſquiſq; [f] noſtrûm, ſecundùm Chalcedonenſium patrum decreta, ex proprio Clero œconomum ſibi conſtituat. Indecorum eſt enim laicum vicarium eſſe Epiſcopi, [g] & ſeculares in Eccleſia iudicare: in vno enim, eodemq; officio non decet diſpar profeſsio. Quod etiam in lege diuina prohibetur, dicente Moyſe: Non arabis in boue, & aſino ſimùl; id eſt, homines diuerſæ profeſsionis in officio vno non ſociabis. Vnde oportet nos, & diuinis libris, & ſanctorum Patrum obedire præceptis, conſtituentes, vt hi, qui in adminiſtrationibus Eccleſiæ Pontificibus ſociantur, diſcrepare non debeant, nec profeſsione, nec habitu. Nam cohærere, & coniungi

Deut. 22. B

[e] Veſtro. Grat.
[f] Veſtrum. Grat.
[g] Et viros Eccleſiaſticos iudicare. In vno. Grat.

iungi non possunt, quibus & studia, & vota diuersa sunt. Si quis autem Episcopus posthac Ecclesiasticam rem [a] aut laicali procuratione administrandam elegerit, aut [b] sine testimonio œconomi gubernandam [c] crediderit, verè vt contemptor Canonum, & fraudator Ecclesiasticarum rerum, non solùm à Christo de rebus pauperum [d] iudicatur reus, sed etiam & Concilio manebit obnoxius

[a] Aut per laicalem procurationē Burchar, & Grat. ad laicalem procurationem, Iuo.
[b] Si Grat.
[c] Non cred. Grat.
[d] Iudicabitur Grat. Iuo. Burc.

X. De Monasterijs non conuellendis.

Decima actione, poscentibus monasteriorum patribus, pari sententia statuimus, vt cœnobia nuper condita in prouincia Bætica, sicut & illa, quæ sunt antiqua, immobili & incussa stabilitate permaneant solidata. Siquis autem (quod absit) nostrûm, vel nobis succedentium Sacerdotum, quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis spoliandum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendum, vel [e] dissoluendum, anathema effectus, maneat à regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tantæ & tam salutaris vitæ destruxerit tramitem. Super hoc etiam vniuersi Bæticæ prouinciæ Episcopi congregati, [f] eundem sacri cœtus euersorem à communione suspendant; conuulsum monasterium cũ rebus suis restaurent, & quod impiè vnus subuerterit, omnes piè reforment.

[e] Diss. tétauerit. Exc.
[f] Eund. sacrilegium cœtusq, sui. Exc.

XI. De Monasterijs virginum, vt à Monachis tueantur.

28. q. 1. In decima. Vndecima actione, consensu communi decreuimus, vt monasteria virginum in prouincia [g] Bætica condita, Monachorum administratione, ac præsidio gubernentur: tunc enim salubria Christo dicatis virginibus prouidemus, quando eis patres [h] Episcopi tales elegimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari possint: ea tamen circa Monachos "disciplinæ" cautela seruata, vt remoti ab ea- Decret. Iuon. p. 7. c. 71. & Burc. l. 8. c. 53. rum [i] peculiaritate, nec vsque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum; [k] sed nec Abbati, vel ei, qui præsicitur, extra eam, quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem [l] morum pertinet, licebit; nec cum sola, quæ præest, frequenter eis loqui oportet; sed sub testimonio duarum, aut trium sororum; ita, vt rara sit accessio, & breuis

[g] Bætica, vel vbique cond. C.A.
[h] Spiritales elig. C.A.
" Deest C.A.
[i] Familiaritate. Exc. & Gra.
[k] Nec ipse qui præest cum sola colloqui debet, sed sub. &c. cætera desunt in Iuon.
[l] Mor. vel administrationem earum pertinet. Gratian. Gregor.

& breuis omnino locutio. Absit enim, vt Monachos, (quod etiam dictu nefas est,) Christi virginibus familiares esse velimus: sed iuxta quod iussa regularum, vel Canonum admonent, longè discretos, atque seiunctos eorum tantum easdẽ gubernaculis deputamus; constituentes, vt vnus Monachorum probatissimus eligatur, cuius curæ sit, [a] prædia earum rustica, vel vrbana intendere, fabricas extruere, [b] vel si quid ad necessitatem monasterij prouidere: vt Christi famulæ, pro animæ sue tantum vtilitate solicitæ, solis diuinis cultibus viuant, operibusq; suis inseruiant. Sanè is qui ab Abbate præponitur, iudicio sui Episcopi comprobetur. Vestes autem illæ ijsdem "cœnobijs" faciant, à quibus tuitionẽ expectant; ab eisdem denuo (vt prædictum est) laborum fructus & procurationis suffragium recepturæ. [c] Si autem monasteriorum, hanc ordinationem aut contempserint, aut qualibet inertiæ dissolutione neglexerint, sciant quòd eorum [d] tepor, atque superbia excommunicationis sit plectenda censura.

[a] Prædijs earum rusticis, vel vrbanis, Excus.
[b] Et si quid aliud est. Excus.
" Deest in Excus.
[c] Si qui autem monachorum. Exc.
[d] Temeritas. Exc.

XII. De quodam Acephalorum Episcopo.

Duodecima actione ingressus est ad nos quidam ex hæresi Acephalorum, natione Syrus (vt asserit ipse) Episcopus, duarum in Christo naturarum proprietatem abnegãs, & deitatem passibilem asserens: cuius, dum nostris sensibus tanti erroris confusio patuisset, prolatis illi de incarnatione Domini "nostri" Iesu Christi testimonijs, sanctorumq; patrum sentẽtijs recitatis, [c] omni eundem exhortatione ad veræ fidei rectitudinẽ, Sacerdotali modestia inuitauimus: qui salutaribus monitis [f] pertinaciter, per multos diuturnosque "communionis" conflictus, renitens, tandem gratia diuina edoctus, cunctis coram adstantibus hæresim propriam abdicauit, duasq; naturas, & vnam personam, in vno eodemq; Domino nostro Iesu Christo confessus est; credens impassibilem naturam deitatis, atque in sola humanitate susceptisse infirmitates [g] passionum, & crucis. Cõuersus itaq;, atq; receptus, susceptæ fidei confessionem, [h] cum stipulatione iureiurando protulit, atque ab [i] omnibus purgatus apparuit: taliq; pro merito gaudentes, Christo gratias egimus, quòd eundem, post prauitatẽ hæresis, ad rectitudinẽ fidei diuina gratia promouisset. Quẽ optamus, vt permanens in fide Christi, purè ac deuotissimè conseruetur.

" Deest. Excus.
[c] Omnium deinde exhor. C. A. cum omni deinde. Exc.
[f] Pertinacibus C.A. f. pertinacius.
" Deest C. A.
[g] Passionis. Exc.
[h] Cum astipul. protulit, atque Exc.
[i] Omnibus suis erroribus purg. Exc.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIII. De duabus in Christo naturis, & vna persona.

Tertia decima "ideſt vltima" proſecutione breuiter narrandũ putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorũ, qui duas naturas Chriſti, poſt vnionem delirantes confundunt, & paſſibilem in eo diuinitatis ſubſtantiam aſſerunt. Contra quorũ blaſphemias oportet nos in vnam perſonam Chriſti geminæ naturæ proprietatem oſtẽdere, paſsionemq; eius in ſola humanitatis ſuſceptione manifeſtare; vt ſi fortè aliqui ſtultorũ huius [a] inſcientiæ errore decepti ſunt, dum iſta legerint, reſipiſcant, rectæq; fidei veritatẽ firmiter teneant. Nam proculdubio multi ſunt "ſtultorum" qui ſecũdùm Apoſtoli vocem prurientes auribus, à veritate auditum auertũt, ad fabulas autem conuertũtur. Ergo (ſicut immaculata fides, & ſancta Dei Eccleſia docet) confitemur dominum noſtrum Ieſum Chriſtum intemporaliter ex patre Deo natum; temporaliter ex vtero glorioſæ virginis Mariæ hominem editum; & ob hoc in vna ſubſiſtenti perſona duas naturas habentem, deitatis, qua ante ſecula genitus eſt; humanitatis, in qua diebus vltimis editus eſt: in illa, ſecundùm formam Dei; in iſta, ſecundum formam ſerui conſiſtens; in illa patri manens æqualis; in iſta ſine peccato ſimilis noſtræ conditionis; in illa inuiſibilis; in iſta viſibilis; in illa [b] inuiolabilis; in iſta paſsibilis; in illa ex qua mori non potuit; in iſta, in qua mortem ſuſcepit. Cuius geminæ naturæ diſtinctio primùm ex literis legis, deinde ex propheticis, & Euangelicis, atque Apoſtolicis depromenda eſt paginis. Vt ea quæ aſſerimus non argumentis, ſed exẽplis ſcripturarum firmemus, lex in vna eademq; Saluatoris noſtri perſona, ſic demonſtrat vtramque naturam; diuinam, loquente Domino ad Moyſen: Ecce mitto Angelum meum, qui præcedat te, "& cuſtodiat te in via, & introducat ad locũ quem præparaui: "obſerua eum & audi vocem eius; quia eſt nomen meum in illo; humanam, loquẽte eodem Domino ad Abraham: In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, ideſt, in carne Chriſti, quæ de Abrahæ ſtirpe deſcendit. [c] Propheta in Pſalmis, ſub vna eademq; Chriſti perſona, ſic oſtẽdit vtrãq; naturam; diuinam, ſecundum illud: Ex vtero ante luciferum genui te; humanam, ſecundum hoc: Et homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſsimus: diuinã, ſecũdum illud: Eructauit cor meum verbum bonum; humanam ſecundum hoc:

Specioſus

» Deſunt. A. C.

[a] Scientiæ. Exc.

2. ad Tim. 4.

» Deeſt. Exc.

[b] Inuiolabilis in iſta, paſsibilis in illa ex qua, &c. C. A.

Exod. 23. c.

» De ſunt Exc.

Oſee. 12. c.

[c] Prophetia. C. A.

Pſ. 109. A. Pſal. 86 vbi in vulgat. legitur natus, Ὀπὲκ ἑωσφόρου ἐγέννησα σε, vtrumque ferri. Pſ. 44. A.

Specioſus forma præ filijs hominũ. Prophetia in Prouerbijs in vna eademq; Chriſti perſona ſic declarat vtramq; naturam; diuinã, ſecundùm illud: Ante colles genuit me; humanã, ſecundùm hoc: Dñs creauit me in initio viarum ſuarum; diuinam, ſecundùm illud: Nec dum erãt abyſsi, & ego iam [a] concepta eram; humanã, ſecundùm hoc: Sapientia ædificauit ſibi domum; corporis vtiq; ſui templum, in quo filius Dei inhabitaret, dũ Verbũ caro factum eſt. Prophetia in Eſaia ſub vna eademq; Chriſti perſona ſic demonſtrat vtramq; naturam: [b] deitatis, ſecundùm illud: Nunquid, qui alios parere facio, ipſe non pariam, dicit Dñs? [c] humanitatis, ſecundũ hoc: Ecce virgo in vtero cõcipiet, & pariet filiũ; [d] diuinitatis, ſecundùm illud: Rorate cœli deſuper, & nubes pluãt iuſtũ; [e] humanitatis, ſecundùm hoc: Aperiatur terra, & germinet Saluatorẽ, & iuſtitia oriatur ſimul." Itẽ alibi" humanitatis, ſecundùm hoc: Paruulus natus eſt nobis; diuinitatis, ſecundũ illud: Filius datus eſt nobis. Paruulus enim [f] Chriſtus ad ſuſceptę humanitatis naturã pertinet, quia homo eſt factus: filius autẽ datus, ad [g] diuinitatis, quia Dei filius. Et vt oſtenderet in vtraq; natura vnã eſſe perſonã [h] paruuli nati, & filij dati, adiecit: Vocabitur nomẽ eius magni conſilij Angelus, Deus fortis, Pater futuri ſeculi. In Euãgelio quoq;, in vno eodẽq; Chriſto diuinæ naturæ [i] ſignificatio: Ego & Pater vnũ ſumus; humanæ naturæ inſinuatio: Pater maior me eſt; diuinæ naturæ ſignificatio: Ego ſum via, veritas, & vita; humanę naturę inſinuatio: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ; diuinæ naturæ ſignificatio: Omnia per ipſum facta ſunt; humanę naturæ inſinuatio: Nõ veni facere voluntatẽ meã, ſed voluntatẽ eius, qui miſit [k] me. Paulus quoq; Apoſtolus in vno eodẽq; Chriſto naturã diuinitatis exprimit, dũ dicit: Primogenitus omnis creaturæ, ipſe eſt ante omnes, & omnia in illo cõſtant. Naturã humanitatis declarat, dum dicit: Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ. Et alibi: Qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinã arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formã ſerui accipiens. Per hoc enim, quod dixit: Qui cũ in forma Dei eſſet, naturã in eo diuinę maieſtatis oſtendit: per hoc autẽ quod adiecit: Formã ſerui [l] accipiens, [m] naturã in eo humanæ humilitatis ſignificauit. Et iterũ inquit: Cùm eſſet diues, pauper factus eſt, vt illius inopia nos diuites eſſemus. Vbi enim dixit: Cũ eſſet diues, diuinæ naturæ gloria panditur; & vbi adiecit: Pauper factꝰ eſt, humanę infirmitatis [n] ſuſceptio demõſtratur.

Prouer. 8. c. & 9.

[a] Conceptus. C. A.

Ibidem.

Ioan. 1.

[b] Diuinam. C. A.

Eſai. 66. C.

[c] Humanam. C. A.

Eſai. 7. C.

[d] Diuinam. C. A.

Eſai. 45. B.

[e] Humanam. C. A.

Ibidem.

» Deſunt. In A. C.

Eſai. 9. B.

[f] Chriſtus. Exc.

Ibidem.

[g] Diuinitatem. Exc.

[h] Per paruulum natum, & filium datum. C. A.

Ioan. 10. F.

[i] Sign. eſt C. A.

Ioan. 14. D.

Ioan. 14. A.

Matt. 26. B

Ioan. 1. A. Ioan. 5. E. & 6. D.

[k] Me patris. C. A.

Coloſ. 1. C.

Philip. 2. A.

[l] Accepit. C. A.

[m] Nat. humanitatis ſignif. Exc.

2. Cor. 8. B.

[n] Subiectio. C. A.

Item in ipso initio Apostolici Symboli [a] geminæ sic ostenditur [b] in vno, eodemq; Christo naturæ distinctio; deitatis ex Patre, dum dicit: Credo in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium eius vnicum [c] Dominũ nostrum; humanitatis ex Matre, dum dicit: Natum de Spiritu sancto, ex vtero Mariæ Virginis. Ecce ex vtroque Testamento duæ naturæ in Christo; diuinitatis vna, altera humanitatis: quæ quidem gemina vnã fecit personam, quia vnus, idemq; mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus. Iam verò de passione eiusdem Saluatoris nostri, & Domini Iesu Christi, quam in sola humanitate, nõ in Deitate sustinuit (sicut superius) legis, & Prophetarũ auctoritas, Euangeliorũ quoq;, & Apostolorũ prædicatio adhibenda est. Lex de passione corporis Christi sic dicit: Lauabit in vino stolam suã, & in sanguine vuæ pallium suum. Quid hîc pallium, quid stola, nisi caro Christi passionis sanguine decorata? hæc enim sola contumelias crucis sustinuit; diuinæ verò naturæ maiestas nihil iniuriæ sensit. [d] Prophetia quoq; in psalmis passionẽ Christi in carne sola sic asserit: Foderũt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Vbi non deitatis, sed tantũ crucifixi corporis iniuria intelligitur. Ibi enim in mẽbrorum significatione sola caro clauis suspensa in ligno, atq; [e] suffixa pronunciatur. Sicut & apud Hieremiam legitur: Venite mittamus lignum in pane eius, id est, crucem [f] in corpore eius. Neq; enim diuinitas ligno suspendi potuit, sed sola vtiq; humanitas cruce suffixa pependit. Cuius etiam caro tolerantiã mortis passa sic ostẽditur alibi, dũ dicit: Caro mea requiescit in spe; vtiq; quia sola in Christo carnis materia, mortis fragilitate defuncta, spẽ resurrectionis suę expectabat, etiã sine corruptione receptura, dum dicit: Nec dabis sanctum tuũ videre corruptionẽ. Salomon autẽ in Canticis Canticorũ passionẽ carnis Christi prædicat, dicẽs: Manus meę (inquit) distillauerunt myrrham, digiti mei guttã. Vbi specialiter ostenditur in manibus, ac digitis solã carnẽ Christi suffixã stipite; sicut in psal. 118 legitur: Cõfige clauis timoris tui carnes meas. Esaias autẽ Christũ in sola humanitate, quæ apparuit, passionis iniuriã suscepisse ita prædixit: Homo (inquit) in [g] plaga, & sciẽs ferre infirmitates. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nr̃os ipse portauit. Quis ipse, nisi vtiq; homo? nã pati, & deficere in illo natura Dei nõ potuit: sed homo portauit in eo passionem

[a] Gemina naturæ. C.A.
[b] In vna eademque Christi persona distinctio. C.A.
[c] Deum, & Dominum. C.A.
Genes. 49. B.
Psal. 21. C.
[d] Propheta. C.A.
Hierem. 11. D.
[e] Fixa. C.
[f] In pane eius. C.A.
Psal. 15. B.
Ibidem.
Esaiæ. 53.
[g] Pl. existens, & sciens. Exc.

passionem & mortẽ, in quo & ipsa mors habet conditionẽ. Nam & cum de eo idem Propheta dixisset: Quis iste, qui venit de Edon, tinctis vestibus de Bosra? & adiecit: Quarè rubrum est vestimentũ tuum, tanquam calcãtium in torculari? quid hîc per indumentũ, & vestimentum rubrũ voluit ostendere, nisi solam carnis Christi passionẽ, crucis infectã cruore?
Esai. 63. A.
Matth. 27. C.
Esai 50. B. C.
vnde & ipsa passione chlamyde coccinea Christus induitur; vt imago sanguinis in carne tantùm demõstraretur. Esaias quoq; corpus solũ obtulisse Christum passioni sic loquitur: Non sum (inquit) contumax, neq; contradico, corpus meum dedi percutientibus. Nõ dixit diuinitatẽ quæ passionẽ nescit perferre. Et iterũ: Posui scapulas meas ad flagella, & maxillas ad palmas, quod & ipsum ad carnis patientiam non ad deitatis refertur iniuriam. Et Zacharias: Videbunt (inquit) in quẽ confixerunt: quem alium, nisi indubitanter hominem, quem Iudæi crucifixerunt, & in carne iudicantem videbunt? Ecce prẽnũciata est passio corporis Christi ex lege, & Prophetis. [a] Transeamus inde ad Euangelia: ibi quæramus Christum filium Dei in sola carne portasse valetudines passionis, & iniuriam crucis; loquente ipso discipulis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabũtur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis: tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint, occident eum, & die tertia resurget. Quod totum in Christo, secundùm hominẽ dictum, non ad substantiam deitatis, sed ad naturam pertinet carnis: quod etiam in sequentibus docetur, Iudæis dicẽtibus Christo: Quod signũ ostendis nobis, quia hæc facis. Et dixit Iesus: Soluite hoc templum, & post triduum suscitabo illud: hoc autem dixit de templo corporis sui: nam & in passione sua, dum corripiens proditorem diceret: Iuda oscula filium hominis tradis? Quem [b] interrogat tradere proditorem, nisi hominem? Et comprehẽderunt non deitatẽ, quam cæcati perfidia, nec agnoscere potuerunt. Beatus autẽ Apostolus Paulus, Christũ in homine solo pertulisse crucem, sic asserit: Vt homo (inquit) humiliauit semet ipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortẽ autem crucis: qui proinde dixit, vt homo, vt nuncupatione hominis, distinctio naturæ insinuaretur passibilis: quod confirmans aliàs ait: An experimentũ quæritis eius, qui in me loquitur? Christus [c] non infirmatur, sed potẽs [d] est in vobis: nam & si crucifixus
Matth. 10. C.
Luc. 18. F.
Ioan. 2. C.
Luc. 22. C.
Philip. 2. A.
2. Cor. 13. A.

[a] Excusi ampliùs. Cuius quidẽ fidei veritas est tam efficax, vt eam nec tyranni sua potuerint crudelitate cõfundere, nec hæreticorũ subdola circunuentio pessum dare, nec hypocritarũ diminuere fallax simulatio. Transeam. &c.
[b] Significat. Exc.
[c] Loquitur Christus? Qui in vos, non infir. Exc. & A.C.
[d] Est verbum eius in vo. C.A.

xus est ex infirmitate nostra, sed viuit ex virtute Dei. Passus ergo Christus, & mortuus; sed ex nostra infirmitate: viuit autē impassibilis, & immortalis; sed ex sua virtute, quę tanta est, vt in se, nec passionē recipiat, nec mortē admittat. Petrus quoq; Apostolorū princeps crucis Christi supplicium sic prædicat
1. Pet. 1. D. in solo corpore consummatum: Qui peccata (inquit) nostra pertulit in corpore suo super lignū, vt peccatis mortui, iustitię
1. Pet. 4. A. viueremus: cuius liuore sanati sumus. Et paulò post: Christo igitur passo in carne. Ergo si Christus in carne est passus, nō est secundùm Deum, sed secundùm hominē crucifixus. Ecce perpatuit de filio Dei, quòd passus est, quòd mortuus est, corporis hoc tantū fuisse, non deitatis. Aliena sunt ista à Deo,
Esai. 40. G. testante Propheta de illo: Deus sempiternus, [b] Dñs creans
Psal 101. D fines terræ, non laborabit, neq; deficiet. Et psalmus: Tu autem
Luc. 1. idem ipse es, & anni tui nō deficient. Omnes enim in Christo infirmitates humanitas sola portauit: caro enim habuit vagitus infantiæ, non diuinitas: caro est pannis inuoluta, non deitas: caro habuit alimenta, caro portauit ætatum commercia: nam & quòd fatigatus est, quòd esurijt, quòd dormiuit, quòd fleuit, quòd passioni proximus, tristis fuit, quòd postremò ipsam passionem, & mortis cōditionem sustinuit: totum hoc ad infirmitatē pertinet humanitatis, non ad incomprehensibilem substantiam deitatis. Vnus est enim Christus, Deus, & homo, caro, & verbum: sed vnde Deus, inde habet immortalitatem: vnde homo, inde pertulit passionē: & vnde caro, inde mortuus: & vnde verbū, inde æternus. Nec enim potest esse deitate passibilis, qui est virtute, paternę gloriæ naturę æqualis. Vnde & patri derogatur, dum natura deitatis in filio passibilis creditur. Nam si vna Patris, & filij substantia est: vtiq;
Ioan. 10. sicut Pater, ita & filius immortalis est. Et si ego, & Pater vnū
Ioan. 17. & 16. sumus, sicut in Patre nō est mors, ita nec in Dei filio mors. Et si verū est: Omnia quæ habet Pater, mea sunt: ergo immortalitas Patris cum filio communis est. Nam quod ait Apostolus
1. Cor. 2. de infidelium ignorātia: Si enim cognouissent, nunquā Dñm gloriæ crucifixissent: non quasi Dñs gloriæ sit crucifixus, vt natura deitatis videatur esse passibilis: sed quia vnus in vtraq; natura est Christus, secundū assumpti hominis formam, Dñs
Ioan. 6. glorię dicitur passus. Sicut è contrario est illud: Nemo ascēdit in cœlū, nisi qui descēdit de cœlo, filius hominis; dum de cœlo non descendisset, nisi tantùm Dei filius nondùm idem factus

filius

filius hominis. Propter personæ ergo vnitatem, & ad hominem referuntur in Christo, quæ Dei propria sunt; & diuinitati adscribuntur, quæ hominis sunt. Et ideò dum pati, ac mori dicitur, non est deitatis, sed carnis proprium: sic tamen propter vnitatem personæ, ipse Deus, & natus ex virgine, & passus, & mortuus prædicatur: sed infirmitate carnis nostræ, non virtute diuinitatis suæ. Quod verò idem Apostolus ait:
Ad Rom. 5. Si enim cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius; sic hic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis, ac mortuis, quorum tamen non sunt animæ occisæ in corporis passione; ore veritatis testāte:
Matth. 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet, si animæ martyrum corpore perempto supplicijs extingui nō possunt, Deus qui conditor est animarum, quomodò per crucem carnis, pati potuit exitum mortis? Quod etiam alibi apertiùs declaratur,
Ioan. 10. eodem filio Dei loquente: Potestatē habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumēdi eam. Quod si ipsa deitas mortua extitit, quæro, quis animam ipsius resumpsit? Stultum est ergo crucis passionem diuinæ applicare naturæ; sed tantū creabili, & humanæ. Sola enim caro crucis exitiū sensit, sola caro lanceā pertulit, sola caro sanguine, & aqua manauit, ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulchro posita, ipsa sola tertia die resuscitata: quæ etiam glorificata cœlos adijt, in qua & venturus est iudicare in gloria Patris, iudicaturus de
viuis [a] ac mortuis. Prolatis [b] ergo noui, ac veteris Testamenti testimonijs, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in vna subsistentes persona, in quibus & passio eius apparuit in homine solo expleta, deinde oportuit sententias subnecti sanctorū Patrum, qui in sacris literis ingenti gloria
[c] refulserunt: vt etiam eorum traditione perpateat, quia Dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis, & vna persona subsistit, & quia mortem, & passionē in sola carne susceperit. Sanctus [d] ergo Hilarius in explicatione epistolæ ad Timotheum sic loquitur: Nam & cùm dicit Scriptura, Homo Christus; & cùm dicit, Christus mortuus est; & cùm dicit, Verbum caro factum est, non est spoliandus per fraudulentiam legentis, expositionibus suis sermo. Nam vbi homo Christus est, præcedit mediator Dei, atque hominum; vt ex vtroq;, Deo & homine vnus subsistat, sitq; inter hominem

[a] Vinos, & mortuos: In A.C.
[b] Igitur.
[c] Fulserunt. In A.C.
[d] Non extat inter opera D. Hilarij, quæ nunc extāt.

& Deum medius, confessione in se vtriusq; naturæ. Vbi verò Christus mortuus est, subijcitur: Qui resurrexit, qui est in dextera Dei. In morte eius carnis nostræ infirmitas est, in resurrectione virtus eius, in confessu Dei dignitas. Sanctus quoque Ambrosius in expositione Euangelij, secundùm Lucam, sic asserit: Non enim suam, sed nostram carnem [a] Christus ascendit: nec mors illa diuinitatis, sed "quasi" hominis fuit. Et paulò pòst: Et enim Christus omnia, & in Christo omnia: licet in singulis Christus operetur, caro tamen moritur, vt resurgat. Item idē in eodē libro exponens inter alia dicit: Tristis est anima mea: turbata est valde. Non ergo suscipiens, sed suscepta turbatur: anima enim obnoxia passionibus, diuinitas libera. [b] Etenim spiritus promptus, caro autem infirma. Tristis autē non ipse est, sed anima. Non est tristis sapientia, non diuina substantia sed anima. [c] Suscepit corpus meū; non me fefellit, vt aliud esset, & aliud videretur. S. Athanasius in tractatu, quē scripsit de Christi natiuitate, sic dicit: In hoc sit ergo, fratres charissimi, fides nostra, in hoc tota salus, & vita consistat, vt credamus, Deum Dei filium primùm ante omnia secula à Deo patre inuisibiliter [d] genitum, deinde à Maria virgine, secundùm hominem natum, & secundùm hunc hominem passum, mortuum, sepultum, resurrexisse ab inferis, ascendisse in cœlum. Item idem in expositione fidei: Verbum (inquit) nascitur de Maria Virgine, accipiens corpus animale: sed neq; sermo comprehensus est carne, sed in carne, & supra carnem: & sicut Deus dicitur, ita Dei virtus, Dei veritas: passus autem humana carne, sed sermo Dei impassibilis est. In passione quidem moritur homo, vt viuificaret protoplastum, qui ceciderat per inobedientiam. Sanctus Gregorius scribens ad Celidonium, dicit: Naturæ enim duæ in Christo, Deus, & homo; non autem duo filij, nec dij duo. Item idem in sermone de filio, Vno autem (inquit) capitulo moneo, vt altiora quidē adscribas diuinitati, & illi naturæ, quæ passionibus, & corpore probatur esse superior: humiliora [e] autem naturæ humanæ attribuas, quæ ex parte infirmitatis nostræ assumpta est. Item ipse in quarto libro contra Eunomium: Et ne aliquis incorruptibili naturæ Deitatis crucem passionis applicet, per alia manifestiùs talem emendat errorem, mediatorem ipsum Dei, & hominum, & Deum ipsum nominans; vt cum duo de vno dicantur,

Ambrosius lib. 10. cap. 99. super Lucam. 11. Idem in eodem lib. cap. 104. super Lucam. 13. Idem in eodem lib. cap. 94. super Lucam. 23. Matth. 26. & Marc. 14

Matth. 26. D & Marc. 14. D. Ioan. 12. D.

Ioannis. 12

Gregorius Nazian. epistola. 1.

[a] Crucem. Aliàs.

[a] Aliàs deest.

[b] Deniq;. Aliàs.

[c] Quæ susceptit. In A.C.

[d] Et impassibiliter. A.C.

[e] Verò.

dicantur, congruum intelligatur circa vtrumque; circa deitatem quidem impassibilitas, circa humanitatē autem dispensatio passionis. Sanctus quoq; Basilius in quarto libro contra Eunomium ita scribit: Quid est, Dominus creauit me, & ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum est hoc, quod dicit, Genuit, de Dei filio: hoc autē, quod dicit, Creauit, de ea parte, qua in forma serui est; vt vtramq; naturam in vna persona ostenderet. Sanctus Cyrillus in prima ad Successum epistola dicit: Ergò quantum quidem ad intellectum pertinet, & ad [a] fidem, tantundem oculis animæ, quemadmodum incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus, vnum autem filium, & Christum, & Dominum, Deum verbum incarnatum, & hominem factum confitemur. Item in secunda ad eundem Successum epistola sic ait: Cùm vnus (inquit) sit, & solus filius Christus, idem ipse Deus, & homo, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Non autem ipsum vnigenitum filium Dei, secundùm quod intelligitur, & est filius Dei, passum esse in sua natura dicemus. [b] Oportet enim necessariò vtraq; seruare vni, & vero filio, & non pati secundùm deitatem, & dici, passum esse eundem secundùm humanitatē: ipsius enim passa est caro. Idem in expositione Leuitici inter alia: Totum in his iterum circunspice Saluatoris nostri mysterium, & emundationem, quæ per sanctum baptisma fit. Duas enim auiculas sumi iubetur, viuas, & mundas; vt intelligas per volatilia, cœlestem hominem, simul & Deum in duabus naturis, quantum pertinet ad rationem, diuidendum, vnicuiq; conuenientem. Item S. Augustinus: [c] Nec enim illa susceptione alterum eorum in alterum conuersum, atq; mutatum est. Nec diuinitas quippè in creaturam mutata est, vt desisteret esse diuinitas: nec creatura in diuinitatem, vt desisteret esse creatura. Nam si substantia hominis (quod absit credere) in diuinitatem conuersa est, augmentauit aliquid deitatis. Sed absit, vt augmentum recipiat ineffabilis, & incomprehensibilis plenitudo. Manet ergò vtraq; filij Dei natura, & vna persona. Rursus ipse aduersùs Maximum: Si ergo attendas distinctiones naturarum, filius Dei de cœlo descendit, & filius hominis crucifixus est in terra. Idem in sequentibus: Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia. Vbi resurgit, nisi in eo quòd potuit cadere? Vbi resurrexit, nisi in eo vbi mortuus? Quære

Basilius cōtra Eunom.

Cyrillus.

August.

[a] Aliàs videndum.

[b] Sed passum esse terrena natura. Vnus. M.S.

[c] In excerptis. Vnus M.S.

mortem in Verbo; numquam esse potuit: quære mortem in anima; numquam ibi fuit quære mortem in carne; planè ibi fuit: & ideò ibi fuit, quia mors vera fuit. Et paulo pòst: Quid miraris? Certè vita est Christus: quare mortua est vita, nec anima mortua est, nec Verbum mortuum est? Caro tantùm mortua est. Quare? Vt in ea mors moreretur. Idem in expositione Ioannis Euangelistæ: Quis ergo est, per quem factus est mundus? Christus Iesus; sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Idem ipse Iesus Christus; sed in forma serui. Beatus quoq; Leo Apostolicæ sedis Antistes in sua epistola, quam scripsit ad Flauianum Constantinopolitanũ Epiſcopum, sic ait: Salua ergo proprietate vtriusq; naturæ, & in vnam coëunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad resoluendum conditionis nostræ debitum, inuiolabilis natura est vnita naturæ passibili; vt, quod nostris remedijs congruebat, vnus atque idem mediator Dei & hominũ, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Et paulò post: Qui manens in forma Dei, fecit hominem, idem in forma serui factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatẽ suam vtraq; natura. Et sicut forma serui, Dei formã non ademit, ita forma Dei formam serui non minuit. Itẽ paulò pòst: Agit enim vtraq; forma, cum alterius cõmunione, quod propriũ est; Verbo scilicet operãte, quod Verbi est; & carne exequenti, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succũbit iniurijs. Et sicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit. Sanctus quoq; Fulgentius in libro, quem de incarnatione Domini nostri Iesu Christi scripsit, inter alia sic intulit: Dico itaque vobis iuxta sanctorum Patrum traditionem, Dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis inconfusis, ideſt, diuinitatis & humanitatis, vnam personam, siue substantiam confiteri. Idem post alia: Si quis ergo in Domino nostro Iesu Christo aut duas naturas; aut vnam noluerit, siue dubitauerit credere, aut prædicare personam; vel si quis noluerit confiteri Deum atque hominem; ideſt, Verbum incarnatum de Maria virgine, pro nostra salute veraciter natum, tantum à Catholica fide deprehenditur, ac demõstratur extraneus,

Epistol. 10.

Fulgentius.

extraneus, vt sacramento redemptionis humanæ resistat ingratus. Et paulò post: Verbum caro factum vnus, & plenus est Christus, vnus ex vtraq;, & in vtraq;, id est, in humana, diuinaq; natura: in quo sic vtriusq; naturæ prorsùs vnitio glorioſa perſiſtit, vt siue diuinitati Christi humanitatem quis demat, siue humanitati diuinitatem detrahat, Christum sacrilega infidelitate, & blasphema prædicatione dissoluat. Item paulò post: Christus pro nobis carne est passus, qui de Deo Patre natus solus est impassibilis Deus. Ipsum itaque Christum filium Dei, pro nobis mortem carne gustasse, salua immortalitate diuinitatis eius, veraciter credimus. [a] Iterum post hoc: Quia non est alter Deus, alter homo, sed idem vnus est Christus, Deus & homo, profectò idem Deus Christus est, qui & mortem [b] sua carne susceptit: & idem homo Christus est, qui mortem [c] sua diuinitate destruxit. Idem quippè Christus Dei filius, qui diuinitate mori non potuit, carne mortuus est, [d] quia mortalem Deus immortalis accepit, [e] & idem Christus Dei filius carne mortuus resurrexit, quia immortalitatem suæ diuinitatis carne mortuus nõ amisit. Hinc est quòd etiam post resurrectionem suam, sicut in cicatricibus veris, & in vera comestione piscis & mellis, soliditatem in se veræ carnis edocuit, ita clausis foribus ingrediens, veram in se virtutem sempiternæ diuinitatis ostendit, vt agnosceretur, & naturalis fuisse Christi morientis infirmitas, & eidem resurgenti naturalis inesse maiestas. Hæc quidem, quæ tam diuinæ Scripturæ, quàm etiam sanctorum Patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demõstrantes geminam carnis, & deitatis naturam in vna Domini, & Saluatoris nostri persona: passum quoque eumdem in ea natura, quæ corporis est; non passum in ea natura, quæ deitatis est. His ergo concordi sententia in tribus Secretarijs definitis, pro confirmatione sui, [f] proprias subscriptiones subiecimus.

[a] Item. Exci

[b] Suam. Exc.

[c] Suam. Exc.

[d] Quam. In Excl

[e] Et ideo. In Exc

[f] Propriam subscriptionem. Exc.

1 Isidorus, in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Episcopus, subscripsi.

2 Bisinus, in Christi nomine Ecclesiæ Eliberitanæ Episcopus, subscripsi.

3 Rufinus, in Christi nomine Ecclesiæ Asidonensis Episcopus, subscripsi.

Fulgentius,

Luc. 24. Ioan. 20.

4 Fulgentius, in Christi nomine Ecclesiæ Astigitanæ Episcopus, subscripsi.
5 Cambra, in Christi nomine Ecclesiæ Italicensis Episcopus, subscripsi.
6 Fidentius, in Christi nomine Ecclesiæ Tuccitanæ Episcopus, subscripsi.
7 Teodulphus, in Christi nomine Ecclesiæ Malacitanæ Episcopus, subscripsi.
8 Honorius in Christi nomine Ecclesiæ Cordubensis Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

BIsinus] *In Epistola Gundemari subscribit Pisinus Eliberitana, non Bisinus: Fidentius successit Agapio viro sancto, Episcopo ex Monacho. De Isidoro, & Fulgentio Episcopis sanctissimis, supra, vt potuimus, diximus.*

Ex subscriptionibus constat, sub Hispali esse.

Eliberim. *Tucci,*
Asidonam. *Malacam.*
Astigi. *Cordubam.*
Italicam.

Ex diuisione antiqua deest
Elipla, & Egabro.

De Sisebuto Rege.

SIsebuti Regis extat nunc memoria, in numis, vt auctores sunt Resendius Lusitanus, & Ambrosius Morus, cum hac subscriptione, D. N. SISEBVTVS. In reuerso. CIVITAS EBORA. DEVS ADIVTOR MEVS. Etiam in lapide fracto hæc leguntur: SACERDOS. OCCURRIT AMATOR. AETATIS SVAE XLIII. DIE ID. FEBRV. ERA DCLII. FELICITER. II. SISEBVTI REGIS EPISCOPATVS. AN. I. ET MEN. X. T. IN PACE. AMEN. Unde constat Sisebutum regnare cœpisse, Era. 649. quod cum anno huius Concilij optimè conuenit. Situs fuit Sisebutus Rex in Basilica Diua Leocadiæ, Tago imposita, in suburbio.

Notæ

Notæ in Concilium Hispalense secundum.

IN ciuitate Spalensi] *Anno nono regni Sisebuti celebratum est, sub D. Isidoro Metropolitano secundum Concilium Hispalense, pro Ecclesiasticis negocijs, & contra Acephalos hæreticos, negantes temere in Christo duas naturas, in vna diuina persona. Acephali, sine capite dicti, quia nullus reperitur erroris huius auctor, à quo exorti nomen & sectam sibi arrogent, vt Isidorus inquit, lib. etymol. 8. c. 5. & Augustinus. De his etiam multa tradit Nicephorus, lib. 18. Eccles. hist. c. 45. plura infra. Interfuit huic Concilio Episcopus quidam Syrus, stolidus huius hæresis propugnator; qui post longam disputationem, rationibus & argumentis D. Isidori & aliorum patrum victus, ad rectam & orthodoxam fidem cõuersus est: vt ex. 12. actione huius Concilij constat. Estq; Concilium eruditum & doctum, iuris ciuilis, & Canonici sapientia refertum; ita vt appareat à viris eruditione diuina, & seculari præstantibus esse editum.*

Cingulo honoris] *Sic. l. 3. de domesticis, & protect. lib. 12. Cod. Quinquennium enim si fuerit diuagatus, ipse iam cingulo spoliandus est; idest dignitate, & magistratu priuandus, & deijciendus. In omni republica benè constituta, dignitates & honores, magistratus q; solent peculiaria habere insignia, qua dum munus conferuntur, illa pariter conferuntur; dũ verò exauctorantur qui habent, adimuntur. Habebant apud Romanos reges & consules fasces, & secures, & purpurã: Senatores latum clauum, seu laticlauium, & calceũ lunatum, & vestem albam: equites anulum: Hispani nunc calcar & ensem: milites Romani, & aliarũ nationum cingulum, à quo ensis pendebat: erat enim Zona cum gladio, ex Suida in Auxẽtio. Unde Ioab in prælio aduersus Absalonem, promisit se daturum baltheũ occisori. Inde & testamentum militare in procinctu factum dicitur, cum milites ad prælium progrederẽtur, se gladijs cingentes, vt cum q; poterant, de suis rebus disponebant. Hinc per translationem dignitatis & honoris insignia, etiam aliorum quàm militum, dicitur cingulum: ita est duplex, & militiæ, & dignitatis, siue honoris.*

Cap. 3

Reg. 1. c. 18.

Contra diuina, atque Ecclesiastica iura] *In Concil. Carthag. 4. c. 69. Episcopus pro hac re deponitur. Simili sententiæ (inquit) sub*

Cap. 4

iacebit

Universidad de Barcelona Biblioteca

„ tacebit Episcopus, si sciens ordinauerit Clericum eum, qui viduam, „ aut repudiatam uxorem habuit, aut secundã. Et in excerptis Martini, c. 26. Si quis viduam. Et in epistola Innocentij ad Victorium, c. 5. & ad Rufum, c. 1.

Cap. 5 Depositi æquo iudicio abutantur] *Ordinans enim contra patrum instituta, & sanctiones, auctoritatem in ordinationibus, vel Concilijs minimè retinebit; & ordinatus ordinis honore priuatur. Sic Innocentius PP. primus epistola. 24. c. 3. dum ait: Aduersus formas Canonum ad ordinem venire tentans, ordine & honore priuetur, vnà cum ordinatore. Idem Zozimus PP. epistola. 1. c. 1. & Concilium Arelatense. 3. cap. 3. ab eo die ad annum aufert celebrandi potestatem. Idem Hilarius PP. I. epistola ad Episcopum Tarraconensem, c. 4. & Simplicius PP. epistola. 3. ad Florentium.*

Cap. 6 Iuxta priscorum patrum Synod. sententiam] *A gradu suo deijcitur Episcopus, Presbyter, aut Clericus ex omni ordine, qui postquam promotus erat, grauibus reperiebatur criminibus, & sceleribus coopertus. Id constat ex epistola. 1. Gelasij PP. c. 20. & Zachariæ PP. c. epistol. 5. ad Bonifacium. Patet etiam ex causa Potamij Concil. Toletan. decimo, & in causa Siseberti Concil. Tolet. 16. qui à tribus Episcopis degradatur: & nouissimè in Concil. Trid. sess. 3. c. 4.*

Cap. 7 Presbytero est illicita consecratio altaris] *Altare consecrari à presbytero non debet. Concil. Agathens. c. 43. Solus Episcopus constituit, & vngit. Felix PP. IV. c. 1. epistolæ decretalis, & primo Bracarensi, c. 19. 8. Tolet. c. 7. Et consecratur Episcopi benedictione, & chrismatis unctione.*

Formatas cuilibet epistolas] *Formatæ vocantur Canonicæ epistolæ, quæ peregrinaturo Clerico dabantur, fidei & religionis ergò. Concil. Antioch. c. 8. & Laod. c. 41. Et Conc. Mileuit. Can. 20. di* „ *citur: Placuit vt quicumq; Clericus propter necessitatem suam, ali-* „ *cubi ad comitatum ire voluerit, Formatã ab Episcopo suo accipiat:* „ *quòd si sine formata voluerit pergere, à communione remoueatur.* „ *& infra: Formatæ, quæ à Primatibus, vel à quibuscumquè Epis-* „ *copis, Clericis proprijs dantur, habeant diem Paschæ. Concil. Laod.* „ *cap. 41. literas Canonicas vocat Formatam: Non oportet ministrũ* „ *altaris, vel etiam laicum sine Canonicis literis, id est Formata ali-* „ *cubi proficisci. Habetur de consec, d. 5. c. Non oportet. Accipiebant etiam Episcopi à Primate si peregrinandum esset, Formatam, vel commendationem. Concil. Carthaginen. cap. 28. Dicebantur etiam communicatoriæ literæ Concil. Eliberitano. cap. 58. (multiplex erat literarum vsus) studij, & officij indices. Erant etiam literæ confessoriæ, quæ confessoribus, vt munere suo possent fungi, dabantur: eodem Eliberitano cap. 25. Erãt & tractatoriæ epistolæ, in quibus Imperatores & Reges, suos Præsides vocabant, vel euectionem aliquam concedebant: in Codice Theodosiano, lib. 8. tit. 6. de tractatorijs, & statutis: à D. Augustino vocatoriæ nominantur. Vide notata in cap. Placuit. d. 18.*

Cap. 7 Nec eo præsente sacramento] *Concilio Carthaginensi 2. c. 9.* „ *sic dicitur: Quisquis presbyter, præsente & inconsulto Episcopo,* „ *agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contra-* „ *rius existit. Agenda verò dicitur Missæ celebratio, eò quod in agendo consistat: est enim agere: verbaq; formæ sacramenti sunt corporis & sanguinis Domini effectiua, & operatiua.*

Cap. 7. Vel benedicere] *Concilio Agathensi. c. 30. Benedictionem* „ *super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia bene-* „ *dicere Presbytero penitus non licebit.*

Ca. 10. In prouincia Bætica] *Fuerunt multa virorum, & mulierum monasteria constructa in prouincia Batica: quod facilè perspicies quisquis librum D. Eulogij de martyribus legerit.*

Ca. 11. Familiares esse velimus] *Diuus Leander in libello de institu-* „ *tione virginum. c. 2. quem. M. s. apud me habeo, sic inquit: Iam-* „ *quali fuga virum fugias, soror tu pudica, si tam solicitè fœminas* „ *seculi declinabis? Quisquam vir si sanctus est, nullam tecum gerat* „ *familiaritatem; ne virili iugitate, aut infametur vtriusq; sancti-* „ *tas, aut pereat, aut decidat à charitate proximi. Quæ & si malum* „ *non agit, opinionis tamen pessimæ famam nutrit. Dispar enim sexus* „ *in vnum locatus, eo titillatur instinctu, quo nascitur. Et naturalis* „ *mouetur flamma, si quod incendi possit, attingitur. Quis conligauit* „ *ignem in sinu suo, & non comburetur? Ignis, & stupa sibi vtraq;* „ *contraria, in vnum redacta, flammas enutriunt. Viri sexus, &* „ *fœminæ diuersa: quæ si coniunguntur, ad quod lex naturæ prouocat,* „ *commouentur. Hæc Leander.*

Ca. 12. Ex hæresi Acephalorum] *De Acephalis multa tradit Nice-* „ *phorus lib. 18. Eccles. histor. cap. 45. Eodem tempore, & Acephali,* „ *quorum dux Seuerus Antiochenus fuit, vnã Verbi & carnis na-* „ *turam malè prædicantes. Et mox: Acephali autem ob eam causam* „ *dicti sunt, quòd sub Episcopis non fuerint. Proinde Episcopis &* „ *Sacerdotibus apud eos defunctis, neq; baptismus iuxta solennem,* „ *& receptum Ecclesiæ morem apud eos administratus, neq; oblatio,*

Universidad de Buenos Aires Biblioteca

„ *aut res aliqua diuina facta, ministeriumue Ecclesiasticum, sicuti*
„ *mos est, celebratum est. Communionem verò illi à plurimo tempore*
„ *asseruatam habentes, feriis Paschalibus inminutissimas incisam*
„ *partes conuenientibus ad se hominibus dederunt. Quo tempore,*
„ *quam quisque voluisset, placitam sibi sumebat potestatem. Et pro-*
„ *pterea, quod quilibet, quod sibi visum esset, fidei insertum volebat,*
„ *quam plurima defectorum, & hæreticorum turba exorta est, &c.*
Lege Isidorum lib. Etymolog. 8. c. 3.

SYNO-

SYNODVS. IIII.
Toletana LXII. Episcoporum.

Incipit Synodus Toletana quarta. Celebrata Synodalis in Toletana vrbe, apud Concilium sexaginta sex Episcoporũ Hispaniæ, & Galliæ prouinciæ edita.

TITVLI.

Titulorum horũ maxima est diuersitas in Excusis.

I *De euidenti catholicæ fidei veritate.*

ij *De ordine in ministeriis, vel officijs in cunctis Ecclesijs celebrando.*

iij *De qualitate Conciliorum, vel quare, aut quando fiant.*

iiij *Formula, qualiter Concilium fiat.*

v *De annunciatione Paschæ ante Epiphaniam inter Episcopos exquirenda.*

vj *De trina, & simpla in Baptismo mersione.*

vij *De celebrando officio in sexta feria Paschæ.*

viij *De non soluendo ieiunio in sexta feria Paschæ, exceptis languidis, senibus, & paruulis.*

jx *De benedicendo cereo, & lucerna in vigilijs Paschæ.*

x *De Dominica oratione quotidie patenter pronuncianda.*

xj *De non decantando in Quadragesima Alleluia.*

xij *Quòd Laudes non post Apostolum, sed post Euangelium sint dicendæ.*

xiij *De non renuendo pronunciare hymnos.*

xiiij *De hymno trium puerorum in cunctis Missarum solennitatibus decantando.*

xv *Quod in fine psalmorum: Gloria, & honor Deo, sit dicendum.*

xvj *De discretione Gloriæ in fine responsoriorum.*

xvij *De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.*

xviij *Quod post benedictionem populo datam, sic communicare debent Sacerdotes.*

xjx *De ordinatione Episcoporum.*

xx *De numero annorum, quo Sacerdotes, & Leuitæ ordinentur.*

xxj *De castitate Sacerdotum.*

xxij *Vt Episcopus in conclaui suo idoneum testimonium habeat.*

xxiij *Vt Presbyter, vel Diaconus similiter, vitæ suæ habeant testes.*

xxiiij *De conuersatione Clericorum; vt in vno conclaui sint.*

xxv *Vt Sacerdotes scripturarum sacrarum, & Canonum cognitionem habeant.*

xxvj *Quod parochianis Presbyteris, cùm ordinantur, officialis libellus debeat dari; & ideo Presbyteri in Litanijs sint de officio quærẽdi.*

Universidad de Deusto Biblioteca

xxvij *De professione Presbyterorum, vel Diaconum Episcopo facienda, cum in parochijs ordinantur.*

xxviij *De ordine, quo depositi iterum ordinantur.*

xxjx *De Sacerdodibus, Leuitis, vel Clericis magos, aut aruspices consulentibus.*

xxx *De Sacerdotibus ad gentem extraneam nuncios mittentibus.*

xxxj *De discretione causarũ, in quibus Sacerdotes iudices fieri possunt.*

xxxij *De cura populorũ, & pauperũ, quã Episcopi sibi impositã nouerint.*

xxxiij *Ne ex facultatibus Ecclesiarum diœcesis, excepta tertia oblationum, tributorum, aut frugum Episcopus aliquid auferat.*

xxxiiij *De tricennij tempore, & propter prouincias causarũ discretione.*

xxxv *De conuentu territorij, & basilicis nouiter constructis, ad quem Episcopum pertineant.*

xxxvj *De requisitione Episcopor. per singulos ãnos in parochijs peragẽda.*

xxxvij *De promisso pro suffragio præstito, ex rebus Ecclesiæ persoluendo.*

xxxviij *De suffragio fundatoribus Ecclesiarum, vel filijs eorum, ex rebus ab ipsis collatis, impertiendo.*

xxxjx *De discretione Presbyterorum, vel Diaconorum; vt in vtroque choro consistant.*

xl *De vno orario Diaconibus vtendo, nec ornato, sed puro.*

xlj *De qualitate tonsuræ à cunctis Clericis, vel Lectoribus cõmuniter habenda.*

xlij *De remotione mulierum à consortio Clericorum.*

xliij *De venditione mulierum, quæ Clericis coniunctæ noscuntur.*

xliiij *De personis mulierum, quas non conuenit Clericis copulari: & si nesciente Episcopo, Clericus ducat vxorem.*

xlv *De Clericis, qui armasumpserint, vel sumpserunt.*

xlvj *De Clericis sepulchra demolientibus.*

xlvij *De absolutione à laboribus, vel indictionibus Clericorũ ingenuorũ.*

xlviij *De institutione œconomorũ, id est, qui res Ecclesiasticas tractant.*

xljx *De professione Monachorum, & deuotione parentum eorum.*

l *De Clericis, qui monachorũ propositum appetũt; vt licitũ habeant.*

lj *De discretione potestatis Episcoporum, quam in monasterijs habere potuerunt.*

lij *De monachis [a] vagis, & à monasterijs egressis.*

liij *De religiosis vagis, qui nec inter Clericos, nec inter monachos habentur.*

liiij *De discretione pœnitentium, & qui possunt ad honores Ecclesiasticos prouehi, vel qui non possunt.*

lv *De pœnitentibus viris, ac viduis, siue virginibus, qui diuertentes*

[a] C.A. Vagis à monasterio.

tentes laici fiunt, aut vestem mutant, vel coniugijs copulantur.

lvj *De discretione secularium, & sanctimonialium viduarum.*

lvij *De discretione Iudæorum; qui non, vel qui credere, vi cogantur.*

lviij *De his, qui contra fidem Christi, Iudæis munus, vel fauorẽ præstãt.*

lix *De Iudæis dudum Christianis, & posteà in priori ritu diuersis, ac seruis, vel filijs eorum circumcisis.*

lx *De filijs Iudæorum, vt à parentibus separati, Christianis debeant deputari.*

lxj *De filijs fidelibus Iudæorum; ne prævaricatis parentibus & damnatis, à rebus parentum exules fiant.*

lxij *De Iudæis baptizatis, qui se sociant infidelibus Iudæis; vt Christianis illi donentur, & isti cædibus deputentur.*

lxiij *De Christianorum Iudæorũq; coniugijs communibus, & filijs eorum.*

lxiiij *De Iudæis conuersis, & post prævaricantibus; vt ad testimonium non admittantur.*

lxv *Ne Iudæi, vel si qui ex Iudæis sunt, officia publica agant.*

lxvj *Ne Iudæi quodcunq; mancipium Christianum quocunque titulo habeant.*

lxvij *De libertis ex familia Ecclesiæ factis, si nihil ex proprio conferant Sacerdotes, qui eos faciunt.*

lxviij *De discretione ex familia Ecclesiæ manumissorum; qualiter manumittantur, & ne aduersa testificent, vel accusent.*

lxix *Quod liberti ex familia Ecclesiæ pro compensatione acquisitæ rei, à Sacerdotibus possint fieri.*

lxx *De professione libertorum Ecclesiæ, & posteritatis eorum Sacerdotibus facienda; ne longinquitas temporis eos oblitescere faciat splendorem libertatis.*

lxxj *De libertis Ecclesiæ eiusdem patrocinium relinquentibus.*

lxxij *De libertis patrocinio Ecclesiæ commendatis.*

lxxiij *De discretione libertorum, qui ad Ecclesiasticos honores peruenire possunt, vel qui prouehi prohibentur.*

lxxiiij *De libertis familiarum Ecclesiæ, qui, vel qualiter ad Sacerdotium promoueantur; & de rebus eorum quid fiat, ac ne obuium testificent, vel accusent.*

lxxv *De cõmonitione plebis, ne in principes delinquatur, & de electione Principum, & de transgressione fidei, quæ Principibus promittitur, ac de monitione Principum qualiter iudicent, & de vltione Principum nequiter iudicantium, atq; de execratione Suintilanis, & coniugis, ac prolis eius, similiter & de Geilane germano eius, ac rebus eorum.*

GESTA SYNODALIA IN Toletana vrbe, [a] in Concilio LXII. Episcoporum Hispaniæ, & Galliæ prouinciarum edita, anno III. regnante glorioſiſsimo domino noſtro, Principe Siſenando, die nono Decembris, Era DC. [b] LXXI.

[a] Apud Concilium. C.A.

[b] In vno. Mſ. LXX.

DVm ſtudio amoris Chriſti, ac diligẽtia religioſiſsimi Siſenandi Regis, Hiſpaniæ, atq; [c] Galliæ Sacerdotes apud Toletanã vrbem, in nomine Domini conueniſſemus, vt eius imperijs, atq; iuſsis cõmunis à nobis agitaretur de quibuſdã Eccleſiæ diſciplinis tractatus, primũ gratias [d] ſalutari noſtro, Deo omnipotenti egimus, poſt hæc antefato miniſtro eius excellentiſsimo, & glorioſiſsimo Regi, cuius tanta erga Deũ deuotio extat, vt non ſolùm in rebus humanis, verũetiam in cauſis diuinis ſolicitus maneat. Hic quippè, dum in baſilica beatiſsimæ & ſanctæ [e] confeſſoris Leocadiæ omnium noſtrorum pariter iam cœtus adeſſet, [f] tali promerito fidei ſuæ, cũ magnificentiſsimis [g] viris ingreſſus, primũ corã Sacerdotibus Dei [h] humo proſtratus, cum lacrymis, & gemitibus pro ſe interueniendũ Domino poſtulauit: deinde religioſa proſecutione Synodum exhortatus eſt, vt Paternorum decretorum memores, ad conſeruãda in nobis iura Eccleſiaſtica ſtudium [i] præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in vſum venerũt, contra Eccleſiaſticos mores licentiam ſibi de vſurpatione fecerũt. Talibus igitur eius monitis congaudẽtes, neceſſarium extitit, iuxta eius noſtrumq; votũ tractare, quæ competunt ſiue in ſacramentis diuinis, quæ diuerſo, atque illicito modo in Hiſpaniarum Eccleſijs celebrantur, ſeu quæ in moribus prauè vſurpata noſcuntur. Et quoniam generale Concilium agimus; oportet primum noſtrę vocis ſermonem de Deo eſſe; vt poſt profeſsionem fidei, ſequentia operis [k] noſtri vota, quaſi ſuper fundamentum firmiſsimum diſponantur.

[c] Galleciæ. Exc.

[d] Saluatori. Exc.

[e] Martyris. Exc. & C.A.

[f] Deeſt. In Exc.

[g] Et nobiliſsimis Exc.

[h] Humi. Exc.

[i] Proferemus. C.A.

[k] Dei noſtri. C.A.

I. De euidente catholicæ fidei veritate.

Secundùm diuinas Scripturas, & doctrinam, quam à ſanctis Patribus accepimus, Patrẽ, & Filium, & Spiritum ſanctum vnius deitatis, atq; ſubſtantiæ confitemur; in perſonarum diuerſitate

uerſitate Trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicantes, nec perſonas confudimus, nec ſubſtantiam ſeparamus. Patrem à nullo factum, vel genitum dicimus; Filium à Patre non factum, ſed genitum aſſerimus; Spiritum verò ſanctum, nec creatum, nec genitum, ſed procedentem ex Patre, & Filio profitemur. Ipſum autẽ Dominum "noſtrum" Ieſum Chriſtum Dei filium, & creatorem omnium, ex ſubſtantia Patris ante ſæcula genitum, deſcendiſſe vltimo tempore pro redemptione mundi à Patre, qui nũquam deſijt eſſe cum Patre. Incarnatus eſt enim ex Spiritu ſancto, & ſancta glorioſa Dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipſa, ſolus idẽ dominus Ieſus Chriſtus; vnus [a] de ſancta Trinitate, anima & carne perfectum, ſine peccato, ſuſcipiẽs hominem; manens quod erat, adſumens quod non erat; æqualis Patri ſecundùm diuinitatẽ; minor Patre ſecundùm humanitatem; habens in vna perſona duarum naturarum [b] proprietatem: naturæ enim in illo duæ, Deus & homo; non autem duo Filij; & Dei duo, ſed idẽ vna perſona in vtraq; natura; perferens paſsionem & mortem pro noſtra ſalute: non in virtute diuinitatis, ſed [c] infirmitate humanitatis. Deſcendit ad inferos, vt ſanctos, qui ibidem tenebãtur, erueret: deuictoq, mortis imperio reſurrexit: aſſumptus [d] deinde [e] in cœlum, venturus eſt in futurum ad iudicium viuorum & mortuorum: cuius "nos" morte, & ſanguine mũdati, remiſsionem peccatorum conſecuti ſumus; reſuſcitandi ab eo in die nouiſsima, in ea, qua nũc viuimus carne; & in ea, qua reſurrexit idẽ Dominus forma, percepturi ab ipſo; alij pro iuſtitiæ meritis, vitam æternam; alij pro peccatis, ſupplicij æterni ſententiam. Hæc eſt Catholicæ Eccleſiæ fides; hanc confeſſionem conſeruamus, atq; tenemus: quam quiſquis firmiſsimè cuſtodierit, perpetuam ſalutem habebit.

Vide notas.

[a] In. Exc.

[b] Proprietates, duo m.ſ.

[c] In. Exc.

[d] Deeſt in Exc.

[e] In cœlos. Exc.

„ Deeſt. A.C.

II. De vno ordine in miniſterijs, vel officijs in cunctis Eccleſijs, celebrando.

Poſt rectæ fidei confeſsionẽ, quæ in ſancta Dei Eccleſia prędicatur, placuit vt omnes Sacerdotes, qui Catholicæ fidei vnitate cõplectimur, nihil vltra diuerſum, aut diſſonũ in Eccleſiaſticis Sacramẽtis agamus; ne quælibet noſtra diuerſitas apud ignotos, ſeu carnales [f] ſchiſmatis errorẽ videatur oſtendere, & multis exiſtat in ſcandalũ varietas Eccleſiarum. Vnus igitur ordo orãdi, atq; pſallendi nobis per omnem Hiſpaniam, atq:

[f] Schiſmaticis. Exc.

Galliam conſeruetur, vnus modus in Miſſarum ſolennitatibus vnus in Veſpertinis, [b] Matutiniſq; officijs: nec diuerſa ſit vltra in nobis Eccleſiaſtica conſuetudo, [c] qui in vna fide continemur, & regno: hoc enim & antiqui Canones decreuerũt, vt vnaquæq; prouincia, & pſallendi & miniſtrandi parem conſuetudinem [d] contineat.

[a] Galliciam. Exc.
[b] Deeſt in Exc.
[c] Quia. Exc.
[d] Teneat. Exc.

III. *De qualitate Conciliorum, vel quare aut quando fiant.*

Nulla penè res diſciplinę mores ab Eccleſia Chriſti [e] depulit, quàm Sacerdotum negligentia, qui contẽptis Canonibus ad corrigendos Eccleſiaſticos mores Synodũ facere negligunt. Ob hoc à nobis vniuerſaliter definitum eſt, vt quia iuxta antiqua patrum decreta, bis in anno difficultas temporis fieri Cõcilium non ſinit, ſaltem vel ſemel à nobis celebretur. Ita tamẽ vt ſi cauſa fidei eſt, aut quælibet alia Eccleſiæ cõmunis, generalis totius Hiſpaniæ & & [f] Galliæ Synodus conuocetur: ſi verò nec de fide, nec de communi Eccleſiæ vtilitate tractabitur, ſpeciale erit Conciliũ [g] vniuſcuiuſq; prouinciæ, vbi Metropolitanus, elegerit peragẽdum. Omnes autem, qui cauſas aduerſus Epiſcopos, aut iudices aut potẽtes, aut cõtra quoslibet alios habere noſcuntur, ad [h] eundem Concilium concurrunt, & quæcũq; examine Synodali, à quibuslibet prauè vſurpata inueniuntur, regij executoris inſtantia iuſtiſsimè his, quibus iura ſunt, reformentur. Ita vt pro compellẽdis iudicibus, vel ſecularibus viris ad Synodum, Metropolitani ſtudio [i] idẽ executor à Principe poſtuletur. [k] Quinto decimo autem Calendarum Iuniarum congreganda eſt in vnaquaq; prouincia Synodus, propter vernale tempus; quando herbis terra veſtitur, & pabula germinum inueniuntur.

[e] Magis. Exc.
[f] Galliciæ. Exc.
[g] Prout vnius cuiuſque prouinc. Metropol. Exc.
[h] Gothiciſmus.
[i] Quidem. Exc.
[k] Quinta decima. Exc.

IIII. *Formula qualiter Concilium fiat.*

Ordo celebrãdi Concilij, poſitus eſt in principio.

Hora itaq; prima diei, [l] ante ſolis ortum ejiciantur omnes ab Eccleſia, obſeratiſq; foribus, [m] cuncti ad vnam ianuam, per quam Sacerdotes ingredi oportet, oſtiarij ſtent: & conueniẽtes omnes Epiſcopi pariter introeant, & ſecũdum ordinationis ſuæ tẽpora reſideant. Poſt ingreſſum omniũ Epiſcoporũ, atq; cõſeſſum, vocentur deinde Presbyteri quos cauſa probauerit introire. Nullꝰ ſe inter eos ingerat Diaconorũ. Poſt hos ingrediãtur [n] diaconi probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe: & corona facta de ſedibus Epiſcoporũ, Presbyteri à tergo eorum

Brac. 5. c. 4.

[l] Manc. Exc.
[m] Cunctis. Exc.
[n] Diacones. Exc.

eorũ reſideãt. [a] Diacones in cõſpectu Epiſcoporũ ſtent. Dein de ingrediantur laici, qui [b] electione Concilij intereſſe meruerint. Ingrediantur quoque, & Notarij quos ad recitandũ, vel excipiendum ordo requirit, & obſerentur ianuæ. [c] Sedenteſque in diuturno ſilentio Sacerdotes, & cor [d] totum ad Deũ [e] habentes, dicat Archidiaconus: Orate. Statimq; omnes in terra [f] proſtrabuntur, & orantes diutius tacitè cum fletibus, atq; gemitibus vnus ex Epiſcopis ſenioribus ſurgens orationẽ palam fundat ad Dominum, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione & reſponſo ab omnibus: Amen, rurſus dicat Archidiaconus: Erigite vos. Et confeſtim omnes ſurgant, & cum omni timore Dei, & diſciplina tàm Epiſcopi, quàm Presbyteri ſedeant. Sicq; omnibus in ſuis locis in ſilentio conſidentibus, Diaconus alba indutus codicem Canonũ, in medio proferens capitula de Concilijs agẽdis pronunciet. Finitiſq; titulis, Metropolitanus Epiſcopus Conciliũ alloquatur dicens: Ecce ſanctiſsimi ſacerdotes, recitatæ ſunt ex Canonibus [g] ſanctorum Patrum ſententiæ de Concilio celebrando. Si qua igitur quempiam veſtrûm actio cõmouet, coram ſuis fratribus proponat. Tunc ſi aliquis quamcunq; querelã, quæ contra Canonem agit, in audientia Sacerdotali protulerit, nõ prius ad aliud tranſeatur capitulum, niſi primum, quæ propoſita eſt actio terminetur. Nam & ſi Presbyter aliquis, aut Diaconus, Clericus, ſiue laicus de his, qui foris ſteterint, Concilium pro qualibet re crediderit appellandum, Eccleſiæ Metropolitanę Archidiacono cauſam ſuã intimet, & ille Cõcilio denũciet. Tunc illi, & introeundi, & proponendi licentia concedatur. Nullus autem Epiſcoporum à cœtu communi ſecedat, ante quam hora generalis ſeceſsionis aduenìat. Cõcilium quoque nullus ſoluere audeat, niſi fuerint cuncta determinata: ita vt quæcumque deliberatione communi finiuntur, Epiſcoporum ſingulorum manibus ſubſcribantur. Tunc enim Deus ſuorum Sacerdotum Concilio intereſſe credendus eſt, ſi tumultu omni abiecto, ſolicitè, atque tranquillè Eccleſiaſtica negocia terminentur.

[a] Diaconi. Exc.
[b] Electioni. Exc.
[c] Gothiciſmus: ſedẽtibuſque indiutur no ſilentio Sacerdotibus. Exc.
[d] Tantum. Exc.
[e] Habentibus. Exc.
[f] In terra proſternẽti, & orantibus. Exc.
[g] Priſcorum. C. A.

V. *De annunciatione Paſchæ ante Epiphaniam inter Epiſcopos exquirenda.*

Iſidorus, de Laterculo, lib. 6. etymo. c. 17. de cyclo Paſchali.

Solet in Hiſpanijs de ſolennitate Paſchali varietas exiſtere prædicationis: diuerſa enim obſeruantia laterculorum Paſchalis

Universidad de Deusto
Biblioteca

chalis festiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menses Epiphaniorum Metropolitani Sacerdotes literis inuicem se inquirant: vt communi scientia edocti diem Resurrectionis Christi, & comprouincialibus suis insinuent, & vno tempore celebrandum annuncient.

VI. De trina & simpla in Baptismo mersione.

De Baptismi autem sacramento, propter quod in Hispanijs quidam Sacerdotes trinam, quidam simplam mersionem faciunt, à nonnullis schisma esse cõspicitur, & vnitas fidei scindi videtur (. Nam dum [a] Patres diuerso, & quasi cõtrario modo agunt, alij alios non baptizatos esse contendunt) proinde quid à nobis in hac sacramenti diuersitate [b] finiendum sit, Apostolicæ sedis informemur præceptis, non nostram, sed paternã institutionẽ sequentes. Beatæ igitur memoriæ Gregorius Romanæ Ecclesiæ Pontifex, qui nõ solùm partes Italiæ illustrauit, sed & longè existentes Ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro Episcopo, de hac Hispaniæ diuersitate, quid potius esset sequendum, inter
" cætera rescribens ei, sic ait. De trina verò mersione baptis-
" matis nihil responderi veriùs potest, quàm ipsi sensistis: quia
" in vna fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diuersa.
" Nos autem quod tertiò mergimus, triduanæ sepulturæ sa-
" cramenta signamus; vt dum tertiò ab aquis infans educitur,
" resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis
" fortè etiam pro summæ Trinitatis veneratione existimet
" fieri, neq; ad hoc aliquid obsistit, baptizandum semel in aquis
" mergere: quia dum in tribus subsistentijs vna substantia est,
" reprehẽsibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate
" vel ter, vel semel mergere; quando, & in tribus mersionibus
" personarũ Trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas
" designari. Sed si nunc vsq; ab hæreticis infans in baptismate
" tertiò mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo; ne
" dum mersiones numerant, diuinitatem diuidant; dumque
" quod faciebãt, faciunt, morem vestrum se vicisse glorientur.
Quapropter, quia de vtroq; sacramento, quod fit in sancto Baptismo à tanto viro reddita est ratio, quod vtrũq; rectum, vtrũq; irreprehẽsibile in sancta Dei Ecclesia habeatur; propter vitandum

[a] Partes diuersæ in baptizãdis aliqua contrario modo agunt, ab alijs non baptizatos esse cõtendunt. C. A.

[b] Fiendum. C. A.

Lib. 1. regist. epistol. 41. de Consecr. d. 4. cap. de trina mersione.

De Consecr. d. 4. propter vitandum. Et in Decret. Iuon. lib. 1. c. 229.

vitandum autem schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis vsum, simplam teneamus Baptismi mersionem; ne videantur apud nos, qui tertiò mergunt, hæreticorum probare assertionem, dum sequuntur & morem. Et ne fortè cuiquam, sit dubium huius simpli mysterium sacramenti, videat in eo mortem, & resurrectionem Christi significari: nam in aquis mersio, quasi in infernum descensio est; & rursus ab aquis emersio, resurrectio est. Item videat in eo vnitatem diuinitatis, & Trinitatem personarum ostendi; vnitatem dum semel immergimus; Trinitatem, dum [a] nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, baptizamus. Panditur huius singularis baptismatis mysterium, etiam sacrarum scripturarum exemplis; Paulo Apostolo attestante: Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt, in nube & in mari. Mare quippe rubrum significat, baptismum Christi sanguine consecratum, per quem populus Dei semel transijt. Vbi tamen tota erat Trinitas, præcedente populum columna ignis, & nubis. In igne quippe significatur Pater, in columna Filius, in nube Spiritus sanctus. Iordanis quoque fluenta, cũ arca populus Dei semel transijt: per quod significatur simpla mersio baptismatis, cuius sacramento Ecclesia abluitur, & de seculi huius laboribus per Baptismum, quasi per Iordanem, ad terram cœlestis repromissionis ingreditur.

[a] In nom. Exc.

1. Corin. 10.

Exod. 13. 14. & 16. & Num. 9.

VII. De celebrando officio in sexta feria Paschæ.

Comperimus, quòd per nonnullas Ecclesias in die sextæ feriæ passionis Domini, clausis basilicarum foribus, nec celebratur officium, nec passio Domini populis prædicatur; dum idem Saluator noster Apostolis suis præceperit dicens: Passionem & mortem, & resurrectionem meam omnibus prædicate. Ideò oportet eodem die mysterium crucis, quod ipse Dominus cunctis nunciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum postulare: vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabilem diem Dominicę resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereamur; corporisque eius, & sanguinis sacramentum [b] mundi à peccatis sumamus.

[b] Mundati. C. A.

De

Universidad de Deusto Biblioteca

VIII. De non soluendis ieiunijs in sexta feria Paschæ, exceptis languidis, senibus, & paruulis.

Quidam in die eiusdem Dominicæ Pasionis [a] ad horam nonam ieiunium soluunt, conuiuijs abutuntur, & dum sol ipse eodem die tenebris palliatus lumẽ subduxerit, ipsaq; elementa turbata mœstitiam totius mundi ostenderint, illi ieiunium tanti diei polluunt, epulisq; inseruiunt. Et quia totum eumdem diem vniuersalis Ecclesia propter pasionem Domini in mœrore, & abstinentia peragit; quicunq; in eo ieiunium, præter paruulos, senes, & languidos, ante peractas indulgentiæ preces, resoluerit, à Paschali gaudio repellatur; nec in eo sacramentum corporis, & sanguinis Domini percipiat, qui diem Pasionis ipsius per abstinentiam non honorat.

[a] Ab hora nona due M.ſſ.

IX. De benedicendo cereo, & lucerna in prænigilijs Paschæ.

Lucerna, & cereus in prænigilijs "Paschæ" apud quasdam Ecclesias non benedicuntnr, & cur à nobis benedicantur inquirunt. Propter glorioſum enim noctis ipsius sacramentũ solenniter hæc benedicimus, vt sacrę resurrectionis Christi [b] mysterium, quod tempore huius votiuæ noctis aduenit, in benedictione sanctificati luminis susciamus. Et quia hæc obseruatio per multarum loca terrarum, regionesq; Hispaniæ, in Ecclesijs commendatur, dignum est, vt propter vnitatem pacis, in [c] Gallicanis Ecclesijs conseruetur. Nulli autem impune erit, qui hæc statuta contempserit, sed Patrum regulis subiacebit.

" Deest A.C.

[b] Miniſterium. C.A.

[c] Gallicianis. Exc.

X. De Dominica oratione quotidie patenter pronuncianda.

Nonnulli Sacerdotum per Hispanias reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noster docuit, & præcepit, non quotidie, sed tantùm die Dominica dicunt. Et quia
1. Thes. 5. vt sine intermissione oremus, Apostolus docuit, qualiter autem oremus Christus præcipit, dicens:
Matth. 6. Cùm oratis, dicite: Pater noster, qui es in cœlis; quomodò ergo quotidie non dicitur, quod sine intermissione dici iubetur? Nam in tantũ quotidie

quotidie hæc oratio dicenda est, quantum & ipso titulo vtitur, dum vocatur oratio quotidiana; sic enim sancti Patres nuncupauerunt. Quod etiam apud Doctores [a] quorum doctrina illustris est, inuenitur: sanctus quippè Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem nostrum (id est) Christum dari nobis quotidie petimus: vt qui in Christo manemus, & viuimus, à sanctificatione, & corpore eius, non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quàm vt quotidie Christus habitet in nobis, qui est panis vitæ, & panis è cœlo, & quia quotidiana oratio est, quotidie quoque vt detur, oratur. Sanctus Augustinus dicit: De quotidianis autem breuibus peccatis, sine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit: eorum est enim dicere: Pater noster, qui es in cœlis, qui iam Patri tali regenerati sunt, ex aqua & spiritu. Delet igitur hæc quotidiana oratio minima quotidiana peccata; delet & illa, à quibus vita fidelium etiam sceleratè gesta pœnitendo in melius redacta discedit. Ergo sicut Christus præcepit, sicut Apostolus admonuit, & quemadmodum Doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie, vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conspectu Dei debemus. Quisquis ergo Sacerdotum, vel subiacentium Clericorum, hãc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter superbiam iudicatus, ordinis sui honore multetur.

In sermone de oratione Dominica.

In Enchiridio apud Laurentium

In Enchir. c. 11. ait. 3.

[a] Quorum in sactis doct. est C.A.

XI. De non cantando in Quadragesima Alleluia.

Item cognouimus quosdam Hispaniæ Sacerdotes, [b] qui in Quadragesimæ diebus Alleluia decantant, præter in vltima hebdomada Paschæ, quod deinceps interdicimus fieri: statuentes vt in omnibus prædictis Quadragesimæ diebus, quia tempus est, non gaudij, sed mœroris, Alleluia [c] non decantetur. Tunc enim opus est fletibus, ac ieiunijs insistere, corpus cilicio, & cinere induere, animum mœroribus deijcere, gaudium in tristitiam vertere, quousque veniat tempus resurrectionis Christi, quando oportet Alleluia in lætitia canere, & mœrorem in gaudium commutare. Hoc enim Ecclesiæ vniuersalis consensio in cunctis terrarum partibus roborauit.

[b] Quod C.A.

[c] Ideò non dec. C.A.

roborauit. Quod & à nobis omnibus, vt cõseruetur per Hispanias Galliasq; prouincias oportebit. In tẽporibus quoq; [a] reliquis, id est, Calendis Ianuarijs, quæ propter errorẽ Gentilitatis aguntur, omninò Alleluia non decantetur. In quibus etiam præter piscem, & olus sicuti in alijs quadraginta diebus à cæteris carnibus abstinetur, & à quibusdam nec vinum bibitur. Si quis igitur Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet ex ordine Clericorum fuerit repertus, qui arbitrium suum huic constitutioni extimet præferẽdum, ordinis sui officio carere cogatur, & à communione eiusdem Paschæ priuetur.

[a] Reliquorum. C. A

XII. Quòd Laudes non mox post Apostolum, sed post Euangelium sint dicendæ.

In quibusdam quoque Hispaniarum Ecclesijs Laudes post Apostolum decantantur, priusquam Euãgelium prædicetur; dum Canones præcipiunt post Apostolum non Laudes, sed Euangelium annunciari. Præsumptio est enim, vt antea ponantur ea, quæ sequi debent. Nam Laudes ideò Euangelium sequuntur propter gloriam Christi, quæ per idem Euangelium prædicatur. Circa omnes igitur Sacerdotes hic ordo deinceps retineatur: excommunicationis pœnam suscepturi, qui hunc ordinem perturbauerint.

XIII. De non remuendo pronunciare hymnos.

De consec. distin. 1. de hymnis. De hymnis etiam canendis & Saluatoris, & Apostolorum habemus exemplum: nam & ipse Dominus hymnum dixisse perhibetur, Matthæo Euangelista testante: Et hymno dicto, exierunt in montem Oliueti. Et Paulus Apostolus ad Ephesios scripsit dicens: Implemini spiritu, loquentes vos in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus. Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei, atque Apostolorum & Martyrum triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi, quos beatissimi Doctores Hilarius, atque Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorum Canonum, vel Apostolica traditione non existunt; respuant ergo & illum hymnum ab hominibus compositum, quem quotidie publico, priua-

Matth. 26.

Ad Ephes. 5.

priuatoque officio in fine omnium psalmorum dicimus: Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto in secula seculorum. Amen. Nam & ille hymnus, quem nato in carne Christo Angeli cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Reliqua quæ ibi sequuntur ecclesiastici Doctores composuerunt. Ergo [a] nec idem in ecclesijs [b] canendus est, quia in scripturarum sanctarum libris non [c] inuenitur. Componuntur ergo hymni, sicut componuntur Missæ, siue preces, vel orationes, siue commendationes, seu manus impositiones: ex quibus si nulla [d] dicantur in Ecclesia, vacant officia omnia Ecclesiastica. Admonet hæc fieri, atque hortatur Timotheum Apostolus dicens: Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt. Sicut igitur orationes, ita & hymnos in laudem Dei compositos, nullus vestrũ vlterius improbet, sed pari modo [e] Gallia, Hispaniaque celebret: excommunicatione plectendi, qui hymnos reijcere fuerint ausi.

Euc. 2.

1. ad Tim. 2.

[a] Nec ipsi. Grat.
[b] Canẽdi sunt. Grat.
[c] Inueniuntur. Grat.
[d] Decantentur. Grat.
[e] In Gallicia Hisp. celebrentur. Grat.

XIIII. De hymno trium puerorum in cunctis Missarum solennibus decantando.

Hymnum quoque trium puerorum, in quo vniuersa cœli, terræque creatura [f] Dominum collaudat, & quem Ecclesia Catholica per totum orbem diffusa celebrat, quidam Sacerdotes in Missa Dominicorum dierum, & in solennitatibus martyrum canere negligunt: proinde hoc sanctum Concilium instituit, vt per omnes ecclesias Hispaniæ, vel [g] Galliæ in omnium Missarum solennitate idem in [h] pulpito decantetur: communionem amissuri, qui & antiquam huius hymni consuetudinem, nostramque diffinitionem excesserint.

[f] Deum. C. A.
[g] Galliciæ. Exc.
[h] Publico. Exc.

XV. Quòd in fine psalmorum: Gloria & honor Deo, sit dicendum.

Psalm. 28. In fine psalmorum non sicut à quibusdam hucusque: Gloria Patri, sed gloria, & honor Patri dicatur; Dauid Propheta dicente: Afferte Domino gloriam & honorem: & Ioannes Euangelista in Apocalypsi: Audiui vocem cœlestis exercitus

Apoc. 5.

[a] dicentem: Honor & gloria Deo nostro, sedenti in throno: ac per hoc hæc duo sic oportet in terris dici, sicut in cœlis resonant. Vniuersis igitur Ecclesiasticis hanc obseruantiã damus, quam quisquis præterierit, communionis iacturam habebit. a Dicentem Exc.

XVI. De discretione Gloriæ in fine responsoriorum.

Sunt quidam, qui in fine responsoriorum Gloria nõ dicunt: propter quod interdum inconuenienter [b] consonat. Sed hæc est discretio, vt in lætis sequatur gloria, in tristioribus repetatur principium. b Resonat. duo. MSS.

XVII. De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.

Apocalypsim librum multorum Conciliorum auctoritas, & synodica sanctorum Præsulum Romanorum decreta Ioannis Euangelistæ esse perscribunt, & inter diuinos libros recipiendum, atque in Ecclesia Dei prædicare contemnunt. Si quis eum deinceps, aut non receperit, aut à Pascha, vsque ad Pentecosten. Missarum tempore in Ecclesia non prædicauerit, excommunicationis sententiam habebit.

XVIII. Quod post benedictionem populo datam sic communicare debeant Sacerdotes.

Nonnulli Sacerdotes post dictam orationem Dominicam statim communicant, & postea benedictionem in populo dant: quod deinceps interdicimus: sed post orationem Dominicam, "& coniunctionem panis, & calicis, "benedictio in populum sequatur, & tunc demum corporis & sanguinis Domini sacramentum sumatur; eo videlicet ordine, vt Sacerdos & Leuita ante altare communicent, in choro Clerus, extra chorum populus. " Desunt Exc.

XIX. De ordinatione Episcopi.

Pernicioſa consuetudo nequaquam est reticenda, quæ maiorum statuta præteriens, omnem Ecclesiæ ordinem perturbauit; dum alij per ambitum Sacerdotium appetunt, alij oblatis muneribus pontificatũ assumunt, nonnulli etiam sceleribus implicati

implicati vel [a] seculari militiæ dediti, indigni ad honorẽ summum, ac sacri ordinis peruenerunt. De quorum scilicet [b] casu, atque remotione oportuerat quidem statuendum; sed ne perturbatio quàm plurima Ecclesiæ oriretur, præteritis omissis, deinceps qui non promoueantur ad Sacerdotium ex regulis Canonum necessariò credimus inferendum (id est) qui in aliquo crimine [c] detecti sunt, qui infamiæ nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam admisisse confessi sunt, qui in hæresim lapsi sunt, qui in hæresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos absciderunt, aut naturali defectu membrorum, aut [d] decisione aliquid minus habere noscuntur, qui secundæ vxoris coniunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt, qui viduam, vel marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas [e] ad fornicationes habuerunt, qui seruili conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti sunt, vel laici sunt, qui seculari militiæ dediti sunt, qui curiæ nexibus obligati sunt, qui insci literarum sunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus Ecclesiasticos non [f] accesserunt, qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur, qui à decessoribus in Sacerdotium [g] eliguntur. Sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegerit, vel auctoritas Metropolitani, vel [h] comprouincialium Sacerdotum [i] assensio exquisiuit. Quicumque igitur deinceps ad ordinem Sacerdotij postulatus, & in his quæ prædicta sunt, exquisitus, in nullo horũ deprehensus fuerit, atque examinatus, probabilis vitæ atque doctrinæ extiterit, tunc secundum Synodalia vel decretalia cõstituta, cum omni Clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuersis comprouincialibus Episcopis, aut certè à tribus in Sacerdotium die Dominica consecrabitur, conuenientibus cæteris, qui absentes fuerint literis suis, & magis auctoritate vel præsentia eius [k] qui est in Metropoli constitutus. Episcopus autem comprouincialis ibi consecrandus est, vbi Metropolitanus elegerit: Metropolitanus autem nõ nisi in ciuitate Metropoli comprouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum Sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

Diſt. 51. c. qui in aliquo.

Fornicationes] Vi detur intelligendũ de concubinis ad tempus adhibitis; de quibus diſt. 34. cap. Is qui.

a Secularibus. C. A.
b Causa. Exc.
c Detenti. Grat.
d Colonienſis editio: defectione.
e Aut fornicarias. Exc. & Grat.
f Ascenderunt. Grat.
g Elig. in Epiſcopos non ordinẽtur, ſed nec. Grat.
h Prouincialium. C. A.
i Assensus non exquisiuit. Grat.
k Qui verè Metropolitanus eſt cõſt. Grat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XX. De numero annorum, quo Sacerdotes, & Leuitæ ordinentur.

Num. 8. Dist. 77. In veteri leg. Iuo. p. 6. c. 31. Burch. lib. 2. c. 11.

In veteri lege, ab anno viceſimo & quinto, Leuitę tabernaculo ſeruire[a] mandantur: cuius auctoritatem in Canonibus & ſancti Patres ſecuti ſunt. Nos & diuinæ legis,[b] & Conciliorum præcepti immemores, infantes, & pueros Leuitas fecimus ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoq; ne vlterius fiat à nobis, & diuinæ legis, & Canonicis admonemur ſententijs: ſed à viginti & quinque annis ætatis Leuitæ conſecrentur, & à triginta annis Presbyteri ordinentur: ita vt, ſecundùm Apoſtolicum præceptum, probentur primum, & ſic miniſtrent nullum crimen habentes.

1. ad Tim. 3.

a Præcipiuntur. Iuo. & Burch.
b Et præceptorũ Canonum immemor Grat.

XXI. De caſtitate Sacerdotum.

Quicunq; in Sacerdotio Dei poſiti ſunt, irreprehenſibiles eſſe debent; Paulo Apoſtolo atteſtante: Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe. Inoffenſos igitur & immaculatos decet Dei exiſtere Sacerdotes, nec vllo eos fornicationis contagio pollui: ſed caſtè viuentes, mundos ſemetipſos celebrandis exhibeant Sacramentis. Abſtineamus ergo nos ab omni opere malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus: vt mundi corpore, purgati mente, poſsimus ad ſacrificium Chriſti, digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

1. ad Tim 2.

XXII. Vt Epiſcopus in conclaui ſuo idoneum teſtimonium habeat.

Quamuis cõſcientiam puram apud Deum nos habere oporteat, tamen apud homines famam optimam cuſtodire conuenit: vt iuxta præceptum Apoſtolicum, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, vitæ ſanctæ teſtimonium habeamus. Quidam enim hucuſque Sacerdotum non modicum ſcandalum creauerunt,[c] dum in conuerſatione vitæ, nõ bonæ famæ exiſtunt. Vt igitur excludatur deinceps omnis nefanda ſuſpicio, aut caſus; & ne detur vltra ſecularibus obtrectãdi locus, oportet Epiſcopos teſtimonium probabilium perſonarum[d] in conclaui ſuo habere; vt & Deo placeant per conſcientiam puram, & Eccleſiæ[e] per optimam famam.

Rom. 12. & 2. Cor. 8.

c In duob. M.ſſ. eſt Dum in accuſatione luxuriæ in conuerſat. In A.C. deeſt, in conuerſatione.
d Conuerſationis & vitæ in concl. Exc.
e Per conuerſat. bonam. Exc.

Vt Preſ-

XXIII. Vt Presbyteri, vel Diaconi ſimiliter, vitæ ſuæ habeant teſtes.

Non aliter placuit, vt quemadmodum Antiſtites, ita Presbyteri, atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis grauitas in cõclaui Epiſcopi manere non ſinit, vt ijdem in cellulis ſuis teſtes vitæ habeant, vitamque ſuam ſicut nomine, ita & meritis teneant.

XXIIII. De conuerſatione clericorum; vt in vno conclaui ſint.

Prouer. 30. Gen. 6. & 8. 12. q. 1. Omnis ætas Anſel. lib. 7. c. 1 Idem Concil. Tol. 10. c. 1.

Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum: nihil enim incertius quàm vita adoleſcentium. Ob hoc[a] conſtituendum oportuit, vt ſi qui in Clero[b] puberes, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno cõnclaui atrij commorentur: vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſsimo ſeniori, quem magiſtrum doctrinæ, & teſtem vitæ habeant. Quòd ſi aliqui ex his pupilli exiſtũt, à ſacerdotali tutela foueantur; vt & vita eorum à crimine intacta ſit,[c] & res ab iniuria improborum. Qui autẽ his præceptis reſultauerint, monaſterijs deputentur; vt vagantes animi, & ſuperbi ſeueriori regula diſtringantur.

a Conſtituere Grat.
b Impuberes Grat.
c Et res eorum ab iniuria impiorum, Grat.

XXV. Vt Sacerdotes ſcripturarum ſanctarum, & Canonum cognitionem habeant.

Diſt. 38. ignorantia mater. Burch. li. 1. c. 100. Anſel. lib. 7. c. 114. 1. ad Tim. 4. Et Cyc. Arel. 4. c. 3.

Ignorãtia, mater cunctorum errorum, maximè in Sacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas admonentur, Paulo Apoſtolo dicente ad Timotheum: Intende lectioni, exhortationi doctrinæ; ſemper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes ſcripturas ſanctas, &[d] Canones; vt omne opus eorum in prædicatione,[e] & doctrina conſiſtat, atque ædificent cunctos, tàm fidei ſcientia, quàm operum diſciplina.

d Et Can. meditentur. Exc.
e Præd. diuina. Exc.

XXVI. Quod parochianis, cum ordinantur officialis libellus debeat dari, & ijdem Presbyteri in litanijs ſint de officio quærendi.

Diſtin. 38. quando Presbyt. Iun. p. 3. c. 119. Burch. lib. 2. c. 157. Anſel. lib. 7. c. 113.

Quando Presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officiale à Sacerdote ſuo accipiant; vt ad Eccleſias ſibi deputatas

instructi[a] succedant: ne per ignorantiam etiam diuinis Sacramentis offendant; ita vt quando ad litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrant, vel baptizant.

[a] Accedant Grat.

XXVII. *De professione Presbyterorum, vel Diaconorum Episcopo facienda, cum in parochijs ordinantur.*

Dist.28.quæ do Presb.Ino. p.3.c.130. & p.6. cap. 248. Burc. lib.2.c.157. Ansel. lib.7 c.106.Pann. lib.2.c.157

Quando Presbyteri, vel Diacones per parochias constituuntur, oportet[b] eos professionem Episcopo suo facere, vt castè, & purè viuant, sub Dei timore: vt dum eos[c] talis professio religat, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

[b] Eos primum profes. Exc.
[c] Tali professione obligauerit, sanctã disciplinam retineant. Iuo.

XXVIII. *De ordine, quo depositi iterum ordinantur.*

Quæst 3.Episcopus Presb. Ino. p. 5. c. 367.

Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, si à gradu suo iniuste deiectus,[d] in secunda Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario, de manu Episcopi, orarium, anulum & baculum; si Presbyter, orarium & [f]planetam; si Diaconus orarium, & albam; si Subdiaconus, patenam, & calicem: sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinarentur perceperunt:

[d] In sancta Syn. Iuo. Exc.
[e] Recip. coram altario de manu Episcoporum. Si Episcopus est, orariũ, anulũ & bac. Exc.
[f] Patenam Iuon.

XXIX. *De Sacerdotibus, Leuitis, vel Clericis Magos, aut aruspices consulentibus.*

Quæst. 5. si quis Episcopus. Burch. lib.10.c.48 Iuon. p.11. c.5. & 34. Concil. Brac. 3.dit.77.

Si Episcopus, aut Presbyter, siue Diaconus, aut quilibet ex ordine Clericorum, Magos, aut aruspices,[g] aut ariolos, aut certè augures, vel sortilegos, vel eos, qui profitentur artem [h] aliquam, aut aliquos eorum similia exercentes consulere fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ [i] depositus [k] monasterij [l] pœnam excipiat, ibique perpetuæ pœnitentæ deditus, scelus admissum sacrilegij luat.

[g] Aut incantatores, aut ariolos Grat.
[h] Magicam Grat.
[i] Suspensus Grat.
[k] Monasterium ingressus, ibiq; Burch.
[l] Curam C.A. censuram. Exc.

XXX. *De Sacerdotibus ad gentem extraneam nuncios mittentibus.*

Confinitimi hostium Sacerdotes, præter eos, qui à Regia potestate licentiam acceperunt, [m] quodlibet mãdatum[n] à gente extranea occultè accipere, vel dirigere nõ præsumant: qui autem

[m] Aut quodlib. C.A.
[n] Ad gentem extraneam C.A. & Exc.

autem deprehenditur, atque conuincitur denunciatus Principi, apud Concilium condigna animaduersione multabitur.

XXXI. *De discretione causarum, in quibus Sacerdotes iudices fieri possunt.*

23.9.8.sæpe Princ. Burch. lib. 2.c. 140. Iuon. p.6.c.222.

Sæpe Principes contra quoslibet maiestatis obnoxios Sacerdotibus negocia sua committunt.[a] Et quia Sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi[b] consentient Regibus fieri iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentiæ promittatur, non vbi discriminis sententia præparetur. Si quis ergo Sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum.

[a] Sed. C.A.
[b] Consentiant Grat. Iuo.

XXXII. *De cura populorum, & pauperum, quam Episcopi sibi impositam nouerint.*

Iuon p.16.c. 2.Burch. li. 15.c.2.

Episcopi in protegendis populis ac defendendis, impositam à Deo sibi curam non ambigant: ideoque dum conspiciunt iudices & [c] potestates, pauperum oppressores existere, prius eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si contempserint[d] emendare, "eorum insolentiam Regis auribus intiment": vt quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad iustiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis autem Episcoporum neglexerit, Concilio reus erit.

[c] Potentes. Excus. Burc. Iuo.
[d] Emend anathemat izentur. Cætera desunt Burch. & Iuon.

XXXIII. *Ne ex facultatibus Ecclesiarum diœcesis, excepta tertia oblationum, tributorum, ac frugum, Episcopus aliquid auferat.*

Iuon. p.3.c. 255. Burc. l.3.c.203. 1.Timot. 6.

Auaritia radix cunctorum malorum: cuius sitis etiam Sacerdotum mentes obtinet. Multi enim fidelium in amore Christi, & martyrum, in parochijs Episcoporum basilicas construunt,[f] oblationes conscribunt, Sacerdotes hæc auferunt, atque in vsus suos conuertunt. Inde est, quod cultores sacrorum deficiunt, dum stipendia sua perdunt. Inde labentium basilicarum ruinæ non reparantur; quia auaritia Sacerdoti Concilio, Episcopos ita diœceses suas regere, vt nihil iure

16.q.1.Constitutum est Burc. lib 3.c. 203. Iuon. p.3.c.255.

tali omnia auferuntur. Pro qua re constitutum est à præsen-

præsu-

[e] In honorem. Exc. Burch. vt nostris
[f] Oblat. sanctas tribuunt. Exc. Burc. vt nostri.

Universidad de Deusto Biblioteca

præsumant auferre, sed iuxta priorum auctoritatem Conciliorum, tam de oblationibus, quàm [a] de tributis, ac frugibus tertiam cõsequantur. Quòd si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit, per Concilium restauretur: appellantibus, aut ipsis conditoribus, aut certè propinquis eorum, si iam illi à seculo decesserunt. Nouerint autem conditores basilicarum in rebus, quas eisdem ecclesijs conferunt, nullam potestatem habere: sed iuxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem eius ad ordinationem Episcopi pertinere.

[a] De decimis tributis. Exc. Burch. vt nostri.

10.q.1. Nouerint. Burc. lib. 3. c. 103. Iuo. p. 3. c. 355.

XXXIIII. *De tricennij tempore, & propter prouincias causarum discretione.*

Quicunque Episcopus alterius Episcopi diœcesim per triginta annos sine aliqua interpellatione [b] possederit, [c] quia secundum ius legis, eius iam videtur esse diœcesis, [d] admittenda non est contra eum actio reposcendi: sed hoc intra vnam [e] prouinciam; extra verò nullo modo: ne dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

Dist. 16. q. 3. quicunq; Iuo. p. 1. cap. 131. Burch. lib. 1. c. 67.

[b] Poss. eam teneat, quia Iuo.
[c] Quamuis. Exc.
[d] Et adm. Iuo.
[e] Parochiam. Exc. & Iuo. & C.A. vide notã Codicis Gregoriani.

XXXV. *De conuentu territorij & basilicis nouiter constructis; ad quem Episcopum pertineant.*

Sicut diœcesim alienam tricẽnalis possessio tollit, ita territorij conuentum non [f] adimit. Ideoq; basilicæ, quæ nouæ cõditæ fuerint, ad eum proculdubio Episcopum pertinebunt, cuius conuentus esse constiterit.

16.q.2. Possessio & 16. q. 3. si studia. Iuo. p. 3. cap. 111. Burch. lib. 3. c. 147.

[f] Amittit Iuo. admittit Burch. C. Gregorian. emendauit adimit, sequutus nostrorum codicũ lectionem.

XXXVI. *De requisitione Episcoporum per singulos annos in parochijs peragenda.*

Episcopum per cunctas diœceses, [g] parochiasque suas per singulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquæq; basilica in [h] reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut lãguore detentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequierit, Presbyteros [i] probabiles, aut Diaconos mittat, qui & reditus basilicarum, & reparationes, & ministrãtium vitam inquirant.

10.q.1.c.Episcopum. Iuo. p. 5. c. 203. Burch. lib. 1. c. 87.

[g] Paræciasque Grat.
[h] Reparationem C.A.
[i] Probabilis vitæ Burch.

XXXVII. *De promisso suffragio præstito, ex rebus Ecclesiæ persoluendo.*

Quicunq; Episcopi suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ vtilitati

11.q.2. Quicunq; suffrag.

[a] vtilitati prouiderint, & pro eo quodcunque [b] modicum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exsoluere oportebit: ita vt id ad Concilium cõprouinciale deductum, eorum conniuentia confirmetur: quia sicut Paulus Apostolus ait, dignus est operarius [c] mercede sua.

[a] Vtilitatis. C.A. & Grat.
[b] Commodum. Exc.
1. Timot. 5.
[c] Mercedem suam accipere. C.A.

XXXVIII. *De suffragio fundatoribus Ecclesiarum, vel filijs eorum ex rebus ab ipsis collatis impertiendo.*

Præbendum est à Sacerdotibus vitæ solatium indigentibus; & maximè his, quibus restituenda vicissitudo est. Quicunq; ergo fidelium de facultatibus suis Ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerunt; si fortè ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesiæ suffragium vitæ, pro temporis vsu percipiant. Si enim Clericis, vel Monachis, seu peregrinis, aut quamlibet necessitatem sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in vsum res Ecclesiasticæ largiuntur, quanto magis his consulendum est, quibus [d] retributione iusta debetur.

16.q.7. qui cunq; fidel.

[d] Retributio. Exc.

XXXIX. *De discretione Presbyterorum, vel Diaconorum; vt in vtroque choro consistant.*

Nonnulli Diacones in tãtam erumpunt superbiam, vt se Presbyteris anteponant, atque in primo choro ipsi priores stare præsumant, Presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo vt sublimiores sibi Presbyteros agnoscant, tàm hi, quàm illi in vtroque choro consistant.

Dist. 93. Nõnulli. Iuo. p. 6. c. 197. Burch. lib. 1. c. 111. In vtroque choro.] In vulgatis Gratiani, in vtroque ordine. Verum in omnibus. MSS. CC. Ecclesiæ Toletanæ, & bibliothecæ Regiæ D. Laurẽtij legitur, in vtroque choro. Præterquam in vno Lucensi codice, vbi habetur: in vtroque cõsistant, quam lectionem optimè sequutum est Decretũ Gregorianum. Dist. 25. vnic. gratium.

XL. *De vno orario à Diaconibus vtendo, nec ornato, sed puro.*

Orarijs duobus, nec Episcopo quidem licet, nec Presbytero vti, quanto magis Diacono, qui minister eorum est. Vnum igitur orarium oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, idest, prædicat: dextram autem "partem" oportet habere liberam, vt expeditus ad ministerium Sacerdotale discurrat. Caueat igitur amodò Leuita gemino vti orario, sed vno tantùm, & puro, "nec vllis coloribus", aut auro ornato.

[e] Si oraria duo nec Episcopo induere quidem licet, nec Presbytero, vtiq; multo minus Diacono, qui. C.A. & Exc.
„ Deest. Exc.
„ Desunt in Al. C. In quo est. & auro orn.

De

Universidad de Deusto Biblioteca

XLI. *De qualitate tonsuræ à cunctis Clericis, vel Lectoribus communiter habenda.*

Omnes Clerici, vel Lectores, sicut Leuitę, & Sacerdotes detõ so superius toto capite, inferius solam circuli coronam relinquant: non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere Lectores videntur, qui prolixis, vt laici, comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispania "hucusque" hæreticorum fuit. Vnde oportet, vt pro amputando Ecclesiæ scandalo, hoc signum dedecoris auferatur, & vna sit tonsura, vel habitus, sicut totius Hispaniæ est vsus. Qui autem hoc nõ custodierit, fidei Catholicæ reus erit. „ Deest. A.C.

XLII. *De remotione mulierum à consortio Clericorum.*

Cum Clericis extraneæ fœminæ nullatenus habitent; nisi tãtùm mater, & soror, filia, vel amita. In quibus personis nihil sceleris extimari fœdus naturæ permittit. Id enim & constitutio antiquorum Patrum decreuit.

XLIII. *De venditione mulierum, quæ Clericis coniunctæ noscuntur.*

Dist. 81. qui dam Cleri. Quidam Clerici legitimum non habentes coniugium, extranearum mulierum, vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt: ideoq; [a] quæcunq; Clericis taliter adiunctæ sunt, ab Episcopo auferantur, & venundentur, illis pro tẽpore [b] religatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

[a] Quæ coniunctę taliter cum Clericis sunt. Exc.

[b] Relegatis aliut. M.s.

XLIIII. *De personis mulierum, quas non conuenit Clericis copulari: & si nesciente Episcopo Clericus ducat vxorem.*

13 4. 8. Clerici Iuo. p. 8. c. 186. Clerici, qui sine consultu Episcopi sui, aut viduam, vel repudiatam, vel meretricem in coniugio acceperint, separari eos à proprio Episcopo oportebit.

XLV. *De Clericis, qui arma sumpserint, vel sumpserunt.*

13 4. 8. Clerici qui. Ansel. lib. 7. c. 187. Clerici, qui in quacunque [c] seditione arma volentes sumpserint, vel sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu in monasterium [d] pœnitentiæ contradantur.

[c] Factionẽ. Grat.

[d] Perenniter. Exc.

De

XLVI. *De Clericis sepulchra demolientibus.*

Iuo. par. 13. c. 49. Barc. lib. 11. c. 63 Si quis Clericus in demoliẽdis sepulchris fuerit deprehẽsus; quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vẽdicatur, oportet Canonibus in tali scelere proditum Clericatus ordine submoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.

XLVII. *De absolutione à laboribus, vel indictionibus Clericorum ingenuorum.*

Præcipiente domino, atque excellentissimo Sisenando rege, id constituit sanctum Concilium, vt omnes ingenui Clerici pro officio religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes; vt liberi Deo seruiant, nullaque præpediti necesitate ab Ecclesiasticis officijs retrahantur.

XLVIII. *De institutione œconomorum, idest, qui res Ecclesiasticas tractant.*

Chalced. Concil. 1. Can. 26. Eos, quos œconomos Græci appellant, hoc est, qui vice Episcoporum res Ecclesiasticas tractant, sicut Sancta Synodus Chalcedonensis instituit, omnes Episcopos de proprio Clero ad regendas ecclesias habere oportet: qui autem deinceps contempserit, obnoxius eiusdem magni Concilij erit.

XLIX. *De professione Clericorum & deuotione parentum eorum.*

20. q. 1. Monachũ. Iuo. part. 7. c. 3. Burch. lib. 8 c. 6. Ansel. li. 7. c. 186. & l. 8. c. 6. Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit: quidquid horum fuerit, [a] alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuerti intercludimus, & omnem ad seculum interdicimus regressum.

[a] Allegatum in alijs.

L. *De Clericis, qui Monachorum propositum appetunt; vt licitum habeant.*

19. q. 2. Clerici qui. Burch. l. 8. c. 21. Iuo. p. 6. c. 371. Clerici, qui Monachorum propositum appetunt; quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab Episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorũ, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LI. *De discretione potestatis Episcoporum, quam in Monasterijs habere possunt.*

Nunciatum est præsenti Concilio, quòd Monachi, Episcopali imperio, seruili operi mancipentur, & iura monasteriorum contra[a] constituta Canonum illicita præsumptione vsurpentur; ita vt penè ex cœnobio possessio fiat, atq; illustris portio Christi ad ignominiã, seruitutemq; perueniat. Qua propter monemus eos, qui Ecclesijs præsunt, vt vltra talia non præsumant: sed hoc tantùm sibi in monasterijs vindicent Sacerdotes,[b] quod præcipiunt Canones, idest, Monachos ad conuersationem sanctam[c] præmonere, Abbates, aliaq; officia instituere, atq; extra regulam facta corrigere. Quod si aliquid[d] in Monachis Canonibus interdictum præsumpserint, aut vsurpare quippiam de monasterij rebus tentauerint, non deërit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam substulerint ab illicitis.

a Instituta. A. C.

18. q. 2. hoc tantum sibi. Vide Aurelian. l. c. 21. & Arela. 3. apud Grat. 18. q. 2. c. monasteria, & 2. Hisp. c. 11. Episcopis hoc iure ademit. 1. Later. Vide Concil. Trident. sess. 21 c. 8. & sess. 24. c. 3.

b Quos. Exc.

c Promouere. Grat.

d In Monachos. Exc. Grat.

LII. *De Monachis vagis, & à monasterio egressis.*

Vide Conci. Turon. c. 11 ex quo decretum est.

Nonnulli Monachorum, egredientes à monasterio, non solũ ad seculum reuertũtur, sed etiam vxores accipiunt. Hi igitur reuocati, in eodem monasterio à quo exierunt, pœnitentiæ deputentur, ibiq; defleant crimina, sua vnde decesserunt.

LIII. *De religiosis vagis, qui nec inter Clericos, nec inter Monachos habentur.*

Religiosi propriæ regionis, qui nec inter Clericos, nec inter Monachos habentur, siue hi, qui per diuersa loca vagi fuerint, ab Episcopis, in quorum conuentu commanere noscuntur, licentia eorum coerceatur; in Clero, aut in monasterijs deputati præter illos, qui ab Episcopo suo, aut propter ætatem, aut propter languorem, fuerint absoluti.

LIIII. *De discretione pœnitentum, qui possint ad honores Ecclesiasticos prouehi, vel qui non possunt.*

Concil. 13. c. 10.

Hi, qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera cõfitentes; sed tantùm peccatores se prædicantes, huiusmodi si reualuerint, possunt etiam, pro morum probitate, ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad Clerum, vel ad honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

LV. *De pœnitentibus viris, ac viduis, siue virginibus, qui diuertentes Laici fiunt, aut vestem mutant, vel coniugijs copulantur.*

Iuo. p. 7 c. 47. Burch. lib. 8. c. 17.

Quicunque ex secularibus accipientes pœnitentiam, totonderunt se, & rursus præuaricantes Laici effecti sunt: comprehensi ab Episcopo suo, ad pœnitentiam, ex qua recesserunt,[a] reuocentur. Quod si aliqui per[b] pœnitentiam irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertentur, verè vt apostatæ coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur. Non aliter & hi, qui[c] detonsi à parentibus fuerint, aut sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni[d] deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt, & ijdem à Sacerdote comprehensi ad cultum religionis, acta prius pœnitentia, reuocentur.[e] Quòd si reuerti non possunt, verè vt apostatæ anathematis sententiæ subijciantur. Quæ forma seruabitur etiam in viduis virginibusq; sacris, ac pœnitentibus fœminis, quæ sanctimonialem habitum induerunt, & postea aut vestem mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.

a Renouentur. Exc. & Burch.

b Potentiam. Exc. Burch.

c Tonsi collaudantibus parentibus fuerint, seipsos relig. Burch. & Iuo. à quibus interiecta desunt.

d Vouerunt. C. A.

e Quod si renouẽtur, & reuerti nolunt. Burc.

LVI. *De discretione secularium & sanctimonialium viduarum.*

Duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales: seculares viduæ sunt, quæ adhuc disponentes nubere, Laicalem habitum non deposuerunt: sanctimoniales sunt, quæ iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis vel Ecclesiæ apparuerint. Hæ si ad nuptias transierunt iuxta Apostolum, non sine damnatione erunt: quia se primum Deo vouentes, postea castitatis propositum abiecerunt.

1. Timoth. 5.

LVII. *De discretione Judæorum, qui non, vel qui credere cogantur.*

Dist. 45. de Iudæis. Iuo. p. 1. c. 176. & p. 13. c. 94. et Pann. lib. 1. c. 71. Burch. lib. 4 c. 82.

De Iudæis autẽ hoc præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendũ vim inferre: cui enim vult Deus misereatur,

Ad Rom. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Genes. 3. & quem vult indurat. Non enim tales inuiti saluandi sunt, sed volentes; vt integra sit forma iustitiæ: sicut enim homo [a] proprij arbitrij voluntate serpenti obediens perijt, sic [b] vocante gratia Dei, propriæ mentis cõuersione homo quisque credendo [c] saluatur. Ergo non vi, sed [d] libera arbitrij facultate, vt conuertantur [f] suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem iam pridem ad Christianitatem venire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti; quia iam constat eos esse sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiam [g] percepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini [e] & sanguinis [e] extitisse participes, oportet, vt fidem, etiam quam vi, vel necessitate susceperũt, tenere cogantur; ne nomen diuinum blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur.

a Propria. Exc:
b Vocante se. Iuo. & Burch.
c Soluatur. Exc.
d Liberi. Grat.
e Voluntate & facult. Grat.
f Saluandi. Iuo. & Burc. non rectè. Grat. vt nostri.

Sic legendũ ex chronico Isidori Era D. XL. vbi dicit eũ æmulationem Dei habuisse, sed non secundum scientiam. Vide legem Sisebuti in annotatione ad c. 59. huius Cõcil. Malè. Sisenandi. Iuo. & Burc.

g Suscepisse. C. A: Grat.
e Desunt Grat.

LVIII. De his qui contra fidem Christi Iudæis munus, vel fauorem præstant.

Idem habetur in ll. Visegoth. lib. 12. l. 10. tit. 3. 2. Timot. 6. Tanta est quorundam cupiditas, vt quidam eam appetentes, iuxta quod ait Apostolus, etiam à fide errauerunt: multi quippe hucusque ex Sacerdotibus, atque Laicis accipientes à Iudæis munera, perfidiam eorum patrocinio suo [h] fouebant; qui non immeritò ex corpore Antichristi esse noscuntur, [i] qui contra Christum faciunt. Quicunque igitur deinceps Episcopus, siue Clericus, siue Secularis illis contra fidem Christianam [k] suffragium vel munere, vel fauore præstiterit, verè vt prophanus & sacrilegus anathema effectus, ab Ecclesia Catholica & regno Dei [l] efficiatur extraneus: quia dignũ est, vt à corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus efficitur.

h Fouent. C. A.
i Quia C. A.
Iuo. p. 13. c. 95.
k Auxilium. Iuo.
l Habeatur. Exc.

LXIX. De Iudæis dudum Christianis, & postea ritu diuersis, ac seruis & filijs eorum circumcisis.

De cõs. dist. 4. Plerique Burch. lib. 4. cap. 85. Iuo p. 1. c. 279. Plerique qui ex Iudæis dudum ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes [m] in Christum, non solùm Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiam abominandas circuncisiones exercere [n] præsumpserunt: de quibus consultu pijssimi, ac religiosissimi Principis domini nostri Sisenandi Regis, hoc sacrum decreuit Concilium, vt huiusmodi trãsgressores Pontificali auctoritate [o] correpti, ad cultum Christiani

m Deest Grat. Iuon. & Burch.
n Noscuntur. Burch
o Correcti, duo M.SS. sicq; Grat. Iuo. Burch.

stiani dogmatis reuocentur: vt quos voluntas propria non emendat, animaduersio Sacerdotalis coerceat: eos autem, quos circunciderunt; si filij eorum sunt, à parentum consortio separentur; si serui, pro iniuria corporis sui, libertati tradantur.

LX. De filijs Iudæorum; vt à parentibus separati Christianis debeant deputari.

28. quæst. 1. Iudæorum fil. Burch. lib. 4. c. 83 Iuo. p. 1. cap. 277. Cõcil. Tolet. 17. c. 8. Iudæorum filios vel filias; [a] ne parentum vltrò inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus; deputatos aut monasterijs, aut Christianis viris, ac mulieribus Deum timentibus: vt sub [b] eorum conuersatione cultũ fidei discant, atq; in melius instituti, tã in moribus, quàm in fide proficiãt.

a Baptizatos, ne. Excus. Burch. & Iuo.
b Eor. cura & conuers. Iuo.

LXI. De filijs fidelibus Iudæorum; ne prævaricatis parentibus, & damnatis, à rebus parentum exules fiant.

1. q. 4. Iudæi bapt. Iudæi baptizati, si postea prævaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterunt, à rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est: Filius non portabit iniquitatem [c] patris.

Ezech. 18.
c Pat. & pater non portabit iniquitatem filij. Grat.

LXII. De Iudæis baptizatis qui se sociant infidelibus Iudæis; vt Christianis illi donentur, & isti cædibus deputentur.

19. q. 1. Sæpe malorũ. Burch. lib. 4. cap. 84. Iuo. p. 1. c. 278. Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos qui ad vitia proni sunt. Nulla igitur vltra communio sit Hebræis ad fidem Christianam translatis, cum his qui adhuc in vetere ritu cõsistunt; ne fortè eorum [d] participatione subuertantur. Quicunque igitur amodò ex his, qui baptizati sunt, infidelium consortia non vitauerint; & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

d Participio C. A.

LXIII. De Christianorum Iudæorumq; coniugijs communibus & filijs eorum.

28. q. 1. Iudæi qui Christianas, legũ Visigoth. lib. 12. tit. 1. Iudæi, qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab Episcopo ciuitatis ipsius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere

Universidad de Buenos Aires
Biblioteca

coniugio, quæ iam in Christianam translata est fidem. Filij autem qui ex talibus nati existunt, fidem, atque cõditionem matris sequantur. Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris, Christianam sequantur religionem, non Iudaicam superstitionem. [a] Coniunctione. C.A.

LXIIII. De Judæis conuersis, & pòst prævaricantibus; vt ad testimonium non admittantur.

2.q.7.non potest. Idem legib. Vvisegoth. lib. 12.tit. 2. l. 9.&.10. Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc in Christi fidem prævaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent; quamuis esse se Christianos annuncient. Quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita & in testimonio humano dubij habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur; nec eis esse credẽdum, qui veritatis à se fidem [b] abijciunt.

Iuo. p. 13. c. 96.

[b] Abiecerunt. Grat. Iuo.

LXV. Ne Judæi, vel si qui ex Judæis sunt, officia publica agant.

17.q.4.cõstitutum. Idem est ll. Vvisegoth lib. 12. tit. 3 l. 17. Iuo. p. 13. c. 97. Præcipiente domino atq; excellentissimo Sisenando Rege, id constituit sanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant: quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoq; iudices prouinciarum cum Sacerdotibus, eorum subreptiones fraudulenter [c] elicitas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem iudicum hoc permiserit, velut in sacrilegum excommunicatio proferatur, & is, qui subrepserit, publicis cædibus deputetur.

[c] Relictas C.A. & Grat. C. Gregorij legit elicitas, ex C. Lucensi.

LXVI. Ne Judæi quodcunq; mancipium Christianum quocunq; titulo habeant.

Iuo. p. 13. c. 99. Ex decreto glorioſissimi Principis hoc sanctum elegit Concilium, vt Iudæis non liceat Christianos seruos habere, nec Christiana mancipia emere, nec cuiusquam consequi [d] largitate: nefas est enim vt membra Christi seruiant Antichristi [e] ministris. Quod si deinceps seruos Christianos, vel ancillas Iudæi habere præsumpserint, sublati ab eorum dominatu libertatem à Principe consequantur.

[d] Largitatem. Excmale.

[e] Membris. Iuo.

De

LXVII. De libertis ex familia Ecclesiæ factis, si nihil ex proprio conferunt Sacerdotes, qui eos faciunt.

12.q.1. Et si illi qui Burch. lib. 3. c. 189. Iuo. p. 3. c. 249. Et si hi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, æterni iudicis voce in futurum condemnabuntur: quanto magis hi, qui auferunt pauperibus, quod non dederunt? Qua propter Episcopi, qui nihil ex proprio suo [a] Ecclesiæ Christi compensauerunt, hanc diuinam sententiam metuant, & liberos ex familijs Ecclesiæ ad condemnationem suam facere, non præsumant. Impium est enim, vt qui res suas Ecclesiæ Christi non contulit, damnum inferat, & ius Ecclesiæ aliena re intendat. Tales igitur [b] libertos successor Episcopus absq; aliqua oppositione ad ius Ecclesiæ reuocabit: quia eos non æquitas, sed improbitas absoluit.

[a] Ecclesijs. A.C.

[b] Liberos. Grat.

LXVIII. De discretione ex familia Ecclesiæ manumissorum, qualiter manumittantur; & ne aduersa testificent, vel accusent.

12.q.1. Episcopus, qui Burch. lib. 3. c. 176. Iuo. p. 3. c. 237. & p. 16. c. 65. Episcopus, qui mancipium iuris Ecclesiæ, non retento Ecclesiastico patrocinio, manumitti desiderat, duo meriti eiusdem & peculij coram Concilio Ecclesiæ, cui præminet, per commutationem, subscribentibus Sacerdotibus offerat: vt rata, & iusta inueniatur definitio [c] commutantis. Tunc enim liberã manumissionem, sine patrocinio Ecclesiæ cõcedere poterit: [d] quia eum, quem libertati tradere disponit, iam [e] iure prolegibus etiã Imperatorijs accusandi patronos libertis potestas adimitur. lib. 44. digest. tit. 2. l. 3. prio acquisiuit. Huiusmodi autẽ liberto aduersus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. Quod si præsumpserit, placet, vt stante commutatione, in seruitutẽ [f] propriæ Ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur.

[c] Commutationis. Burch.

[d] Qui. C.A.

[e] Iuri. Grat. Iuo. Burch.

[f] Propriam. Burch.

LXIX. Quòd liberti, ex familijs Ecclesiæ pro compensatione acquisitæ rei, à Sacerdotibus possint fieri.

Decret. lib. 3. tit. 13. c. 3. Burch. l. 3. c. 177. Iuo. p. 3. c. 238. Consensus totius Concilij definiuit, vt Sacerdotes, qui [g] aut res suas Ecclesiæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua tamen prædia, aut familias Ecclesijs suis conquirunt, [h] licebit illis aliquos de familijs eiusdem Ecclesiæ manumittere, iuxta rei collatæ modum, quem antiqui Canones decreuerunt; ita vt cum peculio & posteritate sua ingenui, sub patrocinio

[g] Aut aliquid Ecclesiæ Decretal.

[h] Liceat. Burch.

Ecclesiæ maneant, vtilitates iniunctas sibi, iuxta quod potuerint, prosequentes.

LXX. De professione libertorum Ecclesiæ, & posteritatis eorum Sacerdotibus facienda; ne longinquitas temporis obliteſcere faciat ſplendorem in libertatibus.

11.q.2.liberti eccles. Burc.lib.8.c.185.Iuo.p.3.c.245. Liberti Ecclesiæ (quia nunquam moritur eorum patrona) à patrocinio eiusdem nunquam discedant; nec posteritas quidem eorum, sicut priores Canones decreuerunt. Ac ne fortè libertas eorum in futura prole non pateat; ipsaq; posteritas naturali ingenuitate obnitens, sese ab Ecclesiæ patrocinio [a] subtrahat, necesse est, vt tàm ijdem liberti, quàm ab eis progeniti professionem Episcopo suo faciant, per quam se ex familia Ecclesiæ [b] liberos effectos esse fateantur; eiusque patrocinium non relinquant: sed iuxta virtutem suam obsequium ei, vel obedientiam præbeant.

[a] Non subtrahat. Grat. & Exc.

[b] Libertos. Exc.

LXXI. De libertis Ecclesiæ eiusdem patrocinium relinquentibus.

11.q.2.liberti eccles. Burch. lib.3.c.184.Iuo.p.3.c.144. Liberti Ecclesiæ, qui à patrocinio eius discedentes, quibuslibet personis adhæserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit: quia per inobedientiæ contemptum actione ingrati tenentur.

LXXII. De libertis patrocinio Ecclesiæ commendatis.

Dist.87.liberti, qui Burc.lib.3.c.186.Iuo.p.3.c.146. & p.16.c.51. Liberti qui à quibuscunque manumissi sunt, atque Ecclesiæ patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum Patrum constituerunt, Sacerdotali defensione à cuiuslibet insolentia protegantur; siue in statu libertatis eorum, seu in peculio, quod habere noscuntur.

LXXIII. De discretione libertorum, qui ad Ecclesiasticos honores peruenire possunt, vel qui prouehi prohibentur.

Distin.54.quicunq; lib. Iuo.p.6.c.126. Burc.l.1.c.25. Quicunque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibimet obsequium patronus retentet, isti, si sine [c] crimine sunt, ad Clericatus ordinem [d] liberè suscipiantur; quia directa manumissione absoluti noscuntur: qui verò retento obsequio, manumissi sunt; pro eo quod adhuc [e] à patrono seruitute

[c] Crim. capitali. Exc. Burch. & Iuo. & C.A.

[d] Liberi. C.A.

[e] Patroni seruit. Burch. Iuo.

seruitute tenẽtur obnoxij, nullatenus sunt ad Ecclesiasticum ordinem promouendi; ne quando voluerint eorum domini, fiant ex Clericis serui.

LXXIIII. De libertis familiarum Ecclesiæ, qui vel qualiter ad Sacerdotium promoueantur, & de rebus eorum quid fiat, ac ne ob vim testificent, vel accusent.

Bernard. Præpositus Papiens. lib.1.tit.12.c.4. De familijs Ecclesiæ constituere Presbyteros & Diacones per parochias liceat; quos tamen vitæ rectitudo & probitas morum commendat; ea tamen ratione, vt antëa manumissi libertatẽ status sui percipiant, & denuo ad Ecclesiasticos honores succedant: irreligiosum est enim obligatos existere seruituti, qui sacri ordinis suscipiũt dignitatem. Quidquid autẽ talibus, aut per libertatem cõcessum, aut successione extiterit [a] debitum, aut à quolibet quoquo modo collatum, nõ licebit eis quippiam inde in extraneas personas transmittere; sed omnia ad ius Ecclesiæ, à qua manumissi sunt, "oportet" post eorum obitum pertinere. His quoque, sicut & cæteris Ecclesiæ libertis, accusandi, vel testificandi aduersus Ecclesiam aditus intercluditur: ad quos si adspirauerint, non solùm libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt.

[a] Datum. Exc.

[b] Deest Exc.

LXXV. De commonitione plebis, ne in Principem delinquatur, & de electione Principum, & de transgressione fidei, quæ Principibus promittitur; ac de commonitione Principum, qualiter iudicent, & de vltione Principum nequiter iudicantium; atque de execratione Suinthilanis, & coniugis, & prolis eius similiter, & de Geilane Germano eius ac rebus eorum.

Quinto Concilio Toletano. c.7. decernitur, vt hoc decretũ in omnibus Synodis per actis publica voce pronuncietur. Post instituta quædam Ecclesiastici ordinis, vel decreta, quæ ad quorundam pertinent disciplinam, postrema nobis cunctis Sacerdotibus sententia est, pro robore nostrorum Regum, & stabilitate gentis Gothorum, Pontificale vltimum sub Deo iudice ferre decretum. Multarum quippe gentium (vt fama est) tanta extat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam regibus suis, seruare contemnant, & ore simulent iuramenti professionem, dum retineant

reatneant mente perfidiæ impietatem. Iurant enim regibus
suis, & fidem quam pollicentur, præuaricant; nec metuunt
volumen illud iudicij Dei, per quod inducitur maledictio
multaque pœnarum comminatio super eos, qui iurant in
nomine Dei mendaciter. Quæ igitur spes talibus populis cõ-
tra hostes laborantibus erit? quæ fides vltra cum alijs gen-
tibus in pace credenda? quod fœdus non violandum? quæ
in hostibus iurata sponsio [a] permanebit, quando nec ipsis
proprijs regibus iuratam fidem conseruant? Quis enim adeò
furiosus est, qui caput suum manu propria desecet? Illud
notum est, immemores salutis suæ propria manu seipsos in-
terimunt; in semetipsos, suosque Reges proprias conuerten-
do vires, & dum Dominus [b] dicit: Nolite tangere Christos
meos: & Dauid: Quis (inquit) extendet manum suam in
Christum Domini, & innocens erit? Illis nec vitare metus
est periurium, nec regibus suis inferre exitium. Hostibus
quippe fides pacti datur, nec violatur. Quòd si in bello fides
valet, quanto magis [c] in suis seruanda est. Sacrilegium quip-
pe est, si violetur à gentibus Regum suorum promissa fides;
quia non solum in eos fit pacti transgressio, sed & in Deum
quidem, in cuius nomine pollicetur ipsa promissio. Inde
est, quòd multa regna terrarum cœlestis iracundia ita per-
mutauit, vt per impietatem fidei, & morum, alterum ab alte-
ro solueretur. Vnde & nos cauere oportet casum huiusmo-
di gentium; ne similiter plaga feriamur præcipiti, & pœna
puniamur crudeli. Sic enim Deus Angelis in se præuarican-
tibus non pepercit, qui per inobedientiam cœleste habitacu-
lum perdiderunt. Vnde & per Esaiam dicitur: Inebriatus est
gladius meus in cœlo, quanto magis nos nostræ salutis inte-
ritum timere debemus, ne per infidelitatem, eodem sæuiẽtis
Dei gladio pereamus. Quòd si diuinam iracundiam vitare
volumus, & sẽueritatem eius ad clementiam prouocare cu-
pimus, seruemus erga Deũ religionis cultum [d] cum timore;
custodiamus erga Principes nostros pollicitam fidem, atque
sponsionem; non sit in nobis, sicut in quibusdam gẽtibus, infi-
delitatis subtilitas impia, non subdola mentis perfidia, nõ per-
iurij nefas, nec cõiurationũ nefanda molimina. Nullus apud
nos præsumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas
seditiones ciuiũ; nemo meditetur interitus Regũ: sed & defũ
cto in pace Principe, Primates totius gẽtis cum Sacerdotibus
succes-

a Stabilis perm. Exc.

b Dicat C.A.

c In cæteris. Exc.

d Atque timorem C.A. in quo amplius: & vsque ad mortem custod.

Psal. 104. 1. Reg. 26.

1. Petri 2.

Esai. 34.

successorem regni Concilio communi constituant; vt dum
vnitatis concordia à nobis retinetur, nullum patriæ gentis dis
sidium per vim, atq; ambitum [a] oriatur. Quòd si hæc admo-
nitio mentes nostras non corrigit, & ad salutem communem
cor nostrum nequaquam perducit, audite sententiam nostrã.
Quicunq; igitur à nobis, vel totius Hispaniæ populis, quali-
bet coniuratione, vel studio sacramẽtum fidei suæ, quod pro
patriæ gentisque Gothorum statu, vel [b] conseruatione regiæ
salutis pollicitus est, [c] temerauerit, aut Regem nece attrecta-
uerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyranni-
ca regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in conspectu Dei
Patris, & angelorum, atque ab Ecclesia Catholica, quam pro-
phanauerit periurio, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu
Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ socijs:
quia oportet, vt vna pœna teneat obnoxios, quos similis er-
ror inuenerit implicatos. Quod iterum secũdò replicamus di
centes: Quicunque amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniæ
populis quolibet tractatu, vel studio sacramẽtum fidei suæ,
quod pro patriæ, gentisque Gothorum statu, vel conseruatio
ne Regiæ salutis pollicitus est, violauerit, aut Regem, nece
attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione
tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in cõspe
ctu Christi, & [d] Apostolorum eius, atque ab Ecclesia Catho-
lica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus; & ab
omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in fu-
turo Dei iudicio habeatur, cũm comparticipibus suis. Quia
dignum est, qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eo-
rum participatione obnoxij teneantur. Hoc etiam tertiò ac-
clamamus, dicentes: Quicunque amodò ex nobis, vel cun-
ctis Hispaniæ populis qualibet meditatione, vel studio sacra-
mentum fidei suæ, quod pro patriæ salute, gentisq; Gotho-
rũ statu, vel incolumitate Regię potestatis pollicitus est, viola
uerit, aut Regem nece attrectauerit, aut potestate regni exue
rit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit,
anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & martyrum Chri
sti, atq; ab Ecclesia Catholica, quam periurio prophanauerit,
efficiatur extraneus, & ab omni cõmunione Christianorum
alienus; neque partem iustorum habeat, sed cum diabolo, &
angelis eius, æternis supplicijs condemnetur, vnà cum eis,
qui eadem coniuratione nituntur: [e] vt pàr pœna perditio-
nis

a Moliatur. Exc.

b Obseruatione. C.A.

c Temauerit. C. A.

d Angelorum. Exc.

e Et C A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constringant, quos in perniciem praua societas copulat. Et ideò si placet omnibus, qui adestis, [a] hæc tertiò reiterata sententia, vestræ vocis eam consensu firmate. Ab vniuerso clero, vel populo dictum est: Qui contra hãc [b] vestram definitionẽ præsumpserit, anathema, maranatha (hoc est) perditio in [c] aduentum Domini sit, & cũ Iuda Ischariot partem habeat: & ipsi & socij eorum: Amen.

[a] Hoc tertio reiterã tum sententia vestræ. Exc.

[b] Nostram. Exc.

[c] Aduentu. C.A.

Qua propter nos ipsi [d] Sacerdotes omnen Ecclesiam Christi, ac populum admonemus, vt tremenda hæc, & totiens iterata sententia nullum ex nobis præsenti, atque æterno condemnet iudicio; sed fidem promissam erga glorioſissimum dominum nostrum Sisenandum regem custodientes, ac sincera illi deuotione famulantes, non solum diuinæ pietatis clementiam in nobis prouocemus, sed etiam gratiam antefati Principis percipere mereamur: Amen.

[d] Et Sacerdotes omnes sanctã Ecclesiam. Exc.

Hæc omnia deformando optimo principe, ferè de sumpta ex Augustin. lib. 5. de ciuit. Dei. c. 24. sed felices eos dicimus (inquit) si iustè imperant; si inter linguas sublimiter honorantium, & obsequia nimis humiliter salutãtium nõ extolluntur, & per totũ caput, in quo veram regum felicitatem describit.

Te quoque præsentem Regem, futurosque sequentium ætatum Principes humilitate qua debemus deposcimus, vt moderati, & mites erga subiectos existentes, cum iustitia & pietate populos à Deo vobis creditos regatis, bonamq; vicissitudinem, qui vos constituit largitori Christo [e] respondeatis; regnantes [f] cum humilitate cordis, cum studio bonæ actionis. Ne quisquam vestrum solus [g] in causis capitum, aut rerum sententiam ferat: sed consensu publico, cum rectoribus ex iudicio manifesto delinquentium culpa patescat; seruata vobis in offensis mansuetudine, vt non seueritate magis in illis, quàm indulgẽtia polleatis: vt dũm omnia hæc, auctore Deo, pio à vobis moderamine conseruantur, & Reges in populis, & populi in regibus, & Deus in vtrisq; lætetur. Sanè de futuris Regibus hanc sententiam promulgamus, vt si quis ex eis contra reuerentiam legum superba dominatione, & fastu regio in flagitijs & facinore, siue cupiditate crudelissimã potestatẽ in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo domino condemnetur, & habeat à Deo separationem, atque iudicium, propter quod præsumpserit praua agere, & in perniciem regnum [h] conuertere. De Suintilane verò, qui scelera propria metuens, se ipsum regno priuauit, & potestatis fascibus exuit, id cum gentis consultu decreuimus, vt neque eundem, vel vxorem eius, propter mala, quæ commiserunt, neque filios eorum vnitati nostræ vnquam consociemus, nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem deiecti

[e] Rependatis. Exc.

[f] In. C.A.

[g] In causa capitũ, aut reum sententia feriat. Exc.

[h] Deducere. Exc.

deiecti sunt, aliquando [a] promoueamus; quiq; etiam, sicut à fastigio regni habẽtur extranei, ita & à possessione rerum, quas de miserorum sumptibus [b] hauserunt, maneant alieni; præter id, quod pietate pijssimi Principis nostri fuerint consequuti. Non aliter & [c] Gelanem memorati [d] Suintilani, & sanguine, & scelere fratrem, qui neq; in germanitatis [e] fœdere stabilis extitit, nec fidem glorioſissimo domino nostro pollicitam cõseruauit, hunc igitur cum coniuge sua, sicut [f] & antefatos, à societate gentis, atq; consortio nostro placuit separari, nec in amissis facultatibus, in quibus per iniquitatẽ creuerant, reduces fieri; [g] præter id, quod consequuti fuerint pietate clementissimi Principis nostri: cuius gratia, & bonos donorum præmijs ditat, & malos à beneficentia sua [h] non separat. Gloria autem & honor omnipotenti Deo nostro, in cuius nomine congregati sumus. Post hæc salus, & pax, & diuturnitas pijssimo, & amatori Christi domino Sisenando Regi; cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum conuocauit. Corroboret Christi gloria regnum illius, [i] gentisq; Gothorum in fide catholica: annis, & meritis protegat illum, vsque ad vltimam senectutem [k] summa Dei gratia: & post præsentis regni gloriam, ad æternum regnum transeat; [l] vt sine fine regnet, qui [m] intra seculum feliciter imperat; ipso præstante, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, cum Patre, & Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

[a] Prouehamus. C.A.

[b] Auxerant. Exc.

[c] Geilanem. Exc.

[d] Suintilanæ. Exc.

[e] Fide. Exc.

[f] Et antefactum est

[g] Præt. in id. C.A.

[h] Congruè non s.

[i] Gentesq; Exc.

[k] Summi. C.A.

[l] Et. C.A.

[m] In seculo. Exc.

Definitis itaq; ijs, quæ superius comprehensa sunt, annuente religioſissimo Principe, placuit deinde, nulla re impediẽte, à quolibet nostrûm, ea, quæ constituta sunt temerari, sed cuncta salubri consilio [n] conseruare: quæ quia profectibus Ecclesiæ, & animæ nostræ conueniunt, etiam propria subscriptione, vt permaneant, roboramus. [o]

[n] Conseruari. Exc.

[o] In C.A. Et subscripserunt omnes.

1 EGo Isidorus, in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Episcopus Metropolitanus, [p] hæc statuta subscripsi.

[p] Hæc constituens.

2 [q] Selua, Ecclesiæ Narbonensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.

[q] Ego Isclaa.

3 Stephanus, Ecclesiæ Emeritensis Metropolitanus Episcopus, [r] subscripsi.

[r] Hæc statuta subs. C.A.

4 Iulianus, Ecclesiæ Bracarensis Metropolitanus, subscripsi.

5 Iustus, Ecclesiæ Tolet. Metropolitanus Episcopus, subscripsi.

6 Audax, Ecclesiæ Tarraconensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
7 Stephanus, [a] Ausensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
8 Petrus, [b] Veterensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
9 Acutulus, [c] Elenensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
10 [d] Nonnitus, Gerundensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
11 Conantius, [e] Palentinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
12 Clarentius, Accitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
13 Bigitinus, Bigastrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
14 Sisaldus, Emporitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
15 Bonifacius, Caurensis Episcopus Ecclesiæ, subscripsi.
16 Hilarius, Complutensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
17 Eusebius, Bastitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
18 Gabinius, Calagurritanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
19 Ioannes, [f] Ileplensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
20 Sisiselus, Elborensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
21 Marcellus, Vrcitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
22 Deodatus, Egabrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
23 Ioannes, Dertosanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
24 Eusebius, Valerensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
25 [g] Leudeficus, Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
26 Iacobus, Mentesanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
27 Germanus, Monasterij Dumiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
28 Samuel Irensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
29 Profuturus, Lamicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
30 Seruus Dei, [h] Calabrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
31 Montesis, Egitanensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
32 [i] Remassarius, [k] Nemanēsis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
33 Concordius, Asturiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
34 Ranarius, Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
35 Eugenius, [l] Egarensis Episcopus Ecclesiæ, subscripsi.
36 Florentius, Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
37 Theodoigius, Abilensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
38 Abentius, Astigitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
49 Pimenius, Asidonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
40 Etherius, Eliberitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
41 Anatholius, [m] Luthuensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
42 Fructuosus, Ilerdensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
43 Perseuerātius, Castellonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

[a] Ausonensis. Vnus M.s.
[b] Beterrens. C.A.
[c] C.A. Elensis. Alias Fluensis.
[d] Venitus. C.A.
[e] Alias. Apalentinæ. Nostri benè: vide Ildefons. catalogo de viris illustrib.
[f] Ilipensis. Exc.
[g] Leodefredus.
[h] Exc. Lacobrigens.
[i] Nemesarius. C. A.
[k] Supra c. 3. est Nomasens.
[l] Egabrensis. C. A.
[m] Lutiensis. C.A.

Musita-

44 Musitacius, Valentinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
45 [a] Viaricus, Olysipponensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
46 Antonius, Segobrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
47 Ansiulfus, Portugalensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
48 Serpentinus, Illicitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
49 Suanila, Oretanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
50 Methopius, [b] Britanensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
51 Anastasius, Tudensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
52 Ilpidius, Tyrassonæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
53 Ordulphius, Oscensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
54 Braulio, Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
55 Ansericus, Segobiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
56 Isdiselus, Segontiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
57 Epartius, Italicensis Episcopus Ecclesiæ, subscripsi.
58 Lausus, [c] Vasensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
59 [d] Modarius, Pacensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
60 Hiccila, Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
61 [e] Basconius, Lucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
62 Egila, Oxomensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
63 [f] Contaurus, Presbyter, Vicarius Fidencij Tuccitani Episcopi, subscripsi.
64 Renatus Presbyter, Vicarius Ermulfij Episcopi [g] Coimbrensis, subscripsi,
65 Marcus [h] Presbyter, Vicarius Dauid Aurensis Episcopi, subscripsi.
66 Ioannes Presbyter, [i] Vicarius Seueri Barcinonensis Episcopi, subscripsi.
67 Domarius Archidiaconus, [k] Vicarius Carterij Arcauicensis Episcopi, subscripsi.
68 Stephanus Archidiaconus, Vicarius Genesij Magalonensis Episcopi, subscripsi.
69 Donellus Archidiaconus, Vicarius Solemnij [l] Carcasonēsis Episcopi, subscripsi.

[a] Vbaricus. C.A.
[b] Britammēsis. C.A.
[c] Vesens. C.A.
[d] Moderarius. C.A.
[e] In. C. Lucensi, additur in margine, ab amanuēsi: Cuius anima viuit eò q. hic vir fuit sanctitatis eximiæ.
[f] Cent. Ecclesiæ Tuccitanæ Presbyter, agens vicem domini mei Fidētij. C.A.
[g] Coniembriēs. C.A.
[h] Ecclesiæ Orient. Presbyter, agens vicem domini mei Dauid Episcopi. A. C.
[i] Agens vicem domini mei Se. C. A.
[k] Agens vicem domini mei Caet. C.A.
[l] Arcacens. C.A.

Notæ in Concilium quartum Toletanum.

SYnodus quarta] *Quartum Concilium Toletanum Roderi-*
cus lib. 2. c. 19. affirmat sub Iusto Regiæ vrbis Primate fuisse

celebratum. Ioannes Magnus lib. 16. cap. 17. perperam sub Eugenio. Est Concilium Nationale: nam Chintilæ Regi, qui primus ex omnibus Regibus Gothis, pulsis Romanis, totum Hispaniæ regimen obtinuit, successit Sisenandus: qua de causa, vt Imperium obfirmaret, conuocat totius gentis, & omnium prouinciarum Synodum.

Era DC.LXXI.] Rodericus aliter: nam affirmat Sisenandum regnare cœpisse Era. 673. & regnasse annos. 5. menses. 11. Lucas Tudensis sic habet: Era. 671. anno Imperij Heraclij. xviij, post Chintilanum Regem, Sisenandus regnat annis tribus: iste Synodos Episcoporum egit, patiens fuit regulis catholicis, Orthodoxus extitit, Toleto vitam finiuit, Era Dc. lxxiij. Verùm sequor fidem. CC. M. ss. qui omnes constantissimè legunt, tertio anno Sisenandi editum, Era Dc. lxxj. quam computationem amplectitur Ioannes Vasæus.

Confessoris Leocadiæ] D. Leocadia fuit Toletana ciuis, ex nobilissimis parentibus orta: virgo pro fide Christi à Daciano, nominis Christiani immanissimo hoste capta, in carcerẽ trusa: vbi piè, & sanctè orando, vitã squalore, & fame finiuit. Extant in regia vrbe tres Ecclesiæ ei dicatæ: duæ collegiatæ, ferè collapsæ, tertia parochialis. In illa verò, quæ est in suburbio Tago imposita, corpus eius sepulturæ honorificè fuit traditum: cuius rei causa, parua & exilis illa basilica, magnorum fuit Conciliorum altrix, ac mater: altera, quæ est in arce regia, eius carcer fuit: parochialis, nobilium parentum domus, & sanctæ educationis domicilium. Eius venerãdum corpus, cum Sarraceni Hispaniam inuasissent, in Belgas delatum, in monasterio S. Gislen. apud Mõsdehenao, honorificè cultum. Posteà à Ioanna Regina Philippi primi vxore, crus, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ in naue aurea, gemmis ornata, deuotionis causa dicata; tandem Philippo II. Rege clementissimo, Alexandro Farnesio, Prorege apud Belgas, studio, & diligentia Petri Martinez, patris Societatis Iesu, corpus secretò in Hispaniam delatum, honorificè pristinæ ciuitati, & Ecclesiæ solenni pompa restitutum; astantibus Philippo Rege, & Principe, Maria Augusta, & Elisabeth filia natu maiore Philippi, qui vnà cũ Philippo Principe, & Hispaniæ proceribus, corpus humeris impositum, in basilicam maiorem piè, & humiliter intromisit: die. 26. Aprilis, anno Domini. 1587. Quibus omnibus interfui.

Confessoris] Martyr, & Confessor, si nominis vim perpendas, & veteris Ecclesiæ vsum, & hodie Ecclesiastica officia, diuersimodè

simodè accipiuntur, tamen aliquando in eadem significatione vsurpatas voces reperies. Martyr dicitur, qui pro Christi fide constans in agone occubuit. Hac communior acceptio eos quoque amplectitur, qui extrema passi, miraculo seruati, vitam diutiùs protraxerunt; & eos, qui non tantùm ferro, igne, & alijs diris supplicijs necati, spectaculum mundo facti, sed fame, squalore, inedia, fœtore, carceribus clusi vltimum spiritum læti Deo reddiderunt: vt Cyprianus est auctor libro de duplici martyrio; si eius est. Confessor dicitur, qui pro Christi fide captus, coram fidei hostibus, publicè, & palam fidem professus, tormentis non potuit adigi, vt fidem abnegaret. Hac significatione strictori à Patribus hæc vox est vsurpata; vt auctor est idem Cyprianus epistola. 6. & 7. lib. 2. Et Hieronymus epistola. 84. Fuerunt q. hi viri in Dei Ecclesia magno honore semper habiti, vt ex epistolis Cypriani patet, & Conciliys, & de literis Cõfessorijs, quibus ab Episcopis in peregrinatione magnopere commendabantur. Si verò aliquid tormentorum esset expertus, non tamen in martyrio occubuisset; tunc Martyr, & Confessor dicebatur: quamuis à Tertulliano libro ad Martyres, hi non simpliciter Martyres, sed designati Martyres appellantur. De diuersa harum vocum acceptione, consule epistolas Cypriani. Tamen vsus posteà obtinuit, vt omnes, qui sanctè & piè vitam traduxissent, & sancto & probato fine in Domino quieuissent, Confessorũ titulo colerentur. Hic verò Leocadia vocatur Confessor, quia non ferro, sed carceris squalore, & fœtore, & inedia extremum diem clausit. C. Alueldensis addit, & Martyris: similiter Excusi: & in peculiari festo, ei in Ecclesia Toletana dicato, Virgo & Martyr dicitur.

Cap. 1. Suscipiens hominem] Phrasis est Patrum, quam scholastica Theologia meritò, propter hæreses, non suscipit, quin potiùs hac vtitur: Suscepit humanitatem. Priorem dicendi formulam vsurpat Augustinus libro. 83. quæstionum. quæst. 9. & de fide, & Symbolo. c. 4. & lib. 9. de ciuitate Dei. c. 17. Et Ambrosius libro. 5. de fide. c. 5. Origenes in Matthæum. 13. Hieronymus ad Galatas. Gregor. Nyss. in sermone Natalis Domini. Hilarius libro. 9. de Trinit. & Concilium Toletanum. 6. Can. 1. & D. Thomas. 3. par. quæst. 4. artic. 3. ad princ. affirmat, hanc loquutionem non esse tanquam propriam extendendam, sed piè exponendam; vt dicamus hominem susceptum, quia eius natura est assumpta; & quia assumptio terminata est ad hoc, vt filius Dei sit homo. Concilio Tolet. 6. c. 1. dicitur hominem assumpsisse.

Cap. 2 Antiqui Canones] *Vt Concilium Venetũ statuit sub Leone. I. cap. 15. & Bracarense. 1. anno tertio Ariamiri Regis cap. 1. & Epauense, sub Gelasio. I. cap. 4. & Concilium Gerundense, sub Hormisd. cap. 1. Atq; hæc quidem sunt antiqua Patrum decreta, quibus præscribitur, vt vnus psallendi, & orandi ordo seruetur in Missarum solennibus, & Vespertinis, & Matutinis officijs. Idem etiam posteà statutum est in Concilio Toletano. 11. cap. 3. vt is ordo vbiq; seruetur, qui in Metropolitana Ecclesia noscitur institutus. Demum in Tridentino Concilio Catechismum, Missale, & Breuiarium fieri decretum est; quibus vniuersalis Ecclesia vteretur. Quod à sancto Pontifice Pio. V. confectum, magna Christiani populi vnitate obseruatur. Sunt qui affirment curam in hoc Concilio S. Isidoro Hispalensi huius rei traditam (vt potè, qui primas partes in hoc Concilio tenuit) vt Missale, & Breuiarium reformatum ex more Gothico omnibus Ecclesijs vtendum conficeret, quod nunc dicitur Mozarabe; eò quod hanc sacrorum formam posteà Christiani inter Arabes in captiuitate miserabili pressi, religiosè seruauerint: ipsi Mixtarabi; officium Ecclesiasticum Mixtarabum appellatum.*

Cap. 3 Bis in anno] *Antiquum Apostolorum decretum fuit, vt bis in anno Concilia haberentur, cap. 38. Idem Concilium Nicænum sancit, & Hormisda PP. in epistola ad Episcopos Hispaniæ. c. 3. & Zachariæ epistola. 4. & Aurelianense Concilium. 3. c. 1. & 4. cap. 36. Posteà decretum fuit, vt semel in anno congregarentur, vt in Concilio Toletano. 3. cap. 18. Idem Gregorius Magnus ad Episcopos Siciliæ. Posteà iterum idipsum temperatum, vt tertio quoq; anno cogerẽtur Concilia prouincialia. Sic in Concilio Matisconensi. 2. cap. 20. & Lateranensi. 3. sess. 10. & Concilio Tridentino sess. 24 cap. 2. Tempus verò congregationi aptum decernitur autumnale; vt liquet ex 3. Concilio Toletano, cap. 18. vel vernale, vt hic: vel post octauam Paschæ Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi; seu alio deniq; commodiore tempore fieri id conceditur, pro more cuiusq; prouinciæ.*

Cap. 4. Presbyteri à tergo eorum resideant] *Nullus Presbyterorum vocem decisiuam in Concilijs habebat; quidquid Michaël Thomasius commentetur; neq; laici; licet imperiali dignitate præfulgeant: solis enim Episcopis causa fidei est concessa, vt veris iudicibus. De qua re vide Osium lib. 2. aduersùs Brentium, de legitimis Ecclesiæ iudicibus. Basilius etiam Imperator in. 8. Synodo id attestatur. Et si Regum, & Imperatorum subscriptiones in Concilijs reperiuntur,*

reperiuntur, perpende eas diuersas esse à verbis subscriptionum Episcoporum, neq; reperiri, nisi in causa communi fidei; vt eorum auctoritate, & imperio decreta Patrum aptiùs custodiantur. Vnde Theodoricus Rex catholicus dicebat, nec aliquid ad se pertinere de Ecclesiasticis negocijs, propter reuerentiam. c. Concilia Sacerdotum. d. 17.

Cap. 5. Archidiaconus] *Pro officij mei honore, & dignitate, non grauabor apponere aliquid de eius functionis cura. Non instituitur Archidiaconus, nisi fuerit Diaconus: vt Vrbanus PP. decreuit in Concilio Auernæ celebrato, & Calixtus, & Innocentius. II. Debet enim is esse, qui prudentia, & merito vitæ claresçat. Estq; coadiutor Episcopi in ordinatione Clericorum. De hoc Isidorus Hispalensis ad Leudesredum sic inquit. Archidiaconus imperat Subdiaconis, & Leuitis: ad quem ista pertinent ministeria; ordinatio vestiendi altaris à Leuitis; cura incẽsi, & sacrificij necessaria solutio; quis Leuitarũ ad populũ Euangelium legat; quis preces dicat, seu responsaria in Dominicis diebus, aut solennitatibus decãtet. Solicitudo quoq; paræciarũ, & ordinatio, & iurgia ad eius pertinẽt curam: pro reparandis diœcesanis basilicis ipse suggerat Sacerdoti; ipse inquirit paræcias cũ iussione Episcopi, &c. Quæ habẽtur. d. 25. & adducuntur ab Innocentio. III. de officio Archidiaconi. c. 7. Officium etiam Archidiaconorũ tradit Isidorus lib. 2. de Eccles. officijs. cap. 8. Subscribunt Archidiaconi in Concilijs voce consultiua, & decisiua: vt patet ex subscriptionibus Concilij. 11. Toletani. Gudila Archidiaconus Toletanus, hæc gesta Synodica à nobis definita subscripsi. Rege Vvamba Era. 713. & Quirico Archiepiscopo Toletano. Similiter in. 13. & 15. subscribit Vbisandus Archidiaconus. Cæperuntq; ita subscribere Archidiaconi in Concilijs Toletanis, à Concilio Toletano. 8. & deinceps.*

Cap. 6. Trinam quidam, quidam simplam mersionem faciunt] *Trina mersio cũ inuocatione Patris, & Filij, & Spiritus sancti in principio Ecclesiæ celebris, & à Patribus in vsu posita, ad fidem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, vnitatem, & distinctionem stabiliendam, & populos docendam. Insignis est locus Ambrosij lib. 2. de Sacramentis. c. 7. Interrogatus es (inquit) Credis in Deum Patrem omnipotentem? dixisti: Credo, & mersisti, hoc est, sepultus es. Iterum interrogatus es: Credis in Dominum nostrum Iesum Christum, & in crucem eius? dixisti: Credo, & mersisti; ideò & Christo es consepultus. Tertiò interrogatus es: Credis in Spiritũ sanctum? Credo, & tertiò mersisti: vt multiplicem lapsum superioris ætatis ablueret*

ablueret Trina confeßio. Hæc Ambroſius. Idem comprobat Canon Apoſtolorum. 50. Siquis Epiſcopus. Tertullianus lib. aduerſus Praxeam, cap. 26. Athan. quæſt. 125. Auguſtin. hom. 3. apud Gratianum. d. 4. & Hieronym. aduerſus Luciferian. S. Chryſoſtomus hom. 24. in Ioan. Omnes hi patres in ea ſunt ſententia, vt trina merſione conferendum ſit baptiſma. Verùm in Hiſpania ſimpla merſione confertur, infundendo aquam ſupra caput baptizati, ex decreto Gregor. Mag. lib. 1. regiſt. epiſt. 41. ad Leandrum Hiſpalenſem: & habetur de conſec. d. 4. cap. de trina merſione. De hac re vide quid ſtatuat Thomas. 3. par. quæſt. 66. art. 8.

Cap. 7 Venerabilem diem] *Antiquum Eccleſiæ morem obſerua celebrandi hebdomadã ſanctam in Quadrageſima, & prædicãda crucis myſterium, & confitendi peccata, eaq; abſoluendi, accipiendi denique corpus & ſanguinem Chriſti, in die ſancto & venerabili Dominicæ reſurrectionis. Quem morem etiam nunc Catholica Eccleſia ſanctiſsimè & religioſiſsimè colit. Indeq; ſtatutum eſt in Concil. Lateranen. cap. 21. vt omnis vtriuſque ſexus ſuſcipiat reuerenter, ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum.*

Cap. 9 Benedicimus] *In cerei, nouique luminis benedictione Theodorus PP. 73. ſub Petro, & D. Ambroſius. D. etiam Auguſtinus, & Petrus Diaconus Caßinenſis elaborarunt. Eam autẽ, qua nunc Romana Eccleſia vtitur, à D. Gregor. Magno compoſitam, muſiciſque tonis ornatam, ferunt.*

C. 10 Quiſquis ergo Sacerdotum] *Dominicam orationem in ſacrificio Miſſæ, vel publico, vel priuato eſſe dicendam Chriſtus docuit, auctore D. Hieronym. lib. 3. aduerſus Pelagianos: Sic docuit (inquit) Chriſtus Apoſtolos ſuos, vt quotidie in corporis illius ſacrificio credentes audeant loqui: Pater noſter, qui es cœlis. Gregor. lib. 7. epiſt. 63. Mos fuit (inquit) Apoſtolorum, ad ipſam orationem Dominicam immolationis hoſtiam conſecrare. Tertullianus idem videtur ſentire, li. de oration. c. 9. Deinde Eccleſia poſt cõſecrationẽ, & Canonem, Dominicam orationẽ dici præcepit, vt teſtatur Ambroſius de Sacrament. cap. 4. Auguſt. ſerm. de verbis Domini. 28.*

C. 11 Alleluia] *De huius vocis vſu in Eccleſia Romana, & ſignificatione conſule. D. Hieronym. epiſt. 7. & 27. & ad Marcellam, epiſt. 137. & Gregorium in regiſt. lib. 7. indict. 2. epiſt. 63. Auguſtinus in Pſal. 106. teſtatur, vti in Eccleſia Alleluia, eße antiquam Eccleſiæ traditionem: & ad Ianuarium epiſt. 109. c. 17. & latis dumtaxat temporibus cani iam ab Apoſtolico ſeclo, vt in Paſchate, idẽ in epiſt. ad Caſulanum. Erat Alleluia carmen muſicum ruſticorũ, & cum*

& cum operi agreſti incumberent, Alleluia cantabant: inde in tonis muſicis Eccleſiæ vſurpatum. Iſidorus lib. Etimol. 6. c. 19.

„ *Alleluia duorum (inquit) verborum interpretatio eſt, hoc eſt, laus*
„ *Dei; & eſt Hebræum. Significat igitur laudare Deum cum iubilo,*
„ *& lætitia, & cantu: vnde in cœlo auditur, vbi omnia cantica ſunt*
„ *læta, & perpetuum Alleluia. Apocal. 19. Iuſtinus Martyr. q. 50. ad Orthodoxos Alleluia collaudare interpretatur. Idem Auguſtinus. 2. de doctrina Chriſtiana. c. 10. Et Theodoretus ad pſalm 146. Hinc illi pſalmi, qui ad laudem Dei, & lætitiam animæ ordinantur, Alleluiatici vocantur à D. Auguſtino pſalm. 105. Vnde aliud ſignificat Alleluia, quàm Laus tibi Domine: nam Alleluia eſt Laus Dei, cum lætitia, & cantico: quare certis diebus canitur, & non omni tempore, vt inquit Auguſtinus pſalm. 106. Quòd verò Alleluia non cantetur in Quadrageſima, Iſidorus eſt auctor, lib. 1.*
„ *de Eccleſ. offic. cap. 13. vbi inquit: Verùm apud nos, ſecundum an-*
„ *tiquam Hiſpaniarum traditionẽ, præter dies ieiuniorum, vel Qua-*
„ *drageſimæ, omni tempore canitur Alleluia. Idem Gregorius lib. 7. epiſt. 63. Auguſtinus in Enarrationibus, in pſalm. 118. ſusè hoc argumentum proſequitur.*

Ca. 12. Laudes poſt Apoſtolum] *Laudes vocat hymnum trium puerorum, de quo infrà, cap. 14. Berno Abbas facit Gregorium primum auctorem hymni trium puerorum dicendi in fine Miſſæ. Eſtq; hymnus vox Græca, laudes ſignificans: vnde illud, Hymno dicto Matth. 26. quo laudes Deo decantatas poſt cibum ſignificat. Hodie dicto Euãgelio dicitur à Sacerdote, Laus tibi Chriſte: verùm laudes more Romano, poſt Epiſtolam leguntur.*

Ca. 13. Beatiſsimi Doctores] *Hymnos componere, & canere in Eccleſia, antiquis Chriſtianis in more fuit poſitum: vt teſtatur Philo Iudæus, lib. de ſupplicum virtutibus. Euſebius lib. 2. hiſtor. c. 16. Dionyſius Areopag. de diuinis nominibus. cap. 4. Sacratiſsimum corpus Beatæ Virginis Mariæ cum hymnis delatum ſcribit Nicephorus lib. 2. cap. 22. In Concilio Antiocheno, ante annos mille & trecentos, damnatus eſt Paulus Samoſatenus, qui pſalmos, & hymnos in honorem Chriſti decantatos exploſit, & eiecit. Hoc conſtat apud Euſebium, lib. 7. cap. 24. Hilarius librum hymnorum compoſuit, vt auctor eſt Hieronymus in catalogo. Ambroſius hymnos edidit, vt auctor eſt Auguſtinus lib. 1. retract. cap. 21. Et ipſe Ambroſius hymnorum ſuorum meminit in oratione in Auxẽtium. & S. Bernardus in regula. Extant alij ſanctorum hymnorum auctores, vt Syneſij, Cyrenæi, Theophanis, Coſmæ Hieroſolymitani,*

& aliorum

Galliarum. Theodosius Iunior princeps religiosissimus, cuius regia nõ dissimilis erat à monasterio, primo diluculo hymnos alternis recitabat. Socrates lib. 7. c. 22. Niceph. lib. 14. c. 13. Berno Abbas de officio Missæ. cap 3. scribit, hymnum Angelorum, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, à Telesphoro primùm fuisse auctũ, & à Symmacho completum, Ecclesiæque cantandum traditum. Niceph lib. 11. cap. 16. rationem modumque hymnorum canendorum tradit ex Iosepho. Dionysius Areopagita lib. de diuinis nominibus, cap. 4. par. 2. librum Hierothei sanctissimi hymnorum diuinorum adfert.

C. 15. In fine Psalmorum] *De versu illo, Gloria Patri & Filio &c. supra diximus. Verùm sunt qui dicant à Flauiano Anthiocheno, adiutore Chrysostomo, compositum, vt Niceph. lib. 9. cap. 24. & 18 cap. 51. & aliter à Catholicis Græcis in fine Psalmorum decantari, aliter ab Arrianis Sozomenus lib. 3. c. 20. Theodor. li. 2. c. 24. Niceph. lib. 9. c. 24. posteà consilio Hieronymi in Ecclesia Latina additum finibus psalmorum à Damaso, ipse refert in epistola ad Damas. Et hic mos Romanus præualuit in Ecclesia, & ita non Gloria & honor, sed gloria Patri dicitur.*

C. 20. Leuitæ consecrentur] *Leuitas vocat Diaconum, & Subdiaconum. Vide Concil. 2. cap. 1. & Carthag. 3. cap. 4 & Agathen. cap. 16. & 17. Arelat. 3. cap. 1. Vormat. c. 69. & Syricius PP. epistola. 1. cap. 9. & nouissimè Concil. Trident. de ætate Leuitarum statuit.*

C. 22. In conclaui suo] *Clericos selectos, ad sanctiorem vitam adspirantes, ab Episcopo adsumptos, manere cum eo in clausura, paupertate, & præpositorum obedientia, & ad testimonium vitæ Episcopi, constat ex Concil. Tolet. 2. capit. 1. & ex Augustino in sermone. 22. de cõmuni vita Clericorum, & sermone. 36. ad Presbyteros. Inde ortum habuit Canonicorum ordo, & regula in Ecclesijs cathedralibus, & collegiatis. Possidonius in vita D. Augustini refert, communi mensa in conclaui, cum Presbyteris & Clericis vti solitum Augustinum.*

C. 24. Omnes in vno conclaui] *Institutionẽ huius seminarij Clericorum, primum ortam inuenio in Concil. Toletan. 2. deinde in const. Alexan. 4. & in primo Lateran. cap. 11. demum in exactam formam redegit Concil. Trident. sess. 23. cap. 18.*

C. 26. Libellum officialem] *Sacramentorum manuale nunc appellatur: & in eo etiam decreta Patrum de sacramentorũ vsu, & ritibus contineri apparet ex Concil. Magunt. cap. 22. vbi de libro officiorum*

ciorum fit mentio: & duæ regulæ ex eo de Clericis vagis adducuntur: Concilio Toletano octauo vocatur supplementum.

C. 28 Orarium & annulum] *Orarij meminit S. Ambrosius in oratione de obitu fratris Satyri. Orarium dicitur stola oraria apud Burch. lib. 6. cap. Presbyter: & in sinistro humero à Leuita gestandum ex decreto Siluestri PP. & in Concilio Romano, ab eodem coacto, cap. 6. & infra in hoc Concilio cap. 40. dicitur; & quòd non debet Leuita illud gestare coloribus, aut auro ornatum. Non erat autem vna eademque ratio gestandi orarium Diacono, & Subdiacono cõcessa, vt ex Bracarensi primo patet, cap. 9. Orariũ, inquit, habeat Subdiaconus, & Diaconus: sed Diaconus infra tunicam absconsum habeat orarium, Subdiaconus superposito scapulæ vtatur orario De eo vide Uualdens. lib. de sacramentis tit. 4. c. 29. & Hugonem, lib. 2. cap. 10. quartæ partis de sacramentis. Formam ordinandi, & consecrandi Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi tradit Concilium Carthaginense 4. in principio. Concilio Aurel. 1. c. 21. dicitur: Monacho orarium in monasterio, vel zonas habere non liceat. Est apud Gratianum. 27. q. 1. Zonæ vocantur, quæ à Cassiano Rebrachatoria appellantur, lib. 1. de habitu Monachor. cap. 6. Erat verò orarium solumodò his personis concessum, quibus prædicandi munus est delegatum: vnde c. 40. infra dicitur: Orariũ oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, idest prædicat. Beda verò in collect. cap. de septem ordinibus, orarium dicit ab oratione appellatum. Benè etiam (inquit) orationibus conuenit orarium, conueniens vestimentum officio. De annulo Episcopi, qui in eius consecratione datur Episcopo, in signum Pontificalis honoris, vel signaculum secretorum, vt refert Isidorus, lib. 1. de Eccles iast. officijs, cap. 5. multa traduntur in Ritualibus.*

C. 29. Si Episcopus] *Concilium secundum Ancyran. capit. 23. idem discernit, & eandem pœnam statuit. Agathense cap. 42. prohibet ne fiant sub nomine fictæ religionis, sanctorum sortes, aut scripturarũ inspectio; vt inde futura promittantur. Fiebant autem sortes sanctorum de ligno aut pane; vt constat ex Antisiodor. c. 4. & prim. Aurel. cap. 32. In Concil. Lateranens. 3. sub Leone. 10. huius pœna est temperata, relictaq; ordinarij arbitrio.*

C. 36. Presbyteros probabiles] *Burch. probabilis vitæ legit. Nam visitatores Episcoporum debent esse viri graues, morum probitate ornati; qui non stipendio & lucro ducantur, sed potius pro charitate & gloria Christi insudent. Eorum fit mentio Concil. Laodic. cap. 57. Et Concilium Bracarense secundum formam visitationis Episcopi*

Universidad de Deusto Biblioteca

copi accuratè præscribit. c. 1. & 2. & Cõcil. Magũt. c. 20. & Concil. Trid. in multis locis, præsertim, sess. 21. c. 8. & 22. c. 8. & sess. 24. c. 3

C. 39. In primo choro] *Diuisam esse Ecclesiam in stationes, & choros. patet ex Concilio Turonens. 2. cap. 3. vbi præcipitur, vt laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter Clericos, tàm ad vigilias, quàm ad Missas stare penitus non præsumant, sed pars illa, quæ à cancellis versus altare diuiditur, choris tantùm psallentium pateat Clericorum: ad orandum verò, & communicandum, laicis viris & fœminis. sicut mos est, sancta sanctorum pateant.*

C. 41. Omnes Clerici] *Isidorus lib. 2. de Ecclesiast. officijs, Omnes, qui* „ *in Ecclesiastici ministerij gradibus ordinati sunt, generaliter Clerici* „ *nominantur.*

Circuli coronam] *Primus tonsuræ modum decreuit Anicetus* „ *PP. in epistola decretali ad Episcopos Galliæ: Comã, inquit, Cleri-* „ *ci non nutriant, sed desuper caput, in modum sphæræ radant. Habetur distinctione. 23. c. prohibet. & Concil. Carthag. 4. c. 44. Isidorus lib. de Eccles. offic. 2. c. 4. tonsuram ortum habuisse à Nazaræis, & huius exempli vsum ab Apostolis in Ecclesiam introductum, auctor est. Quod etiã Cõcil. Aquisgran. c. 1. probat. Aduerte, in Gallæcia, laicos vti solitos prolixis comis. D. Hieron. (habetur. 12. q. 1. c. Duo* „ *sunt) sic inquit: Coronam (loquitur de Clericis) habent ab institu* „ *tione Romanæ Ecclesiæ, in signum regni, quod in Christo expecta* „ *tur: rasio vero capitis est, temporalium omnium depositio.*

C. 42 Constitutio antiquorũ Patrũ decreuit] *Lucius PP. apud Grat. d. 81. c. Clericus. Syricius PP. epist. 1. c. 12. Nicæn. Concilii. c. 3. Eliberit. c. 27. secũd. Arelatens. c. 3. prim. Carthag. c. 3. & 4. secũd. Turon. cap. 10. XI. Tolet. c. 3. & alia multa decreta Patrum.*

C. 46. Pro sacrilegio legibus publicis] *Sepulchrum dicitur vbi corpus, ossaue hominis condita sunt. l. 1. D. de religios. Habeturque locus Romanis legibus religiosus, quatenus ibi corpus humatum est. Pomponius in. l. locum. De religios. & sumptibus funer. Antiqua pœna diruenti sepulchrum erat, centum aureorum multa. l. 3. D. de sepulchro violato. Vlpian. in hanc. l. 3. ait. Si qui armati more latronum sepulchra diruunt, pœna capitis plecti: si sine armis, in pœnam metalli ex Diui Seueri rescripto damnari. De his vide leges Hispaniæ. l. 1. tit. 18. lib. 4. fori legũ, & par. 7. tit. 9. l. 12.*

C. 56. Sanctimoniales sunt] *De viduis Isidorus agit lib. 2. officiorũ. Develo viduarum sanctimonialium diuersa tradidere antiqui Patres, pro temporum varietate. Gelasius PP. in epistola ad Episcopos per Lucaniam capit. 15. docuit, viduas non esse velandas: & fusius*

& fusius cap. 23. propter periculum incontinentiæ. Idem in Epaunensi Concilio, sub Gelasio cap. 21. vbi viduæ consecratæ Diaconissæ vocantur. In secunda Synodo Turonica extat decretum de virginum, & viduarum professione, & cœlibatu, ex decreto Innocentij Papæ, ad Victricium Episcopum Rotomagens. Idem statuitur Concilio Triburiensi, sub Arnulpho Imperatore, cap. 25. vbi cauetur: Si vidua sponte velamen, quamuis non consecratum sibi imposuerit, & in Ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, sanctimoniæ habitum vlterius habere debere. Alijs decretis cauetur, ne citò velentur viduæ iuuenes, vt in Turonensi Synodo, sub Carolo Magno, cap. 27. & Concilio Magun. 2. cap. 26. & Vvormat. cap. 21. ibi post probationem conceditur velum. Ita etiam decretum inuenio, ex sententia Nicolai PP. & habetur. d. 27. cap. Quod interrogasti. & 27. q. 1. cap. Vidua. Inde existimo viduas seculares Hispaniæ etiam nunc prolixum, atq; album velum, pro capitis tegumento gestare, quasi professionis viduitatis antiquæ indicium. Professio autem illa viduarum sanctimonialium. 10. Concil. Tolet. cap. 4. in manu Sacerdotis fieri iubetur scriptis, signoq;, ac subscriptione notarij: iubenturq; viduæ pallio purpureo, vel nigro caput contegere. Idem ferè in Concilio Aurasiaco. c. 27.

C. 59. Pleriq; , qui ex Iudæis] *Legum Vvisegothorum lib. 12. tit. 3.* „ *l. 3. de Iudæis, ita cauetur: Cùm veritas ipsa petere, & pulsare nos* „ *doceat, præmonens, quòd regnum cœlorum vim patitur, in nullo est* „ *dubium, quòd ille indultæ gratiæ munus abhorreat, qui ad eam* „ *procedere ardenti animo non festinat. Proinde si quis Iudæorum,* „ *de his scilicet, qui nondum sunt baptizati, aut se baptizare distu-* „ *lerint, aut filios suos, vel famulos nullo modo ad Sacerdotem bap-* „ *tizandos remiserit, vel se, suosq; de baptismo subtraxerit, & vel* „ *vnius anni spatium, post legem hanc editam, quispiam illorum sine* „ *gratia baptismi transierit, horum omnium transgressor quisquis* „ *ille repertus fuerit, & centum flagella decaluatus suscipiat, & de-* „ *bita multetur exilij pœna. Res tamen eius ad Principis potestatem* „ *pertineant: qualiter si incorrigibilem durior eum custodierit vita,* „ *perpetua in eius, cui eas Princeps largiri voluerit, potestate perma-* „ *neant. Hac lege primò compulsi Iudæi, vt baptismo obsignarentur, circumcisione reiecta, quam eis exercere rescripto Antonini Pij permissum antea fuerat: vt patet ex lib. Digestorum. XLVIII. tit. ad legem Corneliam de sicarijs. l. circumcidere. Posteà eos Rex Cinthila regno suo prorsus eiecit: vt constat ex. 6. Concilio Tolet.*

Universidad de Deusto Biblioteca

c.3. *Sicut Heraclius Imperator Hierosolymis: vt constat ex libro iuris Orientalis, ab Enemundo Bonefidio digesto, lib.1. Quorum exemplum imitati maiorum nostrorum memoria Ferdinandus, & Elisabeth, verè catholici Reges, ab hac colluuie Hispaniã purgauere. Egica inclementiori lege vsus, eos in regno manere passus est, seruitute oppressos, rebusq; omnibus exutos, Concil.17. Tolet.cap.8. Multa alia edicta aduersùs Iudæos à Regibus Gothicis edita sunt; verùm frustra: semper enim herba noxia altiùs radices agit.*

C.65. Velut in sacrilegũ] *Leg.17. Vuisegoth. lib.12. tit.3. ita præ-*
„ *cipitur de hac re: Illi tamen, qui hanc eis potestatẽ super Christia-*
„ *nos exercere permiserint; si nobilis, qui hoc fecerit persona extiterit,*
„ *decem libras auri fisco coactus exsoluat: minimæ tamẽ, vilesq; per-*
„ *sonæ quinque libras auri fisco persoluendas amittant. Quòd si non*
„ *habuerint vnde cõponant, centenis decaluati flagellis subiaceant.*

C.75. De Suinthilane] *Suinthila præcessit Sisenando, regnauitq; annos.10. Chronicõ generale Hispaniæ, & Rodericus: aliter Isidorus.*

Inscriptiones.

IN hoc quarto Concilio Tolet. subscribunt sexaginta duo Episcopi, & septẽ per Procuratores: inter hos omnes vitæ, & doctrinæ merito insigniores fuerũt Isidorus Hispalensis, Hispaniæ doctor, Iustus Toletanus, Stephanus Emeritensis, Nonnitus Gerundẽsis, Conantius Palentinus, Braulio Cæsaraugustanus.

Ego Isidorus] *Vitam Isidori habes apud Ildefonsum Toletanum in lib. de viris illustrib. his verbis: Post Leandrum Hispalens.*
„ *sedis prouinciæ Baticæ cathedram tenuit, vir decore simul, & inge-*
„ *nio pollens. Illam tantæ iucunditatis affluentẽ copiam in eloquendo*
„ *promeruit, vt vbertas admirãda dicendi ex ea in stuporẽ verteret*
„ *audientes. Scripsit opera eximia, & non pauca, id est, librum de ge-*
„ *nere officiorum, librum proœmiorum, librum de ortu, vel obitu pro-*
„ *phetarum, librum lamentationum, quẽ ipse Synonyma vocitauit:*
„ *libellos duos, ad Florentinam sororem, contra nequitiam Iudæorum,*
„ *librum de natura rerũ, ad Sisebutum Principem, librũ differentia-*
„ *rum, librum sententiarũ: collegit etiam de diuersis auctoribus, quẽ*
„ *ipse nominat, Secretorum expositiones sacramentorum. Quibus in*
„ *vnum congestis, ipse liber dicitur quæstionum. Scripsit quoq; vltimò*
„ *ad petitionẽ Braulionis Cæsaraugustani Episcopi librũ etymolo-*
„ *giarum: quem cum multis annis conaretur perficere, inexpleto ope-*
„ *re diem extremum visus est concluisse. Claruit temporibus Recca-*
redi,

„ *redi, Gundemari, Sisebuti, Suinthilanis, & Sisenandi Regum, annis*
„ *ferè quadraginta, tenẽs Pontificatus honorem, insignemq; doctrinæ*
„ *sanctæ gloriam pariter, & decorem: extremũ diem clausit quarto*
„ *Aprilis, anno Domini.635.*

Stephanus, Ecclesiæ Emeritensis] *Massonæ successit Innocentius, cui Renouatus, cui Stephanus; viri omnes sanctitate perspicui: vt ex Paulo Diacono Ecclesiæ Emeritensis constat.*

Iustus] *De hoc Iusto sic Ildefonsus in viris illustrib. Iustus post Helladium, discipulus eius, illiq; successor est, vir habitudine corporis, ingenijq; meritis decorus, atq; subtilis; ab infantia Monachus, ab Helladio ad virtutem monasticæ institutionis affatim educatus pariter & institutus, in Agaliensi monasterio tertius, post illũ rector est factus. Extitit rector annis tribus: tẽpore Sisenandi obijt: qui Rex post hunc, die nono decimo defunctus abscessit.*

„ Nonnitus Gerundensis] *Ildefonsus: Nonnitus post Ioannẽ in*
„ *Gerundensi sede Pontifex accessit: vir professione Monachus, sim-*
„ *plicitate perspicuus, actibus sanctus; non hominum diutina delibera-*
„ *tione, sed Dei per homines celeri diffinitione in Pontificatum adsci-*
„ *tus; adhærens instanter obsequijs sepulchri sancti Felicis Marty-*
„ *ris. Rexit Ecclesiam Dei, meritorũ exemplis ampliùs, quàm ver-*
„ *borum edictis. Hic & in corpore degens, & in sepulchro quiescens,*
„ *fertur saluationis operari virtutes: substitit temporibus Suinthila-*
„ *ni, & Sisenandi Regum.*

Conantius Palentinæ] *De eo ita Ildefonsus: Conantius post*
„ *Murilanẽ Ecclesiæ Palentinæ sedem adeptus est, vir tam pondere*
„ *mentis, quàm habitudine speciei grauis; communi eloquio facundus,*
„ *& grauis; officiorũ Ecclesiasticorũ ordinibus intentus, & prouidus:*
„ *nam melodias sonis multis nouiter edidit, orationũ quoq; libellum*
„ *de omnium decenter scripsit proprietate psalmorum. Vixit in Pon-*
„ *tificatu ampliùs triginta annis; dignus habitus fuit ab vltimo tem-*
„ *pore Vvitterici per tempora Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Si-*
„ *senandi, & Cinthilæ.*

Braulio Cæsarauguſt.] *De quo sic Ildefonsus de viris illustr.*
„ *Braulio frater Ioãnis, in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locũ;*
„ *vir sicut germanitate coniunctus, ita nõ nimium ingenio* [a] *memora-*
„ *tus; clarus & iste habitus canonibus, & quibusdã opusculis. Scripsit*
„ [b] *vitam Emiliani cuiusdam Monachi. Qui & memoriam huius, &*
„ *virtutem illius sancti viri suo tenore cõmendat pariter & illustrat.*
„ *Habuit Sacerdotiũ fermè viginti annis; quibus expletis clausit diẽ*
„ *vitæ præsentis: durauit in regimine tẽporibus Sisenandi, Sinthilæ,*
„ *Tulganis, & Cinthasuindi Regum. Hæc Ildefonsus.*

[a] Aliás minoratus.

[b] Habeo apud me hanc vitam. M.s.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM Toletanum V. Episcoporum XX. Era DC.LXXIIII. anno primo domini nostri Cinthilani Regis.

TITVLI.

I *De constitutione nouarum litaniarum.*
ij *De custodia salutis Regum, & defensione prolis præsentium Principum.*
iij *De reprobatione personarum, quæ prohibentur adipisci regnum.*
iiij *De his, qui sibi* [a] *regnum blandiuntur Rege superstite.*
v *De his, qui Principes maledicere præsumunt.*
vj *Vt Regum fideles à successoribus regni, à rerum iure non fraudentur, pro seruitutis mercede.*
vij *Quòd in celebritate cunctorum Conciliorum Synodus Toletana, temporibus Sisenãdi habita, per* [b] *pronunciationem vocis claræ, ob custodiam sui cunctis debeat innotescere.*
viij *De indulgentia Principum noxijs* [c] *seruata.*
ix *De fauore Principis Concilij acclamatione concesso.*

[a] Regni blandiũtur spe. C. A.
[b] Prolationem. Exc.
[c] Reseruata. C. A.

I. De Institutione nouarum litaniarum.

APud vrbem Toletanam diuersis ex prouincijs Hispaniæ Sacerdotes Domini [d] in vno pacis collegio in basilica sanctæ confessoris Leocadiæ, qui consedimus, gratiarum actiones omnipotenti Domino [e] persoluimus, propter suam magnam misericordiam; cuius nutu in hanc conuenimus concordiam, & glorioſi Principis nostri [f] Cinthilæ Regis initia, ob cuius salutis, & felicitatis constantiam, supernam imploramus clementiam; quòd in medio nostri cœtus ingressus cum Optimatibus, & Senioribus palatij sui, supplex se

[d] In vnum positi, & collecti. Aliàs qui in vno pacis osculo. Exc.
[e] Martyris. C. A. vt suprà.
[f] Cinthilanæ. A. C.

Anno primo dicitur Concilio. Tol. 6. cap. 1.

se omnium orationibus commendauit, suosque fideles ita facere sancta exhortatione coëgit, atq; hanc institutionem, quam ex præcepto eius, & decreto nostro sancimus; diuina inspiratione [a] præmisit: scilicet, vt in cuncto regno à Deo sibi concesso, specialis, & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, vt à die Iduum Decembrium [b] litaniæ [c] triduo, [d] vsq; annua successione [e] peragantur, & indulgentia delictorum lacrymis impetretur. Quòd si dies Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada [f] celebrentur; vt quoniã abundãte [g] iniquitate," & deficiente charitate", [h] eò vsq; protelatur malitia, vt noua exerceantur facinora, noua quoque hæc ipsa surgat consuetudo, quæ possit ante omnipotentis [i] oculos vestra esse purgatio.

[a] Promisit. M. ſ.
[b] Litania. Exc.
[c] Triduum. C. A.
[d] Vbiq;. Exc.
[e] Peragatur Exc.
[f] Celebretur. Exc.
[g] Iniquitate efficitur. Exc.
[h] Deest. Exc.
[i] Vt vsq; quaq; prolata malitia noua, &c. Exc. Omnipotentis Dei oculos nostra esse purgatio. Exc.

II. De custodia salutis Regum, & defensione prolis præsentium Principum.

Idem approbat Concil. Tolet. 6. c. 16. Summa autem nobis vigilantia, & grandi religionis cura prouidendum est, vt mala, quæ assiduè prohibita perpetrantur, circunspecta disciplina Ecclesiastica extirpentur. Non enim incassum scriptum est: Pestilenti flagellato stultus sapientior erit. Quamobrẽ, quoniam præponderante onere delictorum experientia penè semper, ac sæpè fieri discimus, quod magnopere vitare debemus; quodque etiam custodituros nos, cum diuinis sacramentis [k] spopondimus, temeritate violamus: ideoq; frequẽter est compescendũ, quod crebrò inuenitur transgressũ. Sed ne succedẽtes precedẽtibus, ac deinde sequẽtes inuideant anterioribus, [l] vt cuncta quietè, & pacatè permaneant, hæc nostri Concilij communiter considerata defertur sententia, vt [m] seruetis quæcunq; in vniuersali, & magna Synodo prouisa, conscriptaque circa Principum salutem, & vtilitatem sunt. Hæc quoque adiecta custodiantur, videlicet, vt omni benignitate, omnique firmitate circa omnem posteritatem Principis nostri Cinthilæ Regis teneatur dilectio, & præbeatur rationabile defensionis adminiculum: ne rebus [n] iustè prouisis, aut etiam parentum digna prouisione [o] procuratis, vel iuris proprietate iniustè fraudentur; ne à quoquam causæ illicitæ exquisitæ lædendi eos præbeantur; ne quocunque modo in quisitæ lædendi eos præbeantur; ne quocunque modo in quibuslibet

Synodo Toletana 4. c. 65. *Prouer. 19. & 21.*

[k] Spondemus: sed temeritate. Exc.
[l] Et cuncta quieta, & pacata penna. Exc.
[m] Seruatis. Exc.
[n] Iustæ prouisæ.
[o] Procuratæ ad iuris propietatem pertinentes, iniustè fraudentur: nec à quoquã causa illicitè exquisita lædendi eos præbeatur. Exc.

buslibet rebus,spreta dilectione, molestentur. Hæc enim licentia efficit,& Principes in subiectis suspectos,& subiectos in bonis Principum cupidos. Quocircà, [a] ne hæc promissa timerentur, & vt cupiditas radix omnium malorum auferatur, contestamur omnes præsentes, & absentes, vel etiam futuris temporibus subsequentes,coram Deo, & Angelis eius. Quòd si quisquam nostræ contestationis temerator extiterit, [b] & quacunq; argumentatione odiosè eos molestare,aut in [c] aliquot fuerit conatus lædere, sit anathema in Christianorum omnium cœtu, atq; superno condemnetur iudicio;sit exprobabilis omnibus catholicis, & abominabilis sanctis Angelis in ministerio Dei constitutis;sit in hoc seculo perditus,& in futuro [d] damnatus, qui tam rectæ prouisioni noluit præbere consensum.

[a] Ne & præmissa contemnantur. Exc.
[b] Atq; contemptor, & quacunq;. Exc.
[c] Aliquo. Exc.
[d] Condénatus. C. A.

III. *De reprobatione personarum, quæ prohibentur adipisci regnum.*

Inexpertis, & nouis morbis nouam decet inuenire medelam. Quapropter, [e] quoniam inconsideratæ quorundam mentes, & se minimè capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, [f] passim putant, licenterq; ad Regiæ [g] maiestatis peruenire fastigia;huius rei causa nostra omnium,cum inuocatione diuina, profertur sententia, [h] vt qui talia meditatus fuerit,quem nec electio omnium [i] probat,nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc honoris apicem trahit,sit à consortio Catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

[e] Quon. sunt. Exc.
[f] Qui passim. Exc.
[g] Potestatis. C. A.
[h] Vt si quis. Exc.
[i] Præficit. Exc.

IIII. *De his qui sibi Regnum blandiuntur spe, Rege superstite.*

Ergo,quia & religioni inimicum,& hominibus constat esse [k] superstitiosum, futura illicitè cogitare, & casus Principum exquirere, ac sibi in posterum prouidere; cùm scriptum sit: Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate,hoc decreto censemus,vt quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, & viuente Principe, in alium attendisse pro futura regni spe,aut alios in se propter id attraxisse, à conuentu Catholicorum [l] excommunicationis sententia [m] repellatur.

[k] Perniciosum. Exc.
Act. 1.
[l] Cum excom. Exc.
[m] Expellatur. C. A. Exc.

De

V. *De his,qui Principes maledicere præsumunt.*

Vide Leg. Wisig. Got. l. 2. titul. 1. leg 8. Exod. 22. Actorū. 23. 1. Corin. 6.

Sed & hoc pro pestilentiosis hominum [a] moribus, salubri [b] ordinatione censemus, ne quis in Principem maledicta cōgerat. Scriptum est enim à legislatore: [c] Principem populi tui [d] non maledices. Quod si quis fecerit, excomunicatione Ecclesiastica plectatur. Nam si maledici regnum Dei non possidebunt, quanto magis talis ab Ecclesia necessariò pellitur, qui diuinæ violator sententiæ inuenitur.

[a] Morbis. Exc.
[b] Deliberatione. Exc.
[c] Principi. Exc.
[d] Ne maledixeris. Exc.

VI. *Vt Regum fideles à successoribus regni à rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede.*

Idem infra Conc. Tolet. 6. c. 14. Ramis phrasim habet. leg. Wisegoth. l. 3 tit. 2. l. 8. ipsa quoq, de debitis & profligatis rebus faciendis quod voluerit, libertatē habeat.

[e] Similes [f] largitate Principis acquisitis nullā debeat habere iacturam. Nam si licenter & iniustè fidelium perturbentur mentes, nemo optabit [g] promptum ac fidele præbere obsequium, dum cuncta nutant in incertum, & in futuro, [h] discriminis formidatur causa;sed saluti & rebus eorum Principalis pietas debet præbere suffragia: exemplis enim cæteri prouocantur ad fidem, cum fideles non fraudantur mercede.

[e] Simili. Exc.
[f] Aut. Exc.
[g] Proprium. Exc.
[h] Discrimine. Exc.

VII. *Quod in celebritate cunctorum Conciliorum, Synodus Toletana,temporibus Sisenandi habita, per pronunciationem vocis claræ,ob custodiam sui,cunctis debeat innotescere.*

Conc. 4. Tole. c. 75.

Propter malarum mentium facilitatem & memoriæ obliuionem hoc sacratissima statuit Synodus, vt in omni Concilio Episcoporum Hispanię, vniuersalis Concilij decretum,quod propter Principum nostrorum est salutem cōstitutum, peractis omnibus in Synodo, publica voce debeat pronunciari: quatenus sępe [i] supplicatum auribus, vel assiduitate iniquorū mens territa corrigatur, quæ ad præuaricandum & obliuione,& facilitate [k] producitur.

[i] Replicatum. Exc.
[k] Perducitur. C. A.

Universidad de Deusto Biblioteca

VIII. De indulgentia Principum noxijs seruata.

In his omnibus, quæ præmisimus, potestatem indulgentiæ in culpis delinquentium, Principi reseruamus: vt iuxta bonitatis, & pietatis suæ moderamen, vbi emendationem prospexerit mentium, veniam tribuat culparum.

IX. De fauore Principis Concilij acclamatione concesso.

His verò omnibus finem & robur subscriptione nostra facientes, gloriam & laudem omnipotenti [a] Domino, in quantum mortalium valetudo sinit, reddimus. Post hoc gratias excellentissimo, & [b] glorioso Principi nostro Chintilæ Regi peragimus, cuius ardor fidei, & studium bonæ intentionis, & vnanimitatis concordiam nobis tribuit, & fiduciam charitatis. Donet ei Dominus & de inimicis triumphum, & de beatitudine gaudium; custodiat eum protectione assidua, & [c] muniat bonæ voluntatis suæ circunspectione tutissima, cuius regnum manet in sæcula sæculorum: Amen.

[a] Deo.Exc.
[b] Hæc.Exc. glorioſiſsimo.Exc.
[c] Et deſt.Exc.

1 EGo Eugenius, "Dei miseratione" Toletanæ Ecclesiæ pro uinciæ [d] Carthaginensis Metropolitanus Episcopus, communibus decretis annuens subscripsi.
2 Ego [e] Conantius, "sanctæ" ecclesiæ Palentinę Episcopus, his [f] communibus decretis annuens subscripsi.
3 Ego Clarentius, ecclesiæ Accitanæ Episcopus, his [g] communibus decretis annuens subscripsi.
4 Ego [h] Bigitinus, ecclesiæ Bigastrẽsis Episcopus, similiter subscripsi.
5 Ego Eusebius, ecclesiæ Bastitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
6 Ego Hilarius, ecclesiæ Complutẽsis Episcopus, similiter subscripsi.
7 Ego Marcellus, ecclesiæ Vrcitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
8 Ego Florentinus, ecclesiæ Setabitanæ Episcopus, similiter, subscripsi.

[d] Carthaginis.C.A.
[e] Male Tonantius. Exc. Vt ex Ildefonso constat.
[f] Omnibus.Exc.
[g] Omnibus.Exc.
[h] Vigitanus.C.A.

Ego

9 Ego Braulio Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
10 Ego [a] Ola Ecclesiæ Barcinonensis Episcopus, similiter subscripsi.
11 "Ego Elpidius Ecclesiæ [b] Carcassonẽsis Episcopus, similiter subscripsi."
12 Ego Musitatius Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, similiter subscripsi.
13 "Ego Viaricus Ecclesię Olysipponensis Episcopus, similiter subscripsi."
14 Ego Iacobus Ecclesiæ Mentesanæ Episcopus, similiter subscripsi.
15 Ego Eusebius Ecclesiæ Valerienſis Episcopus, similiter subscripsi.
16 Ego Serpentinus Ecclesiæ Illicitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
17 Ego Suauila Ecclesiæ Oretanæ Episcopus, similiter subscripsi.
18 "Ego [c] Amanungus Ecclesię Aucẽsis Episcopus, similiter subscripsi."
19 Ego Egila Ecclesiæ Oxomensis Episcopus, similiter subscripsi.
20 Ego Ansericus Ecclesiæ [d] Segobiensis Episcopus, similiter subscripsi.
21 Ego Idisclus Ecclesiæ Segontiensis Episcopus, similiter subscripsi.
22 Ego Antonius Ecclesiæ Dianiensis Episcopus, similiter subscripsi.
23 Asphalius "in Christi nomine" Presbyter, agens vicem domini mei Perseuerantij, his decretis annuens subscripsi.
24 Petrus in Christi nomine [e] Decanus, agens vicem [f] domini mei Antonij Episcopi, his decretis annuens subscripsi.

[a] Hoia.Exc. Oia.C. A.
[b] Tyrassonenſ.C.A.
[c] Amantius.C.A.
[d] Segobrienſ.C. A.
[e] Diaconus.C.A.
[f] Domini Merantuni.Exc.

" Deſunt.Exc.
" Deſunt in. Exc.
" Deſunt.C.A.
Idem ſubſcribit conſil. ſequenti.
" Deſunt.C.A.
Erat hic Epiſcopus Caſtulonenſis.

IN NOMINE DOMINI.
Flauuius Cinthila Rex.

QVum boni Principis cura omni nitatur vigilantia prouidere patriæ, gentisq; suæ commodo, tunc potissimum nõ existit infructuosa, si etiam sua industria placatur diuina

Universidad de Sevilla
Biblioteca

diuina clementia. Ideoq; noſtræ manſuetudinis, collectis in vrbem Toletanam, ex prouincijs diuerſis, Epiſcopis, adhortationis extitit inſtantia, vt tempore congruo, hæc religionis per eorũ ſententiam inſtitueretur obſeruantia, vt à die Iduũ Decembrium, quod eorum decreuit ſanctitas, litaniæ per omnes regni noſtri prouincias omni debeãt celebrari deuotionis cura. Quocircà tam ſacratiſsimę electioni, & omni deſiderio amplectendæ regali auctoritate fauẽtes, & quæcunq; in eadem Synodo definita ſunt, cõfirmantes, decreuimus, vt in triduo conſcripto, iuxta quod reuerendiſsimorum virorum continet decretũ, ab omni anima Chriſtiana cœlorum Domino humilitatis ſatisfactio dependatur: & pro facinoribus, atq; flagitijs, quibus quotidie, graſſante diabolo, inretimur, lacrymis, ieiunijſq; digna obſequia rependamus. Verumtamen, vt vobis certiùs præfatorum Patrum ſententia innoteſcat, eam ſubter connecti præcipimus. Oraculis autem noſtris ſancimus, vt hi, quorum in quibuslibet rebus patriæ noſtrę inuigilat cura, id eſt, tam Optimatũ, quàm Comitum; iudicum etiam, cæterorumq; ordinum, præcipua ſolicitudo exiſtat, vt his diebus ab omni omninò inquietudine, vel qualibet negociorum actione omnis conditio, ætas, & ſexus debeat vacare: vt ocio ſancto mancipati, aptiores erga Deum reddi poſsint, cœleſtem implorãdo miſericordiam conſequi. Ergo vt omnes hoc præcepto noſtro præmoneantur, Sacerdotum induſtriæ delegamus. Datum ſub die pridie Kalendas Iulias, anno feliciter primo Regni noſtri, Toleto.

De ſubſcriptionibus quinti Concilij.

OMnes hi Epiſcopi ſubſcribunt in .4. Toletano, præterquã Eugenius Toletanus, qui Iuſto; Ola Barcinonenſis, qui ſucceſsit Seuero; & Amanungus Aucenſis, qui ſucceſsit Stephano, & Antonius Dianienſis. Vigitinus (ſcribe Bigitinus) Muſtatius Valẽtinus, (lege, Muſitacius.) Perſeuerantius, & Antonius, qui per Vicarios Concilio interſunt, erant, alter Caſtellonenſis, alter Segobrienſis. Eugenius Toletanus Iuſto ſucceſsit in Sacerdotio Toletano, quod, vt auctor eſt Ildefonſus in eius vita, ferè vndecim annos rexit, regnantibus Cinthila, Tulgane, Cindaſuindo Regibus.

Notæ.

Notæ.

ERa DC.LXXIIII] *Cinthila rex, primo anno regni ſui, hoc Concilium coëgit, vt in fine confirmationis dicitur, anno feliciter primo regni noſtri. Vnde corruptè legitur, apud Rodericum lib. 2. c. 19. fuiſſe electum in regem, Era DCLXXIX.*

Apud vrbem Toletanam diuerſis ex prouincijs Hiſpaniæ] *Conſtat fuiſſe Nationale, præſertim ex ſubſcriptionibus, in quibus ſubſignat Braulio Cæſarauguſtanus, Ola Barcinonenſis, Elpidius Carcaſſonenſis, Vicarius Olyſſipponenſis. Et infra Concilio Toletano. 6. cap. 18. dicitur: Iam quidem in antecedenti vniuerſali Synodo, & Can. 2.*

Cap. 1 Litaniæ triduo vbique] *De Litanijs ſupra diximus, eſſe obſeruandas lugubri cultu, ieiunio, & ciborum delectu, Aurel. 1. cap. 29. Magunt. 1. cap. 32 & 33. Bracar. 2. cap. 9.*

Cap. 2 Vniuerſali & magna Synodo] *Sic vbique vocat Concilium Toletanum quartum.*

CON-

Universidad de Deusto Biblioteca

CONCILIVM Toletanum VI. Quadraginta octo Episcoporum vniuersale, in nomine Domini nostri Iesu Christi feliciter.

TITVLI.

I *De plenitudine fidei catholicæ.*
ij *De obseruatione litaniarum.*
iij *De custodia fidei Iudæorum.*
iiij *De damnatione Clericorum, per pecuniam Ecclesiasticos gradus assequentium.*
v *De stipendijs Clericorum, ne à iure alienentur* [a] *Ecclesiarum.* [a] Ecclesiæ. C.A.
vj *De viris, ac fœminis sacris, propositum transgredientibus sacrum.*
vij *De pœnitentibus transgressoribus.*
viij *Quòd quibusdam pœnitentibus pristina reddantur coniugia.*
ix *De professionibus, & obedientia libertorum Ecclesiæ.*
x *De progenie libertorum Ecclesiæ; ne eis vel* [b] *pro nutritione ab Ecclesia liceat euagari.* [b] Pro nutritio. erudi tionis. Exc.
xj *Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.*
xij *De confugientibus ad hostes.*
xiij *De honore Primatum palatij.*
xiiij *De remuneratione collata fidelibus Regum.*
xv *De collatis rebus Ecclesijs; vt in earum iure perdurent.*
xvj *De incolumitate, & adhibenda dilectione Regiæ proli.*
xvij *De his, qui Rege superstite, aut sibi, aut alijs ad futurum prouident regnum, & de personis, quæ prohibentur ad regnum accedere.*
xviij *De custodia vitæ Principum, & defensione præcedentium Regum à sequentibus adhibenda.*
xix *De gratiarum actionibus, in confirmatione Concilij Deo, & Principi datis.*

De

I. De plenitudine fidei Catholicæ.

Conuenientibus nobis Hispaniarum [a] Galliæque Pontificibus summis, Orthodoxi & glorioſi Cinthilani Regis salutaribus [b] hortamentis, atque in prætorio Toletano in ecclesia sanctæ Leocadiæ [c] virginis debitis sedibus collocatis, sub die [d] quinto Idus Ianuarij, anno præfati Principis & triumphatoris in Christo secundo, Era DC. LXXVI. quum primum omnipotenti Domino pro corona fratrum tam numerosa, gratiæ à nobis fuissent peractæ, nihil melius, nihilque salubrius omnium insedit animis, quàm more Synodi vniuersalis, post solēnia perfunctæ orationis, quod mente ruminauimus, lingua narraremus; & quod corde credebamus, ore ructaremus, supernæ fauentes sentētiæ: Eructauit cor meū verbum bonum, quod iuxta Prophetam fecit Dominus abbreuiatum super terram. Quam ob rem ex abūdantia nostri cordis sit confessio vocis; vt fidem, quam omnium mens intrinsecus gestat, in cōfessione interpres lingua foras effūdat.

In alijs LXVI. Ino. p. 6. c. 372. habet Era DC. Lxxxvj citatijs. sextum pro septimo.

Psalm. 44. Esai. 10. Rom. 9.

Itaque credimus & profitemur, sacratissimam & omnipotentissimam Trinitatem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnum Deum solum, non solitarium; vnius essentiæ, virtutis, [f] potestatis, vniusque naturæ; discretam inseparabiliter personis; indiscretam essentialiter substantiam Deitatis, creatricem omnium creaturarum: Patrem ingenitum, increatum, fontē & originem totius diuinitatis: Filium à patre intemporaliter, & ante omnem creaturam sine initio genitum, non creatum: nam nec Pater vnquam sine Filio, nec Filius extitit sine Patre: sed tamen Filius Deus de Patre Deo, nō Pater Deus de Filio Deo: [g] "Pater Filij, nō Deus de Filio:" ille autem Filius Patris, & Deus de Patre per omnia coæqualis Patri: Deus verus de Deo verò: Spiritum verò sanctum, neque genitum, neq; creatum; sed de Patre Filioque procedentem, vtriusque esse [h] spiritum: ac per hoc substantialiter vnum sunt, quia & vnus ab vtroque procedit. In hac autem Trinitate tanta est vnitas substantiæ, vt pluralitate careat, & æqualitatem teneat: nec minor in singulis, quàm in omnibus; nec maior in omnibus, quàm in singulis maneat personis. Ex his igitur tribus diuinitatis personis solum filium fatemur ad redemptionem humani generis, propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, &

[a] Galliarumq; C.A.
[b] Hortamēt. absq; impedimento. Exc.
[c] Martyris. Exc.
[d] Sexta. Exc.
[f] Potestatis, maiestatis, vniusque. C.A.
[g] Deo. Ille autem filius patris. Interiecta in Excus. De sunt.
[h] Spir. sanctum. C.A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostro libero arbitrio contraxeramus, resoluenda à secreto Patris arcanoq; prodisse,& [a] hominem sine peccato de sancta semper Virgine Maria assumpsisse; vt idem Filius Dei Patris, esset Filius hominis; Deus perfectus, & homo perfectus; vt homo Deus esset vnus Christus naturis in duabus, in persona vnus; ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo persona geminata esset. Ergo à Patre & Spiritu sancto inseparabiliter discretus est persona; ab homine autem assumpto, natura. Item cum eodem homine vnus extat persona; cum Patre, & Spiritu sancto natura: ac sicut diximus, ex duabus naturis, & vna persona vnus est Dominus noster Iesus Christus; in forma diuinitatis æqualis Patri; in forma serui minor Patre: hinc enim est vox eius in psalmo: De ventre
Psalm. 21. matris meæ Deus meus es tu. Natus itaque à Deo sine matre, natus à Virgine sine Patre, solum Verbum caro factum
Ioann. 1. est, & habitauit in nobis: & cum tota cooperata sit Trinitas formationem suscepti hominis (quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis) solus tamen accepit hominem in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ; in id quod est proprium Filij, non quod commune Trinitatis. [b] Nam si naturam hominis, Deique [c] alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset; quoniam constat naturam Trinitatis esse vnam, non tamen personam. Hic igitur Dominus Iesus
1. Tim. 1. Christus missus à Patre, suscipiens, quod non erat; nec amittens quod erat, inuiolabilis de suo, mortalis de nostro, venit in hunc mundum peccatores saluos facere, & credentes iustificare; faciensque mirabilia, traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem nostram, re-
Rom. 4. surrexit propter iustificationem nostram; cuius liuore sanati, cuius morte Deo Patri reconciliati, cuius resurrectione sumus resuscitati. Quem etiam venturum in fine expectamus seculorum, & cum resurrectione omnium, æquissimo iudicio redditurum iustis præmia, & impijs pœnas. Ecclesiam quoque Catholicam credimus [d] sine macula in opere,
1. Cor. 15. & sine ruga in fide corpus eius esse, regnumque habiturum cum capite suo omnipotenti Christo Iesu, postquam hoc corruptibile induerit incorruptionem, & mortale immortalitatem; vt sit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hæreses extirpantur, in hac omnis Ecclesia collocata iam in regno cœlesti, & degens in seculo præsenti gloriatur,

[a] Humanitatem. Excus. *De hac phrasi supra diximus Concil. quarto Tolet. c. 1.*

[b] Nam si vnam naturam hominis Dei alteram cõfecisset per sonam. Exc.

[c] Alter. in altera. C. A.

[d] Absque ruga. Exc.

gloriatur; & non est in alia fide salus: nec enim nomen aliud
Act. 4. est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.

II. De obseruatione Litaniarum.

De Litanijs Concil. Tol. 5. c. 2. Concil. 4. c. 1. Religiosissimi Principis nostri deuotionem, & nostrorum Consacerdotum primo anno regni sui constitutionem cum magna reuerentia, & veneratione suscipientes, quam iam cõstat in omni regno suo annua vice celebrari, placuit etiam nostra assensione firmari. Proinde vniuersali auctoritate cõsemus Cõcilij, vt hi dies Litaniarum, qui in Synodo premissa sunt instituti, eodem in tempore, quo iussi sunt excoli, [a] annuo recursu, omni obseruatione habeantur celeberrimi: vt pro illis, quibus nunc vsque simul implicati sumus delictis, sit nostra expiatio ante oculos Dei omnipotentis.

[a] Anno recurso. C. A.

III. De custodia fidei Judæorum.

Inflexibilis Iudæorum perfidia deflexa tandem videtur pietate & potẽtia superna. Hinc enim liquet, quod [b] inspiramine summi Dei excellẽtissimus & christianissimus Princeps ardore fidei [c] inflammatus, cum regni sui Sacerdotibus, præuaricationes, & superstitiones eorum eradicare elegit funditus, nec finit degere in regno suo eum, qui nõ sit Catholicus. Ob cuius feruorem fidei, gratias omnipotenti Deo cœlorum Regi agimus; eo quòd eius tam illustrem creauit animam, & sua repleuerit sapientia. [d] Donet ei præsentis æui diuturnam vitam, & in futuro gloriam æternam. Illud autem prouida nobis cura, & valde est decernendum vigilanti solertia, ne eius calor & noster labor, quandoq; in posteris tepefactus liquescat. Quocirca consonam cum eo, corde & ore promulgamus Deo placituram sentẽtiam: simul cum suorum Optimatum, Illustriumque virorum consensu, [e] ex deliberatione sancimus, vt quisquis succedentium temporum regni sortierit apicem, non ante conscendat regiam sedem, quam inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit, hanc se Catholicam non permissurum eos violare fidem; sed & nullatenus eorum perfidiæ fauens, vel quolibet neglectu, aut cupiditate illectus, tendentibus ad præcipitia infidelitatis, aditum præbeat præuaricationis; sed quod magnopere nostro est tẽpore conquisitum, debeat illibatum perseuerare in futurum.

[b] De spiramine. C. A.

[c] Flammatus. C. A.

[d] Ipse quoque donet ei, & in præsenti seculo longam vitam, &c. Exc.

[e] Et delib. Exc.

Universidad de Sevilla Biblioteca

Nam incassum bonum agitur, si non eius perseuerantia prouidetur. Ergo postquam ordine [a] præmisso ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator extiterit huius promissi, sit anathema maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni: [b] simul cũ eo damnatione [c] perculsi, quicunque Sacerdotum, vel quilibet Christianorum eius implicati fuerint errori. Nos enim ita præsentia decernimus, vt præterita, quæ in vniuersali Synodo de Iudæis conscripta sunt, confirmemus. Quoniam quæcũq; necessaria pro eorum saluatione scribi potuerunt, in eadem esse cautum scimus. Quapropter quæ tũc decreta sunt, valitura cẽsemus.

In quarta Tolet.

a Promiss. C.A.

b Similique. Exc.

c Perculsis. Exc.

IIII. De damnatione Clericorum, per pecuniam Ecclesiasticos gradus assequentium.

Sæpe [d] pullulantia prauitatum germina, licet sæpissimè Patrum iusta nouerimus seueritate damnata, tamẽ quia crebris conspiciuntur denuò vigere radicibus, iustitiæ acriori vigore radicitus ea amputare sancimus. [e] Proinde quicunque Simonis imitator, simoniacæ quoque hæresis extiterit [f] auctor, vt Ecclesiasticorum gradus non dignitate morum obtineat, sed munerum impensione conquirat, & per oblata munera capiat, quibus hunc, nec rationis ordo, nec dignitas morum vlla commendet; talis inuentus sacrorum ordinum apices penitus adipisci nullo modo permittatur: sed etsi adeptus fuerit, communione priuatus, cum ordinatoribus suis propriorum bonorum amissione [g] damnetur.

Iuon. p. 4. c. 81.

d Pullulant. C. A.

e Sanc. Iuxta quod in præteritis canonibus scriptum est anathema dãti, & accipienti. proind. C A.

f Sectator. Exc.

g Damnentur, quì nõ pro amore Dei, sed pro ambitione honoris tonsuram susceperisse noscuntur. C. A.

V. De stipendijs Clericorum; ne à iure alienentur Ecclesiarum.

Sæpe fit vt proprietati originis obsistat longinquitas temporis. Quapropter prouidentes decernimus, vt [h] quisquis Clericorum, vel aliorum quorumlibet personarum stipendium de rebus Ecclesiæ, cuiuscunque Episcopi percipit largitate, sub precariæ nomine, debeat professionẽ scribere; vt nec per [i] detentionem diurnam [k] præiudicium afferat Ecclesiæ, & quæcunque in vsum perceperit, debeat vtiliter laborare, vt nec res diuini iuris [l] videatur aliqua occasione negligi, & subsidium ab Ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint Clerici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse stipendio suo videbitur priuari.

12. q. 2. sæpe sin. Iuo. p. 6. c. 372. De hac re Vvamba est lex in legib. Vvisegoth. lib. 4. tit. 8. l. 6.

h Vt si quis Clericorum stipendium. Exc. Iuo. & Grat. à quibus interiecta desunt sicut in A.C.

i Retentionem. Iuo. Tentionem. C. A.

k Iudicium. Iuo.

l Videantur. Exc.

De

VI. De viris & fœminis sacris, proposito transgredientibus sacrum.

10. q. 3. procliuis. Iuon. p. 7. c. p. 35. Burch. lib. 8 c. 14.

Procliuis est cursus ad [a] voluptatem; imitatrix natura vitiorum. Quam ob rem quisquis virorum, vel mulierum habitum semel [b] induerit spontaneè religiosum; aut si vir deditus [c] Ecclesiæ choro, vel fœmina fuerit, [d] ac fuit [c] deligata puellarum monasterio; in vtroque sexu præuaricator ad propositum inuitus reuerti cogatur: vt vir detondeatur, & puella [f] monasterio reintegretur. Si autem quolibet patrocinio desertores permanere voluerint, Sacerdotali sententia ita de Christianorum cœtu habeantur extorres, [g] vt nec locutio cum eis vlla sit communis. Viduæ quoque, sicut vniuersalis iam dudum statuit Synodus, professionis, vel habitus sui desertrices, superiori sententia condemnentur.

Concil. Tol. 4. c. 56.

a Voluntatem. C.A

b Induerint, vel induerunt. C. A.

c Eccles. vel fit. Grat.

d Aut fuerit. Exc.

e Delegata. Iuo.

f Ad monasterium regrediatur. Exc. Ingrediatur. Iuo.

g Vt nec locus eis vllus sit communionis. Exc. Grat. & Iuo. quam lectionem sequitur cod. Gregorianus.

VII. De pœnitentibus transgressoribus.

Quamuis priora nunquam siluerint [h] de tanto facinore Cõcilia, ratio tamen poscit, vt ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. Et ideò quoniam tanta existit peruersitas hominum, vt hi, quos sub religioso habitu, pœnitentiæ professio pro peccatorum venia ad manum Sacerdotis deducit, vel adduxit, iterum rediuiua malitia ad vitæ pristinæ sordes reuocet, huius rei causa sancta Synodus decernit, vt si qui ingenuorum vtriusque sexus, sub nomine [i] pœnitentiæ, in habitu religioso sunt cõuersati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta secularia sumentes, ad id quod reliquerant, redierunt, aut redierint, ab Episcopo ciuitatis, in cuius territorio sunt conuersi, comprehensi rursus legibus pœnitentiæ in monasterijs subdãtur inuiti. Quod si facere propter aliquem potestatis vigorem difficile fuerit, tunc sicut [k] priscorum Canonum statuerunt decreta, quousque ad dimissum ordinem reuertantur, [l] excommunicati habeãtur; sed & hi qui post excommunicationem, vel interdictum cum ipsis communicauerint. Sacerdos autem ad quem pertinere noscũtur, si eos quolibet munere, vel fauore, aut diligentia admonere noluerit, & aut reuertentes susciplat, aut contemnẽtes de Ecclesia reijciat, simili sententia plectatur, quousque emendationis, vel damnationis eorum ab eo sententia promulgetur.

Id cõstat ex 3. Tolet. c. 11. Vinet. c. 3. 1. Turon. c. 8. Epaon. c. 13. et Aurel. 1. c. 13. 4. Tol. c. 54.

h De tantis facinoribus. C. A.

i Pœnitentis. C. A.

K Priorum. Exc.

l Excomm. & anathemate condemnati hab. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIII. *Quod quibuſdam pœnitentibus priſtina tradantur coniugia.*

a Reddantur. C. A.

33.q.1. Antiqui & ſanctiſsimi epiſtola ad Ruſticum Narbonenſ. Epiſcopum, tom. 1. cap. 99.

Antiqui & ſanctiſsimi eſt patris ſententia Papæ Leonis, vt is, qui in ætate adoleſcentiæ poſitus dum mortis formidat caſum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium; ſi coniugatus & fortè fuerit incontinens; ne poſtea adulterij incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium, quouſque poſsit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatum: Quod nos ſicut de viris, ita & de fœminis æquo modo cenſemus non quidem [b] generaliter & [c] legitimè præceptum, ſed conſtat [d] à nobis pro humana fragilitate indultum; ea duntaxat ratione, vt, ſi is, qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quàm ex conſenſu [e] ad cõtinentiam eorum fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxorios tranſire amplexus: ſin autem illius vita extiterit ſuperſtes, qui nõ accepit [f] benedictionem pœnitentis, nubat, ſi ſe continere nõ poteſt, & [g] alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroq; ſexu pari modo à nobis manifeſtum eſt, decreuiſſe: ita videlicet, vt in his omnibus Sacerdotis ordinatio expectetur; vt iuxta quod ætatem aptam proſpexerit [h] continentiæ, abſolutionis vel diſtrictionis tribuat legem.

b Hoc generaliter Exc. Grat.
c Canonicè. Exc. Grat.
d Vobis. Exc.
e Alter ad continentiam eat, vnde fuerit. Exc. Vnus eorum fuerit regreſſ. Grat.
f Abſolutionem. Grat.
g Vlterius. Exc.
h Pœnitentiæ. Exc.

IX. *De profeßionibus & obedientia libertorum Eccleſiæ.*

12.q.1. Longinquitate. Concil. Tol. 4. c. 69. & refertur. 12. q. 2. cap. liberti.

Longinquitate ſæpe fit temporis, vt non pateat conditio originis. Vnde iam decretum eſt in anteriori [i] vniuerſali Concilij Canone, vt profeſsionem ſuam liberti Eccleſiæ debeant facere, qua profiteantur ſe, & de familijs Eccleſiæ manumiſſos, & Eccleſiæ obſequium nunquam relicturos. Vnde his quoque nos adijcimus, vt quotiens curſum vitæ Sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit, mox cum ſucceſſor eius aduenerit, omnes liberti Eccleſiæ, vel ab eis progeniti, chartulas ſuas in conſpectu omnium debeant ipſi ſubſtituto Pontifici publicare, & [k] profeſsiones ſuas in conſpectu Eccleſiæ renouare; quatenus ſtatus ſui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum Eccleſia non careat. Si autem aut ſcripturas libertatis ſuæ intra annum ordinationis noui Pontificis manifeſtare contemp ſerint, aut profeſsiones "ſuas" renouare noluerint, vacuæ & inanes chartulæ ipſæ remaneant, & illi origini ſuæ redditi, ſint perpetuò ſerui.

i Vniuerſalis Grat. & Exc. *Sequę vocatur 4. Concil. quia fuit pleniſſ. vt in 5. c. 1. & 6. c. 1. 3. 7. & 18. & in principio ipſius. 4 Concely Epiſcopi aiunt: quoniam generale Concilium agimus.*

k Profeſsionem. Grat.

" Deeſt A.C.

De

X. *De progenie libertorum Eccleſiæ; ne eis vel pro nutritione, ab Eccleſia liceat euagari.*

Etenim decet, vt hi quorum parentes titulum libertatis de familijs Eccleſiæ perceperũt, intra Eccleſiam, cui obſequium debent, cauſa eruditionis enutriantur. Contemptus quippe eſt patronorum, ſi ipſis neglectis, alijs ad educandum detur progenies manumiſſorum. Itaque cenſemus, vt ſine ſui ſtatus præiudicio ab Epiſcopis habeantur in doctrinæ obſequium; quatenus & illi debitum reddant famulatum, & nullum patiantur ſuæ ingenuitatis detrimentum. Eos verò qui aliter quam ſententia noſtra decreuit agere tentauerint, inuitos iubemus ab Epiſcopis ad hoc ipſum reduci. Quod ſi forte parentes eorum eos pontificibus ſuis dare contempſerint, & alios ſibi patronos adoptauerint, ingratorum feriantur lege libertorum.

XI. *Ne ſine accuſatore legitimo quiſpiam condemnetur.*

3.q.9. Dignum eſt vt. Burch. lib. 16. c. 5.

Dignum eſt, vt vita [a] innocentium non maculetur pernicie [b] accuſantium. Ideò quiſquis à quolibet criminatur, non ante accuſatus ſupplicio [c] dedicetur, quàm accuſator præſentetur, atque legum, & Canonum ſententia exquiratur: vt ſi indigna ad [d] accuſandum perſona inuenitur, ad eius accuſationem non iudicetur," niſi vbi pro capite Regiæ maieſtatis cauſa verſatur."

a Innocentis nulla macul. Exc.
b Accuſatoris. Iuo.
c Detur. Grat. aliàs deputetur.
d Cauſandum. C. A.
" Hæc deſunt à Gratiano, ſed in cod. Gregoriano addita ſunt ex originali.

XII. *De confugientibus ad hoſtes.*

Prauarum audacia mẽtium, ſæpe aut malitia cogitationum, aut cauſa culparum refugium appetit hoſtium. Vnde quiſquis patrator [e] cauſarum extiterit talium, [f] virtute ſe nitens defendere aduerſariorum, & patriæ vel genti ſuæ detrimenta intulerit rerum, in poteſtate Principis ac gentis reductus, excommunicatus & retruſus longinquioris pœnitentiæ legibus ſubdatur. Quòd ſi ipſe mali ſui prius reminiſcens ad Eccleſiam fecerit confugium, interceſſu Sacerdotum & reuerentia loci Regia in eo pietas reſeruetur comitante iuſtitia.

De dignitatibus Gothorum Palatinis dicemus infra.

e Culparum. Exc.
f Virtutem petens defend. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIII. De honore Primatum Palatij.

Qui Primatum dignitate, atq; reuerentiæ, vel gratiæ ob meritum, in palatio honorabiles habentur, his à iunioribus modestus honor per omnia deferatur. Qui etiam minores à senioribus & dilectionis amplectantur affectu, & vtilitatis imbuantur exemplo.

XIIII. De remuneratione collata fidelibus Regum.

[a] Præmio fraudare fideles, nõ solum [b] inhumanum, sed etiam exiſtit iniustum. Ideoq; [c] cum fidei meritum tàm in rebus diuinis, quàm in humanis non habeatur ingratum, dignum videtur, vt Sacerdotali sententia cõsulamus fidelibus regis. Proinde, vt anno primo sereniſsimi Principis nostri decreuit Concilium sanctum, omnes [d] qui fideli obsequio & sincero seruitio voluntatibus, vel iusſis paruerint Principis, totaq; intẽtione salutis eius custodiam, vel vigilantiam habuerint, à regni successoribus, nec à dignitate, nec à rebus priſtinis, causa repellantur iniusta; sed & nũc ita pro vniuscuiusq; vtilitate Principis moderentur discretione, sicut eos prospexerit necessarios esse patriæ; & sic illis impartiatur benignitas, [e] vt cæteris maneat gratiæ potestas: quatenus ita omnia in rebus iustè [f] cõquisitis lucrentur, vt posteris relinquendi, vel quibus voluntas eorum decreuerit, conferendi spontaneo fruantur arbitrio. Cæterũ si infidelis quisquam in capite regio, aut inutilis in rebus commissis præsenti pijssimo domino nostro Cinthilano Regi extiterit, [g] in clemẽtiæ eius manu & potestatis nutu cõstet huiusmodi moderatio. Nefas est enim in dubium deducere eius potestatem, cui omnium gubernatio superno constat delegata iudicio. Quòd si post eius decessum quispiam repertus fuerit eius vitæ fuisse infidelis, quidquid largitate ipsius in rebus habuit conquisitis, careat; confiscandum & fidelibus largiendum.

Cõc. Tol. 4. c. 6. Iuo. p. 16. c. 28. Burch. lib. 15. c. 27

[a] Præmium fraudandis delibus. C. A.
[b] Immanum. C. A.
[c] Ex. C. A. videtur leg. ideoq; quicũque fidei merito, &c. ingratus.
[d] Fideles qui obs. Exc.
[e] Vt in cæteris magnæ. Exc.
[f] Conquisita. Burch.
[g] In clementia eius maneat potestatis, suo nutu cõstituenda huiusmo. Exc. Burc. hic paulò aliter, in quo nõ rectè pro potestatis, legitur, posteritatis, & statim fas, pro nefas. In eodẽ est ius potestatis, pro eius potestatis.

XV. [h] Vt res Ecclesiæ quibuslibet iustè collatæ, in earum iure, firma stabilitate permaneant.

Quia his, qui Principibus dignè seruiunt, atq; deferentibus fidele illis obsequium, constat nos optimum [i] ministrasse suffragium; dum iustè à Principibus adquisita in eorum iure persistere sancimus indiuulsa, æquum est maximè, vt rebus ecclesia-

[h] De collatis rebus Ecclesijs, vt in earum iure perduret C. A.
[i] Ministrare. M. s. vnus.

ecclesiarum Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adeò, vt quæcunq; rerũ ecclesijs Dei à Principibus iustè concessa sunt, vel fuerint, vel cuiuscũq; alterius personæ quolibet titulo illis non iniustè collata sunt, vel extiterint, ita in eorum iure persistere [a] firma iubemus, vt euelli quocunq; casu, vel tempore nullatenus possint. Opportunum est enim, vt sicut fidelia seruitia hominum non existere censuimus ingrata, ita ecclesijs collata (quæ propriè sunt pauperum alimenta) eorũ in iure pro mercede offerentum maneant inconuulsa.

[a] Firma stabilitate. Exc.

XV. De incolumitate & adhibenda dilectione Regiæ proli.

Iuo p. 16. c. 29. Burch. lib. 15. c. 28.

Sicut insolentia malorũ Regum odiosa semper & execrabilis extitit subiectis, ita bonorum prouida vtilitas amabilis efficitur populis. Quocirca quis ferat, aut quis [b] toleranter Christianus videat, Regis sobolem, aut posteritatem expoliari rebus, aut priuari dignitatibus? Quod ne fiat, cum generalis hæc promatur de Principis filijs sentẽtia nostra, ideſt, de præsenti excellentissimi & glorioſisimi principis Cinthilani regis posteritate, [c] dentur [d] aperta à nobis decreta: vt ea, quæ Sy

Tole. 4. c. 1.

nodus præterito anno in hac ecclesia habita constituit circa omnem posteritatem eius, vniuersitas regni sui conseruet: id est, vt præbeatur filijs eius dilectio benigna & firma, & tribuantur, vbi loci opportunitas exhibuerit, defensionis adminicula iusta: ne de rebus [e] iustè profligatis, aut parentum dignitate procuratis, vel largitate Principis, aut alicuius impẽsis, aut etiam proprietate debitis fraudentur qualibet insidia callidatis, neue à quoquam lædendi eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum est, vt cuius regimine habemus securitatem, eius posteritati decreto Concilij impertiamus quietem. Denique tanta erga nos nostri Principis extant beneficia, vt longum sit, sigillatim ea promere lingua. Ipse enim, auctore Deo, nobis pacem; ipse quasi captiuam reduxit charitatem; ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione dicati; ipse medicamine bonitatis suæ, & reis pepercit, & rectos sublimauit: cui si dignis voluerimus respondere beneficijs, non tantis extamus copijs virtutis, [f] quanto voto sufficimus voluntatis.

[b] Talem errantem Christianũ videat qui regiam sobolem aut post conetur expoliare reb. aut priuare dig. Burch.
[c] dantur. C. A.
[d] Apta Burch.
[e] Ipsis. C. A.
[f] Quibus tãtæ voto sufficiamus voluntatis. Exc.

De

Universidad de Salamanca Biblioteca Histórica

Concil. Tol. 5. c. 1. Burc. Lib. 3. cap. 24. Iuo. p. 16. c. 16.

XVII. *De his qui Rege superstite, aut sibi aut alijs, ad futurum prouident regnum, & de personis quæ prohibentur ad regnum accedere.*

Quamquam in Concilio anteriori, quod anno primo glorioſiſsimi Principis noſtri habitum eſt, de huiuſmodi re fuerit promulgata ſententia, tamen placet [a] iterare quod conuenit [b] cuſtodire. Itaque Regis vita conſtante, nullus ſibi aliquo opere, vel deliberatione, ſeu cuiuſcunque dignitatis Laicus, ſeu gradus Epiſcopatus, Presbyterij, aut Diaconij conſecratus, cæteriſque Clericatus officijs deditus, Regem prouideat contra viuentis Regis vtilitatem, & proculdubio voluntatem: nullo blandimento, vel ſuaſione pro eadem ſpe, aut alios in ſe trahat, aut ipſe in alium acquieſcat. Iniquum enim & valde execrabile à Chriſtianis debet haberi, futuris temporibus illicita proſpicere, & vitæ ſuæ ignaros, ventura diſponere. Quod ſi quiſquam iam talia iniqua deliberatione, [c] cum quocunque eſt meditatus, hoc ſibi nouerit eſſe Sacerdotali moderatione conceſſum, [d] vt veniabiliter poſsit hoc ſine mora præſentis Principis auribus publicare: [e] ſi autem obſtinata deliberatione, ſua machinamenta noluerit dicere, peſsimo plectatur anathemate. Rege vero defuncto, nullus tyrannica præſumptione regnum aſſumat; nullus ſub religionis habitu detonſus, aut turpiter decaluatus, aut ſeruilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo; niſi genere "Gothus" & moribus dignus, prouehatur ad apicem regni. [ff] Temerator autem huius præceptionis ſanctiſsimæ feriatur perpetuo anathemate.

[a] Iterata iuxta quod conuen. Burch.
[b] Custodiri Exc.
[c] In C.A.
[d] Si veniabil. poscit. Exc.
[e] Iouerius legit: Si autem retineat, & deliberationis suæ machi. Burch. obtineat.
[ff] Deest Exc.

XVIII. *De custodia vitæ Principum, & defensione præcedentium Regum à sequentibus adhibenda.*

Concil. Tol. 5. c. 1. Iuo. p. 16. c. 17. Burch. lib. 15. c. 16.

Iam quidem in antecedēti vniuerſali Synodo, pro ſalute noſtrorum Principum conſtat eſſe conſultum: ſed libet iterare bene ſancita, & digna auctoritate munire ſalubriter ordinata. Ideoq; cōteſtamur coram Deo, & omni ordine Angelorum, coram Prophetarum, atq; Apoſtolorum vel omnium Martyrum choro; coram omni Eccleſia Catholica, & Chriſtianorum cœtu, vt nemo intendat in interitum Regis; nemo vitā Principis nece attrectet; nemo eum regni gubernaculis priuet; nemo tyrannica præſumptione apicem [f] regni vſurpet,

[f] Regis C.A.

pet; nemo quolibet machinamento, in eius [a] aduerſitatem ſibi coniuratorum manum aſſociet. Quòd ſi in quopiam horum quiſquam noſtrorum [b] temerario auſu præſumptor extiterit, anathemate diuino [c] perculſus, abſque vllo remedij loco, habeatur condemnatus æterno iudicio. Is autem, qui eius ſedem fuerit aſſequutus, ſi vult tanto expiari [d] piaculo, quaſi proprij patris eius vlciſcatur interitum, in cuius defenſionis auxilio vniuerſi regni Gothorum conſentiat fortitudo. Si autem [e] deſidi cura & minori zelo tam funeſtum noluerint vindicare ſcelus, ſint omnes ex hac noſtra ſententia, opprobrium cæteris gentibus.

[a] Aduerſitate. Exc.
[b] Temerare præſumpſerit anath. Exc.
[c] Percuſſus. Burch.
[d] Periculo. C.A.
[e] Auxilium. Exc.
[f] Deſidiæ cauſa. Exc.

XIX. *De gratiarum actionibus in confirmatione Concilij, Deo & Principi datis.*

His omnibus ritè diſpoſitis, & diuturna collatione deliberatis, benedictionem, gloriam & honorem inuiſibili omnium auctori rependimus, luminum Patri, & in his conſeruandis eius imploramus opem ſuffragij; vt conſtitutionibus noſtris, [g] roborem tribuat ſuæ virtutis, fragilitatemq; humanam" ita" huic dipoſitioni reddat [h] efficacem, vt non iudicet præuaricatricem. Nos igitur omnia, ſupraſcripta ſalua auctoritate priſcorum Canonum, ſubſcriptione noſtra firmamus: & gratias agimus Chriſtianiſsimo & glorioſiſsimo [i] Cinthilano Principi noſtro, cuius ſtudio aduocati, & inſtantia ſumus collecti; cuius voluntas [k] proba, & ordinatio extitit glorioſa. Donet ei Dominus, vt optimo Principi, diuturnum [l] in ſeculo præſenti triumphum, & in parte iuſtorū perpetuum regnum; felicibuſque annis felix ipſe in longa felicitate fruatur, & diuina dexteræ protectione vbique muniatur.

[g] Robur tribuat, seu virtutem Exc.
" Deest Exc.
[h] Salubrem. Exc.
[i] Chintilani, regi. princ. C.A.
[k] Probata ord. Exc.
[l] In seculum triūphum. C.A.

1 Ego [m] Silua etſi indignus eccleſiæ Narbonenſis Epiſcopus, his conſtitutionibus editis ſubſcripſi.
2 Ego Iulianus, eccleſiæ Bracarenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
3 Ego Eugenius, eccleſiæ Toletanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
4 Ego Honoratus, eccleſiæ Hiſpalenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
5 Ego Protaſius, eccleſiæ [n] Valentinæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
6 Ego Conantius, eccleſiæ Palentinæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
7 Ego [o] Vigicinus, eccleſiæ Bigaſtrenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
8 Ego Laufredus, Cordubenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
9 Ego Acutulus, eccleſiæ [p] Elnenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.

[m] Scla. C. A. Alijs Salus. Selua Roder. lib. 2. c. 19.
[n] Placentinæ. Exc. Conantius vir celebris, & ordinandis ecclesiasticis officijs intentus, in cœtu ecclesiastico mul te edidit. Ex. Ildefon.
[o] Vigitinus. C.A.
[p] Elensis. C.A.

Ego

10 Ego Ioannes, eccleſiæ [a] Eleplenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
11 Ego Bonifacius, eccleſiæ Caurienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
12 Ego [b] Euſebius, eccleſiæ Baſtitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
13 Ego Hilarius, eccleſiæ Complutenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
14 Ego Iacobus, eccleſiæ Menteſanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
15 Ego Ioannes, eccleſiæ [c] Dertoſanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
16 Ego [d] Siſuſclus, eccleſiæ Elborenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
17 Ego Dauid, eccleſiæ [e] Aurienſinę Epiſcopus, ſubſcripſi.
18 Ego Elpidius, eccleſiæ Tyraſſonenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
19 Ego Ordulfus, eccleſiæ [f] Oſcenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
20 Ego Fructuoſus, eccleſiæ Ilerdenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
21 Ego Deodatus, eccleſiæ Egabrenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
22 Ego Profuturus, eccleſiæ Lamicenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
23 Ego Seruuſdei, eccleſiæ [g] Calabrienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
24 Ego Pimenius, eccleſiæ [h] Dumienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
25 Ego Anatolius, eccleſiæ Lutubenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
26 Ego Suauila, eccleſiæ Oretanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
27 Ego Menteſius, Eccleſiæ [i] Egiditanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
28 Ego Iouila, eccleſiæ Salmanticenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
29 Ego Vſibeſus, eccleſiæ Portugalenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
30 Ego Serpentinus, eccleſiæ Illicitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
31 Ego Braulio, eccleſię Cæſarauguſtanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
32 Ego [k] Ola, eccleſiæ Barcinonenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
33 Ego Anſericus, eccleſiæ Segobienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
34 Ego [l] Diadicus, eccleſiæ Olyſipponēſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
35 Ego [m] Buda, eccleſiæ Tuccitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
36 Ego Anaſtaſius, eccleſiæ Tudenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
37 Ego [n] Gila, eccleſiæ Oxomenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
38 Ego Idiſclus, eccleſiæ Segontienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
39 Ego [o] Auſeonius, eccleſiæ Lucenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
40 Ego Humanugus, eccleſiæ Caurienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
41 Ego Epartius, eccleſiæ Italicenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
42 Ego [p] Renatus, eccleſiæ Coimbrenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
43 Ego Tunila, eccleſiæ Malacitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
44 Ego Iuſtus, eccleſiæ Accitanę Epiſcopus, ſubſcripſi.
45 Ego Domninus, eccleſiæ Aeſonenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
46 Ego Gotumarus, eccleſiæ Irienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
47 Ego Farnus, eccleſiæ Viſenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
48 Ego [q] Guntiſcus Presbyter, agens vicem Orontij Epiſcopi eccleſiæ Emeritenſis, ſubſcripſi.

[a] Ilipenſis. Exc.
[b] Eugenius. C. A. Non bené, vt videtur ex Conc. præcedenti.
[c] Dertuſanæ. C. A.
[d] Siſiclus. C. A.
[e] Aureſinæ. C. A. Aurienſis. Exc. rectè. Exc. Contil. Tolet. 4.
[f] Oſcitenſis. C. A.
[g] Archobricēſ. Exc.
[h] Tedonienſ. C. A.
[i] Iditanæ. C. A.
Lege, Auſtulſus, vt in quarto Tolet.
[k] C. A. ſupra Oia.
[l] Viaricus. C. A. & ſic. in Conc. Tol. 4. & 5.
[m] Guda. C. A.
[n] Egila. C. A.
[o] Baſconius in 4. Tolet.
[p] Renutus. C. A. Tolet. 4. Hic Renatus eſt, qui in 4. Tolet. loco Emnulfi Epiſcopi ſubſcripſit Presbyter Conimbrenſ.
[q] Gutiſclus. C. A.

Ego

49 Ego Domarius Presbyter Arcauicenſis Eccleſiæ, agens vicem Carterij Epiſcopi, ſubſcripſi.
50 Vvamba Diaconus, " qui & Petrus, " Eccleſiæ Segobienſis, agens vicem Antonij Epiſcopi, ſubſcripſi. "Deſunt. C. A.
51 Citionius Presbyter, agens vicem Guimi Epiſcopi Eccleſiæ Calagurritanæ, ſubſcripſi.
52 Seuerinus, "ſanctæ" Eccleſiæ Valentinæ Diaconus, agens vicem Muſitacij Epiſcopi, ſubſcripſi. "Deeſt. A. C.

Notæ in Concilium ſextum Toletanum.

Conuenientibus] *Eſt Concilium Nationale, ex Hiſpaniæ, & Galliæ Præſulibus coactum.*

In Prætorio Toletano, in Eccleſia ſanctæ Leocadiæ] *Prætoriũ villa eſt vrbana, quæ differt à ruſtica, elegantia, & nitore: vnde partem villæ lautius ædificatam, & patrisfamilias habitationi relictam, veteribus Prætorium appellatum, oſtendit l. 2. D. de ſeruit. ruſt. & Palladius lib. 1. c. 8. Tertullianus lib. de idololatria.* „ *Suetonius in Caio Cæſare Caligula, cap. 57. In extructionibus (inquit) Villarum, & Prætoriorũ, omni ratione poſthabita, nihil tam* „ *efficere concupiſcebat, quàm quod effici poſſe negaretur. Diuus Hieronymus lib. 2. aduersùs Iouinianum, dolium verſatile Diogenis, eleganter Prætorium nominat. Quapropter hìc Prætorium pro ipſa vrbe Toleto ſumitur, in qua eſt baſilica dicata Leocadiæ, Tago flumini impoſita, Conciliorum altrix & mater, vt diximus in notis ad 4. Concilium Toletanum.*

Cap. 3 Iudæorum perfidia] *De profeſsione Iudæorum, & quomodò vnuſquiſq; ad fidem veniens, indiculum profeſsionis ſuæ ſcribere* „ *debeat, eſt in libro legum Vviſegoth. 12. tit. 3. l. 14. Ego ille abrenuncio omnibus ritibus, & obſeruationibus ſectæ. Ponuntur ibidem & conditiones, quas iurare debent hi, qui ex eis ad fidem conuertuntur. l. 15. Iuro primùm per Deum Patrem omnipotentem, &c.* „ *Ad comprimendam verò perfidiam Iudæorum inueteratam Innocentius. IIII. & Gregorius. IX. & Benedictus. XIII. multa decreuerunt, quorum diplomata extant in Archiuis Eccleſiæ Toletanæ.*

Cap.6 Vt vir detondeatur] *Tonsuræ Ecclesiasticæ vsus ab Apo-*
„ *stolis fluxit, vt ait Rabanus, de institutis Clericor. cap. 3. Vt hi, qui*
„ *diuinis cultibus mancipati Domino consecrãtur, quasi Nazarei,*
„ *id est, sancti Dei, crine præcisi innouentur. Beda etiam lib. 5. de*
„ *gestis Anglorum affirmat, quòd B. Petrus in memoriam Dominicæ*
„ *coronæ, coronã similis tonsuræ gestabat in capite: & Isidorus lib. 2:*
„ *de origine officior. c. 4. Tiara, inquit, apud veteres constituebatur*
„ *in capite Sacerdotũ: hæc ex bysso confecta rotũda erat, quasi sphæra*
„ *media: & hæc significatur in parte capitis tonsa. Vnde tõsura Ec-*
clesiasticis viris semper fuit peculiaris, propter honorẽ, & signifi-
cationem. Præsertim, qui monasticam vitam profitebantur, ante
omnia tondebantur, vt constat ex Concilio Toletano 4. cap. 55.
„ *Non aliter (inquit) & hi, qui detonsi à parentibus fuerint, aut*
„ *sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni deuouerunt, & po-*
„ *steà habitum secularem sumpserunt, vt ijdem à Sacerdote com-*
„ *prehensi, ad cultum religionis, acta priùs pœnitentia, reuocentur.*
„ *Idem Canon. 17. huius Concilij: Nullus sub religionis habitu de-*
„ *tonsus, &c. Detondebantur etiam, quamuis in seculo manerent,*
qui sub pœnitentiæ nomine habitum religionis induebant: vt con-
„ *stat ex cap. 7. huius Concilij, vbi dicitur: Et ideo, quoniam tanta*
„ *existit peruersitas hominum, vt hi, quos sub religioso habitu pœni-*
„ *tentiæ professio, pro peccatorum venia, ad manum Sacerdotis de-*
„ *ducit, vel adduxit, iterum rediuiua malitia ad vitæ pristinæ sordes*
„ *reuocet, huius rei causa sancta Synodus decernit, vt si qui inge-*
„ *nuorum vtriusq; sexus, sub nomine pœnitentiæ in habitu religioso*
„ *sunt conuersati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta*
secularia sumentes, &c. De tonsura monachorum, vide quid dicat
„ *Epiphanius, hæresi. 80. aduersùs Massalianos: Oportet filios*
„ *(inquit) virginis matris Ecclesiæ esse reuerendos in tonsura. Et*
Hieronymus epist. 48. ad Sabinianum: & Beda lib. 5. de gestis
Anglorum: & Cassiodorus. Erat & decaluatio apud Gothos in vsu.
Verum hæc publica, atq; perpetuæ infamiæ nota erat: vt patet ex
„ *multis Conciliis, præsertim Toletano, & Emeritensi, cap. 15. Turpi*
„ *decaluatione maneat emendatus: & in legibus Vuisegothorum*
„ *locus est insignis, præter alia multa, lib. 2. tit. 4. l. 6. Pari simul*
„ *sententia & falsarij teneantur, atque insuper, ad aliorum terro-*
„ *rem, centenis flagellis, & turpiter decaluati perenni infamiæ sub-*
„ *iacebunt. Et libro 6. tit. 4. cap. 5. Ad perennem infamiam defor-*
„ *miter decaluetur. Quin & calicitij deformitatem adeò iniquè*
Romani tulerunt, vt Suetonius scribat, Iulium Cæsarem ideo
deficien-

deficientem capillum reuocare à vertice consueuisse, & ex omnibus
decretis sibi à Senatu populoque honoribus, non aliud aut rece-
pisse, aut vsurpasse libentius, quàm ius laureæ coronæ perpetuò ge-
standæ. Pro maximo etiam probro idem in Gallico triumpho Mæ-
chus caluus est appellatus. Erat enim tonsio, & excaluatio ignomi-
niosa pœna, Christianis viris, & fœminis, pro ludribio à Genti-
libus decreta. De qua vide, quæ Cæsar Baronius, vir multiplicis
eruditionis, adducit. 20. Septembris in Martyrologio sanctorum,
explicationemque Canonis. 17. Concilij Gangrensis, ex Sozomeno,
lib. 3. cap. 13. quam, vt eruditam, sequor.

Cap.7 Comam nutrientes] *Loquitur de publica pœnitentia, &*
solenni, quæ non datur quibusuis peccatoribus, sed illis tantùm,
qui publicè peccauerint: vnde Concil. 3. Arel. cap. 26. dicitur,
vt qui publico crimine conuicti sunt, reipublicæ indicentur; &
publicam pœnitentiam agant, secundùm Canones. Primo etiam
„ *Toletano, Canone. 2. sic habetur: Pœnitentem dicimus, qui post*
„ *baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, gra-*
„ *uissimisque peccatis, publicam pœnitentiam egerit. Est enim*
pœnitentia triplex. Prima, pro grauioribus criminibus, quæ pu-
blica, & solennis in Ecclesia dicitur. Secunda, temperatior, quæ
inter peccatorem, & Presbyterum fit, secreta peccati manifesta-
tione, & Sacerdotali correptione. Tertia, quam pro leuissimis, &
quotidianis peccatis peccator apud semetipsum facit. Has tres
pœnitentias ponit Augustinus lib. de fide, & operibus, versùs finem.
Huius verò pœnitentiæ solennis conditiones, & modos ex varijs
Concil. Canonibus colligere licet: præcipuè verò ex Concilio Aga-
thensi, cap. 15. vbi etiam discrimen inter secretam pœnitentiam,
& hanc publicam, in qua deponebant comam, vestimenta muta-
bant, cilicium q; induebant, manifestè ostenditur. Habetur q; fusè
apud Gratianum. d. 50. cap. In capite Quadragesimæ: & in epist.
ad Cyprianum Cleri Romani. Et apud Sozomenum, libro. 6.
Ecclesiast. histor. cap. 16. describitur habitus, & conditio pœniten-
tium Occidentalium Ecclesiarum. Hæc pœnitentia semel duntaxat
in Ecclesia concedebatur: & extra periculum, non quouis tem-
pore relaxabatur, sed in cœna Domini, feria quinta septimanæ
vltimæ Quadragesimæ, qui pœnitentiam impleuerant, per manus
impositionem Sacerdotis reconciliabantur, Eucharistiaq; sumptio-
nem. Sother PP. apud Gratianum, de consecr. dist. 2. cap. In cœna
Domini. Innocentius Primus, epistola. 1. cap. 7. Cabilonens. Concil.
cap. 4. 7. Eratque hæc publica pœnitentia infamis; Clericis, &

Sacerdotibus interdicta. Consule de hac re Gratianum tota distinctione.50.

C. 12. Sacerdotum,& reuerentia loci] *Ad immunitatem Ecclesiæ seruandam,duas causas affert: prima est interceßio Sacerdotum: secunda, reuerentia loci. Semper fuit religiosum, ad Ecclesiam confugientes,pro loci cultu, & obseruantia, inde non abstrahi; vt constat ex Codice Iustiniani,& Theodosij,de his qui ad Ecclesiã confugiunt. Quas leges laudat sanctus Gregorius,lib.11.epist.54. Sanctus Chrysostomus sermone in Eutropium, Zozimus lib. 8. cap.7. Socrates lib.6.cap.5. Suidas in Eutropio. Nicephor.lib.13. c.4.Gratianus varia decreta Augustini, & Gelasij adfert,aduersùs eos,qui ad Ecclesiam confugientes,è tẽplo abstrahunt. Extãtq; leges Gothorum de eadem re, lib.9. fori iudicum,tit.13.*

C. 14. In clementiæ eius manu] *Burch.hic aliter paulò; in quo malè pro,potestatis,legitur,posteritatis; & statim, sas, pro nefas:in eodem est, ius potestatis, pro,eius potestatem.*

C. 15. Vt euelli quocunque casu, vel tempore nullatenus possint] *Quantum piaculum sit,res à fidelibus sincera fide Ecclesijs datas, ab eis auferri, ac distrahi, multa hoc tempore extant doctißimorum virorum scripta, quæ breuitatis causa prudens omitto: vnum tantùm subijciam,quod in Constitutionibus Orientalibus scriptum inuenio lib.1. Nicephorum Phocam donationes monasterijs ac templis relictas prorsus aboleuisse; lege etiam lata,ne Ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis; causatus, Episcopos malè prodigere ea,quæ pauperibus darentur; militibus interim deficientibus.Cuius temerariam hanc,impietatisque plenam legem,Porphyrogenneta dominus Basilius Iunior alia lege lata,sustulit, quam* „ *dignam,quæ hic apponeretur, existimaui: Imperium nostrum (in-* „ *quit) quod à Deo profectum est,quum & à Monachis, quorum* „ *pietas & virtus est testata, & à multis alijs, legem,de Dei Ecclesijs & sanctis domibus, vel potius contra Dei Ecclesias & sanctas* „ *eorum domos à domino Nicephoro, qui imperium inuasit, conditam,præsentium malorum causam fuisse, & radicem, & vniuersalis huius subuersionis & confusionis (vt quæ ad iniuriam & contumeliam, non solum Ecclesiarum, & sanctarum domorum, sed* „ *etiam ipsius Dei facta sit) intellexisset, & maximè, quum id re* „ *ipsa expertum esset (ex quo enim hæc lex est obseruata, nihil boni* „ *penitus in hodiernum vsque diem vitæ nostræ occurrit; sed contrà* „ *nullum penitus calamitatis genus defuit) statuit per præsentem au-* „ *ream bullam, vt lex prædicta,ab hoc præsenti die cesset; & deinceps infirma,*

„ *infirma, & irrita permaneat; & locum habeant & in vsu sint, quæ* „ *de Dei Ecclesijs, & sanctis & religiosis domibus factæ sunt leges. Ex versione Eimundi Bonefidei.*

Ego Braulio] *Qui & Braulius dicitur.De eo Rodericus Toletanus libro secundo, capite decimonono, sic inquit: Huic Synodo* „ *Braulio Cæsaraugustanus Episcopus,præ cæteris,illustris effulsit,at-* „ *que piam doctrinam Christianis mentibus decenter infudit; cuius* „ *& opuscula nunc vsque Ecclesia veneratur,&c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN NOMINE Domini Saluatoris nostri, Synodale decretum in Toletana vrbe triginta Episcoporum Concilio gestum, anno quinto clementissimo domino nostro Chindasuindo Rege regnante, die xv. Calen. Nouembris, Era DC. LXXXIIII.

Chronicõ generale Hisp. habet era 689. Idem Roderi. Tol. quem vide lib. vic. 19. Moral. & Vasæus vt. cc. Mss.

I. *De refugis, atq; perfidis Clericis, siue laicis.*

CVm in sanctæ nomine Trinitatis, pro quibusdã disciplinis Ecclesiasticis, tam nostra deuotione, quàm studio serenissimi, & amatoris Christi Chindasuindi Regis nostri, apud Toletanam vrbem conuentus adesset, competenter visum est, mutua collatione decernere, quod solicitè conseruatum, & præsentibus, & futuris commodis nimium (vt confidimus) prodesse constabit. Magisq; semper est magnopere prouidendum, quidquid vel Ecclesiasticis moribus, vel vtilitati publicæ (sine qua quieti non viuimus) opportunum esse perpenditur. Nam licet tantæ constitutiones Canonum extent, quæ ad omnem possent correctionem sufficere, si quis eas dignetur libenter attendere; tamen, quia luminis claritas tanto ampliùs emicat, quãto fuerit studiosiùs fæpissimè contrectata, non parum proficit ad emendationem multorum, si dum ea, quæ constituta sunt, per fraternam collationem, ad memoriam reducantur, & illa magis adijciantur, quæ aut deesse videntur, aut omninò constituenda cõpetenter existimantur. Quis enim nesciat, quãta sint hactenus per tyrannos, & refugas, transferendo se in [a] extraneas partes, illicitè perpetrata,

De hac re in legib. Visegoth lib. 2. tit. 1. l. 7.

[a] Externas. C. A.

petrata, & quam nefanda eorum superbia iugiter frequẽtata, quæ & patriæ diminutionem afferrent, & exercituum Gothorum [a] indesidenter laborẽ imponerent? [b] Quod quidem laicorum insania factum, tolerãdum nobis forsitan aliquotiens videretur: illud tamen vehementius stupendum, quia (quod peius est) tanti ex religionis proposito, in hac interdum præsumptione præcipites efferuntur, vt non ad leuem confusionem nostram pertineat, si res vllatenus inulta remaneat, quã & mundana lege, & Ecclesiastica cõuenit instanter disciplina corrigere. Ideoq; placuit nunc concordi sententia definire, vt quisquis in ordine Clericatus, à maximo gradu, vsq; ad minimũ, constitutus, in alienæ gentis regionẽ se quacunq; occasione trãsduxerit, aut exinde superbiendo, vel reditum suũ, vel quodlibet aliud videatur expetere; siue etiam, quo genti Gothorũ, vel patriæ, aut Regi specialiter sub hac occasione possit nocere, vel fieri dispoſuerit, vel aliquatenus fecerit; sed, & qui cum talibus conscius reperitur, eisq; vel consilium, vel opem administrasse cognoscitur, qualiter, aut [c] ad gentem alienam fugam appeterent, aut in malis, quæ cœperant perdurarent, seu quãcunq; læsionem genti Gothorũ, vel patriæ, aut Principi post fugã inferrẽt, [d] atq; in ea prauitate [e] perseueraturos dignoscũtur suasisse, iste ita indubitanter omni honoris sui gradu priuetur, vt locũ eius, in quo ministrauerat, alter cõtiuò perpetim regendũ accipiat. Ipse verò transgressor sub pœnitentia constitutus, si reminiscens mali, [f] quod fecerit, vsq; in diẽ mortis suę rectissimè pœnituerit, in solo tantùm fine cõmunio ei præstanda est; ita vt antequam tempus finis ei adueniat, si quispiam Sacerdotũ, etiam ordinante Principe ei cõmunicare consenserit, particeps criminis illius effectus, anathema fiat in perpetuũ, ac simili cũ eo, cui cõmunicauerit, sententia condemnetur. Quoniam potestati Principis nullus Sacerdotũ in hoc [g] præbere debet assensum, vnde vel periuriũ videatur incurrere, vel (quod absit) si quicunq; catholicæ fidei præuaricator Princeps surrexerit, [h] Sacerdotes ijdẽ, vel fauore Principis, vel terrore, à rectę credulitatis lumine ad tenebras [i] cogãtur reuerti. Sic enim nec super adnexa capitula, vel imperijs Principũ, vel terroribꝰ oportebit vnquã [k] euacuari: quia nouimus omnes penè Hispaniæ Sacerdotes, omnesq; seniores, vel iudices, ac cęteros homines officij palatini iurasse, atq; ita dudũ legibus decretũ fuisse, vt nullus

[a] Indesinentẽ. C. A.
[b] Quod siquidem laic. inf. fuisse factum. Exc.
[c] Gentem. alien. fuga app.
[d] Aut quod in eadẽ pr. C. A.
[e] Perseuerarẽt quisquis hoc fecisse dignoscitur, iste ita indubitanter.
[f] Et vsq; fecer. C. A.
[g] Præbeat ass. C. A.
[h] Sacerdos nullaten⁹ fauor. Exc. & C. A.
[i] Cogatur. C. A.
[k] Euacuare. Exc.

Visigothi. Vide notar.

refugia, vel perfidus, qui contra gentem Gothorum, vel patriam, seu Regem agere, aut in alterius gentis societatem se transducere reperitur, [a] integritate rerum suarum [b] nullatenus reformetur; nisi forsitan Princeps humanitatis aliquid personis talibus impertire voluerit: qui tamen non amplius quã vigesimam partem rerum, ei, qui perfidus extitit, de rebus, vnde Rex elegerit, tribuendi potestatem habebit. Sed & quia plerosque Clericos tantæ leuitatis, interdum prauitatis præsumptio ita eleuat, vt prætermissa sui ordinis grauitate ac policiti Sacramenti immemores, constante Principe, cui fidem seruare promiserant, in alterius [c] erectione temeraria leuitate [d] consentiunt, abrogari decet hanc omnino licentiam, & à nostro consortio penitus extirpari; ita vt si quicunq; laicorum quandoquidem intra fines patriæ Gothorum [e] superbiens, regni apicem sumere fortasse tentauerit, eiq; Clericorum quilibet adiutorium, vel fauorem præstiterit, atq; hunc, qui superbire videtur ad eandem regni ambitionẽ prælatẽte delicto, peruenire contigerit, ex eo quidem die, vel tempore eundem [f] Episcoporum, vel cuiuslibet ordinis Clericum excommunicatum manere perpetuum oportebit, quo tali se scelere implicauit. Tamen si improbitate Principis, cui iniquè consentit, non potuerit instantia Sacerdotum à communione suspendi; saltem si superstitem eum post eiusdem Regis obitum tempus inuenerit, superiori anathematis [g] correptioni subiaceat, quicunq; illi præter in vltimo vitæ [h] suæ (si tamen hunc legitimè pœnitere probauerit) cõmunionis gratiam consenserit impendendam. Nobis interim ratio [i] persuasit, Synodali super [k] hoc constitutione decernere, vt quicunq; etiam laicorum in prædictis capitulis, hoc est, in [l] aduersitate gentis, aut patriæ vel Regiæ potestatis, in externas partes se conferendo, "vel talibus opem ferẽdo" noxius fuerit vltra repertus, non solùm (vt dictum est) omnium rerum sua rũ proprietate priuetur, sed & perpetua excomunicatione dãnatus, nũquam illi præter in vltimo vitę suæ cõmunio tribuatur: excepto, si aliter cõmunionis eius remedium, vel eorum, quos supra taxauimus imploratione Sacerdotum apud Principẽ fuerit impetratũ. Nã si (quod omnino fieri nõ oportet) in [m] derogationẽ, aut cõtumeliam Principis reperiatur aliquis nequiter loqui, aut in necẽ Regis, seu deiectionem intendere, vel cõsensum præbere, nos si quidem huiusce modi excõmunicatione

Burch. lib. 15. c. 14.

[a] Integritati. C. A.
[b] Vllatenus. C. A.
[c] Electionem. Exc.
[d] Consentiant. Exc.
[e] Superueniẽs. C. A.
[f] Episcopum. C. A.
[g] Correctione. C. A.
[h] Suæ fine. C. A.
[i] Posсit. C. A.
[k] Super hanc constitutionem decret. C. A. Burch. paulò aliter.
[l] Aduersitatẽ. Exc.
" Desunt à Burch.
[m] Deiectionẽ. Exc. aliàs direptionem.

nicatione dignũ censemus. Vtrùm tamen sit illi quandoq; cõmunicandum, pietati Principis discernendum relinquimus, cuius proculdubio potestatis est subiectorum culpas miseri-

Sic in foro Iudic. seu ll. Vvisog. lib. 6. titul. 7. l. 7.

cordiæ, iudicijq; sententia temperare. Contestamur autem clementissimos Principes, & per ineffabile diuini nominis sacramentum obtestantes, vnanimiter obsecramus, ne quando-quidem absq; iusta (vbi necesse fuerit) imploratione Sacerdo tali excommunicationis huius sententiam à perfidis Clericis, vel laicis ad externas partes se transferentibus, vel cõsensum præbentibus quacunq; temeritate suspẽdant. Nam [a] quod magis eorum regum vtilitatibus videtur fore consultum, [b] si huius cõstitutionis nostræ forma ab ipsis Principibus seruetur, & ab omnibus subiectis impleri cogatur. Si quis verò hæc instituta putauerit esse execrãda, anathema fiat: & velut præuaricator Catholicæ fidei semper apud Deum reus existat quicunq; Regum deinceps Canonis huius cẽsuram, in quocunq; crediderit, vel permiserit violandam.

[a] Quid. C. A. in quo deest Regum.
[b] Si constitutionis nostræ forma seruetur, execrandũ anathema fiat. Exc. & C. A.

II. De languoris euentu ministrantium Clericorum.

7. q. 1. Nihil Iuo. p. 1. c. 114. Burc. lib. 3. c. 70. Idem ferè Cõcil. Toletan. 11. cap. 14.

Nihil contra ordinis [c] statum temeritatis ausu præsumatur, neq; illa quæ summa veneratione censentur, [d] vel minimo præsumptionis [e] actu soluantur, cum ad hoc tãtum fieri quaqua iussa sunt, interrupta noscantur, ne languoris prouentu sulitur humanæ, [f] sed etiam honori mysteriorum Dei prouidetur abunde, dum ab offensionis casu procuratur etiam caueri solicitè. Censemus igitur conuenire, vt cum à Sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria cãsecrantur, si ægritudinis accidat cuiuslibet euentus, quo cœptum nequeat cõsecrationis expleri [g] ministerium, sit liberum Episcopo, vel Presbytero [h] alteri, consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum" sui" initiatis ministerijs competit, quàm aut incipientis, aut subsequentis [i] completa benedictio Sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt nisi perfectionis ordine compleantur: cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil contrarium [k] diuersitas format, vbi efficaciã prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quod etiam cõsultũ cuncti ordinis Clerici [l] indultũ esse sibi non ambigant; sed (vt prẹmissum est) præcedẽtibus [m] libenter alij pro cõplemẽto succedant,

Rom. 12.

[c] Statutum. Exc. ordinem statutum. C. A. & Iuo.
[d] Vlla præsumptione. Grat.
[e] Tactu in impressis: nostram lectionẽ sequutum est est Decretum Gregorianum.
[f] Sed etiãm sacro honori myst. Dei prouida cauetur, solicitudine. Cẽs. Exc.
[g] Mysterium C. A. Grat. Iuo. & Burch.
[h] Vt alter consec. expleat. Exc.
" Deest. Exc.
[i] Benedictione sine completa. Grat.
[k] Personarũ diuers. Grat.
[l] Indiuiduum. Exc.
[m] statim. Burch.

succedant. Ne tamen quod naturę languoris causa cõsulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur, nullus post [a] cibi potusue quamlibet minimum sumptum Missas [b] facere; nullus, absq; [c] patenti prouentu molestiæ, minister vel Sacerdos cum cœperit, imperfecta officia præsumat omninò relinquere. Si quis hæc [d] tentare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

[a] Cibum, potumue.
[b] Facere præsumat. Grat.
[c] Patentis præuẽtu. Grat.
[d] Temerare Exc. Si quis autem temerarie hoc præsumpserit. Grat.

III. De Exequijs morientis Episcopi.

Ea, quæ competunt honestati, contingit sæpe quorumdam desidia non impleri. Proinde, quia notum est, quæ dignitas in morientis Episcopi exequijs, ex Canonibus conseruetur, traditioni moris antiqui hoc tantum adiscimus, vt si quis Sacerdotum, secundùm statuta [e] Valentini Concilij, ad humanda [f] decedentis Episcopi membra venire commonitus, pigra voluntate distulerit, appellantibus Clericis obeuntis, Episcopi, apud Synodum, siue apud Metropolitanũ Episcopum, tempore anni vnius, nec faciendi Missam, nec communicandi habeat omninò licẽtiam. Presbyteri autem, siue Clerici, quibus maior honoris locus apud eandem Ecclesiam fuerit, cuius Sacerdos obierit, si omni solicitudine pro exequijs, aut iam mortui, aut continuò Antistitis morituri ad commonẽdum Episcopum tardi inueniantur; aut per quamcunq; molestiam animi, id negligere cemprobentur, totius anni spatio, ad pœnitentiam in monasterijs deputentur.

Ino. p. 5. c. 330. qui hæc citat ex Concilio Tol. 8. c. 2. Bure li. 4. c. 116.

Can. 4. Cõc. Valentin. in Hisp.

[e] Toletani. C. A. perpera.
[f] Defuncti. Iuo. Burc.

IIII. De exactione Ecclesiarum Galliciæ prouinciæ.

Inter cætera deniq;, quæ communi consensu nos conferre [g] competenter oportuit, querimonias etiam parochialium Presbyterorũ Galliciæ prouinciæ solertissimè decernere decuit, quas contra Pontificum suorum rapacitates, necessitas (vt cõperimus) tandem compulit in publicũ examen deferre. Hi enim Pontifices (vt euidẽs inquisitio patefecit) indiscreto moderamine, parochianas Ecclesias prægrauãtes, dum in exactionibus superflui frequenter existunt, penè vsq; ad eximanitionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod constat hactenus inordinatè præsumptum, non ampliùs, quàm duos solidos vnusquisq; Episcoporum præfatæ prouinciæ, per singulas diœcesis [h] suæ basilicas, iuxta Synodum Bracarensem annua

Gallicię) sic est in omnib⁹. CC. M ff. quam lectionem retinui, cũ infra dicatur, hoc decerni ex decreto Cõcily Bracar. sub cuius Metropoli erat Gallicia. 10. q. 3. Inter cætera. Ino. p. 3. cap. 131. Ansel. lib. 7. c. 196.

Can. 2. Syn. 2. Bracar.

[g] Communiter.
[h] Vel singulas Eccle sias. Iuo.

annua illatione sibi [a] expetent conferri; monasteriorum autem basilicis, [b] ab hac solutionis impensione seiunctis. Cũ verò Episcopus diœcesem visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec vnquam [c] quinquagenarium numerum euectionis excedat, aut amplius, quam vnã diem per vnam quamq; basilicam remorandi licentiam habeat. Quicunq; verò Pontificum eorundem aliter quàm decernimus, agendum præsumpserit, [d] correptioni proculdubio Canonum subiacebit, [e] qua constitutionum Synodalium transgressores prisco rum Patrum edictis corripiendos oportet.

[a] Expetat Grat. C.A.
[b] Ab hac Solutione pensionis. Exc.
[c] Vide not.

In margine. C.A. erat: Vt Episcopus in excessibus suæ ambulet.

[d] Correctioni. Grat.
[e] Tanquam constit. Synod. trãgressor, & priscorum patrũ corruptor. Exc.

V. De reclusis honestis, siue vagis.

Quosdam Paternarum ignaros, vel oblitos traditionũ, in tantam conspicimus corruisse desidiam, vt eorum execrãdo vsu penè abolita patescant, quæ extiterant legitimè constituta. Dum enim indocti docere appetũt, quid aliud quàm quia ignorantiæ errore vexentur, ostendunt? & quia gressu præposteró innitentes, præsumptionem doctrinæ [f] discendi studijs anteponunt, patet quòd non [g] summa humilitatis petunt, sed actioni deprauationis inseruiunt. Ex hoc igitur iustæ seueritatis talia decernẽtes opportuno amputare iudicio, iubemus eos, quos in cellulis proprijs [h] reclusos sanctæ vitæ ambitio tenet; quosque eiusdem sancti propositi, & merita iuuant, & probitas ornat, [i] quietos Dei auxilio & nostro fauore tutos existere: illos verò quos [k] in tali proposito ignauia impulit, non prudentiæ cognitio deputauit; quosque nulla vitæ dignitas ornat sed (quod est deterius) & ignorantia fœdat, & morum execratio turpat, decernimus ab his abijci cellulis, atq; locis, in quibus aut ferũtur vagi, aut tenẽtur inclusi; atq; ab Episcopis, siue rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerunt, vel in quorum vicinitate cõsistunt, in monasterijs omnimodo deputentur; vt illic sancti ordinis meditantes doctrinam, primùm possint discere, quæ sunt à Patribus instituta, vt post valeant docere, quæ sunt sancta meditatione percepta. Atque tunc demum, si doctrinæ & sancti operis fructu extiterint fœcundati, ad summa virtutis properent, exercitio sanctæ intentionis imbuti. Deinceps autem, quicunque ad hoc sanctum propositum venire disposuerint, non aliter illis id dabitur adsequi, neque hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in Monasterijs constituti

[f] Docendi studio. Exc.
[g] Summæ humilitatis gratiã. pet. Exc.
[h] Reclusa. Exc.
[i] Hoc est Dei. Exc.
[k] In tale propositũ. Exc.

[a] constituti, & secundùm sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerunt sanctæ promereri doctrinæ. Illos autem, quos tantum extrema vesania occuparit, vt incertis locis vagi, atq; morum deprauationibus inhonesti, vllam prorsus nec stabilitatem sedis, nec honestatem mentis habere extiterint cogniti, quicunq; ex Sacerdotibus, vel ministris vagantes repererit; [b] aut, si fas est, in proprijs locis cœnobio suis rectoribus eos reformet; aut, si difficile est, pro sola honestate, vigore suæ potestatis erudiendos inclinet.

[a] Instituti. Exc.

[b] C.A. Aut si fieri potest cœnobiorum Patribus corrigendos assignent. aut si diff. est pro sola honestate vitæ, vigore potestatis suæ, &c.

V. De conuicinis Episcopis in vrbe Regia [c] commorantibus.

[c] Commorandis. C.A.

Id etiam placuit, vt pro reuerentia Principis, ac Regiæ sedis honore, vel Metropolitani ciuitatis ipsius consolatione, conuicini Toletanæ sedis Episcopi, [d] iuxta quod eiusdem Pontificis admonitionem acceperint, singulis per annum mensibus in eadem vrbe debeant commorari; messiuis tamen, ac vindemialibus ferijs relaxatis. Nos autem immortali Deo, & glorioso Cindasuintho Principi, ob cuius votum in hac vrbe sancta deuotione conuenimus, gratias vnanimiter referentes, optabili anniſu deposcimus, vt sanctæ Ecclesiæ catholicæ fidei semper ac pacis cumuletur [e] affectus, & memorato Principi cum posteritate, præsentis regni, futuri etiam largiantur præmia gaudij; ipso præstante, qui in Trinitate vnus Deus viuit, & gloriatur in secula seculorum, Amen.

[d] Qui eiusdem. Exc.

[e] Effectus. Exc.

Item subscriptiones Episcoporum.

1 ORontius, in Christi nomine Sanctæ Ecclesiæ Emeritensis Metropolitanus Episcopus, hæc statuta definiens [f] subscripsi.

2 Ego Antonius, Dei misericordia sanctæ Hispalensis Ecclesiæ Metropolitanus Episcopus, similiter subscripsi.

3 Eugenius, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ Episcopus, similiter subscripsi.

4 Protasius, Tarraconensis Ecclesiæ Metropolitanus Episcopus, similiter subscripsi.

[f] Similiter, & alij Episcopi subscripserunt numero 28. Exc. In quibus subscriptiones nō extant.

5 Hilarius,

5 Hilarius, gratia Christi Episcopus ecclesiæ Complutensis, similiter subscripsi.

6 Sisisclus, sanctæ ecclesiæ Elborensis Episcopus, similiter subscripsi.

7 Recimirus, sanctæ ecclesiæ Dumiensis Episcopus, similiter subscripsi.

In. 10. Toletano de Recimiro Dumiensi. Vnde legendum est Reccimirus, & ita scribendum.

8 Deodatus, sanctæ ecclesiæ [a] Egabrensis Episcopus, statuta hæc definiens subscripsi.

[a] Egabrens. 5. Cōsi. 6

9 Epartius Dei misericordia Episcopus ecclesiæ Italicensis, hæc statuta definiens subscripsi.

10 Stephanus, Dei misericordia Astigitanæ ecclesiæ Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

11 Egila, in Christi nomine Episcopus sanctæ ecclesiæ Oxomensis, hæc statuta definiens subscripsi.

12 In Christi nomine Ansericus ecclesiæ sanctæ Segobien. Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

13 Vbidericus, ecclesiæ Segontiensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

14 [b] Vbinibal, Dei miseratione ecclesiæ Illicitanæ, qui & Erothanæ Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

[b] Vinibal. C.A.

15 Ego Maurisius, in Christi nomine Episcopus sanctæ ecclesiæ [c] Abelen. hæc statuta definiens subscripsi.

[c] Oretana. C.A.

16 Ioannes, Dei gratia sanctæ ecclesiæ Caurensis Episcopus, similiter subscripsi.

17 Egeredus, sanctæ ecclesiæ Salmanticensis Episcopus, similiter subscripsi.

18 Seruusdei, sanctæ ecclesiæ [d] Caliebren. Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

[d] Calabrien. C.A.

19 Basconius, etsi indignus Episcopus sanctæ ecclesiæ Lucensis, hæc statuta definiens subscripsi.

20 Gotomarius, sanctæ ecclesiæ Irensis indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

21 Farnus, sanctæ Visensis ecclesiæ etsi indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

22 "Sona, ecclesiæ Britanensis etsi indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi."

" Desunt C.A.

23 Gaudestens, sanctæ ecclesiæ [e] Aurensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

[e] Aurens. C.A.

24 [f] Vbitaricus, sanctæ ecclesiæ Lamecensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.

[f] Vbitiricus. C.A.

25 Armenius, ſanctæ Eccleſiæ [a] Egitanæ Dei gratia Epiſcopus, hæc ſtatuta definiens ſubſcripſi. [a] Egiditanæ.C.A.

26 Adimirus, ſanctæ Eccleſiæ Tudenſis Epiſcopus, ſimiliter ſub ſcripſi.

27 [b] Annianus, ſanctæ Eccleſiæ Valentinæ, ſimiliter ſubſcripſi. [b] Auecius.C.A.

28 "Donundei, ſanctæ Eccleſiæ Empuritanæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi". „ Deſunt ab A.C.

92 Ego Valentinianus Archipresbyter, agens vicē domini mei Leudefredi Cordubēſis Eccleſię Epiſcopi, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi. Presbyter Vicarius.

30 Criſpinus, in Chriſti nomine Abbas, agens vicem domini mei [c] Neufridi Olyſsipponenſis Eccleſiæ, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi. [c] Neufred.C.A.

31 Vbilienſus Presbyter, agēs vicem domini mei Pimenij Epiſcopi Aſsidonenſis Eccleſię, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

32 Paulus Presbyter, agens vicem domini mei Canditati Epiſcopi Aſturienſis Eccleſię, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

33 Magnus Presbyter, agens vicem domini mei Marci Epiſcopi Caſtellonenſis Eccleſię, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

34 Reparatus Presbyter, agens vicem domini mei Theuderedi Epiſcopi Pacenſis Eccleſiæ, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

35 Conſtantius Presbyter, agens vicem domini mei Theuderedi Epiſcopi Pacenſis Eccleſię, hęc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

36 Clemens Decanus, agens vicem domini mei Ioannis Epiſcopi Eliplenſis Eccleſiæ, hæc ſtatuta definiens ſubſcripſi.

37 Ambroſius Diaconus, agens vicem domini mei [d] Giberici Epiſcopi Menteſanæ Eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi. [d] Gluerini.C.A.

38 [e] Aguila Diaconus, agens vicem domini mei [f] Vigitini Epiſcopi Bigaſtrenſis Eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi. [e] Egila.C.A. [f] Vigintini.C.A.

39 Matacellus Diaconus, agens vicem domini mei [g] Dunilani Epiſcopi Malacitanæ Eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi. [g] Dudilani. C.A.

De ſubſcriptionibus.

ANſericus Segobienſis ſubſcribit in 5. & 6. Tolet. Baſconius Lucenſis, in 4. Tolet. Deodatus Egabrienſis in 6. Eugenius Toletanus,

Tolet. in ſexto & quinto Tolet. qui ſucceſsit Iuſto, qui in quarto ſubſcribit. Epartius Italicenſis in 6. Egila Oxomenſis in quarto & quinto. Farnus Viſenſis in ſexto. Botomarius Irienſis in ſexto. Hilarius Complutenſis in ſexto & quinto. Leudefredus Cordubenſis in ſexto. Ioannes Eliplenſis in ſexto. Orontius Emeritenſis in ſexto: qui ſucceſsit Stephano, qui in quarto ſubſcribit. Siſiſclus Elborenſis in ſexto. Seruuſdei in ſexto Calabrienſis. Vigentinus Bigaſtrenſis in ſexto Tolet. Vigicinus. Pimenius Aſidonenſis in quarto Tol. Eſt alius Pimenius Dumienſis, qui ſubſcribit in ſexto Tol. Adimirus Tudenſis ſucceſsit Anaſtaſio, qui in ſexto ſubſcribit. Anianus Valentinæ ſucceſsit Protaſio, in ſexto Tolet. Antonius Hiſpalenſis, qui ſucceſsit Honorio, in ſexto. Armenius Egitanæ, qui ſucceſsit Menteſio, in ſexto. Canditus Aſturicenſis ſucceſsit Concordio, in quarto Tolet. Donumdei Empuritanæ ſucceſsit Siſaldo, quarto Tolet. Dunilanus Malacitanus ſucceſsit Theodulfo, in ſecundo Hiſpal. Egeredus Salmanticenſis ſucceſsit Iouilæ, in ſexto. Bibericus Menteſanæ, qui ſucceſsit Iacobo, in ſexto. Gaudeſtenes Aurienſis, qui ſucceſsit Dauid, in ſexto Tolet. Ioannes Caurienſis, qui ſucceſsit Bonifacio, in ſexto. Mauriſius Abelenſis, qui ſucceſsit Iuſtiniano, in quarto. Marcus Caſtellonenſis, qui ſucceſsit Perſeuerantio, in quinto Tolet. Neufridus Olyſsipponenſis, qui ſucceſsit Didacio, in ſexto Tolet. Protaſius Tarraconenſis, qui ſucceſsit Audaci, in quarto Tolet. Reſimundus Dumienſis, qui ſucceſsit Pimenio Dumienſi, in quarto Tolet. Theuderedus Pacenſis, qui ſucceſsit Modario, in 4. Tol. Stephanus Aſtigitanæ, qui ſucceſsit Abenito, in quarto. Sona Britanenſis, qui ſucceſsit Metopio, in quarto Tolet. Vbidericus Segontienſis, qui ſucceſsit Idiſclo, in 6. Tolet. Vbinabal Ilicitanæ, qui ſucceſsit Serpentino, in ſexto Tol. Vbitaricus Lamecenſis, qui ſucceſsit Profuturo, in ſexto Tol.

Notæ in Concilium ſeptimum Toletanum.

SEptimum Toletanum] *Fuit nationale: nam in eo quatuor Metropolitæ ſubſcribunt, Orontius Emeritenſis, Antonius Hiſpalenſis, Eugenius Toletanus, Protaſius Tarraconenſis.*

Sub Rege Chindasuindo] *Sunt qui affirmant, nomen fuisse Chindum vel Cindum, cognomen Suindum, & ita scribendũ, Chindus Suindus. Eius vxor erat Reciuerga. In codice Gothico M.S. Eugenio Toletano hæc carmina de morte coniugis Chindasuindi, tribuuntur.*

Si dare pro morte gemmas licuisset & aurum,
Nulla mihi poterant Regum dissoluere vitam.
Sed quia sors vna cuncta mortalia quassat,
Nec [a] *præmium redimit Reges, nec fletus egentes,*
Hinc ego te coniux, quia vincere fata nequiui,
Funere perfunctam, sanctis commendo tuendam.
Vt cum flamma vorax veniet comburere terras,
Cœtibus ipsorum meritò sociata resurgas.
Et nunc chara mihi iam Reciuerga Valeto:
Quodq; paro feretrum Rex Cindus Suinthus, amato.
Restat & dicere summam.
Quæ tenuit vitam, simul & connubia nostra.
Fœdera coniugij septem ferè duxit in annis
Undecies binis æuum cum mensibus octo.

[a] Fortè pretium.

Cap. 1. Officij Palatini] *Etsi commune id nomen sit omnibus, qui militant in palatio & familia Imperatorum & Regum Gothorum, tamen erat peculiaris ordo militiæ Palatinæ: vt patet ex tit. de Palatinis C. lib. 12. & C. Theodosiano, lib. 6. tit. 30. Minores hi erant Comitibus, atque hi qui dicebantur agentes in rebus: hi mittebantur ad peragenda negocia Principis in prouincijs, & ad exigendum censum, vt constat ex constitutione nouella Theodosij, & Valentini Imperatorum, tit. 43. de Palatinis. Hi milites Palatini, declinante Imperio, prætorianis succesſere.*

Cap. 2 Minimum sumptum] *Quod Sacerdos ieiunus sacrificium offerat, decreuit Sother Pontifex Max. vt est, apud Gratian. de consec. dist. 1. cap. Vt illud. & Concilijs Antisiodoren. c. 19. & primo Bracaren. c. 16. & secundo cap. 10. & Salegunstadiensi cap. 4. & 3. Carthaginens. c. 29. & in Trull. Synod. c. 29.*

Cap. 3. De exequijs morientis Episcopi] *De hac re decreuit Concil.*
„ *Rhegin. c. 5. & 6. & Valentinum Hispaniæ. c. 2. Arelat. 2. c. 5. Qui*
„ *defunctum, inquit, Episcopum aduenerit sepelire, præter expensam*
„ *necessariam nihil pretij pro fatigatione deposcat. Vnde in C. A. Toletani, pro Valetini. De exequijs mortuorũ supra diximus. Nec de Episcopi electione tractatus haberi potest, Episcopi defuncti corpore non-*

nondum tradito sepulturæ, cum sit contra Canonicas sanctiones: vt in cap. bonæ memoriæ. 36. de electione.

Cap. 4. Duos solidos] *Hoc dabatur propter honorem cathedræ Episcopalis, hodieq;* el catedratico *vocantur, ex Concil. Bracar. 2. c. 2.*

Cap. 4. Quinquagenarium numerum euectionis] *Euectionum frequens mentio est in Imper. constitutionibus. Has Budæus diplomata seu chartulas interpretatur, signo Principis obsignatas, quibus potestas permittitur aliquid euehendi. Cuiacius verò diplomata seu codicillos affirmat, quibus cursu publico vtendi facultas dabatur, quæ & synthemata, & tractorias dici ait. Vnde Cod. de cursu publico, cauetur, vt euectiones ab omnibus petantur. Hoc nomine etiam tributum siue vectigalia significari in Dictionario suo adnotauit Albericus. Hic nihil aliud euectiones illæ denotare videntur, quàm pompam illam equorum, iumentorum, seu curruum, quos Episcopi, ecclesias visitantes, in comitatu suo ducebant: quorũ numerus, quo maior erat, eo maioribus impensis, pro sustentatione eius, opus erat. Ne verò hac in re Episcopi modum excederẽt, prouido hìc Patrum cõsilio cauetur. In hac significatione etiam accepit Summarium Decreti, equitaturasq; barbaro vocabulo vocat. Idem in extrau. lib. 3.*
„ *de censibus & exaction. vbi Pontifex de eadem re ita statuit: Hu-*
„ *iusmodi etiam moderationes & taxationes ad prælatos quoslibet,*
„ *qui prætextu cuiusuis consuetudinis in monasterijs, siue locis alijs*
„ *ecclesiasticis gratis recipiantur, ad pabulum charitatis extẽdimus,*
„ *& etiã prorogamus: prouiso nihilominus, quòd in locis quibuslibet,*
„ *secundùm quòd maior vel minor rerum copia fuerit in eisdem, nec*
„ *non iuxta maiorem, vel minorem personarum, & euectionum nu-*
„ *merum huiusmodi visitantium, expensarum maiorum vel minorũ*
„ *debita moderatio teneatur; ita tamen quòd maiores expensæ nõ ex-*
„ *cedãt summam superiùs limitatam. Sunt qui euectionem nõ aliud,*
quã exactionem significare existiment: & hodie in sancto Concilio Trid. sess. 24. c. 3. de auctoritate, modo, & ordine visitãdi ecclesias, atq; etiam de stipendio, quid obseruandum sit, statuit, & quod visitãtes modesto contenti equitatu famulatuq;, studeant quam celerrimè, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absoluere.

Quinquagenarium] *Aliàs quinarium, verùm malè, vt patet ex Alexand. Pontif. III. constitutionum suarum part. 2. c. 6. &*
„ *parte. 1. c. 4. Statuimus, inquit, quòd Archiepiscopi parochias vi-*
„ *sitantes, pro diuersitate prouinciarum, & facultatibus Ecclesia-*
„ *rum, quadraginta, vel quinquaginta euectionis numerum non ex-*
„ *cedãt, &c. Ticinensis etiam Synodus exactionibus Episcoporum,*

secundùm prouinciæ morem, modum imponit. Concil. 16. Toletan. c. 6. Libet in calce huius Concilij apponere, quæ Rodericus Toletanus, de libris Moralium D. Gregorij scribit, sic enim inquit lib. 2. c. „ *19. Et fuit in hoc Concilio (de septimo agit) magna turbatio, eo* „ *quòd liber Moralium, quem beatus Gregorius ad petitionem beati* „ *Leandri, composuerat, deperditus negligentia, in Hispanijs non* „ *extabat. Unde & idem Princeps, sacro Concilio approbante, Taio-* „ *nem, Cæsaraugustanum Episcopum (qui Synodo octauæ subscribit)* „ *religione & literatura præstantem, & solicitum scripturarum, ad* „ *Romanum Pontificem, cum sua petitione, pro libris Moralium na-* „ *uigio destinauit. De qua re non grauabor ponere, quæ in C. M. s. perantiquo memoriæ mandata inuenio.*

DE VISIONE HABITA TAIONI Episcopo, in Romana Ecclesia, & de libro Morali in Hispaniam ducto.

CIndasuindus Gothorum Rex in Toletanam vrbem Synodale decretum triginta Episcoporum, cum omni Clero mirificè, anno regni sui quinto, indicit celebrandum. Hic Taionem Cæsaraugustanum Episcopum, ordinis literaturæ satis imbutum, & amicum scripturarum, Romam ad suam petitionem, pro residuis libris Moralium naualiter porrigit destinatum. Qui dum à Papa Romense de die in diem differretur in longum, quasi in archiuo Romanæ Ecclesiæ, præ multitudine quæsitum facilè nequaquam reperirent libellum, Dominum pernoctans, & eius misericordiam, ad vestigia beati Petri Apostoli Principis, deposcens, ei scrinium, in quo tegebatur, ab Angelo manet ostensum. Quo mox se Papa, vt præuidit reprehensum, cum nimia veneratione ei adiutoria tribuit, ad conscribendum, & Hispanis eum transmisit ad relegendum: quia hoc solum ex beati Iob libris expositum retentabant, quod per B. Leandrum Hispalensem Episcopum fuerat aduectum, & olim honorifice deportatũ. Requisitus vero & coniuratus est Taio Episcopus à Martino primo Papa Romano, quomodo ei tàm veridicè fuisset librorum illorum locus ostensus, hoc illi, post nimiam deprecationem, cum nimia alacritate est fassus, quòd quadam nocte, se ab ostiarijs Ecclesiæ beati Petri Apostoli expetijt esse excubium. Atque vbi hoc reperit impetratum, noctis medio

medio, quum se nimijs lamentis, ante beati Petri Apostoli loculum faceret cernuum, luce cælitus emissa, ita ab inenarrabili lumine tota Ecclesia extitit perlustrata, vt nec modicum quidem lucerent Ecclesiæ candelabra, simulq; cum ipso lumine vnà cum vocibus psallentium, & lampadibus relamptantium introire sanctorum agmina. Denique vbi horrore nimio extitit territus, oratione ab eis completa, paulatim ex illa sanctorum curia, duo dealbati senes egressum in ea parte, qua Episcopus in oratione degebat, cœperunt dare præpendulum. At vbi eum repererunt penè iam mortuum, dulciter salutatum reduxerunt ad proprium sensum: quumque ab eis interrogaretur, quam ob causam tàm grande extaret fatigium, vel quis ab Occidẽte properans tàm longum peteret nauigerium; hoc, & hoc, ab eo, quasi inscij, relatũ auscultant operæ pretium. Tum illi multis eloquijs consolato, opportunum, vbi ipsi libri latebant, ostenderunt loculum. Igitur sancti illi, quæ esset sanctorum illa caterua eos tam claro cum lumine comitantium, responderunt dicentes, Petrum esse, Christi Apostolum, simulque & Paulum inuicem se manu tenentes, cum omnibus successoribus Ecclesiæ, in illo loco requiescentibus. Porrò vbi & ipsi requisiti fuerunt, qui domini essent, qui cum eo tàm mirabile habebant colloquium, vnus ex illis respondit, se esse Gregorium, cuius & ipse desiderabat cernere librum; & ideò aduenire, vt eius adremuneraretur tam vastum fatigium, & auctum redderet longissimum desiderium. Tunc interrogatus, si tandem in illa sancta multitudine adesset sapiens Augustinus, eo quòd ita libros eius, sicut & ipsius sancti Gregorij semper, ab ipsis cunabulis, amaret legere, satis prouidus, hoc solummodò respondisse refertur: Vir ille clarissimus & omnium expectatione gratissimus Augustinus, quem quæris, altior à nobis eum continet locus. Certè vbi ad eorum pedes cœpit proruere, vnicus ab oculis eius, ostiarijs, & ipsis territis, simul cum luce euanuit vir ille sanctissimus. Vnde & ab eo die à cunctis, in eadem Apostolorum sede, venerabilis Taio, extitit glorioſus, qui ante despicabatur, vt ignauus.

Hæc ex vetusto. C. Quæ omnia paulò copiosius Rodericus lib. 2. c. 20. refert. Sunt qui affirment, hunc librum Moralium Gregorij à Taione allatum, in Ecclesia Metropolitana Cæsaraugustæ hodie religiosè asseruari, magna populi & Clerici veneratione.

IN NOMINE DOMINI Saluatoris nostri Iesu Christi, incipiunt gesta Synodalia quinqua ginta duorum Episcoporum Pontificum, in vrbe Regia celebrata, die XVII. Caleñ. Ianuarij, Era DC. XCI.

„ Desunt a.C. A.

„ Deest ab. A. C.

ANno quinto Orthodoxi, atque glorioſi, & vera clemen tiæ dignitate [a] perſpici, uRecceſuinthi Regis, cũ nos om nes diuinæ ordinatio voluntatis, eiuſdem Principis ſereniſsi mo iuſſu, in baſilica ſanctorum Apoſtolorum ad ſacrum Synodi coëgiſſet aggregari conuentum, dies tandem lætitiæ, ap petitu diutiſsimè præoptatus, & gratus adfuit, & iocundus; tanto noſtri pectoris auidiori voto ſuſceptus, quanto ad remedium ſalutis extiterat anhelantium præcordijs exquiſitus. Cumq; ex more vnuſquiſque noſtrûm ordini ſuo ſedes debitas occupaſſet, & euentum rei, tranquillæ intentionis expectatio ſuſtineret, adeſt ſereniſsimus Princeps pia religione pleniſsimus, & ſummo laudum titulo glorioſus, qui ſeſe noſtro cœtui reddens acclinem, vt hunc omnipotenti Domino precibus commendaremus, aſtans, [b] dulciſluis hortatus eſt verbis; grates referens Deo virtutum, quod ſuæ iuſsionis implentes decretum, in vnum fuiſſemus adunati Concilium. Sed cum tàm piè humilem cognouiſſemus eius ſanctę animę voluntatem, & tam ſublimis gloriæ celſitudinem videremus acclinem, tanta ſumus in Dei gloriam exultatione ſuccenſi, [c] vt grates illi debitas & honorem [c] læti redderemus, & cernui. Sed quanto extulerat Principem humilitatis ordo ſublimis, tanto ad exercitia ſumma virtutis inſtruebant exempla ſacra tiſsimi Principis formam noſtræ religionis. Tum relatis Deo laudibus,

[a] Præcipui. C.A.

[b] Dulc. vt filius nos cohortatus. Exc.

[c] Læti humiles redd. C.A.

laudibus, de vnitatis alternæ prouentu, magna nos cum tranquillitatis gratia adlocutus eſt dicens:

Etſi ſummus auctor rerũ me diuæ memoriæ dñi, & genitoris mei tẽporibus in regni ſede ſubuexit, atq; ipſius gloriæ [a] participẽ fecit, nunc tamẽ cũ ipſe requiẽ æternarũ adeptus eſt mãſionum, ea quæ in me totius regiminis transfuſa iura reliquit, ex toto diuina mihi potentia ſubiugauit. Vnde quia regendorum membrorum cauſa, ſalus eſt capitis, & felicitas populorum, non niſi manſuetudo eſt Principum, votiuè decreui vobis coram poſitis, & votorum meorum deliberationem ſanctione patula reſerare, & ſtudiorum [b] acta ſincera exhibitione deferre. At verò quia anhelum pectus ſeſe in [c] promiſſorum cõplementa diffundit, [d] nec pigredine feſſum retardationis oneribus ſeſe [e] ſubmittit, longam proſequutionem compẽdio breuitatis adſtrinxi; & [f] quidquid productionibus loquelarum in concione diffundere potui, totum in tomi huius cõplicamento [g] reſperſum calamo veſtræ ſanctitudini offerre decreui; id magno precatu deliberationis exhortans, vt quæcunq; illic detinentur adſcripta, valido attẽdatis intuitu, ſagaci perſcrutemini ſtudio, ac de his, quęcũq; exti terint placita Deo, veſtri oris ad nos ſacro referãtur oraculo.

Accepto deinde oblato nobis tomo, agẽtes Dño gratias adcla
Luc. 2. mauimus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Poſt huius exultationis beatæ gaudium, & cœleſtis gloriæ hymnum, eidem ſacro Principi benediximus, reſeratoq; inuoluto tomo, hæc inibi contexta reperimus.

[a] Deferens, partic. fecit. Exc.

[b] Apta decreta. Exc.

[c] Promiſsionum cõplem. Exc.

[d] Ne. Exc.

[e] Submittat. Exc.

[f] Quod. Exc.

[g] Prorſus almæ veſt. Exc.

IN NOMINE DOMINI FLAVIVS [h] Recceſuinthus Rex reuerendiſsimis Patribus, in hac ſancta Synodo reſidentibus.

[h] Recceſuindus. C.A

SAncti Spiritus admirabili dono regulam fidei meæ ſolidam tenens, & inſtructam agnoſcẽs, atq; in honorem eius diadema gloriæ, cum cordis humilitate proſternẽs, illo lætus auditu, quòd omnes Reges terræ ſeruiunt, & obediunt Deo, en reuerendi Patres, excelſiori mihi venerationis honore ſublimes, coram vobis aduenio, in gratiam mãſuetudinis meæ, beatitudinis veſtræ [i] teſtimonium conuocans; & ad teſtimonium viſionis veſtræ memet coram omnipotentis Dei nutibus tremendis adclinans; referens illi corde læto gratias opulentas,

[i] Studium. Exc.

lentas, quod vos clementia voluntatis ipsius, ex nostræ celsitudinis iussu, ad huius sanctæ congregationis votiuum dignatus est deducere cœtum; confidens tam mihi, quàm vobis, & in præsentium serie temporum, & in futurorum longitudine seculorum, eius adesse gratiæ præmium: quoniã & [a] vestræ concordiæ in conueniendo vnanimem, ac religiosum demonstratis affectum, & dispositionis meæ in regendis populis, quàm pium sit, [b] properatis patenter agnoscere votum. Nunc igitur quia [c] momenti locutio longæ [d] dictionis non capit excessum, quid de sancta fide nouerim, quam cœlitus illapsam mihi per sanctorum Apostolorum, sequentiumque Patrum ora cognoui, seu quæ de secuturis negocijs, pro quibus hunc conuentum vestræ congregationis coadunare per censui, intimare decreuerim, in huius tomi serie conscripta tenete, ac relecta [e] prænoscite, & cunctis, quæ tenori eius nostræ amplitudinis potestas impressit, vestræ beatitudinis gra uitas effectum tam promptè ac miseranter impendat, quam nostræ mansuetudinis serenitas, hæc vobis implenda commendat. Exordium itaque allocutionis meæ, ex definitione sanctæ fidei inchoans, cætera, quæ [f] futura sunt, prosequutionibus intimanda, velut supra soliditatem petræ constructurus, annectam: vt operis mei ædificium congressurus, eo sequentia validiùs ponam, quo decentius firmissima prætulerim prima. Itaque coram se reuerentia vestra habeat, quod nosse non ambigit, me orthodoxæ fidei veram, sanctam & sinceram regulam, de corde puro, & conscientia bona plenissimè habere, veraciter scire, & [g] fortissimè retinere; atque ita eam complecti, venerari, atque diligere, sicut eam [h] Apostolica traditio dedit, sicut eam sancta Synodus Nicæna constituit, sicut Constantinopoli sanctorum Patrum congregatio definiuit, sicut Ephesini primi cœtus vnitas affirmauit, sicut Chalcedonensis Concilij definitio protulit: hanc cum fidelibus seruans, [i] proprijs gentibus tenendam insinuans, hanc populis alienis annuncians; vt in illa glorificans Deum, & [k] in tempore mortalium me summæ diuinitatis felicitas adsequatur, & in terra viuentium hereditas à me glorię capiatur. En reuerendissimi Patres quantum ad veritatem fidei sanctę pertinuit, ex toto animam meam sue confessionis titulos explicuisse honorificentia vestra pensabit. Iam nunc magnopere arbitror esse mihi [l] opportunius,

[a] Vestra concordia. Exc.
[b] Poteritis. Exc.
[c] Monens præloquutio. Exc.
[d] Dilectionis. Exc.
[e] Pernoscite. Exc.
[f] Futuris. C.A. Exc.
[g] Firmiss. C.A. Exc.
[h] Sancta Apost. traditio docet. Exc.
[i] Ad hanc saluandos infidelesinuitãs, in hunc subiectos populos regens, hanc prop. Exc.
[k] Et inter mortales me summæ. Exc.
[l] Opportunum. Exc. Opportunius enitendum. C. A.

portunius, quę intendimus, societati eiusdem veræ fidei studia sanctæ operationis innectere; ne hanc, aut sine operibus mortuam habeamus, [a] aut non plenitudinis suæ dignitate perspicua, decidat "inhonesta: "dũ scriptura non silente de quibusdam infertur, qui dicunt se nosse Deum, factis autem negant. Vt ergo hanc fidem supra lapidem illum solidatam, quem reprobauerunt ædificantes, idem tamen à Domino factus est in caput anguli, & est admirabilis in oculis nostris, pleniùs habeamus, eiusque insignibus decẽtiùs exornemur, attendite cuius operis fructum, cuiusque operationis [b] argumentum studijs huius sanctæ fidei consociare velimus, & innectere quantocyus [c] præoptemus. Itaque reuolutis retro temporibus, ita vos, omnemq; populum iurasse recolimus, vt cuiuscunq; ordinis, vel honoris persona, quæ in necem Regiam, excidiumq; Gothorum gentis, ac patriæ detecta fuisset vel cogitasse noxia, vel egisse, irreuocabilis sententiæ multatus atrocitate, nusquam mereretur veniæ remedium, vel alicuius temperantiæ perciperet qualecumque subsidium. At nunc, quia graue onerosumq; censetur, dum pietatis actibus graui contradictione hæc sententia [d] resultasse perpenditur, & sic funditus damnationis adstipulatio retinetur, ne [e] pietati, quæ Apostolo præcinente ad omnia vtilis est, quicunque aditus [f] reseruetur, vestris hæc committo fidenti animo sacris pertractanda iudicijs, ac dirimenda sententijs. Vnde iam vestrum erit, inspirante vobis miseratione diuina, ita vtriusque discriminis temperare mensuram, ne aut [g] iuramenti conditio teneat reos, aut impietatis vltio habeat inhumanos: sicque vestri nos instruat forma iudicij, vt subiectos populos, nec in profanationibus habeamus subditos, nec impietatis vinculis doleamus [h] comminutos.

Tit. 1. Psalm. 117. Matth. 21. Marc. 12. Luc. 20.

Concil. Tol. 7. c. 1. & 6. c. 18. & 5. Tales 1010.

1. Timot. 1. c. 4.

Post huius conuentionis alloquium, sequentium "nectens" causas negociorum, similique subiungimus vos intendere attentione, decernimus attestantes vniuersitatem vestram, per summæ diuinitatis coęqualem, coęternam & inseparabilem Trinitatem, atque illius mysteria sacramenti, [i] quo incarnatum Dei Filium de Spiritu sancto, & Maria Virgine pro salute mundi vera fides in toto orbe denunciat, atque aduẽtum eiusdem Iesu Christi Filij Dei Domini nostri, quo perimendi sunt impij, & regnum eius, quo glorificandi sunt sancti, vt quęcũq; negocia [k] de quorũlibet querela vestris auditibus extiterint

[a] Aut ne inhonesta à plenit. Exc. "Deest Exc.
[b] Augmentum. Exc.
[c] Peroptemus. Exc.
[d] Resultare. Exc.
[e] Pietatis. vnus M.s.
[f] Reseretur. C.A.
[g] In iuramento cõd. Exc.
[h] Contaminatos. Exc. "Deest Exc.
[i] Quod. Exc.
[k] De quarumlibet querel. auditibus extiterint. Exc.

titerint patefacta cum iustitię vigore misericorditer, & cum
tẽperamento miserationis iustissimę," cũ nostra conniuẽtia
terminetis in legum sententijs, quę aut deprauata consistunt,
aut ex superfluo, vel indebito[a] conlecta videntur, nostræ sere-
nitatis accommodante consensu, hæc[b] sola quæ ad sinceram
iustitiam & negociorum sufficientiam cõueniunt,[c] inordine-
tis; Canonũ obscura quædam, & in dubium versa in meridiẽ
lucidæ intelligentiæ reducatis; omniumq; negociorum con-
uentus, ordinumq; status, qui in vestram extiterint deuoluti
præsentiam, ita maiorum regulis cõcordantes iustissimè piè
ac temperanter constituere studeatis, vt & mihi, qui ad stu-
diorum fructus bonorum anhelo, pars beatorum adueniat, &
vos, quoniam implentes voluntatem Dei, me non spernitis
imprecãtem, regio beatitudinis æternæ suscipiat, & visio de-
lectationis Dei sibi perenniter inhærere concedat. Vos etiam
illustres viros, quos ex officio Palatino huic sanctæ Synodo
interesse[d] primatus obtinuit, ac nobilitas spectabilis honora-
uit, & experientia æquitatis plebium rectores exegit, quos in
regimine socios, in aduersitate[e] fidos, & in prosperis ample-
ctor strenuos, per quos iustitia leges implet,[f] miseratio leges
[g] inflectit, & cõtra iustitiam legum, moderatio æquitatis tem
perantiam legis extorquet, adiurans obtestor per omne illud
admirabile, & solum vnius sacræ fidei sacramentum,[h] quo
venerabilẽ omnium sanctorum Patrum sum obtestatus con-
uentum, vt ad cunctæ veritatis, ac discretionis iustissimę for-
mulam ita animos dirigatis, vt nihil à consensu præsentium
Patrum, sanctorumque virorum aliorsum[i] mentes ducentes
obtutu, quidquid innocẽtiæ vicinum, quidquid iustitiæ pro-
ximum, quidquid à pietate nõ alienum, vel soli Deo[k] cogno-
ueritis existere placitum, instãter, modestè, & cum omni dig-
nemini intentione complere; scientes quia in eo quod hæc
mea salubria vota completis, vos Deo amabiles assignatis; &
in eo quod decretorũ[l] vestrorum edicta fauoris exhibitione
corroboro, me vobiscum simul Deo placiturum adsigno. In
commune iam vobis cunctis & ex diuino cultu ministris ido
neis, & ex aula Regia rectoribus decenter electis diuini no-
minis adiuratione constrictis adijcio consensionis meæ ve-
rum purumque promissum: vt quodcunque iustitiæ, aut pie-
tati, salutarique discretioni vicinum decernere, seu adimple-
re cum[m] nostro consensu elegeritis, omnia fauente Deo per-
ficiam,

" Concorditer terminentur in leg. Exc.
a Collecta. C.A.
b Solum. Exc.
c Ordinetis. Exc.
d Mos primæuus C.A.
e Filios. Exc.
f Misericordia M.C.
g Impletur. Exc.
h Per venerabilem omnium sanctorũ Patrum (per quẽ obtestor) sanctum conu. Exc.
i Mentis duc. obtutum. Exc.
k Agnoueritis. Exc.
l Nostrorum. Exc.
m Sancto. Exc.

ficiam, & aduersùs omnimodam cõtrouersiarum querelam,
Principali auctoritate muniam, ac defendam;[a] promissis illis,
quę ad domesticos fidei regula veritatis pertinuisse probauit.
Adhûc aliud à beatitudinis vestræ conuentu eiusdem fidei
[b] auiditas sancta deposcit, connectẽte me[c] in sequestrationis
confinio causam, quæ[d] à nostro dogmate probatur extranea:
quam licet per me lucrari Christus[e] exoptet, inimicam sibi
tamen esse non ambigit, donec quod ardenter optat, "euiden-
ter" obtineat. Iudæorum, scilicet vitam, moresq; denuncio,
quorum tantummodò noui terram regiminis mei pollutam
esse peste contagij. Nam cùm Deus omnipotens omnes ex
hac regione radicitus extirpauerit hæreses, hoc solum[f] sacri-
legij remansisse dignoscitur, quod aut nostræ deuotionis in-
stantia corrigat, aut vltionis suæ vindicta disperdat. Ex ijs
enim quosdam traditionis errore[g] vetustæ, video retinere
iura perfidiæ; quosdam verò sacri baptismatis expiatos absu-
tione, ita in apostasiæ[h] dolo relapsos errorem, vt detestabi-
lior inueniatur in eis[i] profanatio blasphemiæ, quam in illis,
quos nondum constat purificatos esse regenerationis[k] sacro
liquore. Pro quo bonę intentionis agone, & lucro fidei veræ,
obsecro reuerentiam beatitudinis vestræ, atq; per supra[l] ta-
xatum contestor tremendæ coniurationis[m] tenorem, vt absq;
omni fauore, vt absq; omni personarum partis ipsorum ac-
ceptione, quidquid ad Domini & Redemptoris mei Iesu
Christi veram fidem, verumq; pertinet[n] amorem, de his iu-
beatis ardẽter, & verisimè Deo, ac fidei meæ placitã senten-
tiam dare. Vt sicut mihi diuina pietas regimẽ fidelium dedit,
cum quibus se à me glorificari cognoscit, ita quoque infide-
lium assequi tribuat lucrum, in quibus, & voluntatis suæ fieri
bonum, & eius[o] adueniſſe congaudeam venerabile regnum.
Datum sub die "decima septima" Kalendarũ Ianuariarum,
anno feliciter quinto gloriæ regni nostri.[p] In nomine Do-
mini, Flauius Recceſuindus Rex hanc fidei, & bonæ volun-
tatis meæ deliberationem manu mea subscripsi.

Relecta tomi pagina, vel finita, cùm glorificassemus Deum
de fidei Principalis auditu, & de bonę voluntatis eius affectu,
ad[q] peragendum causarum cæterarũ negocium statim ver-
timus animum, simulq; sumus exorsi[r] iudicium.

a Præmiſ. Exc.
b Deuotio. Exc.
c In sequentis traditionis conſ. Exc.
d Vestræ dignitati. Exc. Aliàs nostræ.
e Exhortetur. Exc.
" Deest. Exc.
f Sacril. dedec⁹. Exc.
g Vetusta. Exc.
h Doleo Vnus. M. ſ. denuo. Exc.
i Prolatio. Exc.
k Sacræ. Exc.
l Taxato. Exc.
m Tenore. Exc.
n Honorem. Exc.
o Conueniſſe. Exc.
" Deſunt. Exc.
p Item ſubſcriptio. In. Exc.
q Peragendarum. Exc.
r Initium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

I. De Catholica fidei plenitudine.

Tunc primæ narrationis exortu, [a] veræ fidei nobis tractatus occurrit: vt incipientes de illa primitus loqui, inde soliditatis auspicemur exordiũ, vnde sacræ sumpsimus natiuitatis initium. Quatenus assertionũ [b] nostrarum forti præmissa sententia, quidquid subsequẽter aduenerit de actis negociorum, fortius [c] subsistere valeat [d] seriem decretorum. Itaq; vnius sacræ fidei veram professionem, veramq; regulã tenere, nos tota virtute animi, & profitemur, & acclamamus, cunctisque percipiendam, ac retinẽdam plena deliberatione incessanter prædicamus [f] " & pandimus "; sicut à sanctis Apostolis ostẽta docetur, sicut à sequentibus patribus [g] orthodoxis disserta probatur, sicut etiam in sanctis illis Synodalibus gestis verissimè confirmata dignoscitur; in quibus Arrij, " Macedonij, Nestorij, " vel Eutychetis insanissimus [h] error & dilucidè prodit, & radicitus extirpatur: sicut deniq; in sacris Missarum solennitatibus concordi voce profitemur, ac dicimus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, " & " ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homousion Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostra salutem [i] descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, " & " homo factus est; [k] passus sub Pontio Pilato; [l] sepultus, tertia die resurrexit. Ascẽdit [m] ad cœlos, sedet ad dexteram [n] Patris: inde vẽturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni non erit finis. Credimus [o] in Spiritum sanctum, Dominum, viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum; qui loquutus est per Prophetas: [p] in vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, [q] vitam futuri seculi. Amen.

Huius sanctæ fidei regula idcircò nunc tractatus non recipit aperturam, quia & à sacris Doctoribus abundè constat exposita, & imminentium causarũ negocia nos ad alia [r] pertrahunt peragenda

II. De

[a] En ver. C.A.
[b] Sanctarum. C.A.
[c] Sustinere. Exc.
[d] Vnus. M.f. serie. rectè.
[e] Vnius ergo sac. Exc.
[f] Expandimus. C.A.
" Deest. Exc.
[g] Orthodoxè. C.A.
" Desunt E c.
[h] Err. deprehẽditur, & radicit. extirp. Exc.
" Deest. C.A.
[i] Desc. de cœlis, in Miss. Mozarabe.
" Deest. Exc.
[k] Et pass. Exc.
[l] Ac sepult. & tert. Exc.
[m] In Exc.
[n] Dei Patris omnipotentis. Mozar.
[o] Et in Spiritum sanctum viuificatorem. Exc.
[p] Et vnam. Mozar. Exc.
[q] Et vit. C.A.
[r] Trahunt. Exc.

II. De incauto iuramento.

Cone. Tolet. 7. cap. 1.

Secundę disputationis occursu adfuit negotium tam difficile, quàm & graue, in quo de refugis, atq; perfidis disputatione cõmota; vtrum ne posset eorũdem temperari sententia damnatorum, magno satis conatu est exquisitũ. Sed cum illarum series conditionum, ad quas decursis non longè temporibus pro eorum penuria, hostilitatis vastitas [a] nos iurare coëgerat, nostris esset auditibus recensita, tantã reperimus obligationis illic inesse [b] censuram, vt macularum suarum nodositas non tantum videretur prohibitionẽ dedisse transgressionũ, quantum conclusisse viscera pietatũ. Aderat enim, quod in vtroq; pauor agebat, & ne sancti nominis profanatio fieret, & ne miserationis operatio interiret: quia [c] ex Dei nominis profanatione non aberat, [d] quod tenebat & ex prohibitione pietatis aderat, quod tædebat. Dumq; alterno periculorũ obiectu [e] se prolatæ sententiæ compugnarent, [f] periclitabamur in bifido partium disidentium calle, quo [g] diremptionis tramite iudicium properaret. Sed cũ gressibus disputationis nostræ se se difficultatis congressio [h] deuia obiecisset, properãdi tandem relicto discrimine, cum fragore singultuũ, & imbribus lacrymarum, ad Deum, qui pietatis fons est verba simul & corda conuertimus, " orantes. " Adspira sancte Spiritus, & ducito nos in portum voluntatis tuæ, sedatis fluctibus ignorantiæ nostræ. Ecce enim periculorum syrtes: in littore currsus nostri [i] peruenimus, atq; [k] huiusmodi obuiãtibus naufragiorum obicibus, quò [l] dispositionis nostræ vela pãdamus, " attentiùs consideratione non cernimus. Sed aspira rursus sancte Spiritus, & dato nobis te donante nosse quod iubeas, ac te iuuante implere posse quod iusseris: vt & [n] perlustrando illumines, quod nescimus, & adiuuando [o] proficias, quod implere pauemus. [p] Si iam ergo in te quiescẽtes, erroneorum fluctuum pauoribus [q] abdicatis, commercia nos [r] iubes disponere pacis, inchoemus illa, quæ, & in gloriam tuæ omnipotentiæ conferantur, & humanæ saluti, te [s] adnitente donentur. Temporibus non procul excursis, cum quorundam [t] refugarum tumultuosa seditio frequenter vastationes terris inferret, & scãdala populis cum excidijs irrogaret; adeò vt captiuorum turmas [v] reducere, & desolationes terræ, quæ tali concussæ sunt pestẽ, quilibet conatus nequeat

[a] Non. Exc.
[b] Testuram. C.A.
[c] Et ex. C.A.
[d] Qui terrebat. Exc.
[e] Sibi Exc.
[f] Periclitancipites in. Exc.
[g] Direntionis. Alias directionis. Exc.
[h] Et de via nos abiecisse. Exc.
" Deest. C.A.
[i] Proueniunt. Exc.
[k] Hinc inde obui. Exc.
[l] Disputationis. Exc.
" Attentionis. Exc. C.A.
[n] Per te lustr. C.A.
[o] Perficias. Exc.
[p] Simus ergo in te requiescentes, & Exc. &. C.A.
[q] Abiectis. Exc.
[r] Iube. Exc.
[s] Annuente. Exc.
[t] Refugatorum. Exc. Alias, et nostri.
[v] Ducerent, & Ecclesiarum desolationes facerent, quæ tal. Exc.

reparare, [a] & actũ est vi potiùs necessitatis exortæ, quàm de- [a] Et exact. C.A.Exc.
liberatione iudicij, vt contra eosdem, eisdemque simillimos,
cum omni ferè populo acerrima iuramenta daremus. Vnde
iurasse nos per attestationem diuini nominis, conditio iura-
menti demonstrat, & ne resolui queat, sacræ Scripturæ au-
Exod. 20. ctoritas instat: scribitur namq; in Exodo: Non assumes no-
3. 4. Ne cesse est. men Domini Dei tui in vanum: neq; enim insontem habebit
Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frus-
Leuit. 19. trà. Item in Leuitico: Non periurabis in nomine meo; nec
pollues nomẽ Domini Dei tui. Ego Dominus. At verò, quia
illata pressurarũ acerbitas resolui possit ac debeat, tam vin-
culorum, & lamentorum [b] error insinuet, quàm eiusdem au- [b] Horror insinuat. Exc.
ctoritatis Dominicæ præcepta [c] commendãt. Etenim iuxta [c] Commẽdant. Exc.
Esai. 30. veterem translationẽ, ita quosdam per Esaiam graui expro-
brationeDominus increpat, dicens: Vę filijs defertionis, dicit
Dominus: fecistis consilium non per me, & sponsionem non
per spiritum meum, adijcere peccatũ super peccatum. Item
Hierem. 5. Hieremias: Iniquitates nostras declinauerunt ista & peccata
nostra amouerunt bona à nobis: quia inuenti sunt in populo
meo impij, & laqueos statuerunt ad dispergendos viros, &
comprehenderunt. Vt laqueus instans plenus volatilibus, sic
domus eorũ plenæ dolore. Et per Michæã. Heu mihi [d] anima, [d] Anima mea. Exc.
quia perit [e] reuertens [f] ad terram; & qui corrigit inter homi- [e] Et reuertens. C.A. [f] A terra. C.A.
nes non est; omnes in sanguine iudicantur; vnusquisq; pro-
ximum suum [g] tribulat tribulatione; in malũ manus suas præ- [g] Trib. omnes in ma lum suas manus præparant. Exc.
parant. Ad beneficentiam certè, quæ diuinis oculis tanto est
Esai. 58. gratior, quanto & inuenitur esse præstantior, sic nos Isaias
instruit, dicens: Dissolue colligationes impietatis, solue fasci-
1. Ad Tim. culos deprimẽtes. Paulus etiam vas electionis: Pietas ad om-
& Iacob. 2. nia vtilis est. Et Iacobus: Iudicium sine misericordia illi, qui
non fecerit misericordiam: superexaltat autem misericordia
1. Ioan. 3. iudicium. Ioannes item: Qui odit fratrẽ suum, homicida est:
& scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in
Luc. 6. se manentem. Et per semetipsum Veritas: Diligite inimicos
vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Et iterum: Dimittite,
& dimittetur vobis: si autem non dimiseritis, nec Pater vester
cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Ecce sunt Dominicæ
iussiones hinc inde adstipulata firmissima cautione præce-
pta: ac proinde, quia sunt diuini oris prosecutione taxata, ma-
nebunt per omnia æterna lege præfixa. Quid ergo? nunquid

aut

aut [a] iuramenti iustitiam, [b] aut misericordiæ pacem sibi con- [a] Iuramenta iustitiæ Exc.
traire narrabimus: dum scriptum sit: Misericordia, & veritas [b] Aut iuramẽti mi-
Psal 84. obuiauerunt sibi iustitia, & pax se complexæ sunt? aut quia misericord. C. A.
controuersiarum lapsus se se in [c] contentione diffundunt, [c] Contentionẽ. Exc.
ideo vnius partis assertionem narrabimus non implendam?
[d] Cur alterius assertio partis iacturæ [e] cõminatur instãtiam? [d] Ne. Exc. [e] Patiatur. Exc:
& quia iuramenti custodia vltionem nõ temperat pauescen-
dam, idcircò impietatis atrocitas mortẽ pariet execrandam?
Absit: etenim si publicis sacramentorum gestis (quod Deus
22. q. 4. si publice, Iuo. auertat) à quibuslibet illicita, vel non bona extitisset cõditio
part. c. 9. alligata, quæ aut iugulare animam patris, aut agere compel-
leret stuprum sacratissimæ Virginis, nunquid non tolerabi-
lius esset stultæ promissionis reijcere vota, quàm per inuti-
lium promissionum custodiam exhorrẽdam criminum im-
plere mensurã? Quod si ita [f] est, quomodo crederetur vnius [f] Esset. Exc.
obseruantia iussionis esse fons pietatis, cùm emitteret [g] riuu- [g] Tribulos. Exc.
los vltionis? Aut quænam illa [h] esse sacræ obseruatio legis, [h] Esset. Exc.
quæ sacrilegia committeret [i] prauitatis? Vel cuius mensuræ [i] Probitatis. C. A.
æquitas videretur, vt ex vnius præcepti cautela, necis ex-
oriretur immanitas truculenta? At nunc non ita contendi-
mus, vt contentionum diuortijs concitatis, nos ipsos con-
tentionis certaminibus misceamus. Est verè pax in vtroque
quod dicimus: quia sic Spiritus sanctus iter nostrum, ac cur- [k] Deuius nos casus & dispos. Exc.
sum temperat, vt in nullo [k] deuium hoc [l] à sua dispositione secludat: vnde plena iam voce, pleniori fide, plenissi- [l] A se secluđ. C. A.
maq; intentione prædicimus, atque in tota sanctæ Ecclesiæ
vniuersitate prædicamus pariter, & optamus, nulla profa-
natione solius, & summæ diuinitatis nomen existere ad-
sumendum, nullo periurij sacrilegio indebitè profanandum,
nullo vspiam cõtractu fallaciæ contingendum. Nam si atte-
stante veritate, propter profanationem periurij euitandam
Matth. 5. prohibetur omninò iurare, cùm dicitur: Sit sermo vester, est,
est, non, non: quod autem plus his est, à malo est, quomodo
impunitum erit, nomen tantæ gloriæ voluntariè profanasse;
Iuo. p. 12. c. 2. dum in eo taxata fides dignoscitur interisse? vel quatenus pa-
cis fœdera [m] in gentium diffidia ligabuntur, si nõ iuramenti [m] Inter. Exc.
22. q. 1. Omne quod. pacta sanctiori integritate seruentur? Etenim omne, quod in
pacis [n] fœdere venit, tunc solidius subsistit, cũ iuramenti hoc [n] Fœdera. Iuo. Exc.
interpositio roborat. Sed, & omne, quod animos amicorũ cõ-
ciliat,

ciliat,tunc [a] fixiùs durat,cùm [b] eos ſacramẽti vincula ligãt. Omne etiam,quod [c] teſtis adſtipulat, tũc verius conſtat, cùm id adiectio iurationis affirmat. Quod ſi & teſtis deficiat, innocentis fidem ſola iurisiurandi taxatio manifeſtat. Hinc &, vt [d] mentibus humanis diuina voluntas panderet quod volebat, ne labens fragilitas pro incerto teneret, quod inuiolatæ veritatis promiſsio exprimebat, per Eſaiam loquitur, dicens: Ego Dominus, & non eſt alius; in memetipſum iuraui. Si ergo tantæ inſtitutionis limite ſunt votiua iuramenta ſeruanda, quis alienorum à veritate hæc adſtruat execrabiliter violanda? Stabũt ergo ſacræ auctoritatis [e] viuida iuſſa, nec vana profanatione erunt aliquatenus temeranda. Verùm ne iuramenta, quæ data ſunt, videantur in nos ita penitus miſerationum concluſiſſe præcordia, vt nullam de pietatis affectu animæ viſcera concipiant indulgentiam paritura: ſic ſtabilitis contractibus [f] iuramenti, ſinum miſericordiæ aperimus, atq; ita cunctis Deo placita deuotione miſereri cenſemus, vt nos nec iuramenti teneat cautio reos, nec inhumanitas faciat execrandos. Occurerre certè miſerorum ruinis debet ſubſidio vnuſquiſque, quo valet, & releuatione alienæ vindictæ, à ſe Dei remouere vindictam: libat enim Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. [g] Inde Iob, ante paſsionis experientiam [h] impudens patientibus, quod in paſsionis ſuæ patientia memorabat, ſuarum virtutum catalogũ texens inter cætera ſic connectit: Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ cõſolatus ſum. Et paulò pòſt: Flebã quondam ſuper eum, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Hinc & Salomon: Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum, liberare [i] non ceſſes. Quibus ſanctæ auctoritatis inſtructi decretis, nec ſanctũ nomen profanaſſe nos conſtat, quod nullatenus profanandum vox noſtræ prædicationis inſinuat, & indulgentiæ viſceribus adapertis, licet oris ſui profeſsione damnati difficilè merentur abſolui (iuxta quod ſcriptũ eſt: Sanguis tuus ſuper caput tuum; os enim tuum loquutum eſt aduersùm te. Et iterum: Ex ore tuo iuſtificaberis; & ex ore tuo condemnaberis) tamen pietatis intuitu, & parcendi viam pandimus, qui & miſericordiam prorogamus. Huius ſanè promiſſionis incautè crudam, cruentamque temperare ſententiam illa quàm maximè compellimur cauſa, quòd hæc duo

Eſai. 45.

Iob. 29. & 30.

Prouer. 24.

Reg. 1. c. 1.

Matth. 11.

[a] Fidelius. Exc.
[b] Ea. Exc.
[c] Teſtib⁹. aſtipulatur. Exc.
[d] Motibus. C.A.
[e] Viuifica. Exc.
[f] Iuramento. Exc.
[g] Vnde Iob iuuante paſsionis ſuæ experientia impendẽs patientibus paſsionis ſuæ patientiam memorabat, ſuarumq;. Exc.
[h] Imprudens Vnus M. ſ.
[i] Ne: Exc.

Diſt. 13. c. duo mala. duo mala licet ſint omnino cautiſsimè præcauenda, tamen ſi periculi neceſsitas ex his vnum [a] temerare compulerit, id debemus reſoluere, quod minori nexu noſcitur [b] obligare. Quid autem ex his leuius, quidue ſit grauius [c] rationis acumine inueſtigemus. Etenim dum periurare compellimur, creatorem quidem offendimus; ſed nos tantummodo maculamus: cum verò noxia promiſſa complemus, & Dei iuſſa ſuperbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipſos crudeliori "mortis" gladio trucidamus: illic enim duplici culparum [d] telo percutimur, hic tripliciter iũgulamur. Reſtat ergo [e] vt eò noſtra pergat ſententia, [f] quò miſericordiæ patuerit via: quę ita Dño probatur accepta, vt plus eam cupiat, quam ſacrificia veneranda; dicente ipſo: Miſericordiam [g] volui, & non ſacrificium. [h] Ac indulgẽtiæ conceſſa licentia, miſerationis ipſius opus in glorioſi Principis poteſtate redigimus; vt quia Deus illi miſerendi aditum patefecit, remedia pietatis ipſe quoq; non deneget: quæ ita Principali diſcretione moderata [i] perſiſtunt, vt & illis [k] ſit aliquatenus miſericordia contributa, & nuſquam gens, aut patria per eoſdem, aut periculũ quodcunq; perferat, aut iacturam, hæc miſerationis obtentu temperaſſe ſufficiat. Cæterum quæcũque iuramenta pro Regiæ poteſtatis ſalute, [l] vel contractatione gentis, & patriæ vel hactenus ſunt exacta, vel deinceps extiterint exigenda, omni cuſtodia omniq; vigilantia inſolubiliter decernimus obſeruanda, à membrorum truncatione, mortiſq; ſententia [m] religione penitus abſoluta. Sed ne praua rum mentium verſuta nequitia noſmet ad periurij quandoq; deuocet culpam, nec à ſanctæ fidei regula hanc aſſerat venire ſententiam, tàm diuinæ auctoritatis oracula, quàm præcedentium Patrum aſſerta huic narrationi curauimus [n] innecten da. Etenim incõmutabilis idemq; ſemper exiſtens Dei ſummi natura [o] præcellens, ſua ſæpe in ſacris literis legitur mutaſſe promiſſa, & pro miſericordia temperaſſe ſententiam. Vnde quamlibet ſit impaſsibilis atque immutabilis, [p] identidem deitate firmiſsima, crebro tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnitentia: quæ ſacris extant myſterijs [q] adoperata. Iurare namque Dei, eſt à ſe ipſo nullatenus ordinata cõuellere: pœnitere verò eadem ordinata, cum voluerit, immutare. Sic enim per Hieremiam dicit: Repentè loquar aduerſus gentem & aduerſus regnum, vt eradicem & deſtruam, & diſperdam

Oſea. 6. Matth. 9.

22. q. 4. In commutab.

Hierem. 18.

[a] Temperare: Exc.
[b] Obligari Grat. Iuo.
[c] Pietatis acum. Exc. purę rationis Iuo. Grat.
[d] Gladio perimus, Grat.
[e] Vt hâc noſtra. Exc.
[f] Qua. Exc.
[g] Hac Exc:
[h] Volo Burc. & Exc.
[i] Perſiſtant. Exc.
[k] Ita ſit miſer. Burch.
[l] Cõſtitutione Burch. Contratione Exc.
[m] Religatione. C.A.
[n] Innect. ſic enim per Hieremiam, &c. Burch. à quo interiecta deſunt.
[o] Parcens.
[p] Quidam M. ſ. idẽ quidem eiuſdem que deitatis licet ſint dicta firmiſsima, crebro. Exc. & Grat.
[q] Ad operta. Exc.

disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa [b] à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui vt facerem ei. Et per Ezechielem: Si dixero iusto, [c] quod [d] vita viuat, & [e] confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur, & in iniquitate "sua", quam operatus est, in ipsa morietur. Si autem dixero impio: Morte morieris, & egerit pœnitentiam à peccato suo, vita viuet, & non morietur. Si ergo nostra cõuersio sic diuinam mutat sententiam, cur miserorum tantæ lacrymæ, vel [f] pressura tam crudã non [g] temperet ex miseratione vindictã. Hinc etiã populo Israëlitico sæpè vltrò promissa suspenditur, & Niniuitarum perditio, diuinæ sententiæ permutatione, [h] sedatur.

a Destruam. Burch. b Super mal. Exc.

Ezech. 33.

c Viro, quod Exc. d Vitam. C. A. e Conuersus à iustitia. Exc. Aliàs, vt nostri. " Deest. Exc.

f Pressuræ. Exc. g Temperent. Exc.

h Sed. Nam S. Ambrosius in lib. 3. de offic. ita ait: Purũ igitur, &c. Burch. quæ hic media sunt, nõ agnoscit.

1. Amb lib. c. 50.

At verò illustri laudũ titulo præclarus auctor Ambrosius in libro de officijs primo, huiuscemodi rei causa, sic loquitur: Est [i] enim contra officiũ nonnunquam, promissum soluere, [k] sacramentum custodire: vt Herodes, qui iurauit, quoniam quidquid [l] petitus esset, daret filiæ Herodiadis: & necẽ Ioãnis præstitit, ne promissum negaret. Nam de Iephthe quid dicã, qui immolauit filiã, quæ sibi [m] victori primũ occurrerat, quo votum impleret, quod spoponderat, vt quidquid sibi primũ occurrisset, offerret Deo. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum soluere parricidio. Item in libro. 3. Purum igitur, ac sincerum oportet esse affectum, vt vnusquisq; simplicem sermonẽ proferat, vas suum in sanctitate possideat, nec fratrem in circunscriptione verborũ [n] inducat, nihil promittat inhonestũ: [o] at si promiserit, tolerabilius est, promissũ non facere, quã facere, quod turpe sit. Sæpè pleriq; constringunt se iurisiurandi sacramento, & cũ ipsi cognouerint promittendum non fuisse, [p] sacramenti tamen contẽplatione faciunt, quod spoponderint; sicut de Herode suprà scripsimus, qui saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est, quod regnum pro saltatione promittitur, crudele, quod mors Prophetæ pro iurisiurandi religione [q] donatur. Quanto tolerabilius [r] tali fuisset periuriũ sacramẽto? Et post pauca de Iephthe [s] differens, Miserabilis ("inquit") necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est nõ [t] vouere, quã vouere id, quod sibi, is, cui promittitur, nolit exsolui. Et post paulum: Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Deniq; ipse [v] Dominus, sicut scriptura indicat, frequẽter suam

i Amb. lib. c. 50.

Matth. 14.

k Et sacram. Exc.

Marc. 6.

l Petitura. Exc.

Iudic. 11.

m Viatori. Vnus. M. s.

2. q. 4. Vnusquisque simplic.

n Seducat. Exc.

o Ac si promittere quærat. Burc.

p Ius sacramenti, tamen cont. Burc.

q Datur. Exc.

r Tale. C. A. Exc.

s Disputans. Exc.

" Deest. C. A.

t Vouer. id, quod sibi is. Burch.

2. q. 4. Nõ semper.

v Deus. Exc.

mutat

mutat sentẽtiam. Vir quoq; sanctissimus Augustinus vestigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, asserendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat affatibus. Duo sunt omnino genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non [b] sunt sine culpa, cum aut iocamur, aut [c] proximis mentimur; illud primum [d] in iocando ideò non est perniciosissimum, quia non fallit: nouit enim ille cui dicitur ioci causa esse dictum: secundum autem ideò [e] mitius est, quia retinet nonnullam beneuolentiam. [f] Ideò ipse: Non auferat (inquit) veritas misericordiam, non misericordia impediat veritatem. Si enim pro veritate, aut quasi rigida veritate, oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in via Domini, in qua misericordia, & veritas obuiauerunt [g] sibi.

a Affectibus. Burch.

b Est. Exc. c Pro misericordiam ent. Exc. E. pro proximis ment. Burch. aut cũ promittimus ment. d Inchoandum. C. A. e Minus. Exc. mentitus Burch. qui toto hoc loco mutilus est. f Idem. Exc.

Psal. 84.

g Sib. Hinc Papa Gregorius in libris Moralium sic ait: Quum mens inter minora, & max. Burch. à quo cætera desunt.

Beatus etiam Gregorius Papa, & libris [h] & meritis honorandus, atque in ethicis assertionibus penè cunctis meritò præferendus, sic in libris infert Moralibus: Quia ergo Beemoth iste [i] ita inexplicabilibus nodis ligat, vt plerumq; mens in dubio adducta, vnde se à culpa soluere nititur, inde culpa arctius adstringatur, rectè dicitur: Nerui testiculorum eius perplexi sunt: argumenta namq; machinationum illius, quo magis laxantur, vt relinquant, eo magis implicantur, vt terreant. Est tamen, quod ad destruendas eius versutias vtiliter fiat. Et cum mens inter minora, & maxima peccata constringitur, si omnino nullus fine peccato euadendi aditus patet, minora semper eligantur. Quia & qui murorum vndiq; ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in fugam præcipitat, vbi breuior murus [k] inuenitur. Nostri quoq; seculi Doctor egregius Ecclesiæ Catholicæ nouissimum decus præcedentibus ætate postremus, doctrinę cõparatione non infimus, &, quod maius est, [l] in seculorum fine doctissimus, atq; cum reuerentia nominandus Isidorus, in libro sententiarum secundo, hęc pro tali narrat negotio: Non est conseruandum sacramentũ, quod [m] malè incautè promittitur: velut si quispiam adulterę perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim sacramentum non implere, quàm permanere in stupri flagitio. Similiter in Synonymis: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum; quod incautè vouisti, non facies: impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Hæc de sacris paginis, auctoribusq; præcipuis breuissimè

h Et vitæ merit. Exc. i Tam. Exc.

Isidorus lib. 2. sentẽ. c. 31. de iuramen. sent. 10 & 12. q. 4. nemo ist hoc.

k Innen. Hinc & Isidorus ait: Tolerabili' est enim, &c. Burch.

l Iam seculorum finitorum. Exc.

m Malum. C. A.

Isidor. lib. 2.

Vide hic Burchard. qui hic mirè variat.

sime sufficiat prælibasse. Nam plurima colligere poterit, qui hæc attentiùs legendo quęsierit. Cæterum quibus hæc nequaquam sufficiunt, vel hinc sumant cùm rubore silentium: quia optat Vas electionis anathema esse à Christo pro fratribus [a] nostris, quàm perdurare crudelibus in delictis. [a] Suis.Exc.

III. De præmio Episcopalis ordinis tituli.

Tertiæ ratiocinationis alloquio doluimus, contra priorũ monita Patrum, vota pernicioſisima posterûm. Nam quanto frequentiùs illi noxia vetuerunt, tanto studioſiùs isti perpetrare vetita non quieſcunt. Sicq; per contrarium, quod penitus occumbere debuit, insultare non desinit: & res quæ tot excisa decretis arescere potuit, ad vicem [b] Lernæi capitis, vt ferunt fabulę, truncata virescit. Denique, quod sine magno dolore dicendum non est, reperiuntur quam plurimi negocio muneris perituri, mercari velle gratiam Spiritus sancti; dum vile præmium donant, vt Pontificalis ordinis sublime culmẽ accipiant; obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: Pecunia tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti per pecuniam posideri. Proinde quia & vsitatum est [c] tale malum, & maiorum frequenter extat mucrone succisum, nos quoque huic vulneri [d] cancroso ignitum, quod superest, adhuc iniscimus ferrum; decernentes [e] omnimodo, vt quicunq; deinceps [f] pro percipienda Sacerdotij [g] dignitate quodlibet præmium detectus fuerit obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atq; à [h] perceptione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat hoc execrabile Christo perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extiterit, qui accuset, ille qui hunc ordinem munerum fuerat acceptione lucratus, & [i] suscepti honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi vero qui pro hac causa munerum acceptores extiterint; si Clerici fuerint, honoris amissione multentur; si verò laici, anathemate perpetuo condemnentur.

Alterum.

[b] Hydræ cap.C.A.
[c] Tantum.Exc.
[d] Canceroso.Exc.
[e] Omnino. Exc.
[f] Propter accipiendam.Exc.
[g] Dignitatem. Exc.
[h] Participatione luo,& lxs.
[i] Suscepto.Exc.

Decret. Iul. p. 5. c. 8.

IIII. De Episcopis pollutis.

Quartæ congressionis euentu obuius sese nobis intulit pontificalis culminis lapsus, quem ante flere, quàm disponere cõpulsi ex ordine sumus. Nam cum secũdum carnis assumptæ mysterium

mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere Christus, meritò in membris eius intentio Episcoporum officia peragere cernitur oculorum: Ipsi enim de sublimiori celsitudine [a] ordinum regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium. Vnde quanto ipsi fiunt sequentium [b] ducatores, tanto meritorum lumine debent [c] esse fulgentes. Qua propter omnes Episcopi, inter cæterarum ornamenta virtutum, nitore carnis debent propensiùs enitere; vt ex hoc, audientes munditiam appetant, ex quo doctores immunditia non deturpat. Adeò vt si deinceps Episcopi detecti fuerint execrabilibus flagitijs, cum quibuslibet fœminis pollui, [d] aut familiari peculiaritate versari, nouerint se irreuocabili sententia Patrum vlcisci, idest, & loci & ordinis sui dignitate priuari.

[a] Ordinis.Exc.
[b] Ductores.Exc.
[c] Præfulgere. Exc.
[d] Ac.C.A.

V. De Sacerdotibus ministrisq; pollutis.

Quintæ actionis impulsu peruenit ad totius Concilij sacrum auditum, quosdam Sacerdotes, & ministros obliuiscentes maiorum [e] veteribus constitutis, aut vxorum, aut quarumcunq; fœminarum, immunda societate, & execrabili contagione turpari; [f] pessimi cordis obstinatione, tàm sacris literis, quàm Patrum regulis obuiantes; nec leui quidem respiramine [g] memoriæ cõmendantes, quod scriptum est: Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum, dicit Dominus. Et illud Apostolicum: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, idest, fornicationem, & immunditiam, concupiscentiam malam, & auaritiam: quibus quanto est pertinacior [h] vsus in malis, tanto austerioribus conuenit obuiare decretis. Propter quod [i] flagitij dedecus, specialiter hoc à sancto Concilio definitur, vt omnes Episcopi id ipsum in suis quærere solicitè curent; & cum hoc verisimè reperire potuerint, omnes [k] placiti [l] cautione [m] tali [n] distringant, vt nunquam vlteriùs tàm abominanda committant. Mulieres verò, seu liberæ sint, seu ancillæ, [o] ac illis turpitudine sociatæ, ita omnibus modis separentur, [p] & monasterio tradantur, vt vlteriùs ad [q] consecios sui criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum. Illi verò si omnino coërceri nequiuerint, vsque ad exitum vitæ suæ, monasterijs deputati, [r] pœnitentiæ disciplinis maneant omnino subiecti.

Leuitic. 19. 20. Coloss. 3.

[e] Ac veterum constitutorum.Exc.
[f] Et pessima. Exc.
[g] Contemplantes quod. Exc.
[h] Vis.Exc.
[i] Flagitijs detectis. Exc.
[k] Placita.Exc.
[l] Causatione.C.A.
[m] Taliter.Exc.
[n] Constringantur. C.A.
[o] Tam turpiter sociatæ.Exc.
[p] Aut certè vendantur,vt vlter.Exc.
[q] Consocios.Exc.
[r] Disciplinis monasticis maneant. Exc.

Si

VI. Si vxores duxerint Subdiaconi, quid obseruandum.

Sextæ discussionis obiectu, quorundam malè sibi conscio-
rũ patuit denotatum elogium. Nam relatum est nobis quos-
dam Subdiaconos, postquam ad sacri huius ordinis perue-
nerint gradum, non solùm carnis immunditia sordidari; cum
Esaiæ.52. scriptum sit: Mundamini, qui fertis vasa Domini: sed etiam,
quod dictu quoque nefas est, nouis vxoribus copulari; asse-
rentes hoc ideo sibi licere, quia benedictionem à Pontifice se
nesciunt percepisse. Proinde omni excusationum discisso
velamine, id præcipimus [a] obseruari, vt cum ijdem Subdia- [a] Obseruare.C.A.
cones ordinantur, cum vasis ministerij benedictio eis ab Epis
copo detur, (sicut in quibusdam Ecclesijs vetustas tradit anti
qua, & sacra dignoscitur consuetudo subsistare prolata) omni
penitus ab illis sorde mulierũ, ac familiaritate remota. Quod
si hoc vulnere deinceps fuerint sauciati, mox erunt sub pœ-
nitentiæ oneribus, vsque ad extremum vitæ, monasterijs
religandi.

VII. De Clericis, qui ad coniugia moresque seculi redierint.

Septimæ assertionis accessu adijt cœtum nostrum tàm inue-
recunda progressio, quàm ignobilis, ac detestanda præsum-
ptio. Quosdam enim, aut euentu necessitatum, aut metu pe-
riculorum [b] adeptos fuisse nouimus Ecclesiasticarum officia [b] Ab Episcopis sum
dignitatum: & quoniam cumillis hæc imponerentur, id sibi pſisse nou.Exc.ali
fieri noluisse [c] testantur, idcirco [»] hæc" spernere, atq; ad pri- qui.
stina pertentant coniugia, moresque redire; tàm nequiter [c] Testati sunt.Exci
cœlestia iura soluentes, quàm promptè secularibus extant il [»] Deest.C.A.
lecebris inhiantes. Qua de re nosse nos conuenit, quod Epis
copalis eminentiæ [d] culmen non immeritò sacris omnibus [d] Diuina auctorita
esse summa percensuit, quæ cæteris Sacerdotibus exercenda non immeritò sa-
prohibuit; scilicet templorum Dei sacrationem, [e] chrismæ cris omnibus esse
benedictionem, sacrorumque ordinum institutionem, quæ summa percẽsuit.
tàm [f] diuinaliter ordinata persistunt, quàm excellentissimè [e] Chrismatis.C.A.
conferuntur: quia & tanto ab eis singulariter impenduntur, [f] Diualiter. C.A.
quanto eidem summo culmini peragenda seruantur. Quo-
modò ergo quod in se recipit, à se reijcere poterit, cum hæc
à nullo

à nullo altero conferri, quam à solis Pontificibus nouit, à
quibus nec ligata solui, nec soluta [a] poterunt ab aliquo re- [a] Potuerunt. Exci aliqui.
Matth. 16. ligari? Sic enim ad Petrum Veritas ait: Quodcunq; ligaueris
super terram, erit ligatum & in cœlo; & quodcunq; solue-
ris super terram, erit solutum & in cœlo. Nequaquam ergo
aliquando poterit profanari, quod diuina iussione, simulq;
Apostolicæ traditionis auctoritate sacrum noscitur extitisse.
Verùm sicut sanctum chrisma collatũ, & altaris honor, euelli
non queunt, ita quoque [b] sanctorum decus honorum, quod [b] Sacrorum.M.S. sacrum.Exc.
his compar habetur & socium, qualibet fuerit occasione
perceptum, manebit [c] omnibus modis inconuulsum. Ad [c] Omnimode.Exc.
extirpandum verò radicitus huius callidæ machinationis
inutile argumentum, id sibi rationabiliter dari nouerint in
obiectu, quod sacrosancti Baptismatis inappretiabile do-
num est semper; & sæpè non solùm nolentibus, verum-
etiam (quod maius est) nescientibus impertitur: sed hoc à
nullo penitus profanari permittitur. Quòd [d] si & hîc op- [d] Et si hic.Exc.
ponitur, nec dum rationis [e] capaces existere, qui hoc [f] pro- [e] Capacem.Exc.
bantur accipere, [g] hîc omnimodò [h] conticescant; quia si [f] Probatur.Exc.
maiores impunè non deserunt, quod paruuli, vel nescien- [g] Hinc.C.A.Exc.
do, vel nolendo percipiunt, quanto magis non conuenit [h] Cognoscant. Exc.
[i] violare, quod pro mortis, aut pœnarum euadenda perni- [i] Violari.Exc.
cie, occulta Dei dispensatione dignoscitur obuenisse. Re-
cedant ergo talium [k] desideriorum impudorati fautores;
& licet inuiti perceperint, quod non merebantur habere, [K] Def. sine verecũ-dia impud.Exc.
libenter tamen, ob cœleste retineant præmium, quod no-
lendo, [l] per terrenæ consequuti sunt necessitatis euen- [l] Propter.Exc.
tum: vt [m] tamen inuiti appetant bona diligere, [n] quæ [m] Tam.Exc.
sponte videntur [o] desides impugnare. Quòd si quis post [n] Quam.Exc.
hoc perennis dispositionis edictum, non sinceriter sacris [o] Dehdentes.Exc.
inhæserit cultibus, & abijciens à se gratiam, quam accepit,
[p] relabi ad coniugia, moresq; seculi attentauerit, vel eum [p] Relabitur.Exc.
redire [q] constiterit, mox omni Ecclesiastici ordinis dig- [q] Ad hoc const.Exc.
nitate [r] priuatus, verè, vt apostata à sanctæ Ecclesiæ li- [r] Priuetur & vt ap. Exc.
minibus, & societate fidelium habeatur prorsus exclusus;
monasterij claustris, donec aduixerit, sub pœnitentia re-
trudendus.

Universidad de Deusto Biblioteca

VIII. Vt nullus ordinetur, qui non perfectè nouerit officia Ecclesiastica.

Octauæ disceptationis [a] affectu reperimus quosdam diuinis officijs mancipatos tanta [b] nesciente socordia plenos, vt nec in illis probentur instructi competenter ordinibus, qui quotidianos versantur in vsus. Proinde solicitè constituitur, atque decernitur, [d] vt nullus cuiuscunque dignitatis Ecclesiasticæ deinceps [e] percipiat gradum, qui non totum psalterium, vel canticorum vsualium, & hymnorum, siue baptizandi perfectè [f] nouerit supplementum. Illi verò, qui iam honorum dignitate funguntur, huius tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem [g] necessaria perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur [h] inuiti. Absurdum siquidem est, eos, qui cæteros simpliciores & laicos habent docere, (quibus & disciplinæ, & vitæ debent esse veluti quoddam speculum) ad alicuius ordinis, vel dignitatis promoueri statum, qui legem Dei ignorant, nec literarum saltem mediocritate sint insigniti. Nullus igitur ad sacra Dei mysteria
★ tractanda veniat indoctus* lotus aliquis, aut ignorantiæ tenebris cæcutiens: sed solus is accedat, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem. Aliter ordinaturis, & ordinandis imminet in posterum Dei, & eius Ecclesiæ vindicta.

[a] Affatu. Exc.
[b] Nescientiæ. C. A.
[c] Ita literarũ, & disciplinæ ignaros, vt nec in illis. Exc. quidam.
[d] Nullius Exc.
[e] Percipiant. Exc.
[f] Nouerint. Exc.
[g] Necessariam. Exc.
[h] In quibusdam Exc. hic sequentia subiunguntur.

IX. De his, qui esum carnium in quadraginta diebus percipiunt.

Nonæ intentionis admonitu detecta est ingluuies horrenda voracium, quæ dum fræno parsimoniæ non adstringitur, religioni contraire [i] censetur. Nam dicente Scriptura: Qui spernit minima, paulatim [k] decidet "in maxima", illi [l] tanto edacitatis [m] improbæ sumptu grassantur, vt cœlestia, & penè summa contemnere videantur. Etenim cum Quadragesimæ dies anni totius decimæ deputentur, quæ in oblatione ieiunij [n] Domini consecrantur, quibus etiam saluberrimè conditio

Eccles. 19.

[i] Monstratur. Exc.
[k] Decidit. Exc.
[n] Desunt C. A.
[l] Tanta. Exc.
[m] Improbitate grass. Exc.
[n] Domino. Exc.

conditio humani generis expiatur, dum à quatuor mundi partibus ad hanc homo religionem crediturus adducitur; [a] quatuor elementis formatus, propter transgressionem Decalogi quaterdecies conuenienter affligitur, [b] illi ausu temerario hæc omnia [c] contemnentes [d] voracitatis ingluuiem non frænant, & (quod peius est) Paschalia festa illicitorum esuum [e] præceptione profanant." Quibus" ex hoc adeò accerrimè interdicitur, vt quisquis absque ineuitabili necessitate, atque fragilitatis euidenti languore, seu etiam ætatis impossibilitate, diebus Quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare, non solùm reus erit resurrectionis Dominicæ, verumetiam alienus ab eiusdem diei sancta communione. Et hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstineat "gulam": quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. Illi verò, quos, aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumant, quàm à Sacerdote permissum [f] accipiant.

Ius. p. 1 5. c. 89.

[a] Et ex quat. Exc. C. A.
[b] Illis qui. Exc.
[c] Contemnunt. Exc.
[d] Nec vorac. ingl. frænant. Exc.
[e] Perceptione. Exc.
["] Deest Exc.
["] Deest Iuön.
[f] Percipiant.

X. De Rectorum reuerentia, apud Synodale decretum.

Decimæ [g] conloquutionis assensu molestis actibus, quos sagax indagatio pietati obuiare detexit, & non tam benè regendi licentia, quàm se mansuetudo impugnasse probauit, satis (vt opinamur) & lege glorioſi Principis, & decreto sanctæ Synodi huius contradictum esse conspeximus. Ita enim sanctus Spiritus per vtrasque definitiones mortalium corda perflauit, vt vitali flatu verborum in posterum omnem exureret malè concupiscentium rabiem animorum. Actum namque est in definitionibus ipsis, vt quia pietatis diuinæ incomprehensibilis "& ignota" natura, se se conditioni mortalium in [h] vnione personæ coniunxit mysterio redemptionis humanæ, nos quoque [i] à membris capitis huius, & perfidiæ malum, & concupiscentiam, quæ radix malorum est omnium, & auaritiam, quæ inuenitur seruitus Idolorum, pari simul igne, ac mucrone, totoque artificio radicitus euellamus, ac desecemus. Ab hinc ergo, & deinceps, ita erunt in regni gloriam præficiendi

1. Tim. 6. Ephes. 5.

[g] collucta: tionis. Exc.
["] Desunt Exc.
[h] Vnitate. Exc.
[i] Membra cap. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectores, vt aut in vrbe regia, aut in loco, vbi Princeps decesserit, cum Pontificum, maiorumq; palatij omnimodo eligantur assensu; non [a] forinsecus, aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebium seditioso tumultu. Erunt catholicæ fidei assertores, eamq;, & ab hac, quæ imminet Iudæorum perfidia, & à cunctarum hæresum iniuria defendentes: erunt actibus, [b] iudicijs, & vita modesti: erunt in prouisionibus rerum tam [c] parci ampliùs quàm extenti, vt nulla vi, aut factione scripturarum, vel definitionum qualiumcunq;, contractus à subditis, vel exigant, vel exigendos intendant: erunt in conquisitis [d] oblationibus gratissimè rebus, non prospectantes propriȝ iura commodi, sed consulentes patriæ, atque genti. De rebus congregatis ab eis, [e] illas tantùm sibi vendicent partes, quas dictauerit auctoritas Principalis. [f] Verùm quæcunq; inordinata reliquerint [g] hæreditabunt gloriam successores. [h] Propria eorum, & ante regnum iustissimè conquisita, aut filij, aut hæredes capiant iure proximitatis. De affinium successione, vel munere, quamuis inordinata relicta, [i] "aut" primo tantum filijs, aut hæredibus sequenter proficiant, vel propinquis. Atq; ita in eorum cunctis actibus, moribus, atque rebus præfatæ legis erit auctoritas valitura, vt [k] ea perenniter maneat inconuulsa. Et non priùs apicẽ regni quisquam [l] perceperit, quàm se illa per omnia suppleturum iurisiurandi taxatione definiat. Cui etiam legi, vel decreto [m] Episcopali, nõ solùm in futuro, sed etiam in præsenti reuerentiam apponentes, decernimus, vt quicunq; detractor, & non potiùs venerator decreti eiusdem, atque legis esse maluerit, siue religiosus ille, siue sit laicus, non solùm Ecclesiastica excommunicatione plectatur, verùm, & sui ordinis dignitate priuetur.

[a] Cœtu aut. Exc.
[b] Iudices. Exc. antiqui.
[c] Parci plusquàm extenti. Exc.
[d] Obligationis gratissimæ rebº. Exc.
[e] Illæ. C.A.
[f] Rerum. C.A.
[g] Hæreditabũt successores propriȝ eorum. Exc.
[h] Proprij. C.A.
[i] "Deest. C.A:
[i] Sint, aut. Exc.
[k] Et. C.A. Exc.
[l] Percipiat. Exc.
[m] Episcopalem. Exc.

XI. *De profanatoribus decretorum Patrum.*

Vndecimæ occasionis articulo decretorum vniuersalium perenne dedimus firmamentum, scientes, quòd multimoda semper Deus oppositione iudiciorum [n] ærumnam releuet oppressorum: & sicut malis exigentibus hominum permittit exerceri pœnas vltionem, ita cùm voluerit grauedines releuat pressurarum. Hinc & decreta præcedentium Patrum, ad cõtentionis iurgium radicitus euellendum, ritè

[n] ærumnas releuat. Exc.

ritè Synodalem fieri censuere conuentum; vt illic de diuersitate iudiciorum [a] protensæ lites habeant terminum, vbi Spiritus sanctus vniuersalem coadunauerit cœtum. Ab hoc ergo Spiritu sancto succensi; ne [b] quilibet in posterum, aut impunè valeant [c] cõmoueri, aut generalia statuta [d] conuellere, plena decernimus vnanimitate connexi, vt quæcunque pro fidei causis, Ecclesiasticisq; negocijs, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, aut futuris etiam in decretis [e] vel sint, vel fuerint definitiones conscriptæ [f] vniuersali auctoritate, nullus his deinceps contradicere audeat, nullus ea [g] euertere præsumat, nullus non implere contendat. Nam si quis ex religione contra hæc inobediens, aut susurrans, vel certè lacerator, aut inuidus, [h] aut non potius eorundem fautor extiterit [i] gratiosus, & honoris sui, & cõmunionis [k] sanctæ lugeat amissione multatus. Cùm verò quælibet sancta Synodus agitur, aut pacificè inter [l] Pontifices quippiam definitur; si pauciores per nescientiam, vel contentionem fortè dissentiant; aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confusionis abscedant, [m] & excommunicationis annuæ sententiam luant.

[a] Præteritæ. Exc.
[b] Quælibet. Exc.
[c] Committi Exc.
[d] Conuelli. Exc.
[e] Quæ sint, vel fuer. C.A.
[f] Vniuersalis auctoritatis. C.A.
[g] Reuerberare. C.A.
[h] Ac. Exc:
[i] Gratiȝ, & honoris sui. Exc.
[k] Sacræ. Exc:
[l] Episcopos. C.A.
[m] Aut. Exc.

XII. *De his, qui spernunt hæc sancita.*

"Duodecima, quæ est finalis & vltima sacratissimi Principis obsecratione pijssima, pro Iudæorum abominabili, ac nefanda perfidia, execranda nostro cœtui perpatuit causa: quam idcircò in fine sententiarum censuimus esse ponendam, quoniam eamdem gentem delicti sui merito retroductam, per diuinæ sanctionis oracula à capite [o] positam deflemus [p] in caudã. Sed quia Christus, vt pro nobis, ita quoq; pro illis est mortuus, iuxta quod ipse ait: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierant domus Israël; necessarium duximus summam pro eis impendere curam, pro quibus suam Christus ponere non dedignatus est animã. Ideoq; Principali clementia deuotissimè [q] præfauentes, quæ ob hoc sui regni apicem à [r] Domino solidari præoptat, si catholicæ fidei pereũtium turmas adquirat ([s] indignum orthodoxæ fidei Principem sacrilegis [t] imperare, fideliumq; plebem infidelium societate polluere) nihil aliud pro his ex nostra sententia definitur, quam vt decreta Concilij Toletani, quod diuæ memoriæ Sisenandi

Matth. 15.

Conc. Tol. 4. cap. 56. 57. 58. 59. 61. & 62.

[n] Duodecimæ quæstionis propositione, quæ est. Exc.
[o] Sepositam. C.A.
[p] Nunc esse in cauda. Exc.
[q] Approbante. Exc.
[r] Deo. Exc.
[s] Indig. reputans. Exc
[t] Imperar. & infidelium societate polluí. Exc.

Regis aggregatum est tempore, à nobis, ac posteris omnimoda suppleantur intentione, [a] Quisquis autem ab eiusdem Synodi voluerit sententia dissentire, vt verè sacrilegum se nouerit condemnari.

[a] Qui. Exc.

XIII. De gloria Trinitatis, & Principis.

Diuinæ Trinitatis inseparabile nomẽ, sicut inspiratione mirabili nostrorum tractatuũ primordia [b] lineauit; ita consummatione sublimi [c] eadẽ iam perficiendo [d] concludit: vt in illo sit nostrum explicuisse, à quo nobis adfuit inchoare. Damus ergo gloriam, & honorem eidem sanctæ, atq; [e] indiuisibili Trinitati, quæ nobis [f] ex se dicere cõtulit, & in se dicta compleuit; quæ reformauit "in" extremitate seculorum remedia pietatum, & resoluit ligamina [g] vinculorum. Sit gratiarum actio, salus, & benedictio exercituum Domino super [h] serenissimum Recceſuinthum, Principẽ gloriosum. Gratiarum actio, & reuerẽtiæ plenitudo, à nobis omnibus in commune, ipsi clementissimo Principi bonorum gratifico largitori; cuius votorum instãtia benigna Deus attulit complementa; cuius [i] dispositione pijssima pressurarũ remouit exitia; cuius temporibus [k] conferat vigere iustitiam & exuberare misericordiam opulentam; cui post præsentis æui tempora, diuturnam cum sanctis omnibus tribuat in remuneratione coronã. Nos autem omnes hanc decretorum seriem ex [l] rectæ, vel pietatis, ac iustitiæ fonte manantem, coram Deo, & sanctis Angelis eius, orthodoxis omnibus, & nunc, & in [m] futurum impensissimè commẽdamus; obsecrantes enixius, vt hanc, & reuerenter adimpleant, & ab æmulis benignè defendant. [n] Conténentibus eam diuinæ seueritatis vltio pauenda [o] prouenìat, obseruãtibus autem misericordia profluens, pax perpetua, & gloria sempiterna contingat. Huius quoq; sententiæ fortitudine vel [p] valore, decreti nostri seriem, quam in sereniſsimi domini nostri Recceſuinthi Regis [q] edimus nomine, pro rebus à diuæ memoriæ patre suo quolibet titulo conquisitis, decernimus omninò constare. Legem deniq;, quam pro coërcenda Principum horrenda cupiditate, idem clementissimus edidit Princeps, simili robore firmamus, atq;, vt "in" futuris retro temporibus, modis omnibus obseruetur, pari sententia definimus. Quæ etiam ne taciturnitate temporum, vel obliuiosa vetustate [r] depereant, huic nostræ

[b] Illuminauit. Exc.
[c] Eundem. Exc.
[d] Concludat Exc.
[e] Inuisibili. Exc. aliqui.
[f] Et hæc dic Exc. Aliàs, & ex se dic.
[g] Vinc. collationibus gratiarum. Salus, &c. C. A.
[h] Serenissimo Recceſuintho Principe glorioso. Exc.
[i] Dispositio. Exc.
[k] Confert iustitia vigorem, & exuberare misericordiã opulentam. Cui Dominus post. Exc aliqui.
[l] Rect. fidei. Exc.
[m] Futuro. Exc.
[n] Et contẽnent. C. A.
[o] Prouenìat. Exc.
[p] Vigore. Exc.
[q] Edidimus. Exc.
"Deest. Exc.
[r] Deserantur. Exc. Aliàs, vt nostri.

nostræ constitutioni vtraq; decernimus innectẽda; [a] ita cunctorum memoriæ commendanda, vt à cunctis regulis superius ordinatis [b] nusquam maneant segregata. Cætera quoq; decretorum nostrorum iudicia, quæ ab [c] hac Synodo noscuntur esse cõfecta, si quis conuellere forsitan decreuerit, aut [d] temerè implere neglexerit, vel infringere quandoq; voluerit, per iudicium omnipotentis Dei anathema sit. Soli autẽ Deo nostro gloria in secula seculorum. Amen.

[a] Et ita. Exc.
[b] Nequaquam. Exc. Aliàs, nulquam.
[c] Hac sancta. Exc.
[d] Temeranter. C. A.

Interfuerunt huic sancto Concilio [e] Pontifices numerò [f] quinquaginta duo, id est:

[e] Qui & subscripserunt.
[f] Quinquaginta quinque, scilicet. Exc.

1 ORontius, Emeritensis Metropolitanus Episcopus.
2 Antonius, Spalensis Metropolitanus Episcopus.
3 Eugenius, Regiæ vrbis Metropolitanus Episcopus.
4 [g] Potamius, Bracarensis Metropolitanus Episcopus.
5 Gabinus Calagurritanus Episcopus.
6 Epartius Italicensis Episcopus.
7 Ansericus Segobiensis Episcopus.
8 Dunila Malacitanus Episcopus.
9 [h] Talo Gerundensis Episcopus.
10 Stephanus Astigitanus Episcopus.
11 Tagontius Valeriensis Episcopus.
12 [i] Donumdei Impuritanus Episcopus.
13 Vbinibal Ilicitanus Episcopus.
14 Ioannes Caurensis Episcopus.
15 Floridius [k] Segobriensis Episcopus.
16 Marcus [l] Castellonensis Episcopus.
17 Georgius [m] Agathensis Episcopus.
18 Vincentius Tuccitanus Episcopus.
19 Selua [n] Egitanensis Episcopus.
20 Vbidericus [o] Segontinus Episcopus.
21 Candidatus Asturicensis Episcopus.
22 [p] Dauila Complutensis Episcopus.
23 Egeredus Salmanticensis Episcopus.
24 Athanasius [q] Setabitanus Episcopus.
25 [r] Guericus Ausonensis Episcopus.
26 Mauricius Oretanus Episcopus.
27 Abientius Elborensis Episcopus.
28 Filimirus Lamicensis Episcopus.

[g] Exc. Potamius Calagurritanus Episcopus. Et in sequẽti subs. Potamius Bracarens. Metropolitanus Episcopus.
[h] Aliàs, Taio. C. A. Toila. Exc.
[i] Donus Imopyrenæus Episcopus. Exc.
[k] Segobricens. Exc
[l] Castulonens. Exc.
[m] Egitanens. C. A.
[n] Egabrens. Exc.
[o] Segontien. Exc.
[p] Dalila. Exc.
[q] Setabien. Exc.
[r] Gubericus. C. A.

29 Seruandus [a] Eliplensis Episcopus. [a] Ilipensis.Exc.
30 Siluester Carcassonensis Episcopus.
31 [b] Ala Eliberitanus Episcopus. [b] Aia.Exc.
32 [c] Vnadila Visensis Episcopus. [c] Vbadila.C.A.Exc.
33 [d] Amanurus [e] Abilensis Episcopus. [d] Amanungus.C.A. Exc. [e] Elnensis.Exc.
34 [f] Afrila Dertosanus Episcopus. [f] Aprila.C.A.
35 Adeodatus Pacensis Episcopus.
36 [g] Bacanda [h] Egabrensis Episcopus. [g] Baucada.C.A. Exc. [h] Agabrensis.Exc.
37 Felix [i] Valentinus Episcopus. [i] Valentinensis.Exc.
38 [k] Euforus Cordubensis Episcopus. [k] Phosphorus.C.A. Exc.
39 Froila Mentesanus Episcopus.
40 Giberius Bigastrensis Episcopus.
41 Maurellus [l] Vrgilitanus Episcopus. [l] Vrgelensis.Exc.
42 Hermenfredus [m] Lucensis Episcopus. [m] Icensis.C.A.
43 [n] Ascarius Palentinus Episcopus. [n] Ascaricus.Exc.
44 Celedonius Calabriensis Episcopus.
45 Litorius Aucensis Episcopus.
46 Iulianus [o] Auccitanus Episcopus. [o] Accitan.Exc.
47 [p] Sona Auriensis Episcopus. [p] Sontanus.Exc.
48 [q] Seruodeus [r] Bastitanus Episcopus. [q] Seruusdei.Exc. [r] Bastianus.Exc.
49 Sisebertus [s] Coimbrensis Episcopus. [s] Conimbricensis. Exc.
50 [t] Taio Cæsaraugustanus Episcopus. [t] Taia.C.A.
51 Eusebius Oscensis Episcopus.
52 [v] Balduigius [x] Arcauicensis Episcopus. [v] Valduigius. C. A. [x] Arcobricensis.Exc.

Item Abbates.

1 FVgitiuus [y] Abbas" subscripsi."
1 Anatolius Abbas" subscripsi." [y] Abba est semper in C.A.
2 Eusicius Abbas" subscripsi." [z] Deest Exc.
3 Ildefonsus Abbas" subscripsi." [a] Deest Exc.
4 Simpronius Abbas" subscripsi." [b] Deest Exc.
5 Eumerius Abbas" subscripsi." [c] Deest Exc.
6 Quiriacus Abbas" subscripsi." [d] Dee stExc.
7 Morarius Abbas. [e] Deest Exc.
8 Ioannes Abbas. [f] Deest Exc.
9 Secundinus Abbas.
10 Marcellinus Archipresbyter Toletanus" subscripsi.
11 [z] Silicolus Primicerius" subscripsi." [g] Deest Exc.
[h] Siriculus.C.A. [i] Deest Exc.

Item

Item [a] Vicarij Episcoporum.

[a] Vicaria.C.A.

1 [b] OSdulfus, [c] Auianchimari Episcopi Ecclesiæ Dumiensis, subscripsi. [b] Odulgus, Abbas Riachimari Episcopi.Exc. Abialus Archipresbyter, subscripsi. [c] Auiachimare.C.A.
2 Seruandus, Archipresbyter Vincentij Episcopi Ecclesiæ [d] Agarensis, subscripsi. [d] Egarens.C.A. Gerabricens.Exc. Aliàs vt nostri.
3 Godescalcus, Presbyter [e] Egilanis Episcopi Ecclesiæ [f] Oxomensis, subscripsi. [e] Egilæ.Exc. [f] Oxobiens.Exc.
4 [g] Matericus, Presbyter [h] Sonani Episcopi Ecclesiæ [i] Britanensis, subscripsi. [g] Mattericus.Exc. [h] Somnens.Exc: [i] Britolens.Exc.
5 Victorinus, Presbyter Beati Episcopi Ecclesiæ Tudensis, subscripsi.
6 [k] Suttericus, Diaconus Gaudiolani Episcopi Ecclesiæ Ilerdensis, subscripsi. [k] Guitericus, Diaconus.Exc.
7 [l] Conantius, Diaconus [m] Mareli Episcopi Ecclesiæ Dianensis, subscripsi. [l] Tonantius, Diac. Gauduleni Episcopi Ecclesię Ilerdens.Exc. [m] Maurelij Dianen. Ecclesię Episcopi. Exc.
8 Daniel, Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesię Vrcitanæ, subscripsi.
9 Sindigis, Diaconus Vincibilis Episcopi Ecclesiæ Irienſis, subscripsi.
10 Sagarellus, Diaconus Saturnini Episcopi Ecclesiæ Osonobensis, subscripsi.

[n] Item ex viris Illustribus officij Palatini.

[n] Viri Illustres officij P. Exc.

1 [o] HOdoacrus, Comes Cubiculariorum, & Dux. [o] Hodoagrus. C. A. Odoacer.Exc.
2 [p] HOsilo, Comes Cubiculariorum, & Dux. [p] Osilo.Exc.
3 Adulphus, Comes Scantiarum, & Dux.
4 [q] Dabilo, Comes, & Procer. [q] Babilo.C.A.
5 [r] Astalaus, Comes. [r] Ataculfus.C.A.
6 Atanephus, Comes, & Dux.
7 Ella, Comes, & Dux.
8 Paulus, Comes Notariorum.
9 [s] Tuancius, Comes Scantiarum. [s] Euantius.Exc.
10 Euredus, Comes, & Procer. [t] Riquira.C.A. Rucchila.Exc.
11 [t] Ricilla, Comes Patrimoniorum.
12 Afrila, Comes Scantiarum. [v] Benedarius.Exc.
13 [v] Vbenedarius, Comes Scantiarũ, & Dux.
14 Fandila, Comes Scantiarum, & Dux. [x] Cunefredus. Exc.
15 [x] Cunefridus, Comes [y] Spathariorum. [y] Sacrariorum. Exc.
16 Frolla, Comes, & Procer. [z] In. C. A. est amplius, Procira Comes Patrimoniorum.

DE-

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM "IN DIE SECVNDA" vniuersalis Concilij editum in nomine Principis.

" Desunt A.C. præquibus est: iudicij vniuersalis.

SOliditatem reddidisse fracturæ, atque fecisse consurgere, quod extiterat [a] collisum, & incrementum est [b] vsitatæ mercedis & plenitudo consumatæ perfectionis. Ponderi etenim collidentis ruinæ, si æqualium proximorum [c] curam cõuenit obuiare, quanto grandioris culpæ erit Prælatos incuriæ discrimen incurrere, si non quo valent [d] excomunicationis [e] onere commissos procurent populos subleuare. Properandum ergo est inter ruinas collisionum, cateruas eripere collisorum: vt ex hoc iugiter & vltra, nec vigorem nocendi habeat execranda pressura, & omnis compressus nouerit sanctionis esse [f] sacra sibi collata remedia. Cum decursis ergo tẽporibus duræ damnationis sese potestas "grauis" attolleret, & in subiectis populis [g] imperium dominantis non formaret iura regiminis, sed excidia vltionis; aspeximus subditorum statum non ex ordine vegetari rectoris, sed deijci ex grauedine potestatis. [h] Contraxerant enim leges elata fastigia in bifronti disidio motionis: & aut in culpis lex ardua sæuiebat, aut in spolijs fauorem lex [i] voluntariè commodabat. Inde mœstos animos non spes fouebat ex munere, sed tolerantia vexabat infunere. Inde iam in reparationis occursu, non tantùm nos abire ratio sola cogit, verum & ipsa [k] commotio rerum impellit: vt ex omnium animorum deliberatione concordi illa [l] maneat sententia dicti, quæ & finem ausibus rite ponat illicitis, & consultum saluandis iure ferat populis. Quosdam namq, conspeximus Reges, post quam fuerint regni gloriam assequentes, extenuatis viribus populorum, rei propriæ congerere lucrum: & obliti [m] quòd regere sunt vocati, defensionem in vastationem conuertunt, qui vastationem defensione pellere debuerunt. Illud grauius innectentes, quòd ea, quæ videntur acquirere, non regni deputant honori, nec gloriæ, sed ita malunt in suo iure confundi, vt veluti ex debito decernant hæc in liberorum posteritatem transmitti. Quam itaq; ob rem in proprietatis illa connantur redigere [n] sinum, quæ pro solo constat illos Imperiali percepisse fastigio, [o] aut pro libito, in iuris proprij

collocant

[a] Concidisse. C. A.
[b] Vsuatæ. C. A.
[c] Cura in alio M. f.
[d] Excommunionis. Exc.
[e] Honore. C. A.
[f] Sanctæ. C. A.
" Deest C. A.
[g] Impiorum dominatus. Exc.
[h] Contraxerunt enim Reges. Exc.
[i] Voluntaria. Exc.
[k] Cõmonitio. Exc.
[l] Emanet. C. A.
[m] Quod Reges sint vocat. C. A.
[n] Sinu. C. A.
[o] Vt quodlibet C. A.

collocant antro, quod publicæ vtilitatis adquisitum esse constat obtentu. Nam nunquid ad illos, aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere census, nisi extitissent gloriæ sublimati culminibus? aut ab æqualibus illi [a] potuerant rerum coaceruatione ditari, nisi [b] subiectis, glorioso apice potuissent attolli? Omnia tamen certè totius plebis membra subiecta, dum ad principale caput releuant attentum debitæ [c] visionis [d] obtutum, ab illo negociorum prospectant remedium, cui modò gratum, modò debitum irrogant censum. Regalis proinde ordo ex hoc cuncta sibi deberi conuincit, ex quo [e] se regere cuncta cognoscit; & inde conquisita, non alteri, quàm sibi iustè defendit; vnde non personæ, sed potentiæ suæ hæc debere non ambigit. [f] Regem etenim iura faciunt non persona: quia nec constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Quæ ergo honori debentur, honori deseruiant; & quæ reges accumulant, regno relinquant: vt quia eos gloria regni decorat, ipsi quoque gloriam regni non extenuent, sed exornent. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo corda solicita, in operando facta modesta, in decernendo iudicia iusta, in parcendo pectora prompta, in conquirendo studia parca, in conseruando vota sincera: vt tanto gloriam regni cum felicitate retentent, quanto iura regiminis mansuetudine conseruauerint, & æquitate direxerint promissæ præmium [g] dilectionis. Ne non prodisse putetur ex fomite rationis, [h] reuelare conuenit [i] euidentissimam speciem operis: vt ex illo nos idoneos assertores habeat probitas veritatis, ex quo [k] se per semetipsam reseruauerit qualitas actionis. Ecce enim ita ex gentis nostræ mediocribus, maioribusque personis, multos hactenus corruisse reperimus, & deflemus, vt eorum agnitis ruinis, non aliud possimus, quàm diuinæ iudicia considerare [l] permissionis. Quorum quidem domorum spolia, & potentiarum diuitias simul, & prædia ita conspicimus prorsus exinanita, vt nec fisci vsibus commoda, nec Palatinis officijs reperiantur in remedium salutare collata. Cuius rei ex vtroque concurrente defectu, dum & adiudicatos sententia iudiciorum elisit, & in eorum bonis ad ipsorum vicem munificatus [m] nemo surrexit penè, non res ista disciplinam in ordine, sed defectum posuisse pensatur in gente: illo maiori salutis dispendio cumulato, quod tàm hæc, quæ " de iudicatis vigor iudiciorum

abstra-

[a] Potuerint Exc.
[b] Per subiectos. Exc.
[c] Iussionis. Exc.
[d] Obtutu. Exc.
[e] Se Regem recognouit. Exc.
[f] Reg. terrenum. Exc.
[g] Dictionis. Exc. Dictionis. C. A.
[h] Releuare C. A
[i] Euidentissima specie. Exc.
[k] Semper semetipsam. C. A.
[l] Promissionis. Alius. M. f.
[m] Nemo penè non tenuisse disciplinam. Exc.
" A. Exc.

abstraxerat, quàm illa, quæ qualiscunque prouentus ordine profligationis [a] congesserat, tota proprietatis Principum amplitudo in sinum suæ receptionis incluserat: sicq; solo Principali ventre suppleto, cuncta totius gentis membra vacuata langueſcerent ex defectu. Vnde [b] eueniet, vt nec subsidium mediocres, nec dignitatem valeant obtinere maiores: quia dum solius potestatis vigor maxima occupauit totius plebis status, nec minima [c] iure defendit. Adeò cum omni palatino officio, simulque cum maiorum, minorumque conuentu, nos omnes tam Pontifices, quàm etiam Sacerdotes, & vniuersi sacris ordinibus famulantes, concordi definitione decernimus, & optamus, vt omnis conquisitionis profligatio, in omnium rerum viuentium, "ac non viuentium"; immobilium quoque, & moueri valentium corpore, vel specie, forma, vel genere, quæ à gloriosæ memoriæ Cindasuintho Rege, à die, quo in regnum dignoscitur conscendisse, [d] repertus quolibet modo extiterit "augmentasse", omnia in sereniſsimi, atque clementiſsimi nostri Recceſuinthi Principis perenni transeant potestate; & perpetuò deputentur in iure non habenda parentali succeſsione, sed posſidenda regali congreſsione; ita vt iustè sibi debita quisque percipiat, & de reliquis ad remedia subiectorum, quæcunque elegerit Principis voluntas, exerceat: illis tantummodo exceptis, quæ memoratus diuæ memoriæ Cindasuinthus Princeps ante regnum, aut ex proprijs, aut ex iustiſsimè conquisitis visus est habuisse: in quibus cunctis filijs eius, vnà cum glorioso [e] domino nostro Recceſuintho Rege [f] maneat & diuisio libera, & posſeſsio pace pleniſsima. Sed & illæ res, quas prædictus Princeps de iustis prouentibus filijs suis, vel quibuslibet iustiſsimè visus est contulisse, vel reliquisse, omnes in eorum iure maneant inconuulsæ: illa negocij huius veritate seruata, vt quia grata voluntas glorioſi [g] domini nostri Recceſuinthi Regis reddere decernit vnicuiq; iustiſsimè debita, nemo inuasionis calumniam moueat, aut damna requirat, [h] propter quod gloriosæ memoriæ genitorem eius quædam indebitè [i] abstuliſse constiterat.

[a] Contriuerat. Exc.
[b] Euenit. Exc.
[c] Iura. Exc.
[d] Desunt in Exc.
[d] Reperta in Exc.
[d] Deest in Exc.
[e] Domno. C. A.
[f] Promaneat. C. A.
[g] Domni. C. A.
[h] Præter quæ. Exc.
[i] Habuisse. Exc.

LEX

LEX EDITA IN EODEM Concilio à Recceſuintho Principe glorioſo.

Habetur in Foro iudicũ lib. 2. tit. 1. lege. 6.

IN NOMINE Domini Flauius Recceſuinthus Rex. Eminentiæ celsitudo terrenæ tunc salubriùs sublimia probatur appetere, cum saluti proximorum pia cernitur compaſsione prodeſse. Vnde solet contingere, vt plus commodi de aliena salute conquirat, quàm de propria vtilitate quisque percipiat. In multis enim, [a] quia multorum salus attenditur, maioris lucri summa [b] percipitur; in se autem, quia priuati commodi fructus appetitur, non [c] satis est, si vnius beneficij præmia conquirantur. Hinc & illa regendarum tantumdem salus est plebium, quæ non suos fines priuata voluntate concludit, sed quæ vniuerſitatis limites communi [d] proſperitatis lege defendit. Quapropter, ne salutis ordo imperialibus videatur verbis potius obtineri, quam [e] factis, de sublimitatis obtentu declinamus ad vota supplicum tranquillæ [f] iuſsionis [g] aſpectum: vt inde salutaris compaſsio habeat commodum, [h] vnde turmæ plebium adeptæ fuerint supplicationis effectum. Cum igitur præcedentium serie temporum immoderatior auiditas Principum seſe prona diffunderet in spolijs populorum, [i] & augeret eis, rei propriæ censum ærumna flebilis subiectorum; tandem supernæ [k] reſpectionis afflatu nobis est diuinitus inſpiratum; vt quia subiectis leges reuerentiæ dederamus, Principum quoque [l] exceſſus retinaculum temperantiæ poneremus. Proinde sincera manſuetudinis [m] deliberatione, tam nobis, quàm cunctis noſtræ gloriæ ſucceſſoribus adfuturis, Deo mediante, legem ponimus, decretumque diualis obſeruantiæ promulgamus, vt nullus Regum, impulſionis suæ quibuſcunque motibus aut factionibus, ſcripturas de quibuſlibet rebus alteri debitis, ità extorqueat, vel extorquendas inſtituat, quatenus iniuſtè ac [n] nolenter, debitarum sibi quiſque [o] priuari poſsit dominio rerum. Quod si alicuius gratiſsima voluntate, quidpiam de rebus à quocunque perceperit, vel pro euidenti præſtatione, lucratus aliquid fuerit, in eadem ſcriptura patens voluntatis, ac præſtiti conditio adnotetur, [p] per quam à nolente fuiſse ſcripturam exactam,

[a] Cùm. C. A.
[b] Perficitur. Exc.
[c] Salutis. C. A.
[d] Pietatis. Exc.
[e] Factis. Exc.
[f] Viſionis C. A. & Forum iudi.
[g] Aſpectu C. A.
[h] Vnde plebes adep. Exc.
[i] Vt aug. For. iud.
[k] Reſpirationis afflatu For. iud.
[l] Exceſsibus. Exc.
[m] Manſ. noſtræ. For. iud.
[n] Violenter indebitorum. Exc.
[o] Probare. Exc.
[p] Per quam, aut impreſsio Principis, aut cõferẽtis fraus euidentiſsimè detegatur. Etſi patuerit à nolente. Exc. & For. iud.

aut resipiscat improbitas Principis, [a] & euacuet, quod malè contraxit; aut certè post eius mortem ad eum, cui exacta est scriptura, vel ad hæredes eius res ipsæ, sine cunctatione debeant [b] reuocari. Illæ autem res, quæ [c] secluſa omni compressionis [d] argumentatione directo modo transierunt in Principis potestatem, in eius perenniter iure perdurent: & quidquid ex rebus ipsis idem Princeps ordinare voluerit, suæ potestatis arbitrio subiacebit. Verùm vt omne huius negocium actionis roboret sinceritas veritatis: cum quarumcunque rerum scripturæ [e] in Principis nomine extiterint factæ, mox testes, qui in eadem scriptura subscriptores accesserint, ab his, quos elegerit Princeps diligẽtissimè perquirantur, si non aliquod indicium, aut de impressione Principis, aut de fraude scripturam facientis, modo quocunque cognouerint. [f] Ac sic aut ritè facta series scripturæ permaneat, aut irritè confecta [g] vanescat. Similis quoque [h] ordo de terris, vineis, atque [i] familijs obseruetur, si sine scripturæ textu, tantummodò coram testibus quælibet facta fuerit definitio. De rebus autẽ omnibus à tempore [k] Suinthilani Regis hucusque à Principibus adquisitis, aut deinceps (si prouenerit) adquirendis, quæcunque forsitan Princeps inordinata, siue reliquit, seu reliquerit; quoniam pro regni apice probantur adquisita fuisse, ad successorem tantumdem regni decernimus pertinere; ita habita potestate, vt quidquid ex his elegerit facere, liberum habeat velle. In illis autẽ rebus, quæ ipsi, aut de bonis parentum, aut de quorumcunque prouenerint successionibus proximorum, ita eidẽ Principi, eiusq; filijs (aut si filij defuerint) hæredibus quoque legitimis hæreditatis [l] iura patebunt, sicut etiam cæteris lege, vel [m] successione patere noscuntur. Quod si aliquid ex rebus quorumcunque parentum aut proximorum, non solum successione, sed etiam qualibet collatione, aut [n] quocunque contractu ad ius ipsius peruenisse patuerit; si contingat hæc inordinata relinqui, non ad successorem regni, sed ad filios, vel hæredes eius, qui conquisiuit specialiter omnis eadem conquisitio pertinebit. Nam & de illis rebus, quę idem Princeps ante regnum, aut ex proprio, aut ex iustissimè [o] conquisito dignoscitur habuisse, irreuocabili ordine, aut faciendi quod voluerit [p] potestatem habebit, aut certè filijs eius successio plena patebit. Quòd si filij defuerint, legitimis hæredibus ex his,

[a] Vt. Exc.
[b] Renouari. Exc.
[c] Remota omn. reprehensionis. Exc.
[d] Augmentatione. A.C.
[e] Etiam Princ. Exc.
[f] Vt. Exc.
[g] Euanescat. For. iud.
[h] Sententia de terr. Exc.
[i] Famulis. Exc.
[k] Chintilani For. iud.
[l] Iure. Exc.
[m] Succes. paterna pa tuisse nosc. Exc.
[n] Quolibet For. iud.
[o] Conquisitu For. iud.
[p] Potestas manebit Exc.

his, quæ inordinata reliquerit, hæreditatem adire licebit. Huius sanè legis sententia in solis erit [a] Principum negocijs obseruanda, atque ita perpetim valitura, vt non ante quispiam solium regale conscendat, quam iuramenti fœdere hanc legem se in omnibus implere promittat. Quæcunq; verò, aut per tumultuosas plebes, aut per absconsa dignitati publicæ machinamenta, adeptum esse constiterit regni fastigia, mox idem cum omnibus tam nefariè sibi consentientibus, & anathema fiat, & Christianorum communionem amittat; tam diræ percussionis vltione collisus, vt omnis diuini ordinis cultor, qui illi communicare præsumpserit, simili cum ipso damnatione dispereat, & pœna tabescat. Nam & si quis legis huius seriem ex officio Palatino maleuolè detrahendo lacerare voluerit, aut euacuandam quandoque vel silenter musitans, vel apertè resultans, proloqui detectus extiterit, cunctis Palatinæ dignitatis & consortijs, & officijs mox nudatus, omnium rerum suarum dimidiam partem amittat, & in deputato sibi loco redactus, à totius Palatij maneat societate reclusus. Religiosus etiam, qui se in eadem culpa deuoluerit, simili rerum proprietatis suæ dispendio subiacebit.

[a] Regum alius M.S.

De subscriptionibus.

Subscribunt Episcopi multi, qui in septimo Toletano, sed plures de nouo promoti. Nam cum septimum congregatum fuisset Era 664. Octauum post viginti & septem annos, Era 691. in hoc temporis spatio multi Episcopi (vt est labilis humana conditio) ex illis, qui septimo interfuerunt, extremum diem obierant, & alij suffecti huic octauo interfuerunt. Qui in septimo & alijs subscribunt, sunt Antonius Hispalensis, Ansericus Segobiensis, in quinto, sexto, & septimo. Candidatus Asturicensis, Dauila Malacitanus, Donumdei Impuritanus, Eugenius Toletanus, in. 5. 6. & 7. Epartius Italicensis, in sexto & septimo. Egeridus Salmanticensis, Ioannes Caurienſis, Marcus Castelonensis, Orontius Emeritensis, Stephanus Astigitanus, Sonanus, qui & Sona, Britaniensis, Vbinibal Elicitanus, Vbidericus Segontinus, Gabinus Calagurritanus in quarto. Qui verò alijs suffecti subscribunt denuo, sunt Athanasius Setabitanus, qui successit Orontio, in quinto. Abientius Elborensis, qui successit Sisisclo, in septimo. Afrila Dertosanus,

Dertosanus, Ioanni, in sexto. Adeodatus Pacensis, Theuderedo, in 7. Ascarius Palentinus, Conantio, in. 6. Ariachimarus Dumiensis, Ressimundo, in. 7. Bacauda Egabrensis, Deodato, in. 7. Baldui gius Arcauicensis, qui successit Carterio, in. 4. Beatus Tudensis, Anastasio, in. 6. Celedonius Calabriensis, Seruodei, in septimo. Daulla Complutensis, Hilario, in. 7. Eusorus Cordubensis, Laufredo, in septimo. Eusebius Oscensis, Ordulfo, in sexto. Floridius Segobiensis, Antonio, in. 5. Filimirus Lamicensis, Uvitarico, in septimo. Felix Valentinus, Anniano, in. 7. Froila Mentesanus, Giberico, in septimo. Guericus Ausonensis, Domino, in. 6. Hermenfredus Lucensis, Basconio, in septimo. Julianus Auscitanus, Justo, in. 6. Litorius Aucēsis, Amanūgo, in 5. Mauricius Oretanus, Suauilæ, in. 6. Maurellus Urgelitanus, Ranario in. 4. Marelus Dianensis, Antonio, in. 5. Potamius Bracarensis, Juliano, in. 6. Selua Egitanēsis, Armenio, in. 7. Siluester Carcassonēsis, Elpidio, in. 5. Seruandus Eliplensis, Joanni, in. 7. Sona Auriensis, Gaudesteni, in. 6. Sesibertus Coimbrensis, Renato, in. 6. Saturninus Osonobensis. Taio Cæsaraugustanus, Braulioni, in. 6. Tagontius Valerienſis, Maguntio, in Toletano sub Gundemaro. Vincentius Tucitanus, Budæ, in. 6. Unadila Visensis, Farno, in septimo. Vincibilis Iriēsis, Gotomario, in septimo.

Bacanda] *Lege Bacauda, ex lapide marmoreo Cabræ reperto cum hac inscriptione. ARA SANCTA DOMINI CONSECRATA EST BASILICA HÆC S. MARIÆ. 11. KALEN. JVNIAS, ERA DC. LXXXVIII. DEDICAVIT HÆC TANDEM D.M. S. BACAVDA EPISCOPVS EGABRENSIS. FVNDAVIT EAM ALTISSIMVS, PER EVLALIAM ET FILIVM EIVS PAVLVM MONACHVM.*

Litorius Ausensis] *Hinc coniecturam facio sepulchrum marmoreum Litorij Talabricæ olim repertū, fuisse hominis Gothici Catholici: quod ex temporis ratione etiam suspicari licet. Inscriptio sic habet:* LITORIVS FAMVLVS DEI VIXIT ANNIS, PLVS MINVS, LXXXV. REQVIEVIT IN PACE DIE VIII. CALEND. IVLIAS, ERA D. XXXXVIII.

☩

Erat

Erat vir proceræ staturæ: nam eius ossa, quæ hodie cernuntur, valde communem hominum longitudinem superant.

Subscribunt post Episcopos, & ante eorum Vicarios, Abbates, Archipresbyteri, & Primicerij, posteà verò vltimo loco, viri illustres officij Palatini. Quod etiam in cōfirmationibus priuilegiorum obseruatum esse à Notarijs regijs comperio, in priuilegijs rotæ Regiæ, hoc ordine: Reges, Reginæ, & Infantes confirmant primò, deinde Archiepiscopus Toletanus, & cæteri primæ sedis: ilico Episcopi omnes, postea Magistri militiæ, ilico proceres & viri illustres regni, quibus is honos defertur.

Fugitiuus Abbas] *Abbas, vt Isidoro placet. lib. 7. Orig. c. 13. Syrum nomen est, significat Latinè pater: quod Paulus Romanis scribens exposuit dicens: In quo clamamus Abba pater, in vno nomine duobus vsus linguis: dicit enim Abba Syro nomine patrem, & rursus Latinè nominat, id est, patrem. Titulus hic & forma appellationis ex anachoretis primum in Christiana religione cœpit frequentari. Sozomenus lib. 5. cap. 10. & Hieronymus in vita Hilarij tradunt, ab Hilarione anachoreta in saltibus Thebaidis Syriæ, vitam Monachi durissimè agente, plures viri formulam viuendi accepisse, & inde eremi cultum in cœtum monasteriorum transtulisse. Similiter D. Antonium in Thebaica regione Ægypti, ex anachoretis monasterium cōdidisse. Duces verò & præpositos horū cœtuum, nomine patrio, venerationis causa, Abbates dixerunt. Est enim solitudinis potius, quàm honoris appellatio. Idem Græca voce sonat* αρχιμανδρίτης, *à solitudine ordinis* (μάνδρα, *solitudinem significat*) *quasi solitarijs præpositus: & sic caput ordinis S. Basilij vocatur.*

De subscriptionibus Abbatum, & aliorum.

OMnes hi Abbates non erant exempti à potestate Episcopi diœceseos, vt ex Concilio Toletano 4. constat, & Later. 1. sub Gregorio I. Hìc subscribunt Abbates decem; inter quos Ildefonsus Abbas Agalienſis monasterij, qui postea fuit Toletanus Antistes vita & morte conspicuus, & inter diuos relatus.

Marcellus Archipresbyter] *Archipresbyteri nunc est vsus: cuius duo sunt species, vna vrbicani seu ciuitatensis, altera ruralis. Ciuitatensis est, qui in vrbe cōstitutus, munus absente Præsule exequitur, & eius loco officium diuinum incipit: benedictiones in*

Ecclesia dat,& alia,vt in titulo de officio Archipresb.continentur, ex constit.Leonis PP.Ruralis praest solummodò plebi, vt in cap. si.eod.tit.

Siliculus,Primicerius] *Huius vocis Primicerij diuersas origines,& functiones animaduerto apud doctos huius tẽporis viros. Alciatus in annotat. in tres posteriores lib.C.tit.7.de Primicerio,& Secũdicerio,& Notarijs.lib.12.tom.2.existimat sic appellatũ à cera, cũ in ceratis tabulis esset olim scribendi vsus: vnde Primicerius, quasi primus notariorum,& secũdicerius, secundus notariorũ: quã sentẽtiã sequũtur alij. Brissonius lib.4.de verb.signific. arbitratur nõ esse vocẽ cõiunctã,sed simplicem;ita vt dicatur quasi primus,& vt interpretatur Suidas,* πριμικήριον,τὸν πρῶτον τῆς τάξεως, *hoc est,primus in ordine. Vnde quicumq;in aliqua functione primũ locum obtinet, Primicerius nominatur. Vnde Augustinus Stephanum appellat, Primicerium martyrum,& Primicerium Notariorum, qui erat primus inter Notarios principis,qui& Protoscrinarius.Habes apud Cassiodorũ,variar.lib.6.diuersa Primiceriorum officia.In officijs Ecclesiasticis Primicerius dicitur, qui est primus in aliqua dignitate,& anteſignanus.Sic dicitur Primicerius cantorum,& fabricæ,& ex corpore Decanorum: vnde primus in ordine quolibet ceræ vel scripturæ dicebatur Primicerius. Nam mos erat antiquis ante admirabilem papyri, aut membranæ inuentionẽ,ad monumenta ad seruãda vti cera,& tabulis ceratis,& pugillaribus,sicut rudis antiquitas palmarum& arborum foljs& plumbeis voluminibus,& priuatis linteis. Vnde illẽ dicebatur Primicerius, qui primus erat in cera scriptus,id est in capite,& exordio primæ pagellæ:secundicerius qui in secunda, vsque ad imam ceram,vt illud Suetonij in Julio Cæsare,cap.83. Julium Cæsarem. Q.Pedium ex quadrante hæredem instituisse, reliquos in ima cera, id est Q. Pedium, ex quarta parte assis,reliquos in vltima parte tabulæ testamentariæ. Nã testamentum diuidebatur tabulis ipsis ceratis: in prima parte nomen testatoris;in secunda hæredes instituebantur;in extrema& ima reliqui omnes. Hinc illud Horatij sermo lib.2.satyr.5.*

Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum,
Abnuere& tabulas à te remouere memento:
Sic tamen,vt limis rapias,quid prima secundo
Cera velit versu: solus,multis ne cohæres,
Veloci percurre oculo.

De quo Alexand.ab Alexand. lib.1.dierum Genial.cap. 1.& ibi And. Tiraq.

Existimo

Existimo coniunctam vocem esse non simplicem, diciq; Primicerium,quasi primũ in cera positum.In ecclesia Toletana,albo cera linito, vt facilè possit deleri, stipendia Canonicorum& aliorum ministrorũ obelo notãtur. Vel Primicerius dicitur primus in Clero: is dicitur Sacellanus maior.Nã Succentor,vel Caput scholæ,qui à Græcis χειροδικαιόκηλος *dicitur,aliud est à Primicerio. Adiuuat hanc nostram interpretationem decretum.10.Concilij Emeritensis,vbi* „ *dicitur& legitur: Archipresbyterum, Archidiaconum,& Primi* „ *clerum. Siliculus erat Primicerius Toletanus,siue Primiclerus:& erat specialis dignitas, vt Archidiaconus,& Archipresbyter. Et erat Primicerius,vel Primiclerus Subdiaconibus& Clericis præpositus,eorumq; gerebat curam: vt ex eodem Concilio constat cap. 14.vbi agitur de diuidenda pecunia oblata Ecclesiæ,in tres partes: prima Episcopo conceditur: secunda Presbyteris& Diaconibus: de* „ *tertia sic dicitur:Tertia vero Subdiaconibus& Clericis tribuatur:* „ *vt à Primiclero,iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur.*

Vt autem exactè intelligatur Primicerij officium,apponam epistolam Isidori iunioris,Episcopi Hispalensis, ad Leudefredum Episcopum Cordubensem,quam ex Codice M.s. bibliothecæ Diui Laurentij(Philippi Regis Catholici admirabile opus)per antiquo, dicto Vigilano excerpsi: vbi de officijs Ecclesiasticis, quid censuerit seculum antiquum,clarè cognosces.

EPISTOLA BEATI ISIDORI IVnioris,Episcopi Hispalensis ecclesiæ,ad Leudefredum Episcopum Cordubensis ecclesiæ directa.

Domino meo Dei seruo,Leudefredo Episcopo,Isidorus.

PErlectis sanctitatis tuæ literis gauisus sum, quòd optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem,quæ in consequẽtibus insinuare eloquij tui sermo studuit,gratias ago Deo,quòd solicitudinem officij postulatis impendis,& qualiter ecclesiastica officia ordinentur perquiris. Et licet omnia prudentiæ vestræ sint cognita,tamen quia affectu paterno me consulis,ex parte qua valeo,expediam,& de omnibus Ecclesiæ gradibus quid ad quem pertineat,eloquar.

Ad Ostiarium namque pertinent claues Ecclesiæ;vt claudat,& aperiat templum Dei,& omnia quæ sunt intus,extraq;custodiat:

fideles recipiat, excommunicatos, & infideles proïciat.

Ad Acolythum pertinet præparatio luminariorum in ſacrario: ipſe cereum portat, ipſe ſuggeſta pro Euchariſtiæ calice præparat.

Ad Exorciſtam pertinet, exorciſmos memoriter retinere, manum ſuper Energumenos, & Catechumenos exorcizandos imponere.

Ad Pſalmiſtam pertinet officium canendi, dicere benedictiones, pſalmum, laudes, ſacrificium, reſponſoria, & quicquid pertinet ad cantandi peritiam.

Ad Lectorem pertinet, lectiones pronunciare, & ea quæ Prophetæ vaticinauerunt, populis prædicare.

Ad Subdiaconum pertinet, calicem & patenam ad altarium Chriſti deferre, & Leuitis tradere, eiſq; adminiſtrare: vrceolum quoque, & aquamanilem, & manutergium tenere, & Epiſcopo, & Presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altarium manibus aquam præbere.

Ad Diaconum pertinet, aſsiſtere Sacerdotibus, & miniſtrare in omnibus, quæ aguntur in Sacramentis Chriſti; in Baptiſmo ſcilicet, in Chriſmate; in patena, & calice oblationes inferre, & diſponere in altario, componere menſam Domini, atque veſtire, crucem ferre, prædicare Euangelium, & Apoſtolum. Nam ſicut Lectoribus vetus teſtamentum, ita Diaconibus nouum prædicare præceptum eſt. Ad ipſum quoq; pertinet officium precum, recitatio nominum, ipſe præmonet preces ad Dominum, ipſe hortatur orare, ipſe clamat, & pacem ipſe annunciat.

Ad Presbyterum pertinet, Sacramentum corporis & ſanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere populum.

Ad Epiſcopum pertinet baſilicarum conſecratio, vnctio altaris, confectio chriſmatis: ipſe prædicta officia & ordines Eccleſiaſticos conſtituit. Ipſe ſacras virgines benedicit: & dum præſit vnuſquiſq; in ſingulis, hic tamen eſt præordinator in cunctis. Hi ſunt ordines & miniſteria Clericorum, quæ tamen auctoritate pontificali in Archidiaconi cura, & Primicerij, ac Theſaurarij ſolicitudine diuiduntur.

Archidiaconus enim imperat Subdiaconibus, & Leuitis, ad quæ iſta miniſteria pertinent: ordinatio veſtiendi altaris à Leuitis, cura incenſi, & ſacrificij deferendi ad altare, cura Subdiaconorum de ſubinferendis ad altare in ſacrificio neceſſarijs: ſolicitudo, quis Leuitarum Apoſtolum, & Euangelium legat, quis preces dicat, ſeu reſpõſorium in Dominicis diebus, aut ſolennitatum. Solicitudo quoque

quoque parochitanorum, & ordinatio & iurgia ad eius pertinent curam. Pro reparandis diœceſanis baſilicis, ipſe ſuggerit Sacerdoti; ipſe inquirit parochias cum iuſsione Epiſcopi, & ornamenta, vel res baſilicarum parochitanarum, geſta libertatum Eccleſiaſticarum Epiſcopo idem defert. Collectam pecuniam de cõmunione ipſe accipit, & Epiſcopo defert, & Clericis partes proprias idem diſtribuit. Ab Archidiacono nunciatur Epiſcopo exceſſus Diaconorum: ipſe denunciat Sacerdoti in ſacrario ieiuniorum dies, atque ſolennitatum, & ab ipſo publicè in Eccleſia prædicatur.

Quando autem Archidiaconus abſens eſt, vicem eius Diaconus ſequens adimplet.

Ad Primicerium pertinent Acolythi & Exorciſtæ, Pſalmiſtæ, atque Lectores: ſignum quoq; dandi pro officio Clericorum: pro vitæ honeſtate, & officium meditandi, & peragendi ſolicitudo, lectiones benedictiones, pſalmum, Laudes, offertorium, & reſponſoria, quis Clericorum dicere debeat. Ordo quoq; & modus pſallendi in choro pro ſolennitate, & tempore; ordinatio pro luminarijs deportandis. Si quid etiam neceſſarium pro reparatione baſilicarum, quæ ſunt in vrbe, ipſe denunciat Sacerdoti: epiſtolas Epiſcopi pro diebus ieiuniorum parochianis per oſtiarios iſte dirigit. Clericos quos delinquere cognoſcit, iſte diſtringit. Quos vero emendare non vult, eorum exceſſus ad agnitionem Epiſcopi defert. Baſilicarios ipſe conſtituit, & matriculas ipſe diſponit. Quando autem Primicerius abſens eſt, ea quæ prædicta ſunt ille exequitur, qui ei aut loco eſt proximus, aut eruditione in his expediendis intentus.

Ad Theſaurarium pertinent Baſilicarij, & Oſtiarij, ordinatio incenſi præparandi, cura Chriſmæ conficiendæ, cura baptiſterij ordinandi. Præparatio luminariorum in ſacrario, præparatio ſacrificij de his quæ immolãda ſunt. Ad eum venient de parochijs pro chriſma: & cereos, oblationes altaris ipſe accipit à populo, ipſe colligit per Eccleſias cereos inſeſtiuitatibus. Ad eum pertinent ornamenta, & veſtimenta altaris: quicquid in vſu templi eſt, ſub eius ordinatione exiſtit: ornamenta baſilicarum, quæ in vrbe ſunt, & non habent Presbyteros, ipſe cuſtodit. De candelis autem, & cereolis quotidianis quicquid ſupereſt in baſilicis, Baſilicarius per ſingulos menſes huic deportat: ex quibus Theſaurarius dat quartam Baſilicario, tres reliquas partes diuidit æqualiter ſibi, cum Primicerio, & Presbytero, qui Miſſam celebrat in eandem baſilicam.

Ad Oeconomum pertinet reparatio baſilicarum, atq; conſtructio: actiones Eccleſiæ in iudicijs, vel in proferendo, vel in reſpondendo,

dendo: tributi quoq; acceptio, & rationes eorum quæ inferuntur, curæ ægrorum, & culturæ vinearum, causæ possessionum & seruitialium, stipẽdia Clericorum, viduarum, & deuotarum pauperum, dispensatio vestimenti & victus domesticorum Clericorum, seruitialium quoque, & artificum: quæ omnia cum iussu & arbitrio sui Episcopi ab eo implentur.

Hæc sunt enim, quæ vel à maioribus per officiorum ordines distributa sunt, vel consuetudine Ecclesiarum in vnumquemq; seruata. Nec aliquid ex his nostri iudicij deputes, nisi quod aut ratio docuit, aut vetustatis antiquitas sanxit.

Patrem autem monasterij vnde innotuistis, illum præferri oportet, quem sancta vita & probitas morum commendat: quiq; dum subiectus extitit fraus in illo non fuit, huic iustæ gratiæ cumulator, dicente Domino: Quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam. Qui verò adhuc sub regimine positus improbè vixit, & fratribus fraudem facere non pertimuit, hic Prælatus, licenter ac liberè maiora & deteriora cõmittet, dum se in potestate & libertate
1. Cor. 6. *aspexerit. De talibus enim dicit Apostolus: Sed vos iniuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Sed nobis ista sufficiant dicere tibi, quod Deo dignum existimas adimplere. Post hæc autem precari tuam sanctitatem non desino, vt pro me intercessor apud Deum existas: Vt quia meo vitio lapsus sum, per te remissionem consequar peccatorum. Amen. Hæc Isidorus de Ecclesiasticis officijs.*

De subscriptionibus virorum illustrium officij Palatini.

Hic subscribunt Comites decem & sex, inter quos, Hodacrus Comes Scanciarum, Ofilo Cubiculariorum, Paulus Notariorum, Ricilla Patrimoniorum, Cunifridus Spathariorum: Duces verò septem: Proceres verò tres.

Cvm verò toto hoc opere id potissimum nobis propositum fuerit, vt post Cõcilia ipsa ad Gothicorum codicum fidem, omni, quo ad eius fieri licuit, studio, examinata, primæq; illi suæ integritati restituta, ritus quoque, consuetudinesque antiquas, Gothorum præsertim tempore vsurpatas, quantum in nobis esset, accuratè adnotaremus, & ex tenebris, obliuioneque reuocatas nostris hominibus explicaremus, operæpretium nos facturos existimauimus, si commentarium

mentarium hunc de dignitatibus, ac Palatinis officijs, alijsq;, inferioris ordinis muneribus Gothorum contexeremus. Quod videamus rem cognitione non indignam, & plurimum lucis historijs nostris, & subscriptionibus virorum ex officio Palatino, Concilijsque ipsis & legibus allaturam.

DVX.

Inter præcipuas Palatinorum dignitates, Dux apud Gothos semper primum locum obtinuit, vocaturq; à Iustiniano spectabilis dignitas; cuius, vt vis nominis ostendit, id potissimum munus erat, vt in prouincijs, bello ducendo gerendoq; præficeretur. Vnde Germani ex nobilitate Duces, & ex virtute sumebant, ad illosque in illa prouincia summa rerum deferebatur. Is enim fuit Gothorum mos, Paulo Aemilio teste, lib. 1. histor. Franc. in Chereberto, cuiq; vrbi Magistratum dare, qui Dux appellaretur. Eum autem quem Romæ præficiebant, vocabant Præsidem. Hinc Dux Tripolitanæ, & Byzantinæ prouinciæ, & Mauritaniæ, ac Numidiæ, lege final. Cod. de offic. Præfec. Præt. Sic etiam Dux Ræthici apud Vopiscũ in Bonoso, & Dux limitis Scythici, Illyriciani, Thracij, & Oriẽtalis apud eundem in Aureliano. Ita & Claudius, sub Vuitterico, Dux Emeritensis; Paulus, sub Vvamba, Dux Narbonensis. Patet id ex Cassiodoro lib. 7. informula Ducatus Rhætiarum, his verbis. Ideoq; validum te ingenio, ac viribus audientes, per illam in-
„ *dictionem, Ducatum tibi credimus Rhætiarum; vt milites & in pa*
„ *ce regas, & cum eis fines nostros solenni alacritate circumeas. Quia*
„ *non paruam rem tibi respicis fuisse commissam, quando tranquillitas regni nostri tua creditur solicitudine custodiri. Ita tamen, vt mi-*
„ *lites tibi commissi viuant cum Prouincialibus iure ciuili: nec insolescat animus, qui se sentit armatum: quia clypeus ille exercitus*
„ *nostri quietem debet præstare Romanis. Et lib. 1. Cod. de officijs Præfect. Afric. leg. 2. mandat Iustinianus Ducem in Sardinia ordinari, vt gentes barbaricas ab ea, militibus suis arceret, prouinciamq; ab omni hostium incursu tueretur illæsam. Habebat etiam Dux cũ belli munijs, ciuilem administrationem coniunctam; idque cum ex alijs, tum ex Cassiodoro colligere licet, apud quem lib. 4. variarum,*
„ *Theodoricus Rex Ibæ Duci in hunc modum scribit. Præsenti tibi au-*
„ *ctoritate præcipimus, vt possessiones Narbonensis Ecclesiæ, secundũ*
„ *præcelsæ recordationis Alarici præcepta, à quibuslibet peruasoribus occupatæ teneantur, æquitatis facias contemplatione restitui.*
„ *Quoniam versari nolumus in Ecclesiæ dispendio præsumptiones illicitas,*

„ illicitas; dum noſtra deceat tempora, ſedare confuſa. Eſto contra ta
„ lia omnino ſolicitus: vt qui es bello clarus, ciuilitate quoque redda-
„ ris eximius. Sic & arma tua, Deo iuuante, corroboras, ſi iuſtitiã
„ mediocribus ſeruare contendas. Improbis enim potuiſſe reſiſtere, nõ
„ præuales excuſare; quando omnes tibi libenter cedunt, quem glo-
„ riosum in bellorum certamine cognouerunt. Idem etiam Caſſiodorus
indicat lib. 1. variarum, vbi Theodoricus Rex Seruato Duci Rhe
tiarum ſcribens epiſt. 11. iubet, vt mancipia, quæ Maniario cui-
dam, à Breonibus ablata ferebantur, ſua auctoritate, ſine mora cu-
raret reſtitui. Et lib. 5. epiſt. 33. Vvilitancho Duci Theodoricus
Rex expreſsè mandat, vt in adulterum Brandilam, ſecundùm le-
gum præſcripta inquirere ne differret. Conſtat id ipſum ex legum
Vviſegothorum lib. 2. tit. 1. leg. 17. qua cauetur, vt Dux prouin-
cia, eos, qui non accepta poteſtate auſi ſunt iudicare, acriter per ſe,
vel per alium coërceat. Et lege ſequenti iubetur Epiſcopus qui ho-
nore Sacerdotali fretus, admonitionem iudicis contemnens, pro per-
ſona ſua aſſertorem dare diſtulerit, confeſtim à iudice negocij, ſeu à
prouincia ſua Duce, vel Comite compulſus, quinquaginta ſolido-
rum damnum excipere. Atq; hæc de Ducis officio dicta ſufficiant.
Poſt quem in dignitatis ordine Comitis proximè honor ſequebatur.
ſic Cicero in Lælio de amicitia, loquens de Scipione ait: Facilè du-
cem populi R. non comitem diceres.

Comes. COMES, vt Spartianus eſt auctor in Adriano, inde fluxit;
cum enim Adrianus Senatum in aulam ſuam tranſtuliſſet, receptis
Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ ſuperiorum
Imperatorum temporibus conſtare ſolebat ex Equeſtri ordine, non
Senatorio, ita domeſticum quendam Senatum penes ſe habere cœpit:
qui quoniam is continuatis penè delectaretur peregrinationibus, Co
mitatus Cæſaris dici cœptus eſt; & ipſi amici, Comites: eorum con-
ſilijs, atque ope in bello & pace vſus. Inde Comites largitionum,
rerum priuatarum, & cæteri, dicti ſunt. Et non ſolum ij qui perſo-
nam Principis ſequebantur, & officia in aula exercebant Comites
dicti ſunt; cæterum & alij ita appellati, qui ad adminiſtrandas,
vel regendas prouincias & reſpublicas mittebantur, & adregni li-
mites cuſtodiendos; qui Comites rei militaris dicuntur; qualis fuit
Riſtanus domeſticorum Comes, qui ad Gallos miſſus fuit, vt refert
Gregor. Tur. lib. 2. hiſt. cap. 10. Vnde Verus Imperator, vt Iulius
Capitolinus eſt auctor in Vero, confecto bello, Regna Regibus, pro-
uincias vero Comitibus ſuis dedit regendas. Extat in iure titulus
de Comitibus, qui prouincias regũt, lib. 11. C. tit. 14. Illud animad-
uerſione

uerſione dignum, quod antiquitus creabantur Comites annulo tra-
dito cum adamãtis gemma: apud Hiſpanos verò aliter, offa in aquã
iniecta, inuitatus à Rege comedebat, populo ter acclamante Eua
del Conde. Non abs re erit ponere quod à Cornelio Frontone grã-
„ matico dicitur de Comite: Comes iter facit; Aſſecla ſequitur poten-
„ tiorem; Sodalis adoleſcentiæ nomen eſt; Cliens implorat opem &
„ fidem. Ita Comes tutus; Aſſecla officioſus; Sodalis amicus; Cliens
„ ſubmiſſus. De Comitibus etiam in prima Part. Regis Alfonſi tit.
1. leg. 11. cautum, nomenq; deductum video, & à D. Thoma. 1. de
regimine Principum. Et ſicut Ducis in bello, ſic Comitis potiſſimũ
in pace, ciuiliq; adminiſtratione elucebat officium (erat enim maior
dignitas Ducatus, quam Comitatus, & ideò ex Comitatu fit erc-
tio in Ducatum, pro magno munere, ſicuti ex Duce in Regem)
quorum tamen neutri ita adſtringebatur, quin vtrumq; ſimul, cum
res ferret, per ſe vel per alios adminiſtraret. Prioris apud Caſſio-
dorum lib. 7. in formula Comitiuæ Gothorum, per ſingulas prouin-
„ cias, illuſtre extat exemplum, adhunc modum. Cum Deo iuuante
„ ſciamus Gothos vobiſcum habitare permixtos; ne qua inter con-
„ ſortes, vt aſſolet, indiſciplinatio naſceretur, neceſſarium duximus
„ illum ſublimem virum, bonis nobis moribus hactenus cõprobatum,
„ ad vos Comitem deſtinare. Qui ſecundum edicta noſtra, inter duos
„ Gothos litem debeat amputare. Si quod etiam inter Gothum, &
„ Romanum, natum fuerit fortaſſe negocium, adhibito ſibi prudente
„ Romano, certamen poſsit æquabili ratione diſtinguere. Libro etiam
„ legum Vviſegothorum, & tit. 2. l. 12. ita cauetur. Nullus iudex
„ cauſam audire præſumat, quæ legibus non continetur; ſed Comes ci-
„ uitatis, vel iudex, aut per ſe, aut per exequutorem ſuum, conſpectui
„ Principis vtraſq; præſentare partes procuret, quo facilius & res
„ finem accipiat, & poteſtatis Regiæ diſcretione tractetur; quatenus
„ exortum negocium legibus inſeratur. Lege etiam. 14. lib. & tit. ijſdẽ.
oſtenditur, Comitem, per commiſſoriam, alijs iudicibus, quos ſub ſe
habebat, iudicandi ſuas vices poſſe concedere. Quorum iudicum
tanta erat auctoritas, vt querelantis aduerſarium (ea ſunt legis
verba) admonitione vnius epiſtolæ vel ſigilli, ad iudicium venire
poſſet compellere, graueſque mulctas, id facere per negligẽtiam, aut
contemptum differentibus, inferre. Liquet id ex leg. 18. lib. & tit.
citatis. Si verò iudex in officio ſuo, per negligentiam, aut quòd mu-
nere corruptus eſſet, ceſſaſſe deprehẽderetur, à Comite ciuitatis acer-
biſsimè caſtigabatur. Habes exempla lib. 3. legum Vviſegothorum
tit. 4. l. 17. Quòd ſi Comitem à ciuitate ſua abeſſe contingebat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

relinquebat suo loco PRÆPOSITVM, qui, si quid grauius, quod ad Comitis relationem, iurisdictionemve pertineret, emersisset, id Comiti statim per literas indicabat; vt liquet ex l. 5. tit. 2. lib. 9. legum Vvisegoth. Atque hic ni fallor est, qui lib. 2. legum Vvisegoth tit. 1. l. 23. VICARIVS COMITIS appellatur; qui absente eo, vice eius fungebatur; à quo, si forte quis eum suspectum habuisset, licebat apud Principis audientiam, alium iudicem appellare. Atque inter hanc ciuilem administrationem, bellica etiam munia procurabat. Habebat enim Comes, præsertim, qui ciuitati, aut portui, siue alij loco, cui ab hoste periculum timeri posset, præficeretur, sub se milites, quibus ad subita belli semper paratus occurreret, videretque, ne quid Respubl. detrimenti caperet. Quod ex Cassiodoro lib. 6. formula Comitiuæ disces. „ Militum (inquit) numerus tibi nostris seruit expensis. Redderis „ inter arma geniatus: processio tua, procinctualis ornatus est: exer„ citu veteris pacato; nec pericula belli subis, & armorum pompa de„ coraris. Verùm inter hæc, ciuilem cogita disciplinam: non permit„ tas milites esse possessoribus insolentes. Et infra: Pro securitate se„ omnium cognoscat electum, qui se gloriatur habere armatum. Et „ formula Comitiuæ Neapolitanæ: Prætoria tria officia replent; mi„ litum turba custodit. Sed tot testes pateris, quot te agmina circun„ dare cognoscis. Præterea litora, vsque ad præfinitum locum, data „ iussione custodis. Et apud eundem lib. 1. Theodoricus Rex Asio„ Comiti iniungit, vt militem necessarijs armis instruat. Illustris „ (inquit) sublimitas tua Solonitanis militibus, vt cuique se expe„ diendi facultas obtulerit, pro nostra iussione arma necessaria pro„ curabit. Porrò tantam in rei militaris administratione auctoritatem obtinebat, vt cum in causis ciuilibus ei VICARIVS PRINCIPIS (eum intellige, qui Principis vice fungitur) præferretur; in bellicis negotijs hic eidem anteponeretur. Cod. lib. 1. tit. 38. l. 1. Et hactenus quidem breuiter de Comitis officio in genere egimus. Nam alia multa eidem incubuisse munera, ex nominũ, quæ ei adiunguntur, varietate, facilè cognoscitur. Fuit enim Comitis tam generalis appellatio, vt quicunque à Principe insigni alicui officio præficeretur, ab eo ferè Comes nuncuparetur. Idq; ex Cassiodoro, Amiano Marcellino, Eutropio, alijsque posterioris æui, atq; inclinatæ iã, prostratæq; Reip. Romanæ scriptoribus, apertè est cognoscere. Quos omnes, ne prolixus sim, missos faciens, eas duntaxat Comitum species recẽsebo, quas à Gothis nostris, hoc est, qui in Hispania rerũ potiti sunt, vsurpatas inuenio: vbi tamen prius illud adiecero, quod

Præpositus Comitis.

Vicarius Comitis.

Vicarius Principis.

quod Carolus Magnus decreuit. l. 2. Regum Franc. c. 6. de Comitum studio, & diligentia pro vtilitate Ecclesiarum cõseruanda; quod vtinam nostris temporibus Galli prospicerent, vt ad meliorem „ mentem, diabolica fraude decepti redirent. Vobis (inquit) Comitibus „ dicimus, vosque commonemus, quia ad vestrum ministerium ma„ ximè pertinet, vt reuerentiam & honorem sanctæ Dei Ecclesiæ ex„ hibeatis, & cum Episcopis vestris concorditer viuatis, & eis adiu„ torium ad suum ministerium peragendum præbeatis, & vt vos ipsi „ in ministerijs vestris pacem & iustitiam faciatis, & quæ nostra au„ ctoritas publicè fieri decernit, vt in vestris ministerijs studiosè per„ ficiantur, studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem, vt me„ mores sitis fidei nobis promissæ, & in parte ministerij vestri vobis „ commissi, in pace scilicet & iustitia facienda, vosmetipsos coram„ Deo, & coram hominibus tales exhibeatis, vt & nostri veri adiuto„ res, & populi conseruatores iuste dici & vocari possitis; & nulla „ qualibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cuiuslibet, vel „ odium, aut timor, vel gratia, ab statu rectitudinis vos deuiare com„ pellat, quin inter proximum, & proximum semper iuste iudicetis. „ Pupillorum verò & viduarum & cæterorum pauperum adiutores „ ac defensores, & sanctæ Dei Ecclesiæ, vel seruorum illius honora„ tores, iuxta vestram possibilitatem sitis. Illos quoque qui temerita„ te, & violentia in furto & latrocinio, siue rapinis communem pa„ cem populi perturbare moliuntur, vestro studio & correctione, sicut „ decet, compescite. Et si aliqua persona, in aliquo vobis impedimento „ fuerit, quin ea, quæ dicimus facere non valeatis, nobis ad tempus il„ lud notum fiat; vt nostra auctoritate adiuti, ministerium vestrum „ dignè adimplere possitis. Nunc igitur, vt ad institutũ redeamus, primo loco se offert COMES SCANCIARVM: cuius in Concilio Toletano non obscura sit mentio. Subscribunt enim ibi Vvadamirus Comes Scanciarum & Dux: Reccaredus Comes Scãciarum & Dux: Egica Comes Scanciarum & Dux: Sumefredus Comes Scanciarum: Adeliubus Comes Scanciarum: Salamirus Comes Scanciarum. Agnoscitur & Scanciarum Comes in priuilegio quodam Complutensi antiquissimo. Hunc nõnulli poculis, alij vniuersis epulis Regis præfectum fuisse contendunt. Hodie vulgari Hispanorum lingua, Scanciar, est bibere. Apud Adonem Viennensem inuenio solitos institui seu creari Duces per impositionem causæ, seu pilei aurei Ducalis, vnionibus ornati: Marchiones tradito anulo, in quo est pyropus, seu rubinus, qui quidem est species Carbunculi: Comites ea ratione, qua supra diximus: Vicecomites vir-

Comes Scanciarum.

gula deaurata: Barones vexillo decurtato, seu labro.

THESAVRORVM COMES is fuit, qui dicta lege vnica, & leg. finali. C. de suscept. lib. 10. Comes ærarij appellatur, Thesauris videlicet Regis præpositus. Concil. 13. Tolet. Isidorus Comes Thesaurorum subscribit. *Thesaurorũ Comes.*

COMES PATRIMONII, qui Regis Patrimonium, possessiones, mensamq; procurabat. Vnde & Procurator à Lampridio dictus in Commodo. Meminit de hoc Cassiodorus lib. 1. variar. & 4. & 6. ad Julianum Comitem scribente Theodorico. Habes de eo titulum in Codice cum inscriptione de officio Comitis Sacri Patrimonij, cui à Principe facultas concessa fuit, pro subleuandis, non pro premendis priuatorum fortunis, vt habet Cassiodorus lib. 8. Hic ad munus rectiùs exequendum milites sub se habebat, vt ostendit idem eodem loco. Videtur & Regijs epulis ordinandis curam adhibuisse. Nam & Cassiodorus ibidem sic scribit: „ Nam & si epulas nostras solicita ordinatione disponas, non „ solùm nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est reddaris exi „ mius. Subscribunt in Concil. 13. Tolet. Vitulus Comes Patrimonij, & Tolet. 18. Vitulus vir illustris, Comes Patrimonij, & Dux. Est etiam in Concil. 13. Tolet. Vvaldericus COMES CIVITATIS TOLETANÆ. Is etiam vocatur Rector rerũ publicarũ: vt in Concil. Hispal. 2. dicitur de Sisisclo Rectore rerum publicarum. Et apud Cassiodorum lib. 7. Comitiuæ Romanæ formulæ, & Comitiuæ Rauennatis: formula etiam Comitiuæ diuersarum ciuitatum; & lib. 9. Comes Siracusanæ ciuitatis. Horum Comitum, vt supra monstrauimus, vtq; Cass. lib. 7. variarum ostendit, id officium erat, ciues vrbanos æquitate regere, & publicarum ordinationum iussiones constanter adimplere. Rodericus Bibarius, hoc est, Dominus à Mauris honoris causa appellatus fuit Comes Toletanus. Et in regno Lusitaniæ hodie Comites multi nominantur ex ciuitatibus Regijs, in quibus antiquitus ius exercebant. Quam cõsuetudinem Galli obseruarunt. A Romanis prouinciæ Comitibus distinctæ erant. Vide tit. de Comitibus qui prouincias regunt lib. 11. C. tit. 14. Quis verò fuerit Comes vrbis Romæ, & quod eius officium, altioris indaginis est. *Comes Patrimonij.*

COMES NOTARIORVM Is erat, qui Notarijs, id est, à Principis secretis tabulis præficiebatur. Quod intelligi videtur ex Cassiodoro lib. 6. in formula Notariorum, his verbis: „ Regis consilium solos decet scire grauissimos; imitari debent ar- „ maria, quæ continent monumenta chartarum: vt quando ab ipsis aliqua *Comes Ciuitatis Toletanæ.* *Comes Notariorum.*

„ aliqua instructio, quæritur, tunc loquantur: Totum autem dissi- „ mulare debent quasi nesciant scientes. Probatur etiam ex lib. C. 12. tit. de Primicerio Notariorum, vbi expressè hoc verbum pro Secretarijs Principis vsurpatur. Non dissimilis dignitas fuit eius quem posterior ætas etiam Cancellarium appellat; idque in Cassiodoro videre est, qui ex persona Regis lib. 11. ita ad Can- „ cellarium scribit. Consistorij nostri decreta fideli integritate custo- „ dias: per te præsentandus accedat: per te nostris auribus desiderium „ supplicis innotescat: iussa nostra sine studio venalitatis expedias, & alia. Quamuis hodie in Regnis Hispaniæ & Galliæ dissimilis huius muneris est functio: etiamsi pro scriba vsurpetur in constitutionibus Caroli Magni, & Lotharij. Concil. 13. Toletan. subscribitur à Notario: Exila Comes Notariorum. In notitia prouinciarum aliquoties fit mentio Primicerij Notariorum, qui & Notariorum Decanus, & Protoscribarius. Et in Romana Curia is erat, qui diem datus adijciebat diplomatibus pontificalibus.

COMES SPATHARIORVM, Custodum corporis Regij præfectus. Hunc & Protospatharium appellatum fuisse existimo. Cuius meminere Constantinus Hermenopolitanus lib. 10. & Zonaras annal. 3. à Spatha, qua voce Apuleius pro gladio maiore ac latiore vtitur: nam minorem breuioremq; Semispatam Vegetius in lib. de re militari appellari testis est. Vtitur hac voce etiam Spartianus in Adriano, & Trebellius Pollio in epistola „ Claudij ad Brocum, tecta sunt (inquit) flumina scutis, spathis, & „ lanceolis. Et legum Vvisegoth. l. 9. tit. 2. leg. vltim. decernitur, vt „ Dux, Comes, atque Gardingus, alijque quos secum ducunt in bel- „ lum, partim sint Zauis (extat ea vox etiam in Macrocolis Mau- „ ricij cuiusdam, qui de Romana militia Græcè scripsit) & loricis „ muniti; partim scutis, spathis, seramis, lanceis, sagittisque sint „ instructi. De Spatha scribit Isidorus lib. Originũ. 17. cap. 6. dici à „ passione, nam παθεῖν pati est, eo quod scindat, & dilaceret: vel ex eo „ quòd sit spatiosa, & ampla latiorq;. Spathariorum verò dignita- „ tem maximi honoris fuisse ex eo constat, quod multos Duces ac Comites hanc gessisse inueniamus. Sic in Concil. 13. Toletano Guilingus Spatharius, & Comes: Trasericus Spatharius, & Comes: Altericus Spatharius, & Comes: Sisimirus Spatharius Comes, & Dux, subscribunt. Quoniam verò in Spatharij mentionem incidimus, Julianum Roderici Regis Spatharium, Ducem Tingitaniæ, non Spartarium fuisse existimo, hoc est, Carthaginensis ciuitatis *Comes Spathariorum.*

Comitem, ex eo non fuisse appellatum quòd regio illa, vt ex Plinio atque alijs constat, sparti multitudine abundet. Neque enim dubito quin Spartarius vocis similitudine dicatur, qui Spatharius & Comes dicendus erat. Spatharij definitionem ita Cedrenus extulit σπαθάριος ὁ σωματοφύλαξ ἔστιν *ijsdem nimirum verbis, quibus eius vocis notionem supra explicauimus. Quanquam alij secus de hoc eiusq; officio sentiant. Scribunt neoterici Spatha, antiqui sine h. efferebant, scribebantq;.*

COMES CVBICVLI, seu Comes Cubiculariorum est, eorum qui cubiculi Regij curam gerunt, præpositus: hunc Xiphilinus πρόκοιτον *appellat. Cubiculariorum mentio est, leg. 63. de legat. 3. & leg. 203. D. de verbor. signific. Quanquam ibi pro seruis tantum cæteris conditione potioribus accipiuntur: hic verò ingenui sunt, & insignem adiunctam dignitatem habent. Quæ dignitas hodieq; in Regum aulis durat, Camareros vulgo vocamus Concil. 13. Tolet. Argemirus Comes Cubiculi subscribit & Atulfus Comes Cubiculariorum. Cubicularius à Grammaticis, vt ex Sosipatro constat, dicitur Custos cubiculi: Cubiculoris verò lectus,* „ *cubiculo aptus. Isidorus lib. Origin. 15. cap. 3. Cubiculum quod* „ *eo cubemus, ibique dormientes requiescamus: Cubile verò locus* „ *cubandi.* *Comes Cubiculi.*

COMES STABVLI, qui equorum Principis curam gerebat, dicitur etiam Magister equitum. Hic ex Ammonio Monacho lib. 3. capit. 20. videtur esse quem vulgo Conestabilem appellamus: eius hæc sunt verba. Leudegesilius Regalium „ *præpositus equorum, quem vulgo Conestabilem vocant. Sic &* „ *Rhegino Monachus annal. lib. 3. eodem anno (inquit) Burchar-* „ *dum Comitem stabuli sui (quod corruptè Constabulum appella-* „ *mus) cum classe misit Corsicam. In eum omnem belli curam Princeps reijciebat. Eruditiores verò, quique harum rerum inquisitioni plus operæ impenderunt, eum verè hoc nomine censeri putant, qui apud nos Caualleriz o maior appellatur. Vt vt est, dignitatem hanc maximò olim in pretio fuisse, satis vnus Amianus Marcellinus ostendit, de Valentiniano loquens, qui Valentem stabulo cum tribunatus dignitate præfecit. Hunc superioribus temporibus* πρωτοστάτας *Græci dixerunt: vt Zonaras clarè lib. annal.* „ *3. asserit his verbis. Theophilitzes igitur Basilio delectatus (erat* „ *enim formosus, procerus, & manu promptus, agilisque, ac promis-* „ *sum capillum, eumque crispum alens) suis equisonibus ipsum præ-* „ *fecit. Quod muneris, qui administrat, communiter protostratora appel-* *Comes Stabuli.*

„ *appellamus. Et Cedrenus: Michaelisque, qui ante ipsum fuerat,* „ *equisonum præfectus primus, quem protostratora nuncupant. In Conc. 13. Tolet. Gisclamundus Comes stabuli subscribit. Alij verò dicunt Comitem sacri stabuli dici, qui curã palatij habebat, & scholarum, armorum, & domus Regiæ cum administratione & sine administratione. Prouinciarum, vt constat. lib. 1. de Comitibus, & trib. schol. lib. 12. titul. 11. habereque in vna dignitate curam militiæ & domus. Verùm cum Comites sacri stabuli grauioribus erant intenti negocijs, curam stabuli alij demandatam fuisse, atque ita vnam dignitatem in duas diuisam, atque partitam. Apud Castellæ Reges dignitas est insignis, sine administratione tamen, ac titulo tenus. Primus Comes stabuli fuit Alphonsus Marchio Villenæ filius Infantis Aragoniæ Petri; cui succesßit Petrus Comes Trastamaræ: tempore Regis Henrici tertij. Tertio tradita Roderico Daualos viro insigni, & claro homini; qui à Ioanne secundo Henrici filio proditionis falsò damnatus, bonisque eius in sectionem datis, sequens Henricanas partes, exul Valentiæ diem extremum clausit. Cui succesßit Aluarus Luna, infelicior, cuius vitæ tristis exitus, infamauit aulæ opulentiam, & Regum intimam consuetudinem.*

COMES EXERCITVS, qui lib. 1. C. de officio Vicarij, & leg. Nemo. Cõd. de Assessoribus, Comes militum & Comes rei militaris appellatur, vniuersis legionibus, castrisque præficiebatur, habebatque absolutum in milites imperium. Hoc ipsum munus exercebat apud Romanos Tribunus militum; videlicet vt militem dicto audientẽ haberet, ad exercitationes deduceret, & in stationes & hyberna mitteret; clãdestina cum hostibus colloquia vetaret, nouarum rerum auctores supplicio afficeret, pabulationes, frumentationesq; curaret, militi ne arma, stipendia, cibaria, commeatusque deessent, prouideret; breuiter summæ in exercitu rerum præesset. De hoc Consule Cassiodorum lib. 7. formula Comitiuæ Principis militum. Hic apud Gothos alio vocabulo Præpositus hostis, ni fallor, appellatur. Idque colligi ex leg. 6. titul. 2. lib. noni legum Uisegat. videtur: vbi vtraque appellatio, vni „ *eidemque tribuitur. Verba legis hæc sunt: Quod si contigerit vt* „ *ipse Comes ciuitatis, aut Annonarius, per negligentiam suam* „ *non habens, aut forsitan nolens, annonas eorum dare dißimu-* „ *let, Comiti exercitus sui querelam deponant, quòd annonas* „ *eorum dispensatores tradere noluerint: & tunc ille Præpositus ho-* „ *stis hominem ad nos mittere non moretur. Atque hæc sunt quæ de* *Comes exercitus.*

Universidad de Deusto Biblioteca

„ *Comitum varia appellatione, officijsque à Gothis in Hispania regnantibus vsurpari solitis, in tanta Gothicarum rerum obscuritate, ex Concilijs, legibus, priuilegijs, alijsque veteribus monumentis elicere potui. Vir quidam doctißimus Comitem Sacrarum reliquiarum apud Gothos fuisse existimabat, fortè quia legerat apud Caßiodorum, aut alios Comes Sacrarum. Ego vero & apud Caßiodorum & Iustinianum, Comes sacrarum lego, id est largitionum: cuius præcipuum officium erat, vt Princeps per eum suam liberalitatem, & magnificentiam exerceret; indulgentias daret; & militibus stipendia, & donatiua populo Kalendis Ianuarijs, nomine Principis elargiretur. Et hic vtpote Augustalis habebat sub se iudicem Sacrarum largitionum, & Prouinciarum cæterarum largitionum Comites: vt erat Comes sacrarum largitionum per Illyricum, per Orientem, & Comites etiam Commerciorum per Orientem, Ægyptum, Mysiam demum, & alias Prouincias. Hunc donis præsidere Regalibus Caßiodorus ait lib. 6. varia. cap. 7. Huius, inquit, actus, innocens pietatis officium,*
„ *illud semper ingerere, vnde se fama Principis possit augere. Ni-*
„ *hil per hunc districtum geritur: nihil seuerum, forte censetur; sed*
„ *tunc obsequitur, quando Principi vota funduntur. Per hunc Prin*
„ *ceps supplicum fortunas erigit, Kalendis Ianuarijs dona largitur:*
„ *monetam hic Regij vultus figura consignat: Iudices Prouinciarum,*
„ *sub sua potestate coërcet. Negociatores subiectos habet: vestis sacræ,*
„ *curam gerit; salis commercium huic deputatur; denique quicquid*
„ *in vestibus, quicquid in ære, quicquid in argento, quicquid in gem-*
„ *nis pretiosum est, huius ordinationibus obsecundat. Hactenus Cas-*
siodorus. Hæc verò loquutio aliquot in locis apud posterioris æui scriptores occurrit, vt apud Caßiodorum, lib. 5. Cypriano Comiti sacrarum Theodoricus Rex: apud Amianum lib. 15. & alibi Comes priuatarum.

Procer *PROCER. In Concil. Tolet. 8. subscribit Dabila Comes & Procer, & Euredus, Comes & Procer, & Frolla Comes & Procer. Vnde constat quòd Procer sit nomen dignitatis. Isidorus*
„ *lib. Etymolog. 9. capit. 4. sic inquit: Proceres sunt Principes ci-*
„ *uium, vel ciuitatis: quasi procedes, quòd ante omnes honore præce-*
„ *dant. Vnde capita trabium, quæ eminent extra parietes proces di-*
„ *cuntur, eo quod primò procedant. Lege Proceres ex Seruio in illud Virgilij Æneidos. 10.*

Tot lecti Proceres terdenis nauibus ibant.

Proceres

Proceres etiam Magnates vocantur Concil. Tolet. 11. cap. 5. & Primates Palatij, & generosæ personæ. Erat autem sola dignitas sine administratione iurisdictionis.

Ducis & Comitis dignitati GARDINGVS ordine subiungitur. Erantque hi tres apud Gothos maioris loci personæ, Gardingus.
„ *vt patet ex leg. Vvisegoth. lib. 9. tit. 2. leg. vltim. vbi ita habes. Si*
„ *maioris loci persona fuerit, id est, Dux, Comes, siue etiam Gardin-*
„ *gus. Et infra leg. eadem, atque alibi sæpe, hi tres seu eminentiores*
„ *coniunguntur. Et ideò inquit lex: Id de cætero speciali decreto de-*
„ *cernimus, vt quisquis ille est, siue sit Dux, siue Comes, atque Gar-*
„ *dingus. Gardingi in lib. leg. Vvisegoth. nō semel sit mentio: verùm ita obscurè, vt quod ipsius munus fuerit liquidè scire nequeamus: illud tantum coniectura consequi licet, cum maioris loci persona dicatur, vnum ex præstantioribus Palatinorum habuisse officijs. Quod etiam ex legum Vvisegothorum lib. 2. tit. 1. leg. 1. non malè colligitur, vbi cum Sacerdotibus Dei, senioribusque palatij præsentes in ordinatione legum Gardingi fuisse commemorantur.*

Maioris præstantiorisque loci personis (qui nunc Magnates, nunc Primates palatij appellantur) breuiter, vt res tulit decursis, restat vt ad inferiores deueniamus. Inter quas TIVPHADVS primum sibi ordinem vendicabat, quique ei suberant Millenarij, Quingentenarij, Centenarij, Decani, exercitus etiam compulsores, Annonarij, Defensores, pacis Assertores, Numerarij, Villici, Saiones. Tiuphadum Germanorum lingua quæ Gothicæ multum vicina est, altum significat; Tieph enim rem altam dici contendunt. Quicquid est; illud constat, vnam ex primis post Ducis, Comitis, atque Gardingi dignitatem fuisse, ciuilemque administrationem habuisse, vt patet ex leg. 23. & 26. tit. 1. lib. 2. legum Vvisegoth, & lib. 4. tit. 5. leg. 6. Huic in omni criminalium negociorum genere iudicandi licentia concessa erat, præter quàm in his criminibus quæ legum sententiæ apertè condemnant, quibus qui obnoxij reperiebantur, eos non iudicare amplius, sed vt iam à lege præiudicatos, condemnatosque debitis pœnis subijcere cogebantur. Ita enim accipio legem. 15. tiul. 1. lib. 2. legum Tiuphadus.
„ *Vvisegoth. Quæ habet hoc modo. Cum in cæteris negocijs crimina-*
„ *lium causarum Tiuphadis iudicandi licentia concessa fuit, cri-*
„ *minosos à legum sententijs iudicare non audeant, sed debitam*
„ *in eis, vt competit, censuram exerceant. Hic si quando siue ad bellum, siue aliò auocaretur, vices suas alijs committere poterat.*

Sequitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

„ *Sequitur enim in dicta lege. Qui Tiuphadi tales eligant, quibus*
„ *vicissitudines suas audiendas iniungant, vt ipsis absentibus, illi*
„ *causas, & temperatè discutiant, & iustè discernant. Huius in bello*
proxima auctoritas ad Comitis exercitus dignitatem erat, cum quo
simul de rebus arduis consultabat: cuius consilio militi in hostem
pugnandi facultas dabatur, & adimebatur; deniq; cum hoc de sum
ma rerum exercitus deliberabat. Hic si quẽ de TIVPHADIA
sua (sic copiæ militum quibus præerat vocabantur) donis fortè cor
ruptus, de expeditione domum redire permiserat, aut domo in ex-
peditionem proficisci non coëgerat, acerbis pœnis multabatur. Vt cõ-
„ *stat ex. l. 1. tit. 2. lib. 9. legum Vvisegot. Si Tiuphadus (inquit) ab*
„ *aliquo de Tiuphadia sua fuerit beneficio corruptus, vt eum ad do-*
„ *mum suam redire permitteret, quod acceperat, in nouecuplum red-*
„ *dat Comiti ciuitatis, in cuius est territorio constitutus. Et si ab eo*
„ *nullam mercedem acceperit, sed sic eum, dũ sanus est, domũ dimise*
„ *rit, vel de domo in exercitum exire non cõpulerit, reddat solidos XX.*

MILLENARII erant, qui mille sub se milites habebant. Horum meminit lex. 26. tit. 2. lib. 2. leg. Vvisegot. Isidorus lib. 9. „ *Etymolog. cap. 3. Sunt, qui mille præsunt militibus, quos nos Mille-*
„ *narios appellamus.* Millenarij.

QVINGENTENARII, qui quingentis militibus præerant. Hi si quem etiam de suis, propter munus aliquod, ab hoste domum redire consensissent, aut in hostem domo profisciscisci non coëgissent, quod acceperant nouecuplum etiam Comiti ciuitatis, cuius territorio suberant, reddere tenebantur. Si verò nullo accepto munere id fecissent, XV. solidos inter milites suos diuidendos reddebant. Id cautum est leg. prima, tit. 2. lib. 9. leg. Vvisegot. Horum etiam meminit lex. 26. tit. 1. lib. 2. Quingentenarij.

CENTENARII, teste Vegetio lib. 2. cap. 13. dicti sunt, quos antiqui Centuriones vocabant, centum videlicet militibus præfectos. Ab Isidoro id animaduersum est. lib. 9. Etymolog. cap.
„ *3. Centuriones (inquit) dicti, eo quòd centum præsunt militibus:*
„ *sicut Quinquagenarij, qui sunt in capite quinquaginta militum: &*
„ *Decani ab eo, quod militibus decem præficiuntur. Hi si centenam*
(sic ijs temporibus loquebantur) suam deserentes, domum ab hostibus refugissent, capitis plectebantur. Si verò vel ad sacra altaria, vel ad Episcopum confugissent, trecentos solidos exsoluebant Comiti ciuitatis, in cuius erant territorio constituti: neque posteà inter Centenarios, sed Decanos tantùm habebantur. Quòd si ipsi ob beneficium fortè acceptum, aliquem de centena sua domum ab exercitu Centenarij.

exercitu redire, aut domi manere, neque in hostem proficisci passi fuissent, nouecuplum acceptum suo Comiti ciuitatis reddebant. Quod si ob nullum munus acceptum, id permisissent, decem solidos Comiti ciuitatis dabant. Habes hæc omnia fusè in leg. 3. tit. 2. lib. 9. Centenariorum meminit etiam Conc. Arelatense sub Caro-
„ *lo Magno: his verbis: Ne Comites, vel Vicarij, seu Iudices,*
„ *vel Centenarij, sub mala occasione, vel ingenio res pauperum*
„ *emant.*

DECANI, quos Varro, Suetonius, alijque probati auctores Decuriones appellant, decem militibus imperabant. Hi si relicta Decania, ab hoste domum recessissent; aut quum sani essent, domo exire in expeditionem detrectassent, X. solidos Comiti ciuitatis dare cogebantur. Quod si aliqua mercede, à superiore suo impetrassent, V. tantùm solidos luebant, vt ostendit lex. 4. eiusdem ti-
„ *tuli & libri. Vbi amplius additur. Quòd si aliquis, qui in Tiu-*
„ *phadia sua fuerat numeratus, sine permissu Tiuphadi sui, vel Quin*
„ *gentenarij, aut Centenarij, vel Decani sui, de hoste ad domum suam*
„ *refugerit, aut de domo sua in hostem proficisci noluerit, in conuen-*
„ *tu mercantium publicè centena flagella suscipiat; & reddat solidos*
„ *decem.*

Et quando quidem in locum de Gothica militia incidimus, erant apud eos, qui dicebantur EXERCITVS COMPVLSORES; nempè qui Gothos in hostem exire compellerẽt: vt habetur in leg. 2. tit. 2. lib. 9. Hi multis in locis SERVI DOMINICI appellantur; fortè quod erant serui, qui Regalibus seruitijs mancipabantur. Quorum tanta erat auctoritas, vt Palatinis officijs honorarentur, & testandi sicut cæteri potestatem haberent. Testatur id lex. 4. tit. 4. lib. 2. legum Vvisegot. Hi si quid ab ijs, qui in exercitum compellebantur, sine ipsorum voluntate abstulissent, vndecuplum restituere cogebantur, & quinquaginta insuper flagellis multari. leg. 2. tit. 2. lib. 9. Exercitus Cõpulsores.

Ad exercitus robur conseruandum in primis pertinet ne annonæ laboret inopia; ob idque prouida Gothorum cura cautum est, vt per singulas ciuitates, atque castella, crearentur, qui militibus eam sine fraude exhiberent; ij nunc ANNONARII, nunc Dispensatores annonæ, nunc Erogatores annonæ in Gothorum legibus dicuntur. Videtur & Comes ciuitatis huius rei curam gessisse, vt patet ex leg. 7. titul. 2. lib. 9. leg. Vvisegot. Vbi cauetur, si contingat, vt ipse Comes ciuitatis, aut Annonarius, per negligentiam suam non habens, aut forsitan nolens

nolens, annonas dare militibus dißimularet, apud Comitem exercitus conquerantur: qui eos in quantum temporis ſubtraxerunt conſuetas annonas, in quadruplum de proprijs facultatibus reſtituere cogeret. Conſiſtit autem propriè annona in frumento, oleo, vino, ſale, carne. Solebat autem in militia Romana annona militibus pro ſtipendio per ſingulos dies diſtribui expeditionis tempore; veluti buccellatus panis, quē bis coctum vocamus duobus diebus; ac panis alius tertio; vno die vinum, alio acetum; vno die lardum; caro veruecina biduo, ex commeatu publico. Cui annonæ interdum pecuniæ erogatio accedebat, & veſtitus, & alia id genus militibus neceſſaria. Quando annona loco pecuniæ in ſolutionem militibus dabatur, dicebatur ſtellatura, quia per teſſeras ſtellatas ſpecies alias, pro annona accipiebant: vt adnotauit Vvolphāg. Lazius lib. 12. commēt. Reipub. Romanæ cap. vlt. Hæc annona quæ per capita ſingulis diebus militibus dabatur, panes ciuiles, quādoq; annona ciuilis dicitur, & ſalarium. Qui annonarias ſpecies exhibebant, opinatores dicebantur, vt cōſtat ex lege opinatoribus lib. 12. C. tit. 29. Interdū etiā nomine annonæ, vniuerſum militare ſalarium ſeu præbendum accipitur. Idq; Flauij Vopiſci abundè declaratur auctoritate, qui in Aureliano oleum (inquit) ſal, lignum nemo exigat; annona ſua contētus ſit. Patet etiam ex Vegetio libris de re militari. Torquis (inquit) aureus ſolidæ virtutis præmium fuit; quem qui meruiſſet, præter laudem, duplas conſequebatur annonas.

DEFENSORVM etiam meminit lex. 26. tit. 1. lib. 1. legum Vviſegoth. Horū officium erat in duplici ratione. Alij ſunt, qui nomine ciuitatis cauſas, lites & negocia curant, vt actores ſyndici. Alij defenſores ſunt cum poteſtate & magiſtratu, qui locorum defenſores dicūtur. De quibus leges Vviſegoth. loquūtur; leges etiā Romanæ. l. 1. & l. defenſores ciuitatū. 3. C. tit. 53. de def. ciuit. Alij dicūtur prouinciarum defenſores quibus latior cura & plures res, & ciuitates defendendæ commiſſæ ſunt, &, vt inquit Juſtinianus, paterna voce ita dicti, vt eripiant à malis iniuriam patientes. Erat quinquēnale hoc munus. l. 4. C. de defenſ. ciu. ex nouellis Juſtiniani factum eſt biennale. §. iusiurandum. & §. fi. eodem tit. in nouellis. Prædictorum ſingula declarat pulchrè, lex. 4. tit. 54. Codicis lib. 1. his verbis: In defenſoribus vniuerſarum prouinciarum (aliàs ſingularum ciuitatum, vel vt alij, vniuerſarum ciuitatum) erit adminiſtrationis hæc forma, & tempus quinquennij ſpatio metiendum: ſcilicet vt in primis parentis vicem plebi exhibeas, deſcriptionibus ruſticos, vrbanoſq; non patiaris affligi: officialium inſolentiæ, & iudicum *Defenſores.*

iudicum procacitati, ſalua reuerentia pudoris, occuras: ingrediendi cùm voles ad iudices, liberam habeas facultatem: ſuperexigendi damna, vel ſpolia plus petentium ab his, quos liberorum loco tueri debes, excludas; nec patiaris quicquam vltra delegationem ſolitam ab his exigi, quos certum eſt, remedio non poſſe reparari. Et Caßiod. lib. 7. variarū in formula defenſoris cuiuslibet ciuitatis: Nihil venale, nihil improbè facere velis, qui tali nomine nuncuparis. Commercia ciuibus, ſecundùm temporum qualitatem, æquabili moderatione diſpone. Definita ſerua, quæ iuſſeris: quia non eſt labor, vendendi ſummas includere, niſi ſtatuta pretia caſtißimè cuſtodire. Imples enim re vera boni defenſoris officium; ſi ciues tuos, nec legibus patiaris opprimi, nec caritate conſumi. Gratianus etiam, Valentinianus, & Theodoſius. CCC. Theodoro defenſori, formam defenſionis præſcribunt. l. in defenſoribus, & l. 4. Cuius verba ſuperius attulimus.

PACIS ASSERTOR Apud Gothos erat, qui ad faciendam pacem, regali deſtinabatur auctoritate. Differebat autem Aſſertor à Iudice, quòd illi omnium negociorum, actionumq; cauſas terminabant: hi verò non alias, niſi quas illis regia commiſerat ordinandi poteſtas. Hæc ex. l. 16. tit. 1. lib. 2. leg. Vviſegot. *Pacis Aſſertor.*

Duo ſequuntur officia, quæ vt vicina frequenter coniunguntur, NVMERARII nempe, & VILLICI. Iſidorus de Numerario, lib. orig. 9. c. 4. ſic ait: Numerarij vocati ſunt, qui publicum numum erarijs inferūt, hoc eſt, qui pecuniam regiam, ex tributis, & portorijs, & vectigalibus partam, in æraria inferebāt. Extat titulus. 50. in. C. de Numerarijs, & Actuarijs, qui à Iuſtiniano Tabularij dicti ſunt. Hic etiam annonas, quæ ex villis fiſco regio debebātur, procurabat: quod ſi ſingulis annis facere neglexiſſet, duplo de proprijs facultatibus ſoluere cogebatur. Conſtat ex Concil. 13. Tolet. in edicto Eruigij Regis ad priuatos, ſiue fiſcales populos, his verbis: Certè ſi quis ille Dux, Comes, Tiuphadus, Numerarius, Villicus, aut quicunq; curam publicam agens, tributa exacto ſibi commiſſo, annis ſingulis plenario numero non exegerit, aut exacta apud ſe retinuerit, & ea ſtatim theſauris publicis inferre neglexerit, duplata tributa ipſa de proprijs rebus ſuis modis omnibus in publico inferet. Fuerunt hæc duo officia ex humilioribus apud Gothos. Ac de Villico id tantùm conijcere licet, quod eandem ferè cum Numerario functionē habeat. De numerario autem res certa eſt; cùm eius munus, vt ſordidum atq; abiectum, etiam Concil. Tolet. 16. in Theudemundo Spathario damnetur. Verba eius, quia clarius id explicant, *Numerarij & Villici.*

Universidad de Murcia Biblioteca

„ apponere non pigebit, ex edicto Regio ad Patres: Et quia præcessor
„ noster, diuæ memoriæ dominus Vvamba Rex, in ipsis regnandi
„ primordijs Theudemundum Spatharium nostrum, contra generis,
„ vel ordinis sui vsum, Festi quondam incitatione Emeritensis Epi-
„ scopi, solius tantùm regiæ potestatis impulsu, in eandem Emeri-
„ tensem vrbem Numeriæ officium agere instituit (quod etiam
„ vnius anni excursu contra rationem noscitur peregisse) imò, quia
„ nec valuit imperio gentis obsistere, vestri edicto Concilij ab eodem
„ Theudemundo, suaq; omni posteritate talis actionis officium su-
„ spendatis, quo nullo vlterius tempore, tam ipse, quàm omnis eius
„ progenies, vsq; in finem seculi, ob hanc causam videantur aliqua-
„ tenus molestari.

„ DE VILLICO, Sic Isidorus lib. 9. etymol. c. 4. Villicus Villicus.
„ (inquit) propriè villæ gubernator est; vnde à villa Villicus nomen
„ accepit. Interdum autem Villicus non gubernationem villæ, sed di-
„ spensationem vniuersæ domus, Tullio interpretante significat, quod
„ est vniuersarum possessionum, & villarum dispensator. Locus Ci-
ceronis ab Isidoro citatus, est Verrina. 5. Villicus à Varrone de re
rustica lib. 1. cap. 2. dicitur, qui præest pago, & totius rei rusticæ
curam habet.

SAIONVM Frequens mentio est apud Cassiodorum, & Saio.
in legũ Vvisegot. libb. 6. Hi, vt ex varijs locis colligere licet, ijdẽ erãt,
qui apud Romanos Apparitores; Regij videlicet, ac Magistratus
ministri, qui ad eorum iussa exequenda semper præsto erant. Sole-
bant etiam Cancellarijs Saiones assignari, vt ostendit Cassiodorus
lib. 12. in epist. cuius initium est: Oportet quidem cuncta, &c. Vbi
„ munus eorum scitè describitur, his verbis: Quapropter deuotionem
„ tuam solatijs illius viri clarissimi Cancellarij nostri solenni more de-
„ putamus; vt contra nullum alium erigaris, nisi qui legibus parêre
„ despexerit. Ad forum trahe, qui iusta non recipit: sub continentia
„ irascere: sub maturitate distringe: timeri te ampliùs volumus, quàm
„ probari: quia illud maximè vigori tuo reputabitur, si nullius præ-
„ sumptione peccetur. Cogitetur præ omnibus pecuniæ publicæ fidelis
„ actio. Sit tuum commodũ contẽptus alienus. Coactus faciat, qui iusta
„ sponte cõplere neglexerit. Causis tantùm delegatis impende. Si præ-
„ cepta sequeris, deuia non requiris. Caret culpa, qui imperata perfe-
„ cerit. In exequutore illud est pessimum, si iudicis relinquat arbi-
„ trium. Non inde iactes quod tibi non potest obuiari. Nec assumere
„ superbiam velis, quia te multorũ humilitas pertimescit. Plura de
hoc lege apud eundem Cassiodorũ, lib. 2. epist. ad Vlingem Saionem,
lib. 4.

lib. 4. ad Gesilam Saionem, ad Thecutar Saionem, ad Dudam
Saionem, ad Veranum Saionem, ad Gudinandum Saionẽ, ad Auil-
sum Saionem, ad Gudium Saionem, alijsq; apud eundem locis com-
plurimis. Et legum Vvisegothicarum, lib. 2. tit. 1. leg. 17. cauetur,
vt si Saio iudici in aliquem contra legum æquitatem insurgenti
obsequens, alium consenserit comprehendere, distringere, vel aliquid
rerum auferre. C. publicè ictus flagellorum accipiat, & præsumptio-
nem tali emendatione coërceat. Leg. etiam. 25 tit. & lib. citat. sic
„ scribitur: Quòd si ea, quæ iudex ordinare decreuit, Saio callidus
„ implere neglexerit, res, de qua agitur, si vnciam auri, vel infra va-
„ lere constiterit, illi, cui res debita est, idem Saio de suo auri solidum
„ reddat. Si certè plus valuerit, per singulas vncias, singulos solidos
„ pro sua tarditate persoluat. Idem verò, si super duas vncias, vsque
„ ad libram auri, eadem res valere probatur, decem flagella suscipiat;
„ ac sic crescente auri numero, crescat & pœna flagelli. Iidem verò
„ Saiones, cùm pro causis alicuius vadunt, si minor causa, est & per-
„ sona, duos caballos tantùm ab eo, cuius causa est, accipãit fatigan-
„ dos. Si verò maior persona fuerit, & causa, non amplius quàm sex
„ caballos, & pro itinere, & pro dignitate debebũt accipere. Alia de
eodem multis capitulis eiusdem libri inuenies.

SERVVS FISCALIS, vel Fiscalinus dicitur, eò quod Seruus fiscares, & corpus eius fisco regio cedat. Hi in officijs mancipati Regi in- lis.
seruiebant. De quibus etiam Concil. Tolet. 3. c. 15. Fiscales serui
Ecclesias construxere ex sua paupertate, & in alijs Concil. De his
fit frequens mentio lib. 2. leg. Vvisegot. tit. 4. c. 4. Nam illic legisla-
„ tor agens de ijs, quorũ testimonium admittendum est: Seruo (inquit)
„ penitus non credatur, si super aliquem crimen obiecerit, aut etiam
„ si dominum suum in crimine impetierit. Nam etsi etiam in tor-
„ mentis positus exponat quod obiecit, credi tamẽ illi nullo modo opor-
„ tebit. Exceptis seruis nostris, qui ad hoc regalibus seruitijs manci-
„ pantur, vt non immeritò Palatinis officis liberaliter honorentur; id
„ est, Stabulariorum, Gillonariorum, Argentariorum, Coquorum
„ quoq; Præpositi, vel si qui præter hos superiori ordine, vel gradu præ-
„ cedunt. Quos tamen omnes & regia potestas iugiter non habet in-
„ cognitos, & nullis eos constat prauitatibus, aut criminibus impli-
„ catos. Quibus vtiq; vera dicendi, vel testificandi licentia, sicut ca-
„ teris ingenuis hac lege conceditur. Itaq; inter officia seruorum fiscalium recensentur Stabularij, Gillonarij, Argentarij, Coqui. Quos
omnes antiqua legum Hispaniæ translatio ita explicat: Assi cuemo
los que mandan las bestias, los que mandan los rapaces, los que son

sobre los que fazen la moneda, è los que son sobre los cozineros. Gillonarij vox Gothica, puerorum præfecti. Nam, Gielem, illis lasciuire est, quod proprium est eius ætatis: vnde, Giel, lasciuus. Gielei Comitulus. Posterior ætas præfectum istorum, Alcayde de los donceles vocitauit. Et lib. 10. tit. 2. l. 4. legum nostrarum cauetur, vt si quis per tricennij tempus quodcunq; de fisci, aut cuiuspiam rebus tenuisset, aut quocunq; iure possedisset, perenni sibimet iure vindicaret, & retentaret, exceptis mancipijs fiscalibus, in quibus hoc tricennale tempus nullo modo valebat, neq; vllum præiudicium quo minus in potestate fisci perpetuò manerẽt, adferebat. Hactenus de officijs Gothorum, ea breuitate, qua potuimus, & integritate. Lector boni consulat.

Notæ in Concilium octauum Toletanum.

ERa DC. XCI] *Vasæus anno vno antè celebratum ait. Quod & breuiarij cuiusdam perantiqui, quod manuscriptum apud se is habet, auctoritate confirmat: vbi dicitur Recceſuinthus Era DC. LXXXV. regnare cœpisse, quinto verò post anno coactum hoc fuisse Concilium. Apud Rodericum Toletanum lib. 2. cap. 22. numerus Eræ corruptus est. Nomen Regis scribitur Recceſuintus, in numo antiquo, vbi legitur, RECCESVINTVS REX, CORDOBA PATRICIA. Fuit Princeps, religione, & pietate insignis, in omniq; virtutis officio Illustris. Legebat auidè diuinos libros: quidquid in illis obscurum erat, à doctis viris perhumaniter sciscitabatur. Templa piè tapetis ornabat, ob religiosum sanctorum cultum, & venerationem.*

Cap. 1 In sacris Missarum] *Sic est in Missali Mozarabum ad verbum, à D. Isidoro edito: item in. 12. Concil. Tolet. cuius officium quotidie in sancta Ecclesia Toletana celebratur solenniter in sacello huic muneri Ecclesiastico Gothico dicato. Symbolum Patrum publicè in Missis in Ecclesia cantatur: nam vt auctor est D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 9. ad sextum, fuit editum fide iam propagata, & manifestata, & reddita pace Ecclesiæ. Symbolum verò Apostolorum, quia persequutione feruente conditum fuit, nondum publicata fide, in Prima, & Completorio occultè dicitur.*

Cap. 2 Nostri] *Iuramentum illud, quod obseruatum in peiorem vergit exitum, salubri consilio mutandum esse, eleganter docet Sother PP. vt*

vt est apud Gratian. 22. q. 4. cap. Si aliquid. & in Concil. Trib. sub Arnulpho Imperatore. cap. 21. vbi institutum, quòd Sacerdos, loco iuramenti, interrogetur per sanctam consecrationem. D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 7.

Cap. 3 Contra priora monita Patrum] *Gratis ordines conferendos; ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum eius donum pretio æstimatur, docuerunt antiqui Patres; Hormisda PP. in epistola ad Episcopos Hispaniæ, & Concil. 2. Aurel. cap. 3. & 2. Turon. cap. 28. & 4. Tolet. cap. 18. & 2. Bracarens. cap. 3. Et nouissimè*
„ *Concil. Trident. sess. 21. cap. 1. Nihil pro collatione quorumcunq;*
„ *ordinum, etiam Clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissorijs, aut*
„ *testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunq; de causa, etiam*
„ *sponte oblatum, Episcopi & ordinum collatores accipiant.*

Cap. 5. Maiorum veteribus constitutis] *Teneri Christi Sacerdotes, ad seruandam castitatem, vitæq; puritatem, constat ex perantiquis Patrum decretis. Non enim coniugium appetere debent, vt veteris legis ministri, Christi Sacerdotes: illis enim tunc concedebatur, ne tribus Leui, ex qua sola Sacerdotes creabantur, ex eorum cœlibatu paulatim rueret, & periret: quibus hostias hircorum, atq; arietum offerentibus dictum est: Sancti estote, quia & ego sanctus sum; quamobrem, & tempore vicis suæ ab vxoribus seiuncti officio vacabant. Quid de Christi in noua lege Sacerdotibus dicemus? qua mentis & animi puritate offerre debent hostiam puram, sanctam, & immaculatam, panem vitæ, & calicem salutis perpetuæ? qui non ex vna, sed ex quauis tribu, & gente, & familia eligi possunt, vt immortale, & viuificum, tremendumq; sacrificium quotidie conficiant, ab omni solicitudine vxoria immunes. Nam*
„ *vt Paulus ait. 1. ad Cor. 7. Volo autem vos sine solicitudine esse.*
„ *Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat*
„ *Deo; qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quo-*
„ *modo placeat vxori, & diuisus est. Vnde ex Apostolis fluxit, vt coniugati non ordinentur: vt constat ex epistolis Syricij PP. cap. 7. & Innocentij PP. I. epist. 2. c. 9. & Hormisdæ PP. ad Episcopos Hispaniæ. c. 1. Hinc qui coniugati ordinabantur, à Subdiaconatu deinceps non sinebantur vxoribus misceri. 1. Tolet. c. 1. 5. Carthag. c. 3. Agathen. c. 9. 3. Aurel. c. 2. & alijs multis. Post Sacerdotium adeptum nullus matrimonio iungebatur. Itaq; licebat ex coniugato Sacerdotem fieri: ex Sacerdote verò coniugatum minimè. De hac re vide apud Socratẽ histor. Eccles. lib. 2. c. 8. quæ de Paphnutio referuntur. Et multi ex viris doctis huius seculi doctissimè de hac re*

aduersus hæreticos scripserunt. Quòd si prisci Sacerdotes, qui per Ephemeridas, & vices ministrabãt, dum offerebant, se abstinebant; qui semper & quotidie debet offerre, vt Christi Sacerdos, semper debet abstinere. Quod admonuit Origines hom. 23. super librũ Numerorum: Ille offerre potest (inquit) qui indesinenter custodit continentiam, & conseruat semetipsum a peccato: qua die interruperit, & peccauerit, certum est, quòd in illa die non offert sacrificium indesinens Deo. Vereor dicere aliquid, quod ex sermonibus Apostolicis intelligi datur, ne forte videar aliquos cõstristare. Nã si oratio iusti, sicut incensum in cõspectu Dei, & eleuatio manuum eius sacrificium vespertinum: dicit autem Apostolis his, qui in coniugijs sunt: Nolite fraudare inuicem, nisi forsan ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum; certũ est impediri sacrificium indesinens his, qui coniugalibus necessitatibus inseruiunt. Vnde mihi videtur, quòd illius solius est sacrificium offerre indesinens, qui indesinenti, & perpetuæ se deuouerit castitati. Hæc Orig.

Cap. 6 Sextæ discussionis] Subdiaconos non debere contrahere matrimonium, decretum est à Siluestro PP. in Concilio Action. 1. cap 8. Et. 1. Tolet. cap. 4. Et. 2. Tolet. cap. 1.

Cap. 6 Quibusdã Ecclesijs] Conc. Carthaginen. 4. c. 5. Cũ ordinatur Subdiaconus, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu vacuam accipiat, & calicem vacuum. De manu verò Archidiaconi vrceolũ cũ aqua, & mãtile, & manutergium.

Cap 7. Nolẽtibus] Baptismũ conferri amẽtibus testatur August. lib. 4. confess. c. 4. Ægrotis, qui respõdere non possunt, Auris. Conc. 1. c. 13. Paruulis nesciẽtibus, Carthaginen. 3. c. 34. Gerunden. c. 5. Et Tol. 12. c. 2. Multaq; alia de hac re decreta extãt. August. in epist. 106. ad Paulinum sic habet: Quod quidẽ tantũ beneficium (de baptismo loquitur) non solum nolentibus, verumetiam reluctantibus datur.

Cap. 8 Supplementum] Quod hic supplementum, Concil. Tolet. 4. c. 26. libellus officialis appellatur.

Cap. 9. Quadragesimæ dies] Principium Quadragesimæ nunciabat Episcopus, ante Epiphaniam. De quo sic habes in Conc. Antisiodorensi. c. 2. Vt omnes Presbyteri, ante Epiphaniam missos suos dirigant, qui eis de principio Quadrgesimæ nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.

C. 10. Decimæ conloquut.] Rex Hispaniæ tẽpore Gothorũ, ditione sua totam Hispaniam, & Galliam Narbonens. regebat. Fiebat autẽ Rex electione, nõ sanguinis successione; vt constat ex Conc. Tolet. 5. c. 3. vbi dicitur: Rex Hispaniarũ nemo fiat, nisi omni electione, & Gothicæ gẽtis nobilitate, ad eũ apicem perductus. Consueuerant etiã Gothorũ reges Romanorũ Imperatorũ exemplo, dum viuerẽt regni socium adsumere, omni electorum cõsensu: vt Chindasuinthus Rex filium Recces uindum in regni partẽ viuens vocauit. Et Vvãba rex diuino iudicio Eruigium, dũ viueret successorẽ sibi elegit. Creabantur autem reges Gothorum à proceribus regni, siue essent ex Sacerdotali ordine, vt Episcopi; siue ex ordine seculari, qui Palatini nobiles vocabantur: vt constat ex Concil. Tolet. 12. capit. 1. de probatione Eruigij. Et hoc sanè est quod dicitur: Cum Pontificum maiorunq; Palatij omnimodo eligantur assensu. Sic. 4. Tol. c. 74. Nullus apud nos sub præsumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas seditiones ciuium; nemo meditetur interitus Regum: sed defuncto in pace principe, Primates totius gentis, cum Sacerdotibus successorem regni Concilio communi constituat. Vngebantur etiam reges, vt patet ex Concil. Tolet. 12. cap. 1. vbi dicitur Eruigius regnandi potestatem suscepisse per sacrosanctam vnctionem. Quæ quidem vnctio ab Episcopis conferebatur: vt patet ex eodẽ Canone. Qui vero non poterant assumi ad regnum, exponit Concilium Tolet. 16. cap. 17. his verbis: Rege defuncto, nullus tyrannica præsumptione regnũ assumat. Nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decaluatus, aut seruilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo; nisi genere & moribus dignus, promoueatur ad apicem regni. Iurabat, etiam rex antequam ad regnum assumeretur, strenuum se Catholicæ fidei assertorem, ac propugnatorem præbiturum, nullosq; violatores in suo regno permissurũ. Habes id, cũ alibi tum. 6. Conc. Tol. c. 3.

C. 12. Duodecimę, quę est] Est in foro iudicũ lib. 12. tit. 2. lib. 16. Iudæorum placitũ Recces uindo regi exhibitũ ann. 6. regni ipsius. 12. Calmart. Vnde liquet ipsum, post hoc Synod. decretũ procurasse, vt sincerã Iudæi fidẽ retinerent. Placitũ sic habet ex fide M. s. C. antiqui.

PLACITVM IVDAEORVM IN nomine Principum factum.

CLemẽtissimo ac serenissimo domino nostro Recces uindo regi, omnes nos Hebræi Tolet. ciuitatis, atq; Hispaniæ, gloriæ vestræ, qui infra subscripturi, vel signa facturi sumus. Benè quidem, ac iustè nos meminimus cõpulsos fuisse, vt placitũ in nomine diuæ memoriæ Cinthilani regis, pro cõseruãda fide Catholica cõscribere debere mus, sicut & fecimus. Sed quia perfidia nostræ obstinationis, & vetustas parẽtalis erroris nos ita detinuit, vt nec veraciter in Iesum Christũ dñm crederemꝰ, nec catholicæ fidei sinceriter hæreremus, idcirco

nunc libenter, ac placidè spopondimus gloriæ vestræ, tam pro nobis, quàm pro vxoribus, & filijs nostris, per hoc placitum nostrum, vt deinceps in nullis obseruationibus in nullis incestuis vsibus misceamur. Indæs autem non baptizatis nullo penitus execrando consortio sociemur: non more nostro propinquitatem sanguinis, vsq; ad sextum gradum incestiua commistione, vel fornicatione iungamus: nõ coniugia ex genere nostro, aut nos, aut filij nostri, vel nostra posteritas vllatenus sortiamur: sed in vtroq; sexu deinceps Christianis iugali copulatione nectamur. Non circumcisionem carnis operemur: non Pascha, & Sabbata, ceterosq; dies festos, iuxta ritum Iudaicæ obseruantiæ celebremus: non escarum discretionem, vel consuetudinem teneamus: non ex omnibus, quæ Iudæorum vsus & abominanda consuetudo, vel conuersatio agit, aliquatenus faciamus; sed sincera fide, grato animo, plena deuotione in Christum filium Dei viui, secundùm quod Euangelica, & Apostolica traditio habet, credamus, atque hunc confiteamur, ac veneremur. Omnes etiam vsus sanctæ Christianæ religionis, tàm in festis diebus, vel in coniugijs, & escis, quàm in obseruationibus vniuersis veraciter teneamus, & sinceriter amplectamur: nullo reseruato apud nos, aut oppositionis obiectu, aut fallaciæ argumento, per quod aut illa quæ facere denegamus, iterum faciamus; aut hæc quæ facere promittimus, minimè, vel non sinceriter compleamus. De suillis verò carnibus, id obseruare promittimus, vt si eas pro consuetudine minimè percipere poterimus, ea tamen, quæ cum ipsis decocta sunt, absque fastidio & horrore sumamus. Quòd si in his omnibus, quæ supra taxata sunt, in quocunque vel minimo transgressores inuenti fuerimus, aut contra Christianam fidem agere præsumpserimus, aut quæ congrua Catholicæ religionis promisimus, verbis aut factis implere distulerimus, iuramus per eundem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, qui est vnus in Trinitate, & verus Deus, quia si ex nobis omnibus, vel vnus transgressor inuentus fuerit, aut à nobis ignibus, aut lapidibus perimatur: aut si hunc ad vitam gloriæ vestræ seruauerit pietas, mox, amissa libertate, tàm eum, quàm omnem ipsius facultatem, cui elegeritis perenniter seruiendam donetis: vel quidquid ex eo, vel ex rebus eius facere iusseritis, non solùm ex regni vestri potentia, sed etiam ex huius placiti nostri sponsione potestatem liberam habeatis. Factum placitum sub die XII. Kalen. Martias, anno felicer sexto gloriæ vestræ. In Dei nomine Toleto.

SYNO-

SYNODVS TOLETANA IX. XVI. Episcoporum, anno septimo domini Recceſuinthi Principis acta, Era DC.XCIII.

a Incipit Concilium nonum quod actũ est die. 8. Calend. Decembrium, anno feliciter septimo regni serenitsimi, atque clementissimi Dñi nostri Recceſuinthi Regis, Era DC. XCIII. in vrbe Toletana. C.A.

b Vasæus anno Dñi DC.LIIII. Morales anno Dñi DC. LVII. vt nostri M. ſ.

I VT de rebus Ecclesiæ nihil Episcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris Ecclesiarum solicitudinem gerant.

ij Vt fundatores Ecclesiarum, quoadusque vixerint, earum habeant curam, ipsique illic ministros eligant seruituros.

iij Si de rebus Ecclesiæ pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur.

iiij De conquisitis rebus, inter Ecclesiam & Sacerdotis "intestati" hæredes, quæ diuisio fiat. » Deest C.A.

v Si Episcopus monasterium faciat, vel [c] parochiam Ecclesiam dotet, [d] quantam partem de rebus Ecclesiæ conferat. c Parochianam alius M. ſ. d Quartam. Exc.

vj Vt Episcopus tertiam Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui elegerit, conferat.

vij Ne extra constitutum ordinem, morientis Sacerdotis hæredes rem eius adire præsumant.

viij Vt scripturæ, quas Sacerdotes, vel ministri iniustè fecerint, post mortem eorum habeant annorum numerum computatum.

ix Quantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia, cuius tumulauerit Sacerdotem.

x De damnatione filiorum, qui ex Sacerdotibus, & ministris geniti comprobantur.

xj Quòd seruilibus Clericis dare debeant Episcopi libertatem.

xij Quòd post mortem Sacerdotis, in libertate seruis collata annorum tempus debeat computari.

xiij Vt ex libertis Ecclesiæ, & ex personis ingenuis geniti ab obsequijs Ecclesiæ non recedant.

xiiij Quòd si liberti Ecclesiæ, ad eam reuerti non velint, omnis eorum [e] rescula iuri applicetur Ecclesiæ. e Reſcula. Exc.

xv De obsequio & disciplina libertorum Ecclesiæ.

Quòd

Universidad de Buenos Aires
xvj
xvij
Biblioteca

Quòd libertis Ecclesiæ nihil de rebus suis in alienũ liceat transferre dominium.

Vt baptizati Iudæi cum Episcopis celebrent dies festos.

DVm Canonicæ definitionis edicto in Toletana vrbe pro [a] agendo Concilio post diem Calendarum Nouembrium, anno septimo Recceſuinthi Principis [b] glorioſi in basilica sanctæ Mariæ Virginis in vnum fuissemus, Domino fauente, collecti, id communi definitione decreuimus, vt capitula, quæ in priscis Canonibus minimè [c] habeantur inserta, pari promulgarentur sententia, & antiquis iungerentur regulis perenni iugitate mansura, & omni reuerentia conseruanda. Sed quia nequaquam rectè subditos iudicat, qui non seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptum nobis, & expedibile visum est ante nostris excesibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque melius iudiciorum exordia [d] diriguntur, cum vita iudicum ante disponitur: eò quod potius iudicij forma completur, [e] quo negociorum principiis æquitas iudicãtium antefertur, [f] Adeò exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt [g] perfectio iuris causarum limitem aptius formet.

[a] Peragendo. C. A.
[b] Glorioſiſsimi C.A.
[c] Habebantur. Exc.
[d] Dicuntur Exc. F. ducuntur.
[e] Cum C.A.
[f] Ideo. Exc.
[g] Perfecta iuris cau- ſa. Exc.

I. Vt de rebus Ecclesiæ nihil Episcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris Ecclesiarum solicitudinem gerant.

Burch. lib. 3 c. 182. Iuo. p. 3. c. 243.

Omnis itaque rei Ecclesiasticæ quantitas, sicut remedium veniæ tribuit conferenti, ita damnum ritè præparat fraudatori. Et ideo nullius Sacerdotum, vel ministrorum ex rebus Ecclesiæ, quæ in quibuscunq; locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri suo, aut cathedræ propriæ [h] vnitati connectat. Deuotio enim vniuscuiusque, sicut gratanter votum contulit Deo, ita definiuit, [i] quo plenitudo votorum conseruaretur in loco; in quo velut si collata tenẽtur, [k] manet gratia offerentis, ita si frustrantur imminet pernicies defraudantis. Verùm vt rei huius potior soliditas [l] habeatur condignis filijs, vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius, qui construxit, vel ditauit Ecclesiam, licitum sit, hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si Sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut cõmonitionis

Dist. 16. c. 7. Filij, vel nepotes.

[h] Ciuitatis. Exc.
[i] Quod. Exc.
[k] Manent. C. A.
[l] Hab. propinquis eius, qui construxerunt, vel ditauerunt. Burch.

nitionis [a] honestæ conuentione compescant, aut Episcopo, vel iudici corrigenda denuncient. Quòd si talia Episcopus agere tentet, Metropolitano eius hæc insinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auditibus [b] intimare non differant. Ipsis tamen hæredibus in eisdem rebus non liceat quasi [c] iuris proprij potestatem præferre, non rapinam, & fraudem ingerere, non violentiam quamcunque præsumere: sed hoc solum in salutarem solicitudinem adhibere, quod aut in nullam noxam operatio nocens attingat, aut in multam, vel in aliquam partem salutaris merces assumat. Si quis verò deinceps hæc monita temerare voluerit, & malè rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sententiam sustinebit.

[a] Honesta. C. A.
[b] Insinuare. Alius M. s.
[c] In iuris. C. A.

II. Vt fundatores Ecclesiarum, quousque aduixerint, earum habeant curam, ipsique illic ministros eligant seruituros.

Cum sæpe sit solitum, etiam illa, quæ non debentur prece supplicationis, & vi quodammodo extorqueri doloris, quanto [d] magis sine obstaculo concedi debent exquisita simul, & ordine iuris, & dolore compassionis? Quia ergo fieri plerunque cognoscitur, vt Ecclesiæ parochiales, vel sacra monasteria ita quorundam Episcoporum, vel insolentia, vel in curia horrendam decidant in ruinam, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quàm in [e] construendo gaudij extiterat labor, ideo pia compassione decernimus, vt quandiu earundem fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam [f] permittantur habere solicitam, " & solicitudinem ferre præcipuam ", atque rectores idoneos in ijsdem basilicis, ijdem ipsi offerant Episcopis ordinandos. Quòd si tales forsan non inueniantur ab eis, tunc, quos Episcopus loci probauerit Deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorum conniuentia seruituros. Quod si [g] spretis eisdem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit Episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam nouerit esse, & ad verecundiam [h] sui, alios in eorum loco, quos ijdem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari.

16. q. 7. Decernimus, vt.

Idem Concilio Tridentino nouissimè decretum est sess. 14. cap. 12. & 13.

[d] Iam. C. A.
[e] Struendo. Exc.
[f] Habeant. Exc. " Desunt in Gratia noua addidit. C. Gregor. ex. C. regio Lucensi, & alijs M. ss.
[g] Superstitibus. Exc. C. Greg. sequutus est nostrorum Codicum veritatem, spretis.
[h] Suam. Exc.

Si

III. *Si de rebus Ecclesiæ pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur.*

Si Sacerdos, vel minister de rebus Ecclesiæ suæ, quippiam alicui, sub præstationis obtentu concedat, in serie instrumenti causam præstiti euidenter exponat: vt ex hoc, aut iustè confecta transactio innotescat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat. Aliter verò pro huius negocij causa deinceps scriptura "confecta", non valeat. "Deest Exc.

IIII. *De conquisitis rebus inter Ecclesiam, & Sacerdotis "intestati" hæredes, quæ diuisio fiat.* "Deest Exc.

12.q.4. Sacerdotes. Iuo p. 3.c. 169.

Sacerdotes, vel [a] quiq; illi sunt, quibus Ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcunq; administrationis suæ tempore emerint, si de rebus propriis, vel vile, vel carum habuerint, ad Ecclesiæ nomen, cui præsunt, chartarum conficere instrumenta procurent. Non enim conuenit, vt Ecclesia [b] quæ suscepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi verò, qui suarum rerum noscuntur habere compendium, ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt [c] conquisisse, siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta, [d] compensata, tam iuris sui, quàm Ecclesiasticarum rerum [e] ambitione; si se vtriusq; rei quantitas exæquauerit, inter Ecclesiam, & decedentis hæredes æquo iure conquisitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit, [f] etiam portionem in diuisione percipiet. Quicunq; verò de prædictis Sacerdotibus, vel ministris pro sui vtilitate, atque amicitia, "vel præstatione," aut quocunq; modo, aut per scripturæ [g] seriem, meruerint à quolibet "collata" percipere, in rebus Ecclesiasticis non [h] poterunt numerare: sed quod exinde voluerint facere, ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit. Quod si hoc post eorum mortem inordinatum forsasse remanserit, Ecclesia hoc sibi, cui præfuit, vel minister [i] extitit, in perpetuo vindicabit.

[a] Quicunq; Exc.
[b] Quem. C.A.
[c] Acquisisse. Exc.
[d] Compensationem
[e] Habitudine Exc. habitione. C. A. habita. Grat.
[f] Maiorem etiam port Exc.
12.q.4. Quicunque de Sacerdotibus.
"Desunt. Grat.
[g] Ser. aliquid met. Exc.
"Deest Grat. & Exc.
[h] Poterit. Grat.
[i] Extiterit in perpetuum. Exc.

V. *Si Episcopus monasterium faciat, vel parochianam Ecclesiam ditet, quantam partem de rebus Ecclesiæ conferat.*

11.quæst.1. Bonæ rei. Iuo. par. 3. c.170.

Bonæ rei dare [a] consultum, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis expectari cernitur præmiũ. Quisquis itaq; Episcoporum in parochia sua monasterium construere fortè voluerit, & hoc ex rebus Ecclesiæ, cui præsidet, [b] ditare decreuerit, non ampliùs ibidem, quàm [c] quinquagesimam partem dare debebit: vt hac temperamenti æquitate seruata, & cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat. [d] Ecclesia verò, quæ monasticis non informabitur regulis, aut quam [e] pro suis munificare voluerit sepulturis, non amplius, quàm centesimam partem census Ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata [f] vt tantummodò, quæ placuerit ex his duabus [g] remunerandam assumat.

[a] Consilium, Aliàs in Grat.
[b] Ditauerit. Iuo.
[c] Quadragesimam Iuo. & Exc. Grat. quinquag.
[d] Ad Ecclesiam verò. Exc. Iuo.
[e] Suis magnificare vol. scripturis. Iuo. sic & Grat. nisi quòd sepulturis, vt hic.
[f] Vt vnam tantummodò. Iuo. & Grat.
[g] Remunerationẽ. Iuo & Grat.

VI. *Vt Episcopus tertiam Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui elegerit conferat.*

12.quæst.3. Episcopus si partem. Iuo. p.3.c.171.

Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur, quæ de rebus parochialium Ecclesiarum pars Episcopo conferatur, opportunè duximus decernendum, vt si Episcopus [h] tertiam, quam de rebus eisdem sanctione Paterna sibi debitam nouit, aut ipsi Ecclesiæ, cuius res esse patescit, aut alteri Ecclesiæ, cui elegerit, conferre decreuerit, & [i] licitum maneat, & inreuocabile robur eius sententia ferat.

[h] De hac re suprà fusè diximus.
[i] Licita maneant. Exc.

VII. *Ne extra constitutum ordinem, morientis Sacerdotis hæredes rem eius adire præsumant.*

Propinqui morientis Episcopi nihil de rebus eius, absque Metropolitani cognitione vsurpare præsumant. Quòd si is, qui recesserit, Metropolitanus fuerit, [k] hæredes eius, aut successorem illius, aut Concilium [l] sustinebunt: ne passim hæreditatis adeundæ data licentia, de rebus Ecclesiæ aut non [m] reddatur ratio plena, aut fraus "non" inueniatur illata. Quòd si Presbyter, aut Diaconus fuerit, quos obisse constiterit, non sine cognitione sui Episcopi, rem eius hæredibus

[k] Hæres C.A.
[l] Sustinebit. C.A.
[m] Retineatur. Exc.
"Deest C.A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

adire licebit. Quisquis sanè post hæc transgressor inuentus extiterit, pro his, quæ non expectato "hoc" ordine adierit, inuasionis damno legis sententiæ subiacebit. "Deest Exc.

VIII. *Ut scripturæ, quas Sacerdotes, vel ministri iniustè fecerint, post mortem eorum habeant annorum numerum computatum.*

16.q.3. Si Sacerdotes.

Si Sacerdotes, vel ministri, dum gubernacula Ecclesiarum administrare videantur contra patrum sanctissimas sanctiones de rebus Ecclesiæ definisse aliqua [a] dignoscantur, non ex die, quo talia scribendo [b] decreuit; sed ex quo talia moriendo definita [c] reliquit, supputationis ordo substabit. [d] Nusquàm etenim poterit ad tricennium temporis pertinere vita irritè iudicantis: quia status cõtractuum initia non [e] assumpsit ab origine æquitatis.

a dignoscũtur. Exc.
b Decreuerũt. Grat.
c Reliquerũt. Grat.
d Nutq. enim ad triennum tempo ris pertinebit irritè hoc iudicantis. Exc.
e Sumpsit. Grat. vide Not. Cod. Gregoriani.

De tricennali possessione in rebus Ecclesiæ vide Cõcilii Chalced. Can. 17. & Tolet. 4. Can. 34. & epistolã Gelasii Papæ ad Episcopos Siciliæ.

IX. *Quantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia, cuius tumulauerit Sacerdotem.*

Extat & hæc ipsa re decretum Concily Vasensis c. 1. & habetur apud Gratianum 12. quæst. 2. Præcipiendum.

Pleriq; dum rapinis inhiant, vt non debent, aut miserationis opus condignè non implent, aut indebita ipsi miserationi damna permiscent. Ideoq; ne ampliùs misericordiæ opus execrabile dilabatur in scelus, id cõmuni decreto sancimus; vt cùm Pontificem mori contigerit, Episcopus, qui ad humanandum corpus eius aduenerit, descriptis thesauris, [f] atque domorum internis, si locuples decedentis Ecclesia fuerit, non ampliùs, quàm * libram auri in rebus, exceptis ornamentis Ecclesiæ, cum gratia offerentum auferre pertentet. Si verò minor "rebus" extiterit, dimidiam libram sibi licenter vsurpet: nam & hæc ipsa vsurpare, ratio nulla permitteret; nisi eius, qui conuenit, Sacerdotis iniuriæ contemplatione, antiquitas hoc [g] vsitata seruasset. Porrò [h] breuẽ descriptarum rerum sub fideli relatione, idẽ qui descripsit, dirigere Metropolitano curabit. Metropolitanus ex eadem morientis Ecclesia nihil prorsus auferre præsumat; sed [i] solùm, quæ ad eum [k] pertinet, saluationis curam impendat.

* Centũ drachmas auri valet, quæ faciunt decem aureos coronatos, ex Budæo.

f Atq; ornamenti omnibus. Exc.
"Deest Exc.
g Vsurpata. Exc.
h Breue. Exc.
i Solam. Exc.
k Pert. curam salutarem impen. Exc.

X. De

X. *De damnatione filiorum, qui ex Sacerdotibus, & ministris geniti comprobantur.*

15.q.8: Cùm multæ. Ino. p. 6. c. 425.

Cùm multæ super incontinentiam ordinis Clericorum vsq; hactenus emanauerint sententiæ Patrum, & nullatenus ipsorum [a] formari quiuerit correctio morum, vsq; adeò sententiam iudicantium protraxere commissa culparum, vt non tantùm [b] ferretur vltio in [c] auctoribus scelerum, verùm & in [d] progenie damnatorum. Ideoq; quilibet ab Episcopo, vsq; ad Subdiaconum deinceps, vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ detestando connubio in honore constituti filios procreauerint; illi quidem ex quibus geniti probabũtur, Canonica censura damnentur; proles autem [e] tali nata pollutione, non solùm parentum hæreditatem nusquam [f] accipiat, sed etiam in seruitutem eius Ecclesiæ, de cuius Sacerdotis, vel ministri [g] ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

a Reformari. Exc. Firmari. Grat. & Ino.
b Feriretur. Ino. inferretur. Grat.
c Auctores. Exc.
d Progeniem. Exc.
e Aliena pollutione nata. Grat. hac pollutione. Ino.
f Accipiet. C.A.
g Ignominio. C.A.

XI. *Quòd seruilibus Clericis dare debeant Episcopi libertatem.*

Dist. 53. c. qui ex familijs.

Qui ex familijs Ecclesiæ seruituri deuocantur, in Clerum ab Episcopis suis libertatis necesse est percipiant donum: & si honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demũ maioribus fungantur officijs: quos verò flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis relegetin catenam.

XII. *Quod post mortem Sacerdotis in libertate seruis collata annorum tempus debeat computari.*

Si Sacerdos libertatem seruis Ecclesiæ conferre voluerit, non à die confectionis suæ scripturæ tempus annorum computatum tenebit, sed ex quo eum, qui scripturam [h] conficit, verius obijsse constiterit. h Confecit. C.A.

XIII. *Vt ex libertis Ecclesiæ, & ex personis ingenuis geniti ab obsequijs Ecclesiæ non recedant.*

Excessibus libertorum Ecclesiæ plerunque [i] patrocinandi videmus Ecclesiam conuexari, & bicipiti coacti sumus tædio i Patronam. C.A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

condolere: vno, dum per ſuperbiam reluctantis, auctor contemnitur: altero, dum libertas ſuperbientis in conditionẽ relabi cogitur ſeruitutis patrũ. [a] Adeò cùm iam, præteritis regulis multæ ſuper hoc diuerſæ conſtitutionis emanauerint ſanctiones; tamẽ quoddam ad plenitudinẽ rei aptum cõſpeximus, adhûc innectere complementum. Igitur, ſicut legum reuerenda ſanctio cenſuit, ita ſeruare totius generis nobilitas debet; vt in nullo aliena cõmixtio maculet, quod "per totum" generoſitas propria decorauit. Vnde cunctis Eccleſiarum libertis tam viris, quàm fœminis, eorumq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps cauſa [b] coniunctionis quibuslibet copulentur perſonis ingenuis. Quod ſi hoc factum quandoq; patuerit, permixtione tali genita proles nunquàm merebitur ius [c] indebitæ dignitatis; nec Eccleſiæ vnquàm carebit obſequijs, cuius beneficio donum meruiſſe noſcitur libertatis.

[a] Ideo. Exc.

" Deeſt Exc.

[b] Connubij, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gothis. Quod ſi. Exc.

[c] Debitæ. Exc.

In foro Iudic. lib 12. tit. 3. leg. 21. idem præcipitur.

XIIII. Quòd ſi liberti Eccleſiæ ad eam reuerti non velint, omnis eorum reſcula iuri applicetur Eccleſiæ.

Si contingat quẽcunq; de libertis Eccleſiæ, eorumq; proſapiæ contra primæuas, modernaſq; Patrum regulas quibuslibet [d] perſonis ingenuis copulari, tam illis, quàm eorũ ſtirpi, non licebit ab Eccleſiæ patrocinio euagari; ſed aut ad debita obſequia reuerti cogendi ſunt, aut ſi redire noluerint, quæcunq;, vel parentes eorum, vel ipſi ab Eccleſia ſunt adepti, vel in eius patrocinio viſi ſunt conquiſiſſe, inſiſtente Pontifice, in ditionem propriæ reducantur Eccleſiæ.

[d] Perſon. aut Gothis, aut Romanis. Exc.

XV. De obſequio, & diſciplina libertorum Eccleſiæ.

Eccleſiæ liberti, eorumq; progenies, eidem baſilicæ, de qua libertatis gratiam meruerũt, obſequia prompta, ſinceraq; parabunt. Qui ſicut hoc in [e] obſequium pro poſsibilitate ſui, quod vtiles ingenui [f] dabant, ita quoq; in emendatione culparum, quod inutiles ingenui ſuſtinebunt.

[e] Obſequio. Exc.

[f] Dabunt. Exc.

XVI. Quòd libertis Eccleſia nihil de rebus ſuis in alienum liceat transferre dominium.

ſup. p. 16. c. 67.

Libertis Eccleſiæ, eorumq; [g] progeniei ex omnibus rebus, quæ de iure Eccleſiæ noſcuntur habere, nihil licebit in extraneum

[g] Progenici. C. A.

extraneum dominium tranſactione [a] quaruncunq; deducere: ſed ſi ex his quælibet vendere fortaſſe voluerint, Sacerdoti eiuſdem Eccleſiæ offerant conuenienter emenda, earumq; pretia, vt eis placuerit, aut diſpenſent, aut habeant. Nam in dominium partis alterius rei ſuæ cenſum nullo modo tranſire permittimus. Suis autem filijs, vel propinquis eidem Eccleſiæ, vel ſeruitio, vel patrocinio ſubiugatis quæcunq; vendere, vel donare voluerint, aditus omninò patebit.

[a] Quæcunq;. Iuo.

XVII. Vt baptizati Iudæi cum Epiſcopis celebrent dies feſtos.

In foro Iudic. lib 12. tit. 3. leg. 21. idem præcipitur.

Baptizati Iudæi quocunq; loco cætero tempore conuerſentur, feſtis tamen præcipuis noui teſtamenti ſerie conſecratis, ac diebus illis, qui olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebantur eſſe ſolennes, in ciuitatibus, publiciſque conuentibus cum ſummis Dei Sacerdotibus celebrare præcipimus; vt eorum conuerſationem, ac fidem, & Pontifex approbet, & veritas ſeruet. Huius verò temerator edicti, prout ætas permiſerit, aut flagris, aut abſtinẽtiæ ſubiacebit.

Expletis omnibus, quæ ad honeſtatis regulam in collationem venere fraternã, grates exoluimus immortali Dño ſoli, cuius diſpoſitione mirabili ad hunc ſanctæ congregationis cœtum meruimus adunari; vt & communis viſio proſperitatem noſtram oſtenderet, & par definitio concordiam aſsignaret: obſecrantes eius miſericordiam largam, vt ſereniſsimo domino, & amabili Chriſto Recceſuintho Principi glorioſo ita præſentis vitæ felicitatem impendat, vt Angelicæ beatitudinis gloriam poſt tempora longæua concedat: atq; ita nos eiuſdem felicitate lætos ſemper efficiat, vt in terra viuentium [b] remuneraturus attollat. Antiquitatis dehinc ordinem ſaluberrimè retinentes, poſtquam rationem feſti Paſchalis fraternitas veſtra cognouit, nouerit ſe anno venturo, die Calendarum Nouembrium, cauſa peragendi Concilij in hac vrbe, fauente Domino, congregari; vt ſimili diſcepratu, aut quæ proſpexerimus congrua decernamus, aut ſolius pacis conuentu lætemur. Conſummatumq; eſt hoc ſanctũ Concilium die [c] quarto Calendarum Decembrium, anno feliciter ſeptimo regni ſereniſsimi, atq; clementiſsimi domini noſtri Recceſuinthi Regis, Era DC. XCIII.

[b] Remunerandos. Exc.

[c] Octauo. C. A.

Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices numero ſexdecim.

1 EVgenius, regiæ vrbis Metropolitanus Epiſcopus.
2 Taio, Cæſarauguſtanus Epiſcopus. a Tago, Taio ſupra.
3 Marcus, Caſtellonenſis Epiſcopus.
4 Vbinibal, Elicitanus Epiſcopus.
5 Videricus, Seguntinus Epiſcopus.
6 Mauricius, Oretanus Epiſcopus.
7 Dauila, Complutenſis Epiſcopus.
8 Felix, Valentinus Epiſcopus.
9 Balduigius, Arcauicenſis Epiſcopus.
10 Maurellus, Vrgelitanus Epiſcopus.
11 Euſicius, Segobrienſis Epiſcopus.
12 Athanaſius, Setabitanus Epiſcopus.
13 Giberius, Bigaſtrenſis Epiſcopus.
14 Vbaldefredus, Menteſanus Epiſcopus.
15 Magnarius, Accitanus Epiſcopus.
16 Stephanus, Valerienſis Epiſcopus.

Item Abbates.

1 FVgitiuus, Abbas.
2 Ildefonſus, Abbas.
3 Eumerius, Abbas.
4 Morarius, Abbas.
5 Ioannes, Abbas.
6 Item Ioannes, Abbas.
7 Marcellinus, Archipresbyter Toletanus.
8 Silicolus, Primicerius.

Item Vicarij Epiſcoporum.

1 DAniel, Diaconus Marcelli Epiſcopi Eccleſiæ Vrcitanæ.

Item ex viris Illuſtribus officij Palatini.

1 PAulus, Comes Notariorum.
2 Emeterius, Comes Cubiculariorum.
3 Ella, Comes, & Dux.
4 Recilla, Comes Patrimoniorum.

De

De ſubſcriptionibus.

SUbſcribunt in nono Concilio Toletano eodē ordine, ſicut in octauo, Epiſcopi, Abbates, Vicarij Epiſcoporum, & viri illuſtres ex officio Palatino. Ferè omnes Epiſcopi qui in nono ſubſcribunt, ſubſcripſerant in octauo; vt Athanaſius, Sebaſtianus, Dauila Cōplutenſis, Felix Valentinus, Gibericus Bigaſtrenſis, Marcus Caſtellonenſis: in ſeptimo, & octauo Mauricius Oretanus, Maurellus Vrgelitanus, Marcellus Vrcitanus per procuratorē: ſicut in octauo, Taio Cæſarauguſtanus, Vbinibal Elicitanus: in ſeptimo, & octauo. Videricus Seguntinus, Balduigius Arcauicenſis. Subſcribit etiam Euſebius Segobienſis, qui ſucceſſit Floridio, in octauo. Magnarius Accitanus, qui ſucceſſit Iuliano in octauo. Stephanus Valerienſis, qui ſucceſſit Tagontio, in octauo. Vvaldefredus Menteſanus, qui ſucceſſit Froilæ, in octauo.

Omnes hi Abbates ſubſcribunt in octauo, præterquam Ioannes. Similiter omnes viri illuſtres ex officio Palatino. De Archipresbytero, & Primicerio ſupra ſusè diximus.

Notæ in Concilium IX. Toletanum.

Cap. 8 ERa DC. XCIII.] *Vaſæus anno Dñi. 654. Morales. 657.*
Ad tricennium] *Detricennali poſſeßione in rebus Eccleſiæ, vide Concil. Chalcedonenſ. cap. 17. & Tolet. 4. cap. 34. & epiſtolam Gelaſij PP. ad Epiſcopos Siciliæ, cap. 2.*

C. 10. Proles autem] *Concilium Lateranenſe. 2. cap. 31. ita de hac re ſancit. Firmiter prohibemus ne Canonicorum filij, maximè ſpurij, „ Canonici fiant in ſecularibus Eccleſijs, in quibus inſtituti ſunt pa- „ tres: & ſi fuerit contra præſumptum, decernimus non valere. Qui ve „ ro (vt dictum eſt) Canonicare præſumpſerit, à ſuis beneficijs ſu- „ ſpendatur. Idem Alexander. III. par. 19. cap. 1. 3. & 4. & ſequenti- „ bus: & Concil. Tridentin. ſeß. 25. can. 15. Quinimo ad ordines non debent admitti; etiam ſi probatæ vitæ fuerint, niſi in monaſterio vel regulari vita degentes: Alexand. PP. III. p. 19. cap. 2. Concubinæ vero clericorum, ſeu mulieres illæ quæ contra Eccleſiæ leges clericis cohabitabāt, vnde infamiæ nota illis inureretur, ab Epiſcopis olim venundabantur in ſeruas, pretium vero pauperibus erogabatur;*

vt constat ex Concilio. 3. Toletano. Can. 5. & Concil. Toletano. 4. cap. 42. Concil. Tolet. 8. c. 5. & alijs multis locis. A Reccaredo verò Rege lib. 3. tit. 4. leg. 18. fori Iudicum sancitur, vt huiusmodi mulieres centenis flagellis verberentur. De illegitimis multa decreuit hoc tempore Sixtus. V. sanctißimus Pontifex, ad optimum regimen Eccleſiæ ſtabiliendum. Apud Gratianũ tota quinquageſima ſexta diſtinct. de hac re agitur. Verùm de Sacerdotibus quid
» *tradat Philo Iudæus in decalogo, perpendendum duxi: In Sacer-*
» *dote (inquit) & hominum genus examinatur, vt ſit inculpabile, &*
» *competens, partibus ſui corporis vſquequaq́ integrum. Quod licet loquatur de Sacerdote veteris legis, qui ex decreto Domini debebat eſſe iuſtis natalibus ortus, & integer corpore, verùm id etiam ſeruatur in noua, vbi ad altius & præſtantius ſumus vocati ſacrificium, & cultum.*

INCIPIVNT CAPITVLA Concilij Tolet. decimi XX. Epiſcoporum.

I *De celebritate*[a] *feſtiuitatis Dominicæ matris.*
ij *De non violandis religioſorum iuramentis, in ſalutem Regiam datis.*
iij *De non permittendo laicis imperare religioſis.*
iiij *De profeßione & veſte religioſarum viduarum.*
v *De remotis excuſationibus viduarum tranſgreßionem religionis ſequentium.*
vj *De his, qui in parua ætate, coram parentibus religionis habitum tenuerint.*
vij *Vt nullus Chriſtianum Iudæis vendat.*

[a] Annunciationis Dominicæ.

IN NOMINE DOMINI habita Synodus X. in Toletana vrbe, die Calendarũ Decembrium, anno octauo glorioſiſsimi domini, & religioſiſsimi Recceſuinthi Principis, Era DC. XCIIII.

GRatulationem nobis ſpiritualem diuina contulit gratia, quando tribuit vti[b] nobis & ſalutaris diſciplinæ[c] frequẽtia, & conuenire ad pacificorum votorum ſtudia præoptata. Congregatis ergo nobis, & in concordia animi, & in cõuentu loci, referentes gratias inuiſibili Deo, & glorioſo rerum domino Recceſuintho Regi, cuius ſacratiſsimo voto, retenta paternitatis ſanctæ traditione, ad ſacrum quiuimus adunari

[b] Inter nos Exc.
[c] Frequentiam. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

adunari conuentum, has subter annexas regulas concordi definitione prolatas æterna statuimus manere lege præfixas.

I. *De celebritate festiuitatis Dominicæ matris.*

CVm nihil fidei sinceritas per diuersitatem aduersum incurrat, & vnitatem Catholicæ regulæ varietas nulla discerpat, est tamen, quod nisi temporum vnitate seruetur, & discidium indiscissæ vnitati parturiat, & sacramentorum vnitate constare non valeat. Hinc [a] est, quòd Paschale festum, "nisi "vno die [b] celebremus & [c] tempore, in Iudaicum decidamus errorem. Hinc aduentum sancti Spiritus post Resurrectionē Dei nisi expectemus tempore definito dierum, "simul, & [d] nu "mero, non possumus impleri eiusdem Spiritus dono. Quoniam si caret plenitudinis numero, carere potest & mysterij Sacramento. Hinc natiuitatis Dominicæ sacrum, quo euidenter de vtero virginali Verbum prodijt caro factum, absq; dubio seruat temporis cursum, & repręsentat [f] specialis diei momentum. Si ergo Natiuitatis, & mortis incarnati huius Verbi dies absque immutatione ita certus habetur, vt absque diuersitate in orbe toto terrarum ab omni concorditer Ecclesia celebretur, cur non festiuitas glorioſæ matris eius eadem obseruantia, vno simul vbique die, similique habeatur honore? Inuenitur etenim in multis Hispaniæ partibus huius sanctæ Virginis festum non vno die per omnes annorum circulos agi. [5] Quoniam transducti homines diuersitate temporum, dum varietatem sequuntur, vnitatem celebritatis nō habere probantur. Qua de re, quoniam die, qua inuenitur angelus virgini Verbi conceptum & nunciasse verbis, & indidisse miraculis, eadem festiuitas non potest celebrari condignè; cum interdum Quadragesimæ dies, vel Paschale festum videtur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari; cum etiam & ipsam incarnationem Verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quando constat id ipsum Verbum post mortem carnis gloria Resurrectionis attolli, ideò speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut Natiuitatem Filij sequentium dierum insequitur

[a] Est enim. Exc.
" Deest Exc.
[b] Celebramus. Exc.
[c] Temp. ne in. Exc.
" Deest Exc.
[d] Numerum. C.A.
[e] Sem. & temp. Exc.
[f] Speciale diei momentum. C.A.
[g] Quo enim transducti homines diuersitas temporum, dū varietatem celebritatis habere probā rur? Qua de. Exc.

quitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequatur sacra solennitas. Nam [a] quod festum est matris nisi incarnatio Verbi? cuius vtiq; ita debet esse solēne, sicut est & eiusdē [b] natiuitas Verbi. Quod tamen nec sine exemplo decedentis moris, qui per diuersas mundi partes dignoscitur obseruari, videtur institui. In multis namque Ecclesijs à nobis, & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Proinde, vt de cætero quidquid est dubium sit remotum, solennitas Dominicæ matris die decimoquinto Kalendarum Ianuariarum omnimodò celebretur, & Natiuitas Filij eius Saluatoris nostri die octauo Kalendarum earundem, sicut mos est, solennis in omnibus habeatur.

[a] Quod Exc. & C.A.
[b] Natiuitatis. Exc.

II. *De non violandis religiosorum iuramentis, in salutem Regiam datis.*

Tol. Conc. 4. c. 73. Frequentium molestiarum nocens impulsus contemni quidem magnitudine decentis poterat grauitatis: sed quia leuitas labens, facilè ad præcipitia vana corda reclinat, benè honesta solicitudo cohibere properat, quod frequentata vsitatio vitare non curat. Ideò cum & quorundam Paternorum sanctionibus decretorum, & institutionibus sit legalibus cautum, ne contra salutem Principum, gentisq;, aut patriæ, quisquam meditari conetur aduersum, hoc vnum specialiter nunc depromitur obseruandum, vt siquis religiosorum ab Episcopo, vsque ad [c] extremi ordinis Clericum, siue [d] monachum generalia iuramenta in salutem Regiam, gentisque, aut patriæ data, reperiatur violasse voluntate profana, mox propria dignitate priuatus, & loco & honore habeatur exclusus, & miserationis obtentu tantummodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraque possideat, concedendi ius licentiamque principalis potestas obtineat.

[c] Extremum ord. Clericorum.
[d] Monachorum.

Decre. Iuon. p. 11. c. 88. Ita habetur: Igitur si Clerici, aut Monachi inuenti fuerint cō iurati, aut per coniurationem calūniam machinantes Episcopis, vel Clericis, proprijs amittant gradum: sicque 11. quæst. 1. Si Clerici.

III. *De non permittendo laicis imperare religiosis.*

[e] Reuerentiæ totius auditum quia res adijt dura, non frustra [f] cogimur hanc duriori [g] extirpare censura. Agnouimus enim quosdam Pontifices præcepti principis Apostolorum, 1. Petri. 5. qui ait, Pascite, qui in vobis est, [h] gregem; non coactè, sed spontaneè; [i] nec dominātes in clero, sed forma facti [k] gregis, ita esse

[e] Reuerentiæ totius auditu percipiatur, quia res adeò dura Exc.
[f] Cogitur. Exc.
[g] Extirpari. Exc.
[h] Gregem Dei C.A.
[i] Neq; vi dominant. C.A.
[k] Gregi. C.A.

ita esse immemores, vt quibusdam monasterijs, parochialibusque Ecclesijs, aut suæ consanguinitatis personas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in Prælatum; ita illis prouidentes cõmoda inhonesta, vt eisdem deferãtur, aut quæ proprio Episcopo dare iustus ordo popoſcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia potuerit. Proinde decenter omnibus placet, & in præsenti tale rescindere factum, & non esse de cætero faciendum. Nam quisquis Pontificũ deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore sibi personis quibuscunque [a] deuinctis talia commodare lucra tentauerit [b] aut su nefandæ præsumptionis, & quod visum fuerit deuocetur in irritum, & qui ordinarit annuæ [c] excommunicationis ferat excidium.

Dist. 88. c. decernit.

[a] Coniunctis. Grat. [b] Ad suum nefand. præs. excidium, & quod. Exc. [c] Excomunicationi subiaceat: quæ vero ablata fortasse fuerint ab equitatu, reddãtur in duplum. Exc. Grat. C. A.

IIII. De professione & veste religiosarum viduarum.

2. Corin. c. 1. De viduis supra diximus Conc. Tol. 4. c. 55.

Benè per spiritum Dei possumus cum sancto Apostolo dicere, non ignorare nos astutias Sathanæ; quia impellimur Zeli domus Dei ardore cremari. Videmus enim ad tanta fraudium studia cõualescentem excreuisse perniciem, vt primæ ua Patrum constitutio à quibusdam æstimetur illudi, & noua iudicum putetur intentio [d] falli. Nam inueniuntur nonnul læ viduæ diuersis excusationibus se adeò contegentes, vt blandiantur sibi, non se Patrum plena religionis alligatas institutione teneri. Vnde antiquis inconcussè permanentibus regulis hoc adijcitur nouæ oracula sanctionis, vt vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, Sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem "suam" faciat, à se, aut signo aut subscriptione [e] notatam, continentem, se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolatè seruare. Ac tunc accepta à Sacerdote, vel ministro apta religionis [f] vsui veste seu lectulo, quiescens, siue quocunque loco consistens incunctanter vtatur: nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis; [g] nisi religiosa, & non suspecta; quæ careat & varietatibus colorum, & diuersitatibus [h] partium: adeò vt absque vlla suspicione transgressionis, maneat vsui tantum apta sanctæ religionis, & [i] vsui sexus competẽs, ad testimonium probitatis. Vt autem deinceps nihil deuocetur in dubiũ, pallio purpurei, vel nigri coloris caput cõtegat, ab

20. q. 1. vidua.

[d] Pelli. Exc.

[e] Notam. C. A.

[f] Huius. Exc.

[g] Sed. Exc.

[h] Specierum. Exc.

[i] Sui sexus. C. A.

ab initio susceptæ religionis: vt dum illic intulerit signũ probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuẽtis, [a] nusquam attententur ausus detestandæ præsumptionis.

[a] Nusq. ausus attentet. Exc.

V. De remotis excusationibus viduarum, transgressionem "religionis" sequentium.

[“] Deest A.C.

27. q. 1. Omnes fœminæ: nõ ad verbum.

[b] Omnibus fœminis Exc. [c] Nihil excusationis valeat in oppos. Exc.

[b] Omnes fœminæ, quæ iam in præteritum religionis veste fuisse probantur indutæ, [c] nihil ad excusationem valeat oppositionum quælibet obiectio, quamuis diuersis aut callidis adumbrare se velint fallaciæ argumentis: sed ad sacratissimas sanctiones disciplina sanctior teneat eas religatas, atque [d] subnexas. [e] Commoueantur sanè Sacerdotis auctoritate, vt sponte [f] ardeant: quæ si redire noluerint, impulsu Sacerdotis ad religionis [g] habitum reducantur, & in monasterijs [h] reductæ excommunicationis condignæ sententia feriantur. Hic idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quamlibet à Sacerdote, "vel ministro" sanctimoniæ vestem non accepissent, ipsæ tamen, aut indutæ sunt, aut illo indui habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur; sicque coram Ecclesia, vel Sacerdote, aut etiam competentibus testibus quandoque indutæ [i] visæ certis indicijs, aut testimonijs approbantur. Omnes hæ [k] tamen, seu post [l] transgressum resumentes [m] iteratam conuersionem, sicut præmissum est, & pallio capita contegant, & conscriptam, roboratamque professionis faciant scripturam, per quam [n] alterius non sinantur relabi ad præuaricationis audaciam. Quæ verò ex omnibus his fuerint repertæ animum, aut vestem in transgressionem dedisse, & excommunicationis sententiam ferant, & rursum mutato habitu, in monasterijs, donec diem vltimum claudant, sub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ.

[d] Subnixas. C. A. [e] Commoneantur. Exc. [f] Redeant C. A. & Exc. [g] Cultum. Exc. [h] Redactio. Exc.

[“] Deest Exc.

[i] Veste. C. A. [k] Tamen seu venientes ad primam religionem, seu. Exc. [l] Transgressa. C. A. [m] Iterata conuersione. Exc. [n] Vlterius Exc. C. A.

VI. De his, qui in parua ætate coram parentibus religionis habitum tenuerint.

Iuo. p. 7. c. 27. Burch. lib. 8. c. 1.

[o] Honestum. Exc. [p] Edict. proponimus ne resolui putetur Iuo. [q] Incogniteé. Burch. [r] Indissolubili. Iuo. Burch.

Cum hucusque dissolutæ operationis effectus interdum nutare fecit [o] honestæ constitutionis [p] edictum; dum [q] inconditè resolui putatur, quod [r] indissolubile sanctionis auctoritate

ritate tenetur. Ideò quidquid obuium ex incerto [a] incurrit, euidenter abijci debet: vt de cætero nihil superſit, quod in dubium nutetur. Ideoque ſi in qualibet [b] minori ætate, vel religionis tonſuram, vel religione debitam veſtem, in vtroque ſexu filijs, aut vnus, aut ambo parentes dederint; [c] certè aut nolentibus vel neſcientibus ſe, ſuſceptam non mox viſam in filijs abdicauerint, ſed vel coram ſe, vel coram Eccleſia, palamque in conuentu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſecularem reuerti habitum ipſis filijs quandoque penitus non licebit: ſed conuicti, quod tonſuram, aut religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum habitumque reuocentur, & ſub [d] æterna diſtrictione huiuſcemodi obſeruantiæ [e] inſeruire cogantur. Parentibus ſanè filios ſuos religioni contradere, non amplius quam vſque ad [f] decimum ætatis eorum annum licentia poterit eſſe. Poſtea verò, an cum voluntate parentum, an ſuæ deuotionis ſit ſolitarium votum, erit filijs licitum religionis aſſumere cultum. Quiſquis autem vel abolitione tonſuræ, vel ſecularis veſtis aſſumptione, detectus fuerit attigiſſe tranſgreſsionem, & excommunicationis cenſuram accipiat, & religioni ſemper inhæreat.

[a] Occurrit. Exc. Iuo.

[b] Iuniori. Iuo.

[c] Forte Grat.

[d] Strenua. Exc. Iuo. Burch. Grat.

[e] Obſeruire. C. A.

[f] Duodecim. Iuo. quartumdecim. Grat. & Panorm. & C. Gregorianus

20. q. 2. in qualibet.

VII. Vt nullus ex Sacerdotibus, Leuitis, vel ex Catholicorum cœtu, audeat mancipia Chriſtiana Iudæis, vel Gentilibus venundare.

Septimæ collationis obiectu immane ſatis, & infandum operationis ſtudium nunc ſanctum noſtrum adijt Concilium; quod pleriq; ex Sacerdotibus, & Leuitis, qui pro ſacris miniſterijs & pietatis ſtudio, gubernationiſque augmento ſanctæ Eccleſiæ deputati ſunt officio, malunt imitari turbam malorum, potius quàm ſanctorum Patrum inſiſtere mandatorum: vt ipſi etiam qui redimere debuerunt, venditiones facere intendant, quos Chriſti ſanguine præſciunt eſſe redemptos; ita duntaxat, vt eorum dominio, quo ſunt empti, in ritu Iudaiſmo: conuertantur oppreſsi & fit execrabile commercium vbi nitente Deo, iuſſum eſt ſanctum adeſſe conuẽtum; quia maiorum Canones vetuerunt, vt nullus Iudæorum cõiugia,

iugia, vel ſeruitia habere præſumat de Chriſtianorum cœtu; ſed ſacræ fidei ſibi cohærentia tam coniugia quàm ſeruitia, fauente Deo vnicè adhæreant; dicẽte Propheta: Qui habitare facit vnanimes in domo. Nam verè nec aduertunt primum, quid Dominus præceperit per Moyſem dicens: Si quis furatus fuerit hominem, & vendiderit, conuictus, quòd morte moriatur. Et iterum: Si fratrem tuum Hebræum redemeris, ſeruiet tibi ſeptem annis, & liberum abire permittes. Quod ſine dubio ab eis præſcimus impleri. Quid enim deterius, quidve in præceps, dum ipſi, quos nouimus Dei inſectatores, ita malunt ſibi conceſſa implere præcepta, vt nulla prorſus ratione maneant euitata, quanto magis nos, qui redemptos nos congaudemus pretio ſanguinis ſacri, conuenit cuſtodire omnia præcepta? Quid igitur Sacerdos ille, vel Leuita, ſiue etiam omnis athleta Chriſti ſibi vendicare velit, dum Dominum, & redemptorem noſtrum Ieſum Chriſtum non vult imitari; ſecũdum quod ipſe vaticinantibus Prophetis ait: Vos Sacerdotes, & Leuitæ afferte arcam Domini Dei Iſraël ad locum, qui paratus eſt: ſit timor Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite: Leuate ſacrificium, & venite in cõſpectum eius, & adorate Dominum in decore ſancto. Et alibi: Perfectio tua, & doctrina tua viro ſancto tuo, Domine, vt ponat thymiama in furore, & holocauſta ſuper altare tuũ. Et illud: Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem de ore eius exquirunt: quia Angelus Domini exercituum eſt; lex veritatis in ore eius, & iniquitas non eſt inuenta in labijs eius: In pace dirigens ambulauit, & multos conuertit ab iniquitate. Necnon & Dauid: Sacerdotes tui Domine induantur iuſtitia, & ſancti tui lætentur. Viduam eius benedicens benedicam, & pauperes eius ſaturabo panibus: Sacerdotes eius induam ſalutari, & ſancti eius exultatione exultabunt. Quod & ipſe Dominus & Saluator Apoſtolis ſuis præcepit, dicens: Euntes per vniuerſum mundum, prædicate Euangelium regni: appropinquauit enim regnum cœlorum: dæmonia eijcite, claudos curate, leproſos mundate, mortuos ſuſcitate. Et iterum, Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituet dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibum in tempore (opportuno.) Beatus ille ſeruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit ſic facientem: Amen dico vobis, quoniam

Pſal. 67.

Exod. 21.

Deuter. 15. ſecundum Septuagint.

1. Paral. 19 2. Paral. 16

Deuter. 23

Malac. 2.

Ibidem.

In vulgata eſt: In pace & æquitate ambulauit mecũ, & multos, &c. Pſal. 131. Ibid.

Matth. 10.

Matth. 24.

Universidad de Deusto Biblioteca

super omnia bona sua constituet eum. Nam & Petro dixit: Simõ Petre si diligis me, pasce oues meas. Vnde & Apostoli in vnum commorantes, possessiones proprias & substantias vendebant: & non quidem credentium animas euertebant; sed magis vnicuique, prout opus erat, fidelium diuidebant. Quod & beatus admonet Petrus dicens: Pascite, qui est in vobis gregem Dei, custodientes; non coactè, sed spontaneè secundùm Deum; neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: vt cũ Princeps pastorum apparuerit, percipiatis immarcessibilẽ gloriæ coronã. Nam & Paulus ita ad Timotheum ait: Exemplũ esto fidelium in verbo, in cõuersatione, in fide, in charitate, in castitate: vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus; & semetipsum pro nobis tradidit, factus pro nobis maledictus, vt in nobis benedictio Abrahæ fieret. Iacobus igitur ita loquitur: religio munda, & immaculata apud Dominum, & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. Dicat nũc quisquis ille est sectator interminabilis vertigo testatione, quis ex Apostolis sanctis, vel ex omni turba credentium, quos aduocauit Dominus, quemquam vendidisset aliquatenus hominum; dum ipse Dominus in Euãgelio dicit: Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat. Audi namque Zachæum Domino dicentem: Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus, & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Quorum exempla Apostoli, & omnis toga sanctorum Martyrum, & Confessorum impleuerunt, & nobis implenda insinuauerunt, dicente Apostolo Paulo: Imitatores mei estote sicut & ego per omnia Christi. Nam qua fronte, qua etiam conscientia, [a] quisquis ille est prioris illius imitator proditoris, vt post huius nefanda commissa Domino Deo præsumat offerre libamina, aut perceptionis suscipiat sacra mysteria, quæ nobis est concessum in oblatione peccatorum nostrorum, dum [b] dicit: Non licet mittere eos in corbonam, quoniam pretium sanguinis est. Corbona enim nostrorum est arcana [c] peccatorum, in quo sanctum suscipimus corpus: & maximè nobis est custodiendum de talibus commercijs ne inquinemur mentibus nostris, & proruamus cùm Iuda negociatore, cordibus cæci: secundùm quod Dominus dicit:

Ioann. 21. Act. 4.
1. Pet. 5.
1. ad Tim. 4.
Iacob. 1.
Luc. 19.
Luc. 19.
Philipp. 3.
Matth. 27.

a Fort. desideratur vox est.
b F. dicitur.
c F. pectorum.

Marc. 14. dicit: Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Quod non tantùm pro Iuda, sed pro omnibus scilicet, [a] cuius mercimonijs deseruiunt, & ipsi illi in diem iudicij erunt condemnati, per quem venundati in hæresem ceciderunt Iudaicè, aut etiam præsenti seculo mala suscipient, secundum propheticum sermonem: Ecce furor Domini egrediens; procella ruens in capite impiorum conquiescet. Et iterum: Propheta namq; & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum; ait Dominus. Idcircò via eorum erit quasi lubricum in tenebris. Impellentur enim, & corruent in ea, auferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus. Et per Esaiam: Dedi populum meum in manu tua, non posuisti eis misericordiam, [b] aggrauasti iugum tuum valde, [c] descende in puluere, sede tacens, & intra in tenebras, veniet super te malum, & nescies, & irruet repente calamitas quam non poteris expiare. Et iterum in Euangelio Dominus dicit: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et illud: Cauete ab his qui deuorant domos viduarum simulantes longam orationem; hi accipient [d] damnationem maiorem. Et iterum: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Quia si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt ligetur collo eius mola asinaria, & proijciatur in mare: Vnde & in Actibus Apostolorum ita Dominum legimus dixisse: Saule, Saule, quid me persequeris? nunquid in cœlum ascenderat Saulus? vt ibidem persecutionem eius sustineret Dominus? sed in seruis suis habitans hanc [a] prolatus est sententiam, sicut ipse dicit: Qui vos spernit, me spernit; & qui me spernit, eum spernit, qui misit me. Et illud: Qui non est mecum, contra me est, & qui non congregat mecum, spargit. Quod etiam dudum per Prophetam dixit: Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum lõgè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum. Et in Euangelio? Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Ecce pater familias plantauit vineam, id est, Ecclesiam, & locauit eam agricolis, id est, Sacerdotibus. Cum ergo venerit Dominus

Matth. 16.
Matth. 21.

a F. qui eiusmodi.
b Super senem aggrauasti. est in Esaia.
c Sed in puluere. Esai.
d Damnat. prolixius iudicium vulg. Græcé tamen περισσότερον κρίμα.
a F. proloquutus.

Universidad de Sevilla
Biblioteca

vineæ, quid faciet agricolis illis? malos malè perdet, & vineam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructus temporibus suis. Nam dicit ipse: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem: quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit Dominus meus venire, & cœperit concutere conseruos suos," & ancillas;" manducet autem & bibat cum ebrijs, veniet Dominus serui illius, in die, qua non sperat, & hora, qua ignorat, & inutilem seruum mittet in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Si quis enim post hanc definitionem talia agere tentauerit, nouerit se extra Ecclesiam fieri, & præsenti, & futuro iudicio cum Iuda simili pœna percelli; dum modò Dominum denuo proditionis pretio malùt ad iracundiam prouocare.

Matt. 24. Matth. 24.

" Deest in Matth.

Opitulante miseratione diuina & glorioſissimi Reccesuinthi Principis inhærente voluntate religiosa, his gestis decentissimè alligatis & in pace connexis, ex totis præcordiorum [a] abditis, damus gloriam & honorem soli, æterno, & immortali Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cuius donum collatum nobis agnoscimus, pro eius Ecclesiæ statu, & prom ptè gerere curam & [b] posse sacri regiminis competentia disponere iura: à quo petimus & optamus, vt porrecta in longitudine felicium dierum sacratissimi Principis vita, [c] & omni gloriarum decore perpetim [d] pollente salute, nobis quoq; tribuat susceptum Ecclesiæ suæ regimen in æquitate disponere, in solicitudine gubernare, & in pace tenere: vt post mũ di huius [e] susceptа pericula, peruenire possimus ad cœlestia regna. Amen.

[a] Visceribus. Exc.

[b] Possessa. C.A.

[c] Eam. Exc.

[d] Pallere. Exc.

[e] Suspecta. Exc.

ITEM DECRETVM PRO Potamio Episcopo.

ASsumere poteramus canoram in tãtum fraternæ lætitiæ tibiam, quia diuina pietas conuentum nostrum ad concordiæ conuocauerat studia, & conuenerat [f] mœstitiam vitare, quoniam visitatione disciplinæ videbamur Paternas regulas innouasse. [g] Sed grauius sistrũ pro cymbalo sumimus, & funus pro carmine decantamus, gementesq; cum Hieremiæ quæstibus dicimus: Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Vnde & væ coram nobis [h] conspicimus, quoniam cecidisse coronã capitis nostri videmus,

Threnor. 5.

[f] Abnuere mœstitiã vitæ. C.A.

[g] Sed grauius collisi Threnum. C.A.

[h] Esse consp. A.C.

videmus, dum tam nobile in infimum corruit, quod in tam sublime sanctitatis optimum stetit. Ecce etenim tractãtibus nobis in pace Dei, de Ecclesiasticis regulis, delatum est conuentui nostro episto lium confusæ confessionis, & abolendæ subscriptionis, quod Potamius Bracarẽsis ecclesiæ Episcopus de factis proprijs, suisque verbis annotârat, & articulis: quo referato, quid obliterenda pagina, & abolenda literarum pan derent elemẽta, fletibus potius quàm sermonibus lacrymosa [a] concio recensuit. Tunc solitariè tantùm, secretimq; adunatis Pontificibus Dei, prædictum Episcopum adesse corã nobis fecimus. Quem singultibus aggredientes ampliùs quàm loquelis, referatam illi suæ deformitatis, & nostræ confusionis scripturam protulimus: quam accipiens, ac recurrens, scisitantibus nobis, vtrùm sui operis, & suæ annotationis intimatio esset; [b] ille suum actum, suiq; oris eloquium, suorum quoque digitorum esse robur asseruit, quod illic relegendo [c] peruidit. Rursum [d] diuini nominis contestatione hunc adiurantes, obtestati sumus [e] vt, an de se sponte mendacium diceret, aut alicuius [f] violentia premeretur, & perterritus talia enarraret, veraciter indicaret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus & fragore singultuum, cũ vnius Dei nominis iuramento clamauit, se & verè eadem mala de se confiteri, & ad hæc confitenda nulla se violentia prægrauari. Vnde etiam fermè per nouem mẽses spontè deseruisse regimen Ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam, [g] pro admisso flagitio acturus pœnitentiam, se concluſisse edixit. Tunc per fidelem confessionem eius, agnito, [h] quòd tactu fœmineo sorduisset, & declarato; licet hunc Paterna antiquitas sacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tamen miserationis iura seruantes, non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi sui criminis confessione iam tulerat; sed valida auctoritate decreuimus, perpetuæ pœnitentiæ hunc inseruire officijs, & ærumnis: prouidentes, meliùs illum per asperam, & [i] dumosam ire pœnitentiæ solitudinem, vt quãdoque peruenire ad refrigerij mansionem, quàm relictum in voluntatis suæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna damnatione. Tunc venerabilem Fructuosum ecclesiæ Dumiensis Episcopum, cõmuni omnium nostrûm electione cõstituimus ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere: ita vt omnem Metropolim prouinciæ Gallœciæ, cunctosq; Episcopos, populosq; con-

Potamius, Bracarensis Episc. successit Iuliano: subscribit in 8. Toletano.

[a] Cognitio recensiuit. A.C.

[b] Ilico C.A.

[c] Prouidit. C.A.

[d] Sub diuini. A.C.

[e] Vt si non aut de se. C.A.

[f] Violentiæ prouentu. C.A.

[g] Ob admissum flagitium. C.A.

[h] Quod tanto fœmineo sorduisset stupro, & licet. C.A.

[i] Dumosam pœnitẽtiæ solitud. quandoque peruenire. C.A.

uentûs ipsius,[a] omniumq; curam animarum Bracarẽnsis Ecclesiæ gubernandam susciens,ita componat, atq; conseruet, vt & Dominum nostrum de rectitudine operis sui glorificet, & nobis de incolumitate Ecclesiæ eius gaudium præstet. Quia verò [b] ad futura prospicere conuenit, ne exoriri possit in statu pacis quædam commotio litis, Patrum sententiam,quæ iam dictum Potamium Episcopum rectitudine dã nat,huic decreto connectere nostra vigilantia procurat.

[a] Omnemque.A.C.

[b] Ad futurum.C.A.

EX CONCILIO VALENTINO Galliæ, titulo quarto.

NEc illud, fratres, scribere alienum ab Ecclesiæ vtilitate censuimus,vt sciretis,quicunq; sub ordinatione,vel Diaconatus,vel Presbyterij,vel Episcopatus mortali crimine dixerint se esse pollutos, à supradictis ordinationibus submouendos;reos scilicet,vel veri cõfessione,vel mendacio falsitatis.Neq; enim absolui[c] potest is,qui in se ipsum dixerit,quod dictũ in alios puniretur: quoniam omnis,qui sibi fuerit mortis causa,maior homicida fit. Multæ quidem,& aliæ sentẽtiæ huic poterãt innecti decreto,quæ prædictũ Potamium Episcopum [d] seuerissima auctoritate abijcere iubent.Sed ex omnibus hanc conscriptam ponere sententiam maluimus: ne si [e] totius damnationis edicta replicâssemus, grauissimæ vltionis auctores existere videremur. Factum est decretũ sub die Calendarum Decẽbris, anno feliciter octauo regni glorioſissimi domini nostri Recceſuinthi regis. [f] Eugenius, indignus Toletanæ sedis Metropolitanus Episcopus, hoc iudicij nostri decretum subscripsi. Similiter & alij Episcopi subscripserunt, numero.XX.

[c] Potest in his,si in seipsos edixerint. C.A.

[d] Seuissima.A.C.

[e] Tota.C.A.

[f] Omnes Sacerdotes prædicti Concilij, hoc stabiliter sanciuimus.C.A.

ALIVD DECRETVM.

[g] DIutinis tractationibus inueniri, quod iustũ est,[h] vt experientia est iudicantium cõprobatum,ita & iuxta summi iudicij statuta plenior inuenitur auctoritas. Ideo mentis intentione, orisque simul, studia deducentes in cognitionem audiendi negocij, delatum est ad nos in conuentu sancti Cõcilij, ex directo glorioſi domini nostri Recceſuinthi Regis, per illustrem Vvambanem,testamentum,glorioſæ memoriæ S. Martini Ecclesiæ Bracarensis Episcopi, qui & Dumiense monasterium visus est construxisse; vt reserato eo, quid [i] hic memo-

[g] Viuidis.C.A.

[h] Et experientia esse iudicantium comprobatur, & iusti summa iudicij plenior inuenitur. Ideo mentis intẽtionem, orisque simul studia deducentes cognitione audiend. negocij. A.C.

[i] Illic.C.A.

memoratus beatissimus vir decreuisset, nostræ cognitioni [a] patesceret. Quo testamento in omnium conuentu relecto, comperimus ex ordine,à memorato Principe ad nos esse directum: quoniam idem glorioſæ memoriæ sanctissimus vir decreuerat, vt succedentibus per ordinem regibus, ad complementum eius ipsius testamenti constitutio commendata maneret. Tunc deinde illatum est nobis testamentũ Recimiri memoratæ Ecclesiæ Dumiensis Episcopi, quod de rebus suis in eadem Ecclesia decreuerat examinatione veridica dirimendum. Quo [b] relecto cognouimus eundem auctorem suum illic diuersæ constitutionis edidisse conditiones: inter quas vnam validam conatus est religatione constringere;deputans & illationes, & pretia frugum absque aliqua diminutione annua vice pauperibus [c] erogari, nihilque esse absque deliberatione relictum, [d] quo vsibus Ecclesiæ possit quadam liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dumiensis ecclesiæ [e] adstrictum est, quod [f] vniuersas species generis,& corporis rerum,quæ in eiusdem Ecclesiæ [g] domo intrinsecus ad vsus domesticos [h] ex tempore suæ ordinationis idem Episcopus Recimirus inuenit,& quæ ipse aut de opere vtriusque sexus artificum familiarum Ecclesiæ potuit habere confecta,atque illata, aut quæ sua [i] professione habuisse visus est conquisita, omnia moriens iussisset pauperibus [k] erogari. Quædam verò ita [l] vili pretio vendi ordinasse, vt negociatio earum rerũ perditio potius quàm mercatio cẽseretur. [m] Addidisse quoq; quosdam liberos ex eiusdem Ecclesiæ familijs,quibus etiam cum alijs ad se pertinentibus [n] omnibus, amplius quã quinquaginta reperitur vtriusque sexus dedisse mancipia. Quibus damnis ita cognitis; quia & cuncta remedia intrinsecus domus tàm indiscretè largita fuerant, ne quid [o] ad integritatem Ecclesiæ reliquum [p] supereſſet,cum nulla imminens causa pauperum necessitatis existeret, [q] quæ hoc tàm integrè,& perfectè examusim erogari deposceret, atque pro libertis illis nihil secundũ Canonicam sanctionem datum in cõmutationem patesceret: sed nec pro mancipijs,& reliquis rebus eisdem libertis collatis, aliquid in repræsentationem Ecclesiæ relictum notescceret: verùm,& suam rem ita in nomine pauperum relegasset, ne aliquid remedij ex hoc Ecclesiasticus vsus attingeret, ducti sumus, tàm rationis intuitu, quàm Paternarum sanctionum edicto,ipsius testamenti [r] seriem,& si non

subscribitin 7. Toletano num.7.

[a] Pateret.C.A.

[b] Relato.C.A.

[c] Erogare.C.A.

[d] Quod.C.A.

[e] Adstructum C.A.

[f] Vniuersæ speciei, generis,& corporis rem,quæ.C.A.

[g] Dono C.A.

[h] Et.C.A.

[i] Prouisione C.A.

[k] Erogare.C.A.

[l] Viliori pretio vendere.C.A.

[m] Edidisse aliàs,quomodo,& C.A.

[n] Omnibus deest in C.A.

[o] Ad dignitatẽ.C.A.

[p] Esset.C.A.

[q] Quæ in hoc sancta lex examusim erogare deprehensa est.C.A.

[r] Seriem (& si non vsquequaque) in irritum rationabili temperamento deducere.C.A

Universidad de Deusto
Biblioteca

si non vsquequaque in irritum deuocare, in quoddam tamẽ, rationabili auctoritate, temperamentum deducere: scilicet, quia tãtorum dispendiorum damnis, à memorato Recimiro Episcopo factis, res Ecclesiastica dignoscitur subiacere, omnis res eius, quam [a] inde legatam reliquit pauperũ nomini, tã diu Dumiensi ecclesiæ plena deseruiat facultate, donec omne hoc damnum, quod in vtensilibus domus sustinuit, valeat euidentiùs reparari: ac tunc completa restitutione damni, obseruetur, sicut decreta est, series testamenti. Liberti verò, qui ex familijs Ecclesiæ facti sunt, & seu res vniuersa, quæ in mancipijs, alijsque corporibus, [b] vel illis suis hominibus collata esse dignoscitur, cũcta in discretione venerabilis fratris nostri Fructuosi Episcopi disponenda relinquimus: vt quia hæc euidens ordo Patrum in irritum deuocat, illius tẽperamentum hæc ad miserationem adducat; qualiter nec regulam Paternam modus excedat, & miserationem seueritas non extinguat: vt secundùm [c] merita seruientium, & libertatis præmia, & rerum donaria, vel subtrahat, vel concedat. [d] Editum sub die Calendarum Decembris, anno feliciter octauo regni [e] glorioſissimi dñi nostri Recceſuinthi Regis.

Eugenius, indignus Metropolitanus Toletanæ sedis [f] Episcopus, hoc iudicij nostri decretum subscripsi.

Similiter & alij Episcopi subscripserunt numero viginti.

[a] Alligatam. C.A.
[b] Vel illis, vel suis hom. C.A.
[c] Meritum. C.A.
[d] Editum decretum C.A.
[e] Glorioſi. C.A.
[f] Episcopus, & cæteri Sacerdotes memorati, hoc iudicij nostri decretum scribimus. C.A.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices, numero. XX.

1 EVgenius Regiæ vrbis Metropolitanus Episcopus.
2 Fugitiuus Spalensis [g] Metropolitanus Episcopus.
3 [h] Fructuosus Bracarensis Metropolitanus Episcopus.
4 Marcus Castellonensis Episcopus.
5 Vvidericus Segontiensis Episcopus.
6 Mauricius [i] Oretanus Episcopus.
7 [k] Ibitaricus Elnensis Episcopus.
8 Dauila Complutensis Episcopus.
9 Egeredus Salmanticensis Episcopus.
10 Quiricus Barcinonensis Episcopus.
11 Cæsarius Olysipponensis Episcopus.
12 Athanasius Setabitanus Episcopus.
13 Balduigius Arcauicensis Episcopus.

[g] Sedis Metrop. C.A.
[h] Fruct. indignus sedis Brac. C.A.
[i] Ecclesiæ Oretanæ. C.A.
[k] Vbitericus Elensis in alijs M.ſſ.

Eusicius

14 Eusicius Segobriensis Episcopus.
15 Hermenfredus Lucensis Episcopus.
16 Magnarius Accitanus Episcopus.
17 Ilpidius Asturicensis Episcopus.
18 Sozimus Elborensis Episcopus.
19 Stephanus Valerisensis Episcopus.
20 Flauius Portucalensis Episcopus.

Item Vicarij Episcoporum.

ARgefredus, [a] Abbas Egilani Episcopi Ecclesiæ Oxomensis.
Martinus, Abbas Valdefredi Episcopi Ecclesiæ Mentesanæ.
Egila, Presbyter [b] Giberij Episcopi Ecclesiæ Bigastrensis.
Agricius, Diaconus Vbinibalis Episcopi Ecclesiæ Illicitanæ.
Daniel, Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Vritanæ.

[a] Abba agens vicem Egilani. A.C. & sic in cæteris.
[b] Ciberici.

De subscriptionibus decimi Concilij Toletani.

SVbscribunt in decimo Concilio Toletano, ferè ijdem Episcopi qui in nono, hoc ordine: Athanasius Setabitanus, qui in.8. & 9. Balduigius Arcauicensis, in.8. & 9. Dauila Complutensis in 8. & 9. Eugenius Regiæ vrbis in.7. & 8. Vnde deducitur duodecim annos tenuisse Toletanam sedem, vt testatur Ildefonsus de viris Illustribus: nam in.5. & 6. alter Eugenius subscribit, cui hic succesit. Egeredus Salmanticẽsis, qui in.7. & 8. Eusicius Segobriensis, qui in.9. Egilanus Oxomẽsis, qui & Egila, in.4. & 5. Gibericus Bigastrensis per procuratorẽ, qui in.8. & 9. Hermenfredus Lucensis, qui in.8. Marcus Castelonẽsis, qui in.7.8. & 9. Mauricius Oretanus, qui in.8. & 9. Magnarius Accitan. qui in.9. Marcellus Vrcitanæ per procuratorẽ, qui in.8. & 9. Stephanus Valeriẽsis, qui in.9. Vvidericus Segõtiensis, qui in.8. & 9. Vvinibal, Illicitanæ per procuratorẽ, qui in.7. & 8. & 9. Valfredus Métesanæ per procuratorẽ qui in.9. Præterea subscribũt Cæsarius Olysipponẽsis, qui succesit Neufridio, in.7. Fugitiuus Hispalensis, qui succesit Antonio, in.8. Fructuosus Bracarẽsis, qui succesit Potamio deposito, in.8. Flauius Portucalensis, qui succesit Vsibefo, in.6. Ilitaricus Elnensis, qui succesit Acutulo, in.6. Ilpidius Asturicensis, qui succesit Candidato, in octauo. Quiricus Barcinonẽsis, qui succesit Ola, in octauo.

Sozimus

Solimus Elborensis, qui successit Abientio, in octauo.

In hoc Concilio, quamuis est nationale, non subscribunt Abbates, neque viri Illustres officij Palatini: fortè ea subscriptiones desunt in M. ss. Codicibus.

Eugenius] *Interfuit. 8. & 9. Concilijs Toletanis, vir sanctus: sunt qui affirmant, inter diuos relatum fuisse.*

Fructuosus] *Fructuosus ex regio Gothorum sanguine ortus, Ducis filius, Episcopi Palentini Tonantij discipulus, multorum monasteriorũ conditor, & Pater, ex Complutensi Abbate, quum monasterium exædificauerat ad Virgidiensem tractum Justi, & Pastoris martyrum nomine, Dumiensis Episcopus creatus; in Potamij deiecti locum subrogatus, Bracarensis Ecclesiæ curam suscepit. Actis huius Concilij post Eugenium Toletanum, & Fugitiuum Hispalensem subscribit. Eius memoria, cum sanctitatis opinione, à populis Bracarensibus, & Compostellanis colitur: festo die dicato, ad sextum decimum Kalen. Maij. Corpus eius in monasterio ab ipso exædificato inter Dumium, & Bracaram sepulturæ mandatũ, postea à Iacobo Gelmiride primò Compostellæ Archiepiscopo, Compostellam traslatum. Vbi magna populi veneratione colitur.*

Notæ in Concilium decimum Toletanum.

ERa DC.XCIIII.] *Ambrosius Morales congregatum ait anno Dñi. 658. Vasæus anno Domini. 655. Verùm cõstat apertè congregatum fuisse, Era DC. XCIIII. Nam vndecimum Toletanum, vt dicitur Can. 1. eiusdem, congregatum fuit post decem & octo labentium annorum excursum a decimo, quod est Era. 713. & benè: nam is est annus quintus Vvambæ regis.*

Cap. 1. Paschale festum] *Quo die Paschaforet celebrandum olim dubitabatur, & Ecclesijs minoribus maior Ecclesia diem præscribebat: vt statutum inuenio Conc. Carthag. 3. c. 1. vbi præcipitur, vt omnes Africanæ prouinciæ Episcopi obseruationẽ Paschalem, ab Ecclesia Carthaginens. curent accipere. Metropolitanus vero siue Primas ad omnes Episcopos literas dirigebat, de die, quo festum hoc celebrandum esset. Idque cauetur eodem Concilio cap. 41. 1. Arelat.* „ *cap. 1 Bracarens. 2. cap. 9. & Carth. 5. c. 7. vbi clariùs dicitur: Placuit, vt dies venerabilis Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur.*

intimetur. Toletano autem Concil. 4. statuitur, vt Metropolitani Sacerdotes, ante tres menses Epiphaniarum, literis se inuicem inquirant; vt communi scientia edocti, diem Resurrectionis Christi Comprouincialibus suis insinuent. Die verò Dominica festum hoc celebrandum decernit Pius PP. I. epistola prima ad vniuersos: & Victor PP. I. epist. 1. nõ autem cum Judæis, qui luna decima quarta illud celebrant: vnde illud Ecclesiast. 43. A luna signum diei „ *festi, luminare quod minuitur in consummatione. Vt constituitur Concil. Antioch. cap. 1. in quo etiam citatur Nicænum primum. Vnde hic dicitur, ne in Judaicum incidamus errorẽ. Vndecimo Cal. Aprilium mandat illud celebrari Innocentius PP. I. epist. 11. & Vigil. PP. epist. 1. cap. 5. Huius celebritatem sex diebus terminari sancit Concil. Matiscont. 2. c. 2. De hac re etiam vide Isidorum lib. 1. de officijs Ecclesiast. Hoc ann. 1582. reformatus est error anni, & Paschatis dies certus statutus est, secundùm Canones Concilij Nicæni, per Calendarium Gregorianum, consumptis decem diebus, à quinto vsque ad decimumquintum mensis Octobris, alijsque adhibitis regulis & canonibus, ad certam semper paschatis rationem habendam.*

Cap. 1. Aduentum sancti Spiritus] *Pentecostes festum olim non in tota Hispania solitum fuisse celebrari, constat ex Concil. Eliberita-* „ *no; vbi vt huiusmodi error corrigatur, ita cauetur. c. 43. Prauam* „ *institutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem scripturarum* „ *vt cuncti diem Pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi* „ *nouam hæresim induxisse notetur. Præcipua verò anni festa Concil. Agathense, Can. 22. ponit Pascha, Natalem Domini, Epiphaniam Domini, Ascensionem Domini, Pentecosten, & natalem S. Ioannis Baptistæ. Quibus diebus illis qui in agro oratorium habebant, non licebat in eo, sed in ciuitate sacro Missarum interesse; vt patet ex eodem loco, & D. Isidoro lib. de officijs Ecclesiast.*

Cap. 1 Natiuitatis Dominicæ sacrum] *De festo Natiuitatis est apud Telesphorum, qui fuit septimus à Petro Pontifex, in epistola ad vniuersos, quo pacto celebrandum, & in nocte illa Missa est solenniter decantanda, cum Angelorum hymno: aliaq; quæ ibi de Natali etiam Domini, & ab Isidoro lib. 1. de offic. Ecclesiast. adnotantur:*

Cap. 1. Sicut ex antiquitate regulari] *Concilium Laodicen: In Quadrageſima non celebrentur Martyrum natalitia. c. 53. & habetur* „ *33. quæst. 4. Non oportet. Hæc solẽnitas Annunciationis, est hodie celebris decimoquinto die Calendarum Januariarũ, in sancta ecclesia Toletana, omnique cultu & splendore veneratur; vocaturq;*

Expectatio partus, & festum Dominæ nostræ de la O. & in tota Hispania colitur vt festiuus dies; præcipuè tamen in Toletana basilica; eo quòd eo ipso die sanctiß. Virgo Ildefonso Archiepiscopo orãti ad nocturnas preces, vestẽ, qua in sacris solennioribus vteretur, astante sanctarum virginum choro, tradidit. Extat nunc lapis veneratione & pietate celeberrimus, in eodem augusto templo, vt memoria maiorum acceptum, traditumque est, quo stetit Virgo sanctiß. pedesque fixit. Hæc fusiùs traduntur in officijs Ecclesiasticis ecclesiæ Toletanæ à S.D.N. Gregorio XIII. approbatis.

Cap. 7 Septimæ collationis obiectu] *Totum hoc caput in excusis desideratur.*

Cap. 7 Maiorum Canones] 3. *Concil. Aurel. c. 3. Eliberit. cap. 16. 3. Tolet. c. 14. Aut si iuncti, separentur. 2. Aurel. cap. 18. & 3. Aurel. cap. 13.*

Cap. 7 Vel seruitia] *Sic multis Concilijs cautum, vt mancipia non habeant Christiana. 3. Tolet. c. 14. & 4. Tolet. Can. 65. & legibus Vvisegothorum lib. 12. tit. 3. leg. 12. quæ est Eruigij: Ne Judæis mãcipia seruiant, vel adhæreant Christiana: & leg. 16. ibidem.*

Cap. 7. Vnanimes in domo] *Psal. 67. vbi vulgata editio habet: Deus, „ qui habitare facit vnius moris in domo. Septuaginta vnius moris „ μονοτρόπους transferunt. Hieronymus ita: Deus inhabitare facit solitarios, quod* μονότροπος *vox etiam significat. Sic Basilius, & alij* μονότροπον βίον *solitariam vitam appellant. Addit Hieronymus super „ hunc psalmum: In Hebræo habetur: Dominus inhabitare facit Mo „ nachos in domo. Augustinus ibidẽ legit: Qui habitare facit vniusmodi; explicatque vnanimos; vnum sentientes, & vnius moris.*

De Potamio Episcopo] *Potamius Bracarensis Episcopus, eo q tactu fœmineo sorduisset, deponitur à sede. Sic enim cautum erat „ Canone Apostolorum. 25. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, „ qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: „ non tamen communione priuetur: dicit enim Scriptura: Non vin „ dicabit Dominus bis in idipsum. Habetur dist. 81. c. Presbyter.*

Meminit huius Concilij Innocentius III. in epistola ad Petrũ Compostellanum: quam vide ad calcem huius Concilij.

IN NOMINE PATRIS, & Filij, & Spiritus sancti. Synodus, quæ gesta est in prouincia Lusitaniæ, apud vrbẽ Emeritensem, quæ caput eius dignoscitur esse. XII. Episcopis in vnum collectis, die viij. Iduum Nouembris, anno xviij. serenissimi & pijssimi Recceswinthi Regis, Era DCC.IIII.

I *Epistola de fidei institutione, eiusq; ordine.*

ij *De vespertini officij seruando ordine.*

iij *Quid sit obseruandum tempore, quo Rex in exercitu progreditur, pro Regis, gentis, aut patriæ statu, atque salute.*

iiij *Qualiter Metropolitanus suis confinitimis, aut confinitimi Metropolitano suo placitum faciant.*

v *Vt Episcopus ad suam personam, ad Concilium nõ Diaconum, sed aut Archipresbyterum, aut Presbyterum dirigat.*

vj *Qualiter Episcopus admonitione accepta, ad Metropolitanum suũ veniat.*

vij *Qualiter priorum canonum institutu Concilium fiat.*

viij *Quid ordinatum maneat de Episcopis, qui inter se de parochijs intentionem habent.*

ix *Quid Presbyter obseruare debeat, qui Presbyteris iubetur dare sanctum chrisma.*

x *Vt omnis Episcopus infra hanc prouinciã constitutus, Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primiclerum in Ecclesia sua habeat.*

xj *Vt omnis Presbyter, Abbas, vel Diaconus Episcopo suo humilitatem teneat, & reuerentiam summam.*

Universidad de Deusto Biblioteca

xij *Vt Episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, Presbyteros, atque Diacones cathedrales sibi faciat.*

xiij *Vt Episcopus, quẽ viderit de Clericis suis ad bonũ profectũ tẽ dere, honorandi, & magnificandi de rebus Ecclesiæ licentiã habeat.*

xiiij *De pecunia, quæ in Ecclesia Dei offertur, fideliter colligenda, & fideliter diuidenda.*

xv *Vt Episcopi, atq; Presbyteri pro grauibus causis (quod legũ damnant sententiæ) sine iudicis examine familiam Ecclesiæ non debeant extirpare.*

xvj *Vt Episcopo non liceat tertiam de parochitanis ecclesijs tollere; sed quæ instituta sunt debeat obseruare.*

xvij *Vt post mortem Episcopi, nulli subiectorum liceat de eo quicquam detrahere.*

xviij *Vt parochitani Presbyteri, iuxta vt posse habuerint, de familia Ecclesiæ suæ Clericos sibi faciant & habeant.*

xix *Vt Presbyter, qui plures Ecclesias habuerit commissas, pro singulis Dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.*

xx *Qualiter libertos Episcopi faciant, vel qualiter liberti à patrocinio Ecclesiæ nunquam discedant.*

xxj *Qualiter stabilitum maneat, quod Episcopus in amicis suis, seruis, aut libertis de re Ecclesiæ suæ donare voluerit.*

xxij *Qualiter excõmunicari oporteat, qui Canonis non custodierit sententiam.*

xxiij *Confirmatio huius Concilij.*

COngregatis nobis omnibus prouinciæ Lusitaniæ Episcopis, in nomine Dñi, residentibus in Hierusalem ecclesia, quæ in Emeritẽsi vrbe (quæ caput huius prouinciæ noscitur esse, & sub principali nomine manet dedicata) iuxta ordinem priorum Canonum nostrorum, cum Dei iuuamine cœptũ est initium. Primùm (vt mos est) debitas laudes persoluimus omnipotenti Deo, cuius munere adunati sumus, & dono: deinde sereniſsimo, atq; clementiſsimo Principi nostro, & dño gratiarum actiones impendimus Regi Recceſuintho; optantes diuinam misericordiam, vt qui ei tribuit regni potestatẽ, concedat & vitæ felicitatem, cum pacis quiete; sicq; eum de suis hostibus reddat victorem, vt suorum inimicorũ colla ditioni eius subdat, gratia fauente: quatenus & præsentẽ vitã quietus possideat per tempora longa, & post multa annorũ curricula, beatitudinis gaudia obtineat, per secula nũquam finienda.

Et quo-

Et quoniam de secularibus sancta illi manet cura, & Ecclesiastica per diuinam gratiam rectè disponit mente intenta, sit illi opitulatrix ineffabilis omnipotentis Dei gratia, quæ se quærentibus manet propinqua.

I. De fidei institutione, eiusque ordine.

Iuxta priorum Patrum regulam, quæ sanctè nobis est tradita, cuius institutione profectum fidei habet sancta Dei Ecclesia Catholica; quamlibet permultis Cõcilijs maneat memorata, oportet tamen à nobis non eam esse prætermittendam: hæc enim est prima Cõcilij via; & nisi dignè fuerit adstructa, perueniendi ad aliud ratio est incongrua. Nos ergo quia certos fatemur in fide, & perpetim hãc profitemur ore, dignum est in hoc sancto Concilio credulitatem nostram exponere.

Est symbolũ Constãtinopolit. in. 3. Tole et alijs Concilijs positum.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominũ nostrum Iesum Christum, filiũ Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia secula: Deum ex Deo: lumẽ ex lumine: Deum verum ex Deo vero: natum, nõ factum: homousion Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, & Maria Virgine: homo factus: passus sub Pontio Pilato: sepultus: tertia die resurrexit: ascendit in cœlos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni nõ erit finis. Et in Spiritum sanctũ, Dominum, & viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem; cum Patre, & Filio adorãdum, & glorificandum: qui locutus est per Prophetas. In vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionẽ mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen. Hæc est fides nostra, & hæc credulitas sancta; hanc quisquis dignè tenet, iudicij tempore remunerationem condignam accipiet: qui ab ea discesserit, & in hac fide esse noluerit, cum diabolo pœnas æternas luet. Oremus ergo omnipotentem Deum, vt hæc credulitas syncera, diuina nobis conferat beneficia, eiusque pietas sancta, præsenti in seculo cuncta nobis dimittat peccata: & cum venerit iudicare viuos & mortuos, ad dexteram suam nos iustificandos statuat. Si quis non crediderit, aut

confessus fuerit, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnum esse in Trinitate, anathema sit.

II. De Vespertini officij seruando ordine.

Sicut in fide sancta nostra est vnanimitas, ita pro sancto Dei officio debet esse intentio summa. Oportet igitur, vt sicut in alijs ecclesijs vespertino tempore, post lumen oblatum, priùs dicitur vespertinum, quàm * sonũ in diebus festis, ita & à nobis custodiatur in ecclesijs nostris. Si quis hunc ordinem minimè custodierit in sua ecclesia, cunctosque ad se pertinentes non instruxerit, vt bonum huius operis agant; dum tale ad Metropolitani peruenerit aures, & fuerit res conuicta, excommunicationis se nouerit feriri sententia.

III. Quid sit obseruandum tempore, quo Rex in exercitu progreditur, pro Regis, gentis, aut patriæ statu, atq; salute.

Quantum cum Dei iuuamine ratio competit, vt rectitudinis regula ponatur in Ecclesiastico ordine, tantum necessarium est ea excogitare & ordinare, quæ clementissimo domino nostro Recceſuintho Regi, fideliumq; suorum genti, aut patriæ debeãt prosperitatem afferre. Ob hoc ergo instituit hoc sanctum Concilium, vt quandocunque eum causa ingredi fecerit contra suos hostes, vnusquisque nostrûm in Ecclesia sua hunc teneat ordinem; ita vt omnibus diebus, per bonam dispositionem, sacrificium omnipotenti Deo, pro eius suorumque fidelium, atque exercitus sui salute offeratur, & diuinæ virtutis auxilium impetretur: vt salus cunctis à Domino tribuatur; vt victoria illi ab omnipotenti Deo concedatur. Tàm diu hic ordo tenendus est, quàm diu cum diuino iuuamine ad suam redeat sedem. Quisquis huius institutionis modum implere distulerit, sciat se à suo Metropolitano esse excommunicatum.

IIII. Qualiter Metropolitanus suis confinitimis, aut confinitimi Metropolitano suo placitum faciant.

Postquam fidei nostræ credulitas est manifesta, illa inferenda curauimus, quæ rectitudinem faciant in Ecclesia sancta. Cœtus ergo nostræ vnanimitatis hoc inferendum esse curauit, vt tempore quo Metropolitanus in Ecclesia Dei fuerit ordinatus

tus Episcopus, placitum in nomine suorum comprouincialium Episcoporum faciat; vt castè, sobriè, rectèq; viuat. Similiter, & quando confinitimi Episcopi in Ecclesijs, quibus præesse poterint, fuerint ordinati, placitũ faciant in nomine Episcopi sui Metropolitani, vt castè, rectè, & sobriè viuãt. Quod si iuxta Canonicã sentẽtiam, per voluntatẽ Metropolitani, atq; informationis eius epistolã, per Regiam iussionẽ, ab alio Metropolitano aliqui fuerint ordinati; tempore quo ad Metropolitanum suum, post suam venerint ordinationem, tale placitum non differant facere. Quod si distulerint, tam diu quisquis ille, excommunicatum esse se nouerit, quàm diu impleat ordinem bonæ institutionis.

V. Vt Episcopus ad suam personam, ad Concilium non Diaconem, sed aut Archipresbyterum, aut Presbyterum dirigat.

Iuxta Canonicum ordinem tempore, quo Concilium per Metropolitani voluntatem, & Regiam iussionem electum fuerit agere, omnes cõfinitimos Episcopos in vnum oportet adesse; nec pro tali re quælibet causa opponi debet ad excusationẽ. Quod si contigerit aliquem de fratribus retineri ab infirmitate, qualiter nõ possit venire, aut per Regiam iussionem iunctũ acceperit aliquid agere, vt sit, per quod non possit Cõcilio interesse; quidquid tale acciderit, Metropolitano suo fideliter intimet cuncta, per suam epistolam manu sua subscriptam: vt postmodùm quæratur, an ne excusationẽ faciat aliquã. Ad suam tamẽ personam non aliter, nisi aut Archipresbyterum suum diriget, aut si Archipresbytero impossibilitas fuerit, Presbyterum vtilem, cuius dignitas cum prudentia pateat, à tergo Episcoporũ inter Presbyteros sedere, & quæq; in eo Cõcilio fuerint acta scire, & subscribere. Iniustum enim hoc accipit cœtus noster, vt quispiam Episcoporum Diaconum ad suam personã dirigat. Hic enim quia Presbyteris iunior esse videtur, sedere cum Episcopis in Concilio nulla ratione permittitur. Quemcunq; ergo ex Presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit; atq; cum eo mandatarium suum, iuxta legis ordinem munitum: vt si à quolibet contra eundem Episcopum in Concilio fuerit suggestum, ab eo, quẽ dixerit, qui petit, accipiat responsum; & iustitia, quæ fuerit ordinata, nullam postmodùm dilationem habeat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VI. Qualiter Episcopus admonitione accepta ad Metropolitanum suum veniat.

Deo credimus esse placitum, quando pro bono opere dignã in Ecclesia sancta imponimus regulam. Ideoq; placuit fraternitati nostræ, vt sicut Primatus reuerentiæ à Metropolitano Episcopo iubetur impendi persynodicã regulam; ita & à cõprouincialibus suis seruẽtur hæc monita. Communi deliberatione censemus, & sententiæ huius ordinẽ seruandum instituimus; vt dum quisquam comprouincialis Episcopus Metropolitani sui admonitionẽ acceperit, pro diebus festis Natiuitatis Domini, & Paschę cũ eo peragẽdis, veniendi ad eum nullam faciat excusationem. Quòd si contigerit eum ab ęgritudine esse detentum, vel per nimiam intẽperantiam aërum, non habere qualiter ad præsentiam eius possit venire, epistolam manu sua subscriptã dirigere debebit, in qua huius rei verisimè causam notescat. Quòd si sanus, qui admonitionem acceperit, fuerit, & venire distulerit, absq; excommunicatione dimittendus non erit.

Sic tantum ost c. Tol. 13. c. 8.

VII. Qualiter secundùm priorum Canonum instituta Concilium fiat.

Decretum est de priscis Canonibus, semel in anno fieri Concilium, vbi elegerit Metropolitanus Episcopus: atq; in ea sancta regula manet ordinatum, vt comprouinciales Episcopi, dum à suo Metropolitano fuerint admoniti, præsentes esse debeant ad locum temporis debiti: quæ res non extra regiam agitur voluntatem. Sunt nonnulli, qui pro hoc, admonitionẽ sui Metropolitani, & regiam iussionem accipiunt, & minimè implent, quæ iubentur: hos priscorum Canonum sententię excõmunicatos esse iubent, vsq; ad tẽpus superuenturi Cõcilij: & quãuis excõmunicationis dãno feriantur, nihil tale in his impẽditur, quod debeant metuere. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis ille Episcopus ad Concilium venire distulerit admonitus, illic excõmunicationis agat tempus, vbi cum his, qui præsentes fuerint, elegerit Metropolitanus. Cella vero & res ad eum pertinentes, quousq; ille sub pœnitentia fuerit instãtia & solicitudine regantur Metropolitani. Quia ideò est hoc electum, vt discat sub pœnitẽtia, quod implere noluit voluntate recta. Dum ergo ad suam redierit cellam, rem in statu inueniat, quæ Ecclesiæ suæ est debita.

Vide epistolam, Innocẽtij Tertij, de pœna huius Canonis.

VIII. Quid

VIII. Quid ordinatum maneat de Episcopis, qui inter se de parochijs intentionem habent.

Omnibus[a] penè cognitum manet quomodo diuina gratia, quæ cor serenissimi, atque clementissimi domini nostri, & Principis Recceswinthi Regis in manu tenet; & vbi vult illud vertet, suggerente sanctæ memoriæ sanctissimo viro Orontio Episcopo, animum eius ad pietatem mouerit, vt terminos huius prouinciæ Lusitaniæ cum suis Episcopis, eorumq; parochijs, iuxta priorum Canonum sententias, ad nomen prouinciæ, & Metropolitanam hanc sedem reduceret & restauraret. His ergo, iuxta eãdem regulam, decreto Synodico, iudicij formula, & suæ clementiæ confirmatione ad hanc Metropolim reductis; dum miserãte Domino, Principis iussu in vnum ad sanctum conuenissemus Concilium, vnus de his Selua nomine, sanctæ Igeditanæ ecclesiæ Episcopus, interpellauit sanctam Synodum; eo quòd Iustus, Salmanticensis ecclesiæ Episcopus, debitam illi teneret diœcesem: hoc enim etiam adijciens, vt de eo, id vnde ad Gallœciæ Metropolim diœcesis suæ fuerat possessum, ille reciperet, quamuis longa post tempora, quæ parochiæ suæ fuerant debita. Sed quia antiquorum Canonum sunt instituta, vt si vna prouincia quisquis Episcopus, de alterius diœcesi partem aliquam per triginta annos possederit, quietus teneat, iustum perspeximus; vt quia nec ille triginta annos adhuc habet, quo ad huius prouinciæ Metropolim reductus est; & ille quod perlongo tempore non possedit, & triginta adhuc non sunt in hoc illi impleti anni; sicut ille ad debitam diœcesem redijt, ita & hic, qui pulsat diœcesim sibi debitam, ordinante Metropolitano cum suis fratribus, per suum Saionem recipiat: ita tamen vt de præsentia Metropolitani inspectores dirigantur, qui per euidentia signa diœceses ipsas conspiciant; & vnusquisque, quod illi debitum est, accipiat, & habeat. Pacta verò, quę iuxta Canonicam regulam, inter Episcopos per pacificam deliberationem iustissimè fuerint facta, in omnibus placet esse seruãda. Omnibus verò Episcopis id instituitur esse seruandum, vt parochiam suam benè custodiant, nec à quolibet fratre eam vsurpari permittãt. Quibus, si tricennalis numerus per voluntatem, aut negligentiam occurrerit, nullo modo reddenda erit.

[a] Aliàs benè.

Prou. 21.

De tricennali possessione dictũ est supra Concil. Hispal. 2. c. 2.

Inspectionis viri Concil. Hisp. 2. c. 2.

Quid

IX. *Quid Presbyter obseruare debeat, qui Presbyteris iubetur dare sanctum chrisma.*

Conueniens in omnibus nobis hæc manet sententia, quæ dignè custodiatur in nostra prouincia. Placuit vt quisquis ab Episcopo sanctum in potestate, Presbyteris ad distribuendum tempore opportuno, acceperit chrisma, nihil ab eis beneficij causa tollere, aut petere præsumat. Similiter & Presbyteri, qui sanctum Dei baptisma infantibus tradunt, nihil pro tali gratia à parentibus eorum auferre præsumãt. Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipiat gratè: nihil tamen (vt diximus) auferatur quacumque occasione. Si quis sententiæ huius ordinem non custodierit, eumq; transgredi præsumpserit, tribus mensibus sub pœnitentia excommunicatus manebit.

Concil. Brac. 1. c. 4. vbi idipsum ex Patrum decretis ostẽdimus.

Concil. Tol. 11. c. 8.

X. *Vt omnes Episcopi infra hanc prouinciam constituti, Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primiclerum in sua Ecclesia habeant.*

Communi deliberatione sancimus, vt omnes nos Episcopi, infra nostram prouinciam constituti, in cathedralibus nostris ecclesijs, singuli nostrum Archipresbyterum, Archidiaconũ, & Primiclerum habere debeamus. Sanctus quippè est ordo, & à nobis per omnia obseruandus; ideoq; placuit huic magnæ Synodo, vt quicunque ad hoc officium peruenerit, humilitatem Pontifici suo, & reuerentiam præbeat: ne quolibet modo superbiæ fastum quilibet ex his incurrat; sed in ordine, quo quisque fuerit constitutus, benignè persistat, & sui dignitatem officij per omnia teneat. Si quis ex his sui gradus ordinem non custodierit, & quæ illi pro tali officio à suo Episcopo imperata fuerint, adimplere distulerit, prout causa patuerit, excommunicationis damno multãdum se nouerit.

XI. *Vt omnis Presbyter Abbas, vel Diaconus Episcopo suo humilitatem teneat, & reuerentiam summam.*

Peruenit ad cœtum huius sancti Concilij, Presbyteros, Abbates, & Diaconos Episcopo suo inobediẽtes esse; atq; id intromissum est, vt dum quilibet ex Presbyteris, aut Abbatibus, ecclesiarum suarum à decedentibus Episcopis habeant absolutionem, Episcopo suo dignam obedientiam iustamq; reuerentiam non exhibeant; & quibus cõcessa est per Canonicam sententiam

Ius visitandi Episcopis competit: de qua re diximus supra Concilio Tolet. 4. c. 36.

sententiam * visitãdi sua parochia, his potiùs infertur iniuria, & mouetur calumnia. Proinde placuit huic sancto Concilio, vt tàm à Presbyteris, quàm ab Abbatibus, siue etiam à Diaconibus, Episcopo honor debitus impendatur: vt à nullo contumeliam pati videatur, & quandocunq; contigerit, eum, iuxta Canonicam sententiam, visitare suam parochiam; & dignè eum suscipiant, & prout habuerint, aut ratio permiserit, illi præparent, quæ fuerint necessaria. Id ergo per omnia seruandum instituimus, vt nulli Presbytero, vel Diacono, sine voluntate Episcopi sui, licentia sit seculares peragere causas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia feriendum se nouerit.

XII. *Vt Episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, Presbyteros, atque Diaconos cathedrales sibi faciat.*

Si priorum Canonum sententia hunc rectè tenet ordinem, vt Episcopus ab alio Episcopo, si indigentiam habuerit, Cleri cum ad ordinandum petat, & accipiat; cur qui in diœcesi sua habet eos, quos pro Dei officio, & suo iuuamine dignos reperit, ad suam principalem Ecclesiam nõ perducat & habeat? Pro huius rei causa hoc elegit vnanimitas nostra, vt omnes Episcopos prouinciæ nostræ, si voluerint, de parochianis Presbyteris, atq; Diaconibus, cathedralem sibi in principali Ecclesia facere, maneat per omnia licentia. Hi tamen, qui fuerint traducti, humilitatem dignam Episcopo suo teneant; & eo honore & reuerentia habeantur, & venerentur in cathedrali Ecclesia, sicut hi, quos constat fuisse ordinatos in ea. Et quamuis ab Episcopo suo, stipendij causa, per bonam obediẽtiam aliquid accipiant, ab Ecclesijs tamen, in quibus priùs cõsecrati sunt, vel à rebus earum extranei non maneant; sed Pontificali electione, Presbyteri ipsius ordinatione, Presbyter aliusinstituatur, qui sanctum officium peragat, & discretione prioris Presbyteri victum, & vestitum rationabiliter illi ministretur, vt non egeat: aut si quęsierit, qui ordinatur, stipẽdium à suo Presbytero accipiat, quantum dignitas officij eum habere expetat. Clericis vero, vel quos ad seruiendum ei dederit, per discretionis modũ, quæ necessaria sunt, ministret. Si quis sententiæ huius ordinem implere distulerit, prout ratio permiserit, excommunicandum se esse nouerit.

Erectio Cathedralium.

XIII. Vt

XIII. Vt Episcopus quem viderit de Clericis suis ad bonum profectum tendere, honorandi, & magnificandi de rebus Ecclesiæ licentiam habeat.

In Ecclesia Dei sancta congregatio Clericorum fit non modica: & sunt aliqui, quorum intentio non pauca est in sancto Dei officio, atque multi quos segnitudinis fastus minimè perducit ad bonum profectum. Ob hoc ergo sancto huic placuit Concilio, vt quemcunque Episcopus ad bonum profectum viderit crescere, per bonam intentionem venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus Ecclesiæ, quod voluerit, illi largiendi habeat potestatem: hæc enim causa & maioribus maiorem præstat gratiam, & minores excitat, vt ad melius tẽdant. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant, vt & remedium ex hoc sentiant, & rem Deo dicatam ad augmentum perducant. Quòd si id, quod acceperint per suam tepiditatem ad profectum minimè perduxerint, aut detrimentum patuerit; Episcopus habeat licentiam, sine vllo præiudicio, in iure Ecclesiæ reuocare rẽ propriam.

XIIII. De pecunia, quæ in Ecclesia Dei offertur, fideliter colligenda, & fideliter diuidenda.

In sancta Dei Ecclesia diebus festis pro consuetudine & mercede, communicationis tempore à fidelibus pecuniam noui mus poni: pro hoc placuit sancto Concilio hanc rectitudinis ponere regulam, vt quia omni clero cõmunis labor manet in officio sancto, omnibus iuxta meritum ex hoc rependatur vicissitudo. Statuimus in nostris Ecclesijs, vel ciuitatibus hoc esse seruandum, vt quidquid pecuniæ à fidelibus in Ecclesia fuerit oblatum, fideliter collectum maneat, & conseruatum, & fideliter Episcopo præsentetur; qualiter exinde tres partes fiant æquales, vnam Episcopus habeat: & alteram Presbyteri, & Diacones inibi deseruientes consequantur, & inter se, vt dignitas & ordo poposcerit, diuidant: tertia verò Subdiaconibus & Clericis tribuatur: vt à Primiclero, iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur. Similis forma & de parochitanis Presbyteris in Ecclesijs illis à Deo creditis erit seruanda.

XV. Vt

XV. Vt Episcopi, atq; Presbyteri pro grauioribus causis (quod legum damnant sententiæ) sine iudicis examine familiam Ecclesiæ non debeant extirpare.

Si regalis pietas, pro salute ominum suarũ legum dignata est ponere decreta, cur religio sancta, per sancti Concilij ordinem non habeat instituta, quæ omninò debent esse cauenda? Ideoq; placuit huic sancto Concilio, vt omnis potestas Episcopalis modum suę ponat iræ; nec pro quolibet excessu, cuilibet ex familia Ecclesiæ, aliquod corporis membrorum sua ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa, aduocato iudice ciuitatis, ad examen eius deducatur quod factũ fuisse asseritur. Et quia omninò iustum est, vt Pontifex sæuissimam non impendat vindictam; quidquid coram iudice verius patuerit, per disciplinæ seueritatem, absq; turpi decaluatione, maneat emendatum; & ab Episcopo suo, aut donatus fidelibus suis maneat, qui malum aliquid, quod leges grauiter damnant, admisit; aut [a] abiendi eum Episcopus, si voluerit, licentiam habebit. Similiter & quia comperimus aliquos Presbyteros ægritudine accedẽte, familiæ Ecclesiæ suæ crimen imponere; dicentes ex ea homines aliquos maleficium sibi fecisse, eosq; sua potestate torquere, & per multam impietatẽ detrimentare, & hoc emendari placuit per rectitudinem huius sententiæ. Instituentes igitur decernimus, vt si Presbyter talia pati se dixerit, ad aures hoc sui perducat Episcopi; ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo, iudicem hoc iubeat quærere; & si sceleris huius causa fuerit inuenta, ad cognitionem Episcopi hoc reducant; & processa ex ore eius sententia, ita malum extirpatum maneat, ne hoc quisquam alius facere præsumat. Si quis sententiæ huius ordinem non obseruauerit, excommunicationis sententia feriendus erit, & à Clero abijciendus.

[a] F. Abigendi.

XVI. Vt Episcopo non liceat tertiam de parochitanis Ecclesijs tollere, sed quæ instituta sunt debeat obseruare.

Benè disposuit diuina gratia, quidquid vnaquæq; Ecclesiaà fidelibus collatum est, habeat. Priscis quippè Canonibus erat decretum, vt Episcopus de parochitanis Ecclesijs tertiam sequeretur, cui sua plenissimè sufficere possunt. Placuit huic

sancto Concilio, vt nullus prouinciæ Lusitaniæ Episcopus sententiæ huius terminum excedat, nec à qualibet parochitana Ecclesia tertiam auferre præsumat: [a] sed quidquid exinde consequi potuerat, totum in reparationem ipsarum basilicarum proficiat. Omnes verò supradicti Presbyteri, qui virtutem habuerint, Episcopo suo placitum faciant, vt reparare Ecclesias sibi commissas intendant. Quod si facere distulerint, ab Episcopo suo districti, Ecclesias sibi creditas (vt ratio permittit) dignè reparent. Ecclesiæ tamen, quæ mundiales res nullas habent, solicitudine, intentione, & dispositione Episcopali (vt ratio permiserit) habeāt reparationem.

[a] Quæq; exinde.

XVII. Vt post mortem Episcopi, nulli subiectorum liceat de eo quicquam detrahere.

Quia per diuinam gratiam in sancta Dei Ecclesia Episcopalis ordinatur potestas, dignum est, vt sicut honore, & bonitate summus habetur in vita, ita post mortem detractio de eo sit nulla. Huius rei causa hanc sententiam protulit, & per omnia iubet esse firmam congregatio nostra. Instituentes igitur decernimus, vt nullus subiectus decedentem detrahat Episcopum; nullus de eo deroget, nec malum quicquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præsumpserit; si Presbyter fuerit, tribus mensibus ab Episcopo suo sub pœnitentia religatus maneat; si Diaconus, quinque; si Subdiaconus, aut Clericus, vel quilibet religiosus de maiori gradu (quia constat ex his iam aliquos per bonam actionem esse venerandos) nouem; si minimi fuerint, qui leui corde sint, minimæq; adhûc personæ, quinquagenis flagellis iussione feriantur Episcopi: quòd si laicus, quamuis ingenuus, in domo Ecclesiæ tamen nutritus, & ab Ecclesiæ rebus, dignitatis gratia præditus, iuxta quod dignitas eius exegerit, pro tali excessu excommunicationis sententia feriendus erit: si verò de familia Ecclesiæ fuerit quisq; (quia & in his discretionis est gradus) si maior fuerit, qui dignitate polleat, sex mensibus ab Episcopo suo excommunicatus maneat: inferior tamen, aut minima persona disciplinam mereatur, iuxta quod Episcopi sui processerit sententia. Dignum est etenim, vt cui in vita honor fuit impensus, post mortem detractionis subtrahatur stimulus.

XVIII. Vt

XVIII. Vt parochitani Presbyteri, iuxta vt posse habuerint, de familia Ecclesiæ suæ Clericos sibi faciant, & habeant.

Quidquid vnanimiter dignè disponitur in sancta Dei Ecclesia, necessarium est, vt à parochitanis Presbyteris custoditū maneat. Sunt enim nonnulli, qui Ecclesiarum suarum res ad plenitudinem habent, & solicitudo illis nulla est habendi Clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita persoluant officia. Proinde instituit hæc sancta Synodus, vt omnes parochitani Presbyteri, iuxta vt in rebus sibi à Deo creditis sentiunt habere virtutem, de Ecclesiæ suæ familia Clericos sibi faciant: quos per bonam voluntatem ita nutriant, vt & officium sanctum dignè peragant, & ad seruitium suum aptos eos habeant. Hi etiam victum, & vestitum dispensatione Presbyteri merebuntur, & domino & Presbytero suo, atq; vtilitati Ecclesiæ fideles esse debent. Quòd si inutiles apparuerint; vt culpa patuerit, correptione disciplinæ feriantur. Si quis Presbyterorum hanc sententiam minimè custodierit, & non adimpleuerit, ab Episcopo suo corrigatur: vt plenissimê custodiat, quod dignè iubetur.

Sic decreuit Conc. Tol. 9. c. 11.

XIX. Vt Presbyter, qui plures Ecclesias habuerit commissas, pro singulis Dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.

Vide Conc. Tol. 16. c. 5. In parochijs multæ sunt Ecclesiæ constitutæ, quæ à fidelibus factæ, aut paucum, aut nihil de rebus videntur habere. Sacerdotali ergo decreto Presbytero vni plures extant commissæ; vnde cauendum est, ne occurrente paupertate, ordo ibidem nõ impleatur Missæ. Proinde salubri deliberatione cẽsemus, vt pro singulis quibusq; Ecclesijs, in quibus Presbyter iussus fuerit, per sui Episcopi ordinationem, præesse, pro singulis diebus Dominicis sacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina, à quibus eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis Ecclesijs vidẽtur, aut visi sunt contuliſſe; si viuentes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore Missæ; quòd si ab hac decesserunt, aut discesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Si quis hanc institutionẽ Presbyter implere neglexerit, dum talis causa per quẽlibet ad aures sui Episcopi peruenerit; Presbyter ille excommunicationis sententia feriendus erit.

XX. *Qualiter libertos Episcopi faciant, vel qualiter liberti à patrocinio Ecclesiæ nunquam discedant.*

In priorum Canonum ordine institutum manet, qualiter Episcopi de familia Ecclesiæ libertos debeant facere. Multi etenim Sacerdotes, prout illis concesit diuina gratia, habent vnde Canonicum ordinem impleant, & sic libertos faciant: & sunt multi, qui nihil habentes, ad hanc gratiam veniunt, & sic libertos facere præsumunt. Tales enim libertos regula Canonica esse non iubet stabilitos. Contingere etenim solet, vt postquam manumissor eorum ab hac discesserit luce, talis occurrat successor, qui aut Ecclesiæ familiam minimè quærat, aut per bonam voluntatem, vel negligentiam, hi, à quo nihil Ecclesiæ offerente liberi facti sunt, longo pro tempore libertos se esse defendant: atq; eas libertates ita abscondunt, vt pro hoc quærenti Episcopo laborem faciant. Talium si sit voluntas, licentia conceditur nulla: quia non potuerunt; neq; à seruitio Ecclesiæ vnquam discedunt; & pro his rebus in libertate permanere non potuerunt. Sanctorũ Canonum non abijcienda sunt instituta; atq; his, quæ implenda esse oportet, addimus noua. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis dignè iuxta Canonicam regulam libertus fuerit factus, in libertate maneat, & à patrocinio Ecclesiæ ipse, aut posteritas eius nunquam discedat. Quisquis verò non vt ordo Canonicus poscit, libertus fuerit factus; quamuis prolixitas temporis in scripturæ suæ textu inueniatur, quia à seruitio Ecclesiæ nunquam visus est abscessisse, & Canonica sententia rescindi iubet talem libertatem, vt ille & posteritas eius omnis in seruitio maneant sanctæ Ecclesiæ, cui debiti manent per veram originem. Illos verò per omnia stabilitos in libertate esse instituimus, qui ab his Episcopis liberi sunt, vel fuerint facti, qui de suo bona plurima sanctę Ecclesiæ, in qua præsidẽt, per suæ scripturæ textum cognoscũtur contulisse. Et hi quamlibet iubeantur esse stabiles, nullo modo rescindendi sunt à patrocinio sanctæ Ecclesię. Quod si contigerit eos, eorumq; filios personis ingenuis esse coniunctos, & quandoq; eorũ posteritas patrociniũ Ecclesię voluerit despicere, ex cuius familia per verã originem cõstat eos genitos esse; si ex his libertis trahunt originẽ, qui iuxta Canonicã sententiã iubentur esse stabiles, & dignitatis suę nomẽ teneãt, & Ecclesię patrociniũ nunquam

nunquam amittant. Certè si ex his inuenti fuerint originem trahere, quos Canonicæ regulæ non iubent libertos esse, quamlibet post longa tempora, dummodò origine firmata, reducendi tamen sunt ad sanctæ Ecclesiæ, cui pertinẽt, iura. Liberti tamen ex familia Ecclesiæ facti, & posteritas, quæ ex his est procreata; si libertatem suam, vel parẽtum suorum inuenti fuerint celasse, aut abscõdere, & tempore, quo ab Episcopo fuerint admoniti, eam præsentare distulerint; dum eorũ origo (vt iam diximus) fuerit manifestata per legalem testem ad seruitium Ecclesiæ reducantur: & vt Episcopo fuerit placitum, ita eos habeat. Hæc forma & in Presbyteris seruanda erit, qui cum voluntate Episcopi sui, iuxta Canonicam regulam de familia suæ Ecclesiæ liberos facere voluerint.

XXI. *Qualiter stabilitum maneat, quod Episcopus in amicis suis, seruis, aut libertis de re Ecclesiæ suæ donare voluerit.*

Non putandum est contra regulam iri Canonicam, quando ea instituimus, quæ seruari oportet de re Ecclesiastica. Quamuis etenim Canonicæ sentẽtiæ ordinẽm habeant quid Episcopus pro re Ecclesiæ obseruare debeat, opportunũ tamen est, vt vbi ab Episcopo bonus impẽditur profectus, à succedente institutus teneatur modus. Placuit huic sancto Concilio, vt si Episcopus, Ecclesiæ suæ, in qua præsidet, de rebus suis inuentus fuerit plurima cõtulisse, quidquid amicis suis, seruis, aut libertis, vel quibuslibet personis de Ecclesiæ suę rebus cõpertus fuerit aliquid donasse; si triplũ, aut multo plus patuerit esse, quod cõscripsit in nomine Ecclesię suę, firmum maneat, quod distribuit in personis, quæ prænotatæ sunt superiori ordine. Nec licebit succedẽti Episcopo prioris sui irrumpere voluntatẽ. His etiam si causę Ecclesiasticę fuerint cõmissæ, & fideliter prosequẽtes in rebus Ecclesiæ profectum visi fuerint facere, laboris suis cõsequantur mercedẽ; ita vt de eo, quidquid adquisierint (quia constat eos non sine vtilitate Ecclesiæ negocia cõmissa peregisse) de eo, quidquid cum fide & bona intentione, ad effectũ perduxerint, & ad ius Ecclesiæ per eos redactũ patuerit; de mobili re decimũ suum sequãtur; pro immobili ab Episcopo repẽsationẽ dignã accipiant. Et tamẽ, quæ meruerint ipsi, aut posteritas eorum, vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus largiri voluerint, perenniter posideant. Si quis Episcoporum contra huius sententiæ ordinem agens, irrumpere voluerit, quod prior eius fecit, & vocẽ amittat, & scripturæ, quæ facta est, pœnam adimpleat: insuper & à cœtu fraterno excommunicatus maneat; vt excessus sui emendet causam.

XXII. Qualiter excommunicari oportet, qui Canonis huius non custodierit sententiam.

Quia iuuante nos diuina gratia, ea in hoc sancto Concilio peregimus, quæ ad rectitudinem Ecclesiastici ordinis sunt debita, in aliquibus sententijs cauendi modum imposuimus: aliqua tamen, quia singulari ordine non manent constricta, per huius sententiæ decretũ instituimus, quod quisque Episcoporum, vel Presbyterorum, atq; in inferiori gradu constituti, debeãt metuere. Quisquis huius Canonicæ regulæ instituta seruare distulerit, quamlibet maior esse videatur, mediocris verò, aut inferiori gradu constitutũ se esse perspexerit, vt causa permiserit, à Metropolitano Episcopo, cum suis confinitimis, qui supra notatum sententiarum ordinem custodierint, is, qui seruare distulerit, excommunicatum se euidentissimè nouerit.

XXIII. Confirmatio huius Concilij.

Postquam fidei nostræ exposuimus credulitatẽ, & quæ necessaria extiterunt (vt potuimus) digessimus per ordinem, Creatori nostro, & Domino, quẽ credimus Trinum in vnitate, & veneramur vnum in Trinitate, Patri & Filio & Spiritui sancto debitas persoluimus laudes: tantæ maiestatis glorificantes nomen, qui dignatus est nobis rectitudinis viam ostendere. Ac deinde sereniſsimo, ac piissimo, & orthodoxo viro, clementissimo domino Recceſuintho Regi gratiæ impendimus opem; cuius vigilantia, & secularia regit cum pietate summa, & Ecclesiastica pleniùs diuinitus sibi sapientia concessa. Ipse enim Dominus, cuius Trinitatem veneramur, & confitemur, & Ecclesiæ suæ fidei conferat lucra, & Sacerdotibus, ministris, atq; omni Clero, vt dignè illi seruiant, conferat remedia, quæ ipsi sunt placita. Clementissimo Principi Recceſuintho Regi felicem vitam, feliciora q;, præsenti in

seculo, & futuro post in regno sempiterna concedat gaudia possidenda. Atq; id omnibus in se credentibus præstare dignetur; vt dum sui iudicij manifestare voluerit tempus, omnibus tribuat perenne remedium ipse Dominus, & Redẽptor noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto in Trinitate Deus permanet vnus, cui est honor, gloria, virtus, & imperium nunc, & in omnia secula seculorum.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero. XII.

1 PRoficius, Dei miseratione Lusitanæ prouinciæ sanctæ Emeritensis Ecclesiæ, Metropolitanæ sedis Episcopus, hæc gesta Synodalia, cum confinitimis meis Episcopis, instituta, manu mea subscripsi.

2 Ego Selua, Egiditanæ ciuitatis Ecclesię Episcopus, pertinens ad Metropolim Emeritensem, hæc instituta, cum Archiepiscopo meo Proficio, à nobis definita subscripsi.

3 Adeodatus, in Christi nomine sanctæ Pacensis ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.

4 Asphalius, in Christi nomine sanctæ Abelẽsis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.

5 Theodericus, in Christi nomine sanctæ Olysipponensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.

6 Theodiselus, Dei misericordia Episcopus sanctæ Ecclesiæ Lamecensis, similiter subscripsi.

7 Iustus, Dei miseratione sanctæ Salmãticensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.

8 Cantaber, Dei gratia Episcopus sanctæ Ecclesiæ Coimbrien sis, similiter subscripsi.

9 Donatus, in Christi nomine Episcopus sanctæ Ecclesiæ Cau rien sis, similiter subscripsi.

10 Exarnus, Dei misericordia Episcopus sanctę Ecclesiæ Oxonobensis, similiter subscripsi.

11 Petrus, Dei misericordia Elborensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.

12 Aluarius, indignus sanctæ Caliabrien sis Ecclesię Episcopus, subscripsi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De subscriptionibus.

Subscribunt in hoc Concilio aliqui Episcopi, qui in superioribus interfuerunt: vt Adeodatus Pacensis, qui in.8. Toletan. & Selua Egiditanæ, qui in eodem.8. Reliqui alijs successerunt Episcopis: vt Asphalius Abelensis, qui successit Amanungo, in.8. Tolet. Aluarius Caliabriensis Celedonio in.8. Toletano, Cantaber Conimbrensis successit Sisiberto, in.8. Donatus Cauriensis Ioanni in.8. Exarnus Oxonobensis Saturnino, in.8. Iustus Salmanticensis Egeredo, in.10. Toletan. Proficius Emeritensis Orontio, in.8. Toletan. Petrus Elborensis Abientio, in.8. Theodoricus Olysipponensis Cæsario in.10. Toletan. Theodisclus Lamecensis Filimiro, in octauo.

Aduertendum etiam Era.704. in Prouincia Lusitaniæ vnà cum Metropolita esse duodecim sedes Episcopales, nimirum:

1 *Emeritam.*
2 *Egeditam.*
3 *Pacem.*
4 *Abelam.*
5 *Olysipponem.*
6 *Lamecum.*
7 *Salmanticam.*
8 *Conimbriam.*
9 *Cauriam.*
10 *Oxonobam.*
11 *Elboram.*
12 *Caliabriam.*

Notæ in Concilium Emeritense.

Vrbem Emeritensem] *Emerita, Lusitaniæ prouinciæ vrbs nobilis, à Romanis dicta Augusta Emerita, colonia Romanorum. In numo Augusti sic est:* CÆSAR AVGVSTVS PONT. MAX. IMP. *Ex altera parte:* AVGVSTA EMERITA COL. *Similiter ex inscriptione Lapidis, qui est Tarracone* IMP. CESAR VESPASIANVS AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. II. IMP. VII. COS. III. DES. IIII.

P. P.

VIAM A CAPARA AD EMERITAM AVG. VSQ. IMPENSA SVA RESTITVIT.

Est etiam Regis Recceſuinthi numus cum hac inscriptione. RECCESVINTVS REX, *Ex altera parte:* EMERITA PIVS. *Sunt qui dicant, Apellatum Pium, ob hoc Concilium Emeritæ coactum. De ea Plinius, Strabo, Mela, & cæteri recentiores. Hodie ruinæ docent fuisse nobilissimã coloniam: nulli Episcopo subditur, sed ordini militiæ Diui Iacobi, sub Priore Legionensi.*

Anno.18.] *Conuenit cum nostra chronologia. Nam anno.687. Recceſuinthus regnum ſuſcepit: deinde.18. Concilium hoc est coactum: qui efficiunt.705. annos. Quoniam multum huius Concilij robur, & auctoritatem confirmat epistola Innocent.III. ad Petrũ Compostellanũ Archiepiscopum; quæ inuenitur in registro Romæ excuſo, lib.2. eam hic ad verbum exscribendam curauimus. Braccarensis Episcopus dicebat, Concilium Emeritense, neq; constructionem, neq; sensum, neq; Latinitatem habere.*

Petro Compostellano Archiepiscopo.

Licet vnũ sit corpus Ecclesiæ, in quo Christus est caput, & vniuersi fideles sunt mẽbra, ille tamen, qui à Christo petra dictus est Petrus, & à Christo capite vocatus est caput; ipso testante, qui ait: Ioan.1. *Tu vocaberis Cephas: quod secundùm vnam interpretationem exponitur caput: quia sicut plenitudo sensuum abundat in capite; ad cætera verò membra pars aliqua plenitudinis deriuatur; ita cæteri vocati sunt in partem solicitudinis, solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis: ad quem velut ad caput maiores Ecclesiæ causæ non tam constitutione Canonica, quàm institutione diuina meritò referuntur. Inter quas illa non minima reputatur, quæ inter Compostellanam, & Braccarensem Ecclesias, super quatuor Episcopatibus, videlicet Conimbriensi, Lamecẽsi, Visensi, & Egitaniensi, ex delegatione sedis Apostolicæ longo fuit tempore sub diuersis iudicibus ventilata: quã nos auctore Domino, te, frater, Archiepiscopo Compostellan. & venerabili fratre nostro Martino Braccaren. Archiep. pro definitione huius causæ, præsentibus exacta diligentia curauimus terminare. Petebas siquidem à dicto Braccarensi Archiepiscopo quatuor præfatos Episcopatus; asserens eos ad Compostellanam Ecclesiam iure Metropolitico pertinere. Tuam autem intentionem fundare multipliciter nitebaris, per priuilegia, per concilia, per historias, per diuisiones, per famam, & per sententiam. Volens enim Apostolica sedes Compostellanam Ecclesiam, pro reuerentia Beati Iacobi Apostoli, cuius venerandum corpus in ea conditum requiescit, speciali priuilegio decorare, dignitatẽ Emeritensis Metropolis, quæ peccatis exigentibus*

à longis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Calixtus secundus Burgundus, electus anno Dñi. 1119.

à longis retro temporibus, vsque nunc barbarica tenetur feritate captiua, eidem Ecclesiæ cum integritate Lusitaniæ prouinciæ liberali concessione donauit: sicut priuilegia felicis memoriæ Calixti Papæ prædecessoris nostri, liquidò protestantur; tres de suffraganeis Episcopatibus ex primens nominatim: videlicet Conimbriensem, Salamantinensem, & Abulensem, qui soli tunc in confessione Christiani nominis permanebant; cæteros autem generali donatione concludens. Hos autem Episcopatus de quibus quæstio vertebatur, ad Emeritensem pertinuisse Metropolim, per Emeritense nitebaris Concilium demonstrare, in quo XII. Episcopi, qui conuenerant, se omnes esse de Lusitaniæ prouincia profitentur, dicẽtes in primo capitulo: Conuenientibus nobis omnibus Lusitaniæ prouinciæ Episcopis, &c. qui post vniuersa statuta Concilij, omnes cum suo Metropolitano subscribunt, tàm ex nomine sedium, quàm etiam ex nomine personarum. Inter quos Conimbriensis, Egitanensis, Lamecensis expressè subscribunt. In octauo quoque capitulo eiusdem Concilij continetur, quòd supplicante sanctæ memoriæ Orontio Episcopo, Rex Recceſuinthus inductus est, vt reduceret, atque restauraret Episcopos huius prouinciæ Lusitaniæ, ad suæ prouinciæ nomen, atque Concilium: & sic demum secundùm Canonicas regulas, decreto Synodico, iudicij formula, & suæ Clementiæ confirmatione, ad nomen prouinciæ, suamque Metropolim sunt reducti. Quibus verbis indubitanter exprimi asserebas, quod hi quatuor Episcopatus, qui vsque tunc fuerant sub nomine prouinciæ Gallœciæ, per sententiam sunt reducti Synodicam. Quorum vnus, videlicet ex reductis, exprimitur fuisse Selua Egitanensis Episcopus, qui est vnus de quatuor quos omnes eadem quæstio apprehendit. Et ad maiorem expressionem, in subscriptionibus, post Metropolitanũ Selua primus, cum tali adiectione subscribit: Ego Selua Egitanens. Episcopus pertinens ad Metropolim Emeriten. vnà cum Archiepiscopo meo Profitio subscribo. Et quisque sequentium dicit ita: Similiter subscribo; intelligens totum cum verbo; idest pertinens ad Emeritensem, Metropolim. Isidorus autem in Chronicis de Gothis, titulo de Suevis testatur, quòd Remismundus ad Lusitaniam transijt; Conimbriam pace deceptam diripit; Vlyxibona quoque ab eo occupatur. Per quod videtur ostendi, quòd tam Conimbria, quàm Vlyxibona consistit in Lusitania. Plinius quoque narrat in libro secundo naturalis historiæ, circa finem, quòd Durius è maximis Hispaniæ fluminibus iuxta Numantiam lapsus, dein Lusitanos à Gallæcis disterminat. Per quod apertè monstratur, quòd cum quatuor Episco-

Isidorus in Chronico Gothorum.

Plinius.

Diuisiones sedium.

Episcopatus prædicti sint vltra Durium, non in Gallœcia, sed in Lusitania sunt prouincia constituti. Diuisiones etiam multas produxisti de locis (vt asseris) non suspectis assumptas, & exhibitas sub testimonijs, & sigillis authenticis: quæ connumerant hos quatuor Episcopatus inter Emeritensis Ecclesiæ suffraganeos, & eosdem ipsi Metropoli euidenter assignant. Per testes etiam ab aduersa parte productos ostendere voluisti, quod publica fama testatur hos Episcopatus ad Emeritam spectauisse. Felicis quoque memoriæ Cœlestinus Papa prædecessor noster, cum in minori ordine constitutus legationis officio in Hispania fungeretur, de hac causa cognoscens, pro Compostellana Ecclesia cõtra Bracarensẽ sententiam promulgauit, sicut per multos testes tu ipse nixus es comprobare. Verum ex aduerso dictus Bracarensis Archiepiscopus, rationes huiusmodi friuolas asseuerans, nixus est eas multipliciter infirmare; proponens, quod priuilegia donationis per suppressionem veritatis, & falsitatis expressionem, à Calixto Papa fuere surrepta. Suppressum est enim verum in illis de duobus præcedentibus priuilegijs, quæ felicis recordationis Paschalis Papa, super redintegratione ipsorum Episcopatuum concesserat in perpetuum Ecclesiæ Bracarensi. De possessione quoq;, quam eo tempore in præfatis Episcopatibus Ecclesia Bracarensis habebat: quorum alterum per priuilegia, reliquum verò per testes, & instrumenta sufficienter ostendere satagebat. Expressum autem erat in illis falsum, in eo, quod Conimbriensis Episcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere; cum idem Bracarensis multis rationibus astruere niteretur, tam Conimbricã, quã tres alios Episcopatus ad Metropolim respicere Bracarensem. In tantum enim Paschali Papæ, qui priuilegia super redintegratione prædictorum Episcopatuum Ecclesiæ Bracarensi concessit, constitisse videtur, hos Episcopatus ad eandem Bracarensem Ecclesiam pertinere, quod ipse inliteris, quas direxit Gunsaluo Conimbriensi Episcopo, manifestè testatur, quòd constat Conimbriensem Ecclesiam in Bracarensis prouinciæ catalogo contineri. Vnde quia Toletanus Archiepiscopus ad mandatum ipsius, Conimbriensem Episcopum non restituerat Ecclesiæ Bracarensi, priuauit ipsum legationis officio: vt Bracarensis Archiepiscopus liberiùs in prouincia sua iustitiam exerceret. Emeritense verò Concilium non esse authenticum multipliciter asserebat: tum quia non inuenitur in aliquo authẽtico libro, inter alia Concilia contineri: tum quia nec constructionem, nec sensum, nec latinitatem, in plerisque locis continere probatur: tum etiam, quia contra Canonicas sanctiones, & Apostolicæ sedis prima tum,

Fuit Cœlestinus III. Romanus, anno Dominj. 1191.

Paschalis secundus, Tuscus, anno Dominj. 1100. tenuit sedẽ.

Concilij Emeritensis.

Canon. 7. Concilij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Concilium Toletanum 11. conuictum est esse Era. 713. vt ex Mss. codd. Emeritensi Era. 704.

tum, aliquid videtur in eo esse statutum contra Episcopum, qui non venerit ad Concilium; vt videlicet à Metropolitano debeat in cella retrudi. Per vndecimum quoque Toletanum Concilium, quod constat authenticum, nitebatur illud Emeritense Concilium improbare ratione temporis, quod in vtroque reperitur expressum, cum simul vtrumque stare non posit; obijciens contra illud nonnullas alias rationes. Historias autem inductas sanè, ac veraciter intellectas nihil ad propositum valere dicebat; sicut & per quasdam alias historias ostendere nitebatur: cum & iudex Ecclesiasticus ad gentilium præsertim historias non debeat se conuertere, quando per constitutiones Canonicas, vel scripta Romanorum Pontificum, aut sacras auctoritates doctorum Ecclesiasticum potest negocium terminare. Diuisiones etiam, quas pro se pars tua induxit, inualidas asserebat: tum quia longè plures, & euidentiores diuisiones pro sua sunt parte productæ: tum etiam quòd in eodē quaterno quē contra sæpe dictum Bracarensem Archiepiscopum produxisti, Lucense Concilium est inuentum: in quo Episcopatuum Galleciæ fuit facta diuisio, per quam Episcopatus de quibus agitur, ad Gallæciā prouinciam pertinere monstrantur. Famam vero dicebat contra se nullatenus esse probatam: sed nec sententiam præfati legati alicuius fuisse momenti; cum in scriptis non inueniatur fuisse redacta; quāuis super tanto dicatur negocio fuisse prolata: vnde nec nomen habere meretur. Nec obstat si fortè dicatur, quòd fuerit amissa: quia qui casum allegat, debet casum probare. Testes autem, qui de ipsa loquuntur sententia, inter se omninò discordant, & in dicto, & in tempore, & in loco. Præterea cum talis sententia non intelligatur super proprietate fuisse prolata: quia præsumi non debet, vt Apostolicæ sedis legatus tàm arduum negocium, & difficile, velut in discussum subitò definierit: cum etiam pars tua posteà literas Apostolicas impetrarit, quibus districtè præcipiebatur Archiepiscopo Bracarēsi, vt hos Episcopatus Cōpostellano Archiepiscopo restitueret; & facta restitutione, si super hoc agere vellet, ordine posset iudiciario experiri, patet quod illa sententia super possessione, dunta-xat causa contumaciæ fuit lata; quod ipsi testes magis dicere comprobantur. Vnde cum Bracarensis Ecclesia se posteà iudicio præsentauerit, & causa postmodùm fuerit ab Apostolica sede commissa, mora purgata, talis sententia expirauit. His alijsque rationibus intentionem tuæ partis multipliciter elidere nitebatur. Vnde licet actore non probante, is qui cōuenitur, etsi nihil præstiterit, absoluatur. ad ostendendam tamen euidentiùs suæ partis iustitiam, hos Episcopatus

Lucense Concilium in eo facta est diuisio sedium Galleciæ.

patus ad Bracarensem Metropolim pertinere satagebat ostendere; per priuilegia videlicet, & Concilia, confessiones, & diuisiones, præscriptiones, & instrumenta. Si enim priuilegia priuilegijs conferātur sua dicebat priuilegia debere præferri; cū & plura sint numero. x. videlicet Ro. Pontificū: inter quæ post tria priuilegia Paschalis secundi, est & priuilegium Calixti Papæ, qui nominatim hos Episcopatus redintegrauit, & confirmauit Ecclesiæ Bracarensi. Quorum videlicet priuilegiorū septē sunt redintegrationes, & cōfirmationes, tria verò sequentia, videlicet Eugenij, Adriani, & Alexādri sunt etiam cōcessiones perpetuæ, per quas totū videtur negociū definiri. In secundo verò Bracar. Concilio, de quo nō dubitatur, quin sit authenticum, continetur expressum, quòd Episcopi Gallæciæ cum suis Metropolitanis ad illud Concilium conuenerūt, & in eorum numeratione isti quatuor continentur, qui post statuta Concilij cum alijs Coēpiscopis, tam ex nomine personarū, quàm ex nomine sediū expresse subscribunt. Vnde liquidò patere dicebat, quòd & Gallæciæ sunt prouinciæ, & ad Metropolim pertinent Bracarensem. Confessus es etiam tu ipse frequenter in iure, quod omnes Episcopi, qui 1. Bracar. Concilio adfuerunt, indubitāter pertinēt ad Metropolim Bracar. sed per quoddam capitulū secundi Concilij Bracar. apertè probatur, quòd hi quatuor interfuerūt primo Concilio Bracarensi; cū ad. 2. Concilium Bracarense conuenisse dicantur Episcopi, tā ex Lucensi Synodo, quā etiam Bracarēsi: & inter eos, qui ex Bracarensi Synodo cōuenisse dicuntur, isti quatuor nominantur. Porrò 2. Bracar. Concilium nō præcessit Bracarēsis Synodus, nisi prima. Constat ergo, quòd isti quatuor fuerunt in prima Synodo Bracar. Vnde videtur colligi manifestè, quòd isti quatuor, iuxta præmissā confessionē tuam indubitāter pertinent ad Ecclesiam Bracar. Scriptura quoq; Lucens. Concilij, quæ continetur in libro à tua parte producto, indicat hos quatuor Episcopatus, secundū diuisionē quam facis, ad Bracar. Metropolim pertinere: quam etiam diuisionē tres Romani Pontifices dicūtur in priuilegijs Bracar. Ecclesiæ confirmasse. Pluralitatis quoq; ratio, secundùm quam dicitur, quia præualet sententia plurimorū, diuisiones suas, quæ longè plures sunt numero, præfert diuisionibus partis tuæ. Sed & ratione tēporū ei perpetuū silentiū imponere nitebatur: cùm à 1. Bracar. Cōcilio vsq; ad Emeritē. Concilium, per spatium 107. ann. hos quatuor Episcopatus Bracar. Ecclesia deberet possedisse. A tēpore quoq; Paschalis secūdi, qui hos Episcopatus redintegrauit Ecclesiæ Bracar. vsq; ad tēpora triū iudicū, quibus hæc causa fuit primo cōmissa, præscriptionis tēpus cōstat fuisse cōpletū, per quod Ecclesia Brac. hos episcopat⁹

Eugenius Tertius, Pisanus anno Dñi. 1145. Adrianus quartus, Anglus, anno Domini 1154. Alexander tertius Senensis, anno Dñi. 1156. Concilium Brac. 2. habitum Era 610. anno 2. Mitonis Regis Suauorum. Conci. Brac. 2. habitum Era. 599.

Brac. 1. cōcilium est Era 599. Emeritense, Era 704. Vnde verisimiliter connumerat, excludendo vltimos annos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuxta ſuam aſſertionẽ inconcuſsè poſſedit. Reſcripta quoq; Paſchalis tranſmiſſa Toletano Archiepiſcopo, & Epiſcopo Conimbrienſi, de quibus eſt ſuperius prælibatum, idipſum (vt aſſerit) euidenter oſtendunt. Porrò tu reſpondebas, quòd poſt latam prote ab Apoſtolicæ ſedis Legato ſententiam, iam nõ tenebaris ad has, aut alias rationes, quæ contra rei iudicatæ auctoritatem inducebantur, aliquid reſpondere: niſi quòd ſine præiudicio tuo, licet ex abundanti ſatisfacere ſuſtinebas; aſſerens poſſeſſionẽ Bracar. Eccleſiæ per teſtes non eſſe probatã, cùm quidam teſtium ad probationẽ inueniãtur inutiles: alij verò probentur mendaces. Literæ quoq; Paſchalis, quibus eandem poſſeſſionem aſtruere ſatagebat, contrarium potius aſtruere videbantur. Sed & priuilegia Paſchalis eiuſdẽ, quæ ſuæ conceſſionis priuilegium præceſſerunt, in multis reprehenſibilia denotabas: primò, ſecundũ formam, & in bulla, & in ſcriptura: ſecundò, iuxta continentiã, & in enumeratione ſedium, & in falſitate ſuggeſtionũ. Perſona quoq;, quæ illa priuilegia, videlicet ſecundũ, & tertiũ impetrauit, merito ſuæ prauitatis reddidit illa ſuſpecta. Mauricius ſcilicet, qui poſteà fuit hæreſiarcha in Ap. ſedem intruſus; qui qualis extiterit, literæ Gelaſij PP. miſſæ ad Vienneníem Archiepiſcopũ apertè depingunt. Præterea contra rei iudicatæ auctoritatẽ impetrata ſunt illa reſcripta ſicut probatur per Emeriten. Concilium: in quo per decretũ Synodicum, & iudicij formulã, ſecundùm Canonicas regulas, illi Epiſcopi videntur fuiſſe reducti. Poſtremò dicti Legati ſententia lata eſt contra ipſa: quibus, ſi tunc fuerunt exhibita, derogatum eſt per ſententiam: ſi autem exhibita non fuerunt, occaſione inſtrumentorũ nouiter repertorũ, auctoritas rei iudicatæ non poteſt vlterius attẽtari. Tua verò priuilegia multipliciter aſſerebas omni ſuſpicione carere: quorum veritas conſtat ex Apoſtolicæ ſedis archiuijs: in cuius regeſtis fideliter continentur, quæ aduerſæ partis priuilegijs cõparata, certa debent ratione præferri: quia tua ſunt priuilegia donationis certa & abſoluta: ſua verò ſunt priuilegia confirmationis, ſeu redintegrationis conditionalia tantũ, & reſpectiua. Nec oportebat in tuis priuilegijs fieri mentionem ſuorum præcedentium: quibus nihil iuris acquirebatur, quod iſtis poſſet obſiſtere; cùm & alias nullius debeant reputari momenti Nam inter ſcripturas, quæ parilitatis aliquid habere vidẽtur; ſcilicet in literis cõmiſſorijs inuenitur hoc obſeruari. Secundũ verò Bracar. Concilium, quod in ſuperficie tantũ dicebas tibi poſſe aliquatenus obuiare, fideliter intellectũ aſſerebas, tibi nequaquã obſiſtere: cum illa verba, quibus Epiſcopi Galleciæ dicebãtur ad aliud Concilium conueníſe,

Mauricius Gallus Bracarenſis Epiſcopus.

niſſe: notarij tantũ, ſeu compilatores extiterint: quæ non habent auctoritatem Concilij; cùm in toto Concilio nihil inueniatur ſtatutũ, vel factum omninò, quod ad recognitionẽ pertineat, vt iſti ſint de Gallæcia, vel ad Metropolitanũ Gallæciæ quoquo modo pertineãt. Reſpondebas etiam aliter, quòd quia Rex Gallæciæ, vt ex veteribus conſtare dicebas hiſtorijs, occupauerat de prouincia Luſitaniæ has quatuor ciuitates, ad eas ſui regni nomen extenderat: vt per quandam æquiuocationem totũ etiam regnũ Gallæciæ diceretur: & ita non ſecundùm limitationẽ prouinciæ, ſed ſecundùm occupationem regni, dicti ſunt illi Epiſcopi de Gallæcia. Quod inde maximè cõprobari dicebas: quia poſtquam illa regnorum ſciſſura, quæ huic nominationi cauſam præſtiterat, eſt ſublata, reductæ ſunt hæ ciuitates ad ſuæ nomen prouinciæ; vt iam nõ Gallæciæ, ſed Luſitaniæ nominentur: ſicut apertè probari dicebas ex ſequenti poſtea Emeritenſi Concilio, in quo dicuntur ad prouinciæ ſuæ nomẽ reducti. Nec ex eo probantur ad Bracarenſem Metropolim pertinere, quia interfuerunt Concilio Bracar. vel etiam ſubſcripſerũt: cùm conſtet Narbonenſem, per multa tẽpora veniſſe ad Concilia Toletana: nec tamen Toletana Metropolis aliquid iuris habuit in Eccleſia Narbonẽſi, ſed mandato Regũ illa fiebant: quod magis violentũ, quàm iuſtum præſumitur extitiſſe. Prædictã verò confeſsionem, qua recognouiſti in iure omnes Epiſcopos, qui interfuerunt primo Concilio Bracarenſi, indubitanter ad Bracarenſem Metropolim pertinere, in nullo tibi poſſe præiudicare dicebas: quia ſiue Concilium intelligantur perſonæ, ſiue ſtatuta, ſtare non poteſt, quod ad ſecundum Bracarenſe Concilium, Epiſcopi tam de Lucenſi, quàm de Bracarẽſi Concilio conueniſſent: ſed per illã enormitatẽ, quæ ſtatuta fuit in ſuo Lucẽſi Concilio mãdauerat Rex, propter dilationẽ prouinciæ, vt ſex Epiſcopatuũ ſui regni Pontifices facerẽt Concilium apud Lucũ, & ſex alij apud Bracar. & ideo dicebantur ſex ad vnũ Concilium, & ſex ad aliud pertinere, & de vtroq; Concilio apud Bracaram, quaſi de vtraq; Concilij aſsignatione veniſſe. Cuiuſmodi ſignificationẽ nomi nis approbari dicebas, ex epiſtola, quã Martinus Bracar. Archiepiſcopus ex certa ſcientia dirigit ad Epiſcopos Lucenſis Concilij; non quòd tũc celebraretur ibi id Concilium, cùm idẽ Martinus legatur illi Concilio adfuiſſe: ſed ad Epiſcopos, qui tenebãtur ex prædicto Regis mandato, tẽporibus ſuis illuc ad Concilium conuenire. Emeritẽſe verò Conciliũ authenticũ eſſe multis rationibus aſtruebas: tum quia cum alijs Concilijs continetur in libro, qui corpus Canonum appellatur, quẽ Alexander PP. per interlocutionẽ authenticũ

Narbonenſ. Eccleſia non ſubiecta Toletanæ Metropoli.

Universidad de Deusto
1045
Biblioteca

approbauit: tum, quia de ipso Concilio sumptũ est illud capitulum: Priscis quidem Canonibus, quod cõtinetur in corpore Decretorum. Vnde respõdens ad rationes præmissas, quæ cõtra hoc Conciliũ sunt obiectæ, omnes quasi friuolas ostendere nitebaris. Diuisiones autem, quæ pro Bracarensi Ecclesia sunt productæ, omnes de locis sibi subiectis, & ideo suspectis proponebas assumptas: in quorum armaria, propter hanc causam facilè potuerunt corruptæ submitti. Tuæ verò diuisiones omnes sunt secundùm statum antiquum, vel de locis non tibi, sed sibi subiectis assumptæ. Vnde amplius illis contra se credi debet, vel de remotis prouincijs, apud quas non extitit causa corruptionis, vel suspicionis prædictæ: quas etiã protulisti sub testimonijs, & sigillis authenticis, quibus & Canones, & veteres scripturas concordare dicebas. Præscriptiones autem, ex quibus etiam aduersus verum dominum competit actio; ne dum, quòd exceptio competat præsidentibus, multis rationibus annullabas; asserẽs, quòd Bracarensis Ecclesia in prædictis Episcopatibus nullam possessionem obtinuit, & ideo nihil in eis omninò præscripsit. Deinde si possessionem aliquam habuisset, sententia quæ super his lata probatur, ex Emeritensi Concilio vim præcedentis præscriptionis penitus vacuasset. Sequentis verò præscriptionis effectum præfati Legati sententia penitus interrupit. Ipse verò Archiepiscopus Bracarensis contra reductionem Episcoporũ, quæ dicitur in Emeriten. Concilio decreto Synodico, & iudicij formula facta fuisse, multipliciter allegabat. Primò, quia Synodus illa, cuius auctoritate dicitur facta fuisse reductio, nequaquam apparet, nec scitur à quibus, vel vbi, vel quando, vel quare fuerit celebrata; vtrũ generalis, an prouincialis extiterit: & vtrũ auctoritate Romani Pontificis, an alicuius tantum Archiepiscopi fuerit ordinata. Deinde si mentio fiat in aliquo documento de alio, nihil ex secundo probabitur documento, nisi & primum, de quo mentio facta fuerat, proferatur. Prætereà cùm secundũ Concilium Bracarense præcesserit Emeritense Concilium, & celebrius habeatur; vt de quo plura sunt assumpta capitula in corpore decretorum, patet profectò, quòd illud debet isti præferri: nec illi per istud potest in aliquo derogari, sicut cautum habetur in Canone: quia quoties in gestis Conciliorum discors sententia inuenitur, illud est præferendum, cuius antiquior, & potior extat auctoritas. Rursus non probantur vllatenus isti quatuor Episcopi fuisse reducti, sed de solo Selua Egitanensi Episcopo dicitur, quòd vnus fuerit de reductis: & ipse solus in subscriptione profitetur expresse, se ad Emeritensem Metropolim pertinere: quãuis & ipse

33. q. 2. c. Hoc ipsum, ex Isidoro ad Massonẽ Episcopum.

Selua

Selua Egitanensis Episcopus non intelligatur vnus de reductis ad Emeritanã Metropolim, sed potiùs ad diœcesim propriam, sicut ex eodem capitulo Emeriten. Concil. comprobari dicebat; in quo de illo dicitur, quòd ad debitã diœcesim rediit. Cùm igitur Synodus illa minimè proferatur, cuius iudicio & decreto in Emeritensi Concilio dicuntur reducti, patet quòd illa reductio per Emeriten. Concilium nõ probatur. Adhæc respondebas, quòd maior est auctoritas approbati Concilij, quàm vnius solũmodo documẽti: & ideo dubitari non debet, quin verũ sit quod asseritur ab Episcopis in Concilio cõgregatis: à quibus asseritur illa reductio facta fuisse decreto Synodico, iudicij formula, secundũ Canonicas regulas: sicut & dicitur in primo Concilio Bracar. quòd Theoribius Notarius à Papa Leone ad Synodũ Gallœciæ missus fuit: nec tamẽ illa Synodus inuenitur: Et in. 1. Conc. Tolet. mentio fit de statutis Lusitanorũ Episcoporũ: & tamen non inuenitur Synodus, in qua illa fuerint cõstituta. Moyses quoq; in libro Numeri mentionẽ facit de libro bellorũ Dñi, qui tamẽ nusquã apparet, & tamẽ creditur ita fuisse, sicut Moyses narrat in illo volumine cõtineri. Auctoritas autẽ alicuius Concilij nõ ex eo solo maior existit, quòd extat antiquior, sed quod potior. Alioquin Bracarense Concil. Lateranensi Concilio præferretur: sed illorum duorum Conciliorũ par extat auctoritas: cum Prouinciale fuerit vtrunq; & ambo dicantur pariter ab Apostolica sede recepta. Cum autẽ inter Episcopos Emeritensis Concilij tantũ hi quatuor inueniantur inter Episcopos Gallœciæ nominati, sicut dicitur in. 2. Concilio Bracarensi, patet quod de his quatuor debet intelligi, quòd ad nomen prouinciæ sunt reducti: quia non possunt intelligi fuisse reducti, nisi qui fuerũt abducti. Vnde facta reductione in. 3. Concilio Bracaren. quod sequutũ est Emeriten. Concilium, nullum istorũ quatuor legitur extitisse. Postquã igitur hæc, & alia fuerunt vtrinq; prudenter, ac subtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatẽ superfluã, in hac pagina prætermisimus annotare, partes ad amicabilem compositionem induximus diligenter: quæ tandẽ per Dei gratiam, nostra solicitudine mediante, ad hanc cõpositionis formã libera voluntate venerunt: vt de quatuor prædictis Episcopatibus duo assignarentur Compostellanæ Metropoli, & duo relinquerẽtur Metropoli Bracarensi. Nos autẽ habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, compositionẽ ipsam duximus approbandam, intelligentes eam æquitati Canonicæ concordare. Cùm enim Visensis Episcopus cum Episcopis Gallœciæ interfuerit secundo Concilio Bracarensi, & Emeriten. Concilio non adfuerit, in quo plenus suffraganeorum

3. Concilij Bracarense, Era. 713.

Universidad de Burgos
Biblioteca

numerus Emeritensis Metropolis legitur affuisse: vnde nec potest vnus de reductis intelligi: cùm etiam inter alios suffraganeos Bracarensis Ecclesiæ in suis priuilegijs numeretur, in priuilegijs autem Compostellanæ Ecclesiæ Visensis Episcopus nullatenus habeatur, sæpe dictum Archiepiscopum Bracarensem, nomine Bracarensis Ecclesiæ, ab impetitione tua nomine Compostellanæ Ecclesiæ super eodem Episcopatu duximus absoluendum; tibi super hoc perpetuum silentium imponentes. Lamecensis autem, & Egitanensis Episcopatus, quos ad Emeritensem pertinuisse Metropolim certis didicimus rationibus, & validis argumentis, de consilio fratrum nostrorum adiudicauimus Compostellanæ Metropoli; ipsum Bracarensem Archiepiscopum super illis nomine Bracarensis Ecclesiæ condemnantes: Episcopatum autem Conimbriensem licet eisdem rationibus cognouerimus ad Emeritensem spectauisse: quia tamen Iriensis Episcopatus auctoritate sedis Apostolicæ subtractus est Ecclesiæ Bracarensi, & sede mutata, pro Beati Iacobi reuerentia, totus concessus est Compostellæ, in recompensationem ipsi Archiepiscopo, & Ecclesiæ Bracarensi concessimus perpetuò retinendum. In tantum autem illa forma compositionis tibi complacuit, quod pro bono pacis liti cessisti, & petitioni renunciauisti omninò, super duabus Ecclesijs, videlicet sancti Fructuosi, & sancti Victoris, & medietate Bracaræ cum pertinentijs suis omnibus, de quibus cum alijs fuit facta commissio; refutans quicquid iuris in illis habuisti, vel potuisti habere: renuncians quoq; sententiæ, quæ super eis, pro Compostellana Ecclesia contra Bracarensem fuerat promulgata: super qua coram nobis aliquandiu fuerat litigatum. Nulli ergo, &c. definitionis, absolutionis, & concessionis, &c. Datum Lateran.

Cap. 2 Vespertino tempore] *De vespertinis officijs, & lucernario (hoc est enim lumen oblatum) vide notam à nobis positam Concil. Tolet. 1. c. 19. Offerebatur verò lumen his verbis, vt à Basilio traditur lib. de Spiritu sancto. c. 29. Laudemus Patrem, & filium, & sanctum Spiritum. De Sono & vespertino officio in Breuiario Isidoriano Mixtarabum agitur. Fiebat vespertinum officium post lumen oblatum, vt hîc dicitur: vnde constat antiquitus vesperas post solis occasum ad finem diei decantari solitas. Id innuit Chrysostomus hom. 19 ad populum Antioch. & hom. 14. in. 1. ad Tim. „ Tertiam (inquit) Sextam, Nonam, & vespertinas orationes celebrant (loquitur de Monachis) & in quatuor partes diem dispartiti, dum singulæ partes implentur, & psalmodijs, & hymnis Deum vene-*

„ venerantur. Hæc Chrysost. quibus verbis vespertina oratio vltimæ diei parti tribuitur. Idem Augustinus in psal. 29. ad ea verba: „ Ad vesperum demorabitur fletus: affertq; illud Marc. 1. Vesperè „ autem facto, cùm occidisset sol, afferebant ad eum omnes male habentes. Idem Chrysologus serm. 74. & 75.

Cap. 2 Quàm Sonum] *Isidorus in regula Monachorum, quam apud me habeo M. s. cap. 6. de officio sic habet: In vespertinis officijs, „ primò lucernarium, deinde psalmi duo, responsorius vnus, & laudes, hymnus, atq; oratio dicenda est. Post vespertinum autem, congregatis fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de aliquibus „ diuinæ lectionis quæstionibus disputare, conferendo piè & salubriter, tantumq; meditando, disputandoq; immorari, quoadusq; Completorij tempus possit occurrere. Illud quod ab Isidoro vocatur laudes, est Sonus. Id clarè constat ex Breuiario Isidoriano, quod Mozarabum dicitur: vbi in regula de vespertino officio sic dicitur: „ Dies siue sit festiualis siue priuata, semper horæ incipiunt à vesper- „ tinis ante diem: & principium fit per inuocationem Iesu Christi, „ oratione Dominica præcedente, submissa voce dicendo: Kyrie elei- „ son, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et alta voce: In no- „ mine Domini nostri Iesu Christi, lumen cum pace, hoc est lumen „ oblatum. Respondetur à circunstantibus: Deo gratias. Et Presbyter „ dicit, Dominus sit semper vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo. Et „ ordo vesperorum siue sit festum, siue non, sequitur per hunc modum. „ Primò dicitur psalmus, siue vespertinum, quod idem est: quo finito, „ Presbyter dicit, Dominus sit semper vobiscum. Resp. Et cum spiri- „ tu tuo. Statim dicitur Sonus, si sit festum, eò quod dies ferialis caret „ Sono; nisi in tempore Resurrectionis, propter solennitatem dicitur. „ Hæc regula. Sonus est, venite exultemus Domino, iubilemus Deo „ salutari nostro. Vers. Præoccupemus faciem Dei in confessione, & in „ psalmis iubilemus Deo. Fortè dictus, quia sonora voce decantabatur.*

Cap. 3 Per bonam dispositionem] *Sic Statutum est Conc. Tolet. 16. c. 8. vt Missæ per totam Hispaniam pro Rege, eiusq; filijs quotidie celebrentur, nisi in die Paschatis Domini. Orare pro Regibus anti- „ quissimum Ecclesiæ institutũ est, ex illo Paul. 1. ad Tim. c. 2. Obse- „ cro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & „ omnibus, qui in sublimitate sunt: vt quietam & trãquillam vitam „ agamus in omni pietate, & castitate. Inde Ecclesiæ mos est, ab Apostolis acceptus, in sacrificio corporis, & sanguinis Christi, pro Re-*

gibus indefinenter orare. Id tradit Clemens, lib. 8. cõstit. c. 12. Hunc morẽ probat Chrysost. in superiorẽ locum Pauli, & in Liturgia Basilij dicitur: Memento Domine pijssimi & fidelissimi Imperatoris. Idẽ Ambrosius, lib. 4. de Sacram. c. 4. & Arnobius, lib. 4. aduersus gentes. Bonifacius PP. epist. ad Honorium: in Concilio Rhemensi, c. 4. idẽ.

Cap. 4 Placitum] *De placito superiùs diximus Concilio Tolet. 11. cap. 10. vbi dicitur, quod vnusquisque qui ad Ecclesiasticos ordines est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quàm placiti sui innodatione promittat, se in fide Catholica sincera cordis deuotione custodienda, iustè semper & piè victurum, & in nullis operibus suis, Canonicis regulis contradicturum, debitumq; per omnia honorem, atq; obsequij reuerentiam præeminenti sibi impensurum. Vide etiam Concil. Toletan. 4. c. 26. & Concil. Trident. sess. 24. cap. 12 & sess. 25. cap. 2.*

Cap. 5 Per Metropolitani voluntatem] *Metropolitani munus est, ad Concilium Episcopos vocare, per epistolas: de quibus dicitur Cõcil. Tarraconen. cap. 6. Et. 13. Epistolæ tales per fratres à Metropolitano sunt dirigendæ, vt non solum à cathedralibus Ecclesiæ Presbyteris, verum etiam, de diœcesanis ad Concilium trahant, & aliquos de filijs Ecclesiæ secularibus secum adducere debeant. Concil. Mileuit. cap. 9. & infra cap. 7. & in septima Synodo cap. quoniam. Habetur d. 18. & Concilio Agath. 2. c. 35. Si Episcopus Metropolitanus. &c. & in Martini Excerptis, cap. 18.*

Cap. 5 Teneri ab infirmitate] *Infirmitas, aut regia iussio excusat Episcopum, vt Concilio prouinciali non adsit. Tridentina Synodus etiam eos excepit, quibus cum periculo imminenti transfretandum esset. Infirmitate Episcopus excusatur Concil. Laod. c. 40. & habetur dist. 18. c. Non oportet, & Concil. Chal. cap. 19. actionis decimæquintæ. Concilio etiam Tarraconensi cap. 6. excusatur Episcopus graui necessitate implicatus. 1. Propter ætatẽ etiam excusatur, ex Concil. Carthaginens. 5. cap. 10. Placuit, vt quotiescumque congregandum est Concilium, Episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine, neque alia grauiori necessitate impediuntur, cõpetenter occurrant.*

Cap. 5 Diaconum ad suam personam dirigat] *Eo quod Concilio Nicæno cap. 20. apud Rufinum lib. 10. hist. Eccles. cap. 6. scriptũ est: Ne Diaconi Presbyteris præferãtur, nec sedeant in consessu Presbyterorum, aut illis præsentibus Eucharistiam diuidant. Apud Gratianum Can. Peruenit dist. 93. Concil. Arelat. 2. Can. 15. In secretario Diaconis inter Presbyteros sedere non liceat, vel Corpus Christi,*

Christi, præsente Presbytero tradere non præsumant. De hac re Thom. 3. p. q. 82. art. 3. Vnde hic cauetur ne Vicarij Episcoporum esse debeant: quia non possunt in Concilio inter Presbyteros à tergo Episcoporum sedere. In Concilijs tamen Toletanis Diaconi vicem Episcoporum gerentes, pro ijs subscribunt: vt quinto Petrus, agens vicem Episcopi sui Antonij: in sexto Vuamba Diaconus, & Seuerinus Diaconus: in septimo Clemens, Ambrosius, & Aquila Diaconi. Sicq; in alijs alij.

Cap. 6 Pro diebus festis] *Sic constitutum est Concil. Tolet. 13. cap. 8. vt admonente Metropolitano, pro festiuitatibus summis, Pascha scilicet, Pentecoste, & Natiuitate Domini celebrandis, siue pro causarum negocijs, seu pro Pontificibus consecrãdis, vel pro quibuslibet ordinationibus Principis venire non contemnant: excepta ineuitabili necessitate infirmitatis, quæ testibus possit comprobari.*

Cap. 7 Semel in anno fieri Concilium] *Concil. Nicæn. c. 5. ex historia Rufini Presbyteri, vt per singulos annos in quibuscunque prouincijs bis Concilia celebrentur: vnum ante Quadragesimam Paschæ: secundum circa tempus autumni. Postea idem Can. 38. Apost. Semel quarta septimana Pentecostes: secundo verò. 12. die mensis Hyperberetæi, id est, iuxta Romanos, quarto Idus Octobris. Postea id temperatum est, vt semel in anno: demũ, vt vnoquoq; triennio Concilia prouincialia celebrentur, ex constitutione œcumenica Tridentini Concilij.*

Cap. 8 Viro Orontio Episcopo] *Orontius fuit Emeritensis Episcopus: interfuit. 6. 7. & 8. Concilijs Toletanis, ab Era. 676. vsque ad octauum Toletanum, actum sub Recceswintho, Era. 691. Ab Innocentio Papa, sanctæ memoriæ Orontius dicitur.*

C. 10. Archipresbyterum] *De horum officio agitur lib. 1. Decretal. Archipresbyter, & Primicerius Archidiacono subduntur, vt constat de officio Archip. cap. 1. Vt Archipresbyteri. Et de offic. Primicerij. c. 1. Vt Primicerius. Diximus de Archidiacono, & Primicerio suprà. Nam licet Archipresbyter ordine sit maior, quàm Archidiaconus, quia tamen inferior est dignitate, Archidiaconus ei præfertur. Gloss. in cap. Deliberatione, de officio Leg. lib. 6. Dominicus, & Alexander in cap. fin. 17. dist.*

C. 11. Seculares peragere causas] *Ne Presbyteri causas seculares inter laicos peragant, cauetur toto titulo decretaliũ: Ne Clerici, vel Monachi secularibus negocijs se immisceant. Sic etiam in Canone Apostolorum. 80. Dicimus non oportere Episcopum, aut Presbyterum seipsum publicis administrationibus immittere; sed vacare*

Universidad de Deusto Biblioteca

„ carè & commodum se exhibere vsibus Ecclesiasticis. Animum
„ istur induito hoc nõ facere, aut deponitor: nemo enim potest duobus
„ dominis seruire, iuxta præceptũ Domini. Et c. 82. infra dicitur. Qui
retinere voluerit officium Romanũ, & functionem Sacerdotalẽ, depo-
nitor. Idem decreto. 22. Magũtiaci Cõcilij, sub Carolo Magno.
vbi describitur qualis Clericorum vita, forma, actus, & studium
esse debeat. Et Concil. Chalced. c. 3. & 7. interdicitur Clericis sus-
cipere causas secularium negociorum.

C. 14. Diebus festis] *Solebant fideles in martyrum, vel defunctorum Missis offerre & comunicare. Concil. Bracar. 1. c. 9. & Tol. 4. c. 32. De diuisione autem bonorum Ecclesiasticorum diximus fusè supra. Sed aduerte consuetudinem Offertorij antiquam, quæ etiam nunc durat in Ecclesia, & inde obtinuit vsus offerendi in Missis, post dictum Offertorium, quod ante consecrationem fiebat. Conc. Bracar. 2. cap. 2. de oblationibus diuidendis. Archidiaconus collectam pecuniam de comunione accipiebat, & Episcopo deferebat, & Clericis partes, proprias eisdem distribuebat. Isidorus epistola ad Leudefredum Episcopum Cordubensem. Et Canone Apost. 3. Fabianus PP. epist. 3. ad Hilar. constituit, omnibus diebus Dominicis, ab omnibus viris, & mulieribus oblationem tàm panis, quàm vini fieri. Idem in Concil. Matisc. Can. 4. Synod. Gangr. c. 7. & 8. Carpophorium vocat oblationem Ecclesiasticam. Glossarium vocat προσφορὰν*
„ *Meminit etiam oblationũ Tertullianus in Apologet. c. 39. Modicã*
„ *(inquit) vnusquisq; stipem menstrua die, vel cum velit, etiam si*
„ *modò velit, & si modò possit, apponit. Ex quo loco constat, oblatio-*
nem populi esse ex sua natura voluntariam, ex D. Thom. 2. 2. q.
86. art. 1. Tempore Cypriani etiam oblatio erat in vsu, vt constat
ex lib. de opere, & eleemosyna. Idem Hieronym. epist. ad Helio. &
August. epist. 187. apud Gratianum. dist. 90. cap. oblationes, & 10.
q. 1. Can. Antiquos. In offerendo seruabatur ordo, vt primum ma-
res, deinde fœminæ offerrent, vt constat ex ordine Romano de officio
Missæ. Fiebat autem oblatio, post dictum, vel cãtatum Offertorium;
vnde Offerenda vocabatur.

C. 16. Sufficere possunt] *Gratianus. 10. q. 3. sufficere non possunt, le*
git: quam lectionem probaui ante excusum Decretum Gregorianũ,
„ *ductus testimonio Concil. Tol. 16 c. 5. & habetur. 10. q. 3. Tertiæ*
„ *quas antiqui Canones de parochijs suis habendas Episcopis censue*
„ *runt; si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis dirutæ Ecclesiæ*
„ *reparentur: si verò eas maluerint cedere, ab earundem Ecclesiarũ*
„ *cultoribus, sub cura & solicitudine sui Pontificis, reparatio eisdem*
basilicis

„ *basilicis adhibenda est. Quòd si omnes Ecclesiæ, aut incolumes fue-*
„ *rint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint, secundum antiquorũ*
„ *Canonũ instituta, Tertias sibi debitas vnusquisq; Episcopus asse-*
qui, si voluerit, facultas sibi omnimodò erit. Et Concil. Bracar. 2.
„ *c. 16. Placuit vt de rebus Ecclesiasticis tres æquæ fiant portiones;*
„ *ideſt, Episcopi vna, alia Clericorum, tertia in recuperatione, vel lu-*
„ *minarijs Ecclesiæ. Et Concil. Tolet. 4. cap. 33. & 9. c. 6. Vnde tertia*
semper Ecclesiarum reparationi cessit: Episcopus verò, cui sua non
sufficiebant, eam ad sui sustentationem, & honorem Episcopalis
dignitatis exigebat.

C. 19. Eorum nomina] *Quod nomina viuorum & mortuorum citarentur in sacrificio corporis & sanguinis Christi, multis decretis patet. De qua re diximus. Tolet. Concil. 11. c. 12. Id constat præsertim ex Innocen. 1. epist. 1. ad Decentium Episcopum, & August. epist. 137. & Gelasio. PP. epist. ad Anastasium Augustum, & Chrysostomo, hom. 6. in. c. 2. epist. 1. ad Timotheum, & alijs. Fundatoribus Ecclesiarum multa conceduntur Concil. Tolet. 15. c. secundo.*

C. 20. Libertos debeant facere] *De libertorum seruitute, manumissione, & alijs, multa traduntur Concil. Toler. 15. c. 11. & sequentibus, & Concil. Hispal. 2. c. 8. de Elisæo ex familia Egabrensis Ecclesiæ, & Concil. Hispalens. 1. c. 2.*

INCI-

INCIPIVNT Capitula Concilij Toletani vndecimi.

Innocentius Papa in epistola ad Petrum Compresbyterum vocat nudrimum Felic. Conc. authenticũ.

I *NE tumultu Concilium agitetur.*

ij *Non debere Metropolitanum à confinitimorum instructione cessare.*

iij *Vt in vna prouincia diuersitas officiorum non teneatur.*

iiij *De discordia Sacerdotum.*

v *De compescendis excessibus Sacerdotum.*

vj *Non debere Sacerdotes quaslibet in Ecclesiæ familijs truncationes membrorum facere, nec aliquid quod morte plectendum est, iudicare.*

vij *Quæ debeat discretio Ecclesiarum Rectoribus esse; ne per inconditam disciplinam subeant homicidij notam.*

viij *Ne quidquam præmij pro diuinis sacramentis accipiatur.*

ix *Quid custodiri debeat, ne per præmium* [a] *Episcopus fiat: vel qua sententia feriatur is, qui post honorem acceptum, per* [b] *præmium ordinatus fuisse detegitur.*

[a] Quis Episcopus. C.A. [b] Pecuniam. Exc.

x *Vt omnes Pontifices, rectoresq; Ecclesiarum, tempore, quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quàm iustissimè viuere debeant.*

xj *De elucidatione antiqui Canonis, quo præcipitur: Vt si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.*

xij *Ne in confinio mortis pœnitens à reconciliatione diutinè suspendatur: & vt oblatio eius, qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab Ecclesia receptetur.*

xiij *De Sacerdotibus, qui vexati cadere videntur.*

xiiij *Vt hi, qui Domino canunt, atq; sacrificant, post se semper habeant adiutoria constituta.*

xv *De institutione certi temporis, quo Concilium agitetur.*

xvj *De relatione gratiarum pro consummatione Concilij.*

IN

IN NOMINE DOMINI.

Incipiunt gesta Synodalia concilij Toletani. XI. acta in vrbe Regia Toleto, in B. matris Dñi Mariæ virginis sede, a. xvij. Episcopis, anno quarto regni glorioſi Principis Vvãbani, sub die vij. Idus Nouembris.

Era DCC. XIII.

Era DCC. XVII. habet chronicon generale. Vasæus, & Morales, anno Dñi. 675.

IN Nomine sanctæ Trinitatis. Collectis in vnũ Carthaginis prouinciæ Sacerdotibus in Toletana vrbe, in beatæ matris Dñi Mariæ Virginis sede, anno quarto excellentiſsimi, & religioſi Vvambani Principis, sub die septimo Idus Nouẽb. res votiua gaudij, & dies nimiũ optatæ gratulationis occurrit, in quo nobis datum est cõspicere pariter, & deflere, quid lacrymarum de preteritis Dño deberemus. Eramus enim hucusq; prolabẽtis seculi colluuione instabiles, quia annosa series temporum, subtracta luce Conciliorum, nõ tam vitia auxerat, quã matrem omnium errorum ignorantiam ociosis mentibus ingerebat. [a] Cernebamus enim, quomodo Babylonicæ confusionis olla subcensa, nunc tempora Conciliorũ auerteret, nũc Sacerdotes Dñi [b] de resolutis moribus irretiret. Purpuratæ enim meretricis sequebantur [c] inuitamenta, quia Ecclesiastici cõuentus non aderat disciplina: nec erat, qui errantium corrigeret partes, cum sermo diuinus haberetur [d] extorris. Et quia non erat adunandorum Pontificum vlla præceptio, crescebat in maius vita deterior. Quũ tandem diuina nos clementia ex alto respiciens, & tempori ætatis nostræ se occursuram præbuit, & saluti; præparans nostris seculis religioſi Principis mẽtem, deuotam pariter, & instructã: cuius feruidæ solicitudinis voto, & lux Cõciliorum [e] reuocata resplẽduit, & alterna cha-

Hierem. 2. Apocal. 17.

Vide notat.

[a] Cernimus. Exc. [b] F. Dissolutis. [c] Incitamenta. Exc. [d] Exosus. Exc. [e] Renouata. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vndecimum Toletanum concilium est Era 699. Anno Domini 661. Imperante Recesuindo anno 18. effluxis 712. & vnum annum vltra, (nam inquit post decē & octo) effluxis 713. Luc. 13.

ritas se mutuò in corrigēdis, vel instruēdis moribus [a] excitauit; dū & aggregādi nobis, hortatu Principis religiosi facultas est data, & opportuna corrigendis præparata est disciplina: vt qui decursis lōgè ante tēporibus, post decem & octo scilicet labentium annorum excursum, in vnū meruimus aggregari cōuētū, [b] mederi possemus spirituali gratia sanitatū. Nec enim numerus iste alienus est à salute: sic quippè mulier illa in Euangelio ter senis annorum excursibus curua, quæ figuram totius generis humani gestabat, sub sacramēto huius numeri saluti pristinæ à Saluatore donatur. Nos igitur per tot annos curui nostri ordinis persistente statu, in eo quod nulla nos Cōciliorum definitio iungeret, nullus etiam cōuentus Ecclesiastici ordinis adunaret, tandē diuinæ voluntatis imperio, & religiosi Principis iussu euocati, in Toletanam vrbem conuenimus. Qui cum in Ecclesia B. Virginis Mariæ debitis in sedibus locaremur, inter cætera, quæ subterius discreto capitulorum ordine sunt digesta, non aliunde primum cœpimus habere sermonem, quā de sancta [c] fidei puritate: vt quia initiandis ad beatam vitā hominibus, hæc prima est via salutis, præuia quoq; nostris fieret & institutis pariter, & præceptis. Vnde sacro huius instructionis arcano sanctorū Patrum, Nicæni scilicet, Constantinopolitani, Ephesini, atq; Chalcedonēsis Conciliorum monita amplectētes, per quæ & radicitus hæreticorū falsa [d] concinnabula destruuntur, & fidei Catholicæ [e] limpor euidēs declaratur, hoc cōmuni, alternoq; animorum iudicio definimus, vt hanc ipsam nostræ fidei regulam verbis simplicib⁹ niteremur alternatim nobis singulariterq; referre: ita vt quidquid per triduum de huiusmodi quæstionibus vnicuiq; nostrorū lectionis memoria ministrasset; prout animis, vel memorię occurrisset, [f] omnis sub breuitatis cōpēdio simplici notaretur stylo: relatio tamē ipsius sacramenti pura, & euidēs à capite primum inciperet, & sic ad membra reliqua perueniret; nullas obscuritatis lineas in se habēs, nullas etiam inusitatæ loquutionis regulas continens; sed puritas sola esset clara sermonum, quæ posset [g] euidentem exprimere sensum: quo exercitatiores nos ad intelligendum redderet verborum simplex collatio, quàm relata condensæ lectionis instructio. Quia & revera tantæ [h] fidei mysterium ita Sacerdotes Dei conuenit nosse, vt non superficie verborum efferantur incogniti, sed sensibus sanæ intelligentiæ reperiantur instructi: vt in

a Exacrauit, alij Mss.

b Mereri possimus spiritali gratia sanitatem C. A. & Exc.

c Fid. nostræ. C. A.

d Conciliabula. Exc.

e Norma. Exc.

f Omnis sobrietatis comp. C. A.

g Euidentiam exprimere suam. Exc.

h Rei. Exc. & C. A.

vt in [a] differendo præcipuæ huius sanctæ Trinitatis arcano plus euidentia, quàm eloquentia eos efficiat saporatos: sic enim & diuini muneris dono est actum, vt iuxta votum definitionis alternę, promissio mōstraretur in opere. Vnde quod primo die præsidentis Metropolitani lingua profudit, die tertia omnium nostrorum vox singulatim collatiuè repetijt. Iste ergo est tenor fidei nostræ, qui & à capite copioſè profluxit, & à membris [b] prolatus glorioſe emicuit.

Confitemur, & credimus [c] sanctam ineffabilem Trinitatē, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum Deum [d] naturaliter esse vnius substantiæ, vnius naturæ, vnius quoq; maiestatis, atq; virtutis. Et Patrem quidem, non genitum, non creatum, sed ingenitum profitemur: ipse enim à nullo originem ducit, ex quo & Filius natiuitatem, & Spiritus sanctus processionem accepit: fons ergo ipse, & origo est totius diuinitatis. Ipse quoq; [e] pater est essentiæ suæ, qui de ineffabili substantia Filium ineffabiliter genuit; Deus Deum, lux lucem: ab ipso est ergo omnis paternitas in cœlo, & in terra. Filium quoque
Ephes. 3. de substantia Patris sine initio ante secula natum, nec tamen factum esse fatemur: quia nec Pater sine Filio, nec Filius aliquando extitit sine Patre: & tamen non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio; quia non Pater à Filio, sed Filius à Patre generationem accepit: Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed non de Filio: "Pater quidem Filij, non Deus de Filio: "ille autem Filius Patris, & Deus de Patre; [f] æqualis tamē per omnia Filius Deo Patri: quia nec nasci cœpit aliquando, nec desijt. Hic etiam vnius cum Patre substātiæ creditur; propter quod & [g] homousion Patri dicitur, hoc est, eiusdem cū Patre substantiæ creditur: ὁμὸς enim Græcè vnum, οὐσία verò substantia dicitur, quod vtrumq; coniunctum sonat, vna substantia. Nec enim de nihilo, neque de aliqua alia substantia, sed de Patris vtero, id est, de substantia eius, idem Filius genitus, vel natus esse credendus est. [h] Sempiternus ergo Pater, sempiternus & Filius. Quòd si semper Pater fuit, semper habuit Filium, cui Pater esset: & ob hoc Filium de Patre natum sine initio confitemur. Nec enim eundem Filium Dei, pro eo quòd de Patre sit genitus, defectæ naturæ portiunculam nominamus; sed perfectum Patrem, perfectum Filium, sine diminutione, sine defectione genuisse asserimus: quia solius diuinitatis est inæqualem Filium non habere. Hic etiam

a Exc. differendo.

b Probatus. Exc.

c Sanct. atq; ineffab. C. A.

d Natur. esse. C. A.

e Pat. essentia quidē ineffabilis substantiæ suæ Filiū. Exc.

" Desunt Exc.

f Aequal. Deus per omnia Deo Patr. Exc.

g Homousios. Exc.

h Sēpiternus quoque est & Filius: quoniam si Pater semper fuit, &c. Exc.

Universidad de Sevilla Biblioteca

Quod definitum est ad versus Eliphantum in Concil. Francofordiens.

Filius Dei natura est Filius nõ adoptione, quem Deus Pater nec voluntate, nec necessitate genuisse credendus est: quia nec vlla in Deo necessitas cadit, nec voluntas sapientiã præuenit. Spiritum quoq; sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, vnum, atque æqualem cũ Deo Patre, & Filio credimus esse Deum, vnius substantiæ, vnius quoque esse naturæ: non tamen genitum vel creatum, sed ab vtrisque procedentẽ, amborum esse spiritum. Hic etiam Spiritus sanctus, nec ingenitus, nec genitus creditur; ne aut si ingenitum dixerimus, duos patres dicamus; aut si genitum, duos filios prædicare monstremur: qui tamen nec Patris tantùm, nec Filij tantùm, sed simul Patris, & Filij Spiritus dicitur. Nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab vtrisque processisse monstratur:[a] quia charitas, siue sanctitas amborum agnoscitur. Hic igitur Spiritus
Ioann. 14. sanctus missus ab vtrisque[b] creditur; sed minor à Patre, & Filio non habetur: sicut Filius propter assumptam carnem minorem se Patre, & Spiritu sancto esse testatur. Hæc est sanctæ Trinitatis relata narratio: quæ non triplex, sed Trinitas, & dici, & credi debet. Nec rectè dici potest, vt in vno Deo sit Trinitas, sed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus sanctus ad vtrosque refertur: quæ cum relatiuè tres personæ dicantur, vna tamen natura per substantiam creditur. Nec sicut tres personas, ita tres substantias prædicamus, sed vnam substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter & Spiritus sanctus, non ad se, sed ad Patrem, & Filium relatiuè refertur; in eo quod Spiritus Patris & Filij prædicatur. Item cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, vel Filius ad Patrem, vel Spiritus sanctus ad Patrẽ & Filium, sed ad se specialiter,
Locut videtur te Augustinus in psalm. 68. serm. 1. dicitur Deus. Nam & si de singulis personis interrogemur, Deum necesse est fateamur. Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres dij, sed vnus est Deus. Item & Pater omnipotens, & Filius omnipotens, & Spiritus sanctus omnipotens singulariter dicitur; nec tamen tres omnipotentes, sed vnus omnipotẽs; sicut & vnum lumen, vnumq; principium prædicatur. Singulariter ergo, [c] vt vnaquæq; persona "plenus Deus, & totæ tres personæ,"

[a] Qui. C. A.
[b] Vtrisq; sicut filius creditur. C. A.
[c] Et. C. A.
[d] Desunt Exc.

sonæ," vnus Deus confitetur, & creditur: vna illis, vel indiuisa, atque æqualis Deitas, maiestas, siue potestas nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cum vnaquæque persona Deus singulariter dicitur, nec amplius, cum totæ tres personæ vnus Deus [a] enũciatur. Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus, & verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim personarũ numerus cernitur; in diuinitatis verò substantia, quid numeratum sit, non comprehenditur. Ergo hoc solùm numerum insinuant, quod ad inuicem sunt; & in hoc numero carẽnt, quod ad se sunt. Nam ita huic sanctæ Trinitati vnũ naturale conuenit nomen, vt in tribus personis non possit esse plurale.
Psal. 146. Ob hoc ergò credimus illud in sacris literis dictum: Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Nec quia tres has personas esse diximus vnum Deum, eundem esse Patrem, quem Filium; vel eum esse Filium, qui est Pater; aut eum, qui Spiritus sanctus est, vel Patrem, vel Filium dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius; nec ipse [b] Filius, qui Pater; nec Spiritus sanctus ipse, qui est vel Pater, vel Filius: cũ tamen ipsum sit Pater, quod Filius; ipsum Filius, quod Pater; ipsum Pater, & Filius, quod Spiritus sanctus: id est, natura vnus Deus. Cũ enim dicimus non ipsum esse Patrem, quod Filium; ipsum Filium, quod Patrem; ipsum Spiritum sanctum, quod Patrem & Filium, ad naturam, qua Deus est, vel substantiam pertinere monstratur; quia substantia vnum sunt: personas enim distinguimus, non Deitatem separamus. Trinitatem igitur in personarum distinctione agnoscimus; vnitatem propter naturam, vel substantiam profitemur. Tria ergo ista vnum sunt; natura scilicet, non persona: nec tamen tres istæ personæ separabiles æstimandæ sunt; cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia, vel extitisse, vel quippiam operasse aliquando credatur: inseparabiles enim inueniuntur, & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem Patrem, & generatum Filium, vel procedentem Spiritum sanctum, nullum fuisse credimus temporis interuallum, quo aut genitor genitum aliquando præcederet, aut genitus genitori deesset, aut procedens Spiritus Patre, vel Filio posterior appareret. Ob hoc ergo inseparabilis, & inconfusa hæc Trinitas à nobis & prædicatur, & creditur.

[a] Enunciantur. Exc.
[b] Fil. qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus, qui Pater. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex August. lib. de cog nitione vere vitæ c. 10. tit. 9. Sept. 7.

Tres igitur personæ istæ dicuntur, iuxta quod maiores definierunt, vt agnoscantur "non vt separentur." Nam si attendamus illud, quod scriptura sancta dicit: De sapientia splendor est lucis æternæ: sicut splendorem luci videmus inseparabiliter inhærere, sic confitemur Filium à Patre separari non posse. Tres ergo illas vnius, ac inseparabilis naturæ personas sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus prædicamus. Ita nobis hoc dignata est ipsa Trinitas euidenter ostendere, vt etiam [a] in his nominibus quibus voluit sigillatim personas agnosci, vnam sine altera non permittat intelligi: nec enim Pater absque filio cognoscitur, nec sine Patre Filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis, personas separari vetat: [b] quas etiam dum non simul nominat, simul insinuat. Nemo [c] autem audire potest vnumquodq; istorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum igitur hæc tria sint vnum, & vnum tria, est tamen vnicuique personæ manens sua proprietas. Pater enim æternitatem habet sine natiuitate, Filius æternitatem cum natiuitate, Spiritus verò sanctus processionem sine natiuitate. De his tribus personis solam Filij personam, pro liberatione humani generis, hominem verum sine peccato de sancta, & immaculata Maria Virgine credimus assumpsisse: de qua nouo ordine, nouaq; natiuitate est genitus: nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, visibilis monstratur in carne: noua autem natiuitate est genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum nesciuit, & fœcundata per Spiritum sanctum carnis materiam ministrauit. Qui partus Virginis, nec ratione colligitur, nec exẽplo mõstratur: quòd si ratione colligitur, [d] non potest esse mirabile; si exemplo, non erit singulare. Nec tamẽ Spiritus sanctus pater esse credendus est filij; pro eo quod Maria eodem sancto Spiritu obumbrante concepit: ne duos patres filij videamur asserere, quod vtique nefas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientia domum, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nec tamen Verbum ipsum ita in carne conuersum, atque mutatum est, vt desisteret Deus esse, qui homo esse voluisset; sed ita Verbum caro factum est, vt non tantum ibi sit Verbum Dei, & hominis caro, sed etiã [e] rationalis hominis anima; atque hoc totum & Deus dicatur propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei Filio duas credimus esse naturas; vnam diuinitatis, alteram humanitatis:

" Desunt Exc.

[a] In omnibus. Exc.

[b] Quæ etiam non simul nominat, simul insinuat. Exc.

[c] Enim. Exc.

De hac plura si supra diximus.

Ioann. 1.

[d] Non est mirabile C.A.

[e] Rationabilis. C.A.

manitatis: quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas à diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus Deus, perfectus & homo in vnitate personæ "vnius, est Christus." Nec tamẽ quia duas diximus in filio esse naturas, duas [a] causabimus in eo esse personas: ne Trinitati (quod absit) [b] accedere videatur quaternitas. Deus enim Verbum non accepit personam hominis, sed naturam, [c] & in æternam personam diuinitatis, temporalem accepit substantiam carnis. Ita cum vnius substantiæ credamus esse [d] Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; non tamẽ dicimus, vt huius Trinitatis vnitatem Maria Virgo genuerit, sed tantummodò Filium, qui solus naturam nostram in vnitate personæ suæ assumpsit. Incarnationem quoque huius Filij Dei tota Trinitas operasse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen filius formam serui accepit in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ in id, quod est proprium filij, nõ quod cõmune Trinitati: quæ forma illi ad vnitatem personæ coaptata est (id est) vt filius Dei, & filius hominis vnus sit Christus. Itẽ idem Christus in duabus naturis, tribus extat substantijs; Verbi, quod ad solius Dei essentiam referendũ est; corporis, & animæ, quod ad verum hominẽ pertinet. Habet igitur in se geminam substantiam, diuinitatis suæ, & humanitatis nostræ. Hic tamen [e] pro eo, quod de Deo Patre sine initio prodijt, natus tantùm (nam neque factus neque prædestinatus accipitur) per hoc tamen, quod de Maria Virgine natus est, & natus, & factus, & prædestinatus esse credendus est. Ambæ tamen in illo generationes mirabiles: quia & de Patre sine matre ante secula est genitus, & in fine seculorum de matre sine patre est generatus: qui tamen secundùm, quod Deus est, creauit Mariam, secundùm quod homo, creatus est à Maria: ipse & pater Matris, & filius. Item & per hoc quod Deus, est æqualis Patri; per hoc quod homo, minor est Patre. Item & maior, & minor se ipso esse credendus est: in forma enim Dei etiam ipse Filius se ipso maior est, propter humanitatem assumptam, [f] qua diuinitas maior est: in forma autem serui se ipso minor est id est, humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem non tantùm "à" Patre, sed "à" se ipso minor accipitur; ita secundùm [g] diuinitatem coæqualis est Patri: & ipse & Pater maior est homine, quem sola Filij

" Desunt Exc.

[a] Causabimur. Exc.

[b] Accidere. C.A.

[c] Et in æternum persona diuin. Exc.

[d] Deum Patr. Exc.

[e] Per hoc quod. C.A.

[f] Quia. Exc.

[e] Desunt Exc.

[g] Diuin. qua est æqual. Exc.

Universidad de Deusto Biblioteca

personá assumpsit. Item in eo quod quæritur, vtrũ posset filius sic æqualis, & minor esse Spiritu sancto, sicut Patri nunc æqualis, nunc minor Patre creditur esse, respondemus: Secũdùm formam Dei, æqualis est Patri, & Spiritui sancto, secundùm formã serui, minor est, & Patre, & Spiritu sancto: quia nec Spiritus sanctus, nec Deus Pater, sed sola Filij persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic Filius à Deo Patre, & Spiritu sancto inseparabiliter discretus creditur esse persona; ab homine autem [a] assumpta natura. Item cum homine vnus extat persona; cũ Patre verò, & Spiritu sancto, natura Diuinitatis siue substantia. Missus tamẽ Filius non solum à Patre, sed ab Spiritu sancto missus credendus est; in eo quod ipse per Prophetam dicit: Et nunc Dominus misit mè, & Spiritus [b] sanctus. A se ipso quoque missus accipitur; pro eo, quod inseparabilis non solum volũtas, sed operatio totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim, qui ante secula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus est: Vnigenitus propter Deitatis substantiam; primogenitus propter [c] assumptæ carnis naturam: in qua [d] suscepti hominis forma, iuxta Euangelicam veritatem, sine pecato [e] conceptus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum est factus, id est, sacrificium pro peccatis nostris. Et tamen passionem ipsam salua diuinitate sua, pro delictis nostris sustinuit, mortiq; adiudicatus & cruci, veram carnis mortem [f] excepit: tertio quoque die virtute propria sua suscitatus, è sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri confitemur, [g] veram fieri resurrectionẽ carnis omnium mortuorum. Nec in aërea, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) [h] surrecturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, consistimus, & mouemur. Peracto huius sanctæ Resurrectionis exemplo idem Dominus noster, atq; Saluator Paternam ascendendo sedem repetijt, de qua numquã per Diuinitatem discesit. Illic ad dexteram Patris sedens, expectatur in finem seculorum iudex omnium viuorũ, & mortuorum. Inde cum sanctis omnibus veniet ad faciendum iudicium, reddere vnicuiq; mercedis propriæ debitum; prout quisque gesserit in corpore positus, siue bonum, siue malum. Ecclesiam sanè Catholicam pretio sui sanguinis comparatã cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Intra cuius gremium constituti vnum baptisma credimus & confitemur, in remissio-

[a] Assumpto. Exc.

Esai. 48. & 61. [b] Eius. C. A.

[c] Assumptam. Exc.

[d] suscepta. Exc.

2. Corint. 5. [e] Natus. Exc.

[f] Accepit. Exc.

[g] Vera fide res. Exc.

Hæresis fuit Eutychis Constantinopolitani Episcopi vid. B. Gregor. mag. in c. 19. Iob. [h] Resurrecturos. Exc.

1. Corin. 15

remissionem omnium peccatorum. Sub qua fide, & resurrectionem mortuorum, veraciter & credimus, & futuri seculi gaudia expectamus. Hoc tantùm orandum nobis est & petẽdum, vt cum peracto finitoq; iudicio, tradiderit filius regnũ Deo Patri, participes nos efficiat regni sui; vt per hanc fidem, qua illi inhæsimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, fidelium corda mundantur; per quam etiam ad Deum glorioſè acceditur, cuius [a] sacrosanctum saporem, sub triduano dierum ieiunio, continua relationum collatione [b] ructantes, ad ea quæ subnexa sunt, sequenti die discernenda [c] transiuimus.

[a] Sancto sapore. Ex.

[b] Rorantes. Exc.

[c] Transilijmus. C. A.

I. Ne tumultu Concilium agitetur.

9. q. 4. In loco. Iuo. p. 4. c. 145. Anselm. in princip. In loco benedictionis considentes Domini Sacerdotes [d] nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus [e] perturbari; [f] nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod est deterius) obstinatis [g] concertationibus tumultuosas voces effundere. Si quis enim (vt Apostolus ait) putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam; sed seducens cor suum, huius vana est religio. Cultum enim suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba

Iacob. 1.

Esai. 32. confundit, dicente Propheta: Erit cultus iustitiæ silentium: Debet ergo quidquid [h] aut cõtendentiũ [i] collationibus agitur, aut accusantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferri, vt nec contentiosis vocibus [k] audientiam turbent, nec [l] iudicantium vigorem de tumultu eneruent. Quicunq; ergo in conuentu Cõcilij hæc, quæ promissa sunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta, aut tumultu, aut contumelijs, vel risibus Concilium perturbauerit, iuxta

Prouer. 22. diuinæ legis edictum, quo præcipitur: Eijce derisorem & exibit cum eo iurgium, & cum omni [m] confusionis dedecore abstractus à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam [n] perferat.

[d] Nullus debet. Gra.

[e] Perturbare. Grat. proturbari. C. A.

[f] Nullus. Grat.

[g] Disceptationibus Iuo.

[h] Considentiũ. Gra. [i] Consultationib. Exc. Iuo.

[k] Sensus audiẽtium turb. Grat.

[l] Iudicum. Exc. Iudicij. Grat.

[m] Dedecore de confessione. Gra. Iuo.

[n] Ferat Grat.

II. Non debere Metropolitanum à confinitimorum instructione cessare.

Quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tanto necesse est præcedat cæteros gratia meritorum; vt in eo quod præsidet

sidet singulis,singulariter ornetur eminentia sanctitátis; habens semper in ore gladium veritatis & in opere efficiẽtiam luminis:vt iuxta Paulum potens sit exhortari in doctrina sana,& contradicentes reuincere. Nos proinde nostri ordinis gradum,vel susceptι regiminis modum magnopere cogitare debemus:vt qui officium prædicationis susceptmus,nullis curis à diuina lectione priuemur. Nam quorundã mentes Pontificum ita[a] corporis ocio à lectionis gratia secluduntur, vt quid doctrinæ subditis exhibeat gregibus,non inueniat præco mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis sui cura tuentur,fame verbi Dei perire non sinant.Sic Metropolitanis in confinitimos, cæterosq; Ecclesiasticis ordinibus deditos;sic confinitimis in commisso sibi religiosorum numero vigilãdum est,qualiter nescientia talium diuinæ legis traditionibus imbuatur: ita vt indesinenti solicitudine prælatus quisq; subditos quærens, aut profectum eorum lætabundus agnoscat,aut nescientiam sine arrogantia instruat. Placuit ergo de talibus, iuxta instituta Toletani Concilij hoc specialiter definire,vt aut sponte sumant intentionẽ necessariam perdiscendi,aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti.

[a] Torporis. Exc.

Act. Tit. 1.

Ostani. c. 8.

III. Vt in vna prouincia diuersitas officiorum non teneatur.

Distin. 11. De his qui. Ephes. 4. De hac etiã re est in Cõc. Tolet. 4. c. 2. dictum.

De his,qui contra Apostoli voluntatem,circunferũtur omni vento doctrinæ,placuit huic sancto Concilio,vt Metropolitanæ sedis auctoritate coacti vniuscuiusq; prouinciæ [b] Pontifices,rectoresq; Ecclesiarum,vnum,eundemq; in psallendo teneant modum, quem in Metropolitana sede cognouerint institutum;nec aliqua diuersitate cuiusq; ordinis,vel officij à Metropolitana se patiantur sede disiũgi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisq; sumat regulas magisterij, vnde honoris consecrationem accepit:vtiuxta maiorum decreta,sedes,quæ vnicuiq; Sacerdotalis mater est dignitatis, sit & Ecclesiasticæ magistra rationis. Abbatibus sanè indultis officijs,quæ iuxta voluntatem sui Episcopi regulariter illis implenda sunt,cætera officia publica, id est,[c] Vesperam,Matutinum,siue Missam,aliter quàm in principali Ecclesia,celebrare non liceat. Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus,apud Metropolitanum sub pœnitentiæ

[b] Eius Grat. Exc.

[c] Vesperum. C. A.

pœnitentiæ censura permaneat corrigendus: qualiter apud illum, & præteritæ transgressionis culpam lacrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiosè addiscat. Sub ista ergo regula disciplinæ,non solum Metropolitanus totius suæ prouinciç Pontifices,vel Sacerdotes adstringat;sed etiam cæteri Episcopi subiectos sibi Ecclesiarum rectores his obtemperare institutionibus cogant.

IIII. De discordia Sacerdotum.

Sicut omnis, qui diligit fratrem suum, ex [a] Deo; ita omnis, qui odit proximum, ex diabolo est: dilectione enim sola discernitur, quis ex quo genitus approbetur,dicente Ioanne:In hoc manifesti sunt Filij Dei,& filij diaboli:omnis,qui non facit,iustitiam non est deDeo,&qui non diligit fratrem[b] suum. Quoniam hęc est annunciatio,quam audistis ab initio,vt diligamus alterutrum. Et post paulum:Omnis qui odit fratrem suum homicida est: & scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Ecce homicida esse probabiliter declaratur, qui à fraterna societate diuiditur:nã etsi manus non moueat ad occidendum, pro eo tamen quia [c] immitis est ad ignoscendum, iam à Deo homicida tenetur. Viuit ille, & iste iam interfector esse conuincitur. Cum igitur his præceptis beatus Apostolus consona prædicatione concordet dicẽs:Non occidat sol super iracundiam vestram, & nolite locum dare diabolo; relatæ sunt nobis quorumdam Sacerdotum personæ in tantam obstinationis efferbuisse discordiam, vt non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidem transactio temporum ad bonum charitatis reclinet: quippe in quorum cordibus ita sol iustitiæ Christus occubuit,vt ad lumen charitatis redire vix possint. Horum igitur, & similium discordantium fratrum oblationes iuxta antiquiCanonis definitionem nullo modo recipiendas esse censemus. De personis tamen [d] discordantium id specialiter definitione præcipimus, [e] vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat,vel gratiam communionis sanctæ percipiat:sed geminato tempore per pœnitentiam compensabunt, quod discordiæ seruierunt. Quòd si vnus eorum,alio cõtemnente,ad satisfactionem charitatis cucurrerit;ex eo tempore,vt pacificus intra Ecclesiã receptetur,ex quo ad cõcordiam festinasse conuin-

[a] Deo natus est, ita & c.Exc.

1. Ioann. 3.

[b] Su. non est ex Deo quon.Exc.

1. Ioann. 3.

[c] In alio M.S. quia nititur ad nocendũ.

Ephes. 4.

Concil. Carthag. 4. cap. 93.

[d] Discordãtibus.Ex.

[e] Vt eos ante recõc. mera innect. quam vllus.Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuincitur; ſententia tamen ſuperiori ſeruata, vt tempus, quod quiſque in ira expendit, geminatum in pœnitentiæ ſatisfactione perſoluat.

V. De compeſcendis exceßibus Sacerdotum.

Nullis vita Præſulum perturbari debet exceſsibus motionũ: quia valde indignum eſt, vt qui throni Dei vocãtur, leui motione turbentur: & qui debent eſſe arca iuſtitiæ, ipſi efficiantur ſeminarium litis, atq; rapinæ. [a] Quando ergo huiuſ- *a* Quomodò.Exc.
1.Thim.3. modi iuxta Apoſtolum irreprehenſibiles erunt, qui non ſolùm irreprehenſibilia faciunt, ſed mortifera potius, & execrãda committunt? Relati enim nobis ſunt quidam ex Sacerdotibus, quòd omni grauitate Sacerdotalis ordinis prętermiſſa, audientiam iudicij furore præueniãt, & exceſſu ſolius inhoneſtæ motionis [b] audire, pro quibus eos oportuerat æquitatis iudicia ſuſtinere. Dum enim de honoris [c] ſui culmine blandiuntur, patientiam habere refugiunt: & qui inconcuſſè debuerãt veritatis conſeruare ſtatum, ſubitò religionis mutant propoſitum, & præcipiti furore iudicium antecedunt: ſicq; in quo decuerat eos iudicij ſuſtinere cõuentum, [d] præuaſione agunt, vnde de præſumptionibus confundãtur. Qui tamẽ aut damno pariter, & excõmunicatione plectendi ſunt, aut omiſſis compoſitionibus rerum, ſola ſatisfactione pœnitentiæ curabuntur. Illi enim, qui rei propriæ facultate ſuffulti ſunt, aut qui rem ſuam iam antea in nomine Eccleſiæ, cui præſunt, [e] tranſtuliſſe noſcuntur, [f] aut per ſe, aut per ſubditos, ſeu per quẽlibet, aliena diripiunt, vel præſumptionis, ſeu cædis quippiam agunt, tàm in rebus fiſcalibus, quàm etiam in quorumlibet dominio conſtitutis, & [g] præuaſa, vel præſumpta de rebus proprijs, iuxta leges excellentiſsimi Principis, ſarciant, & pro exceſſu religioni contrario, [h] quo inhoneſti ante iudicium [i] paruerunt, duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi ſunt. "Illi autem qui huiuſmodi exceſsibus ſeruiunt," [k] & nihil proprietatis habere videntur, magna diſcretionis arte medendi ſunt; quo nec auſus illicitos Eccleſiarum facultatibus redimant, nec ipſi penitus extorres à pœna perſiſtant. Neq; enim iuſtum eſt, vt pro prauis actibus Sacerdotum, Eccleſię quibus præeminẽt, ſuſtineãnt damnum: [l] vt pro exceſsibus talium ſatisfactio ab Eccleſijs exigatur: cum Eccleſia [m] rectores ſuos non ad litem, ſed ad honeſtatem informet.

b Mot. iudicia audire refugiant ſoue rius adire.C.A.
c Sibi.C.A.
d Peruaſione.Exc.
e Transfudiſſe. Exc.
f Si aut.Grat.
g Peruaſa.Exc.
h Quod inhoneſtè. Exc.
i Perpetrarunt.Exc.
k Deſunt Exc.
k Et qu inih.Exc.
l Et Exc.
m Cultores Exc.

De

De talibus ergo placuit definire, qui nullis habitis rebus proprijs, aut in quocunq; præuaſores extiterint, aut quibuſlibet perſonis cædes, vel quodcunq; præſumptionis intulerint, nulla eos incuruatione ſtatus ſui, ſeruituti hominum debere addici: ſed iuxta quod præſumptuoſus, quiſquis ille, extiterit, ita & pœnitentiæ legibus ſubiacebit: id eſt, vt ſi in decem ſolidorum ſummam præſumptor eſſe conuincitur, viginti dierum pœnitentiæ ſatisfactione purgetur: ita vt ſiue maioris, ſiue minoris ſummæ exceſſum peregerit, ſimiliter geminata hoc ſemper ſatisfactione pœnitentiæ recompenſet. Seruos tamen Eccleſiarum, qui huiuſmodi exceſſus operaſſe noſcuntur, ad leges ſeculares audiendos remittimus. Et hæc quidem de generali exceſſu dicta ſufficiãt. Cæterum ſpecialitatis ordinem [a] perſequentes, ſi quis Epiſcoporum magnati cuiuſque vxorem, filiam, neptem, ſeu quolibet illi gradu altero pertinẽtem, quacunq; fraude, vel ſubtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprij gradum amittat, & ſub exilij relegatione perpetuam excommunicationis ſententiam perferat: qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuuandus eſt. Hanc ſanè & illi ſententiam merebuntur, qui aut volentes homicidium fecerint, aut primatibus palatij, generoſiſq; perſonis, ſeu nobilioribus quibuſque mulieribus, vel puellis aliquid, aut per [b] cædem, aut per quamcunq; irrogatam iniuriam, viſi fuerint intuliſſe, vnde eos iuxta legum ſecularium inſtituta, aut talionem recipere, aut traditionem de his fieri, vel proſcriptionem oporteat.

a Perſeq. decemimus. Exc.
b Necem. Exc.

VI. Non debere Sacerdotibus quaslibet in Eccleſiæ familijs truncationes membrorum facere, aut aliquid, quod morte plectendum eſt, iudicare.

Raban. pœniten. c. 30. 23. q. 8. His à quibus. Iuo. p. 5 c. 315. Burch. lib. 1. c. 30.

His, à quibus Domini ſacramenta [c] tractanda ſunt, iudicium ſanguinis agitare nõ licet: & ideò magnopere talium [d] exceſſibus prohibẽdum eſt; ne indiſcretè præſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum eſt, ſententia propria iudicare præſumant, aut truncationes quaslibet membrorum quibuſlibet perſonis, aut per ſe inferant, aut inferendas præcipiant. Quod ſi quiſquam horum immemor præceptorum, aut Eccleſiæ ſuæ [e] familijs, aut in quibuſlibet perſonis tale aliquid [f] fecerit, & cõceſſi ordinis honore priuatus, & loco ſuo,

c Tractantur. Iuo.
d Exceſſus prohibendus. Iuo. & Grat.
e Famulis. Grat.
f Perpetrauerit. Iuo.

perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo: cui tamẽ communio exeunti ex hac vita non neganda est; propter Dñi misericordiam, qui non vult peccatoris mortem, sed vt conuertatur, & viuat. *Ezech. 18. & 33.*

VII. Quòd debeat discretio Ecclesiarum rectoribus esse, ne per inconditam disciplinam subeant homicidij notam.

Leo Pon. M. epist. 84. Quum iuxta antiquæ institutionis edictum, plus erga corrigendos agere debeat beneuolentia, quàm seueritas; plus cohortatio, quàm commotio; plus charitas, quàm potestas, relatum est nobis, quòd quidam ex fratribus, plus liuore odij, quã correctionis studio subditos insequentes; dum se simulãt spiritualem eis adhibere correctionem, indiscretam subitò afferunt mortem, cum inauditos à se proijciunt, & [a] occultis eos iudicijs sub pœnitentia puniunt. Non ergo de cætero peruersis voluntatibus sit liberum simulare quod fingunt; sed quotiescunq; quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica debet à Sacerdote disciplina curari: aut, si aliter rectoribus placet, duorum, vel trium fratrum spiritualium testimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoscatur, & modus pœnitentiæ irrogetur: ita tamen vt si exilio, vel retrusione dignũ eum esse [b] qui deliquit, iudicium peculiare decreuerit, modus pœnitentiæ, [c] quam coram tribus fratribus Sacerdos transgressori indixerit, speciali debeat eius, qui sentẽtiam protulit, manus proprię subscriptione notari: sicq; fiet, vt nec trãsgressores sine testimonio excidia vitæ suæ incurrãt, nec rectores, accusatos se de quorumlibet interemptionibus erubescant.

[a] Illicitis. Exc.

[b] Aut quid aliud deliq. Exc.

[c] Quem. Exc.

VIII. Ne quidquam præmij pro diuinis Sacramentis accipiatur.

1. q. 1. Quid quid muisibilis. Iuo p. 5. c. 116. et p. 1. c. 73. Matth. 10. Gratianus, et gloss. legũt pro collatione, consolatione. Verũ in nostris Gregorianis, posterior lectio probatur. Quidquid inuisibilis gratiæ collatione tribuitur, [d] numorum quæstu, vel quibuslibet præmijs venundari penitus non debet, dicente Domino: Quod gratis accepistis, gratis date. Et ideò quicunq; deinceps in Ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis, consignandisq; fidelibus, aut pro collatione chrismatis, vel promotionibus graduum pretia quælibet, vel [e] præmia, volũtariè oblata pro huiusmodi ambitione susceperit; equidem, si sciente loci Episcopo tale quidquam à subditis perpetratur, idem Episcopus duobus mensibus excommunicationi subiaceat; [f] pro eo, & quia & sciens mala contexit,

[d] Nunquam quæstibus. Exc.

[e] Præm. nisi volunt. Grat. & Exc.

[f] Pro eo quod & scita malè. Iuo. pro eo quod in cõscientia mala contexit. Grat.

contexit, & correctionem necessariam non [a] adhibuit. Sin autem suorum quispiam eodem nescient, [b] quodcunq; pro supradictis capitulis, accipiendum esse sibi crediderit; si Presbyter est, [c] trium mensium excommunicatione plectatur; si Diaconus, [d] quatuor; Subdiaconus verò, vel Clericus his cupiditatibus seruiens, [e] & competenti verbere, & debita excommunicatione plectendus est.

[a] Acquisiuit Grat.

[b] Quicquam. Grat.

[c] Quatuor. Grat.

[d] Trium Grat. & Iuo.

[e] Pro competenti pœna, & deb. Grat.

IX. Quid custodiri debeat, ne per præmium Episcopus fiat: vel qua sententia feriatur is, qui post honorem acceptum, per præmium ordinatus fuisse detegitur.

Iuo. p. 5. c. 117. Multæ super hoc capitulo Patrum sententiæ manauerunt; scilicet, ne inappretiabilem sancti Spiritus gratiam donis, vel muneribus quis existimet comparandam. Sed (quod nõ sine graui dolore dicendum est) quanto hæc res frequenti decretorum est præceptione prohibita, tanto nobis fraudibus cognoscitur iterata; dum hi qui tali pretio mercari nituntur gratiam Spiritus sancti aut ordinationis, seu tempora præueniunt munere; aut post acceptum honorem [f] promissam suis conferũt [g] apparitoribus turpis lucri mercedem. Et ideò vt horum & similium argumentorum deinceps amputetur occasio, hoc sancta Synodus definiuit: vt cum quisq; Pontificale culmen ante Domini altare percepturus accesserit, sacramenti [h] se taxatione astringat, quòd pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationem, vel [i] iam dedisse, vel aliquando ad futurum dare procuret; sicq; aut mundus ab hoc contagio, prælationis consecrationem accipiat, [k] aut implicitus huic sceleri, manifestè denotatus coram Ecclesia, ad honorem, quem mercari voluit, non accedat. Illos [l] autem quos deinceps post [m] relationẽ per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt verè simoniacos ab Ecclesia separandos esse censemus: id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactionis, vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lacrymis conquirere & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantùm communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus separati fuerunt, restaurandi sunt.

[f] Promissis. Exc. & Iuo.

[g] Apparentib. Exc.

[h] Exactione astringantur. Exc.

[i] Aliquãdo dedisset. Exc.

[k] Aut publicato hoc scelere, manifestè denudatus coram Ecclesia, & ad. Exc. & Iuo. Aliàs: Aut per illicitum vsum implicatus, &c.

[l] Tamen. C. A.

[m] Prælationem. Exc.

Universidad de Deusto Biblioteca

X. *Vt omnes Pontifices, rectoresq; Ecclesiarum, tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quàm iustißimè viuere debeant.*

Dist. 23. c. Quamquam omnes. Anselm. lib. 7. c. 88.

Quamquam omnes, qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica [a] prouehit disciplina: solet enim plus timeri, quod singulariter pollicetur, quàm quod generali [b] innexione concluditur. Et ideò placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est [c] accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quàm [d] placiti sui innodatione promittat, vt fidem catholicam sincera cordis [e] deuotione custodiens, iustè, & piè viuere debeat; & vt in nullis operibus suis, canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi vnusquisque dependat: iuxta illud B. Papæ Epist. 84. Leonis edictum: Qui scit se quibusdam esse præpositum, nõ molestè ferat aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiã quã exigit, etiam ipse dependat. Pœna tamen iuxta Ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium [f] inferẽda, & ab his, qui transgressores fuerint, persoluenda est.

[a] Probat. Exc. Grat.
[b] Sponsione. Exc.
[c] Ascensurus. Grat.
[d] Placita sibi annotatione. Exc. placiti sui annotat. Gratian.
[e] Contritione ac deuot. Grat.
[f] Inferenda. Grat.

XI. *De elucidatione antiqui Canonis, quo præcipitur, vt si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.*

Cum nihil in diuino Canone debeat esse cõfusum, nihil dubium, nihil etiam indiscretũ, in collatione nostri cœtus [g] relatus est Canon Toletani Concilij primi, in quo præceptum est, vt si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus [h] propellatur: nec adiecta est ibi discretio voluntatum; cum & infidelis hæc & talia infideliter agat; & fidelis [i] fidenter accipiat, quod naturalis illum necessitas deglutire non sinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in ipso mortis exitu prægrauata, tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici; sed vix tantumdem illati delectetur poculi gratia sustentari. Quod etiã in multorum exitu vidimus, qui optatum suis votis sacræ communionis expetentes viaticum, collatam sibi à Sacerdote Eucharistiam reiecerunt; non quòd infidelitate hoc agerent, sed quòd præter Dominici calicis haustum, traditam sibi non

Primi cap. 14.

[g] Relectus. Exc.
[h] Repellatur, est ipse Concil. Tolet.
[i] Fideliter. Exc.

possent Eucharistiam deglutire. Non ergo huiusmodi à corpore Ecclesiæ separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt: præsertim hi, de quibus nihil fidei sinistræ sentitur. Placuit ergo definire, quod nec fideli officiat, nec infideli inultum existat. Quicunq; ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus, Eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo Ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquã punitionis censura redarguet, qui talia tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mẽtis alienatione positi, quid fecerint ignorare vidẽtur. Iam verò quicunq; aut de fideliũ, aut infidelium numero corpus Domini absq; ineuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit; & fidelis est, perpetua cõmunione priuetur; si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quod si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licitum erit, illum cõmunioni pristinæ reformari.

XII. *Ne in confinio mortis pœnitens à reconciliatione diutinè suspendatur: & vt oblatio eius qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab Ecclesia receptetur.*

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutinè à reconciliationis gratia referendus est, sed si [a] præceptum mortis vrget periculum, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est: ne priùs ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis percipiat; sicq; superstitibus quodammodò doloris videatur esse perpetui, si præcisum ab Ecclesiæ membris eum, qui vtique reconciliari non meruit, raptim à præsenti vita mors maturata subduxerit: iuxta Papæ Leonis edictum: His, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgẽtis instantia præsidiũ pœnitentiæ, [b] & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei nec mẽsuras possumus ponere, nec tempora definire. De his autem qui accepta pœnitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesserint; quamquã diuersitas præceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen nos sententias placuit sequi, qui multiplices numero de huiusmodi humaniùs decreuerũt; vt & memoria talium in Ecclesijs cõmẽdetur, & oblatio pro eorum dedicata spiritibus accipiatur.

26. q. 6. Hi qui. Leo. epist. 91.

Concil. Carthag. 4. cap. 79. & 26. q. 6. per totum.

[a] Præcincto mort. vt geatur periculo. Exc.
[b] Ex more. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIII. De Sacerdotibus, qui vexati cadere videntur.

Concil. Eliber. c. 29. & Pius PP. 1. dist. 33. communiter.

Benè quidem maiorum regulis definitum est, vt dæmonijs, alijsque similibus passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat: cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nulli de his, qui aut in terram arrepti à dæmonibus illiduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel [a] indiscussos se diuinis ingerant Sacramentis: exceptis illis, qui varijs corporum incommoditatibus dediti, [b] sine huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tamdiu erunt officij sui ordine & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu dæmonum alieni.

a Indiscussi. Exc.

b In. Exc.

XIIII. Vt qui Domino canunt, atque sacrificant, post se semper habeant adiutoria constituta.

7. quæst. 1. Illud diuini oraculi. Item part. 2. cap. 126. Burc. lib. 3. c. 73. & de cons. d. 1. vt illud.

[c] Et illud diuini oraculi [d] monentis singuli præcauētes, quo scribitur: Vę soli, quia cum ceciderit non habet [e] subleuātem: summopere curandum nobis est, & [f] cauēdum, ne horis illis, atq; tēporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuiq; diuinis singulariter officijs insistenti pernicioſa passio, vel corporis quælibet [g] valetudo occurrat, quæ aut corpus subitò subrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat." Pro" huiusmodi ergo casibus [h] præcauendis, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis, vel loci, siue Cleri copia suffragatur, habeat semper quisquis ille canens Deo, atq; sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem: vt si aliquo casu, ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat, qui eius vicē exequatur intrepidus.*

c Vę illud. Alij M.ſſ. quam variā lectionem notauit Cod. Gregorianus.
d Mente. Grat.
e Sub. se. Grat.
f Verendum. Grat. Exc.
g Inualitudo. Grat.
h Deest Grat.
b Præcauentes. Exc. Grat.

* Intrepidus] In decreto Gratiani alqs cha ratteribus additur: Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnino ab oblatione prohibeatur. quam additionem nota Gregoriana non probat.

XV. De institutione certi temporis, quo Concilium agitetur.

De hac re diximus Cōcil. Tol. 4. c. 3.

Peractis omnibus, quæ ad correctionem nostri ordinis in hoc Concilio promulgata sunt, placuit definire, vt paternis institutionibus obsequentes, omni anno ad peragendam celebritatem Concilij in Metropolitana sede, tempore quo Principis,

Principis, vel Metropolitani electio definierit, deuotis semper animorum studijs [a] confluamus: nec quibuslibet requisitis occasionibus absentemur; sed in [b] præfato die, quo indictum fuerit, adunatis in Metropolitana sede [c] omnibus Pontificibus, Concilium Deo præsule celebretur. Quisquis autem Episcoporum, excepta ineuitabili causa, vel necessitate de peragendo se Concilio absentauerit, vnius anni excommunicatione plectendus est. Quod si deinceps absque celebratione Concilij anni vnius meta transierit, omnes in commune Pontifices Carthaginensis prouinciæ, superioris censuræ sententia obnoxios retinebit: ideſt, si nulla sibi impediente Principis [d] potestate, solius propriæ voluntatis libito, se ad celebrandum Concilium non collegerint.

a Conferamur. Exc.
b Præparato. Exc.
c Omnib. prouinciæ Pont. Exc.
d Potest. vel infirmitate, aut ineuitabili causa. Exc.

XVI. De relatione gratiarum pro consummatione Concilij.

His igitur constitutionibus nostris, quæ necessariò decernenda credimus, finalem manus nostræ subscriptionem adiecimus; immortali Deo nostro & Domino gloriam & honorem reddentes, qui nos de conuentu alternæ visionis lætos effecit; qui os nostrum in confessione laudis suæ aperuit; qui etiam decreta huius nostri Concilij honesto fine compleuit. Post hæc religioso domino, & amabili Principi nostro [e] Vvambano Regi gratiarum actiones persoluimus; "cuius ordinatione collecti," cuius etiam studio aggregati sumus; qui Ecclesiasticæ disciplinæ his nostris seculis nouus reparator occurrens, omissos Conciliorum ordines non solum restaurare intendit, sed etiam annuis recursibus celebrandos instituit; vt ad alternam morum correctionem an-

Ezech. 34.

nuo tempore alacriter concurrentes, iuxta Prophetæ vaticinium, quod in nobis defractum est alligetur, & quod abiectū est reducatur. Det ergo eidem Principi Dominus pro huius sacræ solicitudinis voto, & cursum præsentis vitę in pace [f] trā figere, & post [g] diutina tempora ad se in pace remissis iniquitatibus peruenire; qualiter & hic felicia tempora ducat, & felix cum omnibus, quibus principatur, ad Christum sine confusione perueniat: vt quia per eum corona nostri ordinis in melius restauratur, coronā futuri regni capiat; ex hoc in regione viuorum regnans, cū Christo in secula seculorum. Amen.

e Vvambani alius M. ſ.
„ Desunt Exc.
f Transire. Excuſi
g Diuturna. Exc.

Interfuerunt huic ſancto Concilio Pōtifices numero decem & ſeptem.

1 EGo Quiricus, vrbis Regiæ Metropolitanus Epiſcopus, hæc geſta Synodalia à nobis definita ſubſcripſi.
2 Athanaſius, Setabitanæ eccleſiæ Epiſcopus, hæc geſta Synodica à nobis definita ſubſcripſi.
3 Ego Argemundus, Oretanæ eccleſiæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.
4 Ego Ioānes, Bigaſtrenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſc.
5 Ego Godiſcalcus, Oxomenſis eccleſiæ Epiſc. ſimiliter ſubſc.
6 Ego Leander, eccleſiæ Illicitanæ, qui & Elotanæ, Epiſcopus ſimiliter ſubſcripſi.
7 Ego Felix, eccleſiæ Dianienſis Epiſcopus, hæc geſta Synodica à nobis definita ſubſcripſi.
8 Suinterius, eccleſiæ Valentinæ Epiſcopus, hæc geſta Synodica à nobis definita ſubſcripſi.
9 Palmatius, eccleſiæ Vrcitanæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.
10 Ricilla, eccleſiæ Accitanæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.
11 Rogatus, eccleſiæ [a] Beatienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
12 Etherius, eccleſiæ Baſtitanæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
13 Concordius, eccleſiæ Palentinæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
14 Aciſclus, eccleſiæ Complutenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
15 Memorius, eccleſiæ [b] Segobrienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
16 Egica, eccleſiæ Seguntienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.
17 Gaudentius, eccleſiæ Valerienſis Epiſcopus, ſubſcripſi.

[a] Viatienſ. C. A.

[b] Segobricenſ. C. A.

Vicarij Epiſcoporum.

18 LIbertus Diaconus, agens vicem dñi mei Sinduiti, eccleſiæ Segobienſis Epiſcopi, hæc geſta conſentiens ſubſcripſi.
19 Egila Diaconus, agens vicem domini mei Mumuli, eccleſiæ Arcauicenſis Epiſcopi, hæc geſta conſentiens ſubſcripſi.

Item Abbates.

1 IVlianus, eccleſiæ monaſterij ſancti Michaëlis Abbas, hæc geſta Synodica à nobis definita ſubſcripſi.
2 Valderedus, eccleſiæ monaſterij ſanctæ Leocadiæ Abbas, hęc geſta Synodica à nobis edita conſentiens ſubſcripſi.
3 Gratindus, eccleſiæ monaſterij ſanctorū Coſmæ, & Damiani Abbas, hæc geſta Synodica à nobis edita cōſentiens ſubſcr.

Abſalio,

4 Abſalio, Eccleſiæ monaſterij ſanctæ crucis Abbas, hæc geſta Synodica à nobis definita conſentiens ſubſcripſi.
5 Florentinus, Eccleſiæ monaſterij ſanctæ Eulaliæ Abbas, hæc geſta Synodica à nobis definita conſentiens ſubſcripſi.
6 Auila, Eccleſiæ monaſterij S. Iuliani Agalienſis Abbas, hæc geſta Synodica à nobis definita conſentiens ſubſcripſi.
7 Gudila Eccleſiæ S. Mariæ Regiæ ſedis Archidiaconus, hæc geſta Synodica à nobis definita ſubſcripſi.

De ſubſcriptionibus vndecimi Concilij Toletani.

IN his omnibus ſubſcriptionibus ſolus Athanaſius, Setabitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcribit, qui alijs interfuit Concilijs: is enim, in. 8. *Era.* 691. *&.* 9. *&.* 10. *ſubſcribit: vnde hic vt antiquior omnibus, poſt Metropolitam Quiricum ſecundo loco confirmat. Cæteri omnes Epiſcopis alijs ſuffecti huic Synodo interfuerūt; vt Argemūdus Eccleſiæ Oretanæ, qui ſucceſſit Mauricio, in.* 10. *Aſciſclus Cōplutenſis Dauilæ, in.* 10. *Concordius Palentinæ, Aſcario, in.* 8. *Etherius Baſtitanæ, Seruodei, in.* 8. *Egica Seguntienſis, Vviderico in.* x. *Felix Dianienſis, Marcello, in.* 8. *Gaudentius Valerienſis, Stephano, in.* 10. *Godiſcalcus Oxomenſis, Egilano, in.* 10. *Ioannes Bigaſtrenſis, Giberio, in.* 10. *Leander Illicitanæ, Vvinibal, in.* 10. *Memorius Segobrienſis, Euſicio, in.* 10. *Mumulus Arcauicenſis per procuratorem, Balduigio, in.* 10. *Palmatius Vrcitanæ, Marcello, in.* 10. *Quiricus vrbis Regiæ, Eugenio, in.* 10. *Ricilla Accitanæ, Magnario, in.* 10. *Suinterius Valentinæ, qui Felici, in.* 8. *Sinduitus per procuratorem Segobienſis, Anſerico. Subſcribit etiam Rogatus Beatienſis. Huius Epiſcopatus mentio in alijs ſubſcriptionibus non habetur. Omnes ferè Epiſcopi ſunt ex Metropoli Toletana: nam in* 10. *Concilio Toletano omnes ſubſcribunt, præterquam, Palentinæ, Baſtitanæ, Valentinæ, Segobrienſis, qui etiam ad Carthaginenſem prouinciam pertinent.*

Notæ in Concilium XI. Toletanū.

IN Nomine Domini] *Toletanum Concilium vndecimum, habitum anno quarto Vvambani Regis, ſeptimo idus Nouemb. eſt prouinciale; coactum ſub Agatho P. M. in quo factam eſſe legitimā ſedium Epiſcopalium diuiſionem omnes Hiſpani hiſtorici tradunt.*

dunt, Rodericus, Chron. generale, Tudensis, Vasæus & alij.

In præfatione Concilij.

Cum tandem nos] *Iouerius in collectione Conciliorum amplius habet: Cum tandem diuina clementia operis manuum suarũ perditioni condolens, praua in directa reducens, suum sanctum Sabaoth nouis propaginibus, ac plantis nouellis fœcundare volens; negligentiæ subrogans diligentiam; pro ignorantia, disciplinã immittens; pro socordia, solertiam; pro schismate, vnitatem inducẽs; pro Zizania, veræ pacis vinculum largiens; pro caducis, cœlestium deside ria infundens; pro turpibus, honesta sectari stimulans; à terrenis & infimis, ad sublimia erigẽs nos; in hac lacrymarum valle potius morientes, quàm viuẽtes; in hoc vasto periculorum mari vagantes, sine remige, sine clauo, huc illucq; tempestatum fluctibus per abrupta collisos, in continua malorum acie, vbi nos circunstant mille discrimina; vbi versutissimus insidiatur hostis, mille nocendi artibus instructus, exalto cœli domicilio respiciens, &c.*

Confitemur] *Fidei confessio in Concilijs præponitur, statimque initio fieri solenne fuit, veluti totius Christianæ structuræ basis & fundamentum, à quo omnis ædificatio crescit in templum Dei.*

Et prædestinatus esse credendus est] *In eo sensu, quo dicitur à D. Paulo, qui prædestinatus est filius Dei, in virtute secundùm Spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri.*

Cap. 1 In loco benedictionis] *De forma seruanda in Concilijs celebrandis, statuunt Concil. Tol. 4. c. 3. & Agathens. cap 40. Chalcedonense etiam, vt habetur distinct. 18. c. peruenit ad nostras. Ordinemq; celebrandi Concilia, principio huius collectionis posui.*

Cap. 2 Quantum quis] *De scientia, quam debet habere Episcopus, vide Innocen. in. c. cum in cunctis, in princip. de electione, & Ioannẽ Andream, & Host. & Abbat. Verùm Cardinalis Turrecrem Hispanus, & Præpositus, & Alexander, parciùs loquuntur de scientia, & peritia Episcopi, in. c. omnes psallentes. 38. dist. Episcopi munus esse primum, ac præcipuum, prædicare sanctum Iesu Christi Euangelium; habere in ore gladium veritatis, & diuinæ scripturæ intelligentia eminere, multis exemplis pariter, ac doctrinis ostendit Dominus noster Iesu Christus, supremum Ecclesiæ caput, summusq; Sacerdos, cuius sacrata membra Episcopi sunt, qui typum supremi in veteri lege Episcopi Aaronis referũt. Nam sicut ille os fuit Moysi, ita Episcopus per verbi ministerium, os est Christi. Atq; hoc est, quod Apostolis promisit: Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarij vestri. Et ipse primũ docuit facere, & posteà*

postea docere. Imò duodecimum nondum annum cõpleuerat, & in medio Doctorũ in tẽplo disputare inuentus, solicitæ mœstæq; matri respõdit: Nõne in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et alibi: oportet me operari opera eius, qui misit me. Et illud: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me Patris. Quæ nam esset Patris voluntas docuit, cum Samaritanam prædicatione ad fidem traxit; cum parabolis & cœlestibus doctrinis populũ instruxit. Circuibat enim Iesus omnes ciuitates & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Et cum in synagogam Nazareth, vbi erat nutritus, intrasset, traditus est illi liber Esaiæ prophetæ: &, vt reuoluit, incidit in locum, vbi scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me; euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum. Misit etiam discipulos binos prædicare, & dixit illis: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Et, dicite: Pax huic domui, & appropinquauit in vos regnum Dei. Et post mortem corporis, gloria immortalitatis coopertus, dixit Apostolis: Ite, prædicate Euangelium omni creaturæ. Et rursus: Posui vos, vt eatis, & fructum adferatis. Et alibi: Eritis mihi testes in Hierusalem, & vniuersa Judæa, & Samaria, vsq; ad vltimum terræ. Idem etiam Apostolorum comprobatur doctrina; qui alijs ita de seipsis dixerunt: Non est æquum ministrare mensis, & relinquere verbum Dei. Et Paulus, Væ mihi, inquit, si nõ euangelizauero. De quo dictum est: Vas electionis est mihi; vt portet nomen meum. Vnde ipse de se dicebat: Misit me Dominus non baptizare, sed euangelizare. Et Episcopo Timotheo regulam Episcopalis muneris ita præscribit: Oportet, inquit, Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; non superbum, non iracundum, non vinolentum, nec turpis lucri cupidum; sed hospitalẽ, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem; vt potens sit exhortari in doctrina sana; & eos, qui contradicunt, arguere. Et alio loco: Oportet Episcopum irreprehẽsibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem. Et paulò post. Attẽde lectioni, & exhortationi, & doctrinæ. Hæc igitur norma est, veraq; imago Episcopalis curæ, quam Paulus designat, & certis coloribus depingit: quam etiam omnes sancti Patres sunt sequuti.

Sozimi Pontif. Max. fragmentum apponam. Qui Ecclesiasticis inquit, disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione

„ batione diuinis stipendijs non est eruditus, nequaquam ad summum
„ Ecclesiæ Sacerdotium aspirare præsumat: & non solùm in eo ambi-
„ tio inefficax habeatur, verùm etiam ordinatores eius careant eo
„ ordine, quem contra præcepta Patrum crediderunt præsumendum.
Inde est quod sacrarum literarum necessariò oportet Episcopum habere peritiam. Et in sua ordinatione cum formatur, interrogatus, an utrumque sciat Testamentum, publicè fatetur se scire. Idque in veteri testamento præfiguratum erat. Nam inter cætera ornamenta
Exo. 28. Pontifex Rationale iudicij ferebat in pectore, in quo incisum erat: Doctrina, & veritas: quia in pectore Pontificis manifesta & cognita omnibus debet esse sapientia veritatis. Hinc etiam vectes, quibus arca à Leuitis in via portabatur, iugiter annulis erant inserti: vt cum illa esset portanda, nulla fieret mora in intromittendis vectibus. Quia Episcopi, per quos verbum Dei in Ecclesia publicè in orbem circunfertur, sacrarum literarum lectioni perpetuò debent sedulam nauare operam; ne tunc quærant discere, cum ex officio alios teneantur docere. Dauid Rex, cui munus regendi populos datum est, priùs ex gratia Spiritus sancti donum scientiæ percepit, quàm administrationem regni assequeretur. Salomon quoq; cum primùm regnum inchoasset, non diuitias, non longum vitæ tempus, sed diuinam sapientiam à Deo postulat, & impetrat, sine qua nihil esse præstans ad regimen aptũ regni intelligebat. Et prius Dominus posuit verba in ore Prophetæ, quam constitueret eum super gentes & regna; dicens ad Hieremiam: Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te super gentes & regna. Hinc etiam Malachias: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius: quia angelus Dñi exercituum est. Quia sancti, & optimi viri est, priùs discere, posteà verò prædicationis officio fungi. Salomon ante tacendi tẽpus expressit, loquendi posteà: quia veritas taciturnitate & silentio, meditationeque animi discitur, & comparatur; iam verò concepta partaque, verbo populis datur, & annunciatur, vt Domini sermo ait: qui audit, dicat veni: id enim in Apostolis formandis, obseruauit; erudiens eos doctrina cælestis intelligentia, parabolarũ apertione, miraculorum operatione, vitæ consuetudine & familiaritate; vt ita edocti prædicationis officio fungi possent: posteà mi sit in vniuersum orbem. Vnde post corporis sui admirabilem resurrectionem, illis diuinæ scripturæ abditum reconditumq; sensum aperuit: posteaverò dixit: Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ. Petrus verò Apostolorum Princeps, Christique Vicarius, cui ouilis Dominici cura demandata est,

est, cum rectoribus, & præpositis Ecclesiæ scriberet, ait: Parati esse debetis, reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem, de ea fide, & spe, quæ in vobis est. Quibus testimonijs aperte monstratur, non satis esse Presbytero bona morum puritas, & vitæ honestas, vt muneri Episcopali præficiatur, nisi scientia doctrinæ cælestis polleat. Expendamus post Sozimum, Origenis verba homil. 6. ad cap. 8.
„ Leuitici: Si quis vult Pontifex nõ tam vocabulo esse, quàm merito,
„ imitetur Moysen, imitetur Aaron: quid enim dicitur de eis? quia
„ non discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indesi-
„ nenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt aut
„ à Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt
„ Pontificis opera; vt aut à Deo discat legendo scripturas diuinas,
„ & sæpius meditando, aut populum doceat: sed illa doceat, quæ ipse
„ à Deo didicerit; non ex proprio corde, vel ex humano sensu, sed
„ quæ Spiritus sanctus docet. Hæc Origenes. Concilio etiam Tolet. 16. in decreto. 12. iudicij, & electione Felicis Episcopi in Toletanã sedem, & Faustini in Hispalensem, & alterius Felicis in Bracarensem, sic Episcopale officium designatur: Quatenus vterq; easdem,
„ quas suscepit Ecclesias, pia prædicatione instruant, moribus sanctis
„ exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent. At dicet quis Concilio Tridentino statutum esse, posse Episcopos per alios, si legitimè impediti fuerint, verbum Dei annunciare. Id autem quis negabit? quis inficiabitur? verùm ignorantiæ, & inscientiæ, & imperitiæ impedimentum, nullus sanus, neq; in sacris literis versatus, vt per alios populum erudiat, dicet esse legitimum, atque sufficiens. Quod nec Paulus admittit, cùm ait: Vt potens sit exhortari in doctrina, & eos qui contradicunt arguere. Potens sit (inquit) in doctrina, id est, in sacrorum librorum intelligentia, in diuinorum mysteriorum peritia, in quæstionum sacrarum enodatione, in Conciliorum, & Decretorum Ecclesiæ doctrina, & sapientia, in hæreticorum calliditatibus, & versutijs arguendis, ac subuertendis. Et. 2. ad Tim. eum in Episcopali cura instruens, sic ait: Tu verò permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi; sciens à quo didiceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia; vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus. Neq; prætermittendum est, Timotheum ab infantia sacras literas didicisse, vt in curam Episcopalem incumberet. Sacra Tridentina Synodus sess. 6. cap. 1. in Episcopis requirit, vt eorum prior

vita, ac omnis ætas, à puerilibus exordijs, vsq; ad perfectiores annos per disciplinæ stipendia laudabiliter acta, testimonium præbeat. Hæc de Episcoporum munere, & doctrina diximus, fusiùs fortè quàm oportuit.

Cap. 4 Sicut omnis] *Totum hoc caput à Surio, Iouerio, atq; alijs collectoribus, Bonifacio tribuitur: quam benè, lector viderit: in M. ff. CC. nulli ascribitur.*

Cap. 4 Iuxta antiqui Canonis] 4. *Concil. Carthag. cap.* 9. *Oblationes* „ *(inquit) dißidentium fratrum, neq; in sacrario, neq; in gazophylatio* „ *recipiantur.*

Cap. 8 Voluntariè oblata] *Sic in Concil. Tridentino. sess.* 21. *cap.* 1. „ *de reformatione: Nihil pro collatione quorumcunq; ordinum, etiam* „ *Clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissorijs, aut testimonialibus, nec* „ *pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum,* „ *Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum ministri, quouis* „ *prætextu accipiant. Habes idipsum Concilio Tolet.* 8. *c.* 3. *Concilio tamen Bracarens.* 2. *permittitur, vt si quid ab ijs, qui infantes ad baptismum offerunt, sponte oblatum sit, accipi posßit: sic enim habe-* „ *tur: Placuit, vt vnusquisq; Episcopus per Ecclesias suas hoc præ-* „ *cipiat, vt hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt; si quid vo-* „ *luntariè pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis. In excusis, & Gratiano legitur: Non nisi voluntariè oblata. Concilio Emeritensi.* „ *cap.* 9. *Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipia-* „ *tur gratè.*

Cap. 8 Consignandis] *Consignatio est confirmatio; munus solius Episcopi. Act.* 8. *Miserunt ad eos Petrum, & Ioannem, &c. Apostoli initiatis baptismo manus imponebant, nõ Presbyteri. Episcopi verò Apostolis successerunt, non Presbyteri; vt ait August. ad psal.* 44. „ *Sanctus Clemens lib.* 3. *const. Apost. cap.* 16. *Postea Episcopus* „ *(ait) vngat baptizatos chrismate. Idem Clemens epistola.* 4. *Et Vrbanus PP.* 1. *epistola ad omnes Christianos, Can. Omnes fideles, de Consecr. dist.* 5. *Melchiades PP. epistola ad Episcopos Hispaniæ quærit, vtrum maius esset sacramentum, manus impositionis Episcoporum, aut baptismus. Idem Damasus PP. epistola.* 4. *ad Chorepiscopos. Leo Magnus epistola.* 88. *ad Episcopos Germaniæ, & Gall. Eusebius Martyr epistola.* 3. *ad Episcopos Tusciæ. Innocen-* „ *tius. I. epistola ad Decentium, cap.* 3. *De consignandis verò infan-* „ *tibus manifestum est (inquit) non ab alio quàm Episcopo fieri licere. Tolet.* 1. *cap.* 20. *Idem in Concil. Hispal. Can.* 7. *Sanctus Thom.* 3. *part. quæst.* 72. *artic.* 11.

Patrum

Cap. 9 Patrum sententiæ] *Neminem pretio ordinandum decreuit Gelasius PP. epistola ad Episcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam, cap.* 26. *& Concilium Chalcedonense, cap.* 2. *habeturque* 1. *quæst.* 1. *Si quis Episcopus. Idem Hormisda PP. epistola ad Episcopos, per Hispan. cap.* 2. *Symmachus epistola ad Cæsarium. cap.* 2. *&* 5.

Cap. 9 Apparitoribus] *Erant Apparitores magistratuum ministri, qui & viatores dicebantur: homines, qui reos in ius sistebant; vnde & statorum nomen illis inditum. Hic accipi videntur pro ijs, qui ordinibus initiandos Episcopo sistebant, & ex ea re lucrum captabant.*

C. 10. Placiti sui innodatione] *Placitum, professio, conuentio, & pactum. Sic in legibus Vvisegoth. lib. & tit.* 4. *leg.* 10. *& lib.* 12. *de Iudæorum placito. Et apud Cassianum collation.* 9. *cap.* 1. *Et apud Iurisconsultos, ibi sæpè, tum præsertim lib.* 40. *Dig. de pactis.*

C. 11. Tempore infantiæ faciunt] *Infantibus post baptismum Eucharistiæ sacramentum dari solitum testatur Ambrosius lib. de his, qui mysterijs initiantur, cap.* 7. *&* 8. *& lib.* 3. *de Sacrament. c.* 1. „ *Et Concil. Laodicens. c.* 28. *ita habetur: Oportet baptizatos, post* „ *baptismum, sacratissimum Chrisma percipere, & cœlestis regni* „ *participes fieri. Idem Tertullianus lib.* 4. *aduersùs Marcionem: & Hieronymus aduersùs Luciferianos: Augustinus epistola.* 23. *& lib.* 5. *Hypognost. In paruulis etiam eadem seruabatur institutio; vt constat ex ordine Romano, & Alcuino lib. de diuin. offic. cap. de Sabbatho sancto. Verùm hæc consuetudo in Ecclesia Latina antiquata est: quamuis in Græca, sint qui dicant, adhuc permanere.*

C. 12. Reconciliatio adhibenda est; ne priùs ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis percipiat] *Tria sunt hoc loco consideranda; pœnitentia, manus impositio, & reconciliatio. Accipere pœnitentiam nihil aliud erat, quàm pœnitentium subdi legibus, per animi contritionem, & oris confessionem. Manus impositio, erat absolutio Sacerdotis, post peractam peccatorum confessionem. Reconciliatio verò, erat Eucharistiæ sumptio: ad quam perceptionem in mortis extremo periculo maximè festinandum est. Id constat ex Concilio Carthagin.* 4. *c.* 76. *quod de infirmis in phre-* „ *nesim versis, sic decernit: Accipiat pœnitentiam, & si continuò cre-* „ *ditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infun-* „ *datur ori eius Eucharistia. Idipsum explicatur Concil. Arausic.* 1. „ *c.* 3. *Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine re-* „ *conciliatoria manus impositione eis communicare: quod morientis*

ſufficit reconciliationi, ſecundùm definitiones Patrum, qui huiuſmodi communionem congruenter viaticum nominarunt. In fine vitæ, pabulo corporis & ſanguinis Chriſti Domini noſtri dignè refici, æternæ vitæ argumentum eſt, donumq; cæleſte profecturis ad regnum æternũ conceſſum: vnde viaticum à Latinis, à Græcis verò ἐφόδιον *nominatũ. Nicæna Synod. Can. 13. habetur. 26. q. 6. c. De his verò. Merito in hoc vno ſacramento poſitum eſt viaticum: eſt enim cibus itinerarius animæ, & corporis, ſicuti mannà fuit corporis, in deſerto iter agẽtibus. Eius vſu & ſumptione virtutes, officiaq; pietatis Chriſtianæ augentur, appetitioneſq; humanæ, & terreſtres debilitantur, & diſſipantur; præſertim cum & vinculis corporis, tanquam è carcere animus eductus, viam pertimeſcendam alterius ſeculi calcat. Quo tempore præcipuè iſte cibus ſtudioſè & piè adhibendus eſt: idq; viri ſancti maximo ſtudio curarunt. Chryſoſtomus lib. 6. de Sacramentis, commemorat ſe audiuiſſe à ſancto viro, qui diuino beneficio ipſe viderat, quod, qui ex hac vita migraturi ſunt, ſi purè & ſanctè huius ſacramenti participes fuerint, ab Angelis eorum animas ſatellitum more ſtipantibus, propter huiuſmodi ſacramentum ſumptum, hinc recta in cœlum abducuntur: quam ſententiam libentiſſimè poſui, propter conſolationẽ fidelium, in hac lacrymarum valle degentium. Paulinus etiam in vita Ambroſij narrat, Honoratum Sacerdotem Vercellenſis Eccleſiæ retro fuiſſe diuina voce vocatum, ſic: Surge, & feſtina, quia modò eſt receſſurus: qui veniens obtulit Ambroſio Dominicum corpus: quo accepto, emiſit ſpiritum. Nicephorus etiam lib. 13. cap. 37. de morte Chryſoſtomi tradit, fuiſſe à Petro, & Ioanne Apoſtolis cæleſti eſca refectũ. Vide quid dicat Gregorius hom. 40. & lib. 4. dialog. c. 15. de S. Romula, & Euſebius lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 36. de Serapione. Et hoc eſt apud Cyprianum lapſis pacem dari, hoc eſt, ad communionem ſanguinis & corporis Domini admitti.*

C. 12. De his autem, qui] *Vide de hac re Magiſtrum ſententiarum lib. 4. diſt. 20. de his qui in fine pœnitent.*

C. 12. Nos ſententias placuit ſequi] *Sic in Concil. Epaun. & ex eo*
„ *apud Gratian. 26. q. 6. cap. Si aliquis. Si quis fuerit mortuus, qui*
„ *iam ſit confeſſus, & teſtimonium habet bonũ, & non poterat venire*
„ *ad Sacerdotem, ſed præoccupauit eum mors in domo, vel in via, fa-*
„ *ciant parentes eius pro eo oblationem ad altare; & dent redemptio-*
„ *nem pro captiuis. Idem per totam quæſtionem huius cauſæ.*

C. 12. Memoria talium in Eccleſijs commendetur] *Veteris Eccleſiæ mos fuit, pro quibus offerebatur, nomina in Miſſa ſacrificio recitari,*

recitari, tam viuorũ, quàm defunctorũ. Id conſtat ex Concil. Emeri-
„ *tenſi. c. 19. Proinde ſalubri deliberatione cenſemus, vt pro ſingulis*
„ *quibuſq; Eccleſijs, in quibus Presbyter iuſſus fuerit per ſui Epiſ-*
„ *copi ordinationem præeſſe, pro ſingulis diebus Dominicis ſacrificium*
„ *Deo procuret offerre: & eorum nomina, à quibus eas Eccleſias con-*
„ *ſtat eſſe conſtructas, vel qui aliquid his ſanctis Eccleſijs videntur,*
„ *aut viſi ſunt contuliſſe; ſi viuentes in corpore ſunt, ante altare re-*
„ *citentur tempore Miſſæ; quòd ſi ab hac diſceſſerunt, aut diſceſſe-*
„ *rint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur ſuo in*
„ *ordine. Erant enim tabulæ duæ, quarum vni viuorum, alteri de-*
functorum nomina inſcribebantur: vt patet ex Innocentio, in epiſto-
la. 1. ad Decentium, & ex Dionyſ. Areopag. c. 3. Eccleſ. Hierarch.
Concil. Eliberit cap. 29. de energumenis dicitur: vt nomen eorum
non recitetur ad altare. Defunctorum in Miſſa memoria ab Apo-
ſtolis eſt inſtituta, vt tradit Iſidorus lib. 1. de officijs. c. 18. Sacrifi-
„ *cium (inquit) pro defunctorum fidelium requie offerre, vel orare pro*
„ *eis; quia per totum hunc orbem cuſtoditur, credimus, quod ab ipſis*
„ *Apoſtolis traditum ſit. Hoc enim vbiq; catholica tenet Eccleſia:*
„ *quæ niſi crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum*
„ *ſpiritibus, vel eleemoſynam faceret, vel ſacrificium Deo offerret.*
Hæc Iſidorus. Cyprianus pro mortuis ſemper offerebat ſacrificium:
vt in epiſtola ad Clerum dicit de Celerino Confeſſore. Et Gregorius
lib. 7. regiſt. epiſtola, quæ incipit: Vtilis ſemper. Vltimò apponam
fragmentum Auguſt. lib. 9. Confeſſ. cap. 13. Sic enim ait de morte
„ *Monicæ matris ſuæ: Namq; illa, imminente die reſolutionis ſuæ,*
„ *non cogitauit corpus ſuum ſumptuosè contegi, aut condiri aromati-*
„ *bus, aut monumentum electum concupiuit, aut curauit ſepulchrum*
„ *patrum: non illa mandauit nobis; ſed tantùm memoriam ſui ad*
„ *altare tuum fieri deſiderauit, cui nullius diei prætermiſſione ſeruie-*
„ *rat. Vnde ſciret diſpenſari victimam ſanctam, qua deletum eſt chi-*
„ *rographum, quod erat contrarium nobis; qua triumphatus eſt hoſtis,*
„ *computans delicta noſtra. Et infrà: Inſpira, Domine Deus meus,*
„ *inſpira ſeruis tuis fratribus meis, filijs tuis, dominis meis, quibus voce,*
„ *& corde, & literis ſeruio; vt quotquot hæc legerint, meminerint ad*
„ *altare tuum Monicæ famulæ tuæ, cum Patricio quondam eius*
„ *coniuge, per quorum carnem introduxiſti me in hanc vitam, quem-*
„ *admodum neſcio. Meminerint cum affectu primùm parentũ meo-*
„ *rum, in hac luce tranſitoria, & fratrum meorum ſub te patre, in ma-*
„ *tre catholica, & ciuium meorum in æterna Hieruſalem, cui ſuſpirat*
„ *peregrinatio populi tui, ab exitu, vſq; ad reditum: vt quod à me*

„ illa poposcit extremum, vberius ei præstetur in multorum oration-
„ bus, tam per confessiones, quàm per orationes meas. Hæc Augustinus de matre sua.

C. 13. Maiorum regulis] *Concilio Eliberit. c. 29. & primo Arausic. cap. 16. & Pius PP. I. dist. 33. cap. Communiter*

C. 13. Arrepti à dæmonibus] *Hi Græco nomine dicũtur energumeni, ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν, id est, ab operationibus dæmonum, quas in ipsis præci-*
„ *puè videmus. Concil. Ancyr. cap. 16. Energumenus est, qui tempe-*
„ *state iactatur, seu spiritu immundo diuexatur* ἐνέργημα *enim pro vi,*
„ *seu efficacia, & vexatione dæmonum accipitur, apud Tertulianum lib. de præscrip. aduersùs hæreticos. S. Ambrosius serm. 25. dicit, à diabolo energumenum non nisi ieiunijs posse purgari. Arreptorum nomen etiam apud Cassianum est collat. 7. c. 12. dicti ita videntur ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν, id est, ab operationibus dæmonũ, quas in eos exercent.*

C. 14. Qui eius vicem] *Idem est in Concilio. 7. Tolet. Can. 2. Quòd nullus solus Missam dicat, decretum est à Sothere PP. habeturq; de Consecr. dist. 1. c. Hoc quoq;, & Concilio Mogunt. c. 43.*

C. 15. Metropolitani electio] *Sic cauetur Concil. Chalcedonen. c. 29. vt celebretur Synodus bis in anno, eo in loco, quem Episcopus Metropolitanus designauerit. Suprà de hac re diximus.*

IN

IN NOMINE DOmini. Incipit Concilium Bracarense tertium, quod factum est sub anno quarto glorioſi domini nostri Vvambani Regis, Era DCC.XIII.

Quarũ erat in vno M. s. Vt patet ex alijs, & Iuonc. p. 5. c. 85 & Exc.

INCIPIVNT CAPITVLA CONcilij Bracarensis tertij.

I *De fide.*

ij *Vt repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrificio offeratur.*

iij *Ne vasa Domini sacrata, humanis vsibus seruiant.*

iiij *Ne Sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.*

v *Ne Sacerdotes siue quicumque ex clero, sine testimonio cum quibuslibet fœminis habitent.*

vj *De damnata præsumptione quorundam Episcoporum, qui in festiuitatibus martyrum ad Ecclesiam procedentes; appensis collo reliquijs, abalbatis Diaconibus in sellulis vectantur.*

vij [a] *De honesta honoratorum disciplina.*

viij *Ne repromissione munerum honoris gratia venundetur.*

ix *Ne* [b] *Rectores Ecclesiæ plus propria, quàm Ecclesiastica iura laborare intendant.*

a De honestate honoratorum & disciplina. Exc.

b Actores. Exc.

I. De fide.

Decenter satis per diuinum Spiritum in Bracarensi vrbe collecti, de his quæ intra Dei Ecclesiam peruersa actione geruntur, tractaturi conuenimus; vt adiuuãte nos illo, qui dicit: Vbicunq; fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in

medio eorum, pari animo, parique deuotionis ſtudio exurgentes malè habitos extirpemus errores. Etenim dum nos in vnum Synodalis actio aggregaſſet, debitis in ſedibus collocati, primùm de ſanctæ fidei Sacramento cœpimus habere ſermonem: ſcilicet, ne aut vanitate diſputantium, aut neſcientia ſimplicium, erroris quipiam in hoc ſacro"ſancto" Sacramento fidei teneretur. Vnde cum omnes nos in vera fide, vt ſpeculum perluſtraremus illæſos; in eo, quia nullum noſtrorum ſchiſmatici erroris [a] fœdauerat turbo; ſed vera nos & ſimplex in hoc Sacramento Apoſtolica oſtendit idoneos prædicatio, grates omnipotenti peregimus Deo. Quam tamen noſtræ fidei regulam ipſis verbis, atq; ſententijs commemorando reteximus, quibus eam declaratam eſſe ſcimus in cõuentu Nicæni Concilij. Et ideò: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium conditorem: & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum; ex Patre natum ante omnia ſecula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natum, nõ factum; homouſion Patri (hoc eſt) eiuſdem cũ Patre ſubſtantiæ: per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, [b] & Maria Virgine homo factus; paſſus ſub Pontio Pilato; ſepultus, tertia die reſurrexit; aſcendit in cœlos; ſedet ad dexteram [c] Patris: inde [d] venturus iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum ſanctum, Dominum & viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum; qui locutus eſt per Prophetas: in vnam Catholicam, atque Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma, in remiſsione [f] peccatorum: carnis reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi. Amen.

Idem Concilio Tolet. 8.

Deeſt Exc.

a Fatigauerat. Exc. Aliàs Fuſcauerat.

b Natus ex Maria Virgi. Exc.

c Dei Patris. Iterum vent. Exc.

d Vent. in gloria iud. C. A.

e Et Vnã ſanctam Catholi. Exc.

f Pecc. expectamus reſurrectionẽ mortuor. Exc.

Poſt huius ſanctæ fidei ſacramentum, relatus eſt in [g] concione noſtrorum omnium, error manifeſtus pariter & diuerſus, qui tanta debet diſciplinæ arte retundi, quanta & peruerſitate comprobatur [h] admitti. Quidam enim in ſacrificijs Domini relati ſunt lac pro vino; pro vino botrum offerre: Euchariſtiam quoque vino madidam, pro complemento cõmunionis credunt populis porrigendã: &, quod peius his omnibus eſt, quidam Sacerdotum in vaſis Domini epulas ſibi apponunt,

g Cognitione. Exc.

h Infund. Exc.

nunt, & manducare in eis præſumunt. Quidam etiam ex Sacerdotibus relati ſunt, quod Eccleſiaſticæ conſuetudinis ordine prætermiſſo, Miſſam ſine orarijs audeant dicere, & quod in ſolennitatibus Martyrum reliquias ſuo collo imponant, & in ſellulis non ab alijs ſe portandos, niſi ab albatis Diaconibus credant. Illud quoq; quod pleriq; Sacerdotum abſq; teſtimonio cum fœminis commorentur, & quod quidam illorũ honoratos fratres ſuos verberibus indiſcretis ſubijciant: nec non & illud, quòd quidam [a] ſimoniæ cupiditate arrepti, quos ordinaturi ſunt, ſub cautione dimittant; qualiter poſtquam ordinati fuerint, pecuniam ab ipſis promiſſam accipiãt. Illud quoque quod familiam Eccleſiæ in proprijs laboribus quaſſant, damnum rebus Dominicis facientes. Quæ omnia ne cõ fuſè viderentur eſſe prolata, diſcretis titulorum ordinibus credimus ſubnectenda.

a Simonis. C.A.

II. Vt repulſis omnibus opinionibus ſuperſtitionum, panis tantùm & vinum aqua [b] permixtum, in ſacrificio [c] offeratur.

b Permixta. C.A.

c Offerantur. Exc.

De cõſecrat diſt. 7. Cum omne crimẽ. Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificijs deleatur, quid de cętero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipſa oblatione ſacrificij erratur? Audiuimus enim quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in diuinis ſacrificijs dedicare: alios quoque intinctam Euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere: quoſdam etiam [d] non expreſſum vinum in Sacramento Dominici calicis offerre, ſed oblatis vuis populos communicare. Quod quàm ſit Euangelicæ, atque Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ aduerſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probabitur, à quo ordinata ipſa Sacramentorum myſteria proceſſerunt. Cum enim magiſter veritatis verum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret diſcipulis, non illis lac, ſed panem tantùm, & calicem ſub hoc Sacramento benedixiſſe [e] cognoſcimus. Ait enim Euangelica veritas: Accepit Ieſus panẽ & calicem, & benedicens dedit diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac in [f] ſacrificando offerri, quia manifeſtum & euidens exemplum Euangelicæ veritatis illuxit, quod præter panem, & vinum aliud

Ad prohibitũ eſt. Canone Apoſtol. 3. ne mel, aut Lac offeratur præter ordinationẽ Domini.

Matth. 26.

d Expreſſum vinum in. Excuſ. & tit. de conſec. diſt. 2. non recte.

e Cognoſc. commendata. Exc. tit. de conſecrat. cognoſcimus dediſſe.

f Sacrificio. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alliud offerri non sinit. Illud verò quod pro complemento communionis intinctam tradunt Eucharistiam populis, nec hoc prolatum ex Euangelio testimonium recipit, vbi Apostolis corpus suum & sanguinem commendauit: seorsum enim panis, & seorsum calicis commendatio memoratur. Ioann. 13. Nam intinctum panem aliis Christum præbuisse non legimus, excepto illi tantum discipulo, quem intincta buccella Magistri proditorem ostenderet; non quæ Sacramenti huius institutionem [a] signaret. Nam quod de inexpresso botro, id est, de vuæ granis, populus communicatur, valde est omnino confusum. Calix enim Dominicus, iuxta quod quidam doctor edisserit, vino, & aqua permixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi; in vino verò ostendi sanguinem Christi. Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur; credentium plebs ei, in quem credit, copulatur & iungitur: quæ copulatio & iunctio aquæ & vini sic miscetur in calice Domini, vt commixtio illa non possit separari: nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis; si verò aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Ergo quando botrum solum offertur, in quo vini tantum efficientia demonstratur, salutis nostræ Sacramentum negligitur, quod per aquam significatur: non enim potest calix Domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrumque sibi misceatur. Et ideò, quia iam ex hoc plurima & multiplex maiorum emanauit sententia, quorum pietas in Deum religiosa, horum Sacramẽtorum & efficientias copiosè disseruit, & institutiones verisimè declarauit, omnis talis error, atque præsumptio cessare iam de cætero debet: ne peruersorum ordinata compago, [b] Senatum veritatis eneruet. Et ideò nulli deinceps licitum erit, aliud in sacrificijs diuinis offerre, nisi iuxta antiquorum sententias conciliorum, panem tantùm & calicem vino, & aqua permixtum: de cætero aliter quam præceptum est faciens, tam diu à sacrificando cessabit, quàm diu legitima pœnitentiæ satisfactione correctus, ad gradus sui officium redeat, [c] quem amisit.

[a] Demonstraret. Exc.

Iulius Papa ad Episcopos per Aegyptum sit. de consec. d. 1. c. non debet.

Vide notam.

[b] Statum. Exc.

Omnia hæc ex epistola Iulij Papæ ad Episcopos Aegypti.

[c] Quod. Exc.

III. Ne vasa Deo sacrata humanis vsibus seruiant.

Omni cura, omniq; studio prouidendum est, ne hi qui locum videntur regiminis obtinere, contumeliam videantur inferre cœlestibus

cœlestibus sacramentis. Etenim, quod & auditui [a] horribile, & visui execrabile iudicatur, relatum est nobis, quod quidam Sacerdotum sacrilega temeritate præcipites, vasa Domini in proprios vsus adsumant, epulasq; sibi in eis [b] comesuras apponunt. Quod malum & obstupentes deflemus, & deflentes obstupescimus; vt illic humana temeritas sibi epulum præparet, vbi sanctum Spiritum cognoscitur aduocasse: & ibi esum carnium crapulatus adsumat, vbi diuina visus est celebrasse mysteria: & in quibus [c] tantæ rei sacramentum pro expiatione delictorum [d] percepit, in his expleat voluptatẽ ludibrij sui. Et ideo huius de cætero præsumptionis persona, quæ sciendo diuina vasa, vel ministeria, aut in vsus suos transtulerit, aut comedere in his, vel poculum sibi sumẽdum elegerit, gradus sui, vel officij periculum sustinebit: ita tamen vt si de secularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur; si verò religiosus, ab officio deponatur. Sub hac quoq; damnationis sententia & illi obnoxij tenebuntur, qui Ecclesiastica ornamenta, vela, vel quælibet alia indumenta, atque etiam vtensilia sciendo in vsus suos transtulerint, vel alijs vendenda, vel donanda crediderint.

[a] Terribile. Exc.

[b] Comedẽdas. Exc.

[c] Tantũ sibi offerri sacramenta pro Exc.

[d] Præcepit. Exc.

IIII. Ne Sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.

23. dist. c. Ecclesiast. instit. De orario nobis supra dictum est Conc. Tolet. 4. c. 18.

Cum antiqua Ecclesiastica nouerimus institutione præfixũ, vt omnis Sacerdos, cũ ordinatur, orario vtroq; humero amb[i]atur; scilicet, vt qui imperturbatus præcipitur consistere, inter prospera & aduersa, virtutũ semper ornamento vtrobiq; circumseptus [e] appareat: qua ratione tempore sacrificij non assumat, quod se in sacramento accepisse [f] non dubitatur? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quisq; percepit in [g] consecratione, hoc & retentet in oblatione, vel perceptione suæ salutis; scilicet, vt cùm Sacerdos ad solennia Missarum accedit, aut [h] pro se Deo sacrificium oblaturus, aut sacramentũ corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus: ita vt de vno, eodemq; orario ceruicem pariter & vtrunq; humerũ premens, signum in suo pectore [k] præferat crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ [l] subiacebit.

[e] Vtroque. Exc. vtrimq; Grat.

[f] App. humero. qua Grat.

[g] Non dubitat? C. A. & Grat.

[h] Conf. honoris hoc retineat, & in obl. Exc. & Grat.

[i] per se. Exc.

[k] Præparet. Exc.

[l] Subiaceat. Exc.

V. Ne

Universidad de Deusto Biblioteca

V. *Ne Sacerdotes, siue quicumq; ex clero, sine testimonio, cum quibuslibet fœminis habitent.*

Quamquam antiqua Canonũ institutio de huiusmodi præsumptione absolutas & multiplices disciplinas, atq; institutiones ediderit, nos tamen breuitatis causa, omnem fornicandi occasionem cupientes auferre, id omnimoda sancimus auctoritate tenendum, vt nullus Sacerdotum, siue quisquis ille de clero, absque honesto & competenti testimonio, excepta sola matre, cũ quibuslibet fœminis secretè se præsumat adiungere; non solùm cum extraneis mulieribus, sed nec cum ipsis etiam sororibus, vel propinquis; ne licentia sororum, vel propinquarum mulierum, quisquis ille solutus, familiarior habeatur ad perpetrandum scelus. Huius ergo præceptionis transgressor, sex mensibus se nouerit pœnitentiæ legibus subiacere.

VI. *De damnata præsumptione quorundam Episcoporum, qui in festiuitatibus martyrum ad Ecclesiam procedentes, appensis collo reliquijs, ab albatis Diaconibus in sellulis vectantur.*

Bona quidem res est, diuina Sacerdotibus contractare mysteria: sed cauendum valde est, ne hoc quisque ad vsum praui-
Hierem. 48. tatis suæ intorqueat, vnde soli Deo de bono conscientiæ placere debuerat. Scriptum est enim: Vę his, qui faciunt opus Domini fraudulenter & desidiosè. Vt enim quorũdam Episcoporum detestanda præsumptio nostro se cœtui intulit dirimenda, agnouimus quosdam de Episcopis, quod in solenni tatibus martyrum ad Ecclesiã progressuri, reliquias collo suo imponant; & vt maioris fastus apud homines gloria intumescat (quasi ipsi sint reliquiarum arca) Leuitæ albis induti, in sellulis eos deportant. Quæ detestanda præsumptio abrogari per omnia debet; ne sub sanctitatis specie, simulata vanitas sola præualeat, si modum suum vniuscuiusque ordinis reuerentia non agnoscat. Et ideò antiqua in hac parte & solennis consuetudo seruabitur, vt in festis quibusque arcam Dei cum reliquijs, non Episcopi, sed Leuitæ gestent in humeris, quibus & in veteri lege onus id & impositum nouimus, & præceptũ. Quòd si etiam Episcopus reliquias per se deportare

tare elegerit, non ipse à Diaconibus in sellulis vectabitur, sed potiùs pedisequa eo, vnà cum populis progressione procedente, ad conuenticula sanctarum Ecclesiarum sanctæ Dei reliquiæ per eundem Episcopum portabũtur. Iam verò, qui hæc instituta sciendo adimplere distulerit, quamdiu in hoc vitio fuerit, à sacrificando cessabit.

VII. *De honesta honoratorum* [a] *disciplina.*

[a] Doctrina. C.A.

Dist. 25. cũ B. Apostol. 1. Tim. 4.

Cùm Beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in [b] omni patientia [b] præcipiat & doctrina, nouimus quosdam à fratribus tãtis cædibus in honoratos "subditos" efferuescere, [c] quantas poterant latrocinãtium promereri personæ. Et ideò qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt; id est, Presbyteri, Abbates, siue Leuitæ, excepto grauioribus, & mortalibus culpis, nullis debeat verberibus subiacere. Non est dignum, vt passim vnusquisq; prælatus honorabilia mẽbra sua, prout voluerit, & complacuerit, verberibus subijciat, & dolori; ne dum incautè subdita percutit membra, ipse quoq; debitam
D. ad leg. Aquiliam Præceptoris. sibi subditorum reuerentiam subtrahat: iuxta illud, quod quidam sapiens dicit: Leuiter castigatus, reuerentiam exhibet castiganti: [c] asperitatis nimiæ increpatio, nec increpationem recipit, nec salutem. Et ideò si quis aliter, quàm dictum est, prædictos honorabiles subditos, licentia perceptæ potestatis elatus, malitia tantùm crediderit verberandos, iuxta modum verberum, quem intulerit, excommunicationis pariter, & exilij sententiam sustinebit.

[b] Præc. extra hanc doctrinam nouimus. Grat.

[c] Deest Exc. & Grat.

[c] Asperitas autem nimiæ increpationis. C.A.

VIII. *Ne* [d] *repromissione munerum honoris* [e] *gratia venundentur.*

[d] Promissione. C.A.

[e] Gratia venũdetur. C.A.

Vide 1. Bracar. c. 3. vbi de hac re scripsimus.

Quia non expedit, vt donum sancti Spiritus pecunijs comparetur, quamquam ex hoc antiquorum Canonum disciplinæ, & multiplices maneant, & diuersæ, tamen, quia necesse est, vt frequentiùs retundatur, quod sine intermissione præsumitur, ideò nouellæ huius institutionis formam instituẽtes
Ino p. 5. c. 85. decernimus, vt quicunq; pro conferendo cuiquam Sacerdotij gradu, aut munus quodcumq;, aut promissionem muneris, antequam ordinetur, acceperit; vel etiam, postquam ordinatus fuerit, in aliquo se pro hoc ipso præsumpserit munerari; siue ille, qui dederit, siue qui acceperit, iuxta sententiam
Canon. 2. Chalcedonensis Concilij, gradus sui periculum sustinebit.

IX. *Ne Rectores Ecclesiæ plùs propria, quàm Ecclesiastica iura laborare intendant.*

Non decet Rectores Ecclesiæ in suis strenuos, & in Ecclesiasticis rebus esse remissos. Nam quorundam fertur opinio, quod quidam Sacerdotum familias Ecclesiæ in suis proprijs laboribus quassent, rei propriæ profectum augentes; Dominicis verò dispendium nutrientes. Vnde quicunque sub hoc neglectu res diuinas laborare distulerit, speciali placito distringendus est: qualiter, si de rebus, seu augmentis Ecclesiæ quæstũ, [a] vel labores rei propriæ auxit, vt ex hoc Ecclesiasticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus Ecclesiæ [b] minorationis exhibuit, tantùm de rebus proprijs Ecclesiæ illi restituat, ex cuius rebus, atq; suffragijs suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quòd si aliquid pro vtilitatibus Ecclesiæ, aut substantiæ expendit, aut dispendij, vel perditionis quippiam pertulerit; si hoc comprobare potuerit, totũ illi à rebus eiusdem Ecclesiæ reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendisse comprobatur. Gratias itaque peragimus omnipotenti Deo. Post hæc, sit pax, salus, & diuturnitas pijssimo, & amatori Christi, domino nostro Vvambano Regi, cuius deuotio nos ad hoc decretũ salutiferum conuocauit: diuinam postulantes clementiam, vt gloria Christi regnum eius corroboret, vsque ad vltimam senectutem: præstante ipso, qui cum Patre, & Spiritu sancto vnus viuit, & gloriatur in Trinitate Deus, in secula seculorum. Amen.

11.q.4. *Quicunque sub hoc.*

[a] Laboribus suis propriè auxit, & ex hoc. Exc. Grat.

[b] Minuit, illi restituat, ex cuius rebus Grat.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices, numero. VIII.

1 LEodecisius, in Christi nomine Episcopus, cognomento Iulianus, has constitutiones, secundùm quod nobis cum sanctis Coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, Deo inspirante, complacuit, & relegi, & subscripsi.

2 Genetiuus, in Christi nomine Ecclesiæ Tudensis Episcopus, similiter.

3 Froaricus, Deo iubente, Portucalensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.

Bela,

4 Bela, in Christi nomine Britanensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.

5 Isidorus, Asturicensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.

6 [a] Alarius, Deo iubente, Aurisinæ Ecclesiæ Episcopus, similiter.

[a] Hilarius. C. A.

7 Rectogenis, in Christi nomine, Lucensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.

8 Ildulfus, qui cognominor Felix, Irensis Ecclesię Episcopus, similiter.

De subscriptionibus. 3. Concilij Bracarensis.

BRacarense. 2. actum fuit Era. 610. anno. 2. Mironis Regis. Tertium verò post elapsos centũ, & tres annos, Era. 713. Verum ex eadẽ prouincia in alijs Concilijs interfuerunt Episcopi: vt Alarius, siue Hilarius, Auresinæ Ecclesiæ, qui succesit Sonæ, qui in 8. Tolet. subscribit. Bela Britanensis, vel Britonensis, vt est in Brac. 2. qui succesit Seruodei, in. 8. Froaricus Portucalensis, qui Flauio. in 10. Tol. Genetiuus Tudẽsis, qui Beato, in. 8. Isidorus Asturicẽsis, qui Elpidio, in. 10. Tolet. Ildulfus Felix Irien. qui Vincibili in. 8. Tolet. Leodecisius Iulianus Bracarensis, qui Fructuoso, in 10. Tolet. Rectogenis Lucensis, qui Hermenfredo, in. 10. Tol.

Episcopatus Metropolis Bracarensis In. 3. & 2. Concilio Bracar.

In. 3.		Ex Luco.
1. *Bracara.*	1. *Bracara.*	1. *Luco.*
2. *Aurensina.*	2. *Egitania.*	2. *Astorica.*
3. *Tude.*	3. *Conimbrica.*	3. *Auria.*
4. *Astorica.*	4. *Viseo.*	4. *Britonia.*
5. *Iria.*	5. *Lameco.*	5. *Tude*
6. *Portucale.*	6. *Magneto.*	6. *Iria.*
7. *Britania.*		
.8 *Luco.*		

In Codicibus M.ſſ. sunt subscriptiones, vt posuimus: vnde corruptè in alijs ponitur Iulianus Hispalensis. Bela Britanensis est in M.ſſ. Est Bela nomen Gothicum, nunc generosæ familiæ Ayala gentile.

Notæ in Concilium Bracarense tertium.

Cap. 1 Concilium Bracarense] *Bracara, hodie Braga; in prouincia Lusitaniæ, caput totius Regni in spiritualibus. Dicitur Augusta Bracarum Plinio,* Βράκαρα *Ptolemæo. In veteri numo sic scriptu est:*

RECCESVINTVS REX.
BRCARA PIVS.

Vocatur Bracaraugusta: inde Bracaraugustani, vt docet vetus inscriptio, marmori insculpta, quã exscripsit Lipsius in libro inscriptionum antiquarum.

ISIDI. AVG. SACRVM.
LVCRETIA FIDA. SACERDOS PERP.
ROM. ET AVG.
CONVENTVS BRACARAVG. V. D.

Cap. 2 Vino, & aqua] *De Consecrat. dist. 2. Cum omne, & Cyprianus epist. 3. lib. 2. exponens illud: Bibite vinum quod miscui vobis, in tota hac epistola id intendit, vt probet: nec calicem cum aqua, sine vino rectè offerri, neq; vinum absq; aqua, iuxta Christi traditionem consecrari. Huius epistolæ meminit Diuus Augustinus lib. 4. de doct. Christiana. c. 21. & Concil. Carthag. 3. cap. 24. cui D. Augustinus* „ *interfuit; sic enim habet: Vt in sacramentis corporis, & sanguinis* „ *nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est, panis,* „ *& vinum aqua mixtum. Et habetur de Consec. dist. 2. cap. In Sacramento. Et Innocentius. III. errorem eorum correxit, qui dicebant aquam conuerti in phlegma: habeturq; lib. 3. Decretal. tit. de celebrat. Miss. cap. In quadam nostra. Idem Alexander PP. & Martyr. V. a B. Petro in epistola ad omnes orthodoxos: Non debet* „ *(inquit) in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri,* „ *sed vtrumq; permixtum, quia vtrumq; ex latere eius in passione* „ *sua profluxisse legitur. Qua de causa S. Irenæus calicem vocat temperamentum. lib. 4. cap. 47. & calicem mixtum. Et Iulius PP. in epist. ad Episcopos Ægypti. Ambrosius lib. 5. de Sacramen. cap. 1. S. Hieronym. in Marcũ. c. 14. Damascen. lib. 4. de orthodoxa fide. c. 14. Duas hæreses euertit Concilium Trullan. Can. 32. alteram Hydroparastatarũ, qui aqua sola in sancti calicis sacrificio vtebãtur. Epiphanius hæresi. 30. & 42. de Aquarijs, & August. hæresi. 44. Ad Quoduultdeũ & de Ecclesiasticis dogmatibus. c. 75. Non debet (inquit)*

„ *(inquit) pura aqua inferri, vt quidam sobrietatis falluntur imagine; sed vinum* „ *cum aqua mixtum) alteram Armeniorum, qui non nisi vinum purum offerunt. Cuius erroris meminit Theophylact. ad. c. 19. Ioannis. Nicephorus lib. 18. cap. 53.* „ *Demum Synodus magna Tridentina sess. 22. Can. 9. Si quis dixerit aquam non* „ *miscendam esse vino in calice offerendo, eo quòd sit contra Christi institutionem,* „ *anathema sit. Trullana Synodus, quæ sub nomine. 6. Synodi circunfertur, Can. 57. vetat ad altare mel, & lac offerre. Et Can. Apost. 3. Si quis Episcopus.*

Cap. 5. Antiqua Canonum) *Vt patet lib. 3. Decret. tit. de cohabitatione Clericorũ & mulierum. Concil. Constantinop. 6. c. 5. & 27. q. 1. Si quis. Benè ait Augustinus psalm. 50. & lib. 50. homil. homil. 21. Mulier longè, libido propè.*

Etiam sororibus) *Concilio. 1. Nicæno. c. 3. contrarium cauetur, videlicet, vt liceat Episcopo, & Presbytero matrem, sororem, amitam, & eas etiam personas habere, quæ suspicionem omnem effugiant. Concilium Carthaginen. 3. c. 17. hanc* „ *vlterius indulgentiam extendit; videlicet, vt cum Clericis solæ matres, auiæ* „ *materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum, & quæcunq; ex familia,* „ *domestica necessitate, etiam antequam ordinarẽtur, iam cum eis habitabant: vel* „ *si filij eorum, iam ordinatis parentibus, vxores acceperunt: aut seruis non ha-* „ *bentibus in domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit. Atq; huic Concilio. D. August. ipse subscripsit; sed quod alijs concessit, sibiipsi interdixit. Nam fœminarum, & in eis sororis, & fratris filiæ contubernium, & familiaritatem vitauit: quippè qui dicere solebat: Etsi propinquæ mulieres suspectæ nõ essent, tamen quæ ad eas venirent, posse suspicionẽ efficere. De pœna, quam incurrunt eæ mulieres, quæ contra interdictum, Clericis cohabitant, habes Concil. Hispalen. 1. c. 3. Concilio Matiscontens. Can. 2. cauetur, vt nulla mulier in cubiculo Episcopi, absq; duobus Presbyteris, aut certè Diaconis, ingredi permittatur. Et Conc. Carthag. 1. c. 3. ex sentẽtia Grati Episcopi decernitur, vt in vna domo nullus Clericus cũ extranea fœmina cõmoretur: & c. 4. neq; cũ viduis, nisi fuerint germanitate coniuncti. Idem Concil. Carthag. 4. Can. 102. Idem Lucius PP. XXI. à Petro, in epist. ad* „ *Episcopos Galliæ, & Hispaniæ: Clericus solus (inquit) ad fœminæ tabernaculum* „ *non accedat, neq; frequenter properet, sine maioris natu Sacerdotis iussione: & ne* „ *solus Presbyter cum sola fœmina fabulas misceat: & si quid agnitum fuerit; &* „ *ille deponatur, & illa à limmibus Ecclesiæ arceatur. Et vt nullus Clericus cum extranea habitet fœmina, nisi soror, aut proxima fuerit, habetur. d. 81. c. Clericus solus. Gregorius Magnus Ianuario Episcopo Caralitano, epist. 26. & per totam dist. 81. idem multis sanctorum Patrum testimonijs decernitur.*

Cap. 6. Reliquias collo suo) *Reliquias Sanctorum debito honore esse venerandas* „ *decretum est Concil. Nicæno. 2. Act. 1. in confess. Catholica actio. 3. Seruator (in-* „ *quit) noster Christus fontes salutares, sanctorum reliquias nobis reliquit, multis* „ *modis beneficia in debiles fundẽtes, vnguentũ redolentis suauitatis scaturientes;* „ *& vt inquit magnus Doctor, cui ab immortalitate nomen est: Martyrum ossa* „ *morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis visum impartiunt, lepras mundant,* „ *tentationes & mœrores soluunt; atq; id per Christum, qui in ipsis habitat. Hæc* „ *Nicæna Synodus aduersùs Iconoclastas. Concil. Trident. sess. 25. sic dicitur: San-* „ *ctorum quoq; martyrum, & aliorum cum Christo viuentium sancta corpora, quæ* „ *viua membra fuerunt Christi, & templum Spiritus Sancti, ab ipso ad æternam* „ *vitam suscitanda, & glorificanda, à fidelibus veneranda esse, per quæ multa*

Intelligit Athanasiũ, θάνατος, mors ἀθάνατος immortalis.

» beneficia à Deo hominibus præstãtur. Et alia multa de hac re scripta sunt à viris
» pijs & doctis, aduersùs impiam hæreticorum audaciam, sanctorum corpora, quæ
» fuerunt Spiritus sancti organa, & viua mẽbra, odio & armis oppugnantiũ. Præ-
» sertim probat reliquiarum antiquissimum cultum S. Clemens lib. 6. Const. Apost.
» c. 29. ex contactu cadaueris Elisæi Prophetæ, mortuum suscitantis. 4. Reg. 23.
» Idem Cyrillus Hierosolym. catech. 18. Et Ioſephi ossa iam vita functi prophe-
» tantia Eccles. c. 49. August. serm. 29. de sanctis sic inquit: Si opem ferre poterat
» vmbra corporis Petri, quanto magis nunc plenitudo virtutis: si tunc supplicanti-
» bus proderat aura quædã pertranseuntis, quanto magis nunc gratia permanẽtis?
» Meritò per omnes Christi Ecclesias, auro pretiosius habetur ferrũ illud pœna-
» lium vinculorum. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis
» catena vincentis. Hæc Augustinus. Idem probat Basilius homil. 10. aa Mar-
» tyres. Rufinus lib. 1. c. 35. Sozomen. lib. 3. c. 18. Theod. lib. 3. c. 10. Verùm D. Am-
» brosius de cultu reliquiarum, sic inquit serm. 92. Honoremus beatos Martyres,
» principes fidei, intercessores mundi, præcones regni, cohæredes Dei. Quòd si dicas
» mihi: Quid honoras in carne iam resoluta, atq; consummata, de qua iam Deo nulla
» cura est? & vbi est illud, charissimi, quod ipsa Veritas loquitur per Prophetam:
» Pretiosa (inquit) est in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et paulo pòst:
» Honoro ergo in carne Martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices; honoro
» viuentis memoriam, perennitatem virtutis; honoro per confessionem Domini sa-
» cros cineres. Rursus: Cur autem non honorẽt corpus illud fideles, quod reuerentur
» dæmones, quod afflixerunt in supplicio, sed glorificant in sepulchro? Honoro itaq;
» corpus, quod Christus honorauit in gladio, quod cum Christo regnabit in cœlo.
» Vltimò apponã S. Hieronymi fragmentũ, ex libello aduersùs Vigilantium Bar-
» cinonensem Presbyterũ, vel potiùs aduersùs dormientes huius temporis hæreticos
» scriptum. Ergo sacrilegi sumus (inuehitur in Vigilantium) quando Apostolorũ
» basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reli-
» quias Andreæ, Lucæ, & Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas dæmo-
» nes rugiunt, & inhabitatores Vigilantij se sentire præsentiam confitentur? Sa-
» crilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa B. Samuelis, longo post
» tempore de Iudæa transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solùm sacrilegi,
» sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos, in serico, & vase
» aureo portauerunt? Stulti omnes Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis re-
» liquijs, & tanta lætitia, quasi præsentem, viuentemq; Prophetam cernerent, susce-
» perunt, vt de Palæstina vsq; Chalcedonem iungerentur populorum examina, &
» in Christi laudem vna voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, & non
» Christum, cuius Samuel, & Leuita, & Prophetes fuit. Hæc Hieronymus. Possu-
» mus nos, quod ille de Arcadio sui tẽporis Imperatore dixit, de Philippo Hispaniæ
» Rege Catholico & pijssimo dicere, aduersùs hæreticos huius seculi. Sacrilegus &
» & nunc dicendus est Philippus, qui reliquias B. Eugenij, & Leocadiæ humeris
» impositas, piè & religiosè in Ecclesiam Toletanã, Philippo filio, & alijs Princi-
» bus sociatus, immisit? & in cœnobio D. Laurentij, ab ipso mira structura exædifi-
» cato, conquisitis ex omni Christiano orbe, magno studio, sanctorum beatas reliquias
» vasis auro & gemmis clarissimis, & fulgentibus, & cælatis, distinctis, magno
» cultu, & religione colit, & veneratur? ita vt Philippus Princeps natu maximus,
» adolescens summæ spei, soleat, detecto capite, genibus flexis, eisq; innixus, puluerẽ
» vasorum abstergere.

CAPITVLA CONcilij Toletani duodecimi.

I *De agnita & confirmata prælectione fastigij Principalis.* a De agnita & cõfirm. sanctæ Trinitatis, & prælectione fastigij principalis. C. A.
ij *De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt.*
iij *De culpatorum receptione, vel communione apud Ecclesiam.*
iiij *Vt in locis, vbi Episcopus non fuit, nunquam Episcopus ordinetur.*
v *De quorundam consuetudine Sacerdotum fœdissima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicant.*
vj *De concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: vt Episcopi alterius prouinciæ cum conniuentia Principum in vrbe Regia ordinentur.*
vij *De recepto testimonio personarum, quæ per legem, quæ de promotione exercitus facta est, testificandi licentiam perdiderunt.*
viij *De his, qui vxores suas diuortio intercedente relinquunt.*
ix *De confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt.*
x *De his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt.*
xj *De cultoribus idolorum.*
xij *De interdicto temporis constituti, quo debeat Concilium celebrari.*
xiij *Conclusio definitionum: in qua Deo grates referuntur, & pro Principe exoratur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN NOMINE DOmini. Acta Synodalia Concilij Toletani duodecimi, apud vrbem Regiam celebrata, sub die quinto Iduum Ianuariarum, Era DCC.XIX.

ANno primo Orthodoxi, atque sereniſsimi domini noſtri [a] Eruigij Regis, cum ex glorioſo prædicti Principis iuſſu in vnum fuiſſemus aggregati conuentum, & in baſilica ſanctorum Apoſtolorum debitis in ſedibus locaremur, ad fuit coram nobis idem clementiſsimus Princeps, humilitatis gratia plenus, & claro pietatis cultu conſpicuus, qui noſtro ſe cœtui reclinem exhibens ac deuotum, in primis omnium Sacerdotum ſe commiſit precibus adiuuandum: deinde grates multiplices omnipotenti Domino egit, de conuentu totius Concilij; [b] quia & glorioſæ iuſsionis ſuæ, vt in vnum adeſſent impleuerit votum, & alternæ viſionis innouatione ſe refecerint gaudiorum. Deinde adijciens, ſic eſt omne Cõcilium adlocutus: Non dubiũ eſt ſanctiſsimi patres, quòd optima Conciliorum adiutoria ruenti mundo ſubueniunt, ſi officioſis, quæ corrigenda ſunt, ſtudijs peragantur. Et ideò quibus malis terra prematur quibuſq; plagis, prouentu dierum ſuccedentium [c] feriatur, paternitati veſtræ non reor eſſe incognitum. [d] Ob id, quia certum apud nos gerimus, quòd pro contemptu diuinorum præceptorum, terra perniciem ſuſtineat preſſurarum, dicente Domino per Prophetã: Proter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea; ideò oportet, vt quia [e] ore Saluatoris noſtri Domini, ſal terræ eſſe probamini, per vos ſaluationis obtineat lucrũ, per quos regeneratio nis percipit Sacramentũ: vt diligentia [f] definitionis veſtræ ab omni emendata contagio, & ab infirmitatis peſte ſit liberata, & bono-

[a] Heruigij ſcribunt M.ſſ.

[b] Et ſuæ glorioſæ iuſſionis. Iouerius.

[c] Pereamus. Exc.

[d] Obinde. Exc.

[e] Os Saluatoris noſtri & Domini oracula eſſe prob. Exc

[f] Dignationis. Exc.

& bonorum omnium ſit prouentibus [a] gratioſa iam nũc: quia quidquid me ad hæc dicere opportuna ratio ſinit; quidquid etiam narrandum veſtris auribus conuenit, aut memoriæ curarum intercapedo ſubducit, aut faſtidium prolixæ orationis intercipit, ecce in breui complexa, vel exarata deuotionis meæ negocia in huius tomi complicatione agnoſcenda perlegite; perlecta diſcutite; diſcuſſa elimatis, ac decretis titulorũ ſententijs definite: vt pura, & placens Deo veſtrarum definitionum valitura diſcretio regni noſtri primordia decoret, exundatione iuſtitiæ, & errores plebium digna cohibeat ſeueritate cenſurę: ſcriptum eſt enim: Iuſtitia eleuat gentem; miſeros facit populos peccatum. Tunc ſuſcepto à glorioſiſsimo Principe tomo, pro tan ſalubri inuitamento copioſas gratias retulimus Domino Ieſu Chriſto, & etiam benedixiimus Principi glorioſo. Poſt egreſſum igitur eiuſdem ſereniſsimi Principis, hæc iam dicto tomo ſcripta cõperimus probitatis.

[a] glorioſa.

Iſidorus, liber etymolo. 5. cap. 8. Tomi quasnos libros, vel volumina nuncupamus.

Prouer. 14.

IN NOMINE DOMINI ERVIgius ſanctiſsimis patribus in Synodo reſidentibus.

EN Reuerendiſsimi Patres, & honorabiles miniſteriorum cœleſtium Sacerdotes, ſoliditatem ſanctæ Fidei veraciter tenens & ſyncera cordis deuotione amplectẽs, teſtimonium paternitatis veſtræ, fortiſsimum in ſalutis noſtræ aduoco adiumentum: vt quia regnum, fautore Deo ad ſaluationem terræ, & ſubleuationem plebium ſuſcepiſſe nos credimus; ſanctitudinis veſtræ conſilijs adiuemur. Vnde licet ſublimationis noſtræ primordia Paternitati veſtræ opinabili relatione non lateant, quibus clara diuinorum iudiciorum diſpoſitione præuenitus, & regnandi conſcẽderim ſedem, & ſacroſanctam regni perceperim vnctionem; nunc tamen melius id poteritis, & ſcriptorum relatione cognoſcere, & promulgationis veſtræ ſententijs publicare. Vt ſicut eadem regni noſtri primordia conuentus veſtræ ſanctitudinis comperit diuinitus ordinata, ita his & orationum ſolamen impendat, & ſalubrium conſiliorum nutrimenta impertiat: quo ſuſceptum regnum, ſicut iam veſtris adſenſionibus teneo gratum, ita veſtrarum benedictionum perfruatur definitionibus conſecrandum: vt innouatio quodammodo noſtri

Universidad de Deusto Biblioteca

noſtri videatur imperij, hæc numeroſitas veſtri ordinis adgregati. Et ideò, quia Dominus in Euangelio præcepit, di- Matth. 18.
cens: Amen dico vobis: ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re, quãcunq; petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cœlis eſt: ob hoc venerabilem paternitatis veſtræ cœtum, cum lacrymarum effuſione conuenio, vt zelo veſtri regiminis purgetur terra à contagio prauitatis. Exurgite, quæſo, exurgite; culpatorum ſoluite nodos; tranſgreſſorum mores corrigite inhoneſtos, & exerite zeli diſciplinam; ponderibus ſubuenite; &, quod plus his omnibus eſt, Iudæorum peſtem, quæ in nouam ſemper recrudeſcit inſaniam, radicitus extirpate: [a] legeſq;, quæ in quorundam Iudæorum perfidiam, à noſtra gloria nouiter promulgatæ ſunt, omni examinationis probitate percurrite: & tam eiſdem tenorem inconuulſum adijcite, quàm pro eorundem perfidorũ exceſsibus complexas in vnum ſententias promulgate. Etenim valdè nobis cauendum, ne tot antiquorum Canonum regulæ, quæ pro eorum erroribus ſunt etiam cum anathemate promulgatæ, nos illorum [b] culpæ obnoxios reddant, ſi noſtri regni temporibus eorundem Canonum conſtrictio diſſoluta pertranſeat: præſertim ſi legis illius, quod abſit, ſerenitatis noſtræ in [c] tempore illa claræ fidei inſtitutio ceſſet, vbi diuæ memoriæ domnus, atq; præceſſor noſter Siſebutus Rex, omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetua maledictionis cenſura obſtrinxit, quicunq; Regum mancipium Chriſtianum Iudæo ſeruire, vel famulari permiſerit. Poſt hæc [d] illud veſtris Deo placitis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio, promulgata lege ſanciuit: vt omnis aut in expeditione exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit inreuocabiliter carens. Cuius ſeueritatis inſtitutio, dum per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam ferè partem populi ignobilitati perpetuæ ſubiugauit. Ita, vt quia in quibuſdam villulis, vel territorijs, ſiue vicis peſte huius infamationis habitatores ipſorũ locorum ſunt degeneres redditi, quia teſtificandi nullam habeant licẽtiam, veritatis ex toto videatur interiſſe cenſura: ſicq; gemino malo terra adteritur, dum & infami plebium notatur elogio, & reperiendæ veritatis deſtituitur adiumento. Vnde licet eandem legẽ noſtræ gloriæ manſuetudo temperare diſponat, veſtræ tamen paternitatis ſentẽtia hos, qui per illam titulum dignita-

[a] Leges quoq;, quæ C.A.
[b] Culpis.C.A.
[c] Temporibus alter Toletanus.
[d] Illud quoq;. C. As

Conc. Tol. 4 c. 65.

dignitatis amiſerant, reueſtiri iterum claro priſtinæ generoſitatis teſtimonio deuotiſsimè optat: qualiter nec noſtra gloria miniſterium crudelitati adhibeat, nec tam ſæua præceptio terram, ſub diutino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obſecro, vt quidquid in noſtræ [a] Eccleſiæ legibus abſurdum; quidquid iuſtitiæ videtur eſſe contrarium, vnanimitatis veſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis, atque negocijs, quæ nouella competunt inſtitutione [b] formari, euidentium ſententiarum titulis [c] exaranda conſcribite: vt quia præſto ſunt religioſi prouinciarum rectores, & clariſsimorum ordinum totius Hiſpaniæ duces, promulgationis veſtræ ſententias coram poſiti prænoſcentes, eò illas in commiſſas ſibi terrarum latitudines inoffenſibili exerant iudiciorum inſtantia, quò præſentialiter adſiſtentes perſpicua oris veſtri conceperunt inſtituta. Omnes tamen in commune conuenio; & vos Patres ſanctiſsimos, & vos illuſtres aulæ Regiæ viros, quos intereſſe huic ſancto Concilio delegit noſtra ſublimitas, per diuini nominis adteſtationem & terribilẽ cunctis futuri iudicij diem: quia ſine perſonarum acceptione aliqua, vel fauore, ſine aliquo quoque aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ veritatis ſtudio, quæq; ſe veſtris ſenſibus audienda ingeſſerint, ſana verborum examinatione diſcutite: ſaniori quoque iudicio comprobate: vt conlatarum habita priùs deliberatione cauſarum, diſcreta veſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter cum vos amor æquitatis in negociorum acceleratione reddiderit feruidos, efficientia quoque iuſtorum operum connectat Deo perenniter ſociandos: vt bonorum veſtrorum actibus lætabundus, & præſentis vitę capiam lucrum & æternarum perfruar vobiſcum gaudijs manſionũ. Datum ſub die. v. Idus Ianuarias, anno feliciter primo Regni [d] ſerenitatis noſtræ, in Dei nomine tranquillitatis noſtræ ſedis Toleto. Item ſubſcriptio prædicti Principis, manu ſua exarata.

[a] Gloriæ.C.A.
[b] Firmari.C.A.
[c] Execranda.C.A.
[d] Serenitatis noſtræ & tranquillitatis noſtræ, in Dei nomine Toleto.C.A.

I. De agnita, & confirmata prælectione faſtigij Principalis.

In nomine glorioſi domini noſtri Eruigij Regis, [e] primi diei Synodali exordio conſidentibus Epiſcopis, atque ſeniori-

[e] Primo die Synodalis exordij.Exc.

bus

bus Palatij vniuersis, habita primùm est de sancta Trinitate collatio: non quæ nouello [a] exarationis stylo definita patesceret, sed quæ [b] nobis simplicioribus se se pigris sensibus patefacta monstraret: vbi præmissa semper lectio præcederet, quod sequens expositio aperiret: credentes pariter, & docentes de eadem sanctæ fidei puritate, quidquid Euangelica, & Apostolica traditio sancit; quidquid Synodus Nicæna constituit; quidquid Constantinopolitana Patrum aggregata collectio promulgauit; quidquid Ephesini cœtus [c] definitio docuit; quidquid etiam Chalcedonensis Concilij promulgatio definiuit; sicut multorum aliorũ Patrum documentis id sacramentum expositum, traditumq; nobis accepimus; sicut etiam in Missarum solennijs, patulis confessionum vocibus proclamamus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ; [d] visibilium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum; ex Patre natum ante omnia secula; Deum de Deo; lumen ex lumine; Deum verum, ex Deo vero; natum, non factum; homousion Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto; ex Maria virgine homo factus: passus sub Pontio Pilato, & sepultus tertia die resurrexit: ascendit in cœlos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum Dominum, "&" viuificatorem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre & [e] Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: "in" vnam catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma, in remissionẽ peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen.

Post pacifica igitur huius sanctæ fidei collationum studia, illa se primùm nostris sensibus salutaris cognitio agnoscendam inuexit, quæ tanto corda omnium ardore charitatis adstringit, quanto [f] se per eamdem ipsa cognitio in conuentu generalis Concilij prænoscendam exhibuit. Etenim sub qua [g] parte, vel ordine sereniſsimus Eruigius, Princeps regni, conscen-

[a] Exactionis. Exc.
[b] Verbis. Exc.
[c] Defin. dici docuit Exc.
[d] Visib. omnium, & C.A.
[e] Filium. Exc.
[f] Se eadem ipsa. C.A.
[g] Pace. Exc.
" Deest C.A.
" Deest Exc.

conscenderit culmen, regnandiq; per sacrosanctam vnctionem susceperit potestatem, ostensa nos scripturarum euidentia edocet: in quibus & præcedentis Vvambæ Principis pœnitentiæ susceptio noscitur, & translatus regni honor in huius nostri Principis nomine deriuatur. Idem enim Vvamba dum ineuitabilis necessitudinis tenetur euentu, susceptо religionis debito cultu, & venerabili tonsuræ sacræ signaculo, mox per scripturam definitionis suæ, hunc inclytum dominum nostrum Eruigium, post se præelegit regnaturum, & Sacerdotali benedictione vngendum. [a] Vidimus, intuitu prælucente perspeximus huius præmissi ordinis scripturas, id est, notitiam manu seniorum palatij roboratam, coram quibus antecedens Princeps, & religionis cultum, & tonsuræ sacræ adeptus est venerabile signum: scripturam quoque definitionis ab eodem editam, vbi gloriosum dominum nostrum Eruigium post se fieri regem exoptat: aliam quoque informationem iam dicti viri, in nomine honorabilis & sanctissimi fratris Iuliani Toletanæ sedis Episcopi: vbi cum separauit pariter, & instruxit: vt sub omni diligentiæ ordine iam dictum dominum nostrum Eruigium in regno vngere deberet; & sub omni diligentia, vnctionis ipsius celebritas fieret. [b] In qua scriptura, & subscriptio nobis eiusdem Vvambæ Principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earumdem scripturarum sese manifestè mõstrauit. Quibus omnibus approbatis, atq; perlectis, dignum satis nostro cœtui visum est, vt prædictis definitionibus scripturarũ nostrorum omnium confirmatio apponatur; vt [c] quia ante tempora in occultis "Dei" iudicijs præscitus est regnaturus, nũc manifesto in tempore generaliter omnium Sacerdotum habeatur definitionibus consecratus. Et ideò soluta manus populi, ab omni vinculo iuramenti, quæ prædicto viro Vvãbæ, dum regnum adhuc teneret, alligata [d] permansit, hunc solum sereniſsimum Eruigium Principem [e] obsequenda grato seruitij famulatu sequatur & [f] libera, quem & diuinum iudicium in regno præelegit, & decessor Princeps successorẽ sibi instituit; & quod supereſt, quem totius populi amabilitas exquisiuit. Vnde his præcognitis, atque prescitis, seruiendum est sub Deo cœli prædicto Principi nostro Eruigio Regi, cũ pia deuotione: obsequẽdum etiam promptisima voluntate; agendum, & enitendum, quidquid eius saluti proficiat; quid-

[a] Vidim. enim & pariter patulo alternæ visionis intuitu prælucente per spex. C.A.
[b] In quibus scripturis. C.A.
[c] Qui Exc.
" Deest Exc.
[d] Est hũc solum qui permansit seren. Iouerius.
[e] Obsequutura. Exc.
[f] Libero. C.A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid genti, vel vtilitatibus patriæ suæ consuluerit. Vnde non erit iam deinceps, aut ab anathematis sententia alienus, aut à diuinæ animaduersionis vltione securus, quisquis supernè contra salutem deinceps, aut erexerit vocem, aut commouerit cædem, aut quamcunq; exquisierit lædendi [a] occasionem.

a Vltionem. Exc.

II. De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt.

Plerumque hi, quibus miseratio Domini, etiam nolentibus subuenit, beneficijs Dei videntur esse ingrati, & abuti gratia largitoris, qua benè vsi poterant consequi abolitionem facinoris: impugnant sæpe quod honorare debuerant, & profanis quæstibus indultæ gratiæ munus à se reijciunt, cum summis votis amplecti debuerant. Etenim multos sæpe conspeximus, & in salute positos, vltimum desiderantes pœnitentiæ fructum, & rursus nimietate ægritudinis, ita loquendi, & sentiendi perdidisse naturale officium, vt nulla illis cura salutis suæ videretur inesse; nullo etiam pristinæ deuotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens, [b] ita talium necessitates in fide sua susceperit, vt vltimum illis tribuatur viaticum: quòd scilicet sine fructu pœnitentiæ non videantur transire seculo; si forsitan respiciente Deo saluti pristinæ reformentur, agunt cautionibus vanis, & oppositionibus execrandis, qualiter à se tonsuræ venerabile signum expellant, atque habitum religionis abijciant; impudentissimè asserentes, ideò se nullis regulis Ecclesiasticæ disciplinæ sub hoc voto teneri, quia pœnitentiam, nec ipsi petierint, nec scientes acceperint. Quorum impudentia procax, & obstinata procacitas, nequaquam talia diceret, si qualiter ad vitam per sacrosancti lauacri gratiam venerit meminisset. Etenim paruulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ [c] nulli per ætatem discernendi, vel expetendi sensui aptior iudicatur, nisi sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptismum, quod nescientibus paruulis, sine vlla contentione in fide tantùm proximorum accipitur: ita & pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, absque vlla [d] repugnantia inuiolabiliter hi, qui illud exceperint, obseruabunt. Si quis autem [e] quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc Synodale

Ita decreuit Concil. Tol. 11. c. 11. vbi de hac ipsa re non nihil annotauimus.

Hæc eadem ferè sunt in Concil. Tol. 8. c. 7.

b Si. C. A.

c Nullo. C. A.

d Impugnantia violationis. Exc.

e Quilibet. C. A.

violauerit

violauerit institutum, vt verè transgressor, paternis regulis ferietur. Neque enim ista instituentes Sacerdotes quosque, vt passim & licenter donum pœnitentiæ non [a] petentibus audeant prorogare, absoluimus; sed hos, qui qualibet sorte pœnitentiam susceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdos tamen, qui non sentienti, neque [b] petenti, ausu temerario pœnitentiam dederit; neque se exhortatu eius, qui pœnitentiam accipit, manuum indicijs, vel quibuslibet alijs euidentibus significationibus inuitatum fuisse probauerit, vnius anni excommunicationis sententiæ subiacebit.

a Pœnitentibus. Exc.

b Pœnitenti. Exc.

III. De culpatorum receptione vel communione apud Ecclesiam.

Vidimus quosdam & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam Principum, extorres extitisse à collegio Sacerdotum. Quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis in quo se [c] solui licentiùs curat, ibi alios [d] alligat; & quos in suam communionem videtur suscipere, à communione & pace Ecclesiæ eligit separare: vt qui cum illo conuescunt, sola Sacerdotum communione priuentur. Et ideò quia remissio talium, qui contra Regem, gentem, vel patriam agunt, per definitiones Canonum antiquorum, in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse noscuntur, "adeò nulla se deinceps" à talibus "abstinebit Sacerdotum cõmunio. Sed quos Regia potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suæ effecerit, hos etiam Sacerdotum, & populorum conuentus suscipere in Ecclesiasticam communionem debebit: vt quod iam principalis pietas habet acceptum, neque à Sacerdotibus Dei habeatur extraneum.

c Volui. M. ff.
d Illigat. M. ff.

e Ab eis null. Exc.
" Desunt Exc.

IIII. Vt in locis vbi Episcopus non fuit, [f] nusquam Episcopus ordinetur.

f Numquam. C. A.

Iuo. p. 5. c. 144. Burc. lib. 5. c. 32.

Maiorum institutionibus contraire, & sanctorum Patrum decreta conuellere, quid aliud est, quàm vinculum societatis Christi abrumpere, & vsurpatæ [g] præsumptionis licentia statum totius Ecclesiæ dissipare? Prosequente igitur venerabili & sanctissimo viro fratre nostro Stephano Emeritensis

g Præceptionis. Iuon & Burch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Erat Pimenius Dumiensis monasterij Abbas, et Episcopus, qui subscribit in 6. Toletano.

sedis Episcopo, res nobis nouellæ præsumptionis vsurpatione sese intulit[a] pertractanda; tanto communionis nostræ iudicio euellenda, quanto & priuatis noscitur ausibus perpetrata. Dixit enim violentia Principali se impulsum fuisse, vt in monasterio villulæ "Aquis," in qua venerabile corpus sanctissimi[b] Pimenij cõfessoris debito quiescit honore, nouam Episcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideò quia indiscreto & facillimo assensu,[c] iniustis Vvambæ Principis iussionibus parens, nouam, & iniustam illic Pontificalis sedis [d] prælectionẽ induxerit, vbi Canonica institutio id fieri omnimoda ratione refellit, prędictus idem vir prostratus humo, [e] medicamine nostri præcepti, & sibi dari veniam petijt, & quid potissimum oporteret fieri de persona eius, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententia decernendum poposcit. Sed quia veraciter imò communiter noueramus prædictum Principem consilio leuitatis agentem, non solùm præcepisse, vt in prædicto loco[f] Aquis Episcopus fieret, sed etiam ita [g] eũ consuetis obstinationibus definisse, vt hic in suburbio Toletano in Ecclesia Prætorienſi sanctorum Petri, & Pauli, Episcopum ordinaret: necnon & in alijs vicis, vel villulis similiter faceret; ideò pro tam insolenti huiusmodi[h] disturbationis licentia, quid de hac re haberent Canonum instituta perlecta

Ad Titum 1

sunt: in primis[i] ex epistola Pauli, vbi Tito discipulo, vt Episcopos per ciuitates constituere debeat, præcepit: item ex Cõcilio Nicæno titulo octauo, vbi inter cætera præcipitur, vt in ciuitate non videantur duo Episcopi esse: item ex Concilio Laodiceno, titulo [k] LVII. vbi dicit: Nõ oportet in vicis, & villulis Episcopos ordinari, &c. item ex Concilio Africæ secũdo, titulo. V.[l] vbi dicit, vt diœceſis, quæ Episcopum nũquam habuit, non habeat. Felix Episcopus Silensitanus dixit: Etiam si hoc placet sanctitati vestræ, insinuo, vt diœceses, quæ nunquã Episcopos habuerunt, non habeant: vel illa diœceſis, quæ aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc prosecutionem, sanctitatis vestræ est æstimare, quid fieri debeat.[m] Genedius Episcopus dixit: Si placet insinuatio fratris, & Coepiscopi nostri Felicis, ab omnibus cõfirmetur. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet. Item ex Concilio Africę [n] tertio [o] titulo XLII. vbi dicitur, vt non accipiat alium Episcopum plebs, quæ in diœceſi semper subiacuit. Epigonius enim Episcopus inter cætera sic dixit: Hoc dico non debere rectorem

26. si Concily Sardicensis capitula illi adhibentur vt in quibusdam exemplaribus sic habetur hũc cap. 6. Dist. 80. Nõ oportere & Concil. Carthag. c. 5.

16. q. 1. Multa Concilij.

a Conuellenda. Iuo. perpetratam. C.A.

" Deest in Exc. Iuo. & Burc.

b Punenij Burch. Pigmenij & Pinonij. Iuo.

c Aliàs inlustris.

d Perlectionem Burch. prælationẽ. Iuo.

e Prædicamine C.A.

f Aliquis. Exc. Burc. & Iuo.

g Cum. Exc.

h Extirpationis. Iuo. & Burch.

i Exempla Paul. Burch.

k LVI. C.A.

l Vbi Felix Episcopus Silensis dixit. Exc.

m Genecletus Burc. Geneclius M.f.A.

n Quarto. C.A.

o Capite. C.A.

rectorem accipere eam plebem, quæ in diœceſi semper subiacuit, nec vnquam proprium Episcopum habuit. Quapropter si vniuerso sanctissimo cœtui placet, hoc, quod [a] prosequutus sum, confirmetur. Aurelius Episcopus dixit: Fratris, & consacerdotis nostri prosequutioni non obsisto; sed hoc me & feciſſe, & facturum esse profiteor. Item ex Concilio [b] Sardicensi, vbi inter cætera præcipitur: Licentia danda passim non est. Si enim subitò, aut vicus aliquis, aut modica ciuitas, cui satis est vnus Presbyter, voluerit sibi Episcopum ordinari, ad hoc vt vilescat nomen Episcopi, & auctoritas, non debent illi ex alia prouincia inuitati facere [c] Episcopum. Item de sententia eorum, qui huiusmodi ordinationes faciunt, vel de his, qui contra hæc instituta Canonum ordinantur, ex Concilio Tauritano titulo secundo, vbi dixit: Gestorum quoque seriem conscribi placuit ad perpetẽ disciplinam, quod circa Octauium, Vrsionem, Remigium, [d] Attrefoerium Episcopos Synodus sancta decreuit: qui in [e] vsurpationem quandam de ordinatione Sacerdotum ad inuidiam vocabantur. Quod eatenùs his videtur indultum, vt de cætero hac auctoritate commoniti nihil vsurpare conẽtur; [f] siquidẽ ea se ab hac causa excusatione defenderint, qua dicerent prius se non esse conuentos. Proinde iudicauit [g] Synodus, vt si quis ex hoc fecerit contra instituta maiorum, sciat is, qui ordinatus fuerit, Sacerdotij se honore priuandum: & ille qui ordinauerit, auctoritatem se in ordinationibus, vel in Concilijs minimè retenturum. Non solum autem circa memoratos Episcopos hæc sententia prævalebit, sed etiam circa omnes, qui simili errore decepti huiusmodi ordinationes perpetrarunt. His igitur fortissimis regulis effectum pij operis adponentes, [h] id communi definitione elegimus, vt in [i] locum villulæ supradictæ " Aquis" deinceps sedes Episcopalis non maneat, neque Episcopus illic vltra constituendus existat. Hic tamen [k] Cuniuldus, qui contra maiorum decreta illic videtur institutus fuisse Episcopus, nullis Canonum erit ad condemnationem sui, sententijs [l] vlciscendus; quia non ambitione, sed Principis impulsione illic constitit ordinatus. Et ideò hoc illi remedium humanitatis concedimus, vt in [m] sede alia decedentis cuiuslibet Episcopi transducatur, & prædictus locus sub monastica deinceps institutione mansurus, non Episcopali vltra priuilegio

a Præfatus. Iuo. Burch.

b Sard. capitulo sexto vbi Exc.

c Episcopum quibus antea nõ fuit. Burch. & Iuo.

d Ac Triferium. Exc.

e Vsurpatione quadam Burch. in quo aliàs legitur, qui in vsurpationis quadam deordinatione.

f Siquidem se ab hac caus. tali excusatione Exc. Burch. & Iuo.

g Synod. sancta. Iuo.

h In. Iuo. Burch.

i Loco. Exc.

" Deest Exc.

K Conuildus. Iuo. Coniuldus. Burc.

l Vlciscẽdum M.ſ.

m Sedem aliam. Exc. & Iuo.

uilegio fretus, sed sub Abbatis regimine, sicut hucusque fuit, erit modis omnibus mancipandus. Iam verò de cætero generale [a] ponentes edictum; si quis contra hæc Apostolica iussa; si quis contra hæc Canonum interdicta venire conauerit, vtin locis illis Episcopum eligat fieri, vbi Episcopus nũquã [b] fuit, sit in conspectu omnipotentis Dei anathema: & insuper tam ordinans, quàm ordinatus gradum sui [c] ordinis perdat: quia non solum antiquorum Patrum decreta, sed & Apostolica ausus est conuellere instituta.

[a] Ponamus. Exc.

[b] Fuit, anathema in conſ. omnip. Dei incurrat. Burch. & Iuo.

[c] Honoris. Iuo.

V. *De quorumdam consuetudine Sacerdotum fœdissima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicant.*

De consecr. dist. 2 Relatum est nobis. Iuo. p. 2. c. 114.

Relatum nobis est, quosdam de Sacerdotibus, non tot vicibus communionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in vno die [d] videantur Deo offerre: sed in vno die, si [e] plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus [f] à communicando suspendunt, & in sola tantum extremi sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiam sumunt: quasi non sit totiens [g] reus illius veri, & singularis sacrificij, quotiens participator corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi esse destiterit. Nam ecce Apostolus dicit: 1. Cor. 10. Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris?" Si ergo qui edunt hostias participes sunt altaris, "certum est, quod hi qui sacrificantes non edunt, rei sunt [h] Dominici sacramẽti. Quicunque ergo Sacerdotum deinceps diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter [i] priuabit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit. Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans [k] participasse cognoscitur? Ergo hoc modis omnibus est tenendum, vt quotiescumque sacrificans, corpus & sanguinem Iesu Christi Domini nostri in altario immolat, toties [l] perceptioni corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

[d] Videntur offerre. Iuo. & Exc.

[e] Plura per se. Exc. Iuo.

[f] A communione ſuſpendant. Exc. Iuo. Grat.

[g] Illi verò & ſingulari ſacrificio partícipandũ quotiens corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Exc. Iuo. & Grat.

" Deſunt Iuo. Grat. & Exc.

[h] Dominicis ſacramẽtis. Exc. & C. A.

[i] Priuauit. Iuo. & Grat.

[k] Particeps eſſe. Grat. & Iuo.

[l] Perceptionis. Exc. Grat.

VI. *De concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: vt Episcopi alterius prouinciæ cum conniuentia Principum, in vrbe Regia ordinentur.*

Illud quoque [m] collationi mutuæ decernẽdum nobis occurrit, quod in quibusdam ciuitatibus decedentibus Episcopis

[m] Collatione mutua. Exc.

Dist. 63. cũ longè late;

propriis, dũ differtur diu ordinatio successoris, non minima creatur & officiorum diuinorum offensio, " & Ecclesiastica- " De sunt Exc.
rum rerum [a] noscitur perditio." Nam dum longè lateque [a] F. Nascitur.
diffuso tractu terrarum, [b] commeantium impeditur celeritas [b] Commeatur. Exc.
nunciorum; quo aut non queat Regis auditibus decedentis Præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio præstolari, nascitur semper, & nostro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ potestati, dum consultum nostrum pro subrogandis Pontificibus sustinet, iniuriosa necessitas. Vnde placuit omnibus Pontificibus [c] Hispaniæ, vt saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoscũque Regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani Episcopi iudicio dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs, in præcedentium sedibus præficere Præsules, & decedentibus Episcopus eligere successores. Ita tamen, vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus, infra trium mensium spatium proprij Metropolitani præsentiam visurus accedat: qualiter eius auctoritate, vel disciplina instructus, condignè susceptæ sedis gubernacula teneat. Quod si per desidiam, aut [d] neglectum, quilibet constituti temporis metas excesserit, quibus Metropolitani sui nequeat obtutibus præsentari, excommunicatum se per omnia nouerit: excepto si Regia iussione impeditum se esse probauerit. Hanc quoq; definitionis formulam, sicut de Episcopis, ita & de cæteris Ecclesiarum rectoribus placuit obseruandam.

[c] Hiſp. atq; Galliciæ. Exc. C. A. & Grat.

[d] Neglectu quolibet C. A.

VII. *De recepto testimonio personarum, qui per legem, quæ de promotione exercitus facta est, testificandi licentiam perdiderunt.*

Lib. 9. legũ Visigothorũ, ti. 2. l. 8.

Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, vt spem veniæ non videatur auferre; nec funditus curuationis inducere iugum, sed temperantiæ semper adhibere consultum. Et ideò quia legem illam à domino Vvambane Principe editam, quæ de [e] progressione est "exercitus" annotata, huius Principis nostri & domini Eruigij mãsuetudo temperare disposuit, ideò annuente nobis glorioso, & religiosissimo Eruigio Principe nostro, necessarium hoc sanctum Concilium definiuit, vt hi, qui [f] super prædictam legem, testificandi dignitatem perderant, recepto testimonio pristinæ dignitatis, causas exequi

[e] Proditione. Exc. " Deest Exc.

[f] Per ſupradict. leg. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possint debitæ actionis;qualiter nobilitatis solitæ titulum re portãtes,& quæq; de prẽteritis legitimè testificare voluerint, licentiæ obtineant votum, & à iudicibus nullis prohibitionibus arceantur: hoc videlicet adijcientes,vt si quid in præteritis testificare voluerũt;si pro sola rei infamatione reiecti sunt, testimonio suo nuper conquirant,quod in præteritis conquirere poterant:tantum si illo tempore,quo in præteritis ad testimonium dicendum vocati sunt,& supradictæ legis institutionibus reprobati,aut aliam criminis notam eos tunc non habuisse patuerit, aut [a] tricennium tum effluxisse, cum ad testimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant manifestè conuicerint.

[a] Triennium. Exc.

VIII. De his,qui vxores suas diuortio intercedente, relinquunt.

Matth.5.& 19.3 1.4.5. Præceptum Domini est. Iust p. 8. c. 329.

Præceptum Domini est, vt excepta causa fornicationis,vxor à viro dimitti non debeat. Et ideò quicunq; citra culpam criminis prædicti,vxorem suam quacunq; occasione [b] reliquerit; quia [c] quos Deus [d] iungit,ille separare disposuit, tam diu ab Ecclesiastica communicatione priuatus, & à cœtu omniũ Christianorum maneat alienus,[f] quàm diu, & ad societatem relictæ coniugis redeat, & partem sui corporis,honesta lege coniugij sinceriter amplectatur,& foueat.Hi tamen,qui iam admoniti à Sacerdote semel, & bis, terq; vt corrigantur,[g] ad tori sui coniugij noluerunt redire consortium, ipsi se suis meritis, & à Palatinæ dignitatis officio separabunt,& insuper generosæ dignitatis testimonium,quàm diu in culpa fuerint,amissuri sunt;quia carnem suam discidij iugulo tradiderunt.

[b] Dimiserit. Exc.
[c] Quod.Exc.
[d] iunxit.Exc.
[e] Cõmunione priu. Exc.Grat.& C.A.
[f] Quam diu societatem relictæ coniug amplectatur synceriter & foueat Itaq; qui iam &c.Exc. & Grat.
[g] Ad earum suæ cõiugis nol C.A. sic ferè Gratian.& Exc. nisi quod pro casũ habeant totũ.

IX. De confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ[h] sunt.

[h] Sunt, iuxta earumdem legum præfixum ordinem titulorum,qui in eodẽ Canone numerantur.C.A.

De Iudæorum autem execranda perfidia,discretis titulorum sententijs editas nouiter à glorioso Principe leges vigilanti sensuum intentione perlegimus; [i] discreto etiam grauitatis pondere earum instituta probauimus: & quia debitæ rationis iudicio editæ, Synodali [k] indagatione probatæ sunt,irrenotabilis deinceps iudiciorum ordine, pro eorum excesibus tenebuntur : id est [l] leges de commemoratione priscarum legum,

[i] Districto.Exc.
[k] Dignatione. Exc.
[l] Leg. quę de commem priscar. cærimoniarum , & Iudæorum transgr. Exc.

Habetur omnes hæ leges lib.legum Visegothorũ,tit.12.3.

legum,quæ in Iudæorũ transgressionibus promulgatæ sunt, atque de nouella confirmatione [a] earum. Item ne Iudæi, aut se,aut suos filios, vel famulos à [b] baptismo subtrahant. Item ne Iudæi more suo celebrent pascha, vel carnis circuncisiones exerceant, ac ne Christianum quemquam fide Christi [c] dimoneant. Item ne Iudæi Sabbata,cæteraſque festiuitates ritus sui celebrare præsumant. Item vt omnis Iudæus diebus Dominicis,& in prænotatis diebus ab opere cesset.Item ne Iudæi more suo diiudicent escas. Item ne Iudæi ex propinquitate sui sanguinis connubia ducant. Item ne Iudæi religioni nostræ insultãtes,sectam suam defendere audeant: ac ne à fide refugientes alibi se transducant:& ne quilibet [d] refugientes alibi susc ipiat. Item ne Christianus à Iudæo quodcunque munus, contra fidem Christi accipiat. Item ne Iudæi libros illos legere audeant, quos Christiana fides repudiat. Item ne Iudæis mancipia deseruiant, vel adhæreant Christiana. Item si Iudæus Christianum esse testatur, & ob hoc non velit à se reijcere mancipium Christianum. Item profesio Iudæorum, [e] quando vnusquisque ad fidem veniens, indiculum professionis suæ conscribere [f] debet. Item conditiones Iudæorum, "ad" quas iurare debeant hi, qui ex eis,ad fidem venientes, professiones suas dederint. Item de Christianis mancipijs Iudæorum, quæ se non prodiderunt, Christiana, siue de [g] publicatoribus eorum. Item ne Iudæi, à quolibet potestate accepta, extra Regiam ordinationem, Christianum quemquam [h] imperare plectere, vel distringere audeant. Item [i] vt Iudæorum serui, necdum adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint,libertati donentur. Item ne Iudæi administratorio vsu [k] sub ordine villicorum, atque actorum Christianam familiam [l] regere audeant:& de damnis eorum, qui ijs talia ordinanda iniunxerint. Item vt Iudęus ex alijs prouincijs,vel territorijs ad regni nostri ditionem pertinẽtibus veniens,Episcopo loci,vel Sacerdoti se prę sentare non differat: vel quid huic [m] in toto obseruari conueniat. Item qualiter concursus Iudæorum diebus institutis ab Episcopo fieri debeant.Item,vt quicũq; Iudæum secum [n] obsequentem habuerit,expetente Sacerdote eũ apud se retinere nõ audeat. Item vt cura omnis distinguendi Iudæos,solis Sacerdotibus debeatur. Item de damnis Sacerdotum, vel Iudicum,qui in [o] Iudæis instituta legum adimplere distulerint.

[a] Etr.Item de blasphematorib .sanctæ Trinitatis. Itẽ Exc.
[b] Baptismi gratia. Exc.C.A.
[c] Dimoueant est.l.4.
[d] Fugientes. C. A.
[e] Quomodo.Exc.
[f] Debeat.Exc.
[g] Publicatibus. C.A
[h] Impetere.Exc.
[i] Vt si.Exc.
[k] In ordinem.Exc.
[l] Redigere.Exc.
[m] In Toleto.C.A.
[n] Assequentem. Exc.
[o] Iudicijs. Exc.

Dist. 54. Et si Iudæorum serui.

Item

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item ne iudices quidquam de Iudæorum exceſsibus extrà Sacerdotum conniuentiam iudicare præſumant. Item vt[a] Epiſcopi immunes habeantur à damnis; cum eorum Presbyteri, ea, quæ ipſi non correxerint, ad eos non remiſerunt corrigẽda. Item de reſeruata Principibus miſerendi poteſtate, in his, qui conuerſi ad fidem Chriſti veraciter fuerint. Item vt Epiſcopi omnes Iudæis ad ſe pertinentibus libellum de ſuis editum erroribus tradant; & vt profeſsiones eorum, vel conditiones in ſcrinijs Eccleſiæ condant. Quarum omnium legũ promulgatio grauida, ſicut Synodali iudicio comprobata, ita generali omnium noſtrorum definitione in eorum erit de inceps exceſsibus[b] excernenda.

[a] Ep. tunc imm. Exc. C.A.

[b] Exercenda. Exc.

X. *De his qui ad Eccleſiam confugium faciunt.*

Pro his qui quolibet metu, vel terrore Eccleſiam appetunt, cõſentiente pariter, & iubente glorioſiſsimo domino noſtro Eruigio Rege, hoc ſanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Eccleſiam, vel reſidentes inde abſtrahere, aut quodcunq; nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſancto inferre: ſed eſſe potius his ipſis, qui Eccleſiam petunt, per omnia licitum in triginta[c] paſsibus ab Eccleſiæ ianuis progredi: in quibus triginta paſsibus, vniuſcuiuſq; Eccleſiæ, in toto circuitu reuerentia defendetur: ſic[j] tamen, vt hi, qui ad eam confugiunt, in extraneis, vel longe ſeparatis ab Eccleſia domibus nullo modo[d] obcellentur. Sed in hoc triginta paſſuum numero, abſque domorum extranearũ receptaculis, [e] progrediendi aditum obtinebunt: [f] qualiter, & requiſitæ naturæ vſum debitis expleant locis, & nullo teneantur euentu neceſsitudinis, qui Dominicis ſe defendendos cõmiſerint clauſtris. Si quis autem hoc decretum violare tentauerit, & Eccleſiaſticæ excomunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis Regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamen, qui ad Eccleſiam [g] refugium fecerint, [h] iuxta priſcorum Canonum inſtituta, [i] hi qui eos [k] competunt Sacramenta reddiderint, & Sacerdos Eccleſiæ ipſius ab Eccleſiæ foribus non abſtraxerit, aut fuga talium, ſi [l] venerit, Sacerdoti quærenda eſt, aut damnorum ſententia, ſecundùm electionem Principis, huiuſmodi Sacerdotibus irroganda.

17. q. 4. *De ſmiuſt ſanctio. Iuo. p. 3 c. 111. Pan. lib. c. 78.*

[c] Paſſus. Grat.

[d] Abſcendant Grat. & Iuo. obcelẽtur. C.A.

[e] Progrediẽtes. Grat.

[f] Vt ad inquiſitæ naturæ vſum debitis exeant locis. Grat.

[g] Confugium Grat.

[h] Si iuxt. Exc.

[i] His qui. C.A.

[k] Reperunt Grat. Iuo. & Exc.

[l] Euenerit. Exc.

XI. De

XI. De cultoribus idolorum.

Præcepta Domini ſunt dicentis: Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum,[a] nec eorum, quæ ſunt in aquis ſub terra: non adorabis ea, neque coles.[b] Item: Qui immolat dijs, occidetur, præterquam Domino ſoli. Item: Vir, aut mulier, qui [c] faciant malum[d] in conſpectu Domini Dei [e] ſui,[f] & tranſgrediantur pactum illius, vt vadant, & ſeruiant dijs alienis, & adorent [g] eos, ſolem, & lunam, & omnem militiam cœli, quæ non [h] præcepi; & hoc tibi fuerit nunciatum, audienſque inquiſieris diligenter, & verum eſſe[i] repereris; & abominatio facta eſt in Iſrael, educes virum, ac mulierem, qui rem ſceleratiſsimam perpetrarunt ad portas ciuitatis "tuæ," & lapidibus obruentur. Præcepta hæc Domini non in vltione, ſed in terrore delinquentium apponentes, non mortis [k] per "hanc" ſententiam promulgamus, ſed cultores idolorum, veneratores lapidum, accenſores facularum, & [l] excolentes ſacra fontium, vel arborum admonemus, vt agnoſcant, quòd ipſi ſe ſponteneæ morti ſubijciunt, qui diabolo ſacrificare videntur: mortis enim nomine diabolus appellatur: ſicut de eo ſcriptum eſt: Et erat illi nomen mors. Ac proinde omne ſacrilegium idololatriæ, vel quidquid illud eſt contra ſanctã fidem, in quo inſipientes homines captiuati diabolicis culturis inſeruiunt, Sacerdotis, vel iudicis inſtantia[m] inuenta hæc ſacrilegia eradantur, & exterminata truncẽtur. Eos verò qui ad talem[n] errorem[o] concurrunt, & verberibus coërcerẽt, & onuſtos ferro ſuis dominis tradant. Si tamen domini eorum per iurisiurãdi atteſtationem promittant, ſe eos tàm ſolicitè cuſtodire, vt vltra illis non liceat tale nefas comittere. Quod ſi domini eorum nolunt huiuſmodi reos in fide ſua ſuſcipere, tunc ab eis, à quibus coërciti ſunt, Regis conſpectibus preſententur: vt principalis auctoritas liberam ſe talibus donandi poteſtatem obtineat. Dominitamen eorum, qui nunciatos ſibi talium ſeruorum errores vlciſci[p] diſtulerint, excõmunicationis ſententiam perferant, & iura ſerui illius, quem coërcere nolunt, ſe amiſiſſe cognoſcant. Quod ſi ingenuorum perſonæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis ſententia [q] ferientur, & arctiori exilio [r] vlciſcentur.

Exod. 20.

Exod. 22.

Deuter. 17.

Concil. Tol. 16. cap. 2.

Apocal. 6.

[a] Neq; horum. C. A.

[b] Itemq; immolans dijs. C. A.

[c] Facit. C. A.

[d] Ante conſpectum Domini. Exc.

[e] Tui. C. A.

[f] Tranſgrediuntur.

[g] Eos vel ſol. Exc.

[h] Præcepit. C. A.

[i] Reperis Exc.

[k] Deeſt Exc.

[l] Excultores font. ad mon. vt M. ſſ.

[m] Inuentum, vt ſacrileg. Exc.

[n] Horrorem incurrunt. C. A.

[o] Accurrunt. Exc.

[p] Noluerint. Exc.

[q] Feriantur. Exc.

[r] Vlciſcantur. Exc.

XII. De

XII. De[a] interdictione temporis constituti, quo debeat Concilium celebrari.

[a] F. indictione C. A. indicto, recte vt infra.

Placuit huic [b] venerando Concilio, vt iuxta [c] priorum Canonum instituta, Episcopi singularum prouinciarum annis singulis in vnaquaq; prouincia Calendis Nouembribus Concilium celebraturi conueniant. Quisquis autem in prædictis Calendis Nouembribus pro celebratione Synodi venire distulerit, excommunicationi debitæ subiacebit.

[b] Sancto. Exc.

[c] Priorum Episcoporum singularum prouinciarum instituta annis. Exc.

XIII. Conclusio definitionum, in qua & Deo gratia referuntur, & pro Principe exoratur.

Præmissis his omnibus Synodalibus gestis, quæ honesto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum nostrarum subscriptionem adnectimus; dantes [d] in his gloriam, & honorē immortali Deo, & Domino nostro: quo inspirante & determinationis nostræ sentētia viguit, & probitas causarum honesto fine compleuit. Cuius sanctæ Trinitatis poscimus inenarrabile [f] nomen, & glorioſam ineffabilis potentiæ maiestatem, vt det amatori Christi serenissimo domino nostro, atque amantissimo Eruigio Principi, cuius iussu ad hunc meruimus aduocari conuentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de clementia fructum, obtinere de iustitia præmium, de pietate trophæum: quo & hic inuictus victor hostium semper appareat, & post diuturna huius [g] æui curricula, ad regnum [h] æternæ vitæ cum suis omnibus coronandus perueniat: te præstante Deo, & saluatore Iesu Christo Domino, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vnus in Trinitate [i] viuis, & glorificaris Deus in secula seculorum. Consummatū est hoc sanctum Concilium die octaua Calendarum Februariarum, anno feliciter primo serenissimi, atque clementissimi domini nostri Eruigij Regis, Era DCC. XVIIII.

[d] Pro. Exc.

[e] Vnde. Exc.

[f] Numen. Exc.

[g] Seculi. Exc.

[h] Aeternum cum. Exc.

[i] Viuit & regnat. Exc. Viuit & gloriatur. C. A.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pōtifices numero triginta quinque.

1 EGo Iulianus, indignus vrbis Regiæ Toletanæ sedis Episcopus, hæc Synodica instituta à nobis edita subscripsi.

Ego

2 Ego Iulianus, Dei gratia Spalensis ecclesiæ sedis Episcopus, hæc Synodica instituta à nobis edita, subscripsi. *Iulianus Regia vrbis primo loco subscribit in Tolet. CC. Vnde is Concilio præfuit, non Iulianus Spalensis.*

3 Ego Liuba, Bracarensis sedis ecclesiæ Episcopus, similiter.

4 Ego Stephanus, Emeritensis sedis Episcopus, &c.

5 Ego Asalius, Abelensis ecclesiæ Episcopus, &c.

6 Ego Leander, ecclesiæ Illicitanæ Episcopus, similiter.

7 Ego Palmatius, ecclesiæ Vrcitanæ Episcopus, &c.

8 Ego Concordius, Palentinæ sedis Episcopus, &c.

9 Ego [a] Recilla indignus Accitanæ ecclesiæ Episcopus, &c. [a] Rixila. C. A.

10 Ego Simpronius indignus Segobrensis ecclesiæ Episcopus, &c.

11 Ego Speraindeo Italicensis sedis Episcopus, &c.

12 Ego Geta Eliplensis ecclesiæ Episcopus, &c.

13 Ego Memorius Arcauicensis Episcopus, subscripsi.

14 Ego Tructemundus Elborensis sedis Episcopus, &c.

15 Ego Isidorus Setabitanæ ecclesiæ Episcopus, &c.

16 Ego Gaudentius Valerienſis ecclesiæ Episcopus, &c. *Sic leg. ex Concil. Tolet. 13. cap. 10.*

17 Ego Deodatus Segobiensis ecclesiæ Episcopus, &c.

18 Ego Genetius Tudensis ecclesiæ Episcopus, &c.

19 Ego Froaricus Portucalensis ecclesiæ Episcopus, &c.

20 Ego Felix Irienſis ecclesiæ Episcopus.

21 Ego [b] Antonianus Bastitanæ ecclesiæ Episcopus similiter. [b] Anthonius. C. A.

22 Ego Proculus Bigastrensis ecclesiæ Episcopus, &c.

23 Ego [c] Acula Caurienſis ecclesiæ Episcopus, &c. [c] Atula. C. A.

24 Ego [d] Reparatus Vesensis ecclesiæ Episcopus, &c. [d] Aliàs Separatus.

25 Ego Prouidentius Salmanticensis ecclesiæ Episcopus, &c.

26 Ego [e] Sisebaldo, Tuccitanæ ecclesiæ sedis Episcopus, &c. [e] Sisebado. C. A.

27 Ego [f] Argibudo, Eliberitanæ ecclesiæ sedis Episcopus, &c. [f] Argibado. C. A.

28 Ego Ella, Segontienſis ecclesiæ Episcopus similiter.

29 Ego Siberitanus, Oxomensis ecclesiæ Episcopus similiter.

30 Ego Ioannes, Pacensis ecclesiæ Episcopus, &c.

31 Ego Theodulfus, Astigitanæ ecclesiæ Episcopus.

32 Ego Samuel, Malacitanæ ecclesiæ Episcopus, &c.

33 Ego Gundulfus, Lamecensis ecclesiæ Episcopus, &c.

34 Ego Eufrasius, Lucensis ecclesiæ Episcopus, &c. [g] Theodoracus. C. A *Beatus Isidorus Pacensis in chron. folum. 25. Episcopos interfuisse huic Concilio affirmat; malè alij qui vnum & quadraginta, & quinq; Abbates, & tredecim viros illustres ex officio Palatino; cum Abbates quatuor, & viri illustres quindecim subscribant.*

35 Ego [g] Theuderacus, Asidonensis ecclesiæ Episcopus, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item Abbates.

VAldreudus Abbas.
Florentius Abbas.
Gratinus Abbas.
Fauſtinus Abbas.

Item Vicarij Epiſcoporum.

EGo Annibonius Presbyter, [a] agens vicem domini " & Pontificis "mei Gildemeri Epiſcopi Complutenſis eccleſiæ, ſubſcripſi.

[a] Tenens.C.A. "Deſunt Exc.

Ego Vincentius Presbyter, agens vicem domini & Pontificis mei Felicis Epiſcopi Danienſis eccleſiæ, ſubſcripſi.
Aſturius Diaconus, agens vicem domini, & Pontificis mei Hoſpitalis Epiſcopi Valentinæ eccleſiæ, ſubſcripſi.

Item ex viris illuſtribus officij Palatini.

EGo Seſullus hæc ſtatuta, quibus interfui, annuens ſubſcripſi.
Ego Reccaredus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Vvitiſſa ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Vvimar ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Theudila ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Oſtrulphus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Salamirus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Theudefredus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Egiſeberinus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Theudulfus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Ildigiſus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Vitulus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Ella ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Adilegus ſimiliter ſubſcripſi.
Ego Atanefus ſimiliter ſubſcripſi.

EDITA

EDITA LEX IN CONFIRMATIONE Concilij Toleto, ſub die octaua Calend. Februarij, anno feliciter primo gloriæ noſtræ.

IN NOMINE DOMINI, Flauius Eruigius Rex.

MAgna ſalus populi gentiſque noſtræ [a] regno conquiritur, ſi hæc Synodalium decreta geſtorum, ſicut pio deuotionis noſtræ ſtudio acta ſunt, ita inconuulſibilis noſtræ legis valido oraculo confirmentur; vt quod ſereniſsimo noſtræ celſitudinis iuſſu, à venerandis Patribus, & clariſsimis palatij noſtri ſenioribus, diſcreta titulorum exaratione eſt editum, præſentis legis huius noſtræ edicto ab æmulis defendatur. [b] Etenim hæc ipſa definitio Canonum ſub iſto [c] renotata ordine titulorum; id eſt, de agnita, & confirmata [d] prælectione faſtigij Principalis in nomine [e] noſtræ ſerenitatis. Item de his, qui pœnitentiam non ſentientes accipiunt. Item de culpatorum receptione, vel cõmunione apud Eccleſiam. Item vt in locis vbi Epiſcopus non fuit, nunquam Epiſcopus ordinetur. Item de quorundam conſuetudine Sacerdotum fœdiſsima, qui oblatis Deo per ſe ſacrificijs non communicant. Item de conceſſa Toletano Pontifici generalis Synodi poteſtate. Vt Epiſcopus alterius prouinciæ, cum conniuentia Principum, in vrbe Regia ordinetur. Item de recepto teſtimonio perſonarum, qui per legem, quæ de promotione exercitus facta eſt, teſtificãdi licentiam perdiderunt. Item de his, qui vxores ſuas diuortio intercedente relinquunt. Item de confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ ſunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorum, qui in eorum Canone adnumerantur. Item de his, qui ad Eccleſiam confugium faciunt. Item de cultoribus idolorum. Item de [f] interdicto temporis conſtituti, quo [g] debuit Concilium celebrari. Item concluſio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur. Quibus omnibus Synodalibus [h] geſtis, atque decretis & debitam reuerentiam honoris impendimus, & patulum auctoritatis noſtræ vigorem his innectere [i] procuramus. Ideoque præmiſſas has cõſtitutiones Synodicas à præſenti die, vel tempore,

[a] Ac regni. Exc.
[b] Eſt enim hæc ipſa. Exc.
[c] Notata. Exc.
[d] Prælatione. Exc.
[e] Sanctæ Trinitatis. Exc.
[f] Indicto. Exc.
[g] Debeat. Exc.
[h] Decretis atque peractis & deb. Exc.
[i] Properamus. Exc.

id est, ab octauo Calendas Februarij, anno primo regni nostri, nullus audeat cõtemnere; nullus etiam præterire; nemo earundem constitutionum audeat iura conuellere; nullus temerator hæc decreta [a] subuertet, nemo illicitator, vel cõtemptor vigorem his institutionibus subtrahet; sed generaliter per cunctas regni nostri prouincias, hæc Canonum instituta nostræ gloriæ temporibus acta, & auctoritatis debitæ fastigio præpollebunt, & irreuocabili iudiciorum exercitio, prout [b] constitutæ sunt" in omnibus regni nostri prouincijs" celebres habebuntur. Si quis autem hæc instituta contemnat, contemptorum se nouerit damnari sententia: id est, vt iuxta voluntatem nostræ gloriæ, & excommunicatus à cœtu nostro resiliat, & insuper decimam partem [c] rei suæ fisci partibus sociandam amittat. Quod si nihil habuerit facultatis, vnde prædictam compositionem persoluere possit, absq; [d] aliquo infamio sui, quinquaginta eum oportebit ictibus [e] verberari.

Edita lex in confirmatione Concilij [f] Toleto, sub die octauo Calendarum Februariarum, feliciter primo regni gloriæ nostræ.

a Subuertere. Exc.

b Constituta. Exc. "Desunt Exc.

c Facultatis suæ. Exc.

d Alia infamia. Exc.

e Verb. vt semper in famis permaneat. Exc.

f Toletani. Exc.

IN NOMINE DOMINI, FLAuius Eruigius Rex, hoc legis nostræ edictum in confirmatione huius Concilij promulgatum subscripsi.

De subscriptionibus Concilij Tolet. xij.

MVlti in duodecimo Concilio Toletano Episcopi subscribunt, qui alijs interfuerunt Synodis, vt Asfalius Abilensis ecclesiæ in Emeritẽsi. Concordius Palentinæ, in vndecimo Toletano. Felix Danensis per Procuratorẽ, in eodẽ. 11. Froaricus Portucalẽsis, in tertio Bracar. Gaudentius Valerianensis in. 11. Tolet. Genetius Tudensis, in tertio Bracar. Leander Illicitanæ, in. 11. Tolet. Palmatius Vrcitanæ, in eodem vndecimo: sicut Recilla Accitanæ. Alij verò alijs succedunt, vt Antonianus Bastitanæ, qui successit Etherio, in. 11. Tolet. Acula seu Atula Caurensis, qui Donato in Emeritensi. Argibudo, qui Argibado Eliberitanæ, Ellæ, in. 8. Tol. Deodatus Segobrensis, qui Egicæ, in. 11. Tolet. Eufrasius Lucensis, qui Rectogeni, in. 3. Bracar. Felix Irensis, qui Idulfo Felici, in eodẽ Bracar. Geta Eliplensis, qui Seruando, in octauo Tolet. Gundulfus Lamecensis,

Lamecensis, qui Theodisclo, in Emeritensi. Gildemirus Complutensis per Procuratorem, qui Asciscio, in. 11. Tolet. Hospitalis Valentinæ per Procuratorem, qui Suintero in. 11. Tolet. Ioannes Pacensis, qui Deodato, in Emeritensi. Isidorus Setabitanæ, qui Athanasio, in. 11. Tolet. Iulianus vrbis Regiæ, qui Quirico, in. 11. Tol. Iulianus Spalensis, qui Fugitiuo, in. 10. Tolet. Liuba Bracarensis, qui Leodecisio Iuliano, in. 3. Bracar. Prouidentius Salmanticẽsis, qui Egeredo, in. 10. Tolet. Proculus Bigastrensis, qui Ioanni, in 11. Tolet. Reparatus Vesensis, qui Vnadilæ, in. 8. Tolet. Samuel Malacitanæ, qui Dunilæ, in. 8. Tolet. Seueritanus Oxomensis, qui Godiscalco, in. 11. Tolet. Sisebaldo Tuccitanæ, qui Vincẽtio, in. 8. Tolet. Speraindeo Italicensis, qui Epartio, in. 8. Tolet. Simpronius Segobriẽsis, qui Sinduito, in. 11. Tolet. Stephanus Emeritensis, qui fuit sanctissimus & venerabilis vir, qui Proficio, in Emeritens. Tructemundus Elborensis, qui Sozimo, in. 10. Tolet. Theodulfus Astigitanæ, qui Stephano, in. 8. Tolet. Theuderacus Asidonensis, qui Pimenio, in. 7. Tolet. In C. M. s. Regij monasterij sancti

„ *Laurentij, primo loco subscribit: Iulianus indignus vrbis Regiæ*
„ *Toletanæ sedis Episcopus, hæc Synodica subscripsi. Deinde secũdo*
„ *loco est: Ego Iulianus, Dei gratia Spalensis sedis Episcopus, hæc*
„ *Synodica instituta à nobis edita subscripsi.*

Notæ in Concilium. XII. Toletanum.

Cap. 1. IN Missarum solennijs] *De symbolo recitando alta voce in Missarum solennijs, superius diximus. Nunc de Missæ nomine & huius vocis antiquitate aliquid addamus, ex sententia Patrum. Missæ nomen Latinum, non Hebræum est, vt Neoterici studiosè excogitant. Isidorus Hispal. lib. etymolog. 6. cap. 19. Alcuinus de diuinis officijs, & Remigius de offic. Missar. Missa à præmittendo, vel emittendo, vel dimittendo, dicitur. Vnde Ambrosius lib. 2. epist. 14. in Missa catechumenorum vtitur illa voce, dimissis catechumenis. Alij à gemina missione dictam existimant. Prima missio est catechumenorum, altera fidelium, quæ fieri solet peractis sacris, clamante Diacono: ITE MISSA EST; hoc est, finita & completa est oblatio. Cassianus lib. 2. instit. cap. 13. Nocturnæ Missæ meminit: quod nihil aliud est, quàm dimissio, quæ fiebat*

fiebat à Synaxi peracta & finita oratione. Et lib. 3. instit. cap. 7. sic
„ inquit: Is verò qui in Tertia, Sexta, Nona, priusquã psalmus cœ-
„ ptus fuerit, ad orationem non occurrerit, vlterius oratorium introi
„ re non audeat, nec semetipsum admiscere psallentibus; sed congre-
gationis Missam, stans proforibus, præstoletur: & alibi: Missam
vigiliarũ, pro dimissione peractis vigilijs. Vnde rectè auctor Cha-
conius Hispanus, siue alius, in notis Cassiani existimat, apud Cas-
sianum sumi Missam, pro quacumque Synaxi, siue congregatione,
quam monachi publicè orandi causa faciebant; nempè, Tertia, Sex-
ta, Nona, & alijs. Accipiebant verò nomen ab ipsa dimissione com-
„ pleta oratione. Nam, vt Smaragdus ait, orationes, id est collectæ, quæ
„ in fine cursus à Sacerdote dicuntur, Missæ, id est Deo transmissæ
„ dicuntur. Vnde idem Cassianus Missam, finem Synaxeos vocat,
lib. 3. cap. 7. vt supra dictum est. Verum cum ex omnibus solennita-
tibus, sacrificijs, & oblationibus labiorum, quæ Deo in orbe terrarũ
fiunt, maxima oblatio sit sacrum Missæ, ratione veri & proprij sa
crificij, & sanguinis Christi, in quo panis & vinum in corpus, &
sanguinem Christi transsubstantiatur, inde per excellẽtiam Mis-
sa nominatur, oblatio & sacrificium illud incruentum corporis &
sanguinis Christi, quod quotidie à Sacerdotibus peragitur: ad quod
omnia alia officia diuina, tamquã ad scopum, diriguntur. Missæ
nomen, pro hoc sacrificio vsurpari, non est recens, sed antiquum: vt
constat ex Euaristo PP. tertio à Petro, apud Burch. lib. 3. decret.
cap. 27. Omnes basilicæ: & Alexandro PP. à Petro quarto, epist. ad
Omnes orthodoxos, & Telesphoro PP. sexto à Petro, canon. Nocte
sancta. de consec. dist. 1. Hac eadem voce vtitur Leo Magnus, epist.
88. & S. Ambrosius epist. 33. S. Augustin. sermone de tẽpore. 91.
Idem Gregorius Magnus, & Isidorus Hispalensis, & complures il-
lius seculi Patres.

C. 3. Per definitiones Canonum antiquorum] *Concilij Tolet. 4. Can. 75. & toto Concilio. 5. 6. & 7. cap. 1. Id enim tot Concilijs,*
„ *& decretis cauetur: Nam, vt inquit Gregorius Turon. lib. 3. sum-*
„ *pserant Gothi hanc detestabilem consuetudinem, vt si quis eis de*
„ *Regibus non placuisset, gladio eum adpeterent, & quem libuisset*
„ *animo, hunc sibi statuerent Regem: & Concil. Tolet. 16. cap. 10.*
„ *dicitur. Quia iurisiurandi transgressio valde inoleuit, & machi-*
„ *nandi contra Principes nostros consuetudo sæua.*

C. 4: Ex Concilio Nicæno tit. 8.] *Habetur nunc cap. 6. de non ordinandis Episcopis per vicos.*

C. 4. Titul. 57.] *Idẽ habetur Concil. Carthag. 2. c. 5. & Laodic. c. 57.*

Sed

Cap. 5 Sed in vno die si plurima] *Hinc patet in more fuisse, plures vno die missas dici, aliqua vrgente necessitate. Vnde Concilio Sale-*
„ *gunstadensi cap. 5. Item decretum esse dicitur, vt vnusquisque Pres-*
„ *byter in die non amplius, quàm tres missas celebrare præsumat: &*
„ *Altisiodorensi cap. 10. Non licet super vno altario, in vna die duas*
„ *Missas dicere. Liberum vero aliquando fuisse, vno die plures mis-*
sas celebrari, tradit etiam Vvalafridius Strabus, de rebus Eccle siasticis. c. 21. vbi ad suam notitiam peruenisse grauium virorum re-
latu testatur, Leonem Papam sæpe septies, aut octies vno die cele-
brare solitum: contra vero D. Bonifacium Archiepiscopum & mar-
tyrem, semel duntaxat per diem. Necessitate vero exigente pluries
fieri permissum, ex Gratian. de cons. d. 1. cap. sufficit, ex Alexan-
„ *dro PP. qui sic habet. Sufficit Sacerdoti vnam Missam in die*
„ *vna celebrare: quia Christus semel passus est, & totũ mundum rede-*
„ *mit. Non modica res est, vnam Missam facere; & valde felix est,*
„ *qui vnam dignè celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnã*
„ *faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit. Qui vero pro pecunijs, aut*
„ *adulationibus secularium, vna die præsumunt plures facere Mis-*
„ *sas, non æstimo euadere damnationem. Hoc Alexander. In septem*
casibus vno die plures dicere Missas licet: primus, die Natiuitatis,
quo tres dici possunt. Can. Nocte sancta, media nocte, & diluculo, &
tertia hora, & alijs, vt tradit Doctor insignis Nauarro capit. 25.
Summæ, nu. 78. Idem Durandus in Rational. lib. 4. c. 1. Turrecre-
mata in dict. can. sufficit. Syluester in Sũma, voce Missa, Soto. 4.
sent. dist. 13. q. 2. art. 2. Leo primus epist. 81. ad Dioscorum addit,
Sacerdotem Missam iterare posse, cum solennior festiuitas con-
uentum populi numerosioris indixerit, & ad eam tanta multitudo
„ *conuenerit, quam recipere basilica simul vnà nõ possit. Tum enim,*
„ *ait Leo, sacrificij oblatio proculdubio iteratur. Idem Innocentius,*
„ *cap. consuluisti, de celebratione Missarum. Hodie id fit, cum sub*
vna parochia, vnus Sacerdos duo habet oppida vnita. Ex alijs etiã
causis idem licere, tradunt Doctores scholastici Antonin. 3. p. tit.
13. cap. 6. §. 4. & Paludan. in. 4. d. 15. q. 2. Vvalafrid. de rebus
Eccles. c. 21.

Cap. 5 In sola tantum extremi.] *Hunc morem celebrandi sæpius in die Missæ sacrificium, & in vltimo sumendi Comunionis sanctæ gra-*
tiam, tempore Cypriani in vsu fuisse, patet ex eius epistola. 63. ad
Cæcilium.

Cap. 6 Libera Principis electio] *Studium & labor eligendi viros Episcopatibus præficiendos, penes Reges tempore Gothorum erat:*

quod vsq; » Romanorum pontificum indulgentia, ad nostra tempora penes Hispaniæ Reges resedit. Constat id ex epistola Braulionis ad » Isidorum, Hispalensem Episcopum: vt quia, inquit, Eusebius no- » ster Metropolitanus decessit, habeas misericordiæ curam; & hoc fi- » liolo tuo, nostro domino suggeras, vt illum illi loco præficiat; cuius » doctrinæ sanctitas cæteris sit vitæ forma. Cui Isidorus sic respondet: » de constituendo autem Episcopo Tarraconensi, non eam quam pe- » tisti, sensi sententiam Regis: sed tamen & ipse adhuc, vbi certius » conuertat animum, illi manet incertum. Et Concilio. 16. Tolet. in tomo Egicæ Regis cauetur, vt si quis Episcopus in sua diœcesi ido lolatriam fieri permiserit, officio suo deponatur; alio tamen Princi- pali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinẽ seruare. Vnde constat ad Regiam curam pertinere, nominare Epis- copos: quod fiebat hoc pacto. Rex de ea re nominationem referebat ad Concilium: Concilium autem inquirebat, an nominatus dignus esset eo munere, vt ad Episcopatum eueheretur: quòd si inuentus esset moribus & doctrina ornatus, statim à Concilio confirmabatur. Patet hoc etiam ex Concil. 16. Toletano in decreto iudicij ab vni- uersis edito, de depositione Sisberti Præsulis Toletani, his verbis: » Igitur quoniam fauẽte Domino, Cõcilium est quocitius inchoandũ, » secundum præelectionem, atque auctoritatem totiens dicti nostri » domini, per quam in præteritis iussit venerabilem fratrem nostrum, » Felicem Spalensis sedis Episcopum, de priuata sede Toletana, iu- » re debito curam ferre, nostro eum in postmodum reseruans ibi- » dẽ decreto firmandum, ob id nos cum consensu Cleri ac populi, ad sæ » pe dictam Toletanam sedem pertinentis, prædictum venerabilem » fratrem nostrum, Felicem Episcopum, de Spalensi sede, quam vs- » que hactenus rexit, in Toletenam sedem Canonicè transducimus. Confirmatus iam à communi Concilio Episcopus, cogebatur se co- ràm Metropolitano intra duos menses sistere; vt constat ex Conci- lio Tarracon. cap. 5. estque apud Gratian. distinct. 65. c. siquis in Metropol. Tota hæc potestas probandi & confirmandi Episcopos, à Rege libera electione designatos, quæ ante penes Concilium gene- rale erat, in hoc Concilio, ob causas in Canone assignatas, in Archie- piscopum Toletanum transfertur, veluti in totius regni Primatem. Omnia autem hæc fiebant concessione Romanæ, & Apostolicæ sedis, cuius auctoritatẽ Ecclesia Hispaniæ semper maiorem in modum co luit, & obseruauit. Et habetur distinct. 63. cap. cum longè lateq;.

Cap. 7 Omnis disciplina] *Ex lege Vvambæ lib. 12. legum Vvisegothorum tit. 2. leg. 8. vbi dicitur, vt amisso testimonio dignitatis, protinus*

tinus ad vltimæ seruitutis conditionem redigatur, quisquis laicus, simul vt inimica aliqua vis aduersus gentem Gothorum ingruis- set, eam non omni ope propulsare conatus fuisset.

C. 10. Qui eos competunt] *Multum huic decreto lucis infertur ex leg. Vvisegoth. lib. 9. tit. 3. de ijs, qui ad Ecclesiam cõfugiunt; & am plius ex lib. 6. tit. 4. leg. 16. qua agitur de homicida ad Ecclesiam » confugiente. Verba sunt: Sed etsi contigerit, eum ad altare sanctum » fortasse confugere, non quidem præsumat eum absque consultu Sa- » cerdotis persequutor eius abstrahere. Consulto tamen Sacerdote, ac » reddito sacramento, ne eundem sceleratum publica mortis pœna » condemnet, Sacerdos eum sua intentione ab altari repellat, & ex- » tra chorum proijciat: & sic ille, qui eum persequitur comprehẽdat: » Cui ab Ecclesia eiecto non alias mortales inferat pœnas; sed in po- » testate parentum, & eorum, cuius propinquus occisus fuerit, contra- » dendus est; vt excepto mortis periculo, quid de eo facere voluerint, » licentiam habeant. De immunitate Ecclesiarum supra diximus.*

Lex] *Leges condere post peracta Concilia in eorum confirma- tionem, ab Imperatoribus Romanis Reges Gothi acceperunt; gens cum in hac re, tum in alijs plerisq; Imperij æmula.*

Confirmatũ est hoc Concilium Toletanum. 12. in Concilio Tole- » tano. 13. cap. 9. vbi sic scriptum est: Licet vnanimi cõsensionis no- » stræ indicio gesta Synodalia Toletani Cõcilij duodecimi acta sunt » atque dispositа, quæ anno primo glorioſi Principis Eruigij in hac » vrbe Regia celebrata sunt, &c.

INCI-

INCIPIVNT GESTA Synodalia in vrbe Toletana, sub Era DCC. XXI. Anno regni excellentissimi Eruigij Principis quarto.

ILlibatæ charitatis instinctu alternis visionum obtutibus redditi, & in vnum cœtum [a] fautore Deo pariter aggregati, in Ecclesia videlicet sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, anno regni quarto serenissimi Eruigij Principis, sub die pridie Nonas Nouembris, Era DCC. XXI. Cum vnusquisque nostrorum debitis locaretur in sedibus, adfuit idem Princeps, pleno fidei ardore subnixus, & humilitatis gratia decoratus: qui Synodico cœtui deliberationis suæ vota commendans, & vt pro se Deum instantissimè deprecarentur, expostulans, hoc præsertim est adloquutus sufficienti exhortatione Concilium, vt ecclesiasticæ disciplinæ quæ congruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus nostri euidentia sancirentur. Deinde religiosa vota suæ clemẽtiæ, quibus subueniendum miseris definiuit, Synodali conuentui confirmãda cõmisit; offerens videlicet sacris Pontificibus tomum; obsecrans pariter & obtestans, vt quidquid illic venustioris calami resperſione congestum, Synodalis potentiæ conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro suscepto à Principe tomo, gloriam dedimus Deo, & eidem Principi benediximus glorioso. Idem tamẽ Princeps postquam votorum suorum [b] insinuationem peregit, à conuentu Concilij gratiosus exiuit. Tunc post præsentiæ Principalis abscessum, hoc in tomi ipsius allegatione [c] peruenimus exaratum.

[a] Auctore. Exc.

[b] Actionem. Exc.

[c] Reperimus. Exc. Sed in Conc. Tol. 13. sub initium & 15. peruenire etiã pro inuenire postum. In C.S. Facundi, inuenimus.

IN NO-

IN NOMINE DOMINI, FLAVIVS Eruigius Rex sanctissimis Patribus, in hac sancta Synodo residentibus.

ECce sanctissimi, religiosa pietate excolendi Pontifices, & diuini cultus instantissimi sectatores, corã cœtus vestri reuerẽtia humilis, deuotusq; prosternor, reclinis adsisto, prõptus adstipulor: primum de conuentus vestri aggregatione Patri luminum gratiarum copiam soluens; deinde votorum meorum studia, vestris iudicijs dirimenda committens. Nec enim fas est, quemquam, etiam [a] si bonum sit opus sine consilio agere: [b] cum tamen multum prosit, bona cum consilio bonorum exegisse. Vnde, vt breui exhortatione perorem vota mea, quibus remedia pietatum [c] exerceri delector, sensibus Paternitatis vestræ agnoscenda insinuo: quæ tamen, ne oblitu quodam memoriam fugiant, & relationi propriæ curarum ea intercapedo subducat, in huius tomi complicatione accipite [d] renotata. Illud primum volenti mihi miseris parcere conuenit intimare, quod diuulsam per tyrannidem nostri corporis partem in societatis nostræ gremiũ conamur reducere. Etenim retroactis diuę memorię prędecessoris nostri Vvambæ Regis temporibus, quæ in profanatoribus patriæ, cum Paulo quõdam tyrannidem assumpserant, illata sit sententia vltionum, [e] quo per iudicij vniuersalis edictum, amisso testimonio, rebusq; proprijs caruerunt, [f] cuncta hæc vestræ sanctitudini nota sunt. Quos tamen, & in collegio societatis nostræ recipere, & rebus, quibus fas fuerit, deuouimus [g] reuestire. Nam & de accusatis modũ volumus ponere iustissimæ perquisitionis: quo siue de religiosis, siue de laicis quisquam accusationis cuiusque [h] studio propulsatus, non occultis fraudibus, vel violentijs comprimatur: [i] nec ad dandam professionem violenter arceatur; sed in communi omnium examine iudicetur; quo secundum publicæ professionis suæ tenorem, aut offensibilis debitas damnationis pœnas excipiat, aut innocens ex iudicio omnium comprobatus claresçat. Nam quid iam de tributorum fiscalium exactionibus referam? Quorum redhibitiones tantis debitorum cumulis increuerunt, vt si exigi penitus iubeantur, & status [k] subruat funditus populorum, & [l] fragamine collisionis eorum vltimum terra sentiat propriæ prolapsionis excidium. Vnde his etiam

[a] Si nondũ sit opus. Exc.

[b] Cum multa promisit Deus bona.

[c] Exercere. Exc.

[d] Anotata. Exc.

[e] Qui. Exc:

[f] Quæ cuncta. Exc:

[g] Deuestire. Exc.

[h] Stud. fuerit prop. Exc.

[i] Nec clam. ad. Exc.

[k] Subruatur. Exc.

[l] Fragmine. Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam talibus priuatis, seu etiam fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, omnes tributorũ exactiones, quæ apud illos de retroactis temporibus [a] relucent, vsque ad primum annum "celsitudinis nostræ," mansuetudo nostra illis omitendas laxauit, & stylo propriæ auctoritatis [b] omittendas instituit. Quas etiam [c] auctoritates sacrosancto cœtui vestro relegẽdas elegit. Illud quoque adijciens loquar, quod votis nostris horribile, & animis execrabile semper [d] est: cum nobilitate conditio libertorum, vel seruorum etiam adæquata, gentis nostræ statum degenerat. Ob quam rem, id nostræ gloriæ animis placet, vt exceptis seruis fiscalibus, vel libertis, abrasa deinceps huius malæ præsumptionis licentia, nullus, qui ex seruitute quorumlibet seruus sit, vel libertus, ad Palatina officia transeat: quod si fecerit, [e] illi seruiturum proculdubio reducendum se nouerit, ex quo aut conditionis propriæ originem sumpsit, aut libertatis titulum reportauit. His votorum meorum insinuationibus allegatis, quæso, vt fortia paternitatis vestræ adiutoria [f] prorogetis: luce enim clarius constat, quod aggregatio sacrosancta Pontificum, quidquid censuerit obseruandum, per sancti Spiritus donum, [g] omni maneat æternitate perfixum. Et ideò vniuersitatem Paternitatis vestræ, atque sublimium virorum nobilitatẽ, qui ex aulæ Regalis officio in hac sancta Synodo [h] nobiscum sessuri præelecti sunt, obtestor pariter, & coniuro, atque per ineffabile illud sanctissimæ Trinitatis sacramentum conuenio, vt quid in medio vestri se iudicandum, vel retractandum inuexerit; tam quæ per nos dicta, quàm etiam cætera, quæ vestris auditibus se ingesserint audienda, [i] cum omni vigore iustitiæ & temperamento misericordiæ; dirimere procuretis: quo cum omni reuerentia Patrum præcedẽtium regulis subdita totius vnanimitatis vestrę sententia non aliunde, quàm ex veritatis fonte procedat: sicq; & his quę præmissa sunt solidũ deliberationis stylũ prõptissimè apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt in peragendis Ecclesiasticæ regulæ disciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta, [k] religiosa sub diligentia cõscribatis. Qualiter dum doctrinam [l] respergitis salutarem in populis, Christum Dominum, [m] in emolumento iustitiæ capiatis: vt & vobis prædicantibus, & nobis implentibus, quæ diuinis oculis [n] complacent, sit vtrisque partibus, & in hoc seculo delucro animarum

[a] Adiacent. Exc. " Desunt Exc.
[b] Remittendas. Exc.
[c] Auctoritas. Exc.
[d] Est nobilitatis conditio.
[e] Illic Exc.
[f] Prærogetis. Exc.
[g] Omnino est ad æternitatem pert. Exc.
[h] Vobiscum. Exc.
[i] Communi vig. Ex.
[k] Religiosiori diligẽtia. Aliàs.
[l] Despergitis. Exc.
[m] In cumulando iustitiæ fructu capiatis. Exc.
[n] Complaceant, & quæ nobis proficiũt semper agere valeamus. Sit vtrisq; parentibus in hoc secul. Exc.

animarum ineffabile gaudium, & in futuro de [a] peruentione æternitatis præmium inconuulsum. Datum sub die pridie [b] Nonas Nouembris, anno feliciter quarto regni gloriæ nostræ, in Dei nomine, Toleto.

[a] Prouentione. M. S.
[b] Secundo. Exc.

PErlecto igitur [c] præeuntis tomi [d] necessario institutionum exorsu, priùs de fide sanctæ Trinitatis fermocinationis nostræ cœpit esse principium: profitentes pariter, & credentes ea, quæ de hac sancta Trinitate, & Euangelia tradunt, & Apostolorum sanctiones instituunt; sicut Nicæna Synodus hoc pietatis sacramentum exposuit; sicut Constantinopolitana definitio sanxit; vel primi Ephesini cœtus, atq; Chalcedonensis euidens doctrina constituit; iuxta quod etiã sacrosancti Symboli elucubrata professio claret, quæ in Missarum solennitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium voce.

[c] Coram cunctis tomi. Exc.
[d] Necessariæ institutionis. Exc.

Recitatur hoc Symbolum ad verbum in officio Isidoriano Mozarabum, &c. 11. Concil. Tol. &c. 8.

Symbolum Nicæni Concilij.

CRedimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & inuisibilium conditorem; & in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natũ, non factum; homousion Patri, id est, eiusdẽ cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit; & incarnatus est, de Spiritu sancto, ex Maria virgine, homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; sedet ad dexteram Patris; iterum venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius Regni non erit finis. Credimus "&" in Spiritum sanctum, Dominum, & viuificatorem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre, & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: "in" vnam Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum Baptisma, in remissionẽ peccatorum; &

" Deest Exc.
" Deest Exc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam [a] futuri seculi. Amen.

[a] Vēturi.est in Concilio Tolet. 15.

Post huius sanctæ fidei dispositam [b] structuram, quasi super solidissimam petram, cæterorum "negociorum" sequentium construximus fabricam; vt "eo" firmitate inconuulsibili durent, [c] quo super fundamentum veræ fidei fuerint constructa perenne. Vnde & [d] has in commune sententias, quas Principis hortatu construendas accepimus, communi voto edidimus, quas etiam æterno reuerentiæ vigore obseruandas fore censemus.

[b] Scripturæ. Exc.
[c] "Deest Exc.
[d] "Deest Exc.
[e] Quæ. Exc.
[f] Has omnium in Exc.

INCIPIVNT CAPITVLA Concilij Toletani decimi tertij. XLVIII. Episcoporum, anno quarto Eruigij Principis facta.

I *De reddito testimonio dignitatis eorũ, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societate tyrannidis.*

ij *De accusatis Sacerdotibus, seu etiam optimatibus palatij, atq; Gardingis; sub qua eos iustitiæ cautela examinari conueniat.*

iij *De tributorum Principali relaxatione in plebe.*

iiij *De munitione prolis Regiæ.*

v *Ne defuncto Principe relictam eius coniugem aut in coniugio sibi quisquam, aut in adulterio audeat copulare.*

vj *Vt exceptis seruis vel libertis fiscalibus, nullus de seruitute quorumlibet aut libertis, deinceps ad Palatinum officium, quocumq; tempore transeat.*

vij *De his, qui pro accidentia iurgiorum, altaria nudare præsumunt, vel luminaria Ecclesiæ subtrahunt.*

viij *Ne admonente Metropolitano, quisquã ex confinitimis ad locum, vbi inuitatur, venire contemnat.*

ix *De confirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum est anno primo gloriosissimi Eruigij Regis.*

x *Vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitẽtiam accipiunt in Sacerdotio constituti.*

xj *Ne quis alienum Clericum, vel Monachum suscipiat fugientem.*

De

xij *De non excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, qui ad Metropolitanum suum, negocia sua gesturi accesserint.*

xiiij *De relatione gratiarum, quæ post peractionem Concilij, Deo & Principi persoluuntur.*

I. *De reddito testimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societatem tyrannidis.*

Præconabile signum est, illis semper negocijs interesse, quæ & à pietate incipiunt, & per pietatis viscera temperantur. Pietas enim, vt ait Apostolus, ad omnia vtilis est. Cuius virtutis admirabili dono cor glorioſi, atque religiosissimi Principis nostri diuino igne succensum decreuit pariter, & elegit, vt in vnum cœtum omnes Hispaniæ aggregati Pontifices, illa decernerent, quæ & grauedines presslurarum remoueant, & subleuationis opem deiectis opulenter impendant. Primo igitur negociorum exorsu, hortante pariter, & iubente religiosissimo domino nostro Eruigio Rege, decernendum nobis occurrit, vt omnes, quos scelerata quondam contra gentem, & patriam coniuratio Pauli in perfidiam traxit, & titulo testimonij honestioris [a] abiecit, ad statum dignitatis pristinæ redeant, & nulla deinceps illis ob hoc catena iudicialis obsistat; sed omnes ita generosæ stirpis, ac nobilitatis propriæ subeant decus, vt præteritæ infidelitatis nullum perferant dedecus. Quod etiam, & de filijs eorum decernimus obseruandum, qui post admissum parentum præmemoratæ profanationis scelus nati esse produntur; siue de cæteris omnibus, qui ex tempore diuæ memoriæ Cinthilani Regis, simili hucusq; infamationis nota respersi sunt. Etquia incassum à seruitute exuitur, qui spolijs premitur, hoc etiam adijciendum præcelsi Principis nostri clementia iussit, vt aggregati cœtus nostri sententia definiret, quo cum recepto testimonio dignitatis, congruis alerentur substantijs. Vnde consonam votis eius sententiam præfirmantes elegimus, vt ea, quæ de rebus eorum nulli donata, neque in stipendijs data; sed tantum fisci sunt [b] viribus applicata, vnusquisque quod cuique proprium fuerit, incunctanter per auctoritates Regias possidendum recipiat,

[a] Abegit vnus. M.ſſ.
[b] Iuribus M.ſſ. alij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

recipiat, & receptum proprij arbitrij libertate disponát. Illa verò, quæ de eorum bonis largitione Principali cuilibet donata, vel in stipendio data sunt,in eorũ iure, quibus concessa sunt,perpetim tenebuntur. Huius ergo pietatis sententiam, quam, ordinante prædicto glorioso Principe nostro, formauimus, si quis immutandam elegerit,& tantæ misericordiæ fabricam subruere tentauerit,per iudicium omnipotentis Dei,anathema sit.

II. De accusatis Sacerdotibus,seu etiam optimatibus Palatij, atq; Gardinguis; sub qua eos iustitia cautela. examinari conueniet.

Secundæ collationis obiectu res nostro cœtui lacrymanda occurrit,quæ tanto est Synodalis iudicij pondere abigenda, quanto immensam stragem populis affert pariter & ruinam. Etenim decursis retro temporibus vidimus multos, & fleuimus, ex Palatini ordinis officio cecidisse, quos & violenta professio ab honore deiecit, & trabale Regum sanctione iudiciũ aut morti, aut ignominię perpetuę subiugauit. Quod importabile malum,& impietatis facinus exhorrendum religiosi Principis nostri animus abolere intendens, generali omnium Pontificum arbitrio retractandum inuexit, & vltrici Synodalis potentiæ auctoritate cohibendum instituit. Vnde congruam deuotionis eius sententiam decernentes, hoc in commune decreuimus, vt nullus deinceps ex Palatini ordinis gradu, vel religionis sanctæ conuentu, Regiæ subtilitatis astu, vel profanæ potestatis instinctu, siue quorumlibet hominum malitiosè voluntatis obnixu, citrà manifestum & euidens culpæ suæ indicium, ab honore sui ordinis, vel seruitio domus Regię arceatur: non antea vinculorũ nexibus illigetur: non quęstioni subdatur: non quibuslibet tormentorum vel flagellorum generibus maceretur: non rebus priuetur: non etiam carceralibus custodijs mancipetur: neq; adhibitis hinc inde iniustis occasionibus,abdicetur, per quod illi violentia occulta, vel fraudulenta professio extrahatur:sed is, qui accusatur,gradũ ordinis sui tenens,& nihil ante de supradictorũ capitulorum nobilitate persentiens,in publica Sacerdotũ,seniorum,atq;"etiam Gardingorũ discussione reductus,& iustissimè perquisitus;aut obnoxius reatui detectæ

De Gardingis habes in tractatu de officijs palatinis Gothorum.

detectæ culpæ legum pœnas excipiat, aut innoxius iudicio omnium comprobatus appareat. Illos tamen, quos in locis talibus manere constiterit, vnde nocibilis perfugij suspicio sit, aut eos,quos pro cõturbatione terræ diligentiùs oporteat custodiri,hos sine aliquo vinculorum,vel iniuriæ damno,sub libera custodia consistere oportebit.Sic tamen repulso omni terrore, sub circunspecta & diligenti custodia habeantur, vt tempus. quo iudicari eos oporteat,nullo modo sub fraudulentia dilatetur, quo ab vxoribus, vel propinquis, atq; etiam rebus suis diutissimê separati professionem suam videantur dedisse inuiti: quæ tamen, si data fuerit, modis omnibus non valebit:sed iuxta superiorem ordinem,illud "tamen pro vero accipietur,quod ex ore eius agnitum generali fuerit iudicio comprobatum. Nam de cæterorum ingenuorum personis,qui Palatinis officijs nõ hæserunt, & tamen ingenuæ dignitatis titulum reportare videntur, similis ordo seruabitur: qui, etiamsi pro culpis minimis (vt assolet) flagellorum ictibus à Principe verberentur,non tamẽ ex hoc,aut testimonium amissuri sunt,aut rebus sibi debitis priuabuntur.Quod si de infidelitatis crimine quicquã eis obijcitur,simili,vt superius præmissum est, ordine iudicandi sunt. Quod Synodale decretum diuino, vt confidimus, spiritu promulgatum, si quis Regum deinceps, aut temeranter custodire neglexerit, aut malitiosè præterire prælegerit;quo quisquã de personis taxatis aliter,quàm præmissum est, prædamnetur, aut astu congestæ malitiæ perimatur, vel deiectus sui ordinis loco priuetur,sit cum omnibus, qui ei ex delectatione consenserint,in conspectu altissimi Dei Patris, & vnigeniti Filij eius, atque Spiritus sancti perenni anathemate vltus, & diuinis, vel æternis addicetur ardoribus concremandus. Et insuper quidquid cõtra hanc regulã sententiæ nostræ,aut in persona cuiuscunq; fuerit actum, aut de rebus accusatæ personæ exciterit iudicatum,nullo vigore subsistat,quo persona ipsa aliter quàm decernimus iudicata,aut testimonij sui dignitatem amittat aut quęstu rei propriæ careat.Nec enim hęc,& talia promẽtes Principibus domesticæ correctionis potestas adimitur. Nam specialiter de laicis illis, quos non culpa infidelitatis adstrinxit, sed aut seruitij sui officio torpentes, aut in commissis sibi actibus reperiuntur esse mordaces,vel potius negligentes, erit Principi licitum huiusmodi personas,

Scribe tantum,vt alibi. Nam hæc verba sæpe in Gothicis Mss confunduntur.

Universidad de Deusto
Hac vsi in-fra etiam vsurpatur.
Biblioteca

absq; aliquo eorum "infamio, vel rei propriæ damno & seruitij mutatione corrigere, & in commissos talium, alios, qui placeant transmutare.

III. *De tributorum Principali relaxatione in plebe.*

Tertij ordinis glorioſæ insinuationis occursu liberalitas Principalis longè, latèq; diffusa, nostro se inuexit cœtui agnoscenda: quæ, sicut ex puro fonte Regiæ prouisionis processit, ita Synodalis conuentus debet sanctione præstringi. Et ideò religiosi Principis nostri Eruigij Regis affectus in toto gentis suæ ambitu, vsquequaq; porrectus de virtute in virtutem quodammodo gradiens, & quasi quibusdā passibus ad meliora conscēdens, hoc per stylū Regiæ auctoritatis decreuit, vt omne tributum præteritorum annorum, vsque in anno primo regni sui, quod in priuatis, siue in fiscalibus populis relucet, absolutionis perpetuæ debeat sanctione laxari: & tamen de ipsis tributis præcipiens thesauris publicis exhiberi, quæ exacta & non illata fuisse constiterint. Quod pietatis beneficium admirantes, non solùm vigorem gloriæ definitioni eius apponimus, sed & perpetuæ excommunicationi eum, qui contra hæc venerit, subijciendum esse sancimus.

IIII. *De munitione prolis Regiæ.*

1. Diei Ci-cilij. Pridianæ diei exercitia glorioſa, quibus per trium Capitulorum adnotationem pietas Principalis se monstrauit eximia, cogunt cœtus nostri reuerentiam aliquid promulgare, [a] quo valeat & pietati regiæ vicē beneficentiæ reddere, & Principali soboli ad futurum prodesse. Prouidentia enim salutaris semper est vtilis; imò semper est vtile, quod ad veram pertineat salutē. Et ideò piæ solicitudinis cura extenti, defensionis decretum promulgare prælegimus in regiam prolem; & tuitionis in futurum obtendere pietatem, qui paternis beneficijs nequiuimus reddere vicem. De hoc sanè Principe nostro Eruigio Rege id nos definisse conueniat, cuius prouida fide pacato imperio regimur, affectu fouemur, prēmijs fruimur: qui profanatoribus perditum libertatis decus restituit: qui de accusatis modum, quo iustissimè examinentur decreuit: qui terram gentis propriæ, & illæsam ab hoste seruauit, & multiplici

[a] Quod in alio. MS.

tiplici tributorum relaxatione erexit. Et ideò, qui tot erga gentis suæ populos eius beneficia persentimus, dignum est, vt saltim eius filijs fortia tuitionis ad futurū adminicula prorogemus. Contestamur ergo omnes præsentes, & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes Sacerdotes, vel Principes, seu cuiuscūq; honoris, aut ordinis homines coram Deo, & sanctis Angelis eius, vt nullus ad futurum posteritati eius, vel glorioſæ coniugis suæ Liubigotoni Reginæ, atq; his, qui gloriæ suæ filijs, vel filiabus couiuncti esse noscuntur, seu etiam, qui adhuc coniuncti non sunt, sed protinus coniungendi sunt, iniustas lædendi occasiones exquirat: nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, malitię suæ contra eos vota extendat: nō eos gladio, vel qualibet pernicioſa factione interimat: nullus consiliū, vel opus, quibus iniustè deijciantur, vel nudentur rebus, exhibeat: nullus his iniustè violentum tonsuræ signaculum imprimat: nullus vestem, contra ordinem glorioſæ coniugis eius, vel filiabus suis, atque nuris mutare præsumat: nullus etiam extra euidentis culpæ indicium, aut exilijs eos relegandos inducat, aut eorum corporibus quarunlibet detruncationum, vel flagellorum inferat detrimenta: quo cum præmemoratis omnibus, omnis eius in tota ad futurum glorioſa posteritas, nec læsionis iniustam perferat notam, nec rerum sentiat detrimenta. Si quis autem hominum; cuiuslibet sit ordinis, aut honoris, huic nostræ sententiæ non acquiescens filios, filiasue gloriæ suę, vnà cum sereniſsima coniuge sua Liubigotone Regina, vel supradictis omnibus amodò, vel quādoq; sine iusto partis suæ negocio, aut lædendos impetierit, aut deijciendos elegerit; vel ex propria deliberatione consenserit, quo, aut de rebus sibi debitis iniustè expoliati nudentur, aut dolo, vel machinamento quolibet deijciantur, sit æterno anathemate vltus, & futuri examinis iudicio condemnatus.

V. *Ne defuncto Principe, relictam eius coniugem, aut in coniugio sibi quisq;, aut in adulterio audeat copulare.*

Execrabile facinus, & adsuetę admodum iniquitatis est opus, defunctis Regibus superstitis eius coniugis regale torum appetere, & horrendis pollutionum maculis sordidare. Quis enim Christianorum æquanimiter ferat defuncti Regis coniugem alieno postmodum connubio vti? aut sequuturi Prin-

sic supra habitum, & libellū, pro habitus, & libellus.

cipis libidini subiugari? Et quæ fuit domina gentis sit post modũ prostibulum fœditatis? Et quæ toris extitit regalibus honoris Regij sublimitate coniuncta, stupris eorum, vel coniugijs, quibus pridẽ dominata est, abdicetur vt reproba? Quid ergo si moriuntur Principes, nunquid inhonorandas relinquunt sui corporis partes? aut quia ad gaudia cœlestia Christiani transeunt Reges, propterea ad contumeliam in seculo eorum deuocandæ sunt coniuges? Nusquam ergo inhonorum esse oportet, quod honorandum conuenit opportunè haberi. Nulli ergo licebit superstitem Reginam sibi in cõiugio ducere, non sordidis contactibus maculare. Non hoc secuturis Regibus licitum, non cuiquam hominum licebit esse permissum. Quòd si facere tale aliquid quisquam præsumpserit, quo aut superstitem Reginam, post decedẽtis Principis mortem, sibi in connubio copulet, aut adulterina pollutione contaminet; siue sit Rex, siue quilibet hominum, qui huius nostræ sanctionis sententiam violare præsumpserit, sit ab omni Christianorum cõmunione seclusus, & sulphureis cũ diabolo contradatur ignibus exurendus. Quicunq; igitur huius constitutionis nostrę præsumpserit conuellere, vel abradere sanctionem, sit nomen eius abrasum, & deletũ de libro vitæ; vt tartareas iudicij pœnas excipiat, qui hæc decreta honestatis deuouerit violanda.

VI. Vt exceptis seruis, vel libertis Fiscalibus, nullus de seruitute quorumlibet deinceps aut libertis ad Palatinum officium quocumque tempore transeat.

Sæpe obfuscat nobilium genus suberectum seruitutis importabile dedecus; quod & generosos adæquatum infamat, & dominis plerunq; notam proditionis importat. Multos enim ex seruis vel libertis, plurimum ex Regio iussu nouimus ad Palatinum fuisse pertractos officium; qui tamen affectare cupientes sublimitatem honoris, quam illis subtrahebat natio obfuscatæ originis; dum æquales dominis per susceptũ Palatinum officium facti sunt, in necem dominorũ suorum vehementius grassauerunt. Et, quod nefas est dicere, etiam hi, qui à dominis suis libertatis beneficio potiuntur, ipsi quoq; dominis suis, Regio iussu tortores existunt. Nam quid iam si prȩcedentium, & antiquorum historica narratione memoremus

Idem sæpe à Romanis Imperatoribus factum constat.

mus excidia, in qua obscœna seruitutis cõditio dominorum sȩpe suorum casum operiens, & regnum pariter labefactare fecit, & dominos? Ac proinde hortante pariter, ac iubente prædicto glorioſissimo Principe, hoc nostri cœtus aggregatio obseruandum instituit, vt exceptis seruis, vel libertis fiscalibus, nullus seruorum, atque etiam libertorum quorumlibet, deinceps ad Palatinum quandoque transire permittatur officium: nec etiam locorum fiscalium, atque etiam proprietatis Regiæ adminiculatores, vel actores fieri quolibet tempore admittantur: sed conditionis suæ vsum deinceps vnusquisq; seruorum, vel libertorum veraciter reminiscens, ita sibi ab ordine Palatino extorris proficiat, vt dominis suis, vel vel dominorum suorum posteritati nec noceat, nec æqualis existat. Quod si deinceps, quoruncunq; sit, libertus, seu etiam seruus, vel omnis eorum adfutura progenies, qui post huius sanctionis nostrę sententiam ad officia premissa accedat, illic quolibet tempore, aut seruiturus, aut obsequendus modis omnibus contradatur, ex quo aut seruitutis originem duxit, aut libertatis decus subire promeruit.

VII. De his qui, pro accidentia iurgiorum, altaria nudare præsumunt, vel luminaria Ecclesiæ substrahunt.

Hierem. c. 8. vide not. Vȩ his, qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidioſè, Propheticus sermo annunciat. Et si illi væ incurrunt, qui negligenter opus Domini faciunt, quod supplicium merebuntur, qui diuinę seruitutis cultum, malitia intercedente ab altaribus Christi subducunt? Illos dicimus, qui obstinatę mentis dolositate confusi, cum aliqua eos molestia fraternorum iurgiorum pupugerit, insana ilico temeritate abrepti, altaria nudantes, sacratis vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac diuinorum sacrificiorum cultum, malitia intercedente subducunt. Et quod in hominibus se vindicare non possunt, iniuriã Deo (quod peius est) inferunt. Vnde si huiusmodi, pro fraterno odio homicidæ reatu adstringitur, pro contemptu diuino quid pœnę merebitur? Etenim iuxta quod diuinus sermo increpat: Si peccauerit vir in virum, placari ei potȩst Deus: si quis autem peccauerit in Deum, quis pro eo rogaturus est? Facilè ergo talium Sacerdotum excesibus illa Domini sententia coaptabitur, qua malitia percutitur Sacerdotum.

Allusio est ad illũ Ioannis locum epistolæ. 1. c. 3. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.

1. Reg. 2. Si autem in Dominũ peccauerit, est in c. 2. 1. Reg.

Dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dicit enim: Honorificantes me honorificabo; qui autem cõtemnunt me, erunt ignobiles. Quicunq; ergo Sacerdotũ, vel ministrorum, deinceps causa cuiuslibet doloris, vel amaritudinis permotus, aut altare diuinum, vel vestibus sacratis exuere præsumpserit, aut qualibet alia lugubri veste [a] accingi; seu etiam si consueta luminariorum sacrorum obsequia de templo Dei subtraxerit, vel extingui præceperit, aut quodcunq; lugubritatis in templo Dei induxerit, atq; (quod peius est) occasionem nutrierit, vnde de templis Domini aut officia consueta desint, aut oblatio singularis sacrificij videatur in aliquo defraudari; si eum antea verę pœnitudinis coram Metropolitano satisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuæ manci patus, iuxta superiorem sententiam Domini, & loci sui dignitate se nouerit, & honore priuari. Illis proculdubio personis ab hac vltionis sententia separatis, quę aut contaminationem sacrorum ordinum, vel subuersionem sanctæ fidei metuẽtes, aut hostilitatem, vel obsidionem perferentes, seu etiam diuinorum iudiciorum sententiam metuentes, tale fecisse contigerit: in quorum facto plus humilitas, qua Deus placetur, quàm interni laboris dolositas declaratur.

[a] Accinxerint. Grat.

VIII. Ne admonente Metropolitano, quisquam ex confinitimis ad locum vbi inuitatur, venire contemnat.

Matth. 5. Si generaliter obediendũ omni fratri in tãtum à Christo præcipitur si angariati fuerimus passibus mille, vt non solum obedientiæ vota paremus, sed etiam gemino id charitatis officio peragamus, iã quomodo obediẽdum est pręeminẽti? Quibus *Ad Hebræos c. p. 13.* Apostolus ita obedire præcepit, ne de inobediẽtia fratris videantur vllomodo contristari. Accedit enim multoties, vt causa salutis alicuius, vel collationis necessariæ, euocati à Principe, vel Metropolitano confinitimi Sacerdotes, venire differãt, & diuersis excusationibus agant, quibus implere quæ iubentur omittant: hac de re nascitur & difficultas ordinibus, & cõtemptus maioribus. Et ideò si quis Episcoporum à Principe, vel Metropolitano suo admonitus, designato sibi dierum rationabili ad veniendum spatio, siue pro festiuitatibus summis, Pascha scilicet, Pentecoste, & Natiuitate Domini celebrandis, siue pro causarum negocijs, seu pro Pontificibus consecrandis, vel pro quibuslibet ordinationibus Principis; excepta

Vnde Idacius Bercimonensis venit Toletum, pro celebrando Paschate Resurrectionis, vt testatur Iulianus Toletan. Pres ful, in præmio Prognostici.

excepta ineuitabili necessitate infirmitatis, quæ testibus possit comprobari idoneis, ad cõstitutum diem venire distulerit, contemptorum se nouerit excõmunicatione multari; si tamen exceptis suprà taxatis capitulis, aut fluminũ, aut aërum procellosa immensitas, ad præfinitum diem, aditum ei subduxerit properandi: quod tamen & hoc ipsum conuinci idoneis testibus oportebit. Hanc etiam & illi ex Pontificibus sententiam merebuntur excipere, qui exortos contra se clamores negociorum, admoniti à Metropolitano, distulerint emendare, atq; compescere: aut si admoniti, vt ad iudicium primæ sedis accedant, aut per se noluerint properare, aut vades suos neglexerint legaliter informatos dirigere.

IX. De confirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum est anno primo glorioſissimi Eruigij Regis.

Licet vnanimi consensionis nostræ iudicio gesta Synodalia Toletani Concilij duodecimi acta sunt, atq; disposita, quæ anno primo glorioſi Principis Eruigij in hac vrbe Regia celebrata sunt, nunc tamen, iterato inconuulſibilis nostræ definitionis assensu, ea ipsa gesta, prout gesta sunt vel cõscripta, omni temporum æternitate valitura decernimus, & omnimodæ soliditatis vigore firmamus, iuxta ordinem capitulorum, qui in eisdem gestis conscriptus esse probatur; id est: De agnita, & confirmata prælectione fastigij Principalis in nomine glorioſi dñi nostri Eruigij Regis. Item de his, qui pœnitentiam nõ scientes accipiunt. Item de culpatorũ receptione, vel communione apud Ecclesiam. Item, vt in locis, vbi Episcopus non fuit, [a] nunquam Episcopus ordinetur. Item de quorundam consuetudine Sacerdotum fœdiſsima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicãt. Item de concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: vt Episcopi alterius prouinciæ, cum conniuentia Principum, in vrbe Regia ordinentur. Item de recepto testimonio personarum, qui per legem, quæ de promotione exercitus facta est testificãdi licentiam perdiderunt. Item de his, qui vxores suas, diuortio intercedente, relinquunt. Item de cõfirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorum, qui in eodem Canone adnumerantur. Item de his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt.

[a] Nuſquã est in. 12. Concil. Tolet.

faciunt. Item de cultoribus idolorum. Item de interdicto tẽporis constituti, quo debeat Concilium celebrari. Item conclusio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur; statuentes videlicet, vt qui contra supra dictorum capitulorum decreta venire præsumpserit, & Ecclesiasticæ excõmunicationis sententia feriatur, & ad legem glorioſi Principis, quæ in confirmatione eiusdem Concilij facta est, teneatur obnoxius.

X. *Vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitentiam accipiunt in Sacerdotio constituti.*

Tertia dies Concily. Tertij diei necessario collationis euentu, visum nobis est antiquorum Patrum indagare de pœnitentum regulis institutum. Etenim digno nobis venerandus honore sanctissimus frater noster Gaudẽtius, Valerienſis sedis Episcopus, per Vicarium personæ suæ ad Concilium destinatum, congressus est nostri reuerentiam cœtus; insinuans sacrosancto Synodali conuentui, quod incommodæ valitudinis nimietate præuentus, per manus impositionem, subactus fuisset pœnitentiæ legibus. Sed vtrùm accepta pœnitentia, liceret sibi præcepta sui ordinis contrectare mysteria, vel Missarum solita explere officia, per Synodalia institutionis se maluit certificari responsa. Tunc collatis in vnum de huiusmodi Canonicis instrumentis, hoc sancta Synodus definiuit, vt reconciliatione præmissa, soliti ordinis retentet officia. Si enim regulę prę cedentium Patrum, eos qui pœnitentiam in discrimine mortis accipiunt, & nulla de se manifesta scelera confitentur, (si adsit tamen in his, & talibus probitas morum) ad Ecclesiasticos gradus peruenire permittunt, quanto magis, vt hi, qui in ipso Sacerdotio constituti pœnitentiam accipiunt, à *Vide notã.* sui ordinis officio retrahantur? tantum si se ipsi mortalium criminũ professione propria non notarunt. Cum enim omnis Sacerdos tunc sibi licitum sacrificare sciat, quando à malis actibus vacat, qua ratione, qui pœnitentiæ remedium suscipit, quod datur in remissionem peccati, à sacrificijs diuinis se abigit? Pœnitentia enim ad hoc suscipitur, vt peccatum diluat, & peccati sordes hominem iterare non sinat. Qui ergo confidit per susceptam pœnitentiam dimissa sibi peccata, cur confidenter ad altare Domini non accedat? vel cur ordinis

ordinis sui non audeat retentare officia, cum hoc alteri non liceat, nisi ei, qui se à peccatis abstineat? Etenim cum pœnitentiam accipimus, ad similitudinem conditoris nos reformare conamur. Reformatio igitur ipsa medicamentum est, quo delentur piacula. Si enim medicamentum istud assumitur rectè, creatori suo anima reformatur, rectè etiam sacrificandi Deo cultus assumitur; quia in eo similitudo conditoris agnoscitur: si autem pœnitentiæ medicamentum subtrahitur, quod in remissionẽ peccatorũ accipitur, ad similitudinẽ factoris vspiam non venitur. Etenim pœnitentia (vt dictum est) in remedium peccati accipitur; Sacerdotium verò propter munditiam retentatur: vt hoc Sacerdotis & vita, ita fructu bonorum operum floreat, quo & in se delicti passiones extinguat, & prædicamento suo in alijs peccati regnum potentialiter destruat Huic igitur taliter, vt præmisimus Sacerdoti viuenti, quid oberit, si post acceptas pœnitentiæ leges, diuinis altaribus propositionis offerat panes? Aut nunquid pœnitentiæ donum, quod in remedium fit peccati, in prohitione deuocandum est sacramenti? Nusquam ergo pœnitentiæ præcepta priuabunt iura cœlestia. Pœnitens enim abstinere à peccatis pariter, & negociorum secularium tumultibus debet, non ab ijs, quæ sancta videntur & summa, se abstrahere; quæ operãtem plùs expiant, quàm commaculando deturpant. Scriptum est enim: Sacerdos ad hominem mortuum non accedat; id est, mortalium criminum se implicatione nõ polluat. Non enim dicit Deus, vt Sacerdos ad sacra quæq; nõ auderet accedere, de quibus præceperat, vt nullo modo Sacerdos de sanctis exiret, sed vt mortis opera non auderet cõtingere. Ergo abigenda sunt ab omni Sacerdote, quæ maculant; exercenda, quæ mundant. His ergo rationabili sanctione præmissis, hoc sancta Synodus definiuit, vt stante priscorum Canonum sanctione, quicunq; Pontificum, vel Sacerdotum, deinceps per manus impositionem pœnitentiæ donum exceperint, nec se mortalium criminum professione notauerint, tenorem retentandi regiminis non omittant: sed per Metropolitanum, reconciliatione, pœnitentium more susceptа, solita compleant ordinis sui officia vel cætera mysteriorum sibi credita sacramenta. Hoc tantùm est obseruandum, vt si aut ante acceptionem pœnitentiæ adiudicatus, nec reconciliatus reperitur pro culpis; aut si in ipsa perceptione

Leuit. 21. vbi legitur ad omnem mort. Sic interpretatur hunc locum Hisidorus in Li mitici, c. 22

pœnitentiæ reconciliatus implicatum se dixerit mortalibus factis; iuxta æstimationẽ Metropolitani abstinere huiusmodi oportet à præmissis officijs. Cæterum, si (vt dictum est) sub pœnitentiæ perceptione consistens, nihil mortalis criminis se admisisse prædixerit; attamẽ quod fateri hominibus erubescit, abscõsum intra claustra sui pectoris delitescit; nouerit ipse sibi de se potestatem esse concessam, vt iuxta conscientiæ suæ fiduciam, vtrum audeat, aut non audeat sacrificare Deo, ex sui potiùs arbitrij potestate, quàm ex nostri iudicij permissione procedat.

XI. Ne quis alienum Clericum, vel Monachum suscipiat fugientem.

Multæ super hoc capitulum Patrum præcedentium sententiæ manauerunt, quod multiplici prohibitione sancitum est, vt alterius Clericum nemo solicitare, nemo fugientem recipere, nemo etiam, aut obcelare, aut ordinare auderet. Sed quia abundante iniquitate, & refrigescẽte charitate, nec honestas attenditur, nec cupiditas inhibetur, agendum est, vt quos impunis admonitio non emendat, euidens sententia damnationis coërceat. Placuit ergo, vt nullus alienũ Presbyterum, Abbatem, ministrum, Subdiaconũ, vel quemlibet Clericum, seu etiam Monachum fugientem, vagumq; suscipiat, non ad fugã suadeat, non fugæ latibulum præbeat, non apud se habito vel retento humanitatem impendat; non occasiones, quibus quasi se nesciente alibi lateat, turpi oppositione confingat: nam horum omnium casibus non solùm turpatur honestas, sed frequenti dolorum acerbitate confoditur fraternitas. Etenim si dicat quis simplici animo alterius Clericum suscepisse, nec nosse eum fugitiuum existere, tunc euidens innocentiæ suæ puritas approbanda est, quando eum, quem suscepit, & infra octo dies iuxta legum sanctionem iudici præsentauerit, & infra tempus legibus constitutum, illûc fugitiuum reduxerit, vnde per fugã vagabundus exiuit. Quicunq; ergo ex pontificibus, seu Sacerdotibus, vel ministris, cæterisq; religiosis huius institutionis nostræ violauerit sanctionem; si huiusmodi susceptor Episcopus est, & eum, quem suscepit, cum his, quæ habere potuit, & ei, à quo euagatus est, sine dilatione restituet; & insuper, vt verè sacrilegus, & transgressor institutionis Paternæ, tanto tempore excommunicatum, & remotum se à suis officijs nouerit esse, quãto eum, qui fugit, sub sua potestate contigerit remorasse. Si autem huius constitutionis nostræ præuaricator Presbyter, Diaconus, vel quilibet ex religiosis videatur haberi, reddito eo, cum rebus sibi debitis, quẽ suscepit, ipse solus apud eum anno integro, sub pœnitentiæ censura deputatus tenebitur, cuius fugitiuum suscepisse mõstratur. Quicunq; tamen talibus humanitatẽ impendunt, eadem, & simili censura legum exquirendos, & obstringendos se nouerint, qua susceptores fugitiuorũ legũ sanctione præmonentur adstringi. Illi autẽ, qui prædecessorũ suorũ id actum esse temeritate cõtendunt, tunc immunes ab huius vltionis sententia habebuntur, si à tempore ordinationis suæ, infra duorum mensium spatium, eius, qui apud se est, & latebram publicauerint, & personam domino fugitiui reduxerint. His sanè, qui de cõfinitimis Episcopis, cæterisq; Ecclesiarum rectoribus ad Metropolitanum suum pro causarũ suarũ necessitate confugiunt, sicut licentia talibus perfugij datur, ita hi, qui eos susceperint, damnari, vtpotè receptores fugitiuorum non poterunt: præsertim si & publicè illos apud se habeant, & eos, cum quibus actiones habuerint, ad reposcentis vocem conuenturos admoneant.

Matth. 24.

Legib. Vvi-sig. libro. 9. tit. 6. integro.

XII. De non excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, qui ad Metropolitanum suum negocia sua suggesturi accesserint.

Quicunq; ex Clericis, vel Monachis causam cõtra proprium Episcopũ habens, ad Metropolitanũ suum causaturus accesserit, non ante debet à proprio Episcopo excõmunicationis sententia prædamnari, quã per iudicium Metropolitani sui, vtrum dignus excommunicatione habeatur, possit agnosci. Quòd si ante iudicium quis Episcoporũ in talium personas excõmunicationis sententiam præmiserit, illis penitus, quos ligauerint, absolutis, in se illã nouerit retorqueri "sentẽtiam". Quod etiam, & inter Metropolitanos conuenit obseruari; si prægrauatus quis à Metropolitano proprio, ad alterius prouinciæ Metropolitanum molestiam pressuræ suæ agnoscendam detulerit: aut si inauditus à duobus Metropolitanis, ad Regios auditus negocia sua perlaturus accesserit; & ob hoc excommunicationis iugulum à proprio Episcopo illi videatur infigi, hoc tantũ est obseruandum; vt si prius vnumquemq;

« Deest in altero Tolet. M.ſſ.

quemq; excommunicationē contigerit ſuſcepiſſe, antequam à proprio Epiſcopo ad alium pertranſiret, tamdiu excommunicatus apud eum, cuius iudicium petijt, habeatur, quamdiu excommunicatoris ſui obiectibus, vtrum iuſtè, an iniuſtè alligatus ſit, agnoſcatur.

XIII. De relatione gratiarum, quæ poſt peractionem Concilij, Deo, & Principi perſoluuntur.

His ergo Synodicis inſtitutis ſubſcriptionis noſtræ robur [a] apponimus, & ſub tenore diuino, perenni, ea, quæ decreuimus, memoriæ conſecramus: dantes immortali Deo noſtro gloriam pariter, & honorem, cuius inſpiratione agūtur omnia, quæ ſalubriter exercentur. Inuictiſsimo quoq;, atq; religioſiſsimo Principi Eruigio Regi, multiplicem gratiarum exhibitionē perſoluimus, cuius clementiſsimo iuſſu in vnum cœtū aggregandi conuenimus. Sit illi pax optabilis, & beata: ducat quoque tempora procurſu longioris æui felicia; & poſt imperialia terreni regni ſceptra coronandus perueniat ad cœleſtia regna; præſtante Ieſu Chriſto Domino Deo, & Saluatore noſtro, qui cum Deo Patre, & ſancto Spiritu vnus in Trinitate viuit, & gloriatur Deus, in ſecula ſeculorum. Amen.

[a] Alias apponitur.

Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices numero XLVIII. Id eſt:

1 EGo Iulianus, indignus ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ Metropolitanus Epiſcopus, inſtituta à nobis definita ſubſcripſi.
2 Liuba Bracarenſis Metropolitanus Epiſcopus.
3 Stephanus Emeritenſis Metropolitanus Epiſcopus.
4 Floreſindus Spalenſis Metropolitanus Epiſcopus.
5 Leander Illicitanæ ſedis Epiſcopus.
6 Palmatius Vrcitanus Epiſcopus.
7 Concordius Palentinæ ſedis Epiſcopus.
8 [b] Mumulus Cordubenſis Epiſcopus.
9 Antonianus Baſtitanus Epiſcopus.
10 Theuderacius Aſsidonenſis Epiſcopus.
11 Stercorius Aucenſis Epiſcopus.

[b] Alias Mummolus.

12 Geta Eliplenſis Epiſcopus.
13 [a] Monoſonſus Egitanienſis Epiſcopus.
14 Froaricus Portucalenſis Epiſcopus.
15 Gregorius [b] Oretanus Epiſcopus.
16 Agricius Complutenſis Epiſcopus.
17 Proculus Bigaſtrenſis Epiſcopus.
18 Miro Conimbrienſis Epiſcopus.
19 [c] Creſcitarus Biterrenenſis Epiſcopus.
20 Cicilius Dertoſanus Epiſcopus.
21 Ella Segontienſis Epiſcopus.
22 Sonna Oxomenſis Epiſcopus.
23 Simpronius Arcauicenſis Epiſcopus.
24 Reparatus Veſenſis Epiſcopus.
25 Cuniuldus Iralicenſis Epiſcopus.
26 Hilarius Aurienſis Epiſcopus.
27 Gundulfus Lamecenſis Epiſcopus.
28 Felix Irienſis Epiſcopus.
29 Atula Caurienſis Epiſcopus.
30 Bellitus Oſſonobenſis Epiſcopus.
31 Eufraſius Lucenſis Epiſcopus.
32 Ioannes Pacenſis Epiſcopus.
33 Oppa Tudenſis Epiſcopus.
34 Aſturius Setabitanus Epiſcopus.
35 Deodatus Segobienſis Epiſcopus.
36 Truſtemundus Elborenſis Epiſcopus.
37 Siſebaldo Tuccitanus Epiſcopus.
38 Vincentius Magalonenſis Epiſcopus.
39 [d] Vnigirus Abelenſis Epiſcopus.
40 Theodulfus Aſtigitanus Epiſcopus.
41 Gratinus Egabrenſis Epiſcopus.
42 Sarmata Valentinus Epiſcopus.
43 Brandila Laniobrenſis Epiſcopus.
44 Holemundus Salmanticenſis Epiſcopus.
45 Florus Menteſanus Epiſcopus.
46 Olipa Segobrienſis Epiſcopus.
47 [e] Euſendus Ilerdenſis Epiſcopus.
48 Ara Olyſipponenſis.

[a] Alias Mo[illegible]ſus.
[b] Alias Oretanæ ſedis Epiſcopus.
[c] Alias Creſcitarus.
Supra in 12. Auila, & Dauila: hic Atulaforte idem.
[d] Alias vnigiris Abelenſ.
[e] Alias Euredus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item Abbates.

1 ABſalius Abbas.
2 AFauſtinus Abbas.
3 Gerontius Abbas.
4 [a] Gaſtorius Abbas. [a] Alias Caſtorius.
5 Siſebertus Abbas.
6 Felix Archipresbyter.
7 Viſandus Archidiaconus.
8 Vincentius Primiclerius.

Item Vicarij Epiſcoporum.

1 PAcatus [b] Abbas, agens vicem Suniefredi Epiſcopi Narbonenſis. [b] Alias Indignus Abbas.
2 [c] Spaſandus Archidiaconus, agens vicẽ Cypriani Epiſcopi Tarraconenſis. [c] Alias Iſpaſandus.
3 Laulfus Diaconus, agens vicem Idalij Epiſcopi Barcinonenſis.
4 Giſibertus Diaconus, agens vicem Anſemundi Epiſcopi [d] Lotoebenſis. [d] Alias de Totela.
5 Freidebadus Abbas, agens vicem Valderedi Epiſcopi Cæſarauguſtani.
6 Veremundus Abbas, agens vicem Clari Epiſcopi Elenenſis.
7 Gratinus Presbyter, agens vicem Argebadoni Epiſcopi Eliberitani. [e] Alias Gratianus Presbyter Ioãnis Egarenſis Epiſcopi. Et mox. Siſuldus Abbas Stephani Carcaſſenſis Epiſcopi: ita, vt duo Epiſcopi omittantur.
8 Samuel Presbyter, agens vicem Ioannis Epiſcopi Egarenſis.
9 Seſuldus, agens vicem Felicis Epiſcopi Dianienſis.
10 Citruninus Abbas, agens vicem Stephani Epiſcopi Carcaſſenſis.
11 Audericus Presbyter, agens vicem Eufraſij Epiſcopi Calagurritanenſis.
12 Audericus Presbyter, agẽs vicẽ Rogati Epiſcopi Beatienſis.
13 Dexter Diaconus, agens vicẽ Primi Epiſcopi Agathenſis.
14 Vnicomalus Diaconus, agens vicem Atilani Epiſcopi Pampilonenſis.
15 Andebertus Abbas, agens vicẽ [f] Gadiſcaldi Epiſcopi Oſcenſ. [f] Alias Gadiſcli.
16 Leopardus Abbas, agens vicem Potentini Epiſcopi Vticenſ.
17 Tuentius Presbyter, agens vicem Riccilani Epiſcopi Accitanenſis.

[a] Florentius, agens vicem Leuberici Epiſcopi Vrgelitanẽſis.

18 [a] Florentius, agens vicem Leuberici Epiſcopi Vrgelitanẽſis. [a] Alias Florentinus Presbyter Leuberici Vrgellatini Epiſcopi.
19 Vincentius Abbas, agens vicem Gaudentij Epiſcopi Valerienſis.
20 Segarius Abbas, agens vicem Gundilani Epiſcopi Impuritani. *Iſta & reliquæ ſubſcriptiones in multis MSS. deſunt.*
21 Stabilius Abbas, agens vicem Auſterij Epiſcopi Tyraſſonẽſis.
22 Baromellus Diaconus, agens vicem Auſterij Epiſcopi Tyraſſonenſis.
23 Calumnioſus Diaconus, agens vicem Samuelis Epiſcopi Malacitani.
24 [b] Ciexa Presbyter, agens vicem Vuiſefredi Epiſcopi Auſonenſis. [b] Forte Cixila.
25 Ioannes Abbas, agens vicem Reginci Epiſcopi Aucenſis.
26 Leopardus Abbas, agens vicem Aurelij Epiſcopi Aſturicenſis.
27 Habitus Diaconus, agens vicem Potentini Epiſcopi Verecenſis.

Item ex viris illuſtribus officij Palatini.

OStrulfus Comes hæc inſtituta, vbi interfui, annuens ſubſcripſi.
Vbadamirus Comes Scanciarum, & Dux, ſimiliter.
Reccaredus Comes Scanciarum, & Dux, ſimiliter.
Argemirus Comes cubiculi, & Dux, ſimiliter.
Egica Comes Scanciarum, & Dux, ſimiliter.
Iſidorus Comes Theſaurorum, ſimiliter.
Siſebutus Comes Scanciarum, & Dux, ſimiliter.
Valdericus Comes ciuitatis Toletanæ, ſimiliter.
Vitulus Comes patrimonij, ſimiliter.
Cixila Comes Notariorum, ſimiliter.
Suniefredus Comes Scanciarum, & Dux, ſimiliter.
Giſclamundus Comes ſtabuli, ſimiliter.
Guiliangus Spatarius, & Comes, ſimiliter.
Altericus Spatarius, & Comes, ſimiliter.
Adeliabus Comes Scanciarum, ſimiliter.
Theudila procer, ſimiliter.
Salamirus Comes Scanciarum, ſimiliter.

Ataulfus, Comes Cubiculariorum, similiter.
Nilacus, Spatarius, & Comes, similiter.
Seuerinus, Comes Spatariorum, similiter.
Trasericus, Spatarius, & Comes, similiter.
Audemundus, Procer, similiter.
Sisimirus, Spatarius, Comes, & Dux, similiter.
Trasimirus, Procer, similiter.
Terresarius, Comes Spatarius, similiter.
Recaulfus, Procer, similiter.

IN NOMINE DOMINI, Flauius Rex omnibus priuatis, siue fiscalibus populis.

MAgnum pietatis est præmium, quo remouentur graue-dines pressurarum: quia illud semper ante Dei oculos perfectæ miserationis sacrificiũ approbatur, quo fit releuatio miserorum: ex hoc saluatio inducitur terræ, per quod pressuræ subuenitur humanæ. Iudicium est quippè salutare in populis, quando sic commissa reguntur, vt nec incauta exactio populos grauet, nec indiscreta remissio statum gentis faciat deperire. Tempora ergo nostræ gloriæ misericordiæ beneficijs condienda sunt; vt parcente nobis Deo, ipsi quoq; populis parcere videamur. Votiuum igitur omnipotenti Deo meo cordis sacrificium deliberare præoptans, in nomine diuino omnibus populis regni nostri, tam priuatis, quàm etiam fiscalibus seruis, viris, seu etiam fœminis, sub tributali exactione in prouinciam Galliæ, atque in omnes prouincias Hispaniæ consistentibus hoc decretum beneficium in Dei nomine prorogamus: vt quidquid in præteritis annis de ratione tributi, vsq; ad primum nostrę clementiæ annum, thesauris publicis redhibere videmini, totũ vobis ex integro noueritis esse concessum; qualiter vsq; ad prædictũ primum nostræ gloriæ annum, quidquid de ratione tributorum apud vos relucet, sic totum donatum vobis à serenitate nostra habeatis, vt nullum ex hoc abinceps de preteritis annis exactionem publicam pertimescatis: ea tamen ratione seruata, vt ea, quæ in præteritis exacta sunt, & fisco nostro illata non sunt, ab his, qui ea exegerunt, in publicis inferãtur. Quod si distulerint, & in hoc cõfestim inferre neglexerint, in quadruplum vnà

vna cum satisfactione disciplinæ, iuxta quod nostra mansuetudo decreuerit, id ipsum thesauris publicis persoluebũt. Certè si quisquis ille Dux, Comes, Tiuphadus, Numerarius, Villicus, aut quicumque curam publicam agens, tributa exacto sibi commisso, annis singulis plenario numero non exegerit, aut exacta apud se retinuerit, & ea statim thesauris publicis inferre neglexerit, duplata tributa ipsa de proprijs rebus suis, modis omnibus in publico inferebit. Hoc tamen speciali, & euidenti serenitatis nostræ sententia definimus, vt nullus de supradictis Comitibus, Tiuphadis, Vicarijs, Numerarijs, seu quibuscumq; curam publicam agentibus, quascumq; exactiones pro hoc negocio pietatis, cuilibet ex vobis, quibus, & relaxatio mansuetudinis nostræ conceditur, quicumque exigere præsumpserit, aut quispiam eorũ vobis pro tali causa aliquid abstulerit, aut à ab alijs oblata sibi acceperit, & pro his causis quibuslibet modis aliquid mutilare præsumpserit, in quadruplum de quicquid acceperit, cui nostra clementia elegerit vniuersa restituat. De terris verò, vel vineis, quas pro eodem tributo quicumq; supradictorum curam publicam agentium vobis priuatis, vel fiscalibus populis abstulit, vel accepit fruges aridas, & liquidas exinde in præteritis annis vnusquisq; exactor collegit in rationem ipsius tributi, hoc sibi imputet, & terras ipsas, vel vineas vobis de quorum iure ablatæ sunt, restituere non differat. Sic enim dignum est, vt quod pietatis nostræ synceritate depromitur, ita à cunctis sine cuiusquam exactionis stimulo peragatur. Datum sub die Calend. Nouembris, anno feliciter quarto regni nostri, Toleto.

Auarus obl. in alijs. CC.

Lex in confirmatione Concilij edita.

IN nomine Domini. Flauius Eruigius Rex. Eximia Synodalis auctoritas & veneranda est pariter, & tremenda, quæ in tantum per donum sancti Spiritus agit, vt ex diuersitate multorum animorum, & cordium vnum cor, vnamque animam fecisse monstretur; dum numerositas aggregata Pontificum, non per sententiam discrepat, non per stimulum diuersa obiectat, nec per iudicium aliud vnus, quam vniuersitas formar. Et ideò reuerendum mihi conuentum Synodalis Concilij, in cuius medio præsentia sancti Spiritus se habitare promisit, deuotè venerans, instanterque honorans, ea, quæ illorum ore nostræq; gloriæ hortatu digesta sunt, in notitiam

Habetur in lib. Vvisegot. lib. 12. tit. 1. leg. 3.

Stylum est in excusis legibus Vvisegot. non reperire, & statim affirmat pro formar.

Universidad de Deusto Biblioteca

Leg. vt sup. F. Prælegimus, vt supra hoc ipso Concilio, & pro prælegerit prælegerit.

noritiam deducamus singulorum: illa dicimus Synodalis Cõciliȷ gesta, quę anno quarto regni nostri in Toletana vrbe noscuntur esse confecta: quarum institutionum euidentia sine cunctatione omnibus innotescant, hic ea prælegimus specialiter renotanda. Est igitur primus Canon de reddito testimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societatem tyrannidis: quos celsitudo nostra vnà cum filiȷs, per huius nostræ legis edictum, & testimonio nobilitatis pristinæ vti, & rebus, quas per auctoritatis nostræ vigorem perceperint, decernimus reuestiri. Item secundus est titulus, de accusatis Sacerdotibus, seu etiam optimatibus palatiȷ, atq; Gardingis; sub qua eos iustitiæ cautela examinari cõueniat, quos gloriæ nostrę mansuetudo, iuxta ipsius Canonis instituta, nullis tormentorum generibus ante publicam discussionem subiȷci censuit; sed omnes qui deinceps fuerint accusati, iuxta sanctionem prædicti Conciliȷ erunt proculdubio iudicandi. Vnde id specialiter obseruandum fore censemus, vt quidquid contra hanc regulam sententiæ nostræ, vel prædicti Canonis institutionem, aut in personam cuiusquam fuerit actum, aut de rebus accusatæ personæ extiterit iudicatũ, iuxta prædicti Canonis instituta, nullo vigore subsistat: quòd persona ipsa aliter quam decernimus iudicata, aut testimoniȷ sui dignitatem amittat, aut quæstu rei propriæ careat. Tertius quoq; Canon est, de tributorum principali relaxatione in plebe: vbi nostræ gloriæ auctoritate simul & exhibitione sancitum est, vt omne [a] tributorũ præteritorum annorum, vsq; in anno primo regni nostri, quod in priuatis, siue in fiscalibus populis [b] relucet, absolutionis perpetuæ debeat sanctione laxari: ea tantùm præcipiens thesauris publicis exhiberi, quæ exacta, & nõ illata fuisse cõstiterit. Quartus post hęc sequitur Canon, de munitione prolis, quem prõptæ voluntatis adnisu omnis conuentus Sacerdotum, atq; etiam seniorũ condere prælegerunt. Quintus Canon sequitur, ne defuncto Principe, relictam eius coniugem quisquam sibi, aut in coniugio, aut in adulterio audeat copulare. Sextus deinde sequitur Canõ, vt exceptis seruis, vel libertis fiscalibus, nullus de seruitute quorumlibet, aut libertis deinceps ad Palatinum officiũ transeat. Quod si fecerint, pręsentis legis nostrę edicto ad proprię seruitutis iugũ modis omnibus reducẽdi sunt; qualiter à dominis suis, si superstites sunt, aut eorũ propinquis, quibus

[a] Tributum alibi M. ff.

[b] Subiacet habet Codex M. s. Legum Vvisegot. Excus. reiacet. & M. ff. Toletani.

Effectu. habent. CC. M. ff. Toletani.

quibus decedentium successio ex lege debetur, seruituti tradantur. Post hũc septimus est Canon, de his, qui pro accidentia iurgiorum altaria nudare præsumunt, vel luminaria Ecclesię subtrahunt. Octauus quoq; Canon sequitur, ne admonente Metropolitano quisquam ex confinitimis ad locum, vbi inuitatur, venire contemnat. Nonus quoq; Canon sequitur, de confirmatione Conciliȷ Toletani duodecimi, quod factum est anno primo gloriæ nostræ. Decimus huic Canon adiungitur, vbi speciali sententia definitur, vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitẽtiam in Sacerdotio cõstituti accipiunt. Vndecimus quoq; Canon habetur, ne quis alienum Clericũ, vel Monachum suscipiat fugientem. Duodecimus post hæc Canon scribitur, de nõ excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, quæ ad Metropolitanum suum negocia sua suggesturi accesserint. Vltimus & tertiusdecimus post hunc Canon subsequitur, de relatione gratiarũ, quę post peractionem Conciliȷ, Deo, & Principi persoluuntur. Quæ omnia prędmissa Synodalia institutionum decreta, à præsenti die, vel tempore, omni cura, omniq; diligentia per cunctas regni nostri prouincias decernimus obseruanda. Qualiter & perspicuum auctoritatis validæ fastigium subeant, & perpetuo vigoris ordine solidata persistant. Quamobrem sacræ huius legis oraculo omnibus generaliter religiosis, atq; etiam laicis sub regni nostri ditione manentibus interdicimus pariter, & iubemus, vt prædicta Synodalia gesta nullus contemnat; nullus etiam præterire, aut conuellere audeat; nemo notus harũ constitutionum iura resoluat; nemo incognitus nescientiæ suæ obiectibus excusare se conijciat: nam à præmemorato superiùs die, & tempore, & auctoritatis debitæ vigore pollebunt, & institutionum suarum regulis cunctorum vniuersitas astringetur. Si quis autem huius nostræ legis violator extiterit; ac non potius ea, quæ præmissa sunt custodierit; & diuti nam Ecclesiasticæ disciplinæ excõmunicationem excipiat, & decimam partem rei suæ fisci partibus sociandam amittat. Quòd si nihil habuerit facultatis, vnde prædictam cõpositionẽ persoluere possit; absq; aliquo infamio sui, quinquaginta eum oportebit ictibus verberari. Huius igitur legis nostrę decretũ, quod in confirmatione huius sacri Cõciliȷ noscitur promulgatum, glorioſæ manus nostrę exaratione subscripsimus, & ad perennẽ memoriã, valorem ei perpetuum innodamus.

Vestigium abest exus. leg. Vvisog. Codex, recta manibus omnibus M. ff.

Nescientia se obiectibus excusare conjciat Tole. M. ff.

In legibus Vvisog. absq; aliqua infamia sui. Supra tamen hæc vox aliquoties vsurpata.

Edita

Edita lex in confirmatione Concilij, Toleto, sub die Idus Nouembris, Era DCC. XXI. anno quoque feliciter quarto regni gloriæ nostræ, in Deinomine. Eruigius Rex.

De subscriptionibus. 13. Concilij Toletani.

IN hac generali Synodo pauci subscribunt Episcopi, quadraginta & octo; per Procuratores verò viginti septem. Ex his aliqui in alijs Concilijs interfuerunt, cùm à duodecimo Concilio, vsq; ad decimum tertium, duo vel tres anni interceſſerint: ita est fragilis humana conditio. Qui in alijs interfuerunt, sunt Antonius Bastitanus, qui in. 12. *Toletano subscribit: & Atula Caurien sis in eadem. Argibundus Eliberitanus per Vicarium, in.* 12. *Toletano. Concordius Palentinus, in.* 12. *Toletano. Deodatus Segobricensis, qui in.* 12. *Tolet. Eusrasius Lucensis, & Ella Segontiensis, vterq; in.* 12. *Tolet. sicut Froaricus Portucalensis, & Felix Dianiensis, & Gundulfus Lamecensis, & Gaudentius Valeriensis, & Iulianus Regiæ vrbis, & Ioannes Pacēsis, & Luiba Bracarensis, & Leander Illicitanus, & Palmatius Vrcitanus, & Reparatus Visensis, & Recilanus, qui & Recilla Accitanensis, & Sisebaldo Tuccitanus, & Stephanus Emeritensis, & Samuel Malacitanus, & Theuderacus Assidonensis, & Tructemundus Elborensis, & Theodulphus Astigitanus, Vnigirus Abelensis: omnes in.* 12. *Tolet. subscribunt, sunt numero viginti quatuor. Qui verò mortuis succedunt, maiorĩ in numero sunt; nimirum Asturius Setabitanus, qui Isidoro successit, in.* 12. *Tolet. Ala Olyssipponensis, qui Theoderico, in Emeritensi. Asturius Tyrassonensis, qui Elpidio, in.* 6. *Toletano. Aurelius Asturicensis, qui Isidoro, in.* 3. *Bracarensi. Ansemundus Lotobensis, qui Anathalio, in.* 6. *Toletano. Bellitus Osonobensis, qui Exarno, in Emeritensi. Crescitarus Beterrensis, qui Petro, in.* 4. *Toletano. Cicilius Detorsanus, qui Aprilæ, in.* 8. *Tolet. Cuniuldus Italicensis, qui Speraindeo, in.* 12. *Tolet. Cyprianus Tarraconensis, qui Protasio, in.* 7. *Toletano. Clarus Elnensis, qui Acutulo, in.* 6. *Tolet. Eusendus Ilerdensis, qui Gaudiolano, in.* 8. *Tolet. Eusrasius Calagurritanus, qui Gabino, in.* 8. *Tolet. Florus Mentesanus, qui Valdefredo, in.* 10. *Tolet. Florentius Hispalens. qui Iuliano, in.* 12. *Tol. Gratinus Egabrensis, qui Deodato, in.* 7. *Tol. Gregorius Oretan. qui Argemundo, in.* 11. *Tol. Godiscalcus Oscens. qui Eusebio, in.* 8. *Tol. Gandilanus Empurit. qui Donodei, in.* 8. *Tol. Holemũdus Salmant. qui Prouidētio, in.* 12. *Tol. Hilarius Aurien sis, qui Sonæ, in.* 8. *Tol.*

Idatius

Idacius Barcinonensis, qui Quirico, in. 10. *Tolet. Ioannes Egarensis, qui Eugenio, in.* 4. *Tol. Iacobus Gerundensis, qui Taloni, in* 8. *Tolet. Leubericus Vrgelitanus, qui Maurello, in.* 9. *Toletano. Miro Conimbrien sis, qui Cantabro, in Emeriten. Monosonsus Egitanensis, qui Selua, in Emeriten. Mumulus Cordubensis, qui Euforo, in.* 8. *Tolet. Olipa Segobrien sis, qui Sempronio, in.* 12. *Tol. Opa Tudensis, qui Genetio, in.* 12. *Tolet. Proculus Bigastren sis, qui Giberio, in.* 10. *Tolet. Primus Agathensis, qui Georgio, in.* 8. *Tolet. Rogatus Beatiensis, in.* 11. *Tolet. Reginicius Aucensis, qui Lothario, in.* 8. *Tol. Sarmata Valentinus, qui Hospitali, in.* 12. *Tolet. Sempronius Arcauicensis, qui Mumulo, in.* 11. *Tolet. Sona Oxomensis, qui Seueritano, in.* 12. *Tolet. Sunifredus Narbonensis, qui Selua, in.* 6. *Tolet. Stephanus Carcassonensis, qui Siluestro, in.* 8. *Vincentius Magalonensis, qui Genesio, in.* 4. *Tolet. Vnigirus Abelensis, qui Asfalio, in.* 12. *Tolet. Valderedus Cæsaraugustanus, qui Taloni, in.* 9. *Tol. Uuisesredus Ausonensis, qui Guerico, in.* 8. *Tolet. Subscribunt Abbates pro se, octo; alij, vt Vicarij Episcoporum, & viri illustres ex officio Palatino. Animaduertendum nouarum sedium subscriptiones hic poni, quæ in alijs Concilijs non extant: vt Potentinus Vticensis: fortè ex Utica negociorum causa Toletum venit, & Concilio interfuit. Potentinus Verecensis, noua etiam subscriptio. Subscribunt etiam Reginicius Aucensis per Vicarium, & Stercorius Aucensis: fortè prior infirmitate oppressus, vel ætate grauatus cesserat Episcopatui, vnde per Vicarium subscribit.*

Notæ in Concilium. XIII. Toletanum.

Cap. 2 TRabale] *Lege: Et trabale Regum sanctione iudicium. Vt enim à Vergilio dicitur telum trabale; ab Horatio, & Cicerone clauus trabalis; à Statio, hasta trabalis; pro magnis videlicet, atque instar trabis, ita hic iudicium trabale dicitur pro ingenti, sæuo, & irreuocabili.*

Cap. 4 Prolis Regiæ] *De custodienda salute Regũ, ac defensione prolis eorum habes Concil. Tolet.* 5. *c.* 2. *& de dilectione adhibenda proli Regiæ Concil. Tol.* 6. *c.* 16. *& Concil. Tol.* 15. *in epist. Egicæ Regis.*

Cap. 6. Tortores] *Gothorum legibus cautum erat lib.* 5. *tit.* 7. *l.* 10. *&* 11. *ne libertus iniuriam faceret domino suo; alioqui addicendi eum*

Universidad de Deusto Biblioteca

„ iterum seruituti potestatem habebat, & l. 17. Ne liberti, vel pro-
„ genies eorum cum posteritate patroni, aut coniugia connectant, aut
„ eis insolentes existant.

Cap. 7 Qui faciunt opus Domini fraudulẽter] *Locus est Hieremiæ c. 48. hoc modo: Qui facit opus Domini fraudulenter, siue negligẽter (cui respondet vox ἀμελῶς, quæ est apud Septuaginta) desuntq; duo sequentia verba.*

Cap. 8. Quibus Apostolus ita obedire præcepit] *ad Hebræos, c. 13.*
„ *dicitur: Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes.*

Cap. 8 Primæ sedis accedant.] *Hæc tria nomina supremam dignitatẽ in Ecclesia in suo ordine significãt, Prima sedes, Primas, seu Primatus, & Metropolitanus. Prima sedes, suprema Ecclesiæ potestas, & quæ est caput totius catholicæ Ecclesiæ, is est Romanus Põtifex. Ita Synodus. 300. Episcoporum in causa fidei Marcellino*
„ *summo Pontifici respondit: Ore suo condemnatus est, ore suo anathe-*
„ *matizatus, accepit maranatha: Nemo enim iudicauit Põtificem,*
„ *nec Præsul Sacerdotem summũ: quia prima sedes non iudicatur à*
„ *quoquam. Vsurpatur tamen prima sedes interdum pro sede Archiepiscopali; ea videlicet causa, quod sicut summus Pontifex omnium Ecclesiarum in vniuerso orbe primus, & Princeps, & Pater, & caput est, ita & Archiepiscopus, Episcoporum, quos in sua habet prouincia, obtinet primum locum. Hinc Concilio. 4. Carthaginens. in subscriptionibus, Donatianus Talabricensis primæ sedis Episcopus subscribit: & in Tolet. 5. & alijs Hispaniæ Concilijs Carthaginensis, Tarraconensis, Narbonensis, Emeritensis, Bracarensis, & Hispalensis, sedes primæ dicũtur. Et Concil. Carthag. 3. c. 26. cauetur, vt primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi; sed tantum primæ sedis Episcopus: estq; apud Gratian. dist. 99. Primæ sedis. De qua re vide Rusum in Molinæum. Primas dicitur Episcopus, qui est caput totius prouinciæ. Sic Concilio Carthaginẽs. 2. c. 12. vt incõsulto Primate cuiuslibet prouinciæ, nemo præsumat Episcopum ordinare: ibi enim pro Metropolitano accipitur; vtpote cum hoc munus ad solum Metropolitanum pertineat, vt ex multis Concilijs liquet: & Concil. Mileuitano Primas ponitur Numidiæ, & Mauritaniæ. Vnde in vnaquaq; prouincia Metropolitanus Primas vocabatur. Accipitur etiã vniuersaliùs Primatus appellatio pro ijs, quibus habent supra Metropolitanos, ex Concil. Chalcedon. cap. 9. Si*

verò

„ *verò contra ipsius prouinciæ Metropolitanum Episcopum, Episco-*
„ *pus, siue Clericus habeat controuersiam, pergant ad ipsius diœcesis*
„ *Primates, aut certè ad Constantinopolitanæ Regiæ ciuitatis sedem. Qui Canon doctissimè & eruditissimè explicatur à Francisco Turriano lib. 3 pro epist. Põtif. c. 4. Principem diœcesis, vel Primatem, Romanum Pontificum intelligẽte. Sic in Hispania Archiepiscopus Toletanus vocatur Primas, eo quòd supra Hispalensem, Compostellanam, Bracarensem, Elborensem, Vlyssipponsem, Granatensem, Cæsaraugustanam, Valentinam, Burgensem, Tarraconensem, & Narbonensem ecclesias Metropolitanas ius & Primatum habeat. De qua re fusius supra in opusculo nostro de Primatu ecclesiæ Toletanæ diseruimus.*

C. 10. Frater noster Gaudentius] *Subscribit Concil. 12. Toletano Gaudentius Valerienses, non Valentinenses Episcopus, vt habent excusi. Idem Gaudentius subscribit. 14. Tolet. Concil. vbi Valerienses ecclesiæ dicitur Episcopus.*

C. 10. Si enim regulæ præcedentium Patrum] *Sic in Concil. Tol.*
„ *4. c. 53. Hi, qui in discrimine constituti pœnitentiã accipiunt, nulla*
„ *manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædi-*
„ *cantes, huiusmodi, si reualuerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitẽtiam*
„ *accipiunt, vt aliquod mortale peccatum se perpetrasse publicè fa-*
„ *teantur, ad Clerum vel honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus*
„ *poterunt; quia se confessione propria notauerunt.*

C. 10. A malis actibus vacat] *Sic Augustinus cap. 53. de Ecclesiast.*
„ *dogmat. & habetur de cõsec. dist. 2. c. Quotidie, his verbis: Omnibus*
„ *Dominicis diebus communicandum hortor: si tamen mens in affe-*
„ *ctu peccandi non sit. Nam si adhuc habet voluntatem peccandi,*
„ *grauari magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari. Isi-*
„ *dorus etiam lib. 1. Ecclesiasticorum officiorum, capite de sacrificio,*
„ *dicunt aliqui (inquit) nisi aliquo interueniente peccato, Eucha-*
„ *ristiam quotidie accipiendam: hunc enim panem dari, iubente Dño,*
„ *quotidie nobis postulamus; dicentes, Panem nostrum quotidianum*
„ *da nobis hodie: quod quidem benè dicunt, si hoc cum religione, & de-*
„ *uotione, & humilitate suscipiunt; ne fidendo de iustitia, superba præ-*
„ *sumptione id faciant. Cæterum si talia sunt peccata, quæ quasi mor-*
„ *tuum remoueant ab altari, prius agenda pœnitentia est, ac sic dein*
„ *de hoc salutiferum medicamentum suscipiendum. Et Concil. Trid.*
„ *sess. 13. c. 7. decernitur, vt nullus etiam Sacerdos, sibi conscius pec-*
„ *cati mortalis, absq; præmissa sacramentali confessione, ad sacram-*

Eucharistiam accedere debeat. Vvalafridius de rebus Eccles. c. 20. tradit alios rarius, alios crebrius, alios quotidie communicandum præcipere. D. Ambros. lib. 4. de Sacrament. c. 5. Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quem iam modum Græci in Oriente facere cõsueuerunt. Accipe quotidie quod quotidie tibi prosit: sic viue, vt quotidie mereari accipere. Qui non meretur quotidie accipere, nõ meretur post annum accipere. Vide quæ dicat D. Thom. opusculo de Sacramẽto altaris: Si quis (inquit) ad suscipiendum Dominum mundus fieri vult, primò debet per aquam lacrymarum lauari: secundò per opera pœnitentiæ torqueri: tertiò per feruorem amoris Dei, à carnalium desideriorum humore siccari. Quod idem Thomas pluribus verbis enarrat. Ille enim in sindone munda inuoluit Iesum, qui mente pura ipsum susceperit, Hieronym. in Matth. c. 27. & idem Thom. 3. p. q. 83. art. 3. De modo suscipiendi synaxim, vide Can. 101. Concilij sexti generalis: quare dicitur: Si quis voluerit synaxis tempore, communicare purissimo Christi corpore, & coram ipso participatione esse, manus in formam crucis figurans sic adeat, & suscipiat gratiæ communionem.

C. 10. Pœnitens enim abstinere] *Qualiter pœnitentia detur Cõcil. 3. Tolet. c. 12. habetur, & in epistola Leonis ad Rusticum: in qua etiam prohibetur, vt nulla negociationis lucra pœnitentes exerceant.*

C. 10. Id est mortalium] *Sic interpretatur locum hunc Hisychius in Leuit. cap. 21.*

Cap. 11. Patrum præcedentium sententiæ] *Ita definitum est in Concil. Nicæno c. 17. & Sardic. c. 18. Antiochen. c. 13. & Constantinop. c. 3. Carthag. 3. c. 44. & 21. Tolet. 2. c. 2. & Bracar. 1. cap. 8. & epistola Innocentij ad Victor.*

C. 11. Nemo fugientem] *De Clericis desertoribus Concil. Hispal. 2. cap. 4.*

C. 11. Clericum nemo solicitare] *Epistola Leonis id cauetur, ad Anastasium c. 9. & decreto Gelasij generali cap. 6. De non recipiendis Clericis vagis, & infirmanda ordinatione, quæ sine consensu proprij Episcopi fit, Concil. Bracarens. 3. cap. 33.*

Cap. 11 Octo dies iuxta legum sanctionem] *Consule leges Vvisegoth. lib. 9. tit. 6. leg. 3.*

Villicus] *Infra Vicarius alius à villico est: cuius mentionem copiosam inuenies lib. leg. Vvisegoth. De his autem nominibus & officijs, vide quæ annotauimus, de dignitatibus & officijs Gothorum. De villico habes in leg. Vvisegoth, lib. 11. tit. 1. leg. 2.*

INCI-

INCIPIVNT CAPITVLA Cõcilij Toletani. XIIII. decem & septem Episcoporum, anno quinto Eruigij Principis facti, Era DCC. XXII.

I *De præmemoratione aggregati Cõcilij, & relatione Principalis edicti, quo iussum est Synodum agitari.*

ij *De initio relationis, quo Concilium cœpit gestorum Synodalium & epistolæ Romani Pontificis facere mentionem.*

iij *De aduersitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.*

iiij *De responsis partis nostræ.*

v *De iterata discussione præmemorati Concilij.*

vj *De præmemorati Concilij honore collato.*

vij *De loco, vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.*

viij *Adloquutio ad totius compagem Ecclesiæ de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.*

ix *De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.*

x *De hæreticorum contentionibus euitandis; & vt non discutiantur, quæ summa sunt, sed credantur.*

xj *De cõmuni omnium iudicio, quo respõsa partis nostræ firmata sunt.*

xij *De relatione gratiarum ad Deum pro peracto Concilio.*

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, & Spiritus sancti. Incipiunt gesta Synodalia, quę acta sunt à Præsulibus Carthaginis prouinciæ; assistentibus etiam Vicarijs.

I. De præmemoratione aggregati Concilij, & relatione Principalis edicti, quo iussum est Synodum agitari.

CVm serenissimus, & perspicuus Princeps Eruigius, gloriosus amator veræ fidei, imò amabilis filius Ecclesiæ Christi, promissionis suæ non immemor, ob confutandum Apollinaris dogma pestiferũ, de quo sibi à Romano Præsule fuerat

Damnata est hæc hæresis tertio Cõcil. generali Constantinop.

fuerat nunciatum, ſtrenuo, & inuicto ſuæ celſitudinis iuſſu nos omnes præciperet aggregari in vnum, hoc dedit ſpeciale edictum; vt quia ſicut oportebat pro tantæ rei negocio pertractando, generale Cõcilium fieri varia aduerſitatum incurſio non ſineret, ſaltim adunata per prouincias Concilia fierent: & ſi quidem hic primum à nobis in vrbe Regia Synodus ageretur, deinde in ſingulis quibuſque prouincijs ſingulare haberetur Concilium: quo quidquid hic actum per Toletanam Synodum reliqui primarum ſedium Præſules, ſuorum Vicariorum relatibus comperiſſent, id etiam in poſtmodum ipſi per diſcreta prouinciarum ſuarum Concilia obſeruarent: ſicq; hæc noſtri Concilij geſta eſſent illis omnibus in toto communia; vtpote ab ipſis edita, atq; ipſis coram poſitis roborata, quæ vtiq; per legatos ſuos confirmanda decreuerant: quo ex hoc vnum, & indiuiſibile fieret cunctorum Hiſpanorum Præſulum per totam Hiſpaniam, vel Galliam Synodale edictum, ex quo omnium Metropolitanorum fuiſſet & aſſenſibus promulgatum. Nos proinde Carthaginis prouinciæ Præſules, anno quo ſupra, ſub die decimooctauo Calendas Decẽbris, in præmemorata Eccleſia debitis ordinibus conſidentes, cauſæ huius ordinem, & totius rei negocia retexentes, quibus Romanæ ſedis fueramus literis inuitati, ſic patula, & communi ſumus voce exorſi.

In 13. Toletano dicitur concilium in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli.

II. De initio relationis, quo Cõcilium cœpit geſtorum Synodalium, & epiſtolæ Romani Pontificis facere mentionem.

Clara omnes notio populos Hiſpaniæ implet, quod decurrẽtis euoluti temporis ſerie per Romani Præſulis baiulũ geſta Synodalia ſocietati noſtræ aduecta ſunt, quibus Conſtantinopolim, Conſtantino pio & religioſo Principe mediante, magna, & ſublimi copia aggregata Pontificum, Apollinaris dogma comperimus fuiſſe deſtructum. Cum quibus etiam geſtis, Leonis quoq; antiquæ Romæ Pontificis inuitatoria epiſtolaris gratiæ conſulta ſuſcepimus, per quæ omnis ordo geſtorum, geſtaq; ordinum dilucidè, vt acta ſunt, noſtris ſenſibus patuerunt. In cuius etiam gratioſo epiſtolæ tractu ad hoc omnes Præſules Hiſpaniæ inuitati ſunt, vt prædicta Synodalia inſtituta, quæ miſerat, noſtri etiam vigoris manerẽt auctoritate ſuffulta; omnibuſq; per nos ſub regno Hiſpaniæ conſiſtentibus pateſcerent diuulganda.

Leo ſecundus, Siculus anno. 684. electus in ſummum Põtificem.

III. De

III. De aduerſitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.

Et hæc ſiquidem totius allegationis illatio exhibita nobis eſt, temporis infeſti vrgente preſſura, quo non ſolum tellus omnis hyemali ſtricta gelu, glaciali niuium immenſitate duruerat; ſed & tunc, quando ex generali Concilio nos abſolutos iam eſſe cõſtabat. Quo gemino obſiſtentis cauſæ obice præpediti, generaliter iterato tunc nõ quiuimus aggregari: quos, & vicina Concilij abſolutio propriis ſedibus reddiderat imminutos, & procelloſi tẽporis aduerſitas non ſinebat iterum adunari diſperſos. Sed licet in vnum generaliter colligi per idem tempus Hiſpanorum omnium Præſulum ſocietas nequiuiſſet; ſparſis tamen ſedibus, atque locis, præfatas geſtorum regulas pertractandas ſuſcepimus; ſuſceptas perlegimus, approbantes in his de vtrarumque Ieſu Chriſti Filij Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas, & operatio prædicatur, recti dogmatis ſenſum, inculpandæ diſputationis edictum, Apoſtolicæ traditionis ſtylum.

IIII. De reſponſis partis noſtræ.

Placuit proinde illo tunc tempore, àpologeticæ defenſionis noſtræ reſpõſis ſatisfacientes Romano Pontifici, ea ipſa geſta firmare, noſtræq; fidei ſenſum puriſsima verborum enodatione depromere. Et quia illic de hac gemina voluntate, & operatione Ieſu Chriſti filij Dei, copioſe & dilucidè inſigniuntur quæ vera ſunt, quæ iam vtiq; Romanis partibus per Legatos Hiſpaniæ deſtinata ſunt; nunc nobis id operis reſtat, vt iuxta Canonum ſpeciale decretum, quo Concilium generale pro fidei cauſis aggregari præcipitur, vtraque operum geſta, & Synodico dirimantur examine, & diſcreta Conciliorum fulciantur auctoritate: quo iuxta edictum præmemorati Principis glorioſi, adunato per ſingulas quaſque prouincias regni eius Conciliorum conuentu, Synodica iterum examinatione decocta, vel communi omnium Cõciliorum iudicio comprobata, per ſingula Hiſpanię prouinciarum Cõcilia præmemorata Synodi geſta, ſeu etiam eadem partis noſtræ reſponſa omnium notionem attingant; ſalubri etiam diuulgatione in agnitionem plebium tranſeant.

Universidad de Deusto Biblioteca

V. De iterata discussione præmemorati Concilij.

Communi proinde iam omnium iudicio placet, vt quia generaliter in vnum omnes Hispaniæ Præsules aggregari nó quiuimus, saltim discretis prouincijs Concilia celebremus: quo prædicta Synodi gesta, vel nostræ partis responsa, & digno probitatis demum decoquantur iudicio, & Synodico laudabili illustrentur stylo. Ideò nos primum omnes Carthaginis prouinciæ Pontifices pari animorum iudicio prædicta gesta cum antiquis Concilijs conferentes, assistentibus quoq; nobis Vicarijs reuerendissimorum, sublimiumque primarum sedium Episcoporum: idest, Tarraconensis prouinciæ Cypriani, Narbonensis Sunifredi, Emeritensis Stephani, Bracacarensis Iuliani, Hispalensis Floresindi, iteratò ea ipsa gesta probauimus, decretis quidem illis Synodalibus, & præcipuis in omnibus consona, & Nicenæ quidem Constantinopolitanæ, vel Ephesinæ fidei concordantia; Chalcedonensis verò tam esse vnita, vt pote ipsis verbis edita, vel libata; quippe quibus sumpta videtur penè omnis ipsius styli præcurrentis materia.

VI. De præmemorati Concilij honore collato.

Et ideò supradicti acta Concilij in tantum à nobis veneranda sunt, & recipienda constabunt, in quantum à præmissis Concilijs non discedunt; imò in quantum cum illis concordare videntur. Habebunt ergo sui ordinis locum, quæ sublimationis habent & meritum. Vnde his Concilijs ea ipsa subnectenda decernimus, quorum & auctoritate fulta probamus.

VII. De loco vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.

Post Chalcedonense igitur Concilium, hæc debito honore, loco, & ordine collocãda sunt, vt cuius glorioso themate fulgent, ei & loci, & ordinis coaptentur honore.

VIII. Allocutio ad totius compagem Ecclesiæ de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.

Esaiæ. 40. At nunc nos, quibus loqui ad cor Hierusalem diuina voce præcipitur, id nobis deputatum gregem Christi monemus, id

Vide epistolam Agathonis ad Cæsarem, & Synodū Constantinop. Actio. 4.

etiam omnibus ad æternæ vitæ portum festinantibus prædicamus; breui admodum definitione collecta; vt in vna " enim " Christi filij Dei persona duarum naturarum indiuiduas proprietates agnoscant; sicut indiuisas, atque inseparabiles, ita inconfusas, & inconuertibiles permanere; vnã Deitatis, alteram hominis; vnam, qua ex Deo Patre est genitus; alteram, qua ex Maria Virgine generatus. Vtraque ergo ei generatio plena, vtraque perfecta, nihil minus ex Deitate habens, nihil imperfectum ex humanitate suscipiens: non naturarum geminatione diuisus, non persona geminatus; sed plenus Deus, plenusque homo, absque omni peccato, in singularitate personæ vnus est Christus. Vnus igitur in vtraque natura consistens, & diuinitatis signis effulget, & humanitatis passionibus subiacet. Nec enim alter ex Patre, alter ex matre est genitus. Cum tamen aliter de Patre, aliter de matre sit natus; ipse tamen in vtroque naturarum genere non diuisus, sed vnus, idemque & Dei, & hominis Filius: ipse viuit moriens, ipse moritur viuens; ipse impassibilis patiens, ipse passioni non subiacens; nec Deitati succumbens, nec humanitate passioni se subtrahens: habens ex Deitatis natura non posse mori; habens ex humanitatis substantia, & nolle, " posse mori; ex vna immortalis habetur, ex altera mortalium conditione resoluitur: habens in æterna diuinitatis voluntate, quo susceptum hominem sumeret; habens in suscepti hominis voluntate, vt humana voluntas Deo subdita esset. Vnde & ipse dicit ad Patrem: Pater non mea voluntas, sed tua fiat; alteram, videlicet ostendens voluntatem, qua susceptus est homo; alteram hominis, qua obediendum est Deo.

" Abundat.

" Et posse Salmanticens. edit.

Matth. 26. Luc. 22.

IX. De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.

Et ideò secundùm harum duarum differentiam naturarum, duarum quoque inseparabilium proprietates prædicandæ sunt, voluntatum, & operum.

X. De Hæreticorum contentionibus euitandis, & vt non discutiantur, quæ summa sunt, sed credantur.

Scientes igitur hanc solam esse fidei confessionem, quæ vincat infernum, quæ exuperet tartarum (de hac enim fide à Domino

Universidad de Deusto Biblioteca

Matth. 16. Domino dictum est: Portæ inferni non prævalebunt aduersum eam) ideò omnibus dicimus, omnibus inclamamus, vt caueamus hæreticorum muscipulas, effugiamus dogmatis cancerosi venena, verbis illis quibus dispensatio humanitatis Christi adstruitur, non nobis inanium quæstionum tendicula præparemus, quibus inanis gloriæ cupidi discutere audeamus, quæ summa sunt. Neq; enim quæ sunt diuina, discutienda sunt, sed credenda. Non enim se Deus discutere iubet, sed credere. Credamus ergo non sensibus nostris, sed indubitatis conciliorum priscorum dogmatibus iam præmissis. Si quis igitur Iesu Christo Dei Filio, ex vtero Mariæ virginis nato, aliquid aut diuinitatis imminuit, aut de suscepta humanitate subducit, excepta sola lege peccati; & non eum verum Deum, hominemq; perfectum in vna persona subsistentem sinceriſsimè credit, anathema sit.

XI. De communi omnium iudicio, quo responsa partis nostræ firmata sunt.

Illa igitur apologetica defensionis nostræ responsa, quæ ob istorum confirmationem sunt edita, pro multorum instructione, & vtilitate Ecclesiasticæ disciplinæ, simili honoris, & reuerentiæ vigore firmamus, atque ad vicem decretalium Epistolarum ea permanenda sancimus.

De auctoritate, & vi epistolarum decretal. multa tradit erudite Franciscus Turrens. & Remundus Rufus aduersus Molinam.

XII. De relatione gratiarum ad Deum pro peracto Concilio.

Dantes in his gloriam soli Deo, omnipotenti, viuo, & vero, in Trinitate regnanti, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cuius dono mutuis præsentiæ repræsentati aspectibus, & fraternis visibus hilares, & votorum spiritualium effecti sumus opulentiùs efficaces: cuius gloriæ immensitatem exposcimus, vt glorioso Principi nostro Eruigio Regi, sub cuius pace pax seruatur Ecclesiæ, florentis regni, diuturnitate temporis spatia præbeat: quo post hæc præsentia, ad regnum futuræ gloriæ nobiscum conregnandus accedat; præstante Deo nostro, cuius regnum manet in secula seculorum. Amen.

Peractum

PEractum Concilium die Dominico, sub die duodecimo Kalen. [a] Decembris anno quo supra.

a Aliàs Nouembris.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero XVII

1 IVlianus vrbis Regiæ Metropolitanus Episcopus.
2 Leander Illicitanæ sedis Episcopus.
3 Palmatius Vrcitanæ sedis Episcopus.
4 Recilla Accitanæ sedis Episcopus.
5 Gaudentius Valerienſis sedis Episcopus.
6 Rogatus Biatienſis sedis Episcopus.
7 Deodatus Segobienſis sedis Episcopus.
8 Antonianus Bastitanæ sedis Episcopus.
9 Sempronius Arcauicenſis sedis Episcopus.
10 Ella Segontienſis sedis Episcopus.
11 Gregorius Oretanæ sedis Episcopus.
12 Agricius Complutenſis sedis Episcopus.
13 Proculus Bigastrenſis sedis Episcopus.
14 Florus Mentesanæ sedis Episcopus.
15 Sona Oxomenſis sedis Episcopus.
16 Marcianus Dianienſis sedis Episcopus.
17 Olipa Segobrienſis sedis Episcopus.

De eo Conc. Tol. 10. Venerandus Ionore, sanctiſsimus frater noſter Gaudentius.

Item Abbates.

1 [b] ASfalius, Dei nutu Abbas, hæc gesta Synodica à nobis definita, subscripsi.
2 Felix Archipresbyter, similiter.
3 Gerontius Abbas, similiter.
4 Gabriel Abbas, similiter.
5 Castorius Abbas, similiter.
6 Sisebertus Abbas, similiter.

b Alias Ascalius.

Item Vicarij Episcoporum.

1 VItalianus Presbyter, agens vicem domini mei Cypriani Episcopi Ecclesiæ Tarraconenſis, hæc gesta Synodica à nobis definita subscripsi.
2 Argebudus Abbas, agens vicem domini mei Cypriani Episcopi Ecclesiæ Tarraconenſis, similiter

Ioannes

3 Ioannes Abbas, agens vicem domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis ecclesiæ, similiter.
4 Valdemarus Diaconus, vicem agens domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis ecclesiæ, similiter.
5 Maximus Abbas, agens vicem domini mei Stephani Emeritensis ecclesiæ, similiter.
6 Boniba Abbas, agens vicem domini mei Liubanij Episcopi Bracarensis ecclesiæ, similiter.
7 Recciſundus Abbas, agẽs vicem domini mei Liubanij Episcopi Bracarensis, similiter.
8 Gaudentius Abbas, agens vicem domini mei Floresindi Episcopi Hispalensis ecclesiæ, similiter.
9 Grauidius Diaconus, agens vicem domini mei Concordij Episcopi Palentiæ ecclesiæ, similiter.
10 Ioannes Diaconus, cognomento Inuolatus, agens vicem domini mei Sarmatani Episcopi Valẽtinæ ecclesiæ, similiter.

De subscriptionibus xiiij. Tolet. Concilij.

OMnes ferè Episcopi, qui. 13. Synodo Tolet. interfuerunt, in hac prouinciali. 14. subscribunt; vt Antonius Bastitanæ ecclesiæ; in. 12. & 13. Tol. Cyprianus Tarraconẽsis, in. 13. Tol. Cõcordius Palentinæ, in. 12. & 13. Tol. Deodatus Segobiensis, in. 12. & 13. Tolet. Ella Segontiensis, in. 12. & 13. Tolet. Florus Mentesanæ, in. 13. Tolet. Floresindus Hispalensis, in. 13. Tolet. Gaudẽtius Valeriensis, in. 12. & 13. Tolet. Gregorius Oretanæ, in. 13. Tolet. Iulianus vrbis Regiæ, in. 12. & 13. Tolet. Leander Illicitanæ, in. 12. & 13. Tolet. Liuba Bracarensis, in. 12. & 13. Tolet. Martianus Dianiensis, qui Felici, in. 13. Tolet. succeßit. Olipa Segobriẽsis, in. 13. Tolet. Palmatius Vrcitanæ, in. 12. & 13. Tol. Proculus Bigastrensis, in. 13. Tolet. Recilla Accitanæ, in. 13. Tol. Rogatus Beatiensis, qui Primo, in. 13. Tolet. Sempronius Arcauicensis, in. 13. Tolet. Sona Oxomẽsis, in. 13. Tolet. Sunifredus Narbonensis, in. 13. Tolet. Stephanus Emeritensis; in. 12. & 13. Tolet. Sarmatanus Valentinæ, qui Sarmata Valentinus, in. 13. Tolet. Hæc de subscriptionibus huius Concilij.

Notæ in Concilium. XIIII. Toletanum.

COngregatum est hoc Concilium aduersus hæresim Monotheli-tarum Apollinaris, ijsdem ferè temporibus condemnatam in tertia Synodo Constantinopolitana, quæ sexta generalis est, sub Agathone Pontifice maximo, & Constantino quarto Imperatore. Videtur autem Concilium hoc decimumquartum Toletanum mixtum: vt partim in personis prouinciale sit, partim in auctoritate nationale; re autem est prouinciale: vt constat ex primo eius Canone. Causa huius Concilij celebrandi fuit, quod Romanus Pontifex Leo secundus, ad Flauium Eruigium Regem Hispaniæ & Episcopos, per epistolam miserat vnà cum legato, acta Concilij sexti vniuersalis, tertij Constantinopolitani, quod aliquot ante annos à domno Romano Pontifice conuocatum erat, & sub Agathone cœptum, sub Leone secundo absolutum & peractum, ad infringendum errorem Constantinopolis Patriarchæ, & Antiochiæ, & Alexandriæ, qui cum alijs, Apollinaris hæresim impiè renouantes, duas in Christo Domino nostro naturas, & voluntates operationesque pertinaciter negabant. Decreuit autem Roman. Pontifex, vt decreta generalis Concilij, ab Episcopis Hispaniæ Synodali auctoritate susciperentur: quemadmodum hoc Concilio, & in alijs prouincialibus factum est.

Scripsit Leo tres epistolas, vnam ad vniuersos Episcopos Hispaniæ: alteram Quirico Toletano Antistiti: tertiam Simplicio Comiti; vt curarent de conuocatione Concilij, & amplectenda fide Concilij Constantinopolitani. Has epistolas inueni in C. M. S. cœnobij sancti Ioannis Regij Toletani, ex familia Franciscana pervetusto, in pelle membranea, literis Latinis: quibus mirificè iuuatur huius Concilij intelligentia. Et quamuis Iulianus subscribit in Concilio; cum Petrus Regionarius proficiscebatur in Hispaniã, Quiricus erat Præsul Toletanus: post quẽ vita functũ, Iulianus in Cathedra Pontificia sedit; adhibuitq; diligentiam, vt Concilium congregaretur. Sunt in eodem Cod. aliæ epistolæ Benedicti P. M. eiusdem argumenti, quas omnes, vt vtiles ad Concilij intelligentiam, libenter pono.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA LEONIS PP. AD Episcopos Hispaniæ.

Ex. M. S. Cœnobij D. Ioannis Toleti, quod opus sumptu Regum Catholicorum erædificauit.

De recipienda sexta Synodo Constantinopolitana.

DIlectissimis fratribus, vniuersis Ecclesiarum Christi Præsulibus, per Hispaniam cõstitutis Leo. Cum diuersa sint hominum studia, quibus humana dispensari creditur vita, vnum est tamen pietatis officium, quod potest ad æternæ vitæ perducere quæstũ, & meritum; in quo omnem consortem fidei Christianæ æquum est studere: quia nempè Spiritus sancti dignatio suæ gratiæ inspirat affectum, & inoffensum demonstrat operum bonorum effectum. Ioann. 3. Quia spiritus (vt Dominus docet) vbi vult spirat: & vocem eius audis: &, quia est eius incomprehensibilis gratia, connectit, & perhibet: & nescis, vnde veniat, aut quò vadat. Scientes igitur, ac satisfacti, quia & vobis Christianæ religionis flagrat studium, vlnisque spiritualibus amplectimini semina cœlestis doctrinæ, & euangelicæ, atq; Apostolicæ traditionis in vobis fructificat feruorẽ & puritas, pro qua hæc sancta Ecclesiarum omnium mater, Apostolica sedes, vsq; ad[a] victimam desudauit semper, & desudat: & prius (si hoc diuina maiestas censuerit) animam de corpore temporaliter diligit sequestrari, quàm perditione sacrilega se à confessione veridica pro temporali delectatione, vel afflictione seiungi. Quia citra hãc, sicut æternæ beatitudinis præmium, quod sanctis suis Dominus præparauit, adipisci non suppetit; ita (quod lugubriter eiulandum est) à Deo viuo, & verò, per errorem falsidici dogmatis factum extorrẽ, æternis cruciatibus euenit mancipari. Sed quia nunc per gratiam Dei, Christianissimo, ac pijssimo filio nostro Constantino Imperatore regnante, quẽ ad hoc pietatis officium elegit, atque præelegit superna clemẽtia, rectæ confessionis, atque Apostolicæ traditionis fulgor, hæreticæ prauitatis expulsa caligine, per totum orbem terrarum, veluti Ecclesiarum iubar effulsit; & pax, atque concordia veritatis inter cunctos Ecclesiarum Christi Præsules regnat, de pacifica in Christũ confessione descendens; qui pax vera, & salutaris est; per quem reconciliamur ad Deum: sciat vestra sinceritas, & Christianis omnibus innotescat Dei omnipotentis mira magnalia. Quia in Constantinopolitana vrbe clementissimus noster, imò B. Petri Apostoli filius Imperator, armatus zelo Dei, ac desiderio pietatis accensus, Episcopis è totius mundi partibus aggregatis, quod ex multo tẽpore fideliter cupiebat, dum censuit maiestas, per nuper elapsam nouam indictionem

Constãtinus quartus, filius Constãtis.

[a] F. vltimum.

indictionem impleuit. Vniuersale itaq; sanctum sextum Concilium celebratum est: ad quod celebrandum ex prædecessoris nostri, Apostolicæ memoriæ domini Agathonis Papæ persona, Presbyteri, Diaconiq; directi fuerunt. De diuersis autem Concilijs huic sanctæ Apostolicæ sedi, cuius ministerio fungimur, subiacentibus, Archiepiscopi à nobis sunt destinati; qui cum Principe simul, & omnibus, qui eius mandato conuenerunt, Ecclesiarum Præsulibus, præsidentes fuerunt. Ac cõsiderantes primum quidem sancta quinq; vniuersalia Concilia, & venerabiles Ecclesiæ Patres, quorum libri, ac testimonia hinc fuerant destinata cum tomo dogmatico Apostolicæ memoriæ nostri decessoris domini Agathonis Papæ, atq; Pontificis, & responsis totius nostræ Synodi, pro cõfirmatione duarum naturarum, duarumq; naturalium volũtatum, & operationum in vno Domino nostro Iesu Christo, & condemnatione eorum, qui aliter docuerunt, vel crediderunt: & hæc singula relegerunt, ac retractarũt. Et quia quæ Dei sunt, cum eius timore, atque amore scrutati sunt, eius nutu veræ per eos confessionis sinceritas demonstrata, ac cõfirmata est. Erga quod Synodalis definitio dictis Apostolicorum virorum consona protestatur: ex quibus vestram satisfieri dilectionem confidimus. Qui verò aduersus Apostolicæ traditionis puritatẽ perduelliones extiterant, abeuntes quidem, æterna condemnatione mulctati sunt; id est, Theodorus Pharautanus, Cyrus Alexãdrinus; Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Constantinopolitani; cum Honorio, qui flammam hæretici dogmatis non (vt debuit) Apostolica auctoritate incipientem extinxit, sed negligendo confouit. Qui verò superstites noluerunt ad veritatis confessionem per medellam pœnitentiæ conuerti, vel retractare, de Præsulari, ac Sacerdotali gradu deiecti fuerunt; id est, Macarius Antiochenus Præsul, cum Stephano eius discipulo; imò erroris hæretici inceptatore, & quodam sene Polychronio, Abba Presbytero nouo Simone: qui meritò de Ecclesijs Christi, vt mercenarij infideles expulsi, quarum noxij subsessores, & peruersores extiterant, adhuc exules deportati sunt: vt reatus sui, & blasphemiarũ in Deum opprobria recognoscant, sub contemptu, & denotatione fidelium omnium constituti. Et quia quæque in Constantinopolitana vrbe, vniuersali Concilio concurrente celebrato, gesta sunt, propter linguæ diuersitatem (in Græco quippè conscripta sunt, & necdum in nostrum eloquium examinatè translata) definitionem interim eiusdem sancti sexti Concilij, & adclamationem, quod Prosphoneticum dicitur totius Concilij, factum ad pijssimum Principem; pariterq; edictum clemẽtissimi Imperatoris, ad omnium

Theodorus Episcopus fuit ciuitatis Pharan, vt dicitur in .6. Synod. Act. 13. Interpres sextæ Synodi, Pharanitanus, vertit.

De Stephano intelligit, qui fuit Macarij discipulus, ex. 6. Synod. Act. 17.

Polychronius senex, monachus Presbyter, in. 6. Synod. Act. 14. 15. & 16. fuit Abbas, vnde in Synodo vocatur, religio sue Presbyter.

Græcè est, προσφωνητικὸν, quod Hesychio est προσαγορευτὴν, id est, salutatorium. Idem Phauorinus: cũ vero salutatio cum acclamatione fit, est προσφωνεῖν, & hoc est acclamare. Vnde prosphoneticum vocat Concilij acclamationem, quæ semper in calce Conciliorum ponitur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Notarius Regionarius erat qui gestæ martyrũ literis mandabat, vt à Clemente V. Moguntinis institutus est.

cognitionem vbiq; directum, in Latinum de Græco translatum, per latorem præsentium, Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, vestræ dilectioni direximus; etiam acta totius venerandi Concilij directuri, dum fuerint elimatè transfusa: si hoc & vestra bonis studijs feruens charitas delectatur. Hortamur proinde vestrã diuinis mysterijs mancipatam in fidei veritate concordiam, vt summam sedulitatem, atq; operam præbeatis; paribus laboribus adiungamini pro amore, atq; timore Dei, Christianæ profectu religionis, & Apostolicæ prædicationis puritate; vt per vniuersos vestræ prouinciæ Præsules, Sacerdotes, & plebes per religiosum nostrum studium innotescat, ac salubriter diuulgetur; & ab omnibus reuerẽdis Episcopis vnà nobiscum subscriptiones in eadem definitione venerandi Concilij subnectantur: acsi profectò in libro vitæ properans vnusquisq; Christi Ecclesiarum Antistes suum nomẽ adscriberet; & in vnius Euangelicæ, atq; Apostolicæ fidei consonantia nobiscũ, & cum vniuersali sancta Synodo, per suæ subscriptionis confessionem, tanquam præsens spiritu conueniat: quatenus Dominus noster Iesus Christus, cum in glorioso, ac terribili potentatu adiudicãdum venerit, cum titulo orthodoxæ confessionis occurrens, consortem & traditionis Apostolicæ, per manus suæ demonstret signaculum: vt cum Apostolorum Christi principibus, quorum confessionem Zelo veræ pietatis amplectitur, beato consortio perfruatur; reuoluens sem
Matth. 10. per in cordis arcanis sententiam Domini prædicantis: *Qui me confessus fuerit coram hominibus*; confitebor eum coram Patre meo, qui in cœlis est. Quia & nos qui licet impares, vice tamen Apostolorum Principis fungimur, dum vestras subscriptiones in paginis cũ Dei præsidio per latorem præsentium suscepimus, has apud B. Petri Apostolorum Principis confessionem deponemus; vt eo mediante, atq; intercedente, à quo Christianæ fidei descendit vera traditio, offeratur Domino Iesu Christo, ad testimonium & gloriam eius mysterium fideliter confitentium, ac subscribentium, qui veræ de se confessionis præconium, quod per tot temporum lapsus hæreticis opprimebatur insidijs, ex insperato per sedulum pij Principis studium, claræ veritatis radijs vbique concessit fulgescere. Oblatam itaque salutis opportunitatem, & verè diuinum munus, efficaci sedulitate fructuosum vos hortamur ostendere; vt gloria vobis ante Deum adcrescat de conscientiæ puritate. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

DILE-

DILECTISSIMO FRATRI Quirico, Leo.

Ex eodem Codice.

Quiricus Toletanus Antistes, vir sanctus, post quẽ D. Iulianus tenuit cathedram Toletanam, Vvãba Rege sloruit.

AD cognitionem vestræ dilectionis deducimus, quod latorẽ præsentium, Petrum Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illic properauimus destinare cum tractatorio, ad omnes vnà vobiscum Christi Ecclesiarum Antistites; simul etiam ad præcellentissimum, atq; Christianissimum Regem, filium nostrum, ad gloriosumq; Comitem: contradi quoque facientes eisdem responsa; initio definitionem venerabilis Synodi, quæ per nouam nuper elapsam indictionẽ, in Constantinopolitana vrbe, cum Dei præsidio, pro stabilitate orthodoxæ nostræ fidei celebrata est; acclamationemq; reuerendissimorum Episcoporum, in ea conuenientium; & edictum pijssimi filij nostri, atq; clementissimi Imperatoris: cui pro Dei mysterio, quod suscepimus, & rectitudine Apostolicæ fidei, per quam saluari, tam nos, quàm commissas nobis animas præstolamur; prouidentiam, atque concursum omnem exhibeat vestra in Christo dilectio: vt pro flagrantibus studijs Euangelicæ, atque Apostolicæ fidei, æternæ beatitudinis, cum beatis Christi Apostolorum Principibus, habere consortium mereamini. Benedictionis itaque gratiam, crucem clauem habentem de sacris vinculis auctoris nostri B. Petri Apostoli, tuæ dilectioni direximus; vt Præsulare meritum Dei, & proximi charitas vinciat, & per vexillum salutiferæ crucis Christi, qui in eo suspensus est, totius corporis membra clauis diuinorum mandatorum obstringat: vt tali signaculo cõmunitum, reseratis ianuis regni cœlestis, Apostolorum Princeps ad secum perfruendum beatitudinem æternam suscipiat.

Crucem clauem habentem] *Romanis Pontificibus in more fuit, de limatura catenarum Petri, pro magno munere Regibus, & Principibus, alijsq; viris primarijs, atq; de Christi Ecclesia benemeritis mittere. Cuius rei multæ epistolæ B. Gregorij fidem faciunt: fiebat autem hoc modo: ramenta catenarum includebantur aurea claui ab altari Petri Apostoli accepta, & ad absentes transmittebatur: hi autem quibus illa paruula clauis transmittebatur, religiosè accipientes, collo suspendebant, vt Apostoli muniti præsidio, à malis imminẽtibus tuti essent. Id scribit Gregorius ad Childebertũ Regem Francorum lib. 5. epist. 6. indictione. 14. & in epist. 23. lib. 6. indictione. 15. enumeratq. ingens miraculum de vltione diuina in Longobardum, huiusmodi religiosi instituti contemptorem. Petit & ab Hormisda PP. Iustinus V. C. postea verò Imperator, vt catenarum Petri limaturam ad se mitteret.*

DOMINO GLORIOSO, FILIO
Simplicio Comiti, Leo Episcopus, seruus
seruorum Dei.

CVm singulare sit nostræ salutis remedium verain Deum confessio, ex Apostolica traditione descendens; cum qua beati martyres temporaliter decertantes, æternæ vitæ præmium meruerũt; pro qua beatissimi sanctæ Ecclesiæ Patres, atq; Doctores diuersa certamina, & immẽsas afflictiones perpessi, animam tradere, quàm fidẽ veram perdere elegerunt: ex quorum regulari doctrina, quã nunc vsq; hæc sancta Christi Ecclesia, ab eius Apostolorum Principe cõstructa, atq; perstructa, prædicare cognoscitur; & per Apostolicos successores salutaris institutio per Dei gratiam ad nos vsq; pertingit, sed & prædecessorum nostrorum, pro eius stabilitate nimium desudauit instantia. Verùm post tot certamina, & afflictiones innumeras, diuersis temporibus, à vera fidei infestis affecta, tandem superna clementia cor Imperiale cœlesti gratia præstruẽs, & feruore suæ gratiæ ad indagandam veræ pietatis integritatem accendens, de diuersis mundi partibus nuper Concilium vniuersale cõgregari disposuit: in quo etiam Legati huius sanctæ Apostolicæ,* quã diuinæ dignatione dispensandam suscepimus, & Concilio eidem subiacentium responsales vna cum serenissimo filio nostro Imperatore Constantino, insignibus & infulis redimito, in eodem sacro Concilio cõuenientes, ex scriptis Pontificalibus, sanctorum Patrum testimoniis roboratis, Apostolicæ traditionis regulam, ac sanctam Ecclesiam diuino subnixam auxilio integrè prædicare, atq; seruare totis nisibus probauerunt. Tomus etiam domini Agathonis, Apostolicæ memoriæ magni Pontificis, nostrique decessoris, quem ad tranquillissimum Imperatorem direxerat, ita erat & sanctorum Conciliorum definitionibus, beatorumq; Patrum testimoniis, & assertionibus veritatis instructus, vt & integritatem Apostolicæ fidei lucidissimè patefaceret, & erroris hæretici latebras reuelaret. Et ex eius inexpugnabilibus dictis, per gratiam Dei, de omnium cordibus hæretici dogmatis sublata caligine, lumen veræ confessionis effulsit: in quo mansuetissimi Principis labor, pro rectæ fidei pietate præclaruit, in seculis omnibus collaudandus; vt eo fauente cum Dei præsidio veritas Apostolicæ fidei brauium victoriæ sumeret, diuinitusq; concessum imperium pietatis insignibus decoraret. Et ideò vos gloriosissimi Christi Ecclesiæ filij, in quibus pietatis desiderium pollet, Euãgelicæ, atq; Apostolicæ prædicationi manum, suffragando, porrigite: vt etiam vestras Christianissimas regiones sinceræ fidei, quam diligitis,

ligitis, fulgor irradiet: vt Apostolicæ prædicationi fauentes, atque collaborantes, consortium fidelium apud Deum habere mereamini; ad quem redigitur veræ confessionis integritas. Quod enim ad nostrum officium, quibus animarum dispensatio commissa est, competebat, definitionem sancti sexti Concilij, per nouam indictionem, in Constantinopolitana vrbe celebrati, & acclamationem vniuersorũ reuerendissimorum Episcoporum, sed & edictum fidei à pijssimo Augusto, nostro serenissimo filio huc destinatum, vestris prouincijs innotescere, per latorem præsentium, Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illuc dirigere affectu paterno maturauimus; vnde profectu Euangelicæ, atq; Apostolicæ prædicationis, vt merito fidei veræ consortes nobiscum vnanimiter lætemini. Hortati autem sumus reuerendos Ecclesiarum omnium Præsules, vt subscriptiones suas eidem Apostolicæ, atque Synodali definitioni subnectant: & vtpote proles, atq; cum filijs patres, sua nomina in huiusmodi libro vitæ describant, ad laudem fideliter concurrentium, & Christi Euangelio conlaborantium, & commẽdationem ad Deum, quem tunc mereamur habere propitium, dum eius fidei veritatem immutatam, sine tenus conseruamus incolumem. Gloriam vestram gratia superna custodiat. Ad perpetuam proinde vestræ gloriosæ Christianitatis protectionem, venerabilem crucem, clauem habẽtem de salutaribus vinculis auctoris nostri Petri, Christi Apostolorum principis, per præsentem gerulum direximus: vt cuius sinceram dilectionem geritis, & luminaribus fideliter prouidetis, traditionis rectitudinem veraciter amplectimini; eius iugiter Apostolica tuitione saluemini.

Benedictus, Leoni successit, anno salutis 685.

BENEDICTVS PRESBYTER, ET in Dei nomine electus sanctæ sedis Apostolicæ, Petro Notario Regionario.

Ex eodem Codice.

IVxta quod tuam strenuitatem Apostolicæ memoriæ dominus Leo Papa Hispaniam prouinciam ire disposuit ad præcellentissimum, & Christianissimum Regem, & sanctissimos Archiepiscopos, & Ecclesiarum omnium Præsules ibidem constitutos, simul & gloriosum Comitem, pro innotescenda venerabilis sextæ Synodi definitione, acclamatione quoque, quæ & prosphoneticum dicitur, reuerendissimorum Episcoporum, qui in eodem à Deo congregato Concilio conuenerunt, ad clementissimum Principem, & edicto eiusdem pijssimi Principis vbique generaliter destinato, pro Apostolicæ nostræ fidei firmitate, cum summo pietatis studio comissum ministerium perage. Subscriptiones quoque reuerendissimorum Episcoporum

rum post eandem Synodicam definitionem cum summa sedulitate, atque vigilantia, procura subiungi: vt & ijdem reuerentissimi Episcopi, omnisque per eos religiosa prouincia consortes nobiscum, Catholicæ, atque Apostolicæ traditionis, & fidei comprobentur; & apud Deum, ad cuius gloriam laus, & stabilitas fidei Christianæ redigitur, commendatio eis, atque susceptio ad salutem animarum proueniat. Officium perinde pietatis assumptum, vigilantia, atque solertia condecorans, festina perficere: quia & tibimet ipsi thesaurizas boni operis fructum; & suscipientibus prouides cœlestis regni beatitudinem, per rectæ atq; Apostolicæ fidei cõfessionem, adipisci.

Ex eodem Codice.

BENEDICTVS, GRATIA DEI Presbyter, & electus sanctæ sedis Apostolicæ, domino excellentissimo, filio Eruigio.

CVm vnus extet Rex omnium Deus, qui cuncta creauit ex nihilo; quæ vero creauit, regit, & cõtinet; qui verè Rex Regum est, Dominus dominantium; idem incomprehensibilis prouidentiæ suæ libramine, tàm temporaliter, quamq; localiter diuersos in terris regnare disponit: quorum etsi diuisa sunt regna, æqualem tamen de singulis rationem dispensationis expectat, vnamque de eis veræ suæ confessionis hostiam laudis expectat: & hoc solum munere circa hominum genus complacatur eius maiestatis immensitas; dum à cunctis vera de Deo confessio prædicatur. Vt etsi dispositionum temporalium videtur esse diuersitas, circa eius fidei rectitudinem vnitatis constantia teneatur. Hoc etiam & in sanctis suis discipulis Saluator mundi, Dei filius, esse constituit: qui beatum Petrum, sui vice, discipulorum suorum constituit principem. Cuius salutari prædicatione, atque traditione, ab hac sancta Apostolica Christi Ecclesia, velut à fonte prædicationis progrediente, cuncta regiones, quibus etiam vestrum fastigium præsidet, ad cognitionem veritatis, & viam vitæ perductæ fuerunt; regniquè vestri culmen illustratum: & dum pro gratia Dei pietate regnatis, de temporali regno æternæ beatitudinis regnum adquiritis. Ad quod perfectius obtinendum, sicut instanter oramus, dum Dei ordinatione Patrum ordine fruimur; & beati Petri Apostolorum principis, licet impares, pro commisso diuina ope ministerio locum implemus; ita prædicando, atque commonendo, ad beatæ vitæ meritum conamur prouehere. Initium quippe æternæ beatitudinis obtinendæ, rectæ Apostolicæ prædicationis est regula: quam etsi labefactare olim quidam moliti sunt, hæreticos in Ecclesiam Christi intromitere enitentes errores; sed Euãgelica veritas vincit: pro cuius stabilitate, & immutabilitate seruãda,

da, diuersas afflictionum insidias, hæc Apostolica Christi Ecclesia sustinuit semper, & sustinet: & superna gratia suffragante, illæsa persistit. Nunc autem (quod cum gratiarum actione in Deum exultantes effamur) per nouam nuper elapsam indictionem, pijssimus, atque Christianissimus noster; imò Ecclesiæ Dei filius, Imperator ad Apostolicæ memoriæ nostrum decessorem Agathonem Papã atq; Pontificem scripta Imperialia dirigens, effatim hortatus est, vt ab hac nostra Apostolicæ sedis Ecclesia de omnibus adiacentibus ei reuerendis Concilijs, tàm de Ecclesiarum Præsulibus, quàm de alijs ordinibus Ecclesiasticis, cum dogmaticis literis, venerabilium patrum libris, ac testimonijs instructis, in regiam Constantinopolitanam vrbem dirigeret: quod Dei nutu effectum, atque perfectum est. Quibus illuc ob hoc aduentantibus, Concilium ex diuersis mundi partibus eius pietas congregauit: & commissæ reipublicæ curis sepositis, in venerando Episcoporum fratrum Concilio residens, veritatem Apostolicæ traditionis, & rectitudinem fidei, per sanctæ Synodi, venerabiliumquè Patrum testimonia, & assertiones præcessorum nostrorum Apostolicorum Pontificum, subtiliter atque attentè examinari fecit: & veræ fidei sinceritatem à Legatis huius sanctæ Apostolicæ sedis monstrari. Quod per Dei gratiam, Imperij adueniente præsidio, inceptum, atque peractum est: & perfectissimè claruit veræ fidei nostræ veracitas, iuxta veneranda Concilia, & probabilium Patrum doctrinas; vt in vno Domino nostro Iesu Christo, filio Dei, eodemque vero atque perfecto homine, sicut duas inseparabiliter in confusè confitemur naturas, id est, diuinam, & humanam; ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes eum omnes habere prædicemus, secundùm qualitates, ac proprietates in eo concurrentium naturarum. Quia sic eum vnum Christũ, vnamq; personam sanctæ Trinitatis esse credimus, vt & diuinã, & humanã naturam, & harum naturarũ proprietates in confuse, indiuise, & indiminutè eum habere prædicemus. Verum pijssimus Imperator gratia sancti Spiritus animatus, & laborem pro Christianæ fidei puritate spõte perpessus, ecclesiã Dei Catholicã ab erroris hæretici macula summis nisibus purificare molitus est; & quidquid offensionẽ Christianis populis poterat generare, de medio Dei Ecclesiæ fecit auferri: omnesq; hæreticæ assertionis auctores, venerãdo consentiente Concilio condemnati, de Catholicæ Ecclesiæ communione proiecti fuerunt; id est Theodorus Pharautanus Episcopus, Cyrus Alexandrinus; Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus quondam Constantinopolitani Præsules: & vnà cum eis Honorius Romanus, qui imma-

immaculatam Apostolicæ traditionis [aliquid supplendum, fortè *doctrinam*] *quam à prædecessoribus suis accepit, maculare cõsensit. Sed & Macarium Antiochenum cum Stephano eius discipulo, immo hæreticæ prauitatis magistro, & Polychronio quodam insano sene, nouo Simone, qui suscitationem mortui, hæreticæ prædicationis fiducia pollicebatur implere: neque rursus ad viam veræ confessionis, saltem confusus, voluit conuerti, æterna condemnatione multatus est. Ethi cum Arrio, Apollinario, Nestorio, Eutyche, Seuero, Theodosio, Themistio, in deitate, atque humanitate Domini nostri Iesu Christi vnam voluntatem, vnamque operationem prædicantes, doctrinam hæreticam impudentes defendere conabantur. Neque enim, vt Sacerdotes Dei oportuerat, sanctarum, scripturarum, & Patrum testimonijs hoc demonstrabant, sed mundanis sophismatibus Euangelium Christi callidè machinabantur peruertere. Quos omnes cum suis erroribus diuina censura de sancta sua proiecit Ecclesia: & nunc superno fauente præsidio, in vnam veræ fidei consonantiam omnes Dei Ecclesiæ Præsules vbiq; concordant: & factum est vnum os, & labium vnum, vnusque grex, & vnus pastor, Christus filius Dei; qui vnanimiter à cunctis eius Sacerdotibus, atque synceriter prædicatur. Idcirco & vestri Christiani regni fastigium studium pietatis assumat; quatenus hæc omnibus Dei Ecclesijs, Præsulibus, Sacerdotibus, Clericis, & populis, ad laudem Dei, pro vestri quoque regni stabilitate, atque salute omnium, prædicetur: vt Deus omnipotens ab omnibus populis vnanimiter glorificetur, & collaudetur. Definitionem proinde sancti Concilij, & acclamationem reuerentißimorum Episcoporum, quod Prosphoneticum dicitur ad pijßimum Imperatorem, & edictum clementißimi Imperatoris, pro veræ fidei confeßione constructum, & vbique mandatum, per latorem præsentium Petrum, notariũ Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illuc prouidimus destinare; vt in eadem sacra Synodi definitione, tanquam pro spiritualibus filijs patres, omnes vestri religioßißimi regni Ecclesiarum Antistites, iuxta tenorem à nobis illuc destinatum, subscriptiones suas, sicut in libro vitæ, per suæ confeßionis signaculum adscribendus, vnusquisque subiungat: vt pax, & concordia in Ecclesijs Dei, vestri sublimis regni temporibus, Deo concedente, vestraq; Christianitate fauẽte, crebrescat, & maneat: vt qui vestrum culmen regnare disposuit, suæ fidei stabilitate subnixum, concedat per plurima tempora, prosperè ac sibi placitè commissum populum dispensare. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.*

Suscitationem mortui] *Hoc deerat in Calice, verum posui ex. 6. Synod. act. 15.*

IN

IN NOMINE DOmini Iesu Christi. Incipit Synodus Toletana XV. LXI. Episcoporum, acta anno primo serenissimi & orthodoxi Egicanis Principis, sub die quinto Iduum Maiarum, Era DCC. XXVI.

APud vrbem Toletanam, in Ecclesia Prætorienſi sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, omnes Hispaniæ Galliæque Pontifices aggregati: dum cunctis residentibus, in aspectu singulorum se se in alterutrum charitas diffusa monstraret, alternisque vocibus relatio gratiarum Deo reddita sonuisset, adfuit idem serenissimus Egica Princeps, placida deuotionis arce sublimis, & strenua culminis reclinatione laudabilis; quique in medio Pontificum positus, humoque prostratus Sacerdotum Dei se commendat orationibus. Deinde surgens, & sufficienti exhortatione Concilium adloquens, innexa tomo sui culminis vota, Dei Sacerdotibus tradidit relegenda;

Ecce, inquiens, beatissimi Patres, omne, quod loqui me vobis, aut circumloquutio onerosa cohibuit, aut communis sermo forsitan explicare non finit, hîc breui stylo complicui, hic liquida renotationis infinuatione conieci: his quæso attendite, hæc pertractate, his deliberationis ferte inconuulsibilem sanctionem. Tunc nos oblatum à Rege tomum suscepimus, & dantes Deo gloriam, eidem Principi benediximus: quo discedente hæc iam dicti tomi complicatione reperimus.

IN NO-

IN NOMINE DOMINI. FLAVIVS Rex reuerendiſsimis Patribus, in hac ſancta Synodo reſidentibus.

ECce ſublimi Patres, & cœleſti iure honorandi mihi Pontifices,[a] ſpecioſi veſtri ordinis adiens cœtum, illa plus efferor potentia gaudiorum, quo in medio veſtri poſitum non ambigo Dominum Ieſum Chriſtum: eius quippe ſermonibus fidem accomodans, quibus ait: Vbicumq; fuerint duo, vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorum,[b] tanta ſpei huius fiducia feror, vt quidquid veſtra fuerit ſententia cautum, non niſi eo dictante credam exorſum. Non ergo pudebit me illic cordis pandere ſinum, ex quo vbertim manant riuuli ſanitatum. Attendite iam iamque vnde cor ſerenitatis noſtrę exęſtuet, vel quibus ex cauſis mœſti pectoris anguſtetur dolore. Illud mihi primo in loco dicēdum occurrit, quod diui patris noſtri, & ſoceri regale ſortientes faſtigium, gemino me ſentio iuramenti rete implicitum: ita vt ſi vnum ex his obſeruantiæ cautella conſeruem, ex alio nihilominus in periurij crimen videar recidiſſe. Egit enim idem diuus præceſſor noſter Eruigius Princeps, inter cętera, quibus me incauto, & ineuitabili[c] conditionum ſacramento adſtrinxit, cum adhuc mihi glorioſam filiam ſuam coniungendam eligeret, vt omnimoda ſacramenti me taxatione conſtringeret, quo pro omni negocio filiorum ſuorum ita me ipſum opponendo ſolicitus eſſem, qualiter eorum cauſæ ad victoriam peruenirent: & quidquid me pro quibuslibet cauſis imperaſſet, in omnibus iuſſa eius implerem. Hæc inquam iam dicto Principi ſub iuramenti cautione promittens, aliud è contra me tempore mortis ſuæ impegit, aliud agere impulit; ſcilicet, vt non antè regnum adirem, niſi primum ſtrictis me iuramentorum vinculis alligarem, vt iuſtitiam commiſsis populis non negarem. Acta ſunt iſta, & ſpecialibus conditionum probantur nexibus illigata. Quarum etiam duarum conditionum ineuitabilem, & ſibi contrariam ſeriem, & illarum quas ob protectionem filiorum ſuorum mihi exegit, & iſtarum, quas ob præelectionem regni mei exigēdas inſtituit, Paternitatis veſtræ pertractandas conſultibus deſtinaui; petens, vt & benedictionibus veſtris regno confirmatus inhæream, & ſanctionis veſtræ regulis viam, qua diſcreto calle periurij gradiar,

Egica Rex, fuit filius Regis, Gnā nepos Fuzba Regis: eius vxor Cixilo, fuit filia Eruigij Regis. Forte fuit filius Vvambanā de patre & & ſocero dicit regale ſortientes faſtigium.

[a] Speciosum.C.A.

Matth. 18.

[b] Sancta.C.A.

[c] Cordi bonum Sacramentum aſtrinxit.C.A.

gradiar informatus agnoſcam. Non enim potero periurij effugere notam, ſi aut iam dicti Principis contra iuſtitiam defendendo prolem, non reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negocia, erga filios eius promiſsionis meæ non impleuero vota. Additur ſuper hoc (vt fertur) preſſurarum eius in pleroſque acerbitas, quos indebitè rebus, & honore priuauit; quos de nobili ſtatu in ſeruitutem ſui iuris implicuit; quos tormentis ſubegit; quos etiam violentis iudicijs preſsit: pro quibus omnibus hæc adhûc inſuper vox in querimoniam venit, quòd omnem populum regni ſui, ob tuitionem filiorum ſuorum iurare compulerit, & ex hoc cunctis quaſi aditum reclamandi obſtruxerit. His omnibus preſſurarum vocibus tabido anxietatis ſtrepitu occupatus, cupiens periclitationis huius elaqueari periculo, fiducia illa, qua vobis vicinum eſſe Deum non ambigo, veſtris hæc pertractanda ſenſibus, veſtriſque iudicijs dirimenda committo. Nam & cæteras cauſarum voces, reliquaſque iurgantium actiones, quæ veſtro ſe cœtui dirimendæ ingeſſerint, veſtris opto iudicijs cōſopiri; conteſtantes generaliter omnes, & vos ſacroſanctos cœleſti iure Pontifices, & vos Regalis aulæ viros nobiles, & illuſtres per ineffabile illud ſanctæ Trinitatis ſacramentum, & per Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanguinem pretioſum, ac diem futuri iudicij pertremendum, vt in his omnibus commemoratis negociorum capitulis, repulſa omni acceptione muneris vel fauoris, fideli conſcientiæ oculo intendatis: quo in elucubrandis vocibus, & negocijs vniuerſis ita operam detis, ne à iuſtitiæ tramite vllo modo decidatis; vt dum inflexibili æquitatis culmine, iudicia veſtra ſe ſe in conſpectu Domini placitura direxerint, & mihi de admonitione lucrum, & vobis pro æmulatione iuſtorum iudiciorum, proueniat gaudium exoptatum. Datum ſub die [a] agnita.

[a] Quinto iduum Maiarum.C.A.

Igitur huius tomi ſerie perlecta, primum nobis illud ordine conſequenti occurrit, quo primitias noſtri ſpiritus Domino conſecrantes, collationis noſtræ primordia à ſanctæ fidei ſoliditate inciperent ordienda. Sanctam igitur, & definitam à Patribus fidem pia confeſsione fatentes, ſicut eam Nicæna Synodus ſanxit, Conſtantinopolitana Patrum aggregatio edidit, vel Epheſini cœtus, Cyrillo præſidente,

traditio protulit, atque etiam Chalcedonense Concilium declarauit, sic etiam eam tenendam omnibus prædicamus: sicut & per traditum à Patribus Symbolum, profitemur, ac dicimus:

Hoc idem Symbolum est in vi. Concil. Tolet. & habetur ad verbum in Miss. Mozarab. siue Isidoriano.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natum, non factum; homousion Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum, & viuificatorem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: in vnam Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum Baptisma in remissione peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum; vitam [a] venturi seculi. Amen.

[a] Futuri in. 11. & 13. Tol. Conc.

Post huius igitur piæ confessionis prolatam deuotis vocibus regulam, ad illa nos ilicò conuertimus contuenda capitula, pro quibus muniendis ante hoc biennium beatæ memoriæ Romanus Papa Benedictus nos literarum suarum significatione monuerat. Quæ tamen non in scriptis suis annotare curauit, sed homini nostro verbo renotanda iniunxit; ad quod illi iam eodem anno sufficienter, congrueq; responsum est. Nos tamen nunc eandem renotationem hominis nostri studiosiùs relegentes inuenimus, quod in libro illo responsionis fidei nostræ, quem per Petrum Regionarium Romanæ Ecclesiæ miseramus, id primum capitulum iam dicto Papæ incautè visum fuisset à nobis positum, vbi nos, secundùm diuinam [b] essentiam diximus: Voluntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sapientiam: quod vir ille incuriosa lectionis transcursione præteriens, existimauit hæc ipsa nomina, id est, relatiuum, aut secundùm

Vide notas.

[b] Existentiam. C.A.

cundùm comparationem humanæ mentis nos posuisse. Et ideò [a] ipsa renotatione sua ita nos admonere iussus est, dicens: Naturali ordine cognoscimus, quia verbum ex mente originem ducit, sicut ratio, & voluntas: & conuerti non possunt, vt dicatur: quia sicut verbum, & voluntas de mente procedit, ita & mens de verbo, aut voluntate: & ex ista comparatione visum est Romano Pontifici, voluntatem ex voluntate non posse dici. Nos autem non secundùm hanc comparationem humanæ mentis, nec secundùm relatiuum, sed secundùm essentiam diximus: Voluntas ex voluntate; sicut & sapientia ex sapientia: hoc enim ex Deo esse, quod velle; hoc velle, quod sapere. Quod tamen de homine dici non potest. Aliud quippè est homini id quod est, sine velle; & aliud velle etiam sine sapere. In Deo autem non est ita: quia simplex ibi natura est, & ideò hoc est illi esse, quod velle, quod sapere. Quapropter, qui potest capere voluntatem ex voluntate, secundùm essentiam nos dixisse, non de huiusmodi laborabit proposita quæstione: quod etiam in iam dicto responsionis, & fidei nostro opusculo solicitè legentibus, & intelligentibus claret. Vbi & apposita illîc beati Athanasij sententia idipsum nos debere sentire pronunciat, dicens: Hanc de Deo religiosæ opinationis sententiam retinemus, vt non aliud eius voluntatem, aliud credamus esse naturam. Si [b] enim secundùm quod hic Doctor dicit, id debemus sentire, vt non aliud Dei voluntatem, aliud credamus eius esse naturam, hoc ergo est eius voluntas, quod & natura; hoc natura quod substantia, vel essentia. Filius igitur Dei de essentia Patris natus est, essentia de essentia; sicut natura de natura, & substantia de substantia: & tamen nec duæ essentiæ, nec duæ naturæ, nec duæ substantiæ possunt dici, sed vna essentia, natura, atque substantia: sicut & lumen de lumine, non duo lumina, sed vnum lumen: sicut essentia, non duæ essentiæ, sed vna essentia: sicut natura de natura, non duæ naturæ, sed vna natura: sic & voluntas de voluntate, non duæ voluntates, sed vna voluntas: quia non est aliud Dei voluntas, aliud eius natura: quod iam superius, Athanasio Doctore, firmatum est. Ac proinde quidquid de Deo, secundùm essentiam dicitur, communiter in singulis personis conuenire videtur: sicut sapientia, & fortitudo, vel

[a] In ipsa. C.A.

Vide notas. *Athanasius* *Vide notas.*

[b] Ergo sec. C.A.

cætera: quia & Pater sapientia, & Filius sapientia potest dici. Fortitudo quoque & Pater potest, & Filius appellari. Quod secundùm illam comparationem humanæ mentis, nullo modo potest dici: quia, verbi gratia, mens si in persona Patris ponatur, verbũ [a] iam ex mente prodiens, filius intelligitur; & voluntas prodecens ex mẽte & verbo, Spiritus sanctus significatur. Nec tamen recurrit, vt possit dici, vt aut mens, quæ in significatione Patris est posita, Filio, vel Spiritui sancto conueniat; aut verbum, quod solum Filius intelligitur Patri, vel Spiritui sancto comparetur, aut voluntas, quæ in persona Spiritus sancti accipitur, aut Patris, aut Filij personæ conuenire dicatur: sed sic singula singulis, secundùm comparationem humanæ mentis conueniunt, vt vnumquodq;, quod ex eis vnus dicitur, alius penitus non dicatur: sicut & relatiuo vocabulo Pater nominatus non est ipse, qui filius: vel filius cùm dicitur, non est ipse, qui Spiritus sanctus: nec Spiritus sanctus ipse est, qui Pater, aut Filius. Ac per hoc illa nomina, quæ comparatiuè ex homine assumuntur, ideò secundùm comparationem humanæ mentis dicuntur, vt quoquo modo ad contuendum illud diuinæ Trinitatis ineffabile sacramentum humana infirmitas excitetur. Secundùm hanc igitur comparationem putati sumus dixisse: Voluntas ex voluntate: quod vtique dici, vel sentiri absurdissimum est. Ac proinde longè alia est regula, qua de Deo aliquid secundùm essentiam dicitur; aliud, cùm secundùm comparationem humanæ mentis aliquid de illo pronunciatur. Nos proinde consentientes, & sequentes Doctoris egregij Augustini sententiam, diximus secundùm diuinæ Trinitatis essentiam: Voluntas de voluntate, sicut & ipse in quintodecimo libro Trinitatis Dei pronunciat, ita dicens: Melius, quantum existimo, dicitur, consilium de consilio, & voluntas de voluntate; sicut substantia de substantia, sapientia de sapientia. Hîc iam, quisquis sapiens, manifestè intelligit, non nos hîc errasse, sed illos forsitan incuriosæ lectionis intuitu fefellisse: quia quod à nobis est, secundùm essentiam dictum, illi secundùm operationem humanæ mentis positum putauerunt.

[a] Iã quasi ex ment C.A.

Cap. 10. & effert Magister Sent. lib. 1. d. 5.

Secũdi huius capituli titulus est

Ad secundum quoq; retractandũ capitulum transeuntes, quo idem Papa incautè nos dixisse putauit, tres substantias in Christo

In C. A. De tribus substantijs in Christo manentibus, & Iuliani assertio manifesta.

Christo Dei filio profiteri, sicut nos non pudebit, quæ sunt vera defendere, ita forsitan quosdã pudebit, quæ vera sunt, ignorare. Quis enim nesciat, vnumquemq; hominem duabus constare substantijs, animæ scilicet, & corporis? De quibus Apostolus specialiter loquitur, dicens: Et si exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem: sicut & ille sitiens Deum clamabat in psalmo: Sitit te (inquit) anima mea; quàm multipliciter & caro mea. Necnon & alia multa, quæ hominem duabus substantijs constare pronunciant. Contra quam regulam inuenimus item in scripturis, aut carne plerunq; nominata, totum hominem posse intelligi, aut anima sola interdum nominata totius hominis perfectionem agnosci. Quapropter natura diuina humanæ sociata naturæ, possunt & tres propriæ, & duæ propriæ appellari substantiæ. Sed aliud est, cùm per proprietatem totus homo exprimitur, aliud cùm à parte totus intelligitur. Est enim quidam modus locutionis, qui frequenter in scripturis diuinis positus inuenitur, quo significatur à parte totũ: hic etiam tropus apud Grammaticos Synecdoche dicitur. Scribitur enim in lib. Geneſis, secundùm istam tropicam locutionem significantem à parte totum: Factus est homo in animam viuentem; cùm homo non solùm ex anima, sed ex carne constet. Item similiter à parte totum, vbi omissa substantia animæ, sola carnis substantia nominatur: sicut in psalmo scribitur: Ad te omnis caro veniet: cùm omnis homo non solùm ex carne, sed ex anima constet; & tamen sola carne nominata, totus homo intelligitur: sicut & sola anima nominata, totus homo accipitur. Nam in Exodo volens similiter scriptura homines à parte totum intelligi, sic dicit: Septuaginta animæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum: cùm ipsæ septuagintæ animæ non sine suis corporibus illîc ingressæ fuissent. Ex carnis quoq; nomine totum hominem intelligi voluit, qui dixit: Et in carne mea videbo Deum: cùm non sine animabus suis resurgenda sint corpora. Ecce per consuetudinẽ scripturæ sacræ probauimus, & propriè hominem ipsis, quibus constat substantijs appellari, & tropicè à parte totum hominẽ posse intelligi. Si quæras culpã, nec ille errasse dicendus est, qui hominem à parte totũ nominauit; nec iste culpandus est, qui totum hominẽ carne, & anima nominata, expresit: quia vtrũq;

4. Regula Tichonij, quam effert Auguſt. de doct. Christ. Et Isidorus lib. 1. Sententi. 15: Geneſ. 2.

Pſalm. 64.

Exod. 1.

Iob. 19.

inculpabiliter dici Scriptura diuina conuincit. Et tamen cùm iam probatum teneamus, nec illam, nec istam partem esse culpandam, quærendum est, quæ pars plus possit esse ad totum hominem intelligendum facilior; atq; etiam repulsa omni obscuritate, lucidior: vtrùm eā, quæ solùm carnem nominans, & animam tacitè ibi vult intelligi; an ea, quæ & animam & carnē exprimens, totum dicit. Quod vt manifestius innotescat, quædam exempla ponenda sunt. Ecce iuxta superiorem tropicę locutionis modū, qui Synecdoche dicitur, quo aut pars à toto aut totum à parte intelligitur, scriptum

Psal. 104. & 77. Vide notat. inuenimus de flagellatione Ægypti in psalmis: Immisit in eis muscam caninam: necnon & illud: Dixit, & venit locusta, & bruchus; volens Scriptura isto genere locutionis non singularitatem, sed pluralitatem muscarum, & locustarum intelligi. Non enim [a] musca, & locusta, sed multitudo muscarum, & locustarum repleuerunt Ægyptum. At nunc si aliquis nostrorum modò dicat: Misit Deus in Ægyptum muscas, & locustas, & bruchos, pluralem numerum proferens, quod & vtique verum est, nunquid in parte ista, quæ pluralitatem confitetur, potest calumnia cadere; vt dicatur non esse verum, quod vtiq; verum est, de multitudine locustarum, quæ repleuerunt Ægyptum? Tale quippè illud est,

Num. 11. vbi populus ad Moysem clamauit, dicēs: Ora ad Dominum, vt auferat à nobis serpentem; cùm non vnius serpentis, sed multorum serpentium molestias ille populus pateretur. Hoc

Roman. 3. etiam more, & Apostolus loquitur in illo loco, vbi ait: Quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro; ac si diceret, omnis homo; à parte carnis totum hominem intelligi volens. Sic ergo & de Domino nostro Iesu Christo, cùm

Ioann. 1. scriptum sit de illo in Euangelio: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, caro sola est nominata, vt illîc tacitè intelligeretur & anima; secundùm supradictum locutionis modum, quo homo à parte totus accipitur. Quæ locutionis regula plerunq; & à Patribus est seruata.

Sic enim ex hoc B. Cyrillus in libro, qui vocatur Scholia, dicit: Quomodo igitur Verbum caro sit factum, videre necesse est. Primum quidem diuina Scriptura carnem plerunq; nominat, & quasi ex parte, animalis totius significationem facit: necnon etiam à sola anima, interdum tantumdem agit

Luc. 3. Scriptum est enim, quòd videbit omnis caro salutare Dei.

Et

[a] Vna & locust. C.A.

Galat. 1. Et ipse diuinus Paulus: Non consensi, inquit, carni, & sanguini. Adlocutus est autem eos, qui sunt ex Israël Pontifex Moyses: In septuaginta quinq; animabus descenderunt patres tui in Ægyptum. Sed non idcircò dixeris, quod nudæ, & sine carne animæ in Ægyptum descenderunt; nec porrò, quòd inanibus corporibus, & solis carnibus salutare suum Deus indulserit. Quotiens igitur audimus carnem factum esse Verbum, hominem intelligitur, ex anima & corpore factum.

Item & sanctus Augustinus in libro quæstionum contra

Quæst. 80. Apollinaristas sic dicit: Si vbicunq; caro fuerit nominata, & anima tacita, sic intelligendū est, vt anima [a] ibi nō esse credatur, nec illi habebant animam, de quibus dictum est: Et vi-

Luc. 3. *Psalm. 64.* debit omnis caro salutare Dei: & illud in psalmo: Exaudi preces meas, ad te omnis caro veniet: & illud in Euāgelio: Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei non pereat, sed [b] habeat vitam æternam. Vnde & intelligitur solere homines per nominationem solius carnis significari; vt secundùm hanc locutionem, etiam illud possit intelligi: vt

Ioan. 11. quod dictum est: Verbum caro factum est, nihil dictum sit, nisi, Verbum homo factum est. Sicut enim à parte totū plerunq;, nominata sola anima, homo intelligitur (sicut est illud:

Genes. 46. Exod. 1. Deut. 10. Tot animæ descenderunt in Ægyptum) sic rursus à parte totum, etiam nominata sola [c] carne, homo intelligitur.

Item ipse in libro Enchiridion dicit: Verbum caro factum est; à diuinitate carne suscepta; non in carnem diuinitate mutata: carnem [d] quippè hîc hominem debemus accipere; à

Rom. 3. parte totum significante locutione; sicut dictū est: Quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro; id est, omnis homo. [e] Qualiter hæc est Patrum plena, [f] scripturarū more, libata sententia; vt cùm à parte totum vna quælibet hominis assumpti in Christo substantia nominatur, illîc statim & altera intelligatur. Nam si vna, secundùm hunc tropum taceatur, & alia dicatur, duæ tamen nihilominus intelliguntur. Nemo ergo iam dicat, cùm audit totum hominem à parte posse intelligi, non debere tres in Christo substantias profiteri: cum isto genere locutionis aliud ex altero cogatur intelligi. Nihil ergo diuersitatis est, siue tropicè vna, siue propriè gemina hominis nominata substantia; cum vtraque locutio hominem à Deo assumptum, non nisi in duabus substantijs

[a] Ibi essē. alias.
[b] Det eis vitam æternam.
[c] Caro alias.
[d] Porrò est in Augustino.
[e] Quapropter. C.A.
[f] Ex scripturar. C.A.

Universidad de Deusto Biblioteca

De hac locutione Patrũ supra diximus.

nos intelligere,& confiteri permittat. Ac per hoc tres in Christo substantias profiteri ille non dubitabit, qui [a] hac ratione plena cognitione didicerit. Cæterũ vbi non tropicè, sed propriè hi Patres hominem totum à Christo susceptum esse fatentur, sic in suis tractatibus posuerunt.

[a] Hanc rationẽ. C.A.

Beatus enim Cyrillus in superiori libro, qui vocatur Scholia dicit, vbi veritatem trium substantiarum Christi, figura veteris testimonij apertè conuincit; sic enim ait. Quod adunato Deo Verbo verè humanitati; inconfusè tamen substantiæ permanserunt, erectũ est secundùm Dei voluntatẽ sanctum tabernaculum per desertum: & in eo multis modis formabatur Emanuel. Ait igitur Deus omnipotens ad diuinum Moysem: Et facies arcam testimonij ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidij longitudinem, & cubiti & dimidij latitudinem, & cubiti & dimidij altitudinem, & inaurabis eam auro puro; extra & intra inaurabis eam: sed lignum quidem imputribile sit figura corporis incorrupti (imputribilis enim cedrus) aurum verò quasi materies alijs pretiosor, diuinæ nobis indicat substantiæ maiestatem. Attendite igitur cum arca tota inaurata sit auro puro extra & intra, adunatũ quidem fuerit sanctæ carni Deus verbum: & ideſt (vt opinor) arcam fuisse extra inauratam. Quod verè animam rationalem, quæ corpori inerat, propriam fecerit, ex hoc apparet quod & intra præceperit inaurari. Quod autem naturæ, siue substantia in confusè manserunt, hinc scimus: aurum enim superpositum ligno, mansit id quod erat: & ornabatur quidem lignum auri decore, tamen lignum esse non desijt.

Exod. 25.

Item sanctus Augustinus in libro Trinitatis Dei id ipsum exprimens dicit. Sic Deo coniungi potuit humana natura, & vt ex duabus substantijs fieret vna persona; ac per hoc iam ex tribus, Deo, anima, & carne. Hæc igitur sanctis patribus nos docentibus, & vtramq; locutionis regulam nobis insinuãtibus, videant iam tandem, & sentiant, qui sine fauore Patrũ iudicant, quæ pars plus potest esse tutisima, licet in neutram partem posit cadere culpa: vtrùm ne illa, quæ in Christo Dei filio, vnam Verbi, alteram hominis à parte totum substantiam profitetur; an ista, quæ propriè totum hominem in duabus substantijs Verbo Dei adunatum fuisse fatetur. "In" illa enim parte, quæ à parte totum hominem intelligi volet, potest hæreticorum dolus latere; vt vnam quamlibet ex his substan-

" Deest in nõnullis M.ſſ.

substantiam nominans, aliam supprimat; sicq; quod ore non profitetur, nec corde confiteatur, sicut Appollinaris, qui negat Dominum Iesum humanam animam habuisse; vel Manichæus, negans in Christo assumpti corporis veritatem: in hac verò nostra professione, vbi præmissa Verbi substantia, specialiter duas hominis in vna Christi persona substantias profitemur, nullus potest accidere, vel suspicari fraudulentiæ dolus; quando euidenter in Deo assumptus prædicetur homo totus. Tutior ergo pars est, quæ totum dicit, quàm quæ aliquid supprimit: & plus claret, quod propriè dicitur, quàm quod arcta tropicè locutione [a] firmatur. Sed fortè nos soli hoc dicimus, quod maiorum sententia non probamus. Iudicem iam ergo Augustinum (si complacet) aduocemus; vt quam partem contra hæreticos munitiorem esse pronunciet, audiamus. Sic enim in tractatu Symboli dicit: Temporali dispensationi Dominicæ multis modis insidiantur hæretici: sed quisquis tenuerit Catholicam fidem; vt totum hominem credat à Verbo Dei esse susceptum; ideſt, corpus, animam, & spiritum, satis contra illos munitus est. Ecce spirituales spiritualiter vtraque consideramus; iudicium protulit, sententiam fixit; munitiorem, & tutiorem partem illam esse pronuncians, quæ contra hæreticos totum hominem à Verbo Dei susceptũ in duabus substantijs, carnis, animæq; defenderit. Sed fortè aliquis dicat, iam hic tria quædam hominis nominata, id est, corpus, [b] anima, & spiritus. Tria quidem dicuntur, sed duo sunt: sicut ab eodẽ Doctore in prædicto Symboli tractatu conuincitur: Tria sunt (ait) quibus homo constat, spiritus, anima, & corpus, quæ rursus duo dicuntur: quia sæpe anima simul cum spiritu nominatur: pars enim quædam eiusdem rationalis, qua carent bestiæ, spiritus dicitur. Quod etiam in epistola ad Petrũ dilucida manifestatione [c] exequitur, quod spiritus, & anima vtrumq; sint vnum, & vnius esse substantiæ sentiantur. Dicit enim, duo quædam esse animam & spiritum; secundùm id, quod scriptum est: Absolui sti à spiritu meo animam meam: & vtramq; ad naturam hominis pertinere; vt totus homo sit spiritus, anima, & corpus: sed aliquando duo ista simul nomine nuncupari animę: quale est illud: Et factus est homo in animam viuentẽ; vbi quippe & spiritus intelligitur. Itemque aliquando vtrumq; nomine spiritus dici: sicuti est: Et inclinato capite, tradidit spiritum:

[a] In alijs formatur.

Augustin. de Symbolo.

[b] Animam & spiritum. C.A.

Augustin. de fide ad Petrum.

[c] Adsequitur. C.A.

Isidor. lib. 1. diff. cap. 16. differimen ponit inter spiritum, & animam.

Genes. 2.

Ioann. 19.

tum: vbi & anima necesse est intelligatur,& vtrumq; vnum, & vnius esse substantiæ:[a] ac per hoc anima,& spiritus,& anima,& corpus,duæ speciales hominis substantiæ sunt,quæ & diuersæ dicuntur. Nos proinde in iam dicto fidei nostræ opusculo Apollinaristarũ hæresi respondẽtes,tres in Christo substantias diximus, quod & maiores nostros docuisse monstrauimus; honorantes videlicet & sequentes sentẽtiam Doctoris egregij Hispalensis sedis Episcopi,quã in libris suis,de differentia naturæ Christi,vel nostræ disseruit,vbi ait:Nos ex duabus subsistimus substantijs,corporis videlicet,atq; animę: ille ex tribus, Verbi,corporis,atq; animæ:inde est, quòd perfectus homo, perfectus prædicatur & Deus. Hæc igitur pauca de Patribus exempla libauimus; vt in breui ea, quæ competunt monstraremus. Cæterum, qui hæc adhuc intentiùs legendo quæsierit,plurima colligere poterit. Iam verò si impudorata quis fronte,nec his Patribus cedat,& vnde se ea libauerint,insolens scrutator exquirat, Euangelicis saltim vocibus credat, quibus has tres substantias sibi inesse [b] Christus pronunciat.Interrogatus enim a Iudæis:Tu quis es? Respondit: Principium,qui & loquor vobis: ecce habes vnam substantiam deitatis. Restant duæ substantiæ hominis: vt enim veram carnem homis suscepisse monstraret, palpãdum se discipulis præbuit, dicens: Palpate & videte; quia spiritus carnem, & ossa non [c] habent, sicut me videtis habere. Ecce expressa est substantia carnis humanæ. Item vt animæ humanę substantiam suscepisse monstraret,dicit:Potestatem habeo ponendi animam meam,& potestatem iterum sumendi eam. Ecce tres in vna Christi persona substantias inconfusè,& inseparabiliter adunatas; deitatis, videlicet, atque humanitatis, Euangelicis oraculis approbantes, omnes vno ore fatemur, & præfixa sententia prædicamus; confitentes videlicet secundùm Chalcedonẽse Concilium, eundem Dominum nostrum Iesum Christum, perfectum in diuinitate,perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum; eundem ex anima rationali, & corpore: secundum diuinitatem, vnius cum Patre naturæ; secundum humanitatem vnius naturæ nobiscum; per omnia similem nobis, absque peccato: ante secula quidem ex Patre natum secundùm diuinitatem; in nouissimis diebus verò, eundem [d] propter nos, & propter nostram salutem ex Maria Virgine, Dei

Isidor. lib. differ. c. 6

[a] Ac nõ enim. C. A.

[b] Christus ipse C. A.

Ioan. 8.

Luc. 24.

[c] Habet. Luc. 24.

Ioan. 10.

Habentur hæc verba in expositione Symboli, Act. 2. Concilij Chalcedonen.

[d] Propt. nostram salutem C. M. ff.

Dei genitrice, secundùm humanitatem, vnum eumdemque Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfusè, immutabiliter,indiuisè, & inseparabiliter cognoscẽdum; in nullo naturarum differentias, propter vnitatem perimendas; magis autem salua vtriusq; naturæ proprietate,& in vna concurrente persona,vnoq; statu concurrẽte, non in duabus personis partiendum,vel diuidendum;sed vnum,eumdemq; filium vnigenitum, Deum Verbum, Dominũ Iesum Christum. Iam verò si quis contra hæc vlterius nõ instruendum, sed contrarium se huic redditæ rationi præbuerit, damnationem præfati Concilij sustinebit.

Tertium sanè, quartumq; capitulum contuentes,non solum sensum, sed & ipsa penè verba ex libris beatorum Ambrosij,atq; Fulgentij nos prælibasse monstrauimus,quibus ea prædictos viros dogmatizasse scimus. Quos quia celebres in toto orbe Doctores feriata Ecclesiarum Dei vota percensent, non illis est succensendum, sed potiùs subcumbẽdum: quia omne quod contra illos sapitur,à rectæ fidei regula abhorrere sentitur. Has sanè quatuor specialitates capitulorũ, quæ vt à nobis solida efficerẽtur,hortati sunt,quid à quo fuerit Doctore prolatum, congesto in vno responsionis nostræ libro, Catholicorum dogmate Patrum ante hoc biennium parti illi porreximus dignoscendum. Iam verò si post hęc,& ab ipsis dogmatibus Patrum,quibus hæc prolata sunt,in quocumq; dissentiant, non iam cum illis est amplius contendendum, sed maiorum, directo calle, inhærentes vestigijs, erit per diuinum iudicium amatoribus veritatis responsio nostra sublimis; etiam si ab ignorantibus æmulis censeatur indocilis.

His itaq; super sanctæ fidei professionem [a] explicatis,ad contuendam illarum seriem cõditionum nos vertimus, quarum [b] nexibus se illigatum prædictus Princeps fuerat protestatus. Etenim tempore, quo diuæ memoriæ Eruigius Princeps hunc præsentem [c] dominum nostrum Egicanem Regem ad copulam filiæ sustinuit, his eum primùm ligaminibus implicauit.Clara igitur pronuntiantis voce,earumdem conditionum nobis textu præcognito, inuenimus illîc tam impossibilia vincula quædam iuramẽti innexa, vt difficulter mens iurantis ab earum illigatione sit libera; etiam si esset à regni curis,& solicitudinibus aliena.Quarũ textrinij euidens ligatura

[a] Explicitis. C. A.

[b] Nexib. illigatus prædictus Princeps fuerat. C. A.

[c] Domnum. C. A.

ligatura, inter cætera cõnexionum capitula, his verbis habebatur expressa. Circa cognatos meos, filios vestros, quos de gloriosa coniuge vestra, domina mea [a] Leubigitone Regina progenitos habere videmini, tam charum me amicum in sincera mentis dilectione sine fraudulenta calliditate exhibere, & ego polliceor; & ita cum eis in effectu dulcedinis, & charitatis omnibus diebus vitæ meæ viuere spondeo, vt nec ipsos, nec partem eorum pro quibuslibet capitulis, aut ordinibus, vel occasionibus, quoquolibet tempore inquietari, aut stimulari debeam. Nec vllum dolorem, vllamque malitiam in corde, vel animo meo contra eos amodò, & deinceps quãdoque retinebo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem, aut argumentum enutribo, per quod, aut præfata ancilla vestra, sponsa mea, "siue" iam nominati filij vestri, qui de totiens „ dicta clementissima coniuge vestra, Domina mea Leubigitone Regina progeniti sunt, aut in maximum, aut in modicum conturbentur, vel stimulẽtur; excepto propter iustissimas causas, vnde legalis mihi veritas patuerit, quas vt cum charitatis affectu ad eosdem cognatos meos quærere debeam, mihi licẽ tiam reseruo, & tam de promptissima dilectione & charitate eorum nunquam recedam: nam & pro causis eorũ, quas aut ipsi contra quaslibet personas habuerint, aut si quicunq; contra eos, pro quibusdam rebus intenderint, ita vsq; quoad vixero in eorundem filiorũ vestrorum adiutorium, cum omni mentis meæ intentione, in quantum valuero, & Deus mihi dederit posse, exurgebo, & intendebo, veluti si pro causa propria mea: vt nec illi damnum, aut perditionem quamcunq; sustineant, & negocia eorũ cum Dei auxilio, me intendente, „ "agente", & prosequẽte celerem ad effectum perueniant.

[a] Leuitona. C.A.

„ Deest in nonnullis M.ſſ.

„ Deest. C.A.

Perlectis igitur his conditionibus, quę diuæ memoriæ Eruigius Princeps præsenti Principi nostro ob suorum tantum filiorum vindicationem extorserat, aliæ iterum conditiones ex communi voto se se nobis retractandæ obijciunt, ad quas præfatus Princeps Egica in regno adscitus iuramentorum suorum Deo reddidit vota, cum se iustitiam populis redditurum promisit, ac ne quemquam contra iustitiam læderet, iuris iurandi attestatione deuouit. Prima igitur conditionum illarum series [b] pertractata, multis his secundis conditionibus videtur esse contraria. Quomodo enim pro cognatis causaturus exurgens decertãtibus contra eos dabit iustitiæ palmam,

[b] Prętractanda. C.A.

si ipsi

si ipse contra eos sententiam suam defendat; aut si ipse, sicut iurauit, negocij sit obiector? Quis expectabitur iudicij terminator, aut quomodo data in populis iuramenta seruabit, vt nullum, sicut est pollicitus, contra iustitiam grauet, si in tantum cognatis protectionis adminicula præstet, quamdiu negocia eorum, se prosequente ad effectum [a] videantur pertingere? Sic enim, sicut iam superius dictum est, iurasse præfatum Principem constat, vt negocia eorum, se intendente, & prosequente, ad effectum perueniant. Illigatum itaq; Principem vtriusque partis vinculis contuentes; perpendimus, quia vtraq; promissio simul ab eodem inculpabiliter impleri non possit. Quamquã si benè res considerata tractetur, tunc ab illis primis conditionibus absolutus ostensus est, quando ad secundas has conditiones populorum iurare coactus est: quia vno, eodemq; compulsionis auctore, vtrumq; contestatus est. Quapropter perpensis vtrarumq; conditionum allegationibus, atq; cõmuni omnium collatione tractatis, [b] peruenimus in illis conditionibus, ad quas primùm hic Princeps noster socero iurasse dignoscitur, sola illi proprij iuris commoda cogitata; in his autem conditionibus [c] honestatis vota pollicita: illîc ante regnũ vnius tuendæ domus [d] fides exacta; hic post regnum inoffensa regendarum plebium vota pollicita: illîc priuatus amor, ob defensionem filiorum [e] protenditur; hic generalis patriæ, & gentis affectio polliceatur: iuratio illa offensis forsitan plurimis, vni tantum domui portabit effectum; hæc verò generale æquitatis seruans in singulis compromissum, nulli parti dabit veritatis excidium. [f] Quod igitur ex vtroq; iusto disputationis fine conficitur, nunquid paucorum salus erit extinctio plurimorum? Aut nunquid tantum valere debet priuatæ rei commodum, quantum generalis releuatio populorum? absit. Quia ergo in illa iuratione acceptio priuatarum cogitata est personarum, in hac autem generalis protectio plebium; quæ ex his duabus sit potius obseruanda, diuina nobis pandat sententia.

[a] Pertineant. Illigatum itaq;, & cætera ab A. C. desunt.

[b] Pro, inuenimus: sic supra, & infra Conc. sequen. in epistola Egicanis.

[c] Honesti iuris. C.A.

[d] Fidem exactam.

[e] Portenditur. C.A.

[f] Quid. C.A.

Prouer. 14. Scriptum est enim in Prouerbijs Salomonis: Cognoscere personam in iudicio nõ est bonum. Christus quoq; in Euangelio: Nolite iudicare secundùm faciem, sed iustum iudicium iudicate: Paulo præsertim [g] Apostolo specialiter prę- struente, vt non quæramus quod nobis vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Iam ergo in promptu est, quid ex his

Ioan. 7. & Deut. 1.

1. Cor. 10. 2. Cor. 12.

[g] Apost. pro his spec. C.A.

duobus ſalubri pietate præponderetur: & ideò intemeratã plus erunt, quæ patriæ ſunt ſalubri pollicitatione iurata, quàm illa, quæ ob vnius tantùm domus ſunt vtilitatem pollicita. Nec hoc quidem ſic dicimus, vt illa, quæ pridem pro cognatis iurata ſunt, penitus deſtruantur; ſed potiùs, vt vnus idemque affectus populis, cognatiſque ſeruetur; vnum quid ex duobus vnitatis gratiam redolens, neutrum diuidat, ſed componat. Non enim poſſunt vtraq; ſeiuncta æqua obſeruantię lance ſeruari: quia ſi promiſſa cognatis fides ſeruetur, populis quæ promiſſa ſunt, deperibunt: & iterum, ſi data in populis intemerata Deo Sacramenta ſeruentur, cognatis proculdubiò promiſſa beneficia negabuntur: nec vnius partis præſtatio, ſine alterius partis poteſt eſſe diſpendio. Quid ergo? nunquid ob hoc vtraq; iuramentorum promiſſa ſoluenda ſunt, quia ſingula inuicem ſine culpa agi non poſſunt? Abſit: transfundendum ergo eſt vnum in alterum, & ad vnam regulam redigendum: ita vt minoris partis vota potioribus ſint coniuncta, & affectus protectionis, qui priuatim ſocero promiſſus eſt & cognatis, transfuſus generaliter ſeruetur in populis: non quo vt aut hinc, aut inde promiſſa fides patiatur diſpendium, ſed coniuncta, atq; in alterutrum transfuſa commune defenſionis ſentiat lucrum. Dicimus ergo per Spiritum Dei, & [a] proximam ſententiam ponimus, eo in nobis loquente, qui ſe in ſuo nomine aggregatis medium adeſſe promiſit. Sic ergo ab illis vinculis iuramenti, quibus ſocero ante iurauit, Principem noſtrum Egicanem Regem ſancta Synodus abſoluendum elegit, vt aut cognatos ad populorum regulam dirigat, aut populos in cognatorum iuſtam defenſionem aſſumat: vt quaſi vnius patris, germiniſque filios vtrumq; vno deuocans in affectu, nec in cognatorum iuſtis negocijs fauorem populorum obtendat, nec rurſus in populorum queſtibus cognatis fauere pertentet: vt tam in populorum, quàm in cognatorum negocijs, vna, eademq; illi fides ſeruanda ſit: nec alio affectu tractandos eligat cognatos, quàm populos: quo [b] in adeptum cœlitus regnum directo æquitatis gradiens calle, nec profanationis in vtrumq; ſubeat notam, nec pietatis claudat vtriſq; partibus viſcera.

Secunda poſt hæc noſtro cœtui retractanda ſe collatio intulit, pro conditionibus ſcilicet illis, quas iam dictus Princeps Eruigius

[a] Præfixam. C. A.

Matth. 18.

[b] Indeptum. C. A.

Eruigius ob tuitionem filiorum ſuorum, totius regni ſui populos iurare coëgit. Quibus inſpectis, & diutiſsimè retractatis, nihil illîc inuenimus, quod æquitati ſit obuiũ, nihil quod & pietati aduerſum: occaſiones tantùm [a] malitiæ amputantur: nam iuſtorum negociorum aditus non excluditur. Hoc enim ſingulariter illîc ſeruandum promittitur, quod generaliter à Domino omni Chriſtiano iubetur; ſcilicet, vt malitia [b] caueatur, innocentia illibata ſeruetur, fruſtretur nocẽdi propoſitum, admittatur negocioſum iuſtumque iudicium: hoc enim ſi communi omnium lege ſeruetur, & illæſum ſemen Regium à nocibilitate ſeruabitur, & veritas populis ſine periurij profanatione reddetur. Nec enim illîc iuramentum eſt, vt aut cauſantes contra filios ſuos nemo iuuaret, aut nullus ſuper æquitatis iudicium promeret; vbi iam dictus Princeps non ſolùm in ſingulis negocia ſua iudicialiter proponendi aditum tribuit, ſed & ſcelera filiorum ſuorum, ſi qua accidiſſent, legibus vlciſcenda permiſit. Quod ergo illîc non eſt iuramentum, & tamen iuramentum fuiſſe impudenter aſſeritur, non deuocabit populos in periurij crimen; quia nec alligatum cernitur in conditionum ſerie: nec enim in nobis eſt cohibendũ, quod in illis conditionibus non inuenimus eſſe cohibitum. Recedendum tamen eſt à malitia, & [c] exercenda ſunt negocia opportuna. Neque enim quorumdam incauta illa dicacitas attenditur, quæ impudenter adſtruere nititur, illos tantùm innoxios eſſe à periurij crimine, qui negocia ſua tantùm viſi fuerint obieciſſe: illos autem, qui vel talia negocia iudicanda ſuſceperint, vel huiuſmodi pro æquitate adiuuerint, inexpiabili profanationis crimine irretiri: hæc quippè dicunt cõtentioſo magis, quàm rationabili ſtrepitu obſtrepẽtes; neſcientes videlicet, quia ſi negatus fuiſſet illîc aditus iurandi, negaretur & proponendi: ſed qui admiſit iuſtæ propoſitionis negocium, non voluit prolatæ æquitatis amputare iudicium: nec qui proponentẽ admiſit poteſtatẽ iuſtè iudicandi iudicibus abſtulit. Magna ergo ſtultitiæ vox eſt, hæc ſentire, vel proloqui. Nam è cõtra, ecce per totam diuinæ ſeriem ſcripturę plus iudicibus præcipitur iudicare iuſtitiam, quàm populis ſua obiectare negocia. Dicit enim Scriptura: Iuſtè iudicate, filij hominum: nec addidit: Iuſtè proponite cauſas veſtras, filij hominum: nunquid, quia iudices iuſtè iudicare admonet, ideò populis * proponendi

[a] Malit. illic amp. C. A.

[b] Capiatur. C. A.

[c] Exequenda. C. A

Leuit. 19.

* Gothicismus.

Universidad de Deusto Biblioteca

sua negocia interdixit [a] in eo quòd de negocijs proponendis nihil protulit? Nunquid super eo iudicij formula [b] reijcitur, quia mutum, & absq; propositione sentitur? Non ergo aut iudicia sine obiectis, aut obiecta sine iudicibus esse possunt; quo, aut iudex desit causanti, aut causans desit nullo modo iudici. Quapropter conditiones ipsæ, in quibus nec veritas est præcisa, nec pietatis amputata sunt viscera, non tenebunt aut iustè proponentes ad periurij sacrilegium, aut iustè iudicantes ad profanationis reatum. Hac igitur reddita ratione conficitur, vt ad prædictarum seriem conditionum nullus teneatur obnoxius, quisquis repulsa à malitia, contra iam dicti Principis partem, aut negocia sibi debita iudicibus iudicanda obiecerit, aut qui talium mandata susceperit, aut testis iudex, qui aduocatus testimonium dixerit, aut iudices ipsi, qui huiusmodi iustè negocia terminauerint: vel hi etiã, qui parti iustitiam habenti simpliciter fautores extiterint; ad releuationem potiùs miserorũ currentes, quàm parti cuiquã delectantes esse nocibiles. Scriptũ est etenim: Pietas ad omnia vtilis est. Neq; enim cessandum est à misericordiæ opere, quod illo non interdictum est fœdere. Quia ergo illîc iustitiæ aditus nõ negatur, consequẽs est, vt nec pietas abnegetur: non enim plenè iustitiam diligit, qui pietatem proximo non impendit: sic [c] enim inconfusè pietatis seruantes affectum, illud Apostolicum prælegimus obseruandum, [d] quam manifestè præcipitur: Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. Hac igitur ratione præmissa, absolutis, & discretis personis, atque vocibus singulorum negocia ipsa, quæ contra partem dicti piæ memoriæ Eruigij Principis, vel filiorum eius habeantur proponenda, admisimus; definientes, vt legibus, Canonibusq; designata iustitia, inter opponentes, & respondentes, à iudicibus inconcussa seruetur. His itaque excursis, quæ placita dispositionis fine conclusa sunt, damus soli Deo gloriam & honorem; poscentes eius profusissimam pietatem, vt eius virtus atq; potentia, & nostrarum soluat mentium ligaturam, & glorioso amatori Christi Egicani, Principi nostro tribuat felicem retentasse sceptrum, felicioris vitę reducere cursum, ac diuturnum cum pace in populis tenere imperium: eo præstante, qui est Rex omnium Regum, & cuius regnum manet in secula seculorum. Amen.

Inter-

[a] Ideò quo. C. A.

[b] Texitur, qui mutus, & absq;. C. A.

1. Timot. 4.

[c] Ergo. C. A.

Galat. 6.

[d] Quo, seu quum Gothicum enim á. &. v. eodem ferè modo scribitur.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero. LXI.

1 IVlianus, vrbis Regiæ Metropolitanus Episcopus, hæc Canonum statuta subscripsi.
2 Suniefredus, Narbonensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
3 Floresindus, Hispalensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
4 Faustinus, Bracarensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
5 Maximus, Emeritensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
6 Idalius, Barcinonensis Episcopus, subscripsi.
7 Concordius, Palentinus Episcopus, subscripsi.
8 Mumulus, Cordubensis Episcopus, subscripsi.
9 Recila, Accitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
10 Gaudentius, Valerien sis Episcopus, subscripsi.
11 Cicilius, Dertosanæ Episcopus, subscripsi.
12 Deodatus, Segobiensis Episcopus, subscripsi.
13 Eruigius, Calabriensis Episcopus, subscripsi.
14 Monesonsus, Egitanæ Episcopus, subscripsi.
15 Gregorius, Oretanæ Episcopus, subscripsi.
16 Proculus, Bigastrensis Episcopus, subscripsi.
17 Sonna, Oxomensis Episcopus, subscripsi.
18 Sarmata, Valentinæ Episcopus, subscripsi.
19 Marcianus, Dianiensis Episcopus, subscripsi.
20 Ioannes, Abelensis Episcopus, subscripsi.
21 Gabinius, Arcauicensis Episcopus, subscripsi.
22 Samuel, Malacitanensis Episcopus, subscripsi.
23 Froaricus, Portucalensis Episcopus, subscripsi.
24 Vbisefredus, Ausonensis Episcopus, subscripsi.
25 Emila, Elicitanę, "qui & Dotanę" sedis Episcopus, subscripsi. "Desunt C. A.
26 Felix, Irien sis Episcopus, subscripsi.
27 Euphrasius, Lucensis sedis Episcopus, subscripsi.
28 Theuderacius, Asidonensis sedis Episcopus.
29 [a] Villiedus, Calagurritanæ Episcopus, subscripsi. [a] Vbiliedeus. C. A.
30 Nepotianus, Tyrassonensis Episcopus, subscripsi.
31 Cuniuldus, Italicensis sedis Episcopus, subscripsi.

32 Geta, Eliplensis sedis Episcopus, subscripsi.
33 Stercorius, Aucensis sedis Episcopus, subscripsi.
34 Basilius, [a] Bastensis sedis Episcopus, subscripsi.
35 Gaudila, Empuritanæ sedis Episcopus, subscripsi.
36 Eusendus, Ilerdensis Episcopus, subscripsi.
37 Pacotasis, Biterrensis Episcopus, subscripsi.
38 Aurelius, Asturicensis Episcopus, subscripsi.
39 [b] Holemundus, Salmanticensis Episcopus, subscripsi.
40 Spasandus, Complutensis Episcopus, subscripsi.
41 Gundericus, Segontiensis Episcopus, subscripsi.
42 Ioannes, Eliberitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
43 Habitus, Vrcensis Episcopus, subscripsi.
44 Viliefonsus, Visensis sedis Episcopus, subscripsi.
45 Sabaricus, Gerundensis Episcopus, subscripsi.
46 Fructuosus, [c] Auresinæ sedis Episcopus, subscripsi.
47 Anterius, Segobriensis sedis Episcopus, subscripsi.
48 Rogatus, Beatiensis sedis Episcopus, subscripsi.
49 Valderedus, Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
50 Adelfius, [d] Tudesinæ sedis Episcopus, subscripsi.
51 Tructemundus, Elborensis Episcopus, subscripsi.
52 Sisebaldo, Tuccitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
53 Atula, Caurensis sedis Episcopus, subscripsi.
54 Ioannes, Egarensis sedis Episcopus, subscripsi.
55 Isidorus, Setabiensis sedis Episcopus, subscripsi.
56 Landericus, Olysipponensis Episcopus, subscripsi.
57 Miro, Conimbrensis Episcopus, subscripsi.
58 Vincentius, Dumiensis sedis Episcopus, subscripsi.
59 Fiontius, Lamecensis Episcopus, subscripsi.
60 Ioannes, Pacensis Episcopus, subscripsi.
61 Constantinus, Egabrensis Episcopus, subscripsi.

[a] Bastisensis. C. A. Bastitanus.
[b] Polemundus. M.s Holemundus in 13. Tolet.
[c] Aurensis. C.A.
[d] Tudensis. C.A.

Item Abbates.

1 ABsalius Abbas, subscripsi.
2 Felix Archipresbyter, subscripsi.
3 Gerontius Abbas, subscripsi.
4 Gabriel Abbas, subscripsi.
5 Castorius Abbas, subscripsi.
6 Sisebertus Abbas, subscripsi.

Eulalius

7 Eulalius Abbas, subscripsi.
8 Inuolatus Abbas, subscripsi.
9 Adeodratus Abbas, subscripsi.
10 Vbisandus Archidiaconus, subscripsi.
11 Musatius Primiclerus, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

1 SEsaldus indignus Archipresbyter, & Abbas, agens vicem domini mei, & Pontificis Cypriani Tarraconensis Episcopi, subscripsi.
2 [a] Florentinus Presbyter, agens vicē domini mei, & Pontificis Leuberici, [b] Vrgelletanensis Episcopi, subscripsi.
3 Daniel Presbyter, agens vicem domini mei, & Pontificis mei Agripij Ossonobensis Episcopi, subscripsi.
4 Suniulfus Abbas, agēs vicem domini mei, & Pontificis Flori Mentesani Episcopi, subscripsi.
5 Desiderius Presbyter, agens vicem domini, & Pontificis mei [c] Nasidarbi Astigitanæ sedis Episcopi, subscripsi.

[a] Florentius. C. A.
[b] Vrgelitanæ. C. A.
[c] Aliàs Naridarbi. C. A. Nandarui.

Item ex viris Illustribus officij Palatini.

1 [d] OStulfus Comes, similiter.
2 Vbimar Comes, similiter.
3 Vitulus Comes, similiter.
4 Transemundus Comes, similiter.
5 Valdericus Comes, similiter.
6 Nausti Comes, similiter.
7 Cixila Comes, similiter.
8 [e] Giselamundus Comes, similiter.
9 Sisaldus Comes, similiter.
10 Theudila Comes, similiter.
11 Seuerinus Comes, similiter.
12 Sonna Comes, similiter.
13 Ara Comes, similiter.
14 Trasericus Comes, similiter.
15 Ega Comes, similiter.
16 Suniemirus Comes, similiter.
17 Audemundus Comes, similiter.

[d] Ostrulfus. M.ſſ.
[e] Gisdamundus. M.ſſ.

DAta lex in confirmatione Concilij generalis, sub anno primo regni glorioſi Egicani Principis noſtri.

"Decretis & eximijs tẽporis noſtri geſtis Synodalibus prefa- a Diſcretis. C. Hiſp.
uentes, quibus & doctrinę ſacroſanctæ fidei baudiuimus co- b Haurimus. C. A.
piam, & indiſſolubilis iuramẽti nouimus confractam eſſe carenã, id lege promulgata decernimus, vt ea ipſa, quę incõuulſo Canonum vigore decreta ſunt, ab omnibus cautiſsima, & diligenti obſeruatione ſeruentur. Si quis autem his ipſis definitionibus contraire voluerit, decima ſuarum rerum parte multabitur; excommunicationis inſuper ſententia ferietur.

De ſubſcriptionibus. 15. Concilij Toletani.

IN hoc decimo quinto Concilio Tolet. multi ex Epiſcopis, qui. 14. interfuerunt, ſubſcribunt: eſt enim Nationale ex Epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis. Qui in alijs ſuſcribunt, ſunt, Aurelius Aſturicenſis in. 13. Tolet. Atula Caurienſis, in. 12. & 13. Tolet. Valderedus Cæſarauguſtanus in. 13. Tol. Concordius Palentinus, in. 12. & 13. & 14. Tolet. Cicilius Dertoſanæ, in. 13. Tolet. & dicitur Dertoſanus. Cuniuldus Italicenſis, in. 13. Tolet. ſicut Cyprianus. Deodatus Segobienſis, in. 12. & 13. & 14. Tol. Euphraſius in. 12. & 13. Tol. Euſendus Ilerdenſis, in. 13. Tol. Felix Irienſis, in. 12. Tolet. & 3. Bracarenſ. vbi dicitur Idulfus Felix. Froaricus Portucalenſis in. 12. & 13. Tolet. Floreſindus Spalenſis in. 13. & 14. Tolet. Florus Menteſanus, in. 13. Tolet. Gaudentius Valerienſis, in. 12. & 13. & 14. Tolet. Gregorius Oretanæ, in. 13. & 14. Tolet. Geta Eliplenſis, in. 12. Tolet. Gaudila Empuritanæ, in. 13. Tol. qui Gaudilanus. Iulianus vrbis Regiæ, in. 12. 13. & 14. Tol. Idalius Barcinonenſis, in. 13. Tol. Ioannes Egarenſis, in. 13. Tol. Ioannes Pacenſis, in. 12. & 13. Tolet. Ieubericus Vrgelitanus. 13. Tolet. Mumulus Cordubenſis, in. 13. Tot. Moneſonſus Egitanæ 13. Tol. Martinus Dianienſis, in. 14. Tol. Miro Conimbrenſis, in. 13. Tol. Proculus Bigaſtrenſis. 13. Tol. Recila Accitanæ, in. 12. & 13. Tol. Rogatus Beatienſis in. 11. & 13. Tol. Siſebaldo, in. 12. & 13. Tolet. Stercorius Aucenſis, in. 13. Tolet. Samuel Malacitanus, in 12. & 13. Tolet. Sarmata Valentinæ, in. 13. & 14. Tolet. Sonna Oxomenſis, in. 13. & 14. Tolet. Suniefredus Narbonenſis, in. 13. & 14. Tolet. Theuderatius Aßidonenſis, in. 12. & 13. Tol. Tructemundus Elborenſis, in. 12. & 13. Tolet. Vbiſifredus Auſonenſis, in 13. Tol. Maximus Emeritenſis, in. 14. Tol. Alij ſubſcribunt, qui non

non interfuerunt alijs Cõcilijs, ſed ſuccedunt alijs Epiſcopis, vt Anterius Segobrienſis, qui Olipæ, in. 14. Tolet. Adelfius Tudenſinæ, qui Opæ Tudenſi, in. 14. Tol. Agripius Oſſonobenſis, qui Bellito, in. 13. Tolet. Baſilius Baſtenſis, qui Antonio, in. 14. Tolet. Conſtantius Egabrenſis, qui Gratino, in. 13. Tolet. Eruigius Calabrienſis, qui Aluaro in Emeritenſi. Frontinus Lamecenſis, qui Gundulfo, in. 14. Tol. Fauſtinus Bracarenſis, qui Luibæ, in. 13. Tol. Gabinus Arcauicenſis, qui Sempronio, in. 13. Tolet. Gundericus Segontienſis, qui Ellæ, in. 14. Tolet. Habitus Vrcẽſis, qui Palmatius, in. 13. Tol. Ioannes Abelenſis, qui Vnigiro, in. 13. Tolet. Ioannes Eliberitanæ, qui Argibandonio, in. 13. Tol. Iſidorus Setabienſis, qui Aſturio Setabitano, in. 13. Tolet. Landericus Olyſipponenſis, qui Aræ, in. 13. Tolet. Naſibardus Aſtigitanæ, qui Theodulfo, in. 13. Tol. Nepotianus Tyraſſonenſis, qui Aſturio, in. 13. Tol. Sabaricus Gerundenſis, qui Iacobo, in. 14. Tol. Spaſandus Complut. qui Agricio, in. 14. Tol. Vincentius Dumienſis, qui Auiachimaro, in. 8. Tol. Viliefonſus Viſenſis, qui Reparato, in. 13. Tolet. Villiedus Calagurritanæ, qui Euſraſio, in. 13. Tolet. Emila Illicitanæ, qui Leandro, in. 14. Tolet. Fructuoſus Aureſinæ, qui Aurienſis dicitur, ſucceßit Hilario, in. 13. Tolet. Prima ſubſcriptio huius Concilij eſt: Iulianus, vrbis Regiæ Metropolitanus Epiſcopus, hæc Canonum ſtatuta ſubſcripſi: in qua aduertendum duxi, Iulianum Regiæ vrbis Metropolitam, qui Quirico ſucceßit, diuerſum eſſe à Iuliano Pomerio, Gallo Doctore: is enim vixit circa annum Domini. 490. vt ex Euodio Ticienſi conſtat: noſter verò incidit in hæc tempora, & in Prognoſtico futuri ſeculi Pomerium affert, in opere aduerſus Iudæos. Video aliquos viros doctos ſimilitudine nominum deceptos: ſed Iulianus Primas ciuis fuit Toletanus Eugenij. III. diſcipulus, inter diuos relatus, qui magna totius populi veneratione Toleti colitur, cuius vitam Felix literis mandauit; alter Iulianus, Pœnus in Gallia vixit, tantum Doctor Eccleſiaſticus fuit.

Notæ in Concilium decimumquintum Toletanum.

ERa DCC.XXVI.] *Ex hac era ſubductione Eruigius non ſex, vt aliqui noſtri hiſtorici, ſed octo regnauit annos, Synodus enim Toletana. 13. congregata eſt Era DCC. XXI. anno Eruigij Regis*

Regis quarto: Synodus Tolet. 14. Era DCC. XXII. anno Eruigij quinto: Tolet. Concil. 15. celebratur Era DCC. XXV I. anno primo Egicæ. Ex qua cõputatione liquidè constat, octo regnasse annos; à decimo octauo, vsque ad vigesimum quintum. Vasæus septem eius regni annos adscribit; Rodericum Toletan. sequutus fortè, excludit primum. Quam computationem nos sumus sequuti in chronologia.

Soceri] *Inter alias filias, quas Rex Eruigius ex Leubigithone vxore suscepit, fuit Cixilo, quam in matrimonium Egicæ tradidit. Egicam fuisse filium Regis existimo: nam ipse sic ait in tomo: Illud* „ *autem primo in loco dicendum occurrit, quòd diui patris nostri, &* „ *soceri regale sortientes fastigium, &c. Ex quibus verbis constat, & socerum & patrem habuisse Regem: nam ait: Sortientes; dissoluant historici nostri argumentum. Quid de Egicæ moribus Concilium* „ *Tolet. 16. tradat Canone. 8. libenter appono. Glorioſissimus etenim,* „ *ait, ac serenissimus dominus noster Egica Rex, feruentissimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam, (illud Prophetale vaticinium sequens;* „ *Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam?) vtpote verus Christicola obnoxius proterere decernit;* „ *Ecclesiæ Dei statum vigilaci instantia roborare disponit; sanctis* „ *Dei basilicis se munificum exhibet; tributorum impensiones populis moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione* „ *agentibus, animi liberalitate gratissima, ac piæ miserationis instantia ignoscere consueuit: multos quoque qui confracti sunt, liberos, se-* „ *cundùm Prophetam omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu* Esaiæ. 58. „ *reformat, atque in diuersis sanctæ vitæ studijs sanctis exercendo* „ *præpollet. Hactenus Concilium. Leubigitho vero eius nurus vnà cũ Siseberto Toletano Antistite & alijs, aduersus eum coniuratione inita, vt vita & regno priuarent, exilio multati sunt: vt infra Concil. Tolet. 16. cap. 9. de Siseberto Episcopo.*

Papa Benedictus] *Benedictus secundus Leoni. 2. successit. Totam hanc controuersiam Rodericus Toletanus Archiepiscopus,* „ *lib. 3. c. 13. sic describit. Eius in tempore, inquit, liber de tribus sub-* „ *stantijs, quem dudum Romam miserat Primas sanctissimus Iulia-* „ *nus, & minus cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixe-* „ *rat reprobandum; ob id quod voluntas genuit voluntatem. Sed san-* „ *ctus Iulianus veridicis testimonijs in hoc Concilio, ad exactionem* „ *præfati Principis, per oracula eorum, quæ Romam transmiserat, ve-* „ *rum esse firmauit; & apologeticum fecit, & Romam misit per suos Legatos,*

„ *Legatos, Presbyterum, Diaconem, & Subdiaconem, viros eruditis-* „ *simos, & in omnibus Dei seruos, & in diuinis Scripturis imbutos,* „ *cum versibus etiam acclamatorijs, secundùm quod, & olim transmiserat de laude Romani imperij. Quod Romanus Pontifex Bene-* „ *dictus dignè & piè recipiens, cũctis legendũ indixit, atq; acclaman-* „ *do: Laus tua Deus in fines terræ, lectũ sapius notũ fecit; qui & res-* „ *criptum domino Iuliano, per suprafatos Legatos cum gratiarum* „ *actione, & cum honore remisit, & omnia quæcunq; scripsit, iusta &* „ *pia esse deprompsit. Hæc Rodericus.*

Nec secundùm relatiuum] *Quæritur, an hæc nomina, sapientia, essentia, & voluntas, secundùm relationem, an secundùm substantiam à sanctis Patribus vsurpantur? Quam quæstionem dissoluit Magister Sentent. lib. 1. Sentent. dist. 27. vbi ex sententia D. August. docet, nomina, quæ substantiam significãt, tantùm dici,* „ *illud de illo. S. Thom. 1. p. q. 39. art. 5. sic ait: Vnde minùs impro-* „ *pria est ista: Natura de natura, vel sapientia de sapientia, quàm: Essentia de essentia. Quamuis Augustinus lib. 7. de Trinitate. c. 1. & 2. probat hanc: Sapientia de sapientia: & lib. 15. de Trinitate,* „ *cap. 20. hanc: Voluntas de voluntate: Dicitur (inquit) Filius consi-* „ *lium de consilio, & voluntas de voluntate, sicut substantia de sub-* „ *stantia, sapientia de sapientia. Sed omnes Doctores sancti aliquãdo expreßiùs loquuti sunt, quàm proprietas dictionis patitur: vnde huiusmodi formæ loquendi non sunt extendendæ, sed potiùs exponendæ; vt scilicèt nomina abstracta exponantur per concreta, vel per nomina personalia, vt docuit Thomas. 1. p. quæst. 39. art. 1. & Magister Sentent. lib. 1. d. 5. vnde istæ propositiones debent interpretari per concreta, aut per personalia nomina, vt cùm dicitur: Essentia de essentia, vel sapientia de sapientia, sit sensus: Filius, qui est essentia, & sapientia, est de Patre, qui est essentia, & sapientia.*

Ac proinde] *Hæc regula generalis, & axioma vniuersale est omnium Theologorum, in materia de Trinitate, ex August. lib. 3. de Trinitate, qui in prologo de nominibus indiuiduæ Trinitatis sic* „ *ait: Quædam de singulis tantùm dicuntur personis, quædam verò* „ *vnitatem essentiæ significantia sunt; & quæ de singulis sigillatim,* „ *& de communibus communiter dicuntur: alia verò sunt, quæ* „ *translatiuè, ac per similitudinem de Deo dicuntur. Hoc idem Am-* „ *brosius lib. 2. de Trinitate in prologo.*

Egregij Augustini sententiam] *Locus est apud August. lib. 15. de Trinitate. c. 20. & adducitur à Magist. Sentent. lib. 1. dist. 5.*

Sitit

Sitit te] *Ex Psalm.62. secundum Septuaginta, qui ita transtulerunt* ἐπιθύμησέ σε ἡ ψυχή μου, ὡσαπλῶς πᾶσα ἔξις μου *ad verbum: Sitiuit te anima mea, quàm multipliciter caro mea. Diuus Hieronymus sic habet: Sitiuit ad te anima mea, desiderauit ad te caro mea. Basilius referens hæc verba: Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter, sic ait: Theodotion habet: Sæpe numerò, Symmachus: Concupiscit: posuit autem omnes interpretationes, vt doceret illud* ὡσαπλῶς *non esse duarum partium dictionem, sed vnam esse vnius partis, quæ sermonis significet epitasin. Consentit enim & caro animæ amori, nec consilijs illius repugnat; ac si dicat: Et anima mea, & corpus meum te desiderat: quemadmodum si quis aquam sitiat & iucundissimam & liquidissimam. Noua Latina versio Septuag. habet: Sitiuit tibi anima mea, ex sententia Hilarij, & Augustini.*

Significatur à parte totum] *Hæc est quarta regula Tichonij, quam adfert Augustinus libro de doctrina Christiana, & Isidorus lib.1. sententiarum cap.26.*

Septuaginta animæ] *Locus est Exodi primò, vbi ita legitur: Erant igitur omnes animæ eorũ, qui egressi sunt, de femore Iacob, septuaginta; qui paulò ante eodem capite in Aegyptum ingressi dicuntur. Et Genesi.46. expressè dicitur: Omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Aegyptum, fuere septuaginta. Idem locus est Deuteron.10. D.*

Muscam caninam] *Psalm.77.* κυνομυῖαν *habent Septuaginta, vt etiam psalm.104. quam vocem Græcam Latina vulgata editio retinuit: significat verò* κυνομυῖα *muscam caninam, vt hic ponitur. Isidorus lib. Etymol.12. cap.8.*

Vt auferat à nobis serpentem] *Locus est.21. Numer. paulò tamen aliter; neque serpentem, sed serpentes habet Latina trãslatio: apud Septuaginta tamẽ est* τὸν ὄφιν *singularitatis numero, vt hic.*

Cyrillus libro, qui vocatur scholia] *Fortè sunt commentaria in Ioannem: vbi libro.1. cap.15. ad ea verba: Et Verbum caro factum est, sic habet: Sermonem incarnationis iam manifestè ingressus, hominẽ factum fuisse vnigenitum Dei filium apertissimè narrat. Quum enim dicit: Et Verbum caro factum est, nihil aliud dicit, præterquam quòd filius Dei & Deus natura, homo factus est: nec noui quicquam profertur, quum sæpè diuina scriptura solo carnis vocabulo integrum (vt ita dicam) & totum hominem significet. Effundam, Ioel inquit, à spiritu meo super omnem carnem: vbi nisi ex parte vna totum hominem intelligas, ridiculosè inanimatæ carni spiritus dari videbitur.*

Septuaginta

Septuaginta quinque] *Sic est Exod.1. ex editione Septuaginta* ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. *Idem Lucas in Actibus Apostolorum, c.7. Verùm Geneſis.46. dicitur: Cunctæq; animæ, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femore illius, absque vxoribus filiorum eius, sexaginta sex: Filij autem Ioseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ: omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta. Pro septuaginta, habet editio Septuag.* ψυχαὶ ἑβδομήκοντα πέντε. *Deuteronomij verò.10. Septuaginta interpretum & vulgata editio consentiunt, & animas.70. in Aegyptum descendisse commorant. Idem Iosephus lib.2. antiquit.c.7. Quomodò verò hæc cõstent, esse septuaginta, & esse septuaginta quinque, pulchrè conciliat Hieronymus, quæst. in Genes. ad hunc locum.*

Facies arcam] *Locus est Exodi.25. hoc modo: Arcam de lignis setim compingite, cuius longitudo habeat duos & semis cubitos, latitudo cubitum & dimidium, altitudo cubitum similiter ac semissẽ: deaurabis eam auro mundissimo intus & foris: vbi pro lignis setim LXX. disertè* ἐξ ξύλων ἀσήπτων *habent, vt Cyrillus legit.*

Tres in Christo substantias] *Stephanus Eduensis Episcopus in lib. de Sacram. altaris. c.17. Credimus, in Christo duas fuisse naturas, diuinam & humanam; & tres substantias, diuinam, carnẽ, & animam; Athanasio attestante, qui ait: Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita & Deus, & homo vnus est Christus.*

IN NOMINE DOmini. Incipiunt gesta Synodalia in vrbe Cæsaraugusta, sub die Calen. Nouembr. Era DCC. XXVIIII. anno quarto orthodoxi, atque serenissimi domini nostri, Egicani Regis.

SAcerdotes Domini, quos non solùm diuina pietas ad magisterium prouehit sacrum, sed etiam speculatores instituit plebium, ea se debent auctoritatis munire sentẽtia, quòd & diuinis sine intermissione insistant præceptis, & cunctam plebem dignis condirigant exemplis. Et ideò quia nos diuina celsitudo, ex iussu excellentissimi & pijssimi magniq; Dei cultoris, domini nostri Egicani Principis, in hanc Cæsaraugustanam vrbem coadunari præcepit, & ita sub omnimoda specialitate instituit, vt resecante falce iustitiæ, æquitatis consolidetur materies; & quidquid cuiuslibet indiscreta pernicies à sanctis institutionibus Patrum de ordinibus Ecclesiasticis diuellit, nostris elucubratis sententijs, Deo mediante, in lumine deducantur veritatis, idcircò dum nobis de sanctæ Trinitatis mysterio secundùm formulam Nicæni Concilij triduo mutua fuisset conlatio, & quæ se cœtui nostro, ad ædificationem totius plebis ingesserunt, conspicua diligentiq; ratione pertractantes, quæ necessaria extiterunt, Christo opitulante (cuius nos causa salutis ad hoc prouocauit studiũ) in breuibus atque continuatis capitulis cuncta definiuimus, & ad perennitatis suæ roborem, ea quæ à nobis acta vel definita sunt, propriæ manus nostræ exaratione firmare procurauimus.

I. Vt

I. Vt non liceat Episcopis, citra diebus Dominicis, consecrationes Ecclesiarum exercere.

De Ecclesiarũ consecratione multa tradita sunt à sanctis Patribus, vt cõstat ex concilio Brac. 2. cap. 3. & Vormat. c. 3. & ex Felice PP. 4. c. 4. eius epistola & ex Eusebio lib. 2. ecclesiast. hist. c. 8. & Gelasio PP. epist. 1. c. 17. & Nicol. PP. 1. Vt habetur de consecr. d. 2. c. Ecclesia.

In sanctum & satis venerabile Concilium residentibus nunciatum est nobis, eo quòd aliqui Pontifices regulam veritatis prætermittentes, Ecclesias, quæ à fidelibus pia deuotione construuntur, extra diebus Dominicis consecrent. Si ergo, cum quisque nostrûm mortalium ad Sacerdotale promoueatur officium, nullatenus patimur, vt in reliquis diebus, nisi tantum Dominicis festiuitatibus, ij qui honoris digni habentur officio, in ordine præficiantur Ecclesiastico, quanto magis vt deificata sancta templa, quæ ab hominibus fidelibus censentur honorificanda, sine diebus Dominicis perhibeantur consecranda? cuiusque non talium præsumptiones Pontificum, non solum sanctorum Patrũ cohiberemur prohibere sententiam, sed propria deliberatione censemus: vt nulli penitus Pontificum, in quibuscumque prouincijs constitutis, amodò liceat, præter certis diebus Dominicis, Ecclesias sanctas consecrare.

Dominicis festiuitatibus] *Id. Anacletus PP in epist. 2. & Conc. 4 Tol. c. 18. & 4. Carthag. c. 21.*

II. Vt confinitimi Episcopi de sacra solennitate Paschali, annua vice Primatum suum requirant.

Vide 4. Toletan. c. 4. 2. Brac. c. 9. & 3. Carthag. c. 1. & 41. 1. Aralatense, c. 1. & Carthag. 4. & 5.

Siquidem sancta institutio Patrum de solennitate Paschali præcipiat, vt omnes confinitimi Episcopi, annua vicissitudine, Primatum suum inquirant, quo tempore Paschæ festum peragant: tamen quia didicimus nonnullos Episcopos, sententiam Patrum transgredientes, propter quod etiam debuerunt vsquequaque vigilantes manere; placuit omnibus nobis, vt abinceps cuncti confinitimi Episcopi nullam sibi occasionem subijcientes, aut longinquitate itineris præcauentes, annua recursione, de festiuitate Paschali tẽpore congruo Primatem suum, sub cuius potestatis manserint regimine, inquirant: vt quo die & tempore illis Paschæ festum pronunciauerit, solicita veneratione peragant.

III. *Vt monasteria, diuersoria secularium non fiant.*

Sanctorum Patrum decreuit sententia, ne monasteria diuersoria secularium fiant. Vnde quia nouimus quosdam Abbates, quibus regulariter cura regendarum animarum commissa est; dum quasi patrono affatu aditum secularibus in monasterijs adtribuunt, diuersas insolentias monachis, ibidem Deo deseruientibus ingerunt: dum & eorum operationem, quo se diuinæ pietati placituros alacri curiositate exhibent, deprehendunt, & vitam & mores illorum quadam mentis pernicie infaustè detrahendo deturpare non desinunt. Et iterum, quod pessimum est, dum extraneis passim commorandi aditus infra claustra monasterij confertur, graue inolescit vitium monachorum: quo & vitam suam per lucra mundialia sectantes degenerant, & se à proprio cœnobio voluptuosa fœditate dissociant. Quæ res ad hoc nostrorum paterna pietate demulcet animos, vt ea constituamus, quæ & sanctis animabus iuuaminis solamen impendant, & præsumptiones secularium remoueant. Quamobrem placuit vniuerso cœtui nostro hoc statuere, vel potius definire, vt nullus abinceps secularium, seu potestatiuè, seu etiam vel ex permisso Abbatis, vel cuiuslibet monachorum infra claustra monasteriorum hospitandi, vel commorandi habeat receptaculum: excepto quos vita probabiles, egenos aut paupertate depressos inspectio præuiderit Abbatis: quos & suscipere beneuola voluntate in monasterijs, & alendos eleemosynis modis omnibus sinimus. De reliquis autem personis secularibus (sicut iam à nobis est superius præmissum) nullum penitus patimur infra claustra monasteriorum hospitandi habere receptaculũ. Cæterùm si secretiùs aut sequestratim à monasterio ad id, quod constructum pro superuenientibus domicilium, patuerit, ibi eos suscipere Abbates, vel monachos oportebit. Quatenus & vita eorum remotis seculi conturbationibus in omni opere deifico probabilis inueniatur, & nullius vanisimis detractionibus dehonestentur: aut certè (quod inhonestum est) ne per talium susceptiones dissolutionem incurrãt, & à bono proposito vitam suam extorrem efficiant.

IIII. De

IIII. *De libertis, qui ab Episcopis ex familia Ecclesiæ manumittuntur.*

Concil. Tol. Non est dubium à sanctis Patribus definitum fuisse, vt omnes liberti, qui ab Episcopis ex proprijs familijs Ecclesiæ, manumisionis gratia titulantur, post decedentis Episcopi obitum, mox vt alius superuenerit Episcopus, infra anni spatium libertates suas repræsentent: quo secundum Canonis sententiam, per suas professiones, debitam suæ originis conditionem agnoscant. Sed quia ita speciali modo sancta decreuit Synodus, vt si ipsi liberti infra anni spatium, superuenienti suo Põtifici chartulas libertatis suæ præsentare neglexerint, protinus eos in pristinam seruitutis redigant conditionem; & licet illis congruentius satisq; luculentius retractatum fuerat, hoc tamen à nobis conspicuum perpenditur, quo non solum & prædia Ecclesiarum debita auctoritate disponimus, sed etiam & oppressis pium suffragium porrigimus: per quod & cupiditas Sacerdotalis frustretur & imbecillitas pauperũ subleuetur. Quia ergo comperimus, quosdam Pontifices potius lucra sua ampliare studentes, quàm de mercedis opere Domino placentes, liberos, quos ex familia Ecclesiæ, à suis prædecessoribus inueniunt, pro eo, quòd chartulas libertatis suæ infra consultum tempus non repræsentent, statim eos in propriam seruitutem redigere; vnde hoc pietatis studio generali modo subrogamus beneficiũ: vt si ijdem liberti forsitan ignorauerint ordinem Canonum, aut certè (vt adsolet fieri) ad præsentandas libertates suas tepuerint, ipsius Pontificis solicitudo, mox in sedem sibi creditam successerit, per Clerum aut domesticos, perquirere procurabit, quos decedentes Episcopi de familijs Ecclesiæ manumissionis gratulauerunt: vt eosdem Pontifice præmonente, ipsi liberi chartulas suæ libertatis repræsentent: qualiter nec liberti Ecclesiæ de institutione Canonum ignorantes se esse perhibeant, nec Sacerdotis callida voluntas patescat, vnde contra ordinem reducantur manumissi ad originem seruitutis. Quos, si Põtifice præmonente, contempserint infra anni spatium suas libertates propriæ sedis Episcopo pãdere, licitum sit ei, secundùm Canonum sanctiones, in iure Ecclesiæ suæ reducere seruituros.

Universidad de Deusto
Concil. Tol. 13. cap. 5.
Biblioteca

V. Vt defuncto Principe, superstes Regina statum & vestem secularem deponat, & in cœnobio virginum mancipetur permansura.

Licet planissimè in Cõcilio Toletano de Principum relictis institutum fuisset, vt nulli licitum esset superstitem reginã in coniugio ducere, aut sordidis contactibus maculare, neq; sequuturis regibus, nec cuilibet hominum esset permissum: tamen nostri ordinis causa est, vt crebrisimè ad hoc aciem mẽtis nostræ cõdirigamus, quæ animæ intuemur exhibere profectum. Vnde quia prẽteritis temporibus multas scimus atq; cognouimus Principum relictas, post eorum vocationẽ pro apice regni, quem regendo in cũctis tenuerunt, nullam reuerentiam honoris eis adhiberi à populis: sed passim (vnicuiq; probatum est) diuersas adsumentes occasiones non solum latenter in eorum contrarietate insidias moliuntur, verũ etiam (quod veritati cõtrariũ est) procaciter verba cõtumelioſa in conuentu multorum eas adficiunt: &, quod omni religioni abominandũ, atq; horrendũ est, de ijs detrahere nõ sinũt, quas in caterua populi cernunt commorari. Proinde paterna pietate cõmoti, atq; condigna circa tanto culmine prouidentes, per huius decreti nostri paginam nõ solum quæ in prædicto Concilio exarata sunt de coniuge Principum perenniter custodire, atq; firma stabilitate decernimus permanere; sed etiã ea, quæ sunt conspicua honestati necessaria modò aduertere procuramus: vt seruatas in omnibus sanctiones Canonum totius Toletani Concilij, quæ de Principum relictis promulgatæ atq; definitæ esse noscuntur, deinceps relicta Principis superiorem sentẽtiam inlibato animo pudicè seruans, statim arcesito ab hoc seculo Principe, vestem secularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum adsumat. Quã etiam & confestim in cœnobio virginum mãcipandam esse censemus; & vt ab omni turbine mũdi remota, nequaquã cuilibet locus adtribuatur, per quod aut contumelia tantę potestati in publico ingeratur, aut subdita plebi esse hæsisse patescat, quorum ante dudum agnoscitur domina fuisse: sed infra claustra monasterij iugi sedulitate persistẽs, atq; sanctimonialem vitã peragens, de regno temporali, opitulatione diuina ad regnum æternitatis mereatur peruenire. Quicumq; igitur superiores constitutiones, quæ salubri consilio à nobis definitæ esse noscuntur, violauerit, vel execrari quacumq; factione pertentauerit,

uerit, aut permiserit, nouerit se excommunicationis percepturum sententiam, atque etiam exilij damnationis diuturno tempore incurrere iacturam.

Peractis quoque à nobis quæ congrua fuerunt de ordinibus Ecclesiasticis, in primis immensas laudes omnipotenti Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem Ecclesiæ suæ sanctæ Catholicæ prouidere, deferimus. Deinde Orthodoxo, & serenissimo domino nostro Egicani Regi, cuius instinctu, & deuotissimo institutu in hoc coadunari meruimus Synodali conuentu, multiplices gratiarum actiones persoluimus: qui non solum nostrorum animos ad corrigendos ordines Ecclesiasticos excitauit, sed etiã & populum per oracula, regni sui voto gratioso, ab impensione tributi reddidit absolutum. Pro quo beneficij studio, qui plebi suę tanta largitus est dona, Dominum Iesum Christum, qui nos potentia virtutis suæ decorauit pretiosa, ac pretiosa effusione sanguinis sui redemit, exoramus, vt ipse regnum eius in pace, sub multimoda annorum curricula solidet, gentemque, & vniuersam patriam eius in tranquillitate conseruet, & contra hostem aduersum victrix Christi dextera victorem efficiat semper: atque expletis huius extensis vitæ tẽporibus, ad æternæ beatitudinis prẽmium peruenire mereatur in læssus, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est, honor, summa virtus, & potestas in secula seculorum. Amen.

Notæ.

HOc Concilium Cæsaraugustanum est tertium ex his quæ in hoc opere ponimus: ex scriptum est ex. C. M. S. vestuto Monasterij. S. Æmiliani, quem vocamus hic Hispalensem: nam in omnibus CC. Ecclesia Toletanæ, & S. Laurentij, est mutilum; vbiq; caret subscriptionibus. Erat Episcopus Cæsaraugustanus in hoc Concilio Valderedus, vel Valdesredus: nam subscribit in. 15. Toletan. anno primo Egicani Regis, & in. 16. anno sexto eiusdem. Interfuit etiam eadem ratione Ioannes Egarensis, & Nepotianus Tyrassonensis, & Florus Mentesanus: & Vbisisredus Ausonensis, qui omnes in. 15. & 16. Concilijs adfuerunt.

IN NOMINE DOmini. Incipit Synodus Toletana ſextadecima LX. Epiſcoporum.

DVm anno ſexto inclyti,& Orthodoxi Domini,& Principis noſtri Egicanis ſub die ſexto Nonarum Maiarum, Era DCC.XXXI. vnanimitatis noſtræ conuentus in Prætorienſi baſilica,ſanctorum videlicet Petri, & Pauli aggregatus conſiſteret,atque vnuſquiſq; noſtrorum ex more ſecundùm ordinationis ſuæ tempus in locis debitis reſideret, rerũ prius omnium Domino deuotiſsima gratiarum iura perſoluimus, pro eo, quòd nos & alterutræ viſionis contuitu ſolari permiſit, & alternæ pacis oſculo confouendos ſtatuit; diffuſis cordibus, ſimulque & vocibus ei precum murmura effundentes:vt ſicut nos alternorum oſculorum impenſione lætificos effecit, ita ſereniſsimum, ac religioſiſsimum prædictum Egicanem Pricipem, cuius iuſſu fraternitatis noſtræ cœtus eſt adunatus,fidei ſuæ conuerſatione ſtabiliat, prorogatione iuſtitiæ muniat,pacem locupletem reddat,impenſione miſericordiæ fulciat, virium fortitudine roboret:quo longæuitatis munus fruens, cõmiſſa ſibi regni gubernacula diſcreto moderamine teneat, & cõmiſſos ſibi populos benignè regat, æquè diſponat, & iuſſu pietatis modificet. His deuotione promptiſsima actis,cœpit vnionis noſtræ numeroſitas de rebus ſpiritualibus mutua collationis inter ſe orſa diffundere,atque euentum rei expectatione manſuetiſsima præſtolare. Igitur cum ea attentiùs agerentur, ſic idem excellentiſſimus Princeps ſanctæ intentionis munimine fretus,religione pleniſsimus, & elucubrationis ſummæ titulo inclytus, noſtro ſe ſe cœtui intulit, ac glorioſi capitis verticẽ cernuo voto reclinans, noſtris ſeſe Domino precatibus commendari percenſuit; proprijs manibus tomum nobis deferens reſerandum, in quo ſuæ deuotionis vota, & deliberationis piæ deſideria

deſiderio ſiſtebant,ſtylo grauiſsimè exarata; omnes in communi ſui oris dulciſluis exhortans oraculis ait.

En diuini cultus reuerẽdiſsimi Sacerdotes quidquid propriȷ oris effamine veſtris ſacris ſenſibus debui intimare: quidquid innormis poterat diffuſæ eloquutionis affatus exprimere, ſicut hic breuiter ſummatimq́; calamo currenti digeſsi. Vnde vos ea ſolicitiùs prælibantes,gliſcentibus animis pertractate:& tam ea,quæ hic ſunt inſita, quàm etiam alia, quæque ſe reuerendiſsimo veſtro cœtui ingeſſerint audienda,æquiſsimis iudiciorum veſtrorum definitionibus terminate, & firmiſsimo ſententiarum veſtrarum ſtylo eſſe permanſura decernite. Quem tomum ab eo vnanimitas noſtra ſuſcipiens,eidem Principi benediximus: eoque è noſtri medio diſcedente,eiuſdem tomi ſeriem reſeruimus, cuius dictorum textus ſubter annexa ſerie declaratur.

IN Nomine Dõmini. Flauius Egica Rex ſanctiſsimis Patribus,in hac ſancta Synodo reſidentibus.Nouit,beatiſsimi Patres,ſerenitatis noſtræ glorioſa ſublimitas,ſynodicæ aduocationis ſtudia nutantis ſeculi obſtare ruinę,&fidelibus populis congruã ſalutaris vitæ impendere diſciplinã.Quapropter orthodoxæ fidei religione permotus, veſtriq; cœtus optabili conuẽtu iucũdior redditus, cœlorũ Regi grates laudũq́; vota perſoluo: qm̃ præſtolata adgregationis veſtræ cõcurſio præceptionis noſtrę oraculis deuotiſsimê paruit,&alternæ viſionis exoptata gaudia commodauit.Igitur vobis coram poſitus, veſtris precibus ſupernã mihi clementiã ſuffragari efflagitãs, vniuerſitatẽ ſanctitudinis veſtræ Chriſtiana mẽtis deuotione cõuenio;vt quia Eccleſię ſanctæ catholicæ digna ſpeculatione perſtatis, votis meis fautores ſitis, veſtriq; Pontificatus meritis,in regendis populis præſtantiora mihi ſubſidia præparetis,& conſiliorum nutrimenta ſalubria afferatis; quo valeam ſanctimoniæ veſtræ adminiculo fultus, & regnandi greſſus in pace perficere, & gentem mihi ſubditam pio, ac diſcreto moderamine regere.Nam & tales vos in hoc ſancto Concilio adeſſe præopto,quo gratia Spiritus ſancti corda veſtra irradians,in medio ſit veſtrorum;vt ipſo docẽte,id teneatis atq; ſeruetis, vnde & mihi, qui præ omnibus,multis ſum criminibus deditus, & cuncto populo regiminis mei reſpectio diuina ſemper opituletur. Quantis denique malis indignante Deo terra quotidie vapulet, quantiſque plagis, vel per-

perfidorum sceleribus contabescat, Paternitati vestrę non reor esse incognita. Sed quia indubiè credimus, quod transgressione mandatorum Dei, digna factis recipimus; dicente Domino per Prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea; opportunũ satis est, vt per vos, qui diuinæ vocis præconio sal terræ estis, saluationis obtineat opem. Vnde venerabilem sanctitatis vestræ [a] vniuersitatem exhortor, vt imprimis almæ fidei rectitudo, quæ per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffusa expanditur, vestræ collationis eloquijs præconetur; prædicata veraciter teneatur; retenta in arcano vestri pectoris illibata seruetur. Deinde quia comperimus, quod multę Dei basilicæ in dispersis locis vestrarum parochiarum constitutæ, dum ad vnius respiciunt ordinationem Presbyteri, nec assidua in eis Sacrificia Domino delibantur, & destitutæ remanent, atque sine tectis, vel semirutæ fore noscuntur, specialiter in Canonibus adnotetis, vnaquæque Ecclesia, quãuis pauperrima, quæ vel decem mancipia habere potest, sui debeat cura gubernari cultoris: cæterum si minus habuerit, ad alterius Ecclesiæ Presbyterum pertinebit. Nam dum ex omnibus plurimæ basilicæ, vt præmisimus, vnius solicitudine rediguntur, solum est, quia & viduatæ persistunt, & difficilè sacris cultibus ordo debitus exhibetur. Quod non tantum Sacerdotibus Dei in culpa est, verumetiam & infidelibus Iudæis ridiculum affert: qui dicunt nihil præstitisse, interdictas sibi, ac destructas fuisse synagogas, cum cernant peiores Christianorum effectas esse basilicas. Pro quarum etiam reparatione à vestra vniuersitate censendum est, vt eas vnusquisq; Episcopus de tertijs parochialium basilicarum Canonicè restaurandas inuigilet. Qui si tertias ipsas consequi noluerit, cura sui gerendum est, vt Presbyter destructæ Ecclesiæ exinde commissam sibi basilicam reparet; euidentem censuræ modum apponẽtes in Canone, qualiter debet incuriosus quisque Episcopus condemnari, si præscriptum pro renouandis Dei templis ordinem neglexerit adimplere. Nam & hoc honorificentia vestra promulgare curabit, vt nemo Episcoporum, pro Regijs inquisitionibus exhibendis, parochialium Ecclesiarum iura cõtingat, nec quascunque exinde inquisitiones, aut euectiones exigere audeat; sed de prædijs suarum sedium, Regio culmini solita perquisitionum obsequia deferat; nihilq; de rebus earundem

Ostea. 4.

Matth. 5.

[a] Alij M. ff. vnitatẽ.

Alij M. ff. Cui, si tertias ipsas cui. vo luerit, cura sui gerenda est.

De euectionibus supra dictum. Vide leges Gothicas.

De stipẽdijs Clericorum supra.

earundem parochiarum Ecclesiarum causa stipendij cuiuspiam dare præsumat. Quod si fecerit, duorum mensium spatio excommunicari se nouerit. Interea id præcipue à vobis procurandum est, vt vbicumque idololatriã, vel diuersos diabolicę superstitionis errores repereritis, aut qualibet relatione cognoueritis, ad destruendum tale facinus, vt verè Christi cultores, cum iudicibus quantocyus insurgatis: & quæq; ad eadem idola à rusticis, vel quibuscunque personis deferri [a] peruenerit is, tota vicinis conferenda inibi Ecclesijs conferatis. Pro quo etiam extirpando scelere edictum tale in regulis apponatis, vt quicunque Antistes huiusmodi nefas agi permiserit, vel peractum in sua diœcesi protinus abolere distulerit, à loci sui officio pulsus, vnius anni excursu, sub pœnitentiæ maneat religatus lamento: alio tamẽ Principali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinem seruare, & populo Christiano bonæ conuersationis pandere tramitem; postmodùm ad sedis suæ ordinẽ reuersurus. Sed, & quod his potius est, zelo Dei zelantes abrogandam Iudęorum vtriusque sexus perfidiam radicitus demite: vt & legum nostrarum sententias, quæ ob perfidiam eorum & in præteritis editæ, & hodierno sunt tempore conditæ, omni valeant robore subnixæ; & accessus nequitiæ ipsorum, earundem legum dispereant sanctione. Sic quoq;, vt iuxta nouellæ legis nostræ edictum, nemo ex eisdem Iudæis, in perfidiam durantibus, ad* catablum, pro quibuslibet negocijs peragendis, accedat, nec quodcunque cum Christianis commercium agere audeat: quo merito cum Propheta dicatis: Nonne qui te oderunt Domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? Ex quibus igitur Hebræis, vel vxoribus, ac filijs eorum, si quis deinceps ad Catholicæ fidei regulam integerrima deuotione conuersus extiterit, abnegans ex toto genuinæ præuaricationis errores, vel cerimonias, omnesque parentalium rituum sectas, ab omni exutus iugo maneat functionis, quam pridem in errore præstitutus publicis vtilitatibus exsoluere consueuit. Sic quoq;, & in cæteris incredulis eius redundetur functio pensionis, quos adhuc nefanda retinuerit obstinatio parẽtalis. Inter cætera tamen, obscœnum crimen illud de concubitoribus masculorum extirpandum decernite: quorum horrenda actio, & honestæ vitæ gratiam maculat, & irã cœlitus superni iudicis prouocat. Et quia pleriq; perfidorum cothurno

[a] Pro inueneritis: sic Conc. 13. immo & 15. Tolet.

A Regibus Gothis Episcopos nominari solitos ostendimus in Concil. 12. Tol. c. 6.

Id constat ex Conc. Tol. 12. c. 8. & legum Visegot. lib. 12 tit. 3.

Præterium vbi causæ aguntur: sic supra.

Psal. 138.

Universidad de Deusto Biblioteca

Debes vide Concil. Tol. 4. c. 85. & 6. c. 17. & 18. Concil. Tolet. 10.

cothurno ſuperbiæ dediti, non ex Deo regale faſtigium, ſed ſolo iactantiæ tumore appetere dignoſcuntur; quicumque amodò ex Palatinis, cuiuslibet ſit ordinis, vel honoris perſona, in necem Regiam, vel excidium gentis, ac patriæ Gothorũ fuerit conatus intendere, aut quodcumq; conturbium intra fines Hiſpaniæ tentauerit excitare; tam ipſe, quàm eius omnis poſteritas, ab omni Palatino expulſa officio, ſub tributali impenſione fiſco debeãt perpetim inſeruire: amiſsis inſuper cunctis facultatibus proprijs, quas, cui voluerit, licenter conferat clementia Principalis. Cuncta verò, quæ in Canonibus, vel legum edictis deprauata conſiſtunt, aut ex ſuperfluo, vel indebito conjecta fore pateſcunt, accommodante ſerenitatis noſtræ conſenſu, in meridiem lucidæ veritatis reducite; illis proculdubio legum ſententijs reſeruatis, quæ ex tẽpore diuæ memoriæ prædeceſſoris noſtri, domini Cindaſuinthi Regis, vſque in tempus domini Vvambanis Principis, ex ratione depromptæ, ad ſinceram iuſtitiam, vel negociorum ſufficientiã pertinere noſcuntur. Varia quoque populorum negocia, cæteraq; ſceleratorum hominum geſta, fidei ſanctæ contraria, ita veſtri examinatione iudicij canonicè, ac legaliter finiãtur, vt nec iuſtitia prætereat, nec ſeueritas legum ex omnibus intercurrat: qualiter, dum in his omnibus vos amor Chriſti reddiderit feruidos, & æquitatis catena conſtrinxerit nexos; non ſolum in hoc ſeculo ſanctitatis dono perſpicui maneatis, ſed & æternis præmijs in perpetuum floreatis: quia tunc me à Domino cum plebe mihi credita, à peccatis elui credo, cum diſcuſsio iudicij veſtri, in examinãdis cauſis talis præceſſerit, quæ in nullo, tramite veritatis aberret. Hoc ſolùm vos honorabiles Dei Sacerdotes, cunctoſq; illuſtres aulæ Regiæ ſeniores, quos in hoc Concilio noſtræ ſerenitatis pręceptio, vel opportuna ineſſe fecit occaſio, per inſeparabilem omnipotẽtis Dei potentiam adiuramus, quia in priuatis dirimendis negocijs, quæ ſe veſtro cœtui audienda emerſerunt, nulla perſonarum, vel muneris acceptio intercurrat; nullus ſe fauor interſerat; nulliuſq; trepiditatis incuria promulgare iuſtitiam, quæ Deus eſt, obſtrepat: ſed puro examinationis libramine cauſarum iurgia terminantes, & iuſta Dei iudicia vobis præ oculis apponentes, vnicuique parti æquitatem pandere procuretis: quatenus ex hoc noſtræ manſuetudini præſtolatæ à Deo mercedis præmia conquiratis, & rectitudine veſtri iudicij

iudicij coram nobis honorabiles ſitis, atque ante Deum ſemper bonorum operum gratiâ polleatis. Datum ſub die ſeptimo Calend. Maij, anno feliciter ſexto regni manſuetudinis noſtræ: Toleto.

Reſerato tomo igitur, & quæquæ eius ſeries retentabat, diligenti indagatione perluſtrantes, immẽſi mole gaudij cordium noſtrorum arcana exæſtuant. Proinde feruentioribus animis in laudem Dei noſtri hymnorum libet cantica reboare; quòd religioſiſsimi, & orthodoxi Principis noſtri intimo igne ſui amoris ita reddiderit feruidum, vt totius noſtræ adunationis collegium prudentiſsimis, ac ſalutaribus ſui oris affatibus crediderit exhortandum; perbenignè nos admonens, vt dignorum ſpeculatorum more Eccleſiæ Dei nauem, quam diſpenſatione ſuperna in vaſti huius ſalis gurgitibus gubernandam ſuſcepimus, ſalutarium remigiorum gubernaculis, ad conſummatæ ſalutis portum incolumem perducamus; & in defenſione eius, quotidianis lucubrationibus operam demus, vigilantes & cuſtodientes vigilias noctis ſuper nobis creditos greges: ita nempè vt verborum ſpiritualium concrepantibus tubis, & ſanis membrorum compagibus, nec ſecuritatis torpore depreſſa diuerſorum lapſuum incurrant decipula, ſalutaria ſine intermiſsione miniſtremus munimina, & infirmis artubus, diuerſis vtpote ægrimoniorum vulneribus ſauciatis, congrua medicamina apponamus: quo facilius queant, & veternoſa vlcera radicitus euelli, & remedia exoptatæ ſalutis nanciſci. At nunc quoniam ad hæc implenda nullum noſtrorum ſine adiumento omnipotentiſſimæ Trinitatis cernimus eſſe idoneũ, ideò cõſpicuum ſatis, & neceſſarium perpendimus; vt quia corde creditur, ad iuſtitiam, oris autem confeſsio fit ad ſalutem; ipſius ſanctę Trinitatis myſterium, qui eſt vnus Deus, à quo nos expetere cõuenit, vt digni Eccleſiæ ſuæ paſtores exiſtere mereamur, pro priſ oris confeſsione promamus; & vtpote mortali ore, quãtum ipſe iuſſerit prælargire, laudum inſignia præcinamus: quatenus vniuerſæ definitiones, quæ noſtro effectu extiterint editæ, ſuperpoſitæ fundamento firmiſsimo, inconuulſæ perſiſtant, & iuſtitiæ robore ſubnixæ, ſeculis infinitis perdurent.

Luc. 2.

Rom. 10.

Credimus & confitemur omnium creaturarum, quæ trinis rerum machinis continentur, auctricem, atque conſeruaticem

ticem indiuiduam Trinitatem (id est) Patrem, qui est totius fons & origo diuinitatis; Filium, qui est plena imago Dei, propter expressam in se paternæ claritudinis vnionem, ante omnium seculorum euentum ex Patris intimo ineffabiliter genitus; Spiritum verò sanctum, ex Patre, Filioque, absq; aliquo initio procedentem. Qui tres, quamquam personarum secernuntur distinctione, nunquam tamen separantur potentiæ maiestate: inseparabilis nempe æqualitatis eorum insinuatur diuinitas. Et tamen quamuis Pater genuerit Filium; nec ideò Filius sit idem qui Pater, neque Pater sit ipse qui Filius; sed nec Spiritus sanctus Pater sit, Filiusque, sed tantum Patris, Filiique Spiritus, & idem Patri, & Filio, etiam ipse coæqualis; nequaquam in hac sancta Trinitate quidquam creatum, seruum, famulumque conuenit credi; neque aduentitium, vel subintroductum, tanquam ei aliquando acciderit, quod constet eam aliquando minimè habuisse, condecet autumari. Vnde catholicè confitemur, Patrem Deum esse omnipotentem; Filium similiter Deum omnipotentem; nec non & Spiritum sanctum Deum omnipotentem: non tamen tres Deos credimus, aut tres omnipotentes; sed vnum tantummodo Deum sumus in concussa fidei veritate credentes; vnius naturæ, vnius essentiæ, vnius omnipotentiæ, vnius maiestatis, vniusque virtutis. Quarum tamen personarum quamuis in hoc, quod ad se sunt, nulla possit separabilitas inueniri; in hoc verò quòd ad distinctionem attinet, sunt quædam, quæ specialius vnicuique possint pertinere personæ; scilicet, quòd Pater à nullo originem sumpsit; Filius Patre generante existit; Spiritus quoque sanctus ex Patris, Filiique vnione procedit. Sed nunquid quia Filius ex Patris est omnipotentia generatus, aut Spiritus sanctus ex Patre, Filioque procedens, putandus est aliquando Pater fuisse sine Filio, aut genitor, genitusque sine sancti Spiritus extitisse substantia? absit: sed sicut Pater sine initio creditur, ita Filius veneratur; ita etiam sanctus Spiritus veridicè profitetur. Nec tamen sicut Pater creditur, à quolibet nequaquam existendi originem ducere, ita Filius, aut Spiritus sanctus autumandi sunt ex semetipsis existere: sed Filius Deus de Patre Deo; non Deus Pater à Filio Deo; neque Pater, aut Filius ab Spiritu sancto, absque noxa, sumpsisse putabũtur originem; cum ipse à Patre & Filio, sine cuiusquam infidelitatis næuo creditur

Initium intelligit temporis; vnde inquit: Spiritus sanctus est à Patre, & Filio, sine initio. Et ideò in sancta Trinitate, non est prius aut posterius: in diuinis enim aliud est principium, aliud causa, vt notat Thom. 1. p. q. 33. art. 1.

datur, sine initio processisse. Et ideò in huius sanctæ Trinitatis sacramento nihil anterius posteriusve credẽdum est: quia numquam fuit tempus, quando Pater sine Filio, aut Spiritu sancto subsisteret; neque Filius sine Spiritu sancto subsisteret; neque Filius sine sancto Spiritu cum Patre aliquando regnaret. Et ista dicentes, non personarum cõfundimus proprietates, nec vnionem substantiæ separamus. Nihil etiam in eadem sancta Trinitate maius, aut minus credere oportet, nihilque etiam imperfectum, atque mutabile: nam perfectus Pater, perfectus Filius, perfectus Spiritus sanctus; immutabilis Pater, immutabilis Filius, immutabilis Spiritus sanctus. Nam de immutabili, & perfecto Patre immutabilẽ, imperfectumque Filium nec decuit nasci, nec conuenit credere. Idcircò sunt quædam, quæ in hac sancta Trinitate indiscretè oporteat confiteri: in hoc etenim, quod ad se est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, indiscretè vnus Deus credendus est Pater cum Filio, & Spiritu sancto: quod verò ad relatiuum attinet, discretè personarum trium est prædicanda proprietas; Euangelista prædicante: Ite docete omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: relatiuum etenim dicitur, quòd vna ad aliam personam referatur. Nam quando dicitur Pater, Filij nihilominus persona signatur; & cum dicitur Filius, Pater ei sine dubio inesse monstratur. At nunc quoniam Spiritus sancti vocabulum, quo non tota Trinitas significatur, sed tertia quæ est in Trinitate persona, quomodo secundùm relatiuum ad Patris Filiique referatur personam nequaquam apertissimè pateat; pro eo scilicet, quia sicut dicimus Spiritum sanctum Patris, non consequenter dicimus Patrem Spiritus; ne Filius Spiritus sanctus intelligatur: in alijs tamen vocabulis, quibus eiusdem Spiritus sancti signatur persona, ad relatiuum pertinere dignoscitur. Igitur donum specialiter Spiritum sanctum accepimus, quæ in sancta prænoscitur Trinitate tertia esse persona; pro eo quod à Patre, Filioque, cum quibus vnius essentiæ per omnia creditur, fidelibus condonetur. Quapropter cum dicitur donum donatoris, & donator doni, relatiuum haud dubiè declaratur: quod etiam de ipso vocabulo Spiritus sancti inculpabiliter est credendum. Denique quia sanctæ Trinitatis (etsi non vt debuit) tamen quantum ipse donauit, huc vsque mysterium confitendo digessimus, exinde quæ de ipsa Tri-

Matth. 28.

nitate persona susceperit carnem, piè & orthodoxè subsequuta serie pandimus. Vnde licet inseparabilia sint opera Trinitatis, tamen fideliter profitemur, non tantùm fide cordis, sed & oris professione, quòd non tota Trinitas susceperit carnem, sed solus filius Dei, qui est ante secula ex Dei Patris substantia genitus, in fine seculorum de Virgine Maria,

Ioann. 1. Euangelio teste enixus, qui ait: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nam Gabriel Archangelus ad Mariam

Luc. 1. Virginem cœlitus missus ait: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu inter mulieres: Ecce in vtero concipies, & paries Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.

Luc. c. 1. Cui cum Maria (vt ait sanctus Ambrosius) non fidem [b] renuens, non officium recusans, sed potius accommodans [c] effectum, spondens obsequium, neque de effectu dubitans, sed qualitatem ipsius quærens effectus, dixisset: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognoui? ab Angelo illi responsum est: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Propterea quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Cuius nempè Angeli oraculum, dum Spiritum sanctum superuenturum in ea dicit, & virtutem altissimi, qui est Dei Patris Filius, obumbraturum eam præmonuit, eiusdem Filij carni totam Trinitatem cooperatricem esse monstrauit. Quæ scilicet Virgo sicut ante conceptionem obtinuit virginitatis pudorem, ita post partum nullam sensit integritatis corruptionem: nam virgo concepit, virgo peperit, & post partum incorruptelæ pudorem sine interceptione obtinuit. Cuius videlicet conceptio-

Ierem. 31. nis, aut partus mysterium, quia secundùm Prophetale vaticinium, nouum creatum est super terram, vt fœmina illa singulariter, absque virili coitu, circumdaret virum, nulla potest ratione comprehendi, nullius oris affatu valet enunciari.

Ioann. 1. Ob hoc etenim Ioānes Baptista cernuè profitetur: Ecce post me venturus est, qui ante me factus est, cuius nō sum dignus, vt soluam corrigiam calceamenti: ac si diceret, corrigiam calceamēti diuinitatis calceatæ, quę est ligatura mysterij, nequeo soluere: quia quomodo in virginali vtero corporatum est verbum; quomodo etiam idem Verbum caro factum animatum existat, nequaquam inuestigare sufficio. Pro qua re præ-

Augustinus cellentissimus fassus est Augustinus: Hic si ratio quæritur, non est mirabile? si exemplum poscitur, non est singulare?

Ipse

[a] Euāgelio est teste habent. M.ss.

[b] Refutans. Exc.

[c] Affectum. Exc.

Ipse verò Dei filius ab ingenito Patre genitus, à verò verus, à perfecto perfectus, ab vno vnus, à toto totus; Deus sine initio, perfectum hominem de sancta, & inuiolata Maria semper Virgine assumpsisse est manifestus. Cui etiam homini sicut perfectionem adscribimus, ita duas ei voluntates inesse; vnam diuinitatis suæ, aliam humanitatis nostræ, nihilominus credimus. Quod etiam per quatuor Euangelistarum oracula, eiusdem Redemptoris nostri affatu euidentissimè declaratur: sic enim fassus est dicens: Mi Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et iterum: Non veni voluntatem meam facere, sed voluntatem eius, qui misit me: & reliqua: quæ si de omnibus sanctarum scripturarum codicibus maluerimus colligere, enormis voluminis telam nostri oris videbimur compaginare textrino. Quibus etiam adloquutionibus demonstrat, suam voluntatem ad hominem retulisse adsumptum; Patris, ad diuinitatem, in qua est idem vnus & æqualis cum Patre: quippè quantum ad diuinitatis attinet vnitatem, non est alia voluntas Patris, alia Filij; vna enim est voluntas, vbi vna persistit diuinitas: quantum autem ad hominis naturam adsumpti, alia est voluntas Deitatis suæ, alia etiam humanitatis

Matth. 26. nostræ. Proinde in hoc quod ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu, patulè ostendit, non velle id fieri, quod voluntatis humanæ loquebatur affectus, sed propter quod ad terras, paterna voluntate descenderat. Cuius tamē Patris voluntas nequaquam contraria Filij voluntati existit: quia quibus est diuinitas vna, non potest esse voluntas diuersa: & vbi in natura nihil potest diuersitatis accidere, ibi nihilominus enumerantur generaliter aliqua numerosa. Igitur huius voluntatis sanctæ vocabulum, quamuis per comparatiuam similitudinem Trinitatis, qua dicitur memoria, intelligentia, & voluntas, ad personam sancti referatur Spiritus; secundùm hoc autem, quod ad se dicitur, substantialiter prædicatur. Nam voluntas Pater, voluntas Filius, volūtas Spiritus sanctus: quemadmodum Deus est Pater, Deus est Filius, Deus & Spiritus sanctus: & multa alia similia, quæ secundùm substantiam dici ab his, qui catholicæ fidei veri cultores existunt, nulla ratione ambigitur. Et sicut est catholicum dici, Deum de Deo, lu-

Supra in cō cil. 15. Tol. men de lumine, lucem de luce; ita veræ fidei est proba assertio, voluntatem dici de voluntate, sicut sapientiam de sapien-

tia, essentiam de essentia: & veluti Deus Pater genuit filium Deum, ita Pater voluntas genuit Filium voluntatem. Itaque quamquam secundùm essentiam, Pater voluntas, Filius voluntas, & Spiritus sanctus voluntas, non tamen secundùm relatiuum vnus esse credendus est: quoniam alius est Pater, qui refertur ad Filium; alius Filius, qui refertur ad Patrem; alius Spiritus sanctus, qui pro eo quod de Patre, Filioque procedit, ad Patrem, Filiumque refertur, non aliud, sed alius: quia quibus est vnum esse in Deitatis natura, his est in personarum distinctione specialis proprietas. Quo
Philippē. 2. circa idem Dei filius, qui dum esset diues, semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in impassibilitate Deitatis consistente natura, spontaneè in hominis suscepti est passus substantia, & pro nobis primæ mortis sustinuit dura exitia: & qui nullius peccati noxæ obnoxius mansit, pro nostris peccatis crucis patibulum spontè moriturus ascendit: quique carnis, & sanguinis nullum contagium habuit, in carne sua flagra pro nobis, colaphos, sputamenta, coronamque spineam sustulit, & effusione sui cruoris totum mundum à pædoribus abluit; ac ne potestatem mors secunda in Dei haberet electis, eam vsquequaque impassibilis diuinitatis suæ ia-
Osee. 13. culo perculit, ac peremit; dicente Propheta: O mors, ero mors tua: tartara penetrauit in anima, & sanctorum animas,
Ibidem. quas illic hostis vinctas tenebat, morsu potentiæ suæ exemit; vt Prophetale vaticinium inquit: O inferne, ero morsus tuus: qui etiam tertij diei diluculo eiusdem carnis, qua occubuerat, veritate resumpta, discipulorum obtutibus claruit, eorumque corda nimio pauore concussa, præsentiæ suæ exhibitione [a] solauit, & coram Angelorum, credentiumque frequentia sedem patriam repetiuit: in qua nunc sicut in veritate surrexit à mortuis, ad eius dexteram sedens, sic exinde in finem seculi venturus est, iudiciariæ potestatis diremptione à peccatoribus iustos secernere; sanctis restituens pro benè gestis coronam, iniquis verò infinitæ damnationis [b] igniuomam pœnam: exemplum nobis sua resurrectione impendens: [c] sicut ille viuificans nos post duos dies, die tertia viuus resurrexit à mortuis, sic nos etiam in huius seculi fine resurrecturos vsquequaq; credamus, non in aërea, vel in phantasticæ visionis vmbra, vt quorundam improbanda opinio perstruit, sed in veridicæ carnis substantia, in qua nũc sumus, & viui-

[a] Aliàs solidauit.

[b] Fragmenta Excusa habent ignomi niosam: lego, igni uomã: sic infra in fine huius confessionis fidei: igniuomis rogis cremabitur.

[c] Vt sicut. Exc.

Ad Corint. 2. c. 5. Ad Coloss. 3 & viuimus. Ac tempore iudicij coram Christo, & sanctis Angelis suis vnusquisque referet corporis sui propria, prout gessit, siue bonum, siue malum; recepturus ab eo aut proprijs actibus interminabilis beatitudinis regnum, aut pro suis sceleribus perpetuæ damnationis interitum. Huius etenim fidei Ecclesia sancta Catholica baptismatis aqua abluta, Christi sanguine pretioso redempta; quæ neque in fide habet rugam, neque maculosi perfert operis notam, insignibus pollet, virtutibus claret, sanctique Spiritus donis referta coruscat: quæ etiam cum Iesu Christo Domino nostro capite suo, cuius corpus esse nequaquam ambigitur, est perenniter regnatura. Atque omnes, qui nunc in ea minimè consistunt, siue constiterint, aut ab ea recesserunt, seu recesserint, aut peccata in ea relaxari diffidentiæ malo negauerint, nisi pœnitudinis ope ad eam redierint, & quæque Nicæna Synodus seruanda decreuit, Constantinopolitanus conuentus venerari instituit, Ephesini primi Concilij amplecti auctoritas sanxit, atque Chalcedone sanctorum vnanimitas, vel reliquorum Conciliorum, siue etiam omnium venerabilium Patrum, in fide sana rectè viuentium edicta custodire præcipiunt, absque aliquo dubietatis næuo crediderit, perpetuæ damnationis sententia vlciscetur, atque in fine seculi cum diabolo eiusque socijs, igniuomis rogis cremabitur.

Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam Ecclesiasticam, moresque malè errantium componendos necessaria sunt, vnanimitatis nostræ articulum flectamus; & quæ opportuna sunt, decretis capitulis definiamus.

I. *De Judæorum perfidia.*

Tolet. 3. c. 13. & Tol. 4. à cap. 57 vsq; ad cap. 66. & Tol. 12. c. 8. Ieiem. 17. Licet in cõdemnatione perfidiæ Iudæorum numerosæ antiquorum Patrum sententiæ, ac leges promulgatæ nitescant, tamen "quia" vt Prophetale vaticinium propter eorum duritiam narrat, peccatum Iudæ scriptũ est stylo ferreo in vngue adamantino, super petrã duriores effecti, in obstinationis suæ cæcitate perdurãt, satis est cõspicuum, vt catholicæ Ecclesiæ machinis murus infidelitatis eorum crebrius proteratur: quo aut tandem corrigantur inuiti, aut [a] validè in stylo atterãtur, ex Domini in æternum iudicio perituri. Nã peritorum me-

"Deest C.A.

[a] Validè sic atterãtur. C.A.

dicorum est consuetuedo laudabilis, vt ægris diuersarum ægrimoniarum incommodis laborantibus studiosius medendi arte occurrant, quoadusque salutis medelam recipiant. Quinimo quoniam glorioſissimi,& amatoris Christi Egicanis,Principis nostri feruens intentio,& prompta deuotio, huius admirabilis medelæ peritiam his adhibere contendit;quatenus aut conuertantur ad fidem, aut in perfidia perdurantes,acrioribus sedulè multentur stimulis; proinde [a] & hortante pariter, & iubēte delegit nostræ vnanimitatis conuentus, vt quidquid eorum sententiæ, vel leges, qui nos in fide Catholica præcesserunt,ad obterendam eorum perfidiam continere noscuntur, ab omnibus Sacerdotibus, cunctisque iudiciariam curam habentibus studiosius in eis nihilominus compleantur; & ea quæ nunc à nobis instituuntur, votis feruentioribus conseruentur. Ita nempè,vt quique eorum ad Christum plena mentis intentione "se" conuerterint, [»] & fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint,ab omni exactione,quam sacratissimo fisco persoluere consueti sunt,cum his quę habere poterint,securi extorresque persistant.[b]Eandem impensionē hi qui in infidelitate sua perstiterint,publicis vtilitatibus in integritate persoluant.Ipsi verò,qui ab errore suo conuersi extiterint, suis tantum vtilitatibus,vt cæteri ingenui vacent;& negocia sua agentes,quid quid pro publicis indictionibus à Principe eis fuerit imperatum,vt [c] verè Christicolæ,expediant: nam id æquitatis ordo deposcit,vt qui fide Christi decorātur,coram [d] hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur. Legem sanè illam, quæ præfatis capitulis ad eorundem proterendam duritiam à domino nostro Egicane Principe nuper est edita, firmamus, & per huius constitutionis nostræ decretum inconuulsibile robur eam obtinere censemus.

[a] Eo orante pariter. C.A.

[»] Deest C.A.

[b] Eandemque.C.A.

[c] Veri.C.A.

[d] Omnibus.C.A.

I I. De idolorum cultoribus.

1.Petri.5. Manifestissimè liquet, quòd hostis humani generis, vt Apostolus narrat,per mundum rugiens currat,querens quem deuoret: nam diuerso tergiuersationis suæ astu quàmplurimos insipientium decipiens, suis eos decipulis irretire non Exod.20. cessat: & cum Dominus præcipiat: Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudem,quæ est in cœlo desuper,& quæ in

Leuit.26. in terra deorsum; & reliqua. Et iterum non facietis vobis idolum, & sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidē ponetis in terra vestra,vt adoretis eum. Rursumque: Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruies; illi diuersis suadelis decepti, cultores idolorum efficiuntur,veneratores lapidum, accensores facularum, excolētes sacra fontium vel arborum, [a] auguratores quoque, seu præcantores, multaque alia, quæ longum est narrare. Et quia ille nec conditor eorum est, nec Dominus,ac Redemptor, summopere rectoribus Ecclesiarum Dei cōuenit studere, vt quos maligna persuasione per diuersa sacrilegia,sibi hostis idem [b] subiecerat, de eius iure tollentes, suo eos restituant creatori. De quibus videlicet sacrilegijs extirpandis,quoniam multimoda sancto rum Patrum in diuersis concilijs clarent edicta, [c] vigilaci sensuum indagatione perlustrauimus,ac discreto grauitatis pondere,horum instituta perpendimus. Et quia debitæ rationis plenitudine nitent, cum consensu, ac feruentissimo iussu religiosissimi domini nostri Egicani Regis,instituentes decernimus, vt omnes Episcopi, seu presbyteri, vel hi qui iudicandis causarum negocijs præsunt, solerti cura inuigilent, & in cuiuscunque loco præmissa sacrilegia,vel quælibet alia, quæ diuina lege prohibentur, vel sanctorum Patrum cohibent instituta, venerantes quoque, aut facientes repererint; cuiuscunque sint generis, aut conditionis, statim secundùm prædictarum sententiarum seriem,emendare, & extirpare non differant: & in super ea quæ in "eodem" loco [d] sacrilegio oblata fuerint, in conuincinis Ecclesijs coram ipsis, qui hoc voto sacrilego dedicanda crediderant,habenda perpetim [e] auferantur. Quòd si forsitan Episcopus,aut Presbyter,seu etiam iudex,ad quem locus ille pertinuerit,manifestissimum, ac probatissimum cuiuspiam sacrilegij facinus prænoscens, hoc ardenti voto emendare neglexerit, loci sui dignitate priuatus, anni vnius spatio erit sub pœnitentia constitutus, loco suo in postmodum redditurus: scilicet, vt in eodem tempore, quo ille à loci sui propulsus fuerit officio, specialiter à Principe eligatur,qui timore Domini plenus, & vt Phinees,speciali zelo accēsus,cum iudicibus sibimet,vt diximus, iniunctis, & sacrilegium,quod inuenerint,omnimodè extirpent, & ab omni populo iram Dei arceant. Si qui verò pro talium defensione obstiterint Sacerdotibus, aut iudicibus, vt ea nec

Concil. Tol. 11. cap. 11. Venerat. lapidum, ac accensores facularū, excolentes sacra fontium, vel arborum.

[a] Auguriatores. C.A.

[b] Subdiderat. C. A.

Concil. Elib. c.3. & 40. Nicæn. c. 11. Tol. 12. c. 11.

[c] Ea vig. C.A.

Iosue. 22.

[»] Deest Exc. [d] Sacrilegij. Exc.

[e] Offerantur. Exc.

ea nec emendent, vt debent, nec extirpent, vt condecet; & non potius cum eis exquisitores, vltores, seu extirpatores tãti criminis extiterint, sint anathema in conspectu indiuiduæ Trinitatis: & insuper, si nobilis persona fuerit, auri libras tres sacratissimo fisco [a] exsoluat: si inferior, centenis verberibus flagellabitur, ac turpiter decaluabitur, & medietas rerum suarum fisci viribus applicabitur.

[a] Persoluat. C.A.

III. [b] De stupris.

[b] De Sodomitis. C. A.

Sicut cordis corporisque munditia homines Deo proximos facit, ita incentiuæ pollutionis actio à Deo alienos statuit: & sicut Sodomiticos populos horrenda, nimiumque detestanda patratio, igni cœlitus confluenti exurendos in præteritis tradidit, ita talibus immunditijs homines deditos æternæ damnationis rogus consumet; loquente Domino per Prophetam: Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. At nunc quoniam hæc funesta actio, & Sodomiticæ operationis malum multos sauciasse perpenditur, adeò nos ob huius fœdissimæ causæ extirpandam cõsuetudinem, zelo Domini ardentes, omnes in commune sancimus, vt [c] quicumque huius nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operauerint; siquidem Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fuerit, de proprij honoris gradu deiectus, perpetui exilij manebit damnatione perculsus. Sin verò cuiuslibet ordinis, gradus, vel personæ, & talius colluuionis noxijs reperti fuerint applicati; illius legis, quæ de talibus est edita, nihilominus feriantur sententia, atque ab omni Christianorum sint alieni caterua; & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decaluati, exilio mancipentur perpetuo. [d] Ita nisi tam eos, qui religionis cultũ turpasse visi fuerint, quàm etiã alios (vt diximus, cuiuscumque ordinis homines) digna satisfactio pœnitentiæ, accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserit, aut Christicolarum societati reddiderit, nec in exitus sui diem, secundùm Canonum instituta, communionis perceptione se nouerint releuari, nec catholicorũ cœtui aggregari.

Isai. 9.

[c] Qui huius C.A.

In legib. Visigoth. lib. 4.

[d] Ita vt nisi. C.A.

IIII. De

IIII. De desperantibus.

Brac. 2. c. 16. Ad hoc Sacerdotalis institutio debet sine dubio promulgari, & vt vitia inolita austerissima falce pœnitentiæ desecet, & vlcus, quod dudum in membrorum compagibus exortum sauciat ac serpit, rigidæ [a] inuentionis conatu vsquequaq; detruncet. Quorundam etenim hominum tam graue inoleuit desperationis contagium, vt dum fuerint pro qualibet negligentia, aut disciplinæ censura multati, aut pro sui purgatione sceleris, sub pœnitentiæ satisfactione, custodiæ mancipati, incumbente desperationis incommodo, se ipsos malunt, aut laqueo suspendio enecare, aut ferro, vel alijs mortiferis casibus interimere: & nisi preuenti cuiuslibet rei occasione, suam nihilominus diabolus in eis perficit volũtatem. Proinde huic nequissimæ suadellæ cupientes ponere finem, & malagmam congruam talis ægrimoniæ prouidere, cœtus nostri decernit sacratissima vnio, vt quicunque talibus decipulis irretitus, interemptionis euaserit casus, duorum mensium spatio, & à Catholicorum collegio, & à corpore, ac Christi sanguine sacro manebit omnimodo alienus: quia oportet, vt per pœnitentiæ censuram pristinæ reddatur spei atque saluti, qui animam suam per desperationem conabatur diabolo sociare.

[a] Innectionis. C. A.

Sap. 16. Neque herba, neq; malagma sanauit eos.

V. De reparatione [b] Ecclesiarum.

[b] Eccles. vel diuersis alijs causis. C.A.

Conc. Tarra. c. 8. Brac. 2. c. 2. Emerit. c. 16. Quãmquam in præteritis sanctorum Patrum, de diuersis causis sententiæ enitescant, sed & nunc quæ tẽpori ordiniq; congruant, ordinato iure instituenda sunt. Nam sicut antiquitas de causis ingruentibus edicta multimoda edidit, ita nunc nostri temporis ætas de his, quæ occurrunt, vt faciat conuenit. Quapropter in medio cœtus nostri deducta est quorundam consuetudo inordinata Sacerdotum, qui parochias suas vltra modum diuersis exactionibus, vel angarijs comprimunt, vel quòd quàmplures Ecclesiæ destitutæ persistunt. Id circo vnio nostræ [c] adunationis decernit, atq; instituit, vt tertias, quas antiqui Canones de parochijs suis habendas Episcopis censuerunt; si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis [d] diruptæ Ecclesiæ reparentur: si verò eas maluerint credere, ab earundem Ecclesiarum cultoribus, sub cura, & solicitudine sui Pontificis, reparatio eisdem adhibenda est

10. quæst. 3. Vnio congregationis.

[c] Congregationis Grat.

[d] Diruptæ. C.A.

est basilicis. Quòd si omnes Ecclesiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ [a] diruptæ erant, reparatæ extiterint, secundùm anti- [a] Dirutæ.C.A.
quorum Canonum instituta, tertias sibi debitas vnusquisque Episcopus assequi, si voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, vt citra ipsas tertias, nullus Episcoporum quidpiam pro Regis inquisitionibus, à parochitanis Ecclesijs exigat, nihilque de prædijs ipsarum Ecclesiarum cuiquam aliquid, causa stipendij dare præsumat. Sed & hoc necessariò instituendum delegimus, vt plures Ecclesiæ vni nequaquam committantur Presbytero: quia solus per totas Ecclesias nec officiũ valet persoluere, nec populis Sacerdotali iure occurrere; sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, vt Ecclesia, quæ vsque ad decem habuerit mancipia, super se habeat Sacerdotem; quæ verò minus decem mãcipia habuerit, alijs coniungatur Ecclesijs. Si quis sanè [b] Episcoporum hanc nostram institutionem paruipenderit, & [b] Episcopus.C.A.
quippiam exinde temerandum crediderit, duorum mensium spatijs se nouerit excommunicatione multari: ita nempè, vt postquam ab hoc excommunicationis interdicto, ad ordinis sui remeauerit locum, cunctas huius Canonis sanctiones modis omnibus studeat [c] adimplere. [c] Implere.C.A.

Ita] *Omnia hæc vsijs ad calcem capitis, desumin Gratiano, vt nota Gregoriana animaduertit.*

VI. De integra oblata, & ex studio præparata, in sacrificio offerenda.

Licet multæ sanctorum Patrum, in fide sancta nobis præcedentium, de rebus necessarijs sententię promanauerint; tamẽ quia & nunc vsque numerosè, vltra quam oportet, fieri prænoscuntur, ideò necessarium duximus illicitis ausibus ponere terminum. Ad conuentus etenim nostri agnitionem delatum est, eo quòd in quibusdam Hispaniarum partibus quidam Sacerdotum; partim nescientia impliciti; partim temerario ausu prouocati, non panes mundos, [d] & studio prępa- [d] Ex C.A. Et alij, & infra, ex studio fuerit præparatus.
ratos supra mensam Domini in sacrificio offerant; sed passim quomodo vnumquemq; aut necessitas impulerit, aut voluntas coëgerit, de panibus, suis vsibus prępparatis, crustulã in rotunditatem auferant, eamque super altare cum vino & aqua, pro sacro libamine offerant. Quod factum nequaquam in sacrę auctoritatis historia vspiam gestum perpẽditur. Nempè
Matth. 26. etenim per Matthęum Euãgelica veritas inquit: Cœnãtibus autem

autem eis, accepit Iesus panẽ, & benedixit, ac fregit. Item per
Mar. 14. Marcum: Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & be-
Luc. 22. nedicens fregit, & dedit eis. Rursumq; per Lucam: Accepto
1. Cor. 11. pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis. Item Apostolus: Dñs Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panẽ, & gratias agens, fregit, & dixit: Accipite, & manducate: hoc est corpus meum. Deniq; quid aliud innuitur, nisi quia panem integrum accipiens, & benedicendo [a] confringens, particulatim vnicuiq; [a] Alius.C. habet, & benedixit confrangers, particulatim discipulorum sumendmm.
discipulorum sumendum contradidit. Quod & nos in posmodùm facturos edocuit, haud dubiè significãs, quòd omnis buccella panis, nõ omnis panis buccella. Vnde & in sequentibus ait, dum suum traditorẽ mallet significari: Cui buccellã panis porrexero, ipse est. Ac proinde, quia & Redemptoris verba testantur, quòd panẽ integrum [b] accipiens, non buc- [b] F. acceperit.
cellam, quem post benedictionem confrangens suis particulatim discipulis dederit, & Paulus Apostolus similiter nihilominus narrat, quòd panem acceperit, & gratias agens con-
Matth. 14. Marc. 6. Luc. 9. Ioan. 6. fregerit: necnon & illud, quod Christus de quinq; panibus confractis turbã refecerit, quid aliud instituit nos, nisi vt panẽ integrũ sumentes, super altaris eius mensam benedicendum ponamus; non particulam panis, quod caput nostrum nequaquã feciss e perpendimus? Nam si homo suę vitæ diligentiam studiosiùs adhibere procurat, quanto magis sacris Dei [c] cultibus nitorem debitũ exhibere summopere debet? Vnde [c] Alij cultoribus:
temeritatis huius, aut nescientiæ cupientes terminũ ponere, id vnanimitatis nostræ delegit conuentus, vt non aliter panis in altari Domini, Sacerdotali benedictione sanctificandus proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus; neq; grande aliquid, sed modica tantùm oblata, secundùm quod Ecclesiastica consuetudo retentat: cuius reliquiæ, aut ad conseruandum modico loculo, absque aliqua iniuria faciliùs conseruentur; aut si ad consumendum fuerit necessarium, non ventrem illius, qui sumpserit grauis farciminis onere premat; nec quòd in digestionem vadat, sed animam alimonia spirituali reficiat: ita nempè, vt ab his, qui ea sumpserint, priscorum Canonũ instituta seruentur. Igitur quicunq; hoc decretum nostrum temerandum crediderit, animaduersioni diuini iudicij subiacebit, & anni vnius spatio à communione alienus manebit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VII. De publicatione Concilij.

Grandis populo datur emendationis correctio, si gesta Synodalia, dum quandoq; peraguntur, relatione Pontificum in suis parochijs publicantur: & ideò plena decernimus vnanimitate connexi, vt dum in qualibet prouincia Concilium
Dist. 12. c. Decernimus
[a] agitatur, vnusquisque Episcoporum admonitionibus suis infra sex mensium [b] spatium, omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos, seu etiam omnem conuentum ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon, & cunctam diœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moretur: quatenus coram eis [c] publicè omnia reserata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissimè notiores efficiantur. Profectò etenim prauorum seueritas extirpatur, dum Canonica instituta ad agnitionem eorum obseruanda modis omnibus deducuntur. Ita scilicet, vt quæ quæ sunt, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, nullus his contradicere audeat; nullus ea reuerberare præsumat; nullus non implere contẽdat. Quod si quispiam ea aut paruipendenda crediderit aut contendenda delegerit, aut contra hæc inobedientia tumidus, susurratione plenus, inuidia incensus, & laceratione perfunctus: necnon potius earumdem [d] definitionum extiterit fautor beneuolus, sententia excommunicationis duorum mensium curriculo persistet vsquequaq; multatus.

[a] Agitur alias, & C.S. Facundi.
[b] Spatia. Grat. & C.S.Facundi.
[c] Plenissimè omnia referet, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita esse noscuntur. Grat.
[d] Institutioñ alias, & C S.Facundi.

VIII. De munimine prolis Regiæ.

Supra Conc. 8 c. 1. & c. 6. c. 18.
DVm sanctæ actionis studia, ac feruidæ intentionis vota longè, lateque diffusa, principali exhibitione cunctis patulè liquent, Ecclesiæ sanctæ Catholicæ obtutibus luce clarius enitescunt, cogunt adunationis nostræ conuentum quippiam salutari promissione depromere, & causa retributionis proli eius aliquid congruum, aut expedibile promulgare: "quo," & parentali exhibitione pro bene gestis videamur aliquantulam opem beneficentiæ reddere, & sobolem eius piæ defensionis, ac tuitionis necessario munimine præmunire. Glorioſissimus etenim, ac sereniſsimus dominus noſter

[a] Deest C.A.

noſter Egica Rex, feruentiſsimi amatoris Chriſti igne ſuccenſus, & ſanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Chriſti perfidiam; illud Prophetale vaticinium ſequens:
Psalm. 138. Nonne, qui oderunt te, Dñe, oderã, & super inimicos tuos tabescebam?
Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? vtpote verus Chriſticola obnoxius protestare decernit; Eccleſiæ Dei ſtatum vigilaci inſtantia roborare diſponit; ſanctis Dei baſilicis ſe munificum exhibet; tributorum impenſiones populis, moderamine diſcreto remittit; maligna contra ſe obſtinatione agentibus, animi liberalitate gratiſsima, ac piæ miſerationis inſtantia ignoſcere conſueuit: multos quoq; qui confracti ſunt, liberos, ſecundùm
Esai. 58.
Prophetam, omne onus dirumpendo, in ingenuitatis ſtatu reformat; atque in diuerſis ſanctæ vitæ ſtudijs ſanctis exercendo præpollet. Quocircà, quoniam pro tot, tantiſq; beneficijs, quæ multimoda deuotio Eccleſiæ Dei, vel gentis ſuæ populis prorogare ſtudet, quid aliud illi vnanimitas noſtra condignè reſpondeat, inuenire non præualet, id ſalutari prouidentia, quæ ſemper eſt vtilis (imò ſemper eſt vtile, quod veram pertinet ad ſalutem) decernit, atq; inſtituit, vt eius filijs, vt præmiſimus, fortia tuitionis ad futurum adminicula promulgemus; conteſtantes per nomen illud, cui ſancta cœleſtia, & terreſtria genuflectunt, omnes præſentes, & abſentes, ſeu etiam futuris temporibus ſubſequentes Sacerdotes, vel Principes, ſeu cuiuſcunq; honoris, aut ordinis homines: vt nullus ad futurum, poſteritati eius, atq; his, qui gloriæ ſuæ filijs, vel [a] filiabus coniuncti non ſunt, ſed fore ſunt coniungendi, iniuſtas lædendi occaſiones exquirat; nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, contra eos malitiæ vota extendat; non eos gladio, vel qualibet pernicioſa factione interimat; nullus conſilium, vel opus, quibus iniuſtè deijciantur, vel nudentur rebus, exhibeat; nullus his iniuſtæ violentum tonſuræ ſignaculum imprimat; nullus veſtem contra ordinem, filiabus ſuis, atque nuris mutare præſumat; nullus etiam extra euidentis culpæ indicium, aut ex illis eos relegandos inducat, aut eorum corporibus quarumlibet truncationum, vel flagellorum inferat detrimentum. Denique licet hæc, quæ præmiſſa ſunt, æquiſſimè digeſta exiſtant; tamen quia eiuſdem glorioſi noſtri domini tantùm emicat deuotio prompta, vt ea ipſa nequeant ei ad complementum vicem parientiæ reddere

[a] Fil. coniuncti esse noscuntur, seu qui adhuc coniuncti non sunt. C.A.

debitam, ob hoc noſtram vniuerſitatem adijcere ſaluberrimè conuenit, vt tam per omnes ciuitates, vel loca, in quibus ſedes Epiſcoporum eſſe noſcuntur, ad regni eius ditionem pertinentes, quàm etiam per eorumdem Epiſcoporum diœceſes; excepto paſsionis Dominicæ die, quando altaria denudata perſiſtunt, nec cuiquam in eodem die Miſſarum licet ſolennia celebrare, cunctis alijs diebus, quibus iſdem Dominus noſter in hac vita ſuperſtes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs, vel filiabus; aut pro his, qui iam matrimoniali ſunt iure coniuncti, adhûcq; ſunt coniungendi; ſeu pro nepotibus, vel ſuis omnibus ſacrificiorum Domino libamina dedicentur, piæ orationis vota ſoluãtur, ac cum gratiarum actione ſuperno numini commendentur: quod deſideria in eis bona quotidie multiplicentur; aduerſantium eorum conamina virtute ſuæ dexteræ cõfringantur; indulgentia, & gratia eis à ſua miſericordia conferatur: vt potentiæ defenſione protecti, antiqui hoſtis decipula euadant, & charitate, ac vitæ longæuitate pollentes, adire mereantur poſt tranſitum ſydereas manſiones.

De eo vide Rodericum Toletanum.

IX. De Sisberto Epiſcopo.

Sicut ſummum bonum eſt, valdeq; conſpicuum, ſuperno numini amanter fideliterq; inhærere, eiuſq; præceptioni parientiam votis gliſcentibus exhibere; ita conſequens bonum eſt, poſt Deũ Regibus, vtpote iure vicario ab eo præelectis, fidem promiſſam quemq; inuiolabili cordis intentione ſeruare, & nulla contra eum occaſione quidquam nocibilitatis excogitare, nihilq; nequius definire; dicente Domino: Nolite tangere Chriſtos meos: & iterum Dauid: Quis enim extendit manum ſuam in Chriſtum Domini, & innocens erit. Item ipſe cuidam comminans: Quare non timuiſti manum tuam mittere, vt occideres Chriſtum Domini. Vnde opportunum ſatis eſt, vt ſponſio Principibus compromiſſa, abſq; aliquo fraudis næuo cuſtodiatur, & fides eis reddita nullis factionibus, nulliſq; etiam nequitiæ machinationibus temeretur. Nam ſi nudi tantùm verbi pollicitatio, qualibet occaſione violetur, criminis denotatione cenſetur, quanto magis ſi fides, Regibus ſub iuris iurandi atteſtatione promiſſa, nequaquam profanare pertimeſcatur.

Pſal. 104.
1. Reg. 26.
2. Reg. 1.

Eſt

Eſt enim quorundam ſecularium, & (quod peius eſt) Sacerdotum improbanda ſatis obſtinatio animorum: & fidem ſuis Principibus ſub iuramento promiſſam obſeruare contemnunt, & verborum fuco iuramenti obnubilant promiſsionem; dum in arcano pectoris retentent infidelitatis peruerſitatem. Et dum ſcriptum ſit: Non adſumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui adſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra: & iterum: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Domini Dei tui; ego Dominus: rurſumq; maledictus omnis qui iurat in nomine Domini ſui mendaciter, illi iurantes fidem promiſſam temerare non metuunt, & iuramenti ſui pollicitationem præuaricare nullatenus pertimeſcunt. Vnde Sisbertus Toletanæ ſedis Epiſcopus talibus machinationibus denotatus repertus eſt; pro eo quòd ſereniſsimum dominum noſtrũ Egicanem Regem nõ tantùm regno priuare, ſed & morte cum Flogello, Theodomiro, Liubilane, Liubigithone quoq;, Tecla, & cæteris interimere definiuit, atque genti eius, vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit: qui etiam per decreti noſtri definitionem, iam & loco, & honore priuatus exiſtit. Ideò noſtrum in commune per huius Canonicæ ſanctionis decernit collegium, vt hoc ipſum vnionis noſtræ decretum, quod etiam his Synodicis definitionibus innectendũ decreuimus, omni ſubſiſtat valore ſubnixum, atq; in perpetuũ obtineat inconuulſibile robur. Ipſe verò Sisbertus pro ſui iuramenti tranſgreſsione, facinoriſq; tanti machinatione, ſecundùm antiquorum Canonum inſtitutionem, qua præcipitur, vt quiſquis inuentus fuerit talia feciſſe, & viuente Principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, à conuentu Catholicorum excommunicationis ſententia repellatur; honore ſimul, & loco depulſus, omnibuſque rebus exutus, quibuſque in poteſtate prædicti Principis redactis, perpetui exiliſ ergaſtulo maneat relegatus: ita nempè, vt ſecundùm eorumdem antiquorum Canonum decreta, in fine vitæ ſuæ tantùm communionem accipiat: excepto ſi Regia eum pietas ante abſoluendum crediderit. Simili quoque & cæteri de religioſis, cuiuſlibet ſint ordinis aut honoris, qui deinceps talia contra Principem egiſſe, vel definiſſe reperti extiterint, cenſura multandi ſunt.

Conc. Tol. 4. cap. 75. & Conc. Tol. 5. c. 4. & Con. Tol. 6. c. 17. & Con. Tol. 10. c. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

X. *De his, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur.*

Sicut vlcus, quod [a] grauiter serpit in corpore, non nisi grauioribus medicaminibus, aut ferro curatur, ita perfidorũ obstinatio, quæ nullatenus cohibetur, durioribus sententijs necesse est vt multetur. Nam quamquam Dominica sanctio protestetur: Non morietur pater pro filijs, nec filij pro parentibus; sed vnusquisq; pro peccato suo morietur: & iterũ: Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatẽ filij; tamen, quia & iurisiurandi transgressio [b] validè inoleuit, & machinandi contra Principes nostros consuetudo sæua percrebuit; quo aut nece diuersa Princeps interimatur, aut regni dignitate priuetur (quod nequaquam cohiberi potest, nisi seueriori censura) ideò per huius institutionis nostræ decretum sancimus, vt quicunq; deinceps, cuiuslibet sit honoris persona, vel ordinis, in necem, vel deiectionem Regiam quippiam machinauerit, eumq; qualibet nocibilitate impendendum crediderit; aut gentem eius, vel patriam quibuslibet factionibus, vel machinationibus disturbare contenderit, tam ipse, quàm omnis eius posteritas, ab omni Palatini ordinis dignitate priuati, fisci viribus sub perpetua seruitute maneant religati; potestate tantùm glorioso Principi nostro Egicani seruata; vt si aut eos, qui iam pro suæ infidelitatis perfidia, Canonicè legaliterque diiudicati sunt, aut eos, qui deinceps à fidei suæ iuramento aborbitauerint, & aduersùs prędictum Principem nostrum aliquid nocibilitatis agere, aut machinare studuerint; si eos, vt diximus, piæ indulgentiæ voto quandoque releuare maluerit, licentia illi vsquequaq; manebit. Et quia res eorum iusto, ac legali modo, in eiusdem domini nostro dominio peruenerunt: ex quibus etiam quædam eiusdem Principis collatione, tam Ecclesiæ Dei, quàm prolis eiusdem Domini nostri, seu etiam alij plures, pro sui seruitij merito accipere meruerũt; prouidè instituentes decernimus, vt nullo vnquam tempore eorum filij, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur, seu extiterint, vel subsequens eorum posteritas, in nocibilitate eorum intendere audeãt, nec ipsas res auferre quoquo pacto studeant. Ideò deniq; (vt præmisimus) seueriſsimam hanc decreti

[a] Granditer. C.A.

Deut. 24. & Paralip. 25. vbi legitur: Non occidentur patres pro filijs.

[b] Granditer. C.A.

decreti nostri curabimus promulgare sentẽtiam; vt qui suum non formidat exitium, saltim filiorũ, cunctæq; suæ potestatis pertimescat interitum. Si quis sanè Regum succedentium cunctas huius constitutionis nostræ definitiones custodire, aut implere distulerit, omnis linea generationis eius perpetim condemnata depereat; & insuper [a] diuino iudicio rebus omnibus, honore præsenti in seculo careat, atq;, Christo iudicante, cum diabolo, eiusq; socijs ad interitum gehennæ perueniat. Cui nostræ definitioni, ex antiquo Canone quædam necessaria innectimus; "& omnes" in commune ipsis verbis, quibus (vt diximus) hoc deprompsit antiquitas, proclamamus, dicẽtes: Quicunq; igitur à nobis, vel totius Ecclesiæ populis, qualibet coniuratione, vel studio sacramentũ fidei suæ, quod pro patriæ, gentisq; Gothorum statu, vel pro conseruatione Regiæ salutis pollicitus est, temerauerit; aut glorioſum Principem nostrum Egicanem, vel subsequentes Principes nece attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentauerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium vsurpare delegerit, anathema sit in conspectu Dei Patris, & Angelorum; atq; ab Ecclesia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ socijs: quia & oportet vt vna pœna teneat obnoxios, quos similis error inuenerit implicatos.

[a] Exdium. C.A.

Conc. Tol. 1. c. 15.

[a] Desunt. C.A.

Quod iterum secundò replicamus, dicentes: Quicunque amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, quolibet tractatu vel studio, sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ, gentisq; Gothorum statu, vel conseruatione Regiæ salutis pollicitus est, violauerit; aut prædictum Principem nostrum, vel subsequentes Principes nece attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentauerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium vsurpare delegerit, anathema sit in Christi conspectu, & Apostolorum eius, atq; ab Ecclesia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in futuro iudicio habeatur, cum participibus suis: quia dignum est, vt qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorũ participatione obnoxij teneantur.

Hoc etiam tertiò clamamus, dicentes: Quicunq; amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione,

vel ſtudio ſacramentũ fidei ſuæ, quod pro patriæ ſalute, gentiſque Gothorum ſtatu, vel incolumitate Regiæ poteſtatis violauerit, aut totiens dictum Principem noſtrum, vel ſubſequentes Principes nece attrectare voluerit, aut poteſtate regni exuere tentauerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigiũ vſurpare delegerit, anathema ſit in conſpectu Spiritus ſancti, & Martyrum Chriſti; atq; ab Eccleſia Catholica, quã periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Chriſtianorum alienus: neq; partem iuſtorum habeat; ſed cum diabolo, & angelis eius, æternis ſupplicijs condemnetur, vnà cum eis, qui eadem coniuratione nituntur: vt par pœna conſtringat, quos in pernicie praua ſocietas copulat. Et ideò ſi placet omnibus, qui adeſtis hæc tertiò reiterata ſententia, veſtræ vocis eam conſenſu firmate. Ab vniuerſis Dei Sacerdotibus, palatij ſenioribus, clero, vel omni populo dictum eſt: Qui contra hanc veſtram definitionem venire præſumpſerit, ſit anathema, maranatha; hoc eſt, perditio in aduentu Domini, & cum Iuda Iſcarioth partem habeant & ipſi, & ſocij eorum.

XI. De gratiarum actione.

Finitis, conſummatiſque omnibus, quæ ob diſciplinam Eccleſiaſticam neceſſaria fuere definienda, vel reliqua, quæ noſtro cœtui ob directionem extitere delata, omnipotẽtiſsimæ, & indiuiſibili Trinitati ineffabilium gratiarum iura dependimus, laudum vota perſoluimus, ac tota mentis intentione gloriæ eius inſignia prædicamus, pro eo, quod nos eius diſpoſitione mirabili non ſolùm ad hunc ſanctę congregationis cœtum meruimus adunari, atque alternæ viſionis intuitu cõfoueri; ſed ex ſe nobis dicere contulit, & in ſe dicta compleuit; obnixius eius imprecantes clementiam; vt ſicuti nos alterutræ pacis oſculo dulciſluos reddidit, & diffinitionũ noſtrarum primordia lineauit, [a] ac conſummatione ſublimi perficiendo concluſit, ita ſereniſsimum, ac pijſsimum dominum noſtrum Egicanum Regẽ, cuius iuſſu atq; hortatu, ſicut hîc adunati ſumus, ſalutiferæ defenſionis clypeo protegat, vexillo fidei muniat, atque cum gente, & patria ſibi credita, per viam voluntatis ſuæ deducat: quatenus protelatis præſentis æui curriculis feliciter polleat, & poſt huius vitæ excurſus numero-

[a] Hanc conſummationẽ ſublimi perficiendo concludit vnus M.ſ.

numeroſitate piæ actionis opimus, cum his, quibus nunc principatur, ad Chriſtum perueniat laureandus.

XII. Decretum iudicij ab vniuerſis editum.

1. Actor. Actuum Apoſtolorum probata ſatis, & veneranda narrat hiſtoria, quòd Iuda crimine proditionis damnato, nequaquam Spiritus ſanctus ſuper reliquos vndecim illapſu cœlico eſt defuſus, quoaduſque Matthias ab omnibus eſt prælectus in loco eiuſdem Apoſtolus: ob inde ſcilicet, quia vndenarius numerus tranſgreſsionem ſignificat mandatorum. Et quia Sisbertus Toletanæ ſedis Epiſcopus ſuo facinore denotatus, noſtro ex corpore conſtat abſciſſus, ob id ſummopere numeroſitatem noſtram conuenit ſtudere, vt in loco eius alio ſubrogato, perfectioni debitæ corpus noſtrum reddatur; ſicut per Matthiam perfectus numerus noſcitur fuiſſe completus. Et quia idem, legationem ſuperni numinis fungentes, Apo-
2. Corint 2. ſtoli ſunt proteſtati dicentes: Chriſti bonus odor ſumus Deo, in his qui ſalui fiunt, & in his, qui pereunt; alijs quidem odor mortis in mortem; alijs autem odor vitæ in vitam: illis videlicet odor vitæ in vitam, qui præceptis eorum exhibere parientiam curauerũt; illis verò odor mortis in mortem, qui eorum nihilominus monita contempſerunt; proinde quia prædictus Sisbertus, Toletanæ ſedis Epiſcopus, eorum ſalutaribus monitis nequaquam maluit ex humilitate dependere obſequellam, quo Eccleſiam Dei ordine debito regeret, humilitate inſtrueret, & exemplis ſalutaribus ad regna ſyderea prouocaret: ſed bicipiti ſe percellens mucrone, ſuperbię videlicet atq; periurij, glorioſum dominũ noſtrum Egicanem Regem, non ſolùm regno voluit priuare, ſed & mortis impenſione perimere: ideò non congruit nos prius Concilium inchoare, niſi illo prius Canonica, ac legali cenſura multato, in loco eius alius fuerit ſubrogatus, Toletanæ ſedis cathedram retenturus. Idcirco nobis omnibus in vnum collectis, iſdem Sisbertus Epiſcopus noſtro cœtui præſentatus, atque infidelitatis ſuæ machinationem patuli oris eſt affatu profeſſus. Vnde nos per huius decreti noſtri formulam, ſæpè dictum Sisbertum, ſecundum edictum priſcum Synodicæ ſanctionis, ac decretum de talibus promulgatæ legis, ab Epiſcopali ordine, & honore deijcimus; à perceptione corporis, & ſanguinis

guinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus; in fine tantum communionem per omnia percep turum:excepto si eum Principalis pietas cum Sacerdotali cõ niuentia delegerit absoluendum.Igitur quoniam fauente Do mino,Concilium est quocitius inchoandum,secundum præ-lectionem,atq; auctoritatem totiens dicti nostri domini, per quam in præteritis iussit venerabilem fratrem nostrum Feli-cem,Hispalensis sedis Episcopum,de prędicta sede Toletana iure debito curam ferre; nostro eum in postmodũ reseruans idem decreto firmandum,ob id nos cum cõsensu cleri, ac po-puli ad sæpe dictam Toletanam sedem pertinentis,prædictũ venerabilem fratrem nostrum Felicem Episcopum,de Hispa lensi sede, quam vsque hactenus rexit, in Toletanam sedem Canonicè transducimus;& in eadem Hispalẽsi cathedra fra-trem nostrum Faustinum Bracarensis sedis Episcopum;nec non & Felicem Portucalensis Ecclesiæ Antistitem in præfa-ta Bracarensi sede, similiter Pontifices subrogamus, ac per-petua sanctione vnumquemq; eorum in priuatis sedibus cõ-firmamus:quatenus vterq; easdem,quas suscipiunt Ecclesias, pia prædicatione instruant,moribus sanctis exornent,ac bea-tæ vitæ exemplis ædificent:vt vnanimitate mirabili in vnum collecti, vnum corpus effecti,eis nobiscum in Synodali con-uentu pariter residentibus,illapsum sancti Spiritus,vt duode-cim Apostoli,mereamur:quo eius igne succensi, & doctrina imbuti, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertinent, & ad compescendos prauorum hominum mores, æquisimè pro mulgemus, & Laudes altissimo deuotis mentibus præcina-mus. Quod videlicet collegij nostri decretum gestis Synoda libus,à nobis in Concilio fore definiendis,sociandum decer-nimus, & locum illic debitum vt obtineat, definimus.

XIII. Lex edita in confirmatione Concilij.

Synodalis conuentus, & numerosa adunatio Sacerdotum, eo venerabilior cunctis perpenditur, eo nihilominus terribi-lis cernitur, quòd in medio cœtus eorum præsentia indiui-duæ Trinitatis adesse nequaquam ambigitur; sancto prote-
Matth.15. stante Euangelio: Vbicumque fuerint duo, vel tres in nomi-ne meo collecti, ibi sum & ego in medio eorum. Quo circa quia se in eorum medio superni omnipotentia numinis adesse

adesse innotuit,quid aliud, nisi quidquid eorum ore depro-mitur,inspiramine est eius affectum,qui se inter eos est fassus habitaturũ? Vnde glorioſa serenitas nostra, ea quæ vnanimi-tas eorum deprompsit; imò quæ per ora illorum Spiritus sanctus promulgauit, venerabiliter suscipit, amanter ample-ctitur , & per huius legis nostræ decretum,firma in perpe-tuum manere decernit; inconuulsibili consistere auctoritate instituit,& omnimodũ robur obtinere decernit: scilicet, vt à præsentis diei, temporisq; articulo,omni vigilantia,omni so-licitudine,omni etiã cura,quęquę sunt pro disciplina,vel vti-litate Ecclesiastica in hac Synodo definita, quæq; pro corri-gendis prauorum moribus edita, per cunctas regni nostri prouincias ab omnibus custodiantur, & absque aliqua scru-pulositate, vel controuersiæ oppositione seruentur. Et quia ingruente inguinalis plagæ vastatione, qui ad Narbonensem sedem pertinent Episcopi, nequaquam sunt in hac sancta Synodo aggregati, ideò per hanc nostræ mansuetudinis le-gem instituentes iubemus, vt omnes ad eiusdem cathedræ diœcesim pertinentes Episcopi, in eadem vrbe Narbona, cum suo Metropolitano adunentur, & cunctis huius Conci-lij capitulis vigilaci ab eis indagatione perlectis, accedant or-dinibus debitis subscriptores. Si quis igitur earumdem defi-nitionum constitutiones temerare præsumpserit, detrahere visus fuerit, & miserabili ausu eis contraire tentauerit, ex-communicationis sententia ferietur,& rerũ suarum [a] quinta parte multabitur. [a] Quarta in C.S. Facundi.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIVS Egica Rex,omnibus sanctissimis Patribus,in hac sancta Synodo residentibus.

Est hæc epistola in C. Lucens., & in vtroq; Toletanotina-lis deest: existimo re-ditam ante depositionẽ Siberti.

ECce sanctissimi Patres in Christo, & Apostolicæ dog-matæ fideles populi ducatores, Synodicæ aggregationis vestræ vnionem illo fiducialiter hortatu conuenio: quo re-ligiosum nobis vestræ sanctitudinis præbeatis suffragium, nostræq; promulgationis consultum porrigatis omnimodè præstolatum.Promptissimè etenim sæpè gloriosæ nostræ se-renitatis feruet deuotio,ac puræ voluntatis flagrat deuotissi-ma plenitudo,illis cum plebe mihi credita affectibus viuere, pietatibus inhærere, ac misericordiæ incremento studium regendi

regendi ſeruare, quibus tempora noſtra, nullis aduerſitatum ſtimulis commota, nullis ciuilibus, vel externis excitationibus præpedita, pacis munere floreant, ac miſerationis veſtræ beneficio cumulata perſiſtant: & quos forſitan prauæ infidelitatis implicat actio, reſpectu clementiæ noſtrę, ſi fas eſt pietatis releuentur ex brachio; vt parcẽdo illis ſupernã mihi clementiã fautorem efficiam, & ſtatus gentis meę, ac patrię nullis ampliùs, quod abſit, ruinæ lapſibus concidat. Sed quantum culparum noxa remittere procuramus, tantum profanatorũ tranſgreſsio molitur, & crebris perfidiæ auſibus præpedita ſubruitur. Vnde ſi culpis indulgentiam; ſi condigna factis reſtituam, anceps noſtræ tranquillitatis animus æſtuat; in eo quod plerumq; ipſa culparũ remiſsio increbreſcenti nequitia, in contrarium vertitur; cum nec tandem vitia reprimuntur, quæ facili emendationis conamine perduci ad terminũ debuerunt. Ipſi autem in hoc ſancto Concilio liquidè perpẽdatis, iam iamq; antea plurimorum caſus relatu opinabili didiciſtis, quibus perfidorum, quantiſque æmulorum nefandis conatibus deceptionis meæ quotidie excidium ſentiam, vel quanta patriæ fuerint inſolenter cõturbia excitata. Quorum denique ſceleratorum, qui & in præteritis, & nunc perfidaſſe detecti ſunt, præuaricatione compellimur cœtus veſtri vniuerſitatem conſulere: vt quod de talium exceſsibus, qui in præteritis, vel nunc vſque mihi met deliquiſſe noſcuntur, agere ſerenitatem noſtram conueniat; vtrùm condignis ſententijs Canonicè, ac legaliter feriantur; an parcendo illis, noxarum debita impunita ſeruentur ſaluberrima vnanimitatis veſtræ promulgatione attentius decernatur: illa noſtræ gloriæ, vel ſucceſſorum noſtrorum Principum licentia modis omnibus ſeruata, vt ſi deinceps, quiſquam contra Regiam poteſtatem, gentem, ac patriam noſtram agere conatus extiterit iuxta Canonicam ſententiam, tempore prædeceſſoris noſtr, domini Siſenandi Principis, de talibus perſonis in Concilio editã, vel legis ſententiam, eius debeat prauitas acriter coërceri. Tantum eſt, vt ſicut præmiſimus, quo emendationis ſtudio errantium mihi tranſgreſsio emendetur, ſalutaris veſtræ reſponſio noſtris clareſcat in ſenſibus: nam & hoc decreti veſtri condecet ſtylo cenſendum. Et quia pręceſſor noſter diuæ memoriæ Dominus Vvamba Rex in ipſis regnandi primordijs Theudemundum Spatarium noſtrum, contra generis,

Cc. 4. Tol. 6. 75.

generis, vel ordinis ſui vſum, Feſti quondam incitatione Emeritenſis Epiſcopi, ſolius tantùm Regiæ poteſtatis impulſu, in eadem Emeritenſi vrbe Numerariæ officium agere inſtituit (quod etiam vnius anni excurſu contra rationem noſcitur peregiſſe) imò quia nec valuit imperio gentis obſiſtere, veſtri edicto Concilij ab eodem Theodemundo, ſuaq; omni poſteritate talius actionis officium ſuſpendatis: quo nullo vlterius tempore, tam ipſe, quàm omnis eius progenies, vſque in finem ſeculi, ob hanc cauſam videantur aliquatenus moleſtari. Datum ſub die Calendas Maias, anno feliciter ſexto regni noſtri, in Dei nomine, ſedis noſtræ Toleto.

1 EGo Felix, indignus vrbis Regiæ Epiſcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, ſubſcripſi.

De Felice hoc Roderich. lib. 3. ca. 13. ſic inquit: Qui grauitatis, & prudentiæ excellentia vi-mia præpollebat.

2 Ego Fauſtinus, indignus Hiſpalenſis ſedis Epiſcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, ſubſcripſi.

3 Maximus, indignus ſanctæ Eccleſiæ Emeritenſis Epiſcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, ſubſcripſi.

4 Ego Vera, indignus Tarraconenſis ſedis Epiſcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, ſubſcripſi.

5 Ego Felix, in Dei nomine Bracarenſis, atque Portucalenſis ſedium Epiſcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, ſubſcripſi.

6 Gaudentius, Valerienſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

7 Florus, Menteſanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

8 Eruigius, Beterrenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

9 Fructuoſus, Aureſinæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

10 Guadila, Empuritanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

11 Bonifacius, Caurienſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

12 [a] Arcontius, Elborenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

[a] Ardontius alias.

13 Auredus, Ilerdenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

14 Gundericus, Segontinæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

15 Spaſſandus, Complutenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

16 Baroaldus, Palentinæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

17 Marianus, Oretanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

18 Vitiſclus, Valentinæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

19 Sonna, Oxomenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

20 Gabinus, Arcabricæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

21 Zacceus, Cordubenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

23 Anterius, Segobrienſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
24 Honorius,Malacitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
25 Aruidius,Aſtigitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
26 Pappulus,Eliplenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
27 Decentius, Segobienſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
28 Habitus,Vrcitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
29 Felix, [a] Calagurritanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
30 Conſtantinus,Aucenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
31 Audebertus,Oſcenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
32 Adelſius,Tudenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
33 Nepotianus, Tyraſſonenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
34 Suniaguiſidus, Laniobrenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
35 Potentius,Lucenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
36 Eppa, Illicitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
37 Ioannes,Egarenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
38 Holemundus, Salmãticenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
39 Valdefredus,Cæſarauguſtanę Eccleſię Epiſcopus,ſubſcripſi.
40 Inuolatus, Dertoſanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
41 Arceſindus,Egabrienſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
42 Iſidorus,Setabitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
43 Ioannes, Abelenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
44 Theudiſclus,Beatienſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
35 Cuniuldus,Italicenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
46 Vviſefredus,Auſonenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
47 Laulfus, Barcinonenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
48 Emilla, Conimbrenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
49 Leubericus,Vrgelitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
50 Siſebado,Tuccitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
51 [b] Gerontius,Aſsidonenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
52 Baſilius,Baſtitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
53 [c] Fioniſus,Lamecenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
54 Mirus,Gerundenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.
55 Landericus,Olyſipponenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
56 Ioannes, Pacenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
57 Centurius,Eliberitanæ Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.
58 Theudefredus,Viſenſis ſedis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
59 Aurelius,Aſturicenſis Eccleſiæ Epiſcopus,ſubſcripſi.

[a] Alias Calahorri-

[b] Alias Hierontius.

[c] Alias Fionius, & Fioncius.

Item

Item Abbates.

1 GAbriel,miſericordia Dei Abbas, hæc decreta Synodalia à nobis edita ſubſcripſi.
2 Eulalius Abbas, ſubſcripſi.
3 Neruatius Abbas,ſubſcripſi.
4 Braulio Abbas,ſubſcripſi.
5 Eugenius Abbas,ſubſcripſi.

Item Vicarij Epiſcoporum.

1 VItulus Diaconus, agens vicẽ domini mei Marciani Dianienſis Eccleſiæ Epiſcopi, ſubſcripſi.
2 Vincomalus Diaconus, agens vicem domini mei Marciani Pampilonenſis ſedis Epiſcopi,ſubſcripſi.
3 Chriſtes Presbyter,agens vicem Agripij Oſſonobenſis ſedis Epiſcopi.

Item Comites *viris Illuſtribus.

1 VItulus vir Illuſtris, Comes patrimonij, & Dux, hæc decreta Synodalia edita ſubſcripſi.
2 Vvimar Comes,ſubſcripſi.
3 Theudulfus Comes,ſubſcripſi.
4 Paulus Comes,ſubſcripſi.
5 Theudefredus Comes,ſubſcripſi.
6 Dauid Comes,ſubſcripſi.
7 Requiſindus Comes, ſubſcripſi.
8 Siſemundus Comes,ſubſcripſi.
9 Ella Comes,ſubſcripſi.
10 Theodehitus Comes, ſubſcripſi.
11 Regeſuindus Comes, ſubſcripſi.
12 Ega Comes,ſubſcripſi.
13 Afrila Comes,ſubſcripſi.
14 Danila Comes,ſubſcripſi.
15 Audemundus,ſubſcripſi.
16 Theudemundus,ſubſcripſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De subscriptionibus. xvj. Concil. Tolet.

IN eo licet fuerit Nationale, nullus Episcopus interfuit Prouinciæ Narbonensis; eo quòd ingrueret inguinalis plagæ vastatio in illa regione; vt dicitur cap. 13. Eiectus est à sede Toletana Sisbertus, ob coniurationem aduersùs Egicam Regem, & eius loco suffectus est Felix Hispalensis. Hispali verò Faustinus Bracarensis. Bracaræ verò Felix Portucalensis: de qua sede nihil est actum: vnde Felix subscribit Episcopus Bracarensis, & Portucalensis. Multi ex his Episcopis, qui huic Synodo subscribunt, interfuerunt alijs: vt Anterius Segobrienſis, in. 13. & 15. Tolet. Adelsius Tudensis, in. 15. Tolet. Aurelius Asturicensis, in. 13. & 15. Tolet. Agrippus Ossonobensis, in. 15. Tolet. Basilius Bastitanæ, in. 15. qui dicitur Bastensis. Baldefredus Cæsaraugustæ, in. 13. & 15. Tolet. Cuniuldus Italicensis, in. 13. & 15. Tolet. Fionisus Lamecensis, in. 15. Tolet. & dicitur Fiõtius. Fructuosus Aureſinæ, in. 15. Tolet. & dicitur Aurienſis. Florus Mentesanæ in. 13. & 15. Tol. Gaudentius Valerienſis, in. 12. & 13. & 14. & 15. Tolet. Gudila Empuritanæ, in. 13. & 15. Tol. qui & Gudilanus dicitur. Gundericus Segontinæ in. 15. Tolet. Segontienſis. Gabinus Arcauicæ. 15. Tolet. Arcauicenſ. Habitus Vrcitanæ. 15. Tolet. Vrcenſis. Ioannes Egarensis. 15. Toletano. Isidorus Setabitanæ, in. 15. Toletano. Ioannes Abelensis, in. 15. Toletano. Ioannes Pacensis, in. 15. Toletano. Landericus Olysipponensis, in. 15. Toletano. Leubericus Vrgelitanæ, in. 13. & 15. Toletano. Vrgelletanensis dicitur. Maximus Emeritenſ. in. 13. Tolet. Marcianus Dianiensis, in. 14. & 15. Tol. Nepotianus Tyrassonensis, in. 15. Tol. Holemundus Salmanticensis, in. 13. & 15. Tol. Sisibado Tuccitanæ, in. 12. & 13. & 15. Tol. Sonna Oxomenſ. in. 13. & 14. & 15. Tol. Spassandus Complutensis, in. 15. Tol. Vvisifredas Ausonensis, in. 13. & 15. Tol. Alij verò subscribunt, qui succedunt alijs Episcopis, vt Arcontius Elborensis, qui Tructemundo, in. 15. Tolet. Aurcdus Ilerdenſ. qui Eusredo, in. 15. Tol. Aruidius Astigitanæ, qui Nasidardo. 15. Tol. Audebertus Oscensis, qui Guiscaldo, in. 13. Tol. Arcesinbus Egabrensis, qui Constantio. 15. Tol. Boraldus Palent. qui Concordio, in. 15. Tol. Bonifacius Cauriensſ. qui Atulæ, in. 15. Tol. Constãtinus Aucenſ. qui Stercorio. 15. Tolet. Centurius Eliberit. qui Ioanni, in 15. Tol. Decentius Segobien. qui Deodato, in. 15. Tol. Eruigius Beterrenſ. qui Crescitaro, in. 13. Tol. Eppa Illicitanæ, qui Emillæ. 15. Tol. Emilla Conimbrensis, qui Mironi. 15. Tol. Felix Calagurrit. qui

qui Villiedo, in. 15. Tol. Felix Bracarensis, & Portucalensis, qui Faustino. 15. Toletano. Faustinus Hispalensis, qui Felici, qui fuit electus ad Regiam vrbem. Felix Regiæ vrbis, qui Sisberto depoſito in hoc Concilio. Gerontius Assidonensis, qui Theuderatio 15. Toletano. Honorius Malacitanæ, qui Samuel. 15. Toletano. Inuolatus Dertosanæ, qui Cicilio. 15. Toletano. Laulfus Barcinonensis, qui Idalio. 15. Toletano. Marianus Oretanæ, qui Gregorio. 15. Toletano. Mirus Gerundensis, qui Sabarico. 15. Toletano. Martianus Pampilonensis, qui Atilano. 14. Toletano. Potentius Lucensis, qui Euphrasio. 15. Toletano. Pappulus Eliplensis, qui Getæ. 15. Toletano. Suniaguisidus Laniobrensis, qui Brandilæ. 13. Toletano. Theudisclus Beatiensis, qui Rogato. 15. Toletano. Theudefredus Visensis, qui Viliefonso 15. Toletano. Vitisclus Valentinæ, qui Sarmatæ. 15. Toletano. Vera Tarraconensis, qui Cypriano. 15. Toletano. Zacceus Cordubensis, qui Mumulo. 15. Toletano. Subscribunt Abbates quinque, Vicarij Episcoporum tres, Comites, & viri illustres officij Palatini decem & sex. De Sisiberto hæc accipe: Iuliano successit: fuit homo audax, temerarius; dignitatis acceßione ingenij prauitatem auxit. Vestem albam Illifonso Præsuli sanctiſſ. de cœlo ad peragenda sacra allatã, & venerationi potius quã vsui à Præsulibus Toletanis habitam, ipse profanè contrectauit, & temerè induit: Verùm continuò diuina vltio consequuta est: nam in caput Regis, cuius beneficio ad primum Hispaniæ Sacerdotium euectus fuerat, rebellauit. Qua de causa Patrum decreto meritò à gradu deiectus. Eius loco Felix suffectus est.

Notæ in Concilium. xvj. Tolet.

Cap. 1 ANtiquorum Patrum sententiæ] *Concil. Tolet. 12. cap. 8. Concil. Tolet. 4. à cap. 57. vsque ad. 66. & legibus Vvisig. lib. 12. toto penè secundo titulo. Concil. Tolet. 3. cap. 14. Concilio Tolet. 17. cap. 8.*

Cap. 2 In diuersis Conciliis] *Concil. Eliberit. cap. 3. & 40. In Concilio Nicæno. c. 11. Aurelian. 2. c. 19. Tolet. 12. c. 11. multisq; alijs Conciliis idem contra idolorum cultores decretum est.*

Cap. 4 De desperantibus] *De his habes Conc. Antisiodorens. c. 17. Et Bracarens. 1. c. 16. dicitur: Nulla pro his in oblatione commemoratio fiat, neq; cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur.*

Cap. 5 Tertias, quas antiqui Canones] *De diuisione redituum Ecclesiasticorum diximus in Concilio Tarracon. in more fuisse, de reditibus Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor fieri partes: quarum vna cedebat Pontifici, seu Episcopo: alia Presbyteris, & Diaconibus, & omni Clero: tertia templorum & Ecclesiarum reparationi: quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis. Sic statutum est Concil. Rom. à Syluestro PP. cap. 4. & à Gelasio PP. epistola ad Episcopos per Lucaniam. c. 29. & à Simplicio PP. epist. 3. ad Florentium, & à Gregorio PP. II. in epist. 1. ad plebem Thuringiæ. De quarta autem parte, pauperum & peregrinorum vsibus attributa, Episcopo cura incumbebat. Vnde Concil. Bracaren. 1. cap. 25.* „ *dicitur: De quarta parte, siue Archipresbyter, siue Archidiaconus* „ *illam administrans, Episcopo faciat rationem. Tertia Ecclesiarum Regibus Hispaniæ concessa sub eorundē potestate ac fisco est: idem in Gallia obseruatur. Vnde Mogontiac. Concil. c. 42. & Arelat. sub Carolo Magno. c. 25. statuitur, vt quicumq; beneficium Ecclesiasticum habent, ad tecta Ecclesiæ restauranda, vel ipsas Ecclesias emendandas, vel ædificandas omninò adiuuent. Quod ita intelligendum existimo, cùm tertia pars tributa Ecclesijs non sufficit, aut in reparatione Ecclesiæ penitus consumpta est. Concil. 2. Bracarens. c. 2. statuitur, tertiam partē pro luminarijs Ecclesiæ esse relinquendam, & reparatione basilicarum, rationemq; eius Episcopo reddendam. Vnde & reditus fabricæ Episcopo subduntur.*

Cap. 6 Sanctorum Patrum] *Materia sacramenti Eucharistiæ est panis, seu azymus, seu fermentatus, & vinum aqua mixtum: de qua re superiùs. Concilio Florentino, in decis. ad Armen. & Alexander P. P. I. epistola. 1. ad vniuersos: & Iulius Pontifex. I. de Consec. dist. 2 cap. Cum omne. Concil. 2. Carthagin. cap. 24. & & Africanum, sub Bonifacio cap. 4. Concil. Bracarens. 3. cap. 1. Cyprianus epistol. 3. lib. 2. Ab ipso Domino vinum aqua mixtum fuisse consecratū, tradit Innocētius. III. lib. 4. myster. Missæ. c. 29. & plenius in cap. cùm Martha. §. quæsiuisti, de celebratione Missarum. Algerius lib. 2. de sacramento Eucharistiæ. c. 10. aduersùs huius temporis impios hæreticos annotat in more sanctis Patribus fuisse ex antiqua Ecclesiæ traditione, hostiam Eucharistiæ offerre in Missarum solennijs rotundam, integram, nitidam, ex studio præparatam, non grande frustum panis, sed modica quantitate formatam; ne grauaret sumentem, neque in digestionem species molestè irent, possetq; post consecrationem in partes & fragmenta diuidi, vt fideles alimonia spirituali reficiantur, recondiq; etiam in modico*

modico loculo sine iniuria, neq; sub vtraque specie, sed vna tantùm seruari, & laicis tradi, & ad adorandum populis proponi posse. Ego vero addo, in hoc Sacramento sanctè colendo sitam esse vitæ spiritualis, & temporalis omnem honestatem, & cunctam in negligendo turpitudinem: populumque sine hac salutari hostia & sacrificio, esse veluti mūdum sine sole, in tenebris Ægypti à Deo derelictū.

Cap. 6 Cum buccellam] *Locus est Ioannis. 10. apud quem ita legitur. Ille est, cui intinctum panem porrexero. In Græco pro, intinctum panem, est ψωμιον, quod in vulgata editione bucella interpretatur: sequitur enim: Et post buccellam, introiuit in eum Satanas.*

Cap. 8 Vicem parientiæ] *Parientia vox etiam infra pro obedientia* „ *accipitur cap. sequen. Eiusq; præceptioni parientiam votis gliscentibus exhibere: & cap. 12. Qui præceptis eorum exhibere parientiam curauerint.*

Cap. 8 Passionis Dominicæ die] *Hæc est sexta feria hebdomadæ sanctæ. Sic de eo die Concilio Toletano. 4. cap. 6. scriptum est. Ex quo patet, olim eo die clausis basilicarum foribus, officium Ecclesiasticum celebrari solitum, & passionem Domini annunciari: pœnitentiæ quoq; remedio populum peccatorum sordibus expiari; vt pœnitentiæ compunctione mundatus, venerabile festum Dominicæ Resurrectionis, remissis iniquitatibus, suscipere mereretur, corporisque eius & sanguinis sacramentum mundus à peccato sumeret. In sexta vero feria non celebrari Missarum solennia, cautum est ab Innocentio Pap. cap. Sabbato. de consecr. d. 3. vbi amplius dicitur. Nec Sabbato sancto vlla penitus sacramenta celebrari: & Concil. Tol.* „ *16. c. 8. Missæ per totam Hispaniam pro Rege, eiusq; filijs quoti-* „ *die celebrentur, nisi in die passionis Domini. Verùm nunc vsus obtinuit, vt Missa solennis in Sabbato sancto celebretur. Quamquam illa potiùs refertur ad noctem Resurrectionis, vt tradunt viri docti ad caput illud: Visum præterea de consecrat. distin. 1. & in Colle-* „ *cta dicitur: Deus, qui hanc sacratissimam noctem gloria Domi-* „ *nicæ Resurrectionis illuminas. De die Parasceues Isidorus lib. 1. de* „ *offic. Eccles. cap. de Parasceue, & de Missa & orationibus: Tertia* „ *oratio Missæ, inquit, effunditur pro offerentibus, siue pro defun-* „ *ctis fidelibus; vt per idem sacrificium veniam consequantur, ex* „ *Paul. ad Timoth. 1. cap. 2. Obsecro, inquit, primum omnium fieri* „ *obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro om-* „ *nibus hominibus, qui in sublimitate sunt constituti: vt quietam &* „ *tranquillam vitam agant, in omni pietate, & castitate. Est enim* „ *viri potentis singulare ornamentum pietas, & castitas.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap. 8 Virtute ſua confringantur] *Sic nunc etiam Collecta orationis „ Miſſarum concluditur: Et gentes paganorum, & hæreticorum, „ qui in ſua feritate confidunt, dextera tua potentia conterantur.*

C. 12. Regno voluit priuare] *Sic legum Viſigot. lib. 2. tit. 5. lib. 18. „ Eſt lex Egica, in qua dicitur: Quod & temporibus noſtris detectum „ facinus, manifeſtis eorum confeßionibus retinetur, qui noſtram glo- „ riam conati ſunt aut gladio interimere, aut mortifera veneni po- „ tione decipere.*

Numerariæ] *Sunt verò Numerarij, vt Iſidorus lib. 9. etymolog. docet, qui publicum numerum ærarijs inſerunt. Mentio eſt in leg. final. C. de priuil. ſch. L. fin. de fabricenſ. De Numerarijs dixi in opere de officijs Palatinis.*

IN NOMINE Domini. Incipit Synodus Toletana. XVII. regula ſanctæ fidei: decurrente imperij anno religioſiſsimi, ac ſereniſsimi domini noſtri Egicani Regis VII. ſub die quinto Idus Nouembris, Era DCC.XXXII.

DVm in Eccleſia glorioſæ virginis, & confeſſoris Chriſti ſanctæ Leocadiæ, quæ eſt in ſuburbio Toletano, vbi ſanctum eius corpus requieſcit, pleriq; Hiſpaniarum, & Galliarum Pontifices conueniſſemus, debitis nobis in locis reſidentibus, adfuit idẽ glorioſiſsimus Princeps feruore ſanctæ deuotionis accenſus, ſanctiq; Spiritus munere plenus, & in medio noſtri conſiſtens inclytũ caput reclinans, ſe ſe à nobis benedici popoſcit, & orationum noſtrarũ effuſione Dño commendari optauit. His itaq; (vt moris eſt) actis, tomum manu propria nobis obtulit, inquiens: Ecce ſanctiſsimũ, ac reuerendiſsimum Eccleſiæ Catholicæ Sacerdotale collegium, & diuini cultus honorabile Sacerdotium, ſeu etiam vos illuſtre aulæ Regiæ decus, ac magnificorum virorum numeroſus conuentus, quos huic venerabili cœtui, noſtra intereſſe celſitudo præcepit: quia ſatis longum eſt, ea, quæ regni noſtri vtilitatibus, ſeu gẽti, & patriæ noſtræ neceſſaria ſunt, vobis propriſ oris noſtri alloquio enarrare, ideò hũc tomum, quia vniuerſa, quæ noſtra manſuetudo, ad peragendum veſtris ſenſibus debuit intimare, dignoſcitur continere, contrado; præcipiens pariter, & exhortans vos, per eum, qui dixit: Vbicunq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, & ego ero in medio eorũ, quia ea, quæ tomus iſte continet, vel alia, quæ

Matth. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, ſeu diuerſarum cauſarum negocia, quę ſe venerabili cœtui noſtro ingeſſerint audienda, graui, ac maturato conſilio pertractetis, atque iudiciorum veſtrorum edictis iuſtiſsimè, ac firmiſsimè terminetis. Qua ſacri oris ſui oratione finita è medio noſtri benedictione pręcepta, abſceſsit. Tunc vnuſquiſq; noſtrorum reſidens ſuo in loco tomum ipſum referari præcepimus, & quæ neceſſaria erant, alterna collatione pertractare curauimus.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIVS Egica Rex, ſanctiſsimis patribus, in hac ſancta Synodo reſidentibus.

QVo mentis ardore, quantiſque facibus ſerenitatis noſtrę ſublimitas religionis ſancto amore ſuccenſa ęſtuet, nec verborum prolixa poteſt ratione depromi, nec literarum apicibus adotari. Quia in quantum fides Chriſtiana ſpiritualium virtutum lumine ineffabili comparatione coruſcat, tãtum ſenſus noſtri breuitas nec dum valet eius enarrare myſteria. At nunc quamquam profunditatis ipſius abyſſum nequeamus pertingere, magna tamen deuotio clementiæ noſtræ animos ad exhortãdam veſtram ſanctitudinem cognoſcat: qualiter vos in hac ſancta Synodo reſidentes in primis de eius myſterio edictis ſpiritualibus diſputetis, & Apoſtolici veſtri ordinis dogma promulgetis: quo fidelium corda incomparabili ſydere perluſtrata, infidelium quoque pectora mentis greſsibus à tenebris ad lumen conuerſa pertranſeant. Pro nefandis denique Iudæis infra fines regni noſtri degentibus, ita præmittimus; quod etiam abſque non minimo mœrore proferimus: quia ab initio propriorum rituum errore decepti, Chriſti nomen incredibili prauitate negauerunt, nefariiſque hactenus argumentis eandem almę fidei ſectam deluſerunt. Certum namque eſt, verumque præconium in cuncto penè terrarũ orbe relatione perſpicua extitiſſe vulgatũ, quo fidei plenitudine fines ſemper Hiſpaniæ floruerũt: vnde noſtram gloriam ſumma ratio cogit, valida illis intentione reſiſtere; cum in aliquibus mundi partibus, alios dicuntur contra ſuos Chriſtianos Principes reſultaſſe: pleroſque verò iuſto Dei iudicio à Chriſticolis Regibus interẽptos fuiſſe: prę-

Fides Hiſpaniæ, cunctis terrarum orbe perſpicua.

ſertim quia nuper manifeſtis cõfeſsionibus indubiè peruenimus

mus, hos intranſmarinis partibus Hebræos, alios conſuluiſſe, vt vnanimiter contra genus Chriſtianum agerent, præſtolantes perditionis ſuæ tempus: qualiter ipſius Chriſtianæ fidei regulam deprauarẽt. Quod & per eaſdem profeſsiones, quæ veſtris auribus ſunt referandæ, patebit. Nam & à primordio noſtri regiminis, tanta fuit pro eorum conuerſione manſuetudinis noſtræ intentio, vt non ſolũ diuerſis ſuaſionibus eos ad fidem Chriſti pertrahere conaremur, verum etiam & mãcipia Chriſtiana, quæ pridem ob ſuam perfidiam per legis ordinem caruerant, ex tranquillitatis noſtræ decreto recipererent: ſolummodò, vt per veræ conuerſionis propoſitum, expulſa procul cordis perfidia, eos matris ſinus Eccleſię adoptiuos exciperet. Sed & per cautionis ſeriem iurisiurandi atteſtatione ſubnixa ſpondentes, nec tandem promiſſa compleuerunt, ſed ritus & cærimonias ſolitas proculdubio egiſſe peruẽti ſunt. Et quia diuinę volũtatis imperio, reſeruati ſunt regni noſtri tẽpore corrigendi, neceſſarium fore noſtra perpendit tranquillitas, vt veſtro, noſtrorumque optimatum generali conuentu, eorum nequitia quantocyus refrenetur: quo, cooperante Chriſto, extirpata ipſorum confeſtim nequitia, Chriſtianum nomen polleat, & Chriſti fides infinitè clareſcat: ne tunc videatur tantæ perfidiæ obuiari, quando Eccleſiam Catholicam eorum dignoſcatur aduerſitas impugnare. Vt ergo tam dira incredulitatis peruerſitas victa diſpereat, aut Synodali emendatione à parentali refrenentur errore, aut ſi placet, vniformi veſtra ſententia falce maneant iuſtitiæ deſecati; ſic quoque, vt quid de illis, cunctiſque rebus ipſorum agere conueniat, Canonica veſtri cœtus ſententia patenti ſtylo conſtituat: quod noſtræ legis cenſura perpetim ſtabile manere decernat: illis tantundem Hebræis ad pręſens reſeruatis, qui Galliæ prouincię videlicet intra clauſuras noſcuntur habitatores exiſtere, vel ad ducatũ regionis ipſius pertinere; vt quia delictis ingruentibus, & externæ gẽtis incurſu, & plagæ inguinalis interitu paſsim ipſa ab hominibus deſola terra dignoſcitur, cum omnibus rebus ſuis in ſuffragio ducis terræ ipſius exiſtant, & publicis vtilitatibus profectum incunctãter exhibeãt: ita vt ſecundum ſanctæ fidei regulam, vt verè Chriſticolæ, vitam ſuam corrigant, & omnem genuinæ incredulitatis errorem à ſuis cordibus pellant. Quod ſi amodò, velin modicum detecti fuerint, ſanctæ fidei deprauatores exiſtere,

Leg. Wiſigot. lib. 12. & Concilio Tolet. 12.

existere, ilico de terra ipsa promoti, eadem, qua & prædicti parentes eorum, censura erunt modis omnibus feriendi. Nã & quorundam Sacerdotum non sinit veritas silere insaniam, qui ante sacrosanctum altare Dei, pro superstitibus hominibus Missas audeant dicere de defunctis: & cum alijs nocere intendunt, ipsi sibimet potius interfectores existunt, & suarũ incurrunt excidium animarum; in eo quod scriptum est: Os quod mentitur, occidit animam: & dum quodam inuidiæ, vel malitiæ liuore tam nefaria gerunt, vnum est, quia & Deo mentiuntur, & in arcum peruersum sacerdotalem ordinem vertunt. [a] Quod si Domino mendacium huiusmodi sacrificio offerre non metuunt, quid de cætero falsitatis loqui paescunt? Petrum deniq; Apostolum dixisse legimus Ananiæ * Memineo: vt quid Satanas impleuit cor tuũ, mẽtiri te Spiritui sancto? quia nõ es hominibus mẽtitus, sed Deo. Tãti quippè facinoris admissum vestro Concilio committimus extirpãdum: quo & illos, qui talia egisse detecti sunt, & eos, à quibus ob hoc nefas perpetrandum scisciti sunt, ac deinceps in tali errore quosque delapsos regula decernatis Canonica feriendos; vt illatam in semetipsos sentientes correptionem, & mala acta pœniteant, & ne ab alijs vlterius fiant, sententia vestra speciale prohibitionis exemplum ostẽdat. His igitur præmissis causis, populorum negocia vestris auribus intimata cũ Dei timore prudentiæ vestræ committimus dirimẽda; vt quia multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum, nulla sit occasio, quę vestrę mentis aciem ad promulgandã iustitiam possit obtundere: nullus fauoris se locus interserat lumen veritatis abscondere; quatenus ipsa vestrorum iudiciorum emissio luce clareat æquitatis; iustitiam proroget debitam populis, & ad cumulũ nobis pertineat copiosæ mercedis. Sed & illud vestris precibus sedari obnixius à Domino prȩoptamus, vt quia hostis humani generis quosdam nostrorum inhians, nõ desinit ad perditionẽ subripere, ex quo proprio culpę cernuntur facinore, nõ (quod absit) nostræ potestatis grauedine conrui, tribus diebus hoc peracto Cõcilio, speciales ob inde Litanias cõtrito cordis arcano celebrare curetis; ita vt vsq; huius anni spatiũ per singulos mẽses, eodẽq; modo triduana ieiunia peragatis: vt quia neminẽ de his, quos ditioni nostræ superna pietas subdidit, vsquã perire volumus; nec amplius quẽpiam perdere quȩrimus; sed de gẽtis nr̃æ, vel patriæ statu lętari affatim

Sapien. 1.

Alij quis.

Act. 5.

delectamur,

delectamur, precatu saltim vestræ beatitudinis insidiantium stimula, quæ contra nostram gloriam præparant, à suis cordibus auferant, & erga nostram seruitutem pura fidei sinceritate persistant: vt à priorum lapsu se erectos esse congaudeant, & nostra gloria ex hoc cum eis pacis, & charitatis munere cumulata, Christo Domino indefessa gratiarum vota persoluat.

De regula sanctæ fidei.

NEcessarius ordo deposcit, vt secũdùm Pauli vas electionis edictum, ante initium quarumcumq; causarum, regnum Dei quæratur; quatenus ea, quæ sequenter agenda sunt, iustissimè opitulante Domino terminentur. Ac proinde opportunum fore perspeximus, fidei sanctæ mysterium, quod est salutis nostræ inconuulsibile fundamentum, ore proprio pandere, & ructatione cordis patulè enarrare. Idcircò credentes, & confitentes, ea, quæ in omnibus sanctis Concilijs, sanctorumque Patrum oraculis glorioſa confessio protulit, symboli etiam seriem, quæ totius sanctæ fidei continet sacramenta, oris nostri confessione proferimus.

Matth. 6. *Quærite ergo primum regnũ Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.*

Sic ad verbum in. 8. & 12. Tol.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotẽtem, factorẽ cœli, & terræ; visibilium omnium, & inuisibilium conditorẽ: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia sęcula; Deum [a] de Deo; lumen de lumine; Deum verum, ex Deo vero; natum, non factum; homousion Patri, hoc est; eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est; de Spiritu sancto ex Maria Virgine homo factus est: passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit: ascendit [b] in cœlos: sedet ad dexteram Patris: inde venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni nõ erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum & viuificatorem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre, & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: in vnam catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Cõfitemur vnum baptisma in remissionem peccatorũ; expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sęculi. Amen. Qua nostra credulitate, vt sanctorũ Patrum adunatio edidit, reseruata atque finita, ad ea quæ sunt subsequenter agenda, definitionis nostræ articulum vertimus.

[a] Exc. est, in Concil. Tolet. 8. &: lumen ex lumine C. M. I.

[b] Ad M. ſſ.

I. De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendum iubetur, nisi tantum de fide, ac de alijs rebus spiritualibus, nullo secularium interpositio.

Ternarius numerus, in eo, quod initium, mediumque finemque sortitur, Trinitatis speciem signare videtur; ac proinde quia numerositas Sacerdotum in nomine sanctæ Trinitatis, pro Synodo agenda solet congregari, opportunè instituendum credimus in initio totius adunationis, vt trium dierum spatijs percurrente ieiunio, de mysterio sanctæ Trinitatis, alijsque spiritualibus, siue pro moribus Sacerdotum corrigendis, nullo secularium assistēte, inter eos habeatur collatio: ita nempè, vt dum scriptis causis, sub nominis diuini timore, per triduum habita fuerit altercatio, eiusdem sanctæ Trinitatis iuuamine, cæterarum causarū negocia inoffensibili peragantur instantia.

II. De seruandis ostijs baptisterij in initio Quadragesimæ.

Licet in initio Quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur mysterium, tamen Ecclesiasticæ consuetudinis ordo deposcit, necesse est, vt ostia baptisterij in eodem die Pontificali manu, & annulo assignata claudantur, & vsque in cœnæ Domini solennitate nullatenus referentur: ob id videlicet, vt & per signaculum pontificum (excepto grauissimæ necessitatis obuentu) in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri baptismum, & sanctificationem: iterum Episcopali ad eā obseruatione reserata, signetur Dominicæ patere mysterium resurrectionis, in quo ad vitam factus est aditus homini: vt quia per baptismum consepultus est in morte Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod quia in aliquibus Ecclesijs minimè hæc sancta consuetudo ab Episcopis custoditur, atque peragitur, ideò per hanc nostram sententiam sancimus, atque decernimus, vt ita à totius Hispaniæ, & Galliarum Pontificibus custodiatur, quatenus in prædicto die initij videlicet Quadragesimæ, & ostia sancti baptisterij cum laudū consummatione claudantur, & ab Episcopis suorum signaculo obsignentur; ita vt nisi in cœnæ Domini celebritate, quando more solito altaria debent deuestiri, eadem debeant ostia referari. Inconueniens etenim res est, vt illic in præmemoratis Quadragesimæ diebus cunctis aditus pateat adeundi, vbi non licet debitum mysterium exerceri.

III. De ablutione pedum in cœna Domini facienda.

Cyprianus de vnctione chrismatis. Cœlibe satis, ratumque Deo cernitur mysterium, si eius exēpla sequentes, imitatores ipsius esse studeant Christicolæ mentes, dicente Domino: Qui mihi ministrat, me sequatur. *Ioann. 12.* Quo circa si Dominus Redemptorque noster discipulorum non dedignatus est ablutione aquæ ablui pedes, protestante *Ioann. 13.* Euangelista: Surgens Iesus à cœna, & ponens vestimenta sua, cœpit lauare pedes discipulorum, dicens: Si ego laui pedes vestros Dominus, & Magister vester, & vos debetis alter alterius lauare pedes; cur non piæ actionis exhibitione imbuti, exemplorum eius non simus deuotissimi sectatores? Denique coruscante sanctæ operationis exemplo, partim desidia, partim consuetudine, in quibusdam Ecclesijs in cœna Domini ablutione pedes fratrum à Sacerdotibus non la- *Matth. 15.* uantur, nihil aliud [a] obtendentes, nisi solam traditionis consuetudinem; cum veritas obiurgans dicat: Quare vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram. Itemque præcellentissimus martyr Cyprianus prosequens ait. Frustra qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt: quasi consuetudo maior sit veritate; aut non id sit spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit à sancto Spiritu reuelatum. Ideoque dum veritatis exemplum luce clariùs enitescat, & obiurgationis eius terribilia edicta præfulgeant, nosque etiam Doctoris præcipui sententia instituat, maiorem esse veritate consuetudinem, incassum nobis consuetudinem sine ratione obijciunt. Nam licet eadem ablutio pedum omni tempore vt fiat expedibile habeatur, necesse est, vt specialius in eodem die, quo à Christo gestum est, omnimodè obseruetur. Proinde hæc sancta Synodus decernit, atque instituit, vt deinceps non aliter per totius Hispaniæ, & Galliarum Ecclesias eadem solennitas celebretur, nisi pedes vnusquisque Pontificum, seu Sacerdotum, secūdum hoc sacrosanctum exemplum, suorum lauare studeat subditorum. Quod si quisquam Sacerdotum hoc nostrum distulerit adimplere decretum, duorum mensium spatijs, se se nouerit à sanctæ communionis perceptione frustratum.

[a] F. obtendendo.

IIII. De sacris ministerijs, vel ornamentis Ecclesiarum.

SAcerdotum quorundam improbanda voluntas, & infausta temeritas; sacrosancta sibi commissa altaris ministeria, atq; cætera Ecclesiæ ornamenta, non solùm quia alijs tradũt pro suis nequissimis actibus abutenda, sed (quod peius est) suis ea non pertimescunt vsibus adiungere insumenda. Vnde licet antiquorũ Patrum sententia de talibus personis, quæ vasa solummodò sacra disperdunt voluntate sacrilega, fuerit iam in præteritis promulgata; tamen in commune deinceps statuit coadunatio nostra, vt non tãtum de sacris ministerijs, sed etiam & de vniuersis Ecclesiæ ornamentis, nihil vnusquisque Sacerdotum pro suis vsibus, vel voluntatibus confringere, vendere, aut naufragare pertentet. Si quis verò Sacerdotum hoc nostrum violare tentauerit statutum, secundũ prisca Canonum instituta, honoris proprij ordinem amittat; vt sacrilegus perẽni infamio denotatus, à sacræ communionis perceptione (excepto in supremo temporis cursu) omnibus diebus vitæ suæ maneat alienus. Atque insuper si eiusdẽ temeratoris extiterit propriæ rei ambitio; quidquid de eisdem sacris ministerijs vel ornamentis Ecclesiæ visus est naufragasse; aut ipse, aut pars eius compellatur parti eiusdem Ecclesiæ ex integro reformare.

Vide Concil. Bracar. 3. c. 2. & Constãtinop. 6. c. 3.

V. De his, qui missam defunctorum pro viuis audent maleuolè celebrare.

Dum sanctus Spiritus per os sanctorum suorum humano generi statuit omnibus modis mendacium præcauere, dicente Salomone: Noli narrare mẽdacium aduersus fratrem tuum; neq; amico similiter facias: & iterum: Os, quod mẽtitur, occidit animam; pleriq; Sacerdotum, qui prædicatores veritatis existere debuerunt, & ex quorum ore vniuersitas plebium legem veritatis debet exquirere, secundùm Salomonem, qui dicit: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius; quia Angelus Domini est, ita præpediente delicto, atq; fauciati inimicitiæ dolo, non solum hominibus fallaciter loqui minimè pertimescunt, sed & in sanctis basilicis supra altare Domini, coram Deo idem nequaquam perpetrare horrescunt. Nam missam pro requie defunctorũ promulgatam fallaci voto pro viuis studeant celebrare hominibus;

Ecclesiastici. 7.
Sapient. 1.
f. Malachiæ est enim locus Malachiæ. 2.
De eodem habes apud Grat. 26. q. 2. vicunq; Sacerdotiũ; circa medium.
Domini exercituũ est in Latina vulgata: Graeca κυρίου παντοκράτορός ἐστιν.

nibus, non ob aliud, nisi vt is, pro quo idipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuẽtu, mortis ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum est in salutis remedium, illi hoc peruerso instinctu quibusdam esse expetunt in interitum. Obinde nostræ elegit vnanimitatis conuentus, vt si quis Sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, à proprio deponatur gradu; & tam ipse Sacerdos, quàm etiam ille, qui ad talia peragenda incitasse perpenditur, exilij perpetui ergastulo [a] religati, excepto in supremo vitæ curriculo, cũctis vitæ suæ diebus sacræ communionis eis denegetur perceptio, quam Deo se crediderunt fraudulento delibasse studio.

[a] E. religatis.

VI. De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.

Quãquam priscorum Patrum institutio, per totum annum, per singulorum mensium cursum, litaniarum vota decreuerit persoluendum; nec tamen specialiter sanxerit pro quibus causis id ipsum sit peragendum; tamen quia cooperante humani generis aduersario, multa inoleuit oberrandi consuetudo, & iurisiurandi transgressio, ideò secundùm Euãgelistam, qui ait: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem, in cõmune statuentes decernimus, vt deinceps per totum annum, in cunctis duodecim mensibus, per vniuersas Hispaniæ, & Galliarum prouincias, pro statu Ecclesiæ Dei, pro incolumitate Principis nostri, atq; saluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulsione diaboli, exomologeses votis glisscentibus celebrentur: quatenus dũ generalem omnipotens Dominus afflictionem perspexerit, & delictis omnibus miseratus indulgeat, & sæuientis diaboli incitamenta ab animis omnium procul efficiat.

VII. De munitione coniugis, atque prolis Regiæ.

Præeminentium exercitium, ac deuotionis sanctæ studium dum sese per diuersa operationis gesta diffundit, & emolumentum sibimet conquirit virtutis, & benè operãdi adhibet incentiuum subiectis; ita nempè & pro eo, quod benè gesserit, recipiat à Deo mercedem, & pro eo, quod ad bonum alios incitauit, statim recepisse gaudeat retributionis vicẽ. Quapropter dum Principalis sublimitas talia agit, perspicuum est, vt

à ſancta Eccleſia prorogetur ei neceſsitudo mercedis, cur eũdem Eccleſia ſtudeat exornare operibus iuſtis: quatenus & ille ad bene agẽdum promptior magiſque efficiatur, & ſubditorum animus gratuita inuitatione amplius roboretur. Ac proinde quia religioſus, ac glorioſiſsimus Princeps noſter Egica Rex, zelo zelans pro Domino Deo exercituum, inimicos veræ fidei, qui diuerſa actione maluerunt catholicæ credulitatis ſtatum euertere, & iurisiurandi profanationẽ (dum cærimoniarũ ſuarum ritus contra ſuam pollicitationem maluerunt ſeruare) viſi ſunt incurriſſe, ita recto iudicij tramite, digna cernitur vltione percutere, quatenus & iniuriam crucis Chriſti vindicaret, & ſtatum totius ſanctæ Eccleſiæ conſeruaret, atque gẽti, ac patriæ ſuæ defenſionis munimina neceſſaria prouideret. Ideò nos pro tot, & tantis beneficijs, quibus tam ſanctæ Eccleſiæ, quàm gẽti, ac patriæ ſuæ prorogare intendit, cupientes in aliquo eidem Principi retributionem rependere, per huius definitionis noſtræ ſanctionem depromimus, & per indiuiduæ Trinitatis inuiolabile ſacramẽtum, cunctos tam nunc conſiſtẽtes, quàm futuris temporibus cuiuſlibet ordinis vel generis homines ſuccedentes, cõuenimus & conteſtamur, vt ſi quandoq; contigerit qua glorioſa domina Cixilo Regina diutinis, & felicioribus ſereniſsimi noſtri Principis Egicani annis tranſactis, religioſè exiſtat in viduitate ſuperſtes, atq; ex eo habuerit dulciſsimas proles, nulla mordacitate inuidiæ pulſi, nullo odij ſtimulo acti, nullo diabolicæ fraudis inſtinctu permoti, contra eos quiſquã conetur aſſurgere; nullus citra euidentium culparũ indicium, per quaſcũq; ſubtiliſsimas indagationes nocibilitatis aduerſus eos perquirat occaſiones; nullis eorum vita, cuiuſlibet inſtãtia obteratur iniuſtiſsimis tædijs; nullis maceretur inedijs: nullus quoq; filijs, ac filiabus eorum, contra eorum volũtatem, religionis habitum imponat, aut exilij ergaſtulis mancipãdos ſtatuat, neq; flagellorũ verberibus cruciet, per quod & dignitate priuẽtur, & extra debitum iuſtitiæ ordinẽ, rerum ſuarũ eis ambitio auferatur: ſed quietis ac tranquillitatis ope fulciti, tam quod eis de parentali facultate debita ſucceſsio dederit, quàm etiam quod per auctoritatum oracula idem clementiſsimus dominus noſter illis conferre maluerit, vel quæ ab illis iuſtè cõquiſita extiterint, imperturbato iure poſsideant; & de rebus ipſis iudicare, quod voluerint, incunctatam licentiam habeant.

Neceſſarium

Neceſſarium enim vnicuique debet videri, & Sacerdotalibus præmuniantur oraculis, & eorum edictis reddantur per omnia liberales. Quòd ſi quandoque extiterint deſtituti, ſecundùm Canici vigorem edicti Sacerdotum manebũt defenſionibus contuendi. Si quis igitur hoc pietatis edictum violandum delegerit, infirmandũ crediderit, aut quoquo pacto temerare intenderit, ſit perpetui anathematis vltione dãnatus, à pagina cœleſti abraſus, atque cum diabolo, eiuſque ſocijs acrioribus ſupplicijs alligatus.

VIII. De Iudæorum damnatione.

De Iudæorũ perfidia multa ſunt decreta, potiſsimũ autem in Cõc. 16. Tol. c. 1 vbi ferè eadẽ quæ hic.

Sicut fidelium probitas magno debet donationis præmio munerari, ita infidelium prauitas fortiſsimo congruit iudicantium mucrone percelli. Aequum etenim eſt, vt & domeſtici fidei copioſius ſublimentur, & aduerſarij eius duriùs condemnentur: quatenus & illi magisq; Domino ſuffragante proficiant, & iſti Deo obtinente deficiant. Et ideò, quia plebs Iudæorum nequiſsima ſacrilegij nota reſperſa, & effuſione ſanguinis Chriſti cruẽnta, ac multotiens iurisiurandi profanatione noſcitur maculoſa; vt copioſa ſunt eorum ſcelera, ſic neceſſe eſt, vt grauem ſeſe incurriſſe lugeant animaduerſionis iacturam, qui per alia ſua ſcelera non ſolùm ſtatum Eccleſiæ proturbare maluerunt, verumetiam auſu tyrannico inferre conati ſunt ruinam patriæ, ac populo vniuerſo: ita nẽpè vt ſuum quaſi tempus inueniſſe gaudentes, diuerſas in Catholicis exercerent ſtrages: vnde crudelis, & ſtupenda præſumptio crudeliori debet extirpari ſupplicio: & ita in eis ordinatum debet ſæuire iudicium, quatenus vſquequaque puniatur, quod nequiter definitum prænoſcitur. Qua de cauſa dum in hac ſancta Synodo per aliarum cauſarum ſemitas dirigeremus cautiſsimè greſſus, extemplo eorundem infidorum conſpiratio ad vnionis noſtræ peruenit auditus; eo quòd non ſolùm contra ſuam pollicitationem, ſuorum rituum obſeruatione tunicam fidei, qua eos per vndam ſacri baptiſmatis induit ſancta mater Eccleſia, maculauerint, ſed & regni faſtigium, ſibi (vt præmiſſum eſt) per conſpirationem vſurpare maluerint. Quod infauſtum facinus dum ex ipſorum profeſsionibus noſter pleniſsimè noſſet conuentus, huius decreti noſtri ſententia eos decernimus irreuocabili feriri cenſura; ſcilicet, vt ex iuſsione piiſsimi, & religioſiſsimi Prin-

cipis noſtri Egicani, qui zelo Domini accenſus, & ſanctæ fidei ardore compulſus, nõ ſolum iniuriam crucis Chriſti vindicare vult, ſed & gentis ſuæ, ac patriæ exitium, quod fore illi inferendum ſæuiùs decreuere, acriùs extirpare intẽdit, ſuis omnibus rebus nudati, & ipſæ reſculæ fiſci viribus ſociatæ, tam eorundem perfidorum, vel reliquæ poſteritatis, à locis propriis exſolutæ, per cunctas Hiſpaniæ prouincias perpetuæ ſubiectæ ſeruituti, his, quibus eos iuſſerit ſeruituros, largitæ, maneant vſquequaq; diſperſæ. Nec quoquo pacto eis in infidelitatis ſuæ obſtinatione durantibus, ad ingenuitatis ſtatum detur quandoq; occaſio reuertendi, quos numeroſa examuſsim facinorum ſuorum macula denotauit. Sic tamen decernimus, vt ſecundum electionem Principis noſtri, aliqui ex ſeruis Chriſtianis eorundem Iudæorum eligantur, qui de proprietatis eorum peculio, quantum illis ſæpè fatus dominus noſter per auctoritatum ſeriem, aut ſcripturas libertatis conferri elegerit, accipiant. Et quidquid functionis in rationem publicam ipſi Iudæi viſi ſunt hactenus perſoluiſſe, prædicti illorũ ſerui, quos idem Princeps noſter elegerit, ſine qualibet excuſatione, in omni debeant integritate perſoluere. Illi denique, qui eoſdem Iudæos ex largitione ſæpè fati domini noſtri donatos perceperint, tale placitum in nomine ſuæ gloriæ conſcribant: quatenus in nullo eos permittant rituum ſuorum cærimonias celebrare, aut colere, vel quaſcumq; parentalis perfidiæ ſemitas imitari. Sed & filios eorum vtriuſque ſexus decernimus, vt à ſeptimo anno eorũ nullam cum parentibus ſuis habitationem, aut ſocietatem habẽtes, ipſi eorum domini, qui eos acceperint, per fideliſsimos Chriſtianos eos nutriendos contradant: ea ſcilicet ratione, vt & maſculos Chriſtianis fœminis in coniugio copulent, & fœminas Chriſtianis ſimiliter viris maritali ſocietate adiungant. Et neq; parentibus ſicut diximus, neq; filijs ſit penitus licentia quoquo pacto Iudaicę ſuperſtitionis cęrimonias cuſtodire, neque infidelitatis ſuæ ſemitas quibuslibet occaſionibus iterare.

De gratiarum Actione.

CVnctis deniq; ad ſacræ inſtitutionis, vel aliorum negociorum ordinem pertinẽtibus, Deo fauente, conſummatis, atque finitis, eidem Regi omnium Domino, & inæſtimabiliter

biliter glorioſo grates ineffabiles pandimus, cõcentus melodicos inſonamus, & hymnorum vota cõtinua iubilatione pręcinimus; pro eo, quòd vniuerſitatẽ noſtrã, ſub ſui nominis timore in vnũ collegit, & viciſsim nos nobis viſione alterutra pręſentaneos reddidit; huius obnoxiùs omnipotentiam precibus indefeſsis orantes, vt orthodoxo, ac religioſiſsimo Principi noſtro Egicano longęuitatem felicium temporum largiatur; per ſuę voluntatis itinera eius dirigat greſſus; tribuens ei, ſibi creditarum plebium phalangas piè regere; moderamine diſcreto diſponere, ac miſerationis ore fulcire: quo poſt innormes temporum curſus, de temporali regno ad regnum æternum, geſtis piiſsimis opulentum eum transferre dignetur, vſquequaq; cœlicolis ſociandum, cuius iuſſu, atque imperio ad hunc pacis conuentum congregati fuiſſe dignoſcimur.

LEX IN CONFIRMATIONE Concilij edita.

COngruum ſatis genti, ac patriæ noſtræ, atque expedibile perpenditur omni Eccleſiæ, ſi ea, quæ Synodali definiuntur conuentu, Principali confirmentur ſtylo. Idcirco per huius legis decretũ ſerenitatis noſtræ manſuetudo decernit, vt omnium capitulorũ ſentẽtiæ, quæ in hac ſancta Synodo promulgata noſcũtur, firmiſsimę ſtabilitatis obtineãt robur, id eſt:

I De tribus diebus, quibus in initio Conciliȷ nihil aliud agendũ iubetur, niſi tantum de fide, ac de alijs rebus ſpiritualibus, nullo ſecularium interpoſito.

ij De obſerandis oſtijs baptiſterij in initio Quadrageſimæ.

iij De ablutione pedum in Cœna Domini facienda.

iiij De ſacris miniſterijs, vel ornamentis Eccleſiarum.

v De his, qui Miſſas defunctorum pro viuis audent maleuolè celebrare.

vj De diebus Litaniarũ per totos duodecim mẽſes celebrandis.

vij De munitione coniugis, ac prolis Regiæ.

viij De Iudæorum damnatione.

Quorum omnium conſtitutionum decreta quiqui temeranda crediderint, obſeruare noluerint, venerare neglexerint, cuiuslibet ſint generis perſonæ, vel ordinis, ſecundum præcedentium Conciliorum leges, quæ in confirmatione eorum ſunt promulgatæ, ſiue excommunicatione, ſeu etiam damno maneant vſquequaq; damnati.

SEN-

SENTENTIAE, QVAE IN VETERIBVS EXEMPLARIBVS Conciliorum non habentur, sed à quibusdam in ipsis inserta sunt.

I. De rebus Episcopi proprijs adquisitis.

QVidquid Episcopus de suo proprio habet, ad hæredes suos relinquat: quidquid de prouisione Ecclesiæ, siue de agris, siue de frugibus, siue de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ seruare censuimus.

II. De non alienandis ab Episcopo rebus.

Diacones, Presbyteri in parochia constituti, de rebus Ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare; quia res sacratæ Dei esse noscuntur. Similiter & Sacerdotes de rebus Ecclesiæ sibi commissis nihil, vt superius comprehensum est, immutilare præsumant. Quod si facere voluerint, conuicti in Concilio, ab honore depositi, nec in fine communionem accipiant, & de suo proprio aliud tantum restituant, quantum visi sunt præsumpsisse.

Sanè si quis pro qualibet conditione, de rebus Ecclesiæ aliquid alienare voluerit, si de suo proprio tantum Ecclesiæ contulerit, quãtum visus est abstulisse, tum demum illud stare licebit. Ita tamen libertos quosquos Sacerdotes, Presbyteri, vel Diacones de Ecclesia sibi commissa facere voluerint, actus Ecclesiæ prosequi iubemus. Quod si facere cõtempserint, placuit eos ad proprium reuerti seruitium.

III. De Clericis, qui crimen capitale commiserunt.

Si Episcopus, Presbyter, aut Diaconus crimen capitale commiserint, aut chartam falsauerint, aut testimonium falsum dixerint, ab officij honore depositi, in monasterium retrudãtur; & ibi tantummodo quamdiu vixerint, laicam communionem accipiant.

IIII. De

IIII. De Episcopis qui per testamentum de rebus Ecclesiæ aliquibus contulerunt.

Si Episcopus condito testamento aliquid de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, nisi vel tantum de iuris proprij facultate suppleuerit.

V. De clericis, qui sine epistolis sui Pontificis proficiscuntur.

Presbytero, aut Diacono, vel Clerico sine Antistitis sui epistolis ambulanti communionem nullus impendat.

VI. De presbyteris paræcitanis, res Ecclesiæ distrahentibus.

Quidquid paræciarum Presbyter de Ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur; & vacuum, venditorem comparantis actione vertentem.

VII. De eisdem, vt quicquid emerint, in nomine Ecclesiæ comparent.

Presbyter dum diœcesim tenet, de his, quæ emerit ab Ecclesiæ nomine, scripturam faciat: aut ab eius, quam tenuit Ecclesiæ ordinatione discedat.

VIII. Vt Sacerdotes, & Leuitæ canes ad venandum, & accipitres non vtantur.

Episcopus, Presbyter, & Diaconus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod siquis talium personarum in hac voluntate detectus; si Episcopus est, tribus mensibus à communione suspendatur; Presbyter duobus mensibus abstineatur; vno Diaconus ab omni officio, vel communione cessabit.

IX. De venditionibus, quas Abbates facere præsumunt.

Venditiones, quas Abbates facere præsumpserint, forma seruetur, vt quidquid sine Episcopi notitia venditum fuerit, ad potestatem Episcopi reuocetur. Mancipia verò monachis donata

donata ab Abbate non liceat manumitti. Iniustum enim putamus, vt monachis cotidianum rurale opus facientibus, seruiorum libertatibus ocium potiantur.

X. Ne vnus Abbas duobus cœnobijs præferatur.

Vnum Abbatem duobus monasterijs interdicimus præsidere.

XI. Ne monasterium sine notitia Episcopi construatur.

Cellulas nouas, aut congregatiunculas monachorum, absque Episcopi notitia prohibemus institui.

XII. De rebus, Ecclesiæ vsu conlatis, vt perscriptione temporis non defendantur.

Clerici, quod etiam sine præceptoris qualibet diuturnitate temporis, de Ecclesiæ remuneratione possederint, cum auctoritate domini gloriosissimi Principis nostri, in ius proprium præscriptione temporis non vocentur; dummodò pateat Ecclesiæ rem fuisse: ne videatur etiam Episcopi administrationis prolixæ, aut precatorias, cum ordinati sunt, facere debuisse, aut diu tẽtas facultates proprietatis suæ posse transcribere.

XIII. De lapsis, qui de catholica fide in hæresem transeunt.

Lapsis, id est, qui in catholica baptizati, præuaricatione damnabili, post in hæresim transire grandem, redeundi difficultatem sanxit antiquitas: quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij conditione infrascriptæ obseruationis imponimus: vt præscripto biennij tertia die, sine relaxatione ieiunẽt, & Ecclesiam studeant frequentare: in pœnitentiæ loco standi & orandi humilitatem nouerint obseruandam; etiam cum cathecumenis procedere cum monẽtur, abscedant. Hoc si obseruare voluerint constituto tempore, admittendis ad altarium obseruatio relaxetur: quam si arduã vel duram fortè putauerint, statuta præteritorum Canonum implere debebunt.

XIIII. De

XIIII. De incestis coniugijs.

De incestis coniunctionibus nihil prorsus veniæ reseruamus, nisi cum adulterium separatione sanauerint. Incestos verò neque vllo coniugij nomine prævalendos, præter illos, quos nominare funestum est, hos esse censemus:

Si quis relictam fratris, quæ penè prius soror extiterat, carnali coniunctione violauerit: si quis frater germanam vxoris accipit: si quis nouercam duxerit: si quis consobrinæ, sobrinæue se societ. Quod ita præsenti tẽpore prohibemus, ita ea, quæ sunt ante nos instituta non soluimus. Si quis relictæ auunculi misceatur aut patrui, vel præuignæ concubitu polluatur. Sanè quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugij libertatem.

XV. De his, qui seruos suos extra iudicem necant.

Si quis seruum proprium sine conscientia iudicis occiderit, excommunicatione biennij sanguinis se mundabit.

XVI. De laicis, qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non concurrunt.

* Vt ciues superiorũ natalium noti Paschę, ac natiuitatis Domini solennitatem Episcopis, nec interest in quibus ciuitatibus positus accipiendæ benedictionis desiderio; nouerint, qui hoc facere neglexerint, triennio priuentur Ecclesiæ.

XVII. De Clericis qui ab Ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.

Si quis in Clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solennibus defuit, id est, Natiuitate Domini, sancta Epiphania, Pascha vel Pentecoste; dum potius secularibus lucris studet, quàm seruitio suo parere, conuenit triennio à communione suspendatur. Similiter Diaconus, vel Presbyter, si tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, huic damnationi subcumbat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XVIII. De Leuitis, ne sine iussu Presbyteri sedeant.

Quoniam non oportet Diaconum sedere præsente Presbytero: sed ex iussione Presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur Diaconus à ministris inferioribus,& omnibus Clericis.

XIX. De ministris, ne in secretario ingrediantur.

Quoniam non oportet ministros licentiam habere in secretario, quod Græci, Diaconœcon appellant, ingredi, & contingere vasa Dominica.

XX. De Catholicis, ne hæreticorum connubijs copulentur.

Quoniam non oportet cum omnibus hæreticis miscere cõnubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere: si tamen se profitentur Christianos futuros esse catholicos.

XXI. De Leuitis & Clericis, ne magi, vel incantatores sint.

Quoniam non oportet ministros altaris, aut Clericos, magos,aut incantatores esse: aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem, qui talibus vtuntur, proijci ab Ecclesia iusimus.

XXII. De seditionarijs Clericis.

Seditionarios nunquãm ordinandos Clericos; sicut nec vsurarios, vel iniuriarum suarum vltores.

XXIII. De scurrilibus, vel iocularibus Clericis.

Clericum scurrilem,& verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum.

Notæ

Notæ in Concilium .XVII. Toletanum.

CONfessoris Christi sanctæ Leocadiæ] *Vitam D. Leocadiæ, eiusque mortem scriptam inuenies in festis proprijs sanctorum Toletanæ diœcesis à sanctissimo Papa Gregorio XIII. approbatis.*

Impleuit cor tuum] *Actuum Apostolorum.5. vbi in vulgata editione pro,impleuit,legitur tentauit. In Græca tamen* ἐπλήρωσεν *est: quanquam vnus apud me M.S. liber* ἐπείρασεν. *habet vt Latina versio.*

Cap.2 Licet in initio Quadragesimæ] *Baptizare non oportet quẽquam ex antiqua iustitutione post duas hebdomadas Quadragesimæ,vt Syricius PP. ad Himerium Tarraconensem Episcopum cap. 2. Et in multis alijs epistolis & Concilijs decernitur,præter quam Paschatis,& Pentecostes tempore;nisi maxima necessitate vrgente. Vnde baptisteria alijs temporibus clauduntur.*

Cap.3 Cœlibe satis] *Cyprianus de vnctione chrismatis hunc morem* „ *innuit. Hac die, inquit,primum commendata est nobis fractio pa-* „ *nis: hodie Christus pedes lauit Apostolis: & hoc solenni deuotione* „ *omni tempore agendum instituit. Et idem de ablutione pedum:* „ *Mandatum, inquit , simul & exemplum complexus est, vt hoc* „ *exemplo instructi nõ dedignentur in alterutrum agere,quod actum* „ *est à magistro,vt mandato posteris religionis auctoritas firmaretur.* „ *Isidorus lib. 1. offic. Ecclesiast. cap. de cœna Domini. Eo etiam* „ *tempore, & die Saluator surgens à cœna , pedes discipulorum la-* „ *uit, propter humilitatis formam commendandam; ad quam docen-* „ *dam venerat. sicut & ipse consequenter exposuit . Quod etiam* „ *docebat potissimum, vt facto doceret , quod obseruare discipu-* „ *los præmoneret. Inde etiam in Ecclesia vsu receptum fuit, vt pedes lauarẽtur, ante sumptionem Eucharistia: quod tamen abroga-* „ *tum esse testatur diuus Augustinus, epist. 119. cap. 8. Sanè (in-* „ *quit) etsi Ecclesia,quod externum erat, remiserit; lotionem scilicet* „ *pedum, finem & rem huius signi retinet; probationem scilicet, & internam præparationem, hæc August.*

Cap.5 Noli narrare] *In vulgata editione est: Noli amare. Nisi ex*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Græca legas noli arare: sic enim verba habẽt: μὴ ἀροῦσιν ψεῦδος ἀλλὰ φῶς σὺ, &c.

C. 6. Litaniarum] *De Litaniarum vsu, & nomine vide Isidorum lib. 6. etymolog. cap. vltimo sub finem: Albinum Flaccum de diuinis officijs cap. de Litania maiore: Amalarium Fortunatum de Ecclesiast. offic. c. 28. Rabanum Maurum. c. 19. Uualafridum libro de rebus Ecclesiasticis cap. 28. Toletanum Concilium. 5. cap. 1. nouas litanias instituit, à die Iduum Septembrium per triduum: & confirmantur Concil. 6. Tolet. cap. 2. & Concil. Bracarens. 2: cap. 9. De hac re superius diximus.*

Cap. 6 Exomologeses celebrentur] *Isidorus lib. 6. etymolog. cap. vlt. Exomologesis, inquit, Græco vocabulo dicitur, quod Latinè confessio interpretatur: cuius nominis duplex significatio est: aut enim in laude intelligitur confessio, sicut est: Confiteor tibi Pater cœli & terræ, aut dum quisque confitetur sua peccata, ab eo indulgenda ministerio Sacerdotis, cuius indeficiens est misericordia. Vide etiam Rabanum de institution. Clericorum cap. 14.*

Cap. 7 De munitione coniugis atque prolis Regiæ] *De prolis Regiæ incolumitate procuranda, fideque Regi, filijs, vxorique eius obseruanda, multa inuenies decreta, præsertim Concil. Tolet. 4. c. 74. & Tolet. 5. cap. 4. & Tolet. 6. cap. 17. Concil. Tolet. 10. c. 2. & Tolet. 13. cap. 4. Tolet. 16. cap. 10. vbi seuerissimè contra eos, qui Regum vitæ liberis, vxoribus, fortunisque insidiantur, decernitur.*

Cap. 8 Per cunctas Hispaniæ prouincias] *Id exemplum sequutus Philippus II. Hispaniarũ Rex dñs noster, anno M. D. LXX. omnes Arabes in Granatensi regno degentes, ob perfidiam & immanem conspirationem, per vniuersas Hispaniæ vrbes dispersit, & bello captos seruituti tradidit.*

Cap. 8 Sed & filios eorum] *Hinc rectè Gregorius nonus Argentinẽsi rescripsit Episcopo, & habetur in cap. ex literis, de conuersatione fidelium: Cum filius in patris potestate consistat, cuius sequitur familiam, & non matris; & in ætate tali quis non debeat apud eas remanere personas, de quibus possit esse suspicio, quod saluti vel vitæ insidientur illius; & pueri post triennium apud patrem non suspectum ali debeant, & morari; materque pueri, si eum remanere contingeret apud eam, posset illum adducere ad infidelitatis errorem, in fauorem maximè fidei Christianæ respondemus, Patri eundem puerum assignandum. Hæc Gregorius. Cæterum sunt qui dubitant, an liceat antequam filij sunt rationis compotes, eos à parentibus*

rentibus suspectis in fide separare, magistrisque, vel alijs Christianis tradere; vt sine suspicione in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licitum & expediens esse. Nam primò licet eos, inuitis & renuentibus parentibus Christianis, in fide suspectis, baptizare; pari ratione æquum erit, contra voluntatem parentum, eos in fide informare, atque cogere, vt eam quam in baptismo professi sunt fidem, obseruent. Secundò parentes possunt impelli, vt obseruent omnia nostræ religionis præcepta; etiam inuiti, iure baptismatis: inter cætera verò fidei præcepta, hoc vnum est, vt in fide & religione catholica filios alant. Tertiò licitum est renuente marito, mulierem fidelem à viro infideli separare; propter periculum apostatandi: & vinculum matrimonij ita strictum est in hac re, sicuti vinculum parentum & filiorum. Ex quo colligo, nullum efficacius remedium posse adhiberi Sarracenorum in Hispania infidelitati, quàm vt ab eorum domibus, & doctrina filij abducantur, tradanturque Christianis vitæ & religionis probatæ, in doctrina Christiana erudiendi. Nam experientia compertum est, filios Sarracenorum post tot generationes, à patribus in infidelitate clam nutriri, & in antiqua secta Agarenorum eruditi. Vnde Principes seculares, & Ecclesiastici tenentur existimare, probabili coniectura ducti, idem in alijs temporibus fore. Præterea quia licet in principio nascentis Ecclesiæ erat licitum, post susceptam fidem, virum fidelem ab vxore infideli non discedere, vel contra; sed eadem in domo & commercio manere, vt constat ex Paulo. 1. ad Corint. 7. propter spem conuersionis alterius, tamen ab hinc octingentos annos Ecclesia contrarium præcepit: sicq; lege, consuetudine, & vsu introductũ est, vt fidelis non maneat cum infideli, ex Concil. Tol. 4. cap. Iudæi, & habetur. 28. quæst. 1. & can. Sæpe: nam iam Ecclesia non habet spem conuersionis infidelis. Idem Principes tenentur hisce temporibus de Sarracenis sentire, quorum cor induratum esse præcepsque ad infidelitatem, vsu rerum, & testimonijs virorum comprobatũ est: ita vt in filiorum tenera indole virus perfidiæ suæ quotidie videamus distillare altius, quàm mariti in cordibus fœminarum, vel fœminæ in cordibus virorum. Sed dicet aliquis: Quibus sunt alendi stipendijs filij à parentibus abducti? id facilè erit animaduertere, parentum stipendijs: siquidem lege naturæ inditum est, teneri parentes suis stipendijs in virtute, & regula rationis, alere filios: nam sicuti educatio naturalis parentum est opus, ita educatio libera, & rationalis. Et quia Sarraceni deficiunt in his quæ sunt iusta naturali lege, & in his quæ supernaturali, quæ spectant

ad eruditionem: ideò proprijs ſumptibus alendi ſunt eorum filij; vt in fide, & religione Chriſtiana informentur: ſeparandique à parentum conuictu, & aliorum Sarracenorum, vt educatio ſit vtilis. Vnde licitum eſſet Principi certum vectigal ſuper omnes Sarracenos imponere, eorumq; ſumptibus ſcholas erigere, magiſtros doctos conducere, quorum opera filij in fide & religione nutrirentur. Et audeo dicere hoc, ſi non efficax, ſaltem vtile remedium eſſe ad eorum infidelitatem & apoſtaſiam coercendam, extinguendamq;. Alterum eſſet, quod hoc Concilio cautum eſt, vt à parentibus in puerili ætate ſemoti, inter Chriſtianos fideles educarentur, non cognitis parentibus ignoratoque genere; ſed remoti à patria, Chriſtianis fœminis probatæ fidei matrimonio locarentur. Adde quòd etiã iuſtũ eſſet Sarracenis lege grauibus pœnis interdicere, matrimonia inter ſe contrahere: nam id experientia conſtat, eos abuti ſacro coniugio, & eſſe copulatos in perniciem ſanctæ & regiæ maieſtatis, ſeminariumq; perfidiæ & apoſtaſiæ. Neque pigebit vltimò ſcribere quæ Fr. Ximenius vir doctus & ſanctus literis mandauit lib. 5. de natura Angelica, cap. 38. Hiſpaniæ propter cõmercium Sarracenorũ multa mala patietur (inquit) & innumeris calamitatibus afficietur: quæ ab Archangelo Michaële prædicta eſſe affirmat.

TOLE-

TOLETANVM
Concilium decimumoctauum Rege Vitiza, Era DCC. XLII.

DE hoc Concilio ſic Rodericus Toletanus lib. 3. cap. 14. Hic in Eccleſia ſancti Petri, quæ eſt extra Toletum, cum Epiſcopis, & Magnatibus ſuper ordinatione Regni Concilium celebrauit; quod tamen in corpore Canonum non habetur. Exiſtimo celebratum fuiſſe hoc Concilium ſub Gunderico Toletano Antiſtite: qui (vt Rodericus ait) ſanctimoniæ dono illuſtris fuit, & in multis mirabilibus clarior celebratur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ISIDORVS, & post eum ILDEFONSVS, exemplo Diui Hieronymi, atque Gennadij, catalogum & ipsi de viris illustribus contexuêre. Ex quibus quum nonnulli Concilijs Hispanis subscripserint, frequensque ipsorum in eisdem habeatur mentio, visum est nobis, quo Lectori clariora omnia, magisque in aperto sint, duo hæc sanctißimorum Antistitum opuscula, nõdum à quoquam edita, nostræ huic Conciliorum collectioni adiungere: idque eo ordine, ac modo, quo in M. ſſ. posita inuenimus; videlicet præmißis ante omnia, nudis nominibus eorum virorum, qui in catalogis Diui Hieronymi, & Gennadij recensentur; addita etiam vita Iuliani Episcopi, auctore Felice; & Salui, Abbatis monasterij Alueldensis, aliisq; duodecim in vetustißimo bibliothecæ Regiæ Diui Laurentij Codice, à nobis, incerto auctore, repertis.

CAT·A-

CATALOGVS VIRORVM illustrium ex Hieronymo.

Simon Petrus.
Andreas.
Iacobus frater Domini.
Matthæus.
Iacobus Zebedæi.
Philippus.
Bartholomæus.
Thomas.
Simon Cananæus.
Matthias.
Timotheus Episcopus.
Titus Episcopus.
Crescens.
Iudas frater Iacobi.
Paulus Apostolus.
Barnabas.
Lucas.
Marcus.
Ioannes Apostolus.
Hermas.
Philo Iudæus.
Lucius Annæus Seneca.
Iosephus Matthathiæ.
Iustus Tiberiensis.
Clemens Episcopus Romæ.
Ignatius Antiochiæ Episcopus.
Polycarpus Smyrnæ Episcopus.
Papias Hierapolis Episcopus.
Quadratus Athenarum Epis.
Aristides.
Agrippa cognomento Castor.
Egesippus.
Iustinus Philosophus Martyr.
Melito Sardensis Episcopus.
Theophilus Antiochiæ Episcop.
Apollinarius Hierapolis Episc.
Dionysius Corinthi Episcopus.
Pinytus Gnosiæ Episcopus.
Tatianus hæreticus.
Philippus Cretæ Episcopus.
Musanus.
Modestus.
Bardesanes hæreticus.
Victor Romæ Episcopus.
Irenæus Lugduni Episcopus.
Pantænus.
Rhodon.
Clemens Alexandriæ Presbyt.
Miltiades.
Apollonius.
Sarapion Antiochiæ Episcopus.
Apollonius Romæ Martyr.
Theophilus Cæsareæ Palæstinæ Episcopus.
Bacchylus Corinthi Episcopus.
Polycrates Ephesi Episcopus.
Heraclius.
Maximus.
Candidus.
Appion.
Sextus.
Brabianus.
Iudas.
Tertullianus Presbyter.
Origenes, qui & Adamantinus.
Ammonius.
Ambrosius Diaconus.
Tryphon.
Minucius Felix.
Caius.
Beryllus Bostrenus Episc. hæret.
Hippolytus Episcopus.
Alexander Cappadociæ Episc.
Iulius Africanus.

Geminus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Geminus Antiochiæ Presbyter.
Theodorus, qui & Gregorius Episcopus.
Cornelius Romæ Episcopus.
Cyprianus Carthaginẽsis Epis.
Pontius Diaconus.
Dionysius Alexãdriæ Episcop.
Nouatianus Presbyter hæretic.
Malchion Presbyter.
Archelaus Mesopotamiæ Epis.
Anatolius Laodiceæ Syriæ Episcopus.
Victorinus Pitauionensis Episcopus Martyr. (Pictauien sis. Hier.)
Pamphilus Presbyter Martyr.
Pierius Presbyter Alexandriæ.
Lucianus Presbyter Martyr.
Phileas Episcopus Martyr.
Arnobius.
Firmianus, qui & Lactantius.
Eusebius Cæsareæ Palæst. Epis.
Rhæticius Augustodunẽsis Episcopus.
Methodius Tyri Episcopus Martyr.
Iuuencus Hispanus.
Eustachius Anthiochiæ Episcop.
Marcellus Ancyræ Episcopus.
Athanasius Alexan. Episcopus.
Antonius Monachus.
Basilius Ancyræ Episcopus.
Theodorus Heracliæ Episcopus.
Eusebius Emesenus Episcopus.
Triphyllius Cypri Episcop.
Donatus hæreticus.
Asterius Arianus hæreticus.
Lucifer Caralitanus Episcop. (Caralitanus. H.)
Eusebius Vercellen. Episcop.
Fortunatianus Aquileiæ Episc.
Acacius Cæsarien. Episcopus.
Sarapion Σμύρνης.
Hilarius Pictauien. Episcopus.
Victorinus Afer.
Titus Bostrinus Episcopus.
Damasus Romanus Episcopus.
Apollinarius Laodicenus Episcopus.
Gregorius Baticus Eliberi Epis.
Pacianus Barcilonæ Episcopus.
Photinus Smyrnij Episcopus hæreticus.
Soebadius Ageuni Episcopus.
Didymus Alexandrinus.
Optatus Mileuitanus Episcop.
Aquilius Seuerus.
Cyrillus Hierosolymæ Episcop.
Euzoius Cæsareæ Episcopus.
Epiphanius Cypri Episcopus.
Efrem Diaconus.
Basilius Cæsareæ Capp. Episcop.
Gregorius Nazianzenus Episc.
Lucius Alexan. Episc. Arian.
Diodorus Tarsen. Episcopus.
Eunomius Cyziceneus Episcopus Arianus.
Priscillianus Auilæ Episc. hæret.
Matronianus.
Tiberianus Baticus.
Ambrosius Mediolanẽsis Epis.
Euagrius Antiochiæ Episcopus.
Ambrosius Alexand.
Maximus Constantinop. Epis.
Gregorius Nyssenus Episcopus.
Ioannes Antiochiæ Presbyter.
Gelasius Cæsareæ Episcopus.
Theotimus Tomorum Episcop.
Dexter Paciani filius.
Amphilocus Iconij Episcopus. (Amphilochius. H.)
Sophronius.
Hieronymus.

EX

EX GENNADIO.

Iacobus Nesibenæ Episcopus.
Iulius Romæ Episcopus.
Paulinus Presbyter hæreticus.
Vitellius Afer Donatianus.
Macrobius Donatianorũ Episcopus.
Heliodorus Presbyter.
Pachonius Monachus.
Theodorus Presbyter.
Orechiesis Monachus.
Macarius Monachus.
Euagrius Monachus.
Theodorus Antiochiæ Presbyt.
Prudentius.
Audentius Episcopus.
Commodianus.
Faustinus Presbyter.
Rufinus Aquileiæ Presbyter.
Tichonius Afer.
Seuerus Presbyter.
Antiochus Episcopus.
Seuerianus Gabalensis Episcop.
Niceas Romæ Episcopus.
Olympius Episcopus.
Bacciarius.
Sabbatius Episcopus.
Isaac.
Vrsinus Monachus.
Macarius alius Monachus.
Heliodorus alius Presbyter.
Ioannes Hierosolymorum Epis.
Paulus Episcopus.
Heluidius hæreticus.
Theophilus Alexan. Episcopus.
Eusebius.
Vigilantius Presbyter.
Simplicianus Episcopus.
Vigilius Episcopus.
Augustinus Hipponen. Episcop.
Orosius Presbyter Hispanus.
Maximus Taurinen. Episcop.
Petronius Bononiensis Episcop.
Pelagius hæresiarches.
Innocentius Romæ Episcopus.
Cœlestinus.
Iulianus Episcopus Capuanus.
Lucianus Presbyter.
Auitus Presbyter.
Paulinus Nolæ Episcopus.
Eutropius Presbyter.
Euagrius alter.
Vigilius Diaconus.
Atticus Constantinop. Episcop.
Nestorius hæresiarches.
Xystus Romæ Episcopus.
Theodorus Ancyræ Episcopus.
Fastidius Britanniarum Episc.
Cyrillus Alexãdrin. Episcopus.
Timotheus Episcopus.
Leporius Presbyter.
Victorinus Rhetor.
Cassianus Presbyter.
Philippus Presbyter.
Eucherius Lugduni Episcopus.
Vincentius Presbyter.
Syagrius.
Isaac Presbyter Antiochiæ.
Saluianus Massylien. Presbyt.
Paulinus alter.
Hilarius Arelaten. Episcopus.
Leo Romæ Episcopus.
Mochimus Presbyter.
Thimotheus hæresiarches.
Asclepius Episcopus.
Petrus Presbyter.
Paulus Presbyter.

Pastor

Pastor Episcopus.
Victor Cartennæ Episcopus.
Voconius Castellani Episcopus.
Museus Massyliæ Episcopus.
Vincentius alius Presbyter.
Cyrus Monachus.
Samuel Presbyter.
Claudianus Presbyter.
Prosper Aquitanicus.
Faustus Episcopus.
Seruus Dei Episcopus.
Deest à Gennad. *Cæsarius Episcopus.*
Victorius Calculator.
Theodoretus Cyri Episcopus.
Gennadius Constantinop. Episcopus.
Theodulus Presbyter.
Ioannes Presbyter.
Sidonius Episcopus. Deest à Gennad.
Geladius Episcopus. Deest à Gennad.
Honoratus Constantinæ Episcopus.
Cerealis Episcopus.
Eugenius Carthaginensis Episcopus.
Pomerius Presbyter.
Honoratus Massylien. Episcop.
Gennadius Presbyter. Deest à Gennad.

EX ISIDORO.

Osius.
Idacius.
Siricius.
Paulinus.
Proba.
Ioannes.
Sedulius.
Possidonius.
Primasius.
Proterius.
Paschasius.
Iulianus.
Eugipius.
Fulgentius.
Eucherius.
Hilarius.
Aprigius.
Iustinianus.
Iustus.
Martinus.
Auitus.
Dracontius.
Victor.
Ioannes.
Gregorius.
Leander.
Licinianus.
Seuerus.
Ioannes.
Eutropius.

EX ILDEFONSO.

Vsturius.
Montanus.
Donatus.
Auraſius.
Ioannes.
Helladius.
Iustus.
Isidorus.
Nonnicus.
Conantius.
Braulio.
Eugenius.
Eugenius alter.

EX

EX FELICE.

Vlianus.

EX INCERTO AVCTORE.

Saluus Abbas.

EX INCERTO AVCTORE.

Sixtus Episcopus.
Macrobius.
Filastrius.
Theodorus.
Tyrannius Russinus.
Vergundus.
Victorinus.
Itatius.
Cerealis.
Ferrandus.
Petrus
Marcellinus.

PATRIS ISIDORI, HISPALENSIS Episcopi additio in librum S. Hieronymi, & post eum Gennadij de viris Illustribus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ.

OSIVS, Cordubensis ciuitatis Episcopus, scripsit ad sororem suam, de laude virginitatis epistolam, pulchro, ac diserto comptam eloquio. In Sardicensi etiam Concilio quamplurimas ipse edidit sententias. Hic autem post longum senium vetustatis, accersitus à Constantio Principe, minisq; perterritus; metuens ne senex, & dives damnaretur, vel exilium pateretur, ilicò Arianæ impietati consensit: cuius quidem vitam, vt meruit, confestim crudelis exitus finiuit. Nam post impiam, vt ait quidam, Osij prævaricationẽ, dum sanctus Gregorius, Eliberitanus Episcopus, in Cordubensem vrbem, iuxta imperiale decretum, fuisset adductus, ac minimè vellet illi communicare, commotus Osius dixit. [a] Clementino Constantij [b] præfecto Vicario, vt mitteret eum in exilium: at ille: Non audeo (inquit) Episcopum in exilium mittere, nisi priùs eum ab Episcopatu deieceris. Vt autẽ vidit sanctus Gregorius, quòd Osius vellet dare sententiam, appellat Christum, totis fidei suæ visceribus exclamans: Christe Deus, qui iudicaturus es viuos & mortuos, non patiaris hodie [c] humanam proferri sententiam aduersùs me, minimum seruum tuum, qui pro fide nominis tui, vt reus assistens, spectaculũ factus sum: Sed tu ipse, quæso, in causa tua hodie iudica; ipse sententiam proferre dignare per vltionem. Non ego, quasi meplicium graue sit; sed vt multi à prævaricationis errore liberentur, cùm præsentem viderint vltionem. His dictis, ecce repente Osius residens, fastu quasi Regalis imperij, cùm sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorquens pariter & ceruicem, ac de sessu in terram eliditur, atq; ilicò expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille Gentilis expauit: & licet esset iudex, tamen metuens ne in se simile supplicium vindicaretur, prostrauit se ad pedes sancti viri, obsecrans, vt sibi parceret, qui in eum diuinæ legis ignorantia peccasset; & non tam proprio arbitrio, quàm mandantis

Intelligit Marcellinũ Italiæ Presbyterum, de quo infrà. Vetũ Athanasius in epistola ad Solitar. oppositum sentit: & August. contra epist. Parm. c. 4. quorum sententiam ampleitea dem existimo, eo quod Isidorus sequutus sit Marcellinũ, qui hæresis labe infectũ, huius opinionis fuit primus auctor.

[a] Alias Clementio

[b] Alias præfecti.

[c] Alias Inhumanam.

datis imperio. Inde est quod solus Gregorius ex numero vindicantium integram fidem, nec in fugam versus est, nec passus est exilium. Vnusquisq; enim timuit de illo vlterius iudicare.

IDACIVS Hispaniarũ Episcopus, cognomento & eloquio Clarus, scripsit quendam librum sub apologetici specie; in quo detestanda Priscilliani dogmata, & maleficiorũ eius artes, libidinũq; eius probra demonstrat; ostendens Marcum quendam Memphiticum magiæ scientissimum, Nianis, & Priscilliani magistrum. Hic autem cum Vrsacio Episcopo, ob necem eiusdem Priscilliani, cuius accusatores extiterant, Ecclesiæ communione priuatus, exilio condemnatur, ibiq; diem vltimum obijt, Theodosio Maiore, & Valentiniano regnantibus.

SIRICIVS clarissimus Pontifex, & Romanæ sedis Antistes, scripsit opusculum directum ad Himerium Tarraconensium Episcopum: in quo, inter alias Ecclesiasticas disciplinas, constituit hæreticorum baptisma nequaquã ab Ecclesia rescindendum. Reperimus & aliam eius epistolam, ad diuersos Episcopos missam: in qua condemnat Iouinianum hæreticum, atq; Auxentium, cæterosq; eorum sequaces. Præfuit Roma annis quatuordecim, obijtq; sub Theodosio, & Valentiniano Imperatoribus.

PAVLINVS Presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum, triplici intelligentiæ genere, libellum satis succincta breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit Ambrosij vitam, signis florentem, atq; doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem. Siquidem & Constantius Episcopus, obitumq; Paulini Vranius edidit.

Proba, quæ cognomento Falconia dicitur vxor in alio. M. S.

PROBA vxor Adelphi Proconsulis, fœmina inter viros Ecclesiasticos idcircò posita, solo pro eo, quod in [a] laudem Christi versata est; componens Centonem de Christo Virgilianis coaptatum versiculis. Cuius quidem non miramur studium, sed laudamus ingenium. Quod tamẽ opusculum legitur inter apocryphas scripturas insertum.

[a] Alias laude.

IOANNES Constantinopolitanæ sedis sanctissimus Episcopus, cognomẽto CHRYSOSTOMVS: cuius oratio, & plurimam cordis compunctionẽ, & magnam suauiloquentiam tribuit, cõdidit Græco eloquio multa, & præclara opuscula; è quibus * Latinitas duobus de lapsis libellis scriptis ad quendam Theodorum, lamentis, & exhortationibus plenis, vtpotè illum à bona conuersatione deiectum; & quia Monachi vitam cum eo, in vno eodemq; monasterio exercuerat, ideò conuersationis ibi factæ eum in libris

ipsis admonuit; prouocans eum ad propositum, atq; ostendens nulli peccatori, vel impio, si ad pœnitentiam redeat, desperandum. Legimus etiam eiusdem librum alium, cuius prænotatio est, neminem posse lædi ab alio, nisi à semetipso. Ad personam q; cuiusdam nobilissimæ matronæ Gregoriæ reperitur eius opus insigne de conuersatione vitæ, & institutione morum, siue de compugnatione virtutum, ac vitiorum. Est etiam alius liber eiusdem apud Latinos de compunctione cordis: alter quoq; scriptus ad quendã Eutropium; cum palatio pulsus, ad altare confugisset. Multos præterea composuit diuersos tractatus, quos enumerare longum est. Cuius quidem studij, etsi non omnia, tamen quamplurima eloquentiæ eius fluenta, de Græco in Latinum sermonem translata sunt. Hic decimotertio anno Episcopatus sui, discordia Theophili Alexandrini Episcopi oppressus. Fauentes Episcopi Arcadio Imperatori, damnauerunt eum innocentem, atq; ab Episcopatu deiectũ, Pontum in exilium detruserunt. Cuius corpus tricesimoquinto anno, defunctionis, ab exilio Constantinopolim reuocatur; etiam in Apostolorum Ecclesia sepelitur.

a Alias compugnantia.

SEDVLIVS Presbyter edidit tres libros dactylico heroico metro compositos: quorum primus signa & virtutes veteris testamenti potentissimè resonat, reliqui verò gestorum Christi sacramenta, vel miracula intonant.

POSSIDONIVS Africanæ prouinciæ Episcopus, hic stylo prosequutus est vitam sancti Augustini: cui etiam operi subiecit indiculum scriptorum eius; enumerans quanta idem beatissimus Doctor scripsit. Vbi plusquam quadringentorum librorũ volumina supputantur: homiliarum verò, & epistolarum, quæstionumq; infinitus modus est; vt penè vix possit quisquam articulo suo aliena tanta scribere, quanta ille proprio labore composuit.

PRIMASIVS Africanus Episcopus composuit sermone scholastico, de hæresibus tres libros, directos ad Fortunatũ Episcopũ, explicans in eis quod olim B. Augustinus in libro hæreseon imperfectum, morte interueniente, reliquerat: in primo ostendens, quid hæreticum faciat: in secundo, & tertio digerens, quid hæreticum demonstret. Claruit Iuliano regnante.

PROTERIVS Alexandrinæ Ecclesiæ Antistes, scripsit ad Leonem Romanæ sedis Episcopũ, de festiuitate Paschali. Hunc autem Leonis Augusti temporibus Dioscori hæretici successores, auctore Timotheo, seditione facta, crudelissimè peremere, ipsumq; Timotheum sibi pro Alexandrino Episcopo constituerunt.

PAS-

PASCHASIVS Siciliensis Episcopus, edidit vnam Paschalem epistolam, ad Leonem supradictum Papam directam, in qua refert Paschalis mysterij miraculũ, his verbis: Est (inquit) possessio, quæ appellatur Meltinas, in montibus arduis, & densissimis constituta: illic perparua, atq; vili opere cõstructa Ecclesia est, in cuius baptisterio, nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora; cùm nullus canalis sit, vel fistula, vel aqua omninò vicina, fons ex se repletur, omnibus qui affuerunt consecratis: cùm deductorium nullum sit, vt veniat aqua, ex se descendit. Claruit sub Theodosio Iuniore, Arcadij Imperatoris filio.

IVLIANVS quidam cognomento *POMERIVS*, octo libros de animæ natura, in dialogi morem conscripsit: quorum primus continet, quid sit anima, vel qualiter credatur ad imaginẽ Dei facta: in secundo loquitur, vtrum anima corporea, vel incorporea sit: in tertio differit, primo homini vnde anima facta: in quarto, vtrùm noua anima sine peccato fiat; an peccatum primi hominis, ex illo propagata, originaliter trahat: in quinto describit, quæ sit facultas animæ: in sexto eloquitur, vnde sit ea discordia, qua carni spiritus, vel caro spiritui aduersetur: in septimo autem scribit de differentia vitarum, ac mortium, vel resurrectione carnis & animæ, siue de morte carnis, ac eius resurrectione: in octauo autem loquitur, de ijs, quæ in fine mundi futura sunt, vel de quæstionibus, quæ solent de resurrectione proponi; siue de finibus bonorum, atque malorum. Hic tamen in secundo eiusdem operis libro, Tertulliani erroribus consentiens, animam corpoream esse dixit; quibusdam hoc fallacibus argumentis astruere contendens. Edidit etiam vnum librum de virginibus instituendis; aliosq; tres de futuræ vitæ contemplatione, vel de actuali conuersatione; necnon etiam de vitijs, & virtutibus.

De hoc Gennadius etiã scripsit. Sũt auctores hæc atq; eũ cum Iuliano Archiepiscopo Toletano falsò confundũt.

EVGIPIVS Abbas Lucanẽsis, oppidi Neapolis Campaniæ, ad quendam Paschasium Diaconum libellum de vita sancti Monachi Seuerini transmissum breui stylo composuit. Scripsit etiam regulam Monachis consistentibus in monasterio S. Seuerini; quam eisdem moriens, quasi testamentario iure reliquit. Claruit Post Consulatum Importuni Iunioris, Anastasio Imperatore regnante.

F. Legend. post Consulatũ Importuni, et Decy Iunioris.

FVLGENTIVS Afer, Ecclesiæ Ruspensis Episcopus, in confessione fidei clarus, in scripturis diuinis copiosè eruditus, in loquendo dulcis, & in docendo, ac differendo subtilis, scripsit multa, è quibus legimus, de gratia Dei, ac libero arbitrio libros

Responsionum septẽ; quibus Fausto Galliæ Regiensis vrbis Episcopo, Pelagianæ prauitati consentienti respondens, obnititur eius profundam calliditatem destruere. Legimus & eius librum, de sanctæ Trinitate, ad Felicem directum Notarium: librum quoq; regulæ veræ fidei, & alia de sacramento Incarnationis Domini nostri Iesu Christi. Extant & duo eius libri, de veritate prædestinationis, ad Episcopos missi: in quibus demonstrat, quòd gratia Dei in bonis voluntatem humanam præueniat: & quòd Deus quosdam prædestinationis suæ munere iustificans præelegit; quosdam verò in suis reprobis moribus, occulto quodam iudicio, dereliquit. Est & liber altercationis eius: quo de fide cum Trasamundo Rege idem Fulgentius disputauit. Ad Ferrandum quoq;, Ecclesiæ Carthaginensis Diaconum, vnum de interrogatis quæstionibus subscripsit libellum. Composuit & multos tractatus, quibus Sacerdotes in Ecclesijs vterentur. Plurima quoq; feruntur ingenij eius monumenta. Hæc tantùm ex pretiosis doctrinæ eius floribus carpsimus. Sors melior, cui delicias omnium librorum eius præstiterit Deus. Claruit sub Trasamundo Rege Vvandalorum, Anastasio Imperatore regnante.

EVCHERIVS Franciæ Episcopus, elegans sententijs, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatensem Episcopum, eremi deserta petentem, vnum opusculum, de laude eiusdem eremi, luculentissimè, & dulci sermone dictatum. In quo opere laudamus dictatorem, etsi pauca, tamen pulchra dicentem. Breuitas enim, vt ait quidam, laus est interdum in vna parte dicendi; in vniuerso eloquio laudem non habet.

HILARIVS Arelatensis Episcopus scripsit vitã parentis, & prædecessoris sui, sanctissimi ac venerabilis Honorati Episcopi, suaui ac præclaro prædictatam eloquio.

APRIGIVS, Ecclesiæ Pacensis Hispaniarum Episcopus, disertus lingua, & scientia eruditus, interpretatus est Apocalypsim beati Ioannis Apostoli, subtili sensu, ac illustri sermone; melius penè, quàm veteres Ecclesiastici viri exposuisse vidẽtur. Scripsit etiam nonnulla alia, quæ tamen ad notitiam nostræ lectionis minimè peruenerunt. Claruit temporibus Theudæ Principis Gothorum.

IVSTINIANVS Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diuersas prouincias misit. Condidit quoq; & rescriptum contra Illyricianam Synodum, & aduersùs Africanos Episcopos, Chalcedonensis Synodi defensores, peruerso studio; in quo tria capitula damnare contendit: id est

est, Theodori numeros, Vestini Episcopi dicta, rescripta Theodoreti, & epistolam, quæ dicitur Ibæ Edesseni Episcopi.

FACVNDIVS Afer, Ermanensis Ecclesiæ Episcopus, duodecim libros pro defensione trium capitulorum scripsit: quorum stylo elicuit, tria præfata capitula in præscriptione Apostolicæ fidei, & Chalcedonensis Synodi impugnatione fuisse damnata: id est, epistolam Ibæ, Edesseni Episcopi, ad Marim Persam ductam, & Theodorum Mopsuestenũ Episcopum, & Theodoreti Cyri Episcopi dicta. Claruit post Consulatum Basilij anno quarto, regnante Iustiniano Imperatore.

IVSTINIANVS de Hispania Ecclesiæ Valentiæ Episcopus, ex quatuor fratribus Episcopis, ex eadem matre progenitis vnus, scripsit librum Responsionum ad quendam Rusticum, de interrogatis quæstionibus: quarum prima est, de Spiritu sancto: secunda est contra Bonasiacos; qui Christum adoptiuum, & non proprium dicunt: tertia responsio est, de baptismo Christi, quod iterare non licet: quarta responsio est, quòd Filius, sicut Pater inuisibilis sit. Floruit in Hispanijs, temporibus Theudæ Principis Gothorum.

IVSTVS, Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus Hispaniarum, & frater prædicti Iustiniani, edidit libellum expositionis in Cantica Canticorum, totum valdè breuiter, ac apertè per allegoriarum sensum. Huius quoq; fratres Helpidius, & Nebridius quædam scripsisse feruntur: èquibus quia incogniti sumus, magis reticenda fatemur.

MARTINVS, Dumiensis monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans Galliciam venit; ibiq; conuersis ab Arriana impietate ad fidem Catholicam Sueuorum populis regulam fidei & sanctæ religionis constituit; Ecclesiasticos informauit, monasteria condidit, copiosaq; præcepta piæ institutionis composuit. Cuius quidem ego ipse legi librũ de differentijs quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum; in quibus hortatur vitæ emendationem, & conuersationem fidei, orationis instantiam, eleemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiro, Rege Sueuorum, temporibus illis, quibus Iustinianus in republica, & Athanagildus in Hispanijs Imperium tenuere.

AVITVS Viennensis Episcopus, scientia secularium literarum doctissimus, edidit quinque libellos heroico metro compositos; quorum primus est de origine mundi: secũdus de originali peccato:

tertius de sententia Dei: quartus de diluuio mundi: quintus de transitu maris rubri. Scripsit ad Fuscinam sororem de laude virginitatis librum vnum, pulcherrimo compositum carmine, & eleganti epigrammate coaptatum.

DRACONTIVS composuit heroicis versibus Hexameron creationis mundi; & luculentè, quod composuit, scripsit.

VICTOR Tunnuensis Ecclesiæ, Africanus Episcopus, à principio mundi, vsque ad primum imperij Iustini iunioris annũ, breuem per Consules bellicarum Ecclesiasticarumq; rerum nobilissimam promulgauit historiam, laude & notatione illustrem, ac memoria dignam. Hic pro defensione trium capitulorum, à Iustiniano Augusto Ecclesia sua pulsus, exilio in Ægyptum transportatur. Inde rursus Constantinopolim vocatus, dum Iustiniano Imperatori, & Eutychio Constantinopolitanæ vrbis Episcopo, obtrectatoribus eorundem trium capitulorum resisteret, rursus in monasterium eiusdem ciuitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione, vt dicunt, permanens moritur.

IOANNES sanctæ memoriæ alius Constantinopolitanus Episcopus, natione Cappadox, vir fuit inæstimabilis abstinentiæ & eleemosynis in tantum largissimus, vt zelo auaritiæ aduersus cum Imperator Mauricius permotus, vrbe pauperes pellendos ediceret. Hic Græco eloquio edidit de sacramento baptismatis rescriptum, ad beatæ recordationis dominum meum, & prædecessorẽ Leandrum Antistitem: in quo nihil proprium ponit, sed tantummodò antiquorum Patrum replicat de trina mersione sententias. Claruit temporibus Mauricij Principis, defunctusque, Augusto eodem regnante.

GREGORIVS Papa Romanæ sedis Apostolicæ Præsul, compunctione timoris Dei plenus, & humilitate summus, tantoq; per gratiam Spiritus sancti scientiæ lumine præditus, vt non modò illi præsentium temporum quisquam doctorum, sed neque in præteritis quidem illi par fuerit vnquam. Hic in Episcopatus sui exordio, edidit librum Regulæ pastoralis, directum ad Ioannem Rauennæ sedis Episcopum: in quo docet qualis quisque ad officium regiminis veniat, vel qualiter dum venerit, viuere, vel docere subiectos studeat. Idem etiam, efflagitante Leandro Episcopo, librum beati Iob mystico ac morali sensu disseruit; totamque prophetiæ eius historiam in triginta quinque voluminibus, largo eloquentiæ fonte explicuit. In quibus quidem quanta mysteria Sacramentorũ aperiantur, quantaque in amorem vitæ æternæ morum præcepta tradantur,

*tradantur; quantis etiam clarueriit ornamentis verborum, nemo sapiens explicare valebit; etiam si omnes artus eius vertantur in linguas. Scripsit etiam & quasdam epistolas ad prædictum Leandrum, è quibus vnã in eisdem libris Iob, titulo præfationis annectit. Altera eloquitur de mersione baptismatis, in quo inter cætera ita scriptum est: Reprehensibile (inquit) esse nullatenus potest, infantem in baptismate mergere, vel semel, vel ter: quando in tribus mersionibus personarum Trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari. Præterea * edidit, quod totum mysticis eius intellectum, in.xxij. homilias disseruit: Homilias item Euangeliorum: item dialogi more cum Petro habiti, de virtutibus Patrum libros quatuor: in quorum dissertione, & verborum flores, & sensuum depromit venustates. Fertur tamen idem excellentissimus vir, & alios libros morales scripsisse, totumq; textum quatuor Euangeliorum, sermocinando in populis, exposuisse; incognitum scilicet nobis opus. Felix tamen, & nimium felix, qui omnium studiorum eius potuit cognoscere dicta. Floruit autem Mauricio Augusto Imperatore, obytq; in ipso exordio Phocæ Romani Principis.*

Hic aliquid desideratur in M.S.

LEANDER genitus patre Seueriano Carthaginensis prouinciæ Hispaniæ, professione Monachus; & ex Monacho Hispalensis Ecclesiæ prouinciæ Baticæ constitutus Episcopus; vir suauis eloquio, ingenio præstantissimus, vita quoq; tantum atque doctrina clarissimus, vt etiam fide eius, atque industria populi gentis Gothorum ab Ariana insania, ad fidem Catholicam reuerterentur. Hic namq; in exilij sui peregrinatione composuit duos aduersùs hæreticorum dogmata libros, eruditione sanctarum scripturarum ditissimos: in quibus, vehementi stylo Arianæ impietatis confundit ac detegit prauitatem; ostendens scilicet, quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis, religione, vel fidei sacramentis. Extat & aliud laudabile eius opusculum, aduersus instituta Arianorum: in quo propositis eorundem dictis suas responsiones opponit. Præterea edidit vnum ad Florentinam sororem de institutione virginũ, & contemptu mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Siquidem & in Ecclesiasticis idem non paruo laborauit studio: in toto enim psalterio, duplici editione orationes conscripsit. In sacrificij quoq; laudibus, atq; psalmis multa dulcisonè composuit. Scripsit & epistolas multas, ad Papam Gregorium de baptismo vnam; alteram ad fratrem: in qua prænonet, cuiquam mortem non esse timendam. Ad cæteros quoq; Coëpiscopos plurimas promulgauit familiares epistolas;

Universidad de Deusto
Biblioteca

las, & si non satis splendidas verbis, acutas tamen sententijs. Floruit sub Reccaredo viro religioso, ac Principe glorioso: cuius etiam temporibus, mirabili obitu mortalis vitæ terminum clausit.

LICINIANVS Carthaginis Spartariæ Episcopus, in scripturis doctus, cuius quidem nonnullas epistolas legimus; de Sacramento denique baptismatis vnam, & ad Eutropium Abbatem, postea Valentiæ Episcopum plurimas. Reliqua verò industriæ, & laboris eius ad nostram notitiam minimè deuenerunt. Claruit temporibus Mauricij Augusti: occubuit Constantinopoli, veneno, vt ferunt, extinctus ab æmulis. Sed, vt scriptum est: Iustus quacunque morte præoccupatus fuerit, anima eius in refrigerio erit.

SEVERVS Malacitanæ sedis Antistes, collega, & socius Liciniani Episcopi, edidit librum vnum aduersus Vincentium Cæsaraugustanæ vrbis Episcopum; qui [a] ex Catholica in Arianam prauitatem fuerat deuolutus. Est & alius eiusdem, de virginitate, ad sororem libellus, qui dicitur anulus: cuius quidem fatemur cognouisse titulum, ignorare eloquium. Claruit temporibus prædicti Imperatoris, quo etiam regnante vitam finiuit.

[a] F. Deest fide, aut legendum Catholico.

IOANNES Gerundensis Ecclesiæ Episcopus, natione Gothus, prouinciæ Lusitaniæ Scallabitanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit; ibique Græca, & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reuersus est, eodem tempore quo incitante Leuuigildo Ariana feruebat insania. Hunc supradictus Rex, cum ad nefandæ hæresis [b] crudelitatem compelleret, & hic omninò resisteret, exilio trusus Barchinonam relegatus, per decem annos multas insidias, & persequutiones ab Arianis perpessus est: qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclaro dicitur: vbi congregata Monachorum societate, scripsit regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit in libro Chronicorum, ab anno primo Iustini iunioris Principatus, vsque in annum octauum Mauricij Principis Romanorum, & quartum Reccaredi Regis annum, historico compositoque sermone valde vtilem historiam. Et multa alia scripsisse dicitur, quæ ad notitiam nostram non peruenerunt.

[b] Potius credulitatem.

EVTROPIVS Ecclesiæ Valentinæ Episcopus, dum adhuc in monasterio Seruitano degeret, & Pater esset Monachorum, scripsit ad Episcopum [c] Lucianum, cuius supra fecimus mẽtionem, valde vtilem epistolam: in qua petit ab eodẽ, pro qua re baptizatis infantibus chrismatis vnctio tribuatur. Scripsit & ad Petrum Episcopum Irtabicensem, de institutione monachorum, sermone salubri compositam epistolam, & valde monachis necessariam.

[c] F. Licinianum vt supra.

MAXIMVS Cæsaraugustanæ Ciuitatis Episcopus, multa versu prosaque componere dicitur. Scripsit & breui stylo historiam, de ijs quæ temporibus Gothorum in Hispanijs acta sunt, historico & composito sermone. Sed & multa alia scribere dicitur, quæ nondum legi hactenus. Laus Deo & Domino nostro Iesu Christo.

ILDEFONSI EPISCOPI TOLETANI additio ad libellum sancti Isidori de viris Illustribus sanctæ Ecclesiæ, post Hieronymum, & Gennadium.

PRÆFATIO.

VIrorum adnotationem illorum, quorum dictis atq; doctrinis sancta Ecclesia, toto terrarum orbe diffusa illustratur, atque in bonis defenditur ex aduersis, mox post descensionem Christi, ab Apostolorum exordio, vir beatus, atque doctissimus Hieronymus Presbyter plenè dicitur annotasse: qui sigillatim nomina eorum, seriem temporum, monumenta librorum, diuersitates opusculorum in laudabilem, necessariamq; memoriam, vsque ad se ipsum, stylo euidenti conscribens, & innotescendo monstrauit, & retexendo posteris commendauit. Hunc sequutus Gennadius, renotationis ordine, textu simili præcucurrit: deinde vir prudentissimus, Isidorus Hispalensis Episcopus, eodem ductu quosque viros optimos reperijt, in adnotationem subiunxit: siquidem non omnia perscrutatus abscessit. Post hunc, in nostris partibus incuria cunctis: ita vt quædam vetusta antiquitas operiret, & quam plurima noua neglectus obliuionis absconderet. Ast ego procul valde impar, & ijs, quos adnotatio retinet, & ijs, quos adnotatio delectauit, indignus satis, & absque substantia totius boni operis, successorque sanctæ memoriæ alterius Eugenij factus, in sede illa gloriosa Toletanæ vrbis; quam non ex hominum numero glorioſam dico, cum hanc etiam gloriosorum illustret præsentia Principum, sed ex hoc quod coram timentibus Dominum, iniquis, atque iustis habetur locus terribilis, omnique veneratione sublimis, conatus sum, etsi non elegans studium, vel obsequellam bonæ illorum miscere[me] memoriæ gloriosæ; ne incurrerem ex silentio damnum, sitam gloriosæ sedis, tam gloriosorum virorum clarescentem memoriæ lucem tenebrosa nube silentij contexissem. Fertur namque ex antiquitate veteri, quod potuisse fieri

*fieri cernitur, exemplo temporis noui. Nam Montanus sedis eius beatissimus Præsul, vt à se coniugalis conuersationis infamiam propulsaret, tam diu assumptos veste candentes narratur tenuisse carbones, donec Domino consecrans, oblationem totius per se met ipsum compleret missæ celebritatem: quo sacrificio expleto, prunarum ignis cum decore vestis adeò in concordiam venit, vt neque vestis vim extingueret ignis, neque ignis statum deleret vestis. Rursum cùm Helladio Episcopo sedis eius Iustus Diaconus fastu superbiæ insultaret, post mortem quidem sui Pontificis vixit Episcopus, & ipse tabefactus: sed in reprobum versus sensum, ob intemperantiam morum, à ministris altaris sui, dormiens, strangulatus laqueo, [a] spirauit. Item quum successori eius Iusto Episcopo Gerontius Presbyter, Principis oblectamine fotus, contemptum, aduersitatemq; deferret, tam repentino motu vim perdidit intellectus, vt multis medicorum curationibus, quidquid in medellam fieret, totum in pestis augmentum cresceret. Sicq; inualuit commotio mentis, vt vsq; ad obitum suum, terror esset homini, eius vel participatio visionis, vel colloquium oris. Adhuc etiam successori in locum eius Eugenio priori [b] Eufridius Diaconus suus, quum innixus amicitiæ seculari, violenter honorem Presbyterij, & quædam prædia extorsisset, tam in reprobum sensum, tamquam in languoris supereminentem peruenit statũ, vt cum viuere recusaret, tàm & mori esset quàm viueret, quã viuere, quam mori vellet. Horum ego beatorum studijs prouocatus, quæq; vetera antiquorum relatu reperi, quæq; noua exhibitione temporis reperi, orsu linguæ, quo potui, subnotaui: vt illorum bonæ memoriæ iungerer, à quibus praua operatione disiungor: & qui cum illis in templo Dei non infero doctrinæ copiam, offerentium commendem fideli obsequella memoriam; obsecrans omnes, vt me diuinæ ingerant pietati: quia illos humanæ memoriæ, ex qua labi poterant, tenaciter commendaui. Sanè beatissimum Gregorium, sanctæ memoriæ Isidorus adnotârat. Sed quia non tantum de eius operibus dixit, quantũ sumus experti, ideo renotationem illius submouentes, quæ de illo nouimus, stylo pleniore notauimus**

[a] F. Expirauit.

[b] Aliàs Eufidius.

* Hic quę de Gregorio promittit, deesse videntur.

Austurius, post Audentium in Toletana vrbe sedis Metropolis Prouinciæ Carthaginensis Pontifex, vir egregius, adsignans opera virtutum plus exemplo viuendi, quàm calamo scribentis. Hic & Sacerdotio beatus, & miraculo dignus: quia quibus iungeretur in cœlo, eorum terreno reperire membra meruit in sepulcro. Nam quum sedis suæ Sacerdotio fungeretur, diuina dicitur reuelatione commonitus, Complutenſi sepultos municipio, quod ab vrbe eius

eius fermè sexagesimo milliario situm est, Dei martyres perscrutari. Qui concitatus adcurrens, quos & tellus aggeris, & obliuio temporis presserat, in lucem & gloriam terrenæ cognitionis prouehendos inuenit. Quibus repertis, redire in sedem renuens, seruitute simul, & assiduitate sanctorum innexus, diem clausit extremum. Cuius tamen sedem, donec vixit, nemo adijt: inde, vt antiquitas fert, in Toleto Sacerdos nonus, & in Compluto agnoscitur primus.

MONTANVS, post Celsum primæ sedis prouinciæ Carthaginis Toletanæ vrbis cathedram tenuit, homo & virtute spiritus, & eloquij opportunitate decorus: regimen honoris retẽperauit, ac disposuit condigno, cælestiq; iure, simul & ordine: scripsit epistolas duas Ecclesiasticæ vtilitatis disciplina [a] consertas: è quibus vnam Palentiæ habitantibus; in qua Presbyteros chrisma conficere, Episcoposq; alienæ diœcesis, alterius territorij Ecclesias consecrare, magna perhibetur prohibere auctoritate; sacrarum scripturarum testimonijs affirmãs, idipsum fieri penitus non licere. Amatores quoq; Priscillianæ sectæ, licet non operarentur eadem, quia tamen memoriam eius amore retinerent, abdicat, & [b] exprobat, commemorans quod in libris beatissimi Toribij ipsis ad Leonẽ PP. missis eadem Priscillianorum hæresis detestata, conuicta, atq; decenter maneat abdicata. Aliam epistolam eius ad Toribium Monachum, in qua laudans eum, quod culturam destruxerit idolorum, commisit ei Sacerdotalis auctoritatem rigoris: per quam Presbyteros chrisma conficere, & Episcopos alienæ sortis, alterius diœcesis Ecclesias consecrare, magna compescat inuectione. Hic vir antiquissima, fideliq; relatione narratur, ad exprobrationem infamiæ, tam diu prunas tenuisse in vestimentis ardentes, donec coram sedis suæ sacro altare, totius Missæ celebritatem per semet expleret. Peractis autem solennibus, neq; prunæ ignem, neq; vestis inuenta est amisisse decorem. Tunc Deo relatis grattarum actionibus, per simplicem naturã ignis conuicta est & fallacia detestabilis accusantis, & innocentia beatissimi Sacerdotis. Glorioſus habitus fuit temporibus Amalerici Regis: annis nouem Pontificatus tenuit dignitatem.

[a] F. Confertas.

[b] Alias exprobrat.

DONATVS, ex professione, & opere Monachus, cuius dã eremitæ fertur, in Africa, extitisse discipulus. Hic violentias barbarorũ gentium imminere conspiciens, atq; ouilis dissipationẽ, & gregis Monachorum pericula pertimescens, ferè cum septuaginta Monahis, copiosisq; librorum codicibus, nauali vehiculo in Hispaniam commigrauit: qui ab illustri, religiosaq; fœmina Minchea subsidijs, ac rerum operibus ministratis, Seruitanum monasterium

Universidad de Deusto Biblioteca

uisus est construxisse. Iste prior in Hispaniam monastica obseruantiæ vsum, & regulam dicitur adduxisse; tam viuens virtutum exemplis nobilis, quàm defunctus memoria claritatis sublimis. Hic & in præsenti luce subsistens, & in crypta sepulchri quiescens, signis quibusdam proditur effulgere salutis: vnde & monumentum eius colere perhibentur incolæ regionis.

AVRASIVS Toletanæ Ecclesiæ Pontifex, Metropolis vrbis, post Adelfium in loco asciscitur Sacerdotis; vir bonus, regiminis auctoritate præclarus, domesticis rebus benè dispositus, aduersitatibus in suis constanter erectus. Qui quanto extitit temperantia mansuetus, tanto fortior semper fuit inuentus aduersis. Plùs illi intentio in defensione veritatis, quàm in scribendi exercitio mansit. Vnde perfectis viris compar habetur: quia quæ de verbo illorum prædicatio seminauit, defensionis huius custodia præmuniuit. Vixit in Sacerdotio temporibus Vuiderici, Gundemaris, & exordijs Sisebuti Regum, annis fermè duodecim.

IOANNES in Pontificatu Maximum sequutus, Ecclesiæ Cæsaraugustanæ sedem ascendit: primo pater Monachorum, & ex hoc Præsul factus in regimine populorum; vir in sacris literis eruditus; plus verbis intendens, quàm scriptis; tam largus & hilaris dato, quàm hilaris etiam vultu. Vnctionem verò spiritus Dei, qua fouebatur intrinsecus, tam largitate muneris, quàm habitudine cultus adeò præferebat, vt & datum gratia commendaret, & non datum gratia excusaret. In Ecclesiasticis officijs, quædam eleganter & sono, & oratione composuit. Adnotauit inter hæc inquirenda Paschalis solennitatis tam subtile & vtile argumentum, vt lectori & breuitas contracta, & veritas placeat patefacta. Duodecim annis tenuit sedem honoris, adeptus vitam gaudij, ad quam anhelauit desiderabili voto. Substitit in Sacerdotio temporibus Sisebuti, & Suinthilani Regum.

HELLADIVS post Auraſium sedis eius adeptus est locum. Hic quum Regiæ Aulæ illustrissimus, publicarumq; rerum extiterat rector, sub seculari habitu, Monachi votum pariter explebat & opus. Nam ad monasterium illud, Agalense dico, cuius me susceptio Monachum tenuit, quod munere Dei, perennisq; & patentis sanctitatis decore & opinabile cunctis, & palam est totum, quum sæpè discursantium negociorum ductus itinere, perueniret, remota clientum, seculiq; pompa decoris, Monachorum

nachorum peculiaritatibus inhærebat. Quumq; inter decorem, insolentiamq; seculi, solitudinis & amaret, & sectaretur arcana, celeri fuga relictis omnibus, quæ esse nouerat mundi, adijt sanctum monasteriũ: quod frequentauit voto, venit permansurus optabili vsu. Ibi factus Monachis pater, meritis, studijsq; sanctis, & vitam Monachorum debitè rexit, & statum monasterijs totius communis rei diuitias cumulauit. Ex hoc fessis penè senio artubus ad Pontificatus apicem deuocatur: & quia vocaretur vi coactus pariter & ignotus, illic maiorum virtutum exempla, quam Monachus dedit: quia statum mundi, quem contempsit, perhibetur rexisse discretione: miserationes eleemosynarumq; copias tam large egenis intulisse probatur, ac si de illius stomacho putasses inopum & artus descendere, & viscera confoueri. Scribere renuit, quia quod scribendum fuit, quotidianæ operationis pagina demonstrauit. Me ad monasterium rediens memoratum, vltimo vitæ suæ ipse Leuitam facit. Senex obijt, decem & octo annis regimen tenuit, temporibus Sisebuti, Suinthilani, & exordijs Sisennandi Regum. Qui post beatior, gloriam cœlestis regni bona plenus senectute promeruit. a F. monasterijs

IVSTVS, post Helladium, discipulus eius, illiq; successor est, vir habitudine corporis, ingenijq; meritis decorus, atque subtilis; ab infantia Monachus, ab Helladio ad virtutem monasticæ institutionis affatim educatus pariter & instructus, in Agalensi monasterio tertius post illum Rector est factus. Extitit Rector annis tribus. Tempore Sisennandi obijt. Qui Rex post hunc, die nonodecimo defunctus abscessit.

ISIDORVS post Leandrum Hispalensis sedis Prouincia Bætica cathedram tenuit; vir decore simul, & ingenio pollens. Illam tantæ iocunditatis affluentem copiam in eloquendo promeruit, vt vbertas admiranda dicendi ex ea in stuporem verteret audientes. Scripsit opera eximia, & non pauca: id est, librum de genere officiorum, librum Proœmiorum, librum de ortu, vel obitu Prophetarum, librum Lamentationum, quem ipse Synonyma vocitauit; libellos duos ad Florentinam sororem, contra ★ nequitiam; librum de natura rerum, ad Sisebutum Principem; librum Differentiarum; librum Sententiarum. Collegit etiam de diuersis auctoribus, quem ipse nominat Secretorum expositiones sacramentorum; quibus in vnum congestis, ipse liber dicitur Quæstionum. Scripsit quoq; vltimò, ad petitionem Braulionis

★ Aliquid deesse videtur in M. ſſ. CC. qui lacunam præferunt.

Cæsaraugustani Episcopi, librum Etymologiarum: quem cum multis annis conaretur perficere, inexpleto opere diem extremum visus est concluſisse. Claruit temporibus Reccaredi, Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sisennandi Regum; annis fermè quadraginta tenens Pontificatus honorem, insignemq; doctrinæ sanctæ gloriam, pariterq; decorem.

NONNICVS, post Ioannem, in Gerundensi sede Pontifex acceßit; vir profeßione Monachus, simplicitate perspicuus, actibus sanctus; non hominum diutina deliberatione, sed Dei per homines celeri definitione, in Pontificatum adscitus: adhærens instanter obsequijs sepulchri sancti Felicis martyris: rexit Ecclesiam Dei meritorum exemplis amplius, quam verborum edictis. Hic & in corpore degens, & in sepulchro quiescens, fertur saluationis operari virtutes. Substitit temporibus Suinthilani, & Sisennandi Regum.

CONANTIVS, post Mauulanen. Ecclesiæ Palentinæ sedem adeptus est; vir tam pondere mentis, quàm habitudine speciei grauis; communi eloquio facundus, & grauis; officiorum Ecclesiasticorum ordinibus intentus, & prouidus. Nam melodias sonis multas nouiter edidit: orationum quoq; libellum, de omnium decenter scripsit proprietate psalmorum. Vixit in Pontificatu amplius triginta annis; dignus habitus fuit ab vltimo tempore Vviterici, per tempora Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sisennandi, & Cinthilæ Regum.

BRAVLIO frater Ioannis, in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locum; vir sicut germanitate coniunctus, ita non nimium ingenio memoratus; clarus & iste habitus Canonibus, & quibusdam opusculis. Scripsit vitam Emiliani cuiusdam Monachi, qui & memoriam huius, & virtutem illius sancti viri suo tenore commendat pariter & illustrat. Habuit Sacerdotium fermè viginti annis, quibus expletis, clausit diem vitæ præsentis. Durauit in regimine temporibus Sisennandi, Cinthilæ, Tulganis, & Cindasuindi Regum.

EVGENIVS discipulus Helladij, collector, & consors Iusti, Pontifex post Iustum abscesßit, ab infantia Monachus, ab Helladio cum Iusto pariter sacris in monasterio institutionibus eruditus. Hunc secum Helladius à monasterio tulit, ad Pontificatum tractus: qui rursus ab eo Clericalibus institutus ordinibus, sedis eius post eum tertius rector acceßit. Et bonum meritum senis, qui duobus

bus discipulis, sanctisq; filijs Ecclesiæ Dei hæreditatem meruit relinquere gubernandam. Idem Eugenius moribus, inceſſuq; grauis: nam numeros, statum, incrementa, decrementaq;, cursus, recursusq; lunarum tanta peritia nouit, vt considerationes disputationis eius, auditorem in stuporem verterent, & inconsiderabilem doctrinam inducerent. Vixit in Sacerdotio ferè vndecim annis, regnantibus Cinthila, Tulgane, & Cindasuindo Regibus.

Item EVGENIVS alter, post Eugenium Pontifex subrogatur. Hic cum Ecclesiæ Regiæ Clericus esset egregius, vitæ monachi delectatus est, qui sagaci fuga vrbem Cæsaraugustanam petens, illic martyrum sepuleris inhæsit: ibique studia sapientiæ, & propositum monachi decenter incoluit. Vnde Principali violentia reductus, atque in Pontificatum adscitus, vitam plus virtutum meritis, quàm viribus egit: fuit namque corpore tenuis, paruus robore, sed valde feruescens spiritus virtute, studiorum bonorum vim persequens; cantus paßiuis vsibus viciatos, melodiæ cognitione cõnexit; officiorum omiſſos ordines, curamque discreuit. Scripsit de sancta Trinitate libellum, & eloquio nitidum, & rei vcritate perspicuum. Qui Lybiæ Orientisque partibus mitti quantocyus poterat, nisi procellis resultantia freta incertum pauidis iter viatoribus distuliſſent. Scripsit & duos libellos, vnum diuersi carminis metro, alium diuersi operis prosa concretos: qui ad multorum industriam, eius ex hoc tenaciter sanctam valuerunt commendare memoriam. Libellos quoque Dracontij, de creatione mundi conscriptos, quos antiquitas protulerat viciatos, ea quæ inconuenientia reperit subtrahendo, immutando, vel meliorando, ita in pulchritudinis formam coëgit, vt pulchriores de artificis corrigentis, quàm de manu proceſisse videantur auctoris. Et quia de die septimo idem Dracontius omnimodò reticendo, semiplenum opus visus est reliquisse, iste & sex dierum recapitulationem singulis versibus renotauit, & de die septimo, quæ illi visa sunt, eleganter dicta subiunxit. Clarus habitus fuit temporibus Cinthasuindi, & Recceſuindi, Regum; ferè duodecim annis tenens dignitatem simul & gloriam Sacerdotis. Sicq; post lucis mundanalis occasum, in basilica sanctæ Leocadiæ tenet habitationem sepulchri.

VITA IVLIANI EPISCOPI per Felicem.

IVLIANVS Episcopus, discipulus Eugenij, sedis Carthaginis prouinciæ Metropolitanus, vrbis Regiæ Pontifex, quàm plurima

a F. Correxit.

de officijs dulciſluo ſono compoſuit. Era 728. diem vitæ clauſit extremum: ac ſic in baſilica glorioſiſſimæ ſanctæ Leocadiæ virginis, ſorte ſepulchrali eſt tumulatus.

VITA SALVI ABBATIS ALVELdenſis, incerto auctore.

SAluus, Abba Albaildenſis monaſterij, vir lingua nitidus, & ſcientia eruditus, elegans ſententijs, ornatus verbis, ſcripſit ſacris virginibus Regularem libellum, & eloquio nitidum, & rei veritate perſpicuum. Cuius oratio nempè in hymnis, orationibus, verſibus, ac miſſis, quas illuſtri ipſe ſermone compoſuit, plurimam cordis compunctionem, & magnam ſuauiloquentiam legentibus, audientibuſque tribuit. Fuit namque corpore tenuis, paruus robore, ſed validè feruеſcens ſpiritus virtute. O quanta illius ex ore dulciora, ſuper mella, manabant verba, cor hominis quaſi vina lætificantia. Obijt temporibus Garſeani Chriſtianiſſimi Regis, & Theudemiri Pontificis, quarto Idus Feb. Era milleſima: ſana doctrina præſantior cunctis, & copioſior operibus charitatis. Ac ſic in prædicto cœnobio, iuxta baſilicam ſancti Martini Epiſcopi, & confeſſoris Chriſti eſt tumulatus ſorte ſepulchrali. Ad cuius pedes diſcipulus Velaſco Epiſcopus quieſcit in pace.

DVODECIM VITÆ INCERTI auctoris, quæ in M. ſſ. D. Iſidoro, & Ildefonſo, cum hac præfatiuncula præponebantur.

QVamuis ſuperius plurimi veterum tractatorum, inter Græcos & Latinos ſcriptores doctiſſimi annotentur, tamen reor ipſe etiam paucorum memoriam facere, quorum lectionem recolo me attigiſſe.

SIXTVS Epiſcopus Romanæ vrbis, & martyr, compoſuit ad inſtar Salomonis, librum Prouerbiorum, tàm breui eloquio, vt in ſingulis verſiculis ſingulæ explicentur ſententiæ. Cui quidem opuſculo hæretici quædam contra Eccleſiaſticam fidem inſeruerunt; quo facilius ſub nomine tanti martyris, peruerſorum dogmatum reciperetur aſſertio. Sed is qui Catholicum ſe ſe meminit, probando legat, & ea, quæ veritati contraria non ſunt, recipiat. Quidam autem eundem librum ab hæreticis, non à Sixto fuiſſe dictatum.

Refellit autem hanc opinionem beatiſſimus Auguſtinus, qui in quodam opere ſuo, ab eodem martyre hoc opus compoſitum eſſe fatetur.

MACROBIVS Diaconus ſtudium ſancti Cypriani, ingeniumq; ſequutus, cõplexus eſt congrua, ex vtroq; teſtamento, aduerſus verſutias hæreticorum capitula; de ſcilicet Dei Patris, & maieſtate filij Dei, & de aduentu eius, Incarnatione, & Aſcẽſione in cœlis: parique modo, & de electione gentium, & reprobatione Iudæorum. Deinde ſubiecit etiam cætera, ad vtilitatem vitæ & diſciplinæ religionis pertinentia: omnia hæc in centum diſtincta capitulis.

FILASTRIVS Brixienſis Epiſcopus: hic longè ante beatiſſimum Auguſtinum, edidit librum de hæreſibus; ſingulas quaſq; demonſtrans; ſiue quæ in populo Iudæorum, ante Incarnationem Chriſti fuerunt, quas viginti octo enumerat; ſiue quæ, poſt Domini Saluatoris aduentum, aduerſus Catholicam fidem exortæ ſunt: quas idem centum viginti octo eſſe deſcribit. Sicut & de eo idem vir magnæ gloriæ Auguſtinus, & doctor clariſſimus meminit.

THEODORVS, Mopſueſtenæ vrbis Epiſcopus, ita clarè copioſeq; ſcientiæ doctrina refulſiſſe refertur, vt prædicaretur, ſi referre fas eſt, mille voluminum ſummam in Græco conſcripſiſſe, aduerſus omnium hæreticorum errores. Hunc Acephalorum Epiſcopi, in præiudicio Chalcedonenſis Concilij, Iuſtiniano Principe compellente, damnare poſt mortem cum Iba, & Theodoreto Epiſcopis cenſuerũt; dum conſtet eum laudabilium virorum teſtimonijs, clariſſimè Eccleſiæ doctorem fuiſſe. Vixit vſque ad Imperium ſenioris Leonis.

TYRANNIVS Ruffinus, ſcripſit ad quemdam Paulinum Presbyterum, de benedictionibus Patriarcharum, triplici intelligẽtia librum; ſatis ſuccinctum, & clara breuitate compoſitum. Hic autem iuxta myſticum ſenſum, ea quæ de Dan filio Iacob, ſcripta ſunt, non rectè de Domino noſtro interpretatur; dum proculdubio ad Antichriſtum eadem pertinere ſanctorum Patrum probet aſſertio.

VERGVNDVS Africanus Epiſcopus, ſtudijs liberalium literarum diſertus, edidit carmine dactylico duos modicos breueſq; libellos: quorum primum de reſurrectione & iudicio ſcripſit, alterum verò de pœnitentia; in quo lamentabili carmine propria delicta deplorat.

VICTORINVS Epiſcopus compoſuit & ipſe verſibus

duo opuscula admodum breuia: vnum aduersus Manichæos, reprobantes veteris testamenti Deum, veramq; Incarnationem contradicentes: alium autem aduersus Marcionistas, qui duo principia, idest, duos Deos fingunt; vnum malum, iustum creaturarum conditorem, & retributorem factorum; alterum bonum, animarũ susceptorem, & indultorem criminum.

ITATIVS Prouinciæ Gallæciæ Episcopus, secutus chronicam Eusebij Cæsariensis Episcopi, siue Hieronymi Presbyteri, quæ vsque hodie in valentis Augusti Imperium edita declaratur, de hinc ab anno primo Theodosij Augusti, vsque in annum Imperij Leonis octauum, subiunctam sequitur historiam: in qua magis barbararũ gentium bella crudelia narrat, quæ premebant Hispaniam. Decessit sub Leone Principe, vltima iam penè senectutè; sicut etiam præfationis suæ demonstratur indicio.

EVSEBIVS Dorolitanæ vrbis Episcopus; hic in cœtu Chalcedonensis Concilij, contra Dioscorum hæreticum Alexandrinæ vrbis Episcopum, librum obtulit, ac præsenti Synodo omnes Dioscori errores & blasphemias recitauit. Hunc enim ad sanctum Flauianum Constantinopolitanum Episcopum idem Dioscorus, in Ephesina secunda Synodo, excommunicationis sententia deiecerat; eo quòd pro orthodoxa fide contra hæresem repugnaret. Vnde postea idem Eusebius, in Chalcedonensi Synodo innumerabilium malorum eius crimina, vel blasphemias detegens, damnationis eius sententiam super eum à sancto Concilio imprecatur: scilicet, vt quod iniustè ille alijs intulerat, in eum iustè retorqueatur.

CEREALIS Castulensis Ecclesiæ Episcopus: hic dum apud Carthaginensem Africæ Prouinciæ vrbem veniisset, & de fide sanctæ Trinitatis cum Maximiano Ammonitarum Episcopo concertatus est, respondens propositionibus eius non eloquiorum argumentis, sed testimonijs sanctarum scripturarum. Extat hoc ipsum eiusdem opusculum, decem & nouem responsionum capitulis præsignitum.

FERRANDVS Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, multum in sacris scripturis floruisse asseritur, multasque cum beato Fulgentio propositiones alternis epistolis habuisse narratur. Iste ad Pelagium & Anatolium, Romanos Diaconos, consulentes eum, vtrum liceat quemquam damnare post mortem, edidit rescriptum, vbi inter alia sic loquutus est dicens: Quid prodest dormientibus perturbare? Siquis adhuc incorpore mortis huius accusatus, & dãnatus ante quam mereretur absolui, de Ecclesia raptus est, absolui non

non potest vlterius humano iudicio. Siquis accusatus & absolutus ante diem sacri examinis, repentina vocatione præuentus est, intra sinum matris Ecclesiæ constitutus, diuino intelligendus est iudicio reseruari: de hoc nullus homo potest manifestam proferre sententiam; cui si Deus indulgentiam dedit, nihil nocet nostra seueritas; sed si supplicium præparauit, nihil prodest nostra benignitas.

PETRVS Ilerdensis Hispaniarum Ecclesiæ Episcopus, edidit diuersis solennitatibus congruentes orationes; vt Missas eleganti sensu, & aperto sermone.

MARCELLINVS Italiæ Presbyter, scripsit Theodosio minori, Arcadioque Imperatoribus opusculum vnum, in quo retexit gesta Episcoporum, qui ad destructionem [a] homousion Arimini conuenerunt: quique ita totum mundum perfidia impij dogmatis turbauerunt, vt vix pauci Antistites existerent, qui inuiolabili fidei cultu perseuerarent. Exponit quoque de Ario dum ad Synodum pergeret, cum Alexandro disputaturus, qualiter [b] conuersus in via ad necessariam causam, viscera eius fuissent diffusa. De fine quoque Osij Cordubensis vrbis Episcopi, qui metu Imperatoris, fidem præuaricatus, perfidiæ assertor, & impietatis effectus fuerat assequutor, sic talia profert: Nam post impiam (inquit) Osij præuaricationem, dum sanctus Gregorius Eliberitanus Episcopus, in Cordubensi vrbe, iuxta Imperiale decretum fuisset adductus, ac minimè vellet illi communicare, commotus Osius dicit Clementino Constantij Præfecti Vicario, vt mitteret eum in exilium: at ille, non audeo, inquit, Episcopum in exilium mittere, nisi prius eum ab Episcopatu deieceris. Vt autem vidit sanctus Gregorius, quòd Osius vellet ferre sententiam, appellat Christum totis fidei suæ visceribus, exclamans ita: Christe Deus, qui venturus es iudicare viuos & mortuos, nepatiaris hodie humanam proferri sententiam aduersus me minimum seruum tuum; qui pro fide nominis tui, vt reus assistens, spectaculum factus sum: sed tu ipse, quæso, in causa tua hodie iudica; ipse sententiam proferre dignare per vltionem. Non ego quasi metuens, exilium fugere cupio; cum mihi pro tuo nomine nullum supplicium graue sit; sed vt multi præuaricationis errore liberentur, quum præsentem viderint vltionem. His dictis, ecce repente Osius residens fastu quasi Regalis imperij, cum sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorquens pariter & ceruicem, & de sessu interram eliditur, atque ilicò expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expauit; & licet esset iudex, tamen timens ne in se simile supplicium [c] iudi-

[a] F. Homousij.

[b] F. Conuerso.

[c] F. Vindicaretur

caretur,

carcitur, prostrauit se ad pedes sancti viri, obsecrans, vt sibi parceret, qui in eum diuinæ legis ignoratione peccasset; & non tam proprio arbitrio, quàm mandantis imperio. Inde est, quòd solus Gregorius vindicantium integram fidem, neque in fugam versus est, neque passus est exilium. Vnusquisque enim timuit de illo vlteriùs iudicare.

FINIS.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCORVM

SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ, ET quemadmodum in hac Conciliorum Collectione citantur. Literæ p.m.f. principium, medium, finemq; paginæ, vbi quidq; habetur, demonstrant.

GENESIS.

CAp.1.A. In principio fecit Deus cœlum,&terram.46.m.
2.A. Et factus est homo in animam viuentem. 669.f.
Ibid.D. Erunt duo in carne vna.232.m.
22.C. In semine tuo benedicentur omnes gentes.312.f.
49.B. Lauabit in vino stolā suā,& in sanguine vuæ pallium suum.314.m.

EXODVS.

CAp.1.A. Septuaginta animæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum. 665.f.
20.A. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem,quæ est in cœlo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra; non adorabis ea,neque coles.599.p.704.f.
Ibid.B. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum:neq; enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.414.p.713.p.
21.C. Si quis furatus fuerit hominē,&vendiderit,conuictus quòd morte moriatur. 495.p.
22.C. Qui immolat dijs,occidetur, præterquam Domino soli.599.p.
Ibid.D. Principem populi tui non maledices. 379.p.
23.C. Ecce mitto Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat te in via,& introducat te ad locum,quem præparaui: obserua eum, & audi vocem eius:quia est nomen meum in illo. 312.f.
25.A. Et facies arcam testimonij ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidij longitudinem, & cubiti & dimidij latitudinem, & cubiti & dimidij altitudinem:& inaurabis eam auro puro: extra & intra inaurabis eam. 668.p.

LEVITICVS.

CAp.15.A. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius.85.p.
Ibid.D. Anima,quæ fecerit de abominationibus istis quidpiam, peribit de medio populi sui. ibidem.
19.A. Sancti estote,quoniam & ego sanctus sum,dicit Dominus.431.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCOR

Ibid.C. Non periurabis in nomine meo,nec pollues nomen Domini Dei tui: ego Dominus.713.p.
21.B. Sacerdos ad hominem mortuum non accedat.625.m.
Ibid.C. Vxorem virginem accipiat Sacerdos.53.p.
26.A. Non facietis vobis idolum, & sculptile,nec titulos erigetis,nec insignem lapidem ponetis in terra vestra,vt adoretis eum.705.p.

NVMERI.

CAp.21.B. Ora ad Dominum,vt auferat à nobis serpentes.666.m.

DEVTERONOMIVM.

CAp.6.B. Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruies.705.p.
15.C. Si fratrẽ tuum Hebræum redemeris,seruiet tibi septem annis, & liberum abire permittes.495.p.
17.A. Vir aut mulier,qui faciant malum in conspectu Domini Dei sui, & transgrediantur pactum illius,vt vadant, & seruiant dijs alienis, & adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam cœli, quæ non præcepi; & hoc tibi fuerit nunciatum , audiensque inquisieris diligenter, & verum esse repereris,& abominatio facta est in Israel,educes virum,ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portam ciuitatis tuæ,& lapidibus obruentur.599.p.
19.D. Non vnus stet contra alium: sed in ore duorum,vel trium testium stet omne verbum.102.f.
22.B. Non arabis in boue,& asino simul.309.f.
33.B. Perfectio tua,& doctrina tua viro sancto tuo Domine:vt ponat thymiama in furore,& holocausta super altare tuum.495.m.

1. REGVM.

CAp.2.E. Si peccauerit vir in virum,placari ei potest Deus: si quis autem peccauerit in Deum, quis pro eo rogaturus est?621.f.
Ibid.F. Honorificantes me honorificabo: qui autem contemnunt me,erunt ignobiles.622.p.
26.B. Quis enim extendit manum suam in christum Domini,& innocens erit?712.f.358.p.

2. REGVM.

CAp.1.B. Quare nõ timuisti manum tuam mittere , vt occideres christum Domini.712.f.
Ibid.C. Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum loquutum est aduersum te.426.f.

1. PARA-

S. SCRIPTVRAE.

1. PARALIPOMENON.

CAp.15.A. Vos Sacerdotes & Leuitę,afferte arcam Domini Dei Israel ad locum, qui paratus est.495.m.
16.E. Leuate sacrificium,& venite in conspectum eius, & adorate Dominum in decore sancto.495.m.

2. PARALIPOMENON.

CAp.19.B. Sit timor Domini vobiscum,& cum diligentia cuncta facite.495.m.

IOB.

CAp.9.D. Et in carne mea videbo Deum.665.f.
19.C. Benedictio perituri super me veniebat,& cor viduæ consolatus sum.426.m.
30.D. Flebam quondam super eum,qui afflictus erat,& compatiebatur anima mea pauperi.426.m.
40.B. Nerui testiculorum eius perplexi sunt.429.m.

PSALTERIVM.

PSal.2.B. Pete à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam,& possessionem tuam terminos terræ.231.m.
4.A. In tribulatione dilatasti me.229.p.
14.B. Pecuniam suam non dedit ad vsuram.189.f.
15.B. Caro mea requiescet in spe.314.f.
Ibid. Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.ibid.
21.B. De ventre matris meæ Deus meus es tu.386.p.
Ibid.C. Foderunt manus meas, & pedes meos; dinumerauerunt omnia ossa mea.314.m.
28.A. Afferto Domino gloriam & honorem.339.f.
33.A. Magnificate Dominũ mecum,& exaltemus nomẽ eius in vnũ.230.m.
39.C. Non celaui misericordiam tuam,& veritatem tuam à congregatione multa.211.m.
44.A. Eructauit cor meum verbum bonum.312.f.
Ibid. Speciosus forma præ filijs hominum.313.p.
49.B. Tu verò odisti disciplinam , & proiecisti sermones meos post te. 167.p.
57.A. Iustè iudicate filij hominum.675.f.
62.A Sitiuit te anima mea; quàm multipliciter & caro mea.665.p.
64.A. Ad te omnis caro veniet.665.m.667.p.
67.A. Qui habitare facit vnanimes in domo.495.p.
77.E. Immisit in eis muscam caninam.666.p.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCOR.

84.C. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi:iustitia & pax se complexæ sunt.425.p.
86.A. Et homo factus est in ea; & ipse fundauit eam Altissimus.312.f.
94.A. Exultemus in Domino,& iubilemus Deo salutari nostro.230.f.
98.A. Moyses,& Aaron in sacerdotibus eius.208.m.
101.D. Tu autem idem ipse es,& anni tui non deficient,316.p.
Ibid. In conueniendo populos in vnum, & regna, vt seruiant Domino 230.m.
104.B. Nolite tangere christos meos.358.p.712.f.
Ibid.E. Dixit, & venit locusta, & bruchus.666.p.
109.A. Ex vtero, ante Luciferum genui te.312.f.
131.D. Viduam eius benedicens benedicam,& pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt.495.f.
138.D. Nonne qui te oderunt, Domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? 695.f.711.p.
146.A. Incipite Domino in confessione.206.f.
Ibid. Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus.545.p.

PROVERBIA SALOMONIS.

CAp.8.C. Dominus creauit me in initio viarum suarum.313.p.
Ibid. Necdum erant abyssi,& ego iam concepta eram.ibid.
14.D. Iustitia eleuat gentes, miseros facit populos peccatum.585.p.
19.A. A Deo præparatur viro vxor.53.m.
Ibid.D. Pestilenti flagellato stultus sapientior erit.377.m.
22.B. Eijce derisorem,& exibit cum eo iurgium.549.f.
24.B. Erue eos, qui ducuntur ad mortem,& qui trahuntur ad interitum, liberare non cesses.426.f.
Ibid.C. Cognoscere personam in iudicio, non est bonum.673.f.
31.D. Multæ filiæ congregauerunt diuitias; tu autem supergressa es vniuersas.229.m.

ECCLESIASTES.

CApit.4.C. Væ soli, quia cum occiderit, non habet subleuantem. 558.m.

CANTICA CANTICORVM.

CAp.2.A. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.229.f.
5.B. Manus meæ distillauerunt myrrham,digiti mei guttam.314.f.
6.B. Vna est amica mea,vna est sponsa mea, vna est genitricis suæ filia. 232.m.

SAPIEN-

S. SCRIPTVRAE.

SAPIENTIA.

CAp.1.C. Os, quod mentitur, occidit animam.732.p.736.f.
7.D. Splendor est lucis æternæ.546.p.

ECCLESIASTICVS.

CAp.7.B. Noli narrare mendacium aduersus fratrem tuum, neque amico similiter facias.736.f.
19.A. Qui spernit minima, paulatim decidet in maxima.434.f.

ISAIAS.

CAp.2.A. Erit in nouissimis diebus præparatus mons in vertice montium, & eleuabitur super colles:& fluent ad eum omnes gentes,& ibunt populi multi,& dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob.231.f.
7.C. Ecce virgo in vtero concipiet,& pariet filium.313.p.
9.B. Paruulus natus est nobis, filius datus est nobis.313.p.
Ibid.D. Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.706.p.
29.D. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. 497.f.
Ibid.G. Equidem hæc captiuitas à forti tollitur, & quod ablatum fuerat, à robusto saluatur.232.f.
30.A. Væ filijs desertionis, dicit Dominus:feciſtis consilium non per me, & sponsionem non per spiritum meum, adijcere peccatum super peccatum.424.m.
32.D. Erit cultus iustitiæ silentium.549.m.
34.A. Inebriatus est gladius meus in cœlo.358.f.
40.G. Deus sempiternus,Dominus creans fines terræ, non laborabit,neque deficiet.316.p.
45.A. Ego Dominus & non est alius: in memetipsum iuraui.426.p.
Ibid B. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum.313.p.
Ibid. Aperiatur terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. ibidem.
47.B. Dedi populum meum in manu tua: non posuisti eis misericordiam;aggrauasti iugum valde. Descende in puluere,sede tacens,& intra in tenebras. Veniet super te malum,& nescies,& irruet repentè calamitas, quam non poteris expiare.497.m.
48.C. Et nunc Dominus misit me, & Spiritus sanctus.548.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

50.B.C. Non sum contumax, neque contradico: corpus meum dedi percutientibus.315.p.
Ibidem. Posui scapulas meas ad flagella, & maxillas ad palmas. ibidem.
51.C. Mundamini, qui fertis vasa Domini.432.p.
53.A. Homo in plaga, & sciens ferre infirmitates: Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.314.f.
55.B. Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current.232.p.
56.C. Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. 200.f. 231.f.
58.B. Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. 424.f.
60.A. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Leua in circuitum oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi.232.p.
Ibid.B. Et ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.232.p.
Ibid. Gens enim & regnum, quod non seruierit tibi, peribit. ibid.
63.A. Quis est iste, qui venit de Edon, tinctis vestibus de Bosra? Quare rubrum est vestimentum tuum, tanquam calcantium in torculari? 315.p.
66.C. Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? dicit Dominus.313.p.

HIEREMIAS.

CAp.5.F. Iniquitates nostræ declinauerunt ista, & peccata nostra amouerunt bona à nobis: quia inuenti sunt in populo meo impij, & laqueos statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt. Vt laqueus instans plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolore.424.m.
11.D. Venite, mittamus lignum in pane eius.314.m.
17.A. Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferreo, in vngue adamantino. 703.f.
18. Repentè loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, vt eradicem & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ipse pœnitentiam super malo, quod cogitaui, vt facerem ei.428.p.
23.C. Propheta namq; & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, ait Dominus.497.p.
30.D. Ecce furor Domini egrediens, procella ruens in capite impiorum conquiescet.497.p.
31.A. Et congregabo illos ab extremis terræ in die festo. 80.f.
Ibid.E. No-

Ibid.E. Nouum creatum est super terram. 700.f.
48.B. Væ his, qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidiosè.576.m. 621.m.

THRENI.

CAp.5.C. Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.498.f.

EZECHIEL.

CAp.3.D.&33.B. Fili hominis, speculatorem dedi te domus Israël. Audiens ergo ex ore meo sermonem, annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium: Impie morte morieris, non annunciaueris ei, neque loquutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat; ipse quidem in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram.86.m.
18.E. Filius non portabit iniquitatem patris. 353.m.
33.C. Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.21.p. 102.f. 514.p.
Ibid. Si dixero iusto, quòd vita viuat; & confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ obliuioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. Si autem dixero impio: Morte morieris; & egerit pœnitentiam à peccato suo, vita viuet, & non morietur. 428.p.

OSEE.

CAp.4.A. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea.584.f.694.p.
6.D. Misericordiam volui, & non sacrificium.427.p.
13.D. O mors, ero mors tua, o inferne, ero morsus tuus.702.f.

ZACHARIAS.

CAp.12.C. Videbunt, in quem confixerunt.315.p.

MALACHIAS.

CAp.2.B. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius exquirunt: quia Angelus Domini exercituum est. Lex veritatis in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: in pace dirigens ambulauit, & multos auertit ab iniquitate.495.m.736.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCOR.

MATTHÆVS.

CAp.3.D. Hic est filius meus,in quo benè complacui,ipsum audite. 45.p.
5.F. Sit sermo vester: est, est; non, non: quod autem plus his est, à malo est. 425.f.
6.B. Cum oratis, dicite: Pater noster,qui es in cœlis.336.f.
7.B. Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium,intrinsecus autem sunt lupi rapaces.497.m.
10.A. Euntes per vniuersum mundum prædicate Euangelium regni: appropinquauit enim regnum cœlorum:dæmonia eijcite,claudos curate, leprosos mundate,mortuos suscitate. 495.f.
Ibid. Gratis accepistis, gratis date. 255.m.
Ibid.C. Nolite timere eos,qui occidunt corpus, animam autem nõ possunt occidere.317.p.
Ibid.D. Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor eum coram Patre meo,qui in cœlis est.652.m.
12.C. Qui non est mecum,contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. 497.f.
Ibid. Ex ore tuo iustificaberis,&ex ore tuo condemnaberis. 426.f.
14.C. Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille.497.p.
15.C. Non sum missus, nisi ad oues,quæ perierant domus Israel. 437. f.
* *Collecti, est pag.660.p.* Ibid.E. Vbicunq; fuerint duo vel tres * congregati in nomine meo,ibi ero in medio eorum.166.p.201.m.718.f.729.f.
16.C. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.646.p.
Ibid. Vobis datæ sunt claues regni cœlorum.47.m.
Ibid. Quodcunq; ligaueris super terram,erit ligatum & in cœlo,& quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlo.433.p.
Ibid.D. Quid enim prodest homini,si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? 497.f.
18.C. Amen dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cœlis est. 586.p.
19.A. Quod Deus iunxit, homo non separet.53.m.
24.B. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. 231.p.
Ibid.D. Quis putas,est fidelis seruus & prudens, quem constituet Dominus super familiam suam,vt det illis cibum in tempore opportuno? Beatus ille seruus, quem quum venerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis,quoniam super omnia bona sua constituet eum.495.f.
Ibid. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo:Moram facit dominus meus venire; & cœperit concutere conseruos suos, & ancillas; manducet autem & bibat cum ebrijs, veniet dominus serui illius in die,

S. SCRIPTVRAE.

in die, qua non sperat,& hora,qua ignorat, & inutilem seruum mittet in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. 498.p.
25.B. Quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam.454.m.
Ibid.D. Venite benedicti patris mei, percipite regnum,quod vobis paratum est à constitutione mundi.209.f.
Ibid. Discedite à me maledicti, nescio vos : ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo,& angelis eius.ibid.
26.C. Cœnantibus autem eis,accepit Iesus panem , & benedixit, ac fregit. 708.f.773.f.
Ibid. Et hymno dicto,exierunt in montem Oliueti.338.f.
Ibid.D. Tristis est anima mea,vsque ad mortem. 313.m.
Ibid. Mi Pater,si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non sicut ego volo,sed sicut tu vis.701.p.
Ibid. Vigilate & orate,ne intretis in tentationem.737.m.
Ibid. Spiritus promptus,caro autem infirma. 318.p.
28.C. Ite, docete omnes gentes * in nomine Patris,& Filij,& Spiritus sancti.699.m.

MARCVS.

CAp.9.F. Quia si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei,vt ligetur collo eius mola asinaria, & projiciatur in mare. 497.m.
12.B. Cauete ab his,qui deuorant domos viduarum,simulantes longam orationem:hi accipient damnationem maiorem. 497.m.
14.B. Inuenietis hominem aquam baiulantem.80.m.
Ibid.C. Et manducãtibus illis,accepit Iesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis.709.p.
Ibid.D. Vigilate & orate , ne intretis in tentationem: quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit.498.p.

LVCAS.

CAp.1.C. Aue Maria, gratia plena : Dominus tecum: benedicta tu inter mulieres. Ecce in vtero concipies,& paries filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. 700.p.
2.B. Gloria in excelsis Deo,& in terra pax hominibus bonæ voluntatis. 232.f.339.p.417.m.
3.B. Videbit omnis caro salutare Dei.666.f.667.p.
Ibid.C. Neminem concutiatis,neq; calumniam faciatis,& contenti estote stipendijs vestris. 497.m.
6.C. Diligite inimicos vestros,benefacite his,qui oderunt vos. 424.f.
Ibid.E. Dimittite,& dimittetur vobis. Si autem nõ dimiseritis, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. ibid.
10.C. Qui vos spernit, me spernit: & qui me spernit, eum spernit, qui misit me. 497. f.
Ibid.F. Quidquid supererogaueris , ego cum rediero, reddam tibi.214.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCOR.

C.18.F. Ecce aſcendimus Hieroſolymã:& conſummabuntur omnia,quæ ſcripta ſunt per Prophetas de filio hominis: tradetur enim gẽtibus, & illudetur,& flagellabitur,& conſpuetur;& poſtquam flagellauerint, occident eum,& die tertia reſurget.315.m.
19.B. Venit enim filius hominis quærere & ſaluum facere, quod perierat.496.m.
Ibid. Ecce dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus; & ſi quid aliquem defraudaui,reddo quadruplum. ibid.f.
22.B. Accepto pane,gratias egit,& fregit,& dedit eis.709.p.
Ibid.C. Iuda,oſculo filium hominis tradis? 315.f.
Ibid.E. Pater non mea voluntas, ſed tua fiat.645.f.
24.F. Palpate,& videte: quia ſpiritus carnem & oſſa non habent, ſicut me videtis habere.670.m.

IOANNES.

CAp.1.A. Omnia peripſum facta ſunt.313.m.
1.B. Verbum caro factum eſt,& habitauit in nobis.313.p.386.m.546.f.666.f.700.p.
Ibid.D. Ecce poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt,cuius nõ ſum dignus,vt ſoluam corrigiam calceamenti.700.f.
Ibid.F. Tu vocaberis Cephas.525.m.
2.C. Quod ſignum oſtendis nobis,quia hæc facis? Et dixit Ieſus: Solui te hoc templum,& poſt triduum ſuſcitabo illud. Hoc autem dixit de templo corporis ſui? 315.f.
3.A. Spiritus vbi vult,ſpirat: & vocem eius audis, & neſcis vnde veniat, aut quò vadat. 650.p.
Ibid.B. Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis.316.f.
6.D. Non veni voluntatem meam facere,ſed voluntatem eius,qui miſit me.313.m.701.p.
7.E. Nolite iudicare ſecundũ faciem,ſed iuſtum iudicium iudicate.673.f.
8.D. Tu quis es? principium,qui & loquor vobis.670.m.
10.C. Alias oues habeo,quæ non ſunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere:vt ſit vnus grex,& vnus paſtor.231.p.
10.C. Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem iterum ſumendi eam.317.m.670.f.
Ibid.F. Ego & Pater vnum ſumus.313.m.316.f.
11.G. Oportebat Chriſtum mori pro gente; & non tantùm pro gente,ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi, congregaret in vnum. 230.m.
12.D. Qui mihi miniſtrat, me ſequatur.735.p.
13.A. Surgẽs Ieſus à cœna,& ponens veſtimenta ſua,cœpit lauare pedes diſcipulorum dicens: Si ego laui pedes veſtros dominus & magiſter veſter,& vos debetis alter alterius lauare pedes.735.p.
14.A. Ego ſum via,veritas,& vita. 313.m.
Ibid.D. Pater maior me eſt.ibid.

Cap.16.A.

S. SCRIPTVRAE.

Cap.16.A. Niſi abiero ego ad Patrem, Paraclêtus nõ veniet ad vos.45.m.
Ibid.B. Omnia quæ habet Pater,mea ſunt.316.f.
Ibid.D. Ego à Patre exiui, & à Deo veni in hunc mundum.45.m.
17.A. Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis: vt omne quod dediſti ei, non pereat,ſed habeat vitam æternam. 667.m.
19.F. Et inclinato capite tradidit ſpiritum. 669.f.
21.E. Simon Petre,ſi diligis me,paſce oues meas. 496.p.
24.G. Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis die tertia.319.f.

ACTA APOSTOLORVM.

CAp.1.B. Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.378.f.
4.B. Nec enim nomẽ aliud eſt ſub cœlo datum hominibus,in quo oporteat nos ſaluos fieri.387.p.
5.A. Vt quid Satanas impleuit cor tuum,mentiri te Spiritui ſancto? quia non es hominibus mentitus,ſed Deo.730.p.
8.D. Pecunia tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſsideri.430.m.
9.A. Saule,Saule, quid me perſequeris? 497.f.

EPISTOLA AD ROMANOS.

CAp.3.C. Quoniam ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro. 666.f.667.f.
4.D. Traditus eſt propter delicta noſtra, mortuus eſt propter expiationem noſtram,reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.386.f.
5.B. Si enim quum inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius.317.p.
9.D. Cui enim vult Deus miſeretur, & quem vult indurat. 351.f.
10.E. Corde creditur ad iuſtitiam, oris autem confeſsio fit ad ſalutem. 201.m.697.f.

EPISTOLA. 1. AD CORINTHIOS.

CAp.2.B. Si enim cognouiſſent, nunquam dominum gloriæ crucifixiſſent. 316.f.
4.D. Quid horum vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, & ſpiritu manſuetudinis? 86.f.
6.B. Sed vos iniuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An neſcitis quia iniqui regnum Dei non poſsidebunt? 454.m.
10.A. Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres noſtri omnes ſub nube fuerunt,& omnes mare tranſierũt,& omnes in Moſe baptizati ſunt in nube,& in mari.335.p.
Ibid.E. Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? 594.m.
11.B. Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur,accepit panem,& gratias agens,fregit & dixit: Accipite & manducate: hoc eſt corpus meũ.709.p.

Cap.12.B.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LOCOR.

Cap.12.B. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus.496.p.
22.C. Maledici regnum Dei non possidebunt.379.p.

EPISTOLA. 2. AD CORINTHIOS.

CAp.2.D. Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui fiunt,& in his qui pereunt; alijs quidem odor mortis,in mortem; alijs autem odor vitæ,in vitam.717.m.
4.D. Et si exterior homo corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem.665.p.
8.B. Cum esset diues,pauper factus est; vt illius inopia nos diuites essemus.313.f.
13.A. An experimentum quæritis eius,qui in me loquitur? Christus non infirmatur,sed potens est in vobis. Nam etsi crucifixus est, ex infirmitate nostra,sed viuit ex virtute Dei.316.p.

EPISTOLA AD GALATAS.

CAp.1.A. Si quis vobis aliter euangelizauerit,præterquam quod euãgelizatum est vobis,anathema sit.48.f.
Ibid.C. Non consensi carni & sanguini.667.p.
6.A. Inuicem onera vestra portate: & sic adimplebitis legẽ Christi.676.f.

EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAp.4.C. Non occidat sol super iracundiam vestram;& nolite locum dare diabolo.551.m.
5.D. Implemini spiritu, loquentes vos in psalmis,& hymnis,& canticis spiritualibus.338.f.

EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAp.2.A. Qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit,formam serui accipiens.313.f.
Ibid. Vt homo,humiliauit semetipsum,factus obediẽs vsque ad mortem, mortem autem crucis.315.f.

EPISTOLA AD COLOSSENSES.

CAp.1.C. Primogenitus omnis creaturæ; ipse est ante omnes, & omnia in illo constant.313.f.
3.A. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram; id est, fornicationem & immunditiam, concupiscentiam malam, & auaritiam. 431.m.

S. SCRIPTVRAE.

Ibid.C. Omnia quæ facitis, aut in verbo,aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite,gratias agentes Deo.191.m.

EPISTOLA.1.AD THESSALONICENSES.

CAp.4.C. De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & cæteri,qui spem non habent.224.p.
5.D. Probate quæ bona sunt,& tenete.119.m.

EPISTOLA.1. AD TIMOTHEVM.

CAp.1.C. Venit in hunc mundum,peccatores saluos facere.386.m.
2.A. Obsecro igitur,primum omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones,pro omnibus hominibus, pro regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt.339.p.
Ibid. Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire.102.f.
Ibid.D. Mulier in silentio discat,cum bona conscientia:docere autem mulieri non permitto,neq; dominari in virum,sed esse in silentio.35.f.
3.A. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.342.m.
Ibid. Vnius vxoris virum.53.p.
Ibid.B. Non neophytum: ne in superbiam elatus, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli.18.p.
4.B. Pietas ad omnia vtilis.424.f.676.m.
Ibid.C. Exemplum est fidelium,in verbo,in conuersatione,in fide,in charitate,in castitate: vt profectus tuus manifestus sit omnibus.496.p.
6.B. Victu & tegumento, his contenti simus.180.m.
Ibid.C. Certa bonum certamen fidei,apprehende vitam æternam,in qua vocatus es,& confessus bonam confessionem coram multis testibus. 201.m.

EPISTOLA.2. AD TIMOTHEVM.

CAp.4.A. Prurientes auribus,à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur.312.p.

EPISTOLA AD TITVM.

CAp.1.C. Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.550.p.

EPISTOLA IACOBI.

CAp.1.D. Si quis putat se religiosum esse,non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.549.m.
Ibid. Religio munda & immaculata apud Dominum & Patrem hæc est,

Universidad de Deusto
Biblioteca

visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. 496.

2.C. Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam: superexaltat autem misericordia iudicium. 424.f.

EPISTOLA. 1. PETRI.

CAp.2.D. Qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum: vt peccatis mortui, iustitiæ viueremus, cuius liuore sanati sumus. 316.p.

4.A. Christo igitur passo in carne. 316.p.

5.A. Seniores obsecro consenior, pascite, qui est in vobis, gregem Dei; prouidentes non coäctè, sed spontanèe, secundum Deum; nec dominãtes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo: vt quum apparuerit princeps pastorum, recipiatis immarcesibilem gloriæ coronam. 167.m. 223. m. 491.f. 495.p.

EPISTOLA. 1. IOANNIS.

CAp.3.C. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non facit iustitiam, non est ex Deo, & qui non diligit fatrem suum. Quoniam hæc est annunciatio, quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum. 551.p.

Ibid. Qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. 424.f. 551.p.

APOCALYPSIS.

CAp.5.D. Audiui vocem cœlestis exercitus dicentium: Honor & gloria Deo nostro, sedenti in throno. 339.f.

6.B. Et erat nomen illi, mors. 599.m.

INDEX EORVM,

QVÆ POTISSIMA IN HOC CONciliorum opere continentur. Litera p. principium. m. medium. f. finem paginæ, vbi quidq; reperitur, designat.

A

ABbas Syrum nomen. 449.*p. vnde fluxerit. ibid.*
Abbas à congregatione fratrum eligendus. 55.*p.*
Abbas vnus non præsit duobus monasterijs. 744.*p.*
Abbas nihil vendat inscio Episcopo. 743.*f.*
Abbates intersunt Concilijs. 440.*f.* 486.*m.* 560.*f.* 630.*p.* 647.*f.* 678.*f.* 723.*p.*
Abbates, qui subscribunt in Cõcilijs, sub Episcoporum sunt potestate. 449.*f.*
Ablutio pedum in cœna Domini facienda. 735.*p.* 747.*m.*
Abscindens naturalia sua, non ordinandus. 181.*f. ordinatus deponitur. ibidem.*
Acephali. 323.*p.* 325.*f.*
Acephalorum Episcopus quid senserit de Christo. 311.*m.*
Acci, hodie Guadix. 150.*m.*
Acclamatio in Concilijs cuiusmodi. 205.*f.* 361.*m.* 380.*p.*
Acclinis. 416.*f.*
Accusationes aduersus Doctores non suscipiendæ. 245.*p.*
Accusans Clericum, nec probans, excommunicatur. 170.*m.*
Acolythi munus. 452.*p.*
Actor rerum fiscalium. 304.*f.*
Actore non probante, reus absoluitur. 528.*f.*
Actores fiscalium patrimoniorum. 222.*m.*
Adefonsus Imperator. 144.*f.*
Adefonsus sextus Toletum Mauris eripuit. 270.*p.* 282.*p.*
Adolescens post mœchiam, ad communionem admittitur. 10.*p.*
Adulteri mariti, aut vxoris septem annorum pœnitentia. 192.*p.*
Adulteranti vsque ad vitæ finem, negatur communio. 15.*m.*
Ægabro. 157.*f.*
Africæ sex prouinciæ. 275.*f.*
Agape mulier in hæresi Priscilliana. 35.*f.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

Agapius Cordubensis Episcopus.227.f.
Agatha 161.m.
Agenda, Missæ celebratio.325.p.
Agentes.250.m.
Albarracin caput aliquando ecclesiæ Segobricens.287.p.
Alea ludens abstinetur.18.p.
Alfonsus Castus.279.f.
Alfonsus Carrillo, Archiepiscopus Toletanus.295.f.
Alleluia, carmen rusticorum.368.f.
Alleluia calendis Januarij non dicendum.338.p.
Alleluia quid significet.369.p.
Alleluia in Quadragesima non dicendum.337.f.368.f.
Altare consecrat solus Episcopus.122.m.
Altare non accedat, nisi peccatis abstinens.625.p.639.f.
Altaria denudans, aut luminaria propter iurgia subtrahens Sacerdos, nisi verè pœniteat, honore priuatur.622.p.
Amalaricus Rex.273.m.
D. Ambrosij literæ ad Patres primi Concilij Tolet.49.p.
D. Ambrosius de Nicæno Concilio.63.p.318.p.
Angariæ.222.m.223.m.707.f.
Angeli non Dei substantia.117.f.
Anima humana, non Dei substantia.46.m.117.f.
Anima humana, non diuina.45.f.
Anima sæpe cum spiritu nominatur.669.f.
Animæ humanæ non prius in cœlo.117.f.
Animæ ex familia Iacob, quot ingressæ in Ægyptum.685.p.
Animalibus se commiscentis pœnitentia.193.p.
Annonarius.467.f.
Annua pœnitentia.97.f.
Annulus Episcopo, dum ordinatur, traditur.371.m.
Ante communionem ab vxore abstinendum.19.p.
Anterius aut posterius nihil in Trinitate.699.p.
Antiqua Roma.642.f.
Apis è capite Vvambæ visa volare.135.f.
Apocalypsis recipienda.340.m.
Apocryphi libri in Ecclesia non legendi.190.m.
Apollinaristæ duas in Christo naturas negant.649.m.658.p.
Apostolicæ institutionis, ne coniugati ordinentur.473.f.
Apostolicæ memoriæ, de Pontifice mortuo.657.p.
Apostolus, pro Epistola.105.p.

Apostolorum

ALPHABETICVS.

Apostolorum symbolum in Prima, & Completorio secretò dicitur.472.f.
Apostolorũ limina quotãnis visitãda Episcopis, quis instituit.275.m
Apostatæ non agentes pœnitentiam, à communione alieni.21.p.
Apparitores, qui.567.p.
Apregius Pacensis Episcopus.762.f.
Arabes Granatenses per Hispaniam dispersi.748.m.
Arca in Iordane quid denotet.335.m.
Arcabrica.148.m.
Archidiaconi officium.55.m.452.f.
Archidiaconus in Cõcilio quid agat.333.p. aliâs eius munus.367.p.
Archidiaconus causas quorumlibet Concilio denunciet.333.m.
Archidiacono absente, Diaconus eius munere fungitur.453.p.
Archiepiscopus Toletanus, Patriarcha.294.p.
Archiepiscopus Toletanus successorem creat mortuo Episcopo.276.p
Archiepiscopus Toletanus, Primas Hispaniæ & Galliæ Narbonensis.275.f.
Archiepiscopi Toletani Primatus defenditur, & stabilitur.287.m.
Archipresbyter pro Episcopo ad Concilium mittitur.511.m.
Archipresbyterorum duo genera.449.f.
Archipresbyter Archidiacono subest; eius munus.56.p.
Arcobrica, hodie Arcos.148.m.
Ariamirus Rex Sueuorum.124.m.
Ariminense Concilium respuendum.208.f.
Arioli quantum pœniteant.61.m.
Armenij solum vinum in sacrificio offerebant.581.p.
Arrij errores retinens, anathema.207.m.
Assecla.457.p.
Asidonia, hodie Medinasidonia.158.m.
Astigi, seu Astigis, hodie Ecija.152.p. Augusta Firma appellata.157.f
Astorica, seu Asturica, Astorga.129.m.154.p.
Astrologiæ non credendum.46.f.
Athanaricus Rex.271.m.
D. Athanasius.663.m.
Auaritia radix malorum.345.f.
Auca non extat: eius sedes Burgos translata.159.m.
Auditorium, quod nunc loquutorium.26.f.
Auela, nunc Auila, vnde dicta.155.p.
Auiti Viennensis scripta.763.f.
Augusta Gemella.158.m.

 Augusta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augusta Emerita. Inscriptiones, ibidem. 524.*f.*
D. Augustinus. 319.*m.* 337.*m. vir sanctißimus.* 429.*p. egregius doctor.* 664.*f. subscribit.* 3. *Concilio Carthaginensi.* 26. *m. eius epistola ad Petrum.* 669.*f.*
Aurasius Toletanus Antistes. 770.*p.*
Auria, Orense hodie. 129.*m.* 153.*m.*
Auriga quid. 15.*p.* 30.*m.*
Ausona, hodie Vich. 160.*f.*
Austurius, Toletanus Episcopus. 768.*f.*
Axioma vniuersale in materia Trinitatis. 683.*f.*

B

Bacauda quis; de eoq; inscriptio. 448.*m.*
Badda, vxor Reccaredi. 205.*f.*
Balationes ante Ecclesias facientis pœnitentia. 194.*f.*
Balconius, Præsul Bracarens. 44.*f.* 116.*m.*
Balemanthiæ in sanctorum festis prohibitæ. 224.*m.*
Balsamum in chrismate. 169.*p.*
Baptismalis vna qualibet Ecclesia designanda. 55.*p.*
Baptismus gratis conferendus. 12.*f.* 514.*p.* 170.*p.*
Baptismus quando olim solennis. 76.*m.* 80.*m.*
Baptismus nescientibus confertur. 590.*f.*
Baptismus nolentibus, & amentibus confertur. 474.*m.*
Baptismus non iterandus. 72.*m.*
Baptismo sola peccata dimittuntur. 53.*p.*
Baptizandi symbolum discant. 187.*m.*
Baptizandi ritus iuxta vsum Romanum. 120.*f.*
Baptizãdi mysteriũ initio Quadragesimæ clausum. 734.*m.* 747.*p. eodem die ostia baptisterij Pontificis manu clauduntur. ibid.*
Baptizandi, quadraginta dies ante baptismum nomina dabãt. 196.*p.*
Baptizantur post biennium, ad fidem venientes. 11.*f.* & *citius, si periculum imminet. ibid.*
Baptizare præsente Episcopo sacerdos non potest. 209.*p.*
Baptizati peregrè, ad Clerum nõ admittũtur in alienis prouincijs. 9.*p.*
Baptizatis bis, aut confirmatis seculum relinquendum. 72.*m.*
Baptizati semel, vel inuiti ad fidem seruandam cogendi. 352.*p.*
Baptizatus, nondum confirmatus, poterit saluari. 17.*f.*
Barcinona. 160.*m.*
Basilica sanctorum Apostolorum Toleti. 416.*m.*

Basilica non pro quæstu ædificanda. 169.*f.*
Basilica, quam laicus consecrari desiderat, diœcesana lege non segreganda. 96.*f.*
Basilicarum conditores, ab ijsdem suffragium habent. 347.*p.*
Basilicæ res ad Episcopi ordinationem spectant. 346.*p.*
Basilicæ nouæ ad quem Episcopum spectent. 346.*m.*
Basilicæ à proprijs Episcopis consecrandæ. 90.*m.*
Basilius magnus. 319.*p.*
Basli. Bastitani celeberrimi stipendiariorum. 149.*f.*
Beati scripta. 280.*f.*
Beatia, Baeça, in Oretanis. 150.*m.*
Beatitudinis obtinendæ initium, fides. 656.*f.*
Beemoth. 429.*m.*
Benedictio in Matutinis, & Vesperis. 93.*p.*
Benedictio quando populo danda. 340.*f.*
Benedictus PP. Leonis. II. successor. 655.*f.* 662.*f.*
Benedictus PP. Eruigio Regi. 656.*p.*
Berengarius Præsul Tarraconens. 284.*m.*
Bernardus Archiepiscopus Toletanus. 145.*p.* 282.*m. Legati munere auctus.* 284.*p. Concilia cogit.* 285.*m.*
Bigami non ordenandi. 77.*m.* 306.*f.*
Bigastrum, prope Carthaginem nouam. 151.*m.*
Bisinus. 322.*p.*
Biterris. 161.*m.*
Botro, pro vino, non sacrificandum. 573.*f.*
Brandeum. 126.*p.*
Bracara, Braga. 152.*m. eius suffraganeæ sedes.* 132.*p.* 134.*f.* 137.*p.* 140.*m.* 144.*m.* 580.*p.*
Bracarensis prima Synodus. 115.*p.*
Bracarensis secunda Synodus. 165.*m.*
Bracarensis tertia Synodus. 571.*p.*
Bracarensis Præsul affectat Primatum. 289.*p.*
Bracarens. & Compostellanus de sedibus disceptant. 525.*m.*
Bracarensis antiquior Lucens. 165.*f.*
Braulio Cæsaraugustanus. 375.*f.* 772.*m. interfuit.* 5. *Concilio Toletano.* 275.*m.*
Breue. 71.*p. Breuem.* 242.*m,*
Britonia. 154.*p.*
Britonorum sedes. 129.*f.*
Burgensis Antistes, immediatus sedis Apostolicæ. 295.*m.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

C

Cæsaraugusta. 35.p. 159.p.
Cæsaraugustanum Concilium primum. 31.p.
Cæsaraugustanum Concilium secundum. 248.p. Tertium. 686.p.
Caladonia. 154.m.
Caladunum. 154.m.
Calagurris. 159.m.
Calcei Lunati, quorum. 323.f.
Calendæ Ianuarij gentilibus festæ. 338.p.
Calendis Ianuarij carnibus abstinendum. 338.p.
Calendæ non obseruandæ. 191.m.
Caliabria. 156.f.
Calicis Dominici haustus. 557.p.
Calix Dominicus vino & aqua permistus offerendus. 574.p. 580.m.
Calixti secundi PP. in Ecclesiam Compostellanam amor, & beneficia. 279.m. Alfonsum Imperatorem baptizauit. 279.f.
Caluities Romanis odiosa. 399.p.
Canon primus Concilij undecimi Toletani in principio Concilij recitandus. xxx.m.
Canones Conciliorum quo tempore cœperunt. 22.p.
Canones sciat Sacerdos. 343.f.
Canones infringentis pœna. 522.m.
Canones Barcinonenses. 93.p.
Canonum priscorum auctoritas. 216.f.
Canonicæ scripturæ in Ecclesia legendæ. 121.m. 125.m.
Capitolium, sacrificandi causa, fidelis non ascendat. 14.f.
Capitula Orientalium à Martino versa. 173.p.
Carcasona. 161.m.
Carne sola, aut anima nominata, sæpe totus homo intelligitur. 665.p. 667p. 684.f.
Carnem in Quadragesima ob necessitatem esturus, à Sacerdote facultatem obtineat. 435.m.
Carnes prægustandæ, non execrandæ. 189.p.
Caro cum anima à Dei filio suscepta. 46.p.
Carpetania, pro Carthaginensi prouincia. 226.f.
Carpetania, non prouincia, sed pars prouinciæ Carthaginensis. 226.f. 263.m.
Carthago, hodie Carthagena. 149.m. Inscriptio, ibidem. A Gothis euersa. 273.m.

ALPHABETICVS.

Carthaginensis prouinciæ sedes. 260.p.
Castitas Sacerdotum. 342.m. 302.m.
Castitatem promittens, ad seculum non reuertatur. 83.m.
Castitatem promittentis & non seruantis pœna. 256.p.
Castitatis propositum impediens excommunicatur. 219.f.
Castulo Cazlona: Chastulo, in lapide antiquo. 151.p.
Casum allegans, debet casum probare. 528.m.
Catechumena grauiter agrotans, extra legitimũ tẽpus baptizatur. 6.f.
Catechumena filium ex adulterio necans, in fine baptizatur. 16.p.
Catechumeni sine baptismo defuncti. 122.p.
Catechumenorum Missa. 105.f. & quando ab Ecclesia eijciebãtur. 110.m.
Catechumeni Paschate, & Pentecoste baptizandi. 76.m. 80.m.
Catechumenus, Audiens dicebatur. 110.m. 126.m.
Catechumenus Ecclesiam non frequentans, qua demum conditione baptizandus. 12.m.
Cathedrales, ex parochitanis Episcopus facere potest. 515.m.
Catholica fides quæ: & tenenda. 208.p.
Catholicis ex hæresi reuertentibus pœnitentia danda, & post decem annos communio. 8.f.
Cauco Illiberis. 21.f. 158.p. 161.p.
Caurio, hodie Coria. 155.m.
Causa fidei generale Concilium postulat. 332.m.
Causæ, quas Sacerdos iudicare potest. 345.p.
Celenis. 62.f.
Cella pœnitentibus dabatur. 512.f.
Cellulæ, aut congregatiunculæ nouæ, inscio Episcopo non constituẽdæ. 744.p.
Centenarij. 466.f.
Cerealis, Castulensis Episcopus. 776.m.
Cerei in cœmeterio non accendendi. 10.m. cur. 28.f.
Cerei benedictionem qui composuerunt. 368.m.
Cereus in prænigilijs Paschæ cur benedicatur. 336.m. 368.m.
Cerei in honorem martyrum clara luce accenduntur. 29.p. & dum Euangelium legitur. ibid.m.
Chalcedonensis Cõcilij tractatus, sub quadruplici trãslatione. 203.f.
Chalcedonense Concilium. 202.p.
Chartæ ingenuitatis formula. 57.f.
Chrisma gratis Presbyteris dandum. 514.p. 196.f. 255.m.
Chrisma à Pontifice quotannis petendum. 87.f. 89.f. 43.m. 187.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Chrisma conficere, aut Chrismare Presbyter non potest. 208.*f.* 122. *m.* 127.*p.*
Chrisma omni tempore conficitur. 187.*f.* 43.*m.*
Chrisma à solo Pontifice conficitur. 87.*p.* 43.*m.*
Chrismare Diaconus non potest, absente Episcopo. 43.*f. Presbyter potest.ibid.*
Chrismatis materia. 169.*p.*
Christi natiuitas duplex. 645.*p.*
Christiani apostatæ, à communione alieni. 20.*f.*
Christianis cum Judæis vesci non licet. 13.*p.*
Christianus ne à Judæo contra fidem Christi munus accipiat: 597.*m.*
Christus non innascibilis. 46.*p.*
Christus non purus homo. 204.*m.*
Christus non in duas personas diuidendus. 205.*m.*
Cibi nulli immundi. 118.*m. cur tamen ab ijs abstineatur.ibid.*
Cibos carnium execrantes excommunicantur. 121.*m.* 126.*p.*
Cingulum pro dignitate. 323.*m. duplex.f.*
Cinerarij. 16.*p. qui.* 30.*f.*
Cinnabar Gothorum. 125.*m.*
Cinthila. 374.*m. eius laus.* 393.*f.*
Cixila, Præsul Tolet. insignis. 279.*m.*
Clericatui ab infantia mancipati, decimo octauo anno professionem vitæ suæ edunt. 83.*m.*
Clerici cum testimonio ad proximas sanguinis eant. 68.*p.*
Clerici qui. 372.*p.*
Clericis arma interdicuntur. 348.*f.*
Clericis vagis nulla humanitas impendenda. 627.*p.* 640.*f.*
Clericis permanendum, vt cœperunt. 306.*m.*
Clerici diœcesani. 223.*m.*
Clericis quæ mulieres non possint copulari. 348.*f.*
Clericis, sine Antistitis epistola, non ambulandum. 743.*p.*
Clerici ex familia fisci. 219.*p.*
Clerici ad Metropolitanos, pro causis suis confugere possunt. 727. *m.* 223.*m.*
Clerici solennibus diebus ab Ecclesia absentes, excommunicantur triennio. 745.*f. similiter qui per tres hebdomades ab Ecclesia sua absunt. ibidem.*
Clerici capitale crimen committentis pœna. 742.*f.*
Clerici deprehensi in capitalib. criminib. deponuntur. 102.*p.*

Clerici

Clerici ante Tertiam non prandeant. 190.*p.*
Clericis vsura interdicta. 68.*f.*
Clerici vxores suas peccantes quomodo distringant. 40.*m.*
Clericis mercatura interdicta. 68.*m.*
Clerici pauperes violenti, quomodo plectendi. 553.*p.*
Clericis quæ mulieres cohabitare possint. 348.*p.*
Clerici vxores ex hæresi venientes, à se secludant. 218.*m.*
Clerici ex hæresi venientes, non misceantur vxorib. 218.*p.*
Clericis monachos fieri, non prohibeatur. 349.*f.*
Clerici criminalia negocia non iudicent. 69.*p.*
Clerici in mutuam cædem prorumpentes. 98.*m.*
Clerici non passim ordinandi. 245.*p.*
Clericorum concubinæ monasterio traduntur. 431.*f.*
Clericis assiduè incontinentib. quamdiu pœnitendum. 431.*f.*
Clericis castitas tenenda. 473.*m.*
Clerici ab humano sanguine, etiam hostili se abstineant. 96.*p.*
Clerici ne sine testimonio, cum mulierib. habitent. 576.*p.*
Clerici coniugati sub testimonio viuant. 76.*f.*
Clerici extraneas mulieres in domo non habeant. 9.*m.* 77.*p.*
Clerici incantatores ab Ecclesia proijciuntur. 189.*p.*
Clerici vagi & inobedientes communione priuantur. 108.*p.*
Clerici quotannis congregandi, & sui officij admonendi. 254.*p.*
Clerici incontinentes, pro voluntate Pontificis distringuntur: iterum lapsis, in fine tantùm communio datur. 97.*m.*
Clerici à publica indictione immunes. 349.*p.*
Clerici, ab alterius diœcesis Episcopo non ordinandi. 178.*p.*
Clerici violenti, quomodo plectendi. 552.*m.*
Clerici locales. 223.*m.*
Clerici adolescentes sub præfecto in vno conclaui. 343.*p.* 370.*m.*
Clerici ab vxoribus abstineant. 10.*m.*
Clerici ne incantatores sint. 746.*m.*
Clerici & seculares ad Concilium vocandi. 71.*m.*
Clericos probos augere potest Episcopus, prauos deijcere. 516.*p.*
Clericorum praua exempla damnosa. 102.*m.*
Clericum expolians excommunicatur. 41.*p.*
Clericum desertorem suscipiens excommunicatur. 306.*m.*
Clericum alienum suscipere sine consensu Episcopi sui, nemo potest. 83.*f. susceptum intra octo dies repræsentet.* 626.*m.*
Clericum alienum nullus ordinet. 108.*m.* 121.*p.* 184.*m.*
Clericus vsurarius, alienus à Clero. 189.*m. degradandus.* 8.*m.*

Clericus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus extraneas mulieres non fugiens, officio suo priuatur, quamdiu non se emendet. 99.*m.* 84.*m.*
Clericus scurrilis ab officio retrahendus. 746.*f.*
Clericus desertor, honore priuatur ad tempus. 306.*f.*
Clericus desertor, Episcopo suo restituendus. 306.*p.*
Clericus in foro litigans excommunicatur. 220.*m.*
Clericus ad sacrificium quotidie non accedens, non habetur pro Clerico. 39.*f.*
Clericus à suo Episcopo ad alium non transeat. 41.*m.*
Clericus Ecclesiam suam deserens, retrahendus. 177.*f.*
Clericus ad quotidianũ psallendi officiũ nõ veniens, deponitur. 190.*p.*
Clericus propter licentiam monachus esse volẽs, excõmunicatur. 33.*p.*
Clericus ordinandus, spondeat se localem futurum. 108.*m.*
Clericus die Dominico se ab Ecclesia non absentet. 190.*p.*
Clericus à propria Ecclesia ad aliam non transeat. 83.*f.*
Clericus relabens ad coniugia seculiq; mores, apostata. 433.*f.*
Clericus fornicator, proïcitur. 183.*p.*
Clericus hæreseos suspectus, in Concilio se purget. 185.*m.*
Clericus vasa Ecclesiæ venundans. 180.*f.*
Clericus ad regnum indignos promouens, excommunicatus. 404.*p.*
Clericorum vxores adulteræ, proïciendæ. 15.*f.*
Clericus adoptiuam mulierem non habeat. 184.*p.*
Coitus ante, & post partum, quamdiu interdictus. 20.*m.*
Collatio fidelium inter Clericos diuidenda. 122.*m.* 127.*m.*
Coma Clericis non nutrienda. 93.*p.* 190.*m.*
Comaſij Presbyteri professio. 48.*p.*
Comatis & cinerarijs non nubendum. 16.*p.*
Comes, & eius dignitas vnde fluxerit. 456. *m. quomodo olim creabatur.* 457.*p. eius officium potißimum in pace.* 457.*p.*
Comes thesaurorum. 460.*p.*
Comes exercitus. 463.*m.*
Comes Notariorum. 460.*f.*
Comes scanciarum. 459.*f.*
Comes ciuitatis Toletanæ. 460.*m.*
Comes patrimonij. 460.*p.*
Comes stabuli. 462.*m.*
Comes sacrarum. 464.*p.*
Comes cubiculi. 462.*p.*
Comes patrimonij. 250.*p.* 251.*p.*
Comes ciuitatis. 463.*f.*

Comes Spatariorum. 461.*m.*
Comitem quid propriè tangat. 459.*p.*
Commemoratio pro defunctis. 121.*f.* 122.*m.*
Communicat Sacerdos ante altare. 340.*f.*
Communicat populus extra chorum. 340.*f.*
Communionis diuersitas. 125.*f.* 340.*f.*
Communio inter laicos, aut Laica. 39.*f.*
Communio in exitu vitæ pœnitentibus, cum consideratione Episcopi danda. 193.*m.*
Communio Episcopis per Papam redditur. 50.*f.*
Communio quomodò dabatur ab Acephalis. 326.*p.*
Communio cur persequutionis tempore difficilius concedebatur. 26.*p.*
Communio orationis. 193.*p.*
Communionem accedentes, manus in formam crucis cõponebãt. 65.*p.*
Communicatoriæ litera. 14.*m.*
Communicabatur in martyrum & defunctorum Mißis. 538.*p.*
Communicandum, Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini. 19.*m.*
Completorium, poſt Veſpertinum officium. 63.*m.*
Complutum. 147.*m.*
Compoſtellanum templũ. 279.*m. B. Iacobi corpus ibi ſepultũ.* 525.*f.*
Compoſtellanus Præſul cauſam primatus Romæ agit. 290.*f.*
Computus Paſchalis à prima ſedis Epiſcopo petendus. 280.*m.*
Concilij celebrandi ordo. xxvij.*p.*
Concilium Eliberitanum. 1.*p.*
Concilium Cæſaraugußanum primum. 31.*p.*
Concilium Toletanum primum. 37.*p. quando.* 38.*p. nationale.* 62.*f*
Concilium Tarraconenſe. 67.*p.*
Concilium Gerundenſe. 75.*p.*
Concilium Tolet. ſecundum. 82.*p. quando ibid. &.* 90.*f.*
Concilium Ilerdenſe. 95.*p. mutilum videtur.* 103.*m.*
Concilium Valentinum 105.*p.*
Concilium primum Bracarenſe. 115.*p.*
Concilium apud Lucum. 128.*p.*
Concilium ſecundum Bracarenſe. 165.*p.*
Concilium Tolet. tertium. 198.*p. Interfuerunt.* 5. *Metropolit.* 234.*m.*
Concilium primum Hiſpalenſe. 242.*p.*
Concilium ſecundum Cæſaraugußanum. 248.*p.* 249.*f.*
Concilium Tolet. ſub Reccaredo. 252.*p.*
Concilium Oſcenſe. 254.*p.*
Concilium Barcinonenſe. 255.*p.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

Concilium Toletanum sub Gundemaro.258.p.
Concilium Egarense.302.p.
Concilium Hispalense secundum.304.p.323.p.
Concilium Toletanum quartum.327.p.364.p. sub Iusto.363.f.
Concilium Toletanum quintum.376.p. nationale.385.p.
Concilium Toletanum sextum.384.p.
Concilium Toletanum septimum.402.p. nationale.411.f.
Concilium Toletanum octauum.416.p.
Concilium Toletanum nonum.477.p.487.m.
Concilium Toletanum decimum.489.p. quando.504.m.
Concilium Emeritense.507.p. quando.525.p.
Cõcilium Tolet. undecimũ.540.p. Diuisio sedium in eo facta.561.f.
Concilium Bracarense tertium.571.p.
Concilium Toletanum duodecimum.583.p.
Concilium Tolet. decimum tertium.610.p.
Concilium Toletan. decimum quartum.641.p. prouinciale.649.p
Concilium Tolet. decimum quintum.659.p. quando.681.f.
Concilium Cæsaraugustanum tertium.686.p.691.f.
Concilium Tolet. decimum sextum.692.p.
Concilium Tolet. decimum septimum.729.p.
Concilium Tolet. decimum octauum.751.p.
Concilium. 12. Tolet. confirmatum in decimo tertio.609.f.
Concilia singulis annis.559.p. 222.m. 600.p.
Concilia ruenti mundo subueniunt.584.f.
Concilia orthodoxorum Episcoporum amplectenda.209.p.
Conciliorum fructus.332.p.
Concilia generalia & localia.119.m.
Concilium sine tumultu agendum.549.m.
Concilij primi Nicæni auctoritas. 38.m. 63.p.
Concilium qualiter fiat. 332.f.
Concilium indicitur in calce Concilij præcedentis.485.f.
Concilium quando congregandum.332.f. 366.f. 222.f.
Concilij tẽpus Principis aut Metropolitani electio præscribit. 559. p. 570.f.
Concilium admonitus Episcopus accedat.69.m. 512.m.
Concilium. 13. Toletanum violantis pœna.635.f.
Concilium non soluendum, nisi sequens indicatur.222.f.
Concilium nemo soluat, nisi omnibus peractis.333.f.
Concilium antea bis, nunc semel in anno.332.p. 366.m.
Concilium prouinciale Metropolitanus cogit.332.m.

Concilio

ALPHABETICVS.

Concilio intersunt viri ex officio Palatino.420.m.
Conciliorum quatuor generalium honor.236.f.
Concilio nullus ante horam generalem exeat.333.f.
Concilium Ephesinum, principio Concilij celebrandi recitãdũ.xxx.f.
Concilia bis in anno.537.m. 181.p.
Concilium Venetum.366.p.
Concilia prouincialia tertio quoque anno. 366.m.
Concilium Constantinopolitanum.201.f.
Concilium non accedentis Episcopi pœna.512.m. 559.p.
Concilium sex mẽses ante à Metropolitano publicandum.710.p.
Concilia etiam absentes, subscribentes roborant. 642.m. 643.p. 655.p. 656.p. 658.f. 719.m.
Concilium integrum & perfectum. 178.m.
Concilium, Episcopi nomine, mandatarius accedat.511.f.
Conciliorum Hispaniæ chronologia. xxiij. p.
Concilium generale dicitur quartum Toletan.330.f.
Concilium ab Episcopis subscribitur. 333.f.
Concilium sextum Carthaginense, quando.25.m.
Conantius, Palentinæ sedis Episcopus.375.m.772.m.
Conceptio B. Virginis xv. Kal. Januarij.491.p. 505.f.
Concha.12.f.
Concordia inter Sacerdotes seruanda.551.p.
Concubinæ Clericorum vendebantur.487.f.
Condemnandus nullus, sine accusatore legitimo.391.m.
Confessor quis.365.p.
Confessio occulta. 102.m.
Confirmatio non iteranda.72.m.
Confirmationis Sacramentum, benedictio dicitur.17.f.
Confirmatio tertij Concilij Toletani.224.f.
Confirmatio quinti Concilij Tolet.382.p.
Confirmatio. 12. Concilij Toletani.623.m.
Confugientium ad Ecclesiã Sacerdoti ratio reddenda.598.f. 609.p.
Cõfugientes ad Ecclesiam nõ abstrahẽdi.98.p. 398. & plura ibidem.
Confugiens ad hostes, excommunicatur.391.f.
Conimbria.139.p. 152.f.
Coniugia licita.46.f. 118.p.
Coniugia cum hæreticis non iungenda.746.m.
Coniugia in Baptismo non dimittuntur.53.m. & deinceps.
Consecratio altaris Presbytero illicita.324.m. 708.m.
Consecratio basilicæ ab Apostolis fluxit.197.p.

 Consecratio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consecratio Ecclesiarũ Dominicis diebus fit tantũ. 686.p. Ibid. plura.
Consignatio, Confirmatio. 566.m. fitq; ab Episcopo. ibid.f.
Constantinus Hispaniam in sex Metropoles diuisit. 131.m. 271.m
Constitutio altaris Presbytero illicita. 208.m.
Constitutiones humanæ tenendæ. 53.f.
Consuetudo antiqua seruanda. 90.m.
Consuetudo diuersa nihil officit. 334.m.
Consuetudo prouinciæ in ieiunio obseruanda. 28.m.
Continentiæ professio. 219.m.
Continentiam non profitens, non ordinandus Diaconus. 186.p.
Contra Principem negocia sua quis iudicibus iudicanda sine crimine periurij obijcere potest. 676.m.
Controuersia de re Ecclesiastica quomodo terminanda. 102.f.
Conturbium. 713.m.
Conuentus in Hispania Plinio septem. 103.f.
Conuersatio & fides pœnitentis compendiat tempus. 192.f.
Conuiuia de confertis. 189.m.
Corbona quid denotet. 496.f.
Corduba. 157.f. Colonia Patricia.
Corpora humana resurrectura. 46.m.
Corporis mẽbra Episcopus sua auctoritate non mutilet. 517.p.
Corpus B. Virginis cum hymnis sepultum. 369.f.
Corpus Christi non imaginarium, sed verum. 45.m.
Corpus Dominicum absq; ineuitabili necessitate proijcientis pœna. 557.p.
Corsica. 162.f.
Creatum aut seruum nihil in Trinitate. 698.p.
Creaui: in Sacra scriptura, de carne intelligendum. 319.p.
Crux erecta, insigne Primatus. 293.p. 294.m.
Crux clauem habens de vinculis Petri. 653.m. 655.m.
Culpa probanda, vt quis honore suo & seruitio regis eijciatur. 616.f.
Cum Iudais cibum capiens, abstinetur. 20.f.
Cuniuldus contra Canones ordinatus. 593.f.
Curiales. 52.p.
Custodis officium. 56.m. 61.f.
Custodiæ prolis Regiæ. 393.p.
Cyprianus Doctor. 337.p.
Cyrillus Alexandrinus. 212.p. 214.m. Ephesino Concilio præsedit. 661.f. Eius liber, qui vocatur Scholia. 666.f. Cõmentaria in Ioannem. 684.f.

Damonioſi,

D

Dæmonioſi, qui. 193.p.
Data gratuitò, à Clericis accipi possunt. 70.m.
Decaluatio turpis. 706.f. 398.f.
Decani. 467.p.
Decimæ, & primitiæ soluendæ. 246.f.
Decreta Synodalia non conuellenda. 436.f.
Decretum Gundemari. 263.p.
Decretũ de salute Principum in omni Concilio recitandum. 379.f.
Defensores. 468.m.
Definitio incauta soluenda. 19.p.
Defuncti diuino iudicio relinquendi. 207.m.
Defunctorum corpora non abijcienda. 111.m.
Degradatur Episcopus à tribus Episcopis. 324.m.
Deitatis & carnis in Christo diuersa natura. 46.m. 204.p.
Deitas in Christo non mortua. 317.m.
Deitate cõsistẽte in hominis susceptι natura, Christus passus. 702.p
Delator cuius culpa quis proscribitur, aut occiditur. 17.p.
Delicta frequenter iterata, frequenter condemnanda. 61.f.
Dertosa. 159.p.
Desperantis, si mortem euaserit, pœnitentia. 706.m.
Detonsi. 351.p.
Deuota maritum ducens, marito suo viuo. 183.f.
Deuota peccantis pœnitentia. 42.m. 184.p.
Deuota pœnitens conuiuium Christianæ mulieris non adeat: quæ eã recipit, abstinetur. 42.m.
Deus idem priscæ & nouæ legis. 45.p.
Deus impassibilis. 316.p.
Deus interest Concilijs. 201.m.
Deus non alter, alter homo in Christo. 321.p.
Diabolus, prius bonus Angelus; non ex chao. 117.f.
Diabolus nihil in mundo sua auctoritate facit. 118.p.
Diaconatus. 25. anno suscipitur. 83.m.
Diaconus coram Presbytero non sedeat. 186.p. 93.m. 746.p.
Diaconus post ordinationem se peccasse confessus. 17.m.
Diaconus iam ordinatus, graue crimen confessus, inter Subdiaconos habendus. 182.f.
Diaconi munus. 452.m.
Diaconus sedere in Concilio cum Episcopis non potest. 511.f. 536.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diacones non se Presbyteris anteponant. 347.*m.*
Diacones, nisi vxoribus suis se abstineant, nõ fiunt Presbyteri. 38.*f.*
Diaconi in Conciliis Toletanis pro Episcopis subscribunt. 537.*p.*
Diaconi coram Episcopis stent. 333.*p.*
Diaconus non fit, post Baptismum militans. 40.*f.*
Diaconus matrimonium appetens, vacet à Clero. 186.*p.*
Diaconus pro Episcopo non dirigendus ad Concilium. 536.*f.*
Dianium. 149.*p.*
Dictinius Episcopus, eiusq; professio. 47.*p.*
Dignitas officiorum à Rege successore confirmanda fidelibus subditis. 392.*m.*
Diœcesim suam Episcopus quotannis visitet. 70.*p.* 245.*m.*
Diœcesim visitans Episcopus, duos solidos accipiat. 168.*p.*
Diœcesis, quæ Episcopũ nunquam habuit, nõ habeat. 592.*f.* 593.*p.*
Discendum, priusquam doceas. 564.*f.*
Discretio, mater omnium virtutum. 62.*p.*
Discrimen Episcopi, & Sacerdotis. 308.*f.*
Diualis obseruantia. 445.*f.*
Diuæ memoriæ, de Rege mortuo. 671.*f.* 672.*f.*
Diuidunt Gothi Hispaniam. 271.*p.*
Diuina credenda, non discutienda. 646.*p.*
Diuinæ quoq; res Regi curæ. 263.*p.*
Diuinitas nulla extra Trinitatem. 117.*m.*
Diuisio sedium Hispaniæ in Concilio Nicæno. 22.*m.*
Diuisio sedium Episcopalium Gallæciæ. 128.*f.* 130.*f.* 528.*p.*
Diuisio rerum Ecclesiasticarum in Hispania triplex. 73.*f.*
Doctoris nomen nemo sibi imponat. 33.*m.*
Dominus vobiscum. 120.*m.*
Dominicis diebus non ieiunandum. 188.
Dominico die Episcopus non iudicet causas. 245.*p.*
Dominico die Clerici causas non iudicent. 68.*f.*
Dominicis diebus & Paschatis officium fit erecto vultu. 188.*f.*
Donati, qui. 240.*f.*
Donatus monachus. 769.*f.*
Dos basilicæ. 196.*f. antequam consecretur basilica, assignanda.* 169.*m. ad ordinationem spectat Episcopi.* 223.*p.*
Dracontius. 764.*p.*
Duæ voluntates in Christo. 701.*p.*
Duæ naturæ in Christo. 312.*p. & deinceps.*
Duarũ naturarũ in Chro indiuisæ proprietates. 645.*p.* 651.*p.* 657.*m.*

Duas

Duas cõditiones inter se contrarias iurans, iustiori tenetur. 673.*p.*
Dumium. 129.*m.* 153.*m.*
Duo Episcopi non sint in vna ciuitate. 592.*f.*
Duo solidi dabantur Episcopis ex basilicis Gallæciæ. 406.*f.* 413.*p.*
Duodecim signa non obseruanda. 118.*p.*
Duodecim vitæ incerti auctoris. 774.*f.*
Duodecim tabularum lex. 127.*p.*
Duumuiratus. 14.*p.*
Dux, prima dignitas Palatina Gothorum. 454.*p.*

E

Ecclesia Catholica vniuersalis. 230.*p.*
Ecclesia nunquam moritur. 356.*p.*
Ecclesia Romana fons prædicationis. 656.*f.*
Ecclesia Pratoriensis. 659.*p.*
Ecclesiæ res, priuatarũ studio negligẽs, damnum eidẽ resarcit. 194.*f.*
Ecclesiæ pauperes Episcopi cura reparandæ. 518.*p.*
Ecclesiam suam deserens, non ministret in Clero. 184.*f.*
Ecclesia in stationes diuisa. 372.*p.*
Ecclesiæ plures non dentur vni Presbytero. 708.*p.*
Ecclesia alienata parochiæ suæ restituitur. 305.*p.*
Ecclesiæ limitibus dubijs, inspectores mittendi. 305.*f.*
Ecclesia gentili & hæretico patet. 109.*m.*
Ecclesia ab Episcopo non inuadenda. 178.*m.*
Ecclesia ab Episcopo hæretico consecrata, quid fiat. 248.*f.*
Ecclesia quæq; ad suam parochiam pertinet. 219.*p.*
Ecclesia seruiens, eius censu fruatur. 252.*f.*
Ecclesia quando repetentis Episcopi. 316.*p.*
Ecclesiæ Christianorum malè habitæ Iudæis risui. 694.*m.*
Ecclesiæ res curantes emolumentum sequitur. 521.*f.*
Ecclesiæ res non alienandæ ab Episcopo. 243.*p.*
Ecclesiarum expoliatio, calamitatum causa. 400.*f.*
Ecclesiæ binæ olim sub eodem Episcopo. 73.*f.*
Ecclesia Toletana, post Mauros ibi deuictos, dedicata. 282.*m.*
Ecclesiæ Toletanæ locus terribilis. 767.*f.*
Ecclesia Toletana Metropolitana. 258.*m.*
Ecclesia D. Leocadiæ in suburbio Toletano. 729.*p.*
Ecclesiam tardè accedens, abstinetur. 8.*m.*
Ecclesijs collata, in earum iure permaneant. 393.*p.*
Ecclesiastica rei fraudator Episcopus Metropolit. indicetur. 479.*p.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Edicta sine die & Consule, auctoritate carent. 25.m.
Editiones. 52.p.f.
Egabra, hodie Cabra. 157.f.
Egara, vbi. 160.f.
Egica Princeps Concilium alloquitur. 659.m. tomum Concilio offert. 660.p. filius Regis, ibid. eius laus. 682.m. 711.p. Concilium rursus alloquitur. 729.f. tomus. 730.p.
Egitania. 129.m. 152.f.
Electa, quæ. 183.p.
Elbora, quæ, & vbi. 155.m. 253.f.
Electio Episcopi à Metropolitano approbanda. 276.p.
Elementa non colenda. 191.m.
Elena hodie Elna. 162.p.
Eliberis, quæ, & vbi. 21.m. 158.p.
Eliberitanum Concilium omnium Hispaniæ primum. 22.p. post Nicænum. 22.m. quot Episcopi interfuerint. 1.p. quo tempore. ibid.
Eliberitano Concilio subscribunt. 26. Presbyteri. 4.f. 18.f.
Elipa. 157.m.
Elipandus. 269.f. eius error. 280.m. à quibus confutatus. 269.f.
Elotona. 152.p.
Emerita, Colonia Romanorum. 524.m. militiæ B. Iacobi attributa. 154.f. eius suffraganeæ. 132.m. 134.m. 141.p. 144.p.
Emeritensis cur primo loco in Concilio Toletano subscribat. 235.m.
Emporiæ opus Phocensium. 161.p.
Enchiridium D. Augustini. 667.f.
Energumeni, qui, & vnde dicti. 570.p. sacra non tractent. 558.p. in fine baptizentur. 11.p.
Energumenus non ministret. 9.f.
Energumeni fideles in fine communicant. 11.p.
Energumeni nomen ad altare non recitandum. 9.f.
Epagra. 162.m.
Episcopali dignitati nulla adæquatur. 277.p.
Episcopatum munere ambiens, excommunicatus. 430.f.
Episcopatus Metropolis Bracarens. 579.f.
Episcopi munus. 452.f.
Episcopo præsente, Presbyteri orationes colligant. 93.m.
Episcopi Archipresbyterũ, Archidiaconũ, & Primiclerũ habeãt. 537.f
Episcopo ab intestato moriente, quid seruandum. 71.p.
Episcopi vigilantia. 86.m.
Episcopus successor in vita non constituendus. 178.p.

Episcopus

Episcopus seditiosus, excommunicatus. 179.p.
Episcopus ad Concilium vocatus, eat. 181.m.
Episcopi causa per Episcopos finiatur. 246.p.
Episcopus ordinandus quid promittat. 556.m.
Episcopi præcipuum munus prædicare verbum Dei. 562.f.
Episcopus iussus, ad Metropolitanum veniat. 512.p.
Episcopus petitur à Concilio per suggestiones. 260.f. 261.p.f.
Episcopi conuicini singulis mensibus Toleti sint. 408.m.
Episcopi defuncti res non diripienda. 99.m. & quid ijs fiat. 100.p. 106.p. exequiæ. ibid.
Episcopum falsò accusantis pœna. 17.p.
Episcopus apud se Concilia facere non potest. 181.p.
Episcopus Rectores, cũ fundatoris cõsensu Ecclesiæ præficit. 479.f.
Episcopo defuncto nullus maledicat. 518.m.
Episcopus pro tumulato Episcopo quantum capiat. 482.m.
Episcopus res suas alijs relinquere potest. 180.p.
Episcopi crudeles in suos esse non debent. 223.m.
Episcopus legitimè impeditus, à prædicatione verbi Dei excusatur. 565.m.
Episcopi mœchantes, nec in fine communicant. 8.p.
Episcopi duo eodem tempore eiusdem sedis, qui. 236.p.
Episcopi Episcopum, præeunte ieiunio, eligant. 255.f.
Episcopus adsit, & interfit Synodo, vsq; ad finem. 246.m.
Episcopi per ciuitates, non villulas, constituendi. 592.m. 593.p.
Episcopus pollutus, loco & ordine priuatur. 431.p.
Episcopo obtemperandum. 98.m.
Episcopus succedens, præcedentis voluntatem non infringat. 521.f.
Episcopi secundùm ordinationis tempus sedeant. 121.p.
Episcopi, Presbyteri, & Diacones manifestè in scelere reperti, in Concilio excommunicantur. 181.p.
Episcopus, vbi consecrandus. 341.f.
Episcopi nihil pro consecratione basilicæ capiant. 169.m.
Episcopus, sine Metropolitani consensu, non ordinandus. 263.m.
Episcoporum in monasteria ius. 350.p.
Episcopus res suas, non Ecclesiæ, ad hæredes transmittit. 742.p.
Episcopus ordinandus in præsentia Metropolitani. 177.p.
Episcopi in nomine Metropolitani placitũ faciãt, de casta vita. 511.p.
Episcopus diœcesim visitare nolens, excommunicatur. 179.p.
Episcopi reprehensionem caueant. 246.f.
Episcopus iam ordinatus, res Ecclesiæ acquirit. 245.f.

Episcopi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX ALPHABETICVS.

Episcopi, qui fieri prohibeantur. 341.p.
Episcopus ordinandus, ante altare iuret, se nihil pro ordinatione dediſſe, nec daturum. 555.f.
Episcopi alienum Clericum ordinantis ordinatio vacua. 184.f.
Episcopus à Toletano Episcopo ordinatus, intra tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedat. 595.m.
Episcopus ſit Cleri & ciuium voluntate. 341.f.
Episcopus teſtimoniũ perſonarũ probabilium ſecum habeat. 342.f.
Episcopi magnatis vxorẽ, aut cõſanguineã polluentis pœna. 553.m.
Episcopus ſolus Sacerdoti honorẽ dare poteſt, auferre nõ poteſt. 207.f
Episcopus à Principe, aut Metropolitano admonitus, ad locum deſignatum non veniens, excommunicatur. 623.p.
Episcopus nihil pro chriſmate accipiat. 169.p.
Episcopus ſi non ſua culpa vacet, quid fiat. 178.f.
Episcopus parochitanam Eccleſiam quomodo monaſterium facere poteſt. 217.f.
Episcopus in Metropolitana ciuitate non ordinatus, intra duos mẽſes ſe Metropolitano ſiſtat. 69.m.
Episcopus quidquid de rebus Eccleſiæ alienat, irritum. 242.f.
Episcopus qua conditione res ad hæredes tranſmittat. 521.m.
Episcopo grex ſuus viſitandus. 54.m.
Episcopo cura animarum. 179.f.
Episcopus alienum Clericum ſuſcipiens, in Cõcilio increpãdus. 185.p.
Episcopi ſuorum curam agant. 345.m.
Episcopus per præmium ordinatus deponitur. 555.f. 567.p.
Episcopi electio penes Principem. 595.p. 695.m.
Episcopi doceant ignorantes. 168.p.
Episcopus res Eccleſiæ vendens, eidem reſtauret. 179.f.
Episcopis colonos verberandi poteſtas. 20.p.
Epiſtolarum Pontificiarum auctoritas. 217.p.
Epiſtola Innocentij primi ad Synod. 1. Toletan. 51.m.
Epiſtola Iſidori iunioris Episcopi Hiſpalenſ. 451.m.
Epiſtolæ commendatitiæ diuerſi generis. 27.p.
Epiſtola Theodomiri ad Concilium Lucenſe. 128.p.
Epiſtolæ fœminis ſine mariti nomine non ſcribendæ. 18.p.
Epiſtola cur Euangelio anteponatur. 110.f.
Era ſcriptura & ratio. 22.m.
Era non ab ære. 22.f.
Era pro numero capitulis affixo. 22.f.
Era non Hera. 23.p.

Era

Era calculus quam diu obſeruatus. 24.m.
Era ſuperat natiuitatem Chriſti. 38. annis. 23.f.
Eruigius Rex. 584.p. *vnctus.* 589 p. *electus à Vvamba.* f.
Eruigius quoſdam indignè rebus ſuis priuauit, & torſit. 661.p.
Eſcæ non execrandæ. 46.f.
Eſſe in Deo idem, quod velle & ſapere. 663 p.
Eſſentialiter quod de Deo dicitur, communiter ſingulis perſonis conuenit. 663.f.
Eſus carnium in Quadrageſima vetitus. 60.f.
Etoſia, Oſca. 160.m.
Euangelium poſt Apoſtolum legendum. 105.f.
Euangelium ante conſummationem omnibus prædicandum. 231.p.
Euantius, Archidiaconus Toletanus. 278.f.
Euchariſtiam accipiens, & non ſumens, anathema. 32.m. *ſacrilegus.* 42.p. 556.f.
Euchariſtia non tincta offerenda. 573.f. 574.p.
Euchariſtia dabatur in manus. 64.f.
Eucherius Franciæ Episcopus. 762.m.
Euectio. 407.p. *quid.* 413.p. *Quinquagenarius eius numerus.* 413.f.
Eugenius, Toletanus Antiſtes, Metropolitanus. 267.f. 268.p. 270.m
Eugenius Tolet. 380.m. 502.m. 504.p. 772.f. 773.p.
Eugenij Epitaphium de coniuge Cindaſuindi. 412.p.
Eugipius. 761.f.
Eulogiæ ab hæreticis non accipiendæ. 191.p.
Eulogius. 280.f. *Cordubæ martyr.* 281.p.
Eunuchi quales ordinari poſſint. 181.f.
Euphemius, vigeſimus quartus Præſul Toletan. ab Eugenio. 235.f.
Euſebius, Dorolitanus Episcopus. 776.m.
Eutropius, Valentinus Episcopus. 766.f.
Eutyches. 204.f.
Examinandi, qui ordinantur. 182.m.
Excommunicati vitandi. 42.p. 193.f. 121.f.
Excomunicatis communicans excommunicatur. 41.f. 403.f. *ſuſcipiens excommunicatur.* 389.f.
Excõmunicatum ſe iniuſtè conquerens Clericus ad maius concilium confugiat. 185.p.
Excommunicato alieno Epiſcopus communionem non tribuat. 13.f.
Excommunicatus Presbyter in neceſſitate cõmunionem præſtat. 10.p.
Excommunicatus Clericus offerre non poteſt, nec Eccleſiaſticum officium recitare. 185.m.

Exe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Executorem dat Princeps, vt cogat seculares ad concilium. 332.*m.*
Exemplaria professionum contra sectam Priscilliani. 47.*p.*
Exequiæ morientis Episcopi. 107.*m.*
Exequijs morientis Episcopi gratis interesse oportet. 412.*f.*
Exercitus Compulsores. 467.*m.*
Exomologeses. 737.*m.* 748.*m.*
Exonoba. 156.*p.*
Exorcistæ munus. 452.*p.*
Expolia. 170.*p.*
Extraneæ mulieres cum Clericis non habitent. 118.*m.* 348.*p. si fecerint venundantur.* 348.*m.*

F

Facies non transformanda. 194.*f.*
Facularum accensores, cæterique idololatræ ab Episcopo exterminandi, 705.*m.*
Facundius Afer. 763.*p.*
Falsi testes. 17.*p.*
Falsarij decaluabantur. 398.*f.*
Famæ bonæ cura habenda. 342.*f.*
Familia fisci quæ. 240.*m.*
Familia seruorum dicitur Dumiense monasterium. 129.*m.*
Fasces Regum, & Consulum. 323.*m.*
Faustus Reginensis, Galliæ Episcopus. 22.*f.*
Felicitas Iulia. 156.*p.*
Felicitas populorum, mansuetudo principis. 417.*p.*
Felix Regiæ vrbis Episcopus. 276.*m.* 721.*p. Scripsit Iuliani vitam.* 773.*f.*
Feriæ quintæ Paschatis ieiunium. 187.*m.*
Ferrandus Carthaginensis Episcopus. 776.*f.*
Festabole. 152.*m.*
Fides Constantinopolitani Concilij. 203.*p.* 210.*p. hanc spernens, anathema.* 209.
Fides Ephesina. 209.*p. spernens, anathema. ibid.*
Fides Nicæna. 202.*f.* 210.*p. vt tradit Athanasius.* 237. *spernens, anathema.* 209.*p.*
Fides Chalcedonens. 211.*p.*
Fidei confessio tertij Concilij Toletani. 206.*m.*
Fide Christi decorati, coram hominibus nobiles & honorati. 704.*f.*

Fides necessaria ad salutem. 199.*m.*
Fidei sacramentum Sacerdotibus plenè noscendum. 542.*f.*
Fidem Regi datam frangens, anathema. 359.*p.*
Fideles in necessitate baptizant. 11.*p.*
Fidelis cum Iudæa vel Gentili mœchatus, excomm. 17.*f.*
Fidelis apostatans, & ad Ecclesiam reuertens, quãdo cõmunicet. 12.*m*
Filastrius, Brixiensis Episcopus. 775.*p.*
Filius. 543.*m.*
Filius solus formam serui cur accepit. 547.*m.*
Filius Dei de essentia Patris. 663.*f.*
Filius distinctus à Patre. 199.*f.*
Filius & Spiritus sanctus, initij expers. 208.*p.*
Filius Dei, natura Filius. 544.*p.*
Filius non est Pater. 45.*p.*
Filius secundum diuinam naturam impassibilis. 208.*p.*
Filius æqualis, & à paterna substantia. 207.*f.*
Filius scit, quæ Pater. 208.*p.*
Filius & Spiritus sanctus, non minor Patre. 207.*f.*
Filius solus suscepit hominem. 386.*p.*
Filij non duo. 204.*f.* 212.*p.*
Filium Dei, antequam nasceretur, fuisse. 117.*m.*
Filius ex altero infideli natus, fidelis conditionem sequitur. 354.*p.*
Filios ex adulterio necantes, nunquam communicent. 15.*m.*
Filios interimentes distringendi. 222.*p.*
Filios in hæresi baptizandos tradens. 99.*p.*
Filij Clericorum, maximè spurij, Canonici non fiunt. 487.*f.*
Filij Clericorum, non fiunt hæredes parentum. 483.*p.*
Filij ex Iudæo & Christiana ad Baptismum sumendi. 220.*f.*
Filius Christianus Iudæi condemnati hæres. 353.*m.*
Filij Clericorum in Ecclesiæ rediguntur seruitutem. 483.*p.*
Filius Iudæi dudum Christiani, & seruus ab eo circuncisi, ab ipso remouentur. 353.*p.*
Fiscina, à ferendo. 24.*m.*
Fiscus quid, & vnde dictus. 240.*m.* & *f.*
Fisci & ærarij discrimen. 240.*m.*
Fiscus Barcinonensis. 250.*p. quæ ei inferenda. ibid.*
Fiscales res. 241.*p.*
Flamines Catechumeni adhuc immolantes, quando baptizentur. 5.*f.*
Flamines munus tantum idolis dantes, in fine communicant. 5.*m.*
Flamines post Baptismũ immolantes idolis, nunquã cõmunicãt. 5.*p.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Flamines poſt pœnitentiam mœchantes, nunquam communicant.5.m.
Fœminæ in cœmeteriis non peruigilent.10.m.
Fœminis, relicto marito, alij nubentib. quid fiat.6.p.
Fœminæ adulterantes conſcijs maritis.16.m.
Fœminæ vſque ad mortem adulterantes, nec in fine cõmunicant, aliàs poſt decennium.15.m.
Fœtus ex adulterio necare ſtudentibus, poſt ſeptem annos communio tribuenda.96.m.
Fœtum ſuum necantes mulieres, decem annos pœniteant.192.p.
Fontis baptiſmalis benedictio duobus temporibus.81.p.
Foraſtica poteſtas.185.m.
Foraſtici presbyteri.188.m.
Forma celebrandi Concilij.562.m.
Formata.27.p.308.f.324.f.
Formula iuramenti, quo Egica Rex Eruigio ſe obſtrinxerat.672.p.
Fornicationis cauſa mulier maritum interimens.20.p.
Fragmenta Conciliorum Bracarenſium.194.p.
Fragmenta Conciliorum Toletanorum.54.p.
Fragmentum Concilij Tarraconenſ.72.m.
Fragmenta Concilij Valentini.109.p.
Fragmenta Concilij Ilerdenſis.101.p.
Fragmenta Conciliorum Hiſpalenſium.245.p.
Fragmenta Concilij Eliberitani.19.p.
Franciſcus Ximenius Ciſneros.300.f.
Frater in fratrem manum mittens.101.m.
Fratriæ.263.m.266.m.
Fratribus duobus nubens, quando communicet.192.f.
Frequenter compeſcendum, quod ſæpe delinquitur.377.f.
Fructuoſus in Potamij locum ſufficitur.499.f. multorum monaſteriorum auctor.504.p.
Fruges à Iudæis non benedicendæ.13.p.
Fruſtra, qui ratione vincuntur, conſuetudinẽ nobis opponunt.735.m.
Fulgentius.320.f.671.p.761.f.
Fundator Eccleſiæ ordinandos Epiſcopo offert.479.f.
Fundatores Eccleſiarum, earundem curam gerant.479.m. abijſdem ſuffragium petant.347.p.
Fugitiui ſerui Eccleſiaſtici ab Epiſcopo diſtrahi poſſunt.60.p.
Funeris ritus diuerſus Chriſtianis.111.p.
Futura illicitè cogitare, ſuperſtitioſum.378.f.

G

Gardingus.465.p.616.f.
Garſias de Loaiſa Cardinalis.301.p.
Gaudentius Valerienſis Epiſcopus.624.m.639.p.
Gelanes.361.p.
Genebrardus Gallus.18.m.
Geneſius Epiſcopus Magalonenſis.228.f.
Genuit, in ſancta ſcriptura de Dei filio intelligendum.319.p.
Gerunda.78.p.160.f.
Gloria quando dicatur in fine pſalmorum.340.p.
Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.208.m.339.f. 370.m.
Gloria in excelſis Deo hymnus à Teleſphoro compoſitus.370.p.
Gnoſtici.117.m.
Gometius Manrichius parum ſtrenuè Primatum Toletanum defendit.295.f.
Gothi Reges ſuos frequenter gladio appetebant.606.f.
Gothorum gens inclyta.200.m.
Gothorum in Hiſpania imperium, quot annorum.278.m.
Gradus ordinum gratis dandi.577.f.196.m.256.p.
Gradus Eccleſiaſticos promeriti, nullis verberibus ſubiaceant.577.p.
Gradus Eccleſiaſtici per interſtitia conferendi.122.m.
Gradus amiſſi quomodo recipiantur.344.m.
Granos gentili ritu dimittere.121.m.125.m.
Gratia Dei non venundanda.168.f.554.f.555.p.
Gratiæ Deo & Principi relatæ pro peracto Concilio.394.m. 408.m.559.m.522.m.600.p.646.f.676.f.628.p.691.p.716.m.740.f.
Gregorius Papa.429.m.334.m.764.f.
Gregorius Nazianzenus.318.f.
Gregorius, Eliberitanus Epiſcopus.758.m.
Gundemarus.260.m.

H

Habitum religionis ſumentes, & poſtea nubentes, excommunicatæ, ni ſe emendent.54.
Habitum religioſum ſemel induens, & prævaricans, excommunicatur.389.p.
Hæreſis Arriana, quot annis in Hiſpania.274.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

Hæresis concubina, non vxor. 232.*m.*
Hæreseos suspectus Laicus, in Concilio se purget. 185.*m.*
Hæreses ex diuisionis fonte. 231.*m.*
Hæretici ad Clerum non promouendi. 13.*p.*
Hæreticis non danda catholica puella. 7.*f.*
Helladius Toletanus Præsul. 770.*f.*
Heredes Presbyteri, aut Diaconi. 481.*f.*
Heredes morientis Episcopi quomodò se gerant. 481.*f.*
Herenas Priscillianista. 49.*f.*
Hermenegildi martyrium. 273.*f.*
Heterij scripta. 280.*f.*
D. Hilarius. 337.*p.* 317.*f.* 762.*m.*
Hincmarus Remensis. 24.*f.*
Hispalis. 244.*f.*
Hispalis, eiusq; suffraganea. 133.*p.* 134.*p.* 140.*p.* 144.*p.* 322.*m.*
Hispalensis sedes Toletanæ subest. 288.*f.*
Hispania recta fidei cultrix. 730.*f.*
Histrionibus res suas donare, immane vitium. 30.*f.*
Homicidij voluntarij pœnitentia. 192.*m.* 553.*m.*
Homicidij inuoluntarij pœnitentia. 192.*m.*
Hominem suscipiens. 331.*p. piè exponendum.* 365.*f.*
Homo mortuus, quid in lege significet. 625.*m.*
Homousion. 202.*f.* 203.*p.* 422.*m.*
Honorius Romanus, hæreticus. 651.*m.* 657.*f.*
Hosti fides seruanda. 388.*m.*
Hostigesius. 280.*m.*
Hyacinthus Cardinalis primatum Toletanum defendit. 286.*f.*
Hydroparastatæ aquam solam in sacrificio offerebant. 580.*f.*
Hymnorum libros Hilarius, Ambrosius, & alij composuerunt. 369.*f*
Hymni trium puerorum dicendi auctor. 369. *m. in Missis canendus.* 339.*m.*
Hymni pronunciandi. 338.*f. sub excommunicationis pœna.* 339.*m*
Hymnos in Ecclesia cani, antiquum. 369.*m.*
Hymnus, laus. 369.*m.*
Hymnus Clericis dicendus, ante & post cibum sumptum. 190.*p.*

I

D. Iacobus an in Hispania prædicauerit. 291.*f.*
Iacobus Aragonum Rex, Maurorum domitor. 131.*p.*
Idatius Barcinonens. venit Toletum, ad celebrãdum Pascha. 622.*f*

ALPHABETICVS.

Idatius Clarus. 759.*p.*
Idola destruens, si occidatur, non habetur pro martyre. 14.*f.*
Idola in domibus non habenda. 11.*f.*
Idolis oblata, Ecclesiæ deputantur habenda. 705.*f.*
Idolis post Baptismum immolans, priuatur omnino communione. 5.*p.*
Idolothytum, acceptum non referendum. 11.*m.*
Idololatria summum scelus. 5.*p.*
Idololatram seruum dominus non vlciscens, excõmunicatur. 599.*f.*
Idololatria, sacerdotis vel iudicis instantia, exterminanda. 599.*m.* 705.*f.* 221.*m.*
Idololatriam Dominus à possessione sua expellat. 221.*m.*
Idololatriam extirpantibus resistens, anathema. 706.*p.*
Ieiunium vsque ad horam nonam. 27.*m.*
Ieiunium quintæ feriæ passionis. 118.*f. sextæ.* 336.*p.*
Igæditania. 152.*f.*
Ignorantia, mater omnium errorum. 343.*m.*
S. Ildefonsus cœlesti amictu donatus. 277.*m.* 506.*p.*
S. Ildefonsus, Eugenij successor in sede Toletan. 767.*f.*
S. Ildefonsus de Viris Illustribus. 767.*p.*
Ilerda. 103.*m.* 160.*m.*
Ilipa Italica. 157.*m.*
Illiberis, quæ, & vbi. 21.*m.*
Illicis, fortè Origuela hodie. 151.*f.*
Imagines venerandæ. 30.*p.*
Immunitas Ecclesiarum. 400.*p.*
Impeditus Episcopus, ne iussus ad Metropolitanum accedat, vades le galiter informatos mittat. 623.*p.*
Imperator dicitur B. Petri Apostoli filius. 650.*f.*
Impositio manus. 220.*p.*
Impositio manuum. 168.*f.*
Impositione manuum paraclêtus datur. 208.*f.*
Incantatores qui. 189.*p.*
Incesta coniugia quæ. 745.*p.*
Incesti cum Catechumenis Ecclesia eijciuntur. 97.*p.*
Indiculum professionis Iudæi conscribant. 397.*f.*
Indulgentia principis noxijs seruata. 380.*p.*
Infamium. 633.*f.* 736.*p.*
Infantes in hæresim traducti. 8.*f.*
Infantes ad Baptismum quando suscipiantur. 187.*m.*
Infans vnius diei, in discrimine baptizandus. 76.*f.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Infantibus Eucharistia dabatur. 557.*p.* 567.*m.*
Infirmi quocunq; tempore baptizandi. 76.*m.*
Ingenua persona idololatra excõmunicatur, & exilio dãnatur. 599.*f.*
Ingenui flagellati à Principe, pro leuibus culpis, non amittunt testimonium, aut res suas. 617.*m.*
Ingenuitatis charta. 57.*p.*
Ingrati actio. 309.*m.*
Initium de tempore intelligendum. 698.*f.*
Innocentij tertij epistola ad Petrum Compostell. 525.*p.*
Inscriptio vetus. 150.*f.* 158.*m.*
Inspectores. 517.*f.*
Interfectores sui. 121.*f.*
Inuiti non saluandi; cur. 352.*p.*
Ioannes Præsul Toletan. martyr. 281.*m.*
Ioannes Præsul Tolet. causam Primatus defendit. 286.*p.*
Ioannes Cerezuela, Archiepiscopus Toletan. 294.*f.*
Ioannes Tauera, Cardinalis. 300.*f.*
D. Ioannes Chrysostomus. 759.*f.*
Ioannes Constantinopolitan. Episcopus Cappadox. 764.*m.*
Ioannes Cæsaraugustanus Episcopus. 770.*m.*
Ioannes Gerundens. Episcopus. 766.*m.*
Iosephus Scaliger. 24.*p.*
Iria. 129.*m. El Padron.* 153.*f.*
Irreprehensibiles sibi Ecclesia vult. 182.*m.*
Irritum, quod ab Episcopis aduersus Romanũ Pontificem fit. 293.*m.*
Isidorus Hispalens. Episcopus. 265.*p.* 321.*f.* 374.*m.* 429.*f.* 771.*f. scripta. ibid. Doctor egregius.* 670.*p. Chronicon.* 526.*f. liber differentiarum.* 670.*p. de viris illustribus.* 758.*p.*
Itatius prouinciæ Gallæciæ Episcop. 776.*p. diuersus ab Idacio.* 34.*p.*
Italica. 157.*m.*
Iudæi, & qui ex eis, officia publica non agant. 354.*m.* 221.*p.*
Iudæi sibi regni fastigium vsurpare tentarunt. 739.*f.*
Iudæi relapsi, in seruitutem rediguntur. 740.*p.*
Iudæi ne quemquam à baptismo subtrahant. 597.*p.* 373.*f.*
Iudæi ne Pascha suo more celebrent, aut circuncisiones faciant. 597.*p.*
Iudæi diebus Dominicis ab opere cessent. 597.*p.*
Iudæi ne diiudicent escas. 597.*p.*
Iudæi ne propinquas suas ducant. 597.*p.*
Iudæi ne religioni nostræ insultent. 597.*p.*

Iudæi libros vetitos ne legant. 597.*m.*
Iudæis mancipia Christiana ne seruiant. 597.*m.* 354.*f.*
Iudæo ad fidem venienti professio facienda. 597.*m.*
Iudæi Christianum non plectant, nisi regio iussu. 597.*m.*
Iudæorum serui ad fidem conuersi libertate donantur. 597.*f.*
Iudæi Christianam familiam non regant. 597.*f.*
Iudæus ex alia prouincia veniens, se Episcopo vel Sacerdoti sistat. 597.*f.*
Iudæi Christianas vxores habentes, Christiani fiant. 353.*f.*
Iudæi dudum Christiani, ad fidem cogendi. 352.*f.*
Iudæi ad fidem se conuertentes, ab omni exactione liberi. 704.*m.*
Iudæi baptizati, festa cùm Sacerdotibus celebrent. 485.*p.*
Iudæis vxores concubinas, aut mancipia Christiana habere non licet. 220.*f.*
Iudæis inimicus Recceſuinthus. 421.*p.*
Iudæis fauorem vel munus contra fidem Christi præstans, anathema. 352.*m.*
Iudæorum filij septimo anno à patribus separandi. 740.*f.* 749.*p. an idem de Mauris licitum sit, & expediat.* 749.*p. & deinceps.*
Iudæorum placitum Principi factum. 475.*f.*
Iudæos Rex Cinthila eiecit. 373.*f.*
Iudæos publica officia affectantes iudex nisi prohibet, excommunicatur. 354.*f.* 374.*p.*
Iudæus Christianus apostatans, perimendus. 476.*p.*
Iudæus ad publica officia subrepens, occiditur. 354.*f.*
Iudæus baptizatus, à non baptizato abstineat. 353.*m.*
Iudæorum excessus, sine Sacerdote non iudicentur. 598.*f.*
Iudex Ecclesiasticus quando non debeat se ad Gentilium historias conuertere. 528.*p.*
Iudicibus Episcopis obtemperandum. 246.*m.*
Iudicium contra Dominum prodijt feria quarta. 27.*f.*
Iuliani duo. 681.*f.*
Iulianus, Metropolitanus Toletan. 628.*f.*
Iulianus Pomerius. 761.*p.*
Iuliani liber de tribus substantijs. 682.*f.*
Iuliani vita per Felicem. 773.*f.*
Iuramentum seruandum. 424.*p.* 713.*p.*
Iuramenta pro Regia salute obseruanda. 427.*m.*
Iuramentum pueri aut puellæ. 19.*m.*
Iuramentum soluendum, quod minori nexu obligat. 427.*p.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuramento, quod socero promiserat Egica, absoluitur. 674.*f.*
Iuramenti in salutem Principis à Clerico violati pœna. 491.*m.*
Iuramenti interpositio roborat. 425.*f.*
Iurata illicitè non implenda. 425.*p.* 428.*p.* 429.*f.* 472.*f.*
Iurare Dei, quid. 427.*f.*
Iuramenta & pœnitentia in Deo. 427.*f.*
Iurgantium actiones. 661.*m.*
Iusiurandum, si testis deficit, fidem manifestat. 426.*p.*
Iustæ propositionis negocium admittens, non voluit prolatæ æquitatis amputare iudicium. 675.*f.*
Iustinianus Imperator. 762.*f.*
Iustinianus, Valentiæ Episcopus. 763.*p.*
Iustus, Toletanus Præsul. 375.*p.* 771.*m.*
Iustus Vrgelitanus. 91.*f.* 763.*m.*

L

Lac pro vino in sacrificio non offerendum. 573.*m.*
Laica communio. 39.*f.* 104.*p.*
Laici extra cancellos cõmunicabãt. 104.*m. Clerici ante altare. ibid.*
Laici secus altare non stent. 372.*p.*
Laici in Concilio. 333.*p.*
Laici religiosis non imperent. 492.*p.*
Laicus, cuius vxor adultera fuit, non ordinandus. 183.*m.*
Lamecum. 129.*p.* 153.*p.*
Lamecens. & Egitanien. Episcopatus sub Compostellano. 534.*p.*
Lanificijs absit vanitas gentilis. 191.*f.*
Lapides Atri. 150.*m.*
Lapis, in quo D. Virgo institit Toleti. 506.*p.*
Lapsorum in hæresim, ac redeuntium pœna. 749.*f.*
Laticlauium. 323.*f.*
Laterculus Paschalis. 334.*f.*
Laudes Euangelium sequuntur. 338.*p.*
Laudes quid. 369.*m.*
Lazarum cur Dominus fleuerit. 224.*p.*
Leander. 235.*f.* 244.*p.* 365.*m.*
Leandri homilia. 229.*p.*
Leander cur primus Concilio. 3. *Toletano subscribat.* 274.*m.*
Lectio in mensa Sacerdotum. 218.*f.*
Lector viduam vxorem ducens, amplius nihil sit, nisi fortè Subdiaconus. 39.*m.* 186.*m.*

Lector, & Ostiarius adulteræ adhærens, proijcitur. 70.*p.*
Lectoris munus. 186.*f.* 452.*p.*
Legatum de rebus Ecclesiæ quomodo valeat. 43.*p.*
Leges sine consule & die, irritæ. 57.*p.*
Leges variæ contra Iudæos. 597.*p.*
Legitima pœnitentia. 26.*m.*
Legio à Romanis legionibus condita. 136.*f. ciuitas Regia.* 137.*p.*
Legio septima Germanica, seu Gemina. 162.*f.*
Legio Metropolis, nulli subiecta. 135.*m.*
Lenocinium facientes, nunquam communicant. 7.*p.*
Leo PP. 320.*p. quadragesimus.* 116.*m. epistola ad Flauianum contra Eutychen.* 204.*f.* 212.*p.*
Leonis. 11. *PP. ad Episcopos Hispaniæ epistola.* 650.*p. tres epistolæ.* 679.*f. Ad Quiricum Antistitem Tolet.* 653.*p. Ad Simplicium Comitem.* 654.*p.*
Leocadia ciuis Toletana. Corpus eius ex Belgio relatum. 364.*m.*
Leocadia Confessor. 330.*p.*
Leouegildus, impius Rex. 235.*m.*
Leuita communicat ante altare. 340.*f.*
Leuita qua ætate ordinandus. 342.*p.*
Lex edita in Concilio octauo Toletano à Recceſuintho Rege. 445.*p.*
Lex in confirmatione Concilij Toletani duodecimi. 603.*m.* 609.*f. decimitertij.* 633.*f. decimiquinti.* 680.*p. decimisexti.* 718.*f. decimiseptimi.* 741.*m.*
Libelli famosi. 13.*m.*
Liber quæstionum D. Augustini. 667.*p.*
Liberorum necandorum auctor Plato. 241.*p.*
Libertis accusandi patronos facultas adempta. 355.*f.*
Liberti, qui ordinari possunt, qui non. 356.*f.*
Libertus, nisi fiscalis, officium Palatinum affectans, seruus redditur. 621.*m.* 634.*f.*
Libertus non faciat iniuriam domino suo. 637.*f.*
Liberti, nec eorum posteritas, cum posteritate patroni coniugia non contrahant. 638.*p.*
Liberti secularium ad Clerum non promouendi. 18.*p.*
Liberti patrocinio Ecclesiæ commendati. 356.*m.*
Liberti Ecclesiæ, qui ordinentur. 357.*p.*
Liberti Ecclesiæ, qui verè censendi. 520.*f.*
Liberti Ecclesiæ & ingenuæ filius, in patrocinio Ecclesiæ. 520.*f.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Liberti Ecclesiæ, & posteritas eorum, libertatem suam celantes, in seruitium retrahuntur. 521.*p.*
Liberti Ecclesiæ res suas in alienum dominium transferre non possunt. 484.*f.*
Libertorum ab Ecclesiæ obsequio recedentium res ad eandem redit. 484.*m.*
Liberti Ecclesiæ ingrati, in seruitium reuocandi. 309.*m.*
Liberti Ecclesiæ non copulentur ingenuis. 484.*p.*
Liberti Ecclesiæ quando in seruitutem reuocentur. 356.*m.*
Liberti Ecclesiæ ordinati, Ecclesiæ acquirunt. 357.*p.*
Liberti Ecclesiæ libertates suas succedenti Episcopo intra annum repræsentent. 589.*p. ad id ab Episcopo monendi. ibid.*
Liberti Ecclesiæ, in eiusdem patrocinio. 218.*f. & iure.* 243.*p. & obsequio.* 484.*f. cum posteritate.* 355.*f.* 356.*p.* 520.*m.*
Libertorum Ecclesiæ ingenuis copulatorum filij, in Ecclesiæ obsequio. 484.*p.*
Liberti Ecclesiæ commendati, in Episcopi patrocinio. 218.*f.*
Libertus Ecclesiæ, contra eam non testificetur. 355.*f.* 357.*m.*
Libertus Ecclesiæ indebitè factus, libertatem perdit. 520.*m. & eius posteritas.* 521.*p.* 539.*f.*
Libertorum Ecclesiæ filij, in Ecclesia nutriendi. 391.*p.*
Libra quantum valeat. 482.*f.*
Licinianus, Carthaginis Spartariæ Episcopus. 766.*p.*
Lindanus. 104.*f.*
Litaniæ quid, & cur institutæ. 78.*m. à sancto Mamerto correctæ.* 79.*p.*
Litania à Theodosio celebrata pro aëris serenitate. 80.*p.*
Litania maior à Gregorio indicta. 79.*p.*
Litaniæ post Pentecosten. 76.*p.*
Litaniæ singulis mensibus pro qua re. 737.*m.* 748.*p.*
Litaniæ secundæ Kalend. Nouemb. 76.*p.*
Litaniæ mense Decembri. 377.*p.* 382.*p. vacandum tunc ab opere ibid.m.*
Litaniæ principio Quadragesimæ. 170.*f.*
Literæ communicatoriæ. 9.*p.* 27 *p.*
Literæ confessoriæ. 9.*p.* 325.*p. cur dabantur.* 26.*f.*
Literæ pacificæ. 27.*p.*
Literæ Canonicæ. 27.*p.*
Literæ tractatoriæ. 325.*p.*
Literæ Ioannis Regis, super primatu Toletano. 296.*p.*

Litorius,

Litorius, de eoq; inscriptio. 448.*f.*
Liubigotho, vxor Eruigij. 619.*p.*
Lucentum. 149.*p.*
Lucernarium. 40.*f. quid.* 63.*m. quando fiat, & vnde dictum, ibid. cur prohibeatur in villa legi.* 64.*m.*
Lucius Papa primatum Toletan. confirmat. 285.*f.*
Luco, Lugo. 129.*m.* 153.*f. à Vvandalis ædificata.* 137.*p. quando Metropolis facta.* 195.*p. quæ ei subsint.* 136.*p.*
Lucinius, nobilis Hispanus. 28.*p.*
Lucretius, Episcopus Bracarens. 116.*p. & deinceps.*
Luminaria in Ecclesijs, vetus institutum. 196.*m.*
Lunæ cursus, ad quid faciendum, non obseruandus. 191.*m.*
Lusitanæ sedes, Era septingentesima quarta, duodecim. 524.*m.*
Lustrationes paganorum non faciendæ. 197.*p.*
Lutuba. 161.*m.*

M

Macarius Antiochenus. 651.*m.* 658.*p.*
Macrobius Diaconus. 775.*p.*
Magalona. 161.*f.*
Magi quantum pœniteant. 60.*m.*
Magos Clerici consulentes. 344.*m.* 371.*f.*
Maiestatis titulus, antiquus Regibus Hispaniæ. 263.*m.*
Malaca, hodie Malaga. 158.*p.*
Maleficiũ passus Presbyter, ad Episcopi sui aures deducat. 517.*m.*
Maleficio alium interficiens, nunquam communicet. 6.*p.*
Maleoca, fortè hodie Malagon. 140.*m.*
Mancipia ab Abbatibus Monachis donata, non manumittenda. 744.*p.*
Mancipia decem Ecclesia habens, habeat proprium Sacerdotem, sin minus, alijs iungatur Ecclesijs. 708.*p.*
Mancipia Christiana Iudæis non vendenda. 494.*f.* 506.*p.*
Mancipijs Ecclesiæ manumissis, quid fiat. 242.*f.*
Mansus integer Ecclesiæ attribuitur. 246.*f.*
Manus impositio quid. 567.*f.* 11.*p.*
Manus impositione Christianos fieri. 11.*m.*
Manus & digiti signant carnem Christi crucifixam. 314.*f.*
Maranatha. 209.*p.*
Marcellinus, Italiæ Presbyter. 777.*p.*

B. Maria,

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

B. Maria, virgo ante, & post partum. 700.*m.*
Maritus non accipiendus à quaquam, citra propriam & parentum voluntatem. 219.*m.*
Maritus concubinarius, excommunicatus. 42.*f. non habens vxorẽ, non perinde; modò sit vnius coniunctione contentus.* 42.*f.*
Martinus Dumiensis. 763.*f. Dumiense monasterium constructit.* 500.*f. Episcopus Bracarensis.* 166.*p.* 123.*f.* 172.*p. Orientaliũ Patrum capitula in Latinum vertit.xxix.p.* 173.*f.*
Martinus, Viennensis Episcopus. 763.*f.*
Martini PP. V. decretum super primatu Tolet. 293.*f.*
Martyr quis. 365.*p.*
Martyr & Confessor aliquando idem. 364.*f.*
Massona Episcopus Emeritens. 235.*m.*
Mater & soror in eadem domo cum Clerico esse possunt. 77.*p.*
Mater filium occidens, quamdiu pœniteat. 20.*m.*
Materia Sacramenti Eucharistiæ. 726.*m.*
Matthias in locum Iudæ suffectus. 717.*p.*
Mauri Hispaniam inuadunt. 278.*p.*
Mauricius Bracarensis Episcopus, postea hæresiarcha & antipapa. 290.*p. à Toletano deponitur.* 285.*m.* 530.*m.*
Maximus, Cæsaraugustanus Episcopus. 767.*p.*
Medicinales herbæ cum incantatione non legendæ. 191.*f.*
Medicorum incisione Clericus claudus effectus, porrò ordinandus. 103.*p.*
Melanthius, Toletanus Præsul. 268.*m.*
Mendaciorum leuium duo genera. 429.*p.*
Mentesa quæ sit. 150.*p.*
Meretrices paganæ, si conuertantur, recipiendæ. 12.*p.*
Mercede subditi non fraudandi à successore regni. 379.*p.*
Meretrix quæ. 183.*p.*
Mersio trina, & simplex. 334.*p.* 367.*f.*
Metropolitani duo non sint in eadem prouincia. 264.*p.* 271.*p.*
Metropolitanus consilium cæterorum Episcoporum requirat. 177.*m*
Metropolitani confinitimos assiduè doceant. 550.*p.*
Metropolitanum alium accedere quis potest, à suo grauatus. 627.*f.*
Metropolitanus Episcopos ad Concilium vocat. 536.*m.*
Metropolitanum pro causis suis accedens, ab Episcopo non excommunicandus. 627.*f.*
Metropolitanus recèns creatus, placitum faciat de casta vita. 511.*p.* 536.*p.*

Metropolitani

ALPHABETICVS.

Metropolitani primatus. 120.*f.*
Metropolitani duo in Gallœcia. 124.*m.*
Metropolitanus Concilium alloquitur. 333.*m.*
Metropolitanus in dissesione iudicij de Episcopo, aduocãdus. 179.*m*
Millenarij. 466.*m.*
Miro, qui & Theodomirus. 195.*m.*
Missa, Latinum nomen. 605.*f.*
Missa vigiliarum. 606.*p.*
Missa pro synaxi quacunq;. 606.*p.*
Missa ab vno incepta, ab alio perfici potest. 405.*m.*
Missæ celebrandæ iuxta vsum Romanum. 120.*f.*
Missæ defunctorum. 118.*f.*
Missæ super monumentis mortuorum non tenendæ. 190.*f.*
Missas in Ecclesia tenere. 118.*f.*
Missas plures in vna die ab vno dici, olim in vsu. 607.*m.*
Missa Catechumenorum. 97.*p.* 109.*m.* 110.*m.*
Missa nocturna. 605.*f.*
Missa à ieiunis celebranda. 406.*p.* 171.*p.*
Missa peracta quando censeatur. 405.*f.*
Missa in Sabbato sancto, ad noctem Resurrectionis refertur. 727.*f.*
Missa sine orario non celebranda. 575.*f.*
Missæ tenendæ, vbi reliquiæ martyrum. 190.*f.*
Missæ pro viuis & defunctis celebrandæ. 197.*m.*
Missa defunctorum, pro viuis non celebranda. 736.*f.*
Missale & breuiarium Isidorianum. 366.*p.*
Modius Canonicus. 251.*f.*
Mœchiæ pœnitentes, rursum fornicati, nunquam communicant. 6.*p*
Mœchati post baptismum, non fiunt Subdiacones. 9.*f. vxorem ducentes pœnitent.* 10.*p.*
Monachi Episcopis aut Clericis calumniam machinantes, gradum amittunt. 491.*m.*
Monachi ad proximam sanguinis, cum testimonio vadant. 68.*p.*
Monachum se fingens, sit verus Monachus. 60.*m.*
Monachi virginibus religiosis non sint familiares. 311.*p.* 325.*m.*
Monachi vagi pœna. 350.*m.*
Monachum quid faciat. 349.*f.*
Monachi & pœnitentes detondebantur. 398.*p.*
Monachi nomen recens, professio antiqua. 240.*p.*
Monachus parentum deuotione fit. 349.*f.*
Monachus, Clericus ordinatur cum Abbatis consensu. 96.*f.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Monachus extra monasterium suum, Ecclesiasticum officium non agat. 70.f.
Monachus negocia forensia non tractet. 70.f.
Monachus virginum monasterio, cum iudicio Episcopi præficiendus. 311.p.
Monasteria multa in Bætica. 325.m.
Monasterium Villulæ Aquis. 592.p.593.f.
Monasteria, diuersoria secularium non fiant. 688.p.
Monasterijs oblata Episcopus non contingat. 96.f.
Monasterijs virginum quales præficiendi. 310.f.
Monasteria virginum à monachis gubernanda. 310.m.
Monasterium faciens Episcopus, quota rerum Ecclesiasticarum parte dotare possit. 481.p.
Monasteria conuellens, excommunicatur. 310.p.
Monasteriorum basilicæ, ab omni impensione immunes. 407.p.
Monasterio qualis præficiendus. 454.p.
Monasterio virginum præfectus, cum ijs non loquatur. 310.f.
Monasterium incognitus ingrediens, ante triennium monachi habitum non accipiat. 60.f. *Qui intra monasterium hospitari possint* 588.f.
Monica memoriam sui post mortem fieri cupiebat. 569.f.
Montanus. 260.m. *Metropolitanus Toletanus.* 85.m. 91.p. *eius epistola ad Palentinos.* 86.m. *ad Theoribium.* 89.m. *miraculum* 768.p.769.p.
Morales libri D. Gregorij, in Hispania perditi. 414.p.
Morbus, aut regia iussio excusat Episcopum, ne veniat ad Concilium 536.f.
Mors regis vindicanda. 394.p.
Morte plectendum sacerdos non iudicet. 553.f.
Mortis nomine diabolus appellatur. 599.m.
Mortui non lugendi. 224.p.
Mortuo Episcopo, breue rerum ipsius Metropolitano mittendum. 106.m. 71.p.
Mozarabum officium. 472.f.
Mulier menstruum cibo, aut potui miscens, quantum pœniteat. 61.f.
Mulieres suspectæ cum Clericis habitantes, venundantur. 218.m.
Mulieres à virorum cœtu separandæ. 31.f.
Mulierum peruigilia prohibentur. 24.m.
Mulieres extraneæ à Clericis per iudicem secularem amouentur, ipsæ in monasterium traduntur. 243.f.

Munditia cordis Deo grata. 706.p.
Mundi panes, & studio præparati offerendi. 708.f.709.f.
Mundus ad Dominum suscipiendũ, tribus modis aliquis fit. 640.p.
Mundus à Deo factus. 45.f.
Munera Clerici pro patrocinio non accipiant. 70.m.
Munificatus. 443.f.
Munimen prolis Regiæ. 711.m.
Munitio Regis & prolis. 675.p.738.m.748.m.
Munus à non communicante non accipiendum. 9.m.
Musca canina. 666.p.684.m.

N

Narbona. 161. *eius suffraganeæ.* 132.m. 135.p. 141.f.144.p.
Narbonensis Præsul Toletum ad Concilium veniebat. 531.m.
Natali Domini non ietunandum. 117.m.
Natales martyrum in Quadrageſima non celebrandi. 187.p.
Natali die ab Episcopis Pascha pronunciandum. 170.f.
Natiuitates duæ in Filio. 547.m.
Natiuitas Domini quomodo celebranda. 505.f.
Naturæ Christi duæ inconfusæ. 204.f.212.f.
Naturæ duæ in Filio. 546.f. *non personæ* 547.p.
Nauarum prælium. 294.m.
Nebridius. 72.p.91.p.
Negocia & nundinæ Clericis interdictæ. 8.p.
Nemaso. 161.f.
Neophytus non continuò promouendus. 182.p.
Nerui testiculorum in Iob, quid. 429.m.
Nicæni Concilij laus. 701.f.
Nicephorus Phocas res Ecclesiæ alienabat. 400.m. *Basilius Iunior cõseruabat. ibid.*
Nomina eorũ pro quibus offerebatur, in Ecclesia recitabantur. 568.f.
Nomina viuorum benefactorum ante altare recitãtur. 519.f.539.p.
Nomina similiter defunctorum. 519.f.
Nomina; sapientia, essentia, & voluntas, an secundùm relationem, an verò secundùm substantiam à Patribus vsurpentur. 683.p.
Nomina comparatiuè ex homine sumuntur, ad declarandum diuinitatis Sacramentum. 664.m.
Nonnitus Gerundensis. 375.m.772.p.
Notarij in Concilijs, xxvij.m. 199.m.333.p.
Notarius Regionarius. 652.p.655.f.662.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Numantia.156.f. nunc Zamora.ibid.
Numerarius.251.m.469.m.728.p.
Nuptiæ quando non celebrentur. 101.m. in ijs non saltandum aut plaudendum.103.m.
Nuptijs multis copulatus pœnitentiam agat.192.f.
Nuptijs secundis se copulantes pœnitentiam petunt.185.f.

O

OBedientia, à quibus Episcopo præstanda.514.m.515.p.
Oblatio.121.f.
Oblationes in Ecclesia.538.m.
Oblationes pro commemoratione martyrum.187.p.
Oblatio populi, Clericis diuidenda.169.f.
Oblatio nulla pro desperantibus fiat.725.f.
Oblationes conscribere.345.f.
Oblationes fideliũ in quatuor partes ab Episcop. diuidẽdæ.54.f.726.p
Oblationes parentum retinentes, excommunicati.109.p.
Oblatorum ad altare tres partes. 60.p.
Obligatus, sine consensu domini, non ordinandus.41.p.
Oeconomi munus.453.f.
Oeconomus Laicus non sit in rebus Ecclesiæ.309.m.310.p.349.m
Offertorij consuetudo antiqua.538.p. modus.ibid.
Officia Ecclesiastica ordinandus noscat.434.p.
Officia Ecclesiastica nesciens Clericus, discere cogatur.434.p.
Officialis libellus ordinato dandus.343.f. & quid sit.370.f.
Olysippo, Felicitas Iulia appellata.156.p.
Optimates palatij. 376.f.
Optimatibus palatij, & Sacerdotibus tortura non adhibenda. 616.f.
Orarium.344.m. quid.371.p. eius gestandi non eadem ratio.371.p.
Orarium quibus concessum. 371.m.
Orarium in sinistro humero.347.f.
Orarium ab oratione.371.m.
Orario vno Diaconus vtatur. 347.f.
Orario scapulis superposito vtendum.121.p.
Orario Sacerdos dum ordinatur, vtroq; humero ambitur.575.m.
Orarijs duobus nec Episcopus vtatur.347.f.
Orare pro mortuis, ab Apostolis traditum. 569.m.
Orare cum hæreticis, aut schismaticis non oportet.191.p.
Oratio Dominica, post Matutinas & Vespertinas.77.f.
Oratio Dominica delet minima peccata.337.m.

Oratio Dominica quotidie dicenda.336.f. cur.337.m.368.f.
Ordinandi, quales.53.p.
Ordinandi nihil pro gradibus soluant.168.f.
Ordinandi ex seruis, primùm manumittantur.483.m.
Ordinans & ordinatus per munera, excommunicatus.388.m.
Ordinans bigamum, deponitur.324.p.
Ordinati contra Canones, cum ordinatoribus deponuntur.52.m.98. f.593.m.
Ordinati à Presbytero, non Episcopo, deponuntur.207.m.
Ordinati, in grauibus criminibus detecti, deponuntur.182.m.
Ordinati, peccata occulta confessi, pœnitentiam sibi iniunctam feruenter agant.61.p.
Ordinatio Episcopi.340.f.
Ordinatio Episcopi, omnium Sacerdotum comprouincialium consensu facienda.341.m.
Ordinationis literæ diem & Consulem habeant.25.m.
Ordines debitis temporibus conferendi.255.f.
Ordinibus qui prohibeantur.52.f.
Ordinibus sacris mancipati, Canonicis regulis adstringuntur.556.p.
Ordines quicumq; gratis conferendi.473.m.
Ordo vbique vnus in officijs Ecclesiasticis.331.f.366.p.
Oretum.148.f.
Orgellum, hodie Vrgel.161.p.
Originale peccatum.590.f.
Ornamentis Ecclesiæ abutens, aut vendens.736.a communionis perceptione tota vita alienus.736.m.
Orontius.537.m.
Osca, hodie Huesca.160.m.
Osius, Episcopus Cordubens.4.p.18.m.758.p.
Ostia baptisterij in Cœna Domini reserantur.734.f.
Ostiarij munus.451.f.
Ouetum nulli Metropoli subiectum.135.m.
Ouetum, Metropolis.279.m.280.p.
Ouetum ciuitas Episcoporum.280.p.
Oxoma.147.f.
Oxomensis, & Aucensis Episcopatus diuisio.144.f.

P

PAcis assertores.469.p.
Palatini officij nomen, quibus commune.412.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Palatina officia seruis interdicta. 612.*p.*
Palatina officia nullus seruus aut libertus, nisi fiscales, obtineant. 621.*p.*
Palatina officia seruus si affectat, quid eo faciendum.ibid.m.
Pallentia. 147.*f.*
Pallium, quid in Christo. 314.*m.*
Pampilona, Pompeij opus. 160.*p.*
Panis quotidianus, quid. 337.*p.*
Panis, vinum, & aqua, in sacrificio offerenda. 188.*m.*
Pantomimus. 15.*p.* 30.*m.*
Parcendi noxijs facultas regi seruata. 720.*f.*
Parentum voluntate, seu conniuentia religiosos fieri. 494.*p.*
Parentes religioni filios tradunt, vsque ad decimum annum. 494.*p.*
Parientia. 711.*f.* 727.*p.* 717.*m.*
Parochia sua Clericis non mutanda. 177.*f.*
Parochias Episcopus faciens, quota alterius Ecclesiæ rei parte eam dotare posit. 481.*p.*
Parochitani Presbyteri de familia Ecclesiæ suæ Clericos faciunt. 519.*p.*
Partitio totius orbis ab Apostolis facta. 267.*p.*
Pascha à Metropolitano pronunciandum. 170.*m.* 334.*p.* 504.*f.* *plura.ibid.*
Pascha in Concilio prædicitur. 485.*f.*
Paschatis & Natiuitatis dies certus. 490.*m.*
Paschasius Sicilienſis Episcopus. 761*p.*
Passionis die altaria nudantur. 727.*p.* 712.*p.*
Passio Christi in sola humanitate. 314.*p.*
Patrum oportet obedire præceptis. 309.*f.*
Pater non idem, qui filius. 45*p.*
Pater. 543.*p.* *Filium habet coæqualem.* 199.*p.*
Pater, & Filius, & Spiritus, similiter honorandi. 208.*m.*
Pater nunquam sine Filio, & Spiritu sancto. 698.*f.*
Paternus, Bracarens. Episcopus. 49.*m.*
Paulinus Presbyter. 759.*m.*
Paulus Samosatenus. 117.*m.*
Patruinus Episcopus. 38.*p.* 66.*p.*
Patruinus Episcopus Bracarens. quod se muliere polluisset, deponitur 499.*m.* 506.*f.*
Pax Iulia, Pax Augusta, Pace. 155.*f.*
Peculium manumissi, vt ordinetur, in potestate domini. 56.*f.*

Pecunia

Pecunia in Ecclesia oblata, in tres partes diuidenda. 516.*f.*
Pedum lotio. 12.*f.*
Pegasius, Astigitanus Episcopus. 243.*m.*
Pentecoste quando celebretur. 12.*p.* 505.*m.*
Peregrina communio. 100.*p.* *hæc & laica eadem.* 104.*f.*
Peregrinorum necessitati subueniendum. 217.*m.*
Perfidare. 720.*m.*
Perfugæ Clerici pœna. 402.*p.*
Perfugæ Laici pœna. 404.*f.*
Perfugium suadentis pœna. 403.*m.*
Periurium Deum offendit. 427.*p.*
Persequutiones Ecclesiæ vtiles. 229.*m.*
Perseuerantia in bono necessaria. 388.*p.*
Persona vna in vtraq; Christi natura. 313.*m.*
Personæ Trinitatis diuersæ, Deitas vna. 207.*f.*
Peruenire, pro inuenire. 610.*p.* & *alibi sæpe.*
Petrus, caput Ecclesiæ. 525.*m.*
Petrus discipulorum Princeps. 656.*m.*
Petrus Tenorius. 295.*f.*
Petrus Pulcher. 280.*p.*
Petrus, Ilerdensis Episcopus. 777.*p.*
Petrus Gonçales de Mendoça crucem suam Ecclesiæ Toletanæ legat. 300.*m.*
Petrus de Luna. 293.*p.*
Phylacteria, quid. 746.*m.*
Picturæ in Ecclesia prohibitæ. 10.*f.* *cur.* 29.*f.*
Pimenius Dumiensis Abbas. 592.*p.*
Placitum quid. 567.*p.*
Plaga inguinalis. 731*f.*
Plasmatio corporis humani, non opus diaboli. 118.*p.*
Plures baptismales Ecclesiæ non sint in vna terminatione. 55.*p.*
Pœni ab vtraq; parte freti. 150.*m.*
Pœnitentia triplex. 399.*m.*
Pœnitentia publica, quæ. 399.*p.*
Pœnitentiæ præcepta non priuant iura cœlestia. 625.*p.*
Pœnitentia agenda secundùm Canones. 219.*f.*
Pœnitentibus in Missa reconciliatio dabatur. 308.*f.*
Pœnitentia indicio aliquo petenda. 591.*p.*
Pœnitentiam in morbo poscentes. 93.*f.*
Pœnitentiam accipere, quid. 567.*f.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX ALPHABETICVS.

Pœnitentiam qui explerunt, quando reconcilientur. 399.*f.*
Pœnitentia ad quid ſuſcipiatur. 624.*f.* 625.*p. quando detur.* 640.*m.*
Pœnitentiam non ſentientes qui accipiunt, compleant. 590.*p.*
Pœnitentia non deſidiosè tribuenda. 220.*m.*
Pœnitens vir tondetur. 220.*m.* 93.*m.*
Pœnitens abſtineat ſe à peccatis, & negocijs ſecularibus. 625.*m.*
Pœnitentibus quibuſdam priſtina redduntur coniugia. 390.*p.*
Pœnitentes Sacerdos reconciliare non poteſt. 308.*f.*
Pœnitentes prœuaricantes, rurſus pœnitentiæ ſubdantur. 350.*p.* 389.*m.*
Pœnitentes non vlterius ad militare cingulum redeant. 591.*p.*
Pœnitentis fœminæ, ad nuptias tranſeuntis pœna. 350.*m.*
Pœnitentibus ſincerè nunquam negandum viaticum. 25.*f.*
Pœnitens, quis. 39.*p.* 182.*m. inter Lectores & Oſtiarios haberi poteſt, & vlterius non promoueri.* 39.*p.*
Pœnitens, in mortis periculo ſtatim reconcilietur. 557.*m.*
Pœnitens à communione ſuſpenditur. 220.*p.*
Pœnitenti viduæ vel religioſæ ſtuprum inferentis pœna. 97.*f.*
Pœnitens, Oſtiarius tantum, aut Lector ordinetur: iam ordinatus; inter Subdiaconos habeatur. 182.*m.*
Pœnitentes non interſint epulis, nec negocia tractent. 93.*m.*
Pœnitens mulier habitum mutat. 220.*m.*
Pœnitentes, qui Clerici fieri poſſint, qui non. 350.*f.*
Pœnitentis, abſq; reconciliatione decedentis memoria in Eccleſia habeatur & oblatio ſuſcipiatur. 557.*f.*
Pœnitere Dei, quid. 427.*f.*
Polychronius. 651.*m.*
Porphyrogenneta res Eccleſiæ defendebat. 400.*m.*
Portucale, el Puerto. 152.*m. Feſtabole. ibid.*
Portucalenſis ſedes. 129.*p.*
Poſſeſſiones in terris Eccleſiæ à Clerico factæ, ad eam redeunt. 84.*m.*
Poſſidonius Africanæ prouinciæ Epiſcopus. 760.*m. vitam D. Auguſtini ſcripſit.* 370.*f.*
Poſtliminij ius. 305.*p.*
Prægnans baptizata, nihil participat infanti. 188.*p.*
Præpoſitis obediendum. 622.*m.* 638.*p.*
Præpoſitus Comitis. 458.*p.*
Præſulum Toletanorum Chronologia. xxj. p.

Prætorium

Prætorium Toletanum. 385.*p. Prætorium quid.* 397.*m.*
Prœuaricati in fide, inteſtabiles. 354.*p.*
Prandia ad monumenta non portanda. 190.*f.*
Presbyter vocem deciſiuam in Concilio non habet. 366.*f.*
Presbyter Epiſcopum in baptiſterium non præcedat. 188.*p.*
Presbyter degradatus, de miniſterio ſibi interdicto nihil agere præſumat. 59.*f.*
Presbyter aliquid de iure ſui tituli alienans, honore priuatur. 194.*m.*
Presbyteri, præſente Epiſcopo, non chriſment, niſi iußi. 187.*f.*
Presbyter, poſt ordinationem denotatus, non offerat. 182.*f.*
Presbyter non poteſt ordinare. 207.*p.*
Presbyter ſub Eccleſiæ nomine emat. 743.*m.*
Presbyter ſecundis nuptijs non interſit. 185.*f.*
Presbyteri & Diaconi vitæ ſuæ teſtes habeant. 343.*p.*
Presbytero mala ſuſpicione infamato quid fiat. 101.*f.*
Presbyter & Diaconus non deponendus, niſi cum iudicij examine. 208.*p.*
Presbyter coram Epiſcopo baptiſterium non introeat. 309.*p.*
Presbyteri & Diaconi mœchantes, nec in fine communicant. 8.*p.*
Presbyteri munus. 452.*m.*
Presbyteri ex vxoribus filios ſuſcipientes, ad Epiſcopatum promoueri non poſſunt. 38.*f.*
Presbyteri ex hæreſi venientes, probæ vitæ, miniſtrent; cæteri non. 248.*p.*
Presbyter idololatriam non prohibens, excommunicatus. 194.*m.*
Presbyteri à tergo Epiſcoporum in Concilio. 332.*f.*
Presbyter plures Eccleſias habens, in vnaquaq; ſingulis diebus Dominicis celebret. 519.*f.*
Presbyterum aut Diaconum falsò accuſans. 17.*p.*
Presbyter aut Epiſcopus pollutus, deponitur. 500.*p.*
Primas, quis. 638.*f.* 267.*f. & vnde dictus. ibid.*
Prima ſedes, quæ. 638.*p.*
Primaſius Africanus Epiſcopus. 760.*f.*
Primatus Eccleſiæ Toletanæ vetus. 258.*m.*
Primatus Eccleſiæ Toletan. quando potißimum reſplenduit. 269.*m*
Primatus Toletanus à quibus Pontificibus confirmatus. 285.*p. & deinceps multis locis.*
Primatus Toletanus ab Eugenio vſque Athanaricum trecentorum ſexaginta nouem annorum. 272.*f.*

Primatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primatus Toletani quatuor vicißitudines. 270.*p.*
Primatus Toletanus in Carthaginenſ. prouincia. 263.*f.*
Primates vbi ab Apoſtolis conſtituti. 267.*m.*
Primatus in ſingulis prouincijs, eiuſq; auctoritas. 177.*m.*
Primas ab Epiſcopis de Paſchate inquirendus. 687.*f.*
Primate contempto, nihil fiat. 264.*m.*
Primate inconſulto, non ordinandus Epiſcopus. 638.*f.*
Primatus Tarraconenſi ſedi denegatus. 284.*f.*
Primatibus palatij honor debitus. 392.*p.*
Primicerius, quis. 450.*p.* 451.*p. idem qui Primiclerus. ibid.*
Primicerij partes. 453.*p.*
Primiclerus. 514.*m. oblationes diſpenſat.* 516.*f.*
Primogenitus Filius quomodo. 548.*m.*
Principi maledicens, excommunicatus. 379.*p.*
Principem nece attentantes ſerui, ad fiſcum rediguntur. 714.*m.*
Princeps illicitè aliena ſibi vendicans, excommunicatus. 447.*p.*
Principi miſerendi aditus apertus. 427.*m.*
Princeps Concilium ingreſſus, benedici poſcit. 729.*m.*
Priſcillianus. 65.*f.* 91.*m.*
Priſcillianiſtarum ſecta deteſtanda. 88.*m. ſectatores, anathema.* 46.*f.*
Priuati ab Epiſcopo ſuo, ab alijs non recipiendi. 32.*f.*
Priuignas ducentes, nec in fine communicant. 15.*f.*
Proba Falconia. 759.*m.*
Procer. 464.*f.*
Profeſſa. 40.*f.*
Profeßio fidei. 385.*m.* 330.*f.* 343.*p.* 562.*m.* 697.*f.*
Profeßio fidei Recceſuinthi Regis. 418.*m.*
Profeßio Sacerdotis & Diaconi Epiſcopo facienda. 344.*p.*
Profeßio libertorum Eccleſiæ nouo Epiſcopo facienda. 390.*f.* 356.*p.*
Profeßio precariæ nomine. 388.*f.*
Profeßio diſpar non decet in vno officio. 309.*f.*
Proſligatæ res. 379.*m.* 393.*f.* 444.*p.*
Proſligatio. 444.*p.*
Promiſſa ſua Deus legitur mutaſſe. 427.*f.*
Promiſſum, quod ſoluendum. 347.*p.*
Propinquæ ſanguinis ſe copulans, excommunicatus. 84.*f.*
Proponentem admittens, iudicandi facultatem conceßit. 675.*f.*
Proſphoneticum, acclamatio totius Concilij. 651.*f.* 655.*f.* 658.*f.*
Protelatur malitia. 377.*p.* 387.*p.*

Proterius

Proterius Alexandrin. Epiſcopus. 760.*f.*
Prouidentia ſalutaris, ſemper vtilis. 618.*m.*
Prouincia Carthaginenſis. 147.*m.*
Prouincia Tarraconenſ. 158.*f.*
Prouincia Luſitaniæ. 154.*f.*
Prouincia Baticæ. 157.*p.*
Prouincia Galliciæ. 152.*m.*
Prouincia Galliæ. 161.*p.*
Pſallendi & miniſtrandi conſuetudo ea tenẽda, quam Metropolitana ſeruat ſedes. 75.*f.*
Pſallendi ordo vbique idem. 120.*m.* 550.*f.*
Pſalmi Alleluiatici. 369.*p.*
Pſalmi poëtici, in Eccleſia non legendi. 190.*m.*
Pſalmus quinquageſimus ante Canticum. 93.*p.*
Pſalmiſtæ munus. 452.*p.*
Purgatio Canonica. 101.*f.*
Purpura Regum & Conſulum. 323.*m.*

Q

Quadrageſimæ medio infantes baptizandi. 170.*f.*
Quadrageſimæ principium Epiſcopus nunciabat. 474.*f.*
Quadrageſima ab vxore abſtinendum. 19.*f.*
Quadrageſimæ diebus templa frequentanda. 32.*p.*
Quadrageſima, tempus mœroris. 337.*f.*
Quadrageſimæ diebus carnium eſus interdictus. 435.*p.*
Quarta de oblatis pars, pauperibus & peregrinis aßignata. 726.*p.*
Quartum Concilium Toletanum, vniuerſale, cur. 390.*m.*
Quingentenarij. 466.*m.*
Quonca. 148.*p.*

R

Rapta, niſi crimini conſenſerit, alij nubere poteſt. 55.*m.*
Raptor ſponſæ alienæ publicè pœniteat, ſine ſpe coniugij. 55.*m.*
Rationale iudicij quid denotet. 564.*p.*
Rebaptizati quantum pœniteant. 98.*p.*
Rebaptizandi opus, ſacrilegum. 208.*m.*
Rebaptizati abſtinendi. 99.*p.*
Rebrachatoria. 371.*m.*
Reccaredus. 198.*m.* 214.*p.*

Recceſuinthus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Recceſuinthus, & quæ ſub eo Concilia. 275.*f.* 417.*p. eius nummus.* 472.*m.* 524.*f.*
Reconciliatio quid. 567.*f.*
Reconciliatio in pœnitente. 220.*p.*
Reconciliatio mortis tempore non neganda. 557.*f.* 567.*f.*
Reconciliatio poſt pœnitentiam. 16.*m.*
Reconciliationis gratia. 21.*p.*
Reconciliatio dabatur manus impoſitione & Euchariſtiæ ſumptione. 399.*f.*
Recluſi turpes, cellulis eiȝciendi. 407.*m.*
Recluſi, prius in monaſterijs erudiendi. 408.*p.*
Rectoris Eccleſiæ, res ſuas potius, quã Eccleſiæ curãtis, pœna. 578.*p.*
Rectores Eccleſiæ, ſi quid proeadem diſpendij pertulerint, eiſdem reſarciendum. 578.*m.*
Regimen Eccleſiæ ſuſcipiens, rerũ ſuarum ſcripturam faciat. 480.*m.*
Regnum affectans, excommunicatus. 378.*f.* 394.*p.*
Regnum aſcendens, iuret Iudæos à ſe in fide continendos. 387.*f.*
Regnum adiens Egica, quid iurauerit. 660.*m.*
Regula fidei contra Priſcillianos. 65.*p.* 44.*f.*
Regula diuerſa, quum eſſentialiter aliquid de Deo, & cum ſecũdum comparationem humanæ mentis dicitur. 664.*m.*
Religio munda, quæ. 496.*p.*
Religioſæ ad ſeculum reuertentes, in monaſterium trudantur. 493.*p.*
Religioſa poſt tranſgreßionem, iterum profeßionem faciat. 493.*m.*
Religioſæ puellæ virorum familiaritas fugienda. 40.*p.*
Religioſi, qui nec inter monachos, nec inter Clericos. 350.*m.*
Religioſis fœminis Laici vitandi. 184.*m.*
Religioſorum corpora cum pſalmis ſepelienda. 224.*p.*
Relicta Catechumeni baptiȝatur. 6.*f.*
Relicta Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi nubens, nec in fine communicet. 103.*m.*
Relicta Principis, veſtem ſecularem deponat. 690.*p. & monaſteriũ ingrediatur. ibid.f.*
Reliquiarum ſanctarum luminaria. 252.*f.*
Reliquias Epiſcopus geſtans non vectetur. 577.*p.*
Reliquiæ panis conſecrati in loculo ſeruandæ. 709.*f.* 726.*f.*
Reliquiæ Toleto in Aſturias delatæ. 279.*p.*
Reliquiæ ab Arrianis detentæ, igne probandæ. 248.*m.*
Reliquias Leuitæ, non Epiſcopi geſtent in humeris. 576.*m.*
Reliquiæ veneranda. 581.*f. & deinceps.*

Remiſmundus

Remiſmundus Rex, Arrianus. 114.*p.*
Res Eccleſiæ ab Epiſcopo gubernandæ, & conſeruandæ. 179.*f.*
Res Eccleſiæ non in priuatum lucrum conuertendæ. 180.*m.*
Res Eccleſiæ non alienandæ ab Epiſcopo. 217.*m.*
Res Eccleſiæ collatæ, præſcriptione temporis non defendũtur. 744.*m.*
Res Eccleſiæ non alienandæ. 742.*p.* 743.*m.*
Res Eccleſiæ pro præſtatione datæ. 480.*p.*
Rei Eccleſiaſticæ ſublatæ nullus hæres. 479.*p.*
Rerum à Sacerdote conquiſitarum diuiſio inter hæredes & Eccleſiam 480.*p.*
Reſurrectio mortuorum. 118.848.*f.*
Rex iniuſtus, anathema. 360.*f.*
Rex de pœnis remittere poteſt. 404.*f.* 405.*p.*
Rex intereſt Concilio. xxix. f.
Rex in Concilio humi proſternitur. 330.*m.*
Rex Hiſpaniæ tempore Gothorũ electione fiebat, non ſanguine. 474.*f.*
Regum ſalutem attentans, anathema. 378.*p.*
Regum erga ſubditos officium. 360.*p.*
Reges quæ in hæredes tranſmittere poſſunt. 442.*p.* 444.*m.* 446.*f.*
Reges non ſoli de capite cuiuſquam ſententiam ferant. 360.*m.*
Regum Gothorum Chronologia. xvij. p.
Regum munus & cura. 214.*p.* 443.*m.*
Reges Sueuorum. xx. p.
Regibus Fides ſeruanda. 359.*p.*
Regis poteſtas maxima. 392.*f.*
Reges Gothorum à quibus creabantur. 475.*p.*
Reges Hiſpaniæ vngebantur. xxxiiij. m.
Regem iura faciunt, non perſona. 443.*p.*
Reges Hiſpaniæ Epiſcopos eligunt, & nominant. 607.*f.*
Reges quales, & quomodò eligi debeant. 436.*p.*
Regem offendentes, ac proinde excommunicati, ab eodem in gratiam recepti, etiam excommunicatione ſoluuntur. 591.*m.*
Regum ſalus cuſtodienda. 377.*m.* 394.*f.*
Regis, proliſq; eius munitio. 618.*m.* 637.*f.*
Rege in hoſtes profecto, ſacrificia continua. 510.*m.* 535.*f.*
Regni apice qui prohibendi. 378.*m.*
Ricardus, Vicarius Romanæ Eccleſiæ. 144.*f.*
Romana Eccleſia, cæterarum mater. 650.*m.*
Rudericus Rex, victus. 269.*m.* 278.*m.*
Rudericus Ximenius. 287.*m.* 288.*m.* 289.*p.*
Ruris Presbyteri. 188.*m.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

S

S Abbato ieiunandum.9.m.28.p.
Sabbato sancto nulla solebant Sacramenta celebrari.727.m.
Sabbati ieiunium cur à Græcis interdictum.27.f.
Sabini duo.4.p.18.m.
Sacerdos nuncios ad extraneam gentem mittens.344.f.
Sacerdotes & optimates palatij de crimine quomodò examinandi, & iudicandi.617.f.
Sacerdotes ad ministerium salutis electi.345.p.
Sacerdotibus Gentilium filias copulantes.7.f.
Sacerdotum discordantium qui ad satisfactionem caritatis currit, ex eo tempore in Ecclesiam receptatur.551.f.
Sacerdotum discordantium oblationes non suscipiendæ.551.f.
Sacerdotem, rei Ecclesiasticæ raptorem, patronus admonitione compescat.479.p.
Sacerdotes, quàm diu in discordia, non communicant.551.f.
Sacerdos non veniens ad exequias defuncti Episcopi.406.p.
Sacerdotes gentilium non sacrificantes, sed coronas portantes.14.p.
Sacerdotis & Diaconi filia religiosa nubens, in fine tantum communicet.43.p.
Sacerdos, qui pœnitentiam accepit, reconciliatione præmissa, soliti ordinis retentet officia.624.m.625.f.639.m.
Sacerdotum vita acriter inquirenda.254.f.
Sacerdoti castitas seruanda.252.m.
Sacerdotale officium à professa non fieri.40.f.
Sacerdotes & Leuitæ canes ad venandum non alant.743.f.
Sacerdotij ætas legitima.181.m.342.p.
Sacerdotalis communio.104.p.
Sacerdotium propter munditiam retentatur.625.p.
Sacramenta gratis ministranda.554.f.
Sacramento se abstinens pro luxuria, excommunicatus.193.f.
Sacramentum pro patria, Regisq; salute emissum violans, qua pœna plectendus.715.p.
Sacrarium mulieres non intrent.186.m.
Sacrificans semper communicet.594.f.
Sacrificantes, post se adiutoria habeant.558.m.570.m.
Sacrificia quotidie pro principe, ac liberis offerenda.712.p.
Sacrista Archidiacono subest: eius munus.56.p.
Saiones.470.m.513.f.
Salduba, Cæsaraugusta.159.p.

Salmantica.155.p.
Salui Abbatis vita.774.p.
Salutatio Episcopi & Presbyteri ad populum.120.m. antiquissima.125.p.
Salus paucorum non debet esse extinctio plurimorum.673.f.
Sanctimonialium officium.26.f.
Sanctius Infans, Præsul Tolet.293.p.
Sanctuarium, velum altaris.125.f.
Satisfactio digna, quæ.101.f.
Satisfactionis tempus pœnitenti explendum.220.p.
Scemena Regina.23.m.
Scripturæ corruptæ non admittendæ.118.f.
Scripturæ à Clericis aut Ecclesiæ ministris factæ, à morte eorum cõputari debent.482.p.483.f.
Scripturæ in fauorem Principis factæ, diligenter examinãdæ.446.m.
Scripturas debiti Princeps à nemine extorqueat.445.f.
Scripturæ sensus Apostolis quando apertus.564.f.
Scripturæ quomodò interpretandæ.53.f.
Scripturas sanctas Sacerdos sciat.343.f.
Scripturæ, præter quas Ecclesia recipit, sine authoritate.46.m.
Scriptura dimissoria.27.p.
Secobia.91.f.148.m.
Secretarium ministri non ingrediantur.746.p.
Seculares ab Abbate extra monasterium excipiendi.685.f.
Seculares causas Presbyter vel Diaconus, sine consensu Episcopi non agant.515.m.537.f.
Secunda synodus Toletana: inter hanc & primam quot anni interceserint.273.m.
Securis Regum & Consulum.323.m.
Sedendi & subscribendi ordo præcedentiam Episcoporum indicat.276.f.
Sedes Portucalia per Theodomirum diuisa.177.p.
Seditionarij, vsurarij, iniuriæ suæ vltores, non ordinandi.746.f.
Sedulius Presbyter.760.m.
Segobrica, Segorbe.151.p. sub Toleto.ibid.
Segontia.148.p.
Senior Clericis adolescentib. præfectus.343.m.
Seniores Palatij.376.f.
Sententia præferenda, cuius antiquior auctoritas.532.f.
Sepeliendi quomodo Christiani.224.p.
Sepeliri intra templa interdictum.111.p.122.p.126.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Septimanæ Clericis faciendæ. 69.*f.*
*Septuaginta quinque animæ familiæ Iacob.*685.*p.*
Septuaginta interpretes ab Hebraica veritate in annis discrepant. 715.*p.*
*Sepulcrum quid.*372.*f.*
Sepulcri violatoris poena. 372.*f.*
Sepulcra violans Clericus, deponitur. 349.*p.*
*Series Regum Sueuorum.*114.*p.*
Series Præsulum Toletanorum. 268.*m.*
*Serui idololatræ, quomodò plectendi.*599.*m.*
Serui Ecclesiæ violenti, quomodo plectendi. 553.*p.*
Serui Ecclesiæ, in angarijs non fatigandi. 223.*f.*
Serui Christiani, à Iudæis empti, & Iudaismo maculati, ad fidem & libertatem redeant non reddito pretio. 221.*p.*
Serui fiscales Ecclesias facere possunt. 221.*p.*
*Serui ordinandi, in Ecclesia manumittendi.*57.*m.*
Serui pro remedio animæ manumissi. 57.*m.*
Serui Ecclesiæ, in Ecclesia manumittendi, & postea ordinandi. 59.*m*
*Serui ab idolis prohibeantur.*11.*f.*
*Serui non ordinandi, nisi manumissi.*58.*f. aliàs deponendi. ibid.*
*Seruos Ecclesiæ quomodò Episcopus manumittat.*355.*p.*
Seruos alienos suscipiens. 187.*p.*
*Seruus non ordinandus.*186.*f.*
*Seruum suum quis necans, biennio excommunicatus.*745.*m.*
Seruus fiscalis. 471.*m.*
*Setabis.*149.*p.*
*Seuerus, Malacitanus Episcopus.*766.*p.*
Sexta Synodus Constantinopol. 650.*p.* 651.*p.*
*Sexta feria passionis Missa non celebranda.*727.*m.*
*Sextæ feriæ & Sabbati ieiunium, vnde.*27.*m.*
*Sexta feria passionis crucis mysterium celebrandum.*335.*f.*368.*p.*
*Siliqua.*250.*m.*251.*f.*
*Simplex mersio quid signet.*335.*p.*
Sine baptismo decedentis perditio. 170.*p.*
*Siricius Pontifex Romanus.*759.*m.*
*Sisbertus Regi exitium machinatus, deponitur, excommunicatur, relegatur.*713.*f.*276.*m.*717.*f.*728.*p.*
*Sisebutus Rex. Inscriptio de eodem.*322.*f.* 303.*p.*
*Sitiuit in te anima mea: variant interpretes.*684.*p.*
*Sixtus Papa.*774.*f.*
*Sodomiæ obnoxius Clericus, quomodò plectendus.*706.*f.*

*Sonus.*510 *idem quod Laudes.*535.*p.*
*Sororibus duabus se copulantis pœna.*15.*p.*192.*f.*
Sorores ipsæ & propinquæ cum Clericis, sine testimonio non habitent. 576.*p. aliàs contra.*581.*p.*
*Sortes de ligno & pane.*371.*f.*
*Spalis.*157.*p.*
*Spectaculis interesse, Clericis non licet.*189.*p.*
*Spinæ, hæreses.*229.*f.*
*Spiritus sanctus, Deus omnipotens.*208.*p.*
*Spiritus sanctus, à Patre Filioq; procedit.*207.*f.*
*Spiritus sancti ardens inuocatio.*423.*m.*
*Spiritus sanctus.*544.*p. eius processio. ibid.*
*Spiritus sanctus à Patre & Filio distinctus.*45.*p.*
*Spiritus sancti donum non pecunijs comparandum.*577.*f.*
*Spiritus pro anima.*669.*f.*
*Sponsio Principibus seruanda.*712.*f.*
*Sponsalia frangentium pœna.*13.*f.*
*Sponsus & sponsa benedicendi in Ecclesia.*109.*f.*
*Sponsus & sponsa prima nocte virginitatem seruent.*109.*f.*
*Sponte datum, à Clericis accipiendum.*514.*p.*
*Statuta humana, pro tempore variari.*30.*p.*
*Stellarum fallacia non obseruanda.*191.*m.*
*Stellis fatalibus non astringimur.*118.*p.*
*Stephanus Eduensis.*685.*f.*
*Stephanus Emeritensis.*375.*p.*
*Stephanus Oretanus.*260.*p.*
*Stipendia Clericorum.*388.*f.*
*Stola, quid in Christo.*314.*m.*
*Stupratores puerorum.*16.*m.*
*Subdiaconi munus.*452.*p.*
*Subdiaconi sacra vasa portant.*121.*m.*
*Subdiaconus secũdã vxorẽ ducẽs, inter Lectores, vel Ostiarios.*186.*f.*
*Subdiaconus secundam vxorem ducens, ab officio remouetur.*39.*m.*
*Subdiaconi muliere polluti pœnitentia.*474.*m.*432.*p.*
*Subdiaconus, quum ordinatur, quid accipiat.*474.*m.*
*Subdiaconi tertiam vxorem ducentis pœna.*39.*f.*
*Subdiaconatus ætas.*83.*m.*
*Subditi quomodò ab Episcopis corrigendi.*554.*m.*
*Subreptione ad Clerum veniens, dejcitur.*183.*p.*
*Subscriptiones Imperatorum & Regum in Concilijs.*367.*p.*
*Substantijs duabus homo constat.*665.*p.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Successor ab Episcopo adhuc viuente non constituitur.246.p.
Sueui cum Gothis ad fidem conuersi.200.f.
Sueuorum regnum in Hispania quando deletum.114.f.
Suffragium.346.f.
Suggestiones diuersæ pro Episcopo habendo.260.f.261.p.
Sulintilanes deiectus.360.f.
Summum Ecclesiæ sacerdotium imperitis non patet.563.f.
Superpositiones ieiuniorum.8.f.9.m.
Superstes regina, nec coniugio, nec stupro iungenda.620.p.
Supplementum, libellus Officialis.474.f.
Supplicationes apud Romanos.80.p.
Suum cuiq; sacerdoti officium faciendum.87.m.
Symbolum alta voce in Missa dicendum.605.f.214.f.217.p.239. f.422.p.
Symbolum quid, & vnde. Symbolum Apostolorum.239.m.314.p.
Symbolum Catechumeni ante baptismum discant.168.p.
Symbolum reddebant baptizandi Baptismi tempore.196.p.
Symbolum in Concilio præmittitur.588.p.
Symbolum.422.m.
Symbolum quando, & cur occultè dicatur.472.f.
Symbolum Nicænum.509.p.572.613.m.
Symbolum in Concil.15.Toletan.662.p. in Concil.17.Tolet.733.m.
Symphosii Episcopi professio.47.m.
Synaxin suscipiendi modus.640.m.
Synecdoche.666.p.
Synodus Toletana sub Gundemaro.258.p.
Synodi Toletanæ quædam extra numerum.260.m.
Synodi Prouinciales.644.p.
Synodus Ephesina prima.202.p.
Synodus vniuersalis & magna, quarta Toletana.377.f.
Synodus Lateranens. quando.287.f. quot in ea Episcopi.288.p.
Synonyma. D. Isidori.429.f.

T

Tabernaculum, trium substantiarum Christi figura.668.p.
Tabulæ ceratæ: cera.450.p. & deinceps.
Tabulis duabus nomina viuorum, & mortuorum in Ecclesia continebantur.569.p.
Taio Cæsaraugustanus Episcopus. Visio eidem facta.414.p.
Tarraco.72.f.158.f. eius suffraganeæ sedes.133.p.134.f.139.p. 144.p. quam diu sub Mauris.284.m.

Tarraconensis

Tarraconensis Primatum affectat.284.f.
Templum primum totius orbis Christianum Cæsaraugustæ.292.m.
Templum Toleti vbi Eugenius ædificauerit.271.p.
Templum Toletanum, omnibus formidabile.277.m.
Tertia oblationum Episcopi.70.p.346.p. Episcopo non accipienda. 168.m. sed sit pro luminarijs Ecclesiæ. ibid.
Tertiam Episcopus exigens, Ecclesiam reparet, aut relinquat.707.f.
Tertiam sibi debitam, cui vult, Episcopus conferat.481.m.
Tertia Regibus Hispaniæ concessa.726.m.
Tertia Episcopi, pro reparatione Ecclesiæ relinquenda. 518.p. 538.f.
Tertulliani verba de Baptismo.80.f.
Testamentum, in præiudicium Ecclesiæ ab Episcopo factum, temperatur.502.p.
Testamentæ quomodò tabulis diuidebantur.450.f.
Testificandi ius amissum, à Rege restituitur.596.p.
Testimonium & opes coniuratis in patriam, reddita.615.m.
Theodoricus Rex.73.p.
Theodorus Pharautanus.651.m.657.f.
Theodorus, Mopsuestenus Episcopus.775.m.
Theodomirus, Rex Sueuorum.130.p.
Theodosij Iunioris pietas.370.p.
Theoribij studium in refutandis Priscillianistis.89.m. libri.88.f. 91.m.
Thesaurarij munus.453.m.
Theudemundus Spatarius.720.f.
Thia.118.m.
Tiara Sacerdotibus peculiaris.398.p.
Timetur amplius, quod singulariter, quàm quod generaliter promittitur.556.p.
Titulum Decretalis, Requisiuit, corruptè legi.286.m.
Tiuphadus.465.m.
Toletum.147.m.62.m.
Toletum, Regia ciuitas.274.m.
Toleti suffraganeæ sedes.132.f.133.f.138.p.143.f.
Toletum quot annis in seruitute.269.m.282.p. quot annis sine Præsule.281.f.
Toleti tempore Maurorum sex parœciæ.279.m.
Toletani Præsulis auctoritas.277.m.
Toletanus Metropolitanus à Principe electum Episcopum sedi suæ præficit.595.m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Toletana synodo sub Gundemaro, Præsul Toletan. cur non subscribat. 259.*f.*
Tomus in Concilio. 417.*m.* 610.*f.*
Tomus Eruigij Regis. 585.*m.*
Tomus Egicæ Regis. 692.*f.* 693.*m.*
Tomus dogmaticus. 654.*f. dogmaticæ literæ.* 657.*p.*
Tonsuræ signaculum. 619.*m.*
Tonsuræ Ecclesiasticæ vsus. 398.*p.*
Tonsura aut religiosa vestis semel assumpta, retinenda. 494.*p.m.*
Tonsuræ forma. 348.*p. quis auctor.* 373.*p. quid significet.* 372.*m.*
Torquatus, Pauli discipulus. 150.*m.*
Totum à parte significatum. 665.*m.*
Totus homo à Verbo Dei susceptus. 669.*m.*
Trabale iudicium. 616.*m.* 637.*f.*
Tractatus symboli D. Augustini. 669.*m.*
Tres portiones rerum Ecclesiasticarum. 121.*p.*
Tria sunt, quibus homo constat. 669.*f.*
Tribus hebdomadibus ante Epiphaniam, ab Ecclesia non recedendum. 32.*m.*
Tributa ab Eruigio relaxata. 618.*p.* 632.*p.*
Tricennalis obiectio silentium imponit. 305.*f.* 482.*p.* 346.*p.* 513: *m.* 480.*m.*
Triduo primo Concilij de fide tractandum. 734.*p.*
Triduo primo Concilij de Trinitate collatio. 543.*p.* 686.*f.*
Trina mersio quid designet. 334.*m.*
Trinitas. 545.*p. inseparabilis. ibid. f.*
Trinitas quomodò credenda. 330.*f.*
Trinitas pluralitate caret. 385.*f.*
Trinitas sola, Deus. 45.*m.*
Trinitas vnius substantiæ. 207.*f.*
Trinitatis opera inseparabilia. 700.*p.*
Trinitatis tres distinctæ personæ. 117.*p.*
Trinitatis tertia persona, Spiritus sanctus. 200.*p.*
Truncationes membrorum Sacerdos non faciat. 553.*f.*
Tucci, hodie Martos. 158.*m.*
Tude, Tuy. 153.*f.* 129.*f.*
Turiasso. 159.*m.*
Tutior pars, quæ totum dicit, quàm quæ aliquid supprimit. 669.*p*
Typus. 90.*p.*
Tyrannicus Rufinus. 775.*f.*
Tyrassona. 159.*m.*

V

Vagi recluſi, monaſterijs deputandi. 407.*m.*
Valentia. 110.*p.* 147.*f.*
Valentiæ in Hiſpania tres. 110.*p.*
Valentia Roma vocata. 148.*f. Mauris erepta. ibid.*
Valerius, Epiſcopus Cæſaraugustanus. 4.*f.* 34.*m.*
Varro. 240.*m.*
Vas ad baptizandum in Eccleſia. 103.*p.*
Vaſa Deo ſacrata priuatis vſibus deputantis pœna. 574.*f.* 575.*m.*
Vaſa ſacra, infra Acolythum, nemo tangat. 186.*p.*
Vaſa corporalibus lauandis. 103.*p.*
Vectica, Vettonia. 153.*p.*
Veneficis in fine tantùm communio datur. 96.*m.*
Verberari à Principe ſine infamia. 635.*f.*
Verbum non in carnem conuerſum, ſed vnitum. 546.*f.*
Verbum naturaliter ex mente originem ducit. 663.*p.*
Vergundus, Africanus Epiſcopus. 775.*f.*
Veſeum, nunc Viſeo. 129.*p.* 153.*p.*
Veſpera. 64.*p.*
Veſperæ & Matutinæ, quotidie celebrandæ. 69.*f.*
Veſpertinum officium continebat pſalmos quatuor. 63.*m.*
Veſpertina ſynaxis. 63.*m.*
Veſpertinum, poſt lumen oblatum. 510.*p.* 534.*f.*
Veſtimentum in Iſaia quid. 315.*p.*
Veſtimenta ad ſeculi pompam ornandam dantes. 14.*p.*
Veſtis talaris Clericorum. 190.*m.*
Via Regia. xxxiiij.p.
Viaticum, pro Euchariſtia. 556.*f.* 568.*p. eius fructus. ibidem.*
Viaticum communionis. 193.*m.*
Viaticum dignè accipientes in Clerum promoueri. 77.*m.*
Vicarius Principis. 458.*f.*
Vicarius Comitis. 458.*p.*
Vicarij Epiſcoporum in Concilijs. 441.*p.* 486.*f.* 503.*p.* 560.*p.* 602.*p.* 630.*p.* 647.*f.* 679.*p.* 723.*p.*
Vicarium Epiſcopi Laicum eſſe, indecorum. 309.*f.*
Victor, Tunnenſis Epiſcopus. 764.*p.*
Victorinus Epiſcopus. 775.*f.*
Vidua, quæ. 183.*p.*
Viduarum Hiſpaniæ habitus. 373.*m.*
Viduarum duo genera. 350.*m.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX

Vidua seculares, quæ. 350.*f.*
Vidua religiosa. 492.*f. Episcopo professionem facit. ibid.*
Vidua Episcopi nubens, non communicet. 43.*p.*
Vidua velamen sibi imponens, iam religiosa. 373.*p.*
Vidua Clerici iterum nubens, in fine tantùm cõmunicet. 183.*m.*
Viduam aut dimissam ducens, non ordinandus. 183.*p.*
Viduæ mœchæ, quando, aut qua conditione communicent. 16.*f.*
Viduæ non velandæ; & cur statutum. 372.*f.*
Vidua religiosa pallio purpureo, vel nigri coloris caput tegat. 492.*f.*
Viduæ religiosa aptam vestem ab Episcopo accipiat. 492.*f.*
Viduæ sanctimoniales, quæ. 350.*f. professionẽ Episcopo faciũt.* 373.*m*
Viginti dies ante baptismum Catechumeni quid faciant. 194.*p.*
Villicus. 470.*p.*
Villicus, diuersus à Vicario. 640.*f.*
Vinum aqua mistum à Domino consecratum. 726.*f.*
D. Virgo Ildefonso se videndam præbuit. 291.*f.*
Virgine seculari corrupta, quid fiat. 7.*m.*
Virgines sacratæ adulterantes, nec in fine communicant. 7.*p.*
Virgines post. 25 *annos, & ante si necessitas urget, velandæ.* 36.*p.*
Virgines ante. 40. *annos non velandæ.* 33.*m.*
Virgines Christianæ gentilibus non copulandæ. 7.*f.*
Virginum consecratio Presbytero illicita. 208.*f.*
Viri illustres officij Palatini. 441.*m. & deinceps in subscriptionibus Conciliorum sæpe.*
Viri coniugati, in adulterium lapsi. 16.*m.*
Vis ad credendum non inferenda. 350.*f.*
Visitandi ius Episcopo competit. 515.*p.*
Visitatio parochiarum ab Episcopo facienda. 346.*f.*
Visitet Episcopus diœcesim. 167.*f.*
Visitans Episcopus, vna die tantũ in quaq; basilica moretur. 407.*p.*
Visitatores diœcesis, quales. 371.*f.*
Vna persona ex duabus substantijs in Christo. 668.*f.*
Vnigenitus filius, quomodo. 548.*m.*
Vngebantur Reges Hispaniæ. 276.*f.* 475.*m.*
Vngulum. 239.*m.*
Voluntas in Deo idem, quod natura. 663.*m.*
Voluntas genuit voluntatem, sapientiam sapientia. 662.*f.*
Voluntates duæ in Christo. 645.*f.*
Voluntas Patris non est Filij contraria. 701.*m.*
Voluntariè oblata à Clericis suscipi posse. 170.*p.* 566.*m.*
Urbanus, Præsul Toletan. 278.*f.*

Urbani

ALPHABETICVS.

Urbani PP. rescriptum super Primatu Toletan. 283.*m.*
Urci, Almeria. 164.*p.*
Usurarius Laicus, ab Ecclesia proijciatur. 8.*m.*
Vterus Mariæ Virginis sanctificatus. 45.*m.*
Vvamba vnctus. 276.*f. Et Eruigius.* 277.*p.*
Vvambæ pœnitentia. 584.*p. tonsura & religiosa vestis. ibid.*
Vvambæ res gestæ. 135.*f. sedium diuisio.* 143.*f. mors.* 144.*m.*
Vviestremirus. 280.*f.*
Vvitiza Rex. 278.*m.*
Vxorem Clericus adulteram dimittat. 183.*m.*
Vxorem, excepta fornicationis causa, deserens, excommunicatur, & dignitatis Palatinæ officio separatur. 596.*m.*
Vxorem habens, mœchatus, si in infirmitate positus se cessaturum promiserit, nec præstiterit, non communicet. 12.*f.*

Z

Zona Monachorum. 371.*m.*

ACcurata hæc Conciliorum Collectio, acri Garsiæ Loaisa ingenio illustrata, in catholicæ fidei præsidium, communemq; hominum vtilitatem in lucem edita, suo consonat exemplari, demptis his à me mendis assignatis.

PAgina. 19. lin. 4. Lactanij: lege, Lactantij 93. lin 9. quadragesimus: quinquagesimus 184. lin. 11. aut matris: aut sororis aut matris 189. lin. 1. abstinent: abstinet 194. lin. 31. laboris: laboribus 103. lin. 24. viuificantem: viuificatorem 107. lin. 14. transiuimus: ad Dei Ecclesiam trãsiuimus 111. lin. 19. ieeuddm: secũdum 114 lin. 33. instaurendæ: instaurandæ 151. li. 30. Ostiratus: Ostiarius 159 lin. 15. Segobiẽsis: Segobriẽsis 175. lin. 15. Sydodus: Synodus 184. lin 11. erigitiur: erigitur 188 lin. 9. Cleris Clerici: & lin. 18. Husmodi: Huiusmodi 194. lin. 10 Nauarrum: Nauarum 300 lin 37. habetis: habitis 305. lin. 30. Ob hoc hoc: Ob hoc 318. lin. 4. Sacerdodibus: Sacerdotibus 349. lin. 24. intercludimus: intercludimus aditum 360 lin. 1. constringant: constringat 365. lin. 11. strictori: strictiori 367. lin. 15. solutio. solicitudo 403 lin. 3. indesidenter: indesinenter 404. lin. 1. refugia: refuga 415. lin. 17. illi: illi requisiti: & lin. 19 prouidus: perauidus 416. lin 9. perspici, u: perspicui 414 lin. 18. nostras: nostræ 417. lin. 4. rationis acumine: pro rationis acumine 428 lin. 12. vltrõ: vltio 464. lin. 10. Principi: pro Principe 471. lin. 17. accipaint: accipiant 476. lin. 4 Indæs: Iudæis & lin. 18. religionis: religioni 478. lin. 16 nullius: nullus 481. lin. 11. humanandum: humandum & lin. 14 exceptis: quibus ei placuerit, exceptis 484. lin. 3. seruitutis Patrum: lege, seruitutis. Adeó cum iam præteritis Patrum 499 lin. 7. obliterenda: obliteranda 501. lin. 13. illationes: illationes tributorum 508 lin. 31. omportentitomnipotenti 517 lin. 4. ominum: omnium 521. lin. 31. suis: sui 539. lin. 11. fanguinis: fanguinis 588. lin. 18. de Deo: ex Deo 595. lin. 16. Episcopus: Episcopis 631. lin. 6. Austerij Episcopi Tyrassonensis: lege, Iacobi Episcopi Gerundensis 634. lin. 16. exhibitione: exhortatione 639. lin 8. Vlysipponsem: Vlysipponensem 663. lin. 33. sicut essentia: sicut essentia, de essentia 664. lin. 37. operationẽ: comparationem 670. lin. 12. homis: hominis 671. li. 6. concurrente: coeunte 679. li. 3. Adeodiarust: Adeodatus 705. lin. 17. conuincinis: conuicinis 715. lin. 1 potestatis: posterietis. *In cuius rei fidem has literas meo nomine subscripsi. Dat. Compluti in insigni Lucensi Collegio. 20. die mensis Iuly, anno* 1593.

Licentiatus Christophorus Orduña.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

